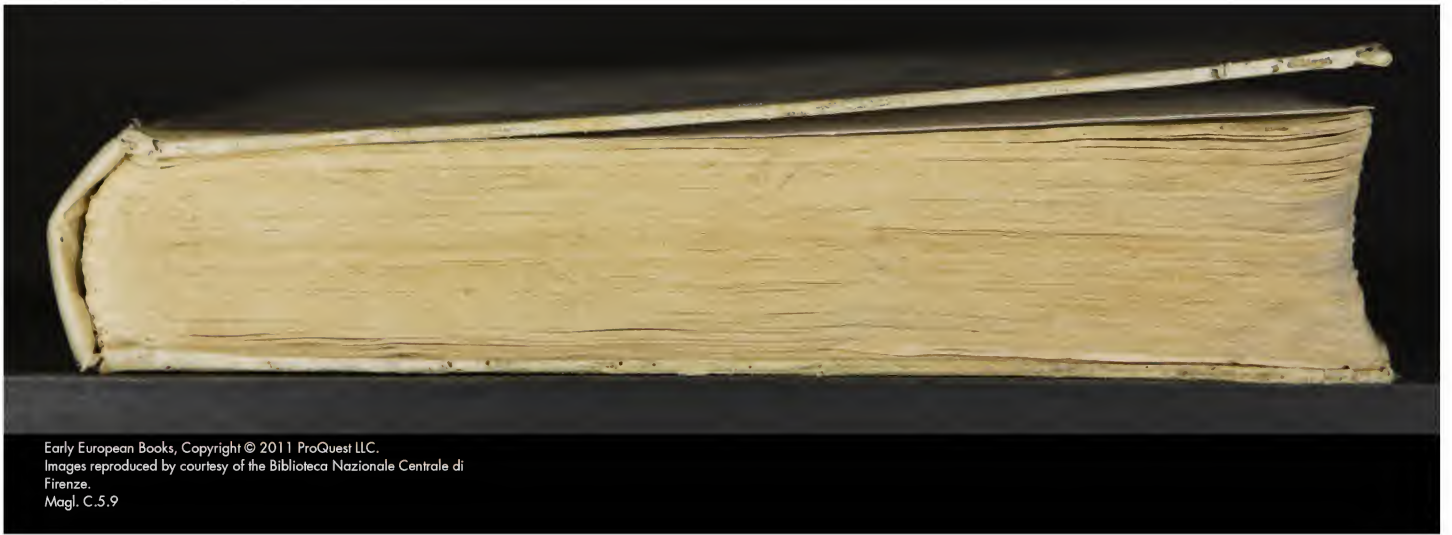

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.5.9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.5.9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.5.9

INCUNABULI

C

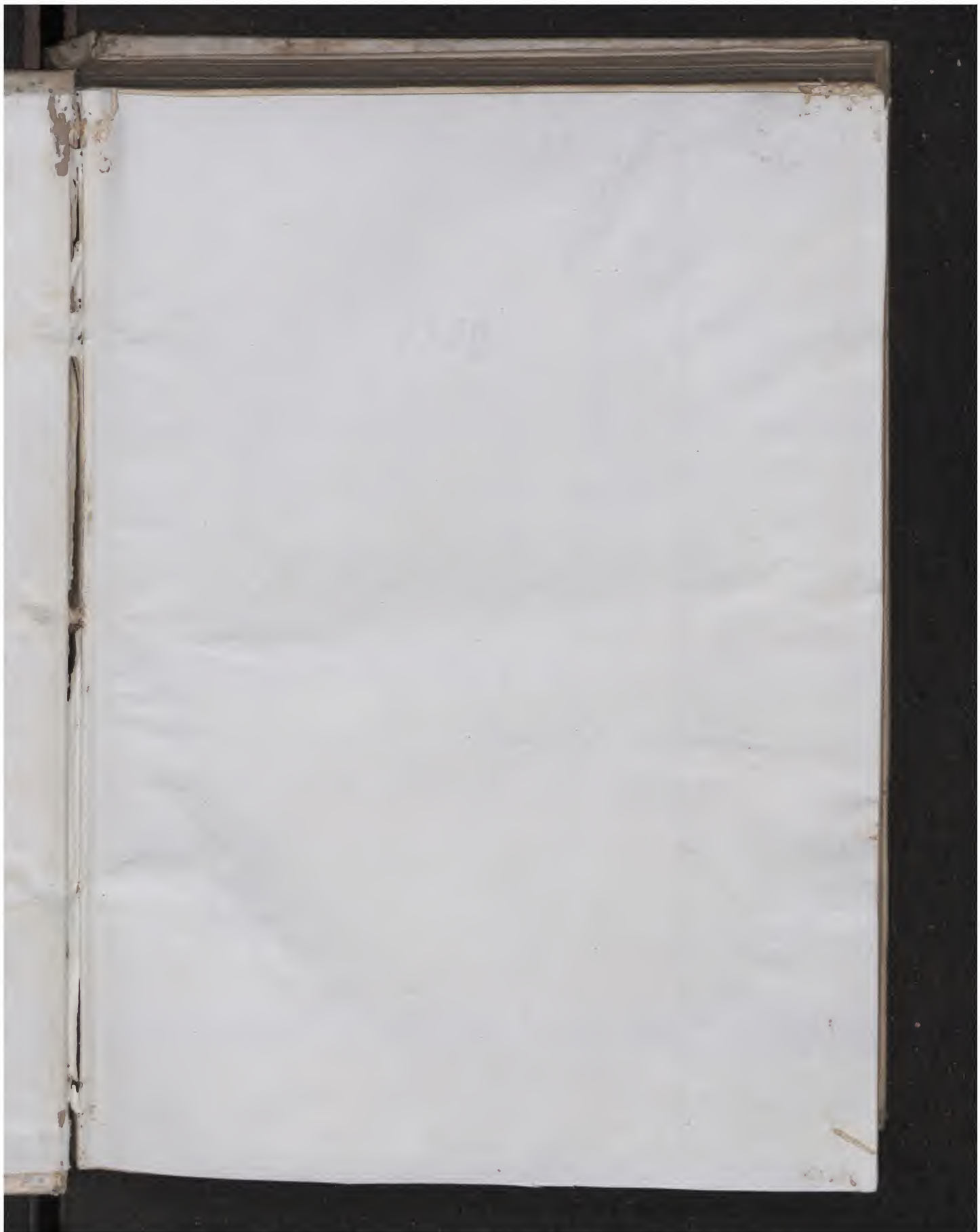
5

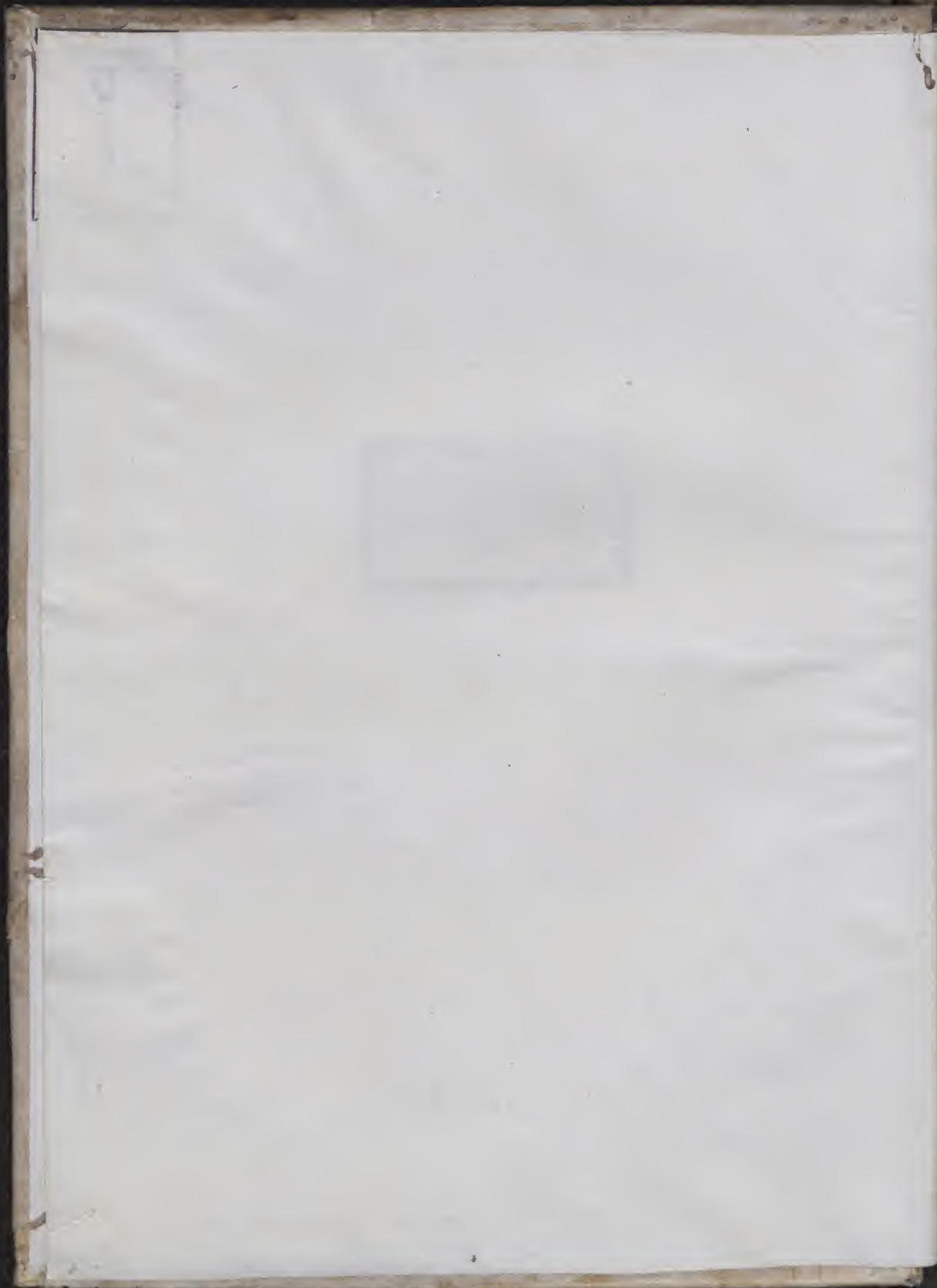
9

Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

EX BIBLIOTHECA
DOMINICANORUM
MONTIS POLITIANI
1786.

C.5.9

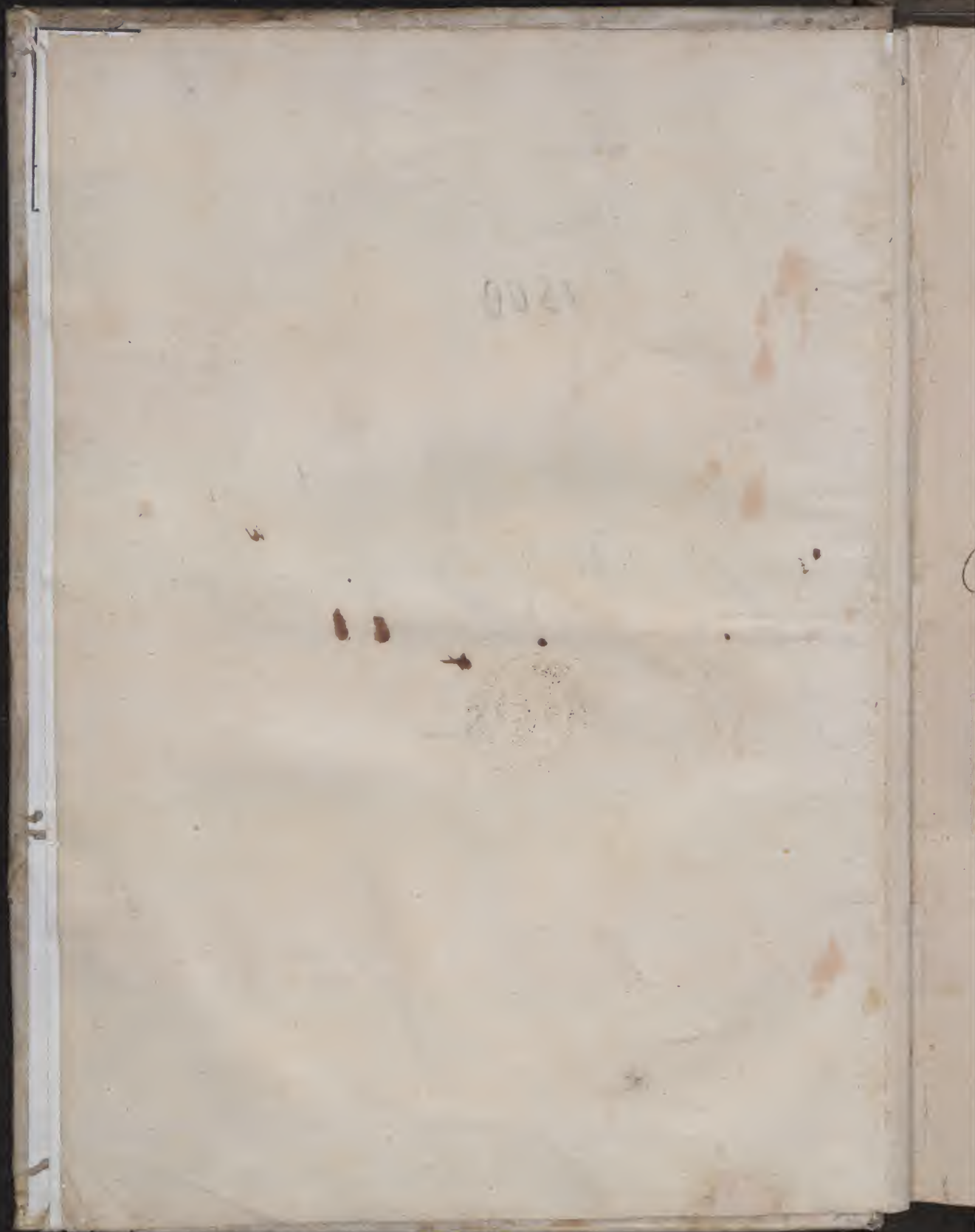
C. 5.9

XL

COMESTOR

1500.

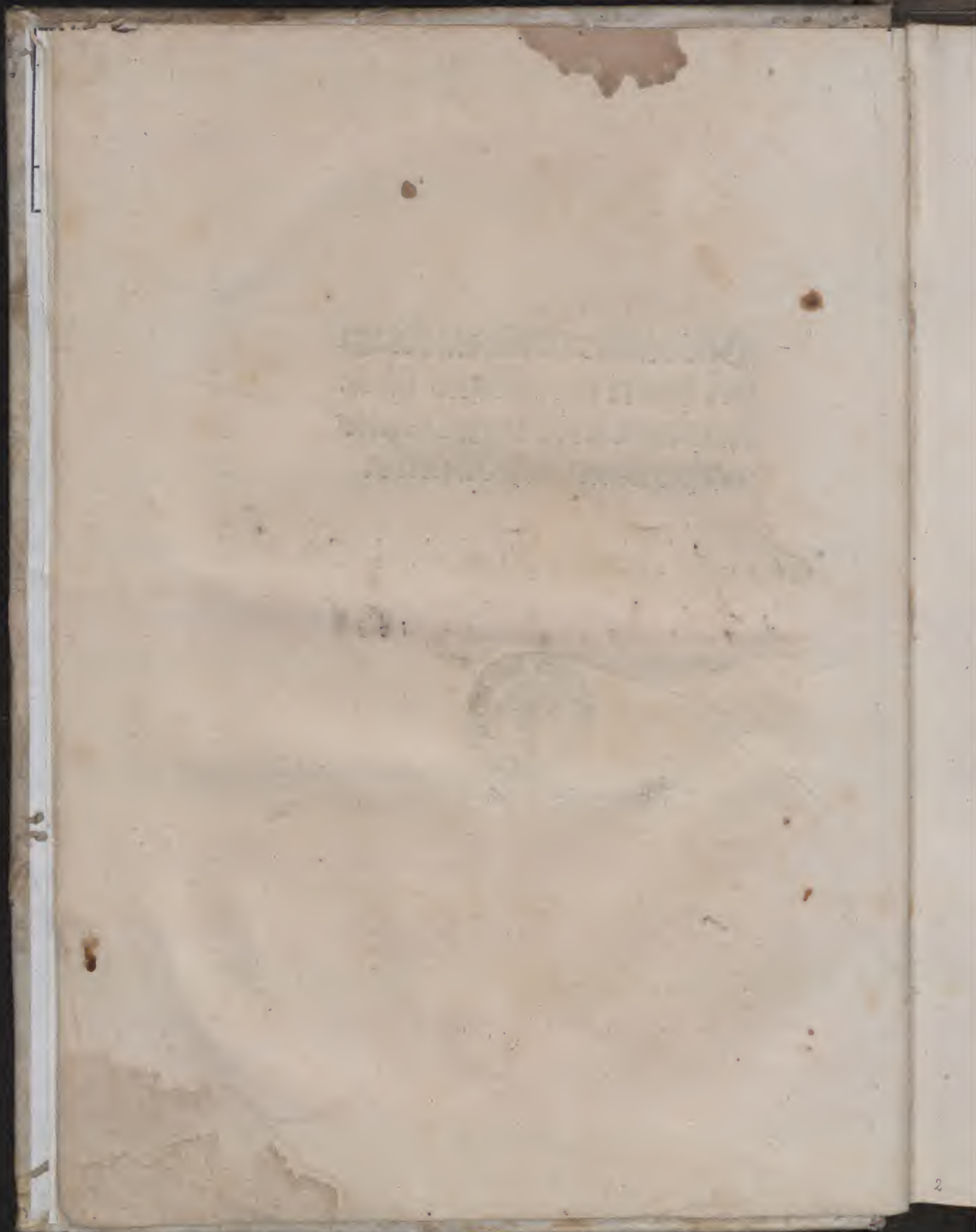
B. B.

Scholastica historia Magi
stri Petri comestoris sacre
scripture serie breuē nimis
7 expositam exponentis.

Vtitur fr Thomas Ferrarinus Ord. Præd.
Emo. fuq. die. 17. Januarij 1686

Proemiū in scholasticā h istoriā

Incipit plogus epistolaris.

Euerendo

patri ac dño suo Gual-
helmo dei gratia seno-
nensi archiepo. Petrus
seruus christi presbyter
trecensis. Ultra bonā z
extum beatū. Causa su-
scepti laboris fuit instās

petitio socioz. Qui cū h istoriā sacre scriptu-
re in serie z glosis diffusam lectitarent breuē
nimis et inepositā. opus aggredi me cōpu-
lerunt ad qd p veritate h istorie cōsequenda
recurrerēt. In quo sic anlm? stilo impauit. vt
a dictis patri non recederē. Nec nouitas fa-
uorabilis sit. z mulcens aures. Porro a col-
mograpbia moysi inchoans. riuulū h istori-
cum deduxit vsqz ad ascensionē saluatoris. pe-
lagus mysterioz peristoribz relinquens. in q
bus vitia z vetera pseqz. z noua cedere licet.
De h istorijs quoqz ethnicoz quedā inciden-
tia pro ratione tempoꝝ inserui. instar riuulū
qui secus aluicū diuersitacula que inuenerit
replens. preterfluere tū nō cessat. Veritatem
qz stilo rudū opus est lima. vobis pater incli-
te limā referuani. vt hūc operi deo volēte et
correctio vestra splendorē. z auctoritas pbe-
at pennitātē. Per oia benedict? deus.

Incipit h istoria scholastica theologie di-
sciplina.

Imperatorie ma-

iestatis ē in palatio tres habere mā-
siones. auditoriū vel consistoriū in
quo iura decernit. cenaculum in quo cibaria
distribuit. thalamū in quo quiescit. Ad hūc
modū impator noster qui imperat ventis et
mari mundū hunc habet pro auditorio. vbi
ad nutū eius omnia disponunt. Unde illud
Esaie. Celū z terram ego impleo. Scōz hoc
dicit domin? Unde. Domini ē terra z pleni-
tudo eius. Anīmā iusti habet pro thalamo.
quia delicias sunt ei ibi quiescere z esse cuius fi-
lijs hominū. Scōz hoc dicit sponsus. z antē-
ma cuiusqz sponsa. Sacram scripturā habet
pro cenaculo. in qua sic suos inebriat. vt so-
brios reddat. Unde. Ambulaui in domo
dei cum consensu. id est in sacra scriptura
idipsum sapientes. Scdm banc dicitur pater-

familias. Cenaculū
huius tres sūt par-
tes. fundamētū pa-
ries. tectum. Histo-
ria fundamentū ē
cuius tres sūt speci-
es. Annalis. Kalē-
daria Effimera Al-
legoria partes sup-
innitens que per fa-
ctum aliud factum
figurat. Tropolo-
gia domus culminis
superposita que p
id quod factum est
quid a nobis sit faci-
endū insinuat. Pri-
ma plantioz. Scda acutioz. Tercia suauioz.

A fundamēto sume-
mus pncipium lo-
quendi. imo ab ipi-
fundamenti pnci-
pio. eo iuuante qui
omnium princeps
est z principium.

stantia. Quandoqz a numero. vt apprehēder
septem mulieres virum vnum zc. id ē septem
dona gratiarū. Quandoqz a loco vt p mōtē in
quo docebat christus eminetia pntū. Quā-
doqz a tēpore. vt nō sit fuga vestra h yemē vel
sabbato. id ē in refrigeratiōe charitatis. Quā-
doqz a facto. vt interfectio Bolie a Dauid. id
est interfectio diaboli a christo. Tropologia
est sermo conuersiu? pertinēs ad mores an-
mi. Et magis mouet qz allegoria que pntet
ad ecclesiam militantē anagoge ad triūphā-
tem. z ad domini trinitatem.

Sequit tabula in h istoriam Genesis.
De creatione empirei celi z quattuor elemen-
torum. ca. i.
De pmaria mundi cōfusione ca. ii.
De opere pme diei. ca. iii.
De opere secunde diei. ca. iiii.
De opere tertie diei. ca. v.
De opere quarte diei. ca. vi.
De opere quinte diei. ca. vii.
De opere septe diei. ca. viii.
De creatione hominis. ca. ix.

Tabula

De institutione coniugij.	ca. x.	De incestu Iorh.	ca. lliij.
De quiete sabbati z sanctificatione	ca. xj.	De peregrinatione abrae apud abimelech re	ca. ly.
De creatione anime pthoplasti.	ca. xij.	gem gerare.	ca. ly.
De paradiso z lignis paradisi.	ca. xij.	De ortu Isaac z electioe agar cu filio.	ca. lvj.
De quatuor fluminibz paradisi.	ca. xiiij.	De puteo iuramenti.	ca. lvij.
De phibitoe edulij z de pcepto.	ca. xv.	De imolatioe arietis p Isaac.	ca. lvij.
De impositione nomini animarum z forma	ca. xvj.	De morte Sare.	ca. lix.
tionem mulieris.	ca. xvj.	De legatioe eliezer i mesopotamia.	ca. lx.
De somno Ade z formatione mulieris d co	ca. xvij.	De aductu Rebecce ad Isaac.	ca. lxj.
sta eius.	ca. xvij.	De morte abrae post susceptam sobolem de	ca. lxj.
De nominibus mulieris	ca. xvij.	cethura.	ca. lxj.
De pphetia Ade.	ca. xix.	De ortu regnorum.	ca. lxij.
De statu innocetie eoz ante pctm.	ca. xx.	Aliud incidens.	ca. lxij.
De suggestione serpentis siue demons.	ca. xxj.	De morte ismaelis.	ca. lxx.
De esu pomi z statu post pctm.	ca. xxij.	De labore rebecce i ptnu geminor.	ca. lxxj.
De maledictionibus serpentis mulieris z vi	ca. xxij.	Tertium incidens.	ca. lxxij.
ri.	ca. xxij.	De venditoe pmoogenitoz Esau.	ca. lxxij.
De eiectione eorum de paradiso et rophea	ca. xxij.	De descensu Isaac in geraris.	ca. lxx.
igne.	ca. xxij.	Quartum incidens.	ca. lxx.
De generationibus Ade.	ca. xxv.	De vxoribus Esau.	ca. lxxj.
De oblationibus fratrum.	ca. xxvj.	De benedictione Jacob.	ca. lxxij.
De morte Abel.	ca. xxvij.	De iomno Jacob cum fugeret in mesopota	ca. lxxij.
De generationibus Cayn.	ca. xxvij.	miam.	ca. lxxij.
De Seth z eius generatione	ca. xxix.	De duabus vxoribus Jacob.	ca. lxxij.
Epilogum interserit.	ca. xxx.	De qtuor filiis Iye z d filijs acillaz.	ca. lxxv.
De causa diluuij.	ca. xxxj.	Quintum incidens.	ca. lxxvj.
De archa Noe.	ca. xxxij.	De reliqs filiis Iye z d ortu ioseph.	ca. lxxvij.
De ingressu in arcam.	ca. xxxij.	De diuersis coloribz ppgis z feibz.	ca. lxxvij.
De inundatione z cathaclismo.	ca. xxxij.	De fuga iacobz federe cu labā inito.	ca. lxxv.
De egressione Noe z yri.	ca. xxxv.	De muneribz pmissis Esau.	ca. lxxv.
De ebrietate noe z maledictoe chā.	ca. xxxvj.	De lucta Jacob cum angelo z mutatioe no	ca. lxxv.
De dispitoe filioz noe: z d nēroibz.	ca. xxxvij.	minis.	ca. lxxvj.
De turre babel.	ca. xxxvij.	De occurfu Esau z emptione agri in sichen.	ca. lxxvj.
Primum incidens.	ca. xxxv.	De morte sicheuitarum pro raz	ca. lxxvj.
De ortu idolorum.	ca. xl.	ptu dine.	ca. lxxvj.
De generationibus Sem.	ca. xli.	De morte rachel i ptnu beniamin.	ca. lxxvij.
De egressu thare z suoz de chalda.	ca. xli.	De morte Isaac z regibz Edom.	ca. lxxv.
De annis abze post morte patris.	ca. xliij.	Sextum incidens.	ca. lxxvj.
De aduēu abze in terrā chanaā.	ca. xliij.	De venditione Ioseph.	ca. lxxvij.
De descensu abze in egyptū z de reditu eius	ca. xlv.	De ingressu Ioseph in egyptū.	ca. lxxvij.
dem.	ca. xlv.	Quidam genuit phares et zaram de tamar.	ca. lxxvij.
De victoria Abze z occurfu Melchisedech.	ca. xlvij.	De incarcerationē ioseph.	ca. xc.
De ortu iudici.	ca. xlvij.	De expositione somniorum pincerne et piz	ca. xcj.
De sacrificio abze post promissionem bere	ca. xlvij.	storis.	ca. xcj.
dis.	ca. xlvij.	De sublimatione ioseph pro expositione som	ca. xcij.
De fuga agar z ortu ismaelis.	ca. xlix.	nij pharaonis.	ca. xcij.
De pacto circūcisionis et mutatioe nomini	ca. l.	De ingressu fratrz ioseph in egyptū.	ca. xcij.
abze z sarai.	ca. l.	De reditu fratru ad patrem.	ca. xcij.
De tribz angelis susceptis ab abraā.	ca. li.	De ingressu fratrum in egyptum cum benia	ca. xc.
De duobz descendētibz in sodomā.	ca. liij.	min.	ca. xc.
De subuersione sodomoz.	ca. liij.	Q Ioseph indicauit se fratribz	ca. xcvi.

Historia libri Genesis

De descensu israel in egyptum.	ca. xviij.
De ioseph occurrere patri. et introducere eum ad regem.	ca. xviij.
De datōe q̄nte p̄tis frugū institute.	ca. xclx.
De iuramento qd fecit ioseph patri.	ca. c.
De b̄ndictiōe effraym et manasse	ca. c.
De b̄ndictiōibz duodecim tribuū.	ca. clij.
De ruben.	ca. clij.
De simeone et leui.	ca. clij.
De iuda.	ca. cx.
De zabulon.	ca. cxj.
De isachar.	ca. cxij.
De dan.	ca. cxij.
De gad.	ca. cxi.
De aser.	ca. cx.
De neptalim.	ca. cxj.
De benedictionibz ioseph.	ca. cxij.
De beniamin.	ca. cxij.
De morte iacob et translatione eius in heron.	ca. cxliij.
De reditu ioseph et eius morte.	ca. cxv.

De creatione empyrei celli et quattuor elem̄torum.

Caplm. I.

In p̄ncipio

erat verbum: et verbum erat p̄ncipiū i quo et p qd pater creauit mūdū. Mūdus q̄ttuor modis dicitur. Quādoqz empyreum celum mūdus dicitur

propter sui mundiciāz. Quādoqz sensiblis mūdus: qui a grecis pan. a latinis omne dicitur est. qz philosophus empyreū nō cognouit. Quādoqz sola regio sublanaris mūdus dicitur. qz hec sola animātia nobis nota habet. d qua. P̄ncipis mundi huius eijciat foras. Quādoqz homo mūdus dicitur. qz in se totius mūdī imaginē representat. Unde a domino homo om̄is creatura dicitur ē. et greci hominē microcosmū. id est minore mundus vocat. Empyreū autē et sensibile mundum. et sublanarē regionē creauit de⁹. id est d nihillofect. hominēz vero creauit. id est plasmauit. De creatione ergo illorū trū inq̄t legissloroz. In p̄ncipio creauit de⁹ celū et terrā. id ē cōtinens et p̄tentū. id est celū empyreū et angelicam naturā. Terram p̄o materiā omnīū corporū. id est quattuor elemēta. id est mundus sensibilis ex his constantē. Quidā celū superiores p̄tes mūdī sensibilis intelligunt. terrā inferiores et palpabiles. Abi nos habemus de⁹: hebreus habet eloyim: qd tam singulare q̄ plurale est. id est de⁹ vel dī. qz tres persone vnus de⁹ creator est. Cū p̄o dicit moyses. creauit. trū errores elidit. platonis. aristotelis. et epicuri. Plato dicit trīa fuisse ab eterno. scz deū. ydeas. yle. et in p̄ncipio t̄pis de yle mundum factū fuisse. Aristoteles duo. mūdū et op̄ificē q̄ de duobz p̄ncipijs scz materia et forma operat⁹ ē sine p̄ncipio. et op̄at sine fine Epicur⁹ duo. inane et athomos et in p̄ncipio natura quosdā athomos solidauit in terram allos i aquā. allos i aera. allos i ignē. Moyses p̄o solū deū eternū p̄phauit: et sine placenti materia mūdū creatū. Creat⁹ autē ē in p̄ncipio. i. in filio. et iterandus ē i p̄ncipio sic. In p̄ncipio creauit de⁹ celū et terrā. i p̄ncipio scz t̄pis. Coena enī sūt mūd⁹ et t̄pis. Sic aut sol⁹ de⁹ etern⁹. sic mūd⁹ sempitern⁹. i. semp etern⁹ id ē. aēporalē etern⁹ angelī qz sempiterni. Al in p̄ncipio oīm creaturaz: creauit celū et terrā

Historia

ram. i. has creaturas primordiales fecit. et fil
Sed qd simul factū ē: simul dici non potuit
Licet enī h' p'us nominet celū q' terrā. tamen
scriptum ē. In initio tu dñe terra fundasti. et
opa manū tuarū sunt celli. Hāc creationem
mūdi p'libatā sub opib'. vj. dierum explicat
scriptura. insinuās tria. creationē. dispositio
nem et ornatū. In primo die creationē et quā
dam dispositionē. In scdo et tertio dispositi
onem. In reliq's tribz ornatum.

De primaria mūdi p'fusione. Ca. II.

Erra autē erat

inanis et vacua. i. machina mūdi
lis adhuc erat inutilis et infructuo
sa et vacua ornatu suo. Et tenebre erāt sup fa
ciem abyssi. Eandē machinā quā terrā dixe
rat abyssum vocat. p' suis p'fusione et obscurita
te. Unde et grecus eā chaos dicit. Quia p'o
dictū est. tenebre erant. qdam dogmatizauē
rūt tenebras fuisse eternas. q' iam scz cū mun
dus fieret erāt. Alij irridentes deū veterē testa
mentū dicunt eū pus creasse tenebras q' lucē.
S; tenebre nihil aliud sūt q' lucis absentia.
Obscuritas autē qdam aeris a deo creata est.
et dicta tenebre. Un' et in cathalogo creatura
rum dictū ē. Būdicite lux et tenebre dño. Et
spūs dñi. i. spūs sanct' dñs. vel dñi voluntas
ferebat sup aquas. sicut volūtas artificis ha
bentis p' oculis oēm materiā domus facien
de sup illam fertur. dum qd de quo factur' ē
disponit. Prædictā machinā aquas vocat. q'
si ductilē materiā ad operandū et ea. Ideo
p'o sic variant' eius noia: ne si vnus elemēti
noie tñ censere: illi magis putare' accōmo
da. Hebreus habet p' supferebat: incubabat:
vel syra lingua fouebat: sicut aus oua. In q'
cū regimine nascēt' mūdi notat' initū. Hūc
locū male intellexit plato: dictūz h' putās de
aia mūdi. S; dictū ē de spūitu scto creante.
de quo legit'. Emitte spūitū tuū et creabunt.

De ope prime diei. Ca. III.

Et ait deus Fi

at lux. Et facta est lux. id est p'bum
genuit in
q' erat: vt fieret lux. i. Sicut verbum est fi
tā facile vt si q's dice lius. ita dicere est gige
ret verbo. Lucez vo nere et gl'gni.
cat quandā nubē lu
cidam: illuminantē superiores mundi ptes.

claritate tamē tenui: vt fieri solet diluculo: et
hoc ad modū solis circummagitata. Præsentia

Sicut q'scto oculos
aperto: statim acies
mea solem tacit' i ori
entr: qd non faceret
nisi multa aeris spa
cia q' sunt inter me et
solem transuolaret:
quā momentaneam
transuolationē si ve
liz explicare. sepe ad
dā pus et post. Sic
pri' trāsit acies mea
aerē vicinū: p' aerē
q' est sup alpes. post
aerē qui ē sup alias
terras vsq' ad ocean
num. post aerem q' ē
sup oceanū. et tandem
tangit solem.

sui supius hemispheri
um et inferi' vicissim
illuminat. Per fiat. p'
sentia vel p'scientia lu
cis in deo intelligitur
priusq' fieret: perfecta
est essentia eiusdem in
actu scilicet cū prodijt
ad esse. Et vidit deus
lucē q' ē bona. id est
q' placuerat in presen
tia vel p'scientia vt fie
ret. placuit in essentia
vt maneret. Vel tro
pice vidit. i. videre fec
cit. Et diuisit lucez ac
tenebras. Hic incipit
dispositio. Et tñ ali
quid dicit de creatiōe
q'si cum luce tenebras
creauit. id est vmbra

ex oblectiōe corporū. lucē et creatas diuisit lo
corū distantia et q'itate: vt scz nunq' simul sed
semp e regione diuersa emisperia vicissim si
bi viderent. Intelligit etiā h' angelorū facta
diuisio. Stātes lux. cādētes tenebre dicti sūt
Et appellauit lucē diē. a dyan greco qd ē clas
ritas sicut lux dicitur: q' luit. id ē purgat tenebras
Tenebras dicit noctē a nocēdo. q' nocet ocu
lis ne videāt. sic tenebre q' tenēt oculos ne vi
deāt. Sic tñ dies exortū est a dyan greco. ita
nox a nictin. Et factū ē vespe. et post factū est
mane. Et sic cōplet' ē dies vn' natural'. Pri
mo enī cum celo et terra lux ē creata: q' paula
tim occidēte factū ē p'mum vespe prime diei
vsualis. et eadē migrāte sub terras et ad ortūz
uentente factū est mane. id est terminata ē nox
et inchoauit dies secūda. Itaq' p'cedēte luce
die terminata. et sequēte nocte terminata: extē
dit dies vnus. Lux ipa diuisas ptes ostēde
bat. sed nō diuidebat.

De ope scdo diei. Ca. IIII

Et cūda die dis

posuit deus supiora mūdi sensib
lis. Empyreū enī celū q'scto factū
est. statim dispositū est et ornatū. id est sanct
angelis repletū. Fecit ergo ea die de' firma
mentū in medio aquarū. id ē quādā exteriore

Libri Genesis

mūdi sup̄ficiē ex aq̄s cōgelatis: ad instar cris-
talli p̄solidatā z plucidā. intra se cetera sensi-
bilia p̄tinentē ad imaginē teste q̄ i ouo ē. et in
eo fixa sūt sidera. Et d̄r firmamētū nō tñ p̄p̄
sūt soliditatē. s̄z q̄ terminus ē aq̄z q̄ sup̄ sp̄m
sūt firmi? z intrā gressibiles. Dicit et̄ celum:
q̄z celat. i. regit oia sensibilia. Et cuz leḡit fir-
mamētū celi: endradis ē. i. firmamētū qd̄ ē ce-
lū: vt cū d̄r creatura salis. Vñ z p̄ sui p̄came-
ratioē grece d̄r vranon. i. palaciū. Vñ d̄r celū
q̄si casa elyos. q̄z sol sub ip̄o positus sp̄m illu-
strat. Hāc tñ circūuolutā cōcameratioēz p̄h̄
lofophus sūmitatē ignis intellegit. Cum enī
ignis nō habet q̄ ascēdat circūuoluit: vt i cli-
bano patet: ita z circa mundi exteriora ignis
voluit: z h̄ est sydereū vel ethereū celū. Et z
tertū celū infra qd̄ aereū d̄r: de q̄ Aues celi
comederunt illud. Quidā q̄rtū suspiciant esse
celū sup̄ empyreū: q̄z lucifer cū ēēt i empyreo
legit̄ dixisse. ascēdā in celū zc. Et in eo mo-
do dicit̄ esse sp̄m hoīem sup̄ angelos q̄ sunt
in empyreo. Sane firmamētū diuidit aq̄s q̄
sub ip̄o sūt: ab aquis q̄ sup̄ ip̄m sūt: de q̄bus
d̄r in ps̄. Qui regis aquis sup̄iora est? z sūt si-
cut z ip̄m cōgelate vt cristallus. ne igni solui
possint: vel i modū nebule vaporabiles. Cur
p̄o ibi sint de nouit: nisi q̄ quidam autumāt
inde rorem descendere in estate. Q̄ aut̄ dictū
est. fiat firmamētū: z post. de fecit firmamē-
tum. et tertio. factū est firmamētū nō super-
fuit. q̄z sicut in domo faciēda p̄mo dom⁹ fuit
in sciētia artificis: sit et̄a materialit̄ cū leuigā-
ligna z lapides: sit et̄a essentialiter cū leuiga-
ta in structurā dom⁹ disponūt: ita cū d̄r: fiat.
ad p̄sentiam vel p̄scientiā dei refertur. Fecit
ad opus in materia: factum est ad op⁹ i essen-
tia. Illud p̄mo die. istud sc̄do factum ē. z cuz
butus diei opus bonū fuit vt ceterorū. tñ nō
legitur de eo. Vñ d̄r de q̄ cēt bonū. Tradūt
enī hebrei: q̄z hac die angel⁹ factus est dia-
bol⁹ sathanael. id est
lucifer: q̄bo hebreis
consentire videtur q̄
in secunda feriā mis-
sam de angelis can-
tare consueuerūt: q̄z
si in laudē stantūm
angelorū. S̄z tradūt
sancti: q̄z in signū fa-
ctum ē h̄: q̄z binari⁹
infamis numerus ē

Dictur sathanael qui
et lucifer. Quod in vi-
ta beati Clementis iue-
nitur: et forte cum sit
alijs angelorū nomi-
nibus. i. raphael sile.
Sic dicit⁹ est ante la-
psum. vt forte post la-
psum quasi aduersari-
us. id est deo.

in theologia. q̄z p̄im⁹ ab vnitāte recedit. De
us autē vnitās est z sectionē z discoridiā dete-
statur. Prouer. vij. Possum⁹ tñ dicere. q̄z op⁹
tertie diei q̄si adhuc est de opere sc̄do diei qd̄
post patebit. Vñ nō cōmēdatur nisi in tertīa
die q̄si post sui cōsumationē.

De opere tertie diei. Ca. V.

Ertia die aquas

t sub firmamēto p̄gregauit deus in
vñū locum. Que z plura obtineāt
loca: tñ q̄z oēs p̄tinent in visceribus terre in
vñū locū congregare dicte sunt. Et potuit
esse vt aque q̄ totū aeris spaciū occupabāt
vaporabiles: solidate modicū obtineant lo-
cum vel terra paululū subsedit: vt eas tanq̄
i matrice p̄cluderet: z sic apparuit arida: que
quasi latēs sub aquis: p̄p̄ie humus dicta est
sed cum apparuit arida eadē d̄r terra: quia re-
ritur pedibus animantiū. Vñ circūpositis
tribus elemētis d̄r solum: quia solida: dicit̄ tel-
lus: q̄z tolerat labores hoīm. Cōgregatiōes
aquare vocauit maria hebreo idiomate qui
qualibet aquarū congregatiōes vocant ma-
ria. Cōpleto ergo aquarū opere subditur. Et
vidit deus q̄ esset bonū: et addidit aliud op⁹
illi cum dixit. Germinet terra. Nec de opere
germinādī tñ intelligendū est: sed de poten-
tia quasi potens sit germinare. Producti enī
de terra herba virentē et facientē semen: z li-
gnum pomiferū faciens fructum fm̄ genera
sua. Patet: q̄z non p̄ moras tempoz vt modo
p̄duxit plantas suas terra. sed statim in ma-
turitate viridi in qua et herbe seminibus et
arbores pomis onuste sunt. Notandū q̄z di-
ctum est virentē. Quidam dicant mundū in
vere factum: q̄z vtroz ill⁹ templ⁹ est z fructi-
ficatio. Alij q̄z legūt lignū faciens fructuz: et
additū. herbam habentem semen. factum di-
cunt in augusto sub leone. Sed in marcio fa-
ctum dogmatiz̄at ecclesia. Nota cum p̄mo
ait facientem semen: et addit. habens vñū
quodq̄ sementē. quia sementis p̄p̄ie dicitur
dum adhuc est in se-
mentino. semen p̄o
cū seminā: seminiū
p̄o vel sementū cuz
seminatū est. Distig
uitur tñ aliter seme-
tis frugū et arborū
semē animalū: seminiū
cuiusq̄z refero: diuiz̄.

Historia

Nec nos moueat: quia in dispositioe elemētorum videtur ac non dispositus. qz non est noīat. s; disposit^{us} est cuz liber ab aquis. notā nobis formam accepit.

De opere quarte diei. **Ca. VI.**

Quarto die que

q disposuerat cepit ornare: rebus illis que infra vniuersum mundum cōgruis motib; agerentur. Plāte enim quia terre herent ad dispositionē terre quasi magis spectant: et sicut dispositionē: sic et ornatu; a superioribus inchoauit. Fecit enī eadem die luminaria solem et lunam et stellas. Et dicit sol quia solus lucet. i. nullū cuz eo. Luna lux minū vna. id est pma. vt vna dierum: vel vna sabbatorū dicit. Sol et luna dicuntur magna luminaria in duob; et ex duob;. id est non solum. p quātitate luminis sed et corpis. et non tū copariōe stellarū: sed et fm se. qz sol dicitur octies maior terra. et luna etiam maior terra dicitur. Lunam et stellas voluit illuminare noctē. ne noct sine lumine nō mīs esset indecora. et vt operantes in nocte: vt nante et viatores solatiū luminis haberent. Sūt etia; quedam aniculae que luxcem solis ferre non possunt. et fere nocte pascunt. Nec superfluit sol: nubes lucidavicem ei; ageret quia illa tenuem et i

Qd inde perpēditur quia eque magna vlt detur ab omnib; vbi; qz terrarū: quod fieri vlt posset: nisi maior esset terra.

Marine he aues in desertis et thopie habent: nōss vbi modicus i. pulsus venti inuenta itinercium vestigia complanat.

sufficiēte lucem habebat: et fore non nisi superiora illuminabat: sicut nec stelle modo. De illa aut nibe lucida supradicta tradit modo qz vel redierit in materiā vnde facta fuerat: vt stella que apparuit magis: et colūba i qua vlt sus est spiritus sanctus. Vt qz semp solem comitatur: vel qz de ea factū ē corpus solare. Nec tū addecoz: et ad vsū luminis ea voluit esse: sed etiam vt essent in signa et tēpora. et dies. et annos. vt scz signa sint serenitatē et tempestatis. Vt ex ipis fierent signa. etia; maiora. et quedam signa minora plura his: q dicuntur signa vel sidera. Tum quia magna diligētia signauit vel cōsiderauit ea antiquitas. Tum

quia adhuc signant et cōsiderant ea homines ad designationē tempozū. Nec dīcendū est vt generaliaci siue geneatlici somniāt qz posita sint in signa euentūū et opoz nostrozū: aut qz status vite nostre signent et moderent: qd docēt quibūsdā experimentis que apocelēstis vocāt. Non enī credēdū est de celo his qui alieni sunt a patre qui ē in celis. Quātem sequit in tēpora: non ē putandū qz tūc p ea iciperēt esse tēpora q ceperūt esse cuz mundo. sed qz per ea quattuor: sunt tēporū distinctiones. Sol quoqz descendēs ad capricornū: solstitiū hyemale facit. ascendens ad cancrum est iuale. Inter vtrūqz parī ab vtroqz distantiā equinoctia facit. Vt ibi endiadis sint in signa et tēpora. id est in signa tēporum. In dies dicitur pluraliter: qz dies multiplicitē dicit: de die scz naturali scz spacio. xliij. horarū et de die vsuali. Ponit etia; dies p tēpore non determinato et ignoto nobis vt ibi. In illa die stillabit mōtes dulcedine. In annos etia; pluraliter dicitur est. qz etia; annū multiplicitē dicit. Nec hoc dīco: qz apud diuersas natiōes sūt vtiqz diuerse annoz distinctiones maioz et minozū et planete ānos suos habēt. S; fin ecclie vsū dīcunt. Est enī annū lunaris habēs. cccliij. dies. Est solaris constans ex dieb; cccly. et quadrāte. id est sex horis. Est et bisextilis constans ex cccly. Est embolismalis qui pstat ex cccly. et dieb; et excedit: habēs. xij. lunationes. Dicit etia; annū ab an qd ē circū: qz in se reuoluit. Vnde et antiquiores ante vsū lraz annū figurabant sub spece serpētis: cui cauda i os eius reuoluebatur. Facta ergo luminaria posuit deus vt luceant in firmamēto celi: et illuminēt terrā sed nō semp: et diuidāt lucem ac tenebras. Quātem luna in plenilunio facta sit: et alia perpendit translatioe que habet et luminare minus in inchoatioe noctis. In pncipio enim noctis nō orit luna nisi pāfilenos. id ē rotūda. Et dicit a pan grece. id ē totū latine. et sylenos. id est luna. vel mene. id est luna qd nos plenilunū appellam. Inde ppenditur qz sol factus est mane in orietē: et factus vespē luna facta est in initio noctis illiter in orietē. Voluit tamē qdā q mane simul facti sint: sol in orietē luna i occidēte. et sole occidēte luna sub terra rediit ad orientē in inchoatione noctis.

De opere quinte diei. **Ca. VII.**

Libri genesis

Quinta die deus

Q ornavit aerem et aquam: volatilia
dās aeris: natatilia aq̄s. et vtracq̄ ex
aq̄s orta sūt. Facilis enī transire ē aque i aera
tenuando: et aeris in aquā spissando. Pisces
vocavit moyses reptilia: q̄ impetu quodam
totos se rapiūt vt serpētes: nō ferūt pedibz vt
fere. Nota q̄ ex hoc qd̄ dictū est. creauit vo-
latile celli sup̄ terrā errauit plato: q̄ descendens
in egyptū libz moysi legit: et putauit moy-
sen sensisse volatilia esse ornatuz aeris tñ cir-
ca terram: ornatū s̄o
aeris sup̄ioris calo-
demonēs et cacode-
monēs. S; nō ita ē.
Bonī enī demonēs
vt dictū est: sūt i em-
pyreo. malī s̄o i hūc
aerem caliginosū de-
trusi sunt ad penam
nō ad elus ornatū. De^o enī peccantibz ange-
lis nō pepercit. Creauit de^o i. plasmauit ce-
te grādīa. Cete generis neutri ē indeclinabile:
declinat tñ cet^o ceti: et oēm aiām viuētē atq̄
morabile quā pduxerāt aq̄. Notabiles autē
dictū aie piscū et auiū respectu aie hoīs. Il-
le enī mouēt de esse ad nō esse: ista nō: q̄ p-
petua ē. vl q̄ forsan aīas nō habēt: s; tñ ipūs
vegetatīuos. q̄ cum
spīs animabz extin-
guūt: spm̄ aīal voca-
uit aiām. id ē viuēs.
Vñ et greci diuidūt
aīalia p̄ 3oa et sc̄bea
3oa id ē viuētīa bru-
ta: s; sc̄bea animata
a sc̄be qd̄ est aīa ra-
tionalis. Sed etiā
d̄ creatuz morabile
qd̄ creatum est sic vt
moueret de vīta ad
mortē qd̄ nō hō qui
creat^o ē vt non more-
ret si vellet. Illa s̄o creata sūt vel vt in esum
cedant alijs vel sentio deficiant. His bñdixit
deus. Crescite et multiplicamini.

De ope sexte diei.

Ca. VIII

Sexta die orna-

uit deus terram. Producti enī ter-

ra tria genera animalū. lumenta. reptilia. be-
stias. Sciens enī deus hominē p peccatura
casurū in penā laboris ad remediū laboris
dedit ei sumēta q̄st suamēta: ad opus vel ad
esum. Reptilia s̄o et bestie sunt ei in exercitiū
um. Reptiliū s̄o sunt tria genera trabētia vt
vermes qui se ore trabūt: serpētia vt colubz
q̄ vt costatū se rapiūt. repētia pedibus s; vt
lacerte et borace. Dicuntur autē bestie quasi
vastie a vastando. id est ledendo et seculendo.

Querit de q̄busdā minutis animantibus
que vel ex cadaueribz vel humoribz nasci so-
lent si tūc orta fuerint. Quoz sex sunt genera
Quedā enī ex exhalationibz habent esse: vt bi-
biones: vermes q̄ ante clepsidra nascūt: bibi-
ones ex vino: papillones ex aqua. Quedā ex
corruptiōe humorū vt p̄mes i cisternis. Que-
dam ex cadaueribz vt apes ex inuenciis. scara-
bei et scabrones musce magne q̄ sonāt ex vo-
latu nascunt ex equis. Quedā ex corruptione
lignoz vt terredines. Quedā ex herbaz cor-
ruptione vt tinee ex olenibz. Quedā ex corrup-
tione fructuū vt gurguliones ex fabis. De
his dicit q̄ q̄ sine corruptiōe nascūt: vt illa q̄
exhalationibz tūc facta sūt: q̄ s̄o ex corruptio-
nibus post peccatū ex rebus corruptis orta
sunt.

Querit q̄ de nociuis animantibus si
creata sint nociua vel primo mītia: post facta
sint hominū nociua. Dicit q̄ añ p̄m homis
fuerūt mītia. sed post p̄m facta sunt nociua
hominū tribz de causis ppter hoīs punitionē
corruptiōez. instructiōez. Punī enī hō cū le-
ditur his vel cū timet ledi: q̄ timor maxima
pena ē. Corrigūt his cū scit ista sibi accidisse
p peccato suo. Instruit admīrādo opera dei:
magis admīrās opera formīcarū q̄ onera ca-
meloz. Vel cū videt hec mīnima sibi posse
nocere: recordat fragilitatis sue et hūiliatur.
S; diceret q̄s q̄ qdā aīalia ledūt alia: q̄ nec
inde puniūt: vel corrigunt: vel instruit. S;
ex his et in his instruit hō p exemplū. Etiam
ad h̄ creata sūt vt alijs sint i esum. S; si iterū
d̄ q̄ etiā in mortuos hoīs seculūt. Sed et in
his instruit homo ne aliq̄ gen^o mortis hor-
rescat: q̄ p quoscūq̄ transcat meatus: nec ca-
pillus de capite ei^o peribit. Ad hūc modum
solet queri de herbis et arboribus instructio-
sis si etiā in illis diebz orta sint cum scriptura
non memoret nisi herbas seminales et arbo-
res fructiferas que modo sunt. Potest dici:
quia q̄ modo instructiua sunt: ante peccatū

a s

Historia

fecerunt fructū alique post peccatū pot' nascunt hominē ad laborē q̄ ad vtilitatez. Vel post pctū orta sunt: qz post dictū ē hominē. spinas et tribulos germinabit tibi. Vel q̄cūqz qz terris herent faciunt fructū. I. vtilitate manifestā vel occultā. Quia p̄o piscibz et aulbus dictū est. crescite et multiplicamini. etā d̄ hīs intelligendū ē qz non sit dictū. Nec est enī cōmunis causa creationis eoz.

De creatione hoīs.

Ca. IX.

Et inde subditur

De creatione hoīs sic. Faciam' hominē rē. Et loquit' pater ad filiū et spiritū sanctū. Vel ē q̄si cōmunis vox trīū p̄sonaz. Faciam' et nostrā. Fac' ē aut' homo ad imaginem dei q̄tum ad animāz. Sz imago dei est anima i es-

id est quo ad essentia et rationem ad imaginem quo ad virtutes ad similitudinem dei factus est.

sentia et rōne eius qz spiritus factus est et rationalis vt deus. similitudo in virtutibus. qz bona: iusta: sapiens. Euz imago ne p̄transit homo: qz illaz habet etiam homo peccās: similitudine p̄o sepe p̄suat. Vascu- lū p̄o et femina creauit eos. Hoc q̄tū ad corpus: tamē d̄ creasse p̄pter animā. Eos autem dicit pluralit' ne androgeos. id est ermafroditos factos putaremus. Tamen scdm corpus factus est homo quodāmo-

Ne putaret q̄s qz fecisset hoīez tm spiritū et ita sine corpore. Andros interpretatur vir. geos mulier. vlt' gama. vnde bigamus.

do ad imaginem dei. cuz os hominē sublimē dedit: vt deus et celestia videat et imitet. Unde cum quesitum esset a quodā philosopho ad quid factus fuisset. Respondit vt cōtem- pler celum et celi numina. Dedit autem hominē deus potestatez: vt p̄esset alijs animātibz. In tribus ergo notatur hominē dignitas. P̄mo quia non solū factus est in genere suo vt p̄dicta: sed etā quia imago dei ē. Secūdo quia cum deliberatione factus est. In alijs siquidēz operibus dicit: et facta sūt in hoc tanq̄ iter se deliberantes persone afe- runt: faciam'. Tertio quia scilicet homo do- minus statutus ē animalū vt essent ei quem futurū mortalem deus sciebat in alimentū: in indumentū: et laboris adiuuentū. Ante

peccatum enī herbas tm et fructus arborum dedit deus in escam hominibz et animalibz. Qd inde colligit: qz ante peccatū nil nocitū aut sterile terra p̄duxit. Et nota quia in maxi- mis: vt in leonibz: p̄didit homo dominū: vt sciat se amississe: et in minimis vt in musc' etā p̄didit vt sciat vtilitatē suam. in medijs habet dominū ad solatiū: et vt sciat se etāz in alijs habuisse. Et benedixit eis de' sic.

De institutione p̄ugij.

Ca. X.

Rescite et mul-

tiplicamini. Qd quia sine con- fusione eoz fieri non potuit. patet quia deus confuglū viri et mulieris instituit in quo p̄stantur qdam heretici dīcētes. Qd cubitū sine peccato fieri nō posse. Si quer- tur quare ante peccatū date sint hominē esce cum esset immortalis. Dicemus qz illa immor- talitas in qua creatus est cūbīs erat sustentada: nec erat talis qualis illa que futura ē que ci- bīs non indigebit. Illa enī erat posse nō mo- ri. hec erit non posse mori. Et vidit deus cū- cta que fecerat: et erat valde bona: quia singu- la p̄ se bona. Sed in vniuersitate erat omnia valde bona: sicut oculus in animalē est pul- chrior q̄ separatus. vel omnia erāt valde bo- na. id est vniuersitas bonoz erat optima: qz hz quedam in ea sunt per se modo versa in cō- tumeliā: tamen alijs sunt in vtilitatem: spe- p̄o sumū bonum. De homie p̄o vt de ceteris dixerat non dixit. Et vidit deus q̄ est bo- num. quia in proximo sciebat lapsurū: vel qz nondū homo p̄fectus erat: donec ex eo fieret mulier. Unde et post legitur. Non est bonus hominē esse solum.

De quiete sabbati et sanctificatione.

Laplin. XI.

Gitur perfecti

I sunt celi et terra. Conclusio est hīc operum. Quia creati. dispositi. or- nati. igit' p̄fecti. Et qz in senario facti qui p̄- mus perfectus numerantibz occurrit. quia ex partibus suis aggregatis reddit eandē sum- mā: qd in monadibus numeris nō inuenies nisi i isto. Vanadī numerus appellatur ab vno vsqz ad decē Sz nec i decadibus nisi i. xxiij. cōpleuit

Partes illas numeri dicimus quarum q̄l bet assignari p̄o quo ta sit in eo. Licet enī.

Libri genesis

de^o die. viij. op^o suuz
qđ fecerat. Alia trāf
latio habet. viij. z tūc
nulla ē obiectio S; z
hebraica veritas ha
bet. viij. et ideo queri
tur si cōplere. est finale quāplā operis face
re: quōd verū est qđ sequit. Requieuit de^o die
viij. z c. Verū est qđ dīem septimū fecit. et ipm
etiā benedixit. z post requieuit. Vel cōpleuit
id est completū ostēdit. cum nihil nouū in eo
fecerit. z tūc requieuit ab operū generibz no
uis. Nihil enī post fecit cur tunc non fecisset
materiā vt co:pozū: vñ similitudinē vt anima
rum. Non enī qđi fessus dīcēt quēuissē. s; qz
cessauit. Sicut i Esāia dī: q; seraphim requie
non habebant dīcētā. sanct^o. sanct^o. sanct^o. id
est non cessabāt. Vel requieuit ab ope vel in
operibz. id ē nō eger opibz suis. et est dictum
qđi negatiue. vñ requieuit ab ope in semetipso
id ē a mutabilitate operū ei⁹ imutabilitas ap
paruit. Nam stablis manēs dat cuncta mo
ueri. Qđ aut dī: ab omī opere qđ patrarat. i:
nuit esse opus qđ nōdum fecerat. a quo non
dum quiescit. Trā enī opera fecerat. creauit.
disposuit. z ormauit. Quartū opus propaga
tionis non desinit operari. Quintum faciet.
cuz pīcinget se z transiens ministrabit. vñ
pīcipue erit reqes. Et benedixit dīci septimo.
id est sctificauit eū. id est sanctū z celebrē eū
esse voluit. Semp enī ab aliquibz nationibz
ante legem etiā dīcēt sabbatūz fuisse obserua
tum. Vñ⁹ obseruantia in lege etiā dīxit san
ctificationē. ibi. Memō vt dīcēt sabbatū scti
fices. Epillogus. Iste sunt generatōes ce
li z terre. Quidā hīc determināt opa sex dīe
rum. quidā ibi. Cognouit adam vxorē suā.
Alij ibi. Hīc est liber generationis ade. Pre
termissio aut qđ dubiū est: līc instam⁹. Quidā
de creatione maris z femine simul dīcerat: qđ
tamē simul facta non fuit: vt explīcet qđ sub
breuitate cōcluserat. repetit de reliquis gene
rationes. Hoc nomē potest accipi actiue. id ē
opationes dei. vñ passiue. id ē generata. Nec
est pītercundū qđ ait. fecit omne vīrgultū an
teq; ozīrēt in terra. z herbaz pīusq; germina
ret: cum superius dīxit. vīrgultū q̄cito factū
statim adultū et habens fructū et herbam oz
tam z ferentē semen. Ad qđ dīcēt duos fuisse
modos operationis dīuīne vt dīcēt est. ma
teriale s; z essentialē. Fecit. ergo. ea materia

senarius ex vno. et. v.
constet et ex. ij. et. iij.
Quota tamen sit eius
pars quarta aut qnta
dici non potest.

liter pīusq; ozīrēt z germinaret essentialiter.
Vel aliter: qđ innuit sequēs līa cum dī: Nō
enī pluerat dñs sup terrā. Fecit equidem tūc
illa pfecta z essentialiter: pīusq; ozīrentur et
germinarent: vt modo faciūt cum paulatim
beneficio rosīs infusi z labore hominū adhi
bīto ad ortum z maturitatez perueniūt. Tūc
enī fons irrigabat terram: vt nīlus egyptum
vicissim p partes diuersas. sicut dīcēt io: da
nīs ante subuersionē irrigasse totam pēta
pōlim vicissim. s; sicut de quibz dā fontibz dī
cēt Aug⁹. qz mīra vicissitudine totam quādā
irrigāt regionē: ne si simul totā terraz tūc fon
te irrigatā dīxerim⁹ dīlūm fuisse dīcam⁹. Vel
qz legūt ibi fons z nō vnus: multitudīnez in
nuit: vt ibi. venit locusta.

De creatōe aīe. pthoplasti. Ca. xxiij.

Ormauit igitur

f domīnus deus hoīem de līmo terre
Hīc pmo vocat deum dñm. qz tunc
pmo habuit. pīe seruū s; laborantez. Post
recapitulatiōē: de vīusq; hoīs formatione
dīffusus agit. z pus d vīro. Et quā due sūt
hoīs partes: de vīra q; agit. Ad carnē enī spe
ciat qđ dīcēt. formauit homīnē d līmo terre.
Ad aīam cum dī: inspirauit z c. qđ. Corp⁹ fe
cit de terra: animā d nīhilo. Alia trālatio ha
bet. Insufflauit vel sufflauit: qđ nō incongruū
est de deo: vt qđaz putauerūt. cū fauces z spī
ritū non habeat. Deus enī inspirauit. i. spīr
tū fecit. Similiter insufflauit. i. flatū. s; anī
mā fecit. Vñ in Esāia. Nēm flatuz ego feci.
Qđ aut dī: in facīe. p synodochē. a pīe totūz
intelligīt. Totū enī hoīem anīmauit. S; fa
ciem tanq; pīe digniorē. qz sensuū capacē so
lam noīauit. Eandē aut aīaz etiam spiraculū
vīte vocat. qz p eam homo spīrat z vīuit. Et
post dīcīt: aīaz vīuētēz in se. i. ppetuitate vīte
vīuētē. nō mortabile vt aīaz pecudīs. Hīc
locū nō sane intellexīt plato. dīcēs deū aīas
creasse. s; angelos corp⁹ formasse. ibi. dīi deo
rū. qz opīfer paterq; ego z c. Qz aut qđaz as
serunt aīam de essentia dīuīna factā: stare nō
pōt: qz tūc nllō modo peccare posset. Alij dī
stīnguūt iter spīraculū vīte z aīam dīcentes.
spīraculū vīte spīritū. i. quē etiā homīnī tunc
datū asserūt ad pphētadūz: qñ dīxit. Hoc nūc
os ex ossibz meis. Alij etiāz aliter dīstīnguūt
spīraculū vocantes quēdaz spīritū corporeū
in corpore animalis. q et qñq; sensus opera

Historia

tur in eo qui etiam paulatim extinguitur in eo: et dum moritur animal in aliqua parte corporis: adhuc sentit spiritus ille: cum in alia extinguitur sit. Factus est autem homo in virili etate: mortalis et immortalis. et potens mori et potens non mori: et anima corpori prius formato infusa. Sed queritur, utrum in ipso corpore dum infunditur creata vel extra creata sit. et sit ei datum naturaliter velle incorporari. Quicquid circa illam actum sit de post creatis dicitur: quod in ipsis corporibus dum infunduntur creantur.

De paradiso et lignis eius. **Ca. xiii**

Lantauerat au

prem dominus deus paradisum voluptatis a principio. Quasi quereretur aliquis. Remansit homo in loco ubi factus est: in agro scilicet damasceno. Non. ubi ergo translatus est. In paradisu quem deus die tertia plantauerat. id est plantis aptauerat. herbis scilicet et arboribus insitum. a principio creationis scilicet cum apparuit arida: et germinare terram fecit. Vel a principio. id est a prima orbis parte. Unde alia translatio habet. Paradisum in eden ad orientem. Eden hebraice. latine delicias interpretatur. Ergo idem est paradisus voluptatis quod paradisi in eden. id est in deliciis. Sed a principio. idem est quod ad orientem. Est autem locus amantissimus longo terre et maris tractu a nostra habitabilis zona secretus: adeo eleuatus ut usque ad lunare globum attingat. Unde et aque diluuii illuc non puerunt. Est etiam paradisus celum empyreum. et de spiritualis. quod regit spiritum. Dicitur etiam spiritualiter paradisius vita beata vel ecclesia. Produxitque deus in paradiso de humo diuersa ligna quibus delectaretur homo videndo. et sustentaretur edendo. Produxit quidem. id est prout in altum duxit: vel produxit. id est pro homine educit. In medio quorum tanquam digniora posuit lignum vite. et lignum scientie boni et mali. Dicitur est autem lignum vite ab effectu quem habuit naturaliter: ut comestum sepius perpetua soliditate hominem firmaret. ita ut nulla infirmitate vel senectute vel aetate in deterius vel in occasum laberetur. Lignum vero scientie boni et mali dicitur est ex eo quod secutus est eius comestione. Prius enim nesciebat homo quid esset malum. quod nondum expertus. Bonum enim dicitur sanctitatem et firmitatem. malum vero egritudinem et imbecillitatem: que nondum senserat homo. Cogno-

uerat quidem ea per scientias. quod ex vno contrario rum cognoscit reliquum. sed non per experientias ut medicus dum sanus est nouit morbos. sed cum egrotat magis cognoscit. quia nouit et sentit. sicut de puero delicate nutritio dicitur: quod nescit quid sit malum. imo nondum nouit quantum sit bonum vel malum. Vel malum dicitur inobedientia: bonum obedientia. quia post comestione non uisit quantum bonum erat obedientie. et quantum malum inobedientie. Plato non putans se posse puenire arboribus: quod sit lignum vite et lignum scientie boni et mali. ideo utrumque hoc de homine dicitur estimauit. quia uiuit. et est scilicet bonum et malum. et dicitur ipsum vocatum lignum. id est corporeum: ad differentiam spirituum. id est angelorum: quod et uiuit et sciunt bonum et malum. In medio vero positum tradidit. quod homo est quasi medius inter creatorem super se positum et sensibilia sub se posita. Discretum vero illius hominis fuisse creationem a creationibus hominum reliquorum dicitur per illa duo addita: vite et scientie boni et mali. Sicut enim in sancta figura. id est picta gozica qui de samo insula fuit: prius est truncus integer. et post in summo blutium: sic homo modo in primis etatibus quasi truncus uiuit. non vires viribus ad intelligentiam datis. Sed cum uenerit ad annos discretionis. tunc discernit inter bonum et malum. et tunc sunt primi opera eius bona vel mala. Sed non ita factum est in adam. imo cum vita data est et scientia boni et mali. quasi diceret. Factus est homo corporeus. subditur deo prepositus animantibus et simul uiuit: et sciuit bonum et malum.

De fonte paradisi et quattuor fluminibus eius. **Ca. xiiii**

Fons vel flu

eius egrediebatur ad irrigandum paradisum. id est ligna paradisi. Fons potest intelligi vel abissus. id est matrix omnium aquarum. vel fontes per se simpliciter. singulare pro plurali. Irrigare autem positum est per ministrare humorem. Dicitur enim terra circuiacis humectari a fluminibus per tracones. id est per vias subterraneas vel per meatus. et sic. ita dicitur. aut. et. Qui fons diuisiditur in quattuor flumina. Unus dicitur est phison. qui a gagar ro rege indic dicitur est ganges. et interpretatur phison fons fidis. ceterum. quod decem flumina reclinat. vel imitatio oris. quod mutatur a facie quam habet in paradiso. Dicitur etiam fons diuersa lo-

Libri Genesis

ca tribus modis. In colore. qz alibi clar⁹. ali
bi obscur⁹. alibi turbidus. In quantitate. qz
alibi paru⁹. alibi diffusus. In sensu. qz alibi
frigidus. alibi calidus. Hic circūit terrā eu
lath. i. indiam. z trahit aureas harenas. Ali⁹
dictus ē geon vel gion vel iglon. qz nilus. z
sonat hyar⁹ terre. vel terreus. qz turbidus est
Hic circūit ethiopiā. Alij duo primis noibz
vocant tigris z eufrates. Tigris aial est ve
locissimū. z ideo fluuius ille a sui velocitate
tigris dī equocat⁹ est. Hic vadit ptra assyrios.
Dicit iosephus. qz tigris dī: dīglat. qd sonat
acutū vel angustū. eufrates frugifer vel fru
ctuosus. de quo per quas trāsiret regiones.
qñ notū tacuit moyses. qz ē in chaldaea. vnde
venerat abraā. Dec. illij. vt dixim⁹ flumia ab
eodē fonte manāt z sepant. z iterum quedam
eorum inter se cōmīscēt. z iterum separātur.
sepe etiam absorben⁹ a terra. z locis iterū in
pluribus emergūt. Inde est qz de ortu eorū
varia legunt. Dicit etiā ganges nasci in locis
caucasi montis. nilus non paul ab athlāte. si
gris z eufrates ex armenia.

De pcepto z phibitiōe edulij. Ca. XV

Ulit ergo deus

t hominē de loco formatiōis sue i
paradisum vt oparetur ibi. non ta
men laborādo ex necessitate. sed delectādo et
recreando. z sic deus custodiret illum scz ho
minē. Vel vtrūqz referat ad hominē. vt scz ho
mo custodiret paradisū. z oparet vt dictū est.
Quidā codices non habēt illū. scz illud. z tūc
est sensus: z custodiret. id ē cōsideraret opus
suum homo: vt qd faceret in terra p agricult
urā observaret in se p disciplinā. vt sicut ter
ra sibi. sic spe obteperaret suo cultori. Prece
ptqz ei dīcēs zē. Ut homo sciret se ēē sub do
mino: pceptum accepit a domino. Nis autē
iussio est in duobz. in pceptōe z phibitiōe. z
ideo vtroqz vsus est dñs. Precepit: ex omni
ligno paradisi comede. Prohibuit: de ligno
scētie boni z mali ne comedas. Et datū ē vi
ro mādātum. vt pvlū etiā trāsiret ad mulie
rem. Vel forte ē poccupatio. qz facta muliere
vtrūqz simul datū est. Subdit autē penā si cō
temneret Quacūqz die comederis: morte mo
rieris. scz anime z ne
cessitate mortis ha
bebis. Vñ alia trās
latio habet plant⁹.

De diuersis translati
onibus semel dicimus.
Ante incarnatiōez do

mortalis eris. lxx
pluraliter ponunt.
Quacūqz die come
deritis: morte mori
mini. Idō creditur
a qūidā vtrūqz dī
ctum. et h poccupa
tum. Facta est autē
hec iussio p aliquā
creaturam subiectā
sicut z nobis per p
phetas et angelos.

simachus. Deinde post annos. viij. qnta editio
hierosolymis ē inuenta: qz auctor eius
ignorat: vulgata dī. Vulgata dī quasi apo
crifa. Origenis qz editio dī vulgata. quia ea
qñ vulgo vsimur. Deinde post annos. xvij.
sub alexandro origenes correxit. lxx. cuz asteri
sco z obelo postea sine his transulit. Vñ oēs
de hebreo in grecū translulerūt. Quidam de
greco in latinū. Plures i pmitiua ecclia scō
li vtrūqz lingue de greco in latinū transire
bant sermonē. Hieronym⁹ vltimo de hebreo
in latinū cui⁹ editio nūc vbiqz seruata nobis
Periarchon pncipat⁹. Periarchon ē liber in
q origenes dicit pōm adhuc in aere p demo
nibus pati sicut i terra p hoibz passus ē: hac
auctoritate. Nihil odisti eoz q fecisti.

De impositiōe nominū animātū pncipa
liter z mulieris formatiōe. Ca. XVI

Urit quoqz de

us. Non est bonum hominē solū
esse: faciāmus ei adiutorium ad p
creandos liberos. qd sit simile illi. Similia
enī de similibz naturaliter nascūtur. Sed ne
videretur Ade superflua mulieris formatio
putari sibi in animantibus esse simile. idō ad
duxit deus ad Adam omnia terre animātia
et aeris In quibus intelligenda sunt z aque
animātia. A parte totū accipe. Vel vniuersa
sunt terre. qz etiā q de aqz cōdita sūt aliquid
habent terre in se. Vel potius pīces post ab
hominibus sūt cogniti: z inde nominati. Nō
pater: quia equi uocantur animalibus terre.
quia similes his de phensi sunt. Fecit autem
vt omnia simul eo nutu venirent quo omnia
creauit. Vel forte factum ē per angelos. Ad
duxit autem. p duobus. vt imponeret hō eis
nomina in quo scirent eū sibi pcesse. et sciret

Historia

adam nullū ex eis sile sibi. Et imposuit ei no-
mina adā ligua hebrea. q̄ sola fuit ab initio.
Nō inde ppendit. qz noia q̄ legūt vsqz ad di-
uisionē linguaz hebrea sūt. Et non iūcto sili
sibi iūctit de soporē in adā non somnus sed
extasim. in q̄ credit supne iterfuisse curie. Vñ
z euigillās. pphauit de p̄iūctioe xpi z ecclie et
de diluio futuro z de iudicio p̄ ignē ibidem
cognouit z libris suis postea indicauit.

De somno Ade z formatione mulieris de
costa eius. **Ca. XVII**

Unqz obdor

c misisset tulle dñs vnā de costis ei?
carnem scz z os. z edificauit muni-
sterio angeloz illā i mulierē. de carne carnez
de ossē ossa faciēs. z statuit eā ante adā. Qui
ait. Hoc nūc os ex ossibz meis: z caro de car-
ne mea. Hoc aduerbiū nūc iudeos traxit i er-
rore. vt dicāt aliā pus factā. de q̄ dictū ē. ma-
sculū z femina creauit eos. z nūc scōam. q. d.
adā. Prioz mulier facta ē d̄ limo terre meci.
sz hec nūc de carne mea. Et Iosephus dicit.
Mulierē extra formatā z i paradisu cū viro
translatā. sic dicens. In hūc ortum introduxit
de adā z vxorē ei? p̄cipiens eos plātationis
habere sollicitudinē. Et ex duobz vxoribz ade
innumerabiles siue iterminabiles fingunt ge-
nealogias. sz ex ipso textu p̄uinci vident in q̄
semp singularis sermo ē de ei? vxore. Nota qz
de formatione mulieris agendo d̄ corpe tū
dictū ē. Vñ qdā ideo tacitū esse voluerūt de
aia. vt daret intelligi. sic traductā aiaz mulie-
ris de aia viri sicut carnē de carne. Augusti-
nus etiā hesitare videt. qd sententiā sit de aia
an ex traduce sit. an ex nihilo. Sz id ipm qd
tacitū ē de aia poti? d̄ eos est. Si enī aia mu-
lieris fuit ex traduce aliter facta est qz aia viri
q̄ de nihilo. Et si aliter fiebat. taceri non de-
buit. ne sic facta putaret vt iam audieramus
de aia viri. Itaqz tacēdo inuit nō aliter putā-
dum factā esse qz didiccam? prius.

De noibz mulieris. **Ca. XVIII**

Et iposuit adaz

c vxorū sue nomē tāqz dñs ei? et ait.
Hec vocabit vīrigo. i. a viro acta
z ē sūptū nomē a viri noie. vt materia d̄ ma-
teria sup̄ra fuerat. Etā denomiatio i hebreo
hec ē. Is enī vir d̄. vnde denoiatur issa vt a
vir vīrigo. Hoc nomē p̄p̄tū illi? mulieris fuit

nūc oim ē cōmune. Et ei? s̄ncopatū ē virgo.
Virgines dicūt qdā sūt i itegritate natiui-
tatis sue. Postea p̄o fracte dicunt mulieres.
Silt sicut h̄ nomē adā fuit p̄p̄tū illi homini
nūc p̄o ē cōmune. Et adā sonat rube? vel ru-
bra terra. qz fm iosephū d̄ rubea terra p̄per-
sa fact? est. Talis est
enī p̄go tell? z vera Terra p̄p̄le adhuc vir-
vel rubea. i. anima? go erat qz nondū cor-
ta. qz sedes anime ē rupra hoim ope nec s̄a
in sanguine. vt rubea sanguine infecta.
fm qd futura erat.

Id ē sanguinea. id ē peccatrix. Sanguinis enī
noie sepe designat p̄c̄m. vt ibi. Vltimētum
cretū sanguie. z sanguis sanguine retigit. Im-
posuit ei z aliud nomen eua. i. post p̄c̄m. qd
sonat vita. eo qz futura esset mater oim viue-
tiū. Tū qz hic non legit imposuisse. sed infra
post maledictōem fore quasi plāgens hois
miseriā dixit eā eua. quasi alludēs etulatus
parunloz. Vascul? enī receter natus elulan-
do dicit. a. mulier vero e. q̄si diceret. Omnes
dicent e. vel a. quotqz nascunt ab eua.

De p̄phetia Ade. **Ca. XIX**

Proposito nomi

i ne statim pphauit dicens. Quāobrē
scz quā d̄ latere viri est. relinquet
sepe homo patrē z matrē p̄pter vxorē suam. z
adheret vxori sue tanqz p̄uincule sue. Vñ
ob hanc rem demonstrādo vxorē dicit. i. p̄p̄t
hanc mulierē relinquet homo zc. Hoc fit qz
fidie a viris. qz relinquit cohabitare corpa
liter vel spūaliter. qz maior ē zel? i vxorez. qz
amor filioz i parētes. nō dico parētū i filios
Humor enī ascēdit de trūco ad ramos. sz nō
redit. Et ido nō dicit. qz p̄p̄t relinquet parē-
tes filios. marie itelligēdū ē h̄ semp reliquet
id ē nō iūgetur eis i matrimonio. Hic. ij. p̄so-
ne in lege. ij. in euangelio plures p̄sone amo-
uent a p̄uglio. h̄ est. p̄pter hoc scz coniugium
relinquet homo patrē z matrē Et erunt duo
in carne vna. id ē vnent ambo i vno carnali
ope. Vñ erūt duo i carne vna pueri gignēda
Non enī ex sanguine vno sed ex sanguinibz
bus cōcreatur paruuli caro. Vel sz sint duo
p̄sonaliter. erunt tamen in coniugio vna cas-
ro. in alijs duo. quia neuter habet potestates
sue carnis.

De statu innocentie eorum ante peccatuz.
Capitlm. XX.

Libri Genesis

Rat aut vterqz

nudus: nec erubescerāt. Nihil putabāt velandū: qz nihil senserāt re-
frenandū: sicut non erubescim⁹ si quis vide-
rit man⁹ et caput et pedes nros. Inordinatus
enī mor⁹ membrorū ipa facit pudenda. Sic
et pueri si videant pudenda eorū non erube-
scūt: qz bñficio erat motus erubescibile nō
dum senserūt qd pudendus ē et inordinatus:
qz non sine peccato fit nisi raro spe proli ex-
cusat⁹. cū tñ excusari potest a peccato: rubore
carere non pōt. Un⁹ sanct⁹ zacharias cū san-
ctam elizabēth cognosceret ad gloriandū sā-
ctum pcursozem dñi: tñ videri noluit. Et qui
buldā h vīus est deū pcepisse vtriqz de absti-
nētia pomi: l3 p occupatū sit.

De suggestionē serpentis siue demonis.

Caplm. XXII

Erpēs erat calli

dior cunctis animalibus terre: et
naturaliter: et incidēter. Incidēter:
qz plenus erat demone. Lucifer enī delect⁹ a
paradiso spirituum: inuidit hominī qd esset ī
paradiso corporū. scilicet si faceret eum trans-
gredi: qz ille cū crearetur. Timens vero depre-
hendī a vīro: mulierē mīn⁹ puidam et ceream
in vīrū flecti aggressus est. Et h p serpentez:
quia tunc serpens erectus erat vt homo: qz ī
maledictiōe pstratus est: et adhuc vt tradunt
phareas erect⁹ incedit. Elegit etiam quoddā
genus serpētis (vt ait Beda) qd gineū vultum
habēs: quia similita similibz applaudūt: et mo-
uit ad loquendū linguam e⁹: tamē nesciētis
sicut p fanaticos et energumīnos loquitur
nesciētes. et ait. Cur pcepit vobis de⁹ vt nō
comederētis de omni ligno paradisi. Id est vt
comederētis de ligno: sed non de omni. Que-
rit vt ex responsione occasionem inueniat di-
cendū ad qd venerat. Et sic factū est. Cū enī
quasi dubitādo dixit mulier: ne forte mortu⁹
mur: qz dubitās ad quālibet ptez de facili fle-
ctitur. vnde secur⁹ d impatiōe ait. Nequaquā
moriemini: imo de⁹ nolens vos similari et ī
scientia: et sciens qd cū comederet ex ligno h
eritis sicut dñs scientes bonū et malū quasi ī
vidus phibuit. Et elata mulier volens simi-
lari deo: acquieuit.

De esu pomi et statu post peccatum.

Ca. XXII.

Idit quoqz mu-

lier pns q lignū esset pulchrū vīsu.
Id est mundus: et ex odore vel tactu
notans qd ad vīscendū suauē. comedit: dedit
qz vīro suo forte pmonens p bñs pñsibilibz
q transit legislator: breuitatis causa. Qui et
facile acquieuit: qz cū crederet pns mulierē
statim mortuā furtā p bñ dñi: et vidisset nō
fuisse mortuā: dictum h a dño estimauit qd
tñ ad terrorē: et comedit. Et aperti sunt oculo-
li eorū. i. vīsu tale qd pceperūt qd nō ante dis-
conuenientia scz nuditate. Vel non de oculo-
lis corp⁹ intelligendū est cum dicitur sit. Al-
dit mulier lignū et. Nō enī accesserant ad li-
gnū qd palpones s3 oculos eorū dicitur cō-
cupiscentia et cognitiōe e⁹. Erant enī in eis
naturales mor⁹ pcupiscentie: sed repñsi et clau-
si vt ī pueris vīsqz ad pubertatē: et tunc cāqz
riui aperti sūt et ceperūt moueri et diffundi
qz cū pns ī se esse nō sensissent: tūc expti sūt
et cognouerūt eos. Et sicut īnobedientes fue-
rūt suo supiori: sic et mēbra ceperunt moueri
p suū superi⁹. i. rationē. Et p mū motū concu-
piscētie cōtrariū rōnē senserūt ī genitalibz
et sua contra se moueri videntes erubuerunt.
Unde et illa pudenda dicta sunt. Et cetera qd
membra ad nutū hominis stant aut mouentur
pudēda nō. Quia pō hec est porta ppaginis
et īnobedientia mēbrozū: qd signū īnobedientie
parentū scriptū est ī porta. Et cognouerunt
se nudos. i. discōuētre pudēda. i. erubuerūt
videri pudenda. Tñ ioseph⁹ tradit scientiam
cognoscēdi se nudos: et intelligēdi p fūliones
suā habuisse ex esu ligni: qd hūc effectū natu-
raliter habētis dicens. Ista nanqz plantatio
causa acuminis erat et intellect⁹.

De maledictionibz serpētis vīri et mulieris.

Caplm. XXIII.

Nunc fecerūt si-

bi perzomata. Id est succinctoria: qz
si bracas breues vt capestria. Nec
sine causa de folijs fi-
cium: qz de succo eorū
rū si terat caro hoīs
inuncta statim ibi se-
dit voluptatis pūri-
gine: vt qd p h osten-
sum sit: qz pūrigine voluptas tam ī carne
senserant: q pūrigo designat pūrigines vo-

Id est femoralia de cam-
pania vbi hoīes cur-
sores sunt vt expedit
us currant.

Historia

luptatis quā sp̄s habuerunt. Hinc quidā dī
cunt ficū fuisse arborē p̄hibitā. Et audierunt
vocē dñi de am̄ bulātis: vt ex ip̄o suo motu iā
videret eos arguere: qz nō steterāt in p̄cepto.
Loquebat aut̄ p̄ subiectā creaturam eis. Et
abscederūt se a facie dei i medio ligno. No
cavitqz dñs virū scz cui dederat p̄ceptū: z in
crepādo nō ignorando ait. Adā vbi es. q. d.
Vide i q̄ miseria es. Qui ait. Abscōdi me: qz
nud⁹ eram. Sulta rñsio: q̄si displiceret nud⁹
q̄ talis fuerat fact⁹. Et ait dñs. Quis h̄ indit⁹
cauit tibi nisi q̄ de ligno comedisti. Ille p̄o
nō humili⁹ p̄fiteris: s; p̄ctm̄ i vxorē retorquēs
imo in sp̄m mulieris datorē ait. Mulier quā
dedisti mihi sociā: dedit mihi de ligno: z co
medi. Et ad mulierē ait. Quare h̄ fecisti. Nec
ip̄a se accusauit: s; obliquauit p̄ctm̄ i serpētē
tacite p̄o i autorē serpētis. Serpēs p̄o nō in
terrogat⁹: qz p̄ se h̄ nō fecerat: s; diabol⁹ p̄ eus.
Et maledicēs eis: acceperat a serpēte: ordinē ser
uās z cōgruū maledictionū numerum. Ser
pēs enī z pus z pl⁹ peccauit qz i tr̄bo: mulier
post: z mīn⁹ eo: s; pl⁹ vīro: qz in duob⁹: hō por
tremo z mīn⁹: qz i vno. Serpēs iudic⁹ mē:
tus ē: decepit. His tr̄bo reddite sūt tres male
dictiones. Quia inuidit hoīs excellēcie: dictū
ē ei. Sup̄ pecc⁹ tuū gradieris. Quia mēt⁹ ē:
punit⁹ ē in ore: vnde terrā comedes oib⁹ die
bus vite tue. imo abstulit ei vocē et posuit ei
venenū i ore. Quia decepit: accepit h̄. Inimi
cicias ponā in te z mulierē. Hinc innuitur q
eua penituit. Ip̄a p̄teret caput tuū qd natu
raliter fuit serpēs q̄si sedē vite. Et tu insidia
beris calcaneo illi⁹ maxime. Et sicut natura
le odiū ē in equos z grīfes. lupos et canes.
sic iter hoīem z serpētē. Sicut enī venenū ser
pētis hoīem: sic sputum hoīs ieiunū perimit
serpētē. Et qz adhuc nudī erāt: serpēs modo
hoīs timet nudū z fugit: z in vestitūz insilit.
In duob⁹ peccauit mulier. Sup̄biuit z veni
tū comedit. Quia sup̄biuit: humiliāuit eā di
cens. Sub prāte viri eris violenta: vt etiam
vulnerib⁹ te affligat i defloratiōe. Nūc q̄dem
subdita ē viro p̄dictione z timore: cui p̄l⁹ sub
iecta fuerat: s; amore. Et qz i fructu peccauit:
i fructu suo punita ē. Vñ dictū ē ei. In dolo
re paries. Qd dictū ē ei i dolore: maledictio ē
s; partes: bñdictio ē. Maledicta enī est steri
lis. Et ita i punitōdo nō est oblit⁹ misereri de
q̄d etia i alijs maledictiōib⁹ hoīm norādū ē.
Adā qz in solo esu peccauit: i labore querēdi

sibi edulj punit⁹ est sic. Maledicta ēra i ope
re tuo scilz p opere tuo. i. p peccato: p quo fa
ctum est: vt terra q̄ bonos pus z vberes fru
ctus sponte faciebat: deinceps raros nec sine
hoīs labore: quādoqz etia p fructib⁹ sp̄mas
z tribulos germinabit. Et addidit. Et come
des herbas terre: q̄si etia in hoc par eris su
mēto. Terre aut̄ maledixit: qz de fructu terre
trāsgressio facta est: z nō aquis. Inde ē q̄ co
medit dñs piscē: s; nō legit comedisse carnē
vīuētū de terra maledicta: nisi forte de agno
pascali: p peccato legi. Addit ergo d labore.
In sudore vult⁹ tui vesceris pane tuo: donec
in terrā reuertaris. i. donec moriaris: qz terra
es et in terrā ibis. Pulchre dictū ē ibis: qz
in eodē statu steteris donec transires i meli⁹
si velles: modo de miseria in miseriā ibis mo
re fluentis aque. Et tūc adam plangens mi
seriam posteritatis sue vocauit vxorem suā
eūā vt dictum est.

De electione eorūdem de paradiso z rom
phea signa. Ca. xxiiii.

Ecitqz deus ade

f z vxorē ei⁹ iunicas pelliceas. i. d pel
lib⁹ mortuoz animalū: vt signum
sue mortalitatis secū ferret. et ait. Ecce adam
fact⁹ est q̄si vn⁹ ex nobis: yronta ē. q̄si. voluit
esse vt de⁹: s; in euidet ē inodo q̄ nō ē. Nec ē
vox dei insultantis: sed nos a superbia corrip
t⁹: z ē vox trinitatis. Vel ē vox dei ad an
gelos: z ē vox plāgetis: qd patz: qz factus ē a
me: vt eēt q̄si vn⁹ ex nobis si steteret. Nūc er
go ne forte mītrat ma
num suā: et sumat de
ligno vite z comedat
et vīuat in eternū.
Ap̄st̄opestis ē. qua
st. videret⁹ cauet⁹
eijcite cum. Dura vī
detur dei sententia q̄
p̄dictis penis penas
electionis addidit.
Sed p̄tra. Hāc enī
penam quā dederat
misericorditer tēperauit vt verum de eo ap
pareat. Cum irat⁹ fu
eris misericōle recorda
beris: quia enī vīcu
ri erant i miseria q̄n
to eēt vīta diuturni⁹

Qd dictum est vīuat i
eternū: ad op̄iniones
hoīs trahēdū ē. q. d.
et comedat hac op̄in
one vt vīuat in eternū
vel eternū accipitur
pro multo tempore.
Quidā tradunt eos
fuisse in paradiso. vij
horas.

Eiectiōem p̄moz pa
rētū resp̄entat eccl̄ia
in capite scilicet cum
eijcit ex se penitentes.

Libri Genesis

or tãro miserabilior
 Si ergo gustassent
 de ligno vite diutius
 viuẽtes diutius mis-
 serit essent. Nec e mi-
 rum si etia post pec-
 catũ p eũz lignũ illũ
 diutius vixissent cũ
 adhuc sint quedam
 insule viuẽtium in
 quibus nullus mo-
 ritur. sic etia lanugo
 fit in folijs arborum
 apud serēs: cui esu
 rita prelatur. Etia
 alexader scripsit ari-
 stotelẽ d sacerdotibz
 arborũz solis lune.
 q esu pomoz lĩgĩssĩ
 mã agant vitam. Et
 sic dixerat emisit eũz
 domĩnũ de paradiso
 voluptatũ vt opera-
 retur terrã de q assũ-
 ptus est i agrũ scz damascenũ de q sumptus
 fuerat: in q Caym Abel suũ fratrẽ interfecit:
 iuxta quẽ Adã z Eua sepulci sũt in spelunca
 duplici. Et collocauit ante paradisu volupta-
 tis cherubin z flãmẽũ gladiũ atqz versatĩlẽ
 vt angelũ arceret diabolũ: ignis hoĩem. Vel
 mĩnister io angeloz posuit ignẽ ibi qui inters-
 cluderet paradisi ingressũ q noĩe gladij nõ
 cuiuslibet sed versatĩlis dũ ad est vtrobĩqz se-
 cãtis. qz pena fuit homĩni in vtrazqz parte sui
 puniri in aĩa scz z in corpe. Vel dicitur est ver-
 satĩlis. id est aptus ad versandũ. tollendum
 cum deo vellet. Ablatus enĩ fuit ad tẽpus in
 trantibz Helia z Enoch penitus p̃o non do-
 nec in morte xpi fuit extinctus. Si querĩt
 quid cõsumebat ignis ille. Potest dici: quia
 qdam species est ignis: sicut in vita beati Al-
 colat legitur: cui si manũ adhibes ardorẽ sen-
 tis. sed nõ patetis adustiones: nec eget mate-
 ria quã cõsumat: taliter vixit spĩritũ. Itẽ-
 rum si queritur: quare pmĩssit deus hoĩem tẽ-
 ptari cũ cũ sciret lapsurũ. Et de multis i hunc
 modũ dicimus q̃tũ ad p̃sens attinet opus
 qz sic voluit. Si q̃rit cur voluit: insipida e
 questio querere causam diuine voluntatĩ cũ
 ipa sit sũma causa oĩm causarũ.
 De generationibz Ade. **Ca. XXV.**

Dam cognouit

a vxorẽ suã sed nõ in paradiso. sed tã-
 rens z electus. Breuiter legislatoz
 generatĩdes Ade trãsit festinãs ad tempora
 Abzac p̃fĩs hebreozũ z plures subtricit Ade
 filios z fillas. S; Methodiũ martyr orauit
 dum esset in carcere: z reuelatũ est ei a spũ de
 p̃ncĩpio z fine mũdi: qd z orauit et scriptum
 licet simpliciter reliq̃t dices qz gĩnes egressi
 sũt de paradiso. Et anno ṽite Adã. x. natũ e
 ei Caym: z soroz ei chalmãna. Et si enĩm fa-
 ctus est Adã quasi in etate. xxx. ann oz tũ fuit
 vniũ diei z anni: z post duoz añoz z trĩum: z
 sic de ceteris. Et potuit añ Caym multos ge-
 nuĩsse q̃ tacent h. Post alios. xv. annos natũ
 est ei Abel z soroz eius Delbora. Anno ṽite
 Adã. cxx. Caym occidit Abel: z luperũt eũz
 Adã z Eua centũ annis. Tũc natũ e ei Seth
 xxx. anno p̃me ciliadis. i. p̃me etatis. Unum
 seculũ scz spaciũ mil-
 le annoz ciliadẽ dici-
 mus. Inchoat enim
 methodiũ seclã post
 cc. annos Ade. z vo-
 cat seculũ vnã cilia-
 dem. Et p̃sonant i h
 lxx. q̃ dicunt Adam
 cxxx. añoz eẽ eũz ge-
 nuit Seth. s; tamẽ i
 hebreo e. cxxx. Sed
 tũ redeam ad breui-
 tatem genesis. Cõce-
 pit Eua z peperit Caym q̃ interpretat posses-
 sio. rursum peperit Abel qd sonat luctus ṽl
 meror vel vapor: q̃si cito trãsitur tanq̃ noĩe
 p̃phetatũ fuerit: qd de ipso futurũ erat: tũ fm
 Iosephũ interpretat nihil hic: qz non reliq̃t se
 men sup terrã. Abel fuit pastor: z Caym agri-
 cola. Lũ enĩ esset malignissimũ vt etiã auarũ
 cle p̃suleret sue: p̃imũ terrã incoluit.

De oblatiõibz fratũ. **Ca. XXVI.**

Ost multos di-

p es obtulerũt dño munera Caym
 d frugibz: Abel fm Iosephũ lac-
 z p̃mogenita agnoz. Moyses ait de adĩp-
 bus eozũ. id est de pĩguioribz gregis etiam
 obtulit. Creditur Adã in spũ docuĩsse filios
 vt offerrent decimas deo z p̃micias. Et re-
 spectũ de ad Abel z ad munera ei ad Caym.
b

Historia

pro et ad munera eius non respexit: quia placuit deo abel: et pro ipso placuit oblatione eius quod quod cognitum fuerit: alia translatio aperit. In illa manit deus super abel: et super munera eius. Ignis enim de celo oblationem eius incendit: ut legitur Hebraice factum in carmelo et in Leuitico sub moysi. Munera pro Caym ex auaricia hominis nata deo non placuerunt. Fratulusque est Caym et occidit vultus eius pro verecundia minoris sibi placum videntis. Incepit autem dominus Caym ait: Quare iratus es. Nonne si bene egeris recipies primitias. scilicet a me: vel pro recipies theodoro posuit acceptabile erit munus tuum. Sin autem male: statim peccatum in foribus aderit. Ipsi est: et in voluntate pro qua ingressus es ad opus. Sed tamen quia liberi es arbitrii: sub te id est in potestate tua erit appetitus eius peccati: et dominaberis illi: si volueris. Alia translatio habet. Quare concidit vultus tuus. Nonne si recte offeras et recte non diuidas peccasti. Quiesce. Ad te puerisio eius: et tu dominaberis illi. In te est ut a peccato pueritatis. Recte obtulerat: quia deo: quia creaturam creatoris sed non recte diuiserat: quia seipsum qui melior erat oblatione obtulerat diabolo. Vel non recte diuisit: quia meliora sibi retinuit: spiritus pro attritus et corrolas secus ipsa domino obtulit.

De morte Abel. Ca. XXVII

Quidens itaque

Caym fratri suo dixit ad eum. Egre diamur foras in agrum: vel transeamus. Dicit Hieronymus: quia superflue in samaritanorum libris et notis reperitur. Non enim legitur quod dixerit ad eum. sed intelligendum est quia dixerat ei verba domini increpatis scilicet. Et tunc concurrens aduersus abel et interfecit eum: et dixit dominus ad eum. Ubi est abel frater tuus. Non ignorando sed increpando improperas fratricidium. Qui cum vellet occultare factum. dixit deus. Vox sanguinis fratris tui abel clamat ad me de terra. Notum est quod fecisti: quia effusio sanguinis indicat: nec eget accusatore quod in euidenti est. Unde est quia in ecclesia quorundam mos est: etiam si nemo accuset pro sanguinis effusione suspecti in loco sacro trahuntur in causam: quia sanguis clamat: quod si negauerint: iudicio dei examinetur: et iuramento. Hinc ergo maledictus eris

super terram vagus et pinguis. Verito iste maledicetur et non adam: quia sciens iste penam primae periculationis: inde fratricidium addidit. Timens ergo Caym ne vel bestie deuoraret eum si egredere ab hominibus: vel si maneret cum eis occideret eum pro peccato suo damnans se et desperans ait. Dolor est iniustitia mea quam veniam merear.

Dominus qui inuenit me occidet me. Ex tunc moris dixit: vel opus do dixit. quasi vitam occidat me. Dixitque ei deus. Nequaquam ita fiet. Non cito scilicet mortis sed ois qui occiderit Caym. supplendum est. libera bit eum a timore: a labore: et miseria. Et tunc addit impersonaliter septuplum punitur. id est punitio fiet de eo dum uiuet in pena usque ad septimum lamech quod consonat translatio. lxx. Dominus qui occiderit Caym: septem vindictas exoluet. Tradit quidam penam eius durasse usque ad septimam eius generationem: quia septem peccata commisit. Non recte diuisit: fratri inuidit: dolose egit: vocas in agrum occidit: pecciter negauit: desperauit: penitentiam damnat: non egit. Ut omnis qui occiderit Caym septuplum punitur. lxx. qui ipse Caym pro phibitione homicidii que nondum fuerat facta Caym. Et post fuit deus signum in Caym: tremore capituli: ut sic sciret a domino punitus et excommunicatus: et indignus misericordia ne iterificeret. Tunc egressus a facie domini habitauit ad plagam orientalem eden. id est delicias: non in deliciis: sed versus terram delicias. Iosephus ait: et multa paginas terram cum uxore sua chalmam collocat.

Eiectus Caym representat ecclesia excommunicanda sanguinarios precipue cum candelis exinctis: quia et ille et isti vitam fratrum exinperunt. gus nostrum putat. sed habitauit in terra nodi. Instabilis et vagus quod sonat nodus. et dicit Caym nodus.

De generationibus Caym. Ca. XXVIII.

Ignouit caym

Caym uxorem suam que peperit enoch et fecit ciuitatem: et dixit eam Enoch ex nomine filii sui enoch. Hic patet quia multi homines erant: et si non dicitur eorum generatio

Libri genesis

quos puocauit Caym ad yrbē faciendā: quoz
auxilio eaz fecit. Et ait ioseph: qz rapinis et
violētia opes cōgregans: suos ad latrocinia
iuitabat: et simplicitatē vire hoīm ad inuētiōez
et inequalitatē pmutauit mensuraru et ponde
ru et ad calliditatem et corruptionem pduxit
Terminos terre p m^o posuit: ciuitates muni
uit sine murauit: et timēs qz ledebat ob secu
ritates suos in yrbibz collegit. Porro enoch
genuit irad: qz mantabel: qui matufael: qui la
mech: qz septim^o ab adam et pessim^o: qz p^omus
bigamā introduxit: et sic adulterium ptra le
gē nature et dei decretū cōmissit. In p^oma enī
creatiōe vnica vnico facta ē mulier: et de p^oer
os ade decreuerat. Erunt duo in carne vna.
Accepitqz duas vxores adam et sellam. Ge
nuitqz ada iabel: qz adiuuēt portatilia pasto
ru tentoria ad ministrāda pascuā: et greges or
dinauit: et caracteribus distinguit: separauitqz
fm genera greges ouiu a gregibz hedoz: et
fm qlitate vt vnicolorez a grege sparsi vel
leris: et fm etatem vt anniculos a maturioribz
bus: et cōmissuras certis tēporibz faciēdas i
tellerit. Nōmē fratris ei^o tubal: pater canētū
in cythara et organo. Non instrumentoz qdēz
qz lōge post inuēta fuerūt: sed inuētor fuit mu
sica. i. consonantiaz vt labor pastoralis qsi i
delicias videret. Et qz audierat adam p^obe
tasse de duobz ludicijs: ne periret ars inuen
ta scripsit eam in duabz columnis i qlibet to
tam vt dicit iosephus: vna marmorea: altera
latericia: quaz altera nō dilueret diluuiō. al
tera nō solueret incendio. Marmoream dicit
iosephus adhuc eē in terra syrica. Sella ge
nuit tubalcaim: qz ferrareaz artē p^omus inuenit
res bellicas prudēt exercuit. sculpturas ope
rum in metallis in libidinez oculoz fabrica
uit. Quo fabricante tubal de quo dictū est so
no metallo: nō delectat^o ex ponderibz eozū p^o
portiones et psonantias eozū qz ex eis nascunt^o
ex cogitante: quā inuētiōe greci ptagore at
tribuit fabulose: sicut et ex ope fructū exco
gitauit operari. i. sculperē i metallis. Cuz enī
fructices incendisset in pascuis: vne metallo
rū fluxerūt in riuulos: et sublate lamine figu
ras lozoz in qbz iacuerāt referebant. Soroz
p^oo tubalcaim: noema: qz inuenit artem varie
texture. Lamech autē fm iosephū res diuinas
sapienter sciens videns Caym cōmuni pene
subiacere: sibi p^oo debere maiorem penam: p^o
dixit hoc mulieribz suis sic: quonā occidi vi

rum in vulnus meū: et adolescentes in lūore
meum septuplum dabitur vltio d Caym. de
lamech p^oo septuagies septies. Lamech vero
vir sagittari^o diu viuendo caliginem oculo
rum incurrit: et habens adolescentes dūcē dū
exereret venationē p delectatione tū et vsu
pellū: quia nō erat vsus carnū ante diluuiū
casu interfecit Caym inter frutecta estimans
feram: quem qz ad iudiciū iuuenis dirigens
sagittam interfecit. Et cuz expertret qz periez
scz Caym interfecisset iratus illi cuz arcu ad
mortem verberauit euz. Occiderat ergo La
ym in vulnere adolescentem in lūore vulne
ris. Vel vtrūqz occiderat in vuln^o et lūorem
suū. i. in damnationē suā. Et ideo cum pecca
tum Caym punitū esset septuplū vt dicimus
suum punitū est septuagies septies. i. lxx. aie
et septem egressē de lamech in diluuiō periez
rūt. Vel hoc numero maiortatem pene tū
notat: hebreus ait. Mulieres sue sepe male
tractabant euz. Unde ipe iratus dicebat eis
se pari h^o p duplici homicidio qd egerat: tū
terrebat eas subdendo penam. qd. Cur me
vultis interficere. Hanc punitē qz me interfi
cet qz qat Caym.

De Seth et ei^o generatiōe. Ca. XXIX

Ignouit quo

c qz adam adhuc vxorem suam que
peperit filiū et vocauit eū seth. Di
cit strabus post mortē abel vouisse adam nō
vltra vxorē suam se cogniturum: sed deo iu
bete p angelū fregit votū vt dei fili^o d eo na
sceret. Tū iosephus
dicit: qz abel extincto Legit adā. xxx. habu
it et Caym effugato: ille filios et totidē fili
adā de pcreatiōe fili as pter caym et abel.
ozū cogitabat. et ve
hemētē eū generationis amor angebat. hāc
cogitationē ppagationis potuit vocare strā
bus pceptū dñi qz iusserat. Crescite et multi
plicamini. S; et seth nat^o ē fili^o quē vocauit
enos: qz sonat hō vel vīr quasi rationalis et
fortis: qz primus cepit inuocare nomen dñi.
Forte inuenit pba depicatoria ad inuocandū
deū. S; pleriqz bebreoz arbitrant qz imagi
nes ad honorem dei excogitauerat et errant.
Vel forte ad excitandā pigritiā memorie dei
effigiauit dñm vt modo fit.

Epilogū interserit. Ca. XXX.

b 2

Et ē liber gene

b rariōis ade. Repetit de generatiōe
ade: vt integru ordinē genealogiaz
psequat. Un qdā incipit ab adam primaz
etate. Alij a seth: qdō assensit method^o: et idō
Bōlci: qd de abel null^o natus est: et generatio
Caym tota perijt i diluuiū. Vixit adā. cccc.
annis: et genuit seth ad imaginē et similitudinez
suaz: ipe ad imaginē dei: reliquū ad imaginem
eius qd fere idē est. Vel poti^o mortalis mor
tales. Un qñs terren^o tales et terreni. Forte
moyses. c. annos lucē^o ade ptermisit: qd vt dī
cūm. lxx. et method^o? ioseph. cccc. annorū
eū fuisse scribūt cum genuit seth. Iste genuit
enos: q caynan: q malaleel: q iareth: q enoch
q matufalem: q lamech: q noe. Sicut ergo i
generatiōe Caym septim^o scz lamech vult pef
sum^o: ita i generatiōe seth septim^o. s. enoch fuit
optim^o. Et trāsluūt illū d^o i paradisu volu
ptatis ad tps: vt i fine tēpōz cū helya cōuer
tat corda patrum i fili
os. Iudei tñ causaz
hui^o trāslatiōis attri
buunt poti^o septena
tio qz sanctitati eius
q: plures legunt sū
ctiores eo: quozū null^o translatio est. In tātū
enī aiunt deū oīa sub septenario disposuisse:
q: etiam dīcunt eum septē celos creasse: et cū
qz nomē suū datū: et septē terras quas dauid
fundamēta montū vocat. De annis matufale
lē diuersē sunt opīniones. Scdm cōputatiō
nem. lxx. vixit annos. ciiij. post diluuiū: sed
non legīt fuisse in arca nec translat^o vt enoch
Quidam dīcunt q mortuus fuerit ante dilu
uiū sex annis. Hieronymus asserit q: eodē
anno in quo fuit diluuiū. quod etiam dīl
gens computatiō annorū eius fm genesim
manifestat. Tamen omnes in numero anno
rum vite eius conueniunt: quia vixit annis
decccclxx. nñ. Porro noe fuit decim^o ab adā
in quo prima eras terminata est: ita q et ipe
fuerit in ea. Vixit etatis annos. lxx. ponūt
duo milia. cccxljij. aq. lxxij. Hieronymus non
plene duo milia. Method^o duo milia. Ipe
ramē p cūctas secula disponit: nec apponit
annos si supsint: et ideo nñhil certuz de nume
ro annorū tradidit.

De causa diluvij. La. XXXI.

De vero cū quī

n gētoꝝ eēt ānoꝝ genuit sem. cham
z laferth. Moyses dicitur de dilu
uio pmissit causā ad edices. Cū cepissent homi
nes multiplicari sup terrā: viderūt filij dei.
sebh religioſi filias hoim. de stirpe Caym: z
victi ꝑ cupiscētia acceperūt eas vxores: z na
ti sūt inde gīgātes. Tēpus qđe qñ factū fue
rit h vtrū sub noe vel ante: vel multū vel p
rū ante non determinat. Joseph aut dicit q
vscq ad septimā generatiōem boni pmāserūt
filij sebh. Post ad mala pgressi sūt recedētes
a solētaribus paternis: z ob h ꝑtra se deus īr
ritauerūt. Nā multi angeli dei. filij sebh. id
est qui supra filij dei cuz mulieribꝫ coeuntes
in iurloſos filios genuerūt: qꝫ ppter fidētia
fortitudinis gīgātes a grecis dicti sūt. De
rhodius causas diluuij hoim fcs peccata dif
fusius exequitur dicens: qꝫ qngentesimo āno
pme ciliadis. id est post pīam ciliadiam filij
Caym abutebant vxoribus fratrū suorū nī
mīs fornicationibꝫ. Sexcentesimo anno mu
lieres in vesantā verse sup gresse vtrīs abute
bantur. Hozuo adaz: sebh separauit cogna
tionem suā a cognatione Caym: qui redierat
ad narae solū. Nam et pater viuēs. phibue
rat ne ꝑmiserent: z habitauit sebh in cordan
in quodā monte pīmo paradiso. Caym ha
bitauit in cāpo vbi fratrē occiderat. Quingē
tesimo anno scde ciliadis exarserūt hoies in
alcerutrum coeuntes. Septingentesimo an
no scde ciliadis filij sebh concupierunt filias
Caym z inde orti sunt gīgātes. Et icepra ter
tia ciliā de inundauit diluuiū. Sic ordiat
methodius. Potuit
etiā esse vt incubi de
mones genuissent gīgātes a magnitudie cor
porum denominatos. sic dictos a geos qđ ē
terra: quia incubi vel demones solēt in nocte
oppimere mulieres. sed etiā imānitatē corpo
rum respōdebat imānitas animoꝝ. Post dī
lunium tū nati sunt alij gīgātes ī hebron: et
post fuerunt in thām ciuitate egypti: a qua et
thiranes dicti sunt: de quorū stirpe fuit enas
chim cuius filij habitauerūt in hebron. de q
bus ortus est gollas z quidam alij. Fratres
deus peccatis hominū dicit. Penitet me f
cisse hominē. qđ. Facias qđ solet facere ho
mo penitēs opes sūt: deler enī qđ fecerat. Et

sed in forma altera parte lōgiori ab angulis
in artum confcendens donec in cubito sumis
tas eius pccentur. Bitumine intus et extra
linita est: qđ est gluten feruentissimū quo līg-
na līnta nō dissoluunt aliqua vī vel arte: nec
materia vel maceria bituminata solus poreit
sine menstruo mulieris. In lacub' iudee su-
pernatans colligitur. In syria limus est et terra
estuans. Facta sunt in ea cenacula et trīstega
id est distictiones dicte a trica. Dicit alia trās
latio bicamerata et tricamerata. Habuit enī
quinq; cameras: qđ

Augustinus etiam p-
ter sentinaꝝ dicit ibi
fuisse, dices super ta-
bulatꝝ sentine fuisse
bicastrarā. Era-
enim camerarū erat
stercoraria altā apo-
tecaria: et super hāc
mansioem erat alta
tricamarata. Latera
les camere erāt vna

Quod dicitur arca habuisse .xxx. cubitos in altum in corpore eius intelligendum est. id est a fundo usque ad tabulatū. Impossibile enim esset operturam ei non plus ascendisse: et igitur .xxx. cubitorum tantum operire longitudinem et latitudinem.

imittitum: altera mista
 uin animalium: bica camera
 uis hominum et ausu. Et ha-
 buit ostium vbi misceretur a tri-
 camera ta su-
 gebantur. Alij po has quinqz cameras in al-
 titudine sola disponunt inferiorum que a sen-
 tina stercozariam dicentes. Scdm supra il-
 lam apostecariam. Tertia imittitum animalium
 a septentium et vbi be iunguntur ostium po-
 nunt. Quarta mistum animalium. Supremaz
 hominu et ausu. Iosephus tamen dicit arca
 quattuor cameras habentē forte stercozarias
 vel sentina non includens. Fecit in ea noe fe-
 nestram quam hebrei cristallinam fuisse tra-
 dunt: que in hebreo vocatur meridianu. a sy-
 macho diluculus. Dicit rabanus cubitos ar-
 ce fuisse geometricos alioquin tanta capere
 non valeret. Eorner eni cubitus geometricus
 sex nostros vel nouē. Proprie eni cubitus pe-
 dem et dimidium habet.

De ingressu in arcam. Ca. XXXIII.
Erfecta igitur
p arca dicit dominus ad noe. In
grediens arcam tu et filij tui vr
or tua et vxores filiorum tuorum. In his octo
reuerunt est seminatium generis humani
Et scorum viros: scorum mulieres noiauit
dominus cum de ingressu loqueretur. Ac si

Effecta igitur

p arca dixit dominus ad noe. In
grediens arcam tu et filij tui et
uxor tua et uxores filiorum tuorum. In his octo
reſeruatum eſt ſeminarium generis humani
Et ſecum viros: ſecum mulieres noiſaule
dominus cum de ingreſſu loqueretur. Ac ſi

Historia

diceret Tempore af-
flictionis vacanduz
ē ab amplexibz mult-
erum: et cunctis ani-
mantibus vniuerse
carnis bina induces in arcam. id est cōbina-
ta. id est masculū et feminaz. De imundis enī
animalibz fuerunt ibi tū duo fm genus suū
de mūdīs p̄o septem. Immunda vero vocat
ea moyses fm tempus suū que scz lex mo-
saiica vocat imunda. Vel tunc dicta sunt im-
munda: que etiā tunc naturaliter eiui hoim
non erant apta. Ideo dixit naturaliter: qz nul-
la adhibeā edendū concessa. Tolle scz recuz
ex omnibz que mandā possunt: vt sint tam ti-
bi q̄ illis in escam. Si queritur vtrum de mi-
nutis vel imundis animalibz aliqua intro-
ducta sint ad hunc numerū. Dicit Aug⁹ q̄ q̄
non generāt de coitu: non fuit necesse esse in
arca que scz de puluere vt pulices: vel de hu-
moribus vel corruptionibz nascunt. Quāte-
ex coitu generatiua tū introducta sint innuif
cum addit fm genus suū vel in genere suo.
Queritur etiam si sine transgressione manda-
ti ibi aliqua fuerūt inclūa: que necessitas co-
rum alendorū que vescuūt carnibz coegisset i-
cludi. Dicit Aug⁹ posse esse p̄ter carnes alia
mēta cōmunia: maxime cum ea q̄ carnibz ves-
cūtur fico et castanea velsi possint: precipue
cum omnibz velsi cogat fames. Forte nodū
etiā animalia carnibus vescbāt: sicut nec ho-
mines. Fecitqz noe cūcta q̄ sibi domū⁹ p̄-
ceperat. Sexcentesimo anno vite sue ingres-
sus est noe in arcā cum omnibz que dixerat ei
dñs: que et nutu diuino et angeloz ministerio
adducta sūt mēse scđo. die. xxiij. q̄ ab hebreis
nysan dicit: a latinis matius: a macedonibus
dion. Moyses aut in legitimis nysan. i. april-
lem primū mēsem p̄stituit fm iosephum. In
cōtractibus p̄o. i. in mercabz faciedis et i alia
gubernatione seculi tempoz decreta et vsua
lem ordinem mensū seruauit. Dicit ioseph⁹
q̄ ab adam vsqz ad h̄tēpus fuerūt anni duo
milia. sexcenti. lxx. qđ in sacris lris conscriptū
integritate signatum est.

De inundatione et cathaclismo.

Capitulum. XXXIII.

Ingresso noe in

arcam rupti sunt fontes abyssi ad
est aque que sūt in visceribz terre: et

cataracte celi. id est fenestre aperte sunt. id est
nubes. Cataracte p̄prie sūt meatus nili flumī
cum nilus p̄ septē ostia separatur: vel loca eius-
dem q̄ catadupla dīcunt. Abusue quilibet
aquarū meatus dīcuntur initiales. id est cata-
racte. Et pluit sup terrā. xl. diebz et noctibz. et
elevator arca in sublime ferebat: et sup omnes
mōtes excreuit aqua altior cubitis. x. vt ab-
lueret sordes aeris. Usqz quo ascēderāt ope-
ra hominū vsqz ad eundē locū. ascēdet ignis
iudiciū ob aeris purgationē. Sed nō viden-
tur opa hominū tāū ascēdere potuisse: cum
olimpus vsqz ad liquidū aeru vadat: sup quē
līe inscripte in puluere p̄ annū repete sūt ste-
tisse imobiles: qz ventū delere non poterāt p̄-
pter altitudinē montū vbi p̄o nimia aeris
raritate nec etiā aues vīuere queunt: nec phi-
losophi ascēdentes absqz spōgīs plenīs aq̄
aliquantulū ibi manere potuerūt: q̄s naribz
apponentes crassiorē inde aera attrahēbāt
Sed sunt qui putant altitudinem montū
tunc non fuisse tantā quāta nunc est: vel for-
tasse in sublimibus sacrificātes ignem accen-
debant: cui⁹ vapor et fauilla multum ascende-
re potuerunt: et aera maculare. Et cū itraf-
set noe clausit ostium deus: et bitumētavit ex-
terius. et mortua est omīs anima vīuens sup
terram: et obtinuerūt aque terras ita exaltate
cl. diebus ab illa scz die qua ingressus ē noe.
Post dies. cl. ceperūt aque minui mēse. xij.
ita q̄. xxiij. die mensis requieuit arca sup mō-
tes armenie. Ille arce reliquias vsqz nunc. p̄-
uinciales ostendūt. Huius diluuij et arce vt
ait iosephus: memoriā faciunt etia qui bar-
barozū historias p̄scripserunt. De qua bero-
sus chaldeus sic ait. Dicit nautis eius q̄ in ar-
menia venit circa montem cordicum adhuc
aliqua pars esse et quoddā bitumē exinde tol-
li: quo maxime homines ad exiationē vtunt
Meminit eiusdem Hieronym⁹ egyptius q̄
antiquitatem conscripsit. Manasses dama-
scenus de eisdem sic ait. Est super numidias
excelsus mons in armenia qui baris appella-
tur: in quo multos confugientes: sermo ē dī-
luuij tempore liberatos: et quēqz in arca sū-
mul deuēctum. Decimo tandem mēse prima
die mensis apparuerunt cacumina montū.
Quibz transissent. xl. dies aperuit noe fenestrā
et emisit coruū qui non reuertebat. forte iterū
ceptus aquis: vel inueniens supnatās cadas-
uer in aquis est illectus eo. Tamē iosephus

Libri Genesis

ait q̄ cuncta reperiens inundat̄ia regressus ē
ad noe. Emisitq; post eum colūbā que cū nō
inuenisset vbi requiesceret pes eius reuerſa ē
ad noe. Sed nōne cacumina montūz iā erāt
nudata. Forte nondū siccata: et sic in palude
requiescere non potuit sicut nec in aqua. Al
p recapitulationem prius potest intelligi fa
ctum: et postea dictū. Post dies septem iterū
emisit eaz que vespere redijt ferens ramū oli
ue virentem. Post alios septem emisit eam q̄
non est vltra reuerſa ad eum. Igitur sexcētes
imo pmo anno vite noe pmo mēse: prima die
mensis aperuit noe tectū arce: et vidit q̄ exte
cata esset terre sup̄ficies sed egrediendi expe
ctabat dñi pceptum.

De egressione noe et vii. Ca. XXXV

Ense secūdo. xx

m vii. die mensis dixit dominus ad
noe. Egredere d̄ arca tu et vxor tua
filij tui et vxores filiorum tuorū. Conſuctū
iubetur exire qui diſunctū intrauerant. Ac
si diceret eis. Nunc redijt tempus amplectē
dī vt multiplicemini sup̄ terraz. Hoc enī
subiūxit. Crescite et multiplicamini. Et egres
sus est noe cum vniuersis que erant cum eo
eadem die qua ingressus fuerat reuoluto an
no. Ingressus est autem. xvij. luna mensis se
cundi h̄z habeat alta translatio. xxvij. et egres
sus est. xxvij. luna: quia quota est luna hodie
si. xj. addas tota erit eodem die reuoluto an
no. si hodie prima: eadem die sequenti anno
xij. Nec te moueat q̄ d̄ xi egressum. xxvij. lu
na cum liber d̄cat. xxvij. Potuit enim esse q̄
vespera septime diei et. xxvij. lune egressus sit
tam iunūnēte. xxvij. Sed ita vero tempora
quolibet nomie extremorū sepe nominantur
vt cum dom̄n⁹ crucifixus fuit inter tertiaz et
sextam: q̄dem euāgelista dicit hora tertia: ali
serta. Vel potius fm̄ nomia septem d̄cerū: si
in tertia feria est luna. xxvij. reuoluto āno in
eadem tertia feria erit luna. xxvij. quia cōpu
tus d̄cerū p̄ vnam diem descendit in martilo
gio. Verbi gratia. kalēde Ianuarij sunt i do
minica die. et luna. vij. reuoluto anno in kalē
das Ianuarij reiterata luna erit. xxvij. sed kalē
de erit secūda feria. Ergo dominica die añ
kalēdas erit luna. xxvij. et sic a dominica i do
minica reuoluto anno non addūtur lune n̄
si decem. s̄ a kalēdis in kalēdas vndecim.
Et edificauit noe altare domino et d̄ mūd̄is

animalibus septimū obtulit domino. Ideo
enim iusserat dom̄n⁹ septem fm̄ genus suūz
induci: vt septimo oblato: sex sufficerent. pa
gationi. Locū autem quo egressi sūt armenij
egressorū vocant. Filij vero noe d̄cerūt thā
non. id ē. vij. pro numero egressorū. Ob hoc
quoq; vt quidam tradunt: noe fecit altare de
vij. lapidibus. Et odoratus est dom̄n⁹ odo
rem suauitatis: et ait ad noe. Non vltra male
dicam omni terre. ppter homines quia proni
sunt ad malū. Tempus autē sementis et mel
sis et frigus et estus: non et dies nō red̄ſcent.
Forte nōdū ita plene distincta erāt. Iij. tēpo
ra q̄ nec v̄sq; ad diluuiū aque fuerāt collectē
i nubes. Et benedixit eis dominus dicens.

Crescite et multiplicamini.

Etus carnis ante diluuiū non erat s̄ post
māta terre. Hoc d̄
ctū est eis in solaciū.

ne pauci homines a pluribus bestiis oppri
mi timerent. Quasi d̄. holera virentia p̄ de
deram in cibū: nūc trado vobis animāta ex
cepto q̄ carnem cum sanguine non comedē
tis. id est animal suffocātū. Et prohibuit eis
deus homicidiū fieri: et quia marie timebant
ne dom̄n⁹ iterū aquas diluuij inundaret su
per terram. et noe quotidie orabat ne hoc fie
ret: vt iosephus refert: pep̄git eis deus q̄ v
tra nō fieret diluuiū

et i signū federis hu. Ne timeant ymbres
suis posuit arcū suūz dat⁹ ē i nubibz obſes.
in nubibz. Et ē signū
duorū. iudicij per aquā p̄terit ne timeatur: et
futura per ignem vt expectetur. Inde ē q̄ du
os habz colores. ceruleū qui est aque⁹: et est
exterior quia p̄terijt: et rubeum qui ē igne⁹:
qui est interior quia futurus est ignis. Et tra
dunt sancti q̄. xl. annis ante iudicium non v̄
debit arcus: q̄d etiā naturaliter ostēdet deſic
cationē aeris iam inceptam.

De ebrietate noe et maledictione cham.

Ca. XXXVI.

Epit noe exerce

c re terram et plantauit vineā: labru
stas naturales p̄ cultum ad vsū
nec trahens: bibēsq; vinū: sed ignorans vim
ei⁹ inebriatus est. Et dormiens nudat⁹ est in
tabernaculo suo. Rudatio enim femorum se
quitur ebrietatem sicut libido sacietatē. S3

b 4

Historia

cum cham verenda patris vidisset nudata: irridens nūciauit hoc fratribus. Sed illi palliū imponētes humeris: et euntes retro: sū ne viderent: operuerūt patris verēda. Patet quia nondū hoīes vrebatur femoralibus. **Eul**gilans noe cum didicisset quid fecerat filiū suū minōr autē,

Semiramis fuit mulier q̄ pmo adinuenit bracas et vsus eaz.

Benedictus chanaan puer seru⁹ erit fratribus suis. Si querit quōd cham dicit^r minōr filius cū esset mediū natu. Potest dici in t^o no^o. Indignior vel forte minōr statura. Vel de iafeth dicit^r q̄ cū minōr esset tū prudēti⁹ fuit cham maior. **B**enedixit autē non filio sed filio filij: q̄ sciebat in spū filij non seru⁹ turū fratribus: sed semen eius: nec oēs de semine: sed eos qui de chanaan. Peccata quidem patruz sepe vīdicant in filios temporaliter. Et est sensus sic. Non leuēris d⁹ filio tuo sicut nec ego de te. Et addidit. **B**enedict⁹ domini⁹ deus sem: sit chanaan seru⁹ eius. **P**rophetia est: q̄ pūdit in filiis sem cultum et nomē vni⁹ us dei pmanfurum. Et iterum. Dilatet deus iafeth et habitet i tabernaculis sem: sitq; chanaan seruus ei⁹. Et h⁹ prophetia est. Bentes enī que de iafeth dilatate sūt numero: deo auctore et in cultu deozū: deo pmitte^{te} post inferre sunt trūco ollue. Et impleti sunt dies noe decēcl. anni et mortuus est. Dicit autē ioseph⁹ q̄ nemo putet falsa que de antiquozū longevitate scripta sunt: quia ppter virtutes et gloriosas vtilitates quas iugiter pscrutabantur id est astronomiā et geometriā deus eis ampliora vīdēdi spacia condonauit q̄ aliter dīscere non potuissent.

nisi sexcētos viuerēt ānos. Per tot enim annoz curricula magnus annus implet.

Magnus ann⁹ completur reuersis plane iis omnibus ad loca sue creationis.

De dispersione filiozū noe et de nēroth.

Ca. XXXVII.

Edixit Moyses ad pⁿ

rincipium genealogie noe dīcēs. De sunt generationes filiozū noe: et incipit a iaphet minōri vt vltimo loco ponatur sem: cui⁹ successiōe texere intēdit. Texuntur autē ex eis. lxx. due generatiōes q̄ndecim de iaphet. xxx. d⁹ cham. xxvij. de sem. Vt tres disseminati sūt in tribus partibus orbis fin

aliquum. Sem a⁹ am. cham affricā. iafeth europam sortitus est. Vel expressius dicitur fin iosephum. Filij iafeth tenuerunt septentrionalem regionem: a tauro et amano montibus sicilie et syrie vsq; ad fluuium chanaym: in europa vero vsq; ad gadira. Filij vero cham a prouincia syria et amano et libano montibus cunctas terras obtinuerūt quęcunq; ad mare sunt posite: apprehendentes etiaz eas que vsq; ad oceanum sunt. et proprias facientes appellationes. Filij vero sem vsq; ad oceanum seorsum habitant asiam: ab eufrate facientes initium. Generationi sem insistemus: alias trāscentes: hoc tū addētes q̄ chus dicitur filius cham: et filius chus nemroth qui cepit primus potēs

esse in terra: et robustus venator hominum coram domino. Id est extinctor: et oppressor amore domi nandi: et cogebat homines ignem adorare. Ad hoc exijt prouerbium ad dīcēduz de aliq; q̄ fortis sit et mal⁹ q̄si nemroth robustus venator coram domino. Hoc ideo dīcimus: q̄ method⁹ dicit hunc fuisse d⁹ filij hiron filij sem. Quare p^o p^omus ceperit dominari: ostēdit agens de quodā filio noe. d⁹ quo nō egit moyses sic dīcēs

Cētēsimō āno tertie ciliadis natus est noe filius i similitudinem eius: et dixit eū ionithū.

Trecentēsimō anno dedit noe donatōes filio suo ionitho: dīmisit eum in terram ethan. et itrauit eā tonibus vsq; ad mare orientis: qd d⁹ elioz schora. l. solis regio. hic accepit a d^ono donum sapientie: et inuenit astronomiā. Ad quē veniens nēroth

Elhaldei ignem adorabant et cogebāt alios idem facere cōburentes alta idola. Sacerdotes p^o canopi hoc audientes q̄ magnus idolum in honore beliformauerant remouentes coronam auream apposuerunt vas fictile ad modum corone perforatum foraminibus cera obrutis. Venientes chaldei apposuerunt ignē et liquefacta cera aq̄ defluens que erat in corona extinxit ignē et preualuerunt canopi idola.

Obijcitur fin methodum d⁹ ionitho: quia non genuerat euz noe ante diluuium: quia non fuit in arca cum nō fuerit mortuus ante: quia post instructum nemroth: nec post diluuiū. Forte non ē vera ratio methodij.

Libri Genesis

gligas. r. cubito. erudit? ē ab eo. r. accepit ab eo philū in q̄b locis regnare cepisset. Joni- thus iste futuros q̄sdā euēnt? p̄dicit r. mari- me de ortu. iij. regnoꝝ r. occasu eoꝝ p. succes- sione. Quā etiā plane. p̄phauit daniel. Et p̄di- xit discipulo suo nēroth: q̄ p̄mi regnaret de cham d̄ q̄ belus descēdit: post de sem medī r. ple et greci: post de iaphet romani. A q̄ redi- ens nēroth accessus amore domīnādī ollicit? taut gen? suū de sem: vt imperaret alijs qua- si p̄mogenit? s; noluerūt. et ideo transiuit ad cham qui acquieuit et regnauit iter eos i ba- bilonē: r. exinde dicit? est de filijs cham. Sed si vere fuit d̄ filijs cham tūc nulla est questio quare iter eos regnauerit. Nū? exemplo cepit regnare iectan vel setram vel viā super filios sem: iustene vel sustene sup filios iaseth. Narrat autem philo iude: vt vel aliq̄ volunt gentilis philosophus in libro questionū su- per genēsim: q̄ et tribz filijs noe adhuc ipso vivente sunt nati. xliij. milia viroz: r. c. extra mulieres et paruulos habentes tres super se duces q̄s p̄diximus.

De turre babilon. **Ca. XXXVIII.**

Est obitū vero

p̄ noe mouētes pedes suos ab orle- te p̄uenerūt duces in vñū in capū sennaar r. timētes diluuiū p̄silio nēroth volē- tis regnare: ceperunt edificare turrim q̄ prin- geret vsq̄ ad celos habētes lateres. p. iactis: r. bitumē. p. cemēto. Descendit autē dñs vt vīde- ret turrim. i. animaduertit vt puniret: r. ait ad angelos. Venite r. p̄fundam? linguā eoꝝ vt nō itelligat q̄sq̄ vocē p̄mī sul. In hac dīui- sione nihil noui fecit de? q̄ voces eedē sunt ap̄d oēs gētes: s; dīcēdī modos r. formas dī- uersis generibz diuisit. de hac turrī dicit iose- phus: q̄ latitudo erat ita fortissima vt ppe eā aspiciētibz lōgitudo videret in mīn? Dū p̄o- yētos imitētes euēterunt turrim: et vocem p̄p̄iā vnicuiq̄ partiti sūt. Propterea babilo- niā p̄tigit vocari ciuitates. Babel enī hebrei p̄sillonem appellāt. De hac turrī meminit si- billa dīcēs. Cū oēs hoies extiterēt vñ? vocē q̄dā turrim edificauerūt excellas tanq̄ p̄cam ascēsurī in celū. De cāpo vero sennaar i regi- one babilonis meminit eficius dīcens. Quī d̄ sacerdotibz sūt crepti: iouis sacra fumentes in sennaar babilonis venerunt: diuisi s; sunt post hec diuersitate linguaz mīgratiōes agē-

tes: apprehēdentes mediterranea simul r. ma- ritima. Nec p̄tereundum puto q̄ moyses dī- cit regina filiū chus duos habuisse filios sa- ba et dodan. Iosephus dicit saba et iudam: quoz iudas egyptiācā gentē hesperiorum inhabitās iudeis cognomen suum reliquit. Qd̄ autē d̄ de terra sennaar egressus est assur intelligendū est: q̄ nemroth expulit eum viā terra illa: r. turre que eius erat iure heredita- rio. Vel intelligendū nō ē de assur filio sem. qui inuenit purpuram r. vnguēta crīnium vl- corporū a q̄ chaldeā

Chaldea babilon: sen-
sur. i. regnū assiriorū
naar: idem sunt.

inde egressum est qd̄ tempore sarug proauit abrae factum est. Re- gnū qd̄ babiloniū habuerunt q̄ de semie nē- roth vsq̄ ad q̄rtā cīlīadē r. lētmū cūsmidem.

Prīmū incidens. **Ca. XXXIX.**

Interimvero

erunt egyptios et assirios ita. In dieb? sarug belus nemrothides rex babilonis: quia fuit alter belus rex grece in- tranit assiriā: sed parum obtinuit ea. Quo- mortuo filiū eius nīnus totā obtinuit assiriā r. ciuitate in qua caput regni erat itinere triū dierum ampliāuit: r. a suo noie nīniuen dicit. Inde est q̄ qdam historie dīcunt regnū assir- iorū cepisse ab antiquo belo. qd̄ vez ē q̄stuz ad initū. Alij dīcūt cepisse a nīno: qd̄ vez cit etiā q̄stūm ad regnū ampliātionē. Alīnus vī- cit cham: qui adhuc vīuebat r. regnabat i bra- ctia: alij tracta: et dīcebatur zoroastres inuen- tor magice artis qui et septēz liberales artes in. iij. colūnis scri- psit septē enels: et se- ptē latericij s; vtrū- q̄ diluuiū. Alīnus p̄o libros eius com- buisit. Ab eisdeꝝ or- ta sunt idola sic.

Sirophanes p̄mus
idolatra egypti dīo-
phatus lacedemonio-
rum in poetria magi-
stri Anselmini.

De ortu idolor. **Ca. XL.**

Ortu belo ni-

m nus i solaciū doloris imaginē pa- tris sibi fecit: cui tāta exhibebat re- uerentiā vt q̄bustibet rels q̄ ad eā p̄fugissent parceret. Proinde hoies de regno ei? dīuios honores imaginī ei? ceperūt impēdere. Du- ius exēplo plurimī caris suis mortuis ima-

Historia

gines dedicarunt: et sicut ab idolo bell cetes
ra traxerunt originē: sic et ab eis noie generale
nomē idolorū. Sicut enī dicitur est belus ab assi
rijs: sic et alie nationes sūm idiomata lingue sue
dixerunt alie bel. alie beel. alie baal. alie baalim.
Immo et noia specificauerunt alie beel
phegor. alie beelzebub dicētes. S3 tādē serie
genealogie sem prosequamur.

De generatiōe Sem. Ca. XLI

Em cētuz anno

si rui erat qñ genuit arfaxat biennio
post diluuiū. Repugnare hūc vi
des qd dictū ē sup qñgētisimo āno noe natū
Sem. et sexcētisimo iundasse diluuiū. Ergo
post diluuiū cētēnari⁹ erat sem: et biēnsio post
cētū et duoz ānoz. S3 mos est sacre scripture
sepelimites numerorū ponere paucis annis
si supfuerint tactis. Potest g dicit q sem cētū
annoz erat et duoz: sed duos tacuit scriptura
vl noe cū genuit cū qñgētoz et duoz vl duo
decerant ad sexcētos cū inundauit diluuium.
Vel ita legat lra. Sem cētū ānoz erat post
diluuiū: et erat biēnsio post diluuiū qñ ge
nuit arfaxat. Joseph aut dicit Sem fili⁹ ar
faxat nat⁹ est post annos. xij. facti diluuij: qd
forte vitijū scriptoris est. Arfaxat genuit sale
cū i luca subdit caynan fm. lxx. q condidit
sale: q heber a q be
ber dicit sūt fm iose
phum. Tñ augusti
nus dicit Herito q
ritur vtrū ab heber
dicti sūt hebrei vl ab
abrahā qñ abrahel.
Heber genuit pba
lech et lectaz. Pbalech hebraice diuissio eo q
in dieb⁹ ei⁹ p diuisione linguaz diuise sūt ge
tes: et diuissio terraz facta: sed sub isto pāpue
facta dicit qñ in isto et i filiis ei⁹ remanēte lingua
antiq: alij quasi ab eo diuissi sūt. Pbalech ge
nuit reu vel regau: qui sarug. q nachor. q tha
re. Thare cum esset septuaginta annorūz ge
nuit abram: nachor et aram: et est ordo pposte
rus. Aram enī pmo genitus et abram vltim⁹
fuit: et forte non genuit eos cum esse hui⁹ tem
poris. sed tūc cepit generare. et suis tpi⁹ eos
genuit sc3 p diuersa tpa: ita q tā cētuz vīginti
annoz erat cū genuit abram q fuit vltimus.
In thare terminat scda etas: habēs scdm ses
ptuaginta. Milie. lxxij. ānos fm methodiū

alladē: fm hebraicaz veritatem annos. D.
ccxij. Et tot annos
dicit Josephus vsqz Ita nō brenē factum
ad natiuitates thare hanc etatem hebrei.
sed vsqz ad natiuita
tem abrae extēdit hec etas Porro arā genuit
loth. et ieschā q et sarai: et melcham: et mortu⁹
ē an patrē suū i hur chaldeoz. Et ē nomen ci
uitatis hur fm iosephū: vbi et hacten⁹ sepul
tura ei⁹ ostēdit. Hebrei hur ignē dicunt inde
fabulā q chaldei in ignē p quē trāieiebant
parulos. ptecerāt ab: a et arā: qz nolebāt ig
nē adorare: et arā ibi expirante ab: a dei auct
lio ē liberat⁹. Tñ dicit. Ego sū q eduxi te d hur
chaldeoz. Thare g odio habēs terram. ppter
luctū aram: nec valēs sustinere tñtūlas q fie
bant ei vt ignē coleret stantit peregrinari: et
dedit nachor melchā vxorē: ab: e pō sarai: q
et loth fratrē vxoris in filiū adoptauit: quia
sarai sterilis erat.

De egressu thare et suorum de chaldaea.

Capitulum. XLII.

Egressus ē ergo

e thare cū illis vt frēt i terrā chanaā
veneruntqz vsqz ad aram mesopo
tamie ciuitatē. lxx. ponūt charram: qz cum. h.
aspirationē vtrobiz habeat in grecū vertere
nō potuerit. ch. p vtraz aspirationē posuerūt.
Tñ et filiū noe habā dixerūt cham Inde est
q varte legist oreb vl choreb. raab vl rachab
Mesopotamia pō a circūfluentibz aqz no
mē accepit. Deso enī medius potamos aqz
sicut aqleia dicit qñ aqz ligata. Et facti sūt di
es thare. ccv. annorū: et mortuus est in aram.
De annis Abre post mortem patris.

Capitulum. XLIII.

Exit autē domi

o nus ad ab: a. Egredere d terra tua
et. lxx. ānoz erat ab: a cū egrede
ret d arā. Joseph aut. Dimittit chaldaē cuz
lxx. ānoz cēt dñō subēte: vt migraret in cha
nanaā. Si g post mortē patris abram erat an
norū. lxx. patet qd dicitur qz thare plus
q. lxx. annos habebat cum genuit ab: a. Si
enī in illa etate genuit abram: tūc post mortē
patris erat abram. cxi. annorū. Augustinus
tñ dicit p recapitulationē hoc esse dictū. Ad
huc enī viuente patre cum esset. cxi. annorū
et abram. lxx. egressus ē de aram relinquens

Libri Genesis

Ibi patrem et fratrem: et in itinere dum flet in
mesopotamia domini locutum ei et dixisse.
Egredere de terra et non quoniam iam erat egressus
sed animus revertendi ad eam habebat. quod dicitur.
Qui egressus es corpe: egredere mente. Hiero-
nymus dicit vera
esse hebreorum tra-
ditiones quod et annos
thare ponit. lxx. cuius
genuit abram: et mor-
tuo patre egressum
abram de aram et plurimum esse annorum tunc quod
moyses dicit: sed annos eius computatos ab illo
tempore quod dei auxilio evasit ignem chaldeorum: ut scilicet
ei reputet tempus etatis ex quo processus est dominus
spemans idola chaldeorum. Et dicit iosephus. iam
recidebat vita hominum paulatim declinans usque
ad moysen in quo terminum vite que constituerat
dominus confirmavit. Lentius enim et. xx. annorum
moyses mortuus est.

De aduentu Abre in terram chanaan.
Capitulum. XLIII.

Misit ergo abra

Israhel et loth: et animas quas fecerat in
aram. animamque quam ibi adquisierat
et intravit terram chanaan. et venit ad Sichem que
corrupte Sichem sepe legitur: et ad vallē illustrem
quod pentapolis dicebatur tunc a. v. v. bibus sodo-
morum quod nunc mare salis vel mortuum dicitur: quod nil
in eo vivit: et nihil in eo mergi potest habes aiaz:
vel lac asphalti. bituminis quod dicitur iudicum
vel vallis salinarum. Apparuitque ei dominus et dixit
ei. Semini tuo da-
bo eam hanc. Qui edi-
ficavit ibi altare do-
mino ubi apparuit
ei. Inde de eo sic io-
sephus ait. Primum pro
superiorum deum unum creatorem esse cunctorum pronuntiare: et
hominum opinioniones quas ceteri de deo habebant in-
novare et mutare prevaluit. Hec autem conjice-
bat per terre passionem et maris: et ea quod contingunt cir-
ca solē et lunam: et ex omnibus quod circa celum semper eveni-
unt. De eodem berofus meminit dicens. Post
dissolutam decima generatione fuit apud chaldeos
vir in celestibus rebus expertus. Inde transgre-
dies abra tetendit tabernaculum iter Bethel et
Beth. et edificavit ibi iter altare domino. Et preterit
abra vadens et ultra pergradens ad meridiem. sed quod
luerit subiectum moyses breviter causa vel quasi

notum: et habitavit in damasco. An et nomen eius
usque nunc in civitate damascena habetur glia. et
visus ostendit quod ab eo dicitur habitatio abram. An
nicolaus damascenus. Abrahā regnavit in damasco
ventes advena cum exercitu de terra quod super babilonem dicitur huius chaldeorum.

De descensu Abre in egyptum et de reditu eiusdem.
Capitulum. XLV

Acta est autem fa

mes magna in terra chanaan: et descē-
dit abra in egyptum: tuncque libidine
egyptiorum ne cum propter speciem mulieris occiderent
sororem suam eam dixit eis. Et sublata est mulier val-
de pulchra in domum pharaonis. Abrahā pro boni
visi sunt egyptiis propter eam. De pro desiderio regis
impeditum ne rageret eam egritudine et tumultu
causarum. Tuncque pro salute regis sacrificarent sacer-
dotes: pro ira dei sacrificasse significaverunt quod
propter peccatum iniuriā inferre voluisset. Vocavit
igitur pharao abrahā et dixit ei. Cur non indicasti
quod vxor tua est. Ecce vxor tua accipe eam et va-
de. Et precepit rex viris suis ut deduceret eam.
Erat enim dives valde in auro et argento: in ful-
re et ancillis et iumentis. Arithmetica sane et quod
astrologia sunt egyptiis tradidit ante eius igno-
rantia a quo propter pueritiam ad grecos. Reversusque
abrahā usque ad locum ubi fixerat tabernaculum in
Bethel et Beth. Partitumque est iter cum loth dum pa-
stores eorum in se rixarentur pro pascuis optionem
etiam accessit loth. Et eleuas loth oculos: et vidit
regionem lordantis progreuā sibi: et moraturus est in
dici sodomorum. Abrahā pro descendit ad puallem
maabre iuxta hebron
et habitavit ibi. fecit
que ibi altare domino He-
bron ciuitas est quod et ca-
riatharbe dicitur. id est ci-
uitas quattuor. Arbe
enim quattuor: cariat ci-
uitas: ibi enim sepul-
tus est adam maximus: et
abram isaac et iacob
cum vxoribus suis. Da-
bre vero amentis escol-
frēs erat et confederati
sunt abre. A primo genito eorum vallēs cognomi-
nata erat. Habitabat
autem ibi abram circa
Arbor illa fuit hie-
ronymus usque ad tempus
theodosij imperatoris

Hebron interpretatur con-
sugium vel coniugium quod
quattuor patriarche cum
vxoribus suis ibi incine-
rati fuerunt. Hec inter-
pretatio reperitur in qua-
dam glossa in actibus
apostolorum quā. V. leges
consultuit ut in histo-
riis poneretur: quod
et se fecisse dixit.

Arbor illa fuit hie-
ronymus usque ad tempus
theodosij imperatoris

Historia

parent adhuc. Quā
pprio nomine Jose-
phus vocauit dices
Habtabat abraz cir-
ca illic: que vocatur
aggega. vel ogig. vel
dirpsi. ibi pmisit ei deus q omne terram cir-
cumstātem p quattuor ptes orbis daret ei et
semini eius.

De victoria Abre z occursu melchisedech
Capitulum XLVI.

Actum est autē

In illo tēpore vt amraphel rex sen-
naar. id est babilonis rex. Jam tātū
pcesserat libido dominandi: q queqz ciuitas
regulū habebat: quozū plurimū alicui mato-
ri regi seruebant: tandem omnes subditi erāt
monarcho assyriorū. Sane quinqz ciuitates
sodomozū sodoima et gomozra: adama: sebo-
is: bala q et segor: qnqz reges habebāt. Abraz
subiugauerat sibi codorlaomor rex elamita-
rum: et tributarias sibi fecerat: et duodecim
annis serulerāt ei in tributo. xliij. noluerunt sibi
dare. Proinde. xliij. anno codorlaomor as-
sumens secum tres reges babilonis et ponti-
et gentiū collecto exercitu cōuenerunt in val-
lem siluestrem: in qua erant putei bituminis:
que per iram dei post versa ē i mare mortuū z
circū adiacētia loca depopulati sūt. Et egres-
si sunt qnqz reges vt pugnaret aduersus. liij.
q z terga verterūt: z ceciderūt plurimū: z qui
remāserāt fugerūt ad mōtes. Tulerūt autē vi-
ctores oēm substantiā eoz et captiuos: necnō
z Loth z substantiā eius. Et ecce vn⁹ q euā-
serat nunciāuit sibi abram hebreo: vel tras flus
itali: qz de trans eufraten venerat. Qui nu-
merauit expeditos vernaculos suos. cccxviij.
z tres pdictos fratres mābre z aner z escol. z
psecut⁹ est eos vsqz dan: q est vn⁹ d fontibus
fordantis: z ab eo oppidū dan dictū ē: quod
nūc pancas dicitur. Alter enī fons for dicitur qbus i
vnū federatis fordantis dicitur. z irruit super eos
nocte: diuisis socijs i tres turmas dormientes
trucidauit: vigilātes p ebrietate pugnare nō
valētes effugerūt. Et psecut⁹ est eos vsqz ho-
ba: q ē ad leuaz damasci: z reduxit Loth. mu-
lieres qz z pplm: z oēm substantiā eoz. De-
currit autē ei rex sodomozū ad locū q dicitur regia
vallis i via solime ciuitatis vel salē que post
hierusalē dicta ē. Et pō melchisedech rex sa-

lem obtulit ei panē et vinū. Quō qst exponēs
Iosephus ait. Dextrā uit exercitū gentis:
z multā abundantia rerū opportunaz simul
exhibuit: z sup epulas benedixit deus: q abre
subdiderat inimicos. Erat enī sacerdos dei
altissimi. Cui abram decimas dedit et oib⁹
spolijs z tūc pmiū decime legunt dare. pmiū
tūc pō ab abel. Et ait ad eū rex sodomozū:
Da mihi aīas: cetera tibi tolle: et noluit abraz
etiā minimū qd tollere: excepit q comederūt
iunenes: z partib⁹ trā fratrū q venerāt cum
eo. Hūc melchisedech autē hebrei fuisse sem-
filiū noe. z vixisse vsqz ad Isaac. Et oēs
pimogenitos a noe
vsqz ad aaron sacer-
dotes fuisse q in cō-
uiujs z oblationib⁹
pplō bñdicēbāt z ha-
bebāt pimogenita d
qbo post explicabit.

Iosephus i fine libri
sūt ait. Potētissimus
chananeozū q lingua
patria iustus rex appel-
latus ē pmius deo sa-
cerdotiū vel sacrifici-
um exhibuit: z fanuz
edificauit: z vrbē quā
hierosolimā dicit Cū
aut solima vocaret: chananeis postea expul-
sis pmius iudeozum in ea leobius vel theobis
tus regnauit.

De ortu iubilei. Ca. XLVII.

E hac victoria

tradit iubileū initū habuisse pro
hac remissione captiuozū. Iubel
enī remissio vel initū: inde iubile⁹ remissio
vel initū. ob hoc aut instituit⁹ ē qnquagesi-
mus: qz tūc erat loth vt dicit qdā. l. amorū.
Vel tūc erat. l. annus ex q locutus erat dñs
abre i via vsqz egressus erat de charrā. Al-
abram perit⁹ astrozū in qbo etiā fm quosdam
zoroastrem magice artis inuentorez instituit:
nouerat qz intēperies aeris que fit ex eleuatis
vel deplis planetis: semp vsqz ad. l. annos ad
tēperiem redeūt: z qd vidit fieri in astris vo-
luit imitari in terris.

De sacrificio Abre post promissionem he-
redis. Ca. XLVIII.

Is trasactis lo-

cup⁹ ē dñs ad abram. Protector tu-
us sū: z merces tua magna nimis.
Et dicit abram. Quid dabis mihi ego vadā
absqz liberis: ac damascus fili⁹ eliger pcura-
toris mei erit heres me⁹. qst. d. Quid mihi d
pmissioe terre cū desit heres. Ab h damasco

Libri genesis

aiunt damascū conditā et denominatā: et sibi
eum regnasse. Et dixit dñs ad euz. Non erit
hic heres tuus: sed qui egredietur de utero tuo.
Credidit abraham deo: et reputatus est ei ad ius-
titia: et quia inspiratum permittitur: que-
siuit abraham signum: unde sciret sibi hoc fieri
non ex diffidentia: sed sperando et modū que-
rendo. Et hinc maxime mos inoleuit iudeis
signa querere. Et ait dominus. Sume mibi i
crastino vaccam et capram et asinū: queq;
trina et turturē et colūbā. q. d. Immolabis
mibi hec et ostendam tibi signum. Qui tollēs
hec animalia diuisti p. mediu: et pres contra
se altitudo posuit: aues autē non diuisit: et
dum expectaret pceptum dñi de modo imo-
landi: descendit volucres sup cadauera: et
abigebat eas abraham. Cūq; sol occubisset so-
por intravit sup abraham: et horro: magn⁹ q̄ fuit
ps signi et dictū est ad eū. Scito pñoscens q̄
pgrinū futurū sit semē tuū in terra nō sua. et
subiciet eos extraneū seruū et affliget. cccc.
ānis. Tu autē ibis huc ad pñes tuos: genera-
tiō autē q̄ra reuertet huc. q. d. Ne expectes
te modo regnaturū i terra hac et semen tuum
post te. Te enī prius mortuo post. cccc. ānos
implebit pmissio mea. Nec est intelligēdū
q̄ tot annis seruauerint in egypto: sed h. nume-
rus annorū in illa afflictioe complet⁹ est qui
fuit i iudicib⁹ ab illo tpe cōputat⁹: quo ista abre-
pmitunt. Augustin⁹ ab Isaac nato cōputat
q̄ dictū est semen tuū. Et ab anno natiuita-
tis Isaac vsq; ad annū egressionis d egypto
numerat. cccv. ānos. S; scriptura subicit
v. et legit israhel sic. Semē tuū peregrinū erit
ccc. ānis. siue enim in terra chanaan siue in
egyptō pgrinū fuit: donec habuit heredita-
tem et pmissione dei. Illud autē interpositum
subiciet eos et affliget nō refert ad. cccc. ānos
Q̄ aut dictū est in q̄ra generatione eos redi-
turos fm tribū sacerdotale intelligendū est.
Leui enī genuit cha-
am: q̄ genuit aram vel
amrā: q̄ genuit aarō
q̄ eleazar: q̄ cū aarō
egressus est. Nec di-
cas q̄mto: generati-
ones psonas. illi. sed successiones: vt tot sint
generationes quoties tibi legitur genuit. Q̄
alia lra habet. v. generatiōes fm regā tribū
est. Judas enī genuit phares: q̄ genuit esrā:
qui genuit aram: q̄ aminadab: q̄ naason: qui

cū patre egressus ē. Et facta ē caligo et appa-
ruit ignis q̄si clibanus transiens inter diuisiones
illas: et sumēs illas. Ecce signum et terminos
terre pmissionis diffinitū ei dñs a riuo coru-
la flumie egypti vsq; ad eufraten et populos
eius nominauit.

De fuga agar et ortu ismael. Ca. XLIX.

Bitur sarai nō

I habebat liberos. Et dixit Abre.

Ingrede ad ancillā meā agar:
si forte ex illa suscipiā filios: et ingressus ē ad
eā. Que cū pcepisset desperit dñam suam et
abra dissimulabat. Et ait sarai. Inique agis
p me. Iudicet de⁹ inter me et te. Cui abra. Ec-
ce ancilla tua i manu tua vt ere ea vt libet. Af-
figente autē eā sarai: illa inijt fugā: volens re-
dire ad patriā: q̄ egyptia erat. Et inuenit eā
angel⁹ dñi dū fugeret et sciret et vlam ignora-
ret solitūagam iuxta puteū q̄ ē in via in deser-
to sur. Qui dixit ad eā. Vñ venis: et q̄ vadis
Et illa. A facie dñe mee sarai fugio. Cui an-
gel⁹. Reuere ad dñā tuā et humilare sub
ea. Et rurū. Eōcepisti et paries filiū: voca-
bis nomen ei⁹ ismael. Tūc pmo legit nomen
pdictū a dño qd perrari est. Manus eius p
oēs et manus oim⁹ ē eū: et e regione fratrū suo-
rū figet tentoria: qd tū nō de ipso legit: sed de
filio ei⁹ cedari. Tū de genere ip⁹ h. pdictus ē:
q̄ saraceni vagi sedib⁹ incertis: geres q̄b⁹ de
sertū ex latere iungit impugnat: et ab oib⁹ im-
pugnat. Hoc autē pcpue futurū erat fm me-
thodū q̄ q̄ttuor pñceps de genere ismael
quos etiā filios vince vocat forte p vesanta
tāq; ebrios oreb⁹ scz et zeb et zebec et salmana:
egressi sunt de solitudine cōtra filios israel q̄
vici p gedcon retrusi sunt in solitudine de q̄
pderant. Qd vero legitur in genesi: h. erit fe-
rus homo: hebre⁹ habet phara qd sonat ona-
ger. Propt⁹ h. vt dicit methodi⁹ dictū ē. Ona-
geri et capree a deserto omne bestia supergre-
diens rabiem: et mansuetorū numerus contē-
retur ad eis. Dicit enim de filiis ismael. Fu-
turum est autē vt creant adhuc semel et obit⁹
nebūt orbem terre per octo hebdomadas an-
norum: et vocabitur iter eorum via angustia:
quia patrem illorum ismael vocauit domi-
nus onagram. In sacris locis interficiēt sa-
cerdotes: ibidem cum mulieribus dormient
ad sepulchra sanctorū religabunt iumēta: et h
p nequitia christiano: qui tūc erunt de q̄b⁹

Historia

dicat. In nouissimis diebus erunt homines sese
amantes etc. Et tunc implebitur quod dictum est per
ezechielem. Fili hominis voca bestias agri et ex
hortare illas dicentes. Congregamini et venite eo
quod sacrificium magni immolo vobis. Ad duca
te carnes fortium: et be
bite sanguinem deorum. Legit in vita Elemē
excelsorum. Cumque loqueretur dominus cum agar: per
transiit in turbem et ipse
vidit posteriora dei
et ait. Vidi posteriora
ra videntis me. Et appellauit locum puteum vi
uentis et videns: quia viderat eam dominus et quasi
reddiderat vitam sitienti ostendendo puteum. Ad
huc puteum agar ostendit inter cades et barath.
Que cum redisset peperit filium: et vocauit eum
ismahel. Abram autem erat. lxxxviij. annorum
cum natus est ismahel.

De pacto circuncisionis et mutatione nomi
ni abraham et sarai. Ca. li.

Postquam vero

per
gloria et nouem annorum esse ceperat
abraham: apparuit ei dominus dicens
Multiplabo seminem tuum et tu custodies pa
ctum meum. Et scilicet circuncides ex vobis etc. Et an
pactum exponat nomen et mutat. Dicebat enim
abraham ex abba et ra: quasi abbarah. excelsus pa
ter. et addita est ra a. et dictus est abraham quasi ab
baam: quod sonat pater multarum: subauditur gen
tium. Hebrei tamen dicunt quod de nomine suo tetra
grammaton est. Iam addidit deus abrahe: quod tunc so
nat a. id est omnia enim eorum est scribere a. et sonare e.
et conuerso. R autem superaddita est causa eufonie
Et quia ipse circuncisionis mutatum est nomen ei:
cum circuncidit impo
nunt hebrei nomina. Hoc estum ad inter
Voles itaque dominus quod
si quidam caractere po
pulum suum ab alijs di
scernere: induxit eis circuncisionem sic. Circunci
des ex vobis omne masculinum: et circuncides
carne proputij vestri. Infans octo diebus circun
cidetur tam vernaculus quam empticus. cuius caro circun
cisa non fuerit probabitur anima illa de populo suo. Quo
cultello fieret non est preceptum. Quare autem fiebat
lapideo post dicem? Notandum quod seruus primo
dictus est a seruando. Victores enim victos ho
mines quos ad vitam seruabant suos discerunt.
Verna pro vernaculus vel vernula qui nutritur

tus est domini. Empticus qui in propria persona em
ptus est. Originarius qui et seruus glebe scilicet colo
nis. Diciturque dominus ad abraham. Non ultra voca
bis vxorem tuam sarai sed sarā. Quidam dicunt mu
tationem nominis sari sic factam: quia cum prius per duo
rescriberetur modo per unum: vel e contra et errat. Sed
cum diceretur sarai. princeps mea et quasi vnus
gentis: dicta est sara. id est princeps absolute:
quasi omnium gentium princeps futura. Et at
tende quod estum ad nos videtur. Iam subtracta
et nulla addita sed apud hebreos addita a. et
scribitur per e. Quidam quia sarath hebraice lepram
sonat: errauerunt: putantes eam primo lepram vo
cari. Et ait dominus. Et illa dabo tibi filium: et
vocabis nomen eius isaac. Cecidit abraham in
faciem et risit per gaudium dicens applaudendo. Pu
tas ne ceteris nascetur filius: et sara nona
genaria pariet. Et ait dominus. Sara pariet tibi
filium et vocabis nomen eius isaac: quod interpreta
tur risus a risu scilicet patris. Ecce scdo a domino
predicatur nomen nasciturum. Et adhuc de duobus
legitur hoc in veteri testamento: de samso
ne scilicet et iossa: et in nouo de duobus filiis: iesu et lo
hanne. Etiam multiplicatione israhel. promissit
ei dominus. Et cum finit esset sermo domini
circuncidit se abraham et ismahel et oem suam fa
miliam sexus masculini. Abrahā tunc erat. xcij.
annorum et ismahel. xij.

De tribus angelis susceptis ab abraham.

Capitulum li.

Paruit domi

a
nus abrahe in conualle mabre. Cum
que eleuasset oculos vidit tres viros
et occurrentes vnum ex eis adorauit. Dicitur
sephus tres angelos in specie humana. missos
ut vnus nuntiaret abrahe verbum dei de filio
suo: et duo subuerteret sodomam. Eusebius
pro ait. Primo omnium prophetarum abrahe ver
bum dei cum in figura apparuisset humana
vocationem gentium pollicetur. Et sic appa
ruit ei filius quem et
adorauit. Sed quia
nisi legisset pater ap
paruisse in subiecta
creatura dicitur quod duo
angeli apparuerunt
in designatione duo
rum personarum moysi et
helle: quorum alter pri
mum peruenit aduentum: alter preueniet secundum.

Antromorphite sunt
heretici de iudeis qui
dicunt deum patrem ha
bere corpus hominis.
cuius superiorē partem
dicunt esse in cellis: pe
des pro in terra.

Libri Genesios

Quos ⁊ rogauit abraam vt diuerneret ad eū ⁊ paululum comedendo ꝑforarent. Qui assenserunt. Et estmans abraam ꝑcepit fare ⁊ de trib⁹ satiss simile faceret subcinerices ꝑanes. Ipse quoq; tulit vitulum dū armēto optimū tulitq; butirū ⁊ lac ⁊ vitulū assatus ⁊ posuit corā eis. Verissimile ē qꝫ þus hoīes credidit quibus hec genia parauit: ꝑ angelos dei esse cōpōbault. De cibo quez sup̄erūt post dīct qꝫ ī masticādo exinanitus sit sicut aqꝫ caloꝝ re ignis: abraam stabat iuxta eos Sara ꝑo erat post ostium tabernaculi. Et dixit angel⁹ ⁊ Reuertere hīc ad te tpe isto. Id ē eodez die reuoluto anno: ⁊ habebit sara filiū. Quo audito risit sara. Erant enim ambo senes: ⁊ desierāt fare fieri muliebꝛa. Iamēstrua: quibz deꝛificātibz vis parietis deficiat. Si alter iuuenis esset: nō esset impossibile ex sene et iuuene ꝑlem fieri. Sz ambo erant puecte etatis. Ad hec etia ipsa sterilis erat. Risit ergo qꝫ dubitauit dicens: Postqꝫ cōsenui ⁊ domīn⁹ me⁹ retulit est voluptatū operaz dabo. Dixitqꝫ domīnus ad abraam. Quare risit sara. Nūquid quicqꝫ deo est difficile. Negauit sara se risisse pterrita. Ecce qua intencione quisqꝫ riserit dīi iudicare potuit qꝫ corda nouit.

Et forte credidit ad-
ulatorie dictum: quia
bene pauperat eos.

De duobus angelis descēdētibus in sodomā.
Capit. lxx.

Captn. L.H.

Quq3 surrexif

c sent illi tres viri direxerunt oculos
extra domum: z ab azai gradiebat
simul: et dixit dñs. Non potero celare ab azai
que gesturus sum. Et ait ad illū. Elamor so
domorū ē gomore venit ad me: Peccatum
cum clamore est culpa cum libertate: cum sz
quis clamam z ad libitum suū peccat: Pecca

tim illorū fuit fupbia vſce: ⁊ abundantia pa-
nis ꝑpter quam vſqꝫ ad ignominioſam libidi-
nem ꝑruperunt. Et addidit. Deſcendat et vſqꝫ
debo vtruz clamorem qui venit ad me opere
compleuerint. Qui omnia nouit: hoc in exem-
plum nobis reliquit. q. d. Mala hominū non
ante credere ꝑbetis. Inde ē qꝫ iudei ſibi ſo-
li crimē notum punire non poſſet: vnde et di-
ctum eſt. Nemo te ꝑdēnnauit: nec ego te cō-
dēnnabo. Abſaam vero memor loth filij fra-
tris ſui: appropinquans ad domū aī. Hūz
quid perdes iuſtum cum impio. Nō eſt hoc
tuum qui iudicas omnē terraz. Si fuerint i-
uſti ibi: nonne parces populo ꝑpter eos. Et
ait domīnꝫ. Dīmīttā omī populo ꝑpter eos.
Tunc abſaam quaſi paulatim deſcēdens ait
Si fuerint i. v. Item ſi. et. quid ſi. x. Quid
ſi. x. Quid ſi decem. Et ait domīnꝫ. Non de-
lebo eos ꝑpter decem. Abiit domīnꝫ. Id ē nō
apparuit poſtqꝫ ceſſauit loqui ei: ⁊ ille reuer-
ſus eſt in locuz ſuum. Venerūtqꝫ illi duo an-
geli qui fuerant cū domino vel alij ſim quoſ-
dam: ſodomaz veſpere ſedente loth. in foribꝫ
ciuitatis: expectante alicuius hoſpitis adue-
tum. Qui occurrens eis adoroat: petens vt
diuerterent in domum ſuaz. Quos reſtrēctos
compulſit opido Ingreſſiſqꝫ illis fecit conui-
uium corꝑi aſtina et comederunt. Tūc yri ci-
uitatis a puero vſqꝫ ad ſenem yallauerūt do-
mum et dixerunt loth. Educ vſros illos huc
vt cognoſcamꝫ eos. Qui ait: habeo duas fili-
as que nondū cognouerūt vſrum: abutimīnꝫ
eis vt liber tū bis nihil mali faciatis qui in-
greſſi ſūt ſub ymbra culminis mei Vos enī
fideliter erab at omni iniuriā hoſpites ſuos
defendere. Nō autem dixit: perturbatio anī
mī fuit: non conſiliū. Conſilium ſane eſt vt fa-
ciat quis leuius ne ipe cōmittat grauꝫ. Nul-
lo autē modo debet quis leuius facere morꝫ
tale ne aliū cōmittat grauīus. At illi nolue-
runt ⁊ vim facebant rebemētīſſime loth. Et
ecce angeli introdūperunt loth: et clauserunt
oſtium Illos vero percuſſerunt ceſſitate: non
pūnatione vſus: ſed acriſſia quā latine auidē-
tiam dicere poſſumꝫ
que facit non videri
non omnia ſed que ē
opus qua ꝑcuſſi ſūt
qui querebant heli-
ſeum cuz eſſet cū eis
et diſcipulī cū domi-
Acriſſia eſt quādo qꝫ
habet apertos oculos
et non videt: qꝫ ma-
gi faciunt incantatio-
nibus. Fit etiam quā-
do quis habet aliqui

Acrisita est quando quis
habet apertos oculos
et non videt: quod ma-
gi faciunt incantatio-
nibus. Fit etiam qua-
do quis habet aliqui

Historia

no euntes in emaus rem aliquā i manu et
 Forte h modo quā non videt. et est etiam
 doqz querimus qd i acrisia,
 manu tenemus: z an
 geli dixerunt ad loth. Educ omnes tuos de
 rube hac. Delebitur enim locū illū. Et in
 gressus loth ad generos suos ait. Surgite z
 egredimini: qz deletū dominus ciuitatem istā.
 Non est credendū vt ait Hieronymus his qui
 dīcū: alias filias a p̄dictis virginitibz loth ha
 buisse: habētes viros que cum viris submer
 se sint. Sed generos vocat futuros generos
 Unde hebraica veritas habet. Egressus est
 loth ad sponfos. Qui noluerūt egredi: sūe
 tudinem hāc verboz loth esse dicētes qz sem
 per mala p̄diceret.

De subuersione sodomoz. Ca. LIII.

Inedissimulan

m loth egre: apprehensū eum cum
 vxore sua z filiabus statuerunt an
 geli extra ciuitatem dicētes. Ne respicias res
 tro sed in monte saluū te fac. Qui ex p̄urbati
 one nōdum plene credens domino ait. Non
 possum in monte saluari ne forte apprehēdat
 me malum: et moriar. Forte senex montium
 frigora z laborem vie perhorrebat. Sed est
 h ciuitas parua ad quā fugere sufficere vt sal
 uer in ea: et ait dominus. Non subuertam re
 bem pro qua locut es. et ideo quia dixit par
 ua: vocatum est nomen r̄bis segor. id ē par
 ua. Tradunt enī hebrei hanc r̄bem primo
 dictam balam: z post salisam: et in elaiar̄tus
 lam conternantem: quia tertio terremoto ab
 so:pta sit post subuersionem quattuor aliarū
 ciuitatum: modo dicitur ciuitas palme. Quā
 diu ergo fuit loth in ea peperit et dominus.
 Sed vt dicit hieronymus loth timens cōsue
 tum eius terremoto: egressus mansit in mon
 te. Egresso itaqz loth de sodomis: pluit do
 minus super ciuitates illas sulphurē et ignē.
 Pluit dominus a seipso ens in terra a se ente in
 celo iudicans. id est puniens ab imperante.
 Pluit autē hec vt terra in eternū arelceret si
 ne spe iterum germinādi: z ita grauius puni
 uit istos qz p̄imos peccatores diluuiū. Licet
 enī illi mēsurā excederent delicti: tamē qua
 si naturaliter peccabant: z vniuersos subuer
 tit etiam paruulos pro peccatis parentū: in
 quo pusillum est illis ne diu viuentes sequerē
 tur exempla patrū: z est aliquod bonū reum

non esse: qui gloriosus nō est. Prodest enim
 pauperem non esse qui crendū esse potest. Et
 respiciens vxor loth retro versa est in statuaz
 salis: quā iosephus dicit se vidisse: et hacten
 manere. Versa ē ergo regio in lacum salis et
 sterile qd dicit mare mortuū: quia nec pisces
 nec aues in eo viuūt vt in alijs. Hanc quoqz
 non patitur nec vllam sustinet materiaz quin
 tora forsitan supnate: nisi bituminataz ppter
 homines intus viuentes. Nam omne carēs
 vita in p̄fundū mergit. Si quid viuū ali
 qua arte immerferis: supercalit. Lucerna ar
 dēs supenatat: extin
 cta mergitur. Vnt
 tis i locis nigras gle
 bas bitumis vomit
 et ideo lac asphalti
 vl' asphaltidis dicit
 Dicit etiaz qz poma
 nata in arboribz cir
 cumpositis vsqz ad
 maturitatez coloris
 sunt viridis: matura
 si incidas: fauillas i
 tus inuenies. Unde
 vt ait iosephus Faul
 la tre sodomitice fl
 dem habet. Dicit et
 vallis salinaz. For
 te fuit tibi sal: vel lap
 des salis circa iuentū.

De incestu loth. Ca. LIII.

Loth autē egres

l sus de segor mansit in mōte in spe
 lunca: z due filie ei cum eo. Didice
 rant autē filie loth cōsumationem mundi fu
 turā p̄ ignem: z suspicite sūt tale aliqd factū
 quale fuit in diebus noe scz ad reparandū ge
 nus humanū seruatas se esse supstitas cū pa
 tre: ideoqz cōsiliū inierunt z patris mēsticiā
 z rigore vino molliētes: singule licet p̄gines
 singulis noctibus susceperūt ab ignorāte cō
 ceptū: nec pepererūt. Hoc tū desup appūgūt
 hebrei qsi incredibile: qz natura rerū nō pat
 tur cōire quēpiam nesciente. Vel dicit nescis
 se filiam fuisse: putans fuisse vxorē suā. Dicit
 quoqz impossibile in dehoratiōe fieri conce
 ptum. Ob hoc antichristus dicit se filiū p̄gi
 nis. Peperitqz maior filia isrlū: z vocauit eū
 moab patrem moabitarū: minor peperit filij

Libri Genesis

um: et vocauit eum amon patrem amonitarum. **Abraham interpretatur ex patre.** Hoc nomen mater aperte publicauit incestum patris. Amon filius populi mei. Hec aliquantulum tenet quasi filius cuiusdam de populo meo. Dicit hieronymus filias posse excusari: quia crediderunt genus humanum defecisse: et pietas posteritatis impietatem incestus excusauit in tanto sed non in toto. Sed hoc patres non excusat sed infidelitas eius causa fuit incestus. De eodem dicit strabo. Loth inexcusabilis est: primo quia angelo non credidit se posse saluari in se. Deinde quia inebriatus est: et fuit peccatum causa peccati.

De peregrinatione abrae apud abimelech regem geraris. **Ca. LV.**

Rofectus est ^{abra} ^{am d}

P conuale mambre in terris australibus peregrinatus est in geraris inter cades: unde fluxerunt aque contradictionis et sur loco sororis habens saram similia prioribus simulans pre timore. Dissit autem abimelech rex geraret tulit eam. In quo vis forme illius miranda notatur: que nonagenaria adhuc amari poterat. Sed in egritudine cecidit rex dei voluntate ne eam tangeret ut ait iosephus. In fine tamen huius capituli alia pena notatur: hec scilicet quod deus concluderat omnem vuluam domus abimelech propter saram ne quid scilicet seminum in domo eius interim acciperet. De dictis autem desperantibus soporatus audiuit a domino: hec sibi propter uxorem peregrinam inferri. Et precepit ei ut redderet viro uxorem: quia propheta erat. Et ille oraret pro eo et uiueret. Strabonem surgens vocauit seruos suos: vocauit et abraam et dixit ei. Quid fecisti nobis? Quid vidisti ut hoc faceres. Et ait abraam. Cogitauit quod timor dei non esset in hoc loco: et interficerent me pro uxore. Alias autem et vere soror mea est filia patris. Hic distinguitur sui scilicet patris. Sequitur mei. Id est quod est meus: subaudi fratrem vel filia patris mei: et non matris mee: quod est nepotis mea est: et cognata ex parte patris et fratris mei: et non ex parte sororis. Vnde alia translato. Soror mea est a patre suo et non a matre. Sicut enim dicebant cognatos fratres: sic et cognatas sorores. Fratrem pro ara patrem suum vocauit: quia senior eo fuerat seminum vnum loquendi quo maiores natu patres vocamus: minores filios: et quia dignior et maior affectio sor-

let esse propinquo: seminum vnum quod seminum mulles: propinqua suam pro virum digniori nomine vocauit sororem scilicet potius quam neprem. Vel fingit eam filiam patris esse: nec tamen mentitus est: sicut nec dominus cum finxit se longius ire: preferit cum domino iubente credidit hoc dixisse: et ita relator fuit propter dominum: ut helise celauit se non cognoscentibus. Quidam tamen dicunt thare mortua matre abrae et mortuo ara duxisse uxorem filij et genuisse saram. Unde et hoc dicitur filia thare sem carnem: et supra filia aram seministracionem seminis: quia solum masculum reliquit aram. Dixit autem abraam pro eo et sarnatus est: et uxorem et ancille eius pepererunt: et dedit abimelech abrae munera et terram ad habitandum ad optionem suam. Sare autem dixit. Ecce dedi fratri tuo pro te mille argenteos. Hoc erit tibi in velamen oculorum coram omnibus qui tecum sunt. Id est in memoriam veritatis die: quia in mendacio deprehensa es. Unde subdit exponendo. et quocumque perreperis memento te deprehensam. Vel elegans est irrisio. Hoc erit tibi in velamen oculorum. id est in preparationem funeris. quod dicitur. Anus es et vicina funeri: et mentita es tamen: et decepisti. Habet et hoc ergo bec in expensas funeris. Quod magnis expensis fieri solebat maxime a iudeis: vel ad pepla emenda ut tegas faciem ne ameris.

De ortu Isaac et electione agar cuius filio.

Capitulum LVI.

Visitauit domi-

Visus saram: concepitque et peperit filium et circumcidit eum abraam octauo die. Et exinde post totidem dies iudei circumcidunt arabes pro post. quibus annos: quia eo tempore israhel. gentis illius auctor circumcissus fuit. Et vocauit eum Isaac. Id est risus: quia risum fecerat dominus parentibus eius. Id est gaudium inopinatum. Creuit puer et trinus ablactatus est. Et fecit pater grande conuiuium in die illa: quia ea die filius primo accessit ad mensam patris. Dumque simul luderet israhel et Isaac: maior ledebat minorem. Et intellexit mater in ludo persecutionem: quod scilicet patre mortuo vellet dominari maior minori. Vel ut bebel tradit: coquebat eum adorare luteas imagines quas fecerat. Quod cum displicuisset matri: dixit ad abraam. Ecce ancilla et filium eius. Dure habet accipit abraam et dissimulabat: sed dixit ei dominus. Audi vocem sare. Qui tollens panem et vinum aque

Historia

imposuit scapule agar: et tradidit ei puerum. Cumque sumpta esset aqua in deserto et puer deficeret siti: abiicit mater puerum sub arboze et sedit paulum quantum arcus facere potest ne videret filium morientem: et venit et exaudiuit deus vocem pueri: id est filius matris per puerum. Et dixit angelus matris. Surge tolle puerum: et aperuit oculos eius deus: et vidit puteum: deditque puerum bibere: et implevit uterum abijt. Creuit puer et moratus est in solitudine pharan: et factus est vir sagittarius. Et accepit ei mater uxorem de terra egypti: de qua nati sunt ei filij principes tribuum suarum: quorum appellatio: opida: pagi: et tribus celebrant. Nabathoth primogenitus famosiorez nominatus: qui pars arabie: que est ab eufrate usque ad mare rubrum nabathea dicitur. Cedar secundus a quo Cedar que est in deserto. Duma tertius a quo duma regio. Thema nonus: a quo theman que est ad austrum. Cethuma ultimus: a quo cethema que est ad orientem.

De puteo iuramenti. Ca. LVII.

De tempore videtur

Abimelech abraham multiplicatus: circumtulit eum et venit ad eum cum philo colone principe exercitus sui: et ait. Jura mihi per deum ne noceas mihi et posteris meis. sed semper facias mihi iuxta misericordiam quam feci tibi. Et eduxit eos abraham ad puteum quem ostendebat deus agar quem foderat abraham ante agar electam. Sed serui abimelech abstulerant illum abraham: et fecerant illum in solitudine per gregibus adequatis: qui longe a mansione eius in solitudine pascebantur. Et restituit ei abimelech puteum: sed in testimonium quod ipse foderat puteum et ablatum restituit ei abimelech: dedit regi. vij. agnas et vocavit puteum berfabec. id est puteum septem. Sabee enim hebraice septem sonat: et ibi de pueris ambo fedus. Unde et berfabec dictum putant. id est puteum iuramenti. Sabee quoque hebraice iuramentum dicitur. Iosephus in interpretans regio etiam dicta est berfabec. Placuit quod abraham circa puteum nemus: et fuit ibi colonus multis diebus non habitator. Dicit enim Stephanus in actibus apostolorum: quia non accepit ibi

hereditatem nec spatium pedis.

De immolatione arietis pro Isaac.

Capitulum LVIII.

Est hec duz ha

habitaret in berfabec: et Isaac ut dicit Iosephus. xxx. annorum erat: dixit dominus illi. Tolle filium tuum unigenitum quem diligis Isaac: et vade in terram visionis et offer mihi eum in holocaustum super unum montem quem monstrabo tibi. Terra visionis dicitur illam partem indee que est in montanis: quod et ipsa a longe et de illa longe videri potest: quod ab esata vallibus visionis dicitur. In summitate hoc montem indee montis: erat eminentior dicitur mons moria: quem monstravit deus abraham ad imolandum filium. In berfabec templum post factum: et altare factum in loco ubi abraham altare fecit: et david angelum reponentem gladium vidit in area ornata leuiscet. Unde dicit elias. Erat mons domus domini in vertice montis: et ad eum fluent omnes gentes: de quo et dominus precepit iudeis: ne imolaret sibi in omni loco: nisi in loco quem ostenderet eis dominus Abraham ergo de nocte consurgens: neminem quod facturum erat indicans: stravit asinum suum: ducens secum duos iuvenes et filium: iuxta iter duorum dierum. Tercio die elevatis oculis vidit locum pueri. Tunc probantur illi errasse: qui dixerunt eum tunc habitasse inter berbel et hay. Locus enim ille non distat a monte moria per iter unius diei. Et cum accepisset ligna et ignem relictis infra iuvenibus cum asino: cum filio ascendit solus. Cum filius. Ecce inquit ignis et ligna: ubi est victima holocausti. Cum pater. De puldebit sibi victimam. Et statuit aram: et lignis impositis ignem adhibuit. Refert autem Iosephus per patriarcham ad puerum dicens. Quia sicut ex voluntate dei ingressus fuerat mundum mirabiliter: ita etiam ex voluntate dei necesse erat ei egredi mirabiliter: quem dominus minus quidem iudicasset dignum non egritudine non bello: non aliqua passione humana vitam finire. sed cum orationibus et sacrificiis animam ipsius ad servocare: et quod suscitaret eum obimplendas promissiones. Et sic Isaac libens accessit ad aram et mortem. De hoc aliquid? Alqui fuit magister karoli regis abbas facti martini curonensis filius laudandus in constantia offerendi: et in fide suscitandi filij

Libri Genesis

Arrepto autem gladio vñ filiū imolaret: clama-
uit ad eum angelus. Nō extendas manū
in puerum: nunc cognoui q̄ timeas dominū.
Non enim sanguinē pueri siccabat domin⁹,
sed vt sciretur q̄tum abraam timuerit domi-
num. Et vidit abraam post tergū arctem in-
ter vepres herentē cornib⁹ quem obtulit pro
filio. Hebreus habet in virgultis sabei he-
rentem cornib⁹: et est sabei genus vrgultri.
Hic errauit cuseb⁹ dicens: sabei hircum
erectū ad carpendas frōdes. Dixit ergo ar-
tem sabei, id est quasi hircum erectum. Et
dixit eum rabanus non nouiter creatum: sed
aliunde ab angelo allatū: et vocauit nomē lo-
ci domini⁹ videt. Et vsq; hodie quasi in puer-
bium dicit a iudeis in arto posit⁹: in monte
domini⁹ videbit: quasi dicerent. Sicut respex-
it isaac in monte: sic videat nos in hac angu-
stia. Diem autē liberationis isaac: dicunt he-
brei primā diem septembris. Unde in eo so-
lennizant et clangunt cornib⁹ pecorinis i me-
moriam arctis. Et iurauit dominus per se-
ipsum de semine multiplicādo ex isaac: et de
terra danda semin⁹ ei⁹. Altera die rediit abra-
am et reuersus est in bersabee. Nūciatūq; ē
ei q̄ melcha genuisset nachor fratris suo filio⁹
vñ primogenitū hui⁹: de cuius stirpe descē-
dit iob sicut scriptū est. Vir erat i terra hui⁹
nomine iob. Et hui⁹ fratrem eius ex cui⁹ ge-
nere balaam: qui fm hebreos dicit in iob be-
liu buztes. Erant ergo qui dicunt iob d ge-
nere esau fuisse. Qd enim i fine libri ei⁹ est q̄
de sero sermone translat⁹ sit: et q̄ ipse quartus
ab esau i hebreo nō habet. De concubina ve-
ro roma alias rema susceperat nachor filios
quatuor.

De morte sare. **Ca. LXX.**

Edut aut abraa

ad conuallē mambre: et mortua est
sara cū esset. cxxvij. a⁹. et sepulta
ē in hebron i spelūca
duplici quam emittit
abraa: ecce. siclis ar-
getū ab ephron: sup-
plicatib⁹ p eo et beis
id ē p̄lo terre. Erat
aut spelūca duplex: rupes naturaliter vel arti-
ficialit⁹ duas spelūcas habēs: quā emittit abra-
am in sepulturā generi suo. In supiori sepe-
lebāt vñ: i inferiori mulieres. Tū adā et eua

Eadē carlatarbe. i. cl-
uitas q̄tuor patiar⁹
charum. isaac: abrae:
iacob: et ade.

sam ibidē sepulti erāt. Nec peccauit abraam
emendo: nec ille vedēdo: sicut nec hodie quis
emeret a grū vt faceret cūstertū: nisi forte qz
sepulti erāt ibi p̄toplasti. Hieronym⁹ tñ di-
cit ephron reprehendendū. et ideo nomen eius
mutatū p ephron effran.

De legatione eliezer in mesopotamiam.

Caplm. LXX.

Rat aut abraaz

senex: et dixit ad eliezer pcuratorē
domi⁹ sue. Pone manū tuā sub fe-
more meo et iura mihi p deū celī et terre: quia
nō accipies filio meo isaac vxorem de filiabo
gētū inter q̄s habito: s; ibis ad cognationē
meā: et inde accipies ei vxorē. Si tñ ex illis
aliq; noluerit seq; te: nō teneberis iuramento.
Iurauitq; seru⁹ ponens manū sub femore
ei⁹. Tradit hebrei q̄ in sacrificatiōe ei⁹. i. cir-
cūcisiōe iurauerit. Sed qz dicit sub femore: dicit
cūcisiōe iurasse in semie abrae. i. in xpo: quē ex
se nasciturū sciebat. Vñ dixit. Jura mihi per
deum celī et terre. Q autē sub femore manus
poni voluit: inuit carnem xpi sup omēs futu-
rā. Tulit ergo eliezer decem camelos: et abiit
ex omnib⁹ bonis dñi sui portans secū: map-
pam q̄ rara nouit eē i terra ad quā ibat. Perre-
xitq; mesopotamiā ad charrā: urbem nachor

Vel ad habram. He-
brei enim ante et retro
mesopotamiā ē luti
aspirabāt vocales h,
profunditas: i estate
aque defecit: i salitib⁹ latrones. Fecit autē ca-
melos accubere iuxta puteū aū vñ: impo-
tos nolēs iroducere. Tū āt vesp̄e egredierēt
mulieres ad hauriendam aquā: orauit dñm
vt iter illas inueniret vxor dñi sui: si aliq; ge-
tis illi⁹ dñō suo deberet: et cognoscere⁹ ita vt
alijs negantib⁹ aquā sibi poscēt spā pberet.
Et ecce rebecca bathuelis filia descēderat et
impleuerat hydriā: et alijs qdē auertentib⁹ se:
pegrino aquā p̄buit et adiecit quin et camelis
tuis aquā hauriā: et haustā aquā infūdēs in
canalib⁹: potū dedit camelis. Ille autē tacit⁹
intuens eā: vñ eēt sdo
nea dñō suo: q̄siuit
ab ea cui⁹ filia eēt: et
si ei eēt loc⁹ in domo
p̄ris ad manēdū. Ac
cepto p̄o q̄ erat filia bathuelis filij nachor et
c 4

Historia

melche soror laban prulit in aures aureas et
armillas: et dedit ei. Cum curritq; puella in do-
mū matris nūcians q̄ audierat. Egredius
q; laban: introduxit virū i hospitū: et de
stravit camelos de-
disq; paleas et fenu: et lauit pedes hospitū et
apposuit eis panē. Noluit aut eliezer comede-
re donec loq̄ret fmones p q̄b venerat. Cum
g se discesset seruū abrae fratris eoz: et cōmen-
dasset abraā i multis: exposuit eis petitiones
abrae et iuramentū qd̄ ip̄e fecerat: et orationem
suā a dño ad puteū exaudita. Responderūq;
laban et bathuel. A
dño egredius ē fmo
scilz abrae et oratio
tua. Nō possum ex-
tra placitūz ei q̄cūq;
loq̄ tibi. Ecce rebecca
ca corā te ē tolle eā et vxor sit dñi tui. Sz no-
randū q; iosephus dicit bathuel tā defūctū
fuisse et gine in custodia matris et fratris esse:
et de morte patris p̄dixisse puellam querētī ad
puteū cui filia esset. Et tā moyses hucūq; vi-
det velle eā nec tūc habuisse patrē: cū supius
dixit: currit puella in domū matris. Forte
noie patris vocat h mater: q; mādātū patris
de filia tradēda qd̄ ei reliquerat decedēs nūc
exposuit. Potuit enī fieri vt eā tradēda gene-
ri suo delegasset. Audies hoc puer abrae ad-
orauit dñm: q; discreperat iter suū: et prulit vasa
aurea et argētea: et vestes dans rebecca. Ma-
tri q; eius et fratri ei munera dedit. Surgēs
aut mane puer petijt dīmīttī p̄tendēs moras
quā fecerat in via et dñi senectutem. Lūq; ro-
gassit vt decē dies maneret apd̄ eos: noluit.
Et dixerūt. Vocem ergo puellā: et queram?
ei voluntatē. Que sciscitātko si velle ire ait.
Vadā. Et h pmo legē cōsensūs mulieris re-
quisit: et exinde p iure habitum est vt req̄rat
Et dīmiserunt eam.

De aduētū rebecca ad isaac. Ca. LXI.

De tempore isa-

ac habitabat in gerara: et forte de-
ambulabat p viam q̄ ducit ad pu-
teū vūctis et vidētis. Egredius enim erat ad
meditandū in agro: forte de mora serui. Alia
lra habet ad exercitādū: forte laborās i agro
vt quippā op̄s ad deducendū agēs. Rebec-

ca p̄o isaac vīso: et cognito q; vir ei ē: descē-
dens de camelo: et tollēs teritū vel palliū
albū: operuit et compisit se. Est autē teritū
genus arabici vestimēti mulierū. Isaac p̄o
introduxit eā in tabernaculū matris sue et in-
tantū dilexit eā vt dolore q; ex morte matris
acciderat tēperaret.

De morte abrae post susceptam sobolē de
cethura. Ca. LXII.

Isaac alia du-

a rit vxorem noie cethurā. Alit he-
brel cethurā nomē appellatiū qd̄
iterptat copulatā. Dicit enī hāc fuisse agar:
q; pus caibina: mortua sara transit in vxorē
de nō copulata in copulatā: ne senex nouis
nuptijs lasciuissē arguat. Ioseph aut dīc q;
antq; misisset p vxore filij duxerat eam. Et
hec genuit ei liberos sex. Iuuentis enī d sene
parere pōt. Et sepauit eos abraā dū vīueret
ab isaac ad plagā orientālē: et cūta q; posside-
rat dedit isaac. Alijs p̄o largit ē munera. Fi-
lij tū cethure a nomie libere se dixerūt sarace-
nos. Obtinuerunt aut pmo tracontide et se-
nicē et arabā vīq; ad terminos maris rubri.
Refert iosephus q; ex vno eoz nat' est affer:
q; castra sua fixerat in libiam: quā posteri ei
inhabitantes ab illo affricam denominauerūt.
Dicit q; eldeum p̄betam q; et maleus sū-
ue malchus dictus est historiam iudeoz scri-
psisse: sicut et moyses scripsit. Quē refert dixit
se: ab vno filiorum cethure nomine surim vel
syrim syriam vocatā. Ab alio p̄o qui dictus
est affer affricam dictam. Cui descendēti in li-
biam hercules auxilium tulit: et filliam spūs
nomine etheā duxit hercules vxorē: et ex ea
genuit dodozīm cui filius fuit phoron. Fue-
runt autem dies abrae. clxxv. anni: et mortu'
est et congregatus est ad populū suū in si-
nu inferni. Et sepeli-
erunt eum ismael et
isaac in spelunca du-
plicī cum vxore sua.

Deficiens habetur in
tertu: et in glosa habe-
tur seroni. super hunc
locū dicentis q; defi-

ciens male additū sit: in lxx. q̄st q; nō sit i bea-
bratca veritate: et etiam q; incongrue dīc vi-
detur de tanto patriarcha q; deficeret vel mī-
nueret. Cum ergo in lra nostra habeat defici-
ciens de q; Hieronym' arguit. lxx. p̄z ex eo et
ex plurib; alijs locis: q; nō est ista nostra pu-
ra translatio hieronymi: s; forte est qdā p̄ma

Libri Genesis

quā cōpēgit de greco in latinū ex translatio-
ne. lxx. et translationibus aliorū. Que q̄ forte
nō inde magis visa ē: appositū manū vt pu-
ram faceret de hebreo in latinū: quā nō habe-
mus nisi in. xij. prophetis. Vel forte potest dici
q̄ ista nostra sit illa vulgata q̄ miraculose in-
uenta est hierosolimis.

De ortu regnoz. Ca. LXXIII.

Anno .xi. abrae

a mortu⁹ est nīnus: cui⁹ vxor semis-
ramis vt post euz regnare posset
prio filio quē suscepit ex nīno nupsit et ex
eo filius genuit: q̄ et babiloniam amplauit.
Anno abrae. lxxv. facta ē et repromissio. An-
no eius. lxxvij. natus ē et ismabel. Anno ei⁹
c. natus est et isaac. Anno eius. cxxvij. mor-
tua est sara.

Aliud incidens. Ca. LXXIII.

Mortu⁹ est regnū

e assyrioz. anno. xxy. saruch proant
abrae sub belo: et cūcurrūt vsq; ad
annū septimū ozie regis iude p annos mille.
et cccc. alij. cccc. et duos. p reges. xxx. et vij. vsq;
ad sardanapalluz: qui p̄mus puluſnaria ad-
iuenit. Post quem translatum est regnum ad
medos. Regnū autē sicionioz: ab anno. xxiij.
nachoz aut abrae exortuz est sub englalo als
eglatco: et cūcurrūt vsq; ad annuz. xviij. heli sa-
cerdotis et iudicis israel per annos. dcccclxxj.
et p reges. xxxj. vsq; ad zeusippum. post quez
iudicauerunt sicioniam sacerdotes charmī.
Sicionia autē est regio que prius apta post
peloponensis dicta est. Usq; ad abraam po-
tam fuerant in egypto. xv. dīnastie. Dīnastia

summaz potestatem
egyptij dicunt A na-
tuitate abrae dīna-
stiam. xviij. obtine-
runt thebel. xviij. pa-
stozes reges sic voca-
ti. xviij. thebei vlti
opolitani qui et pha-
raones p reges. xviij.
Clarate quoq; sunt
dīnastie de generib⁹
quorundam regum
ad aktā sepe trāscun-
tes vsq; ad cābīsem
filiuz cīri sub q̄ pmo

Dīnastia proprie dī-
citur principatus que
durat apud aliquam
provinciam de eligen-
do impatore siue alio
pncipatu qui maior
est in illa prouincia.
Verbi gratia. Quon-
dam eligebantur i sa-
ronia imperatores et
durauit ibi et deinde i
franconia dīu. deinde
in bauaria: et nunc in
suecia. De tñ sūt pñ

pse ipauerūt egypto cipaliores prouinde
theotonice terre: licet
multe sint adiacentes. Et sicut in istis dictū
est: ita intelligit in alijs.

De morte ismabelis. Ca. LXXV.

Irit quoq; is-

v mabel. cxxvij. annos et mortuus
est: tradunt illū hebrei dissinteria
mortuū fuisse coram cunctis fratribus suis.
id est coram filijs suis adhuc yuuentib⁹ obijt
Habitauit posteritas eius ab euila vsq; sur.
ē vero euila indita: ab euila nepote noe sic di-
cta. Sur autem est solitudo inter cades et ba-
rath: extendens desertum vsq; ad mare rubrū
et egypti confinia.

De labore rebecca in partu geminorum.

Eaplm. LXXVI.

Eisaac prosequi

d tur h̄istoria Isaac. xl. annoz erat cū
duxit rebeccam vxorem: que inuēta
est sterilis longo tempore. Sciens autē isaac
patri suo factam promissionem seminis mul-
tiplicandi per spm orauit dominuz vt quod
promiserat impleteret. Et concepit mulier ha-
bens duos in utero. Sed cū vicina ēēt par-
tus: collidebantur in utero eius paruuli. Lxx.
interpretes posuerunt. ludebant vel calcitra-
bant. Aquila: cōfringebant. Simachus: in
supficie ferebant: in similitudinē nautis legit-
mo pondere carentis. Douebantur enī m-
ptim pueri: vt viciū alter prior altero vide-
retur posse prodire ad ortum. Non pro exili-
tate vteri materni quasi vlt geminos capien-
tis intelligēdū est hoc accidisse vt quibusdā
visum est: sed tñ ex voluntate dei tam demō-
strantis in nōdum natis: qd futurum erat in
adultis: p̄mogenituram scz quā alter habuit
p naturam: cessisse alteri p gratiam. In poste-
ris etiam eozū futurā dissensionem iam tūc fi-
gurabat. Creditur enī in utero tam tūc sanctifi-
catus fuisse iacob: et in h̄ motu pfiguratum:
quā non esset p̄sensus christi ad bēthsal. Ma-
ter vero grauiter afflicta nollet concepisse et
fere desperans de partu perrexit vt cōsuleret
dominū. Tame quā nō locus cōsulēdi do-
minū nec modus nec p quos cōsuleret do-
minū adhuc legitur institutū forte ad mōtes
morla ybi abraam altare fecerat domio iust.
et imolatis hostijs substratis pellib⁹ eaz in

Historia

cūbens per somnū accepit oraculum. Forte more gentium quē viderat in parentibz speciem lauri quā tripodem dicit capiti suppositum: et ramis arboris quē agnoscant dicit i cubuit: ubi visiones capitis fantasticas dormiens non sentiret. Vel adhuc vivente melchisedech consuluit. Quocūqz autē modo fecerit: responsū accepit a domino. Due gētes sūt in vtero tuo. Id est patres duarū gentium quē inter se post diuidēt et pugnabūt: sed et maior seruet minorē. Qd d parvulis nequa: qd dictum est: cum semp maior p̄fuerit minor sed de populis. ydumel enī qui de esau futuri erāt: tributarij erant dauid qui de iacob. Nisi forte intelligat esau seruissē iacob dū p̄secutus est eum: vt līma confert ferro. fornar auro. flagellū grano. Cuz ergo duos peperit: qd prior egressus ē rufus erat: et totus i modum pellis hyssidus: et dictus ē ob hoc seir. Hebrei enī seiron capillaturaz dicūt. Dictus est pprio nomie esau. id est fortis. Proterius aliter egredies: plantaz fratris in manu tenebat quasi retrahere volens fratrē a p̄mogenitura et ob hoc dictus est iacob. id est supplātor. Sexagenarij ergo erat isaac qū nati sunt ei parvuli. Vixit ergo abraā: et adhuc quīndecim ānos supuixit. Abraam enī p̄ter. canos quos vixerat nato isaac: restabāt adhuc abrae. xv. anni ad vltimū. Hoc ideo diximus qz ioseph sic ait. Porro et post mortē abrae p̄cepit vxor isaac rē. Forte eius forte appellās qū tam penitus effeto corpore generare desijt. Ipse enī textus līe nō esse dictū p̄ recapitulationem indicat.

Tertium incidens. Ca. LXVII.

Orro eodem an

p no quo nati sūt gemini isaac regnuz arguorū exortum est sub inacho patre ysidis pmo rege. Cucurrit autē vsqz ad an num. xij. delboze et barach iudicuz israel. Durauit autē vsqz ad vltimū acrisum per reges xij. et annos. dclxij. alij. lxxij. Persens vero cū non interfecisset spōte acrisū: tamē timēs reliq̄t argos: et trāstulit regnū apud mīcenās. Si legeris in historijs regnuz h̄ p̄cessisse ab inacho vsqz ad telenū itelligitur posteros de genere inachi vsqz tūc regnasse: et datū regnū dānao qd non erat de genere regio.

De venditione p̄mogenitorū esau. Caplm. LXVIII.

Orro cuz adole

p uissent filij isaac: factus est esau venator: et iacob agricola et pastor in tabernaculis habitauit. Pater diligebat esau tum quia p̄mogenitus erat: tum quia de venatione eius libenter vesceretur. Pater p̄ diligebat iacob: tum p̄ simplicitate: tum p̄ dei inspiratione. Factū est autē cū corisset iacob pulmentū lenticule Esau lassus rediit ab agro: et ait. Da mihi de coctione hac rufa: qz opido lassus sū. q. d. Esurio: nec p̄ lassitudine sufficio mihi pulmentū parare. Cui dixit iacob. Vende mihi p̄mogenita tua. Esau parū pendēs p̄mogenita se moriturū nisi comederet in instanti putans: dedit ei p̄mogenita p̄ edulio gētis. Et iurauit talem reditōez ratam se habiturū: et qz lenticula fulua ē: bebrat ce autē edom a quo postea dicta ē regio ydumea. Erāt autē p̄mogenita qdam dignitates q̄s habuerūt p̄mogeniti i cognatiōibz suis vsqz ad aaron. Habebat enī p̄mogenitus vltimū speciale qua inducibāt tū i sacrificio offerēdo: et receptū finale benedictionez a patre. Ipse in solennitatibz: in conuiuijs benedicebat minoribz: et in his duplā ciboz portio nem recipiebat. Tradūt etiam qd in diuisione hereditatis similiter in duplum reciperet.

De descensu isaac in gerarim.

Caplm. LXIX.

Rta autē fame

o dum veller tre isaac in egyptū ex p̄cepto dei remansit in gerarim. et ob amicitia abrae receptus est abimelech: et ad exemplū patris dixit de vxore sua: soror mea ē. Forte post plurimos dies vidit abimelech p̄ fenestrā isaac locatē cū vxore sua: et accessit ad eum. Quare ipse iurauit nob. Et ē h̄ ipone re p̄bū absolutū. i. i posturā. i. dolū facere. Et ē sensus. Quare nos decepisti. Cur mēit es: soror tuaz esse. Potuisti super nos inducere grāde malum: si qd cognouisset vxorē tuā: liberam a viro reputans. Et ait ad p̄lm suū. Qui teci gerit hoīs huius vxorē: morte morietur. Semis nauit isaac in terra illa: et inuenit centuplum.

Libri Genesis

estimatū. Id ē estimatū fin q̄ recordabat de
facto olim semine centuplū recepisse. Nec de
vna specie h̄ esse potuit: sed forte in omni ge
nere opum est centuplicatū. Cū alia transla
tio habet. Inuenit i illo anno centuplū. Ob
hoc inuidētes ei palestini puteos quos fode
rat pater eius obstruxerunt replentes humo.
Abimelech etiā timens eū dixit ei. Recede a
nobis: q̄ potētor nostri fact⁹ es. Et recedēs
ysaac venit in agrū q̄ dicit phara. Id ē cōuallēs
z habitauit iuxta aluē p̄ quē torrēs quāq; in
fluebat: et eruderant sibi puteos quos olim
ibides foderat pater ei⁹: s; eo mortuo obstru
xerunt eos philisti. Et cū inuenisset aquam
vīuaz: surgati sunt pastores gerare aduersus
eum dicentes. Nostra est aqua z ob h̄ voca
uit puteū escon. i. calūniā vel iurgū. Et rece
dens inde fodit aliū puteū z p̄ illo q̄ surgati
sunt. Et ob hoc vocauit eū sathana. Id est cō
trariū v̄l inimicū dīas. Vtriusq; putei vt dicit
iosephus opus imperfectū relinquens: nolēs
pretendere cū indigenis expectans z exoptans
bone voluntatis eoz rationē z licentiā. Pro
fectusq; inde fodit puteū tertū p̄ q̄ non pten
derunt. Ob hoc vocauit eū robooth. i. latitu
dinem: q̄ dilatat⁹ creuerat sup̄ terrā: et ex illo
loco ascendit in bethabee. Et apparuit ei do
min⁹ i ipa nocte: p̄mittēs ei q̄ p̄miserat patri
ei⁹. Et edificauit altare: z inuocauit ibi nomen
dñi. z p̄cepit fuis: vt ibi foderēt puteū. Veri
simile ē q̄ eruderauerunt puteū abrae. Eo tē
pore venit ad eū abimelech z phicol dux mi
lites: z iurātes inter se fedus firmauerūt. Eo
dem die redierunt ad ysaac pueri nūclantes
de puteo quem foderant q̄ inuenissent aquā
z appellauit eum bethabee. Id est puteū satiet
tatis vel abundantie. Et impositū est hoc no
men vbi vsq; in hodiernū diē. Et nota q̄ in
modico vocis stridulo et in scriptura differt
hoc nomen a nomie q̄ abraam ei olim impo
suerat. Sabee enim p̄ sin hebreum scriptur
septimum vel iuramentū sonat: z asper⁹ strī
det: scriptū ḥo p̄ sima grecum satietatē signifi
cat: z mollis sonat.

Quartum inadens. **Ca. LXXX.**

Id tēpore pho

roncus fili⁹ inachi et niobes p̄m⁹
grecie leges dedit z sub iudice cau
sas agi instituit: locūq; iudici destinatum a
nomie suo forū appellauit. Soror sua ysis in

egyptū nauigauit: z q̄sdaz apices līaz tradit
dit egyptijs. de agricultura etiā mltā docuit
eos. Cū cū io diceret: ysis ab eis dicta ē: qd
in lingua eozū terra sonat. Et ob h̄ post mor
tem in numero deoz in egypto recepta ē. Fi
lius etiā phoronei q̄ ap̄s dictus est eodē tē
pore in egyptū nauigauit: quē qdem vīrū ysi
dis fuisse tradūt: z similiter ab egyptijs deifi
catus est z serapis nominatus.

De vxoribus Esau. **Ca. LXXXI.**

Bau vero qua

dragenari⁹ duxit vxores iudith et
bethsameth filias potentū vīroz
inter chananeos semetipm dñm faciēs in po
testate vxorū. Que cū ambe offendissent ani
mum ysac et rebecca: z h̄ nollet ysac p̄m
ctales sue misceri cognationi tamen meli⁹ s̄
lere decreuit.

De benedictionib; iacob. **Ca. LXXXII.**

Enuit Isaac et

videre nō poterat Et dixit ad esau
Fac mihi cibos de venatione tua
vt comedaz: z bñdicat tibi aia mea anq̄ mor
riar. Egresso esau ad venandū dixit rebecca
ad iacob. Sic z sic audīti patrē tuū loquētē
cū esau fratre tuo. Offer ḡ mihi cito duos be
dos optimos: vt facias patri tuo escas quib;
libētē vescitur vt bñdicat tibi p̄ esau. Abijt
ille z attulit dedītq; matri. Que cum parasset
cibos: induit iacob vestib⁹ esau valde bonis
quib; vtebantur p̄mogeniti vt dixim⁹. Tū
mebat vero iacob ne dephēsus a patre: susci
peret maledictionem p̄ benedictione. Porro
mater pelliculas hedozū manib⁹ z collo ei⁹
circūdedit: vt similitudinē pilosi fratris ex
primerent In alijs enī q̄ simillimi erant tāq;
gemelli. Acceptorq; cibos iacob iulit patrē
dicens. Ego sum esau. Comede de venatiōe
mea: vt bñdicat mī

hi aia tua. Cui ysac
Accede ad me vt tā
gam te et pbem: vt z
tu sis filius me⁹ esau
an nō Quo palpatō
ait. Quis quidez vox
iacob est: s; manus
man⁹ sunt esau. Cū
autē comedisset bau
sisset vinū: osculatus est filium: z benedixit ei

Quasi. ego suz cūsus
sunt p̄mogenita z be
nedictio sic pus erant
esau nec mentis: sicut
nec p̄s dicēs iohan
nem esse belā non p̄
sonaliter sed in simill
tudine.

Historia

dicēs. Det tibi deus de roze celi ⁊ de pingue-
dine terre abūdātia frumētū vini et olei. His
tribus solet oīs terre fertilitas intelligi. per fru-
mentū cibū. p. vinū potus. p. oleū pulmēta.
Et addidit. Seruant tibi plī ⁊ tribus: esto
dñs fratrū tuorū: q̄ maledixerit tibi sit ille ma-
ledictus: ⁊ qui benedixerit tibi benedictioni-
bus repleat. Hora q̄ tria que in benedictiōe
pmīssa sunt. scz abundātia: potentia: p̄moge-
nitura: p̄sentis sunt tēporis. Quartum p̄o scz
benedictio futuri est. ⁊ ideo in benedictioni-
bus sacerdotū nostrorū solet dici. Benedictus
aūt ē iacob fm verba nō fm intentionē patrī
sicut ep̄scopus ordinat alienū quem putat
eē suū ⁊ est ordinatus. Ut sermōne imple-
uerat pater: ⁊ egresso iacob venit esau cibos
inferens patrī: petens ab eo bñdictiōez. Ex-
pauit Isaac rehemēter: et in hac extasi vidit
in sp̄ritu a dño factū eē s. ⁊ significatiōem
p̄le fraudis intellexit. Et ideo non trāsēs: s̄
cōfirmans qd̄ fecerat alt. Frater tuus venit
fraudulenter ⁊ accepit bñdictiōem tuam: et
erit bñdictus. Cui esau. Iuste vocatus est ia-
cob. En altera vice me supplāuit. Id est bis
decepit: p̄us p̄mogenita: secūdo bñdictiōez
surripens. Cūq; ⁊ sp̄e a patre bñdictiōez
postulasset et patri hesitante in quo ei benedi-
ceret et rehemēter instaret motus Isaac alt.
In pinguedine terre ⁊ roze celi desup erit be-
nedictio tua: ⁊ ita fuit: idumea enī pascualis
est. Et addidit de posteris eius prophetans.
Vives gladlo. Id est bellicosus eris: et fra-
tri tuo serues: cum scz idumea facta est tribu-
taria domui israel. sed veniet tempus cum ex-
cutias iugum eius de cernicibus tuis. Hoc
impletū est cū rebellauerūt idumēi ne essent
sub iuda.

De sōno iacob cū fugeret ī mesopotamiaz
⁊ separatiōe iacob ⁊ esau. Ca. LXXXIII.

Derat ergo esau

o iacob ⁊ dixit in corde suo. Venient
dies luctus. id est mortis patrī mei:
vt occidam iacob. Nūc data sunt hec rebecca
Eodē spū sciebat rebecca cogitationes esau:
quo intināuerat iacob fraudare fratrem. Ex-
cusatur ergo iacob de mēdacio in patrē ⁊ do-
lo in fratrem p̄ iussione matrīs. Pater p̄o per
familiare consiliū sp̄ritus sancti: que ait ad
iacob. Fuge ad laban fratrem meum: et esto
tibi donec quiescat indignatio fratris tui. Q̄

ne absq; licētia patrī
fieret: alt rebecca vi-
ro suo. Si acceperit
iacob vxorē de filia:
bus heri nolo viue-
re. Et aduocās isa-
ac iacob bñdixit ei:
et p̄cepit ei vt iret in
mesopotamiam sibi
accipere vxorē de fi-
liab laban. Videns

aūt esau q̄ offendis-
set suū patrē p̄ nuptiis assentigenarū: iussit ad
ismabel patrū suū: accipies sibi vxorē filiā
eī melech sororē nabaioth yterinā: absq; his
q̄s p̄us habebat. Iḡit egressus ē iacob d̄ her-
sabē ⁊ pergebat arā. Per chananēaz p̄o iter
faciēs: timuit incolae terre: qz vt alt ioseph
chaneani erant in diuotū isaac: p̄iorib; bellis
eī valde grauati. maxime cū cariatbarim ce-
pisset: circa quā p̄cipue laborauerat. Timuit
ergo iacob apud aliquē puticā suā introire:
⁊ sub dño facebat. Lū aūt venisset iuxta luz
zam vespere: supposuit capiti suo lapidem: ⁊
obdormiuit. Et vidit in somnis scalā erectā
a terris celos attingentē: ⁊ angelos descēden-
tes ⁊ ascendētes p̄ eam. Iosephus dicit. Vi-
dit descēdentes p̄ eā figuras honestiorē natu-
rā habētes q̄ boies: ⁊ dñm innitum scale di-
centē sibi. Ego sum de abraam ⁊ isaac. Ter-
ram hanc dabo tibi ⁊ semini tuo. Benedicē-
tur in te oēs trib; terre et in femine tuo. Ero
custos tuus in hoc itinere: et reducam te in
terram hanc. Ordine p̄postero vsus est do-
minus. Prius enim in propria persona Ja-
cob custodiuit: post sub Josue dedit semini
eius terram illam in fine temporum in chri-
sto quia d̄ iacob benedixit sunt tribus terre.
Eutillans iacob alt. Vere dominus est ī lo-
co isto ⁊ ego nesciebam. Terribilis est locus
iste et est domus dei hic et porta celi. Et pro-
phetauit de lege ⁊ de templo et passione chri-
sti: que in terra illa futura erant. Terribilis
enim lex domus dei templum passio chri-
sti apertio porte celi. Et lapidem quem suppo-
suerat capiti suo crexit sibi in titulum. id ē in
cōmendabilem memoriā huius vsionis: et li-
bavit sup illam oleum domino vocēs domi-
num qui apparuerat ei semp sibi esse in dei:
⁊ lapidē. id est locum lapidis semper sibi ho-
norabilem: ⁊ i reditu decimas ⁊ hostias se sū

A quo herbe? rñ? de
septe populis: p quo
inuenerunt quādoq;
cerheus: quia nos p
vocali vtrobiq; aspi-
rata apd̄ hebreos: po-
nimus. ch. ad mltigā-
dam asperitatem. Ip̄st
dicit habrā nos chā-
ram: ip̄i herheus: nos
cheruus.

Libri genesis

hi oblatum. Et vrbem primā etiā honorando dam decreuit, vocans eā bethel, id est, domū dei. vñ fm iosephū hostiā dei. Prius em̄ iebus a iebuseis, qui eā cōdiderant vocabat. Post lusa, id est, nux vel amigdal⁹, qz cū primo ibi fundamēta facerent, radicē amigdalina inuenta est. Vel forte copia hui⁹ generis arborum ibi est.

De duabus vxoribus Jacob,

Caplm. LXXXIII.

Rocedensqz in

p mesopotamiā longo tpe puenit in aram, et venit ad puteum in agro opertū lapide grandi, supra quē tres greges accubabant. Quis dixisset pastori ibi ut adaquerent greges, et ad pastū reduceret, accepit moris ibi esse, nō amoueri lapidē donec omnes greges puenirent, nec licere greges psculati adaquare. Quis cuncta pcutaret de laban, valet inquisit pastores. Et ecce rachel filla ei⁹ cū grege suo venit. Que cū aduenisset amouit iacob lapidē ab ore putei. Patet qz nō sorlus iuit iacob, et adaquauit gregē eius, et inuēdicans se consobrini ei⁹, osculat⁹ est eā. Que iudicauit hoc patri. Qui occurrēs duxit Jacob in domum suam, et audita causa fuge, dixit ei. Os meū et caro mea es, et ideo secure laborabis apud me. Tandē curā gregis eū habere decreuit. Post mensem vero Jacob dedit optionē mercedis p seruicio pastori ali. Habebat autē laban filias duas, lyam lippis oculis et rachel venusto aspectu. Quā diligens Jacob ait, Seruiam tibi septē annis p rachel. Seruiuit qz p rachel septē annis et videbant ei pauci dies p amoris magnitudine. Nec dicitū est parui, quia desiderat animo spā velocitas tarda est, sed dictū est pauci, quia videbat ei rem tam amabilem paucis emississe. Longo em̄ pluribus annis seruauisset p ea priusqz ea careret. Vel dies vocat laborē diēni, qz videbat ei paruus, qz laborē leuigabat amor. Cōpleto septimo anno fecit laban nuptias genero suo. Vespere autē facto subintrodixit lyam. Dās filie ancillā noīe zelphā, Jacob vero ut dixit iosephus p ebrietatē et noctem lye cōmixtus die facto apud laban de iniusticia querebat. Qui dandā necessitatē ventam postulauit moris ibi esse asserēs, maiores ante tradi ad nuptias. Post alios autē septē annos, se datur ei rachel laudauit, causam p

relati tps: dices se nō libenter fillā ad chaneos missur. cū etiā d sorore penitentiā ageret, qz eā illuc dixerisset. Hieronym⁹ vero dicit errasse illos qui dixerūt post septē annos alios rachel Jacob traditā, sed post septē dies conuiniōz quos qsi pturbare supinducta alia sponsa fas nō erat. Quibz finitis Jacob optat⁹ potit⁹ nuptijs, amorē seqntis prioris p tulit. seruēs p rachel alijs septē annis.

De quattuor filijs lye, et de filijs ancillar.

Caplm. LXXXV.

Dominus autez

d aperuit vuluā lye sorore sterili data ut amorē vñi fecunditate psequeret. Que peperit filiū, et ait, Vidit dñs humilitatē meā, i. vilitatē erga virū meū, et ideo vocauit filiū ruben, i. viliōis filiū. Rursum peperit filiū aliu et ait, Audiuit me dñs habere pemptū, et ideo dicit⁹ est symeon, i. auditio. Peperit autē tertiu et ait, Copulabitur mihi vir meus, quia addidi ei filios, et ob hoc dicit⁹ est leui, i. additio vel firmator societatis fm iosephum. Peperit qz quartū et ait, Vado cōfitebor dño, et ob hoc dictus est iudas, i. pfectio. Cessauitqz parere, pzoinde rachel inuēdit sororē, et ait ad Jacob, Da mihi liberos alioquin moriar. Qui ait, Nūquid ego sum de⁹. Et illa, Si nō de me saltē de ancilla mea. Et dedit ei balā in cōiugiu: non in vxorē, sed ut ei tūgeret. Peperit bala filiū, et dixit rachel, Iudicauit me dñs, i. equauit me sororē, et ob hoc dictus est puer dan, i. iudiciū. Peperit et alium, et ait rachel, Cōparata sum sororē et in ualul, et ob hoc dicit⁹ est puer neptalim, i. comparatio vel dilatio. Lya quoqz tradidit viro zelphā que peperit filiū, et ait lya, felicitas. Et dicit⁹ est puer gad, id est, felicitas. Peperitqz etiā et alium, et ait lya, Beatā me dicent omēs mulieres, et dictus est puer aser, id est beatus.

Quintū incidens, Caplm. LXXXVI.

Is tēporibus

b factū est diluuiū psculare in achaisa sub ogige rege, qz vrbē qz vocabatur acta innouās eulculim noiauit. Tūc etiā apud lacū triconidē vñgo apparuit, quā gregci minernā dixerūt. Hec plures artes adinuenit, mariē lanificiū. Eadē dicta est pallas, a pallane insula tracie in qua nutrita est, vel a

Historia

pallante gigante que interfecit. Tradit autē cū
p diluuiū illud insule cicladea longo tpe ob
umbrate fuissent, aquis rarefcentibz pma in
ter eos de los sole illuminata est, z ideo de los
dicta, qd sonat manifestū.

De reliquis filiis Iye z ortu Ioseph,
Caplin. LXXVII

In ben tempore

r messis triticee. s. v. l. iā collecti. orde
is. Al forte tres collectōes a meten
do. i. colligēdo messes dicunt. messis pomor
que pma. messis triticea q scda. messis vinde
miar q tertia. Hoc inqz tpe ab agro regress
rubē. nūlū mādragoras z dedit matri sue. Cu
ius cū desiderās Rachel dixit Iye. Da mibi d
mādragorū filiū tuū. Opinant em qdā h gen
pomi i elcā sumptū sterilibz fecūditatē para
re. qd augustin' falsū esse dicit. Cū em mādra
gorā vidisset. occasiōe h' lectōis naturā eius
oem z vñm diligēter asserit se pseruatū. et nō
hū tale reppisse i ea. Et ait Iya. Paz ne tibi vi
des q abstuleris mibi virū meū. nūlū z man
dragoras simul tulit. Rachel sororis frā mī
tigās ait. Dormiat hac nocte tecū p mandra
goris filiū. z occurrat Iya Iacob redeūti d agro
q cū mercede pduxisset significās. Et pcepit
nocte illa z peperit quintū filiū. z ait. De' dedit
mibi mercedē. qz dedit ancillaz vtro meo. z iō
vocauit puer yfachar. qd sonat merces. A
char em merces. Pro eo etiā sic vocauit eum
qz mādragorū is emerat virū introitū. Rursum
Iya pcepit sextū filiū. z peperit z ait. Decum
habitrabit marit' me' qz genuit sex liberos
z ob h' vocauit puer zabulō. i. habitaculum.
In libro tū noim hebreorū. vñolēter flux' no
ctis interpretat'. Post que peperit filiā noie dinā
Recordat' est aut dñs Rachelis. z apuit vul
uā ei' que peperit filiū dices. Addat mibi dñs
filium alterū. Et ob hoc dicit' est puer Ioseph
id est augmentum.

De diuersis coloribz vrgis z fetibz,
Caplin. LXXVIII.

In itis ergo an

f nis. tūiū. seruitiū pyronibz. Iacob di
xit Iocero suo. Da mibi vxores z li
beros meos. vt reuertar ad terrā meā. Et ait
labā. Inuentā grāz in p'spectu tuo. vt adhuc
seruias mibi. vñ. ānīs. z p'stue mercedē quā
dēmi tibi. Scio enī qz ppter te bñdixit mibi

de'. Et ait Iacob. Iustū est vt aliqñ. pūdeam
domui mee. Si fecer' qd postulo. adhuc pa
scā pecora tua. Separa greges varios z spar
so vellere. z trade i manu filioz tuorū. vñcol
lores vero trade mibi. z qd ex vñcoloribz
rūū natū fuerit sit merces mea. z qd vñusco
loris tūū respōdebitqz mibi cras iusticia mea
id est i futuro. q. d. Tecū facit natura. vt alba
ex alb. nig ex nig' nascant. mecū iusticia mea
dū de' p labore meo qd iustū sibi videbit red
det mibi z naturā. Gratū h' habuerat labā. z
separauit oēs diuersicolorz. z ddit filiis suis in
custodiā. Vñcolores tradidit Iacob. z sepa
uit iter triū diez inter Iacob z filios suos. ne
qd ex vicinitate pecorū nasceret dolus. Et ita
planū h' dictum est. nūlū q in textu legit. qz la
ban vñcolorē gregē tradidit in manu filioz
suorū. i. Iacob. qd videt' pūū ei qd dixim'. Po
test dici cū tradidisse i manu filioz suorū. i. ne
potū suorū filioz. i. Iacob. q sub p're opitōes
erāt. Vel p anticipatiōē dictū est. i. vñcolo
rē gregē post natū sub custodiā Iacob dedit fi
liis suis. cū diuersi colore p' dato. Hierony
mus qz dicit. vsqz ad tps suū locū hūc p'ssū
fuisse. Iacob aut nouā nature strophā. i. con
uersionē cōmetat'. z naturā arte naturalī pu
gnauit. Tulit em p'gas vñides populeas. qz
lex. straceas vocāt z amigdalinās z platā
nās qz p loca discorticās variū p'gas fec
colorē. Forte tres erāt canales z tres p'gas tan
tū eiusdē lōgitudis cū canalibz tulit. cuiqz ca
nali suā vīrgā iponēs. Forte plures erāt i ca
nalibz p'ge. Obseruabat g' Iacob tps in q pe
cora ascēdebant. z in seruire dictū ad potā
dū audia pgerēt in ipa auditate potādī facile
bat oues z capras ascēdi. vt tales fet' p'cipent
qles vmbraz artierū z hircorū sup se ascēdētū
in aqz speculo videbāt. Et p'gs em ibi posis
vari' erat vmbz. az color. Ne aut oēs fet' di
uersicolors fierēt z dephēderet dol'. sic tem
perauit Iacob. P'io tpe cū ascēdebant oues.
qz verni fet' meliores sūt ponebat p'gas vt in
p'spectu earū p'cipent. In serotina em admis
sura. i. in ea q fiebat in extremitate veris. dete
ritores sūt fet'. qz i tarde appetētibz coitū min
viget natura. z iō tūc nō apponebat p'gas. z ita
q serotina erāt facta sūt laban. z q p'imi tps
Iacob. Vel forte serotina admīssura dicta est
in autumno. qz natura ouū mesopotamie et
italie eadē esse tradit. vt bis in anno partant
Un poeta. Bis grande fetu. Qd autē dicit

Libri genesis

q̄ in yrgis p̄cipere. Dicit hieronym⁹ vñ
hebrei verbi nisi circūitu exprimi non posse.
Significat em̄ toti⁹ corp⁹ extremā p̄cussio-
nem. In feruore coit⁹ extremo. Nec mlt⁹ simi-
le p̄specte imāgini sobolē fieri in extremo vo-
luptatis. cū s̄p̄m in equarū gregib⁹ ap̄d hy-
spanos fieri dicit Hieronym⁹. Et quintilia-
nus matronā accusatā q̄ ethiopē peperisset
ex imāgine p̄specta s̄ accidisse argumentans
defendit. Et in libris septu⁹ ypoctatis reperit
quandā puniendā q̄ pulcherrimū puerū pe-
perisset. vñq̄ parenti generi quoq̄ eorū toti⁹
dissimile. nisi monuisset ypoctas q̄rere. ne for-
te talis pictura esset in cubiculo. Dicit⁹ est ḡ
iacob vñtra modū. Postq̄ autē audiuit verba
filiorū laban dicens. Tūc iacob nra. z de fa-
cultate patr⁹ fact⁹ est inclit⁹ z etiā faciē laban
animaduertit. q̄ nō eēt erga se sicut heri z nu-
diuisterit. marie dicente sibi dñō. reuertere in
terrā tuā. z ego ero tecū. misit z vocauit lyam
et rachel in agrū vbi pascebat gregē z ait. Fa-
cies patris vestri nō est meū. Scitis. q̄ cir-
cūuenit me. z mutauit mercedē meā decē vici-
bus. Lxx. dicit decē annis. S; intelligendū
est decē annis. q̄li decē circūuolutiōib⁹. q̄ de-
nariā mutatio in sex ānis facta est. Dicit enī
ioseph⁹. q̄ om̄e tps qd fuit cū labā. xx. anno-
rum fuit. Holuit autē iacob tertiā septimanā
annorū cōplere sub illo p̄e neq̄cia. vidēs em̄
labā plures nasci diuersi colores aiebat. De-
inceps vñticolores sint merces tua. Itē cū vñ-
debat vñticolores mltiplicari mutabat merce-
dē. Et addidit iacob. De tūc substātiā p̄is
vñ. z dedit mibi q̄ in somnis oñdebat mibi
q̄les eēnt fer⁹ nascituri. q̄ z dixit mibi. Surge
z egredere de terra hac. Rūderūt lyā z rachel
Quasi alienas reputauit nos p̄ n̄r nunquid
q̄c̄q̄ residui habebim⁹ de facultatib⁹ z here-
ditate ei⁹. Fac q̄cūq̄ p̄cepit tibi dñs.

De fuga iacob z federe in suo cū laban.

Caplin. LXXIX.

Urgens ergo ia

8 cob cū vñorib⁹ z lib⁹ abijt. tulitq̄
oem substantiā z greges. z q̄cūq̄
in mesopotamiā acquisierat. Et deduxit etiā ia-
cob vt ait ioseph⁹ medietatē gregū nesciēte la-
ban. qui eo tpe ad tondēdas oues erat. Ra-
chel etiā nesciēte viro ydola patr⁹ sui p̄ciosa
furata est. z secū tulit nō ad colendū. q̄ docēs
te viro sciebat nō esse colēda. s; si cōprehende-

rent patre p̄sequēte vt ad hec fugiendo veni-
am impetrarēt. Iust⁹ ḡ iacob amne trāsmisso
p̄tra montē galaad. z nūciatū est labā die ter-
tio q̄ fugisset iacob. Qui assūptis filiis z co-
gnatis suis insecut⁹ est cū septē dieb⁹. Tū toz
seph⁹ dicit. Labā post p̄mū dīe cōgiscens dis-
cessum iacob z filiarū p̄secut⁹ est eos. z in colle
p̄cul collocatos inuenit eos. P̄dicit. q̄ si in
tertio die cognouit. tūc post p̄mū dīe dīe co-
gnouisse. q̄ tūc egressus nūci⁹ tertia die vñit
ad eū. vbi filij pascebāt greges. q̄ separt erant
a iacob itinere trāis dīez vt p̄dictū est. Vidit
autē labā in somnis dēū dicentē sibi. Lave ne
quicq̄ aspere loq̄ris s̄ iacob. Qui p̄surgens
ait ad iacob. Quare me ignorante fugisti. Et
cur furat⁹ es deos meos. Consoberit⁹ z gener
me⁹ z coculatoz hec facere nō debueras. Re-
spōdit iacob. Timui ne filias tuas violenter
auferres mibi. q̄ tū nō tā me q̄ filios sequun-
tur. Qd autē furti me arguis. apud quēcūq̄
inuenieris deos tuos: necesse corā fratrib⁹ n̄ris.
Ingressusq̄ laban tabernacula lye z ancilla-
rū nō inuenit. Lūq̄ intraret tabernaculū ra-
chel. illa subterstramēta camelī abscondit ydo-
la. z sedit desup. z querētī patrī ait. Ne trāscā
tur dñs meus q̄ nequeo ei assurgere. q̄ iuxta
p̄suetudinē feminarū nūc accidit mibi. z sic de-
lusa est sollicitudo querentis. Iratusq̄ iacob
improperauit ei. q̄ p̄diligenti seruistio. xx. an-
noz nō meruerat vt ipe oem suppellectilē suā
scrutaret. Et ait laban. Omnia q̄ habes mea
sunt. sed quid possum facere filiis et nepotib⁹
tuis meis. Veni z lineamus fed⁹. Tulitq̄ ia-
cob lapidē z erexit eū in titulū feder⁹. z ait fra-
trib⁹ suis. Afferte lapides. Qui p̄gregātes fe-
cerūt tumulū. z comederūt sup eū. Et dicit la-
ban. Tumulus iste sit federis nostri testis. ne
ego transcam illū pergens cōtra te malū tibi
cogitans. Nec tu transcas ad me nocēs. nec
afflixeris filias meas nec vxores alias super-
cas induxeris Et ob ḡ dicit iacob lingua sua
collē galaad. id est. acervū testimoniū. Val em̄
acervus. aad testimoniū sonat. Laban ve-
ro syra lingua vocauit eū ygar seducha. La-
ban autem de nocte cōsurgens benedixit eis
revertens in locum suum. Porro. Iosephus
dicit eos columnam in mōte statuissē sub sce-
mate arc. Forte acervum columnam nomī-
nauit.

De muneribus p̄missis elau.

Caplin. LXXX.

8 2

Historia

Iacob autē abiit

I itinere q̄ cepat. fuitq; ei obuia' mul-
titudine angeloz. et ob h̄ vocauit lo-
cū illū manaim. i. caltra. qz ibi vidit angelos
q̄si patos defendere cū a fratre quē timebat.
Vñ autē ab illo loco nūcios ad frēm. q̄ ex-
ploraret fratris animū. Qui reuerſi nūciauerūt
esau sibi occurrētes pacificū cū. cccc. viris. Et
mutū ē iacob. nō de pmissiōe angeloz. diffi-
dens. sed more hoīm p̄turbat. Et dū iussit po-
pulū q̄ secū erat i duos turmas. ancillas et li-
beros eaz. ita tū qz in extremitate ei' posuit ra-
chel et ioseph tanq̄ cariores. Vñ qdā errauit
rūt putātes tertiā turmā rachel et ioseph ha-
buisse. Sic autē dū iussit. vt si videret esau ad no-
cendū. et p̄lorē p̄cūteret turmā. reliq̄ fugiens
saluaret. Sepauit autē ibidem de his q̄ habe-
bat mūera fratri suo q̄q; pulchriora et rariora
et dūerſoz genēz aialia. Vñ et etiā ea per di-
uersos nūcios spaciū ponēs int̄ gregē et gre-
gē. vt ex frequentia mūerū se se subsequētū mul-
ta esse putarent. vt muneribz si qd indignitatis
esset adhuc i esau placaret. Preceſſerūt ḡ mu-
nera. ipe p̄o adhuc erat i manaim. Et iurgēs
qz an̄ dū luculū. traduxit viros et filios cū oi-
bus ad se p̄tinentibz p̄ radū iacob. Ioseph
dicit qz torrētē noīe iacob trāſierūt. et qz i ge-
nēsi legit. cū orasset iacob timēs fratrem. dixisse
In baculo meo trāſiit iordanē istū. et nūc cū
duobz turmis regredior. forte iordanis dicit
quē p̄trāſiit. et qz ibi
calculosus et torrens.

Secūdo miliario a
iordanē in finibz ydu-
mee ē torrens iacob.
quem trāſiudadit iac-
ob.

De lucta iacob cū angelo et mutatione no-
minis. Caplin. LXXXI.

Uñ autez pre-

C cederet turme. solus in ripa fluminis
remanſit vt oraret. Et ecce vir
luctabat cū eo vsq; mane. q̄ tetigit latū. alias
leuū neruū femoz ei'. et emareuit. Vñ et Ja-
cob p̄posuit se deiceps nō comestuz neruū. et
idipm posteritas ei' obseruat. Lūq; ascēderet
aurora dixit vir ad eū. Dimitte me. Qui dixit
ei. Nō dimittā te nisi benedixeris mihi. Vñ

autē q̄renti nomē ei'. ait se vocari iacob. Neq̄
q̄ ind̄t ille appellabit nomen tuū iacob. s; iſrl'
qz si dēu fortis fuit. i. q̄nto magis d̄ hoīes pre-
ualeb. Et ita b̄ndixit iacob. mutādo ei nomē
et p̄fortādo ne timeret frēm. Vñ dēu iſrl'
iſrl'. factū est ei i signū qz iſrl' ſtaret d̄ frā-
trē. Ioseph dicit h̄ nomē iſrl' hebraice sonare.
relictatē angelū sacū. In libro autē nomē he-
breoz interpretat vir vldēs dēu. Is em̄ vir. bel
nomē dei est. ra p̄o vldēs dē. et el mēs vldēs
dēu. Vñ autē interpretationē dicit Hieronymus
nō tā vere q̄ violētē factā ēē. Illā ioseph dicit
est se i hebreo nō inuenisse. et dicit illō nomē so-
nare p̄nceps cū deo. Sic em̄ angelū iſrl' p̄tra-
tū fuisse asserit. Si dēu p̄nceps v'l fortis fuit
iſrl' rē. Vocauitq; iacob locū illū phanuel. i.
facies dei. et ait. Vidi dñm facie ad facie et sal-
ua facta est aīa mea. i. de valde rēta plurimū
p̄fortata. Lūq; trāſgreſſus esset phanuel. or-
est ei sol et claudſcabat.

De occurſu esau et emptiōe agrī in sychem
Caplin. LXXXII.

Leuans autem

E oculos vidit esau et cū eo. cccc. viros
Et p̄cedēs vtrāq; turmā quā fecer-
at adorauit p̄ ad terrā septies. Currēs autē
esau amplexat' est eū. et deſculās cū ſeuit. et
querēs autē essent mīlīeres et puill. cū accepit
ſet p̄tinere ad iacob. acceſſit et deſculat' eos.
Lūq; nollet esau munera p̄miſſa retinere. se
plurimū abū dare dīcēs. ait iacob. Si iuent
grām corā dño meo. accipe munuſculū d̄ ma-
nu mea. sic vldi facie tuā q̄si viderim vultum
dei. alicui' potētissimū. Nō em̄ aut credebat
illū dēu. aut in tantā p̄pūſſet inſanā v'l ad-
ulationē. Reuerſus est ḡ esau in die illa i ſeyr.
villā. i. quā de noīe ſuo sic dixerat. Jacob au-
tē inde p̄cedēs fixit tabnaclā i loco quē ob h̄
dixit ſochot. i. tabnaclā. de q̄ dicit Hieronymus.
Sochot ē vsq; hodie ciuitas trās iordanē i
p̄te ſicopoleos. vbi gedō trāſierat iordanē.
cū locut' est ad viros ſochot. Sed mix est. qz
dicit trās iordanē. cū iacob ſim q̄ſidā ſā dīctus
ſit trāſiſſe iordanē cū eſſet i ſochot. Forte trās
iordanē dicit respectu meſopotamie de q̄ res-
dibat iacob. v'l pot' nōdū trāſierat iordanē.
s; iacob. Cū autē dicit ſup iordanē iſrl'. nō p̄-
ſentē mōſtrauit. s; norū terminū iudee indica-
uit. Abūq; de ſochot in ſalē v'bē. ſic h̄mōz
rū. i. in ſichē. A ſichē em̄ ſichimū v'l ſichimite

Libri Genesis

dicti sunt. et forte binomia erat. Vel vt hebrei tradunt moyses ea tunc tantum vocauit salē. i. cōsummatā et pfectā. qz ibi femur claudicantis iacob sanatu sit. Porro iacob emittit iuxta oppidū partē agri ab emor rege sichimorum et a filiis eius. c. agnis. habitauitqz ibi. et erecto altari in uocauit fortissimū deū isrl.

De morte sichimitar. p raptu dīne.

Caplm. LXXXIII.

Gressa est autez

e dina vt videret mulieres reglōis illius: qz vt ait ioseph. Sichimitis solenitate habentibz: sola trāsīuit ad urbē emorura ornamēta mulier. pūncialū. Quā vl dēs sichē fili regis adamauit eaz et rapuit. et vt oppressit p gine. et pglutinata est aīa ei cū ea. et ait patri. Accipe mihi puellā hāc pūgem. Egressoqz rege cū filio ad iacob. filiū iacob veniebāt de agro. et irati siluerūt. Regi autē q renti vīcariā eoz amicitia et societatez eoz. et vt mutua pberēt pūgia et sichē offerēt mltā et pmitrēt ampliora. respōderūt in dolo. Illi autē est apud nos federari in circūcīssis. sed circūcīdamī et erimus pplus vni. Placuit emor et filio ei oblatio (alias optio) nec distulit ad olefcēs qn statim impleret. et intrātes urbē p suaserūt ppo. et circūcīssī sūt oēs. Et ecce tertia die qū grauissim⁹ est dolor vūlnerū. simeon et leui arrepsī gladijs pfidēter urbē ingressi sūt et interficiētes oēm masculū in ea. tulerunt de domo sichē sororē suā. ceteri vero frēs irruerūt sup occisos. et depopulati sunt urbē. parvulosqz et viros captiuos duxerūt Ioseph⁹ tū dicit. cū esset festiuitas. et sichimite requiez epulis vīrent. incūctāter pms custodijs assūtates dormiētes interfecerūt. q agnito dicit ad iacob. Symeō et leui turbastime. et odiosū fecistis habitatozibz terre hui⁹. pautiet me. et delebor ego et dom⁹ mea. Dñs autē pfortans eū ait ad illū. Surge et ascēde in bethel et habitā ibi. et fac altare vbi apparuit tibi. sed pri⁹ scāifica tuos. Iacob vero pūocata domo sua dū purgaret suos. inuenit deos laban vt ait ioseph⁹. Necqz em scēbat. eo q rachel celasset eos in terra sub arboze. Et ait suis. Abijcite deos alienos et mūdām. et ascēdam⁹ i bethel de sichē em attulerāt etiā ydola: et in aures. i. ornamēta ydolor. a pretotū. q oīa fodit Iacob subter terebintū. q est post urbem sichem Tradit quidā q ea tulit dauid in hierusalem

et pstant i materiā tēpli qd facere disposuerat. Porro terror dei inuasit finitimos ne pseqrent iacob. Qui pfect⁹ vīt i bethel. et edificās ibi altare dño obtulit ei iuxta id qd pri⁹ vouerat. Eo tpe mortua ē delboza nutrit rebecca. et sepulta est iuxta bethel sub terebinto. Et vocatū est nomē loci illi⁹ quere⁹ Aet⁹. Et nota q hic videt q quere⁹ et terebint⁹ idē sunt. Ap paruitqz ei iterū dñs et ait. Nō vocaberis vltra iacob. sed israhel erit nomē tuū. Et appella uit eū israhel. Ecce patet. qz supra nomē pms sit tantū. hic autē iposuit.

De morte rachel in partu beniamin.

Caplm. LXXXIII.

Gressus autē in

e de iacob vīt verno tpe ad terraz q ducit effratā. i. bethleē. Et est antelapatio. post em dicta est effrata ab vxore caphep q ibi sepulta est. Ibsqz cū parturiret rachel cepit piclirari. tū pepit filiū. Egrediente autē aīa p dolore pūis. moxēs vocauit filiaz benoni. i. filiū doloris. Pater autē circūcidit eū. et vocauit filiū beniamin. i. filiū dextere. Sepulta est g rachel i via q ducit bethleē. et sola inter cognatos honorem sepulture abrahe habere nō meruit. Erexitqz iacob titulū sup sepulchrū ei⁹. q apparet vsqz in pēntē diē. Et egressus inde fixit tabnaculū trās turri ader. id est. turri gregi. Hic locū dicit hebrei. vbi post edificatū est tēplū. et dictū qsi quodā vaticinio turri gregi. i. gregatōis future ad tēplū. Sed hieronym⁹ ait. locū esse iuxta bethleem. vbi vl angeloz grex in ortu dñi cecinit. vel iacob greges suos paut. nomē inde loco retinēns. Lūqz habitaret ibi ruben. dormiuit cū bala p cubina patris. qd tamen nō latuit iacob.

De morte ysaac et regibus edom.

Caplm. LXXXV.

Enit etiam ad

v ysaac patrē suū i ciuitate hebron et iā mortuā inuenit matres. Nec multū etiā post aduentū ei⁹ compleri sūt dies ysaac. c. lxxx. annoz. vl fm Iosephū. c. lxxxv. annoz. Et appositus est ppo suo plen⁹ dīez. et sepeliert eū filij ei⁹ esau et iacob in spelūca duplici. Hic terminat prim⁹ liber iosephi. Porro mortuo pēditati sūt esau. et iacob. ita q eos terra nō caperet. Et re

Historia

dixit esau ad mortana q̄ dimiserat. et dicta ē terra ydumea ab edom q̄ prius bosra dicebatur. Enūcrās em̄ moyses xij. reges terre illius a p̄mo vsq; ad vltimum. quē videre potuit ait. Et regit p̄ bale so bal fili⁹ zare d̄ bosra. et hūc dicūt q̄daz fuis se iob p̄neporē esau. s̄ hebrei. Idicūt. vt sup̄ dictū ē. Vnde etia i ge nesi. q̄ eadē terra aū esau etiam dicta fuit seir. Enūcrās em̄ filijs esau enūcrat p̄ncipes hor reorū q̄ fuerāt i tra aū esau. d̄ q̄b̄ incipit sic.

Isti sunt filij seir hor rei habitatores trezē. horreos enim expulsi esau vt legi in palip̄ pomenon. Quidā tū dicūt h̄ enūcratos res ges q̄ fuerūt in edom ante q̄ filij isrl̄ habuis sent reges. s̄ saul. et di cūt hanc enūcratiōē esse apposita ab esdra q̄ seire potuit eaz. In enūcratiōe s̄o istoz legi de ana filio sebe on. cuius filiaz duxit esau. q̄ inuenerat aq̄s calidas i solitudine dū pasceret asinas patris sui. Hebrei p̄bū est. iue nit iammū d̄ q̄ vt ait Hieronym⁹ varie dispu tāt hebrei. Dicūt quidā iammū maria q̄ lacū iuenit in heremo. Alij putāt aq̄s calidas lin gua punica q̄ affinis est hebrei. s̄ noie dict. q̄s greci termas vocāt. Alij dicūt eum onaz gnos asinabo admiscuisse. vt inde veloces as nos nascerent. q̄ vocant iammū. Alij dicunt iammū associatiōē. q̄ p̄m⁹ asinis eq̄s fecit asce di vt multi nascerent. Et notādū q̄ in recapitulatione filioz esau posuit moyses alia noia vroz ei⁹ ab illis q̄ ante posuerat. Dicit etia ioseph⁹ q̄ amalech esau fili⁹ natural⁹ de p̄cu bina habitauit in pte ydumee. q̄ gaboliz dicebatur. et dixit eā amelechitē. His s̄o p̄termis sis trāseundū est ad generationē iacob.

Sextū incidēs. Caplm. LXXXVI.

De tempore pro

methe⁹ frater atblāris p̄m⁹ dicit⁹ est

Lum moyses fuerit a iacob q̄r⁹. ab esau q̄nt⁹ nō vidit. xij. res ges edom Jo solue p̄ h̄ q̄d seq̄t. Quidā tū dicunt.

Sub monte seir das mase⁹. ydumea est in tradama scena naz et esau habitauit dama scū. Themā metro polus est ydumee. vñ eliphaz themanites et fuitā. vnde baldad fuites. Bosra i finibz ydumee et arabie. Li ban⁹ diuidit ydume am et pheniciā. in cuius radice oriunt al bana et farfar fluuij fluites se⁹ antiochia

fecisse hoies. tū q̄ de rudibz doctos fecit. tū q̄ legi fecisse imagines hoim. q̄s arte q̄dam ambulare fecit. Inuenit etia p̄m⁹ anulū. s̄ fer reū. et inclusit gemā. vñ et vngulū vocauit. q̄a sicut vnguis carne: sic gemā metallo circūda tur. Tradidit etia vt in q̄rto digito quē medius cū vocāt ponere ad ornatū. dignior ē hūc res liq̄s dices. q̄ ab ea vsq; ad cor q̄dā vena p̄ri gat. Dicit etia ea tēpestare triptolom⁹ in nauī in q̄ p̄ic⁹ erat draco in greciā venisse. et ampli asse agriculturam. Ceres s̄o p̄ter instrumēta arandi etia mēsurari granū adinuenit. cū p̄ri us i arconijs segetes poneret. et triticū p̄ acer. uos numerabat. vñ et a greci dicta est deme tra. Tūc etia thelchines vici et exules rhodū cōsiderunt.

De veditōe ioseph. Cap. LXXXVII

Ioseph cū sede

I cū est annorū pascēbat gregē pas tris sui. Sciēdū est q̄ ante mortē ysaac. xij. anis vedit⁹ est ioseph. Qd̄ sic pbat Seragenari⁹ erat ysaac cū nat⁹ est iacob. et c. lxx. annorū mortu⁹ est. s̄. c. xx. annorū fuit Jac ob i morte p̄ris. an veditōe autē filij. c. et viij. annorū fuit. Cū em̄ v̄it ad ioseph in egyptū c. xxx. annorū fuit. sed inter desenū in egyptū et veditōē ioseph. fluxerūt. xij. anī. Ioseph ei vñ. anorū erat cū vedit⁹ est i egyptū. et xxxij. q̄n v̄it ad eū p̄. Redit ḡ moyses ad id q̄d p̄ termiserat. Dum ḡ rediret iacob d̄ mesopota mia. et nō dū venisset ad patrē. adhuc viuente rachel. fm̄ iosephū facta est veditio ioseph in hūc modū. Querāt eū frēs sui. q̄ a p̄e pl⁹ ce ter⁹ amabāt. tū q̄ in senectute genuerat eum. tū q̄ p̄stātor corpe. et sapiētor ceter⁹ erat. Ac cū saueratq; frēs ap̄d patrē crimie pessimo. vñ de odio in ipm. vel de colui cū brutis. Iuxta op̄inione q̄runda seq̄ntiū ordinē gen. i. soluz ruben p̄ p̄cubina p̄is. Fecitq; ei pater tūm cam polimitā. vel ma nu vñ acu p̄ctaz. Vel fm̄ aquilam tunicam astragoleā. i. talarem. vñ fm̄ symachū tūm cam manicatā. i. ma nicas habentem. Alij colobijs vrebātur. vt expeditores eēnt. Po test tū dicit manicata. id est manu p̄cta acu.

Polimitā p̄nūciat q̄dā correpta penul ti ma. q̄ cōponit a po lis q̄d est plura. et mī cos q̄d est lictū. sicut examiatū ab era q̄d est sex. examinātū. q̄i hīs seclitā. et tūc pe nultima correpta.

Libri Genesis

sz superinducta. Causa tñ odij malo: fuit vi
sio somnloz. Retulit em̃ fratribz somniū qđ
viderat dicēs. Putabāyos ligare manipulos
in agro, z vestros manipulos adorare mani
pulū meū stantē. Qui dixerūt. Nūqđ rex no
ster eris, aut subijcemur ditioni tue. Alio qđ
somnia p̃sente patre retulit eis. Vidi qñ solē
z lunā z vndecim stellas adorare me. Incre
pauit eū pater, z ait. Nūquid ego z mat tua
et frēs tui adorabim? te sup̃ terrā. Potuit hoc
p̃grue dicere, qz mater adhuc vnebat nec ta
mē mat eū adorauit, qz nō descēdit in egyptū
Nec pater legi eū adorasse, qz nec ioseph h̃
sustinuerit, sz frēs adorauerūt, z parēs in fi
lijs. Cūqz fratres in pascēdis gregibz morarē
tur in sichē, misit eū pater de valle hebron, vt
videret q̃ fieret circa frēs z pecora. Cūqz non
inuenisset eos in sichē, insecut⁹ est eos in
dorasim. Qui cū vidissent eū, pcul mutuo lo
quebant. Ecce somniator venit, venite occida
mus eū, z mittam⁹ eadaver in cisternā veterē.
dicemusqz, fera pessima deuorauit eū. Rubē
aut volēs liberare eū aiebat. Nō effundam⁹
sanguinē ei⁹, sz viūū p̃ijciam⁹ eū in cisternam
ne pater vna perimā⁹ z mater in luctu. Hic
vult ioseph⁹ matrē adhuc vixisse. Audātes
ergo eū tunica polimita miserūt in cisternam
in qua nō erat aq, z recessit rubē meliora que
rens pascua, dū aut sederet comedētes panē,
viderūt hismahelitas veniētes d galaad, por
tātes i camelis aromata z resinā z stactē. i. mir
rā in egyptū. Dixitqz iudas fratribz suis. Ne
l⁹ est veniēt hismahelitis puer, z manus nre
nō polluant celādo sanguinē ei⁹. Caro em̃ z
sanguis nr̃ est. Et vēdiderūt euz madianitis,
p̃r. argētis. Eosdē vocat madianitas qz et
hismahelitas. Madian tñ de cethura filius
abrahę, z ismael de agar. z filios de diuersis
vxoibz legi⁹ separasse abrahā abinuicē. For
te se pati p: postea redierūt i vnu. z facti sūt
vnus p̃pls. retinētes vtriusqz parētis nomen
Vel vera est hebreoz opinio q̃ dicūt agar et
cethurā vnā fuisse, z ita forte nūqz separati fu
erūt. Reuersus aut ruben ad cisternā nō iue
nit puez, z credēs eū interēptū scissis vestibz
eiulabat, sz accepto q̃ vlueret q̃euit. Tulerūt
aut vestes ioseph z ei⁹ tunicā in sanguie hedi
tinterūt, z miserūt qđdā q̃ ferret ad patrē, z di
ceret. Hāc iuenim⁹. vide si filiū tuū est tunica.
Quā cū agnouisset p: ait. Fera pessima duo
rauit filiū meū ioseph. Scissisqz vestibz z in

dur⁹ cuncto luxit filiū multo tpe. Congregatis
qz filijs vt lenirēt dolo: p̃is, noluit eos au
dire, sz dicebat. Descēdā lugēs ad filiū meū i
isemū. Erat em̃ tūc in inferno quidā loc⁹ brō
rū lōgelemo⁹ a locis penalibz, q̃ ob quietem
et separationē ab alijs sin⁹ dicebat, sicut sinum
mar⁹ dicim⁹. Et dicit⁹
est etiā sin⁹ abrahe qz
etiā abrahā ibi erat in
sustentatione vsqz ad
mortē christi.

Qui dicit⁹ est prima
via credēdi, nō q̃ p:
mus crediderit, sz qz
prim⁹ p̃ fide vni⁹ dei
psecutionē passus, qz

de chaldaea expulsus.

De ingressu ioseph in egyptū.

Caplm. LXXXVIII.

Idianite vero

m vēdiderūt ioseph in egyptū putis
phari eunuchō magistro militie
pharaonis. Alij dicūt archimachero. i. p̃nci
pi cocoz. Machera em̃ coq̃na dicit⁹, vel secu
ris cocoz a machere, qđ est occidere. Nec ab
horret a p̃o qz apud plures nationes dapifer
p̃ncipis honorabilior est z p̃ncipis militiū
Hic ioseph⁹ vocat petefren. sed Hieronym⁹
nō bene trālatū nomē esse asserit. Hic habu
it vxorē z liberos, qz z ioseph filiā ipsi⁹ duxit
vxorē, nec de eunuchis regis fuit, q̃ p̃nulli ca
strabant. Sed tradūt hebrei q̃ vides ioseph
elegantē em̃t cum vt misceret ei. Dñs aut cu
stodiens ioseph illū adeo infigidauit vt de
inceps impotēs fuerit coire, z tanqz eunuch⁹
esset, ita q̃ videntes eū ierosanti arefactus de
more suo eū pontificē heliopoleos, i. dom⁹
solis creauerunt, z honoratio: erat q̃ ante in
p̃ncipatu.

Quidas genuit phares z zarā d thamar.

Caplm. LXXXIX.

Tempore an

e teqz ioseph vendit⁹ esset, quia h̃ et
am interfectū est p̃ recapitulationes

discedens iudas a fra
tribus suis: iust ad vi
rum adollamitez no
mine hyram z accepit
ibi vxorē noie. Sue
filiā chananē, que
peperit ei filius p̃mo
genitum her, deinde
onam post sela. Dedit aut iudas her p̃mo

Aliud est recapitula
tio si cū qđ prius fa
ctum est post dicitur
Alio anticipatio. cū
prius dicitur q̃ factū
fuerit quid.

Historia

genito vxore noie thamar. Fuit autē her ne-
quā. i. abutēs vasculo vxoris. et occisus est do-
mino. i. inuēt⁹ est mortu⁹ i thoro iuxta vxore.
Et dixit iudas ad onā. vt ingrederet ad eā vt
suscitaret semē fratri. In q̄ patet q̄dam in lege
post scripta. q̄ aū eā sunt obseruata. Qui indi-
gnās sibi nō nasci filios fundebat semē in ter-
rā. i. inutiliter vxore cognoscere satagebat. Et
percussit eū dñs. Remisitq; iudas thamar vt ef-
ficeret vidua i domo patris sui. donec crederet se-
la. q̄ adulto timuit eū dare thamar. et dissimu-
labat. Mortua est autē sue vxor iude. Qui cō-
solatiōe accepta post luctū ibat ad tōdendas
oues cum hyra opslidē suo. Qd̄ audies tha-
mar deposit⁹ vestib⁹ viduitas⁹ assumpsit ter-
strū. seditq; in biulo itiner⁹. qd̄ ducit thamnā
hebreū sonat in oculos sedis. Sic em̄ vocāt
biulū vbi dīlīgēt⁹ debz aspiciere viator q̄ gra-
diat⁹. Quā cū vidisset iudas suspicari⁹ est eade
fam. i. sortū. Cui et dixit. Sine me vt corā te
cum. Que ait. Quid dab mibi. Et ille. Vle-
tā tibi hedū de grege. Et illa parit qd̄ vis.
si deder⁹ mibi arrabonē. et dedit illi anulū et
armillā et baculū quē gerebat p arra. Ad vnū
ergo paubitū pcepit mlier gemios et abiit re-
ceptis itez viduitatis vestib⁹. Vñ itez iudas
hedū p pastore. Qui cū venisset et nō inuēret
eā. rediit ad iudā sine pignorib⁹. Post tres au-
tē mēses dicitū est iude. Fornicata est thamar.
et vter⁹ et⁹ intumuit. Qui ait. Producte eā vt
cōburat. Que cū duceret ad penā. misit soces
ro suo pignora dices. De viro aut⁹ hec sūt cō-
cepti. Qui ait. Iustior me est. qz nō tradidit eā
selo filio meo. hec fecit ne pūret semē filij mei.
Attamē vtra nō cognit eā iudas. Instāte ve-
ro pū apparuerūt duo i vtero. et in ipā effus-
ione vn⁹ paulit manū in qua ligauit obstetric
coecū. et ait. Hic egrediet⁹ por. Illo qz retra-
hēte manū egressus est alter. Dixit qz mater.
Quare ppter te diuisa est a fratre tuo maceria
et ob h⁹ vocauit eū phares. Macerā dixit mē-
branā secundā vel secundinā qua inuoluit⁹ pu-
er i vtero. q̄ diuidit in partu et sequit⁹ puerum
Postea regressus est alter cū coecū et dicit⁹
est zarā. i. oīes. qz p⁹lin⁹ apparuit. vel qz plu-
rimū iusti et eo nati sūt. vt legit⁹ in palippome-
non. Tū sup lib⁹ regū in pncipio tertij libri
legit⁹. Obstetric i genē coecū ligauit i ma-
nu phares. et ab eo qz parietē diuiserat nomē
phares forte sortit⁹ est. Forte post coecū tu-
lit de manu zarā. et alligauit phares. vt a filiis

bus gemell⁹ p⁹mogenit⁹ distinguere⁹.

De incarceratione Ioseph. Caplm. xc.

Citur Ioseph

i ducit⁹ est in egyptū. emittit⁹ eū put⁹
phar cunuch⁹. fuitq; dñs cū eo do-
mūq; dñi sūt creditā sibi gubernabat. Bene-
dixitq; dñs domū egyptij ppter ioseph q̄ ta-
mē aliud de oib⁹ nō nouerat nisi panē q̄ ve-
scebat. Factū est autē qz dñā sua oculos secit in
ioseph et alt. Dormi meū. Qui rñdit. Omīa
sua tradidit mibi dñs me⁹ pter te. Quō q̄ hoc
possum facere. imo et peccare i deū meū. Ac-
cidit autē vt ait ioseph. vt publica festiuitas
instaret. cū etā mulieres interesse debebant.
Tūc illa egritudine simulauit viro. captans
ob h⁹ solitudinē et silentiū. vt exoraret ioseph.
Et apprehēsa lacrima pallij ioseph ait illi. Dor-
mi meū. Qui irat⁹ relicto pallio in manu ei⁹.
egressus est foras. Illa pteptā se dolēs in ar-
gumentū fidei retentū palliū ostēdit marito
reuerūt. dices. Ingressus est ad me seru⁹ he-
breus vt illuderet mibi. Ille nimis credulus
pūgit vinctū ioseph tradidit in carcerē regis
Fuit autē dñs cū illo. et dedit illi gratiā in con-
spectu dñi carceris. q̄ carcerē et vinctos in cu-
stodia eius posuit.

De expositione somniorū pīncerne et pīstoris.

Caplm. xci.

Ecce autē vt

a pīncerna regis et pīstor in eundem
carcerē mitterent⁹. et ioseph mīstraz
bat eis. Viderūtq; ambo somniū nocte vna.
Quos cū mane vidisset ioseph tristes scēlita-
tus est ab eis causas doloris. Cūq; accepisset
p somno eos dolere. ait. Referte mibi q̄ vidi-
stis. Nunq̄d nō dñi est interpretatio. i. nūquid
ad iutorio dei potest interpretari. Et ait pposit⁹
tus pīncernaz. Videbā corā me vītem et i ea
tres fundos oculos. s. vnde fundunt palmi-
tes. Alij ponunt tria flagella. vel tres ppagi-
nes quod idē est. et paulatim crescere gēmas
et post flores vvas maturefcere. pmebamq;
vvas in calicē pharaonis. quem tenebam da-
bamq; poculū pharaoni. Et ait ioseph. De-
dedit in bonum hominib⁹ vsum vñi vnde et
ipsi libatur. soluit⁹ lites et tristitias. et bona est
eius vīlio. Tres autem propagines tres sūt
dies. post quos restituet te pharao in gra-
dum pristinum. Vemento mei dum bene-

Libri Genesis

fuerit tibi, vt suggerat fgi vt educat me d isto carcere, q. de terra hebreor. furto sublat. sum et hic innocens in lacu missus sum. Tunc ait pistor. Vidi q. habere tria canistra farine super caput meū, et in supiori me portare cibos. qui fuit arte pistoria, auesq. comedere ex eo. Ioseph vero ait. duo canistra plena panis, tertium vero obsonio, varijsq. cibis q.lla solēt regib. ministrari. Bre. habet tria canistra codri. ctio. i. panū secundor. et potuit esse q. etiaz in supiori essent panes secūdi. sup. q. s. essent panes p. imi. de q. b. edebat pharao. Et ait Ioseph. Vallē me esse interpretem bonor. Tres adhuc dies sūt. post q. s. pharao suspēdet te in cruce, et comedent aues carnes tuas. Et inde dies tert. natalic. pharaōis erat, et inter epulas recordat. pincerne restituit eū. pistorē p. suspēdit, obliuisc. est pincerna interpretis sui.

De sublimitate Ioseph. p. expositioe somniorum.

Capitulum. XCII.

Est duos annos

p. v. idit pharao somnū. Durabat stare sup. fluiū de q. ascendebāt se. pte boues crasse, obesiq. carnib. i. plenis q. s. ob elum educatis, et post alie. vij. emergebant de flumie. suma pfecte made et deuorabāt priores. Eppgefac. pharao rursum obdormit. v. idit aliud somnū. Septē spīce plene pululabāt in culmo vno. alieq. totide iuxta oriebant tenues et p. uille v. redine. et deuorabāt p. ores. Terc. pharao vocauit p. ctores et sapientes egypti nec erat q. interpretaret. Et recordatus est pincerna Ioseph et eius suggestione ad regis implū ductū de carcere Ioseph totō derūt. Vincti em. et cules incrementa criniū patiunt. Et veste mutata oblāt est regi. Rex apprehēsa manu ei. dextera ait. Vidi somnia nec timeas ediffere quicquid sit. Narrantq. qd viderat. et ait Ioseph. Somnū reg. vnus est. i. vni. significatio. q. factur. est de. ostendit pharaoni. Ecce septem anni venient fertilitatis magne in vniuersa terra egypti. q. s. sequent. alij. vij. tante sterilitatis. vt obliuioni det. cicta retro abundātia. Ad idem sane spectat boues et agricole et spīce. et somnū repetitio firmitatis est indicū. Qd aut iuxta fluiū v. idit. hec cā fertilitatis et sterilitatis ex flumine maxie oriet. Hūc g. p. uideat rex v. q. d. utam partē frugū p. vij. annos fertilitatis. Aggreget in horrea reg. vt seruet aduersus futurā pata fa-

mē. pharao vtrūq. mirat. i. Ioseph. et sōnū solutionē et p. siliū discretionē. dispensationēq. h. rei cōmilit ei dicēs. q. spū dei plen. esset. Ecce ter iā insinuat. est spūs dei. pmo ibi. Spirit. dei ferebat sup. aq. s. cōdo ibi. Non pmanebit spūs me. in hoib. istis. tertio h. Tulit g. pharao anulū de manu sua. et dedit in manu ei. et collo torquē aureā circūposuit. et fecit eū scōz in regno. Ascēditq. currū reg. Ioseph clamāte p. cone vt oēs corā eo genua flecterēt sic corā rege. Hebrei tū tradūt p. cone nō clamasse ad geniculationē. sed abrech qd sonat pater tenerim. Abba em. p. rech delictat. v. l. tenerim. q. d. Et si etate tener. tū sapiētia pat. Et ait rex ad Ioseph. Ego sum pharao. iuramētū est. et est sensus. Sicut vez est me esse pharaonē. sic vez est qd dīcā. Absq. tuo impio nō mouebit quispiā pedē aut manū in egypto. i. nō egrediet. q. spīā hic sine nutu tuo. neq. p. b. l. c. is fungēt officijs. Et vocauit eū lingua egyptiaca phanecphane. i. saluatorem mūdī. qd grece pōrifanec dī. hebraice tū sonat abscōditōr. i. inuētorē. et dedit ei asenech fillaz putifar dñi sui g. g. nē Trīginta annor. erat Ioseph qū stetit corāz pharaone. natq. sunt ei duo filij p. iusq. v. niret famel. Vocauit q. s. filiū p. mogentum manasses. qd est obli-

uio dicēs. Obluisc. me fecit de. labor. meor. rum. et domū patris mei. Scdm vocauit eū fraim. qd est fructificatio dicēs. Crescere me fecit d. s. in terra paupertatis mee.

De ingressu fratru Ioseph in egyptum.

Capitulum. XCIII.

Ioseph collegit

i. granū septē annis. q. b. trasactis v. nerūt anni inopie. Et clamauit popul. ad pharaonē alimenta petēs. Quib. ille rīdit. Ite ad Ioseph. Aperuitq. Ioseph horrea et v. d. idit egyptijs. Alie etia. p. uide veniebāt i. egyptū. vt emerēt escas. pecuniā p. tra. debat archarijs reg. Audēs at iacob q. esce venderent i. egypto. misit illuc decē filios suos. beniamī domi retēto. Qui ingressi terrā egypti venerūt ad Ioseph. nec agnouerūt eū. Lūq. adorassent eum et cognouisset eos.

Historia

dur? loq̄bat eis dices. Un̄ venistis. Qui dixe-
rūt. De terra chanaā. ad emēdū elcas. Et ille
Exploatores estis vt videat infirmiora ter-
ra. et diuerso venistis. Et illi. Nō est ita dñe.
s; serui tui oēs sum? filij vtri vñ? minim? auz
pie nfo est. al? nō est sup. Qui ait. Hoc ē qd
locut? sum exploatores estis. Impossibile est
em̄ vtro ydiore tales filios esse. cū etiā regibz
tal filioz copia valde sit difficil. Per salutez
pharaōis nō egredim̄ hic oēs donec veniat
frat v? mīm? Mittite vñ et vob q adducat
eū. Timebat em̄ ne forte 7 in illū aliqd deliq̄s-
sent. 7 tradidit eos vincros custodie tribz die-
bus. Tertio aut dñe eduxit eos. 7 retinēs sine
on ligatqz eū illis p̄sentibz. alios abire pmisit.
Qui p̄grebant adinuicē. Verto hec patibz
mur. qz peccauim? in frēm nr̄m. nesciētes qz
relligeret eos ioseph qz p̄ interpretē loq̄bat
eis. Iussitqz ioseph mīstis suis vt implerēt sac-
cos eoz 7 reponerēt singloz pecunias i sac-
cis suis. datis supra cibariis in via.

De reditu fratru ad patrē. Cap. xciii.

Et illi profecti

sūt. venerūtqz ad piēm suū iter?
rā chanaā. 7 dixerūt ei oīa q̄ acce-
derāt eis. Lūqz frumēta effunde-
rēt. singuli iuenerūt in ore saccoz ligatas pecu-
nias. Tertiusqz oibz dicit p̄. Absqz liberz fe-
cistis me. Ioseph nō est sup. simeō tenet i vñ
culis beniamī auferet. in me hec mala recide-
rūt. Et ait rubē. Trade cū mīstis. duos filios
meos iterfice. nisi restitua eū tibi. At ille. Nō
descēdet fili? me? vobiscū Interi p̄sumptis ab
fames opprimebat eos. Et dicit iacob ad fili-
os. Reuertim̄ in egyptū. vt emat? parillum
escay. Et ait iudas. Si vls puez mittere no-
biscū. ibim? alto quā
nō im? Ego suscipiā
puez. d manu mea re-
quire eū. Nisi illū re-
duxero: ero reus pcti
oīi tpe. Et ait israel.
Sic necesse ē. facite
qd vultis. Sumite de
optimis fructibz terre
nr̄e vobiscū modicū resine 7 mellis. storacis
7 stacte. terebintū. 7 amigdalarū. 7 ferte vtro
munera. pecuniāqz quā remissistis reportate. et
aliā ad emēdos cibos. De aut faciat vob vls
rū placabilē. 7 remittat vobiscū frēs. Resina

dicat qdlibet gūmū liquēdū vl aridum. a resin
greco qd est emanare. Prima p̄ciosior est qz
terebrintina dr. qd forte exponēdo subdit. 7 te-
rebintū. Scda est lentiscina. qz vñ de chlo in
sula. Tertia pinea. Forte balsamū sic voca-
uit. Ioseph em̄ i p̄ncipio muney vnguenti
balsamū posuit. 7 resina tacuit. Storacē qdā
dicūt specē resine. Hieronym? dñe in hebreo
esse nethora. qd sonat generali thimama. 7 i
ysata p̄ domo. Nethora qdā trāstulerunt do-
mus thimamā. quidā dom? storacis.

De ingressu fratru in egyptū cū beniamin
Capit. xciv.

Gitur filii iacob

descenderūt in egyptū. 7 steterūt co-
ram ioseph. Qui p̄cepit disp̄sator
suo vt introduceret eos. pararetqz p̄uiliū. qz
secū erāt comesturi. Illi timentes se introdu-
ctos p̄ pecunia quā retulerāt. dicebāt disp̄-
satori se eandē retulisse. 7 eis nesciētibz repōsi-
tam fuisse etiā i sacculis. qui ait. Pax vobis.
De vester dedit vob eā pecunia quāz dedistis
mihi ego habeo. Eduxitqz ad eos simeō. Pa-
rabatqz munera donec ingrederet ioseph me-
ridie. Cui ingresso obtulerunt munera. 7 ad-
orauerūt in terrā. 7 accepto qz salu? esset pater
benedictioqz beniamin. cōmota sūt viscera ei?
et ingressus cubiculū fleuit. loraqz facie egres-
sus p̄tinuit se 7 ait. Ponite panes. Sed it aut
ioseph seorsum tanqz alienigena. 7 egyptij se-
orsum vt indigene. 7 frēs seorsum vt aduene.
Prophanū em̄ putāt egyptij edere cū hebre-
is. forte p̄ disp̄ari cultū. Disposuitqz ioseph
fratres fm̄ ordinem etatis eoz. sicut in domo
patris sedere p̄sueuerant. datiqz partibz mī-
rabant qz pars beniamin quinqz partibz exce-
deret. Iosephus aut dicit. Beniamī duplici-
bus partibz honorabat. Vtrūqz aut stare po-
test. si quinqz ciboz fuerunt impositiōes. et
de qualibet duplum dedit. Viberūtqz 7 ine-
briati sunt euz eo. id est. saciat? cibo fm̄ idio-
ma hebreum. Precepitqz ioseph disp̄satori
suo vt impleret saccos. 7 pecunias eoz repo-
neret vt p̄. 7 cīphū suū argētū in sacco mī-
noris reponeret. Factūqz est ita. Oto qz ma-
ne dimissi sunt. Tunc dispensator iubente io-
seph insecutus est eos. et apprehensis ait. P̄-
sumam rem fecistis. cīphum furati estis i quo
bibit dominus meus. et in quo auguria
ri solet. At illi dixerunt. Apud quemcūqz

Libri genesis

inuentū fuerit qđ queris moriā? z nos serui
erim? dñs tul. Ille scrutat' incipēs a maiorib'
vsq; ad minores, inuenit cphū in sacco benia-
min. Illi autē redierūt ad ioseph. Qui ait, An
ignoratis qđ nō sit similis mihi in angustia di-
scictia. Forte ioco dictū est, nec est imputan-
dum. Judas pō plurimū supplicabat, vt ipm
meliorē p pūero seruū retineret, qđ in suā euz
fidē receperat a patre.

¶ Ioseph idicauit se frīb. Cap. xcvii.

Non poterat vl

tra se cobibere ioseph, z elect' ali-
is foras cū fletu clamabat, ita qđ qđ
ceterat audirēt. Ego suz ioseph. Nolite time-
re, p salute vstra misit me dñs añ vos. Bie-
ni tū tā famis trāsūt adhuc qñq; anni restāt, qđ
b' nec arari nec meti poterit, qđ ex nīmia flu-
uū inundatōe credit accidisse. Et adiecit, Fe-
stinate z nūdate patri meo gloriā meā, addu-
cite eū ad me, vt pascam vos z pecora vĩa: me
moriamini, z habitabit' in tēra iessen. Ocl' ve-
stri vidēt, qđ os meū loquat' ad vos. i. rez est
qđ loquor. Osculatusq; est ioseph oēs frēs
suos, fleuitq; sup singulos. Auditiq; est p'bz
in aula regis Saulusq; est pharao z dicit ad
ioseph. Dic fratribz tuis, Tollite plaustra de
egyptō ad subuentionē p'ugū z paruulorū.
Dia vstra adducite vobiscū, dabo vob oīa
bona egypti, z medullā terre comedetis. Fa-
ctūq; est ita. Deditq; ioseph singulis bīnas
stolas. Stola dicit' a telon qđ est longū qđ
tunica talāris. Beniamin vero dedit, ccc. ar-
geos, z qñq; stolas optimas, z totidē misit
patri, asinosq; decē, quī subueherēt ex omni-
bus bonis egypti, z p'ficientibz ait. Ne tra-
scamini in vĩa. Qui cū venissent ad patrē di-
xerūt. Ioseph viuit, z dñatur in egypto. Jac-
cob qñ de graui somno eugilās nō credebat
eis. Quq; vidisset oīa qđ miserat ei ait. Suffi-
cit mihi si filius me ioseph viuit, quasi de pe-
na vel gloriā nō multū curo, si viuit: vadā et
videbo eū priusq; moriar.

De descēsu isrl in egyptū. Cap. xcvi.

Gitur profectus

i isrl cū oībz qđ habebat, venit ad pu-
tēū iuramenti, z mactatis victimis
deo: audiuit deū p visionē noct' dicente sibi.
Noli timere, descēde in egyptū, faciāq; te tibi
in gentē magnā z inde reducā te, ioseph qđ

ponet manū suā sup oculos tuos Surgens
ergo de puteo iuramenti, venit in egyptū cum
omni semie suo. Lūcte aīe qđ egressē sunt cum
eo, z egressē de femore eius. Nō qđ aīe sint ex
traduce, sed a parte totū intelligit, fuerūt. lx. z
vj. pter ipsum z ioseph cū duobz filiis qđ erāt
in egypto, fuerūt g oēs filii. lx. z i. trāstus
lerūt. lx. z lucas filiter in actibz ap'loz, sed p
p'occupationē dictū esse Hieronym' asserit, z
enumeratos cū eis, v. filios filioz ioseph. qđ
illi duas facturū erāt tribz. Lucas quidē scri-
bens act' ap'licos gentibz, nō fuit ausus mu-
tare verbū. lx. qđ eoz vigeat auctoritas in-
ter gētes spē pō adhuc eis erat ignot'. Ipi eti-
am. lx. an. deuteronomio trāstulerūt, qđ isra-
el ingressus est cū aiabz. lx. Nota in his nu-
merari her z onā filios iude: qđ tū mortui sūt i
terra chanaan. Forte in loco defunctor' nu-
merant due ancille iacob, si tū z ille intraue-
rūt. Vel more sephure summā numerū posuit
qñq; parū desit. Itē nota si dīna numerat' in-
ter filios z nepotes. lx. sunt pter iacob. Filie
em' lle. xxiij. filij zelphe. xvj. filij rachel. xiiij.
filij hale. vij. Nota qđ cū ioseph nondū habe-
ret nisi duos, restat vt beniamin haberet decē
sed in libro non legunt' nisi nouē. Forte vicio
scriptorū duo noīa scripta sunt p vno vñ ma-
gister hugo, asbel tertū in asa z belū diuissit.
Sed nō videt posse stare, qđ in numeris euz
familie tribuū numerant' viciis madianitis.
sic legit. Asbel a quo familia asbelitar. Sz
in hebraica veritate, ros z numpbin duo sūt
nomina que apud nos victose iūcta sunt. qđ
forte iosephus pro asbel, posuit Asbela, idēo
sic diuissit.

¶ Ioseph occurrīt patri suo z introduxit
eum ad regem. Cap. lvi.

Remisit ergo

p iacob ad ioseph vt occurreret ei;
Qui iūcto curru occurrīt ei in iessē
sen. Alij dicūt ad vrbē heronū in terra ramessē
que tunc iessen: post thebais dicta est, a qua
thebel, quoz legioni p'fuit bea' mauricius.
Alie sūt thebe. vñ thebanī. Postea euz reges
fuerūt ex ea, dicta est vrbis heroum, qđ heroes
egypti ei debebant custodiā. In finibz ter-
re illius postea edificauerunt hebrei cogentibz
bus egyptijs vrbem tabernaculoz que dicta
est ramasse, post pagus arsenotes dicta est,
quod sonat sine seculi, sic dicta, quando sine

Historia

discretiōe vterq; serus cepit impare egypto.
Dixitq; ioseph ad oēm domū pīis sui. Ibo z
miciabo pharaoni venisse vos z viros cē pa
stores. Cūq; dixerit vobis. qđ est op^o vestrū.
dicetis. Pastores sum^{us} nos z pīes nīl. Hec
dicet^{ur} vt habitetis scōzsum ab egyptiis i opti
ma terra iessen. qz detestant^{ur} oēs egyptij pasto
res ouīū. qz nō comedūt eas. s; colunt vt ha
monē. Ingressusq; ioseph ad regē. extremos
fratrū suorū. i. sup^{er}mos. v. viros statuit corā re
ge. qđ cū dixerent se pastores ouīū addiderūt.
nō est herba i terra chanaan. petimusq; vt lu
beas nos fuos tuos esse i terra iessen. nec em
separi volum^{us}. s; cōem patris pudentiā facere
Si queris quō egypt^{us} tpe inopie abundabat
in pascuis. Dicim^{us}. qz egypt^{us} ē naturā aliarū
regionū cū abundat frugib^{us} sterīl^{is} est i pascu
is. z ecōuerso. Diutior v^{el} diuturnior em mo
ra flumīs sup^{er} terrā tpa colēdi ipedit. vel sara
exiguit. pascua autē nutrit. Post hec introdu
xit ioseph patrē ad regē. bñdixitq; regl. Inq;
situsq; a rege d dieb^{us} ānoz suorū. ait. Dies pe
regnatōis vite mee. c. xxx. ānoz sūt. parul
et mali. nec puenerūt vsq; ad dies patrū meo
rū. Peregrinatōis dicit^{ur}. qz scī vitā hāc p in
colatu habēt. Vall^{is} dicit^{ur}. qz sapiens accusa
tor est sui. qz autē dicit^{ur} parui. determinauit dī
cens. nec puenerūt zē. Dedit q; ioseph fratrī
bus suis possessiōē in optimo terre solo ra
messet. Dicit tū ioseph^{us}. Locessit eis pharao
vt in eliopollitana vbe quersarent. illic enim
pascua pastores el^{us} habebāt. scdens gratū esse
egyptiis separi a se pastores z nībil qđ eozū
esset istis dedisse. Forte ad tartarozūz helioz
polcos spectabat terra iessen.

De datione sue annona quīte partis fru
gum instituta. Caplm. XCIX.

Qualuit fames

I in egypto. Cūq; defecisset pīū em
ptozib^{us} sustētavit eos ioseph āno
fio p cōmutatiōe pecoz. Seqnti anno cum
iterū fame perfrēt. emīit oēm trā egypti ioseph
p allimētis. z subleclt eā seruituti pharaonis
pter trā sacerdotū quā dederāt eis reges qđ
statuta cibaria ex borrels publicis debebātur.
z iō nō sunt cōpulsī vēdere possessiōes suas.
Circa finē pō sterilitatis ait ioseph ad pīos
En vos z pecora via z terra i manu pharao
nis sunt. Ecce vob reddo terrā z pecora. z da
bo semīa z coletis terrā regl. quīntā prem da

bitis regi. qđtuor reliquas pmitto vobis in se
mentē z in dbos. Qui dixerūt. Sal^{us} nostra i
manu tua est. Et tūc vsq; nūc quīnta ps sol
uit regib^{us} egypti. Et factū est qđ i in legē.

De iuramēto qđ fecit ioseph pī. Cap. C

Abitavit ergo is

h rael i terra egypti auctusq; ē nimis z
vixit i ea. xxxij. annis. factiq; sunt dī
es sui. c. lxxij. ānoz. Cūq; videret dīe obit^{ur} sui
imminere. vocauit ioseph z fecit vt poneret ma
nū sub femore suo z iuraret. i. p circūcisiōis
scitātē iurauit. s; fm iudeos. vel p xpm. qz se
peliret eū i sepulchro maioz suorū. qđ abrahā
mīlū dī. z iterferēdo dicit. vbi moritua fuit ra
chel qđ se excusās qz nō sepelīerat eā vbi ipse
volebat sepelīrī. Cura fuit scīs sepelīrī i ter
ra qđ sciebāt xpm resurrecturū. vt cū eo resurge
rēt. Distat em abrahāmsū a caluarīa fere. xxx
miliarib^{us}. Cūq; iurasset ioseph. quersus i tra
el ad lectulū caput qđ erat ad oriētē. adorauit
deū. Quidā codices hñt adorauit sup caput
pge eius. vel i capite virge sue. z vtrūq; stare
pōt. Potuit em senez hīe vīrgā vt in hac etas
te fieri solet z in x^{po} sup eā adorauit. v^{el} sceptrū
quod gerebat ioseph suscepit donec iurasset.
Cūq; iurasset inix^{us} sup cacumē nōdū reddite
virge. adorauit deū. Nō em credendū est. dī
centib^{us} qz adorauerit sceptrū ioseph.

De bñdiciōe effraim z manasse. Cap. CI.

Terum nuncia

I tū est ioseph qz egrotaret pī eius.
assūptisq; duob^{us} filiis precit^{ur}. Au
diens senez venisse filiū pfortat^{ur} est z sedit in
lecto. vidēsq; iacob ioseph z eius duos filios
ait. Qui sūt isti. Clare em videre non poterat
Et ait ioseph. Isti sūt filij mei qđ dedit mibi
de^{us} i loco isto. Et ait iacob. Isti duo mei sūt.
Sic rubē z symēō deputabū mibi. i. qđsq; tri
bū faciet Reliq; qđ ge
nuer^{unt} noīe frat^{um} suorū Quilibz filioz iacob
vocabunt^{ur} i possessiō
nibus suis. nō faciet
trib^{us}. s; pīetī erūt pos
sessiōib^{us} suis. Vt al
ter. Noīe frat^{um} suorū
vocabunt^{ur}. i. annūerabunt^{ur} tribub^{us} frat^{um} suo
rū ita qz qđā manasse. qđā effraim Applicite
autē ioseph manassen ad dexterā pīis. z effra
im ad sinistrā adorans z petens vt bñdiceret

Libri Genesis

els Jacob po in spu cecellauit man⁹. minoru
dextra suppones. Qd ioseph gnter accepit et
ait. No ita pueit pz. Alter em est pmo genit⁹.
Et ille. Scio fili mi scio. z ille quide erit i po
pulos. s. mior maior erit. z semē ei⁹ crescit i ge
tes. Hoc pletū est i seroboā. q. p m⁹ impauit
decē tribubz. z fuit effraīta. Et ait ad effraīm.
In te bndicet isrl. z dicet i puerbū. Faciat tū
bī de⁹ sicut effraīm z manasse. Et ad ambos
ait. De patrū nroz bndicat pueris istis. z in
uocet nomē meū sup eos. s. noia abrahā z ysa
ac. z crescat i multitudinē sup terrā. Et ait ad
ioseph. De⁹ reducet vos in terrā vestrā. do tū
bī pter fratres tuos sicut inā quaz tull in gla
dio z arcu meo d manu amorreī. Sane eme
rat cā. cagnis a rege emor. s. cū p nece sibi
mīstaz debuerat aufert tibi potestatiue semp
eā obtinuit.

De bndictōibz duodeci tribuū. Cap. CII

Beniuocauit au

c tē iacob filios suos z ait ill. Cōgre
gamī vt an
nūciēvob q futura sūt
i diebz nouissimis. Ad
lraz d dūssioe tē z d
statu tribuū futuro p
phetauit. apertissimē vero de vtroqz xpi ad
uentu.

Deruben.

Capl'm. CIII.

Benprimogeni

r tus me⁹ fortitudo mea. i. quē genit
in etate ro
busta. pncipiū dolori
mei. s. sollicitudinē mee
circa meos filios. vñ
aliū hñt capl'm liberz
meis. Prior in donis
maior i implo. supple
esse debueras. Effus⁹
es sic aq. i. in vñ libi
dinē. Non crescas. qz
ascēdisti cubile patris
tui. Vel ita distingue
Effus⁹ es sic aq. n cre
scas qz ascēdisti cubi
le pīs tui. ac si diceret
Lege primogeniture
honor tibi p alijs de
bebat z duplicitas in

Hiero. in libro. j. he
braicaz qstionū. ge
nes. cap. cc. vij. sic dī
ct. In hebreo scribit
Rubē primoge. me.
for. m. z cap. in l. m.
maior ad portādū. z
maior robore effus⁹
es sic aq. me adūctas.
ascēdisti cubile patris
tui. z ptamiasit strā
tū i ascēsu. Est autē
sensus h. Tu es pmo
gentē me⁹ maior illi
berz. z debebas iuxta
ordinē natiuitatis et
hereditas q pmo

possessioe. s. sufficiat
tibi p crimie tuo parē
eē ceterz. No g super
cresces sic aq bulliēs
supēgrediet vñ sic flus
ulius inundans.

ne⁹ voluptatē effusus es ipetū. idcirco pcpio
tibi vt vltra nō pecces. s. qz in fratru numero
penā ex pctō luens. qz pmo genitū ordinē pō
disti.

De simeone z leui.

Capl'm. CIII.

Simeon et leui

s vasa iniquitatē. qz i furore suo occi
derūt vltros. s. sicut iniquitatē. z foderūt
murū i volūtate sua. Hic apit qz i voluntatē
suā factū fuit istud. Alij habēt subneruauit
taurū. qd quidā de filio regi q rapuerat dinā i
telligūt. qdā d xpo. qdā de taurū xpi. p silem
plm dictū putāt. In pñlio eoz nō vciat aia
mea. s. plane d xpo. De simeō em scribe. de le
ui sacerdotes. qz pñlio xps occisus est. Dū
dā eos in iacob. z disperdā in isrl. Ad lram le
ui forte nō habuit in terra. sed admittens alijs
vtulos habuit ad alēda pecora. Simeō s
mīlīter qz modic⁹ erat forte nō habuit. sed rez
ceptus est in sorte iude.

De iuda.

Capl'm. CV.

Equitur de iu

s da vbi pphetat d reg futuro i iu
da z plane d xpo Iuda te lauda
būt frēs tui. Hoc factū est quan
do alijs hesitantiū p m⁹ post moysen intrauit
mare rubrū. vbi z regnū. pmeruit. Dan⁹ tua
in ceruicibz inimicorū tuorū. z adorabūt te filij
pīs tui. Hic notat regē futurū. Latul⁹ leonis
iudas. h de capite regni. Dauid em mīnīm⁹
fratz elect⁹ est i regē. Ad pā fili mi ascēdisti.
qz pmo dauid plimos hostes habuit. Rege
scēs accubuit vt leo z qñ leena. qz postea in
pace regūt z maxie timebat. Quis suscitabit
eū ad pphetandū. q. d. spūs sol⁹ q direct⁹ est in
dauid. Al⁹ de successioe salomōis dīct potest
nō aufere⁹ sceptrū. l. rex d iuda. z dux d femo
ritū ei⁹ donec vciat q mīnēd⁹ est a pte. scz xps.
Usqz ad trāsmigratiōē babylōis. ex. fuit re
ges d iuda. exinde duces vsqz ad hīcantiū. Et
itēz fuit reges circa tpa xpi. z defecit vtrūqz
z regūt herodes alienigena. z ipse erit expe⁹

Historia

ctatio gentiū sal⁹. s. exoptata nō soluz iudeis:
s; etiā gentibz. Tandē puerit simonē ad filium
iudā de illo xpo mittēdo sic. O fili mi. alle erit
ligās ad vineā pullū suū. z ad vitē asinā suā. i.
gentile z iudeū sibi q̄ vitis ē associabit. Laua-
bit in vino stolā suā. z in sanguie vine palliū
suū. i. carnē suā passiōis sanguine cruentabit.
Pulchriores oculi ei⁹ vino. i. apli. z dētes ei⁹.
id est p̄dicatores. lacte cādidiores. Hebreus
oīa de iuda sic. Nō auferet sceptrū de iuda. i.
quoddā dominū q̄. s. p̄m⁹ intrauit mare ru-
brū. p̄m⁹ obtulit facto tabernaclo. z h̄mōi do-
nec veniat qui mittēd⁹ est. Hebre⁹ dicit donec
veniat silo. i. vsq; ad saule yncū in silo. Post
tū redijt ad iudā. qui eripuit ioseph a manibz
fratrū suoz. Erit expectatio gentiū. i. tribuū.
vñ dñs. Judas ascēdet p̄ vob in plū. Ligās
ad vineā pullū z ad vitē asinā. i. tāta erit ei co-
pia vini q̄ in vna vite onerabit lasū. z ob h̄
etiā rubicūdos dicit oculos. q̄ sic apparet in
oculis bibētū. In cādoze dētū copla ouū. et
lact⁹ notat. q̄ lac comestū apparet in dētibz.
De zabulon. Caplm. CVI.

Abulon in lito

re maris habitabit. z in statioe na-
uū p̄tingens vsq; sydonem. Ad
litterā tribu hec maritima possedit.
De ysachar. Caplm. CVII.

Ysachar asinus

fortis. vñ osse. i. vñ agricola. accu-
bas in terminis. q̄ mediterranea pos-
sedit inter maritimā z mōtes. Et vidit requiem
q̄ esset bona. i. terrā secundā. vñ sedē. z terras
q̄ esset optia. z supposuit humerū suū ad por-
tandū. q̄ in vehēdis mercibz ad mare q̄ i finē
bus suis abūdabāt laborauit. factusq; est tri-
but⁹ fūcis. i. nauibz ferētibz tributa. Hoc he-
brei methaforice exponūt dicētes. q̄ nocte et
die studēdo laborauit. z sō oēs tribz ei seruit.
rūt. quasi magistro dona ferētes.
De dan. Caplm. CVM.

In iudicabit po

pulū suū sicut z alia tribz isrl⁹. Fiat
dan coluber in via. cerastes i semita
mordēs vngulas equū. vt cadat ascensor eius
retro. Hoc in sampsonē iplētū est. q. d. Licet
dan sit mima tribz. tū de ea surget iudex in is-
rael. sicut z de alijs. q̄ ad modū colubis vias

obseruabit. ne hostibz liceat vagari p̄ iudeas
depopulādo vt pri⁹. z sup̄bam philistīm re-
trocedere faciet. S; q̄uis tant⁹ sit. nō tū erit
xps. Vñ subdit. Tū post illū salutare tuū ex-
pectabo dñe. Exponit h̄ etiā de antichristo.
quē ventur⁹ de dan asserunt. qui s̄ scōs mor-
tu pestifere p̄dicatiōis z cornu ptātis arma-
bit. Vñ etia qui ascēderāt ad culmē p̄m⁹
tū. deijcet retro. z tūc veniet saluator ad iudā
clū expectatus Alij referūt h̄ ad iudā. q̄ equū
id est. carnē xpi z ascensorē eius. i. aiām mor-
tu. p̄dicatiōis deiecit in mortē. tamē saluator ex-
pectatus resurget. Sed iudas credit fuisse de
ysachar.

De gad.

Caplm. CX.

Ad accictus vel

latrūcul⁹ pliabit añ eū z ipe accin-
get retrorsū. Gad cū rubē. z dñs
dīa tribu manasse relict⁹ vxoribz z liberis. vl
tra iordanē in finibz suis armat⁹ p̄cessit isrl⁹ in
terrā. p̄ ditiōe accepta a ioseph vt rediret i ter-
ram quā occupauerat. sed post. xiiij. annos p̄-
mus reuertēs. plū vicinaz gentiū aduersus
suos quos reliquerat inuenit. z fortiter dimi-
cans hostes strauit.

De aser.

Caplm. CX.

Ber pinguis pa

nis z p̄bebit delicias regibz. Fert
lis em̄ fuit huius possessio. z deli-
ciz affluens.

De neptalim.

Caplm. CXI.

Eptalim ceruus

emissus. et dans eloquia pulchritu-
dinis. Per velocitatē cerui s̄gē ves-
locitas ēre vberior⁹. q̄ p̄ alijs p̄ciosos fruct⁹
parit. Alij hñt. ager trigu⁹. q̄ sup lacū genes-
saret iordanē irrigat. vñ aq̄ calide ibi sūt. Lōs
mēdationē p̄o eloq̄oz ad mōtē thabor q̄ i fi-
nibz ei⁹ est refert. q̄ eū p̄phe icoluē. vñ q̄ de
p̄mis ei⁹ frugibz offerebat i pascha. vñ fiebat
laus dō q̄ est eloquū pulchritudinis. Tū ad
xpm z aplos verius refert. quia ibi maxime
docuit.

De bñdictiōibz ioseph.

Caplm. CXII.

Ilius Ioseph

accrefcens virtute. s. z dignitate.
vel ppter duas ptes in tribubz. Fi

Libri Genesis

He discurrunt p murū. Hic notat, qz ioseph trāseunte p egyptum mulieres ascendeant muros vt viderēt eius pulchritudinē. Exa- sperauerūt eum z iurgati sunt, iūderūtqz illi habētes iacula. Hoc de fratribz eius vel d vī- ris egyptijs, qui iaculis inuidie armati sūt cō- tra eu. Sedit in forti arcus eius, i. in dño. et ideo dissoluta sunt vīcula brachiorū z ma- nuū illius p manus potētis iacob, i. deus q est potētia iacob soluit vīcula quibz ligauē- rant eū fratres. Inde pastor egressus ē lapis israel, qz de eo ieroboam qui foriter rexit isrl. id est, x. tribz, vī pastor totius familie pīs in egypto. Hebreus habet verius. Inde pasto- riū lapidē in israel. Post cōmendationē eius benedixit ei sic. Deus pīs tui erit adiutor tu- us. Omnipotes benediceat tibi bñdictōibz celi desup, bñdictioibz abyssi lacētis deorsū bñdictōibz vberū z vīlue. Qdo cōuersus, qz p pceptione z nutritione ponit. Optat ei rorem celi, fertilitatē terre, vbertatē lactis, fe- cunditatē pecorū. Benedictōes patris tui cō- fortate sūt bñdictōibz patrū ei, donec ve- niret desiderū collūi eternoz. Hic ad literā nihil est expositū. Forte sic intelligi pōt. Le- git in numeris. Inclinati sūt scopuli armon- vel gestierūt scopuli armō, z in psalmo. Dō- tes exultauerūt sicut ardetes, z c. h. a. o. Et hoc dicit desiderū collūi eternoz. Hec tria ad idē spectāt. Alibi dīant colles tetragoni eterni. Dicitm? q iuxta armō fuisse colles aspernimos z sareos, z ideo dicti sūt eterni. Quattuor ha- bebāt ceraunia, vñ z tetragoni dicti sunt qru aliqua ps inclinata est corā isrl, vt facile trans- fret, z quasi applausit eoz aduentū. Et forte dīmidia tribz manasse circa mōtes illos for- tem habuit. Et est sensus. Sic benediceat io- seph, donec p colles exultātes intret terraz p- missam, z vltra, qz donec inclusūū est. Forte pphetauit de mōte effraim, z mōte samarie, in quibz regnauit isrl, vel de montibz medoꝝ et plāz, vltra quos exulat adhuc effraim z ma- nasses, z letata est terra de exilio hostiū, z tūc donec excludiūū est. Tūc enī termiata est glo- ria israel. Et hebreo habet hīc sensus: Donec fungant colles eterni celo. Et est sensus. Be- nedictus sit ioseph vbiqz, more loquēdi. Sic enī solet dici. donec celū z terra coeāt. Et hec omnes benedictōes fiāt in capite ioseph, z in vertice nazareth, i. sancti inter frēs suos.

De beniamin. Caplm. CXIII.

Eniamin lupus

b rapar mane comedit p̄dam, z ves-
pere dūdet spolia Quidā referūt
hoc ad hierusalē q fuit i forte beniamin, q dī-
cit lupus rapar, qz sanguinē pphetaz z chri-
sti fudit, z mane egressiōis de egypto p̄dam,
id est legē qsi exortam a deo accepit, z adhuc
eā comedit, sed in vespera mūdi diuidit spiri-
tū viuificantē a lra occidēte. Hebrei ad altare
qō fuit in hierusalē referūt qō dī, lup⁹ rapar,
ppter ignis voracitatē, in quo mane sacerdo-
tes pponēbāt victimas ad adolendū, vespere
ip̄i inter se pres suas q de sacrificijs eos con-
tingebāt diuidebāt. Sed ver⁹ de paulo intel-
ligit qui fuit de beniamin, q pmo fideles p̄se-
cutus post fidelis eloq̄a dei z grad⁹ ecclīe dī
sp̄sant, vel qz hec tribz multū fuit bellicosa.
Et bñdixit singulis p̄ijs bñdictōibz, nō q
singulis bona dixerit, s; qz bñ z ppheticē dī-
xit, vel qz ex mat̄ia parte benedixit eos.

De morte iacob z trāslatiōe eius in ebron.

Caplm. CXIII.

Eclocutus estia

b cob collegit pedes suos sup lectu-
lū z obiit, z appositus est ad p̄lm
suū, i. ad angelos certa spe tandē in re. Nonū
quidē est q appositus est ad abrahā z ysaac,
sed tā pauci p̄ls dīci nō possunt. Vel popu-
lus dīci p̄nt oēs ab adā p̄destinati qui erāt i
sinu abrahāe. Ioseph p̄o p̄cepit medic⁹ vt cō-
dirēt eū aromatis, z custodirēt eū egypti, xl.
dieb. Hos enī erat ethnicorū incōdita serua-
re corp⁹, i. dieb, z singulis dieb plāgere, et
fonere ea calida aqua, vt sc̄ret vtrū aīa egres-
sa an sopita foret, cōdita s; o, xl. dieb seruabāt
Hebreis mos erat incōdita seruare, vñ, dieb
cōdita dieb, xxx. Seruauerūt igitur z ip̄i sa-
cob dieb, xxx. z ita sub amboꝝ custodia trās-
ierūt dies, lxx. Fideles mō qz mortuos suos
fide z virtutibz cōditos aīūt, xxx. diebus eos
plāgunt, i. speciales missas sub nūcro tot die-
rum p ip̄is celebrāt. Quidā tertiā dīe marie
celebrāt, p spū aīa z corp⁹. Alij septimā, quia
transeūt mortui ad septimā quietis, vel p se-
ptenario aīe z corp⁹is. Significauit aut so-
seph pharaoni per intercessores q iurauerat
patrī de sepultura. Et accepta licētia a pha-
raone, comitat⁹ fratribz suis, z multis senibus
egypti deuolit ad sepeliendū patrē in hebron

Historia

sed timētes bella deuiauerunt a recto itinere
reuerūtq; ad arēā adad. vbi postea ppls mur
murās ptra deū diuino igne psumptus est. z
plangerūt tibi dieb; septē. Et ob h̄ indigne dī
serūt locū illū plāctū egypti. Tandē redeun
tes ad rīā trāsito iordane sepelierūt eū in spe
lunca duplici. Redijtq; ioseph in egyptū cūz
fratrib; z vniuerso comitatu.

De reditu ioseph z ei⁹ morte. Cap. **cxv**

Imentes vero

fratres ei⁹ ne mortuo patre meoz
fieret iniurie eoz dixerūt ei pī tuus
adhuc vīcēs mādauit vt hec verba tibi dice
rent. Obsecro obliuiscaris scelerū fratrū tuo
rum. nos q̄z oram⁹ vt patri tuo dīmīttas in
quitatē hāc. Et adorauerūt proni in terram.
Fleuitq; ioseph z ait. Nolite timere. z sola
tus est eos. Vixitq; c. lxx. annos. z vidit fili
os effraim vsq; in tertiā generationē. Et etiā
de machir filio manasse nati sūt filij in genib;
ioseph. Aliq; fratrib; suis. De adhuc visita
bit vos. z reducet ad terrā p qua iurauit pa
trib; vestris asportare ossa mea vobiscū. Cū
q; adiuuasset eos sup h̄ mortu⁹ est. z p̄ditus
aromatib; reposuit in loco in egypto. nec mor
tus donec egressi sunt filij isrl d egypto. Alij
fratres fm iosephū q̄sq; in obitu suo defere
bat z sepeliebat in hebron. z post trāslati sūt
in siebem.

Explicatio etodi.

De seruitute filioz israh.

De dolo obstetricum.

De submersione paruuloz.

De ortu z educatiōe moysi.

De vtore moysi ethiopiā.

De fuga moysi z affinitate setro.

De visione dei in rubo.

De signis datis moysi.

De reditu moysi in egyptum. et dīmīssione

vtoris.

De pmo ingressu ad pharaonē.

De afflictōe filioz israh.

De mutatiōe p̄gaz in colubū.

De plagis egypti. z aqua versa in sangui
nem.

De ranis.

De ciniphibus.

De cinomia.

De morte peccoz.

capit. j.

cap. ij.

cap. liij.

cap. liij.

cap. v.

cap. vij.

cap. viij.

cap. viij.

cap. ix.

cap. x.

cap. xj.

cap. xij.

cap. xij.

cap. xij.

cap. xij. z. xv.

cap. xv.

cap. xvij.

cap. xvij.

cap. xvij.

De viceribus z vesicis

De grandine

De locustis.

De tenebris.

De diebus egyptiacis.

De agno pascali z dieb; azimoz.

De p̄mogenitoz morte.

De exitu israhel de egypto.

De sanctificatiōe p̄mogenitoz.

De deserto egypti.

De ducatu colūne z mari rubro

De transitu maris rubri.

De dulcoratiōe aq̄z i marath.

De fontib; z palmis in helym.

De cornicib; z manna

De aqua data in raphidim.

De pugna cōtra amalech.

De subdiuisione magnatum ad consilium

setro.

De puentu ad montē synai.

De dātōe legis verbotenus

Explicatio decalogi.

Primū mandatū.

Secūm pceptū. Tertiū pceptū.

Quartū pceptū. Quintū pceptū.

Sextū pceptū. Septimū pceptū.

Octauū pceptū. Nonū pceptū.

Decimū pceptum.

De altari faciendo.

De iudicijs.

De federe firmato asperione sanguinis vītu

lorum.

De pmo ascensu moysi in mōtē.

De tabernaculo faciendo.

De scemate arche.

De p̄piciatorio z cherubin.

De mensa z coronis.

De panib; p̄positionis.

De vasis libamīnū.

De candelabro.

De partib; tabernaculi.

De distictōe tabnacki z vtrozq; velo

De cortinis z sagis.

De modo tegēdi fm bedā.

Josephus aliter.

De pellib; suppositis.

Quid figurabāt p̄dicta.

De altari holocaustoz.

De situ altaris z vasis eius.

De attrito circa tabernaculū.

De lucernis.

cap. xx.

cap. xxj.

cap. xxij.

cap. xxij.

cap. xxij.

cap. xxv.

cap. xxvj.

cap. xxvij.

cap. xxvij.

cap. xxix.

cap. xxx.

cap. xxxj.

cap. xxxij.

cap. xxxij.

cap. xxxij.

cap. xxxvj.

cap. xxxvj.

cap. xxxvj.

cap. xxxvj.

cap. xxxix.

cap. xl.

cap. xl.

cap. xli.

cap. xliij.

cap. xlv.

cap. xlvj.

cap. xlvij.

cap. xlvij.

cap. xlix.

cap. li.

cap. li.

cap. liij.

cap. xlv.

cap. xlvj.

cap. xlvij.

cap. xlvij.

cap. xlvij.

cap. l.

cap. li.

cap. liij.

cap. liij.

cap. liij.

cap. liij.

cap. liij.

cap. liij.

cap. liij.

cap. liij.

cap. liij.

cap. liij.

cap. liij.

cap. liij.

Libri Exodi

De cōmunitibz festibz sacerdotū, cap. lxiij.
 De pontificalibz indumentis, cap. lxiij.
 De mitra z thīara, cap. lxx.
 De typo vestium, cap. lxxj.
 De cōpositōe altaris icēss. z loco ei, ca. lxxij.
 De cōpositōe thimiamatis, cap. lxxij.
 De pfectōe scē vinctōis, cap. lxxix.
 De labio eneo, cap. lxx.
 De redēptōe numeroz, cap. lxxj.
 De electione artificum, et datione tabula-
 rum, cap. lxxij.
 De vitulo conflatū, cap. lxxij.
 De pcece moysi z minis dei, cap. lxxij.
 De trāslatōe potis tabernaculi, cap. lxxv.
 Quomoyes vidit postiora dñi, cap. lxxvj.
 De secundis tabulis et gloria vultus Moysi, cap. lxxvij.
 De cōpositōe tabnacti z erectōe, ca. lxxvij.

Explicatio exodi.

Caplm. I.

Istoria sequi

tur exodi, nō alia qdē a p̄dicta
 b s; eadē p̄tinuata sed ppter fasti-
 diū tollendū in qnq; partitio-
 nes distincta est, quaz quilibz
 p̄rium libri sortita est vocabulū. Etiam hec
 quinq; distincte sunt ab hebreis, p. lūij. tho-
 mos. quoz. xij. p̄cesserūt in genesi. Hec autē
 scda partitio grece dicitur exodus, latine exitus.
 Qdos em̄ iter vel via dicitur. Agit em̄ de exitu is-
 rael de egypto. Hebraice dicitur elosimoth, a p̄in-
 cipio libri z sonat hec sūt noīa, sicut nos a p̄in-
 cipijs suis psalmos noīam.

De seruitute filioz israel, Caplm. II.

Mirrexit igitur

a rex nou⁹ in egypto, longo tpe post
 mortē ioseph. Ab illo em̄ sub quo
 fuit ioseph qui p̄p̄rio noīe dicitur est nepheres
 Ottau⁹ regnauit ammonaphis, sub q̄ natus
 est moyses. Regno autē trāslato ad aliā do-
 mū. rex ille ob h̄ q̄si nou⁹ ignorauit beneficia
 ioseph. q̄ p̄ulerat egypto, z odiebat isrl' mar-
 me vt ait ioseph. q̄ inuidērūt eis egyptij, p-
 pter virtutē ingenij, z laboris industriā, z af-
 fluentiā opū. z sobolis nobilitatē. Et ait rex
 ad pplm suū. Populus isrl' fere fortior est no-
 bis. sapiēter opprimam⁹ eū. ne multiplicatus
 vel ip̄e p̄tra nos insurgat, vel addatur hosti-
 bus nostris, z egrediat liber. Imposuit ergo

eis graues angarias operū quibz fracti non
 vacarēt amplecti, z magistros operū p̄fecit
 eis hebreos, sed magistros operū p̄fecit egypti-
 os vt durius affligerēt eos. Cōerūt ḡ late-
 res et quibz edificauerūt regi ciuitates taber-
 naculoz. phisō z ramassen. Ciuitates quidē
 prius erant sed nō erāt tabernaculoz. eratq; i
 finibz egypti. z ideo murauit eas pharao, vt
 sibi poneret armatos q̄si in tabernaculis sem-
 per excubantes. ne quis posset ingredi vel eo-
 gredi sine regis nutu. Vel tabernaculoz. id
 est. pauperū prius. z opere illoz illas ditauit
 Vel vt alia littera habet: positionū vbi s; fi-
 scus reponeret. Aliud etiā opus nō tā graue
 q̄ seruile imposuit eis. vt lunā plateaz z for-
 des vicoz cophinis exponerēt. de quo legist.
 Manus eius in cophino serulerūt. Tertius
 etiā addidit opus fm iosephū. vt fluuiū per
 multas deriuationes diuiderēt. z circūdarēt
 ciuitates fossatis. ne eas inundare fluui⁹ va-
 leret. z lam. cccc. annos in his miserijs expen-
 derunt. t. compleuerūt. Quāto magis aūrop
 p̄imebant. tāto magis deo auctore multipli-
 cabantur.

De dolo obstetricum, Caplm. III.

Mod vidēs pha

q rao alium excogitauit dolum, et p̄-
 cepit obstetricibz hebreoz sepho-
 rez phue que perant multitudinē obstetricū,
 vt masculos hebreoz in obstetricando inter-
 ficerent. z abortum factum esse mentirentur.
 Feminas autē reseruarent. Tum quia fragi-
 lis sex⁹ nocere nō poterat. z libidini egyptioz
 deseruient. Tum quia quidaz sacroz scriba
 regi p̄dixerat eo tēpore in israel masculū na-
 sciturū: qui regnū egypti humillaret, z virtus
 te vnuerfos transcenderet. Timuerunt vero
 obstetrices deū z seruauerūt mares. Que cū
 a rege arguerent. mentite sunt dicentes. He-
 bree scientiā obstetricandī habēt. priusq; ve-
 niamus ad eas pariuunt. Et quia timuerūt de-
 um edificauit illis domos. t. locupletauit eas
 cum essent pauperes vel fecundauit eas cum
 essent steriles. Augustinus dicit obstetrices
 venialiter peccasse. Gregorius videtur velle
 q̄ mortaliter. Dicit enim q̄ merces benigni-
 tatis earum posuit in eterna vita retribui. sed
 pro culpa mendaciū in terrenā compensatio-
 nem declinata est.

De submersiōe paruuloz, Caplm. III.

e 3

Historia

Idēs ergo pha

v rāo dolos sibi nō prodelle aperte aggressus est eos. p̄cipiēs vt quicquid masculini sexus nasceret in israel in fluu-
men p̄iceret. et multi eo tpe submersi perierūt. Pro quo pctō credidit de⁹ egyptios tradidisse in hunc errorem. vt apim p̄ deo colerent. Erat autē ap̄s. vt ait plini⁹. qui ⁊ testat se vididisse eum quidā taurus. qui ex improuiso egrediebatur de flumine. habens in humero dextro signū candidū instar lune corniculatē. ad quez cū statim p̄fluere egypti. omni genere muscosos p̄sallentes leuabat in aera. ⁊ sup̄ eos tā-
q̄ p̄sallens ferebat. ⁊ ad motū vel stationem ip̄ius ip̄si in terra mouebant ⁊ stabāt ⁊ eadez die euanescebat. Dicūt autē quidā q̄ in festo serapis annuatim emergebat. vnde ⁊ ip̄m serapim. id est. serap̄i consecratū autumant vocatum. Alij autē p̄ decētiū semel apparere dicunt. Alij tantū tpe iusti sacerdotis heliopolis. iniusti nō. vt quasi diuinitus iusticia indicaret sacerdotū. Peccatū ergo fluminis puniuit deus in errore fluminis.

De ortu ⁊ educatione moysi.

Caplm. V.

Gressus est post

e hec vir leuita noīe arā. vel amram qui accepit vxorē contribulē nomīne iacob. qui volebat accedere ad vxorē post edictū. malēs carere libris q̄ in necē p̄ creare. Cui de⁹ p̄ somnū astitit. vt ait ioseph⁹ dicens. ne timeat vxorē cognoscere. q̄ puer quē timebant egypti nascitur⁹ esset ex ea. etiā de sacerdote aaron ei significauit. Tandem p̄cepit mulier ⁊ peperit filiū sub silentio. eo q̄ non multū ei dolores partus insteterint. Et videns puerū elegantem abscondit eūz tribus mensibus. Cūq̄ celare non posset. sumpsit fuscāz scirpeam in modū fisci. ⁊ lacet rotūdi vīmine complexā. ⁊ linxit eam bitumine ac pice. ⁊ ponēs inuis infantulū in carecto rīpe eum exposuit. ne impetu fluminis raperet. et stante p̄cul sorore paruuli maria ⁊ expectante relēgitur ex matris p̄cepto. Ecce autē descendit terimith filia pharaonis vt lauaret in flumine. que videns alneolū. ⁊ affert sibi iubeū vidit paruulū vagientē. ⁊ misera est eius dicens. De infantibz hebreoz est hic. Sic enī deus eum venustauerat. vt etiam ab hostibz

dignus alimento haberet. Et cū egyptie plures ei admoūissent vbera ad lactandū. facies auertebat. Et ait maria. Vls inq̄t hebreā ad ducam. forte vbera gentis sue sequet. Et p̄cepto ergo terimith abiens matrē paruuli tā q̄ alienā adduxit ⁊ accessit ad eius vbera puer. Suscepit ergo a terimith alendū puerum et ablactatū reddidit filie pharaonis. que ad optauit eū in filiū. ⁊ dictus est moyses. E gyp̄tū enī moys aquā. s. saluatū dicunt. Quēz dū quadaz die terimith obtulisset pharaoni. vt et ip̄e eum adoptaret. admirans rex pueri venustatē. coronam quāz tunc forte gestabat capiti illius imposuit. Erat autē in ea hamonis imago fabrefacta. Puer autē coronā protexit in terrā. ⁊ fregit. Sacerdos autē ellopoleos a latere regis surgens exclamauit. Hic est puer quem nobis occidendū deus monstrauit. vt de cetero timore careamus. ⁊ voluit irruere in eum. sed auxilio regis liberatus est. ⁊ persuasione cuiusdā sapientis. qui p̄ ignorātiā hoc factum esse a puero asseruit. In cuius rei argumentū cum prunas allatas puer obtulisset. puer eas ori suo apposuit. ⁊ lingue sue summitatē igne corripit. Unde ⁊ hebrei impeditoris lingue eū fuisse autumant. Tante p̄o pulchritudinis fuit vt ait ioseph⁹ vt null⁹ adeo seuer⁹ esset qui eius aspectū nō hereret. multiq̄z dū cerneret eum per plateas ferrē. occupationes in quibus studebant desererent.

De vxore moysi ethiopiā. Caplm. VI

Actū est autem

f cum adultus fuisset moyses. ethiopes vastauerūt egyptū vsq̄ ad mēphim ⁊ mare. quo circa pueri ad diuinationes egypti acceperunt responsum. vt auxillatore vterentur hebreo. ⁊ vix obtinuerūt a terimith. vt exercitus quē parauerant moysen p̄ficeret duce. prius prestitis sacramentis ne ei nocerent. Erat autē moyses vir bellicosus et peritissimus qui fluminis iter tanq̄ longius p̄mittens. p̄ terram duxit exercitum itinere breuiori. vt improuisos ethiopes p̄ueniret. Sed per loca plena serpentibz iter facies. tulit in archis papiris sup̄ plaustra ibices. et confas. s. egyptiacas naturaliter infestas serpētibz. que rostro p̄ posteriora imisso aluum purgant. castracq̄ metatur⁹ p̄ferebat eos vt serpentes fugarent ⁊ deuorarent. ⁊ ita tul⁹

Libri Exodi

per noctem transibat exercitus. Tandem puen-
tos ethiopes expugnans, inclisit eos fugien-
tes in ciuitate saba regiaz, qua post cambises
a nomine sororis sue ineroem denominauit.
qua cum quita in expugnabilis erat diuiti⁹ ob
sedisset, oculos suos iniecit in euz tabris filia
regis ethiopum. et ex codicto tradidit ei dul-
tatem si duceret eam vxore, et ita factum est. In
de est q maria et aaron iurgati sunt aduersus
moysen p vxore eius ethiopissa. Dum autem
redire voluisset non acquiescit vxor. Proinde
moyses tanq³ vir peritus astroz⁹ duas ima-
gines sculpsit in gemmis. hui⁹ efficacie. vt al-
tera memoriā, altera obliuione pferret. Cum
q³ paribus anulis eas inseruisset. alterum
scz obliuionis anulum vxori prebuit. alterum
ipse tulit. vt sicut par amore sic paribus anu-
lis insignirentur. Lepit ergo mulier amoris
viri obliuisci. et tandem libere in egyptuz re-
gressus est.

De fuga moysi et affinitate ietro.

Caplm. VII.

Diebus illis

egressus moyses ad fratres suos
in terrā iessen vidit afflictionem
eorz. et pfectū operis egyptiū per-
cutiente quendam de hebreis. et secreto percussus
egyptiū abscondit in sabulo. Et egressus alte-
ra die vidit duos hebreos rixantes. Qui dum
argueret eū qui fecerat iniuriā. Rndit. Quis
te constituit iudicē sup nos. Num me occidere
vis sicut occidisti heri egyptiū. Viratus est
moyses quomō palā factū erat verbū hoc. et
tūmūt pferim cū audisset pharao verbū hoc
et quereret eū occidere. Qui fugies p desertū
venit in terrā madian. et ciboz inopiaz (vt ait
ioseph⁹) virtute tolerāte supabat. et venit ad
ciuitatē madian circa mare rubrū. sic nomina-
tam a quo dā filio abrahe de cethura. seditz
iuxta puteū. Erant autē sacerdotes madian. id
est primati qui antiquit⁹ sacerdotes dicebant⁹
vij. filie. q dicebat⁹ rael agnōiatus ietro co-
gnominatus cine⁹ que venerant vt haurirēt
aqua gregib⁹ suis. Officiū em gregū alendo-
rum tūc etiā erat mulier. marie in regione d⁹o
goditarū. Supuientes autē pastores repu-
lerāt eas. quos prohibuit moyses ab iniuria
virginū. et ad aquauit greges eaz. Que matu-
rius solito redeūtes rogauerūt patrē. ne bene-
ficiū pegrini retribuat⁹ p⁹uaret. Vocatus

q³ moyses iurauit vt habitaret cū eo. Et acce-
pit vxore filiaz eius sephorā. q peperit ei ger-
son. quod sonat aduena. eo q in exilio genne-
rat eū. peperitq³ alterū quē dixit eliezer. id est
mei adiutorium. deditq³ ei socer omnē curam
gregum suoz. in quibz oīs antiquis barbaris
erat possessio.

De dei visione in rubo. Caplm. VIII.

Indemortuus

est rex egypti et clamauerūt filij isrl⁹
ad dñm et recordat⁹ est feder⁹ quod
pepigerat patribz eoz. Moyses at pascibat
greges ouiu in deserto. Cūq³ minasset gregē
ad interiora deserti. venit ad montē dei synai. q
et in qdam pre sui dicit⁹ est oreb. et apparuit ei
dñs in flāma ignis in medio rubi. Ignis au-
tē viriditate rubi depascibat inori⁹. Erat autē
mōs ad pasturas egregi⁹ et herbis abundās.
q³ pastores illuc ascendere nō p⁹mebāt. tū qz
mōs excelsus erat. tū qz opinio erat deuz ibi
habitare. Et ait moyses. Vādā et videbo vi-
sionē hāc magnā. et vocauit eū dñs de rubo
et ait. Moyses moyses. Qui rndit. Assum.
Et dñs. Tolle calciamenta tua. locus em in q
stas terra sancta est. Et ait. Ego suz de abra-
ham. deus ysaac. et deus iacob. Vidi affli-
ctionē populi mei in egypto. et descendī vt li-
berare eū. et educā eum in terrā fluentē lacte et
melle. ad loca chanane. et hei. amor. et i. ferezei
euei. et iebusei. Nōmē autē gentis septime. s.
gergesei. tacuit. et fere vbiq³ tacet nisi i deuto-
nomio. Sz rei mittā te ad pharaonē vt edu-
cas populū meū de egypto. Et dixit ei moy-
ses. Quis ego sum vt eā ad pharaonē. Et do-
mīnus. Ego ero tecū. et habebis h signum q
miserim te. Cū eduxeris populū meū de egypto
inmolabis deo sup montē istū. q. s. d. tunc
videb q ego fui tecū. et eduxi te de tra egypti.
Hebrei tū termināt h versū q miserim te. Et
ait moyses. Si dixerint filij israel. q³ est qui
misi te. q³ est nomē ei⁹. qd dicā eis. Cui dñs
Ego sum q sum. q. d. vocor q sum. Et dices
eis. Qui est misit me ad vos. Dices etiā. De⁹
abraam. de⁹ ysaac. de⁹ iacob misit me ad vos
Hoc nomē mibi est in eternum. quia hī tres
testes viuunt in eternuz. Ioseph⁹ dicit. Dicit
ei suam appellationem. quam homines pri-
us non audierāt. nec mibi fas est dicere. Va-
de congrega seniores israhel et dices eis q
appanū tibi in rubo. et misi te ad liberandū

Historia

eū. et egredientē tecū ad regē egypti. Et dices ad eū. Deus hebreorū vocauit nos. Ibi^m v^t am trūū diez in solitudinē. vt inole^m do no stro. Scio tū q nō dimitter vos nisi p manū validā. et pcutiā egypti in mirabilibz meis. Nec exibitis vacuū. s; postulabit; ab egypti; is et cocellaneis vestris vasa p̄ciosa et vestes et spoliabitis egyptū. Dicunt hebrei postulasse vt dono darent. sed verū est q mutuo. Excu^s sant aut p p̄ceptū dñi.

De signis datis moysi. Caplm. ix.

Et ait moyses.

e Nō credēt mibi. Cui dñs. Quid

est qd tenes in manu tua. Redit.

Virga. Et ait. Projice eā i terrā. Et p̄iecit. Et p̄sa est i colubruū. Et erpauit moyses. ita vt fu geret. Et dixit dñs. Apphēde caudā e⁹. Et cū tenuisset. versa est i v̄gā. In hebreo em cor luber femi gen⁹ est. Et ait. Hoc signū facies vt credāt tibi. Et adiecit. Mitte manū tuā in sinū tuū. Et misit. et facta est leprosa. i. albida instar niuis. Itē ait. Retrabe manū in sinū. Et retraxit. et p̄tulit. et erat similis carni reliq̄. Et itē. S; neq; hīs diebz signis credēt. Sume aquā fluminis. et fūde sup terrā aridā: et ver tē in sanguinē. Et ait moyses. Obsecro dñe. mitte aliū. nā ip̄dictorū lingue fact⁹ sum ex q locut⁹ es ad seruū tuū. nec etiā eloq̄es suz ab herit nudiūserti. Et dñs. Quis fecit os. qd mutū aut surdū. qd videntē aut cecū. Nonne ego. Age igit; docebo te. et ero tecum. Et ille. Obsecro dñe. mitte quē missur⁹ es. Et dñs q si turbat⁹ ait. Aaron frat tu⁹ eloq̄ns est. et ipe egrediet in occursum tuū gaudēs. pone verba mea in ore e⁹. et ostendā vob qd agere debeat. Virgā sume i qua facur⁹ es signa. Venit q moyses ad ietro et ait. Reuertar ad frēs meos in egyptū. vt videā si viuāt. Eul ietro. Vade in pace. Hora aut faciēti dixit iterū dñs ad moysen. Vade in egyptū mortui sūt qui querebāt aīam tuā. pharao. s; et cōplices eius. Vel plurale ponit p singulari. si solus pharao querebat.

De reditu moysi in egyptum et dimissione vxoris. Caplm. xi.

Et ait ergo moy

t ses vxorem et liberos. et imponens sup asinū. p̄fectus est. Cūq; esset in itinere in diuersorio vt comederet. occurrit ei

dñs. i. angelus euaginato gladio. et volebat occidere moysen. s; quia vxorem ducebat et filios contra voluntatē dei. essent enim impedimento. Vel quia puerū ducebat qui incircūcisus erat. Alterū forte tā circūciderat moyses. Nō enim credendū est illis qui dicūt aliterum remāssisse cū ietro. cū sup: a ait. liberos. Tulit illico sephora acutissimā petrā. et circūcidit prepucium filiū sui. tetigitq; pedes eius et ait. Sponsus sanguinū tu mibi es. et dimisit eū postq; dixerat hoc. vt ait Augustinus. Locus iste breuitate obscurat⁹ est. Vbi ergo ait. tetigit pedes e⁹. intelligendū est. sanguis tetigit pedes pueri vel angeli. Unde irata ait viro. Es ne mibi vir sanguinū. i. An ex p̄iugio tuo tantū scelus teneor agere. vt fundam sanguinem filiū mei. Et recessit ip̄a ab eo vel angelus. Hebre⁹ ita habet. Et tetigit pedes eius. i. sephora moysi. Indignans em p̄puclum fecit ad pedes moysi et ait. Gener sanguinum tu mibi es. i. tu gener patris mei ideo fac⁹ es. vt esses mibi. i. carni mee in filio ad sanguinē. i. ad mortē. Vel sanguis meus effusus est ad placandū angelū qui tibi mortē minabatur. Et dimisit angelus moysen. qd in hebreo patet. Tamē hebreus habet. Relaxauit eū angelus. quē prius. i. vsq; ad mortem artabat. Et hinc volunt quidā mortē circūcidēdi petrinis cultellis habuisse principū vel a ioseph in galgalis. Tamē vbi nos habemus petrā. hebre⁹ habet acle. et dicit acutissimā aciem nouaculā. Unde et iudei nouaculis circūcūdunt. Fabulant⁹ quidā hebrei vsq; ad dauid circūcisionē factā petrā. Sed qz in dei cione do goliā ferz loricez galee cessit lapidi facto quasi dans ei locū. deinceps cessit lapis ferz in circūcisione.

De primo ingressu ad pharaonem.

Caplm. xi.

Suit itaq; moy

a ses sol⁹ tenēs p̄gam i manu. intrauitq; aarō dño iubente desertū sy⁹ naiz occurrit moysi i mōre dei. dixitq; ei moyses p̄ba dñi et signa q mādauerat. Venerunt qz simul. et p̄gregauerūt seniores israel. Locutusq; est eis aaron oīa verba dñi. et fecit signa corā eis. et crediderunt. Post heccum senioribus israel ingressi sunt ad pharaonem et dixerunt ad eū. Hec dicit dñs deus israel. Dimitte te populū meū vt sacrificet mibi in deserto

Libri Exodi

Et ille. Hec deo dñm z israel nō dimittā. Et il
li. Ibm? vīā trīū dīez in solitudinē. vt sacrifici
cemus deo nro. In q̄ nec p̄teritas nec duplici
tas intelligēda est. Eo em ordine forsitā p̄ls
educeret. si pharao pplm dimississet Tūc moy
ses fm iosephuz cōmēorauit ei quāta fecerat
egyptijs oppressis ab ethiopijs. z cōmēorauit
labores z p̄cula q̄ p̄ eis tulerat. z q̄ p̄ eis cō
dignā nō accepit retributōez. pariterq̄ q̄ sibi
p̄tingebāt in sina exposit. Quē rex deridens
seruu suū fugitiuū vocauit. z p̄ seditiōe eū re
dixisse. Tūc ait rex seruīs suis. Vult? est p̄ls
quāto maior: si dederitis ei requiē ab operibz
Et p̄cepit ne vltra darent eis palee ad cōfici
endos lateres. q̄ cōminute luto miscebant vt
solidiores essent lateres. vel lateres pont? coq̄
bant p̄ lignoz penuria in egypto.

De afflictioe filioz israel. Caplm. xxi.

Primebantur

o ergo hebrei opibz nocte colligendo
paleas. z die lateres faciendo. z idem
num? latez extigebāt ab eis qui z p̄r? Fla
gellatiq̄ sunt magistrat? de filijs isrl. q̄ p̄rāt
fratribz suis opantibz. nocte colligēdo paleas
a p̄fectis pharaōis. Magistratus em opum
hebrei erant. p̄fecti vero ingīs egyptij. Ue
neritq̄ p̄positi filioz isrl ad pharaonē z dice
rūt. Cur inq̄ agis h̄ fuos mios. Qui alt. Cla
catis oculo z ideo dicitis. Eam? sacrificemus
dño. Ite g. opamini. palee nō dabunt vobis
Lūq̄ egredierent. occurrerūt moyfi z aaron. z
dixerūt eis. Videat dñs iniuriā veltrā nos.
et iudicet. qm̄ feterē fecistis nos. i. abomina
biles reddidistis corā pharaōe. Et ait moyses
ad dñm. Cur misisti me vt affligeres populū
istū. Cui dñs. In manu robusta cūctam eos
Et adiecit. Ego sum q̄ apparui abrahā z ysa
ac z iacob in deo oipotentē. i. q̄ sum oipotēs.
z nomē meū adonai nō indicauit eis. i. fortitu
dinē z potentia ad q̄s p̄tinet h̄ nomē. s. p̄tē
tē z sapientia. ad q̄s p̄tinet hely z helyoy. Vel
nō indicauit sicut tibi. Apparuit em dñs abra
he. sed moyfi locut? est facie ad facie. Et iterū.
Introducā vos in terrā sup quā leuauī ma
nū meā. i. iurauī. vt darē eā patribz vestris. ego
dñs. q. d. Ita verū est h̄. sicut ego sum dñs. et
est iuramētū species. Narrauitq̄ moyses hec
oīa filijs isrl. nec acquieuerūt p̄pter angustiam
spūs. Cōnumerat aut h̄ historia p̄ncipes do
moz p̄ familias suas. sed de tribubz tantū. scz

ruben. symeō. z leui. Nob aut de solo leui dis
cere sufficiat. Filij leui fuerūt. gerson. caath. z
merari. Ex quibz tres familie leuitaz deriuā
te sunt. gersonite. caathite. merarite. Filij ca
ath amrā z isuar chore. Filij amram de loca
beth. aaron moyses z maria. Accepit aut aar
ron vxorē elizabēth filiā aminadab. sororem
naafon. q̄ pepit ei nadab z abiud eleazar et
ithamar. Eleazar accepit vxorē d̄ filiāz pha
nuel. q̄ pepit ei phinees. Jitē est moyses z aa
ron. quibz locut? est dñs in terra egypti. Hoc
addit eldras. vt quidā dicit. Vel moyses de
se tanq̄ de alio locut? est.

De mutatioe virgarum in colubrum.

Caplm. xxi.

Locutus est

l dñs ad moysen. Loqrē ad phara
onē oīa q̄ loqr tibi. z ne timeas eū.
Ecce p̄stitui te deū pharaōis. i. potentē. i. spō
z in terra eius facere signa ad modū dei. Aar
ron crit p̄pheta tu? i. p̄locutor. Nō tñ moyses
deus. vel aaron p̄pheta. Ingressiq̄ sunt moy
ses z aaron ad pharaonē. Moyses erat. lxxx
annoz. aaron. lxxxiij. qm̄ locuti sūt ad phara
onē. Tulit g. aaron ḡgam moyfi. z elecit eā in
terrā corā pharaone. z versa est in colubrum.
Vocauitq̄ pharao maleficos. z fecerūt sicut
p̄dicētes singli ḡgas suas. q̄ verse sunt in dra
cones. sed deuorauit ḡga aaron ḡgas eorū.
Et sciendū q̄ magi oculos spectantiū delude
bāt. Vel fm Augustinū. demones discurrūt
p̄ mundū. z subito semina rez de quibz h̄ agi
tur afferunt.

De plagis egypti. z de aqua versa in san
guinem. Caplm. xxi. Et. xv.

Aduratur ē cor

l pharaonis. nec audiuit eos Et ait
dñs ad moysen. Egredere i occur
sum pharaonis cū egrediet ad aq̄s. z dices.
In h̄ scies. q̄ dñs sū. Percutia ḡga aquā flu
minis. z vertet in san
guinem. Pisces mori
ent. z affliget egyptij
et factū ē ita. Et p̄cus
sit aaron aquam flu
minis. z versa ē in san
guine. z fuit sanguis
in omi terra egypti. in
fluijs. riujs z palu
bus. Prima rubens vn
da. ranarūz plaga se
cunda. Inde anlex
tristis. post musca
nociuos istis. Quin
ta pecus strauit. ve
sicam sexta creauit.
Postq̄ subit gran

Historia

alio. Forte nō in om-
nibz. s; in his q̄ mana-
bant de nilo. et in va-
sis domorum tam li-
gncis q̄ saccis. Fode-
runtq; puteos egypti p̄ circuitū fluminis. et
inuenērūt sanguinē. Fecerūtq; silitr magi tā-
nes et mābres. Et dīcūt. q̄ allata sit aq̄ de ter-
ra lessen. quā nō percussit dñs plagā ppter filios
isrl̄ q̄ habitabāt in ea. Tū ioseph dīcīt. q̄ he-
breis fluuī potabil erat. licet esset muratus.
Egyptijs vero nō solū colore. sed etiā sapore
amaro cruore p̄ferebat. Vñ poti⁹ videt q̄ ali-
bi q̄ in nilo aqua fuerit in egypto. Et hec est
prima plaga. qua percussit dñs egyptū septem
dieb. De q̄ dicit ioseph. q̄ pharao timens. p
ea et hesitās hebreos abire pmisit. Lūq; ma-
lū fuisset reueratū sententiā pmutatū.

Derantis.

Caplm. XVI.

Tex locutus ē

dñs ad moysē Ingredere ad pha-
raonē. et si noluerit dimittere po-
pulū. dīc ad aaron. et extēdat ma-
nū sup flumina riuos et paludes. Et fecit. Et
ascēderūt rane. et operuerūt terrā egypti. Que
ut dīcīt iosephus orie in breui moriebāt et pu-
rescētibz cadaueribz. fetor nūnis not⁹ et ala-
bat ex aq̄. imo q̄ dā q̄si domesticos domos in-
trātes sepe in cibis et potibz et lectis inuenie-
bant. Fecerūt autē et malefīc silitr. Sūt autē
trīa genera ranaz. vñ fluuiale et vocale. aliū
mīmū. qd et calamitū dī. qd si p̄tīclat in os ca-
nis obmutescit. tertū magnū est et venenosū
qd rubeta dī. et vulgo crassatū. Dicit q̄ pha-
rao ad eos Orate dñm. vt auferant rane a no-
bis. et dimittā pplm. Et clamauit moyses ad
dñm. et mortue sūt rane. Vidensq; pharao qd
data esset req̄es. nō dimisit eos.

De cīniphibus. Caplm. XVII.

Trīq; domi

nus ad moysē. Dīc ad aaron.
Extēde p̄gā. Et p̄ute puluerē
terre. et sint cīniphes i omī terra
egypti. Et factū ē ita. Sūt autē cīniphes mu-
sce adeo subtilēs. vt vīsi nīl acute cernēt. et
fugāt. et cor⁹ cui insidēt acerbo terebant stī-
mulo. Fecerūtq; malefīc silitr. vt educerēt cīnī-
phes. et nō ponerūt. Et dīcēt pharaonī. Dī-
gitus dei est h. i. spūs dei. Sicut em̄ p̄ dēte-

ram filī. sic p̄ dīgītū spūs sanctus solet accē-
pi. Augustin⁹ querit quare in h̄ defecerint et
nō in p̄mo vl̄ scō. Et dīcīt h̄ esse factū ad no-
tandū. qz et si phī habuerit noticiā p̄is et filij
nō tamē spūs sancti. Hec trīa signa facta sunt
per manū aaron. q̄ sequunt. vel a dño tantū
quedā vero p̄ moysē.

De cīnomia.

Caplm. XVIII.

Trī ergo domi

nus ad moysē. Egredere ad aq̄s
ad pharaonē. et dīc ei. q̄ si noluerit
dimittere pplm meū. mittā in omne terrā egypti
p̄t omne genus muscā. et faciam in dīe illa
mīrabīlē terrā lessen. q̄ habebit tranquillitatē
Et factū est ita. Et venit musca grauissima in
omne terrā egypti. Figurata locutio. i. multū
tudo muscā. et exōssius dīcīt est q̄ si plurali-
ter dīceret. Pro quo. lxx. posuerunt cīnomia.
Id est musca canina. quod et in psalmo legīt.
Tūc vocauit eos pha-
rao et ait. Ite sacrificā-
te deo vestro in terra
hac. Qui dīcēt. Nō
possum⁹. Abominati-
ones egyptioz imola-
bīm⁹. Si mactauerit
mus q̄ colunt egypti
corā eis. lapidibz ob-
ruent nos. Taurū em̄
adorabāt in honorez
apis. vaccam p̄ yside.
ouē p̄ hāmone. Vñ
abominabile erat eis

Id est quada; p̄sueta
locutio dīcīt h̄. fm
quā ait augustinus.
Singularis nume-
rus. nescio quō plus
significat q̄ pluralis
vt i armato mīlīte cō-
plet. Per hāc clausu-
lā. locutio est. notat
figura. p̄ hāc sensus
est et locutionis pro-
p̄ietas.

occidit hec vel comedī. Et ait pharao. Ite in
desertū. verū tamē longi⁹ ne abeatīs. Rogā-
te dñm p̄ me. Orāuit moyses. et recessit musca
Et iterū cor pharaonis indurātū est. Pro his
duobz plagis dīcīt ioseph. q̄ innumera mul-
tudo pediculoz egyptijs pullulauit ex inte-
rioribz ebulliēns. quos neq; lauac⁹ neq; me-
dicamentoz vnguentis exterminare poterāt
Multis em̄ plagis p̄ter decē famosas credi-
bile est percussos egyptios.

De morte pecorum.

Caplm. XIX.

Vñc dīxit domi

nus moysi. Dīc pharaonī. si retine-
rīt populum meū. cras inducam pe-
stem grauē et morient oīa animalia egypti.
neq; quicq; de his q̄ possidet isrl̄ morietur.

Libri Exodi

Et mortua sunt animalia egypti que scilicet erant in domibus, quia que in pascuis erant post grandine perierunt. Vel forte determinatus non est, quod sine multo temporis intervallo forte hec facta non sunt, et potuerunt aliunde habere iterum animalia. Pro hac etiam dicit Iosephus quod bestiis multigenis quod aspectibus nullis occurreret, dominus regione eorum implevit, quibus et ipsi consueverant, et terra agricolis nudabatur. Et iniquitatem eorum pharaonis, et noluit dimittere populum.

De viceribus et vesicis. Caplin. XX.

Teruz dixit do

i min' ad moysen et aaron. Tollite cineres de camino et spargat illos moyses in celum coram pharaone, et erunt in hominibus et iumentis ulcera et vesicæ in omni terra egypti, et factum est ita. Nec poterat etiam malefici stare coram pharaone, propter vulnera quod erant in eis et interitum corruptionis venientia.

De grandine. Caplin. XXI.

Tris quoque do

d min' ad moysen. Dicit pharaonis. Hec dicit dominus. Idcirco posui te ut ostendā in te fortitudinem meam, et narres nomen meum in omni terra. En pluit hac ipsa hora cras tale gignetur quod nullus non fuit in egypto visus in die hac, nec etiam in pulvis perboris. Congrega quod habes in agro. Homines enim et iumenta foris iuncta gignunt morietur. Qui timuit deum pharaonis dominum, confugeret de fructibus et iumenta in domos. Extenditque moyses manum suam in celum, et dedit dominus tonitruum gignere et fulgura, et ignis et grando pluit macta ferebant. Et percussit grando cuncta quod fuerat in agro, et herbarum lignum regionis profregit. Quod deum lesu est, quod iam virens erat et lenuit quod iam folliculos germinaret. Tristitiam pro etiam quod egrediatur fructus grosso non sunt lesa, quod serotina sunt, nec adhuc virentia, quod in specie non dum perlerat, tantum in terra scissum grandis non cecidit. Et vocavit eos pharaon et ait. Peccavi etiam nimis. Orate dominum pro me, et dimittat vos. Egressusque moyses et reverberebat manum suam ad dominum, et cessavit tempestas, nec etiam stillavit pluuia super terram. Et iniquitatem eorum pharaonis.

De locustis. Caplin. XXII.

Tris quoque dominus

d ad moysen. Ingredere ad pharaonem, et faciam signa quod narres filiis et nepotibus tuis, ut scias quod ego sum dominus. Et egressi dixerunt

regi. Hec dicit dominus. Ecce ego inducam cras locustas in fines tuos, ut comedant quod residuum est grandinis. Egresso moyses dixerunt servi pharaonis ad eum. Usque quod patiemur hoc scandalum. Dicit mitte homines, quod perit egyptus. Et reuocatis illis dicit pharaon. Qui nam sunt qui sturunt ad sacrificandum. Et ait moyses. Viri et mulieres, senes et puilli, cum ovibus et armamentis. Et respondit. Qui dicitur bibe est quod pessime cogites. Non fiet ita, sed iste viri tantum habent petistis. Et ceciderunt a conspectu eius. Et extendit moyses manum super terram egypti, et induxit dominus austrum die illa et nocte. Qui levavit locustas, et sederunt innumerabiles in cunctis finibus egypti, et deuorauerunt omne virens in lignis et herbis. Dicit autem locusta quasi locusta hasta, quod longiora retro habet crura. Festinusque pharaon vocavit eos et ait. Peccavi in deum vestrum et in vos. Orate pro tollenda peste etiam hac vice. Et egressus moyses oravit dominum. Et flauit ventus ab occidente, et percussit locustam in mare rubrum. Et induravit dominus cor pharaonis, nec dimisit israel.

De tenebris.

Caplin. XXIII.

Extenditque moy

e ses manum in celum et facte sunt tenebre super palatibiles, ut nec videret nec moueri localiter possent egyptii, multum etiam intra biliter compulsi sunt mori. Ubique autem erat israel: lux erat. Et vocavit eos pharaon et ait. Ite universi oves tantum: et armamenta remaneant. Et ait moyses. Nec remanebit ex eis virgula presertim cum adhuc ignorem, quod debeam immolare. Et ait pharaon. Laue ne ultra faciem meam videas et mortalis.

De diebus egyptiacis. Caplin. XXIV.

Sit ergo moy

a ses ad fratres suos, et dixit dominus ad eum. Adhuc una plaga tangam pharaonem, et dimittet vos. Notandum, quod plures fuerunt in egypto plage quod decem, quod etiam non enumerat, sed non fuerunt adeo graves forte, et ideo tacent. Unde quidam dies egyptiaci dicunt, quod in his passa est egyptus, quod duos tantum in singulis mensibus notam ad memoriam: cum plures forte fuerunt. Nec est credendum quod egyptii perire deprehenderunt dies hos nefastos in inchoatione operis: vel itineris: vel ministerii. Nota etiam quod quidam egyptiorum timentes egyptum perituram egressi sunt ut cyclops

Historia

quā ingressus grecā vrbē dīdīcīt, quā voca-
uit acē, q̄ postea dicta ē athēne, quā q̄dā gre-
corū diādas, q̄dā orōmenā dīcerūt, Qui dī-
cīt ēst diffīcīlī, Et est nomē egyptiū, q̄d latīne
dīcīt dīthomo, vlt̄ q̄ tradīdīt grecs mīsmomē
umī marī, et femīe, vlt̄ alt̄ p̄dpet̄ troḡ, vlt̄ bīcor
por, vlt̄ p̄pter p̄ceritatē ltatūre, vlt̄ p̄ vīrū im-
mēsitatē, vlt̄ p̄ p̄ctīa vīrūsq̄ līgue quā habu-
it grece et egypte, sub q̄ p̄mo nata est in arce
olīna, Credīt etiā eadē tēp̄tate egressus dīo-
nīst̄ bach̄ q̄ et argos dīdīcīt, et vīrū vīnce grecs
dēdīt, Dīcīt etiā dīluuīū ī tessalīa factum sub
deucaliōe, et īcēdīū sub phetōte cīrca tpa moy-
sī, et sub eo hercules antheū vīcīt, erictonī fili-
us vulcanī currū, et troīl̄ p̄m̄ q̄ drīgā īūcīsse
ferunt, Egypt̄ q̄ p̄ mēlraīm, post aerea, ab
egyptō rege submerio egypt̄ dicta est, Lacede-
monī filī semeles lacedemonīā dīdīcīt, ran-
tus triopalesbū, Epīdaur̄ dīcīt et corīnib̄,
q̄ p̄l̄ ephyrā, vlt̄ fm̄ q̄sdam ex theleno epa-
phū genuīt, q̄ mēphīm dīdīcīt, cū ī scōa egy-
ptō regret, Sane dētermīnās dñs plagā que
restabat, ait, Ingredīar ī egyptū, et morietur
omīe p̄mogenitū a p̄mogenīto pharaōis, vlt̄
q̄ ad p̄mogenitū ancille q̄ est ad molā, etiam
p̄mogenīta pecorū, Apud vos p̄o nec mulier
cantis, et petetis vasa p̄ciosa ab egyptiīs et da-
būt vobīs.

De diebus azimorum et agno pascali,
Capitulum XXV.

Terum dixit do

min̄ ad moysen, Vlt̄is iste erit vob̄
p̄m̄ ī mēsb̄ anni, Hīc est aprilis
id est lunatio aprilis, q̄ ī mārčio sepe īcho-
at, Hīc dī ab hebreis nīlā, ap̄d egyptiōs par-
muti ap̄d macedones tātīl̄, Voluit quīpe
dñs iudeos a ceteris natiōib̄ differre sicut re-
ligiōe et caractere circūcīcīōis, ita et tps rōne
Romani em̄ ex traditōe nūme p̄pīlī p̄mū
mēsem ponūt Ianuariū, q̄ tūc īncipīt sol ascē-
dere post solstīciū hyemale, arabes īchoant
annū post solstīciū estīuū, Lōgnētius vīdēt
fieri ab hebreis ī mārčio, īn q̄ et mūd̄ dīcīt le-
gīt, In aprilī ḡ cerimonīalī differūt a nobīs,
īn t̄pali p̄ueniūt nobīscū, Et adīecīt dñs, De
cīma dīe mēss̄ hui⁹ tollet dom̄ queq̄ agnū
vel sī nō poterit agnū, saltē hedū, Q̄sī nō suf-
ficiet numer̄ dom̄ ad esum agnī, assumet de
domo vīcīna domū sue iuxta numer̄ aīarū
que sufficiāt ad esum agnī, et erit mascul̄ annī

culus, l. vni⁹ anni, sine macula, nō quidē vel-
leris, sed corpīs, q̄d ī leuitico dētermīnat̄,
Si cecū fuerit sī fractū, et, et sumptū d̄ grege
seruabit̄ eū ī domo vsq̄ ad, et, dīcīt, et īm-
molabit̄ eū oīs mult-
tudo filiorū isrl̄ queq̄
dom̄, s. sūū ad vespē-
ram, et tīngētis cū sa-
scūlo ylopi vtrūq̄
postem̄ sup̄līmīnare
languīe, edētēs camel
nocte illa assas īgnī,
nec coctū q̄d de ea aq̄
aut crudum, l. semico-
ctum ex festinatōe, et
azimios panes cū la-
ctucis agrestib̄, quā-
rū amaritudo amar-
tudinē seruaturis me-
moraret īn sempīter-
nū, Caput cū īntestī-
nis vorabit̄ et pedib̄, Si quid residuū fue-
rit īgnī cōburetis, q̄ vlt̄ ait Ioseph⁹, crema-
tū fursū ferri solet, et eleuatio īgnis, eleuationē
ab eis pestīs q̄ vastauit egyptiōs sīgnū, nec
comederit de eo īncircūcīsus, De mō etiam co-
medendī ait, Renes vestros accīngētis, cal-
clāmēta habētes īn pedib̄, tenētes baculos ī
manib̄, os nō frangētis, nec de carnib̄ foras
mīttētis, et comedētis festīnāter, Est em̄ p̄ba-
se, l. transit⁹ dñs, Dicta est aut̄ nōr illa trāsitus
quia trāsīuit īn ea angelus per egyptum per-
cuttēs p̄mogenīta ab hoīe vsq̄ ad pecus, et
trāsīuit sup̄ tecta hebreorū līnīta vel illīta sano-
guīne, Et aggressus est isrl̄ iter trāsēundī ab
egyptō, Isterūq̄ ait dñs, Dīcīt hīc habebītis
solennē et īn monīmentū īn generatōib̄ ves-
trīs cultu sempīterno, Septē dīeb̄ azīma cō-
medētis, p̄ma dīes erit scā et venerabilī, sīmī-
liter et septīma, Nihil opīs facētis īn eis, ex-
ceptīs hīs q̄ ad vīscendū p̄tīnēt, Patet q̄ me-
dīs dīeb̄ poterāt opārī, Et s̄ etiā p̄t̄, q̄ sab-
batū erat eis solēnius quīs festo q̄ntū ad oī-
um, īn q̄ nec ad vīscendū l̄ opārī, Inde potū
īte esse, q̄ mulieres īn īpō dīe solēni pasche po-
tuerūt parare vīngueta ad vīgendū dñm, q̄d
sabbato nō līcūisset, In ezechīele festū īn p̄-
ma dīe aprilīs legīt, et īn, vīj, quod nō hīc, Et
egressī filī isrl̄ fecerūt sicut p̄cepīt dñs moysī
et aaron et p̄gregatī sūt, et, luna īn finīb̄
egypti cīrca ramessē, Tamē Iosephus dīcīt

Libri Exodi

eos congregatos, r. luna, z vis expectasse qntā
decimā.

De morte p̄mogenitoꝝ. Caplm. XXVI

Actū est autem

f noctis medio, percussit dñs omne
p̄mogenitū egypti, nec erat dom⁹ i
qua nō laceret mortu⁹, dñs forte ita pcurāte
nō fuisse domū absq; p̄mogenito. Eopulsus
q; pharao dixit moysi p nūcios vt egredere⁹
cū oib; suis, imo z egyptij vigeāt eos exte,
Tulit igit p̄ls farinā z sperā sup hūeros li
garā i pallijs, z pterit vasa ab egyptijs ve
litz plurimā z spoliauerūt egyptios ex p̄ce
pto dñi, tū p mercede laboris q̄ fraudati erāt
tū vt inde fieret tabernaculū, Et erat q̄si, de
milia viroz peditum
absq; puulis, z vulgo Pharao v̄l egypt⁹ q̄
famulātū eis innume decē plag; p̄berata
rabili, z duxerūt secus nō cessit solo sangui
diuersi gener; animā ne agni victa filios
sua mltā nūmis, isrl dimisit.

De exitu isrl de egypto. Cap. XXVII.

Actū est autem

f vt nūlus p̄ter solitū adhuc inunda
ret terrā in q̄ erat sepulchrū ioseph
Tenebant aut iuramēto asportare ossa eius.
Tūc moyses sc̄psit in lamia aurea nomē dñi
tetragramatō, q̄ supposita aq̄ supnatavit: v̄l
q; dū venies staret supra vbi erat sepulchrus
Et effodiētes sustulerūt ossa q̄ sublata legun
tur eis, p̄phetasse forte de difficultate itineris
Tū hebrei tradūt, q; ouis ex iprouiso altitit
iuxta eos, q̄ locuta est ad eos, Ob quā rē du
xerūt eā secū multo tpe p desertū, z dixerūt eā
ouē ioseph, de qua ibi, Qui deduc; velut ouē
ioseph. In egressu etiā eoz terremotu facto
multa tēpla egypti cū idolis suis corruerūt.
Habitatio aut filioꝝ isrl in egypto fuit, cccc.
xxx. annoz. Sed noie egypti intelligend⁹ est
ois incolatus eoz, q̄ incepit a pmissiōe abra
he facta in rīa mesopotamice, a qua vsq; ad le
gē datāz tot anni superūt, Solis em̄, c. lxxij.
annis seruauit isrl in egypto post mortem io
seph. Quib; expletis eadē die egressa est om
nis multitudo de terra egypti, qd etiā mirabi
lūter a deo factū est. Vel forte eadē die qua ex
iuit abraham ad pegrinandū, Et nota qd hic
dicit, die qua egressi sunt, z infra, mementore
dicit hui⁹ in qua egressi estis d egypto p̄ima

die, hazimoz, etiā supra legi⁹ dictū est, nullus
egrediat ostiū domus sue vsq; mane, e contra
statim legi⁹ hic, Non ista obseruabilis est do
mino quādo eduxit eos de terra egypti, z in
benedictiōe cerei dicunt nocte educti, Forte
intelligēdū est nocte eductos, i. ad mane egre
diendū ab egyptijs nocte cōpulsos, Profecti
q; sunt de ramesse in sochoth, nec sūt secuti eos
egyptij sepeliētes mortuos suos, Multū etiā
egyptioꝝ flebāt penitētes, q; eis fuerāt tā cru
deles, Exerūtq; farinā quā tulerant de egypto
feceruntq; subcliticeos panes azimoz;
ex modico tū tpe coagulatos, Hīs em̄ vsi sūt
triginta dieb; Non em̄ vltra suffecerunt q̄ tulerāt
de egypto, licet sub necessitate custodirent
nec eis ad sacietatē v̄l escerent.

De sanctificatione p̄mogenitoꝝum.

Caplm. XXVIII.

Erūtq; iterum

d dñs ad moysen, Sanctifica mihi
omē p̄mogenitū masculinū qd apit
vuluā, rā de hoib; q; de iumentis, q; p̄cusserat
p̄mogenita egypti in liberatōe eoz, Et q; so
los masculos, p̄ h sibi voluit sc̄ficari, dicit p̄
nō p̄cussos nūl tantū masculos, Vel forte qd
p̄mogenita eoz a p̄cussore angelo liberaue
rat, z h mō sua erāt, voluitq; vt deinceps es
sent sua oīa, Vel q; ex oī fructu p̄mo hono
ratus est de⁹, P̄mogeniti q̄ crāt de filijs le
ui offerebant nec redimebant z seruiebāt in
giter dñi, p̄mogeniti alioꝝ offerebant, z, v.
sclis redimebant, P̄mogenita pecoz apta
ad imolandū oblata erāt sacerdotū, Immu
doꝝ p̄o nō oblata qdā redimebant vt p̄mo
genitū asini ouemurabatq; p̄ eo offerebatur,
quedā nec etiā redēpta occidebant, vt p̄mo
genitū canis, Et adiecit dñs, Cū introduxerit
te dñs in terrā, pmissaz intima; hec filijs tuis
seruāda ritu sempiterno, Erūtq; h quasi signū
in manu tua, z quasi appensū qd ob recorda
tionē aī oculos tuos, v̄l, s. hui⁹ liberatiōis me
morā nō aliter veniret in obliuionē, q; q̄ ma
nu gerunt, v̄l aī oculos appendunt, Qd phar
isei ad līteram obseruātes in cartis dec sc̄rī
bebant, z decalogū simul, z eas sinistris circū
ligabant brachijs z inter oculos appendebāt,
quas dñs i euāgelio p̄bilacteria vocat a p̄bi
laxe z thorac.

De deserto egypti.

Caplm. XXIX

f

Historia

Gitur cuz emi

Ississet pharao pplm. non eduxit eos
moyses p palestina coterminā egypti
pro. ppter antiquā molestiā z odiū patruz. ne
irurgeret philiſteī aduersus eos. sed circūdu-
xit eos p desertū. qd est iuxta mare rubrū. Tū
p mandato dñi iubentis. vt duceret ppls ad
montē synai ad imolandū sibi. Tū si peniten-
tes egyptij vellent eos psequi graue molesti-
am sustineret itineris. Amariqz ascenderunt
filiū israel de terra egypti. multa. s. suppellectilū
muniti. Tamē alia trāslatio habet. quinta p-
genie ascenderūt filiū israel. Moyses em̄ a sa-
cob quint⁹ fuit. vel p tribū iudea phares vs-
qz ad salomonē quinqz fuisse tantū generatio-
nes. Hebre⁹ habet. quinqz generatiōes ascen-
derūt filiū israel. Profectus de sohot venerit
in ethā. Ethan ciuitas erat tūc deserta in ca-
pite solitudinis. que a
iosepbo lye⁹ dicit. vbi z
babilonem postea fa-
cta dicit. dum cambi-
ses egyptū vastaret.

scere beata katherina in mōte synai. z sūt ibi
monachi religiosi. z ardet solūmodo oleū in
lampadibz. qd de tumba illi⁹ beate virginis
manat.

De ducatu columnę et maris rubro.

Caplin. XXX.

Dominus autez

Dux dux esset itineris pcedebat eos
p die in colūna nubis ptra feruorē
solis. z p noctē in colūna ignis contra tene-
bras. z vt sibi a serpentibz pulderent. Prece-
pitqz dñs vt reuerſi aliquātulum versus egypti
ptra castra metarent in regione phiairoth. q
est inter magdalū z mare ptra beelſephō. Est
aut magdalū ciuitas i pfinio egypti. ad quā
iudei tpe hieremie interfecto godolla primo
pfigerūt. z posuerūt castra sup mare rubrum
Dux maris aqua nō est rubea. sed oīs terra
circūstās rubea est. ex qua viciat gurgēs z in-
flect. vnde minū acutissimū excipit. Quicqd
etiā ad esum in fructibz est. in hūc colorem ca-
dit. Ob h ibidē rubre gēne inuentū. q hu-
mo inuolute z inter harenas attrite terre colo-
rem habet z maris. Hoc mare in duos sinus
diuisit. qui ab oriente est pſicus appellat. qz

pse ora eius inhabitant. alter arabicus dicit⁹
vbi tamē nos dicim⁹ rubrū. hebre⁹ dicit can-
nosum. qz canne in litoribz eius abundant.
Sane ibi coartati sunt filiū israel. Et vna pre-
erāt montes asperrimī z incabiles. ex altera
parte mare.

De trāitu maris rubri. Caplin. XXXI.

Amutatūmqz

Ist est cor pharaonis. nulliqz. ecc. cur-
pilos. z. ecc. ab egyptijs. z infecu-
tus est eos. equites qz dupit. l. milla. z ducēta
milla peditū armatorū. Leuantēqz oculi he-
brei viderūt egyptios post se. z timuerūt val-
de. Neqz em̄ fuge facultatē habebāt nec pu-
gnare poterāt. qz inermes erāt. nec ibi morari
ppter ciboꝝ inopliā. Quāqz plurimū arguerent
moysen dixit eis. Nolite timere hec fecit dñs
vt hodie videat⁹ maglla ei⁹. Ipse pugnabit p
vobis z vos tacebitis. Egyptios qz videtis
nūc nō videbit⁹ in sempiternū In hebreo plent
us est. nō videbit⁹ in sempiternū vt nūc vide-
tis riuos. s. Et orauit moyses ad dñm. Qui
ei dixit. Quid clamas ad me. Eleua pga tuaz
z extēde manū tuā sup mare z diuisde illud vt
sup siccū ingrediant filiū israel. Tollēqz se an-
gel⁹ q pcedebat eos stetit post tergū inter egyptios
z isrl. z erat nubes tenebrosa egyptijs.
sed lucida hebreis. Cūqz extendisset moyses
manū. Auit vtr⁹ vehemēs z fuit aqua in sic-
cū. z diuisū est mare in. xij. diuisiōes. vt qz tri-
bus p muras suas incederet. Et aduocans
moyses singulas tribz fm ordīne natiuitatis
sue hortabat eos vt ipm pcutē sequerentur
Cūqz timuissent intrare rubē timeō z leui. Ju-
das prim⁹ aggressus est iter post euz. vñ z ibi
meruit regnū. Profecti sūt g p mediū maris.
z erat aqua qm mur⁹a dextr⁹ eoz z a leua. Nō
vidētes egyptij. vesanos iudicabāt eos. Sz
cū viderēt illos illesos abire. ingressi sūt post
eos. Jāqz venerat vigilia matutina. Et respe-
xit dñs sup egyptios
p colūnaz ignis z nu-
bis. s. intolerabiles i-
bres z graues tonitru⁹
conuulsit eos ac lapa-
des intecit super eos.
Unde terrā dixerūt.
Fugiam⁹ israel. dñs
em̄ pugnāt p eis. Fi-
lij aut isrl fm iosephū ad ptra posita venerūt

Quattuor dicunt⁹ vi-
gillie matutine. pma
pſiciniū. scda intem-
pestinū. tertia gallici-
niū. qtra antelucanū
z ipi in qtra ingressi
sūt mare rubrū.

Libri Exodi

terram. Hebrei vero tradunt, qd cū venissent ad extremū mōtis porrecti in mare p longam maris viā eos obliquasse. z circueundo montē ad idē līt⁹ egypti rediisse. Qd pbat sic. Natura maris vt qd perit i eo ad prēmū līt⁹ pñciat. Cū ergo mane iacerēt egypti mortui in lītore, patet qd idē erat līt⁹ et altera montis pte. Nō em̄ in spacio noctis fere equinoctialis. nec illi nec hi etiā ad mediū maris trāscurrissent. qz spaciosum est ibi. Cūqz sic p̄turbarent egypti. moyses dño iubēte extendit manū suā sup mare. z reuerse sunt aque ad priore locū z operuerūt egyptios. nec vnus quidē superstitit et eis. z tulit isrl arma mortuoz. moysesqz dño canticū exposuit ex ametro carmīe. Canticū dño zc. Qd qz p̄legit ceteris. canticū dñi canticoz. Nec hoc discredendū esse dicit ioseph⁹. cū alexandro macedonē z exercitū eius dariū in sequenti mare pampbilleū diuisū fuisse legist. dño iubēte. qui p eū regnū p̄larū delere voluit. Horatus est aut isrl iuxta līt⁹ maris. vij. diebz. z cū tympanis z musicis instrumentis singulis diebus veniebant ad līt⁹ et cantabāt dño canticū moysi. vñ scōz. et mulieres scōz. In cuius rei memoriā. vij pascalibz diebz cantādo redim⁹ ad fontes. Et terminat hic liber iosephi scōs.

De dulcoratiōe aque marath.

Caplin. XXXII.

Est hec egressi

p sunt in desertū sur. Tamen hebre⁹ habet in desertū ethan. Dicit⁹ em̄ qd prius ante mare fuerūt in deserto ethan. post mare in deserto sur. post helym in deserto syn. Ambulauerūtqz tribz diebz p solitudinem nec inuenerūt aquā donec venerunt in marath. vbi aquā inuentā p amaritudinem nō poterāt bibere. Vñ z locū illū dixerunt marath. ab hac amaritudine aque. vel pot⁹ pro amaritudine animi. Antequāqz est em̄ qd sit si nō inuenerit potū. qz si inuentuz gustare nō possit. Dñs aut oñdū lignū moysi. qd cū misisset in aqz dulcorate sūt. Forte lignū illud talis efficacie erat. z forte miraculose factū est. vt in solitudine in q nō erat lignū inuent⁹ res lignū. Hebre⁹ dicit. qd illud lignū naturaliter amarissimū erat z vt mirabiliter innotesceret vis diuina amarū additū amaro dulcedinē operatū est. Iosephus videt velle. qd aque viciū p̄traperat. qz semp imote fuerat. fin il

lud. Et viciū caplūt. nī moueant aque. Dicit em̄ ibi fuisse modicū puteū. Sumēs aut vīgam moyses quā habebat in p̄sentī scidit eā per mediū in longitudine in cisionē faciēs z iecit in puteū. z p̄cepit fortibz vt haurirēt aquā et plurimā prius effunderent. vt vltima q res maneret. frequentibz cussis solbz exercitata et purgata fieret potabilis. Ibi etiā dedit eis indicia. nōdū tamē i res. s; datur se pmissit. si obedire sibi vellēt.

De duodecim fontibz. et. lxx. palmis helym.

Caplin. XXXIII.

Est hec ven

p erāt. xij. fontes. z. lxx. palme. Et dicit ioseph⁹ qd modica aq erat i fontibz. vt qd ex ea modicū sumeret manibz cenosum ēet z inutile. Propt̄ h etiā palme nō multū eminebant a tra. qz non sufficiebat humor ad p̄glutinandā humū. Et inde venit i desertū syn. qd est in helym z synat. vbi plures fecerūt māiōes q in numer⁹ exponunt.

De coturnicibz z māna. Ca. XXXIII.

De duodecimo

q die mēsis scōi. i. maij. xxx. die. s. ab exitu eoz d

egyptio. qñ scz secundum pasca celebra-
batur defecerunt eis
victualia q tulerant
de egypto: et dixerūt
Annā mortui esse
mus in egypto. qñ se
debam⁹ super ollas
carnum. et comedē-
bam⁹ panē in saturi-
tate. Lūqz orasset moyses ad dñm: dixit ad
eos. Audiuit dñs murmuratiōes vestras
cōtra eū: et dabit vobis vespe carnes et ma-
ne panes in saturitate. Factūqz est vespe. Et
ascendēs coturnix de sinu arabico: vbi p̄ci-
pue nutrit. transcēso medio mari operuit ca-
stra: et ad libitū populi capiebat. Est autem
coturnix autis regia quā ioseph⁹ origlā vo-
cat. grec⁹ orogometra. nos vulgo curleguz
dicim⁹ a currēdo. Vñ hō cū orasset moy-
ses ros descendēs illinitus est manibz eius:
quē pus imbrē suspicat⁹ est. sed cū gustasset:
sensit mellis dulcedinē: et panē pmissū datū
intellexit. et iacuit ros per circuitum castrorū

f 2

Historia

et erat granū mīnūtū quasi semen corlandri, albi i modū pruinę. et quasi pilo tūsum. Quod vidētes filiū israel dixerunt. Manhu. i. qd est hoc. An deinceps māna dictū est. Quod quisdam indeclinabile putāt. alij in pma declinatōe ponūt. alij in tertia. sicut et pascha che vlt pascatis. Et ait moyses. Hic est panis vobis dat⁹ a dño. Colligite vobis gomoz p singula capita. Et collegerūt alij plus alij minus. et mensi sunt ad mensurā gomoz. Nec qui plus collegerat habuit amplius. nec q mīn⁹ parauerat reperit mīn⁹. Forte em̄ in acerbis collecta ponebant. et reddebāt singul gomoz. Quod ioseph⁹ vocat assariū. et est decima ps ephi. Vel forte qntūcūq; qd colligeret venēs ad p̄ria non inueniebat nisi gomoz. qui ab alijs etiā comēdebatur. Colligebat autē mane q; cū incalescebat sol liquefiebat. qd mīraculosum erat. cū ad ignē durū fiebat. Terebāt autē illud in puluerē. et conglutinātū in panes formabāt. cui⁹ sapor erat dulcissim⁹. p q dictū est. Simila cū melle. Et alibi. sapor panis oleati. Quod p̄o dicitur q; sapiebat in ore cui⁹ qd desiderabat nō multū autenticus est. Dicit iosephus q; etiā hacten⁹ rigat locis ille siccis imbrīb;.

Coſonat tñ ei qd in libro sapientie dicit. Panē de celo dedisti nobis habentē oēm saporem suauitatis.

Dixitq; moyses ad populū. Nullus relinq̄t ex eo i mane. Quidam tñ seruauerūt. et scatebat vermib; et cōputratis. Precepitq; moyses vt die sexto colligerent cibos duplices. q; sabbato nō inueniebatur in agro. Tñ seruātū in die sabbati nō corrūpebat. Quidā quoq; putāt nec etiā sexto die collegisse quēq; nisi vnū gomoz. sed illud per miraculū multiplicabat vt duob; sufficeret dieb;. hoc inde colligētes. q; infra legit. q; ppter hoc tribuit vob dñs die sexto cibos duplices. Dixitq; dñs moysi. Imple gomoz ex eo. vt custodiat in futuras retro generatiōes. id est. in post futuras retro generatiōes ad memoriam retro habendā. Et fecit moyses iuxta verbū dñi. et posuit illud aaron i vīna aurea in tabernaculo seruandū. Alit̄ hebrei eos primo habuisse parū tabernaculū i q dñm p̄sulebāt. de q infra. Moyses tollens tabernaculū tendit extra castra pcul. Vel p pro-

lemisim de futuro tabernaculo dictū est. Hoc etbo alit̄ sūt filiū isrl. xl. annis vsq; dñ tāgerēt fines terre chanaan.

De aq̄ data in raphidim. Cap. xxxv

Gitur profecta

est oīs multitu do de deserto syn p māſiones suas iuxta sermonē dñi. et venit in raphidim. nō q p̄bo distingueret eis dñs māſiones. sed indicio nubes stantis quas p̄euntē semp sequebant ea stante castra metabant. Ibi oīno defuit aqua. et murmurauerūt i moysen. qui ait ad dñm. Quid faciam p̄lo huic. Adhuc pusillū et lapidabit me. Et dñs ad eū. Sume de sensorib; isrl. et vas de ad petrā oreb. p̄cutiesq; eā i ga ps est montis syna sic dicta. Alia est et alibi petra oreb. dicta sic ppter oreb regē. q oculus est in ea. factūq; est ita. Et egressē sūt aque et bibit p̄ls: et vocauit moyses nomē loci tēpratio. q; temptauerant dñm dicentes. Est ne dñs in nobis an non. Alit̄ post fuerunt aque contradicōnis.

De pugna i amalech. Cap. xxxvi.

Gressus est aut

amalech vt pugnaret aduersus isrl i raphidim. Strabo ait. Amalech fuit fili⁹ ysmahel. a q amalechite. q i ysmahelite. ipi sunt saraceni. Hos dicit ioseph⁹ pugnaces. inhabitātes goboch vel saboth et petra a circūstātib; ductos ad bellū aduersus hebreos. Et cōtra legit in genesi. q eliphat p̄mogenit⁹ esau genuit d concubina amalech. An i libro regū. vbi fili⁹ doech ydumei nūciat⁹ ans dauid mortē saul ait. Amalechites sum. Forte duo fuerūt equiuoci. et ex his duo ppli. Elegit aut moyses iesum de tribu effraim vlt rū bellicosum ad dimicandū i hostes. cui et paucos tradidit armatos plurimos ad custodiā castrorū retinuit. Ipse aut ascēdit in montē. habēs vīrgā dei in manu. Ascēderūtq; eū eo aaron et hur vtr marie. tñ fm paralipomenon fuit fili⁹ caleph et marie au⁹ beseleel. Cui⁹ q; eleuasset man⁹ moyses ad dñm vincebat isrl. Sin aut paululū remississet. vincebat amalech. Quo cōperto aaron et hur supposuerūt ei lapidē. et ex vtraq; pte man⁹ eius sustentabāt. eratq; graues p labore orādī. In hui⁹ rei figura sacerdos man⁹ eleuat in missa. etiā i figura p̄p̄i orātis in cruce. Nec remissit man⁹.

Libri Exodi

moyses vsq; ad solis occasu. Fugauitq; Joz
sue amelech in ore gladij. Et ait dñs moysi.
Scribe h in libro ob monimētū. Adhuc em̄
delebo memoriā amelech de sub celo. qđ in
dieb; faul impletū est. Et edificauit moyses al-
tare. et vocauit illud dñs exultatio mea.

De subdiuisione magnati ad p̄siliū ietro.

Caplm. XXXVII.

Gressus est autē

ietro cognat⁹ moysi obuiā ei in de-
sertū. tulitq; secū sephoraz et dños
filios ei⁹. Cūq; intrasset tabernaculū moysi.
narrauit ei moyses signa q̄ fecerat p̄ eis dñs.
et vniuersū laborē itinēis sui. Et p̄gratulas illi
ietro ait. Bñ dicit⁹ dñs qui eripuit pplm suū
d̄ tra egypti. Nūc cognoui qđ magn⁹ est dñs
sup̄ oēs deos. Obrulit ḡ ietro hostias dño.
et comederūt cū eo moyses et aaron et senio-
res israel corā dño. Augustin⁹ tñ nō vult gēti-
lē imolasse dño. sed moysen fm̄ alā translati-
onem que est. Sumpsit ietro hostias de ob-
latīs a moysē. sumpsit ab eo et comedit. For-
te tūc sacrificauit moyses iuxta montē. sicut p̄-
dixerat dñs. Dicit em̄ iosephus ietro venisse
circa montē. vbi in rubo multas viderat moy-
ses visiones. Altera die sedit moyses vt iudi-
cāret pplm q̄ assistebat ei a mane vsq; ad ve-
sperā. Nō attendēs ietro ait. Stulto labore
p̄sumeris vltra vires tuas est negociū. Sed
audi verba mea. et erit dñs tecū. Esto popu-
lo in his q̄ sūt ad deū. et ceremonias et viā mo-
rū vel itinēis ostēdas eis. Ad decissionē ve-
ro causaz elige viros potētes. timētes domi-
nū. amātes veritatē. detestātes auariciā. Et
nota qđ in his q̄tuor q̄ dicit p̄siderāda in eli-
gēdo iudice ponit potentīā q̄ plurimū valet.
si tria illa sequant̄ alioqñ addit oleū camīno
et gladi⁹ veneno. Alia trāslatio habet. sapien-
tes quos forsitan potētes vocat ad iudicandū
Et addidit. Cōstitue ex electis quosdā tribu
nos. scilicet tribui vni p̄pone. qđ a tribu tribu
nūs hebraice. grece ciliarch⁹. latine millena-
rius. Nō qđ in tribu tantū essent mille. s; cer-
tū numer⁹ posuit p̄ incerto. Vel p̄ multitudi-
ne copiosa numer⁹ posuit sup̄mū. Forte qđ
tā princēpē habebat queq; tribu suū. sub p̄nci-
pe voluit esse millenarios qui tantū p̄ssent
mille. Sub missenarijs autē monuit p̄stitul⁹
ethacōcharcos. i. centenarios. vel centuriōes
sub cēturīōe duos pentacōcharcos. i. quin-

quagenarios. sub qñquagenario. v. decanos.
Dita igit̄ lite inter decē stabāt ad iudiciū de-
cant. sicq; facile erat lit⁹ paucoz d̄rimere. Si
nō poterāt diffinire ascēdebāt ad quinquage-
narium. et sic vsq; ad moysen. qđ tñ rarū erat.
Hatoz tñ referuabāt moysi. ip̄i minoz a iud-
dicātes. In hūc modū ecclia romana voca-
uit plurimos in partē sollicitudinis. prima-
tes. v. patriarchas. archiepos. epos. archi-
diaconos. archiep̄sbyteros. Et minores sacr⁹
dotes lentoz peccata. et quedā grauiā. s; oc-
cultā iudicāt. Grauiora p̄o peccata et aperta
referūt ad ep̄m. Acq̄enit moyses. nec erubuit
vir deo plen⁹ p̄siliū sequi gētilis. d̄m̄istq; co-
gnatū suū. hebre⁹ vbiq; ponit socerum. Et re-
uersus est ietro in terrā suā.

De peruentu ad montem synai.

Caplm. XXXVIII.

Ense ergo tertō

egressionis de egypto. i. iunio. die
hac in kalēdis iunij venit ad mō-
tem synai. fixerūtq; tentoria e regione montis
elviij. die. i. a phase. In exponēdo em̄ scriptu
ras. xxx. dies p̄ mēse ponim⁹ quasi mediam
inter lunares et solares mēses eligēdo viam.
Lunares em̄ infra tricenariū inueniunt̄ qui-
dam. vltra vero nō. Solares p̄o plures hūc
numerū excedūt. A phase quidē. xviij. dies p̄-
m̄ mēsis restabāt. fluxerunt vero postea. xxx.
scd̄ mēsis. Restat ḡ qđ p̄ma dies iunij. elviij.
fuit. Sequētī die diluculo ascēdit moyses in
montē ad deū. qui dixit ei. Dices domui Ja-
cob. Vidist⁹ q̄ fecerim vob;. Nūc adijciāz vt
etiā loquar vob;. Si ḡ custodieret⁹ pactū me-
um. erit⁹ mibi in peculū de cūctis pplis. Que
cū moyses retulisset p̄lo. respōderūt. Cuncta
q̄ locut⁹ est dñs faciem⁹. Cūq; redisset moy-
ses ad dñm. ait ei dñs. Veniā ad te in caligi-
ne. vt audiat me ppl⁹ loquentē ad te. vade et
sanctifica populū hodie et cras. i. lauēt se et ve-
stimēta sua. Vacēt ab amplexib;. et sint para-
ti in diē tertij. et p̄stitues terminos p̄ circuitū
montis quo qui trāsierit tūc et tetigerit morte
moriē. Nam⁹ nō tangerē eū sed lapidabūt.
aut iaculis p̄fodietur. siue sumentum siue ho-
mo. Utebant autē vt dicit ioseph⁹ i his duo-
bus dieb; iulij opulēt et ornāmētis de-
center.

De datione legis verbotenus.

Caplm. XXXIX.

f 3

Historia

Am aduenerat

dies tertius, et ante solis ortum cepit
 audiri tonitrua ac micare fulgura
 et nubes densa operuit montem, et clangor buc-
 cine precebat. Fumabat mons, quod descendere-
 rat dominus in igne, et fumus ferebat quasi de fornace, et
 mons tremuit ut ait hebrei. Timuit populus, sed
 et moyses ira dei perisse putabat. Tandem le-
 apparuit moyses et serenus, ac cum eo reuersus est
 inter eos. Et ait eis, Hodie non audietis moy-
 sen filium amram et locaberis, sed illud quod per vobis
 percussit egyptum, quod per mare iter dedit, quod cibum de
 celo misit, potum de petra percussit, quod ad fructibus
 terre comedit, hoc et in fructibus ereptus
 vel exceptus est, abraham chananeam obtinuit,
 ysaac natum de senibus, iacob plebem dicitur, ioseph
 sublimatus. Fiat ergo verba hec vobis amabilio-
 ra, quam filii vel vxores. Et eduxit populum in occur-
 sum domini ad radicem montis. Ascenderunt autem
 domino iubente moyses et aaron ultra terminos
 sacerdotes, id est maiores et populus non transierunt.
 Locutusque est eis dominus, ita ut nullum vox effu-
 geret, et sic, id est dedit eis legem verbo tantum: in
 figura quod daturus erat spiritum sanctum die quinquagesimo.

Explicatio decalogi. Caplm. XL.

Non habebis

deos alios
 nos coram me. Quod nisi decem prece-
 pta dominus dedit omnes asserunt sancti.
 sed in distinctione eorum differunt. Primum enim et
 vnum finem augustinus diuidit origenes in duo, et
 que sunt duo vltima finem augustinus colligit in
 vnum, cuius sentit iosephus. Preterea dicit augu-
 stinus tria fuisse in vna
 tabula, et septem in alia
 iosephus pro et hebrei
 v. in vtriusque. Forte quod
 augustinus voluit tria
 pertinere ad dilectionem
 dei, et septem ad dilectionem
 noster, primi per dignitatem
 potius quam per scripturam dicit ea esse prime et secunde
 tabule, sicut dicere posuimus homines prime
 classis et secunde. Quocirca pro modo distinguant
 idem est sensus.

Iosephus dicit se vidisse
 se duas tabulas legis
 lapideas, quarum que-
 libet corinebat duo
 mandata et dimidium,
 id est exterior quam interior

Primum preceptum.

Non habebis de

os alienos coram me, in me solus habe-

bis deum. Et ponit non habebis pro non ha-
 beas impatiens: finem ydiorum hebreorum. Non
 enim asserit hoc deus cum quicquid habuerint. Non fa-
 cies tibi sculpsile vel ydolum. Alia scilicet, quod non
 habet in mundo, id est nullum rei naturalis repre-
 sentatiuum, ut fiebat hamon capite arietino, az-
 nob, id est mercurius capite canino sine barba
 Nec omnem similitudinem que est in celo vel ter-
 ra vel aquis vel sub terra, quasi nec facias ti-
 bi per deo simulacrum solis et lune, et hominum, nec
 hominis aut iumenti aut hominis, nec draconis, vel
 reptilis cuiuslibet, quod colebat diuersus homi-
 num error, non coles nec etiam adorabis ea, Cole-
 re enim est mente adorare. Adorare autem est, si non
 animo, saltem per metum, vel adulando regibus ad-
 orare. Postea ad inculcandam custodiam dicitur et
 dicendum addidit inciderit. Ego sum dominus
 deus tuus fortis et zelotes, visitans peccata
 patrum in filios in ter-
 ram et quartam genera-
 tionem, eorum qui odes-
 runt me, et faciens misericordiam in multis his qui dis-
 ligunt me et custodiunt precepta mea, zelus dei
 citur inuidia, dicitur etiam amor, sed proprie amor
 viri in vxorem, per quo sustinere nequit alterius
 accessum ad eam. In modum hunc dicit domi-
 nus, Ego sum zelotes, id est non patiar te for-
 nicari post deos alienos. Quod addidit se vi-
 sitare peccata patrum in filios: aiunt heretici,
 Non est bonus hic sermo ut per peccatum alterius
 puniatur. Et dicunt vetus testamentum non esse
 datum a deo. Non enim sic crudelis est deus, sed
 e contra in his miris apparet, quod etiam hoc no-
 mine visitans innuit. Et pietate enim visitamus
 infirmos, et ipse ex mansuetudine non statim pec-
 cantem punit, sed expectat etiam versus ad quar-
 tam generationem, quod diu scilicet patres vivere so-
 lent, et si corripit pater vel filius non imitabun-
 tur ipsum, parit alioquin quasi post longam ex-
 pectationem iustus punit. Et de temporalis pe-
 na tantum intelligendum est. Sicut de achab
 et iehu in posteris vindictam sumptam legis-
 mus. Vel potest exprimi severitas iuste ius-
 dicantis. Grauius enim puniunt peccantes si
 filios per se etiam videant puniri et iustus per ex-
 pectationem. Origenes tamen hic intelligit per
 patres demones, per posteros coadiutores,
 quos quandoque in peccando nobis adiungit
 mus, utpote, primo intrauit diabolus in cor
 iude, Ecce pater, Post accessit ad principes,

Libri Exodi

ut et ipsi in hoc peccarent. Ecce filij. Post accepit ab illis cohortem et ministros. Ecce tertia et quarta generatio. Dominus autem non visitat hic peccata patrum. qui reseruat signum eterno. modo tamen sepe punit homines.

Preceptum secundum.

n On assumes nomen dei tui in vanum. Id est. nec falso nec superflue. nec dolose iurabis per nomen dei. nec bonorem eius quantum in te est euanescente facias de eo praeiudicium sentiendo.

Tertium preceptum.

m Emendo ut dies sabbati sanctifices. Id est. sanctum et feriatum habeas. Non facies in eo omne opus. tuum et filius tuus et filia tua. nec seruus. nec ancilla tua. nec iumentum tuum. nec aduena qui intra portas tuas est. Id est. tecum in domo tua seruans. quia deus qui euit dicit. vij. et nos dicit. vij. seruamus et si non hunc quem illi. Nam et iosephus sic ait. Quartus sermo secundum seruandas septimanas. cum ab omni ope forent cessa tui. propterea de opere seruili dictum intelligendum.

Quartum preceptum.

b Onora patrem et matrem tuas duplici honore. reuerendo scilicet et necessaria ministrando. In his enim que sequuntur. fere in omnibus a parte totum intelligit. Quia et dominus docens totaliter intelligenda impleuit legem.

Quintum preceptum.

n On occides manu vel mente vel consensu. nec violentiam manu inferes in fontem. nec subtrahes auxilium vite cui potes et debes dare. Iudex quidem non occidit sed lex.

Sextum preceptum.

n On mehaberis. id est. non inmisceris aliquid excepto federe matrimonij.

Septimum preceptum.

n On furum facies. nec etiam rapies aliena.

Octauum preceptum.

n On per primam tuam falsum testimonium dices. Hic prohibet omne mendacium. Licet quidam male senserint deum tacite concessisse mendacium quod perdest. si nulli obest.

Nonum preceptum.

n On concupisces domum proximi tui. secundum Augustinum hic prohibet concupiscentiam rei alienae immobilis.

Decimum preceptum.

n On desiderabis uxorem eius. non seruum non ancillam. non bouem non asinum. nec oia que illi sunt. Hic autem prohibet concupiscentiam rei mobilis. secundum originem unum est preceptum. De altari faciendo. Caplin. XLII.

Idebat autem populus

v pulus voces et lapides. et vocem buccinae. et montem fumantem. et stantes percul dixerunt moysi. Loquere tu nobis et audiemus. Non loquar nobis dominus: ne forte moriamur. Stetit ergo de longe populus. et moyses accessit ad caliginem. Cui dominus ait. Altare de terra facietis mihi. Forte ante instructionem altaris portatilis voluit hoc fieri. vel illud portatile erat de terra sicut infra dicitur. Quia si altare lapideum feceris mihi. non edificabis illud de selectis lapidibus. Si leuaueris cultum tuum super eo pollueris. quod. Nolo quod cum instrumentum effusionis sanguinis edifices mihi sanctum. Unde et nos unum lapidis altare construimus. Forte prohibuit. ne super altare hostie occiderent. Et addidit. Non ascendes per gradum ad altare meum. ne reueletur turpitudine tua. Forte non dum antiqui utebantur feminalibus.

De iudicijs. Caplin. XLIII.

Eiceps addidit

d Dominus iudicia quedam ad determinandas lites. Nos quidem non oia sed congrua. persequimur sic. Si emeris seruum hebreum qui tam. si seruus non sit. vij. annis seruiet tibi. nisi iubile interuenerit. septimo egredietur liber et gratis cum quasi veste intrauerit. Si habes uxorem cum quasi liberto et liberis creat. Si dominus dederit ei uxorem. mulier cum filiis quos fecerit erunt domusui. Quia si elegerit suam matrem in future offeret eam dominus dijs. sacerdotibus presentabit. et applicabit ad ostium tabernaculi. et perforabit aurem eius subula. in signum perpetue futuitatis. eritque seruus in seculum. Id est. dum uiuet. vel usque ad iubileum. Idem enim intelligendum est de ancilla.

De famula.

Si quis vendiderit filiam suam in famulam non in ancillam. sed in concubinam. quam greci moirpheton alij moirpheten dicunt. vij. anno non egredietur sicut ancilla. si sine peccato. Quia enim ea habuit doctorem vestes et nuptias. id est. virum ei. prouidebit per peccatum pudicitie. Quia ante. vij. annum displicuerit ei. vendendi eam alij potestatem non habebit.

Historia

nec pudicacie p̄ciū negabit. Et si iterum agno-
mīauerit eā sibi. tū yxorē duxerit. s̄m qd̄ dīci-
tur marcia catonis. iuxta legē yxorē faciet ei.
nec sine libello repudiū egrediet. Si p̄o nō si-
bi s̄ filio eā emerit. i modū p̄dierū faciet ei. p̄
filio sicut. p̄ se. Si tria ista nō fecerit. i. si nec ipe
eā hūiliauerit sine agnoscitōe. nec eā agnōmi-
nauerit. nec filio eā accepit. more ancillaz gēs
egrediet. et absq̄ p̄cio sibi dato.

De homicida.

Qui occiderit hōiem volens mori. si p̄o
nolēs p̄fugiat ad vnā d. vij. ciuitatibz refugij
et ibi saluabit aīam suā. ne occidat q̄ p̄cis oc-
cisi. Et erit ibi donec p̄ iudices ciuitatis ei. p̄
p̄ncipis mortui recōciliet. v̄l vsq̄ ad mortē su-
mi sacerdos. Tūc em̄ redibit secur⁹ ad p̄pria
Per idūstrā p̄o occidēs. etiā ab altari euellat
qd̄ de ioab factū legī. Instat p̄o hāz ciuita-
tū nōs habem⁹ loca deo dicata. maiorē tū in
munūtatē p̄stāt q̄ ille. Saluat em̄ in eis etiā
volēs homicida. et q̄libet fugitū. Tū quidā
exceptionē faciūt. Si em̄ p̄ homicidio in ec-
clesia facto v̄l furto v̄l h̄mōi p̄fugiat ad eccle-
siā. inde dīcūt eū debere extrahi et puniri.

De ratione.

Addidit etiā dñs p̄cepta talidōis. i. ubi red-
di aīam. p̄ aīa. oculū. p̄ oculo. dentem. p̄ dente.
vuln⁹ p̄ vulnere. liuorē p̄ liuore. aduersionē. p̄
aduersione.

De bone cornupeta.

Si bos cornupeta seruū occiderit. lapidi-
bus obruat. nec carnes eius comedent. Dñs
aut̄ bouis. xxx. siclos argēti reddet dño serui.
Aliūt hebrei. ideo sic estimatū p̄ciū fuit. qz. xxx.
generatiōes egressi sūt de cham. quē noe fuit
tū addidit.

De decimis et primitiis.

Decimas et p̄mitias ne tardaueris offerre
Tū agnū v̄l hedū. vij. diebz dimittes cū ma-
tre sua. die. vij. et dñs p̄ceptū potēs reddere.

De Septimo anno.

Sex āns seminabis terrā tuā. et p̄gregabis
fruges ei. vij. āno eā requiescere facies. Unde et
dicebat ann⁹ requiescētis. et etiā ann⁹ remissiois
qz in eo nullū licebat exigere debitūz aliqd̄ nisi
eo t̄miato. et si qd̄ i eo
an no ex p̄teritis frugibz Aug⁹ sup̄ exodū dī-
b⁹ succreuerit i ea. co- cit. qz eo āno semina-
medēt paupes ppli. et bāt s̄ nō colligebāt.
qd̄ residuū fuerit pau-
peribz. comedēt bestie agrī. Ita facies in v̄s

nea et oliveto tuo. Dū hoc obseruatus fuit. vt
ait Iosephus in anno. vij. instantū abūdabāt
fruges q̄ sufficiebāt ad v̄sum septimi et octa-
ui etiā ad sementē.

De tribus solennitatibus.

Addidit etiā d̄ tribz p̄cipuis solennitatibz
anni. in q̄bz voluit sibi apparere om̄e. masculi
nū s̄ nō vacuū. de q̄bz infra dīcet.

De hedo nō coquedo in lacte.

Nō coques hedū in lacte matris sue qd̄ to-
seph⁹ exponit sic. Nō comedes eū infra. vij.
diē. qz adhuc nō differt a lacte. Scī de p̄po
exponūt sic. Ne occi-
das xpm̄ in die p̄ces
p̄ciōis sue qd̄ tū tras
gressi sūt Dies p̄o p̄ce
p̄ciōis vocat lac ma-
tris. qz ex tūc i matre
parat materia lactis.
Hebrei habet. Nō coques separatū in lacte
matris sue. et est sensus. Separatū a carne pa-
rentum. id est qd̄ per carnalē generationē con-
ceptum et editū est nō comedes coctū cum lac-
te v̄l cū aliq̄ lacteo caseo. s̄. vel butiro. qd̄ dī-
ctum est. p̄pter aues q̄ nō de carne sed de ouis
separant. quas in lacte coctas vel cū lacte co-
medunt. Nec ideo de lacte matris prohibitu
dīcunt. qz in alio lacte liceat coquere. sed quia
lac illud paratius possit inueniri cū animalē
per hoc phibuit de omni lacte. Quidā tamē
de his q̄ dño offerunt dictum intelligunt. qz
si non offeras agnū vel hedū infra octa-
uum diē. quia nondū est esibilis. nec differt a
lacte matris. quia et supra dīcerat de primiti-
is agnoz et decimis. In fine p̄o iudiciorū ad-
didit dñs. Si feceris hoc occidaz om̄e pplm̄
ad quē ingredieris. et p̄mittā scabones. et ve-
spas. q̄ fugabunt eos
id est terrore nōis tui
paulatim p̄o cūclam
eos ne redigat terra i
solitudinē. et crescant
contra te bestie. ponāq̄ terminos tuos a ma-
ri rubro. quod est ab oriente vsq̄ ad mare pa-
lestinum quod terrenum dīcitur. et est ab occi-
dente et a deserto quod est post bethleem. qd̄
incipit post theciam vsq̄ ad fluuiū. s̄. euz-
fratem. que tota regio quandoq̄ dicta est iu-
dea.

Nō est p̄phetia. qz he-
rodes non occideret
xpm̄ infantē. v̄l qz apli
nō paterent. p̄luras
nisi p̄ robozati.

Hoc nūq̄ ad lras fa-
ctum legī. iō acule-
os terrores intellige.

De federe firmato aspersio sanguinis v̄s
tulorum. Caplin. XLIII.

Libri Exodi

Enit ergo moy

v scilicet et narrauit plebi iudicia dñi. Et dixerunt oēs vna voce. Dñs q̄ locutus est dñs faciem? et audiem? Qd̄ p̄postere et inordinate dictū est p̄signauit futuros trasgressores. et in h̄ verbo mēdaces. Scriptitq; moyses vniuersos sermones dñi p̄ter decalogū. et mane p̄surgens edificauit altare dñi. et duodecim titulos. p̄ duodecim tribu isrl̄. forsan duodecim altaria titulos dixit. Vel potius vñu ex duodeci lapidibz. et in singulis sin Est titū? trīsuphals. gula nota filioz israhel p̄conialis. memo? scripsit q̄si titulos trī rialis. bui duodeci. misitq; iuuenes. scilicet nadab. et abihud. q̄ futuri erāt sacer dotes. et imolauerūt dñi pacifica. et vitulos Tullitq; moyses mediā partē sanguis. et misit in crateres vasa. scilicet viminea cuius ansis a cratin qd̄ est p̄ecere dicta. reliquū sanguinem fudit sup altare. legitq; volumē federis audiete populo. Qui dixerūt. Dñs q̄ locut⁹ est dñs faciemus. Ipse p̄o sumptū sanguinē respersit i populū et ait. Hic est sanguis federis qd̄ pepigit dñs vobiscū. quasi diceret. Sic peribit vita eius et sanguis ei? fundet qui violabit fed⁹? h̄ id est pactum inter vos et dñm. Sane hoc signū ad p̄firmationē federis hui⁹ habuerūt a gentilibz. qui portā federis fede lantantes sic p̄firmabant fede lantandū federis violatores. Tamen et aliud signū federis terribil⁹ habuerūt iudei ex se. scilicet effusionē aque. qd̄ fecit Josue et samuel. qz sicut aqua tota fundit ita q̄ nil remanet in vase. qd̄ nō aliq̄ liquores. et etiam ip̄a perit fusa in terrā. sic penit⁹ cum stirpe sua p̄iret qui solueret fed⁹.

De p̄mo ascensu moysi in montem.

Capl'm. XLIII.

De facto ascen

b dicit moyses et aaron. nadab. et abihud. et de senioribz israhel fin p̄ce? p̄tū dñi vsq; ad terminos montis. et viderunt dñm. et sub pedibz eius q̄si op⁹ saphirinus. et quasi celū cū serenū est. Tamen nec sup eos q̄ erant in castris misit manū suā. id est non abscōdit se ab eis. sed vidētes maiestatem dñi. et nō ip̄m leti epulabāt. Et vocauit dñs moysē daturus ei tabulas lapideas inscriptas decalogo. Et assumpto tantū iohue trasīuit termin⁹

nos dicēs senioribz. Expectate hic. scilicet in castris. et vsq; ad terminos. Si qd̄ questiois natū fuerit. referet⁹ illud ad aarō et hur. Operuitq; nubes montē. iterūq; dimisso iohue in qdā planicie montis. solus ascendit moyses ad caliginē. Septimo autē die vocauit eū dñs de medio caliginis.

De tabernaculo faciendo.

Capl'm. XLIV.

Ingressusq;

i nebule fuit cū dñi. xl. diebz. et xl. noctibz. nec comedēs nec bibēs. Et ait dñs ad eū. Sume p̄mitias. id est p̄ciosas queq; a populo isrl̄. sed ab eo tantū qui vltra obtulerit aur⁹. scilicet argētū. et es iacinctū. et purpuram coctūq; bis tinctum. id est setā iacinctū et tñi purpurei. et coccinei coloris. et bisuq; qd̄ est genus lini egyptij molle et candidū. pilos quoq; capraz et pelles arietū rubricatis. q̄s parthicas dicimus. quia parthi sic colorant eas excogitauerūt et pelles iacinctinas. et ligna sethim. Est autē sethim nomē montis et regionis et arboris que similis est albe spine in folijs. et est leuissimū lignū et imputribile. et in cremabile. oleum q̄ ad luminaria. aromata in vnguēta. et thymiamata boni odoris et lapides onichinos. sardonices et gēmas. et factant mlti sanctuariū. vt habitē in medio eoz. ne sit eis labor recurrere ad montē hunc. Iuxta similitudinē tabernaculi qd̄ ostendā tibi facies illud ita.

De scemate arche. Capl'm. XLVI.

Rechā de lignis

a sethim facies. q̄ hebraice dicitur beron. Et nota q̄ moyses hoc ordine narrat. p̄mo de his qui fuerūt in tabernaculo. scilicet cūdo de tabernaculo. tertio d̄ arrio Joseph⁹ p̄o ecōtra. Ille fin ordinē cōpositōis. ille fin ordinē collocatiōis. Lōgitudo arche habebat duos cubitos et semissem. latitudo cubitū et semissem. altitudo similiter cubitū et dimidiū. Et intelligit cubitus humanus non geometricus. Quod apparet in altari lateranēsi. infra qd̄ dicitur esse archa. Etiaz hic ioseph⁹ vocat cubitū duos palmos. Et dicit archa nō habuisse pedes. et deaurata est intus et foris auro mundissimo. Et facta est supra corona aurea. ad modum scilicet labij quod in mensis et scarijs fieri solet. Per vtrūq; lat⁹ lōgitudo

Historia

nis bini erant circuli aurei, totū lignū penetrātes, et per eos vectes de lignis sethim deaurati miscebantur, quibus archa ferebatur, nec unquam ex trabebatur. In qua postposita est testificatio, et tabule in quibus scriptū erat testamentū. Tabulae quoque ibi reposita testimonia dei posuit. Posita est ibi vna aurea plena manna in testificationē quod panem dedisset eis de celo. Tabule in testificationē quod legē naturalem scriptam in cordibus suscitauerat in scripto. Virga aaron, in testimoniū quod omnis potestas a domino deo est. Deuteroniū in testimoniū pacti quod dixerat omnia quaecumque dixerit nobis dominus faciemus. Quod si dicta est archa testamenti vel testimoniū. Quod si est autem tabernaculū testimoniū dictū est, et ideo etiam quod cause per foribus eius agebantur.

De ppiatorio et cherubin. Ca. XLVII.

Actus est etiam

sup archā, ppositū aureū, et tabula aurea eiusdem longitudinis et latitudinis, cuius et archa ut archa regere sufficeret. De spissitudine eius non legitur. Hoc idem dicebatur oraculū, quod dominus de loco illo responsa dabat. Responsum autem diuinū oraculū dicitur quod orantibus datur. Dicebat etiam ppiatorium quia exinde loquens dominus ppiabatur populo, vel quia de ppiationis dicebat gloriam domini semper ibi descendere. Ex utraque vero parte oraculi, in duobus angulis anterioribus positi sunt duo cherubin aurei et pductiles, non scilicet fusiles, sed rursus in malleos pducti. Sunt autem ut dicit iosephus animalia volatilia: habentia figurā quam a nullo hominū est inspecta. Hec dicit moyses se in sede dei conspexisse figurata Cherubim. Possunt etiam dici ad terram iuxta archā positi, v. cubitis alti, ut in templo salomonis actū est postea nisi quod ibi in duplici maiore erant.

De mensa et coronis. Cap. XLVIII.

Itemque ait domi

nus. Facies et mensam de lignis sethim habentē duos cubitos longitudinis et in latitudine cubitū, et in altitudine cubitū et semissem, spissitudines quoque faciet, et inaurab eam ex omni parte auro purissimo. Erat autem

ut dicit iosephus hec mensa prope velut delphica, scapolina, habens, autem, pedes qui dicuntur eius altitudo, erantque ex medietate partis inferioris rotundi quasi tibia et tornailes. Pars superior operis quadranguli quasi fenum mur erat, in singulis vero pedibus erat anulus aureus, sinusque erat in pede ubi anulus missus erat, in anulis vero vectes aurati quibus ferebatur mensa. Erat autem labius in ea per circuitū sicut in archa, et labio affixa erat aurea corona alta digitis quattuor, ita quod medietas eius super mensam eminebat, ne superposita caderent ex ea. Altera medietas inferioris pendebat ad decorē, et erat corona hec interrasilis, id est, interpolata celaturis et plano. Erant autem ut aiunt hebrei celature ille quasi imagines regum, et prophetice, tot ibi sunt imagines facie: quot futuri erant reges in hierusalem a dauid usque ad sedechiam. Tamen iosephus videtur velle non fuisse in ea aliud labium nisi hanc coronam interrasilem, id est, reticulatam. Huic vero supposita erat alia corona minor ista, sed quantā et quomodo superposita et an plana vel interrasilis nescimus, tamen aureola vocatur. Debet dicunt et hanc prophetice additā ad psignandā diuisionem regni in duo regna. Fuit enim regnum israel populosius regno iuda, sed tamen minus dignum, et ideo aureola superposita erat, et tamen minimebatur in tabernaculo ad aquilonē non longe ab aditu.

De panibus ppositionis. Cap. XLIX.

Et ponebatur

eam duodecim panes azimi de simila: mundi valde, et ponebantur aliternis senis, et stabant singuli de duobus decimis ephorum quasi iosephus duos assartos vocat. Et singulis superponebatur patena aurea, et super patenam pugillus thuris, iosephus dicit phialas aureas super ephum et batum, sive sunt duorum, vel ergo mensurabatur, ephum provenientes de decimis hinc vna, aliter altera. Vel decimabatur ephum illa quod

Libri Exodi

positas plenas thure
In diluculo sabbati
recētes et calidi impo-
nebant mense, et erant
ibi imori vsq; ad sab-
batū sequēs, tūc illis
sublatīs: et toto thure
incēso sup altare no-
ui cū alio thure substi-
tuebant. Sublatos
pro soli sacerdotes co-
medebāt, unde sacer-
dotes dicebantur.

Vel etiā ideo vt ait Iosephus, quia dñs pre-
ceperat, q; soli sacerdotes panes illos forma-
rent et coquerent, et ponerent in mensam, et tol-
lerent, ipsi tamē postq; scilicet diuites facti sūt
non obseruauerunt hoc. Dicebantur etiā pa-
nes propositionis, quia propositi erant corā
domino in memoriā sempiternam duodecim
tribuum filiorum israel. Vel porro positi, id
est longo tempore positi, scilicet per totā heb-
domadam, vel in eternum per successionem
ponendi.

De vasis libamētū, Caplin. L.

Recepit ergo do-

minus preparari ex auro purissimo
quattuor genera vasorum ad offerenda liba-
mina, et ab offerentibus sacerdoti, a libando
id est, gustando dicta, et a sacerdotib; dño, a li-
bando, id est, fundendo, et poni ea sup mēsa;
scz acetabula, phialas, thuribula, cyathos. In
bibulam quod debebat offerri pūdebat et p-
gustabat, vtrū dignū eēt offerri an nō. Sz qz
in colore et sapore vinū dñoscit, dicit q; pter
aureas phialees ystree ibi erāt unde et a phia-
lin qd grece vitru dicit sic vocabant, in limo
anguste, in supiori pte ample in quib; color et
sapor poterat cognosci, q; hebrei scutellas
dicūt. Cyathi pro miores et angustiores erāt et
aurei, cū q; fundebat vinū sup altare, pho-
stie libamēto. In thuribulis q; etiā mortario
dicebant thurs precognoscebat et offereba-
tur similiter et in acetabulis acetū. Sed quia
nunq; aut raro occurrūt de oblatiōe acetū, qui-
dam dicūt acceptabula vbi scz pūdebat a sa-
cerdotib; q; debebant offerri vtrū accepta, i.
ydonea essent an nō. Postea subindit acce-
ptabula in tria, in phialas in quib; vinū, et
thuribula in quib; thurs, et similia, et granū, et

sal, et cyathos, in quib; oleū. Sumebāt em̄
sacerdotes prius de his q; offerēda erant por-
tionēdas, quas in huiusmodi vasis ponebāt
ad p̄gustandū quasi libādo de singulis, que
libamina dicit moyses offerenda, id est, de of-
ferendis sumenda.

De candelabro auro, Caplin. LX.

Recepit quoq;

p dñs fieri candelabrū ex auro puris-
simo ductile. Tamē Iosephus su-
file dicit, Cuius hastile basi infixū erat et ferreus
superstructū calamis aureis quinq; geniculis
ad modū canne. Vbi autē calamoꝝ capita in-
ter se iungebant, capita habebāt tumētia, et in
uicē ad modū cyphi quē cupam dicim⁹. Iū-
gebant autē inter se tanq; duo cyphi in modū
nucis, et ex fundo cuiusq; cyphi pcedebāt flo-
res recurui quasi lilii, et in ipso fundo inter cy-
phū et liliū erat sperula volubilis sicut in ca-
pitib; cathedrariū subiungunt sperule volubiles,
et ita cum in hastili essent, v. calamī in hunc
modū copulati, iūq; erant ibi iūcture, quaz q;
q; habebat quasi cyphos duos sibi iunctos,
et sperulas simul et liliū, et hoc est qd moyses
dicit in hastili quattuor fuisse cyphos in mo-
dum nucis, Tamē hebreus nō dicit cyphos,
sed nigellatas rotunditates, s. nigello distin-
ctas. Et hoc hastili pcedebāt tria brachia
ex laterib; hinc et tria inde ferrea, quorū vnū
quodq; superstructū erat calamis aureis ad
modū hastilis, et in iūcturis coibāt capita ca-
lamoꝝ quasi cyphi in modū nucis cui; speru-
lis et lilijs. Et q; in vnoq; quattuor cyphos
dicit moyses fuisse: videtur vnū quodq; quat-
tuor calamos habuisse. Videat tamē quibus-
dam non sperulas fuisse in fundo cyphorum
vt dictum est, sed i media planicie cuiusq; ca-
lami sperulā volubile superpositā. Sic erat
candelabrū ex ferro calamis aureis supindu-
cto factum si fusile fuit, si vero ductile simpli-
ter ex auro fuit, et malleis mirabili artificio
in hanc formam productū. Erat autē vt dicit
Iosephus, ex lxx. partib; cōpositū, in vna ba-
se erectum, sic in hastili et brachijs erant cala-
mi, xcix. non integri, sed ex duob; pibus, in
medio vbi partes iungebant erat sperula su-
perposita: ne iunctura videretur et putaretur
calamus vn⁹, et ita erant calami, xcix. cū toti-
dem sperulis, lviij. quinq; partes in basi, vij.
lampadum sedes, Quocunq; vero modo fa-

Historia

etiam fuerit i summo. vij. habebat capita equa-
lia. sup q ponebant. vij. lucerne auree. Infus-
foria etiam septē ex auro erant. quibz oleum lu-
cernis infundebat. Erantqz ibi forciptē dicti
extinctoria ex auro ad emungēdā vel extingue-
dā lincia. Etia vascula ex auro erāt ad extin-
guendū in aqua que emungebant. ne tectum
redderēt odore. dicta extinctoria. Omne pon-
dus eius cū vasis suis habuit talentū auri ad
pondus sanctuarij. tria enī habebat talenta.
mīnus. l. libraz. qd erat institoz medij. lxx.
quod erat cūm. maximū. c. xx. qd erat sanctu-
arij. Tamen iosephus dicit ipm habuisse. c.
mnas. quas bebei citares dicunt. greca līn-
gua interpretatum talentū nūcupat. Posituz
aut erat ad austrū ptra mensam nō recte qdē.
sed oblique.

De parietibz tabernaculi. Caplm. lxx.

Recepit quoqz

P dñs fieri tabernaculū in hunc mo-
dū. Tabernaculū erat dom⁹ deo di-
cata qdrata z oblōga. tribz clausa parietibz. a
quilonari meridiano. occidentali. liber pate-
bat introitus ab oriente. vt sole oriente rad-
is eius illustraret. Lōgītudo ei⁹ erat. xxx. cu-
bitoz. latitudo decē. altitudo decē. In latere
meridiano erāt tabule de lignis setim stan-
tes. xx. quaz. vnaqueqz in longitudine habebat
cubitos. x. in spissitudine digitos qtuor
in latitudine cubitū z semissem. Iungebant
aut sibi mutuo in crastature. ne rimula eēt ibi
aut planicies parietis inaequalis. z erāt inau-
rate ex vtraqz pte. Supposite sō single dua-
bus basibz argēteis pforatis. in quaz forami-
nibz cardines aurei imittebant. in vtroqz an-
gulo tabule emīnētes sicut in scrinijs fieri so-
let. Tame angustī⁹ videt velle. q vna basis
esset sub tabula. z altera supra p epistilio. sed
littera ē est q dicit. q bīne bases singulis ta-
bulis p duos angulos sūmmitēbāt. Vtrū aut
tabule suspēsa a tra sup bases an inter bases
ad terrā ptingerent. nō legīt. Eodē scemate fa-
ctus erat paries aqilonari. Ad occidentē sō
erāt. vij. tabule p oīa siles alijs. z eodē modo
stātes in basibz. Sed cū nō implerent. nisi. ix.
cubitos. dimidi⁹ cubit⁹ ex vtraqz pte vacuus
patebat. z ideo tabula vno cubito lata secta ē
p mediū. z facte sūt due tabule semicubitales
que vtrinqz appositae parietē occidentis alijs
duobz cōpaginauerūt. q etia singule duabus

basibz imittebant. Ne sō ventoz impulsu. vl
qualibet alia causa parietes pcuterent. singu-
le tabule habebāt anulos aureos p ordinem
velut quibuscūqz radicibz pfixos. p qd rectes
p trāsfuerum parietē imissī tabulata firmiter
p̄tinebant. Erāt aut rectes de linguis setim
inaurati singlī qnqz cubitoz. imittebatqz cap-
put vni⁹ vectis in caput alterius in modum
cocci. vt ex pluribz sic innēt qst vni⁹ vectis in
mese longitudinis videret. sicut in baclo cam-
buce pōtiscalis eburneo fieri solet. Hoc sō
ne planū esset. nisi dñs addidiss. q. v. vectes
essent in latere ad aquilonē. z totidē ad austrū
z totidē ad occidentē. qd mīn⁹ pgruū videtur
Lū enī quilibet vectis. v. erat cubitoz. v. pten-
si in latere vno. xxx. cubitos tantū ptingebāt
Itaqz. v. cubiti illi lateris remanebāt intacti
in occidentali vero latere duo tantū sufficiebāt
Sūt qui dicūt de tribz vectibz supfluis. vniū
supadditū. v. vectibz i latere septentrionali. et
aliū in australi. z sic qd illis de erat adimple-
tū. Tertiū sectū dicit in duos q positi erāt in
duobz angulis parietū. vt reuerti i iuncturas
angulorū colligarent sicut iuncture anguloz
in scrinijs strapis ligari solēt. Sed h ex lītē-
ra consicij non potest. Quia g in littera est. v.
vectes imitti p tabulas medias a summo vs-
qz ad summū. de altitudine parietis intelligi
potest. Erat aut iuxta summū parietis suz
premā vni⁹ ordo vectū extensus in longuz p
totum parietē. z iuxta summū inferiōre ali-
us ordo in eundē modū. z in media planicie
tres ordines. vt q dictū est. v. vectes fuisse in
vno latere potius ad numez ordinū q vectū
um referat. Erāt autē
in vnaqz tabula qn-
qz anuli. z in quolibz
duobz parietū vectes
xxx. qz. v. ordinū quī-
libet. vij. vectes habebat.
in latere occidenta-
li. x. vectes bīni p sin-
gulos ordines. Sūt
qui dicunt nō omnes vectes eiusdē quātitas
fuisse sed quilibet vectis. v. qui erāt in ma-
gnis lateribus erāt. vij. cubitoz. z ita. v. suffi-
ciebant ad p̄tendū. xxx. cubitos. z. v. vectes
qui ad occidentē erant singuli duobz cubitoz
erant. Sed iosephus loquēs de his vectibz
ait. vno quoqz habente magnitudinē cubito-
rum quinqz.

Una tabula erat in
clsa z cauata in frons
te ex vna pte. sicut et
altera tabula erat in
clsa z cauata ex alte-
ra pte. in fronte vero
pungebant.

Libri Exodi

De distinctione tabernaculi et vtroq;
velo,

Capitulum. LIII.

Tabernaculum

t hoc distinctus erat in duas partes. Posterior pars ad occidentem, et cubitis protendebatur, et ita quadra erat in longum, et in latum, et in altum, et cubitorum. Hec pars aditum dicebatur, vel sanctum sancti, vel sanctuarium sanctuarum, vel sancta sanctorum. Anterior pars ad orientem, et cubitis protendebatur, quod communis erat sacerdotibus, et hoc dicebatur sanctum vel sancta: vel sanctuarium. Respectu huius posterior dicebatur sanctum sancti, quasi consecratum sancti, et dicitur seculum seculi, vel sanctum sancti, id est sanctius sancto, et dicitur dominorum vel rex regum. Ad alteras vero partes separandas posite erant in medio quattuor columnae de lignis sethim decoratae, capita habentes aurea et bases argenteae. Tamen Joseph dicit quattuor fuisse tabulas ad modum aliarum operatas: equaliter a se invicem distantes, inter quas tres angustae patebant ingressus. Super capita vero columnarum superpositi erant duo vectes decem cubitorum a pariete in parietem protensi, in quibus per circulos aureos immixtum dependebat velum ante quattuor columnas extensum, quod drum in omni parte sex decem cubitorum: et ex omni parte prohiberet aspectum interiorum. Erat autem velum factum debyssio rectorum: quod est genus lini candidissimi et mollissimi, et de iacincto et purpura et cocco bis tincto, id est de filiis sericis: iacinctum purpurei et coccinei coloris, opere plumario compositum, id est opere acupincto. Pluma enim lingua quadam acus dicitur, scilicet egyptiorum, quorum fuit diversae linguae sicut grecorum. Hoc genus veli vulgo bisstratum dicitur quasi bisstratum. Primo enim fit tela cui cum acupere manuali subternuntur diversae picture, niones. Sunt qui dicunt opus plumarum a similitudine avium, quibus superaddita est plumarum varietas. Idem opus dicitur etiam polimitum, a polio quod est multum, pro multitudine picture. Erat autem hoc velum pulchra varietate contextum, ex universis ut ait Josephus floribus, quos gignit humus, et alijs picturis quas poterant inserere pictores, propter animatum malium formas. In ingressu vero tabernaculi quinguae columnae erant de lignis sethim decoratae capita habentes aurea, bases vero

enae: super quas duo vectes, vel unus decem cubitorum, protendebatur a pariete in parietem. In vtroque capite sui vtriusque parieti inserti ad modum trabis in domo, a quo dependebat aliud velum per circulos aureos insertum ad modum prioris operatum. Sed secundum Josephum usque ad medietatem columnarum dependebat: teges eas per quinguae cubitos, reliqui quinguae usque ad terram ad ingressum sacerdotum patebant. Super hoc vtro dicitur aliam cortinam laneam suppositam usque ad terram pertingentem, funibus per anulos eam ducentibus et retrahentibus, ut in diebus festis reducere prohiberet aspectum tabernaculi. In alijs diebus superducta prohiberet aspectum, praecipue cum nubilum videretur. Tectus enim foris erat et facile laborem sustinebat, et in ingressu templi Salomonis simile dicitur fuisse appensum. Erat enim interiori sanctuario arca federis cum his quae in ea reposita dicuntur, et cum his quae erant ei supposita. In anteriori vero candelabrum ad austrum mensa ad aquilonem. In medio autem velum non longe ab aditu altare aureum, quod etiam Joseph thuribulum aureum vocat, de quo post dicemus.

De cortinis et saga.

Capitulum. LIV.

Ectum taber-

t naci non comiserantur id est res curum sicut in ecclesijs, sed planum ad modum palestinae fuit quatuor operimentis apratum. Primum operimentum fuit cortina, quae etiam vela vel tentoria vel quinguae tabernaculum vocantur, quae erant factae de quatuor praedictis coloribus opere plumario. Longitudo cortinae unus erat, scilicet cubitorum, latitudo quattuor, quum quinguae mutuo sibi iungebantur, et quinguae similiter, ut quasi duae cortinae ex quibus sibi coniunctis redderetur. Iungebantur autem ansulis iacinctinis: quae in unoquoque latere cortinarum dispositae altera contra alteram veniebant, et bine anulo aureo colligabantur, sicut ad ornatum colli fibulae argenteae vel aureae, vtriusque oram capitum solent colligare. Dicit tamen Josephus anulis aureis et vincinis eas fuisse iunctas. Secundum operimentum erat saga cilicina, quae et vela vel capillaria quinguae vocantur, quae de pilis caprarum quos capillos quandoque dicimus ad differentiam lane ovium facta erant, de quibus et cilicia fiunt. Unde et illa saga cilicina dicta sunt quae pro asperitate saga

Historia

dicebant, unde et quosdam pannos aspe-
ros sagias dicimus. Duo dicuntur reges
Uel forte ex quadra-
tura saga dicta sunt.
Ubi et militare pal-
lium a gallis inueni-
tum: quia quadrum
erat sagum dictum est. Quod tunc ex aspero fiebat
panno contra aeris intemperiem: et potuit di-
ci sagum. Erant autem saga hec, xij. longitudo sagi
vnius habebat cubitos, xxx. latitudo quatuor
et erat, v. sibi mutuo iuncta, ut quasi vnum sagum
facerent, et alia sex quasi in vnum sagum iuncta. Iun-
gebant autem anulis aureis infertis anulis con-
tra se venientibus. Vtrum autem singule cortine vel
saga sibi iunxerint ita copularentur, an, xij. cortine
sibi consute filo inseparabiliter in vnam cortinam
iuncte erant, et alie quoniam similiter, et ad tegan-
dum tabernaculum hec due magne cortine cum
anulis et anulis iungerentur: non elucet.

De modo tegendi secundum Bedam.

Capitulum. LV.

Modo vero

quod ex his tegebatur tabernaculum vide-
batur decem cortine sibi copulare per transuer-
sum sex tabernaculi, totum operientes taberna-
culum, et descendentes per latera vno cubito dista-
bant ex omni parte a terra. Et quod simul iuncte
per cubitos implebant, longitudinem taber-
naculi que erat, xxx. cubitorum tegebant. Et, v.
cubiti dependebant
iuxta latus occiden-
tale, alij quoniam tamen des-
cendebant ante ap-
erturam que erat ad ori-
entem. Tamen ne in
composita penderet
vtriusque cortine trans-
gredientes duo ma-
gna latera taberna-
culi usque in medium
aperture traherentur
ibi quoque mutuo iunge-
bantur, et similiter in
latere occidentis. Et
ita ex omni parte ta-
bernaculum erat tectum
cortinis, vno tamen cu-
bito circa terram ex

Nota quod ait quinq-
ue cubitos, de, iij. Non ideo
sed dicit quoniam per totam par-
tem occidentalem simul
et orientalem depen-
deret quoniam cubiti, sed
quod illa pars cortine que
dependebat in lateri-
bus respectu longitu-
dinis tabernaculi erat
tamen quinq-ue cubitis, sed
respectu latitudinis
erat nouem cubitis.
Ideoque contingebat
quod cum iunctis cu-
bitis, hinc et inde veni-
entibus etiam in his
duabus partibus occi-

omni parte non veni-
lato, Supponeban-
tur saga similiter per
transuersum, sed que
erant, xxx. cubitorum per
latera descendebant usque ad terram, et ita cubitum
cortinis non velatum ipsa velabant. Sed quod ex
transuerso, xliiij. cubitos habebant cum essent
xj. simul iuncta, et vnum quodque erat quatuor cu-
bitorum, longitudinem tabernaculi, xxx. cubitis
tegebant, de, xliiij. que supererant, vij. descendebant
ad occidentem, et, vij. ad orientem. Partes igitur sa-
gorum que supererant pendebant iuxta latera duo
magna usque ad terram ex vtraque parte reduceba-
tur ad tegendum introitum orientalem. Sed quod
vij. cubiti ex vtraque parte veniebant, in spacio ve-
ro introitus decem tamen erant, superfuebat sagum
sago. Uel forte in summitate cuiusque duo cu-
biti retro plicati consuebant instar ozarii vesti-
menti, et tunc ex equo venientia saga de lateri-
bus in medio introitus copulabantur in eodem
loco in quo et cortine, et similiter in latere occide-
ntis. Propter huiusmodi supposituram vel replicatio-
nem sagorum dicit Beda primo dixisse dominum
moysi. Sextum sagum in fronte recti duplices, id
est dimidium sagum quod excedit cortinas in introitu
superfuit vel replicabis. Et post planum ad
didit, quod superest in sagis, id est vnum sagum quod am-
plius est ex medietate et operies posteriora
tabernaculi, id est latere occidentis. Duplicabantur
autem ita ut impetu ventorum possent sustinere, et
secundum hanc dispositionem tabernaculum ex omni parte te-
gebatur sagis usque ad terram: et nil ex eo vide-
batur, et tentorium quod erat in introitu preciosius
inutile ibi erat, et cum sacerdotes intrabant taber-
naculum, vel necesse erat attollere saga et corti-
nas ut subintraret, vel si in medio iungeban-
tur vncinis et anulis ad introitum eorum dis-
soluebantur.

Josephus aliter.

Capitulum. LVI.

Lia est iosephi

a dispositio cui presentat Origenes
et videtur probabilior. Ait enim, x. cor-
tinas sibi mutuo iunctas, ut dictum est a fronte
tabernaculi super introitum extendi per transuersum
et tegere totum tabernaculum, et descendere iuxta
latus occidentis usque ad terram. Introitum vero
non regi alij parte cortinarum: cum prius velum habe-
ret, Sicut et de sagis totum dicitur operiri tabernaculum:
excepto introitu, Sed quod duo cubiti sagorum

Libri Exodi

super sunt cortinis. et utraq; pte dic eos repli
cari sub cortina: ne vent⁹ intras inter saga et
cortinas: totū pcuteret opimentū. pro q̄ etiā
dictū putat. Sectū sagū i fronte tecti dupli
ces. s; etiā fm hec speciosa z piosa plimū ps
extrinseca tabernaculi nō videbāt. nec illud
cortinarū qd̄ circa tabernaculūz defluebat.
Frustra ḡtān facta vidēbant. Quocirca for
te ex oi pte cortine z saga funibz extēdebant
circa tabernaculū. z paxillis creis colligabāt
funes. qz z paxillos habuisse tabernaculum
infra moyses dicit. et in modū tecti dependē
tis arcū quaq; attollebant. vt z tabernaculū
vndiq; videri posset. et circūiri ab ingredien
tibus sub cortinis.

De pellibz suppositis. Cap. LVII.

Mocūq; vero

q̄ mō hec duo opimenta disposita
fuissent de reliq; duobz nō est q̄
stio. Sane tertiū erat opimentū d̄ pellibz arie
tū rubricatis: q̄ supiora nū tegētes. ad latera
nō descēdebāt. funibz z paxillis creis afficis
terre circūligate. Quartū qz opimentū i eūdē
modū erat suppositū d̄ pellibz arietū iacinci
nis. supposita p̄o erāt hec duo. p̄p̄ estūz im
briū diffusionē. Multos itaq; vt ait ioseph⁹
stupor habebata lōge inspicītes. nā colorē
ei⁹ in nullo putabāt differre a celo.

Quid figurabant predicta.

Capitulum. LVIII.

Hac cōpositi

i one tabernaculi p̄z deū. et nō ho
minē sic disposuisse. qz vt ait iose
phus singula hoz ad formā rerū facta repe
terit q̄s absq; inuidia velit hec p̄siderare. Ab
ditū ei qd̄ soli pontifici p̄uū erat: figurabat
celū deo z ange l' attributū. Sanctuarū p̄o
qd̄ i duplo erat: terrā z mare cūctis gressibz
lia. sic z illa ps cōis sacerdotibz erat. Cortine
celū syderē. saga aq̄s q̄ sūt sup firmamentū.
Pelles rubricate celū empyreū in q̄ sunt an
geli. iacinctine celū sup⁹ vbi dē sup oīa. Tū
in q̄ttuor coloribz veloz dic ioseph⁹ figurari
q̄ttuor elemēta. Per byssū terrā. qz d̄ ēra est. z
p̄mo terreū z viride colorē hz. Per purpurā
mare. qz ex cōchis marinis tingit. Per iacin
tū aerē. qz i colore ei
similaf. Per coctū ig
nē. qz i colore ei asli

Est ann⁹ legitimus.
Est ann⁹ vsualis. est z

milaf. Per mēsam tē
pus v⁹l annū. Per pa
nes duodeci menses
Per coronaz q̄ttuor
digitorū annū solarē
q̄ttuor: tempoz. Per
coronā minoz annū
lunarē. Per septe lucernas candelabri septe
planctas. Per. lxx. ei⁹
partes decarmoniaz
planetarūz. Forte qz
quīq; planetarū hz
decē dignitates l' po
testates. Quīq; na
turales. z q̄nq; accidētales. ā q̄b armonice. i.
pporionalitē se hnt. In cādelabro notat. qz q̄
sub eis sūt ad ipos tendūt. i. mor⁹ naturales
et effect⁹ ab eis hnt: qd̄ etiā notat ornat⁹ ei⁹.
cyphū. i. vasa liq̄ris aquā. sperule solē spericū
lilia aerē: q̄ sol⁹ viciat odoribz.

De altari holocaustoz. Cap. LIX.

Recepit quoq;

p dñs fieri altare de lignis sethim.
Altare h̄ dicebatur holocausti v⁹
holocaustoz v⁹l holocaustomatū. et possz di
ci sacrificioz. s; a digniori nomē accepit. Erat
aut i longitudie z latitudie q̄nq; cubitoz. scz
q̄drū. z altitudie triū. cui tāq; nimis alto ad
horā ministratiōis aliqd̄ apponebat in q̄ stare
mīter. qd̄ ipleta ministratiōe tollebat. Alta
re em grad⁹ hīc alibi. phibet. Erat ei p̄canū
instar arce sine opimento. parietes lignei. sed
operti erāt ere int⁹ z extra: h̄ vri nō possent. si
cut nec antiron v⁹l lignū paradisi qd̄libet qd̄
vrendo fit mundi⁹. arca ei⁹ siue arula crea
rat tāq; fund⁹ arce. sup quā fiebat ignis q̄ p
fenestrā q̄ erat in latere oriēali iponebat. In
q̄ttuor angulis supioribz erāt extra q̄ttuor: re
curua cornua. in q̄b q̄ttuor catene anulū in
serēbant. de q̄b dependēs craticula crea in
modū retis facta vsq; ad mediū altaris int⁹
descēdebat. sup quā cremanda in odorē dñi
ponebant. q̄ ignis p̄ circulos craticule ascen
dens de arula cōsumebat. Circa angulos ve
ro inferiores q̄ttuor: erant anuli crei. in quibz
vrectes imponebant de lignis sethim operti
ere ad portandū altare. De h̄ tñ altari z crati
cula ei⁹ ambiguitas est: nō solum inter nos:
verū etiā inter hebreos p̄cipue cum hebrai
ca veritas a nra translationē nil discrepare vi
g²

Historia

deat. Hos qdem sic habem⁹. Facies craticulae in modū retis enea p⁹ cui⁹ qtuor angulos erāt qtuor: anuli enei: q⁹s pones subter arulam altaris.

eritq⁹ craticula vsq⁹ ad altaris medium. Hebraeus vero sic h⁹ Facies ei micbar, id est craticula: factura retis enei, et sup⁹ rete qtuor: anulos enei.

os⁹ dabis illā fundū are de sub⁹. eritq⁹ rete vsq⁹ ad altaris mediū. Josephus aut⁹ sic. Cui suberat craticula i modū retiaculoz scā. Scā scāpiebat em⁹ tra ignē q⁹ de craticula ferebat, q⁹z bases nō erāt ei subiecte. Cassiodor⁹ tñ senator in pictura quā fecit, cui⁹ in expositione psalmoz meminit qtuor: pedes in vtroq⁹ altari fecit. Proinde videt⁹ qbusdā nō supponi craticule carnes assandas: sed fuisse qñ vas quoddā in q⁹ federet altare cui⁹ parietū altitudō altare ambiēs vsq⁹ ad mediū altaris eleuata esset. in cui⁹ angulis sursum qtuor: anuli pendebāt, p⁹ q⁹s vectib⁹ insertis altare ipi in fides portaret. Altare em⁹ nō legit⁹ alios anulos habuisse. Sed vtrū separātū esset h⁹ vas reticulatū ab altari, ita vt amoueri posset altare ab eo cū vellēt⁹ z supponi, an de ipso altari opere fusili ita fabricatum esset: vt quasi appositum videret⁹ ambiguū est. Super arulā vero altaris quā in medio ei⁹ positā dicunt, p⁹ fenestrā ab oriēte struem lignoz iposponi asserunt, et super lignas carnes imponi assandas. Vel nō erat ibi arula: sed super craticulā suppositā fiebat ignis, qd⁹ velle videtur ioseph⁹ in p⁹dictis p⁹bis. Alijs videtur nec operimentū nec fundū ipm⁹ habuisse: sed parietes tñ terra repleti fm⁹ q⁹ dñs dixit. Altare de terra faciens mihi, in cuius area superior fiebat ignis: vbi cremanda imponebantur. Et de craticula altari supposita idēz sentiūt. Arula vero

subter quā craticula posita legitur, hebreus arcunculā vocat vel sulcū quē in medio parietū altaris fuisse dic⁹: vsq⁹ ad quem locum altitudo craticule pertingebat.

Hoc fm⁹ p⁹dictas sententias nō est seruātū sed mystice, Quia forte cōcauus erat locus ad recipiēdos cineres hostiarum.

De situ altaris et vasib⁹ ei⁹. Ca. LX.

Situm autem

erat altare aū tabernaculū sub diuo nō directe aū introitū, s⁹ aliqñ to ad meridiē descendēs, ita vt ante ipm⁹ imolātes stātes ad aquilonē in ipm⁹ tabernaculū vsq⁹ ad sanctas⁹ inspicere possent. Et q⁹z stābāt ad aquilonē, id est in altaris latere aquilonari, et cōtra meridiem, qñq⁹z legit⁹ eos sacrificasse ad aquilonē, quādoq⁹z ad meridiē Erātq⁹ in vsus eius lebetes ad colligendos cineres cū abundabāt et deportandos q⁹ in locum secretum z mundū reponēbant, z forcipēs ad emendandū ignem altaris. Et fuscule q⁹s grece creagras dicim⁹, q⁹z inde de caldarijs carnes cocte pferebant, et panilla qñ vanilla a vehēdo: q⁹z prune ab h⁹ altari ad altare thimiamatis deferēbant, p⁹ter cacaboz ollas ad carnes coquēdas: qñ iuxta altare nō coquebant, oīa p⁹o enea erāt. Hebr⁹ vero sic habet. Facies ei⁹ ollas: et ei⁹ palas, et eius pelues, et eius yncinos, et eius ignium receptacula.

De atrio circa tabernaculum.

Capitulum. LXXI.

Rat autē atrii

circā tabernaculū in latere meridiano, cecubitoz, in adlonari, cān oriē tali p⁹o, l. z toridē i occidentali. Et sic qdrū erat vel qdrangulū s⁹ nō quadratū, sed i forma altera p⁹te longiori. Erātq⁹ i latere australi, xx, columnae alte. v. cubitis, vestite laminis argenteis. capita habentes argentea cū celatunis, cū basibus encis, spacio quinq⁹ cubitoz iter se distantes, super quas anuli singulis inerāt, p⁹tingebātq⁹ funes ab anulis vsq⁹ ad capitā paxillozū qui erāt cubiti vnius magnitudinis, et p⁹ singulas colūnas in terrā vas lide fixi, vt atrii imobile custodirēt. Cortina p⁹o d⁹ bysso mollisimo, cecubitoz, in lō

Eminentia quidem erat in sūmitate colūnarū z ipa pforata et in foramine due corde, vna hinc z vna inde q⁹ tenerēt colūnas rectas, in glosis inq⁹ vj. exodi dicunt⁹ lingule, et q⁹z decaluate et qñ rotūde in sūmo ad modū lingue apellat eos iose. angulus. Credibile etiā iquit q⁹ singulis basibus colūnaz infer⁹ esset infixa cauilla, p

Libri Exodi

gum. et. v. in latum p
columnas dependebat, de capite vsq ad
basem diffusa, vt n^o

hil a pariete differre videret nisi forte p aeris
intēperie, qñq retro fumo z parillis trabes
retur, vt sub ea tāq sub tecto reciperet popu
lus. In eundē modū latus aqilonis, xx, co
lumnas z cortinā habebat diffusa, ab occi
dente pō decē colūne, z cortina cubitoz, la
tū augebat. In ingressu pō ad oriētē tres
colūne hincz inde tres stabāt: z cortine iuxta
has diffuse nihil a pōibz differētes. In me
dio vero latere eius qñtuor erant columnę in
modū portarū: qbus appensum erat velum
de quattuor pñcios coloribz, cōtectum
opere plumario, quod ad egressumz ingres
sum facile atrolli et deponi poterat. Notan
dum tamē in longio

ribus lateribz fuisse
colūnas, xx, inter qñs
erant aperture, c, cu
bitoz, et in duobus
minoribz, ix, sed ppter
angularē q cōmū
nes erant duobz late
ribz dicāt ibi, xx, h
pō decē. Et designa
uit dñs p numerum
columnarū: numerū
intercapediniū. Ha
bebat ergo vtrūq la
tus magnum, xx, co
lumnas, i. xx, intercapedines. Alia latera, x,
columnas, i. x, intercapedines.

De lucernis tabernaculi.

Capitulum, LXXII.

Recepit etiam

p dñs offerri a filiis israhel oleū oli
uarum purissimū: piloz tulum.
Hoc em purū ē q nuceū, vel lineū, vel myr
tinū, vel rasaninū: vt sp arderet ex eo lucerna
in tabernaculo testimonij, quā accendebant
aarō z filij ei vsq z vsq mane lucebāt sup
candelabzū septē lucerne coram domino: in
die vero tres tñ, z ignis lucerne papireus
erat, candelula vero quam mergum dicim⁹
aurea.

De cōmuni vestibus sacerdotū.

Capitulum, LXXIII.

Zerū locutus

i est dñs ad moisen dicēs. Appli
ca fratrē tuū aaron ad te, cum fi

lijs suis de medio filioz israhel, vt sacerdotio
fungant mibi, faciesq vestē sanctā fratri tuo,
in q sanctificat⁹ mibi mīstret. De his sane ve
stibz, qz p fūse agit hystoria ad euidētiā pgruo
ordine, psequamur. Quattuor erāt vestes tā
sacerdotibz minoribz qñs chaneos vocabant,
qñ pñcipi sacerdotū: quē arabarchū appella
bāt cōmunes, et alie qñtuor post illas qbz so
lus arabarchus, id ē pñceps sacerdotū vte
bat, qbz fm ordinē hūc induebat. Purifica
tis pñs manibz z pedibz aq, sacerdos indue
bat manachasim qbz pñctorū sonat qbz gre
ce brace, latie femalia dici pñt. Eratq de bys
so retorta cōtectum, ingrediētibz per ipm
pedibus ascendebat

vsq ad lumbos, abibz
qz fortiter stringeba
tur, et vsq ad genua
tñ descendebat, no
ster tamen pontifex
quia iugem habz cō
tinentiam tñ sanda
lijs pedes regit, ac si
dicat ei. Qui lot⁹ est

non indiget nisi vt pedes lauet, Scdo bys
sina syndone dupli
ci vestibatur, quod
ceetomone, id est li
neum dicebat, quaz
nos lineā strictā siue

camisiā vel subculā dicimus, quā moises
abanech appellauit, sed post a babilonijs dis
centes hebrei emissaneā dixerūt. Est aut de
scendēs vsq ad talos: z decēter corpori coa
prata, s; maniciū brachia valde pstringēs, na
stilibz vel nastulis hincinde sup humeros ca
pitum cōstringentibz. Tertio stringebat bal
theo lato, qñ digitis qñtuor sic reticulato, vt
qñ pellis viperea quā in estate exuit videret
cōtecta floribz coccineis purpureis z iacinthi
nis, stamen pō tñ byssinū erat, sumēs inuicē
cingēdi a pectore, circūducts lateribz iterū aū
ymbilicū redibat: abibz modice stringebat, et
vsq ad tybias depēdebat: ad decorē dum sa
cerdos nil opabatur, cū aū sacrificabat: ne im
pediret pendētes summitates sup leuū hūe
rū reflectebat, vñ z forte diacon⁹ qñq casul⁹

Origenes. Femorale
vestimentū ē: in quo
pudenda corpis con
tegi z cōtingi solent,
Et ne turpitudine de
fluentibus femoralibz
reuelentur, zona
femora cōstringunt

id est primos motus
qñs penit⁹ cohercere
nequit refrenet,

Historia

placatā eidē humero supponit. Quarto sim-
plicem thiarā gestabat in capite: a cidari pō-
ticiali plurimū differentē. Erat enī in modū
pui calamati vlt' cassidis modice, medietatē
verticis excedēs: dicebaturq; manephei hñs
vittas q̄ inuoluit sepi? necebant ne facile la-
beret, hñs de sup alind velamē byssinū vsq;
ad inferiora barbe descendēs, celās pillei li-
gaturas et totā capitis supficiē, aptatūq; pfe-
cte ne laborāte sacerdote rueret.

De pontificalib; indumentis.

Capitulum, LXXIII.

Super hec pro-

I prijs q̄ttuor vestib; inducēbat ara-
barchus, q̄rū p̄ma tunica erat tā-
cinctina poderis vel ipoditis dicta, l. talaris:
quā hebrei mechir dicit. Eratq; de duabus
indissolubilib; facta, p̄luta sup humeros, et p̄ la-
tera i modū dalmatice facta, manicas eiusdē
coloris hñs assutas, capitū hñs nō ex trās-
uerso sup scapulas s; in longum, sectionē ha-
bebat a pectore vsq; ad medias scapulas: cui
apture ne añ et retro turpet ser appareret assu-
ta erat ystia: q̄ sup scapulas hincinde nastus-
lis astrigebat. Habebat aut p̄ fimbrijs, lxxij
tintinnabula aurea q̄b; erat imixte tonidem
nastuli q̄si mala punica ex iacincto et purpu-
ra et cocco bis tincto: ita vt p̄ tintinnabulū
cēt malū gnātū, q̄si inter scalari mō posita: vt
audiret son? cū sacerdos sol? igrederet vlt' ex-
grederet sanctuariū
et nō moreret. Sup
hāc tunicā videt iō-
seph? velle accigi pō-
tifice cingulo p̄dicto
quo alij sacerdotes
sup lineam tunicam,
alij nōdū ipm accigi
dicūt, sed sup ephod
vt sup oīa indumen-
ta ad vltimū cingere
tur. Fuerūtq; q̄ dice-
rēt duas zonas habuisse pōtificē, p̄mam ad
modū sacerdotū, scđam sup ephod, q̄ due tñ
p̄ vno habebāt idumēto. Scđa vestis erat
ephod filis supbūerali grecoz o p̄dictis q̄ttu-
or colorib; auroq; p̄textū sine manicis ad mo-
dū collobij, descendēs vsq; ad renes, adeo vt
supcingi possz supiore p̄te tunice iacinctine tes-
gēs: inferiorē relinqueret itactā. De p̄o laterū

vincinis et anulīs aureis iūgebāt, apturā ha-
bēs in pectore q̄drū
ad magnitudinē pal-
mi: in q̄ logion insc-
rebat. i cui? p̄te supe-
riori sup vtrūq; hu-
merū infibulati erāt
auro duo lapides o-
nichini sardonices s; iosephū, fm, lxx, smar-
ragdi, in q̄b; erat sculpta, xij, noīa filioz israel
p̄uincialib; lris, lingua hebrea iuxta ordinē
natiuitat; eoz, vj, no-
mina senioz i hūme-
ro dextro, minorū in
sinistro ob recordati-
onē filioz israel. Ha-
bebat aut capitū ex
trāsuerso sup hume-
ros fortib; lorīs con-
rectum, Quod legist
samuelē et dauid idu-
tos, ephod aliō erat
et p̄ne ephotar dice-
batur: et erat lineum
istud vero mira pul-
critudinē et vermicula-
tū. Tertiū erat ornamētū qd̄ hebreus effin,
grec? logion, latin? rōnale dicit, q̄drangulū et
duplex, ne pōdere gēma? rumpere, mensurā
palmi hñs, s; apturā sup humeralis implere
sufficiēs, ex p̄dictis q̄ttuor colorib; p̄textū et
auro, eodē scemate q̄ et sup humerale. Erātq;
in eo, xij, lapides auro firmē inclusi, p̄ q̄ttu-
or ordines trimi i singulis. In p̄mo ordie sar-
dius, topasius, smaragdus. In scđo carbuncu-
lus, saphir? iaspis. In tertio liguri, achates
amethystus. In q̄rto crisoliti, onichinus, et beril-
lus. In q̄b; erat sculpta, xij, noīa filioz israel
iuxta ordinē natiuitat; sue singula i singulis
vt gestaret sacerdos memoriale filijs isrl et fi-
lioꝝ israel in hūeris et pectore ob recordatio-
nē triū q̄rū vni? p̄ls est? memor: ipe p̄o duo-
rū, vt scz p̄ls vidēs noīa patrū suoz satage-
ret ne a p̄tute p̄oz degeneraret. Sacerdos
p̄o vitā et fidē patriarchaz meminisset imita-
ri. Deminisset etiā p̄lim ex his patrib; ortū,
sacrificijs et orōnib; deo p̄medare. Appella-
bat enī rōnale iudiciū, qz scripta erāt i eo hec
duo noīa: iudiciū et veritas, vel doctrina et
veritas. Sane vbi nos habem? ponēs i rō-
nale iudiciū, iudiciū et veritatē, hebrei habet

Libri Exodi

purim et thumim. vñ et sortes in dñi iudiciū
veritatē inquiri solet purim dicūt Tradūt at
in medio rōnalis fuisse lapidē qdrū: magni-
tudine duoz digitorū. in q̄ fm coloris muta-
tionē ppendebāt: vñ dñi placatū haberēt
an offensum. Joseph⁹ dicūt sardonice: qui in
dextro humero gerebat. cū sacrificiū pōntis-
cis deo placebat: tāto splēdore micare q̄ etiā
pcul positus radi⁹ eius appareret. egressuris
pō ad pñi si dñ⁹ cū eis esset. tātus fulgor i la-
pidib⁹ rōnalis apparebat vt oī fieret multitu-
dini manifestū eoz auxilio dñi adesse. et ob
id rōnali iudiciū nūcupari. Asserit aut iose-
phus hūc sardonice et fulgorē sardonice et
rōnalis cessasse annis ducētis añq̄ ipse scri-
psisset hec. cū de moleste ferret trāsgressiōes
legis. Erāt etiā in q̄ttuor summmitatib⁹ rōna-
lis q̄ttuor anulī aurei. q̄rū duob⁹ supmis in-
serte crāt due catene auree sibi iuncte coherē-
tes. i. obliq̄te ad modū. i. lfe sibi i medio cō-
iuncte. vt poti⁹ expmīt facturā catene i q̄ ma-
cule maculis coherēt
p q̄ hebre⁹ bz plexaf Ad hui⁹ catene simi-
opere ppleto. Jose- litudinē: dic. m. stolā
dicit per fistulas ve- a collo ex vtraq̄ pte
nientes. qd̄ iuxta cal- dependentē obliq̄n-
dñi sonat terminatas dā in pectore: qd̄ in-
id est ad q̄ritatē spa- desicō fit.
cū in q̄ ppendebātur
factas: q̄ sursum ferebant vñq̄ ad scapulas
pontificis: sup q̄s inferebant duob⁹ vñctis
aureis sup humerali firmiter insertis. duob⁹
vero anulīs inferiorib⁹ assite crāt due vitte
iacinctine: q̄ circa latera ducte duob⁹ anulīs
aureis inter scapulas inferebant q̄ sub vtro-
q̄ sardonice i ephod fixi stabāt vt vtraq̄ li-
gatura ephod et logion sibi iuncte firmē co-
hererēt. Sup hec dic ioseph⁹ zonā ex q̄ttuor
colorib⁹ et auro p̄fētā: ex vtroq̄ latere circū-
ductā. et iterū reuolutā añ pect⁹. i. vtraq̄ sum-
mitate ista pendēte: habentē ex aureis fistu-
lis fimbrias miro decore cōpositas.

De mitra et thyrā.

Capitulum. LXXV.

Utimū erat capi-

vis ornamentū. qd̄ cōmuni⁹ thyrā
ra vel mitra did p̄t vel insula. spe-
ciali⁹ vero cidaris. Erātq̄ thyrā ad modū
p̄dicte facta: q̄ cōis erat sacerdotib⁹. sup quā
p̄fusa erat alia tota iacinctina: q̄ circūdabāt

aureo circulo trib⁹ ordib⁹ facto. sup quā ab
occipite stabāt flores aurei plantagini simi-
les a tempore ad tempus. A fronte vero su-
pra stabat flos aureus similis herbe. quam
greci usquamū dicunt: magnitudine digiti
vñius. In superiori vero plauide thyrā ex
omni parte in circūitu vñq̄ ad summmitatē ei⁹
que in acutissimū deficiebat cacumen. parti-
culatim p loca erant malagranata aurea: cū
spinosis extremitatib⁹ suis fabrefacta. Sup
frontē vero pendebat lamina aurea: quā pe-
talū dicūt ad modū lune dimidiē facta. q̄ ar-
cuationē sursum habēs. et i medio anulū au-
reum vñctio aureo inferebat: q̄ thyrā inser-
tus erat. In q̄ sculptū erat aiorh adonay id
est sanctū nomē dñi. i. tetragrāmaton. qd̄ in-
effabile dñ. nō qz dici nō possit: sed quia rem
ineffabilez significat
qd̄ his lris scribitur Tñ he lfe non repre-
De. loth. beth. yau. sentant sua elementa
que sonāt principiū. i. illo noīe sic tāc ali-
vite. passiois. iste. qd̄ quādo elemē. cetera.
est p passionē huius
quem p̄figurāt hic sacerdos reinitabitur
et recuperabitur vita in adam perdita. ne ve-
ro cum moueretur pontifex: moueretur et la-
mina sancta. Sursum ligabatur vitta iacin-
ctina perspicua: celante vñctum et anulū
q̄ circūducta capiti et ligata in occipite. depē-
dentes summmitates sup humerū vñq̄q̄ dis-
fundeat.

De typo vestium.

Capitulum. LXXVI.

In vestibus or-

b natus pōntifex imaginē tot⁹ orbis
sup se p̄ferebat. Feminālīa em̄ et li-

nea stricta. qz byssina crāt trā figurabāt. bal-
rei pō q̄tq̄t erāt circū
uolutionē oceanī. tu-
mica iacinctina aera
spō colore p̄ferebat
per tinnabula so-
nitus tonitruū p ma-

Quia quidam vñū:
quidā plures asserē-
bant: ideo dicunt. qz
quot erant.

lagranata choruscationes significabantur.
Ephod vero sui varietate celū sydereū. qd̄
aureis colorib⁹ intertextum erat: significat
qz calor vitalis penetrat vñctus. Duo sar-
donices solem et lunam: vel duo emisperia.
xij. gemme pectorales. xij. signa in zodiaco.
Pulcre quod in medio erat rationale ap⁹

Historia

pellabat. Rōne em̄ cūcta sunt plena: et terre-
na adherēt celestibz. imo rō terrenoz et tpm
caloris et frigoris. et duplex inter ytraqz tēpe-
ries: de celi curiū et ratione descendit. Cydarz
celū empyrē lamina supposita deū oibz p-
sidentem.

De cōpositiōe altaris incensi et loco ei.
Capitulum. LXXVII.

Est vestiū cō-

p positionē locut^r ē dñs ad moī-
sen de mō psecratiois aarō et filio
rū ei^r. qd ad ipam psecrationē distulim^r de
altari auro psequētes. Factū em̄ erat h alt-
tare de lignis sethim. hñs cubitū lōgitudis.
et alterū latitudinis. i. qdrū. et duos cubitos
in altitudine. Vestitūqz erat auro purissimo.
cornua habens et craticulā aureā et carenas
et anulos et vectes aureos instar pozis. vtrū
vero arulā haberet: an cineres exciperet ter-
ra: ambiguum est. Iosephus addidit q per
angulos singlos coronas. vj. habebat et au-
ro purissimo. quod singulariter forte in exo-
do dictū est. ita. Fa-
cieqz ei coronam au-
reā p girū. Hoc al-
tare dicebat incēsi v-
thimiamatis. qz singulis diebz mane et vesp-
e ad cōsummandū iuge sacrificiū quod fiebat
de duobus agnis. super illud thimiamata in-
cendebat sanctificatū dño. Fuerūt tñ q dice-
rēt. mane solū incēsum. i. thus supimponi. ve-
spere pō. p dignitate sacrificij vespim thimia-
ma. Ceterz vtrū h altare esset intra scāstōz.
an in sanctuario cū candelabro et mensa: scī vi-
dent dubitare. Nec est putandū in dubiū ve-
nisse qñ esset i sanctuario. cū hebre^r h dicat et
ioseph^r plane. et pma positio tabernaculi fa-
cta a moīse innuit. nisi qz paulus ad hebreos
thuribulū ponit aureū intra sancta scōz so-
lummodo. Potuit esse sane q in templo vbi
omnia ampliata fuerunt et multiplicata p-
ter altare aureū quod erat extra velū. ad qd
bis in die necessariū

erat ingredi. erat su-
peradditū thuribu-
lū in aditu. in q sum-
mus sacerdos prius
nas et thimiamata que
secum ferebat adole-
ret. qñ ad iteriora cō-

Origenes in omelia
d tabernaculo. Fuit
preterea quedā vela-
nūmū distincta: que
appellantur sancta et
alia nihilomin^r secu-
do distent a velamine

tingebat ipsum pene
trare.

q dicunt sancta scōz.
Collocatur intrinse-
cus arca. supra quā
cherubin extensis alis sese inuicē ptingenti-
bus statuunt. ibiqz et auro velut basis tabu-
la qdā collocat: q appellat ppiatoriū. sed ad
altare aureū incensi. Preterea in exteriori lo-
co candelabzū ponit aureū in pte australi. vt
respiciat ad aqlonē. in pte vero aqlonis mē-
sa collocat: et positio panū sup eā. necnō al-
tare holocaustoz iuxta velamē interi^r ponit

De cōpositione thimiamatis.

Capitulum. LXXVIII.

De cōpositiōe ve-

ro thimiamatis scī locut^r est dñs
ad moīsem dicens. Sumetibi aro-
mata stacten et onicha galbanū boni odoris
et thus lucidissimū. eq̄lis pōderis erūt oīa. et
in tenuissimū puluerē p̄tundes ea. Onicha
fert esse ostreola puula. suaue redolens. ma-
gnitudine hūani vnguis vñ et onicha dī. qz
onix grece vnguis dī. Stacten est gūmi qd
fluit de myrra qd et myrra dī. Galbanū vero
suc^r ē ferule. et nascit i isria optimū. cartilagi-
nosum scz et min^r lignosum: cui^r odore fugā-
tur serpētes. Ferula qz et feniculū: in gar-
gano nascit. cui^r succus vilior est. Thus pō
lucidissimū optimū: quod masculū dici-
tur. quia instar humani testiculi rotundū est
Dicit etiā libanū a libano monte arabie in q
nascitur arbor thuris ad aceris qualitatem
perplezo et intorto vimine. Et his q̄ttuor fie-
bat puluis thimiamatis sancti. prohibuitqz
dñs talem fieri cōpositionem in vsus homi-
num. q si quis simile faceret vt odore ei^r fru-
eretur: periret de populis suis. Inde est q in
ecclesia nō datur odor thuris bñdicti spon-
so et sponse. Inde etiā est q oblato thure be-
nedicto sup altare. si descendat thuribulū ad
clericos in choro. vel ad laicos. aliud thus
sine benedictione ponendum est et hominibz
offerendum.

De cōfectione sancte vnctionis.

Capitulum. LXXIX.

Aguentum eti-

v am sanctū d q̄ttuor fiebat aroma-
tibus. Aroma vero dī qdlibet p-
gmetū qd odore suo aera inficiat qñ acrioma.
Sumebant quidē āgenti sili virgultozū

Libri Exodi

prime. i. scilicet myrra. Et est myrra arbor q̄ grece smirna dicitur. v. cubitoz: q̄ est i arabia. cuius p̄gulta arabes exurunt vt mel^l pullulēt et fructificēt. ex q̄rū mītoze multos p̄traherēt intolerabiles morbos: nisi fumo stozacis occurrerēt. Cinomomi. eccl. l. sicut. et calami toris dem. cassie p̄o. d. Et est cinamomū virgultū indie v^l ethiopic. duoz cubitoz. dictū q̄si cā namomū. qz in modū canne subriles bz calo mos z replicatos. q̄ fracti spiramentū vībibi le reddūt. Calam^l p̄o spēs aromatica iuxta li banū. Cassia i aquosis nascit. crescit i immēsum odorē reddit. Hec redacta i puluerē cū oleo oliuarū cū mēlura bin p̄ficiebāt ope vngentarij. z dicebat sanctū yunctionis oleū v^l yngentū sanctū. de cui^l v^l loco suo dicem^l Joseph^l etiā balsamū apponi dicit.

De labeo eneo. Capitulum, LXX.

Deutus est ite

1 rū dñs ad moisen. Facies z labiū enēū cū basi sua. vas. s. lauatozū qd etiā luter dicitur. qd erat inter tabernaculū et altare holocaustoz. in q̄ missa aqua lauabāt sacerdotes manus suas z pedes. vestes sanctas accepturi vt sacrificaret. sūt ingressuri tabernaculū z egressuri qd dicitur factū de speculis mulierū excubantiū ad ingressum tabernaculi. Forte de sedibz speculoz encis factū fuit. Vel post^l eo facto in arcu itū labij supmi circūposita fuerūt specula. i. q̄bz sacerdos videri posset: si vspiam vel in facie vel in veste maculā haberet ablūdā.

De redemptione numeratozū.

Capitulum, LXXI.

Terumqz dixit

1 dñs ad moisen. Cū numerabis filios israel dabit q̄sqz p̄ciuz p̄ ania suam sit in eis plaga. dimidiū sicut iuxta mēsurā sanctuarij. Siclus autē. xx. obolos bz. A. xx. annis z sup dabit. ab eo em̄ tpe ad nomen familie trāsibāt. Diues nō addet: z pauper non minuet. Et hec pecunia ad vsus tabernaculi reponebat. Hoc i dauid vindicatū est. qz alie fecit q̄ de^l iusserat. qz regnās in pace q̄si supbe p̄lm numerauit: et numeratū iuxta p̄ceptum dñi nō fecit offerre. et sic i duobus peccauit.

De electione artificū et datione tabularū. Capitulum, LXXII.

Deauit etiā do

v min^l ex noie. i. noiatim elegit. hui^l opis sūmos artifices. befeleel filiū

huri de tribu iuda et ooliab ei^l focū. s. mi nus peritū filiū achi samech de tribu dan q̄s ipseuit spū dei. id est scia ad excogitandū in oī ope fabrefaciēdo. Lōpletisqz sermonibus - his dedit moisi duas tabulas lapideas digito dei scriptas.

tum numerū annoz befeleel posuisse debuerint: incertū p̄ certo scripserūt.

De vitulo conflati.

Capitulum, LXXIII.

Idēs populus

v q̄ moises moras faceret: dixit ad aaron. Fac nob^l deos q̄ p̄cedant nos. moisi em̄ ignoram^l qd acciderit. Excur^l sant se hebrei dicētes. qz egypti nō tñ deos: s. etiā dños sonat. z dicūt eos petiisse duces itineris. Aaron p̄o z hur resisterūt. S. indignat^l p̄ls spuēs i facie hui^l spūis vt tradit eū suffocauit. Tū timēs aarō ait. Tollite in aures vxoz z sberozū z afferte ad me. Hoc erat qd char^l z p̄ciosius habebāt: putās. qz p̄sulētes auaricie sue nollēt afferre. q̄s cū acceperūt formauit ex eis vitulū p̄lanile ope fusorio. Forte aliud nō reciperēt: qz adorauerūt bouē in egypto. Tradūt qd aarō picasse in ignē in aures: z inde ope demonis p̄latū caput vituli tñ. qd tñ q̄nqz vitul^l q̄nqz caput vituli vocat. qz i excusatoz sui infer^l legit aaron dixisse moisi. Proieci illō i ignē. z egressus ē hic vitul^l z dixit p̄ls. Hi sūt dñi tui israel q̄ te eduxerūt d̄tra egypti. Fecitqz aarō altare corā eo: et i crastinū indixit solēnitatē. maneqz surgētes obtulerūt hostias: sed itqz p̄lius māducare z bibere z surrexerūt ludere. id est adorare. Tū ait dñs ad moisen. Descende peccauit p̄lius tuus. q. d. iā nō me^l. Dimitte me vt deleā eos: faciāqz te in gentē magnā. Cui moises. Queso dñe: quiescat ira tua ne

Nota qz fz paralip. non videtur befeleel habuisse nisi duos annos ad plus.

Viciū scptoz in duobus marie attēdit in p̄p̄is noibz z numeris. et qm̄ paralip. feretotus p̄stitit in his duobz potuit esse viciū scriptoz: q̄ cū certum numerū annoz befeleel posuisse debuerint: incertū p̄ certo scripserūt.

Historia

dicant egyptij. callide eduxit eos vt interfice-
ret eos i montibz: impotēs eis dare terrā quā
pmiserat. Recordare qz seruoꝝ tuoꝝ q̄bo iu-
rasti dicēs. Terrā hāc dabo semini vꝛo. Pla-
catqz dñō descēdit moyses: ferēs tabulas ex
vꝛagz pꝛe digito dei scꝛptas. Cui occurrit iō-
sue: q̄ forte singulis diebꝫ i occursum ei⁹ egre-
diebat. Nō em̄ credibile est cū moise cum ier-
imasse. Et ait ad moisen. Ululat⁹ pugne est
in castris. Cui moyses. imo vox est cantantiū
Et appropinquans vidit vitulū z choros. et
iratus. picat tabulas z pꝛefracte sūt. Cōbussit
qz vitulū z massam redegit in puluerē. quem
sparsit in aquā et dedit ex eo potū filiis isꝛa-
el. Cūqz accusaret aaron qz pplm audierat: ex-
cusans se aaron dixit q̄ iꝛa dicta sunt. di-
cens se timuisse populū: qz prius erat ad ma-
lum. Vidēs ergo moyses qz ornamentis nu-
datus esset populus scilicet vꝛi auxilio dei
vel potius idolatriā pōit nudat⁹. spolia-
quā longo tempore ante cōceperat tandē
māifestauerat. vꝛi for-
te vidēs sibi indicatos a deo scelꝛi auctores
p puluerē tibiū q̄ in barbis eoꝝ miraculose
apparuit. stans in porta castrōꝝ z aduocans
lenitas ait. Qui dñm est iungat mibi. Ponat
vꝛi gladiū sup femur suū: trāstꝛe p mediū ca-
stroꝝ. occidat qzqz amicu suūz fratre. quem
scz signatū puluere inuenerit. Et ceciderūt ea
die q̄si tria milia. Alia trāslatio hꝫ. xxiij. mī-
lia. De his oibz q̄ dicta sūt de vitulo tacet iō-
seph⁹. tñ opinionēs eoꝝ de mora moisi nar-
rat. Alij em̄ dicebāt cū a bestijs comestū. alij
a dñō trāslatū. alij sane mētis cū dñō phis-
iophantē.

De prece moisi et minis dei.

Capitulum. LXXIII.

Altero die locu-

a tus ē moyses ad populū. Pecca-
stis peccatū maximū. Ascendā ad
dñm si quiuero cū deprecari p vobis. Et cū
ascendisset ait. Obsecro dñe. aut dimitte eis
hanc noꝛā: aut dele me de libro tuo quē scri-
psisti. Nō de impetu animi nō de rōne qdā
dictū tradūt. vel ex magna cōfidentia in deū
p impossibile dictū. q. d. Sicut impossibile
est vt me deleas: sic oro nō posse fieri qn dñs
mittas. Augustinus dicit ex cōsequentiꝫ ra-

tiocinationem debere concludi. vt scz qd ses-
quitur pmittatur sic. Aut dele me: aut dimit-
te eis. Que ponitur p equipollenti sua. q. d.
Sinon deles me dimitte eis. Disiunctiua
em̄ vertit iū iunctiua. destructo quod ante
cedit z manēte qd cōsequitur. Scribit aut de
leri de libro vite dicit

quis dupliciter. vel
fm pꝛescientiam vel
fm pꝛesentem iusti-
ciam. Cui dominus
Qui peccauerit mī-
hi: mīspeniteat deles
bo ei. q. d. Nō te: qz
non peccasti. Vade
duc populum istum
angelus meus pꝛe-
det te. Non em̄ ascendā tecum. qz populus
dure cernicis est: ne forte disperdam te in via
Tradūt hebrei: ei qz pꝛus de⁹ ipꝛe custos coruꝝ
erat. deinceps dedit eis michaēlem custodē
eoꝝ pꝛiū. sicut ceterē nationes pꝛios habēt
angelos custodes sibi delegatos. Addidit
etiā dñs. Semel ascendā in medio tꝛuꝝ: z de-
lebo te. Et est cōminatio captiuitatis babilo-
nice vel romane. Et nota ascēsum duplꝛ dictū
vel ab inferioribz ad superiora. vel ab oculis
tis ad manifestā: z est sensus. Manifestabo
me tibi malo tuo.

De translatione prioris tabernaculi.

Capitulum. LXXV.

Adiens hec po-

a pulus luxit: null⁹ indutus cultu
tuo. Deposuitqz ornātū suū a mō-
te oreb Tollensqz moyses tabernaculum qd
cōmode de pꝛi tabernaculo intelligi: qd si
bi fecerāt. vt ante ipꝛm iura tractaret. Quod
cuz hucusqz fuerit in
radice mōtis vt pro
pinqu⁹ esset dñō. vo-
luit dñs a se illud re-
moueri. z tēdedit illō
moyses ex altera pꝛe
castrōꝝ. z longe a ca-
stris. Egrediebatur
qz moyses ad illud. et plebs stabat i foꝛibz ta-
bernaculoꝝ suozū: et adorabat pꝛcul. Descē-
debatqz columna nubis. z loquebatur dñs
cū moise cernentiꝫ vniuersis facie ad faciē.
sic solet loqui hō ad amicu suū. id ē māifeste.

Scdm hunc modū
paulus erat scriptus
in libro vite quando
persequabatur eccle-
siam.

Scdm hunc modū
iudas erat scriptus i
libro vite.

Scdm hunc modū
iudas erat scriptus i
libro vite.

Et ipꝛm tabernaculū
intrabat moyses cuz
deo loquēs.

Quasi auertens faciē
suam ab eis.

Libri Exodi

¶ Moyses vidit posteriora dñi.
Capitulū. LXXVI.

¶ Rrauitq3 itez

o moyses ad dominū. Respice popu-
lū tuū: gentē hāc. Vis vt edu-
cam populū: indica mihi quē misur⁹ es me-
cum. Dicitq3 de⁹. Facies mea pcedet te. Et
ce iā mar⁹ impetrauerat moyses: plus notat i
facie q3 in āgelo. S3 q3 in facie intellexit moi-
ses aliquem q3 simillimū deo pmitti addidit
Si tūpē nō pcedes. ne educas nos de loco
istō. Cui domin⁹. Et
p̄bū qd locut⁹ es fa- Familiarē em se ei ex
ciāz. et teipm noui ex- hiber q alium nomie
noie. i. p̄rie z specia- suo vocauerit. quod
liter mihi placuisti. p̄cipue in maioribus
vocabor in noie dñi cōmendatur
corā te. i. faciā me vo-
cari dñi. et ducē vestrū et miraculis q faciā.
et nō ob aliud nisi q3 volo. q3 miserebor cui
voluero. Cui moyses. Qstēde mihi faciē tuā.
Cui dñs. Nō potes⁹ videre faciē meā. Nō ei
videbit me hō z viuet. Stabis i cauerna pe-
tre: et trāsibit corā te gloria mea. Quā q3 nō
sustineres: ponā manū meā corā te. Cūq3 p-
trāsiero tollā manū meā: et videbis postero-
ra mea. qd rōne similitudinis dictū ē. Sicut
em a tergo visus hō scitur q hō sit: s3 nō q3
hō sit. ita deū esse mō scim⁹: s3 q3 sit nondūz
scim⁹. Potuit eē q in tāta claritate p̄trāsierit
dñs. quā hūan⁹ nō sustinuis⁹ aspect⁹. z oppo-
sita ē nubes moisi. Deinceps cū lōg⁹ abisset:
potuit a moise videri. Ad lram hebrei tradūt
vidisse eum posteriora homis et in occip-
te quasdā ligaturas.

De secundis tabulis z gloria vult⁹ moisi.
Capitulū. LXXVII.

¶ Tait dominus

e ad moysen. Precide tibi duas ta-
bulas instar priorū. et scribā sup
eas p̄ba q habuerunt tabule q3 fregisti. In
deuteronomio etiā dī de⁹ scripisse. In sequē-
tibus p̄o dicit. Scribe tibi hec zc. Et paulo
post. Fuit moyses cū dñō. xl. dieb3 zc. et sc̄psit
in tabulis p̄ba federis. x. p̄ōt dici q auctori-
tas scribēdi fuit i dñō: mīsteriū in moise. Cū
q3 excidisset moyses tabulas. de nocte cōsur-
ges montē ascēdit. et trāseunte dñō corā eo i
turbine p̄nus i terrā adorās: ait. Obsecro vt

gradiaris nobiscū: auferasq3 iniquitates n̄ras:
et possideas nos. Cui breuiter dñs memora-
uit qdā q etiā p̄dixerat. de trib3 solēnitatib3. d
de oblatione p̄mitiaz z p̄mogenitoz. Et addi-
dit. Ne cū gētib3 terre. p̄missiōis aliqd habes-
rent participiū. Fuitq3 moyses sc̄do cū dñō
xl. dieb3 et. xl. noctib3. Panē nō comedit z az-
quā nō bibit. Cūq3 deicēdisset d mōte cū ta-
bulis apparuit facies ei⁹ conueta: et ip̄e igno-
rabat. i. radij miri splē

donis ferebāt d facie Sicut in christo qñ
ei⁹. q reuerberabant cecit de tēplo vendē
oculos intuentiū. q3 tes z emētes.

gliaz vult⁹ moisi ap- pellat paul⁹ apls. posuitq3 velamē sup faciē
suā cū loqueret filijs israel. Locutus quoq3
est eis oia q sibi fuerāt impata. Quantū aut
hec glia durauerit. et vtrūz semel vel pluries
hoc acciderit ignoram⁹ Et tradunt hebrei q3
adhuc tertio ascendit ad dñm: ad impetra-
dam eis venie certitudinē. z iterū fuit cū dñō
xl. dieb3 z. xl. noctib3 ieiunās. Cūq3 rediisset
cū certitudine venie

erat nona dies septi- Et a. l. die egressiōis
mi mēsis. et in crasti- coruz de egypto iam
no solēnitatē agētes fluxerant hi. xl. dies.
p venia data. afflixer- Quia deū habuerūt
runt anias suas ieiū- p̄cium hoc festū mō
nantes. et deinceps dēni adhuc celebrāt
dicta est. x. dies men- iudei.

sis hui⁹ dies p̄cipia- Nota q qdā ecclesia
tionis. Qd si verū est p̄t esse q etiā ecclesia
ob hoc tres in anno p̄ponit quadragenas. li-
cet ob hoc institutum dicatur: quia tres tri-
bus leguntur ieiunasse quadragenis. Mo-
yses. Helias et Iesus
Siue vero fuerit si- tria seruat ieiunia p̄
uend. post secundū p̄ter moysen. heliam
redimū de construs- iesum. Sed duo dis-
ctione tabernaculi p- similib3 seruat tempo-
cepit eis moyses fin- rib3. Quedā obfuit
qd a dñō acceperat. q̄tuor. p̄t duo moi-
et p̄misit de obser- si. vñū xp̄i. et vñū he-
uatide sabbati. ne for- lie. iterū diuersis tem-
te in hōpe putarent poribus.

sibi licere operari in sabbato.
De compositione tabernaculi et ere-
ctione.

Capitulū. LXXVIII.

Historia

Gressa ois mul

Circa obtulit in terra verba moisi
mente pmpissima quicqd pcor
fius habuit. et cu tanta copia qd copulsi sut ar
tiffices voce pconis clamare. ne qd vltra of
ferret. Secerutq befeleel z ooliab cucta q si
bi fuerat et sicut fuerat impata. Et fm Jose
phum omne tps ad opus faciendū trāsūt in
mensibz. vij. Omne aurū qd expensūz est in
ope sanctuarij xxx. talentoz fuit z. dccc. xxx.
sicloz ad pōd^o tāctuarij. Fuit pteca. c. talē
ta argēti. ex qbz pstate sūt. q. bales sanctuarij.
De mille āt. dccc. lxxv.
facta sūt capita colū
narum q etiaz veltite
erant argento. Et is
quoqz oblata sunt ta
lenta. lxxij. mil. z. cccc.
sici. Obtulerūt autē
a. xx. annis et sup. de
ij. mil. et. d. l. Igitur
mense primo secundi
anni in pma die men
sis crepit Moises ta
bernaculū. operuitqz nubes tabernaculum:
cū lux serena esset. nō pedlosa s; lucida. non
m p quā trāsiret aspect^o. sed qle decebat psen
tiam dci. Et ad nebule elevationē illi^o deinz
ceps mouit castra. et ad depositionē depo
zuerūt. z dū stabat sup tabernaculū et ipi sta
bant. eratqz ignis in nocte.

Historia leuitici.

Premittit diuissio vtilis	capitulū. j.
De holocaustis z mō offerendi	ca. ij.
De sacrificijs pacificis z salutaribz	ca. iij.
De oblatione inanimatoz	ca. v.
De hostia p peccato	ca. vij.
Pro peccato sacerdotis	ca. viij.
Pro peccato synagoge	ca. ix.
Pro peccato principis	ca. x.
Pro peccato anime	ca. xi.
De igne iugis z eiectione cinerū	ca. xij.
De elu adipis z sanguis phibito	ca. xij.
De psecratione sumi sacerdotis z mīoz.	ca. xij.
De potestate offerendi eis data z accipiendi	ca. xij.
partes suas	ca. xij.
De prima oblatione sacerdotū. z de igne dāto	ca. xij.
de sublimi	ca. xij.
De morte nadab z abiud	ca. xij.

De discretioe ciborum	ca. xij.
De purificatioe puerpere	ca. xij.
De cognitiōe leprariū	ca. xij.
De purificatioe leprosi	ca. xij.
De viro spermatico et muliere emorroussa.	ca. xij.
capitulum	ca. xij.
De vitula ruffa z birco apompeio z de cine	ca. xij.
ribus asperisionis	ca. xij.
De purificatioe immundoz	ca. xij.
De psonis exclusis a mīmonio	ca. xij.
Cathalog ^o quorundā pceptoz	ca. xij.
De tribz generibz panum	ca. xij.
De sanctimonia sacerdotū	ca. xij.
De pena blasphemii	ca. xij.
De ratione legis	ca. xij.
De obseruantia iubilei	ca. xij.
De benedictioibz z maledictioibz	ca. xij.
De decimis z votinis	ca. xij.

Historia leuitici
Capitulū pmiū.

ertia distin

ctio historie quam scripsit
moises grece dicit leuitic^o
qz de electioe z ministerio
leuitariū agit. latine offero
torius vel sacrificatio. qz

De sacrificijs z de his q offerbantur ex lege
tractat. Hebraice vero ragaera. qd sonat mi
nisteriales. Vocauit aut moises more hebre
ozū q a principijs libroz nominat eos: sicut
nos officia missaz z euāgelia. vtz cū dicim^o.
dnica q cantatur populus syon. vel legitur.
Erūt signa in sole et luna. Inchoatur aut sic
liber iste. Vocauit at
moisen z locutus est
ei dñs de tabernacu
lo federis dices. Ho
mo qui obtulerit ho
stia si fuerit holocau
stū. z de armētis ma
sculum offeret. Pro
aut habet in hebreo
ra. qd em sonat. et ie
tra vo cauit.

et q totā bibliotheca a babylonijs cōbustaz
reparauit. h op^o in qnqz pñōes diuisit sine i
qñqz libroz q dicti sunt pentateuchus.

Premittitur diuissio vtilis.

Capitulum II.

Leuitici

De videnduz de

a doctrina z traditōe sacrificiorū q̄ sequit̄, q̄dā p̄libanda sunt in hunc modū. Quinq; p̄siderāda sūt hic. Sacrificia q̄ deo offerunt̄, persone a q̄bus offeruntur, tempora quādo offerunt̄, loca vbi offerunt̄, cause pro quib; offerunt̄. Triplex autē eorū q̄ offerebant̄ rite occurrit discretio. Aut enī erat oblatio de animalib; et sacrificiū dicebatur, nec ante, viij. diem natiuitat; poterat offerri: nec eadez die mater et fetus ei⁹. Aut de sicca materia, vt simila panis thure, et p̄prie dicebatur oblatio. Aut d̄ liquidis: vino z oleo q̄ p̄prie libamen vel libatio dicebat̄, licet his nominib; scriptura q̄q; indifferēter vtatur. Personē vero offerentiū dūc. anima v̄l synagoga. Animarū vero alia sacerdos, alia p̄nceps, alia p̄nata, de quib; suis loc; dicebat̄, simili ter de locis z temporib; suo loco. Causarū quoq; triplex erat differētia. Offerebant enī q̄q; necessario, q̄q; sponte, q̄q; casu. Nec cessario aut vel ex voto, v̄l ex precepto. Sane ex precepto offerebant primitias frugum, vinarū, fructuum. Decimas quoq; eorundem z insus per animalium. Primogenita quoq; animalium et liberorū. Oblationes etiā trium solennitatum zc. in hunc modū. Vel autem z fermentum nūq; offerebant̄ domino, nūq; primitie eorū temporib; suis offerebant̄ sacerdoti, s; nil ex eis sup̄ altare ponebat̄. Cōmuniter autem a nullo sacrificio sal deesse debebat, et iō dicebat̄ sal federis: q; nō erat fas hoc transgredi. Porro fm ordinē libri a sacrificijs inchoandum est.

De holocaustis et modo offerendū.

Capitulum. III.

Sacrificiorū alia

f holocausta, alia sacrificia. Et p̄mo de holocaustis videam⁹. Holocausta dicebant̄ illa sacrificia q̄ tota incen-

debant̄. Holon enī totū, cauma incendiū dicit̄. Fiebat autē t̄m in trib; armētis sc; z pecudibus, sed t̄m de omnibus et capris. Et in auibus, sed t̄m in turture z colūba. De armētis et pecudib; sic. Offerebat t̄m mascul⁹ anniculus, s; vni⁹ anni v̄l circa. sup̄ annū nō. Vñ q̄q; ostia agnus: q̄q; aries appellat̄. Bos enī supra annum poterat offerri vt ait Iosephus. Erat q̄z immaculat⁹. qd nō de macula velleris s; corpis intelligendū est. i. nō debile, aut fracto membro, aut papulas hūis, aut scabiē, aut cecū z hmoi. Offerebatq; primo sacerdoti ad ostium atrij: vt videret si ido neū esset ad offerendū postea ad ostium tabernaculi offerebat dño p̄ manū impositionē sup̄ caput: lotis prius manib; q; p̄ter mare sacerdotū erāt in atrio duo mara, vñ viroz: et altez muliez. Vñ z a loco offerendi ab hebreis hostia dicebat̄. Gentiles at̄ ab hostib; vincendis hostiam, et a vicis hostib; ranc appellare. Victimā s; hebrei a viciēdo dixerūt, q; vinctū adducebatur anial. Oblatāz sic hostiam reducebat sacerdos ad altare holocaustorū z stans ad aquilonē imolabat eā corā dño ad latus altaris z in aspectu sanctorū. fundebatq; sanguinē ei⁹ circa crepidines altaris in circuitu. Hebreus habet parietē Joseph⁹ limbū, forte labium sup̄eminens detractaq; pelle hostie q̄ erat sacerdotis artus in frustra coniciebat, quib; lotis cū capite pedibus z in testinis adolebat oia sup̄ altare i holocaustum et odorē suauē dño. Nō est credendum q; in nidoze seu odore carnum dele-

Apula est oris infirmitas, que gallice dicitur lampast.

Unde hostia fm hebreos, aliter fm gentiles.

Victima q̄ cecidit de tra victrice vocatur. Hostibus a domitis hostia nomen habet. Domitis posuit pro domandis memine cessitate.

Quedā hostia imolabatur a sacerdote q̄ erat aliquantulū magna, cui⁹ sanguis effundebatur ad crepidinem altaris. Alia hostia q̄ maior erat occidebatur: ita q; sanguine ei⁹ aspergebat sacerdos parietes ipsius altaris. Erat autē et hostia maxima q̄ sacrificabatur, cui⁹ sanguis effundebatur ab

Historia

ctaretur dñs, sed potius in re significata et deuotione offerentium. Sin aut de auibz fieret holocaustū: fiebat sic. Sed cum duo offerēt vt dictū est, pmo homo de israel: postea sacerdos. Quō ab hoīe offerebat aucta: facit. Forte quia eodē modo quo et pecus, forte tñ sacerdoti. Offerebatur aut pullus turturis vel columbe cui frangebatur sacerdos collū sola manu. Non em̄ licebat sacerdotibz ferrū leuare sup auem. Et retorto collo cū capite sub ascella yngue cutē colli vbi fractū erat rumpebat, et fuso sanguine circa crepidinē altaris, vesiculam gutturis et plumas pīciebat ad orientē in loco secreto vbi cineres effundebāt, p̄fractisq; ascellis manu: adolebat eā sup altare in holocaustū. Et hec erāt minora et simplia holocausta q̄ voluntarie fiebant. Erant quedā maiora quadā necessitate facta, que et sanctiora quodam mō, qz totū incendebat et pellis et fūmus, de qbus post dicit, quodā modo min⁹ digna, qz sup altare nō cremabant. Nūc de sacrificijs partialibz psequamur et voluntarijs.

De sacrificijs pacificis et salutaribz,
Capitulum. III.

Primum quedā

erant pacifica, quedā salutaria, q̄ scz pro salute danda: vel data: vel cōseruanda offerebant. Similiter et p pace vel ad deū vel ad homines, vel qz ad bonū pacis fiebāt, cum cuiq; qd suū erat dabat, scz deo et sacerdotibz offerēti. Fiebat aut cum erat de animalibz de armento tñ: et de pecudibus p̄dictis, de auibz vero nō. Sane in mō offerēdi ab hoīe vel sacerdote idē fiebat cū hostia holocausti. S; in hoc erat differētia, qz hic offerebat mascul⁹ vel fcia, et anniscul⁹ vel grādiōra: imaculata tñ. Pars p̄o hostie offerebat dño, pars erat sacerdotibz reliqua offerentiū. De armento hec offerebant dño. Omnis adeps q̄ est pinguedo interiorum offerebat. Pinguedo em̄ supra carnem animalis aruina vel lardus dicit. Que carni admixta proprie pinguedo: que in intestinis adeps est. Est aut triplex adeps, vitaliū, id ē cordis et vētris. Adeps iecoris, id ē patris quē reticulū dicim⁹, qz iuoluit ad modū retis. Et est adeps renū. Hos tres adipēs duosq; res

nes, id ē ilia et renunculos adolebat sacerdos sup altare. Eadē etiā de capra dño offerebāt. Si vero de ouibz erat oblatio: preter p̄dicta offerebat de ea cauda integra: quā lumbum vocāt. lxx. Pellis vero erat sacerdoti q̄ offerebat illud. Armus p̄o dexter q̄ dicebat separatiōis, et pect⁹ qd dicit elenatiōis, et qre sic dicebant infra dicit, cedebāt in vñs sacerdotum, et lingua cū faucibz vt tradūt, sed i textu nō memini me legisse. Forte pectori adhibebant, et cū pectore ab aiali tollebant. Quī suffecit noīasse pect⁹, et his vñscebant sacerdotēs in domibz suis: cū vxoribz et libris et domo tota mundis tñ.

etiā q̄ in domibz imolabāt eā epuli vñ religionis pect⁹ et armū dabāt. Reliqua erāt offerentiū: et in de epulabant corā dño in locis ad hoc deputat⁹: in ipso atrio vel iuxta. Licebat etiā et his tā sacerdotibz q̄ alijs edere duobz diebz, si qd superat in diē tertius cremabāt. Et nota q̄ nullū animal offerebat vel in holocaustū, vel in sacrificiū sine libamētis suis, sed de libamētis prius infra erit tractatus.

De oblatione inanimatorum,

Capitulum. V.

¶ Vero manus

hoīs animal inuenire nō poterat: offerebat p salute vel pace simula farinā scz delicatissimā, fundēs sup eā oleū: et dicebat simila oleata: vel oleo fermentata. Thus offerebat cū ea. Sacerdos aut totū thus et pugillū plenū simile oleate: adolebat sup altare memoriale, in memoriā offerētis, vt scz dñs memor esset eius vel sacerdos ad dñm: reliquū erat sacerdotū. Tradūt hebrei nō sp̄ plenū pugillū offerre: sed p q̄ntitate si mille minus poterat offerri tantū: q̄ etiam impleto pugillo oēs digitos poterat agere sacerdos p̄ter medicū, et illud tantillū qd remanebat inter illum digitum et volam sufficiebat. Iosephus vero dragrammā vñā offerendam dicit. Si p̄o sacrificiū de simula coctum offerebat panes sine fermento conspersos oleo, co-

Quā farina redacta fuerit in panem. Quidā dicūt, iij. genera panū fuisse, coctus i clis

Leuitici

ctos in clibano, vel i craticula offerebat, et lagana azima, id e latos panes et tennes nō conspersos sed li mitos oleo. Quidaz tñ p lagana panē co ctum in aqua intelligit: vt sit tertium genus panis a cocto in clibano et cocto in craticula Si vero coctū in sartagine offerebat: cōsper sum oleo et sine fermento erat et diuidebat minutatim. Et his oblatis sacerdos memo riale adolebat coram dño, de panibus vnū: et de frustis vnū, reliquum erat aaron et filio: ruz ei⁹ ad edendū cum omni domo sua et equa forte diuidebatur eis. In hebreo p ter clibanū tria ponuntur, marchefilis, ma hebach, michar. Marchefilis sonat cōsilia trit, quod sartagini cōuenit p: opter strido rem et susurrum fricare. Michar rete vel cribzū, Hachbach forte scaturiens po test esse parella, in q coctio liqda fit. Po test etiā ee tertia spēs sacrificij, la saluari et pacifico p grāz actiōe vel p victoria, scz vel aliq bono cūctū inopi nato. Et pōt dici fieri casuyt sit vna species sacrificij qd fit casu.

De hostijs pro peccato.

Capitulum. VI.

Est hostias sa

p luitares p cepit dñs de hostijs p peccato et pro delicto. Dicit aut peccatū grauius scz quod ex industria est factū. Delictū leuius, s. quod ex ignorantia. Vel peccatū cum sit qd faciendū non est Delictū qd derelictū cū nō sit, qd faciendū est. Et iuxta psonas peccantiū erat diuer sitas sacrificiorum.

Pro peccato sacerdotis.

Capitulum. VII.

Stinguuntur au

Tamē omnia hec sa crificia indifferenter sepe dicuntur sacrifi cia pacifica.

Delictū qz specialit peccatū in deū, i. i san ctificata deo. Hoc ei est derelinqre. i. deū relinqre, v. delictum peccatū recognitū.

tem hic qñ qttuo: psonē sacerdos, synago ga, i. populus, princeps, ania. Si ergo sacer dos qui inunctus erat peccabat: delinquere faciens pplm: faciebat q sequunt. Additū ē. Qui inunctus. Nō qñ oēs inuncti essent: scz ad differentiā illoz q cū essent de genere sa cerdotali, ppe maculā corpis, nec inungi po terāt nec militare. Qd etiā additū est, facies pplm peccare: forte generale ē, qz peccatū qd libet cuiuslibet sacerdos trahit in exemplū. Et est dictū ad exaggerationē peccati. Vel specialiter dictū est, cū. s. pbo vel aliq mō po pulū ad peccandū puocauerit. Vel sane sic in hebreo hī. Si sacerdos q inunct⁹ pecca uerit ad culpā ppli, i. ita, vilitet et aperte quasi vnus de ppo: qd valde indecēs ē tūc inquā offerebat p suo peccato p man⁹ impositionē ad ostiū tabernaculi vitulū immaculatū Quia vitul⁹ ppa ho et corā altari imola ista erat sacerdotū. bat eum: hauriesqz sanguine inferebat illū in tabernaculū, et in ringens in eo digitū: aspergebat illū septies cōtra velū sanctuarij, et de eodē ponebat sup cornua altaris incēsi: et egredies reliquū san guinis fundebat circa crepidinē altaris holo causti, et oēm adipē cū renibz et renunculis adolebat sup altare, sic et de vitulo hostie pa cifico. Pelle vero et oēs carnes cū fimo etiā efferebat extra castra in locū mundū vbi ci neres effundi solebāt, et incendebāt ea super struem lignozū.

Pro peccato synagoge.

Capitulum. VIII.

Mod hois tur

q ba p ignorantia fecerat qd cōtra mādātū dñi est: offerebant senio res populi ad ostiū tabernaculi p manuum impositionē vitulū, et fiebat de h vitulo sic et de porci p pctō sacerdotis. Et orāte p eis sa cerdote ppi⁹ erat eis dñs in duobz mñ. Hic innuit differentiā int pctū sacerdotis et ppli, qz scz sacerdos nō d: peccare p ignorantia, nō cū licet ei ignorare mādātā dñi. Iterū q: nō le gil qz orare p sacerdote, qz si pculsus fuerit incātor: a serpente: qz medebit ei. Ecce piz differentia iter holo causta hec et pdicta. Qd etiā supra nota qz ex his nihil erat sa uerat in fine cuiusdā cerdotū, totum dño capituli.

b 2

Historia

eremabatur, neq; mēbra istoꝝ cū capite: pedibꝫ
et intestinis lotis ponebant sup altare. Ge-
neralis enim erat regula: quia de cuius san-
guine inferbatur in sanctuariū: nil ex eo
licebat imanere, nec aliqd ex eo sup alta-
re adolebat nisi adeps cum renibus ⁊ renunculis. In modo etiam
offerendi et numero sacerdotū offerentium
erat differētia. De carnibꝫ enī holocausti sa-
lutaris fiebant nouē partes quas sup altare
ponebāt nouem sacerdotes: quisq; suā. vnꝰ
vero q̄ttuor simul offerebat, scz caput et pes
des ⁊ iecur et intestina lota aqua, duo vero
sanguinē offerebant: vt omnes simul essent
duodecim.

Pro peccato principis.

Capitulum. ix.

Ipeccauerit pꝛi

ceps: q̄ et celiarchus dicit vel tri-
bunus p̄ ignorantia, ⁊ post intelle-
xerit peccatū suū vel per se vel per aliū, offe-
rat ad ostium tabernaculi per manus impo-
sitionē hircū immaculatū. Quo imolato tin-
gebat sacerdos digitū in sanguine q̄ tange-
bat cornua altaris holocausti. reliquū fun-
dens ad basim eius: ⁊ adolebat adipē renes
et renunculos: reliqua erāt sacerdotū. Sed
quia erat hostia p̄ peccato. ⁊ de sanguine eiꝰ
tincta cornua altaris holocausti. carnes eiꝰ
erant sancte: et sanctificabāt que eis erant ta-
cta. sz nō quelibet: imo ī genere suo, caro car-
nē, simila simila, pa-
nis panē, et nō resce-
bat eis nisi sacerdos
vinctus ⁊ mundus
nō nisi ī loco sc̄to, et
nō nisi in eadē die q̄
offerebant. si qd resi-
duū esset igne cōbus-
rebat. Si vestis polluebat eius sanguine ab-
luebatur vt nullū remaneret in ea sanguinis
vestigium, alioquin virebat. Vastestē in quo
cōquebat caro: statim frangebat, ercū defri-
cabat ⁊ lauabat aqua.

Pro peccato aīe.

Capitulum. x.

Quā aut pecca-

c bat p̄ ignorantia aīa de p̄lo ter-

Hanc eandē regulā
habes in ap̄lo ⁊ ī ep̄i
stola ad hebreos,

re offerebat capraz immaculatā eo mō quo
aliq̄ vel agnū, et fiebat de hac hostia eodem
modo quo ⁊ d̄ hirco p̄ncipis. Si aut nō po-
terat manus eius inuenire pecus: offerebat
duos pullos turturis vel columbe. quoz
alter offerebat d̄no in holocaustū, alter erat
sacerdotū: cuius tñ sanguis ad fundamentū
altaris holocausti distillabat: quia p̄ pecca-
to erat. Q̄ si nec auiculas poterat inuenire, of-
ferebat simila decimā partē ep̄bi. nec mitte-
bat in ea oleū aut thūs: qz p̄o peccato erat
Lut? memoriale sacerdos adolebat sup alta-
re: reliquū ip̄e habebat in munere.

De igne iugi et eiectione cinerū.

Capitulum. xi.

Terum locutus

i est d̄ns ad moisen. Ignis semp in
altari ardebit: quem nutriet sacer-
dos subijciens mane ligna per singulos di-
es. Et erit ignis ex eodē altari. i. nō aliunde
sūp? apponet. Cū vero cineres supabunda-
bant inducbat sacerdos vestibꝫ q̄ttuor: sacer-
dotalibꝫ quas p̄parauimꝰ, ⁊ tollēs cineres d̄
altari reponebat ī pelum iuxta altare, et de-
positis vestibꝫ sanctis: indutusq; alijs forte
ad h̄ destinatis vel etiā suis p̄p̄is: cineres ef-
ferebat extra castra: et in loco mūdissimo vs-
q; ad fauillā faciebat cōsumi.

De escu adipis et sanguinis phibito.

Capitulum. xii.

Ec de oblationi

b bus dicta sufficiant hic. In nūe-
ris de oblationibꝫ septē legalū fe-
stor? legi. hoc addēdo q̄ oīs adeps domini
erat. Adipē ⁊ sanguinē nō comedētis oīno:
qđ intelligit de aīalibꝫ oblationibꝫ. tñ p̄pter illud
indei ab oī adipē abstinebat. Sed verius q̄
d̄ns adipē q̄ debebat offerri in escum phibuit
eis. etiā noiātīm adipē bouis, ouis, et cap-
re. Adipē p̄o morticini vlt̄a bestia occisi cō-
cessit eis ī vltis variōs, sz vel ad lucernas, vlt̄
vinctiōes, et triseas

Quid ergo faciūt de
adipe aīalis mundi
nō oblati. nec mortu-
cū. nec a bestia cap-
ta si d̄ni ē. Forz p̄ij
ciūt vel dāt alienige-
nis. ad edendū. Sz

Nota qz sic appositū
aug? h̄. tñ iud ei nō co-
medūt adipē mundi
aīalis. i. qđ offerri nō
licet ceruoz sz da-
mularū. ⁊ h̄mōi adiz-
pem q̄ solebat offerri

Leuitici

quod si vel illud faciūt
de illo si dñi ē. Pro-
hibuit etiam eis do-
minus omnem esum
sanguinis. Iosephus ait, qz animā et spiritus
in eo esse moyses pu-
tauit. In q̄ eius suf-
focati tñ intelligit p-
hiberi. Tamen intñ
prohibuit esum san-
guinis, q̄ etiā auem
vel feram aucupio
vel venatione captā
voluit siso sanguine
in terrā et op̄to comedi. Et addidit, Omnis
enim aniā in sanguine est.

De cōsecratione summī sacerdotis et mī-
norum.

Capitulum. XIII.

Teruz precepit

i dñs moysi vt initiaret aaron z fili-
os ei⁹ sacerdotes. Et tñc oēs qdē
filij aarō p̄secrati sūt: nō oēs postea de ge-
nere ipsius. Cec⁹ em̄ vl claudius si grādi vl p-
uo aut torto naso, si gibbosus aut herinosus
si ungem scabiē hñs vel impetiginē de semie
aaron erat: non poterat ministrare nec intrare
sanctuariū, v̄seebant tñ panib⁹ q̄ offerebāt
in sanctuario Tūc ergo moyses iuxta prece-
ptum dñi aaron z filios ei⁹, vestesqz sanctas
et oleū unctionis, vitulū qz z arietes duos z
canistrū cū trib⁹ generib⁹ azimoz, tortas scz
panis z q̄ collirida dñi, lagano z crustulo Est
aut crustulū panis q̄ fere in crustā indurat⁹
est. Et cōgregauit omnē multitudinē ad osti-
um tabernaculi In electiōe em̄ pontificis af-
fensus desiderat plebis. Tradit aut ioseph⁹
qz animos populi inclinauit ad sacerdotiū
aaron in hūc modū. Dixit em̄ qz ipe seipm di-
gnū sacerdotio iudicauerat, tum p familiari-
tate quā habebat cū dño, tñ qz plurimū pro
p̄lo laborauerat, tñ qz qd̄qz naturaliter ami-
cus sui est: sed dñs digniorē aaron iudicauit
rat. cū q̄ placuisset p̄lo: obtulit dño aaron z
filios ei⁹. Quib⁹ lausset eos aq̄s fontii et aar-
on feminalia induisset i v̄stiuir euz moyses
vñ alijs vestib⁹ q̄ p̄dicim⁹: fundēsqz sup ca-
put ei⁹ oleū unctionis v̄xit caput ei⁹ z man⁹
ita qz p barbā stillauit oleū v̄sqz i orā vestimē-
ti ei⁹. Filios aut ei⁹ v̄stiuir lincis, z balthēis
cingens iposuit eis mitras, et man⁹ eoz oleo

sanctificauit. Linuit qz tabernaculū sancto
oleo cum omni suppellectili sua. Cūqz asper-
sisset vtrūqz altare septies aquis: v̄xit illud
et oīa vasa eius. labeūqz eneu⁹ cum basūua
sanctificauit oleo.

De potestate offerendi eis datā et accipie-
endi partes suas.

Capitulum. XIII.

Obtulerūtqz aa/

ron z filij ei⁹ vitulū p p̄cto suo sup
caput ei⁹ man⁹ imponētes. Quē
cū imolasset moyses: t̄ngit digitū in sanguie
z tetigit et eo cornua altaris p gyrū z fecit de
eo sicut de vitulo p p̄cto sacerdotis facienda
p̄dicim⁹. Obtulerūt et arietē in holocaustis,
hostiā, s. salutarē. Et fecit moyses de eo sicut
de holocaustis salutarib⁹ fieri p̄ceperat dñs
Obtulerūtqz p manus impositionē arietem
secundū, hostiā scz cōsecrationis spoz. Quē
cū immolasset moyses sumēs de sanguine te-
niḡt extremū auriculę eoz dextre z pollicem
manus dextre: similiter et pedis dextri. Reli-
quū sanguinis fudit sup altare p circuitum.
Adipē p̄o oēm z caudā: renes qz cū renūcu-
lis z armū dextrum sepauit, tollēsqz de cani-
stro colliridā vñ z lagani vñ z crustulū
vñ: oīa simul tradidit aarō z filiis ei⁹. q. d.
Accipite p̄tātē sumēdi hec a p̄lo, qdā ad of-
ferendū dño: qdā ad vsum vestrū. Qui cū te-
neret eas inter man⁹: supposuit moyses oib⁹
pectusculū. Vñ z pectusculū eleuariōis dñi
ctū ē. qz oib⁹ suppositū fuit, in signū tñ qz su-
perior est oim sapiā. Etia p eleuariōe offerē-
nū legit sic vocatū. In pacificis em̄ z saluta-
rib⁹ armū z pect⁹ pus eleuabāt offerētes co-
rā dño, et post tradebāt sacerdotib⁹ sicut per-
ptes eis assignatas. Armus p̄o dexter dice-
bat separationis, qz in separatiōe mēbroz ho-
stie prim⁹ ab ea sepabat, z qz in p̄te sacerdo-
tū sepauit illū moyses tāqz ceter⁹ mēbris dñi
gniorē. Tradūt em̄ qdā q̄ formatio corporis
aialis in v̄tero m̄ris ab hūero dextro incho-
atur. Tenentes q̄ filij aaron oīa hec in mani-
bus: eleuauerūt ea corā domino et tradide-
rūt ea moysi. q̄ oīa adoleuit dño sup altare:
eo q̄ oblatio p̄secratiōis esset. Assumēs qz vñ
guētū, et de sāguine q̄ erat i altari admiscēs
aq̄s fontii aspersit eos z sup vestimēta eoz
Cūqz sanctificati esset i hūc modū, reliquas
carnes arietis coxerūt añ fores tabernaculi

Historia

et ibi comederunt eas cum panibus qui residui fuerant in canistro. et quicquid in canistro superfluit et eis ignis absumpsit. In eundem modum iteravit singula que diximus moyses. vii. diebus non vestivit eos: quia semel induti. vii. diebus non deposuerunt vestes sanctas: nec de atrio tabernaculi sunt egressi. Quidam tamen tradunt prima die omnia ut diximus fuisse persecuta. vii. diebus persecutio sequens oblationes quod die iteratas: sed non in unctione. Iosephus propter dicit omnia sic et in prima die sequens fuisse persecuta diebus.

De prima oblatione sacerdotum et igne dato de sublimi.

Capitulum. xv.

Et octavo autem die

denuntiavit moyses populo solenni tate in qua sacerdotes consecrati offerre inchoarent per se et per populum. In precedentiibus enim. vii. diebus vice sacerdotis habuerat moyses: et acceperat ab aaron et filiis eius. quod posita a populo illi erant accepturi et ministraturi. In die octavo aggregati sunt ipsi ministerii ad quod fuerant ordinati: et moyses cessavit. Et tradunt quidam die octavam fuisse primam die anni secundi ex quo egressi sunt. Et cum obijcit eis quod prima die anni sancti dictum est super tabernaculum erectum auctoritate dei summatione consecrationis eius. Precepitque moyses ignem terram amoneri ab altari qui restus fuerat his diebus: quia ea die appareret eis dominus. Congregatisque filiis israel primo obtulit aaron per petro suo vitulum: cuius adipem renes et reniculos imposuit altari igne non supposito: cetera combussit extra castra. Immolavit etiam per se hostiam salutarem arietem in holocaustum: et imposuit altari scilicet sine igne. Deinceps oblatum per populum sumpsit ab eis hostias quatuor. vitulum per peccatum populi. hircum per peccatum principis. agnium per peccatum aie. bouem in holocaustum. arietem pro pacificis. Tamen in immolatione non nisi tria dicitur immolasse. hircum cum pro peccato populi. et bouem et arietem per pacificis. Forte quia prius ea numeraverat. per brevitate illa tacuit. Et quia separatim de peccato synagoga principis et anime non agebat ut prius. quod libet trium per peccatum populi posuit dici oblatum. Augustinus tamen improbat istam. quod dicit quatuor tamen sumpta. et dicit cum illis quatuor sumptum agnium amiculum in holocaustum. quod sonat holocaustum fructuosum. Dicebaturque holocaustum positis holocaustum illud quod dominus aliquo signo vi-

sibili ostendebat sibi gratum esse. Cum autem imposuisset ex his aaron super altare qui adolenda erant domino separavit de pacificis partem suam a ramis dextros et pectora: et extendens manus benedixit populo. Ingressique moyses et aaron tabernaculum: et egressi iterum benedixerunt populo. et cum essent oblata super altare: et etiam cum eis iuge sacrificium matutinum. egressus ignis a domino deoravit qui erat super altare: et servatus est ignis iste perpetuus versus ad transmigrationem babilonis.

Iuge sacrificium vocabatur quod quod die offerretur. duo. scilicet agni. unum mane alter vespere.

De morte nadab et abiud.

Capitulum. xvi.

Idem die nadab

et abiud arreptis thuribulis ignem imposuerunt alienum: desuper incensum offerentes. Egressusque est ignis a domino. vel ille qui iam erat in altari. vel aliter iterum veniens de sublimi: et deoravit. et cecidit eos. Et ait moyses ad aaron. Hoc est quod dominus dicit. Sanctificabor in his qui appropinquant mihi id est etiam in his qui mihi ministrant apparebo sanctus non parcens peccatis eorum. Locavitque mihi sabel et elysapham filios oziel patris aaron cognatos eorum: et ait illis. Tollite fratres vestros extra castra. Et exportaverunt eos sicut erant induti lineis et thymis et sepelierunt eos: ita ut ministri altaris sepelirentur induti vestibus ministrorum. Cum autem aaron et reliqui duo filii eius eleazar et itamar plangere velent fratres suos morte solito prohibuit moyses dicens. Oleum sanctum est super vos. nolite capita vestra nudare. vestes nolite scindere ne forte moriamini. non exibitis fores tabernaculi. Tamen Iosephus aliter dicit. quod duz portarent hostias super aram quas non preceperat dominus. sed quibus primitus utebatur subito inflammata sunt. nec valuit quod eos extinguere. Iussitque moyses patrem eorum et fratres portantes corpora extra castra congruo honore sepelire. Dixitque moyses aaron et filiis eius ut tollerent partes suas de hostijs salutaribus. et oblata per peccatum quorum sanguis non erat illatus in tabernaculum: et comes-

Leuitici

derent ea. Et cum quererēt hircū oblatū p
pctō principis: cunctus inuētus ē. Cūq; irat⁹
moyses sup h argueret aaron ⁊ filios ei⁹: ex
cusauit se aaron dicens. Vbi accidit qd vī
des, q. d. Ex perturbatione animi factū ē hoc.

De discretione ciborum.

Capitulum. XVII.

Recepit domi

p nus moysi ⁊ aaron vt traderēt fi
lijs israel legē de discretōe ciboz.
Ad istam cū dñs cibos homini pcessos eis
artauit. ppter castrimargiā eozū cū sūma sic
cōprehendi potest. Animalū alia viuunt in
terra. alia in aquis. alia in aere. Item q in ter
ra alia reptilia que oīa immunda. alia laten
tia. vt talpa q de luto nascitur. et hec omnia
immunda. Alia gradientia super terras. De
his generalis est re
gula. Mundus tñ
est quod ruminat et
findit yngulam. De
piscibus quoq; gene
ralis ē regula. Vñ
dus est tñ habēs squamas ⁊ pennulas. De
aibus nominatim expressit que immunde
essent. Hoc tñ de aibus generaliter dictus
est. Volatile qd gra
ditur sup qtuor pe
des immundū est nī
si crura retro habue
rit longiora sup que saliat. Tangens mortu
cina eoz lauabit vestimēta sua: et immund⁹
erit vsq; ad vespertū.
Etiam si necesse fue
rit vt portet quispiā
eoz mortuū Super
qd ceciderit quicq; d
mortuū eozū pol
luetur. tam vas ligneum q quodlibet vesti
mentū: ad vespertū aqua mundabunt. Vas
ficile intra quod ce
ciderit frāget. Liba
nī vel citropedes q
strapas dicimus de
struent. Fontes p
et cisterne ⁊ quelibet
maria. ⁊ sementis gra
num nondū seminat⁹ tactu eozum nō pol
luuntur.

De purificatione puerpere.

Capitulum. XVIII.

Didit quoq;

a dñs legē purificationis mulierū
talē. Si mulier peperit masculū
immūda erit septē diebz iuxta dies separatiōis
menstruē. i. eiusdē immūdicie indicabitur
est cū separat a mundis qū patit menstruū.
Intantū cū immūda est q quicqd tāgit im
mundū reddit. cibuz. lectū. vestem. sedē. Vñ
nō licet alicui cōmunicare ei nec in lecto nec
in cibo. Octauo die circūcidebat puer. post
septē dies iniquationis manebat. xxij. dī
es i sanguie purificationis sue: ita vt oēs dies
purificationis sue fieret. xl. qz tot diebz dicunt
phisci carnem masculi formari in vtero. In
purificatione vero. xxij. dierū licebat ei sur
gere in domo deambulare: sed non egredi et
opari. et tangēdo nō polluebat. et licebat a
lijs cōicare ei in cibo. ⁊ in sede: sed nō i lecto.
Accedere pō ad tabernaculū nō poterat nisi
expletis. xl. diebz. Si pō pareret feminā: du
plicabant pñs dies iniquationis ⁊ postea dies
purificationis vt se
mul fieret. lxx. quia
tot diebz format se
mina i vtero. Exple
tis pō diebz purifica
tionis offerebat pro
filio vel filia agnū anniculū in holocaustū
vel pullū colūbe. vel turturē p pctō. quia in
libidine cōceperat. ⁊
erat sacerdotis. Qd
si nō poterat manus
ei⁹ inuenire agnum:
offerebat duos turtures vl duos pullos co
lubarū. alterū i holocaustū. p puero. alter
p pctō suo: vel p originali filie. qz filio in cir
cumcisione dimissum erat. Hebrei tñ nō ha
bere paruulos peccatum tradūt. Preter hec
dicit Iosephus pñs
mogenitū redimi qn
qz siclis.

id ē imūda erat duas
bus hebdomadibus
iuxta ritū flux⁹ men
strui.

Hec aut oblatio etiā
purificatio dicebat.

Augustin⁹ tñ dicit q
p pctō pueroz offere
bāt: qdlibet i circūci
sione dimissum plen⁹ tūc dimittebat.

De cognitione leproarum.

Capitulum. XIX.

Egem quoq; le

l pretradidit eis dñs. Sūt at qz
b 4

Historia

tuor genera lepre: in cute, in capillis, in veste in domo, Lepre autem cognoscitur si fuerit in eo albor, id est pallida albedo, et pustule, vel cicatrix: maxime si fuerit alba, vel subrufa, ita quod si locus lepre huius sit carne reliquus, vel si mutant fuerint capilli in candores, et solito tenuiores, Lepre pro in capillis alopecia dicitur, fluentibus capillis, Si in caluitio vel recalcuatione albus vel rufus color inuenitur: placita lepre est, adducto itaque leproso ad sacerdotem: sine cuius arbitrio non excludatur, si lepra non dum ei conspicua fuerat recludebat eum in domo sua septem diebus, Quibus expletis si non creuerit lepra, iterum recludebat eum alius septem diebus, Quod si necdum lepra increuerat mundabat eum, id est mundum indicabat, quia scabies erat, Et lauabat hunc vestimenta sua: et mundus erat, Cum pro conspicua erat lepra, seque parabat ad arbitrium sacerdotis, et habebat vestimenta dissuta, id est facta ad induendum vel exuendum, vel sola veste extrinsecas ut sic cognoscere, et caput nudum ut posset agnosci, et os veste prectum ne fetore loquendo diffunderet: et habitabat solus extra castra, ita ut a mortuo nihil differre videretur, Pater ut dicit iosephus illos irrisibiles quod dixerunt moysen lepra fatigatum: et similitum eiectorum ducem factum, venisse in chanaanem cum eis cum ita quasi imitatoris circa leprosos habitus sit: quod tunc maxime miscoria indigebat, Lepre pro

patet et his quod de diuersitate lepre dicitur: quod non omnia ad istam accipi possunt, Digne inuenimus quinque species positas de hominum lepra, aut in corpore sit cicatrix et signum albedinis, et sit in cute et corporis coloratio lepre, aut efflorescat efflorescat lepra, et color teger omnem cutem coloratio lepre a capite versus ad pedes eius, vel in carnis cute fit: leucis et fauciatis, et sit in loco ipsius ulceris cicatrix alba, Aut in carnis cute sit adustio ignis lucida alba, aut cum rubore candida Quinta species cum viro aut muliere sit in capite aut in barba coloratio lepre, Ultima cum sit in caluitio, vel in recalcuatione coloratio lepre rubicunde quod est lepra efflorescat in caluitio, vel in recalcuatione,

Quedam vestis erat quod aperturam a capite versus ad umbilicum cum habebat, et quibusdam nastulis claudatur,

vestis lineae vel lance, vel pellis erat macula albidula vel rufa, huiusmodi superficie reliqua: quod corrosua est, quod cum apparebat: considerabat eam sacerdos, Si conspicua erat lepra: oburebat vestem, si dubia: recludebat septem diebus, Si creuerat macula: adiudicabat lepre, si non creuerat: abluere vestem et recludebat alius septem diebus, Si adhuc dubia erat rubebat illud a solido, Si iterum alibi macula apparebat lepra volatilis erat et oburebat vestem, Si pro filis macula corrosua apparebat in domo prius precipiebat sacerdos omnia de domo efferri: consideratque valliculas in pariete pallores vel rubores defores, et humiliores superficie reliqua, claudere ostium domus, septem diebus post quod si inueniret creuisse lepram: iubebat erui lapides leprosos et precipi extra ciuitatem et domum radi intus per circumitum et puluerem rasuram spargi extra castra vel extra urbem in loco immundo, et alios lapides substitui in domo: et luto alio liniri domum, Quod si iterum redierit macula: lepra pseuerans est et destruet domum et ligna et lapides et puluis extra oppidum precipient in locum immundum,

De purificatione leprosi,

Capitulum, xxx.

Modus si leprosus

quod datur: reuocabatur ad communem habitaculum

sic Veniebat versus ad eodem introitum castrorum vel oppidi: habens secum duos passerem viuos quibus licitum erat vesci, lignumque cedrinum, et isopum et vermiculum, filumque coccineum, et aquas viuetes in vase fictili, occurreret ei sacerdos: immolabat passerem viuum stillans sanguinem super aquas: aliusque viuum ligans filo coccineo cum isopo in summitate ligni cedrini quasi faciem aspersorium tingeat illud in aquis rubricatis aspergens hominem septies: dimittebatque passerem viuum auolare in agrum, Cumque lauisset hunc vestimenta sua radebat omnes pilos corporis sui, et lotus aqua ingrediebat castra: ita duxerat ut

Leuitici

maneret extra propitium tabernaculi. viij. dies
bus. iterumque die septimo rasis oibus pilis cor-
poris etiam super calceis. lotisque vestibus et corpore
die. viij. tollebat duos agnos immaculatos et
ouem anniculam. et tres decimas simile consperse
oleo. et olei sextarium: et offerebat omnia ad ostium
tabernaculi. Tunc sacerdos imolabat agnum
vnum pro delicto. Et sumens de sanguine pone-
bat super extremum auricule dextre hominis: et super
pollicem manus dextre et pedis. et de olei sextari-
um mittens in manum sinistram. et tingens pollicem
dextrum in eo. aspergebat septies contra tabernacu-
lum. Reliquum olei quod erat in sinistram fundebat
super extremum auricule dextre hominis. et super pol-
licem manus dextre et pedis dextrum. id est super sangui-
nem quem prius infunderat: et super caput eius. Et
rogabat sacerdos pro eo faciens aliquam specialem
institutionem ad hanc orationem. et pro sacrificio fa-
ciebat pro peccato: et pro imolabat holocaustum cum
libamentis suis: ponens illud in altari. Et nota
quod hoc prope distinguit sacrificium pro delicto cuius
sanguine linitus est homo et sacrificium pro pecca-
to: de quo nihil ei factum. Pro peccato est quod loco
est. Unde et moyses di-
xit hic quod distinguit
ita pertinere ad sacer-
dotem hostiam pro deli-
cto sicut et pro peccato.
Cum enim distinguit
agnus pro delicto. nec
distinguit quod aliorum pro
peccato. et quod in holocaustum
fuerit. inuit in arbitrio
sacerdotis esse de
agno et oue. ut alterum
pro peccato. alterum
holocaustum faceret
quod vellent. Quod si manus
eius hec inuenire non
posset. agnus tamen pro deli-
cto et olei sextarium
non minuebat. quod ex
his purificabat hominem
more ut prius. sed pro oue
agno reliquum offerebat
par turturum aut duos
pillos columbarum. quorum vnum pro peccato: alter in
holocaustum fiebat. Offerebat quod decimam sumi-
le oleate in sacrificium.

De viro spermatico et muliere emorroissa.
Capitulum. XXI.

Princeps addi

dit dominus de viro patiente fluxu seminis: quod tunc indicatur huic vi-
cio subiaceret si per membra adhaerent carni.
et concuerit sedus humor seminis. quod licet
nolens: effundit ex corruptione. Talis immu-
dus immundum reddebat quod tangebatur. lectum
suum. vestem suam. sedem suam. etiam sagma super quod se-
debat. instraturam asini.
Uas fictile quod tan-
gebat frangebatur. lig-
norum lauabatur. quod tan-
gebat lectum eius. vestem eius aut sedem: vel super quem ipse
saluam iaciebat: lauabat vestimenta sua et erat im-
mundus usque ad vespertum. Cum autem sanatus fue-
rat numerabat septem dies post mundationem
sui: et lons vestibus ac corpore in aquis viuentibus mu-
dus erat. Die autem. viij. offerebat par turturum
aut duos pullos columbarum. et faciebat sacer-
dos alterum pro peccato: alter in holocaustum. Et ad-
lex erat immundicie et purificationis de muliere
patiente fluxu sanguinis
et morbo. Sicut enim
de immundicie erat mu-
lier menstruata. Sed
non purificabat solus
inter. Sufficiebat ei
ipam cum vestibus ablui
Morboque ei immundicie
pro peccato et solent ac-
cidere. et ideo pro eis et
pro peccato salutare offerebat. quod non pro
menstruo: quod naturale est. Et nota quod accede-
rem ad menstruatam
dicit hic immundum
septem diebus. et puri-
ficationem ei preedit
quod de ignoranter
accidente intelligenda
est. Infra versus
perimendum dicit. quod
dictum est si fiat ex in-
dustria. Nec mirum
quod etiam legitime cognoscente viro: em: voluit
dominus lauare vestem et omne corpus. et esse im-
mundum usque ad vespertum. Et de viro: eo-
dem modo.

De vitula rufa et hircio a pompeio et cine-
ribus asperionis.

Capitulum. XXII.

Historia

Terum locutus

i est dñs ad moisen. Loq̃re ad aarō
ne omni tpe ingredit̃ sanctuariū
quod est intra velum ne moriatur. quia i nu

be apparebo super o-
raculum: nisi fecerit
hec que sequunt̃. nō
est intelligendum vt
quotiens veller in-
traret: faceret hec et in-
traret sed tñ decima
die septembris intra-
tur. prius tamen
hecfaceret. Hec dies
solēnis erat in israel.
et dicebatur dies ppi-
ciatōis propter cau-
sam predictam. Vel
q̃ agebat ea die ci-
uis expiatiōis. sicut
dies iouis sancta: q̃
sanctū crisma cōfici-
t̃

Et p peccatis tot⁹ anni cōmunib⁹ vel igno-
ratis ea die oblatio fiebat. Dicebat etiā dies
afflictōis. q̃ ea die ieiunabāt hoīes et iumēs
ta. etiā pueri septennēs. et agebat ea die mes-
morā mortuorū. Dicebat etiā dies expiatio-
nis. q̃ ea die punificabat totū tabernaculū et
altaria p sanguinis asperione a contagijs q̃
cōtraxerāt p annū ex peccatis munistrantiū.
Ea die tollebat summi⁹ sacerdos de p̃rio vi-
tulam rufam. trimam. immaculatā q̃ nō tra-
xerat iugum. Hec turbemur si qñq̃ vitulus
nominet. quia in feminino genere tñ intel-
legendū est. quia pro peccatis fragilitatis ef-
ferebat. Sumebatq̃ ab vniuersa multitudine
duos hircos p peccato: et arietē in holo-
caustum. Quos lauisset se induebat lincis tñ
finitum minorū sacerdotū. oblatiōq̃ anima-
libus: factaq̃ oblatione vel oratione p̃pria p
se et p domo sua statuebat duos hircos in
ostio tabernaculi. mittebatq̃ sortē sup vtrū-
q̃ qua sciret q̃s esset dñi. et q̃s populi fieret.
Nec est credendū quibuscūq̃ dixerūt ideo
mitti sortes vt sciretur quis dño immolans
esset et q̃s diabolo: mitterē et in solitudi-
nem euz peccatis. Let etiā immolare nisi deo
nō admittit. Sane cui⁹ fors exibat: dño of-
ferebat illū p peccato populi. et forte hic di-
cebat p̃prie pro peccato. Cuius fors exibat

populo reseruabat viuentē. immolabatq̃ vi-
tulam rufam. p peccato suo et dom⁹ sue. et tol-
lebat de sanguine hirci et vitule. et thuribus
lum plenū prunis. multūq̃ tollens thymia-
matis: intrabat vltra velū. tantū imponens
thymiamatis vt nebula et vapor operiret ora-
culum: ne forte visa maiestate dñi moreretur
Aspergebatq̃ septies digito de sanguine co-
ram p̃piciatorio ad orientē. Eodē etiā nume-
ro aspergebat pavimentū. Simili quoq̃ asp-
sione septena expiabat sanctuariū exterius et
pavimentū. Fundebatq̃ de eodem sangui-
ne super cornua altaris auri: et aspergebat
illud septies digito. expians ita totum taber-
naculū et altare ab immundicijs filiorū israel
et a cunctis p̃uaricationib⁹ eorū. ad est conta-
gio q̃ cōtraxerat positi in medio peccantiū
tabernaculū. Nullusq̃ erat cū eo in taberna-
culo cū ip̃m expiabat. In quē modū etia⁹ se-
mel in anno lauam⁹ altaria vino. Nota q̃a
hic legitur sacerdotem egredi de oraculo ad
altare. et sic patet: quia erat extra. Nec potest
dici cum egressum ad altare coram taberna-
culo. cum dicatur hic ad altare quod est cor-
am dño. Post hanc expiationē egrediebāt
sacerdos ad hircum viuentē: ponēsq̃ vtrāq̃
manū super caput eius. cōfitebatur genera-
liter omnes iniquitates filiorū israel: et im-
precans eas capiti eius. ponēs etiam vt tras-
dunt quidā cartam inscriptā peccatis popu-
li super caput eius. mittebat cum in desertū
per hominē ad hoc paratū. Tradunt hebrei
quo: undā paruulos tribu ualiter ad hoc pas-
sari. id est de tribu ad hoc deputata: medicis
naliter eis splene subtracto. vt sic expiatus
esset populus a peccatis illius anni q̃ p igs-
norantiam vel fragilitatē cōtraxerat q̃ secus
ferebat hircus. Qui quia emittebat nō redi-
turus. apompeius grece. latine emissari⁹ di-
cebatur. Cum autē deduxerat aaron homi-
nē cum hircu extra castra: redibat ad ta-
bernaculū testimoniū. depositisq̃ vestibus li-
neis in quib⁹ expiauerat sanctuariū: et emise-
rat hircum lauabat carnē suam in loco sanc-
cto. et induebatur vestibus suis scilicet pontifi-
calibus et p̃ciosis. et offerebat arietē in holo-
caustum: et adipēs vitule et hirci pro peccato:
renēs cū renunculis. In hunc modū et
pontifex euangelic⁹ in aspersione basilice quā
dedicat quasi i expiatione lincis et minorib⁹
bus viuitur indumentis. Etia⁹ in sabbato hās

Leuitici

prismali in cōsecratione fontium, et in mero
sione cathecuminoꝝ, cum scz transferuntur
peccata eozum: vitur simulibz indumentis.
Cum autē his peractis ad ministratiōē ac
cedit altaris, pontificalibus z p̄ciosis vestibz
insulatur. Vinulū autē et hircū de quozum
sanguine facta est expiatio ferebant extra ca
stra, et cōburebant igni tam pelles q̄z carnes
eozū et simū. Prohiciebatqz ea sacerdos in
ignem qui illa vorabat mutatis poribus ve
stibus et resumptis p̄p̄is, lignum cedrinū,
isopum, et coecū bis tinctum, quia hec in pu
rificationibz valebant, z sic rediens lotis ve
stibus et carne sua ingrediebatur castra, et im
mundus erat vsqz ad vesp̄um. Sed z ille
sacerdos qui remanebat ad ignē, vt consumi
fa ceret omnia vsqz ad cinerē, nō nisi lotis ve
stibus z corpore intrabat castra: et immun
dus erat vsqz ad vesp̄ū. Sed et tertius sa
cerdos qui colligebat cineres reseruans ad
aquā aspersionis, nō nisi lotus intrabat ca
stra: et immundus erat vsqz ad vesp̄ū. Ex
his cineribus fiebat aqua aspersionis: qua
per totum annū purificabant immūdi. Vñ
difficile est rationē inuenire cum hic cinis fie
ret ad purificādos immūdos, cur illi qui cū
tractabāt vt dictum
est immundi erant.

Cum et indei pro
sus de hoc responde
re se nescire fatentur,
nec gamaliel aliquid
hic eos doceat,

Sed et qui caprum
dimiserat, als duxerat in desertum immun
dus erat. De quo tamen facile est inuenire ra
tionem, est et verisimile hos cineres factos
annuatim: vt modo fit crisma. Quidā tñ he
brei dicūt eos valuisse z durasse p̄ plures an
nos: nec factos nisi cū deficiebāt.

De purificatione immundozum,
Capitulum, XXIII.

Is cineribus

purificabant immundi in hūc
modum. Si quis tangebatur
dauit hominis mortui i taber
naculo, vel in agro ocafi, aut per se mortui,
vel sepulcrū eius: immundus erat septē die
bus. Tabernaculū in quo mortuus est ho
mo: et yniuersa que ibi erāt vasa immunda

erant septē diebus. Tollebatqz vir mundus
cineres cōbustionis: mittensqz super eos a
quas viuas, tingebat et eis isopū: et asperge
bat et eo die tertio et septimo tentozū, et om
nem suppellectilē, et homines huiusmodi cō
tagione pollutos: et lotis vestibus et corpo
re mundi erāt. Si die tertio nō fuerat asper
sus immundus die septimo nō mundabatur.
Si quis autē sic nō expiabat peribat de me
dio ecclesie, qz polluebat sanctuariū, id ē ani
ma eius peribat de israel: qz peccabat, et arce
batur ab ingressu loci sancti. Sed et ille qui
purificabat immundū aqua h̄mōi, quia tetr
gerat cineres: lauabat vestimenta sua: et im
mundus erat vsqz ad vesp̄ū. De immūdi
cijs vero q̄bus erat immund⁹ homo per diē
tñ: vt ppter illusionē nocturnā, vel quia dor
mierat cum vxore: nō credimus hominē his
cineribz expiari, sed ad minus de immūdi
cia septē dicūt, quia die tertio z septimo legi
facienda expiatio talis. De expiationibz que
fiebant cum muneribz oblati: vt supra de
leproso dictum est, et de viro spermatico et
muliere sanguinaria, quia legi eos numerā
re septē dies: et octaua purificari, credim⁹ die
tertia et septima his aq̄s expiatis.

De personis exclusis a matrimonio,

Capitulum, XXIII.

Radidit etiam

t dñs filiis israel multitudinē prece
ptozum recapitulando p̄dicta et
supaddendo noua, de q̄bus nō nisi illa pers
stringimus q̄ ad intelligentiā lectionis sacre
scripture sūt necessaria. Sane phibuit dñs:
ne homo ad domesticā suę carnis accederet,
nec reuelaret turpitudinē ei⁹, i. discoopiret et
intraret pudēda ip̄i⁹. In p̄mo qdē parentū
cōiugio ppter hoim raritatē: solū duas p̄so
nas exclusit dñs a p̄iugio dicēs, Propter h̄
relinquet hō patrē z matrē, i. nec filius matri
nec patri filia copulabit. Sub lege p̄o plu
res excepit, q̄ sunt fere, cū, mater, nouerca, so
roz, neptis, amita, matertera, vxor patrui, nu
rus, vxor frat̄is. Sz
hec determinationē
recipit, p̄uigna filia
p̄uigni, vel p̄uigne
soroz vxoris, paucas
tūc exclusit: vt mul
tiplicarentur hoies;

Si em̄ quis habens
vxorē mortu⁹ fuerit,
nō suscepta inde ple.
frater ei⁹ duxit eā: et
inde fratri defuncto
semen suscitauit.

Historia

et repletet terrā Sub grā plurime excludit
vbi p̄mētia locū h̄z, et est hec p̄hibitiō p̄iuz
gū. A fornicatiōe em̄ oīs mulier excludit,

Cathalogus quorundā preceptorū.
Capitulum. XXV

Ditum quoqz

cū masculo et iumento sub intermi
natiōe mortis p̄hibuit, ne etiam
colligeret spicas vlt racemos remanētes, nec
grana decidētia: s̄z relinqueret ea pauperibz
terre, nec opus mercenarij retinere vsqz ma
ne, nec accipere p̄sonas, diligere amicū sicut seip̄
sum precepit, vbi, lxx, p̄mū ponunt somnia
auguria, diuinationes obseruari p̄hibuit, nec
agrū seri diuerso semine, nec iumenta diuersi
si generis facere coi
re, nec velle ex duos
bus tecta indui, nec
comam in rotundū
tonderi, nec barbā
radi, nec carnes suas
super mortuo incidi
nec figuras aliquas
aut stigmata i carne
sua fieri, cum quibus
et similibz ad l̄raz sub

intelligendū est fin ritum gentiū et maxie egi
ptiorū cū q̄bus habitauerāt. Nā et dauid le
gitur mulā habuisse sup quā posuit est Sa
lomon: et delatus ad fontē geon ad iungē
dum. S̄z egipti omniūgenoz venerās mon
stra deoz, et in honore diuersoz deoz q̄s pu
tabat talibz p̄esse, diuersa semina in agro di
uersas materias i velle sociabat, diuersos eti
am cincinnos capitis diuersis dijs sacrifica
bat. Vñ et i p̄ncipio horū p̄ceptorū dicit dñs
Juxta p̄suetudinē terre egipti i q̄ habitastis
nō facietis, iuxta mortē regionis ad quā in
troducā vos nō ageris. Addidit etiā specia
le p̄ceptū cū intraret terrā repromissionis: vt
aufertēt p̄putia arborū q̄s plantaret, Nō q̄si
exponēs subdit, poma q̄ germināt immūda
erūt vob, Hoc tñ nō est in hebreo, Et videt
vellet fructū triū p̄moz annoz immund⁹ es
set et abijciend⁹, fruct⁹ q̄rti anni sanct⁹ dñō, et
cōis pauperibz, sed in q̄nto anno et deinceps
dñi sui essent et esibiles.

De tribus generibus panum,
Capitulum. XXVI,

De uidentiam

a quoqz eoz q̄ hīc i leuitico tradūt
sciendū est, sacerdotes habuisse
tria genera panū, panes scz sacerdotales, le
uiticos, et laicos. Sacerdotales erāt panes
p̄positionis q̄ de publico sumptu fiebāt: q̄s
nō licebat edere nisi solis sacerdotibz. Pa
nes leuitici q̄ et offerrozi, q̄bus soli de genes
re leuitico vescabantur. Et nā q̄ p̄pter maculā
nō poterant ministrare et filiafamilias: sed
nō vxorata, vel vidua vlt repudiata: nisi ne
cessitate rediret ad domum patris: vt esset
quasi filiafamilias. Aduēa generale nos
men ē cōmēs p̄gri
mercenari⁹ sacerdos
tis, verna tñ l̄ empti
cuius ip̄s velle pote
rat, Laici, i. cōmunes
quibus quicūqz pos
terat vesci.

De sanctimonia sacerdotum.

Capitulum. XXVII.

De sanctimonia

d quoqz sacerdotū agens dñs, p̄m
mo de minoribz sacerdotibz agit:
ne cōtaminarent in mortibz ciuiū suorū, nec
etiam principis populi: nisi tñ sup matre et
patre, filio et filia, fratre et sorore virgine, ne
scz lauarent vel sepelirent, vel plāgendo tan
geret mortuos alios, nec alijs tñ p̄hibitas
eis interdixit vxores, sed nec habere concu
binas, nec in vxorem ducere scortum, nec an
cillam, nec captiuam, nec viduam, nec repus
diatam, nec eas que de cauponibus et pan
docibus, id est apothecis vcnalibz vitā agūt
Pontificē vero ad nullū omnino mortuum
ingredi voluit. Unde et dñs papa nullis ex
equijs interesse dicitur, Nec vxorem ducere
nisi virginem: et tñ de populo suo. Sed nec
parrochia domini pape muros vrbis exco
dit, In cōmune vero p̄cepit ne sacerdos in
diebus vicis sue cū ministrare deberet vinū
biberet, aut om̄e qd̄ inebriare pōt vt sciret di
scernere inter sanctū et p̄phanū, mundū et im
mundū, et doceret filios israel legitima ter
re q̄ locutus erat domin⁹, et ne sacerdos dñi
q̄nqz immund⁹ esset accederet etiā ad tangē
da ea que offerebāt filij israel, Patet q̄z si laici

Leuitici

cerdos euangelic⁹ quoridie mīstrat: assidua debet habere mundiciā. Addidit quoq; do-
min⁹ de solēnitatib⁹
legalib⁹. Sed quia
pleni⁹ de his i libro
numeri diffinitur, et
nos ibide de illis p
sequemur. P̄ia die
septembris festū tu-
barum vel clangoris

Septem festa iudei
habuerūt. Sabbatū
neomeniam penteco-
ste, pasca, festū tuba-
rū, festū p̄piciationis:
scenophegiam,

pro liberatiōe isaac: qd cereozdicā. Decima
die eiusdē mensis festus p̄piciationis, qz cum
fecissent vitulū: orante moise, p̄piciatus ē eis
deus. xv. die festum scenophegie, qd est fixio
tabernaculorū, qd est festum patris. Lū em̄
patri ascribatur potentia: magna fuit poten-
tia dei qz vestes eorum nō sunt attrite per xl.
annos, sed habet modo alia festa phuriū, i.
fortiū, qz fors in cōtrarium cecidit, vt in De-
ster legit, qz leo casuros occiderūt. Encenia
ma, i. dedicatiōes. In autumno q fecit salo-
mon, in vere qz zorobabel, alijs reuer si de ba-
bylone. In hyeme q fecerūt machabei, de q
in euangelio. Facta sunt encenia in hierusalē
et hyems erat.

Depena blasphemī.

Capitulum, xxxviii.

Ece autē egres-

e sus filius mulieris israelitis quē
pepererat de viro egyptio, iurgas-
tus euz viro israelita blasphemauit nomen
dei israel maledicens ei, quē moises reclusit
in carcerē donec sup hoc p̄suluisset dñm, qui
ait ad moisen. Qui maledixerit deo suo: oēs
qui audierint ponēt manus suas sup caput
eius: quasi cōtra ipm̄ testificantes, et eductū
extra castra omnis multitudo lapidabit eū,
siue ciuis sit aut aduena.

De talione legis date.

Capitulum, xxxix.

Quibintulit quo-

i qz dñs de talione, vt q lederet ho-
minē in eundē modū lederet q lese-
rat eū, s; vt redderet animā p animā, oculū
p oculo, dentē p dentē, fracturā p fractura,
liuorē p liuore, aduersionē p aduersionē. Ho-
ra: qz talio nō erat in iniurijs rerū: sed in lesio-
ne tñ corporū, quia furta restituebant in du-
plum vel quadruplū, Determinabaturq; ta-

lio per necessitatē, vt ledens mulier virum in
virilib⁹: puniebatur manu, qz virilia nō ha-
bet, et vir ledēs mulierē pregnantē vt faceret
abortiuū nondū animatū: mulcatabat pecu-
nia. Incertū est aut vtrū talio extenderet vsq;
q ad iudicē, vl̄ circa iniuriatū nñ haberet lo-
cum. Qz vero iniuriatus sine iudice posset vl̄
cisci: forte inde haberi pōt q ad ciuitates res-
fugij fugiebat homicida nō volēs: ne interfi-
ceret a p̄mis occisi.

De obseruatōe iubilci anni.

Capitulum, xxx.

Addidit etiam

a dñs de obseruatōe iubilci q septi-
mā septimanā hebdomadaz āno
rū seq̄bat, ad cuius p̄signationē septē annis
p̄cedentib⁹ vt tradūt quidā: in singulis neo-
menijs clangebāt tubis, et, vij dieb⁹ p̄muis
an̄ ipam solennisabāt clangētes tubis. In li-
bro tñ Numeri legit q clangēt tubis, vij.
mense, x. die i vniuersa terra. In h anno oēs
distractiōes rez ad p̄stinos redibāt possesso-
res, p̄ter domos q erāt in vrbib⁹ murat⁹, qz
tñ p̄mo anno venditiōis venditori redime-
re licebat, exceptis domib⁹ leuitarū q in qdū
qz essent loco in iubileo redibāt. Eodē anno
requiescebat terra z debita, eodē anno ser-
ui liberi dimittebant. Nam licet essent cōtrio-
bules: tñ voluit eos dñs seruitij scemate cas-
tigare, p̄pter trāsgressiones legū. Iosephus
dicit, qz in iubileo cōueniebat v̄ditor agri z
emptor: et reputātes fructus et exp̄sas in az-
grum factas: fructib⁹ exuberasse cōpertis v̄-
ditor recipiebat agrū, si vero exp̄se transe-
derūt: hoc qd decrat recipiebat emptor, et a
possessione discedebat. Hāc tñ cōputationē
fieri licuit infra annū iubilci, nedum i ipō si
venditor pus vellet reuocare quod v̄didit.
Littera leuitici videt velle q iuxta numerū
annoz vsq; ad iubilciū maior: i minor: v̄p̄cio
iubeat agrū v̄di ne v̄ditor: suaret si modi-
co venderet, z plurimi anni fuissent vsq; dū
reciperet qd vendiderat, et ne grauaret em-
ptor, si multo emeret qd i p̄mo amissurus
erat. Determinata quoq; fructū reputatiō:
ne et expensarū infra iubilciū addit, q si ven-
ditor qd superit expensarū reddere nō pote-
rit: habeat emptor agrū vsq; ad iubilciū. In
ipō em̄ ois venditio redibat ad p̄stiniū pos-
sessorē. Terrā autē sic voluit dñs v̄di ab

Historia

eis sub cōditione recipiēdi. q: sua erat ⁊ non
ipoz. Alienigenas tñ seruos voluit eos i p:
petuum possidere.

De benedictionibz ⁊ maledictionibz.

Capitulum. XXXI.

Illuz precepto

t rñ obseruatoribz pmissit dñs bñdi
ctiōes suas dicēs. Dabo vob pluuia tēpibz
suis ⁊ c. ybi. xxi. clausule pmissionum inue
niuntur. Transgressoribz vero longe plures
ingeminat maledictiones.

De decimis et votiuis.

Capitulum. XXXII.

De decimatione

i animalū qd decimū vel nascendo
vel numerādo veniebat. dñō san
ctificabat. nec mutari licebat in meli⁹ vel de
terius. Similiter anial qd vouebat dñō nō
licebat inmutari. si qd vouerat inmutaret
et votiuū et inmutatū erat dñi. Sed distin
guendū est de hñōi votis. Aliqñ em sic ex
voto aliqd sanctificabat dñō q anathemati
sabat. illud nō poterat yēdi a sacerdotibz vel
alienari. Qñq nō sic obligabant votiuā: sed
poterat vendi a sacerdote determinato p̄cio
em yllitate q ex his poterat puenire. siue ef
set aial vel fñd⁹. Qui tñ voto dederat si vo
lebat illud emere supra estimationē p q aliq
daref adderet quintā eius p̄te. Qd ideo ē ita
tutum. ne q vouerat ad recipiendū qd voue
rat aspiraret. qñ penitētia dñct⁹. ne enā digni
orem alijs se putaret in emptione eius rei: q
eam dederat.

Historia numerozum. cap. j.
De excubijs circa tabernaculū. ca. ij.
De cōmutatiōe p̄mogenitoz. p leuit. ca. iij.
De etate ministrantū in tabernaculo. Et de
differētia ministrōz. ca. iij.
De qdā mō reddēdi rem alienā. ca. v.
De iudicio zelotipie. ca. vij.
De sanctimonio nazareoz. ca. viij.
De benedictiōe sup populū. ca. viij.
De oblatiōibz. xij. dierum in dedicatione ta
bernaculi. ca. x.
De cōsecratione leuitarū. ca. x.
De his qui non possunt facere phase primo
mense vt faciāt secūdo. ca. xj.

De tribz argentēis et modo clangendi in
eis. ca. xij.

De recessu israel a mōte synai. ca. xij.

De electiōe. lxx. seniorū. ca. xij.

De datione carniū ⁊ ira dei sup eos. ca. xv.

De plaga marie ⁊ causa lepre. ca. xvj.

De. xij. expozatoribz. ca. xvij.

De munnure populi. p q per. xl. annos i des
serto petierunt. ca. xvij.

De lapidatiōe colligentis ligna in sabbato.
capitulum. xix.

De scismate chore. dathan et abyron et pla
ga eorum. ca. xx.

De excussione ppli extincta p aaron. ca. xxj.

De yirga aaron q nocte vna fronduit floru
ir et peperit nucs. ca. xxij.

De reditu in cades in. xl. anno. ca. xxij.

De morte marie ⁊ aq̄s p̄dictionis. ca. xxij.

De arcu itū idumee. ca. xxv.

De morte aaron. ca. xxvj.

De victoria p⁹ votū anathematis. ca. xxvij.

De p̄pente eneo ⁊ ignitos serpētes. ca. xxvij.

De scopulis torrentiū q gessierūt. ca. xxviii.

De cantico ad puteū. ca. xxix.

De morte leon regis amorreozum. et og res
ge basan. ca. xxx.

De itinere balaā ⁊ q locuta ē ei asina. ca. xxxj.

De ariolathesi balaā ⁊ ei⁹ p̄phetia. ca. xxxij.

De amore muliercularū. inuatiatus est israel
beelphegor. ca. xxxij.

De zelo phinees. ca. xxxv.

Secund⁹ numerus bellatoz. ca. xxxvj.

De iure successiōis hereditarie. ca. xxxvj.

De substitutiōe iosef. ca. xxxvij.

De libaminibus. ca. xxxix.

De iugi sacrificio. ca. xl.

De sabbato ⁊ oblationibz eius. ca. xli.

De neomenia. ca. xli.

De phase. ca. xli.

De penthecoste. ca. xliij.

De festo tubarum. ca. xlv.

De festo p̄piciationis. ca. xlvj.

De scenophegia. ca. xlvij.

De votis. ca. xlvij.

De destructiōe madiā ⁊ p̄de diuisiōe. ca. xlix.

De sorte duarū tribuū ⁊ dimidiē. ca. l.

De sortibz leuitarū ⁊ de suburbanijs. ca. li.

De matrimonio cōtribulū. ca. liij.

Numerozum

Historia numerozum.
Capitulum. I.

Marta bu

q

ius historie distinctio hebraice dicitur aedaber qd sonat. et locutus est. Apud nos tñ et: nō habet. Nos men grecū in scriptis nostris nō habem⁹. nā grece barefina talias elsesimoth. Latine liber numeri vel numerozū dicitur. Et dicitur qñq; numeri pluraliter. vñ et dicitur solet. legit hoc in numeris. Vero autē h noie censet. qz qñtuor pñcipaliter hic numerantur de oī populo viri apti ad arma ferēda. Primogeniti leuite q etia bis numerantur: mansiones p quas pfecti sunt. Sed nec mulieres nec minores. et. annoz. nec vulgus pñmīcū nec debiles ad bella numerantur. Ad hanc partē historie sic trās sit ioseph⁹. Moises pdictā pstitutionē legū dū sub syna morerent a deo cognouit et hebreis scriptā cōtradidit. Cumq; circa legislationes hec sufficere putaret: ad exercitiū militaris iura puerus est. et numerauit populozū capita. spugnare valentiū. Moises dicit dñm sup h locutū fuisse dicēs. Locutus ē dñs ad moisen in deserto synai in tabernaculo feceris pma die mēsis scdō anno scdō egressio nis de egypto. Et nota q ptermittit hic qdā q facta sūt i pmo mēse scdō anni. s. oblationē kī. pñcipū. quā fecerūt singuli singul dieb; in dedicatione tabernaculiz solēnitare phase q pñmo noie dicitur pasca. i. defto. et forte scificatōe leuitaz. De his tñ infra aget p recapitulationē. Prosequētes ergo ordinē libri: dicim⁹ qz moises et aaron et kī. pñcipes tribuū et pcepto dñi anno scdō mēse scdō die pma mēsis numerauerūt viros p terribū leui. a vicēmo anno et sup. Ioseph⁹ certū terminū posuit. s. vsq; ad. l. annū. et numerati sūt p genesatōes et familias et domos et noia et capita

singuloz. Hec aut. v. ad iculcationē tñ qdā apposita tradūt et h et in iosue. s. p g rue qdē distinguit pñt generatiōes vel cognationes. Vocat h tribu ipas. xij. familias: q ex ipis filiis patriarcharū pmo descenderūt. pbi gratia. In vna tribu leui fuerūt tres familie. caathite. gersonite. merarite. Unaq; familia multas habebat domos i qbz pñp pñessamias erat. Q addit. noia et capita. Intra suue legendū est. i. capitū noia. s. singuli hoies in eadē domo. Fuerūt aut i summa. dc. iij. milia qngenti qnquaginta

De excubijs circa tabernaculum.

Capitulum. II.

Recepit etiam

p dñs vt p poneret tabernaculū in medio castrorū. et filij israel p gyri

excubaret p turmas et cuneos. qd p eodē h accipit. Turma em. pñc. xxx. milia est. Et dicitur cune⁹ qñ cōueniens multitudo. Excubare ei large hic accipit us quasi cōueniens. a Excubie et ppe diei. cō et vniendo. vigilie noctis. Terne tribu p qñtuor ptes tabernaculi excubabāt ita tñ remoti: vt magis in medio plateas haberēt. Eratq; ornatus qñ for rerū venaliū: singulis in ordine pstituti. Opifices etiā artii in stationib; suis erat: ita vt vbi cōpetenter edificate castra eoz similis lima viderent. Judas itaq; isachar et zabulon castra metabant ad orientē. ruben. symeon. et gad ad meridiē effraum. beniamin. manasses ad occidentē. dan. aser. et neptalim ad aquilonē. Inter tabernaculū et castra excubabāt leuite in tabernaculis suis: pñquiores tabernaculo q castris. Et excubabāt similiter p qñtuor plagas moises et aaron cum suis ad orientē: reliq; ab his. Caathite ad meridiē sub custodia eleazari filij aaron excubabant. Filij aut gersonite ad occidentē. Merarite ad septentrionē. et erant vtriq; sub custodia ithamar.

De cōmutatione primogenitoz. p leuins

Capitulum. III.

Eparauit sibi

s dñs tribū leui. p primogenitis q tūc habebāt et iumēta leuitaz. p primogenitis iumētoz qñ pmutationē facies cum pñlo. Primogenita em oia specialit tūc

i 2

Historia

erant sua, qz cū occideret p̄mogenitā egypti pep̄at p̄mogenitis eoz reseruās ea sibi. Deinceps tñ p̄pter idip̄m om̄ia p̄mogenita eoz sanctificauit sibi in p̄petuū. et maxime qz p̄mitie q̄runtlibet fructuū debētūr dño. Pro his ergo p̄mogenitis q̄ tūc habebāt tulit sibi tribū leui z iumēra eoz. et popul⁹ p̄mogenita illa habuit pro leuitis et iumentis eoz. Et ne duodenarius numer⁹ tribuū minueretur: tribū manasse quasi p̄ leuitis instituit. effraim s̄o p̄ ioseph

Ne at̄ maior videtur numer⁹ leuitarū q̄ p̄mogenitorū. et ita iniqua esset p̄mutatio. ait domin⁹ ad moysen. Numera filios leui masculos ab vno mense z supra. et cū numerati essent: inuēti sūt. xxxij. milia. Nota tñ qz si diligēter attēdas i libro numeroz numerū eoz p̄ familias inuenies. xxxij. milia et trecentos. Dicit hebre⁹. qz. ccc. erant in eis p̄mogeniti: et ita iā erāt dñi. Itēz ait dñs ad moysen. Numera p̄mogenitos masculos a mense vno z supra. Et inuenti sunt. xxxij. milia. lxxij. Tulit at̄ moyses i p̄cto. cc. lxxij. q̄ superat p̄ singula capita q̄nqz siclos ad mensurā sanctuarij et dedit eos aaron z filijs suis iuxta verbum domini.

De etate ministrantiū in tabernaculo z de differentia ministrozū.

Capitulum. III.

Terūqz ait do-

i nus ad moysen Numera leuitas a xxx. anno vsqz ad. l. vt seruiāt mihi in duobz. hi in tabernaculo portādo z collo cando. senes emeriti i seruādo. Et cū numerati essent. inuēti sūt vtiqz. milia. d. lxx. lxx tñ dicūt a. xxx. anno quē numerū annoz in ordinatiōe sacerdotū z nos obseruamus. Isti deferebāt tabernaculū i hunc

Jacob cū in bñdictio ne filiozū suozū p̄mit serat filijs ioseph. qz vterqz facturū esset tribum.

Ne ergo dānosa esset illa p̄mutatio dño si nō restauraret ei p̄mogenitis qd̄ deerat in leuitis. recepit p̄ q̄ libet p̄mogenito q̄nqz siclos argēteos.

modū. qz nō licebat ea q̄ erāt vltra velū nūda videri. ideo p̄mo intrabāt sacerdotes et inuoluebāt arcā p̄p̄iatorū et cherubin. Prius vero velū qd̄ añ pendebat. et post palliū iacinctinū et candelabrū aureū. altare z mensam cū vrensilibz suis pallijs inuoluebant. Tūc intrātes caathite p̄p̄ijs humer⁹ oia hec inuoluta deferebāt. Similiter z altare holocausti cū vrensilibz suis vt quibuscūqz videret. Gersonite vt breuiter dicam⁹: deponētes testum tabernaculi: mollia ferebant in curribz scz cortinas. saga. pelles rubricatas z iacinctinas. tentoriū qd̄ erat añ tabernaculū. cortinas qz atrij. z funes z vasa misterij q̄ ad altare eneū p̄tinebāt. De altari holocausti taceo liber a q̄ ferebāt. Pōt tñ dici: qz vasa eius ferebāt gersonite: vt i libro h̄. Ip̄s altare caathite p̄p̄ijs hūer⁹ ferebant. Vterqz s̄o vt breuiter dicam⁹ oia tabnaculū z atrij que dura erāt. tabulas. bases. vectes. columnas. papillos. et ea ferebāt curribz. Emeriti leuite nō sediebāt sic in ope: sed posito tabernaculo sedebant custodes.

De quodam modo reddendū rem alienā.

Capitulum. V.

Hinc precepit

t dñs cū ei p̄ manus sacerdotū a castris leprosos z semine fluentes. et factū est ita. Addidit qz dñs de redditiōe aliene rei vt fieret cū q̄nta p̄te capiti. S̄z qz in exodo videt̄ dicere p̄trariū. scz vt in quadruplūz reddere tur Ideo hucusqz distulim⁹ vt hic soluerem⁹. Et dicimus: qz aliene rei possessio aliqñ fiebat ex idustria furto vel rapina. aliqñ fiebat p̄ negligentia. aliqñ ignorāte. De re sublata scienter in exodo dicitur qz restituatur i quadruplum si perierat res: qz si exibat in duplūz. Sibi les

S̄z qz ibi. scz et altare mundabāt cinere dz. qz caathite portabāt altare hūer⁹ et vasa eius. Pōt dici pot⁹ qz gersonite ferebant vasa misterij altaris nō altaris vasa. Aliq̄ forte in q̄bz ponebāt ea q̄ portabāt p̄tinentia ad altare. z illa vasa ponebāt sup curi⁹

Cū q̄nta capitis reddebat illa res q̄ reddebat cū quinta p̄te p̄cij eiusdem.

Quia p̄sumit res ex rata ad restituendūz cōseruata.

Numerozum

gis. v. boues p vno alia ē trāslatio fm quos-
dam. z q in qdruplū verius dicat: et verbis
Zachei pbat. De sublata p ignorantia agit
hic vt reddat caput z qnta ps desup. vel de
re furtiua si penit? lateat: z fur penitēs sponte
pfitet z reddit. Si pō nō esset q recipet redde-
retur dño: et esset sacerdotis. Pro pctō vero
furti vel negligēte fiebat aliq oblatio fm q-
ritatē rei. Joseph? dicit aurū z argentū reddi
in duplū. iumēta in qdruplū. solū bouē i qn-
ruplū. qz qnto possidet ceteris vtilius: tanto
amittit damnosius.

De iudicio zelotipie. Capitulum. VI.

Didit quoqz

a dñs d lege zelotipie. zel? pzie dñ
amor viri in vxorē: p q sustinere
nō pōt vt aliq miscat. Vñ vir dñ zelotes. ze-
lotipia pō qñqz dñ mechia z zelotip? adulter
Solet ergo zelotipia dici sola suspitio adul-
teri. de q legit h ad hunc modū. Si spūs ze-
lotipie pccauerit virū ptra vxorē suā q pol-
luta ē. sed pbari nō potest: vñ q falsa suspitio
ne ipetit adducet eā ad sacerdotē. et offeret
pro ea assariū farine ordeace qd est decima
pars sati. nō fūdet oleū: nec thus imponet.
Sacerdos aut statuet eam corā domino. et
ponet in manib? ei? in vase fictili aqz vinas
et oblationē farine. pugillū cui? z thus incen-
det super altare: et mittet in aquā pauxillum
pulueris de panimēto tabernaculi. et nuda-
bit caput eius. scribetqz in mēbrana. vt dicit
iosephus. dei vocabulum. s. tetragrāmaton.
Facietqz eā iurare q nil viro suo nocuerit i
his q sibi obijciuntur. Q si h viro suo nō suffi-
ciet: subdet sacerdos maledictiōes ēt septas
in mēbrana z dicit. Si nō es polluta dñs tuo
viri thoro. nō te noceāt aque iste amarissie
Si aut declinasti a viro igrediant aque ma-
ledicte ventrē tuū. et ipm tumescere faciant z
putrescat femur tuū dextruz. Et dicit mlier.
Amen amen. Et delebit sacerdos omnē mē-
brane scripturā in aquis: et dabit ei bibere z
tūc sacerdos tollet de manu eius sacrificiū
zelotipie. et eleuabit illud corā domino: et
ponet sup altare. Q si rea erit adulteri mlier
putrescet femur ei? et vter? tumebit in idro
pissm. nō tamē statim. s. vsqz ad decē mēses Q
si non polluta erit innoxia erit ei aq. imo sepe
pcipiet et pariet masculū mense decimo. Ne
aque dicebāt sancte ppter nomē dñi dilutū i

eis. et dicebant maledicte ppter maledicta cō-
gesta in eis. et amarissime ppter effectum qui
quandoqz sequebat. Nec aut lex introducta
fuit ad duritiā cordis eorum sicut pmissus
est libellus repudiij. quia prompti erant ad ef-
fundendum sanguinem.

De sanctimonia nazareoz.

Capitulum. XVII.

Occutus est do-

l minus ad moysen de lege nazareo-
rum. Nazare? sonat sanct? vel flo-
rēs. vñ germinās. Dicebantqz nazarei qdā q
ex voto obligabāt se sanctimonierqz ad cer-
tū tps. vñ iugit vt samuel: z psecrabāt se dño
et qsi sepabant a cōi vira hoīm. sicut qd mō
p annū vel duos ex voto seruit in hospitali
hierusalē. Sanctitatis eoz lex fuit hec. Omni
tpe segetiōis sue nouacula nō trāsibat sup ca-
put ei?. Vñ forte qdā pingūt aplos z chris-
tum crinitos: nō in re sed p sanctitate. His
hil qd inebriare poterat bibebāt. nō edebāt
aliqd quod esset ex vinca ab vna passa vsqz
ad actum. ad nuli-
lum mortuum ingre-
diebant. Q si mortu-
us esset subito qspiā
corā eo polluebatur
caput pccatōis sue
et ilico radebat ca-
put suū. et rursum die septimo offerebat par-
turturū aut duos pullos columbarū. quoz
vñ sacerdos faciebat p pctō: alterū in ho-
locaustuz. diesqz qd fecerat p infectis erat. et
voti sui sanctimoniā iterū incipiebat. Forte
nō p qlibet mortuo: sed p occiso corā eo pol-
luebatur quicqd fecit ppter sanctimoniā. Cō-
pletis aut dieb? voti sui offerebat agnū anni-
culum in holocaustū. ouem anniculā p pec-
cato. arietē hostiā pacificā. Et nota cum ita
simpliciter ponit aries q hebr? dicit ad mi-
nus duoz annoz eū debere esse. Canistrum
qz diuersoz panū azimoz: exceptis his que
sponte offerebat iuxta pfectionē sanctitatis
sue. q oblatio dicebat corban. l. mun?. Et of-
ferebat mulier. xxx. siclos si poterat. vñ. l. sin
aut: ad arbitriū sacerdotis paup offerebat.
Cūqz imolauerat hostias sacerdos ritu suo
reddebat nazare? ad ostiū tabernaculi: pone-
batqz sacerdos crinē ei? i ignē sacrificij et sic
ad cōm hoīm vitā redire poterat.

Historia

De benedictione sup populum.

Capitulum. VIII.

Terū locutus ē

i domin⁹
ad moy⁹ sen, Aarō z filij ei⁹ i uocabūt nomē meū sup filios israelz ego benedicaz eis. Hoc fit in oibus sacramētis ecclesie. Inuocabunt aut sic Benedicat tibi dñs deus et custodiat te, det tibi pacē et ostendat tibi faciem suam.

De oblationibz duodecim dierum in dedicatione tabernaculi.

Capitulum. IX.

Actum est autē

f in die qua vñit moyses tabernaculū z sanctificauit illud: obtulerūt iij. pñcipes tribuū i altaris strenuationē vt hebre⁹ habet. vij. plaustra tracta cū. xij. bobz singuli bouē vnū et bini plaustri vnum. Et data sunt duo plaustra gersonitis ad ferēda onera corz de q̄bo dixim⁹. Et q̄tuo⁹ sunt data meraritis. postea singuli singulis diebus obtulerūt vasa altari necessaria. Duodecim em̄ diebz solennitas dedicationis. prelata est. Prima die obtulit naason de tribu iuda acetabulum argenteū. cxxx. siclorum. Hebreus habet scutellam phialāqz argenteam. lxx. siclorum vtrūqz plenuz simila. in phiala thus ponebatur. Vortariolū quoqz aureū decē siclorum plenum incenso. In hoc vase aromata terebantur. Hebreus habet colear: q̄ scz thus i thuribulo ponebat. Bouē qz et arietē z agnū anniculū in holocaustū: hircū qz p p̄ctō z i sacrificio pacificoz. boues duos. arietes qnqz. hircos qnqz. agnos anniculos qnqz. Eiusdē modi vasa: z eiusdē hostias obtulerūt alij pñcipes qsqz die suo. et sic terminata ē dedicatio. xij. diebz. Patet p recapitulationē hec dicta. Octaua em̄ die mēsis pñi fm q̄ lra videtur sonare inchoata ē dedicatio. vij. ei diebz pcedētibz eiusdē mēsis psecrati sunt sacerdo

tes. et tabernaculū inunctū sed nondū dedicatū. Si p̄o ita est: tūc psecratio sacerdotū z dedicatio tabernaculi protelate sunt. xij. diebus. Itaqz non fecerūt phase eo āno tpe suo. s. die. xij. Qd tñ p̄ceptū fuit eis a dō⁹ mino p̄ma die eiusdē anni. Ideo quidā dixerūt vt p̄diximus xij. dies psecratiois sacerdotū fuisse terminales p̄mi anni. et p̄ma die secūdi anni vñctuz tabernaculū. xij. die finitā dedicationē. xij. die celebratū phase. Potest tñ dici hāc oblationē. xij. diez factā secūdo mēse anni scdī nec p recapitulationē hec dici. Qz v̄ro legūt ea die inchoatā q̄ vñctū ē tabernaculū eadē dicūt p̄simili. qz sic. vij. die p̄mi mēsis vñctū ē tabernaculū: ita z. vij. die scdī mēsis inchoata est hec oblatio. z sic. vij. p̄mis diebz āni p̄terij sacerdotes z tabernaculū psecrata sunt.

De psecratione leuitarum.

Capitulum. X.

Lex locutus est

i domin⁹ ad moy⁹ sen. Tolle leuitas o medio filioz israel z sanctificabis eos mihi. Itaqz fm p̄ceptū domini leuite prius aspersi aqua lustrationis. rasūqz omnibz pilis carnis sue vbi nō includunt capilli. lotis etiā indumentis corā dño steterūt ad ostiū tabernaculi. Inuocata oī multitudine: ponētesqz manus suas sup eos filij isrl obtulerūt eos aarō mun⁹ dño: vt seruīret i ministerio ei⁹. Obtulerūtqz leuite boues duos. q̄rū alter fecit aarō p p̄ctō. alter i holocaustū. et sic leuiti fuerūt dño a filiis isrl. Exinde habuerūt i viros suos ea q̄ dñi erāt. De decimis em̄ viuebant z his p̄tenti erāt. Sacerdotū p̄o etiā erāt sacrificia. p̄mitte. p̄mogenita vota. His oibus v̄scebāt cū domo sua: mūdī tñ. p̄ter oblata p p̄ctō. qz sacerdotes soli p̄ctā populi comedebāt. Decimā decimarū suarū dabāt leuite sūmo sacerdoti: z de mellioribz dabāt. s. forz

Numerozum

tem nō habuerūt in terra: qđ & meli⁹ eis ces-
serat. Tūc enī. xij. p^{re} tū bonoz terre habes-
rēt: mō habebāt decimā.

De his qđ nō possunt facere phase primo
mense vt faciāt secundo.

Capitulum. XII.

Deutus ē domi-

l nus ad moysen Anno scđo mense
pmo. Hic plane determinat p^{er} reca-
pitulationē h^{ic} dici. fa-
ciāt filij israel phase
tpe suo. xij. die men-
sis vsq; ad vespez. et
fecerūt phase. Erant
autē qđā imundi sup
aia hoīs. i. sup hoīs
qđ d^{icitur} aia. cui⁹ cada-
uer qđ feterāt nō pos-
terant facere phase.
et dixerunt ad moysen.
Quare fraudas
mur ne valeam⁹ of-
ferre inter filios isrl^l
Forte indignantes
qđ talis immundicia
necessaria ē qñq; Et
cōsuluit moyses sup hoc dñm. Qui rñdit ei.
Homo de gēte v^{ra} qđ fuerit immū⁹ sup aia
hoīs sūc in via pcul faciāt phase mēse scđo
xij. die oēm ritū phase obseruās. Si vero
sine h^{uius}modi causis: tpe suo nō fecerūt phase: ex-
terminabit aia ei⁹ de pplis suis. Peregī⁹ qđ
aduena. si fuerit apud vos faciet phase dñi.
Si q^{ui}at. si iterū in mēse scđo p^{er} immundici-
am nō possz facere phase. qđ faceret. Pōt di-
ci. qđ tertio faceret. qđ qđ in vno dictum est si
milit^{er} dat i alijs intelligi. Vel forte si deim⁹
ccps eo āno nō faceret nō peccaret.

De tubis argenteis et modo clangendi in
eis.

Capitulum. XIII.

Deus locutus est

l dñs ad moysen. Fac tibi duas tu-
bas argēteas ductiles: qbus cōno-
cabis multitudinē. Has duas tubas habes-
bāt in q^{uatuor} v^{er}sus ad cōuocandā multitudi-
nē. ad mouenda castra. ad bella. ad festa. Et
erat vt dicit ioseph⁹ tuba fistula cātatoria pe-
ne magnitudine cubiti. calamo capacio⁹. p^{ri}-
mō i pncipio latitudinē qđ pueniat ori ad su-

Quasi di. p h qđ ibi
d^{icitur} anno scđo. patz q
istud. i. faciāt filij isrl^l
phase zē. d^{icitur} p recapitulationē. Debet enī
p^{ri}us dictū fuisse: cum
p^{ri}us factū sit in mensē
scđo pmo ante obla-
tionē pncipū qđ suppo-
sita est.

A meliori p^{re} totum
hoīem significat. i. et
aiam qđ ē frequēs in
sacra pagina.

sceptionē spūs. qđ hebraice d^{icitur} asora. In cōuo-
catione p^{ro} multitudinis aliq^{ui} erat diuersitas
ad cōuocandū omnē populū. Vtraq; simul
clangebāt simpliciter. Ad cōuocandos so-
los pncipes semel clangebant. Qđ dupliciter
intelligit. i. vna tñ. vel vno impulsu. Et itaz
vt addit iosephus semel clangebāt si pncip^{es}
pes populū suū qsq; in ecclesia cōuocare vo-
lebant: vel moyses pplm p ecclesias. Ad ca-
stra p^{ro} mouēda nō simpliciter sed cōcise z p^{er}
lytus tubis clangebāt. Et i pmo sonitu mo-
uebāt castra. tres tribz qđ erāt ad orientē. In se-
cunda qđ ad meridiē. in tertio qđ ad occidentē.
in q^{uarto} qđ ad aquilonē. Qđ p^{ro} clangēdi i
bellis nō distinguit. qđ forte sic apud alias na-
tiones fiebat apud eos. qñ etiā habebant so-
lenne epulū et dies festos: et kalendas clan-
gebāt. sed nō est determinatus modus. Sa-
cerdotes autē clangebāt.

De recessu israel ad montem synai.

Capitulum. XIII.

Anno secūdo mense

a do. x. die mēsis: eleuata est nubes

de tabernaculo federis: z profecti
sunt de mōte dñi viā triū dierū. Dicunt he-
brei qđ arca pcedebat eos tribz diebus: super
quā nube stante qñ ad certū locū pueniebāt
paulatim. qđā citius. qđam tard^{ius}. Sed me-
lius ē vt de h^{uius} itinere

tñ dicam⁹ qñ egressi
sūt de mōte syna z pces
sūt eos nubes. nec qđ
uit p tres dies z no-
ctes. Vñ statū mur-
murauit p labore itineris. qđ nec noctibz ca-
stra posuerūt. z tūc recubuit nubes i solitu-
dine pharan. i. i pma māfione quā fecerūt in
pharan. Et enī phara māfio solitudo quā
mō saraceni inhabitāt. qđ ā anno pmo. mēse
tū. pma die mēsis venerūt ad montē dñi. z ab
eodē egressi sūt āno

xx. die mēsis scđi. p^{er}z
qđ i hac māfione qđ et
xij. fuit. fere sederūt p
annū. Et dicit hie-
ro^{nymus}. qđ per annū et
q^{uatuor} dies ibi fuerūt
Qđ difficillimū est i
uēre nisi forte fuerit
ann⁹ embolismalis.

Uterius ē in q^{uarto}. m. vt
dicam⁹ qñ egressi sūt
de syna tñ eos pces
fuisse nubem.

Solaris ann⁹ supe-
rat lunare. xj. diebus
qbus collectis pstituitur
vna lunatio per
xxx. dies vel et p^{er} xij.
dies q supsunt reser-
uatis. z ann⁹ q cūct
illa lunatio d^{icitur} embolismalis.
alijs dicit^{ur} cō-

Historia

Pōrtā dicit q̄ eadē die q̄ leges acceperāt reuoluto anno naturali recesserūt. Lū cr go venisset p̄die kal. iunij ad montem. et q̄rta die iunij legem receperunt: si eadem die. iij. reuoluto anno recesserunt. patet q̄ q̄rtuor dieb et anno sederūt ad mōrē et ita tertio mēse anni legitimi. die q̄rto recesserunt. Tū nībilo min⁹ verū est. q̄ scdo mēse anni secūdi. xx. die egressi sūt Tripli cūter cū accipit annus ab eis p̄ter naturālē Annus vsualis a ianuario quem habet cōmunem nobiscū i p̄tractib⁹ suis et nego cijs cōmunib⁹ agendis. Quoto at mēse h⁹ anni. q̄rta die egressi sūt n̄ legi. Est et apud eos ann⁹ legitimus q̄ vtunt i legitimus q̄ agūt. In h⁹ vt dicim⁹ tertio mēse et die q̄rto egressi sūt. Est et apud eos ann⁹ emergēs. In memoriā enī liberatiōis sue ceperūt ānos suos numerare ab exitu d̄ egypto. sic grecia p̄ma olimpiade. romani ab vrbe cōdita. christiani ab incarnatione dñi. et hui⁹ āni scdo mēse. xx. die egressi sūt. Jā enī ann⁹ a phase vsq̄ in phase vnus trāscit. et de scdo a phase scz vsq̄ i phase flu perāt. l. dies. Ergo mēsis vnus. xxx. diez flu perat. et secund⁹ iam fecerat. xx. dies. Hec autem annoz distīctio in multis locis necessaria est. In hac mansione media ps exodi. et totus leuiticus. et numeroz p̄cepta nō modica descripta sunt. Nota q̄ q̄druplex ē annus. Legitim⁹. emergēs. vsualis. et naturalis. Annus legitim⁹ hui⁹ anni tertio mēse iunio. et q̄rta die eiusdē mēsis egressi sūt. Istū cōputa a kal. an kal. Ann⁹ emergēs: hui⁹ anni secūdo mēse. i. xx. die eiusdē. q̄ est q̄rta dies iunij exierūt. Istū a phase in phase cōpus

munes. Cōtingit autē aliqui duos cōmunes interponi embolismali. aliquādo vnū fin q̄ vnus tñ bis i de cōnōnali ciclo cūenit. Inde ē ergo q̄ dixit Hieronymus. nisi fuerit embolismalis annus. Impossibile est q̄ per annū naturālē et q̄rtuor dies fuerint ibi. si. l. die a pasca sūt egressi. q̄ nūq̄ dies pasce idē est anni p̄cedentis et sequētis. et nūq̄ cōcurrūt pasca annuū et annuū. Similit̄ nūq̄ idē est dies. l. Non ergo ab eo die q̄ lex data ē reuoluto anno naturalis sunt egressi. s̄ cū venissent ad mōrē p̄ma luna iunij reuolutis lunatiōib⁹ vsq̄ ad p̄mā lunam iunij. q̄rta eiusdē luna sūt egressi: q̄ ē q̄nq̄gesima die a. iij. luna aplis.

ta. Prius accipe xv. dies p̄mi mēsis. et iunge cum. iij. dieb⁹ maij sequētis. Ecce habes p̄mū mēsem secūdi anni. Itē accipe. xij. dies q̄ remanēt de maio. et iuge cū q̄rtuor dieb⁹ iunij. et hēbis. xx. dies scdi mēsis a phase. et ita vera erit vtraq̄ cōputatio anni scz legitim⁹ et emergētis. sicut in textu lre cōtinet. Annus vsualis iste incipit a ianu. et hūc habet hebrei nobiscū cōmunē in negocijs suis. Ann⁹ naturalis hui⁹ mēse tertio luna. iij. q̄ est. l. dies a. iij. luna ap̄llis recesserūt. Duxit autē moyses secū obal. als obad fratrē vxoris sue q̄ nouerat in q̄b⁹ locis p̄ desertū castra cōmōde poni poterāt. p̄mittēs et de optimis que traderet eis dñs. Sane cū eleuabat arca dicebat moyses. Surge dñe et dissipent inimici tui et fugiāt q̄ oderūt te a facie tua. Cū autē deponeret aiebat. Reuertere dñe ad multitudinē filioz exercit⁹ israel.

De electione septuaginta sentoz.
Capitulum. XIII.

Rtum est autē

o murrur popul⁹ dñm dolentiss p̄ labore. et accēsus ignis i ira dñi deuorauit extremā p̄tē castrorū. illos scz q̄ retro longe erant. Quauitq̄ moyses ad dñm: et absorptus est ignis. Vocauitq̄ nomē loci illius incēso. tamē nō fuit hoc mansionis nomen. In eadem quoq̄ mansione vulgus promiscuū qd̄ ascenderat cum eis. id est seruī et ancille egyptij. et multi de israel pariter cum eis flagrabāt desiderio carnis. Carnium noīe nō solas carnes: sed aliozū ciboz etnā abundantia intelligimus. Vñ nec i que rela corū de carnibus legit: cum d̄scerūt. Recordamur piscium quos comedebam⁹ gratis in egypto. in mentem veniūt nobis cucumeres et pepones. porriq̄ et cepe et allia. antēma nostra arida est. nībil vident oculi nostri nisi māna. Audiuitq̄ moyses populū flentem: et intolerabilis res visa est ei. quia et ab eo escas perebāt. Et ait ad dominū. Cur imposuisti populi huius pondus sup me. nunquid ego cōcepi et genui multitudinē omnē hāc. Obsecro aut aliter provideas: aut interficias me. Cui dominus. Cōgrega mihi septuaginta viros de seniorib⁹ israel quos meliores nosti ad ostiū tabernaculi et auferā de spiritu tuo: tradamq̄ eis vt sustentent tecum onus pli: et populo dices. Cras dabo vos

Numerozum

bis carnes vsq; ad mensē dierū, id est que
sufficiunt ad mensē: etiā vsq; ad nauseam.
Et dicitur large nausea p vomitu. Proprie
est enim vomitus ille qui excitatur fetore sen
tine. Ablatio quidem spiritus moysi: et traditio
alio nō est intelligenda diuisione spiritus
eius per partes: vel imminutio, s; illuminatio
aliorum ad regendū populū. per eandē
specialem gratiam per quā et moyses illumi
natus erat: sicut de igne vnius lucerne mul
te illuminant sine sui diminutione. Electos
itaq; lex, viros duxit moyses ad ostiū taber
naculi p: eter duos qui in castris remanserāt
nō ex cōtempnū, sed quia reputabant se indi
gnos: quorū vnus vocabatur heldad, et al
ter meldad, et erat vt aiunt hebrei: frēs moy
si ex matre: sed nō ex patre. Descenditq; do
minus per nubē et re
quirit spūs in eis q
stabant cū moyse, et
pphetabant. Sed et
duo qui remanserāt
in castris pphetauer
rūt, nec postea silues
runt, id ē semp de in
ceps vocati sunt p
pheta. Et rediit moy
ses cū illis ad castra,
uit. Potest dici lex accepta a moyse p cogni
tionē in spū multo añ tpe q; p dationē forsan
p. xxx. vel. xl. annos. Et ita illi duo potuerūt
cōnumerari inter. lxx.

De datione carniū et tra del sup eos.
Capitulum. xv.

Entus vero e/

gredies a dño arreptas precepto
et trans mare in insulis ortigis
coturnices detulit in castra p circuitum ca
strozum itinere diei vni. volabantq; a terra
altitudine duoz cubitoz. Surgēsq; popul
cōgregauit sibi coturnices duob; dieb; et sic
cauit eas. Qui parū. s. choros habuit. Fue
rūt he coturnices vt tradūt nō modice que
apud nos sunt, sed ille maiores q; regie que
dicunt: q; curleios a currēdo vocam. Ad
dum defecerat cib; et furoz dñi percussit popu
lum plaga magna nimis. Modus vō pla
ge nō determinat hic, sed in psalmis videt q
fuerit ignis. Sepulcrisq; est ibi ppls q; carnes

desiderauerat. Vñ et loc⁹ ille vocatus est ca
brotb, als cabaiorb, qd sonat desiderium ses
pulture, vel sepulcra cupiscencie.

De plaga marie et causa lepre.

Capitulum. xvi.

Gressi autez de

sepulcris cupiscencie venerūt in
asserorb: ibiq; iurgati sunt maria et
aaron ptra moysen ppter rorē eius ethiopis
sam: qsi rixantes cum eo, improperauerūt ei
q; reginam ethiopie in rorē duxerat: vel du
ctam dimiserat. Vel potius ppter rorē
eius sephoram: q; rixata fuerat cōtra mariā.
Dadianite em quondā vocati sunt ethio
pes vt legitur in Paralipomenon, et indi
gnando dixerūt. Nōne et nobis sicut et moy
si locutus est dñs: Ac si diceret. Quare vult
moyses pesse nobis: quia locutus est ei dñs.
Et iratus domin⁹ dixit eis. Egredimini v of
tres tñ ad tabernaculum. Cūq; starent ibi:
descendit dominus in columna nubis, vo
cansq; aaron et mariam ait. Si quis fuerit
ppheta inter vos loquar ei in risionē, vel per
somnia, vel per enigmata, vel per figuras.
Seruo vero meo moy si qui in omni domo
mea fidelissim⁹ est: ore ad os loquor. vt quid
ergo detraxistis vos ei quasi parificātes. Et
recessit nubes: et ecce apparuit maria leprosa.
Et ait aaron ad moysen. Obsecro domine:
ne imponas nobis hoc peccatū. Oravitq;
moyses ad dominū. Deus obsecro: sana eā.
Cui dñs. Si pater eius spuisset in faciē ei:
nōne debuerat saltem septē dieb; robore cō
fundi. Separetur septē diebus extra castra.
q. d. Si pater eius vilificasset eam p aliquo
crimine suo: nonne deberet aliquo tempore
verecūdari. Exclusa itaq; est maria extra ca
stra septē diebus: nec populus motus ē do
nec reuocata est.

De duodecim exploratoribus.

Capitulum. xvii.

Gressus autem

pls de asserorb: fixit tentoria i de
serto pharan. Nō est pharan no
men mātionis: sed solitudinis ples mansio
nes pñētis. vt i cathalago mātionū mans
festabit. Nō em cōtinet mansiones ab asse
rorb. que fuit. tñq; vsq; ad asiongaber: q; fuit
xxxij. p quas oēs transierant in anno secun

do. De asiongaber misit moyses et precepto domini. xij. viros singulos de singulis tribubus: qui considerent terram quam possessori erant quorum precipui fuerunt caleph filius iephone de iuda. et osce filius de effraim. Vocauit quoque moyses osce iosue hic erat mister moysi. Unde quidam dicunt id quod supra dictum est iosue per anticipacionem dictum esse. quod nunc primo impositum est ei hoc nomen. Postest etiam dici. quod moyses curam salutem aliorum. et commisit illi. Cumque vocaretur iosue vel osce que nomina saluatore sonant: tunc primo ei hec nomina appropriauit: cum saluatore aliorum instituit. Precepitque eis moyses ut considerarent qualitatem terre et hominum et verbum: et afferrent de fructibus terre. Eratque tempus quando procoque vire comedere possunt. Qui ascendentes explorauerunt terram. et reuementes in hebron viderunt tres viros de genere enach vel enachum. id est de semine giganteo. quales etiam viderant in thanai ciuitate egypti: qui et a thanai titanes dicti sunt. Fuit autem hebron septem annis edificata ante urbem thanaim. unde et ab hebron semine giganteum in egyptum descendisse creditur. Descendentesque usque ad vallem yberrimam et torrentem: tulerunt de malis granatis et de ficis loci illius palmites quoque cum vira absciderunt. quem per magnitudinem tulerunt in recte duo viri. Ob hoc appellatus est locus ille necefcor. id est botri torrentis.

De murmure populi pro quo per planum nos in deserto perierunt.

Capitulum. XVIII.

Quersiqz post di

r es quadraginta venerunt ad pos

Hec sunt nomina. xij. exploratorum quos misit moyses. De tribu ruben semmaa. de tribu symeon salphaat. de tribu iuda caleph. de tribu isachar igal. de tribu effraim osce vel iosue. De tribu beniamin phalti. de tribu zabulon geldehel. de tribu ioseph gaddi. de tribu dan anuel. de tribu aser stur. de tribu neptalim nabbi. de tribu gad guel. Hec sunt nomina viros. quos misit moyses ad considerandam terram chanaan.

Malagranatus arbor. malumgranatum fructus.

pulum suum in cades. de. xxij. enim mansione interim egressus erat populus: et morabatur in. xxij. Tamen quidam tradunt quod de cades missi sunt exploratores: et ibi eos cepit trauit populus. Hanc mansionem vocat iosephus vallē iuxta chanaanorum terminos existētem et ad habitandum difficilem. et cōmendātes vīn terrā quā viderāt addiderunt.

Sed cultores forissimos habebat. vrbes gradas et muratas. stupem enach vidimus ibi. quibus nos comparati quasi locustę videbamur. terra quā lustrauimus deuorat habitatores suos. quod sic exponit hebreus. Terra infirma est. nec habere diuitius viuaces homines potest. vel quia nulli genti licebat diu in ea habitare. propter frequentes impugnaciones superuenientium. Unde propheta cum securitate permanendi illi terre pollicetur. hoc obprobrium ab ea auferendum dicit: quod non vocabitur terra cultores suos deuorans.

Aduerte triplicem eius expositionem. quod dictum est terra quā lustrauimus. d. b. s. Potest et in cōmendatione terre dici: quod adco bona sit ut nullus ex ea peregrinari velit. sed quia in ea nascitur moris in eade. Igitur audies hec ois turba: fleuit dices. Utinam mortui essemus in egypto. Nonne melius est reuerti in egyptum quam cadam gladio: et viros et liberi tradamur captiui. Constituamus nobis ducem alium quam moysen: et reuertamur in egyptum. At vero ioseph et caleph sciderunt vestimenta sua dicētes. Nolite rebelles esse contra dominum. id est eum mendacem in promisso iudicare. quod sicut panem populum terre huius deuorabimus. Cumque clamarent in eos alij decem qui terruerant populum. et omnis multitudo lapidibus vellet eos opprimere: apparuit gloria domini super tectum fedens: et ait dominus ad moysen. Quousque non credet michi populus hic: feriam eos et faciam te in gentem magnam. Cui moyses. Obsecro domine ne fiat hoc forte insultet tibi egyptij et dicat. Non potuit populum inducere in terram quam promiserat. Cui dominus. Iuxta verbum tuum dimisi. Et tamen viuo ego: nullus eorum qui viderunt signa que feci in egypto: numerati scilicet a. xx. annis et supra. et iam

Leuitici

per. r. vices. i. multoties temptauerunt me. vi-
debit terrā pro qua
iuravi patribus eorum
per ioseph et caleph.
Quoniam autē amale-
chites et chananeus
habitantes iuxta vos ne superueniant, moue-
te cras castra et redite in solitudinem, iuxta
numerum. xl. dierum
quibus terrā cōsidera-
tis quadraginta an-
nis recipiens iniqui-
tates vras. Locutus
est moyses omnia
verba hec ad eos, et
luxit populus nimis. Et ecce mane surgentes
dixerunt ad moysen. Peccauimus desperantes
parati sumus ascendere ad locū quē p̄misit
dñs. Et moyses ad eos. Nolite ascendere: nō
enī dñs vobiscū est. At illi cōtenebrati: sine
deo scz posse vincere putātes ascenderūt: ar-
ca cū moise et leuīte remanēte i castris. Perse-
cutusqz ē eos amalechites et chananeus p̄cu-
tiens vsqz ad locū: qd ob h̄ vocat⁹ est hozma.
id ē anathema. et redierūt ad solitudinē.

De lapidatione colligētis ligna in sabbato
Capitulum. xix.

Actum est autē

f cū essent in solitudine inuenerunt
hominē colligētē ligna in sabba-
to: quē reclusit moyses donec p̄fuleret dñm.
De quo dixit dñs. Morietur homo iste ex-
tra castra: lapidibz obruetur. Et factū est ita.
Quidā putāt hunc fuisse salphaat. qz et filie
eius postea dixerūt. Pater noster in deserto
in peccato suo mortuus est. Ibidem etiam
p̄cepit eis dñs vt per quattuor angulos pal-
liorum fimbrias ponerēt iacinctinas. ob re-
cordationē etiā minimorū p̄ceptorū dñi ob-
seruandam. Has magnificauerunt pharisei
intm vt etiā spinas in eis ligarēt. vt frequēti-
earū punctioe ad memoriā iugē p̄ceptorum
dñi excitarent. Quadragz tūc iudei vtebant
pallijs et adhuc i angulis vestis qdrate in sy-
nagogis suis habēt fimbrias iacinctinas ob
recordationē legis date de celo. Hoc autē fa-
ciebant vt a ceteris gentibz etiam habitū di-
scernerentur.

De scissmate chore dathan et abyron et pla-
ga eorum.
Capitulum. xx.

Ece autē chore

e fili⁹ isuar
fr̄s amrā
cū vidisset fratrū el
suos honoratos. al-
ter sacerdotio. alter
ducatu ppli inuidit.
et murmurās cōtra
moysen et aaron: cō-
plices secum habuit
ducētos. l. de leuīte
maioribz. q̄s etiā di-
gnos sacerdotio p̄fe-
rebat. adiunctatqz
sibi dathan et abyron
potentiores ruben-
itarum. q̄bus p̄ncipatū populi debent dice-
bat. qz fuerat de ruben primogenito. Quibz
moyses ait. Tollat vnusquisqz vestrū thuri-
bulum suū: et cras hausto igne supponat thi-
miam: et aaron vobiscū: et quē elegerit dñs
ip̄e sit sanct⁹. Dixit qz moyses mane vt voca-
ret dathan et abyron: qd dixerūt. Nō veniam⁹.
Et cōuocata oī multitudine. dixit moyses ad
chore et ducētos q̄nq̄ginta. Tollite thumbu-
la v̄ra et ponite thimiam sup ea et state corā
dño. Illis autē sic stantibz moyses descendit cū
senioribz populi ad dathan et abyron vt eos
vocaret. Nam et abyron vt dicit Joseph⁹ ex-
pie leuita erat. Illi autē stabāt cū vxoribz et li-
beris. et oī fr̄q̄ntia dom⁹ sue i introitu papi-
lionū suarū: parati pon⁹ ad resistendū. si vim
inferre vellet moyses q̄ ad obediendū. Qd vi-
dens moyses orauit ad dñm vt insolita mor-
te p̄irēt. et sic planū fieret qd dñs ip̄m miserat.
Quo orante et flente tremuit terra. expaulesqz
ppls. grādi strepitu p illoz tabernacula exci-
tato. et scissa ē terra sub pedibz eoz: et aperies
os suū deuorauit eos cū oī substantia eozū: et
descenderūt vni in infernū. i. in patulū terre
hiatū. Et reducta est terra q̄si nihil horū fa-
ctū ēē videret. Sz et ignis egressus ē de thu-
ribulis chore et p̄ciliū ei⁹: tātus q̄ntus nec de
terra plat⁹ vel p̄cursione fulminū aut violē-
tia spiritūū v̄sus ē vnqz exsilire. et deuorauit
eos: aaron stante illeſo. Tulitqz eleazar thur-
ribula eoz ex p̄cepto dñi igne huc illucqz di-
ſperso: et ea p̄duxit i laminas. formāsqz ex eis
coronulas aureas: affixit eas altari eneo ad
cōmonendū filios israelne q̄s nūqz de semie

Historia

aaron accederet ad offerendū incensuz dño
ne similla pateret. Tñ et sic fab:efacte erāt q
et sibi stabāt ad decorē.

De exustione populi extincta p aaron
Capitulum. XXI.

Terum sequen

i ti die murmurauit oīs multitudo 5
moisen z aaron dices, Vos ite rse

cistis p lñ dñi. Cūqz

vellēt eos obuere la

pidibus fugierūt ad

tabernaculū, et ope

runt eos nubes, appa

runtqz gloria dñi. Et

egressus ignis a dño

deuorauit populū. Dixitqz moises ad aarō,

Tolle thuribulū: z hausto igne de altari, po

nensqz thimiamā: perge cito ad populū: vt

roges p eis. Accelerāsqz aaron cū thuribu

lo z stans inter viuos z mortuos: orauit do

minū: et plaga cessauit. Fuerūt autē pculsi ex

cis. cūqz milia et septuaginta.

De virga aaron que nocte vna floruit et

fronduit z peperit nuces.

Capitulum. XXII.

Et tamen nōdū

a cessauerāt tumultus sup sacerdotio

aarō. Dicebāt ei. qz si nō pdictos

leuitas elegerit dñs: poterat esse q aliqui de

aliqua reliquarū tribuum digni essent sacer

dotio. et forte de oibz tribubz aliqñ veller do

minus habere sacerdotes: ne tanta minist

riū dignitas vni domui et tam paucis crede

retur ministris. Accusabātqz moisen de de

ferti inopia: eo q eorum negociaret inopiam

vt semper eius viderētur egere auxilio. Tu

lit ergo moises ex precepto domini virgas

xij. principum: et scri

puit in vnaquaqz no

men tribu sue: vel po

nus p:incipis. Scri

puit autē in virga aa

ron nomē leui. z pre

bas. xij. sumpsit vñā seorsuz cūctas familias

cōtinētē: in q pbaret vtrū de oibz tribubz

veller deus hic sacerdotes. In Numeris m

legit nō fuisse virgas nisi. xij. qd intelligendū

est de singularibz. scz excepta generali Quas

cū posuisset in tabernaculo corā dño: sequē

Signo pmissio p fir
matū fuit sacerdotū
aaron. Adhuc duo
sequunt, quoz alter
hic supponit.

ti die regressus inuenit germinasse virgā a
aron z folijs dilatatis amigdala prorulisse.
Sane hic tertio deo ordinante aaron sacer
dotū firmissime possedit. Hā et in signū res
bellium pcepit dñs virgā aaron seruari i ta
bernaculo in posterū.

De reditu in cades in. xl. anno.

Capitulum. XXIII.

Verūt itaqz fi

f liū israel longo tempore in solitu
dine, multo sederunt tempore in
cadesbarne: et diu circūierūt mōrē seir. z redie
rūt fere vsqz ad mare rubrū: et circa fines sy
nai. z pstrata sūt cadauera eoz i deserto. Tan
dem p multos labores z annos, xxxvij. res
dierūt ad cades vñ miserāt exploratores. vñ
in q redierūt ad eos

vt dictū ē: q est i des
erto syn, nec illud ē de
sertū ad qd venerūt
vij. mansiones: vt dic
Hiero. Prior ei scri

bitur syn p samech. et interpretat rubi vñ odi

um, Syn pō in q cades vel q est cades. scribi

tur p sade. et interpretat mādātū, vel sancta. et

est vt qdā volūt ps deserti pharan. In fine

igit. xxx. anni a funibz synai vneit in cades

xj. dieb. et ponit esse q tñ irēt. xj. dieb cōd

to gdu qstū iucrāt. xj. mansionibz tardō: vel

p aliā viā. Redierūt q filij israel. xl. anno mē

se pmo in desertū syn, et māsit ppls in deserto

cades. Et sic. xlij. mansiones filioz israel. qz

bus legunt pfecti ab egypto vsqz ad campe

stria moab iuxta iordanē. tribz tñ annis cō

plete fuerūt. xij. ab egypto vsqz ad montē sy

uai anno pmo a. xij. die mēsis pmi. vsqz ad

diē pma mēsis tertij Deinde āno scdo. xx. die

mēsis pmi pfecti a synai vsqz ad cades. xx. mā

siones. z vñā copleuerūt infra annū scdm. tñ

quotto spacio āni n

est determinatum si

cut in pmo p. xxxvij

annos post errātes z

pstrati. xl. āno redie

runt ad eandē cades

Eo anno reliqs. jr.

mansiones transege

rūt. Ql si inueneris. x

huius anni fuisse māsiones: scito q inter. bas

iterum numerat cades ppetūa.

Syn de q h agit vel
est cades vel i eo ē ca
des. Tñ d: syn in q
cades zc.

Quasi diceret nō est
ita distinctū in mans
sionibz scdi anni qn
tum tps fueret inter
vñā mansionē z allā
sicut in mansionibus
prmi anni.

Numerozum

De morte marie et aquis contradictionis,
Capitulum. XXIII.

Ortua est autē

m maria in cades dñi. xl. vt dicit iosephus cōplessit annū: et q̄ egyptum dereliquit, in initio mēsis p̄antici: qui et nisan fm lunā. Et sepelierūt eam in montē q̄ vocat syn. Transactisq; xxx. dieb; flet⁹ moy⁹ ses populū purgavit hoc modo. Vitulā triam totā rubeā extra castra cōbussit. Et p̄sequitur hic iosephus ordinē cinerum lustrationis: quē dominus decima die mēsis septimi fieri p̄cepit, et videtur velle nūc primo cōbustionē huiusmodi moysē factam. Unde etiam subdit. Hoc etiā venturos seruare p̄cepit: et potuit esse q̄ impediri hucusq; distulerūt, qz nec pasca interim celebrasse legunt. Cum autem intrauerūt terrā. p̄missam fm p̄cepta domini legitima sua p̄secuti sunt. Etia hīc dicit iosephus, anteq; redissent in cades eos venisse ad terminos idumee et misisse nūci⁹ os ad edom p̄ libertate transitus p̄ terrā suā. Quod cū p̄hibuisset moyses inde recessit per desertū iter facies. Historia numeri diē post mortē marie misisse isrl⁹ ad edom. Nec ē iste edom frater iacob fuit, liquidū vtrū ioseph⁹ p̄ anticipationē, an liber numeri p̄ recapitulationē h̄ dixerit. Nos vero sequētes ordinē historie dicim⁹ q̄ mortua maria indignū p̄p̄s aq; factaq; seditione p̄tra moysen z aaron in p̄p̄lo: orauerūt ambo ad dñm. Quib; dñs ait. Tolle virgā z p̄greſa p̄p̄m ad petrā. et p̄cussa dabit vob; aquā. **U**tum virgā q̄ frōduerat: an aliā vsus est moyses hic est dubi⁹. Et tñ qz in numeris legit: virgā q̄ erat in p̄spectu dñi videt fuisse virgā q̄ erat in arca. Et cōgregata multitudo ante petrā: dicit moyses. Audite rebelles et increduli. nunquid de petra hac poterim⁹ aquā vobis eijcere. Hic autē cū in alijs egisset moyses z aaron fiducialiter, turbati populo murmurante diffidenter egerūt: qd̄ domino māifestate cognitū ē. Nō em̄ ex opere eorū aliq̄ vel verbo h̄ p̄pendi potuisset: nisi forte qz moyses q̄si dubitās dicit. Nūquid poterim⁹ zc. qz inde sensus affirmationis poterat elici: q̄si poterim⁹. vel negatiōis q̄si nō poterimus. Cū ergo p̄cussisset p̄us p̄ga silice: qz desperauerat: nō manauerunt aque. Scd̄o

vero ictu egressē sūt ita largissime vt biberet p̄p̄s z iumenta. Et dicit dñs moysi z aaron. Quia nō credidistis mihi: nō introduct⁹ populos hos i terrā eorū. Nec ē aq; p̄tradictionis: qz etiā electi desperauerūt de p̄missis et potētia dei q̄si p̄tradictēs p̄mittēti.

De circuitu idumee.

Capitulum. XXV.

Isit moy

m regem edom dicēs. Frater tu⁹ iacob mādauit tibi hec. obsecro vt liceat nobis transire per terrā tuam. Nō ibim⁹ per loca culta: via publicā gradiemur: nō declinabimus neq; ad dextrā nec ad sinistram. Si biberimus aquas tuas: quod iustum erit dabim⁹. Et rēdit. Non trāsibitis p̄ me. Timens tñ ne transirēt: egressus ē obviam in manu forti. Quā obrem diuertit ab eo israel: marie qz de⁹ p̄cepit ei. Nō pugnabis aduersus fratrem tuū. Circūiuitq; idumeam: egrediēsq; de cades: et incedens per desertū arabie. p̄transiēsq; archim metropolim arabum: q̄ nūc petra dicit venit ad montē hor: quī est in finib; terre edom.

De morte aaron.

Capitulum. XXVI.

Bilocutus est

i domin⁹ ad moysen. Pergat inq; aaron ad populū suū. Nō intrabit terrā p̄missionis eo q̄ incredul⁹ fuit ori meo. Tolle aaron et filiū eius cū eo: et duces eos coram omni populo sup montē hor. Cū nudauer⁹ patre stola pontificali: indues ea eleazarum. cui pontificat⁹ accessit p̄ etatē p̄mogenito p̄ ignem absumpto. Et fecit moyses qd̄ p̄cepit ei dñs. et mortuus est aaron in mōte hor. In deuteronomio d̄: misera loc⁹ sepult⁹ re aaron. q̄ vsq; hodie mōstrat in mōtē syerice. Popul⁹ h̄o flevit cū. xxx. dieb;. Mortuus est autē. xl. āno egressiōis. cū esset. cxxij. annorū. eodē anno q̄ z maria mēse. v. q̄ z apud hebreos d̄: sedebach. apud romanos angustus. p̄ma die mēsis fm lunā.

De victoria post votū anathematis.

Capitulum. XXVII.

Unqz audisset

c chanane⁹ q̄ habitabat ad meridē venisse illuc israel: pugnavit cū eo et obtrū

k

Historia

nuit et adduxit ex eo predā. Israel autē vouit dñō: qđ si traderet eū dñs in manus suas ciuitates eius anathematizaret, quod fecit. Et vocauit nomē loci illi⁹ hōrma, i. anathema. Forte hic ē loc⁹ qđ sup⁹ p anticipatiōē vocatus est hōrma. Anathema dicitur ab anathene, i. sursum ponere, qđ est deuotare, i. voto deorū ab usu nostro separare, cum scđ res vota et reddita sursum in templis ponebat. Et nota qđ olim generaliter populus terre p⁹ Tres legūt victi per missionis dictus est capadoces in genesi, chanane⁹. Unde et hic noīe generali vocat eos qui erāt ad meridiem. Tūc enī septē populi p⁹ vocabantur noīb⁹ in ea, et ille p⁹ dicebat chanane⁹: qui habitabat maritimā.

De serpente eneo cōtra ignitos serpētes, Capitulū. XXVIII.

Rofecti de mō

re hor venerūt in salmana: vbi cepit populū redere itineris et laboris dum circūirent terrā edom, et murmurauit cōtra moysen. Ideo misit dñs in populum ignitos serpentes, qđ dicebant igniti: qz minimi et veloces erāt ad modū scintillarū. Vel vt aliqđ tradūt tactū veneno inflammabant vsqz ad tumorē et ruborē igneū. Roga uerūtqz moysen vt oraret p⁹ eis. Cui dñs ait, Fac serpēte eneū et pone i⁹ perticā i medio populi eminentē, et quicūqz percussus fuerit a serpente respiciat eū et uiuet. Et factum est ita. Hunc secum semper habuerūt filij israel, et magnificere posuit ē in hīerusalem. Tandem ob cultū superstitiōis quē populus ei exhibebat cōminuit eum in puluere rex iuda.

De scopulis torrentium qui gestierūt, Capitulū. XXIX.

De profe

ti p aliqđ māsiones venerūt ad torrentē zareth, quem transferūt siccis pedib⁹ vt mare rubrum. Quē relinquentes castrametati sūt cōtra arnon. Qui vt ait ioseph⁹ fluui⁹ est a mōte arable descendēs: et p desertū fluens in stagnū asphaltidem erūpit: diuidens moabi

tidem et armoicā. Quidā volūt armoicā ciuitatē esse qđ est in deserto, et prominet in finibus amorci. De hoc transitu israel p terraz illā psequit liber numeri in hūc modū. Vñ dicit in libro belloz dñi, sicut fecit in mari rubro sic faciet i torrentib⁹ arnon. Scopuli torrentiū inclinati sunt vel gestierūt: vt requiescerēt in arnon, et recumberēt in finib⁹ moabitariū. Hunc locū sufficienter expositū non memini me legisse. Aug⁹ dicit forte fuisse librum sic vocatū apud chaldeos. Vñ egressus abraā erat vel apud egyptios: apud qđ sapientiā didicerat moyses, in qđ de hoc trāsitū pphetatū fuerat. Vñ autē fines inter duas gētes ibi pstituerent bello actū fuisse putāt, qđ ppter magnitudinē sui bellū dñi vocatus est, qđ bellū liber ille pscript. Quidā dicūt historiā totam de filiis israel dici librum bello rum dñi, in qua frequenter dicit dñs p eis pugnas. Et maxime dicūt hebrei in terra illa amorreos manu potēti hebreoz fuisse delectos, et isti legūt dicit: p dicit, qz etiā in hebreo ita est. Sup hoc dicit in retractatiōib⁹ belloz dñi: et legit sic. Unde id ē de arnon, dicit, id ē dicit, et fiet memoria in libro bello rum dñi, i. in historia ista cū leges a posteris. Fiet autē mētio de ea talis. Sicut fecit dñs in mari rubro p dendo egyptios, sic faciet in torrentib⁹ arnon perdēdo amorreos. Moy ses dixit, Futurū faciet: nos dicimus pteritū sic fecit. Qđ etiā sequitur. Scopuli inclinati sūt et. Similiter ambigue exponit. Tradūt hebrei immensam multitudinē amorreoz in cōnallib⁹ torrentiū et scopuloz arnon posuissē insidias israelitis, vt trāscentes incautos pimerēt, dñm vero latitantes oppressisse rupibus hinc inde inclinatis, ita vt labētia scopulorū extenderent in arnon, ibiqz requiesceret id ē finiret. Fuerunt qđ dicerēt describi scitum arnon, qz cū scopuli p⁹rupti et altissimi sint i deserto, paulatim inclinant hūc liādo donec redeſcant, i. finiāt iuxta arnon. Potuit esse vt aliqđ scopuli montū inuioz et minorū corā israelitis inclinati sūt vt de facili trāsiret, qđ forte erat p dicitū in benedictio ne ioseph abi, donec veniret desidentū colliū eternoz. Et forte de eodē dixit dauid, Dōs tes exaltauerūt vt arietes et.

Numerorum

De cantico ad puteum
Capitulum. XXX.

eo loco appa

e rult eis puteus, id est ex hoc loco
co venerunt in alium locum: ubi mon
strate dno foderunt puteum. Un subdit, Quia
hunc puteum foderunt principes duces multitu
dinis i datore legis. i. in dno. Hoc tñ in be
breo nō legit. Et ascendit aq de puteo donec
sup redundaret. Forte in signū qz exinde pu
gnaret, et hostes supgrederet in hūc modū: et
obruerentur. Quo viso cecinit israel carmen
istud, ascendat pute⁹ rē.

De morte seon regis amorreorū et og rex
gebasan.

Capitulum. XXXI.

Gressus po

e alijs mansiones puenit vsqz in
bamothe. Nec est nomē hoc mā
fionis: s; ē vallis in regione moab: in vertice

phasga. i. iuxta mon
tē illū, vel forte adeo
mons ille magn⁹ est
q in vertice h; colles
et valles. Inde misit

israel nuncios suos ad seon regē amorreorū
vt transiret ei p terrā suā cōcederet. Qui no
luit. imo cum exercitu
egressus ei obuiā in
desertū pugnavit cū
israel. et pcussus est
in ore gladij, id est in
instantia. Josephus

dicit plurimos ex eis siti perijisse, alios ruen
tes ad fluvium iaculis terre pfixos, fugientes
ad menia fundibularijs preuentos. Occisus
est ergo seon: tulitqz israel omnes eius ciuita
tes ab arnon vsqz iaboch, inter quas caput
regni erat esebon: et

habitaui in eis. Dis
cit ioseph⁹ hāc terrā
inter tria flumina sitā
qsi naturā insule ha
bentē et opulentissimā. Arnon fuit a meri
die, iaboch a septentrione. q in iordanē descē
dit: cui et nomē tradidit iordanis ab occiden
te. Cūqz trāsisset israel fluvium iaboch: et ascē
deret p viā basan: occurrit ei og rex basan in
esrai. quē pcusserūt cū populo suo vsqz ad in
terminōem: possideat terrā ei⁹. Tñ terra bec

quā habuerūt vltra iordanē nō fuit de terra
pmissionis, qd patet. qz moyses hāc intrauit
profectis castrametati sūt i capestris mo
ab. vbi trās iordanē hiericho sita est.

De itinere balaam et q ei locuta est asina.

Capitulum. XXXII.

Idens balac fi

v luis sephor q tūc rex erat i moab.
qd fecerat amorreo: timuit et asci
tos seniores madiā q pñmi reg ei⁹ erat et amī
ci cōsultuit qd facto op⁹ esset dicēs. Popul⁹
hic delebit nos: sicut solet bos herbas vsqz
ad radices carpere. Disitis eoz consilio ad
balaam filiū beor ariolū q habitabat super
flumen amonitarū vt veniret et malediceret
plo huic. Audierāt enī q bñdictus erat cui
bñdicebat balaam: et maledict⁹ cui maledice
bat. Audierāt etiā q israel nō vincebat i ar
cu et gladio: sed ordine fusa ad deū suum. Vi
sumqz est eis cōmodū execrationib; qz ordines
dimicare. Cūqz venissent ad balaam seniores
moab et madian ferentes munera diuination
is in manib; causamqz vie exposuissent. di
xit eis balaā. Nancie hic hac nocte donec
videā qd dixerit mihi dñs. Dñt enī pphetaz
se mētiebat, ligz in sacrificiō cōsuleret de
monē. Forte demonē q sibi loquebat dñm
vocabat. Dixitqz ei dñs in nocte curā popu
li sui gerēs. Nō eas cū eis: nec maledices po
pulo huic: qz bñdict⁹ est. Nancie surgēs bala
am dixit se phibitūz a dño. Rursum misit
ad eum balach viros plures et honoratos.
muneraqz maiora et ampliora. pmisit si male
diceret plo. Quib; ait balaam. Si dederit
mihi balach domū suā plenā auri: nō pote
ro mutare verbum dñi. Obsecro manete hic
enī in hac nocte. Et ait dñs ad eum nocte.
Surge vade cū eis. ita dñt erat vt qd pcepe
ro tibi facias. Nancie strata asina pfectus est
cū eis. Et irat⁹ est dñs ei: stetitqz angel⁹ dñi
gladio enaginato in viā q balaā. Putaues
rat enī. ppositū et cap⁹ cupiditate pmissoz di
sponebat quō populo malediceret: ligz phib
uisset dñs. Ioseph⁹ videt velle q dñs iras
tus qsi ironice dixerit ei. vade cū eis. Quod
quia nō intellexit obstitit ei angelus. Cū au
tem vidisset asina angelum: quē tñ balaam
nō videbat: timens deuiauit in agrū. Quam
cum verberib; reduxisset balaam ad semitā.
iterum stetit angelus in angustijs maceria

Historia

rum quibz vñee cingebant: timēsq; asina iūo
rit se parietē et attriuit pedē sedentis. At ille
verberabat eā. Iterū stetit angelus in loco
angusto vbi nec ad dexterā nec ad sinistram
poterat deuiari. Tūc enī asina: cecidit sub
pedibz sedentis. Qui cū vehementer fustibz ce
deret latera eius: aperuit dñs os asine: et ait
Cur percutis me ecce iā tertio. Qui rēdit. Il
lusi sūt mibi: vñas habere gladiū vt pcuterē
te. Assuetus iste mōstris ad vocē asini nō ex
pauit. Protin? aperuit dñs oculos balaam
viditq; angelū stantē i vīa cū gladio: et ado
rauit eū. Cui angelus. Peruerſa est mibi via
tua. et nisi asina declinasset occidisset te. Qui
balaam. Peccaui. et nūc si vīa mea tibi ē cōs
traria: reuertar. Cui angelus. Vade. sed caue
ne aliud q; pcepto tibi loquaris.

De ariolathesi balaam et eius pphetia.

Capitulum. XXXIII.

Um ergo iret

balac occurrit ei in extremis fini
bus moabitarū. magnifice susce
piens eū dedit ei munera. Cui cōtestat? ba
laam ait. Nō potero loqui nisi qd posuerit
dñs in ore meo. Ascenderūtq; pariter excelsa
mōtis: vñ extrema pte ppli intuebant. Abes
rāt aut ab exercitu dñi i stadys. It. Dixitq; ba
laam ad balac. Edifica hic septē aras et para
totidē vitulos: et eiusdē numeri arietes. Lū
q; imposuissent ambo ritulū et arietē super
arā: dixit balaā regi. Sta iuxta holocaustū.
vadā si forte occurrat mibi dñs. et qd iusserit
loquar tibi. Cūq; abisset: posuit dñs verba
in ore ei. Qui rediēs corā oibz assumpta pa
rabola. vel incepta rōne sua. vt hebre? habet
ait. Quō maledicā populo cui bñdixit dñs.
Habibit solus inter gentes: et nō reputa
bitur. i. singularis erit p oibz et innumerabilis
Horat ania mea morte iustoz: et fiant no
uissima mea hoz similia. Cōtristatus balac
ait. Quid est qd agis. Dixitq; eū ad aliū lo
cum excelsum montis phasga. Unde aliam
partē populi videre possz. fm errore gētiliū
putans omnia locis inesse et tpiū. et deū sū
cut hominē posse mutari. Cūq; iuxta modū
predictū statuissent ibi septem aras: et impo
suisent holocausta. iterum posuit dñs ver
ba in ore eius: et reuertēs ait. Nō est idolum
in iacob: nec simulacrū in israel. Dñs deus
eius cum eo est. Non est auguriū in iacob:

nec diuinationo in israel. Surget vt leo: et qñ
leena nō accubabit donec deuoret predam.
id est terrā chananeoꝝ. Tūc ait balac. Sal
tem nec benedicas eis: nec maledicas. Itēq;
duxit eū sup montē phegor: statuitq; septē
aris: imposuitq; holocaustis per singulas
nō abijt balaam sicut ante vt auguriū quere
ret. Sed eleuans oculos vidit israel cōmo
rantem in tentoz: ijs p tribu suas. et irruente i
se spū dei ait loquēs de se. Dixit balaam fili
beoz. Homo cuius obturatus est ocul? au
dit: sermonū dei. Quaz pulcra tabernacu
la tua iacob. Hebreus habet et trāslatio Ori
gens. Cuius oculus reuelatus est. Tū idē
est sensus. Quia dñ dormit: et in somnis vi
dit hec que dicebat. Unde et obturatus erat
oculus carnis: et reuelatus oculus mentis.
Unde et sequit. Qui cadit et aperit oculus
eius. Hebreus plenius habet. Qui ponit. i.
qui collocat se in lecto. Addidit etiā apertaz
de saule pphetiam dicēs. Tolle ppter agag
ret eius et auferet regnū illius. Qd factum
est sauli. quia pepererat agag regi amalechi
tarum. et post dirigit verba ad populū. Qui
benedixerit tibi erit et ipse benedictus. qui ma
ledixerit: in maledictione reputabitur. Cūq;
trāsceret balac dixit q in discessu suo daret ei
cōsiliū quid faceret aduersus populū hūc
Iterūq; assumpta parabola ait. Oriet stella
ex iacob et cōsurgit virga. i. maria ex israel. et
percutiet duces moab: et vastabit oēs filios
seth. q. d. vastabit totum genus humanū qd
seth carnale in bonis cōteret et malos perdet.
De seth enī totū genus humanū est: de quo
fuit noe. Filij enim cayn diluuiō perierunt.
fm hoc varicinium dicit venisse magos i iu
deam vīa stella. et tūc extitisse apud eos scri
pta balaam sup hac re. Prophetauit quoq;
q israel idumeos et amalech qui sunt pñcis
pium gentium pugnantiū cōtra eos subijce
ret sibi. Prophetauit etiam q assyrū terram
vastaret. etiā cinceos q erant de fortissimo ge
nere. scilicet de tetro. Addiditq;. Venient in
trieribus de italia: et superabūt assyrios: vas
tabūtq; hebreos: et ad extremū ipi peribunt
Donarchiā p dicit
romanoꝝ. et i fine tē
porum destructionē
eorundē. Dicit iose
phus cum pphetasse
ad huc totū orbeꝝ futurū eoz habitaculū in
scilicet qñ erant oēs
reges subiecti roma
no imperio.

Numerozum

eternum etiam infulas. Et cum pars pphetie sit impleta: reliquum p certo credim⁹ implendum.

¶ Amore mulierularū initiatus est israhel beelphegor

Capitulum. XXXIII.

Errerit balaā

In rediret in locum suū. Cūq; in finibus madian valediceret balac et suis: filiū dedit eis vt gēues quarū specie illudi posset castitas circa tentoria israhel cūq; exenjis venalibz mitterent, q̄ iuuenes ad se declinantes iterū sibi alligere laborarent vt eos trāsire

Exenia peregrinorū fercula. Unde penodochium.

di leges patrias facerēt et deos colerent alienos: vt sic deo suo irato eis vel ad modicūq; tempus humiliarent. Deo em̄ eis ppicio: nec bella nec pelis aliqua eos corripērēt. Fecerūtq; ita madianite, tū et de moabitidis virgibus misse sunt: sed pauca, quia naturaliter sunt deformes. Eo tpe morabatur israhel in sechim: et fornicatus est cū filiabus moab, q̄ vocauerunt eos ad sacrificia sua: et comederūt idolotheica sua, et adorauerūt deos earū: et initiat⁹ ē, i. psecrat⁹ israhel beelphegor idolo madianitarū.

Initio as. nō initioz Unde initio scolare litteris.

idolo scz tentiginis: quē grecia priapū dicit. Iratusq; dñs dicit ad moysen. Tolle cūctos pncipes ppli tui et suspende eos ī solē i patibulis: vt auertat furor me⁹ ab israhel. Forte qz subditos nō corripiebāt: duces tribuū voluit suspendi. Vel potius pncipes, i. auctores huius idolatrie. Un̄ et statim subdes dicit moyses ad iudices israhel. Occidat vnusq; fratres suos q̄ initiati sūt beelphegor De zelo phinees.

Capitulum. XXXV

Radit iosephus

In q̄ pnceps in tribu symeon zamri filia cuiusdā potētis madianitarū duxerat q̄ dicebat corbā: q̄ vxore subēre ī quadā solennitate alijs ducibz deo imolātibz: n̄ ipse imolauit. Quāobrē cū moyses ecclesiā congregasset et eos culparet: nō notatim tū: qz tur-

ba erat ī causa. ille corā oībz pfectus ē se alienigenā duxisse idola colere. nec tyrānicis legibz q̄s ipse sibi moyses posuerat obnoxiiū eē q̄bz sub figmēto legis et dei grauior seruitute pmebat pplm q̄s egyptū cui ppiū auferebat vixēdi arbitriū. et discedēs corāz oī turba q̄ flebat aū foras tabernaculi dñi intravit tabernaculū vxoris. Virabant autē oēs q̄ mortu⁹ nō fuerat. Surgēsq; phinees filius eleazari de medio multitudinis, et arcepto pūgione ingressus ē post illū lupanar, et cū inuenisset coeūtes pfo dit ābos ī locis genitalibz, cessauitq; plagā et occisi sūt. xxiij. milia: forte a dño p plagā aliquā pcedētem q̄ tūc cessauit. S; ioseph⁹ videt velle q̄ plurimi iuuenes zelo phinees accessi, multa milia ppli percusserunt. Locut⁹ est autē dñs ad moysen. Hostes vos sentiāt madianite, percutite eos. Hoc factū ē postea cū moyses misit exercitū et percussit madianitas. Vel forte sicut percussi fuerāt filij israhel, voluit etiā tūc dñs mulieres occidi q̄ subuerterāt eos.

Secundus numerus bellatorum.

Capitulum. XXXVI.

Estquam vero

p sanguis noxiōz effusus ē. dixit dñs ad moysen

et eleazarū. Humerate summā filioz israhel q̄ ad bella possunt pcedere a viginti annis et supra per domos et cognationes suas. Fecerūtq; ita: et inuenti sūt. dc. v. et d. dcc. et xxx. inter q̄s nullus fuit eoz q̄ numerati fuerant a moyse et aarō preter iosue et caleph. Et ait dñs. Istis dñs detur terra. pluribus maiorē ē partem dabis, et paucioribus minorem. Quod nō est intelligendum de tribubus vel familijs: sed de domibz. Terra enim eque diuisa

Sic cōtinuabūmus capitulū istud, post q̄ p malicia spozum dñs iam oēs deleuerat q̄ supra numerati erant apti pugnare et postq̄ multo tpe pro dissidentia sua errauerant in deserto pscepit dñs d nouo numerari aptos ī bello

Sorte distribuenda eque diuidenda sunt ne forte ineq̄litate forte daret pluribz partem minorē et ecōuerso.

k 3

Historia

fm sortes data est tributo, et q̄libet tribu sorte
te equales pres dedit familijs, familie vero
iuxta numerū capitū domibz diuiserunt sine
sorte maiores et minores portiones, Nume
rati sunt q̄qz leuite a
mese vno et sup. xxij. milia generis mascu
lini.

Reduc ad memoriaz
qd sup: a distinctus ē
inter tribū, familiam,
et domum, et intelli

ges quod dr. qd al's nō est intelligendū,

De iure successionis hereditarie,

Capitulum. XXXVII.

Omnes autē sal

phaat qz nō reliquerat filiū nō ē
numerata. Audiētes autē qnqz fi
lie ip̄ q numeratis daret terra: steterunt ad
ostiu tabernaculi corā moyse et eleazaro et to
ta multitudine: et dixerūt. Pater noster mor
tuus est in deserto: nec p p̄tō suo: nec habu
it mares filios, cur tollit nomē eius de fami
lia. Date nobis possessionē inter cognatos
nros. Quarū causam retulit moyses ad do
minū: qui ait. Iustam rem postulāt filie sal
phaat. Ad filios autē israel loqris. Homo si
mortu⁹ fuerit absqz filio: ad filiā transibit he
reditas: qd vsqz hodie p̄suetudo obtinet. Q
si nec filiā habuerit: transibit ad frēs eius. Q
si nec frēs habuerit: transibit ad patros. Q
si nec hos habuerit: transibit ad eos q̄ primi sūt

De substitutione ioseph,

Capitulum. XXXVIII.

Irit quoqz do

min⁹ ad moysem. Ascende in mon
tem abarim et cōtemplare terram
quā datur⁹ sum filijs isrl: et post ibis ad po
pulū tuū. Nō enī intrabis eā. Cui moyses.
Provideat dñs deus spiritū oīs carnis ho
minē q̄ sit sup multitudinē hāc: ne sit popul⁹
dñi sic oues sine pastore. Cui dñs. Tolle so
lue et statue eū corā eleazaro et oī multitudine,
et impone manū tuā sup caput ei⁹ et audiat
euz sic audiuit te oīs synagoga filioz isrl. Fe
citqz moyses vt dñs ipauerat, cognitqz vni
uersa multitudo q̄ ioseph⁹ mortē moysi ans
recedere eos. Vtrū autē tūc vel post ascēde
rit moyses vt videret terrā certū nō est. s. cer
tum ē q̄ ascēdit: et p̄tē terre videre potuit. Q
si totā vidit: miraculose factū est.

De libamibus. Capitulum. XXXIX.

Recepitqz do

min⁹ moysi de ingi sacrificio, et de
sacrificijs legalū solēnitatū. Sz
qz nō offerebat hostia sine libamētis suis: d
his breuiter p̄mittendū est. Libamen vel li
bamentū erat similia oleo glutinata et vinū
q̄ cū hostia adolebant, vt scz q̄si panis et vī
nūz caro dñō offerent. Cui⁹ vero hostie p̄
priū libamen determinatū erat. Pro agno si
mile decima ps ephi. vīni quarta ps bin vel
ephi offerebat. Erant autē ephi et choruz mē
sure aridorum. bin et batus liquidorū. Pro
vītulo de similia tres decime. de vīno media
ps bin. Et forte tres
decime erant integre
de tribus ephi. vel d
vno ephi.

Chor⁹ enī. xxx. stinet
modios. ephi tres ar
ridorū. bin et batus li
quidorū pus tolleba

tur decima. Iterū nouē pres decimabant: et
tertio decimabat reliquū. et sic erāt tres decī
me vni⁹ ephi. Pro anere de similia due decie
de vīno tertia ps bin. Eadē erāt libamenta
hirci. Si qñ legas. p agno de similia dari de
cimā decime: intelligēdū ē de p̄suetā decima
decimādi q̄si decimā decimariorū. vt decimā
decimantē. Vel ipa decima ephi iterū decī
mabat. et hec decie decima dabat. p agno fz
q̄sdā. Vel pot⁹ idē est decia decime: qd deci
ma ephi. Est enī ephi decima ps chorū.

De ingi sacrificio,

Capitulum. XL.

Rius autē de in

gi sacrificio videam⁹. Iuge sacrifici
um vel indeficiens q̄tidie fiebat de
sumptu publico. Hanc offerebat agn⁹ ana
nūcū i holocaustū cū libamētis suis vt tota
die cremaret i odorē suauē dñō. Quo iposī
to sup altare sacerdos cum prunis et thimiam
mate et lor⁹ intrabat tabernaculū: ponebatqz
prunas cū thimiamate sup altare incēsi. et b
vocabat p̄summatio sacrificij. Tūc etiā q̄tu
or de septē lucernis mortificabat. In vespe
ponebat sūl alt⁹ agn⁹ in eundē modū. Et in
trās cū thimiamate sacerdos: accēdebat oēs
lucernas. et sic tota nocte in altari erat odor
suauis dñō. Vespertinū tñ sacrificiū melius
erat et pingui⁹ matutino. qz sepe in die p̄ter il
lud plura imponebāt. Et inde dicebat illud
gratius dñō: qz pingui⁹ dicimus nos grati⁹.

Numerozum

qz morte dñi facta vespe significabat. Hos agnos qdā tradit de supru tradi sacerdotū. Josephus pō de publico: q cūā qñdianā de supru sacerdotū oblationē determinat. Offerebat enī sacerdos ī diebꝫ viciis sue assarium farine oleo migne, z modica decoctiōe indurate, medietatē mane, et medietatē vespe sup altare. In hūc modū ecclia mane z vespe offert dño laudes z cōpletoriū, vel ponit ī prima et cōpletorio offert p̄fessionē ad mutuo orandū tāqz iuge sacrificiū, qz sacrificiū nīm deo est spūs cōtribulat⁹ z humiliatus.

De sabbato z oblationibus eius.

Capitulum. XLII.

Glennitates le

gales erāt septē. Sabbatū, neomenia, phase, p̄tecostes, festū clāgoris, festū p̄piciatiōis, scenophegia. Sabbatū interpretat requies, z pōt dici feitus dñi, qz cū alia festa instituta z notata sint ab aliquo enētū vel ope eoz. S d: sabbatū, qz de⁹ in co quiescit. Inde ē forte qz puilegiatū ē ī dño bus, qz ī eo non licet cibū parare: nec vltra mille passus īre. Dicit autē s festū legale: non qñ z aī legē etiā ab ceteris qbusdā nationibus obseruatū fuerit sabbatū, s qz sub lege pmo obseruatū ē ē pcepto. Ea die p̄ter iuge sacrificiū offerebant duo agni anniculi imaculati cū libamētis suis ī holocaustū.

De neomenia.

Capitulum. XLIII.

Eomenia sonat

innouatio lune. Neos enī nouuz mene luna interpretat. Quia ergo Iudei ī legitimis suis lunationes p mensibꝫ habebāt ex lege, diē noue lune vocabāt kal. legale: et erat dies ferialis apud eos. Ea die offerebant vitulos duos, arietē vnū, agnos anniculos septē cū libamētis suis p singulos. Hicūqz p declinatōe pcti cū libamētis suis, oīa hec ī holocaustū.

De phase.

Capitulum. XLIII.

Quarta decia die

primi mensis ad vesperū comedebāt agnū pascale, et nō illa dicebāt phase, ī, transit⁹ ppter causas super⁹ dictas. Eadē dicebat pasca, l. immolatio. Sequēti die inchoabat festū azymoz qd, prelat⁹ bat septē diēbꝫ. Quoz dies pma z vltia sol-

lennis erat z ferialis ab oī ope seruilī. Qd ezechiel addit de festo p̄me dici aplis, et alibi d decima die q tollebat agn⁹. Un z p̄m⁹ mensis solet pparari, vñ, ī solēnitatibꝫ, forte moy ses cā breuitatis p̄trāsūt. Vel multa ad ampliandū cultū dei supaddita sūt, q ezechiel p̄fēst, sic ī sabbato de portarū apertioe z p̄ce p̄ncipis. Post p̄mā diē solennē, ī, xvj, luna torrebāt igni spicas recentes, et grana manibus cōfricata ī modūz farris fracti offerebant dño assariū vnū, cū pugillū vel drazmā vnā adolebat sacerdos sup altare, reliqz quī erat ei⁹. Pro hac oblatioe quidā putat uerūt s festū nō solū azymoz dicit, sed etiā festū nouoz errātes, qz legūt nisan qñqz vocari mensem nouoz. Ab hac, xvj, die dicit iosephus numerari septē hebdomadas: post qz statim erat p̄tecostes. Alij dicūt eas numerari ab altera die sabbati qd erat ī diebꝫ azymoz, qz lra historie videt sic sonare. Alij ab ipa p̄ma die azymoz ne plures qz, l, dies inter pasca z p̄tecosten inueniant. In his diebus, vñ, p singulos dies offerebant ī holocaustū eedē hostie q etiā ī neomenia cū libamentis suis.

De p̄tecoste.

Capitulum. XLIII.

Entecoste sonat

p̄nquagesimus. Pentacōn enī grece l. latine, hebraice asarta, Vel p̄te-

coste, ipa quinquagena dicitur, quibus cōpletis imminēs vltima dies dicebat festus p̄ni, cōsecuti⁹ vel p̄secuti⁹, l. dierū. Fiebat autem ī memoriam date legis: q, l, die ab exitu de egypto data ē. Eadē solēntas dicebat festum hebdomadarū qz supputatis vt dici ctū ē, vñ, hebdomadibus: ab altera die sabbati azymoz fiebat. Qs volumus se qui iosephū sabbatū dicem⁹ s p̄mā diē solennē azymoz. Dicebat etiā festū p̄mitiuo, qz tñc de nouis frugibꝫ offerebantur duo panes duozū assariōz de

Scdm hoc inuenies
Dum cōplerēt dies
p̄tecostes.

Certior sentētia est a
prima die azymoz
qñquagesimū ēē p̄tecosten, et a secunda
qñquagesimū esse secundā diē p̄tecostes
in qua offerebātur panes noni, sicut
secūda diē azymoz
grana, z ita duo dies
qñquagesimi leguntur
numerati.

Historia

alphica siccata facti fm iosephū z fermētari,
et ideo nil ex eis sup altare ponebat. et cū eis
due agne in esum tm sacerdotū: et nil ex eis i
crastinū relinqui pmittebat. Erat z hoc festū
septē dierū z p singulos offerebant eedē hos
tie q etiā i neomenia z dieb azy mox cū liba
mēt suis. Tū videt
velle ioseph⁹ tūc im⁹ Tres pmitte frugū
molari vitulos tres. offerebant domino.
arietes duos, agnos scz colligedarū. eden
quattuordecim. dariū. referuandarū.

Colligendarū in ma
nipulis: z in pascha. Edendarū in panibz et i
pentecosten. Referuandarū que referuaban
tur. et de istis ad plus dabat qdrageſima ps
ad minus decima.

De festo tubarū Capitulum. XLV.

Prima die men

p sis septimi duplex erat solēnitas.
neomenia. et festū clangoris vltu
barū. Un. Buccinate i neomenia tuba. In
q buccinabāt cornibz pecorinis. qz ea die li
beratus ē isaac ne imolaret: pecore substitus
to p eo. Dicebat etiā festū septimoꝝ. vel sab
batū mensū. qz hic septim⁹ mēsis fere totus
erat solēnis. Ea die pter oblatōes neomenie
offerebant in holocaustū vitul⁹ vnus. aries
vnus. anni anniculi septē. hirc⁹ p pctō cū li
bamentis suis. Tradit qz subintroducū est
a iudeis de cercis: vt p ignē immolationē isa
ac paratā significarēt. Item a modernioribz
translati sūt cerei ad decimā diē q est p mor
tis: forte p spe resurrectionis.

De festo propiciationis.

Capitulum. XLVI.

Ecima die eius

d dem mēsis erat festū ppiationis. qz
ea die redijt moyses ad eos refe
res deū eis placatus
sup offensam vituli
pstantis. Ea die iei
nabāt hoies z iumē
ra et pueri septēnes
a vespa vsqz ad vesperā p memoria mortuo
rū. Un etiā dicebat dies afflictionis. Dicebat
qz dies expiationis. qz ea die sanguine vitale
ruse expiabat tabernaculū z altare vt pdictū
est. Et fiebat cinis ex eo ad expiatiōz imūdoꝝ
rū. et ipi explabant a peccatis illius anni per

Supra in exodo ca.
Et ait dominus ad
moysen.

emissionē hirci apompeij. Erat etiā oblatio
vitul⁹. vitul⁹ vnus. aries vn⁹. agni annicu
li septē. hirc⁹ p pctō cū libamentis eoz.

De scenophegia.

Capitulum. XLVII.

Quintadecima

q die eiusdē mēsis erat scenophegia.
qd sonat fictio tabnaculoꝝ. In q per
septē dies habitabāt sub ymbra culi. memos
riā. xl. annoꝝ i qbz fuerūt in tabernacul⁹ in de
serto. Un z festū tabnaculoꝝ dict⁹ solet. Pro
telabat aut septē dieb. qz pma z vltima so
lennes erāt. Octau⁹ etiā dies erat solēnis. nō
qz eēt de scenophegia. sz qz ea die pueniebāt
ad faciendā collectā. forte in vsus pauper⁹: vt
in alios vsus cōmunes. Un z scenophegia.
qñqz legit⁹ esse festū octo dieꝝ. Sed patres il
li nō seruierūt ogdoadi. Tradit qz in qtuor
dieb interpositis a die decima vsqz ad hāc he
breos obseruare ieiunā. Tradit ioseph⁹ q in
his septē dieb ferebāt in manibz ramos mir
ti z salictis. z sumitantes palmaz. vtrigulas ma
li pſic. Fiebatqz de cūctis frugibz terre obla
tio dño in grāzactiōem. Oblatio ho septem
dieꝝ hec erat. Prima die offerebant in holos
caustū vituli. xij. arietes duo. agni anniculi
xij. z hirc⁹ p pctō cū libamentis eoz. Eadē
oblatio arietū z agnoꝝ z hirci fiebat p singu
los dies seqntes. sed de numero vituloꝝ vn⁹
subtrahēbat i dies. In scda. xij. in tercia. xj. in
qtra. x. in qnta. ix. in sexta. viij. in septima. vij.
In. viij. q erat solēnis offerebat aries vn⁹. vi
tul⁹ vn⁹. agni anniculi septē. z hirc⁹ p pctō: cū
libamentis eoz. Forte in. viij. dieb facta est sub
tractio vituloꝝ. vt in summa fieret. lxx. i memos
riā eoz qui in. lxx. aīabz intraverūt egyptum.
Hec sunt oblatiōes holocaustoꝝ in. viij. solē
nitatibz. z fiebat de publico. Nō ppter h cessa
bat indefinēs sacrificiū. nec hostie spontanee
vel necessarie. Et nota. qz ille tres solennita
tes q. viij. dieb. prelabant pcpue dicebātur.
Et sabbatū qd interueniebat in illis dieb di
cebat sabbatū sabbatoꝝ. qst sabbatū festoꝝ.
Allas festiuitates adiecerūt his hebrei. ppter
varios euentus. sicut encenia z phurim. id est.
festū bester. sed nō dicunt legales. id est. non
sunt in lege institute. Nota solennitates pre
fatas tres. pascha. penthecostes. et scenophe
gia dictas ceremonias a cereis. id est. iumē
naribus. vel a carne. et mēne. quod est de s

Numerozum

fectus. qz tunc debet in nobis sordes deficescere quasi carimenie. Vel a carendo. munis id est officiis seruilibz qsi carimonie. Vel a cere re ybi summa veneratio pstita est sacris ro manis illuc delatis vrbz a gallia capta.

De votis.

Capitulum. XLVIII.

Didit quoqz

a dñs de votis mulieru. Vidua vel repudiata quicqd vouerint vel in q iuramento se astrinxerint implebunt. Filia vel vxor tenent ex voto vel iuramento nisi pater vel vir tradiderit statim vt audierit. Si eni statim tradiderit. irrite sunt pollicitationes earu. Ipse vero peccatu portabit cum audiuit si tacuerit et postea contradiderit. Vir aut omne iuramentu vel votu implebit. nisi forte de continentia.

De destructione madian et prede diuisione.

Capitulum. XLIX.

Teru locutus e

i dñs ad moysen. Ulciscere filios israel de madianitis. et sic collige ris ad populu tuu. Armavit ergo moyses o singulis tribubz mille viros electos. scz. xij. milia. pfectisqz eis phinees filiu eleazar. Uasa qz sancta et tubas ad clangendu tradidit eis. Qui pfecti hostes vicerunt. Quinqz reges et oes viros eoz occiderunt. vrbes. viculos et castella flama consumpsit. balaam qz interfecerunt gladio. mulieres et puulos. pecora et oem suppellectile in predam duxerunt. Du aut redirent moyses et eleazar. et oes principes synagoze egressi sunt in occursum eoz extra castra. vltiqz mulieribz irat moyses dixit ad eos. Cur feminas reseruastis. Nonne ipe sut q de ceperunt filios israel. Interficite oes q nouerunt viros. et oem masculu ygenes tm reseruate. Feceruntqz ita. et reseruate sut virgines pccu. milia. Et ait moyses. Quia peccastis eritis imudi. qz occidistis l' tetigistis mortuos extra castra eritis septē diebz. et purificabimini tertio et septimo die aq aspersiois. Preda etiā quā tulistis purificabit. Auru et quicqd trāsire p igne pōt igne purificabit. Qd autē igne nō pōt sustinere. aq expiationis purgabitur. Dixitqz dñs ad moysen. Tolle summam eoz q capta sūt. ab hoie vsqz ad pecu. et diuides predā ex equo inter eos q pugna uerunt. et reliquā multitudinē. De parte vero

eoz q pugnauerunt separabis dño vnā aiām de quingentis et dabis eaz eleazaro. Et media vero parte multitudinis accipies qnqua gesimū caput et dabis leuitis. Quo facto pncipes exercitus accesserunt ad moysen. et dixerunt. Recensuimus numeru pugnatōrum. quos dedisti nobis. et nec vnus quidem defuit. Quamobrem offerimus in donarijs donum. quod in preda auri potuimus inuenire. perichelides. armillas. anulos. dextralia. mureculas. vt deprecis dñm p. nobis. Susceperunt autē aurū moyses et eleazar et intulerunt illud in tabernaculu.

De sorte duarū tribuum et dimidiē.

Capitulum. L.

Ili autē ruben

f et gad et dimidia tribu manasse habebāt pecora multa nimis. Et vrbes amorreā. basan. et galaad aptas pecoribz alendis. rogauerunt moysen vt terrā hanc eis traderet. Estimās aut moyses ob timorem pugne et laboris si eos qsisse malignos eos appellauit. eo q fratribz i crūna pstitentibus ipi vellēt delicias. Ipi pō polliciti sunt q mulieres et puulos i tutis locis ordinarēt caulas ouibz et iumentis stabula fabricarent. ipi pō armati pcederēt frēs suos donec eos introducerēt ad loca sua. Sub hac aut cōditiōne terrā seon regis amorreorū. et og regis basan suscepit. Porro filij machir filij manasse obtinuerūt galaad. Jair pō filius manasse occupauit vicos eius. et vocauit eos anoz thair. id ē villas iair.

Cathalogus. xliij. mansionū. Capi. LI.

Onitur hic ca

p thalogus mansionū ab exitu de egypto. Fuit aut an trāsitu maris rubri. iij. ramesse. sochor. ethan. phiaroth. A mari rubro vsqz ad syna. viij. marabthelim. iamsuph. qd sonat mare rubru. vel scirpeu. Jam eni mare suphrubru vel scirpeu interpretatur. et potuit esse lacus scirpe. quia hebrei quālibet aquarū cōgregationē vocāt mare. Post iamsuph desertum syna. defeta. halus. raphidim. solitudo syna. A monte syna vsqz ad cades. xxi. sepulcra cōcupiscentie. afez

Historia

roth, rethmō, phares, lemna, rethsa, sedatha
mons sepher, areda, maceloth, thaar, thare,
melcha, efmona, moseroth, baneia, mōs
gallaad, ierebata, ebzōna, asiongaber cades,
A cades vsq; ad campestria moab nouem,
mons bor, salphana, phinon, oborh, icaba-
rim, dybon, gad, belmon, reblatam montes
abarin, campestria moab.

De vrbibus leuitarū et suburbanis,
Capitulum. LIII.

Terū locutus ē

i dñs ad moysen, et distinguit terminos
nos terre, pmissionis, ab ortu et oc-
casu, meridie et aq̄lone, Et noiauit pncipes
tribuū, q̄ transito iordane cū iosue eleazaro
terrā diuiderēt, Preceptisq; leuitas in oibus
tribub; dispersos habere, et viij ciuitates ad
inhabitandū, et a muris forissecus p circū-
itū terrā mille passū obtinere: in q̄ suburba-
na essent ad pecora eoz alēda, Et q̄b; ciuita-
tibus sex essent refugij, tres vltra iordanē, et
tres citra, de q̄b; in deuteronomio dices,

De matrimonio cōtribulum,

Capitulum. LIII.

Cecesserunt autē

a filij machir filij manasse ad moy-
sen et dixerūt, Filie salphaat fra-
tris nr̄i hnt nobiscū sorte ex pcepto dñi. Si
ergo nupserint vris tribu alteri, q; filij earū
sequent tribū p̄ris, minuet hereditas nra et
fortiū distributio pfundet i iubileo, Occasio
ne q̄ filiarū salphaat, lex hec pmulgata est a
dño p moysen, Qēs viri ducant vxores de
tribu et cognatione sua vt hereditas pmane-
at in familijs: ne cōmisceant tribu, sed mane-
ant vt a dño segate sunt zc.

Historia deuteronomij,

Epilogus cū additionib; et determinationib;
bus,

De ciuitatib; refugij trās iordanē,

De pcepto dilectionis,

De decima secunda,

De appellatione populi ad summum sacer-
dotem,

De iusticia regis,

De maleficijs abijciendis,

De ratione legis,

De timidis et sollicitis remouendis ab exar-

citu,

De fedus inirent cū gentib;

De his q̄b; nō erat fas intrare ecclesiam dei,

capitulum,

De phibitione prostibuli,

De plagis q̄z mator erat q̄dragenaria,

De suscitatione seminis et modis discalcian-
di, capitulum,

De semine agroz,

De deletionē amalechitarū,

Q̄ moyses tradidit deuteronomium leuitis
capitulum,

Anticum testimonij,

De morte moysi postq̄ bñdixit plo

Historia deuteronomij, Capitulum. I.

Quinta et vl-

tima distinctio huius histo-
rie d; elledabarim: qd; so-
nat, Hec sūt verba, Brece
ār d; deuteronomij, i. secū-
da lex, Deuteron em scda

nomia lex, Et hoc noie qdā errātes dixerūt
duas esse leges, Unā datā a deo: q̄ in pcedē-
tibus libris cōtinet, Alterā datā a moyse: q̄
in h libro, Attendētes in assertionē sui erro-
ris, qd; de illa legi supra, Locut⁹ est dñs ad
moysen et ad oēm israhel, De ista d; Locut⁹
est moyses Ad hec dicebāt q; multa hic legū-
tur que nō supra, quedā q̄si cōtraria, qd; non
fieret si hic esset pdictoz repenitio, Vtri⁹ sen-
tiendum est, q; hic penitēteus nō est nisi
lex vna, q̄ etiā ab apostolo et alijs sepe voca-
tur lex moysi q̄ lex dei, Hebreus etiā vocat
hos q̄nq; libros thozath, id est legē, nec ob
aliud d; liber hic lex scda, nisi q; predicta hic
iterant: q̄si lex iterata, Iterant etiā hic tria:
trib; de causis, pterear ceremonie ad cōmen-
dationē memorię et ipoz cōfirmationē, Be-
neficia dei ad roborandā dilectionē dei in il-
lis, Flagella que sustinuerunt murmurātes
ad incutendum timorē, Si vero in hac ite-
ratione videtur aliqua pdictis inesse cōtra-
dictas in superficie verborū: in intellectu tñ
nulla est, Fuerunt etiā qui dicerēt hūc libzū
factū a iosue transito iordane, q; legi in p̄-
cipio, Hec sunt verba que locut⁹ est moyses
trans iordanem, Pro situ em terre, pmissio-
nis sacra scriptura dicere consuevit: vltra ior-
danem vel citra, Dicitur tñ liber moysi, vel

Deuteronomii

iosue, quia quod moyses verbo tradidit: io-
sue redegit in scripto. Vides etiam Hierony-
mus velle q magnā iosue huius libri scripse-
rit partem. Alius videt esse q scriptus sit a
moyses, et loquit moyses de se tanq de alio.
Vel hoc in principio apposuit esdras: sicut et
in fine de morte moysi, presertim cum circa fi-
nem libri legatur. Scripsit moyses legē hāc
Et paulo post, Postq scripsit moyses legis
hui⁹ in volumine: pcepit leuitis, tollite librū
istū et ponite in latere arce federis, Legit qz
longo tempore post inuentus in hierusalez
deuteronomius in arca.

Epilogus cum additionib⁹ et determinā-
tionibus.

Capitulum. II.

Quadragesimo

q anno ab exitu filioꝝ israel de egypto, xj. mense, pma die mensis, vi-
dens moyses diem mortis sibi imminere: lo-
cutus est ad oēs filios israel, et cepit legē ex-
planare, cōgregans eos fm iosephū ad ior-
danem in loco vbi nūc ciuitas abidal est lo-
cusqz palmarū. Sane recapitulationē moy-
si psequentes q supra dicta sunt omittimus
superaddita dicemus, quedā que videntur
cōtraria memorabimus determinādo. Ita-
qz in recapitulando

ait moyses, Dixi vo-
bis illo tpe, Nō va-
leo solus negocia ve-
stra sustinere, date et

vobis viros sapiētes: et ponā eos tribunos
centuriones qnqgenarios et decanos, Hoc
videt p̄trariū p̄dictis, Supra em cōsilio ie-
tro dixit hoc factū esse, vtrūqz vero factum
fuit, Primo em ad p̄siliū soceri faciendū se-
creto disposuit, postea auctoritate et assensu
populi cōpleuit, Quidā dicit hic moyses, Di-
xistis mihi, Mittam⁹ viros q p̄siderēt terrā
Supra vero legit dixisse dominū, Mitte vi-
ros nō est cōtrariū: quia ad suggestione po-
puli p̄siliuit dominū: q dixit, Mitte, Ad pu-
sillanimitatē quoqz eorum cōfortandā: itera-
uit moyses de victoria og regis basan, q re-
stitit de stirpe gigantū, et in argumentum
magnitudinis eius monstrat lectus ferreus
ip̄ius in rabath filioꝝ amon nouē cubitos
habēs longitudinis: et q̄tuor latitudinis.

De ciuitatib⁹ refugij trans iordanem

Capitulum. III.

Eparauit moy

ses tres ciuitates refugij tras ior-
danem bosor in tribu ruben, rā-
moth galaad in tribu gad, golan in basan i
tribu manasse, Harū hic vsus erat, Si q̄s
nolens hominē occidisset: cōfugiebat ad ali-
quam harū, et ibi a cōsanguineis occisus
erat, Si enim extra fines alicuius harū in-
uenisset eum, qui vltor sanguinis effusi esse
debebat: impune pcutiebat homicidā, Erat
autem in ea fugitiuus vsqz ad recōcillationē
cum propinquis, vel vsqz ad mortē summi
pontificis: in qua huiusmodi oēs fugitiui
redibant securi ad p̄pria, Tū si propinqui occi-
si volebāt illū impetere q volēs occidisset, et
corā ciuib⁹ vrbis ei⁹ hoc p̄barēt: tradebatur
eis ad occidendum.

De precepto dilectionis,

Capitulum. III.

Dedit quoqz

a moyses, Diliges dominū deūm
tuū ex toto corde tuo, et ex tota
aīa tua, et ex tota mēte tua et ex tota fortitudi-
ne tua, Addidit qz cū de māna iteraret, Nō
in solo pane vīuit hō sed in oī p̄bo qd p̄cedit
de ore dei, Panē vo-
cauit hic omnē cibū
hominū, Consuevit
em scriptura panem
p cibo ponere Et est
sensus, Nolite mira-
ri si cibū insolitū de-
dit vobis dñs, qz nō

in solis v̄sitatib⁹ cibis vita hominis stabili-
ta est apud deū, sed solo verbo potest creare no-
ua ex quibus viuat homo, Addidit quoqz
inter beneficia q per xl. annos in deserto ve-
stimenta eorū non defecerant vetustate, nec
sotulares attriti erāt, et q euaserant serpētes
statu vrētes circumstātia, q̄s ob hoc forte su-
pra dixit ignitos, et scorpiones, et dīpsades,
que latine situle dicunt, quia perimūt homi-
nē siti, et adeo parue sunt: vt aīz calcant v̄s
videant, cui⁹ venientū ante extinguit q̄s sentia-
tur, nec tristiciam sentit moriturus Dicit autē
situla per cōtrarium, vas em quod situla dī-
citur aufert sitim, hec affert sicut pharetra q
infert mortem, feretrum: quia fert vel aufert
mortuum, Ut etiam ostenderet que necessi-

Alibi ponunt, x. p̄ce-
pta, Sed nota q sub
his dubi cōtinent il-
la, Horū em p̄mū cō-
plectūt tria, secunduz
cōtinet septē,

Historia

tas incumberet eis obseruādi pcepta dñi in terra pmissionis. addidit. qz nō erat terra illa sicut terra egypti: que beneficio fluminis fecundat. vbi p ortos aque deriuat irrigue: sed erat montuosa et campestris: de celo pluuiam expectas. et ideo plurimū ibi colendū deū vt daret eis pluuiā tēpibz suis. tēporanea scz i autūno. in vere. vlt i hyeme. iactis semini bus nutritis: et serotinā ad clementū i vere vel estate. Addidit qz de terminis terre. pmissionis dices. Dis loc⁹ quē calcauerit pes vester: vester erit a deserto qd est i meridie. et libano q in septentrione. et flumie magno cui frate q est in oriente. vsq ad mediterraneum. erunt termini vstri. hoc est mare qd tyrenū dicit. Addidit qz qz benedictiones et maledictiones scriptas in libro h trasito iordane in ingressu suo diceret in hūc modū. Sex tribus maiores natu ascēderēt montē garizim cū sacerdotibz et leuitis. et sex minores montē ebal eregiōe. et q in garizim oēs bñdictōes dicerēt sup legis obseruatores. et q in ebal responderēt amē. Post ascēderēt sacerdotes et leuiti cū alijs sex tribubz i ebal et simul oēs maledictiones imprecarent tñsgressoribz et q in garizim responderēt amē. Et nota qz cū enumerat gētes qz eiecerūt de terra pmissionis fere vbiqz sex noiat. chananeū. amorreū. pherezeum. sebusē. cueū. etheum. In hac pō iteratione nominat septimū gergeesē. Itē nota qz abrae. pmissum ē qz decē deleret: q tūc reuera ibi erāt. Sz cū veniet illuc filij israel: iā tres erāt deletere. Filij loth deleuerūt gigantes. filij esau hoireos. capadoces pte cucoz.

De decima secunda.

Capitulum. V.

Dididitqz moy

a ses. qz nō licet eis comedere decimā in oppidis suis. nec primogenita pecoz. nec pmitias laborū. nec votiuā. nec spōte oblata. sed tñ corā dño i loco quē elegerit dñs sibi cū vxore comederēt et liberi. seruo et ancilla et leuita q cōcellan⁹ essz. In quo pcepto vident fraudari leuite qbus pmissa debebant. Proinde dicūt quidā hoc semel factū: cum pmo scz terrā obtinuerunt. Tūc em obtulerunt pdicta dño: et deinceps reddiderunt ea leuitis. Sed hoc nūbil est. qz nondū dñs locū sibi elegerat in terra pmissionis. Alij dicūt: qz singulis annis hec fie-

bant sic. Primā partē decime totius vt primā geligmam grani. primā amphorā vini vel olei separabat sibi q decimā dabat leuitis. et illā modicā partē decimarū ferebat secum in hierusalē: et epulabat inde corā domino. Et hoc inde cōiectant. qz hec decima pceptum ponit in cartallo: qd modicū vas est nec verā caperet decimā. Sed hic de primo genitis et primitijs votiuis et spontaneis nūbil habet determinatū. Vñ vñrior est hic traditio hebreoz Singulis annis hebrei faciūt duas decimationes bonoz suoz. Primā ses parabat leuitis. de hac dictū est. Desudet elemosyna in manu tua donec inuenias iustū cui des. i. illū cui debes. Tercuz nouē reliqz partes decimabāt. et hanc secundā decimāz sibi reseruabāt. et ex ea ter in anno cū ascēderant in hierusalē oblationes et epulas sibi et domui sue faciebāt. et leuitā cōcellancum qui etiam cum eis ascenderet inuocabāt. In eosdem vsus reseruabāt sibi secundum antiquū mal post primogenitum quasi secundā primogenitum. et similiter post primitias tantundē sibi reponebāt quasi secundas primitias. Qui autē ampliora his illis tribz festis expendere volebat aliqua de bonis suis ad huc separabat et cui pdictis reseruabat: vñ uens illa dño. Preterea etiā quidā i illis sos lennitatibz pter ea q diximus sponte quedā expendebāt ad honorē dñi: hec secundaria pceptum moyses ferit ad locum sanctū et comedi corā dño. Tamen remotioribz licebat ista vendere in loco suo et ferre precū secū et emere sibi in hierusalē quod desiderabat anima sua. Preterea tertio āno duabz decimis sublati vt dicimus: tertiā faciebant iterū decimationē in vsus pauperū: et hāc reponebāt apud se vt haberēt vñ darēt pegrino et aduen. pupillo et vidue egentibz. et etiā leuitis si indigerēt. In vsus vero ppios ex hac nihil expendebāt: et de hac dictū est. Omni penā tenui te tribue. Addidit quoqz q si etiam frater aut vxor. aut filius. aut amicus specialis psuaderet aliquē ad cultū idolor. forte ppter affluentiam que sequebat gentiles nō occultaret eum. sed cōuictum aut cōfessum populus obueret lapidibus. et ille cui persuaserat primus imponeret manus suas sup eū. Eodem modo ciuitas aduersus ciuitatē insurgeret et deleret eā: si psuaderet recedere a cultu dei. Incissuras etiā et caluitiū fieri sup

Deuteronomii

mortuos prohibuit, quod et sanguine suum fundere: et capillos tondere: et sacrificare mortuis ut et ethnici faciunt. Prohibuit quoque mortuicinia comedere. Sed addidit, quia illa sibi et inimica possent dare aut vendere peregrinis et aduenis, quia nationes alie licite multis vescuntur que interdicta sunt hebreis. Septimo quoque anno quies terre addidit moyses, ne creditor exigeret debitum a debitore hebreo dimittatur. A peregrino poterat exigere, et ob hoc vocauit annum illum annum remissionis: non illius tamen cuius erat iubilus. In iubilato enim dimittebantur debita: in hoc differebat petere. Prohibuitque in primogenitis bobu arari et vellera primogenitorum tondere. Per quod innuit nihil de primogenitis debere sumi vel fieri in vestros proprios: quia leuitarum erat. Quod si macula haberet primogenitum poterat comedere in loco suo: sed non coram domino. Repetens quoque moyses de festo pentecosten ait. Septem hebdomadas numerabis tibi ab ea die que falcem in segetem misisti: et celebrabis diem festum hebdomadarum domino deo tuo. Hoc ut dicit Hieronymus hebrei nec ad spiritum custodiunt. Tunc enim non eodem die fieret pentecostes: quia alij tardius, alij citius metunt finem statum regionum suarum. Fuerunt etiam qui dicerent quod agricola a prima die messionis sue, id est dies computasse, et ea die sibi et suis epulum solene parasse et diem festum egisse. Nec quidem pentecosten legalem sed per collectis omnibus quasi et agebant solennem. Tradit iosephus, quod, cum luna phase die, id est solenni azimorum offerebantur grana perfricata domino. Et hec erat missio prima falcis in segetem, et a, xvj, luna numerabant septem hebdomadas: post quas faciebant pentecosten. Quidam tamen dicunt ut dictum est a die dominica que est in festis azimorum debere numerari septem hebdomadas, quia legitur in leuitico. Ab altera die sabbati numerabis.

In veritate a, l, die azimorum prima est prima dies pentecostes cuius festi secunda die duo panes noui offerbantur, et ita duos dies, id est intellige. In primo primum diem pentecostes, secundum diem eiusdem festi.

De appellatione populi ad summum sacerdotem.

Capitulum, VI.

Recepit quoque

indices ciuitatum sedere in portis

quasi iudicatuos intrinsecus et extrinsecus de finibus ciuitatis, et ut in ore duorum vel trium testium periret qui interficeret ab eis: et quod manus testium prima fieret in illum. Quod si coningeret iudices illos ambigere de sententia aliqui: ascenderet ad summum sacerdotem: et quod ille iudicaret fieret. Quod si quis sententia eius non obediret interficeret. De his iudicibus ciuitatum dicit iosephus quod septem eligebant in singulis ciuitatibus: prout et studio iusticie accepti. Unicuique vero eorum dabantur duo viri ministri de genere leuitarum. Testimonium mulierum non admitteretur propter leuitatem, nec seruorum propter ignobilitatem animi: per quam de facili vel pro timore poterat corrumpi: vel lucro. In appellationibus non licebat pontifici iudicare sine prophetarum senioribus loci illius quod elegerat dominus.

De iusticia regis.

Capitulum, VII.

Didit etiam quod si quis rex

sibi crearent non alienigenam sed contribilem assumeret qui sine consilio pontificis et seniorum non ordinarer. In ocio semper deuteronomium legeret. Vestros sibi non multiplicaret ne auerteret eum a recto. Quos autem aut opum pondera non multiplicaret ne potentior factus sciret in subditos. Terram nos terre proprie vel aliene non mutaret. Non enim potest ut leges transcedat quod metas terrarum transmutat. Hoc preceptum plurimum transgressus est salomon quod gloriatur est: quod tantum reliquerat in hierusalem auri et argenti: quantum inueniat ibi cris et ferri. Tandem tamen penituit ut tradere de quo post dicit.

De maleficiis abijciendis.

Capitulum, VIII.

Interdixit quoque

secum habere arolos, id est inspectores sizarum circa aras pro cognoscendis futuris, et coniectores somniorum, et augures, id est gestum animi aut garritus attendentes, maleficos, id est imolantes pueros demonibus, vel saltem lustrantes, incantatores, id est stigios qui intuentes fallunt, phitones, id est ventriloqui: qui per spiritum malignum loquuntur, a phitone, id est apolline sic dictos, diuinos, id est auruspices, id est astrologos inspectores, necromanticos qui sacrificijs vel carminibus euocant mortuos, quod prophetam suscitaret eis deus de gente eorum illi audiret.

l

Historia

De ratione legis.
Capitulum. IX.

De ratione quo

De legis occasione falsi testis appo-
suit: ut si diligenter pscrutatus
deprehenderet falsum testem: redderet ei qd co-
gitauerat facere primo suo animam p animam. oculum
p oculo. dentem p dente. pedem p pede.
De timidis et sollicitis remouendis ab ex-
ercitu.

Capitulum. X.

Didit quoqz

De exercitu. pgressuro ad pugnam
dum. ut pus sacerdos exercitum ad-
moneret ne timeret hostes: et sperarent in
domino: non in armis et robore suo. deinceps
quisqz princeps turme sue loqueretur: et
diceret. Qui est vobis formidolosus reuer-
sus. ne pauere faciat fratres suos perterritus
etiam sollicitos p negociis imperfectis q reli-
rant reuertere piperet. Specificabat autem tria
negotia. quibus maxime affectus tenet hominem:
dicens. Quis est homo q edificauit domum
nouam et non dedicauit vel iniunxit eam reuer-
tatur: ne forte moriatur in bello. et alius dedit
eam. Quis est homo q despondit uxorem et non ac-
cepit eam. reuertatur ne forte moriatur: et alius ac-
cepit eam. Quis est homo q plantauit vineam:
et non eduxit fructum eam. de q omnibus ve-
scit liceat reuertatur ne forte moriatur: et alius
fungatur ei officio. Qd sic intelligitur. Si no-
uella vinee plantatio ante quartum annum fru-
ctum faceret. imunda erat. quia natura pter
tempus vim fecisse videbatur: nec ex ea promissiones
deo offerre. vel quippiam edere licebat. Quar-
to anno vindemiabat domino. Quem ei fructum
et anni deferebat homo ad urbem sanctam cum
secunda decima aliarum frugum. ut epularetur
ex eis coram domino. Quinto anno fiebat
homo dominus vinee. et vindemiabat sibi. Sexto
anno et deinceps erat qd omnibus: communis
sine consuetudinem eorum talem. Inter gentes
licebat intrare vineas et pomeria. et tanqz de
proprijs satiare. sed extra deportare fas non erat
neqz vindemiantes de his q ad torcular por-
tabant gustare. phibebant sibi occurrentes.
Alia translatio plana est. Quis est homo q
plantauit vineam. et de nouella ei non bibit re.
Ne fedus inirent cum gentibus

Capitulum. XI.

Didit quoqz

ne cum gentibus terre promissionis
fedus inirent: sed penitus extir-
parent. in quo post grauer peccauerunt. Cum
finitimis aut gentibus pacifici qntu possent et
federati essent. Addidit quoqz ne in obsidio-
ne succideret arbores fructiferas ad facien-
das machinas. Item si inuentus fuerit occisus
sed a q nescit: seniores de ppinqua urbe occi-
derent iuuenem et lotis manibus super eam sa-
cerdotibus iurabunt de innocentia sua. Egressi
vero ad pugnam si in numero captiuorum mu-
lierem quis videret pulchram virginem seu iam nu-
ptam. et voluerit eam habere uxorem non pus-
cubile ei ascendet donec illa raserit caput. et
circumcidat ungues: et lugubre scema suscipi-
ens desceat parentes et amicos qd amisit in
bello. xxx. diebus. ut tandem luctu satiata ad epu-
las nuptiales conuertatur. Tunc liceat viro eam
humiliare. Qd si satiatus fuerit: et nec sederit
animo eius: dimittat eam liberam. Non enim licet
ei aut reuocare eam in suum. aut venundare
alij. Maleficus qz suspensum in patibulo
ea die fuit deponi. et cadaver ea die sepelire
quia maledictus erat ois pendens in ligno.
id est sufficit ad penam. qz turpe et maledictas
suscepit mortem ne ultra ius tenderetur pena.
Abominabile quoqz dixit apud dominum.
si aut mulier veste virili: aut vir veste femi-
nea vteretur.

De his quibus non erat phas intrare eccle-
siam dei.

Capitulum. XII.

Didit quoqz

De differentia ingredientium eccle-
siam dei sic. Non intrabit conui-
chus attritis vel amputatis testibus: vel ab-
scisso retro ecclesiam dei: nec manet vsqz ad
decimam generationem. Ammonites et moabites
post decimam generationem non intrabit in eter-
num. qz hi populi ppinqui hebreis ex eun-
do de egypto occurrerunt eis cum pane frumenti: cum scilicet
ret eos laborare sin in deserto: et adduxerunt ad
uersus eos balam filium beor. Preterea q plu-
res eorum seducti fuerunt p mulieres eorum.
Pot ingressus in ecclesiam dei ingressus in atrium
mundorum a q arcebat
qd a eternum. qd a ad
tempus scilicet vel vsqz ad
aliquem terminum dies

Quattuor erant atria
vni leuitarum. scilicet
israelitarum. mundorum

Deuteronomii

rū suoz, de q̄b alibi
vel vsq̄ ad terminū
successionē de q̄bus
hic agit, Hebre⁹ ver
rū tradit dicēs, In

gredi ecclesiā dei esse de filiabz israel ducere
vporē, et sic in se et in genere suo fieri de p̄plo
dei. Tū fm h̄ frustra videt p̄missum eē de eu
nuchoz: cū nō possit ducere vporē, sed nec fili
le vellet vporē ducere de israel ob pecuniam
vel hereditatē vel ob quālibet cām: et nō li
ceret, Forte quia nisi solū manzerē nomina
uit: nō excluderet ab ecclesiā spurios et no
thos, Manzer autē p̄prie est de scorto nat⁹.
Spurius de cōcubina p̄ spurciā inconti
nentie, Forthus qui de adultera, Videt em̄
cū nō sit verus de matrimonio filius sicut z
nothas febrez dicimus que vere q̄rtane aut
hmoi vident: nō sunt aut, Manzer ergo nō
copulabitur filiabz israel, nec filius e⁹ etiā
de legitima, nec nepos vsq̄ ad decimū suc
cessorē, Hic poterat intrare ecclesiā dei, quia
penitus extincta erat memoria antiqui ob
probij, Ecclesiā nō solū manzeres: sed z spu
rios excludit ab ordinibz, De hoc q̄ phibiti
sunt duo populi p̄dicti intrare Aug⁹, dicit, qz
in decima generatōe poterāt p̄pter ruth mo
abitidem q̄ intrauit, de qua boos filius sal
mon genuit oherb, Sed quia generationē
ruth nescimus: ab abraā cōtemporaneo mo
ab decē numeravimus generatiōes vsq̄ ad
matrimoniu ruth, Quāt additū est in phibi
tione in eternū: p̄ hoc qd̄ ibidē p̄missum ē de
bet exponi, scz nisi post decimā generationē,
Vel quia dixit amonites z moabites: q̄ no
mina sunt masculini generis, nec dixit amos
nitis vel moabitis de viris facta ē phibitio:
nō de mulieribz, qz forte nec mulieres occurr
erūt hebreis in deserto.

De prohibitione prostibuli.

Capitulum, XIII.

Didit quoqz.

Non erit meretrix nec scortator ī
israel, Non offeres mercedē pro
stibuli, nec p̄cū carnis in domū domini tui,
quia vt dicit iosephus mercedē pro coitu ca
nis venatici vel custodis gregum nō licebat
offerri, quia ex hīs q̄ de cōtumelia pcedunt
diuinitas nō delectatur, Item, nō fenerabis
pecuniam ad vsuraz, nec fruges, nec aliquid

q̄ tactu mortuoz vel
alio nō erāt immūdi
tertiū immūdoz, qz
tum gentiliū,

aliud fratri tuo: sed alieno, Sed quod dictū
est de fratre preceptū est, qd̄ de alieno p̄mis
sio sicut et permissio fuit quod sequit de li
bello repudiū, Vir apud quē vx⁹ sua nō in
ueniebat gratiam, p̄pter aliquam feditatē que
multimode proueniūt: scribebat q̄ nūq̄ cō
ueniebat cum ea, et causam ob quā displice
bat ei mulier ne cōueniret, et tradebat libellū
in quo scripta erant hec mulieri vt corā sa
cerdotibus legeretur, Et cum iurasset veruz
esse qd̄ scripserat: licebat vtq̄ alij copulari,
Qz si ingrederetur mulier ad alterū: qui iterū
daret ei libellum repudiū, viro priorī nō lice
bat eam recipere, quia abominabile fecerat
eam corā domino, Hodo pro nulla fedita
te excluditur vxor: nisi ob solam fornicatio
nem, neq̄ sic etiā licet eos migrare ad secun
da vota, Tamē quedā ecclesie modo intro
dixerūt de nouo leprā, quia morbus serps
est z cōtagiosus, Itē, qui nup̄ accepit vxorē
nō producit ad bellū, nec ei quicq̄ necessita
tis publice iniungitur: vt vno anno letetur
cum vxore sua, Potest autē intelligi annus
iste nuptialis: nō vsualis decē mensium tm̄,
iuxta quē numerū dicit annus luctus, quia
mortuo viro nō licet vxori trāsire ad aliū aū
decē mēses, qz forte cōcepit de p̄mo z posset
fieri dubiū cui virozū ascribendus esset par
tus, Item, prohibuit quoq̄ ne liberi ancil
las ducerēt vxores,

De plagis quaz maior erat q̄dragenaria
Capitulum, XIII.

Terū si viderit

index reū dignū plagis tm̄, p̄ster
net eū corā se et faciet eū verbera
ri, Pro mēsurā peccati erit z plagarū mod⁹,
ita dūtaxat vt q̄dragenariū numerū nō exce
dat, Sic z penitētes excōscatos plagis cedi
mus fm numerū versuū alicui⁹ psalmi, quē
dū cedim⁹ cantam⁹, Iosephus dicit, cl. plas
gis vna min⁹ basena publica verberandū,
Liberū autē hominē turpissimū erat penaz
banc sustinere.

De suscitatione seminis et modis discal
ciandi, Capitulum, XV.

Tem que sine fi

līs a viro fuerit relicta: accipiet eaz
frater ei⁹, z p̄mogenitū ex ea filium
fratri suo defuncto adnoabit, i. filium fratri
l 2

Historia

defuncti nō suū vocabit: et dimittet heredita-
tis successorē quē suscitabit. Quid si noluerit fra-
ter suscipere relicta q̄ sibi debetur et lege inter-
pellabit mulier iudices i porta. Et accersito
eo si accipere eā noluerit: mulier corā eis tollet
calciamentū de pede ei⁹. et spuet in faciē eius
et dicet dom⁹ eius domus discalciani obpro-
briū in israel. Alibi legit q̄ q̄ ductus erat eā
alius discalcabat illū. Im qd iohānes dicit.
Nō sum dign⁹ soluere corrigiā calciamenti
ei⁹. Qd forte fiebat: si p̄sto erat ali⁹ ducturus
eā si frater repudiaret. Quāq; em̄ nullus du-
ctus erat eā et tūc mulier discalcabat. Quāq;
etiā frater nō interpellante muliere p̄stebat
iudicib⁹ se nolle habere eaz: et tunc ipse scip⁹
sum discalcabat. Vñ alibi legit q̄ nolēs su-
scitare semen fratris se discalcabat. Itē. Si
mulier apprehēderit virilia alterius viri rixā-
tis cū viro suo abscedes manū ei⁹. nec flecte-
ris sup eaz misericōdia aliq̄. Item. Nō habebis
pondus et pondus. mensuram et mensurā.
id ē maiore q̄ emas. minore q̄ vendas. Hoc
em̄ abominabile est dño.

De semine agroꝝ.

Capitulū. XVI.

Edidit quoq;

a moyses de quibusdā p̄mixtio-
nib⁹ rerū diuersi generis cauē-
dis dicens. Nō serues vineā tuā
altero semine grant vel legumis. ne et semēnis
q̄ seculi. et q̄ nascunt ex vinea parit sanctifi-
cent. ne scz y nā decimā et singulares p̄mix-
tias des tāq; de vno agro: cū de vtroq; fru-
ctu separatim danda sint. vel ne hac occasione
velles p̄mixtias semēnis vñ vini nō dare: qz sil-
nō sanctificant. Nā semēnis p̄mo āno: vinea
q̄rto. Facta ē altera sanctificatiō. forte puta-
res sufficere ad vñ agri sanctificatiōz. Alia
lra habet. Ne pariter suffocent. Qd videtur
velle ioseph⁹ dicens hāc cōmunionē phibitā
esse. qz dissimiliū cōiunctiōe natura nō letat.
Itē. Nō arabis in boue simul et asino. Cui⁹
sensum ponit ioseph⁹. bobus scz tñ arandā
terrā esse vt noie asini q̄libet alia aialia exclu-
sa esse intelligam⁹. Hebrei tradūt ob hoc di-
ctū. qz noluit dñs fūli iumēto. i. asino regē
iumentorū copulari. Quattuor em̄ q̄si regia
aialia oñdit dñs ezechiel. Homo em̄ rex
oīm animalū est: sub q̄ leo est rex ferarū. ad
la rex auū. bos rex iumētoꝝ. Quidā hebrei
puerilius exponūt. qz scz bos ruminat: puta-

ret asin⁹ ipm comedere: et fame afficeret et de-
ficeret. Itē. Nō indueris vestimēto qd ex li-
no lanaz p̄teritū est. qz vt dicit ioseph⁹. hec
vestis solis sacerdotib⁹ erat p̄cessa. Hoc vs⁹
qz adeo obseruabāt iudei. vt nec pelles nec
aliquā laneā vestem nisi filo laneo cōsuant.
Tradit qz ioseph⁹ iumēta diuersi generis phi-
bita cōmisceri. ne insuria hec transiret ad bo-
mines: vt pecudib⁹ cōmisceri licitū putaret.
multa em̄ i minorib⁹ phibita dicit. ne ad ma-
iora p̄ simile fieret accessus.

De delectione amalechitarum.

Capitulum. XVII.

Recepit etiam

p dñs vt cū dñarent i terra p̄missio-
nis: deleret amalech de sub celo.
qz ipis trāseuntib⁹ p̄ desertū plurimū nocue-
rūt. Extremos. saginis. i. felloz et leprosos et
semine fluētes. eos scz qd nō erat fas ingre-
di castra interficiētes. Et subdidit dñs huic
p̄cepto. Caue ne obliuiscaris. Qd qz trāsgres-
sus est saul trāslatū est regnū a domo eius.
Itē. cū intrauens terrā p̄missionis tolles
de cūctis frugib⁹ tuis p̄mixtias. et pones i car-
tallo. vase scz vimineo. ibiq; ad locū quē do-
minus elegerit. Et facta oblatiōe stans e dñs
uerso altari grās ages deo corā sacerdote. qz
liberauit p̄em tuū iacob a syro cū p̄sequēte.
scz laban et filios ei⁹ de egypto. et tandē des-
dit tibi terrā lacte et melle manantē. Hoc ses-
mel factū qdā tradūt in ingressu terre. sed sin-
gulis ānis tradit ioseph⁹ has gratiarū actio-
nes agēdas in sceno

phagia. Immo bis
in die. et vesp̄e et ma-
ne iugiter testifican-
da ab eis dona dei
dicūt. Itē. Quā trāsle-
ris iordanē edifica-
bis altare dño de la-
pidib⁹ q̄s ferrū non
tenigit. et offeres hostias dño: et scribes sup la-
pides oīa vba legis hui⁹ plane et lucide. Itē
postq; enumerauit moyses benedictiōes ob-
seruantū legē. et maledictiōes trāsgressorū. in
fine maledictiōnū ait p̄phetādo. Reducet te
dñs clauib⁹ i egyptū ibi venderis hostib⁹ tuis
in seruos. et ancillas: et nō erit q̄ emat. Nec p̄
pheta postea impleta fuit qm̄ triginta iudei etiā
am p̄ vno denario emebant. In alexandriā

Deuteronomiū

em̄ vt dicit ioseph⁹ multa milia iudeoz sunt vendita: et vix habuerūt emptores. In hac recapitulatōe ponit ioseph⁹: ne venenū aut mortiferū qd vll⁹ israelitarū habeat: et apud quē inuentū fuerit mortif⁹, hoc patietes q ille cōtra quē pfectū pbat pateret.

¶ Moyses tradidit deuteronomiū leuī⁹.
Capitulum, XVIII.

Acta recapitula

f. nione tradidit moyses deuteronomiū leuītis vt reponeret eam in arcam federis domini: vt septimo anno remissionis legeretur vniuersis vtriusq⁹ sexus audientib⁹ in dieb⁹ scenophegie a summo sacerdote in edito: vt ait ioseph⁹. Itēq⁹ ait moyses. Scio intentionē vestram et ceruicem durissimā. Adhuc viuente me vobiscū sp⁹ cōtentose egistis ptra dñm. pto magis cū mortu⁹ fuero. Ideo iterum moneo vos ne faciatis. Ideo pto qz in testimoniū hui⁹ admonitiōis hoīm mibi deest testimoniū: aut inutile esset qz mortales sunt: immortalia elementa in testimonium inuoco.

Canticū testimoniū.

Capitulum, XIX.

Deutusqz ē moyses

1. vniuerso cetū pba carminis hui⁹.
Audite celi q loqr. Audiat terra pba oris mei etc. Cui⁹ carminis hūc versum ad lram tñi exponim⁹. Cōstituit terminū populoz iuxta numerū filioz israel. i. fin numerū psonarū q intrauerūt egyptū posuerat dñs nationes linguarū. Hebr⁹ sic legit. Cōstituit dñs terminos pploz. sed terminos filioz israel cōstituit iuxta numerū. q. d. Israel tā q charū numerauit: alios quasi viles numero non distinguit. Alia editio habet. iuxta numerum angeloz dci.

De morte moysi postq⁹ bñdixit populo.

Capitulum, XX.

Deutusqz ē do

1. minus ad moysen eadē die. Ascēde in montē abarim in montē nebo. sp⁹ illū transi in istū: et vide terrā chanaā et morere. Sed añq⁹ ascēderet moyses bñdixit filios israel. Benedictionē vero incepit in hūc modū. Dñs de syna venit: et de seyr or⁹ est nobis. Apparuit de mōte pbaran i dexte

ra ei⁹ ignea lex. Tradunt hebrei q dñs misit angelos suos ad idumeos: et ad ismaelitas in pharan et obtulit eis legē suā. Quā cum recipe nollēt: venit ad iudeos in montē syna cū multis milib⁹ angeloz. Datis benedictionibus singulariū tribuū: ascēdit moyses sup nebo vsq⁹ in verticē ip⁹ q dicit phalsga. et ostēdit ei dñs oēm terrā pmissionis vsq⁹ ad mare nouissimū. et pte austrālē. et latitudinē cāpi hiericho: q alio noīe dicta est ciuitas palmarū. vsq⁹ segor. Mortuusq⁹ est ibi moyses in terra moab iubente dño. et sepeliuit eum dñs ministerio angeloz in valle terre moab et nō cognouit bō sepulcrū ei⁹ vsq⁹ in hodiernū diē. Qd ideo factū autumāt hebrei: ne ipi moysen p deo colerēt: qz pñi crāt ad idolatriā. Moyses. cxx. annoz erat qñ mortu⁹ est. necdū tñ caligauerat ocul⁹ eius: nec dētes ei⁹ mon sūt. Et fluxerūt eū filij israel. cxx. diebus. Et nō surrexit vltra pphera in israel sic moyses: quē nosset dñs facie ad faciē. i. adeo familiarit. Hoc capitulū finale vt ferūt appo sūt esdras sic ab illo loco. Ascendit moyses vsq⁹ ad hūc locū. ferūt ioseph apposuisse.

Incepit p̄fatio in historiā libri iosue.

De iosue.	cap. j.
De exploratorib ⁹ et raab.	ca. ij.
De transitu iordantis.	ca. iij.
De circumsione in galgalis.	ca. iij.
De euersione hiericho.	ca. v.
De lapidatiōe achor.	ca. vj.
De incendio hay.	ca. vij.
De dolo gabaonitarū et mulcta.	ca. viij.
De quinq ⁹ regib ⁹ suspēsis.	ca. ix.
De. xxiij. regib ⁹ pculsis a iosue.	ca. x.
De altari in hebal. et prima distributiōe terre.	ca. xi.
re. capitulum	
De hebron data est caleph.	ca. xij.
Quomodo iosue sorte diuisit terram decē tribubus.	ca. xij.
De irriguis age datis a pte caleph.	ca. xij.
De reditu duarum tribuum et dimidiē.	ca. xij.
pitulum	px.
De federe quod statuit populus ad deum.	ca. xij.
capitulum	pxj.
De morte iosue et eleazar.	ca. xij.

- 13

Historia

Incipit prefatio in historiā libri Josue

Iber iosue

Ia noie auctoris censet q̄ z
ielus dicitur est. Nā iosue
et ielus idē est nomē. Co-
gnominat⁹ est autē a p̄cie
sue naue vel Josue ben-
num. i. fili⁹ naue vel fili⁹ num. qđ idē est. Co-
gnominatus est autē sic ad differentiā iesu filij sy-
rach p̄nepotis iesu magni sacerdotis; q̄ sc̄psit
ecclesiasticū. Et nota q̄ fm̄ hebreos hic inci-
pit sc̄os ordo veteris testamēti. Qui distin-
guūt vel⁹ testamētū in tres ordines. Primū
vocāt legē. sc̄m p̄phas. tertiu agiographa.
In lege ponūt q̄nqz libros moysi. In p̄phe-
tis octo iosue. iudicū. samuel. malachim. esai-
am. hieremiā. ezechielē. xij. p̄phetas. In agio-
graphis ponūt nouē libros veteris testamē-
ti. Qui suḡsunt. hi dicunt agiographa. i. san-
ctorū sc̄pta. qđ nomē cōe ē oībo sacre scripture
libris Et q̄ hi nouē
nō habuerūt emine-
tiā p̄ ceteris fm̄ quā
agnoscerent: cōmū-
ni noie cōtenti sunt.
sicut hoc nomen cō-
fessor generale ē om-
nium sanctorū; z tū
quidā illoz fm̄ emi-
nentiā aliquā quam
habent alijs noib⁹
censent. dicuntur alijs
apostoli. alijs marty-
res et h̄mōi. In hūc
etiā modū vltim⁹ or-
do angeloz cōmuni
noie oīm nūcupat.
Origen. autē fm̄ gre-
cos i p̄mo ordine se-
p̄t ponit libros: addēs pentatheuco iosue z
iudicū. et vocat ordinē illum eptatheucū. ab
epta qđ est septē. et theucos qđ est volumē.
In quocūqz autē ordine sit liber iste historia
non mutatur.

De Josue.

Capitulum. I.

Actum est autez

f post mortē moysi z quiescere luctu
populi q̄ p̄ eo fact⁹ est: locutus est
dñs ad iosue filiū nun. Moyses seru⁹ meus

mortuus est. Surgez transi iordanē hūctu
et oīs populus tecū. sicut fui cū moyse ero z
tecū. Et adē q̄ moysi p̄miserat: eis dē fere p̄bis
p̄misit ei. et eos dē terminos terre. p̄missionis
descripsit. Et nota. q̄ cū dixit: moyses mor-
tuus est. suggillauit errorē quorundā dicen-
tū moysen raptū cū helya esse et enoch. qm̄
nullū vestigiū mortis ei⁹ relictū est. Quātē
addidit. seru⁹ me⁹: des̄ruit z alioz errorē di-
centū moysen damnatū eternaliter. p̄t aq̄s
cōtradictionis. Ex p̄o dixit. surge. locutio est
et nō sensus. Nō em̄ credend⁹ esset sedisse vlt⁹
iacuisse cū loqueret ei dñs. Tūc p̄cepit iosue
populo p̄ p̄cones. Preparate vobis cibaria
qm̄ post diē tertiu trāsbibitis iordanē. Qđ de
cibarijs alijs q̄ de māna intelligēdū est: qđ
i tertiu diē reseruati nō poterat. Hoc de huius
mano cōsilio dixit iosue. Neqz em̄ transierūt
iordanē vsqz i diē septimū. Exploratores ei⁹
q̄s tūc misit p̄ triduū morati sūt: post quorū
reditū triduo expectant p̄plus diminutionē
aquare. et p̄parauit sibi cibaria iuxta manda-
tum iosue. Permisit q̄ dñs vt ait Augustin⁹
errare iosue ne deinceps sile aliqd sine dñio
cōsilio aggredere. p̄sertim cum dñs dixisset
moysi in electiōe ei⁹: iosue succedet tibi. p̄ eo
si qđ agere voluerit: eleazar cōsulet dñm. Ex
autē errauerit patet. Ignorabat em̄ vtrū i ter-
tium diē nubes attolleret: sine cui⁹ motu nō
mouerent castra. Quidā tñ asserūt h̄ p̄ an-
cipationē dictū. nec mandatū esse a iosue: do-
nec redierūt nuncijs.

De exploratoribus et raab.

Capitulum. II.

Fit ergo iosue

m dños exploratores de serchim in
hiericho: ip̄e p̄o interim mouit ca-
stra. z metatus est ea sp̄acto. xl. stadioz a ior-
dane. Exploratores autē sub simulatiōe fa-
ruitatis diligēter p̄siderauerūt vrbē: et imus-
nita loca ei⁹. In vesp̄era declinauerūt in do-
mū raab meretricis: q̄ iuxta erat muro z por-
te ciuitatis. Nunciatū ē autē regi hiericho ces-
nanti viros exploratores esse. Qui cum mis-
sisset ad raab vt educeret eos: abscondit eos
in stipula lini quā siccabat supra murū: men-
tiens eos egressos cū clauderet porta. Dixit
q̄ nūcijs. Persequimini eos p̄ viā iordanis
et cōprehendēs. Tūc ascendēs ad viros q̄s
operuerat: dixit eis. Noui q̄ tradet vobis ter-

Iosue

ram hanc et his q̄ audimus pro vobis fa-
cta a dño. Jurate ergo mihi p̄ dñm vt quō
ego feci vobis misericordiā: sic et vos facia-
tis meū et cū vniuersa domo patris mei: vt
saluetis aīas nostras et vniuersa q̄ posside-
mus. At illi iurauerūt. Tūc dimisit eos mu-
lier p̄ funē coccineū de fenestra domus q̄ he-
rebat muro. et ait eis. Latitate in montanis
tribus diebus donec redeant qui vos psequū-
tur. Qui dixerunt ei. Nō tenebimur iuramē-
to si nō collegeris cū capiet ciuitas oēm do-
mū tuā tecū: et ligaueris funē hūc in fenestra:
vt hoc signo domū tuā cognoscā. Quicū-
q̄ ostūz domus tue egressus fuerit sanguis
ipius erit in caput ei⁹: et nos erimus alieni.
Itaq; post tres dies redierūt exploratores ad
iosue narrātes oīa q̄ sibi acciderāt. Iosue ve-
ro et eleazar et maiores populi ratū habue-
runt iuramentū eorū.

De transitu iordanis.

Capitulum, III.

Istea tri^{bus} diebus^{enoluitis dñs}
p̄xit iosue ad populū. Sanctificā-
mini: cras em̄ faciet dominus in-
ter vos mirabilia. Diluculo vero dixit ad sa-
cerdotes. Tollite arcā: et p̄cedite populū spa-
cio cubitoz. duoz milū vt videri possit ab
vniuersis. Cūq; intrauerit partem iordanis
siccabit instar paup̄mētī. Cūq; p̄cederēt sacer-
dotes cū arcā: sequebat vniuersa multitudo
paruulis et mulierib; in medio collocatis. p̄-
cedebātq; ruben et gad. et dimidia trib; ma-
nasse fm̄ q̄ pmiserāt moysi. Et erāt. xl. milia
armatoz. In paralipomenon legitur tñ. l. i.
in quo multa vicio scriptoz deprauata sūt.
Accedētes autē ad iordanē: repperūt eum
immeabilem. Plus em̄ solito tempore triti-
cce messis excreuerat. tum pro solutione niui
um facta in montib; tum ppter imbrem sero-
tinū nouiter datum. Cūq; intrassent sacer-
dotes aquā: steterunt aque ascendentes: et
instar montis intumescētes apparebant p̄
cul ab vbe que vocatur adon: vsq; ad locū
qui dicit sathban. Inferiores vero aque de-
scenderūt in mare mortuū vbi quinq; ciuita-
tes submersę sunt. i. sodoma et alie. Sacerdo-
tes autē stabāt in medio fluminis cum arca
donec vniuersus populus perarentem alue-
um pertransiret. Tūc elegit iosue duodecim
viros: singulos de singulis tribubus qui tu-

lerunt de loco vbi steterant sacerdotes duo
decim lapides iuxta numerū filioz israel in
siccum. De sicco vero retulerūt in alueū. alio-
os duodecim in acervum memorialē transse-
tus eorū. et sunt ibi vsq; in hodiernū diem.
Ad quos iohannes credit demonstrationē
fecisse cum dixit. Potens est dñs de lapidib;
bus istis suscitare filios abraę. Tamē super
mattheū legit. ad illos quos iouē trāsferet
de iordane fecit. Cūq; transisset popul⁹ et ar-
ca post eos: reuerse sunt aque in alueū suum
ascenditq; popul⁹ de iordane primo mense:
decima die primi mensis: tollētesq; secū duo
decim lapides fluminis castrametati sunt in
galgalis p̄ stadia decē ab hiericho ad orien-
tem. q̄nquaginta vero stadiis a iordane. Io-
sue autē p̄struxit altare dño de lapidib; q̄s tu-
lerāt de iordane: et sup̄ illud postea sacrificā-
uit deo. Et nota q̄ sic legit i croniciis eusebi⁹
fm̄ hebreos. ille annus erat iubile⁹ et erat q̄n-
quagesimus primus inter iubileos: q̄si fluxis-
sent ab initio mūdi ām duo milia. d. l. singu-
lis iubileis p̄ q̄nquagenos annos deputat⁹
Scdm̄. lxx. p̄o longe plures anni fluxerant
ab initio mūdi. Veda q̄ in croniciis suis po-
nens numerū annoz fm̄ hebraicā veritatē
pbat de p̄dicta summa annoz. vij. annos de-
fuisse. als defluxisse.

De circumcisione in galgalis.

Capitulum, IIII.

In tempore ex

c p̄cepto dñi circumcidit iosue po-
pulū secūdo cultus lapideis. nū
hebreus habet nonaculis acutis. Nec intel-
ligendum est q̄ idē homo iterū circūcideret.
sed paruuli qui nati fuerant in deserto per q̄
draginta annos incircumcisi erāt. alij ex mā-
dato domini. alij vero ex negligentia paren-
tū. alij vero ex eorundē cautela: ne forte mox
circumcisis attolleret nubes. et necesse habe-
rent progredi: et sic periclitarentur paruuli.
Facta autem circumcisione dixit domin⁹ ad
iosue. Hodie abstuli a vobis obprobriū egy-
pti. id est p̄pucium. quod apud hebreos erat
obprobriū immūdicie gentium. Ob hoc vo-
catum est nomen loci illi⁹ collis prepuciozū
vel galgala. id est re-
uelatio q̄si sanctifica-
tio. fm̄ illō. Facta ē
Nota q̄ galgal quā-
doq; ponitur idē est
l. 4

Historia

iudea sacrificatio et
Potest tamen dici ob
probrium ab eis ab
latum seruitus egypti
et labor deficiat, quod eo
gruit finem aliam nominis
interpretationem. In

terpretatur enim galgala libertas. Porro mansit
populus in castrorum loco donec sana-
retur, et fecerunt phasem quartadecima die ad
vesperam in campis hiericho, quod non
dum nisi bis factum fuerat. Primo in finibus
egypti circa ramasse. Secundo ad radicem mo-
ris syna secundo anno egressionis. Et tunc
intermissum fuerat cum circumcisione usque
ad terram promissionis. Et comederunt de
fructibus terre die altero azimos panes et
polentam eiusdem anni. Est autem polenta
grana tosta et manibus confecta ad modum
grani pilo rufi. Et dicitur polenta quasi pile-
ta. Quidam tamen tradunt polentam esse pul-
tes de purgatissima farina factas. Et dicitur
polenta quasi pollentam a polline quod est
purgatissima farina. Cuius nominativus est
pollen vel pollens. Statimque defecit eis manna
quo alimur fuerant quadraginta annis.

De eversione hiericho.
Capitulum V.

Idem nocte cum

esset ioseph in agro hiericho ad ex-
plorandum vidit virum stantem contra
se euaginato gladio et ait. Hostes es: an ad-
uersarius. Qui respondit. Nequaquam, sed prin-
ceps sum exercitus domini et nunc venio. Et
docuit eum angelus de modo capiendi ciui-
tatem, et quod eam et universa eius faceret ana-
thema. Anathema id est ab usu hominum
seorsum remota. Cum
ergo adorasset ioseph, pri-
mus ad terram dixit
ei angelus. Solue
calcamentum de pe-
dibus tuis, locum enim
in quo stas sanctus
est, quod intelligen-
dum est: sanctificatus
est. Qui enim pollutus
erat, in habitatione

nabile, quibus pime de-
clinationis, ut galga-
la galgale, quandoque
neutri generis et secu-
de declinationis ut gal-
gala galgalorum.

gentium ad presentiam
domini per angelum san-
ctificatus est. Porro
per nuditatem pedum
in hominum locis sanctis
et in penitentibus potest
notari innocentia quam
talibus congruit. Eam enim habuerunt prius
parentes nudi. Diluculum autem iuxta con-
silium angeli septem sacerdotes septem buco-
cinis clangebant ante arcam, omnisque popu-
lus armatus precedebat arcam, et reliquum
vulgus sequebatur eam, circumieruntque ciui-
tatem primo die azymorum semel et sub silen-
tio et redierunt in castra. Sic fecerunt sex die-
bus. Die autem septimo septies eam circue-
runt, et in circuitu septimo dixit ioseph ad po-
pulum. Vociferamini et ascendite: sitque hec
ciuitas anathema quasi deuotata in mortem
propter aurum et argentum et es et ferrum quod con-
seruabitur domino in primitiis operum nostrorum
sola raab cum suis saluabitur. Igitur vociferans
te populo et clangentibus sacerdotibus cum bu-
cinis muri funditus corruerunt. Et ascendit
quisque per locum qui contra se erat, et interfecerunt
omne vivens in ea: et conbulerunt eam,
et omne suppellectile in ea in tumultu domino sem-
piternum. Raab vero honorata muneribus eius
omni domo sua receperunt in israel in perpetuum.
Quam precedere tempore duxit salomon in viros
rem princeps in tribu

Anathema dicitur quasi
separatum. Unde ana-
thema dicebatur ci-
uitas quando quecumque
cum ea capiebant
comburebatur omnia:
et fiebat cineris cumu-
lus acceptus domini:
non: nihil inde separa-
batur, preter ea que
transierunt per ignem que
non, incinerantur, sed

portus in igne purgan-
tur, que etiam eades in
igne purgata in ipsum
tabernaculum et templum
vasorum referabantur
omnia scilicet metallina.
Qui genuit booz a
num illi? booz qui ge-
nuit obeer. Tres enim
progenies patris filii, ne-
pos dicti sunt booz,
et ideo mattheus vnu
filium posuit,
Qui genuit booz a
num illi? booz qui ge-
nuit obeer. Tres enim
progenies patris filii, ne-
pos dicti sunt booz,
et ideo mattheus vnu
filium posuit,
De lapidatione achor,
Capitulum VI.

De ro achor vel

achar alis achim filius charim de
tribu iuda tulit aliquid de anathe-
mate, clamidem scilicet coccheam corectam auro, ha-
berentem finem iosephum auri pondus mazan,
id est massam, id est ducentos siclos, tulus
totidem siclos argenti, regulamque auream vel
ligulam quinquaginta siclorum, Distinctus igitur

Josue

sue viros de hiericho qui exploraret civitas
tem hay q est iuxta bethel. Qui reuertentes di
xerunt. Non ascendat ois ppls. Sufficiunt tria
milia ad capiendā urbē. Iosephus tñ dicit
triginta milia. Qui cū ascendissent terga ver
tentes percussī sūt a vris vrbis hay. et corru
erūt ex eis triginta et sex viri. Josue pō scidit ve
stimenta sua et iacuit pnus coraz arca vsqz ad
vesperā. et senes ppli cū eo saccis induti et liq
facti ē cor ppli. Verebant em̄ ne timor eorū
q inuaserat chanaanēos transiret in audaciā:
adeo vt ipetū facerēt i ipsos. Dixitqz dñs ad
iosue. Pollut⁹ est plūs anathemate: nec ero
cus eo donec mundet. Applica cras plm ad
te et fac sortē p tribu et familias et dom⁹ et capi
ta. Et quēcūqz fors inuenerit cōburet igni cū
oi subitāria sua. Quo facto: inuenit fors tri
bum iude. deinde familiā zare. tandē domū
charim. ad vltimū caput achor. Et dixit ei io
sue. Fili da gloriā deo cōfiteudo qd feceris.
Quo p̄fesso: missi sūt nūcij ad tentoriū ei⁹. q
p̄fata pecuniā recōditā in terra retulerūt ad
populū. Tollēs itaqz iosue illū cū vniuersa
domo eius vniuersa suppellectili et iumentis:
duxit eū in vallē pfundā. lapidauitqz eū ois
ppls et cūcta q illi⁹ erāt igne cōsumpta sunt.
Feceruntqz sup eū aceriū lapidū q pmanet
vsqz in p̄sentē diē. Vocatūqz est nomen loci
ill⁹ vallis achor. Hec putandū est plm ne
glexisse mandatū dñi q p̄ceperat eū pburen
dum. Nā in sacra scriptura ignis p rebemē
ti pena accipi solet: vt ibi. de fornace ferrea
egypti. putat tñ hebrei dñm p̄cepisse lapidas
riūm. et alia q lapidibz obrui possent. cetera
q lapides nō sentirēt igne cremāda. Tradit
tñ Aug⁹. iosue fecisse hoc qdā p̄sideratione.
Aut em̄ penituit achor: et sic dignus nō erat
igne gehennali: et sic illū noluit v̄tere qui di
gnus igne nō erat. Vel si non penituit: et di
gnus erat igne eterno. seruauit dñs penaz
ignis. Punivitqz eū alio genere pene ne vi
deret bis puni⁹ in idipm.

De incendio hay.

Capitulū. VII.

Istea surrexit

p iosue et ois ppls cū eo vt ascende
rent in hay et p̄miserūt triginta milia
viroz inter bethel et hay ad occidentē. Qui
dimissis in locū insidiarū qnqz milibz redie
rūt ad exercitū q erat ad aquilonē. Rex autē
hay festinauit mane egredi cū omī p̄lo suo

ignozans q post tergum lateret insidie. Jos
sue vero fugies cum
longi⁹ p̄traxisset eos
ab vrbē. eleuauit cli
peum quem gerebat
Quo viso: surrexerūt
q erant in insidijs et
intrantes vrbem suc
cenderūt eā. Quibz egressis post hostes et io
sue faciēte impetū in eos: ex vtrazqz pte cedes
bantur aduersarij et interfecerunt oēs a viro
vsqz ad mulierē duodecim milia hoīm. p̄dā
vero sibi diuiserunt: suspendētes regē hay in
panibulo vsqz ad vesperā. et tunc deponētes
eū. piecerunt eū in introitu ciuitatis. cōgesto
sup eū aceriū lapidū: succendētesqz vrbē fes
cerūt eā tumulū sempiternū. Hic p̄occupat
historia de altari illo qd factū est int garizim
et hebal: sup quē scripsit iosue deuteronomi
um. et de b̄ndictionibz et maledictionibz factis
sup mōtes illos de qbz loco suo dicem⁹.

De dolo gabaonitarū et mulcta.

Capitulum. VIII.

Sibaonite vero

g audētes q fecerat iosue duabz vr
bibz. et q ex mādato dñi nulli par
ceret habitantiū in terra. p̄missionis. nec ami
cicias cū eis faceret. callide cogitauerūt inire
fedus cū israel. miserūtqz nūcios qsi de lon
gino veniētes: q in argumentū longin
quas v̄tres ferebāt et solutares veteres et p̄
tacijs cōsutos. panesqz in sustartijs eoz durī
erant et muscidi et in frustra cōmuniti. q cū ve
nissent in galgalis dixerūt ad israel. De tera
ra longinqua venimus: q est extra terram q
forte vobis debetur. serui vestri sumus inire
nobiscū fedus. Crediderūtqz eis filij israel: et
os domini nō interrogauerūt. Introg cum
eis federe. iurauerunt eis iosue et eleazar et
omnes principes multitudinis. Post tridu
um vero cognouit israel se circumuentū esse
a gabaonitis. mouentesqz castra venerūt vt
euerterēt ciuitates eorū. egressisqz sunt gaba
onite obuiam eis: et ait iosue. Quare impos
uistis nobis. Qui dixerūt. Timuim⁹ valde.
et de p̄silio puidimus animabz nostris. factū
te quod bonū vobis et rectum videtur. Tūc
acclamauit populus nō esse standum. iuras
mento: quod per surreptionē factum erat. et
p̄sertim cuz dominus inhiuisset talibus

Historia

cōfederari. Maiores vero qui iurauerāt p
rēligione iurisiurandi seruanda. et murmure
populi sedando. sic dispensauerūt vt nō ha
berent eos socios. sed seruos aquarios et li
gnarios. et dicti sunt nathinnei. qui sē ligna
cederent. et aquas cōportarēt in vsus altaris
in locū quē sibi dñs elegeret. Quo facto re
dijt israel in galgalis.

De quinq; regibus suspensis.
Capitulum. IX.

De tempore re

Egnabat in hierusalē adonisedech
q interpretat dñs iust. forte sic vo
cabant reges hierosolymoz. Hā et melchise
dech sonat regē iustum. Qui cū audisset ga
baonitas federatos cū israel timuit valde. et
cōuocauit quattuor reges secū. et ascenderūt
qñq; reges amorreoz et obsederūt gabaon.
Obsessi aut miserūt ad iosue dicētes. Ascēde
cito et libera nos. Qui collecto exercitu irru
it repente sup hostes et versi sunt in fugā per
descensum bethoron. Et dñs misit grandis
nem super eos. et plures occidit grando q
gladi. Vides aut iosue solē descendēte ad
occasum. et lunam ascendentem. timens ne
beneficio noctis euaderent hostes. clamauit
ad dominū dicens. Sol contra gabaon ne
mouearis. et luna cōtra vallem baylon. Ste
teruntq; sol et luna
spacio vni diei. nec Sub ezechia: quiq;
antea nec postea fu
it tam longa dies. hore addit sunt. hic
vnius diei.

Quinq; vero reges
absconderunt se in spelunca vrbis maceda.
Precepitq; iosue socijs suis et ait. Voluite sa
ta ad os spelunce et apponite custodes. vos
autem persequimini hostes. Cesis itaq; ad
uersarijs plaga magna. redijt exercit⁹ ad io
sue in maceda: vbi tunc erāt castra sana et in
tegro numero. Et ait iosue. Produce quin
q; reges de spelunca. Quibus eductis. dixit
ad principes exercitus. Ponite pedes super
colla regū istoz ne timeatis. Sic faciet dñs
cunctis hostibus vestris. Quo facto suspens
derunt reges in panibus. depositosq; ad ve
speram. piecerunt in speluncā in qua latue
rant: et posuerūt sup os eius saxa in tumultū
sempiternū. Eadē die percussit madā et regem
ei⁹ in ore gladij. Postea vero rastauit lebnā
et lachim. eglon quoq; et hebron et dabit. et

reuersus est cum omni israele ad locū castro
rum in galgala.

De xxiij. regib; percussis a iosue.

Capitulum. X.

Quod cuz audis

Quod tabin rex asor misit ad omnes re
ges circumstātes. Egressiq; sunt
vīgintiquattuor reges cum turmis suis ha
bentes secū trecenta milia armatoz. et duo
milia currū cōuenerunt ad aquas meron.
als meroy. vt pugnarent cōtra israel. Dixit
q; dñs ad iosue. Ne timeas eos: cras tradā
tibi omnes vulnerādos. equos eozū subner
uabis: et currus igne cōbures. Factumq; est
ita. Percusseruntq; omnes filij israel. p̄ter
eos q in ciuitates munissimas se receperūt
Fecerāt enī sibi chananici plures munitiones
pualidas a die qua audierāt egressum israel
ab egypto aduersum se. nec eas nisi longo tē
pore et graui labore obtinuit israel. Vastat⁹
uit tamē vniuersam circaregiōnē: nulli etati
hominū parcens aut secui. ditatusq; est sup
modū ex hostium preda.

De altari in bebal. et prima distributione
terre.

Capitulum. XI.

Quintus iaman

Quintus transierat et transiit iosue lo
cum castrorū in sylo. et ibidē trans
tulit tabernaculū cum omni ornatu suo pro
loci opportunitate. Et inde p̄cessit in siche
m cum omni populo. et cōstituit in monte he
bal altare domino de lapidibus impositis:
obtulitq; sup eo holocausta et pacifica. Scri
psitq; super illud deuteronomiū. qd quidā
intelligunt mandata tñ deuteronomij. Po
suitq; mediā partē populi sui super montē
hebal cum sacerdotibus et leuitis. aliamq;
mediā in montē gazarin: cum sacerdoti
bus et leuitis. Et acclamauerūt sibi alterna
tim benedictiones et maledictiones sicut mā
dauerat illis moyses. Porro iosue tradidit
maledicta et benedicta in altari cōscri
pta reliquisse. Quo facto redierunt in sylo.
Cōcessit autem iosue tribui iuda mōtana ad
meridiem: que iam acquisierāt sed nondum
forte tradidit. Efraim quoq; cōcessit mō
tana ad aquilonē. inter vtrūq; mediā tribū
manasse collocans. His tribubus cōmisit
terram: alijs in castris manentib; cum quia

Josue

bellicose erat, tum quia digniores, Sdebat enim iude regnū esse promissum, et manasse et effraim benedixisse iacob p beneficio Josseph patris eorū. S; ipe quoq; iosue effraim erat, dedit aut effraim extra sortē aliorū agrū sichem quē dederat iacob singularitē iosseph filio suo: et sepeliuit in eo ossa iosseph. Hieronym⁹ tñ testat se vidisse in sichem sepulchra aliorū vñdecim patriarcharū, et credibile est q; quēq; tribus suū patriarchā retulit in suam sortem.

Exbron data est caleph,
Capitulum, XII.

Ecessit autēz ca

rleph filius iephone ad iosue corā oī populo et ait, Hosti q; locutus sit dominus de me et de te ad moysen, et q; iurauit mihi moyses in reditu ab exploratiōe dicens, Terra quam calcauerit pes tuus erit possessio tua in eternū. Pollicin⁹ est mihi dñs terrā in q; inuenim⁹ enachim te audite, Quadraginta et qñq; anni sūt ex quo locut⁹ est dñs verbū hoc, et hodie, lxxxv. annorum sum, sic valēs vt eo tpe valebā. Benedixitq; ei iosue et tradidit ei ebron in possessionē, et quieuit terra a prelijs.

Quō iosue sorte diuisit terrā decē tribub⁹
Capitulum, XIII.

Terū cōuocauit

iosue ecclesiā in sylo: et ait, Senul, bonū est vt terram quā pmisit nob⁹ bis dominus sorte diuidamus. Et assum⁹ psit de singulis tribub⁹ tres industrios viros ad cōsiderandā terrā: deditq; eis decem viros metiendi peritos: quos ppter artē reueritas nō lateret, mandās eis ne fm quantitatē terrā metirent. Sed fm estimationē fertilis terre et que minus esset idonea. Nā sepe pluris sunt decem iugera q̄ centū, et q; in scriptis redigerēt terre diuisionē. Viri autē circūcūtes terrā et estimantes septimo mēse reuersi sunt ad eum in sylo, pietisq; sortibus prima fors iude egressa est, secūda symeonis, tertia beniamin. Hec fors angustissima fuit ppter terre fertilitatē. Tulerūt enī hiericho et hierosolimā. Quarta effraim, qñra medieta et manasse, sexta isachar, septima zabulonis, octaua aserinis, nona neptalim, vltima danis. Et notandū q; fm cōcessionem terre pri-

us factaz duabus tribub⁹ et dimidiē, et traditionem postea factam fm sortes nouē tribub⁹ et dimidiē. Variē quādoq; loquunt auctores. Legitur enim q; iudas habuit terram sine sorte, et q; obtinuit hierusalem, nec potuit inde eijcere iehuscum que de cōcessione dicta sunt. Alibi legitur q; beniamin possedit hierusalem: quod de traditiōe dictū est. Iterum legitur q; iosue locutus est septē tribub⁹ dicens, Usq; quo ro: peris ignauia. Datis mihi viros qui diuidant vobis terrā. Cūq; hoc omnibus dixisset: septem tñ legitur hoc dixisse, quia due tribus et dimidia terram cōcessam quasi traditam possidebāt. Inde est q; hoc nomen iudea diuersis modis accipitur. Quādoq; dicit iudea tota terra pmisionis, et tūc a iudeis dicitur. fm qd dicit pompeius iudeā fecisse tributariā, qñq; iudea tñ regnū iuda: vt ibi. Audiuit Josseph q; archelaus regnaret in iudea. Qñq; p sola sorte iude: vt ibi. Iudea et hierusalem idē fors iude et beniamin. Si ergo circo hoc sibi obloqui vident auctores, determinans dū est fm terrā cōcessam vel traditā. Nā iudas et effraim maiorē habuerūt cōcessionem vel traditā. Soli autem duo iosue et caleph quasi priuilegiati sine sorte terraz habuerunt. Caleph ebron habuit, Josue tamnatha vel tamna saraz etiam sichem fm iossephū. Hanc partem elegit sibi iosue post distributionem omnibus factam tanq; bonus dispensator. Sed et leuitis separauit q; draginta et octo ciuitates ad inhabitandū, quarum decem prius acceperāt in amorreā. De reliquis triginta octo tres cōstituit ciuitates refugij, ebron de iuda, sichim et effraim, de neptalim cedēs. Tunc locuti sunt filij iosseph ad iosue Cur dedisti nobis quasi possessionem vnius funiculi: cum simus tante multitudinis. Respōditq; iosue ad effraim et manasse. Popul⁹ multus es et fortis, nō eris cōtēntus sorte tua: sed trāsibis ad montem et poteris vltra terminos terre pmisionis pcedere, et parare tibi locum.

De iuguis aze dātis a patre caleph,
Capitulum, XIII.

Historia

De tempore ascē

Caleph in terram sibi tradita: et percussit in ebron tres filios enach: et ascendens inde obsedit ciuitate dabit: q̄ pus vocabat cariathsepher: id ē ciuitas litterarū. Cines ei ē septores erant. Quam cū inuenisset munitā ait. Qui primus percussit urbem hāc et cepit dabo ei aram filiam meā uxorem cum ea Et cepit eā othoniel fili⁹ cenez frater caleph iunior eo. Erāt autē yterini fratres tñi. Nam ille filius iephone: iste p̄o fili⁹ cenez dō. nisi forte pater eorū binomi⁹ fuerit. De dicit itaq; caleph filiā suā aram fratri suo in uxore. Que cum pergeret cū viro ad urbem traditam sibi suasa est a viro suo ut peteret a p̄e suo agrū in cōuallibus. Suspirauitq; et fleuit ut sedebat in asino. Cui caleph. Quid habes i⁹ q̄. At illa. Da mihi benedictionē. Terrā arentē: dedisti mihi iunge et irriguā. De dicitq; caleph ei irriguum superius et irriguum infer⁹. id est agros irriguos circa ciuitatē ab oriente et occidente.

De reditu duarū tribuū et dimidie.
Capitulum. XV.

De dem tempore

Cum iam quatuordecim⁹ trāisset annus: dixit ruben ioseph et gad et dimidie tribui manasse. Fecistis q̄ precepit vobis moyses famul⁹ dñi. Et q̄ dedit dñs fratribus vestris quietē. reuertimini ad terram possessionis vestre. ita dñs iurauit ut custodias legē dei: et colatis eū nec eatis post deos alienos. q̄ arcam et tabernaculū nō habebis

tis. Fratres sumus et serui vni⁹ dei. licet in terecto flumine separemur. In multa substantia reditis: diuidite eam cū fratribusq; remanserūt. Qui reuertentes venerūt ad tuos mulos iordanis. Sic enī dictus est locus p̄ quē transierunt. alius per quē transierunt filij israel dicitur vada iordanis. Et edificauerunt intra iordanē altare infinite magnitudinis: vocantes hoc nomine illud. Testimonium nostrū q̄ dñs ip̄e est deus. Videruntq; Iosephus velle q̄ altari superinscripsissent illud. Cūq; redissent ad propria nuntiātum est ioseph et his qui remanserāt de edificatiōe altaris. et arbitrati sunt illos erepisse illud ut immolaret super eo victimas. quod nō licebat nisi sup altare quod statuerat deus ante tabernaculū. Cūq; arripissent arma ut decernerent eos de cōsilio missus est ad eos phinees et decē honorati cum eo: qui dixerunt ad eos. Que est ista trāgressio. Cur reliquistis deum israel et cultum eius: edificātes vobis altare sacrilegum. At illi responderunt. Absit a nobis hoc scelus. alioquin deus ip̄e querat et iudicet. Sed timuimus ne cras decernerent filij vestri filiis nostris. quid vobis et nobis. Quid vobis et dñō deo israel. Terminum posuit dñs inter nos et vos. Quāobrem memoriale hoc erexit in signū: quoniam fratres vestri sumus et deicole vobiscū. His auditis placatus est phinees. Et cum retulisset verba hec ad omnē populū laudauerunt deū. Sic videtur quibūsdā factum esse quod legitur in libro iudicū. q̄ angelus domini transierit de galgala ad locū flentium. Sed q̄ potius videt Augustino hoc factum esse post mortē ioseph. nō enī ausi fuerūt filij israel eo viuente apte recedere a deo. nos illud loco suo explicabimus.

De federe qd statuit populus ad deū.

Capitulum. XVI.

Voluto autem

A multo tpe congregauit ioseph omnē israel in sichim: et ait. Ego hodie ingredior vā vni⁹ carnis: et facio vos p̄os nos ad irritandū deū. Eligite hodie qd placeat: cui potissimū seruire debeatis. vtrū dñs quib⁹ seruerūt patres nostri in mesopotamia. an dñs amorreorū in quorum terra habitatis. ego autē et dom⁹ mea seruiemus dñō. Et ait popul⁹. Dñō seruiam⁹: absit ut ab eo

Iudicum

recedamus. Et dixit iosue. Testes vos estis qz hodie elegistis vobis dñm. Et rñderit. Testes sumus. Et ascēderūt in sylo. vt starent corā dño. Percussitqz ppl's in die illa fedus cū do mino z in signū federis effudit iosue aquā su per terrā. Vos erat gentibz in signū z robur federis mīti sanguīne suillū effundere. quasi diceret. Sic effundet sanguis illi? qui viola uerit h fed? Hebrei sō aquā fundētes: atro? ciorē penā in violatorē iudicabāt. Alij enim li quores nō effundunt de vase. qñ aliqd re? stigū sui in eo relinquit. Sol? aque liquor prius effundit. Nō faciebāt hebrei in fede re inito cū dño. qñ dicerēt. Nō solū violator huius federis peribit. sicut in alijs sit federibz. sed tota pgentes ei? peribit cū eo. vt nullū re stigū ei? appareat sup terrā. Scripsitqz iosue in die illa verba hec in volumē legis dei. in libro h? tūlit lapidē pgrandē. posuitqz eum subter quercū q erat ante sanctuarium dñi. et ait. En laps iste erit vobis in testimoniū. Solebāt enī veteres hmoi durabilla erige re. vt sui diuinitate poster? initu fed? i memo riā reuocarēt. Dimisitqz iosue ppl'm singulos in possessionē suā.

De morte iosue z eleazar. Caplm. xvii

Est hec mortu

pus est iosue. cū eet centū z decē an noz. Quadraginta qtuor annoz erat cū accessisset ad moysen z qdraginta an nis seruauit ei in deserto. Ex q colligit qz vlt ginti sex annis rexit ppl'm trās iordanē. z sepe llerūt eū in tamnassa ra q sita est in mote ef fraim. Eleazar quoqz nomē ciuitatē a finez mortu? est. z sepeliet es ibi sepulto. vt pos eū in gabaā finees et filij ei? q data est ei in mote effraim. q successit pī in sacerdotiū.

Incidentia.

In dieb iosue ericon? pm? iurē qdragaz in greca. erat qppe apd alias natiōes. Bursi? tyrannidē exercuit i hospites. fenix z cathm? de thebis egyptioz in syriā pfecti. in regione thiri z sidonis regnauerūt. Sed cathmo rez cedēte in greciā terra a phentice phenica dicta est. Europe filie phentice iupit mīx? est. Da? naus p quinqginta fillas qnquaginta filios egit. fratri sui interfecit. vno tantū supstie. q regnauit post eū.

Historia iudicum.

Quomodo iudas pugnavit contra chana neum. Caplm. i.
De cinctis z trasgressiōe ppl'i. cap. ii.
De loco flentū in galgalis. cap. iii.
De othoniele. cap. v.
De aloth et sangar. cap. vi.
De delbora z Barach. Syfara. Jabel. z Ja bin. cap. vii.
De gedeeone. cap. viii.
De abimelech. cap. ix.
De thola. cap. x.
De iair galaadite z morte ei?. cap. xi.
De lepie. cap. xii.
De abessan. cap. xiii.
De abillon. cap. xiiii.
De abdon. cap. xv.
De sampson. cap. xvi.
Quo sampson interfecit leonē. cap. xvii.
Quomodo interfecit multos cum mandibu la asini. cap. xviii.
Quo tandē decept? fuit sampson. cap. xix.
Incidentia. cap. xx.
De mīcha. cap. xxi.
De vtore leuitice. cap. xxii.
De ruth. cap. xxiii.

Incipit historia Iudicū. Caplm. i.

Iber iudicū

Ihebraice sopthim dñ. qz iudices describit vsqz ad hell sacerdotē. z ob h dñ iudicū tanqz materia. Viderē tñ qz busdā ab auctoribz sic no mīat. vt qñ cronice scribēdo qsqz iudicū tem pus suū in act? redegerit. Quis aut in vñū cō pegerit dubiū est. Dicit qdam q samuel. aliq q eldras. Verisimilt? viderē. q ezechias q pa rabolas salomonis z librū regū i vñū colle git. Si qñt qre iosue z moyses inter iudices nō annūerent. dīcīm? qz nō solū iudicauerūt ppl'm. sed z reuerūt. Ceteri sō nī iuris in plo habuerūt. nisi q in tribulatiōibz suis pīllo z prudētia eoz ppl's vtebat.

Quo iudas pugnavit ptra chanaeū.

Caplm. ii.

Factū est post

mortē iosue pfuluit populus dñm p finees. Quis ascēdet ante nos cō m

Historia

Judicum

I surrexerunt

alij qui non nouerunt dominum. Id est non uiderant uirtutes eius. quas fecerat eis in exitu de egypto in deserto et in ingressu terre promissionis. Feceruntque malum in conspectu domini. et seruierunt baal et ashtaroth. et dijs terre. contraxeruntque congressum cum alienigenis. Quia ob rem indigna delusitas. non deleuit gentes de medio eorum. ut essent eis in aculeum et laborem. Et transdidit eos dominus in manibus chusan rasababim regis mesopotamie et syrie. Seruieruntque eis octo annis. et clamauerunt ad dominum. qui suscitauit eis liberatorem othoniel. fratrem caleph. quem iosephus cenez uocat. quasi equus a loco. Et fuit dominus cum eo. et pugnauit aduersus chusan rasababim. et oppressit eum et quiescit terra quadraginta annis. Et mortuus est othoniel. Tunc dicit iosephus occisione in beniamin facta pro uxore leuite. quod nos infra ponemus. sequentes ordinem huius libri. Et nota quod hebrei sub hoc numero comprehendunt annos seruitutis et quiescentis. et similiter sub alijs iudicijs. Aliiter non staret historia.

Incidentia.

In diebus othoniel Cadm^{us} regnauit thebis. et cuius filia femela natus est dionysius liberpater. Bithinia condita est a phenice. quod phenicibus qualsdam tradidit litteras et ad scribendum uermiculū instituit. Unde et color ille pheniceus dictus est. qui postea littera mutata punice^{us} dicitur. Ephira que nunc chorine^{us} dicitur a syssipho condita est. Vinus filius europ^{us} regnauit in creta.

De aloth et sangar.

Capitulum VI.

Oddiderunt autem

filij israel facere malum in conspectu domini. Qui suscitauit aduersus eos eglon regem moab. et copulauit ei filios amon et amalech. Qui transiens iordanem percussit israel. et posuit idola sua in galgala. et fecit sibi domum in urbe palmarum. id est iericho. et seruierunt ei filij israel decem et octo annis. et clamauerunt ad dominum. Qui suscitauit eis saluatorem. aloth. filium gera. filij gemini. Qui utraq^{ue} manu utebatur. per uera. Iamnuum quidam dicunt fuisse quem

dam uissem in bentasmin. qui postea suis sepe legitur improprie ob ignominiam. Hebrei tradunt hunc fuisse beniamin. Et quod si per auferesim. ubi

nos ponimus geminum. ipsi ponunt seminum. quod sonat dextrarium uel dextrale. qui latine geminus dici posset. quia geminatur cum trabente. nisi seminus a semine. per. I. consonantem scriberetur. Dicitur autem a samine. proprie seminus. sicut a dextra dextrarius. Vnde seruierunt filij israel per aloth munera eglon regi qui fecit sibi gladium ancipitem longitudinis palme manus et accinctus est eo in dextro femore subter sagum. quod est quadrate forme militare indumentum. Erat autem eglon crassus nimis. Cuius obtulisset ei munera. persecutus est socios qui cum eo uenerunt. et reuersus est ad regem et ait Verbum secretum habeo ad te o rex. Egressusque omnibus qui cum eo erant. accessit ad eum aloth et ait. Verbum domini habeo ad te. quod intelligendum est de somnio ex mandato domini. Qui statim surrexit de throno. Et extendit aloth manum sinistram. et tulit sicam de dextro femore. et infixit eam in ventrem eius valide. nec eduxit eam sed reliquit in corpore. Ipse pro clausis diligenter hostijs cenaculi. per porticam egressus est et au fugit. Serui autem regis post longam moram intrantes. inueniunt eum mortuum et iacentem in terra. Venitque aloth in sayrar. et insonuit buccina in monte effraim. et descendit cum eo filij israel ad rada iordanis que transmittit in moab. Et volentes transire moabitis percusserunt circiter decem milia. et humiliatus est die illa moab sub manu israel. et quiescit terra. lxxx. annis. Et mortuus est aloth. Et tunc de philisteis uolentibus intrare terram israel sangar occidit. de. viros vomere vno. Ipse quoque defendit israel. et eodem anno uita finit.

Incidentia.

In diebus aloth cyrene clustas condita est in libia. et triptolemus longa nauis ueniens eleusim. frumenta sibi distribuit. Proserpinam rapuit rex moloso^{rum} orcbus. cui^{us} ingens canis cerberus pirithoum deuorauit. qui cum theseo ad raptum proserpine uenerat. Sed et theseum deuorasset. nisi hercules suppremit

m 2

Historia

ens eum liberasset. Fricus et helles infidias nouercales euaserit in naut, cuius insigne fuit aries. In dardania regnauit tros a q troia condita ferit. Perseus occidit gorgone mere trice, que ob ninita pulchritudine spectatores suos metis impotes reddebat. Dionysius i indanissam condidit, et a suo nomine eam appellauit.

De delbora et barach sfsara label et tabin, Caplm. VII.

Est morte alorh ad-
p lii israel facere malum coram do-
mino. Qui tradidit eos in manus
tabin regis chanaan, qui regnauit in asor et
habuit ducem exercitus sui sfsaram. Ipse au-
tem habitabat in aserorh gentium que sic di-
cebat, quia non ab vno populo, sed a mul-
tis collectis gentibus habitabat, et oppressit
filios israel per viginti annos. Qui damaue-
runt ad dominum. Erat autem delbora pro-
phetes vxor lapidorh, que posuerat tentoriū
suum in monte effraim sub arbore palme, que
dicebatur palma delbore, et ascendebarit ad
eam filii israel in omne iudicio. Que vocauit
barach filium abinoe de cedes, alias cades
de neptalim. Mulier enim iura ad prelium
vocauit virum suum, qui supradictus est la-
pidorh. Creditur enim fuisse idem barach et
lapidorh, quia eade est vtriusque nominis in-
terpretatio. Interpretatur enim vtriusque cho-
ruscatio. delbora vero hebraice apls. Que di-
xit ad eum. Precepit tibi deus israel. Duc ex-
ercitum in montem thabor decem milia de ne-
ptalim et zabulon, ego tradam sfsaram in ma-
num tuam iuxta torrentem cyson. Qui ait.
Nisi veneris mecum non pergam. Qui ait.
Ibo, sed victoria tradetur in manus mulie-
ris. Nunciatum est sfsare, q ascendissent del-
bora et barach in montem thabor ad pugna-
dum. Et congregauit exercitum ad torrentes
cyson, trecenta milia armatorum, vt ait iose-
phus, et decem milia equitum, et nongentos
currus falcatos, et alios currus duo milia, et
centum. Et ait delbora ad barach. Descende,
hac die dabit tibi dominus sfsaram in man-
us tuas. Et descendit cum decem milibus, del-
bora stante in monte ad orationem. Et pter-
ruit dominus sfsaram et vniuersam multitu-
dinem eius. Ventus grando et pluuia irue-
runt in facies eorum, arcus et fundibule inuti-

les fiebant, plurimi de equis suis et curribus
excussi conterebantur. Sicq conuerso in fu-
gam exercitu sfsara de curru ecillens: et fugi-
ens, peruenit ad tentorium label vxoris ab-
ner cinci. Abner enim cum omni domo sua re-
cesserat a fratribus suis, qui habitabat vt di-
ximus in forte iude et retenderat tabernacula
sua in valle semijm iuxta cedes, et erat fedus in-
ter regem asor et domum abner cinci. Porro
sael suscepit fugientem et rogantem vt celaret
eum, et petenti poculum dedit ei lac vt graui-
us obdormiret. Illa vero dormienti clauum
ferreum percussit malleo per vtrumque tem-
pus inmisit vsq in terram. Et barach post
paululum venienti ostendit eum in terra con-
fossam. Et sic impletum est quod dixerat del-
bora, q per mulierem triumphus accideret.
Barach po agens exercitum super asor ob-
uiam venientem tabin interfecit, ciuitate fun-
ditus ejiciens, vt ait iosephus. Cecineruntq
delbora et barach canticum domino, in quo
hortantur victores ad benedicendum deum,
rememorando beneficium quod fecerat do-
minus israeli dum daret legem in terre monti
et pluuia, addedo et quomodo per sangar vt
dicimus quieuerunt hostes a semitis israel, et
quomodo defecerat fortitudo israel, donec sur-
geret delbora, quando nona bella elegit do-
minus, vt mulier de viris triumpharet. Quod
sequitur in cantico, surge delbora et loquere
canticum nō est in he-
breo. Addidit q de Qui primus infestauit
amalech victo in ra- israel in deserto,
phidim ab effraim, ad
est, a ioseph effrayta, et pphetauit eundē postea
vincendum per saul et beniamin. Et comen-
dauit eos qui de manasse et ysachar et zabu-
lon et neptalim cum eis venerant ad prelium
vituperans ruben et gad, et dan et aser, qui no-
luerunt cum eis venire. Quod etiam dicit ru-
ben contra se diuisum, intelligitur q separa-
uit se a pugnantibus, vel q rubenite inter se di-
uisi erant, quibusdam hortantibus vt irerent ad
prelium, alijs dehortantibus. Quare dicit
pugnasse eos i thane iuxta aquas mageddo
intelligendum est regionem esse secus cyson
qui preterfluit mageddon. Hebreus habet i
ramazache, quod interpretatur super altitu-
dinem ca mpi, et significat q in campo vbi p-
liatum est hostibus superiores facti sunt. Quod
autem sequitur stelle pugnaverunt ad pterius

Judicum

syfaram non mathematice intelligendus est, quasi fatali constellatione hoc factum fuerit. Sed quia chorsificationes et fulgura ita d sublimi ferebantur in eos, ac si stelle ruerent, et esset yperboleos: Sequitur, torrens cyson traxit cadauera eorum sicut torrens cadum in, superple traxit cadauera egyptiorum. Cadum in interpretatur antiquorum, et ponitur pro mari rubro, eo quod antiqua miracula ibi facta sunt. Quod sequitur, conculca anima mea robustos. Vox est populi sese adhortantis. Sequitur, Maledicite terre meroth, dixit angelus domini. Meroth fuit vnus de principibus chanaan, delbora pro seipsam dixit angelum domini, vel michael qui preerat israeli. Dixit ut malediceret meroth, quod sonat archanum, id est angelis apostatis, qui aduersabant ei in archano. Postea benedixit label, quoniam fortiter egit, et quiescit terra per quadraginta annos. Et tpe regni defecit apud aragos, et traslatu est in miscenas. Obijt liber pater cui sepulchrum est apud delphos iuxta apollinem aureum. Pingit pro muliere corpus, quia mulieres militantes cum viris habuere in exercitu illum ab illo conditum. Vile tus condita.

De gedeone.

Caplin, viii.

Ecerunt itez fi

li israel malum coram domino, quod tradidit eos in manibus madian et septem annis. Ascendebant enim madian et amalech singulis annis in israel, vastantes segetes eorum, et vnicuersa fumenta trahentes in predam. Cum clamasset israel ad dominum, misit ad eos virum prophetam per quem exprobrauit eis dominus beneficia que contulerat eis, et tamen noluerunt audire vocem eius. Venit autem angelus domini, et sedit sub quercu que erat in effra. Hic est vir quem dominus miserat. Lapis autem super quem sedebat quercus et ager pertinebant ad ioas patrem familie egrum id est honorabiliorum inter alios illius familie. Gedeon pro filius eius timens hostes qui irruebant super terram, in occulto excubabat frumenta in torculari, ut haberet viaticum ad fugam. Iosephus dicit, hoc maximum fuisse delumne propiciationis indicium, quod tunc vire-

retur torculari pro area. Futurum enim per eum erat ut aree replerentur et torcularia. Et ait angelus ad eum. Dominus tecum visorū fortissime. Cui gedeon, Si dominus nobiscum est, cur apprehenderunt nos hec mala. Et respexit in eum dominus in angelo et ait. Vade ego mitto te in hac fortitudine tua, quam scilicet confero tibi respiciendo vel mittendo percuties madian quasi virum vnum. Cui gedeon, Si gratiam inueni coram te non recedam donec reuertar. Et corripit gedeon hedum posuitque carnes et azimos panes in canistro, et misit ius in ollam, offerens ea angelo. Cui angelus, Pone carnes et panem super petram et ius desuper funde. Quo facto tetigit ea angelus summitate virge quam gerebat. Et ascendit ignis de petra et consumpsit omnia. Angelus autem euasit ab oculis eius. Timens gedeon ait. Heu mihi domine, quia vidi angelum dei. Cui dixit dominus. Ne timeas. Non morieris. Eadem nocte ait dominus ad eum. Destrue aram baal quam crepse pater tuus, et nuncius circa eam succide et occide taurum quem saginat idolis, alium pro taurum septennem quem ciues dedicauerunt idolo offeres mihi in holocaustum super altare quod edificabis mihi in summitate petre, super quam ante sacrificium posuisti. Gedeon timens patrem et ciues, cum decem seruis omnia nocte compleuit, et vocauit altare patris domini, et latuit. In crastino ciues dixerunt ad ioas, Educe filium tuum ut moriatur, quoniam fecit hoc. Quibus ille ait, Nunquid veltores estis baal. Si deus est baal vindicet se. Exinde dictus est gedeon serobaal, id est fortitudo baal, quasi fortis contra baal. Igitur madian et amalech transito iordane sederunt in valle lefabel quasi locuste. Spiritus autem domini induit gedeon, vocauitque domum abiez, de cuius familia ipse erat, et ipse misit nuncios ad manassen et aser et zabulon et nephtalim. Qui occurrerunt ei triginta duo milia. Et petijt gedeon signum victoriae a domino in vellere posito in area, si nocte illa vellere complueretur, area sicca manente. Et factum est ita. Et expresso vellere rore conchabimpluit. Sequenti nocte ne casu factum putaretur petijt signum in contrariis, ut area sirigaretur, et vellus siccum esset. Quod factus est. Venit autem gedeon cum suis ad fontem qui dicitur arad. Et ait dominus ad gedeon

m 3

Historia

Populus multus est tecum. ne dicat israel. viribus meis liberatus sum. clama ad populum. Qui formidolosus est reuertatur. Tamen intelligendum est alia tria que mandauit dominus clamanda in populo cum non taculset. que moyses dixit in deuteronomio Qui edificauit domum et non dedicauit eam reuertatur. Similiter. Qui plantauit vineam: et nondum fecit eam comunem. et qui desponsauit uxorem et nondum accepit eam. Et reuersi sunt de populo viginti duo milia. et tantum decem milia remanserunt. Et ait dominus ad gedeon. Adhuc populus multus est. duc eos ad aquas in calore meridiei. et eos qui lambuerint aquam manu et lingua sicut canes exstiterint mans magnanimos separab. Et inuenti sunt tantum ex eis trecenti viri. Et ait dominus. In his trecentis tradam madian in manus tuas. Quibus assumptis. et cibarijs pro numero et tubis. gedeon se certamine dedit. Eadem nocte dixit dominus ad gedeon. Descende in castra madian. et pharan puer tuus tecum. et audies quid loquatur. et confortabuntur manus tue. Dissolutum enim erat cor eius. Qui descendens stetit in partem castrorum ubi vigilie erant. et audiuit quendam narrantem somnium commistioni suo in hunc modum. Videbatur mihi quod panis ex ordeo subcinerici et comestibilis descendebat in castra madian. usque ad tabernaculum. et regis. et subuertit illud. et terre funditus coequauit. Et ait is cui loquebatur. Vile est ordeum inter grana. Forte tabernaculus eorum dicit verillum quod ducebatur. vel habebant tabernaculum in quo idolis suis sacrificabant.

vacuas quoque pharetras portauerunt. Quibus simul complois: terribilis audiebatur sonitus. Quo subito hostes excitati turbati sunt. nec cognoscetes sese plurimi munus vultu neribus ceciderunt. alij in fugam conuersi usque ad bersecha. Viri autem de nephtalim. et aser et manasse qui redierant conclamantes persequerantur madian. Effraim quoque descendit in occursum fugientium et occupauit iordanem usque berthara. et occidit duos reges madian oreb. et zeb. Oreb in petra quadam. zeb vero in torculari. Et vocatum est nomen loci illius torcular zeb et nomen alterius petra oreb. Que modico apice littere differt a nomine oreb. unde aque fluxerunt per manum moysi. Et forte differentia est in interpretatio ne. Et portauit effraim capita regum ad gedeon. et irascentes dixerunt ad eum. Cur contempsisti vocare nos ad pugnam. Qui ait. Ne forte indignaremini. Velior est enim racemus effraim vindemijs abiez. sed et in manus vestras dati sunt reges madian. Quid tale facere potui sicut vos fecistis. Quo audito requieuit spiritus eorum. Transiitque gedeon iordanem cum trecentis viris. nec poterat persequi fugientes pro lassitudine. Et ait ad viros sochor. Obsecro date nobis panes ut possimus persequi zebec et salmana. Qui negauerunt ei et subannauerunt eum. Idipsum responderunt ei viri phanuel petenti panes ab eis. zebec autem et salmana in valle quiescebant: nil aduersi suspicantes. cum duodecim milibus tantum cessis de exercitu centum viginti milibus. Gedeon autem repente intravit super eos. et turbato exercitu eorum duos reges comprehensos secum reduxit. Et reuertens apprehendit puerum de sochor. et quiescit ab eo nomina sentorum de sochor. Et descriptis ei septuaginta septem viros quos spiritus et tribulis comminuit. tanquam auctores prescrite subannationis. Turrim quoque phanuel subuertit. occisis habitatoribus ciuitatis. Tunc rediit in effra regionem suam dixit zebec et salmana. Quales erant viri quos occidistis in monte thabor. Qui dixerunt. Similes tui. Et ait eis. Fratres mei erant veterini. Et ait primogenito suo. Interfice eos. Qui non eduxit gladium. timens quod puer erat. Surgens gedeon occidit eos. Et dixerunt omnes filij israel ad eum. Dominare nostri tui et filij tui. et filius filij tui. Quibus ille. Non dominas

Iudicum

bor vestri nec filius meus, sed dñs dominas
bitur in vos. Unū postulo a vobis date mē
hī in aures aureas d' preda. Quis dederūt. Et
fuit pōdus auri mille et septingenti sicti. Et fe
cit ex eo gedeon ephod, et posuit illud in cui
tate effra, et fornicatus est omnis israel in eo.
Et factū est gedeoni et omni domui eius i rui
nam. Per ephod qd est dñgñus indumentū
pontificis: intelligit qd gedeon fecerit omnia
indumenta pōtifficalia, et fecit in effra taberna
culū et altare preter illud qd erat in sylo. Et
factus est sacerdos, et imolauit sup illud ho
stias dñi. Quāobrem offensus dñs omnem
domū eius fere deleuit. Habuit em septuagi
ta liberos de vxoribus, et vnū naturalem abi
melech d' p' cubina dyhoma, quā habebat in
sichem. Hic occidit
omnes fratres suos p'
ter vnum. Et quiescit
terra quadraginta an
nis quibus p'fuit ge
deon. Qui mortu' est
in senectute bona, et se
pultus est in sepulchro patris sui in effra.

Incidentia.

Temporibz gedeonis mercuri' inuenit si
ringas, trahens h' nomē a siringa vxore cath
mī, et armonica, que ppter zelū armonie a vtro
suo recesserat. Inuenit etiā liras hoc mō. Re
perit etiam conchā testudinis mortue et putre
facte, cui' heruli arētes et extensi in ore cōche
ad aurā tenuem sibilū reddebāt. Incertū est
autē quis fuerit iste mercurius, vtrū hermes
an trimegistus philosophus an mercuri' mī
nor. Tres em legunt fuisse s'm iosephum. Li
rus condita est ante templū hierosolimorū
annis ducentis quadraginta. Dedalus, aues
fecit metallinas q's volare fecit artificiose spi
ritu incluso. Dicitur etiā fecisse simulachra se
mouentia. Primus em oīm pedes statuarū
a se inuicē separauit, alijs pūctim eos fabri
cantibz. Qui cū filio in naue fugiens, ppter in
uestigabile fugā pennīs auolasse estimat' est.
Argonautarū historia facta est. Ophēclar'
habitus est. Qui discipulus fuit museus. Li
nus magister herculis claruit. Vinos credi
tur cretensibus legem dedisse, quod plato ne
gat. ydram p'o callidissimū fuisse sophistaz al
ferit plato.

De abimelech,
Capit. IX.

Est mortem ge

p deonis filij israel fornicati sunt cu
balaam, nec fecerūt misericordīā cū
domo ierobaal. Ascendit aut abimelech in si
chem ad omnē cognationē matris sue et ait.
Cōsiderate q' os vestri et caro vestra suz. Lo
quimini ad omnes vros sichem in hūc mo
dum. Quid vobis mel' est, vt dominent' ve
stri septuaginta vtri filij ierobaal, an vt domi
netur vnus vtr. Et locuti sunt de eo ad omnē
populū, et inclinauerunt cor populī post ab
imelech, et iurauerunt ei omnes in fano baal.
Quāobrem vocatū est deinceps idolū baal
berith. Berith em coniurationem sonat. Et
tollētes de fano, lxx. pondo argenti dederunt
ei. Qui conduxit ex eo vros inopes et vagos
et ascendens in effra occidit omnes fratres su
os super lapidē vnu, excepto vno ioathan.
Tunc omnes sichimite constituerūt abime
lech regem iuxta quercum in sichem. Si
querit' quomodo ergo saul primus dicit' rex
in israel. Potest dici hoc dictum esse propter
regnum vniuersale hic autem tantū regnauit
in sichimite. Quod cum nunctatū esset ioa
than, stetit in vertice montis garram, vel gar
sim, et exclamauit ad omnes sichimitas q' cō
uenerant ad diem festum baal. Audite me vi
ri sichem. Ierunt ligna siluarum vt vngerent
regem supra se, et dixerunt oliue, Impera nos
bis. Que noluit deserere pinguetudine suam
qua dii vtunt' et homines. Idipsum dixe
runt ad ficum, que noluit deserere dulcedine
fructus sui. Idipsum dixerunt ad vitem, que
noluit deserere vinū quod letificat deū et ho
mines. Dixeruntq' ad rānū. Impera sup nos
Qui respondit. Vēte ergo et requiescite sub
vmbra mea, alioquin egredietur ignis de rā
no, et deuoret cedros libani. Est autem rānū
nus genus rubi quod vulgo senticē appellāt
asperū nimis, et aculeatum sicut sentes. Iose
ph' dicit hoc inter ligna habere naturā igne
proferendi. Tūc exposuit eis paradigma di
ces. Interfecistis filios ierobaal, et filiū an
cille ei' sup vos constitulistis regem. Si recte
egistis cum ierobaal, et domo et filiis eius,
recte sit vobis. Sin autem peruerse: egredi
atur ignis de abimelech, qui deuoret ipsū et
vos. Que cū dixisset aufugit. Factū est au
tem cū regnasset super sichem tribus annis
abimelech, dedit ei dominus spiritū malum

m 4

Historia

aduersus eum, et expulerunt abimelech ab yre
be et a tribu. Qui exercebat latrocinia super eos
agens predam ex eis. Tempore quo vindemi
arum intrauit gaal cum fratribus suis in si
chem. Quo descendente ad eos, descenderunt
sichimite vineas, vinasque calcauerunt, et ingressi
si fanum dei sui inter epulas et pocula male
dicebant abimelech. Gaal quoque dicebat. Quis
enim est abimelech vsusurarius eius. Nunquid
non est sed spurius. Et addidit. Utinam da
retur populus hic in manu mea ut auferrem
abimelech de medio. Zebul quoque quem fece
rat abimelech principem in ciuitate: cum nun
clauit abimelech omnia. Surrexit itaque abime
lech cum exercitu nocte, et tetendit insidias in
tra urbem. Egressusque est gaal mane et zebul
cum eo steterunt in porta. Cumque ascendisset
abimelech cum exercitu, dixit gaal ad zebul. Ec
ce de montibus multitudo descendit. Cui zebul.
Umbras montium vides, quasi hominum capi
ta, et hoc errore decipis. Rursus quoque gaal.
Ecce populus quasi dimidium terre descen
dit. Cui zebul. Ubi est os tuum nunc quo con
tra abimelech loquebaris. Egredere et pugna
contra eum. Qui pugnavit et victus est, et fu
gatus recepit se in urbem. Zebul autem expul
sit eum et socios eius. Sequenti die abime
lech expugnauit urbem, interfectis habitato
ribus eius, eamque destruxit ita ut sal in ea dis
pergeret. Habitantes quoque in turre sichimorum
ingressi sunt phanum dei sui, quod locus mun
tis erat. Ioseph tamen dicit profugos per uin
clam congregatos supra petram munitissimam
et nitentem eam munire vel murare. Quod vi
dens abimelech ascendit in montem selmon et per
scilum ramum ferens, dixit sociis. Facite quod
ego ago. Qui tollentes ramos et circumdan
tes presidium succenderunt illud, et igne et fu
mo perierunt in eo mille viri, preter mulieres
et paruulos. Et recedens inde abimelech ob
sedit oppidum thebes. Erat autem tunc in me
dio in qua receperant se thebite. Et nota quod a
thebis egyptiorum dicunt thebei. A thebis
grecorum thebani. A thebe iudeorum thebi
te. Cumque abimelech expugnaret turrem, et igne
supponere niteretur mulier fragmen mole la
dens desuper, fregit cerebrum eius, qui ait ar
migeri suo. Percute me ne dicar interfectus
a femina, qui interfecit eum. Hanc pestem di
xit iosephus accidisse effraitis, eo quod iurgati

sunt aduersus gedeonem ad aquas fordanis.

Incidentia.

Eodem tempore corus inuentus est in gre
cia, quod instrumentum dicit strabus pelles
esse cum duabus ciculis, per alteram inspira
tur, per alteram reddit sonus. Et scribitur fin
quosdam sine aspiratione, pro voce autem
canentium et mensura et vento cum ch aspi
rato.

Detbola.

Capitulum. XX.

De abimelech

Indicauit israel thola de isachar fili
li phua patris abimelech, nec mo
neat te phua et ioas fratres esse cum alter de
isachar alter de manasse ori fuerit. Filij enim
fuerunt vni matris, et duorum patrum, de diuersis
tribubus. Sic indicauit israel in sanis, xxij. annis
et mortuus est.

Incidentia.

Eo tempore hercules antheum vicit in pa
lestra, et illum vastauit, bellum fuit inter laphi
tas et cetiauros, quos palefactus in libro de in
credibilibus nobles fuisse describit equites
thessalorum. Priamus filius laomedontis
regnauit in troia. Androgeus athensis dolo
interficatur. Theseus in agone minothaurum
occidit, propter quod athenienses pueri tributa
rij a pena liberati sunt. Fuit autem minothau
rus vir quidam inhumanus et valens in pa
lestra magistratus minois. Unde et sic dictus
est, quasi minois taurus, id est minois carnis
sepe.

De latrone galaadite et morte eius.

Capitulum. XXI.

De tholaz ia

Indicauit israel, xxij. annis ha
bens triginta filios quos fecit
principes, xxx. ciuitatum, quas vocauit no
mine suo aiothiaz, id est, oppida latronum et mortui
us est.

Incidentia.

Eo tempore thecius rapuit helenam, quam rura
sus receperunt fratres eius castor et pollux, ca
pta matre thesele, eo peregre profecto philistinus
scribit a clulio ttrijis 3020 et kartagine kartagi
nem condita. Carmetis nimpha lras latinas
inuenit.

De iepre.

Capitulum. XII.

Judicum

Zerū filiū israhel

1 seruerūt idollis circūstantium gen-
tium, et tradidit eos dñs in manus
philistim et amon. Et afflicti sunt uehemen-
ter. xviij. annis. omnes qui habitabāt trās ior-
danē in terra amorrei. Amonite quoq; ior-
da ne trāsmissio vastabāt iudā et beniamin et ef-
frain. Qui afflicti clamauerūt ad dñm. Qui
cum dure respondisset eis. ite et inuocate de-
os quos elegistis. piecerunt omnia idola de
finib; suis. et doluit dñs sup miserias eorum.
Cōgregatq; sunt filiū israhel in masphat con-
tra amonitas qui fixerant tentoria in galaad.
Fuit eo tēpore iepte galaadites vīr fortissim⁹
pugnator. sed filius meretricis. Hic habuit
vxo-rem de galaad. de qua suscepit filios. Qui
cū adoleuissent. elecerūt eū tanq; spurium. di-
centes. Nō poteris esse heres in domo pat-
ris noster. Et abiit in terram rob. Et cōgregati
sunt ad eū vīri inopes. et latrocinantes. et eū
quasi principē sequebant. Descenderūtq; ad
eum maiores natū de galaad dicentes. Esto
princeps noster. et pugna contra filios amō.
Qui ait. Hōne vos estis qui odistis me et cie-
cistis. Qui dixerūt. Nō odimus te. nec veni-
mus vt psequamur te. sed vt sequamur te. Et
ait iepte. Iurate ergo mibi. Et iurauerūt. Et
ascendēs cū eis in masphat. humiliavit se co-
ram domīno. et factus est princeps populi.
Et misit nuncios ad regē amon in hec verba
Eti de terra mea. cur vastas eā. Qui respon-
dit. Tulit israhel terram meā cum ascenderet o-
egyptro et recepi eam. Cūq; iepte dixisset eam
ture bellī acquisitā et multo tempore possessā
ccc. annis noluit acquiescere amon vt exiret.
Et ait iepte. Iudicet hodie dñs inter israhel et
amon. Et factus est spiritus dñi super iepte.
et egrediens ad pugnā votum vouit dño di-
cens. Si tradideris filios amon in manus
meas. quicūq; de domo mea primus occur-
rerit mibi reuerenti: eum holocaustū dño of-
feram. Et percussit iepte filios amon plaga
magna nimis. et humiliati sunt corā filiis isrl.
Reuerenti aut iepte in masphat. occurrit ei
vni genita filia eius cum tympanis et choris.
Qua vīsa scidit vestimenta sua et ait. Veu fi-
lia decepti me. et decepta es. Aperui os meū
domīno cōtrate. Filia vero nō dolens i hoc
casu. p victoria patris ait. Fac mibi pater qd
cūq; pollicitus es. Hoc solum precta mibi

vt duob; mensibus circūeam montes. et plā-
gam vīrginitatem meā cum sodalibus meis.
Et ait pater. Vade. Et expletis duob; men-
sibus redijt ad patrem suū. et fecit ei sicut vo-
uerat. Et inde mos increbuit in israhel. vt an-
nuatim veniant filij israhel. et plangent filiam
iepte quattuor diebus. Arguit ioseph⁹ iepte
quia obtulit holocaustum non legitimū nec
deo carum. Quid si canem obtulum habuiss-
set. imolasset eum domīno. Fuit ergo in vo-
uendo stultus. et in soluendo impius. Potu-
it tamē ante votum esse bonus. quia intruit su-
per eum spiritus domīni. et etiam post votū.
Nam et apostolus ponit eum in cathalogo
bonorum. Quidam tamen excusantes eum
familiarī consilio spiritu sancti dicunt eum h-
fecisse. Tūc venientes ad eum effraite dixerūt.
Cur contempsisti nos vocare ad pugnā. In-
cendemus domū tuā. Qui ait. Vocavi vos
et venire nolulistis. Et vocatis vīris galaad
pugnauit cōtra effraim. Occupauerūt autē
galaadite vada iordanis. Cūq; venisset ad
eos quidā fugiens de effraim. et obsecrans
vt permitterent eū transire. dicebant ei. Nun-
quid effraiteus es. Quo dicente nō sum. Inter-
rogabant eū. Dic ergo theboleth qd inter-
pretatur spica. Qui respondit. theboleth. ea-
dem littera. spicam exprimere nō valēs. Sta-
timq; iugulabāt eū. Et ceciderūt eo tempore
de effraim. xliij. milia. Et nota q; effraite⁹ pon-
tur hic p effraita. Effraiteus em. p se dicit be-
thleemita. Et iudicauit iepte israhel. vij. annis
et mortuus est. et sepult⁹ in ciuitate sua sebethi
que est in galaad. Hic ab etate moysi vsq; ad
seipm ait cōputari annos. ccc. Annis his nō
addunt decem et octo anni afflictionis qui p-
cesserant.

Incidentia.

Eo tpe hercules flāmis se iniecit. Nam in
morbū inciderat pestilentē.

De abessan.

Caplin. xiii.

Est iepte iudi

p israhel abessan vel essebon bethlee-
mita de iuda septē annis. Eo tem-
pore agamennon regnauit mīcenis. Vene-
rans lacedæmonie.

De abllon.

Caplin. xiiii.

Est abessā abi

p lon zabulonites iudicauit isrl annis

Historia

decem. Hic cū decem annis suis in. lxx. inter
pretibz nō habet. Pro quoz damno supple
do eusebius iosepho filio nūn samueli z saul. q
rum annos scriptura sacra nō dicit plures an
nos qz in iosepho legebat annotauit. qrenus
ab egressu isrl ex egypto vsqz ad edificationē
templi. cccc. z. lxx. annoz summā quā scrip
ta pōcat haberet.

Incidentia.

Eo tpe alexander helenā rapuit bellū de
cennale surrexit. Denon z amazones prias
mo tulere subsidū.

De abdon.

Caplm. xv.

Est abilon ab dō the
cutes de

effraim iudicauit israel. viij. annis
Sub his tribus iudicibus nō re
cessit israel a dño. z quiescit terra. Et ideo nil
memoriale fecisse legunt. Tamen quidā tra
dunt sub abdon cladem factam in bentamin
pro vxore leuite.

Incidentia.

Huius anno tertio capta est troia. z fluxe
runt vsqz ad primā olympiadez anni. cccc. vi.
Tunc greci ad gloriā victorie sue ceperūt an
notare tēpora sua sic. Anno a captiuitate tro
ie. Incepta olympiade deinceps annotauerūt
tempora iuxta numerum olympiadum. Tan
dem romani flores

annotauerūt tempo
ra sic. Anno ab vrbē
condita. Ultimo chri
stiani annotāt sic. An
no ab incarnatiōe do
mini. Capta troia me
nelaus z helena deue
nerunt ad thuoziū re
gem egypti quem ho
merus polibum vo
cat. Anno tertio a ca
ptiuitate troie vel qn
to vt quidā volūt re
gnauit enecas tribz an
nis in italia. i. qua pri
us regnauerant. ian
nus. latinus. annis circiter. c. l.

De sampson.

Caplm. xvi.

Sampson filii isra

el peccauerūt coraz dño. z tradidit

eos in man^u philistinorū qdraginta annis a
qua seruauit hoc mō liberati sūt. Fuit vir q
dam de stirpe dan. noie manue. habēs vxorē
pulcrā. sed sterile. Cui sepe orātū in agro p ste
ritate amouēda: apparuit ei angel^u z ait. Cō
cipies z paries filiū caue ne comedas aut bl
bas deinceps nisi iu
pta legē nazareorum.

Filius eniz tuus erit
nazareus del ex tēro
matris z deinceps tpe
liberabit israel. Alla
littera. Et dicit sam
pson robustus libera
tor israel. Que cū om
nia idicasset viro suo
z cōmendasset angeli
pulcritudinē. contri
stus est vir. quia zelo
tes erat. z vt mīniga
ret irrationabilis viri
tristitiam. p̄sultit vt
ambo orarent dñm. vt iterū ventret angelus
ad eos. z instrueret vtrūqz de puero. Et ap
paruit iterum angelus vxori. Que cū voca
set vtrum. ait manue ad eum. Tu ne es quis lo
cutus es de puero. Cui angelus. Sum. Cui
manue. Quid vīs vt faciat puer. Et ait ange
lus. Nazareus erit omni tēpore vite sue. At
tulitqz manue hedum z panes. Cui angelus
Non comedam. Si vīs offerre offer illa do
mino. Et ait manue. Quod est nomen tuum.
Cui angelus. Cur queris nomen meū quod
est mirabile. Et obtulit manue que tulerat su
pra petram dño: qui facit mirabilia. Et ascen
dit angelus in flamma ignis nec vltra appa
ruit eis. Et intelligens manue esse angelū dei
ait. Dormiemus. quia vidimus dominū. Cui
mulier. Nequaquē. Nam accepit domin^u hos
locustum a nobis. z indicauit q futura sunt
Natumqz filiūz vocauerunt sampson: quod
sonat robustum. Crenitqz cito puer: adeo vt
tam propheta futurus agnosceretur. cepit
qz sp̄ritus domini cum eo esse in castris dan.
Id est. in exercitu tribus sue. vel locus est in
quo prius habitauit sampson. z est dictus ca
stra dan p anticipatiōē. Plondū em tribus
dan p̄p̄iam habebat sortem.

Quomodo sampson interfecit
leonem.

Caplm. xvii.

Caplm. xvii.

Iudicum

Ascendit igitur

D sampson in thamnata philisteorum
ut videret solennitatem que ibi age-
batur. Et visam ibi virginem percipuit, atque
patri et matri. Accipite mihi quod vxorem thama-
nae, quod complacuit oculis meis. Qui dixerunt.
Cur negligis filias fratrum tuorum? et transis ad
fillas incircumcisorum? Rescietes quod res fieret a
domino. Cumque descenderent cum eo apparuit ei ca-
pulus leonis in vineis oppidi. et irruit in eum
sampsom in spiritu domini, nihil habens in manu.
et dilaceravit eum frustatim, quasi hedum capra-
rum. et hoc parentibus non indicauit. Desponsa-
taque sibi vxore, cum post aliquot dies rediret ut
acciperet eam, declinauit ut videret cadaver le-
onis. Et ecce apes erant in ore leonis, et fau-
mellis quem sumptum comedit in via. deditque
partem patri et matri et comederunt, partem quoque
sponse tradidit. Cumque thamnatae diues essent i
epulis nuptiarum, timentes robur iuuenis dede-
runt ei, xxx. iuuenes robustos, sermone quasi soci-
os, opere vero custodes, ne quid forte vellet co-
mittere crescente puluorum satietate. Quibus ait
sampsom. Propono vobis pbleuma, quod si sol-
ueritis mihi infra septimum diem puluim dabo
vobis, xxx. sindones et totidem tunicas, alioquin
vos dabitur mihi totidem. Qui dixerunt. Pro-
pone. Ait quoque sampsom. De comedere et
uita cibum et de forti egressa est dulcedo Ioseph
alta ponit verba. Qui cuncta deuorat cibum de
se genuit suauem, licet ipse sit insuauis. Nec po-
tuerunt per tres dies, propositionem soluere. Cumque ad-
esset dies septimus dixerunt sponse. Blasphe-
ma tuo, ut indicet tibi pbleuma et indica nobis.
alioquin incendemus te et domum patris tui. Que
sollertatibus virum flendo dicebat. Quidisti me, et ideo
non exponis mihi. Septem igitur diebus puluim fle-
bat apud eum. Sed quando septem diebus flebat cum
supra dictum sit septimo die coniugium venisse ad
eam iuuenes. Potest dici. Cumque adesset dies septi-
mus, id est cum adhuc esset dies inter septem pri-
mus. Quod ideo determinatum est, ne putaretur
post tres dies venisse, de quibus dictum erat quod
non poterat soluere, propositionem per illos tres
dies. Potest etiam aliter dici. Cumque adesset die-
bus septimus, id est, appropinquaret, sed non dum
esset, ut dictum sit adesset quasi iuxta esset, et ita
post tres dies inquisitiois eorum quarta die
venierunt ad eam et locuta est viro suo. Quod autem
dictum septem diebus fleuisse hoc est in illis septem

non per illos. Quidam tamen corrigunt ita.
Cumque adesset dies unus. Quod ratio scripto-
ris reor factum, qui videns septem abbreviatum
estimauit legi unum. Tandem die septima cum ei
molesta esset exposuit, que statim indicauit ci-
uibus suis. Et illi die septimo ante solis oc-
casum dixerunt sampsom. Quid dulcius mel-
le, quid fortius leone. Qui ait. Quid dolosius
muliere. Si non arassetis in vitula mea, non
inuenissetis propositionem meam. Et irruit spiri-
tus domini in eum, et descendit ascalonem, et ibi percus-
sit triginta viros quorum allatas vestes dedit
pronubis suis. Et iterum sampsom rediit in do-
mum patris sui. Vxor autem eius nupsit uni de
pronubis suis. Cumque dies triticee messis in-
starent venit sampsom visere vxorem suam se-
rens hedum. Cumque cubiculum eius vellet in-
trare prohibuit pater dicens. Putaui quod odif-
ses eam, et tradidi eam amico tuo. Sororem
habet que pulchrior est ea, sit tibi, pro ea vxor.
Cum sampsom. Ab hac die non erit culpa in
me contra philisteos. Facta enim vobis ma-
la. Et cepit, ecc. vulpes et iungit caudas cau-
dis, et faces ligauit in medio, quas igne suc-
cendens dimisit eas discurrere et incenderunt
segetes philisteorum intantum ut vineas quo-
que et oliuetas ignis consumeret. Palestini sci-
tes opus esse sampsomis, vxorem eius et pa-
rentes combusserunt tanquam mali bul-
atores. Et ait sampsom. Adhuc expectam vlti-
onem et quiescam. Et percussit eos plaga gra-
ui, ita ut stupentes suram femoris imponerent.
Lxx. interpretes dicunt ita. Percussit alie-
nigenas sampsom, tibiham super femur, quod
ad patorem sensum reducitur, id est, tam mi-
rabiliter, ut stupentes tibiham unius pedis su-
per femur alterius ponerent. Tamen quia ti-
bibus incedimus, et super femur sedemus, qui-
dam exponunt sic. Percussit tibiham super fe-
mur, id est, pedites propter sedentes in equo. Et
habebat sampsom in spelunca petre etiban,
quasi in loco munito.

Quomodo interfecit multos cum
mandibula asini.

Capitulum. XVIII.

Incascenden

Et res philistei in terram iuda castra
metati sunt in loco qui postea dice-
tur lebi. id est, maxilla. Et dixerunt ad eos vi-
ri iuda. Senil vestri sumus cur ascendistis

Historia

aduersus nos. Qui dixerunt. Ut ligem⁹ sam-
psonem. Et ascenderunt tria milia de iuda ad
sampsone. et culpantes eum dicebant. Nescis.
alias nostri. q. philistei imperet nobis Veni-
mus vt ligem⁹ te. et tradamus philisteis Qui
ait. Iurate ne me occidat. Et iurauerunt. Et
pmisit se ligari duobus nouis funib. Qui eum
traheret eum et vociferaret philistei p gaudio. Ir-
ruit spūs dñi in eum. et dissoluta sunt vincula ei⁹
vt lina stupe lince. l. vt filia lina toru putam-
ne ad ardore ignis. Tollenzq mandibulam
asini iacentē in terra. interfecit in ea mille vi-
ros. alijs in fugā versis. Et exultās sampson
cecinit metricē. In maxilla asini. in mādib.
la pulli asinae delevit eos. et percussit mille vi-
ros. Hebreus habet. In maxilla asini hemor.
Hemorq sonat cumulū de cumulis. h est in
maxilla asini feci cumulū de cadaverib. mor-
tuoꝝ. Et plectit mandibulā et vocavit nomen
loci ramathai. v. ramathlebi. qd est eleuatio
maxille. Rama enī excellūm sonat. Et situit
ad mortē. qd factū esse tradūt hebrei. qz dedit
sibi gloriā et nō deo. et clamavit ad dñm. Ob-
secro dñe en mortuoꝝ et incidā in manus incti-
cūctioꝝ. Et aperuit dñs molarē dentē in ma-
xilla asini. et egressi sunt aque. quib. hausit vi-
res recepit. Et mutato noie p̄loꝝ. dictū ē no-
men loci fons iuocātis de maxilla. Cūq nō
timere philisteos. abiit i gazā. et vidit ibi mu-
liere meretricē. et ingressus est ad eā. Quo co-
gnito palestini posuerūt custodes i porta ci-
uitatis vt exeuntem mane occiderēt. Sam-
pson p̄o media nocte surgēs. ambas fores ap-
prehēdit cū postib. suis et sera. et in humer. su-
is portauit in vertice mōꝝ q respicit hebron.

Quo tandē deceptus fuit sampson.
Capit. XIX. et. XX.

Isthecam

P q erat in mōre sozech. Et est sozech
locus vel gen⁹ vitijs. Et venerūt ad
eam qnqz satrape. l. nobiliores philistinorū
dicētes. Disce ab eo i
quo habeat vires. et
quō valeam⁹ eū vin-
cum affligere et dabi-
mus tibi singulū mil-
le centū argēteos. qd
est. v. milia. d. Quidā
tamē distinguūt ita.
Dabimus tibi singlū

Dis ei mlier fere na-
turalr amara et leuis
Vñ adā. Quid leu⁹
flāma flamen. Quid
flāmine fama. Quid
fama. mulier. Quid
muliere nubil.

mille. c. argēteos. Et blandita est dalila sam-
psoni. Qui rñdit ei in dolo. Si septē neruice
is funib. nouis et adhuc humētib. ligat⁹ fue-
ro. ero sicut ceteri hoies Quos ioseph⁹ palmi-
tes vineaz recentes dicit. Et attulerūt ad eaz
septē funes. qbz doz⁹
mientē ebrū colliga⁹ Ebrū dñe nō vino. sz
uit latētib. apd se phi- amore. Vñ latiatum
listels. Et clamauit alit legē nazareoz. ex
mlier Philistei super cessisset añ cōsuram et
te sampson. Qui ru- recessisset ab eo dñs.
pit vincula q̄ stupea

Idipm factū est scdō. de septē nouis funib.
Cū autē tertio septē crines capitis ei⁹ circūli-
gatos licio et clauo terre infixisset. exultat⁹ ab
ea sampson. extraxit clauū euz crinib. et licio.
Cūq molesta eēt ei dalila. et deficeret aia ei⁹
ad mortē. aperuit ei veritatē dicēs. Nazare⁹
sum ab vtero matris mee. Si rasum fuerit ca-
put meū. recedet a me fortitudo. Tūc dalila
reuocauit satrapas. vt ventrēt cum pecunia
quā pmiserāt. At illa dormire fecit eū sup ge-
nua sua. et p tonsozem rasis septē crines ei⁹.
id est. omnes. Vel qz nouacula ascēderat su-
per caput ei⁹. etiā p solis septem rasis domi-
nus recessit ab eo Tūc abiecit eū mlier. Quē
cū apprehendissent philistīm enuerūt oculos
ei⁹. et circūduxerūt eū p terram. et apud gas-
sam clausum in carcere molere fecerūt quasi
seruili opere eū assilgentes. Hebrei tamē tra-
dunt. qz philistei cogē eū dormire cū mu-
lierib. robustis. vt ex eo sobolem robustā sus-
ciperent. Procedente tpe cum capilli ei⁹ re-
nasci ceperāt. cum adesset publica solennitas
ingressi sunt p̄ncipes fanū suū vt immola-
rent magnifice dagon deo suo. qz tradidit in
imiciū i man⁹ eoꝝ. Cūqz letarēt p̄uluātes. ad-
duct⁹ ē sampson. vt añ eos luderet. et ei illude-
rēt. Stabat autē int̄ duas colūnas qbz dom⁹
innitebat. Et ait puero regenti se. Sine me
vt tangā columnas. et paululum requiescas.
Et apprehendens vtrāqz columnā manib. suis
ait. Vortat anima mea cū philistīm. Et cō-
cussis columnis. cecidit domus sup omnes.
et multo plures interfecit moriens qz viuis.
Et perierunt p̄ter conuuias circiter tria mil-
lia vtriusqz sexus qui ludentem expectabant
de tecto. Tullitq euz vniuersa cognatio ei⁹
et sepelierunt eum in sepulchro patris sui. Et
iudicauit israel vīginti annis. Hactenus su-
dicum liber tempora signat. habēs annos du-

Judicum

centos nonagintano
uē z iudices, rui, pre-
ter sangar z barach,
bel, ysaac, ezechias, sampson. In nouo duo,
iohannes. z iesus.

Incidentia. Caplm. XXI.

De tēpore ascaⁿⁱ

bā cōdidit secundus rex latino:ū.
Palefactⁿⁱ in libro incredibiliū tra-
dit vltiē in trierim cirenoz fugisse scillā spo-
liare hospites solitam. Sirenes quoq; mult-
eres fuisse, q̄ decipiebāt nauigātes.

Demitaba. Caplm. XXII.

Equitur histo-

ria de idolo miche. Hunc autē euē-
tum z alterū de yrore leuite dicit
sephus dngisse post mortē iosue. z ante orho-
niel cum plurimū peccasset coram dño israel
et tradidisset eos dñs in manus chanancoz.
Qui abstulerūt inde ascalonem, z accaron, et
multas vrbes in campe tribu, z ipsos dant-
tas expulsos in montē fugere compulerunt.
Eo tpe fuit vir de monte effraim nomine mī-
chas, qui suscepit a matre sua mille centū ar-
genteos vortuos. Et fecit ex mandato matr-
sue ex eis ephod z teraphim, id est, vestem sa-
cerdotale z idola. Et separauit eis ediculā in
domo sua, z impleuit manū vnus filioz suo-
rum, z factus est ei sacerdos, z inuestiuit eum
sacerdotio p aliquid appositū in manu eius,
vel impleuit manū eius, id est, sepe obtulit ei
tanq; sacerdoti. In dieb; illis nō erat rex in is-
rael, sed vnusquisq; qd sibi rectū videbat fa-
ciebat. Fuit autē alter adolescens bethleem-
ita cognatus miche z leuita sed pauper. Qui
voluit peregrinari ybiq; comodū sibi rep-
perisset. Cūq; declinasset in domū miche, co-
gnita causa vie eius, pstituit eū sibi sacerdotē
instituens sibi p singulos annos decē argen-
teos, z vestē duplicē pter vltum. In diebus
illis tribus dan querebat sibi possessionez, et
miserunt quinq; viros vt explorarēt terrā in
qua possent habitare. Et intrantes domum
miche, z requiescentes in diuersorio leuite, Cū
q; considerassent vestes z idola abierūt z ve-
nerūt lachis. Et videntes locū yberem z ma-
gnarū opum, z habitātes in ea sine timore, et
imbelles reuersi sunt ad fratres suos, z dixe-

runt. Eamus z possideamⁿⁱ terrā quā vidimⁿⁱ.
Nullus erit labor. Et pfecti dante sexcenti vi-
ri armati, primo manserūt in cartharim lu-
de, qui locus ex eo dictus est castra dan, alⁿⁱ
eodē nomine dictus est, de quo diximus in
sampsone. Tertius eodē noie dictus est, vbi
icroboam sacrificauit vitulos. Cūq; trāssēt
iuxta domū miche, intrauerūt quiq; predicti
viri vt tollerēt vestes z idola. Cūq; sacerdos
acclamaret, dixerūt ei, Veni nobiscū. Veliⁿⁱ
est tibi vt sis patⁿⁱ in vna tribu, q̄ in domo vni-
us viri. Et abiit cū eis ferens secū omnia. Cū
q; insequerēt eos mīchas cū omni domo sua
videns eos fortiores z minātes sibi mortem
reuersus est. Illi pō cū mulierib; z paruulis
et lumētis z vniuersa suppellectili sua venerūt
ad populū lachis, z pcusserunt eos z vrbem
incenderunt. Et struxerūt sibi ciuitatē: nō p-
cul a libano. z iuxta fontes iordanis circa ma-
ximū campū sidonis in regiōe roob. Et appel-
lauērūt eam dan que prius lachis vocabatⁿⁱ.
posuerūtq; sibi in deū idolū miche toto tēpo-
re quo fuit domⁿⁱ dei in sylo. Jonathan pō fi-
lium gerson de genere moyſi, z filios eiⁿⁱ sta-
tuerūt sacerdotes in tribu dan vsq; ad diē ca-
pitulātis sue. Cūq; replicet hystoria, in dieb;
illis nō erat rex in isrl. videtⁿⁱ sentire iosepho
qui dicit hoc factū quod sequitⁿⁱ circa tempo-
ra eadem contigisse.

De yrore leuite. Caplm. XXIII.

Vit vir leuita

habitas in latere montis effraim
habēs yrore de bethleē, que tra-
to viro suo redijt in domū patris sui in beth-
leem. Secutus est eā vir suus cū puero suo z
duob; asinis, recōciliatus est yrore. Quarto
autē diē cū regredi vellet tenuit eū socer vsq;
in crastinū. Quinto diē sumpto cibo circa me-
ridiem egressus est ducens secū duos asinos
onustos z paruinā. Sic em quādoq; yroz
dicitⁿⁱ. Et vt videtⁿⁱ velle iosephⁿⁱ luna quinta i
faustū iter arripuit. Cūq; trāssēt iuxta sebo-
diē declinante noluit ingredi oppidū gentis
aliene. Et transiit in gabaa que est in tri-
bu beniamin, z nullo eū recipiente sedebat in
platea. Et ecce senex rediens d agro qui erat
in monte effraim z aduena habitabat in ga-
baa. Qui introduxit eos in domū suam. Et
cenantib; illis venientes viri ciuitatis filij be-
lial dixerūt ad dñm domus, Educ virūz qui
n

Historia

ingressus est ad te vt abutamur eo. Tamen iosephus dicit. non venisse eos p eo. sed vt rape-
rent vxorem eius. Cum autē obtulisset eis se-
ner filiam virginē z vxorē viri p viro. eduxerunt vxorē viri. Qua cum tota nocte abusi es-
sent: dimiserunt eam mane. que rediēs ad ho-
spitium expirauit ante ianuam. Et ferens vir
eius cadauer in asino rediit in domū suam. z
condidit eā in duo decim partes. misit i om-
nes terminos isrl. Et clamabant singuli. Nū-
q̃ sic factū est in israhel ex quo ascenderunt pa-
tres nostri ex egypto. Et egressi sunt omnes
quasi vn⁹ vir in masphat. cccc. millia. pugna-
torum z dixerūt. Nō redibit quispiam in do-
mū suam donec vlciscamur in gabaa. Et ele-
gerunt viros vnū de
decem qui apportaret
cibaria. Et miserunt
ad omnē tribū benia-
min dicentes. Tradite nob⁹ flagitiosos de
gabaa vt moriantur.

Decimā partē viroz
intellige Sensus est
Decimā partē viroz
elegerūt ad appor-
tandā cibaria.

Qui noluerūt. imo dederūt eis in auxillū. cxx.
milia de beniamin. Erāt enī in gabaa. lxx. vi-
ri. ita sinistra vt dextra prestantes. sic etiā fun-
dis lapides ad certū facientes. vt capillum q̃
q̃ possent pcutere. Et ascendens exercitus is-
rahel in silo consulit dominū. Quis ascendet
p̃nceps certaminis cōtra beniamin. Et res-
pondit dñs Judas. Hoc forte videt facere
p iosepho de tempore hui⁹ cladis. Et ascen-
dentes inde expugnabāt gabaa. z prima die
egressi filij beniamin de gabaa percusserunt
de israhel. cxxij. millia. sequenti vero die. cxxij.
milia. Tertia p̃o die per insidias circūuenti
cecidērūt z incenderūt vrbem filij israhel occi-
dentes viros mulieres z paruulos idipm fa-
cientes alijs ciuitatib⁹ i beniamin. De omni
numero beniamin soli sexcenti remanserunt.

Qui sederūt in petra
eminor. z planxerunt
planctu magno quat-
tuor mensib⁹. Et iura-
uerūt filij israhel i mas-
phat. q̃ nullus eorū
filias suas daret vxorē
filij beniamin. Tā-
dem penitētes de de-
lectione trib⁹ vn⁹ requisierunt quis de israhel
non ascenderat cū eis. nec iurauerat. Et inue-
ni sunt filij tabis galaad nō interfuisse certa-

Petra hec excelsa fu-
it. Rama autē excelsū
sonat. Unde de
plāctu istoz plāgen-
tium filios suos dici-
tur in euangelio. vroz
in rama zc.

mini. Et percusserūt eos a viro vsq̃ ad mulie-
rem. solis. cccc. virginib⁹ referuatis. Et aduo-
cantes sexcentos viros de petra remmior. red-
diderunt eis sortē beniamin. z. cccc. illas vir-
gines dederunt eis in vxores. Et in isto consi-
lio de dandis vxorib⁹ ducentis que remanse-
rant dixerunt eis. Ecce solennitas domini
est in silo. z ascendent filie israhel ducētes cho-
ros z vos latentes in vineis exite z rapite sin-
guli singulas vxores. Et factū est ita. Et resti-
tuta est tribus beniamin. In dieb⁹ illis non
erat rex in israhel. sed vnusquisq̃ quod sibi re-
ctum videbat faciebat. Eadē est clausula q̃ ē
supra. Ideo forte videt q̃ circa idē tempus
vtrūq̃ factū fuerit.

Deruth. Caplm. xxiii.

De samsonē

p iudicauit is-
rahel heli sa-
cerdos qui nō tantū
iudex sed sacerdos a-
digniori officio agno-
minatus est. Et trāsa-
to sacerdotio a filiis
eleazar. hic prim⁹ de
filijs ithamar accepit
sacerdotiū. In dieb⁹
eius facta est fames i
terra. et surrexit heli
melech de bethleem effratus cum vxore sua
noemi. z duob⁹ filiis suis maalon z chelion.
Et ingressus est regionē moabitidē vt pascere-
tur ibi. Quo mortuo filij eius duxerunt vxorē
res moabitidas orpham z ruth. Tamen iose-
phus dicit q̃ pater accepit filijs suis vxores.
et manserūt ibi decē annis. z mortui sunt am-
bo sine liberis. Hoc
mi p̃o vidua z orba-
ta filijs: surrexit vt re-
dieret in patriā. Audie-
rat enī q̃ dñs dederat
p̃lo suo elcas z comi-
tabant eā nurus sue.
Que ait ad eas. Re-
uertimini filie mee in
domū matris vestre.
Nō enī vltra potest
sperare viros ex vtero meo. Et nota quoniam
apud moabitas seruabat let de semine susci-
tando. z acquisite orpha. z reuerſa est. Ruth

Sic certū q̃ cū aarō
quattuor habuit fili-
os duo ex eis in de-
serto igne perierunt.
eor⁹ qui remāserant
maior natu fuit elea-
zar. cui debebat sacer-
dotiū. qd durauit vs-
q̃ ad heli qui fuit de
ithamar fratre suo.

Sup paralippome-
non dic hleronym⁹
q̃ in dieb⁹ elimelech
sol sterit ad trāsgressio-
res legi. Sz q̃ nō t-
muerūt deū. tanta fa-
mes inualuit vt poti⁹
oz i tribu iuda fuge-
ret cū vxore z liberis.

Judicum

prosequatur eam. Cui noemi. Audi filia, Non est deus noster sicut deus gentium, nec populus noster sicut populus gentium visus, et pedis tibi ut redeas ad populum tuum, et ad deos tuos. Et ait ruth. Populus tuus populus meus, deus tuus deus meus. Profectusque sunt summi.

et venerunt in bethleem que prius dicebatur effrata ab uxore Caleph. hec fuit maria soror moysi, secundum quidam translatam de beremo, quod postquam percussa est lepore a gnominata est effrata id est, furor videtur, id est experimento iram dei cognovit. Vel interpretatur speculum, quia plaga eius omnibus est posita in exemplum, sed

tunc primo propter incredibilem veritatem sibi reditanti cepit vocari bethleem quod est domus patris. Percrebuit fama in bethleem et dicebatur Hec est illa noemi, quibus illa. Ne vocetis me noemi, quod est pulchra, sed vocate me maria, quod est amara. Egressa sum plena, et vacua rediit me dominus amaritudine plena. Et tunc primo metebant ordea. Erat autem ibi vir potens et opulentus booz consanguineus belimelech. Intrauit itaque ruth agros illius de voluntate noemi et colligebat spicas post metetes. Accidit autem ut egredere booz ad agrum, et ait messoribus. Dominus vobiscum. Et quesivit cuius esset hec puella. Et dixerunt. Hec est moabitica illa que venit cum noemi. Et ait booz ad eam. Filia ne vadas in alterius agrum. Nullus puerorum molestus erit tibi. Si sitis vade ad sarchulas puerorum meorum et bibes, boza vescendi venit huc et comede, et intingue buccellas in aceto. Redat tibi deus israel mercedem, quoniam profugisti sub alas eius. Pueris quoque suis dixit. Projicite de manipulis vestris de industria ut absque rubore colligat. Cumque comedisset ruth ad latus messorum coniecit polentam quam iosephus alphi-

tam vocat, et servabat eam socrus sue. In ve-

ponunt. An civitas que nunc bethleem dicitur prius vocata fuit effrata secundum primam opinionem descendente. Hanc sororem moysi translatam illuc, quod mortua fuit in deserto. Hieronymus tamen dicit quod caleph suscepit de effrata uxorem suam marie, et genuit beeleleel.

Cum terra illa calidissima sit homines regionis illius remedium est in admittendis suis aceto quod frigidum est utuntur. Contraria enim diis curant, quoniam etiam calidissimus est mitigatur.

spira autem que collegerat virga excutens, invenit ordeum quasi ephod, id est tres modios. Cumque redisset ad socrum indicavit ei que fecerat sibi booz. Et ait noemi. Propinquus noster est homo: benedictus sit a domino. Idem fecit ruth sequentibus diebus usque ad arcam ventilationem. Nos erat in israel quod in ventilatione arce dominus grande convivium parabat pueris suis et messoribus. Et dormiebat in area et quasi sollemnifans abstinebat ab amplexibus. Idem fiebat in consuetudine otii. Si post vindemias fieret non legi. Et ait noemi ad Ruth. Lavare filia et ungere et induere cultioribus vestimentis: et ascende in arcam cum alijs. Non te videat homo donec inebriatus fuerit. Cumque obdormierit projicies te a parte pedum eius et ibi iacebis. Et fecit omnia que sibi socrus imperaverat. Et ecce media nocte evigilans homo expavit dicens. Quis es. Et illa. Ego sum ancilla tua. Expande pallium tuum super me: quia propinquus es. Cumque indicasset ei booz in talibus derogationibus castitatem esse servandam: addidit. Alius propinquior me est. Si te voluerit retinere iure propinquitatis beneres acta est, alioquin ego te suscipiam.

Arconium dictum est ab arcado, quod gelime ibi arcentur quelibet ab alia.

Antequam homines multo se cognoscerent, et implevit palliolum illud ordeo quasi sex modijs: et rediens ruth onusta ad socrum indicavit ei que dixerat booz. Ascendit ergo booz ad portam et sedit cum iudicibus: et vocavit decem de senioribus civitatis et advocavit propinquorem illum de quo dixerat: et ait ad illum. Partem agri patris nostri belimelech disposuit vendere noemi. Nos duo soli propinqui sumus: sed tu propinquior. Ene ergo si placet. At ille. Ego emam. Cui booz. Ego non ex media parte oportet te legum habere memoriam, habere necesse est cum agro relictam maalon ut susceperis nomen propinqui tui. At ille ait. Cedo a iure propinquitatis, tu autem utere meo privilegio. Et ait booz. Tolle ergo calciamentum tuum ut firma sit confessio. Iosephus tamen dicit. Booz itaque testificans seniores iussit mulieri ut ei solveret calciamentum secundum legem in facie eius poneret. Jobannes quoque ait. Cum non sum dignus corrigam cal-

Historia

clamenti solvere. Et
his tribus cōiungit q̄ fm
diversos casus q̄q̄
tpe repudiatis solue-
bat sibi calciamentuz
q̄q̄q̄o mulier solue-
bat ei. q̄q̄q̄ vtr̄ q̄ su-
scipiebat eā. Sed q̄
cūq̄mō fieret in op̄
probriū repudiij pra-
legē dom⁹ eius dice-
bat dom⁹ discalcia-
ti. Et ait booz astanti-
bus. Hui⁹ rei testes estis.
Qui dixerūt. Testes
sum⁹. Faciet dñs hāc
mulierē tibi sicut ra-
chel et lyam. q̄ edifica-
uerūt domū isrl. Ac-
cepit itaq̄ booz ruti
in vxorē. Et post annū
natus est ei fili⁹. Quē posuit noemī in sinu suo
nutricis et gerule fungēs officio. Et dixerunt
ad eā viciue congratulātes. Ecce habes qui nu-
triat senectutē tuā et seruiat tibi plus q̄ septem
filijs. Ob hoc vocauit nomē ei⁹ obeer. qd̄ he-
braice interpretat seruiens. Hic est pater ysai
patris dauid.

Tabula in historia Regum primi.

Historia libri regum.	cap. i.
De parentibus samuelis.	cap. ii.
De fenenna.	cap. iii.
De ortu samuelis.	cap. iij.
De filiis hely.	cap. v.
De tertio vocauit dñs samuelem.	cap. vi.
De morte hely et filiorum eius et captioe ar- che.	cap. vii.
De remissione arche.	cap. viij.
De oratione samuele vicit isrl philiistim.	cap. ix.
De israel petijt regē.	cap. x.
De vinctioe saulis et electioe.	cap. xi.
De naas et scda vinctioe saulis.	cap. xij.
De samuele predixit saul de translatione re- gni.	cap. xij.
De clade philiistim et fauo quem comedit so- nathas.	cap. xij.
De saul vicit amalech.	cap. xvi.
De vinctioe dauid in domo patris.	cap. xvi.
De morte golie.	cap. xvij.

De saul psecutus est dauid.	cap. xvij.
De nichol dposuit dauid p fenestram.	cap. xix.
De fuga dauid in nobe.	cap. xix.
De fuga dauid ad achis.	cap. xxi.
De morte abimelech et sacerdotū.	cap. xxi.
De ipeis et q̄ dauid latuit i spelunca.	cap. xxiij.
De morte samuelis et nadabis.	cap. xxiij.
De fuga dauid ad achis.	cap. xxv.
De suscitacione samuelis.	cap. xxvi.
De dauid vicit amalech.	cap. xxvii.
De morte saul et filiorum eius.	cap. xxvii.

Historia libri regum.

Iber regum

in quatuor volumibus distin-
guuntur apud nos. fm hebre-
os aut in duobus. et dicitur p̄
mā samuel a noie auctoris
scdm vocat malachi. i. re-
gū. a materia. quidā vocat malachoth. quod
sonat regnorum. sed videt. Agitur em̄ in eo de
vno regno iudeorum tantū. et de regib⁹ eius. licet
in duo diuisum fuerit. Scpt⁹ est aut cronice
liber iste sub singul⁹ regib⁹ qui cōpac⁹ est in
vnu a hieremia. qd̄ exinde patet q̄ idē finis ē
hui⁹ libri et hieremie. Ad cōmendationē aut
samuelis p̄mittit cōmendatio patris eius in
hūc modū.

De parentibus samuelis. Caplin. I.

Vit vir vnus

f mathaim sophim. de monte effra-
im et nomē eius belchana effraim.
Vir em̄ ponit hic nō p sexu. sed p vigore vir-
tutū nec vnus p numero sed p singularitate
religionis p alijs. Dicit aut ciuitas eius ra-
mathaim. q̄ in euāgelio dicit arimathia. a so-
sephe de ramath. quia in excello sita erat. so-
phim sō speculatio interpretat. et est ibi genti-
litus casus. ac si diceret de ramathaim specu-
lationis. qz ex ea circūlacens regio lōge vide-
ri poterat. Sic tradit hieronym⁹. Alij distin-
guunt sic. de ramatha in sophim. Nō est autē
mons effraim nomē mortis sed regionis. Vñ
in sequentibus vbi legit de xij. pfectis regionū
qui ministrabāt salomoni p singulos mēses.
ponit dechar pfectus mōis effraim. Fuit au-
tem belchana leuita nonusdecimus a leui. de
scendens ab eo p caath. et ysuar et chore. Vñ
patet q̄ samuel nō fuit aaronita. et dicit effra

Regum primi.

teus. i. bertheleemita. Fuit em̃ fm matrē de trī-
bu iuda. Unde postea samuel posuit ym̃ de
filijs suis iudicē in berthelem tanq̃ inter pri-
bules. Et nota q̃ quidā tria i. oīa dīstinguūt
sic. Effrate⁹ ab effralim. scribūt p̃ duo. f. ephra-
teus ab ephrata. p. p. h. euftrate⁹ ab euftraten
qđ est frugifer. p. eu. z est vt dicunt termin⁹ iu-
dee iuxta euftraten.

De fenenna.

Caplin. II.

Abuit autez hel

bchana duas vxores. nomē vni an-
na. z nomē scđe fenēna. z cū debuit
dicere alteri de duabz. dicit scđe: inuenis. qz lz
pares essent in noīe vxorio. tū hec scđa erat in
amore vīri. Erat autē anna pulchra s; steril. fe-
nēna p̃o secūda. Et ascēdebat vīr ille trīb; sta-
tutis diebz fm legē in sylo ad adorādū. Erāt
autē i sylo duo filij hely: oīni z fines sacerdo-
tes. Quis imolasset helchana dedit fenēna z
filijs z filiabz ei⁹ ptes. anne autē dedit p̃tē vñā
trīstis. Quidā putāt hoc dictū esse de vestibz
nouis q̃s distribuebat vxoribz z liberis i die
festo. S; magis putandū est esse dictū de p-
tibz sacrificiorū. q̃ ptingebāt offerētes. q̃s tan-
q̃ sanctas leuite ceter⁹ distribuebāt. Hebre⁹
sermo magis videt sonare. dedit anne missio-
nē vñā duplicē. q̃st vñā ptem equispollentem
duabz. Porro anna tristis erat. p sterilitate. z
nō sumebat cibū. Et egressa ē ad fores taber-
naculi vt oraret hely sedēte ante postes. vt q̃-
rentes p̃sillū paratū eū inuenirēt. z fies anna
votū vouit dño. Dñe exercitū. si dederis mī
bi serū vīrile dabo eū tibi nazareū oībz diebz
vīte sue. Et attēdēs hely mortū labioz vocēq̃
nō audīēs estimās temulētā ait. Digere pau-
lisper vīnum q̃ mades. Querēdit. Nequa q̃
dñe. S; mulier infelix ego sum vsq; adhuc.
Ora. p ancilla tua. Intelligēs autē eā hely ste-
rilē ait. Der tibi de⁹ ist⁹ petitionē tuā. Hebre⁹
tū habz dabit. Vñ mlier ex pmissiōe sacerdo-
talī secūda abiit. vultusq; illi nō sunt ampl⁹ i
diuersa mutati. Anim⁹ ei⁹ nō est deinceps di-
stract⁹ in varietates dubitaciōis.

De ortu samuelis. Caplin. III.

Factum est vt

e pareret filiū. z vocauit nomē ei⁹ sa-
muel. id est. postulatō dei qz a deo
postulatū suscepit. nec ascēdit mulier i sylo
cū vīro suo. donec ablactaret filiū. et eū abla-

ctatum duxit in sylo cū vitulis tribz. z modis
is farine tribus. hebreus tamē habet. z i mo-
dio farine. z cum amphora vīni que est men-
sura trīum modiorum. Nec attulit simlam. z
vīnum ad libandum tantum. cum in libamē-
tibus vitulorum pauciora sufficerent. p̃ser-
tim cum non nisi vīnum vitulū obtulisset. sed
intelligēdum est q̃ residuum dedit domui sa-
cerdotum. Porro mīrum videtur esse puerū
bīnum. quasi nouiter ablactatum adductus
esse ad ministrandum in tabernaculo. Pro-
pterea quidam dicunt tres esse ablactatiōes.
Prima est a lacte mamille que fit tertio anno
secunda a lacte infantie que fit septimo. tertia
a lacte pueritiae que fit duodecimo. z sic amo-
uet puer a nutrice a pedagogo. a tutore. Di-
cunt ergo quidam eum adductū post secun-
dam ablactatiōem ad imbuedū litteris. Vñ
in sequētibz legitur. q̃ per singulos annos
mittebat ei mater tunicam paruiam. Alij di-
cunt q̃ post tertiaz ablactatiōem quasi iam
idoneum ad ministrandum. Unde statim se-
quitur. Puer autem erat minister in conspe-
ctu domini. Cūq; obtulisset puerū hely. ait
anna. Vīuit anima tua domine. ego sum mu-
lier infelix pro qua orasti. z ecce filius que de-
dit mibi domin⁹. Genus erat iusiurandi per
confirmatiōem. quasi diceret. per animā tu-
am domine. Quidam tamen quādoq; per ex-
ecratiōem dīci putant. vt ibi. Vīuit anima
tua rex si noui eum. quasi diceret. destruet me
vīta tua rex. si noui eum. z orauit anna domi-
num z dicit. Exultauit cor meū. z cetera. Cā-
nticum tamen est prop̃se non oratio. z cont⁹
net tria hoc canticum. p̃mum est gradarum
actio. pro beneficijs sibi prestitis. secundum
est inuectio in superbos occasione fenēne. vt
ibi. Nolite multiplicare loquī. tertio p̃phetat
de regno chrīsti. vt ibi. Dominus iudicabit
fines terre. Quod autem legitur in cāntico do-
nec sterilis peperit plurimos. z que multos
habeat filios infirmata est. hebreus habet
pro plurimos septē. z pro infirmata est. secta
est. z tradit q̃ singulis anne filijs nascentibz.
singuli fenenne filij moriebantur. z quinq; fi-
lij anne duos filios samuelis cōnumerat vt
sint septem. Rediit helchana in domum suā.
et samuel ministrabat ante hely. et dicit eum
iosephus anno duodecimo pleno prophe-
tasse.

De filijs hely.

Caplin. III.

n 3

Historia

De ro filii hely

p nescientes dominū. parte sacerdotis
tale de sacrificijs anteq̃ adolent
adipē tollebant ab offerentijs crudā. vt lau-
tius sibi prepararet cā. et mittebat puer sacer-
dotis fuscū in ollā. et quicquid leuabat su-
scinula erat sacerdotis. qd̃ nō erat portio. sed
rapina. Samuel autē ministrabat accinctus
ephod lineo. nō sacerdotali sed prophético.
et tunicam paruā afferebat ei mater singulis
annis. et visitauit dñs annā. et habuit tres fili-
os et duas filias. Hely autē erat senex valde.
et audiuit peccata filioꝝ qui dormiebāt cum
mulieribꝫ ecubantibꝫ ad ostium tabernaculi
et eas que venerant ad purificandꝫ pollue-
bant. Quidā tamen volunt qd̃ nō admiscebāt
mulieribus. sed corrupti pecunia dabāt mu-
lieribus licentiam cōmiscendū suis infra
dies purificationum. vnde. pater dixit eis.
Trāsgredi facitis populꝫ dominī. et repide
arguebat eos. venit autem vir dei ad hely. et
ait ad eum. Loquens locutus sum. vt dom⁹
patris tui ministraret mihi in sempiternum.
Absit hoc a me. sed honorantes me glorifica-
bo. et contemnentes abijciam. Ecce precidā
brachium domus patris tui. id est. auferā sa-
cerdotium de domo tua. pro quo debebatur
ei armus dexter. et videbis emulū tuū in tem-
plo. Quod factum est in diebus salomonis
cum sadoch qui fuit de eleazar fact⁹ est sacer-
dos. electo abigibꝫ. q̃ fuit de ethamar. Qui
dam tamen autumant translātū esse sacerdo-
tium ad samuelem. qui nō fuit aaronit⁹. Sed
nec legit samuelem fuisse sacerdotē nec aaroni-
tas amotos a sacerdotio. vsq̃ circa tempora
machabeoꝝ. Qd̃ autem addidit vir dei. ma-
gna pars domus tue morietur forte impletum
est in proximo quando occubuerūt filij eius
in bello. vel quando saul sacerdotes nobe in-
terfecit. et in signum future veritatis predixit
ei vna die filios eius mortuuros. Porro i die
bus illis erat sermo dominī preciosus. id est.
rarus.

Exterdo dominus vocauit samuelem.

Caplin. V.

Et factū est vna

e die hely facebat in lecto suo. et ocu-
li eius caligauerāt. nec poterat vi-
dere lucernā dei anteq̃ extingueret. Qd̃ mirū

videtur. Non est enī aliquis adeo cecutens.
quin clarius videat lucernā ardentē q̃ extin-
ctā. prefertim cū cecutētes oculi clari⁹ videāt
ad lucernā q̃ ad diem. Quidā sic distinguūt
Nec poterat videre lucernā dei anteq̃a extin-
gueret. id est. moreret. Samuel autē dormie-
bat. et supabundat autē. Huic sensui videtur
psentire hebreus. qui distinguit ibi. nec pote-
rat videre. et subiūgit. lucerna dñi nondū ex-
tinguebat. et sic p̃grue sequit. samuel autē dor-
miebat in templo dñi. id est. in thalamo iuxta
tabernaculū. vbi solus cū hely sacerdote dor-
miebat. Unde cū vocasset euz dñs. accurre
ad hely dicens. Vocasti me. Falsum dixit s̃
nō est mentitus. et ait hely. Nō vocasti te. Re-
uertere et dormi. et factum est secūdo similiter.
Nondū enī samuel sciebat dñm. id est. nōdū
habebat p̃suetudinē audiendi dñm. Cū pro-
casser cū dñs tercio. iterū abiit ad hely. Intel-
lexitq̃ hely qd̃ vocasset eū dñs. et ait. Si deū
ceps vocauerit te dices. Loquere dñe qd̃ au-
dit seruis tuus. Cū vocasset eū dñs dormi-
entē ait. Loquere dñe. et indicauit ei candē cō-
minationē in domū hely quā prius fecerat p̃
virum dei. Non tamē putandū est irritam fa-
ctam esse promissionē quā fecerat dñs aaron
de sacerdotio sempiterno. Promissionibꝫ enī
huiusmodi. semper addenda est cōditio qñ
doq̃ posita. Si custodierint filij tui testame-
tum meum etc. Videtur iosephus velle dñm
ideo tercio vocasse samuelem vt p̃figuraret
tres ipsius dignitates futuras. Fuit enī p̃-
pheta quod ab hac vocatione dicit eum ha-
buisse. fuit quoq̃ iudex. obtulit etiā quasi sa-
cerdos. eo qd̃ paruulus esset scaboth nepos
hely. Hanc adiunxit heli samuelem. vt in-
dicaret ei vniuersum sermonem dominī et in-
dicauit ei omnia. Et ait hely. Domin⁹ est. qd̃
bonum est in oculis suis faciat. Creuit autē
samuel. et cognouit vniuersus israel qd̃ fidelis
propheta samuel esset dño. et cōsuluit eū om-
nis populus intra verbum dñi. Preceperat
enī dñs vt abijcerent diuinos et arolos et
huiusmodi. et sciscitarent a fratribꝫ suis ver-
bum dominī.

De morte hely et filioꝝ eius. et captioe ar-
che.

Caplin. VI.

Et factum est cō

e uenerūt philistim in pugna in as-
sech. qui dicit locus tesrabel. p̃cti

Regum primi.

nens ad israel. quā vocat iosephus ciuitates
amphoelebensis. Israel quoque egressus est i
prielū iuxta lapidē adiutorij quod p prolem
sūm dictū est. id est. p antiochione. postea pa
tebit. et victus est israel. et ceciderūt de eo qua
si quattuor millia viroz. et dixerunt seniores.
Afferamus de silo archam dñi sedētis super
cherubin. Qd idō dictū est sicut et in psalmo.
Quis sedes sup cherubin. quia gloria dñi ibi
quādoq; apparebat. Et miserunt archā et iue
runt cum ea duo filij hely. nam et phinees iaz
fungebatur officio patris sui. et acceperunt mā
datum ab hely. ne forte redirent ad eum sine
archa. et tūmuerunt philistij. et acceperunt pugna
uerunt. Fugitq; israel. et celsa sūt ex eo. et. mī
lia pedūm. et archa domini capta est. et duo
filij hely mortui sunt. Cūcurrat autē puer ben
sāmīa ex acie. et indicauit in silo quod factus
fuerat. Hely autem sedebat contrā ylam que
ducebat ad castra. spectans. id est. auscultans
Jam enim cecus erat vt tradunt hebrei. id est
nō cecities. Qui audita strage populi et mor
te filiorum quiescit. Cum autem audisset ar
cham captam cecidit retro: sum. et fractis cer
uicibus exspirauit. Flurus autem eius vxor
phinees pregnantis erat. et pre dolore incur
uauit se et peperit filiū. vij. mensium. vt dī
cit iosephus. et vocauit eum scaboth. id est. in
gloriam dicens. Translata est gloria dñi de is
rael. Porro hely iudicauit israel. xl. annis. Cui
concordat iosephus. lxx. vero et paralippo
menon dicit. lxx. Potest dici q; post sampso
nem. lxx. anni. fluxerunt sine iudice. qui aggre
gati sunt annis quibus iudicauit hely. Quis
dam tamē dicit. lxx. annos quibus iudicauit sa
muel aggregādos annis hely mgi fuit. Sed
verius anni samuelis cum annis saulis ascri
bunt. Sane potuit fieri vt hely factus iudex
trāstulerit sacerdotiū de domo eleazar. Elea
zar qdē successit phinees. Cui successit abie
zer. cui successit buz. cui successit ozi. et trāsla
tum est sacerdotiū.

Incidentia.

In diebus hely fuit tertius rex latinorū filius
us postm^o filij enee et lauante. a q; deinceps
latini reges sibi denotati sūt. Hūc ascanius
heredē reliquit. adhuc paruulo filio suo in
lio. a quo iuliorū familia et origine traxit et no
men. Dectorū filij illū receperūt. expulsi po
steris nehoris.

De remissione arche. Caplin. VII.

Miserunt autem

philistei archā dñi in azorū et statu
erunt eā iuxta dagon. q. tropheum
et surgentes diluculo inuenerūt dagon. pstra
tū in terra an archā. et quasi adorāte: vt dicit
iosephus. et restituerunt eū in locū suū. Rur
sus mane sequente inuenerūt eū pstratum. ca
put pō et man^o eius abscise a trunco facebāt
sup limen. Ob hoc nullus ingrediens replū
in azoro calcāt super limen vsq; in hodiernū
diem. et aggrauata est manus domini super
azotos. et percussit eos in secretiori parte na
tium. et cōputrescebant prominentes extales
eorum. Quod iosephus dicit factum et cru
deli passione dissenterite. ita vt putrefacta ege
rerent intestina. et mures ebullientes d agnis
corrodebant extales eorum. et satrapis. cōuo
catis dixerūt ad eos. Quid faciem^o d archa.
Qui dixerunt. Circūducatur. Quocunq; au
tem circūducatur percussit eam omnes i po
sterioribus. et fecerunt sibi sedes pelliceas. et
conuenientes principes quinq; vrbium: tra
ctabant quid facturi essent. et erat qui diceret
causam passionum factam per archam. alij p
casum. alij per corruptionē aeris et fructuum
terre. Dixerūt autem sacerdotes et diuini. Cur
aggrauatis cor vestrum sicut pharao et egypti
ptus. Remittite archā sed non vacuum. Re
ponite in capsella iuxta archā quinq; anos
aureos. et quinq; mures aureos pro numero
ciuitatum que percussi sunt. Ioseph^o tamen
dicit. v. simulachra hominū aurea. et ponet
archam super plaustrum nouum. et cōiunge
tis duas vaccas feras. quibus nō est imposs
tum iugum. et vitulos earum recludetis do
mū. et si recto itinere ascendant contra bethsa
mes. ipsa fecit nobis hoc malū. alioquin ca
su factum est. Ibant autē vacce mugientes in
directum. nec declinantes ad dextram nec ad
sinistram per viā que ducit bethsames. et hec ē
vna sacerdotalium ciuitatum in tribu benia
min. Est altera bethsames in tribu neptalim.
Porro bethsamite merebant triticū. et venit
plaustrum in agris iosue bethsamite. et stetit
ibi. Et posuerunt archam super lapidē gran
dem quem putant hebrei fuisse aram edificā
tam ab abrahā. et capsellam que erat iuxta
eā. et cōciderūt leuite ligna plaustrī et vaccas
posuerūt sup ea i holocaustū dño. Viri autē
bethsamite obtulerūt holocausta et victimas i

Historia libri

dile illa. Afferunt quidā quinq; tantū esse ciuitates philistim. et ideo quinq; tantū misisse anos aureos. et qnq; mures. Sed in sequen tibus legitur sicileg fuisse ciuitas philistinorum. Unde melius uidetur quod dicitur Isidorus: quinq; fuisse tantū metropoles et queq; obtulerunt vscq; ad reū et murē. alie solū mures obtulerunt vscq; ad abel magnū. sup. quē posuerunt archam dñi. Et videtur hec littera sonare quod abel sit nomē lapidis sup. quē posita fuit archa. Alij asserunt ciuitatē. q̄ tūc bethsames dicebat. que postea dicta est abel. quod interpretatur luctus. propter luctum bethsamitarum qui secutus est. Et additum est magnū ad differentiam alterius abel que in sequentibus abela dicitur. vbi sapies mulier exclamauit ad ioab. Qui in terrogat interroget i abela. et tunc legitur sup. quē posuerunt archa. id est. iuxta quē et percussī sūt de bethsamitis. lxx. viri. et l. milia plebis eo quod uiderent archam nudā. Credunt autē illi. lxx. deposuisse archā cū nō essent sacerdotes. Si querit cur ergo mortui nō sunt philistei quotquot uiderunt archā. potest dici quod nō peccauerunt uidentibus quibz nō erat prohibitū uidere. Timētes autem bethsamites miserunt ad viros cariathari vt reducerēt ad se archā. Qui reducerunt eā et miserunt eā i domū aminadab viri iusti i gabaa et eleazarū filium eius sacerdotē instituerunt in custodiā archē. et fuit ibi lxx. annis vsq; ad octauum annū regni saul is q̄ ipse tulit eā in castra. Manserat autē apud philisteos. vij. mensibus. et tūc quieuit israhel post dominum sedata ira dñi super eos.

Exorante samuele uisit israhel philistim.

Capitulum. VIII.

Mod attendēs

q samuel et uidēs eoz fiducia in dño ait. Ascendam in masphat. vt ore p vobis. Cūq; ascēdissent i masphat. effundēs

aquā corā dño in q̄ maledicta congesta erāt. quā si ydolatra bibebat labia ei⁹ adhererant sibi inseparabiliter. forte in signū federis sicut fecit iosue. et iudicauit eos ibi samuel. l. docuit eos iudicia dei. Quidā tñ asserunt samuelem quoddā ydolū redegisse in puluerē. et mixturā dedisse populo ad bibendū. et in barbis eoz iudicasse reos ydolatrie a nō reis. sicut quondā fecit moyses. Et audierunt philistim congregatum israhel esse inermē in masphat. et armati ascēderunt aduersus eos. et timens israhel dixit ad samuelem. Clama p nobis ad dñm et obtulit samuel lactantē agnū in holocaustum. Et dū clamaret samuel ad dñm inquit est plū. et innotuit dñs fragore magno super philisteos et mota est terra. et p loca pandebat hyatus et philistei in fugā versi celi sunt a filiis israhel qui percusserunt eos vsq; ad terminos terre sue. Tulitq; samuel lapidē. et posuit eū in terminis. et vocauit nomē loci illi lapis adiutorij. Nec apposuerunt ultra philistim. vt intraret terminos israhel. dū viueret samuel. Iudicabat itaq; samuel pplm in bethel et galgal. et masphat circūcīs p singulos ānos et reuertebat in ramatha. et edificauit ibi altare. sed et ibi iudicabat israhel. Tres ille ciuitates famose erāt bethel. ppter somnū iacob et galgal. ppter cūcūtionē scōam. et masphat ppter frequētiā totius. et ascēdebat ad eas samuel vlcissim in tribus solēnitatibus hebdomadarijs. et iudicauit ibi pplm. Alijs diebus ascēdebat ad eū ppls in ramatha ad iudicandū.

Ex israhel petijt regem. Capitulum. IX.

Ubi aut senuis

c ser samuel: posuit filios suos ioel et abia. alterū in bethel. alterū in bethsabee vt ibi sedētes iudicaret pplm. Qui dedit nauert p auariciā et puerit iudiciū. Quod nō ferens ppls dixit ad samuelem. Da nobis reges vt iudicet nos sicut ceteri gētes habent. Quod grauiter tulit samuel. ppter inuitā sibi iusticiā et circa odiū regis. Cūq; psulisset dñm ait ei dñs. Audi vocē ppli. nec se tantū ablecerūt s; me. ne regnem sup eos. Veruntamen predice eis ius regis super eos. Et ait samuel ad populū. Hoc erit ius regis. Filios viros faciet sibi seruos suos. eq̄res et pcursores agricolas et fabros armoz. filias vias faciet vnguētarias. et coquestrias et panificas. Seruos vesteros et ancillas et iumenta ponet in ope suo.

Regum primi.

optimaq; vestra dabit seruis suis ⁊ vos eris
ei serui. ⁊ ait plius. Nō audiem⁹ te. s; erit rex
nob; ⁊ pugabit ante nos. ⁊ ait samuel. Ite ad
ppila. opportūe vos euocabo. cū cognouero
a dño q; daturus sit vobis regē.

De vinctiōe faulīs et electiōe.

Caplin. X.

Erat vir de beniamin
noie cis de
e stirpe iemini. cui erat filius saul. Hō
erat vir melior illo in iust. Quō pō
sent asine cis. dixit ad filiū. Tolle vñū de pue
ris. & quere asinas. Quōs perāssissent p montē
effraim. & terrā salēm. & terrā beniamin. & non
inuenissent. venerūt in terrā suph. quī fuit p
auus samuelis. & ait saul ad puerū. Reuertā
mur ne pater meus sollicitus sit p nob. Cui pu
er. Est vir dei in ciuitate hac. quī abscis ambi
gulatē loquitur. Eamus ad eū. si forte indicet
nobis de viā nostra. & ait saul. Quid ferem
ad eū. Panis deficit in silarcijs nris & spoz
tulā n̄ habem. i. argenti i spoztula. Errabit
vt ait ioseph. putas phaz accipietur mune
ra. cū nec saul legist obtulisse nec ille accepisse
Lui puer. Habeo in manu mea quartā par
tem stateris argēti. & ascenderit in ramatha. i
qua erat vir dei. & dixerit puellis egredieritibz
ad aquā. Nunqd est hic vidēs. Que respon
derunt. Est hic hodie sacrificatur in excelso
Cūqz ambulauerit in
vrbis medio apparui
te eis samuel. cui pri
die dixerat dñs. Cras
bachora mitamz ad te
viri de beniamin. quē iunges sup pplm meū
Cūqz samuel aspexisset saul dixit ei dñs. Ec
ce vir quē dixerā tibi. & ait ad saul. Ego sum
vidēs. ascende vt comedas mecū. Cras dimi
tam te. & que sunt in corde tuo indicabo tibi.
et de asinis nō sis sollicitus. qz inuēte sūt. Pos
set videri saul habuisse sollicitudinē in corde
p asinabz. nisi hic determinasset propheta. Und
aiunt hebrei saulē vidisse p somniū se colloca
tum in vertice palme. qd est signus regnaturi
& inde sollicitus erat. & qbz h̄ dixit ei samuel. Lu
sus erūt optima quous in iust. Nōne tibi asc
derūt in excelsum ante replū em licebat sacrifi
care in excelso. Cūqz recuberet. in triclinio de
dit ei samuel locū i ca
pite. xxx. viroz qz fue
rāt iuuitati. Et posuit
Cū i multis locz dā
nent sacrificātes i ex

ante eū armū q̄st p̄ez
regalē, quē d̄ idultrīa
finauerat ei. Cūq; ma
ne surrexit et ē egressi
essent ciuitates, dixit
samuel. Antecedat nos puer, ⁊ tu subsiste. vt
indice tibi p̄bū dñi. Tulit aut̄ samuel lentici
la olei q̄ est vas fictile, q̄drāgulū habēs fo
ramē in latere, ⁊ effudit sup̄ caput ei⁹ ⁊ oscula
tus est eū ⁊ ait. Vñte te in p̄ncipē de⁹ sup̄ he
reditatē suā, ⁊ h̄ tibi signū. Tū recesseris a me
inuenies duos viros iuxta sepulchrū rachel
qui dicēt tibi, q̄ inuētē sunt asine. Cūq; vene
ris ad q̄rū ibabor. Et est ibabor nomē hoīs
nō mōtis. Inueniēt te tres viri, vnus portās
tres hedos, alii tres fortas panis. ⁊ ali⁹ lage
nā vini. ⁊ accipies d̄ manu eoz duos panes
p̄os. Post h̄ venies ad locū q̄ d̄ statio philistino
rū. Et q̄ q̄ndā tibi philistiī castrametati sunt ⁊
habebis obuiū cū eis. p̄phetaz defecēnt sup̄
de colle dñi, p̄sallentiū in instrumētis ⁊ p̄phe
rantū. Et infiliēt in te spūs dñi. ⁊ p̄phetabis
cū eis. Et nota q̄ samuel p̄mo instituit cōuē
tus religiosoz iugiter p̄sallentiū dño. ⁊ dice
bat p̄uē? eoz. cūne? q̄st cōuēne. Et dicebant
p̄phetaz. i. iugiter deū laudare. Et forte tū aliq̄
q̄iaz. p̄phetabant ex eis. Et addidit samuel.
Cum viderē hec siḡ scias q̄ dñs tecū est. ⁊ de
scēdes aū me in galgala. q̄ tibi p̄ueniem⁹ cūz
opus fuerit. Ego q̄ppe descēdam ad te vt offe
ras oblationē. vij. diebz. In p̄secratōe em̄ la
cerdotis ⁊ regi tot diebz fiebat oblatio fm̄ q̄s
dā. Et addidit. Expecta h̄ donec veniā ad te
⁊ onidā tibi q̄ facias. Tū q̄dā. vij. dies referē
ad expectatōē vt sit sensus. Septē diebz ex
pectabis donec veniā. q̄d postea explicab̄.
Cūq; venisset saul ad cūneū. p̄phetaz p̄pheta
uit cū eis saul. Aūnt hebrei eoz p̄phetasse de
gog ⁊ magog. ⁊ de p̄m̄ijs iustoz ⁊ penīs ma
loz. Et ammirātes qui nouerāt eū dixerunt.
Nūq̄d est saul inter p̄phetas. ⁊ cis pater ei⁹.
q̄d. cū nō sit de genere p̄phetaz. Alia littera
habz. Et cis pater ei⁹. sub eo dē sensu. Vel ita
Et q̄s p̄i eoz. Quali dicāt. Sol⁹ deus est pa
ter p̄phetaz. ⁊ spūs vbi vult spirat. nō tantū
in filios p̄phetaz. Exinde p̄sum est i. puerbiū
P̄um ⁊ saul inter p̄phetas. Dō forte de solo
saule dicebat. vel de q̄cūq; rep̄tē sublimato.
Et itauit ad n̄r patrū suū. Qui cūz queſi
set ab eo de p̄bis samuelis. de verbo regni
tacuit. cetera indicauit. Vocauit autē samuel

Historia

populū i masphat. et ait ad illos State corā dñō. et faciem⁹ sortes p trib⁹ et familias et capi ta. et inuenit⁹ sort⁹ tribū beniamin. et descendit vsq⁹ ad saul filiū eis. Et credidit samuel tempe rasse sortes iuxta cor suū. Scies aut saul q q rerec. lauit. qsi nolēs suscipe pncipatū. Quē inuentū statuerūt in medio populū. et fuit al tior vniuersis ab humero et sursum. Et ait sa muel. Ecce quē elegit dñs. nō est ei similis i oī ppo. Et exclamauit oīs ppls. Aluat rex. Et scripsit samuel legē regni. et legit vniuerso audiente populo et rege. Et reposuit libellū in tabernaculo. qd erat adhuc in masphat cū altari. et redierūt ad ppta. et saul abiit i domū suā in gabaa. Quidā vero despexerūt eum et saul dissimulabat.

De naas et secunda vñctione saulis.

Caplin. XI.

Actum est autē

f quasi post mēsem naas amonites obsedit⁹ sabbes galaath. Cūq⁹ petis sent ab eo obsessi fed⁹ ait. In h fertā vobiscuz fed⁹ vt erua oib⁹ vob oculos dñros. eis em qd bello capiebat dñtros oculos eruebat. vt sint stros scuz celātes ad bellū forent iustiles. Et respoderūt ei. Cōcede nobis. vij. dies et mlti temus in oēs terminos isrl. et si nō fuerit nobis defensor egredimur ad te. Venerūt aut nū cū in gabaa saulis. Et cū nūciassent h. Auit ppls et ipe saul veniebat d agro seqns boues Et pmissit sabbis se tertia die ventur⁹ eis i au riliū. Et iussit aliq⁹ eoz p ducatu itineris iusti nere. et diuī⁹ inspirat⁹ pcedit vtrūq⁹ bouē i fru sta. et cōminat⁹ est in oēs terminos israel dñcs. Qui nō exierit post saulē et samuelē. sic fiet bo bus eius. et egressi sunt oēs quasi vir vn⁹ tri centa milla viroz. et pstituit saul pplm in tres partes. et ingressus est castra i vigilla matuti na. et percussit amon plaga grādī. Et ait ppls ad saul. Quis est q dixit. Nō regibit saul sup nos. Date nob vt interficiat. Et ait saul. Nō interficiet quispiā hodie. qz fecit dñs salutes in israel. Et ait samuel. Eam⁹ in galgala et in nouem⁹ ibi regnū. et iunxerūt saul i regē secun do i galgala. Et ait samuel ad pplm. Ecce rex gradit an vos. De abiectione et dñm. et h vob signū. q dedit dñs vobis regē i ira. Ecce mē sis triticea est hodie. Inuocabo dñm. et da bñt tonitrua et choruscationes. gradines et plu uias. et sic factū est statim ptra naturā terre il

lius. Et ppls timēs ait. Ora p fuis tuis. Ad didimus em pctis nris malū vt peterem⁹ no bis regē. Et ait samuel. Peccastis. nolite deinceps recedere a dñō. et viuet. Alio qn pbi tis vos et rex vester. Filt⁹ vni⁹ annū erat saul cū regre cepisset. i. humil tanq⁹ puul⁹. Duo bus aut annis regit sup isrl. i. iuste rexit po pulū. In reliq⁹ annis regni qsi tyrannus sit et nō rex. Quidā h legūt de hysboiech filio et dicētes eū anniculū esse in pncipio regni pa terni. et de eodē dictū est q duob⁹ annis regit in isrl. q aut duob⁹ annis reguerit hysboiech certū est. q aut annicul⁹ esset cū regnare cepisset pater et stare nō pōt. Saul em circē. xx. annos regit. hysboiech sō regnās post pa tre iā qdragenari⁹ erat. Qd tū ipsi dētermina re conatur. dicētes saul cepisse regre post he ly. et ponūt in regno saulis annos samuelis: Hebreus sic habet.

Ex samuel p dicit saul de trāslatioe regni.

Caplin. XII.

Plus vnus an

f ni erat saul cū esset in regno. et duo bus annis regit. Elegit sibi tria milia i isrl. i. cū regisset p annū et post duos an nos qsi post tres ānos elegit sibi rē. Et erant duo milia cuz saul in machmas et in herbel. Duplex pōt esse intel lect⁹ hui⁹ capli. vel mille aut cū ionatha in gabaa beniamin. q vt saul sit notatius ca fuit vbs phinees fil ius vel q sit datus. lū eleazari. Et percussit ionathas stationē philiistinor⁹: que erat in ga baa. i. locū munitū. in quo posuerūt philiistei custodes tanq⁹ dominātes in israel et tūc ere xit se israel aduersus philiistim. Quo audito philiistei pgregati sunt ad pugnandū i israel xxx. milia virorū. et vij. milia equitū. et vulg⁹ innumerabile. Et ascendens saul in galgala cō uocauit populū et samuelē ad cōsulendū do minū. Et cū expectaret samuelē. vij. diebus iuxta p dicitū. dilapsus est ab eo populus et timē tes absconderunt se in speluncis et in abditiis et in antris. hebrei quoq⁹ trāsierūt iordanem. Quidā erāt in israel sic appropriato vocabu lo dicti. Qui p timore credūt descendisse i ca stra philiistim ad obsequendū eis. Cūq⁹ rē differ saul moram sibi damnosam. vij. die ob tulit holocaustum et pacifica. Cūq⁹ complet⁹ set. ecce samuel. veniebat et arguens saulē ait.

Regum primi.

Quid fecisti. Respondit saul. Populus subterfugebat, et tu non veneras iuxta placitos dies. tunc ne hostes ascenderet ad nos per quod placare faciem domini. et necessitate compulsi obtulit domino holocaustum domino ad consulendum. unde quidam ut supra dicimus dicunt. vij. dies quos dicit samuel non esse expectationis sed oblationum in consecratione regis. et dicunt nunquam sine eo esse offerendum ad consulendum dominum. Verumtamen ut oblationes. vij. dierum fieret per sacerdotem legem. per regem pro non meminimus me legisse. Ad hoc valde mirandum est. cum iam bis inuicem esset saul in regem. quod in neutra illarum fuit oblatio talis per regem. Et ideo dici potest samuelem sic mandasse. ut cum vellet saul imolare ad consulendum dominum citaret ipsum. ut ostenderet ei que facturus esset. et post citationem si moram faceret expectaret eum. vij. diebus. Saul pro die citationis annumeravit in his septem. et non expectavit eum nisi sex diebus. Et addidit samuel. Ne quaquam regnum tuum ultra perurget. sed quesivit si bene dominus virum iuxta cor suum. ut regat populum eius. Abijt samuel in gabaa beniamin. et egressus est saul cum populo obviam philisteis. nec erant cum eo nisi sexcenti viri. et ionathas filius eius. Porro faber ferrarius non erat in israel. Et auerant cum philistei ne facerent hebrei gladium aut lanceam. Et descendebat israel ad philistinum. ut exacerarent acres omnium ferramentorum. usque ad stimulum corrigendum. id est emendandum et exacuendum. Vel ita. Ad stimulum qui est ad corrigendum. subaudi bonos. Quos venisset dices prelium non est inuentus ensis vel lancea in manu totius populi. excepto ense saul et ionathe. Et fecit saul archam domini afferri in castra. et achias filius achitob fratris scaboth portabat ephod.

De clade philistinum et fano quem comedit ionathas.

Capitulum XIII.

Ecce autem ut

quadam die exiret ionathas cum armigero suo. ut exploraret stationem philistinorum patre suo ignorante. et transire voluit ionathas ad philisteos per valem peremptam scopulis hinc et inde eminentibus in modum dentium. Et ait ionathas ad puerum. Tu apparuerimus eis. si disceperint manete donec veniamus ad vos stemus. quod si disceperint. ascendite ad nos. ascendamus. quod tradidit eos dominus in manus nostras

hoc erit nobis signum. Cumque dixissent philistei ascendite ad nos. ascendit ionathas reptans manibus et pedibus et armiger eius post eum. Et exterruit eos dominus ante ionathan. et percussit ionathas cum puero et eis. et viros in media parte iugerum. Et turbata sunt castra et diffugiebant mutuo se perimentes. et indicauerunt speculatores fugam hostium saul. Cumque quesisset. quod ex nobis abiit. repertum est abesse ionathan. et armigerum eius. Et ait ad achiam. Applica. id est. prepara archam domini ad consulendum dominum. Cumque tumultus crebresceret in castris. ait ad sacerdotem. Contrabe manum tuam. Et exclamans saul cum populo cepit persequi fugientes. Sed et hebrei qui transierant ad castra philistinum. reuersi sunt ut essent cum israel. omnesque qui se prius absconderant redierunt in prelium. et iam erant cum saul quasi decem milia. Vidensque saul moram damnosam si comederet adiuravit populum dicens. Maldictus vir. id est dignus erit morte qui comederit panem usque ad vesperam. donec vlciscar de inimicis meis. Cumque transiret populus per saltum. apparuit mel fluens. et nullus gustauit ex eo. Ionathas pro quo non audierat maledictum patris tunc virgam in fauo. Et cum gustasset illuminati sunt oculi eius. id est facies exhilarata est resumptis viribus. Dicitur quod tanta copia mellis est ibi in cauis arborum et canernis petrarum et abditis terre quod plures reperiant saul decidetes super terram. Dicit iosephus inuenisse ionathan apud cubilia in quercu que erat in forte effraim. Cumque indicasset ei quidam maledictum patris. edere cessauit. non approbans maledictum patris. Nam fumentem populo cibum. maior plaga fuisset in hostibus. In vespere pro populus fessus nimis et per fame moram non sustinens. pecora mactauit in terra. et comedit cum sanguine. Hoc est quocumque modo occidit et corripit antequam sanguis bene dilueretur. nondum purgatis carnibus vescens. non secundum morem patrum guttura cultro laniauit. et eliquauit sanguines. Dicitur quidam quod de preda hostium nemi licebat edere. donec imolasset virgatum domino. aliter edes. quod cum sanguine edebat. Et ait saul populo. Peccati. Vultis ad me sacrum grande. et precepit ut omnes super illud sacrum et coram ipso

Usus erat. quod in plio non edebat donec sacrificium vespertinum fieret per eum. Alioquin edebat cum sanguine quem fuderat in bello.

Historia

fm morē patriū pecudes laniarent. ne forte quis aliter faceret occulte. Tunc primū edifi-
cauit saul altare dño. Unde patet. q nō sup
recens altare saul tam bis obtulerat in galga-
la. Putat tamē quidā eū quoriscūq; obnu-
lerit nouū altare pstruissē. Hoc pō dictum
primū. q nūc plena iuxta dei placitū obtulit.
Cūq; nocte irruere vellet sup hostes. ait sacer-
dos. Consulamus dñm. Sed p̄suli nō re-
spondit dñs in die illa. hoc est nec nocte nec
die sequenti. Et ait saul. Taciturnitas hec est
latentis causa peccati. Per viuentē dñm etiā
si p̄ ionathan factū est absq; retractatiōe mo-
rietur. Et statuit populū in parte vna. et se et
ionathan in parte altera. et cecidit foris sup io-
nathan. Et ait saul. Quid fecisti. Cui iona-
thas. Nil mihi conscius sum nisi q heri nesci-
ens maledictū mel comedi. Et ait saul. Do-
rictis ionatha. quia nisi hoc fecero hec faciat
mihi deus. et hec addat. Et ait p̄ls. Ergo ne
ionathas morietur qui fecit salutē in israel. Vi-
uit dñs. i. p̄ viuentē dñm. vel sicut deus est vi-
uens et nō dñi gentiū. si ceciderit capillus de
capite eius in terrā. ap̄ op̄is est. vel legi-
tur si pro nō. et eripuerūt ionathan a manib;
patris. et redierunt ad propria. Saul p̄o cō-
firmatus in regno. quocūq; se verterat supe-
rabat hostes israel. et percussit amalech. Pro-
lempis est. Vel forte prius percussit q̄ dele-
ret ex toto ex mandato domini. Fuerunt au-
tem filij saulis ionathas et iesui et melchisua.
Quartus tacetur hys boseth tanq; puer. et nō
dum militans. vel tanq; ineptus. Filij p̄o ei⁹
merob et michol. et vxor eius achinoe. et p̄n-
ceps militie abner filius ner patruelis eius.
Nam cys et ner fratres fuerūt. et filij abiel. Le-
gitur tamē in paralipomenon. q ner fuit pa-
ter cys. quod pro etate dictū est. et quia nutri-
uit eum.

Ex saul vñt amalech. Caplin. xxi.

Incit samuel

ad saul hec dicit domin⁹. Demoli-
re amalech et vniuersa ei⁹. quia res-
titit israeli cū ascenderet de egypto. Jume-
ta quidē voluit dñs interfici. vt nec in aliquo
memoria amalech suesset. Sūt qui dicāt il-
los maleficos fuisse. et in pecudes se vertendū
habuisse peritiā. et ideo ne sub forma pecudū
evaderent. etiā pecudes peritisse. Et recensuit
saul. cc. pedicū. et decem milia viroz iuda. Et

nota q fere vbiq; dicunt vñ iuda tanq; po-
tiores ceteris. Vñ alibi. Latulus leonis iu-
da. Cūq; inuaderet saul amalech dixit cyneo
Recede ab amalech. ne inoluā te cū eo. quia
tu fecisti misericordiā cū israel. Jetro enim
qui et raguel et dñs dictus est. Bonū consiliū
dedit moysi. cuius dom⁹ habitabat in ama-
lech. p̄ter filios obal. et egressi sūt cineh. et de
inceps habitauerūt in israel. Ex his ortus est
rechab vt in paralipomenon legit. Vñ sunt
anet qui venerūt de caloze domus patris re-
chab. Tūc percussit saul amalech. i. ore gladij
id est in vastatiōe. quasi deuoratiōe. Vel est
locutio. id est. in gladio. et peperit saul agag
regi amalech. et optimis armatoz. et ait domi-
nus ad samuelem. Penite me q fecerim saul re-
gem. et orauit samuel p̄ eo dominū tota nocte
Cūq; accepisset q saul crederat sibi fornicem
triumphalē in carnelo iuxta superbā gentiū
um que faciebant sibi arcū de miris et palmis
et oliuis in signū victorie descendit ad eum i
galgala. et occurrit ei saul. Cūq; culpasset euz
q quipiam reseruasset de amalech. in excusa-
tionem sui dicebat. populum reseruasse opti-
ma ad offerendū domino in gratiarū actio-
nem. Cui samuel. Velior est obediētia q
victime. Super bonos delectat deus. et non
super sacrificia. p̄sertim si obtulerint q decre-
uerat deus perire. et ait saul. Peccaui. Sed
hac vice porta peccati mei. id est. ora et satis-
fac pro me vñ dimitte mihi. Cui samuel. Pro-
fecit te deus ne sis rex super israel. Cūq; vel-
let abire samuel apprehendit eū saul p̄ summi-
tatē pallij eius. que scissa ē. et ait samuel. Sic
scldit dñs regnū a te bodie. id est. a tua poste-
ritate. Cūq; simul adorassent dñm p̄cepit sa-
muel adduci ad se regē agag et oblatus est ei
pignus et tremens. Et dixit samuel ad agag.
Sic dñs separat amara mors. q. d. Vñ est
q sicte percussit mors. et separauit animū tuum
a te. Quidā dicunt duas dñs dñs se parauit.
et supplent aduersum te. vel fm aliā litteram z
dixit agag. Sic me separat amara mors. q. d.
Mors que separauerat a me meos amarissī
me separat me ab hominib;. et condidit euz sa-
muel in frusta. et abiit in ramatha. Saul p̄o
ascendit in domū suā in gabaa. et nō vidit sa-
muel vltra saulem in habitu. i. regio. nā in p̄-
phetico postea vidit.

De vnctione dauid in domo patris.

Caplin. xv.

Regum primi

Samuel autem lu

S gebat saul: et ait dñs. Usq̃quo lu
ges saul cū ego pīcerim eū. Im-
ple cornu oleo: et vade ad domū ysai: et inun-
gas regē vnum de filiis eius: et q̃r tīmes saul
fer vltimū q̃st ad imolandū. Lūq̃ venisset ī
bethleē dīperūt seniores ad eum. Pacifice? ne
ē īngressus tu? Timebāt enī ne ppter aliquā
correctionē mīssisset eū rex: vel q̃ offensus for-
te regi fugisset: et non auderet eū recipere. Quid
cum dixisset se venisse ad imolandū: sanctifi-
cauit ysai et filios ei: et statuit eos corā altari
et videns beliab p̃mogenitū procerū et opti-
mū estimavit regem futurū: et ait dñs ad eū.
Ego nō corporis pulchritudinē apicē facio
regalē: s̃ animi vīrtutē. In eundē modū pro-
bavit dñs alios. Statuerat enī ysai. vii. fili-
os corā samuele. vii. p̃prios. et nathan adop-
tatum filiū samaa filij sui: et ait samuel ad eū.
Nūqd cōpleti sunt filij. Qui respōdit. Ad-
huc reliquus ē paruulus et pascit oves: et in-
bente samuele adductus ē dauid rufus. Id ē
rubicundus et pulcher: et inunctus est ī medio
fratrū: et direct⁹ est spūs dñi in dauid a die il-
la et deinceps. Et recessit spūs dñi a saul: et ex-
agitabat eum spūs neq̃ mīssus a domo. Dī-
xit iosephus dauid tunc accepisse spiritū p̃-
pheti: sicut et ille q̃dē p̃phetare cepit sāto
sup se spūritū veniente. S̃ quia dictū est spi-
ritū recessisse a saul: et directū in dauid: videt
q̃ de eodē spū dīcat. ad est de grā spūs q̃ huc
ulq̃ saul victor hostiū extiterat. Tūc dīperūt
ad saul serui eius. Spūs malus exagitat te.
adhibe tibi saltē peritū ī cythara: et leuatus
feres. Tradūt phisici q̃ armonia leni reddat
letiorē: et tristē tristiorē. Tradunt mathema-
tici q̃ multi demones armoniā ferre nō pos-
sūt: et quādoq̃ nulli. et indicatū est regi q̃ da-
uid esset sciens psallere: et vīr bellicosus. Cū-
q̃ mīssisset rex ad ysai. p̃ filio eius: tulit ysai as-
inum plenum panibz: et vinum et hedum: et mī-
sit ea regi p̃ manum dauid. Dicitur autē asin⁹
plen⁹. id est sufficere onerari: vel forte sicut
ex bone et hīreo fiunt vires: ita d̃ asino fiebat
sacri ad aliquā ferēda. Igit̃ eū spūs arripie-
bat saul: dauid psallebat ī cythara et lenius
erat ei: et q̃q̃ recedebat ab eo spūs. Cūq̃
aliq̃d lu cessisset spiritus saul remissus est da-
uid ad patrem.

De morte Solle, La. XVI.

Actū est autē vt

F cōgregarent philistīm aduersus
israel ī plūm. Porro saul et israel
castrametati sunt ī valle terebīnt sub qua
abscondit iacob idola: et egressus est vir spur⁹
de castris philistīnōz goliath getheus de se-
mine giganteo: altitudinis sex cubitoz et pal-
mo. Iste spur⁹ dictus est: q̃ de ignobili pa-
tre. id est gentili et nobili matre. id est iudea
natus erat. Spurius et hybrida dicit ignobi-
lis ex patre: sicut māzer et norhus ex matre. h̃
exprobrabat isrl q̃ serui essent philistīnōz
et p̃ponebat eis monarchiam ita vt quoz vin-
ceret athleta serui essent aliorū. Debret autē
stupebant et metuebāt eum nimis. Sic dice-
bat goliath q̃draginta diebz. Erant autē tres
maiores fratres dauid ī exercitu: et mīsit eis
ysai p̃ manum dauid cph̃ polēte. et. panes
et tribuno sub quo militabāt decē formellas
casei. i. decē caseos paruos et recētes hebreus
habet. et sectiones casei: hoc est. x. genera et dī-
uersitates casei: et p̃cepit ei: vt secum afferret
pignora fratrū. i. libellos repudiij. Hos erat
cuntibz ad bellū: vt libellos repudiij darent
vxoibz: vt si caperēt nec redirēt vīq̃ ad tres
annos: liceret vxoribz nubere cui vellēt. Cū
q̃ dauid venisset ad locū certamīs: egrediet̃
batur enī singulis diebz aliqui p̃liantes: ecce
ascēdebat goliath exprobrās vt heri et nud⁹
uideret: et fugerunt israelite a facie ei: et āmi-
rāns dauid audiuit a pluribz vīris. Qui per-
cussit itū dīcabit eū rex: et dabit ei filiā suā
Cūq̃ audiret eū eliab frater ei talia sciscitā-
tem increpabat eū tīmes ne pugnaret et occū-
beret: et respondit dauid. Quid feci. Nūqd
nō verbū ē. Supple dīgnū increpationē. q. d.
Cur p̃ solo verbo increpas me. Al ita. Ver-
bū tantū ē et nō res. i. nō aio pugnādī h̃ dico
sed vt rem sciam. Nūciata sūt autē p̃ba dauid
ad saul: et ait ad regē. Ego seru⁹ tuus pugna-
bo aduersus philistē. Lūq̃ phiberet eum
saul: q̃ puer esset addidit. Ego seruus tu⁹ in-
terfeci leonē et vīrū cū inuālisent gregē. Erāt
igit̃ h̃ īncrūcissus q̃st vnus ex eis dño mel-
berare. Tūc induit eū saul armis suis: et de-
posuit ea dauid: q̃ nō habebat armorū con-
suetudinē: et tulit ī manu baculū pastoralem
et elegit d̃ torrente. v. lapides limpidissimos
id ē planos et volubiles: et mīsit eos ī peram
pastoralem. i. vas q̃ lac mulgebat vel ferebat

Historia libri

panem et fundam manu tulit: et percussit aduersus philisteum. Qui contempsit dauid et ait. Numquid ego cantus sum: quia tu uenis ad me cum baculo. Cui respondit dauid. Tu uenis ad me cum armis: ego autem uenio ad te in nomine domini: ut sciat hodie universa ecclesia hec: quia non in gladio saluat dominus. Cumque secisset lapidem funda: percussit eum in fronte. Secundo quoque et tertio lapide percussit eum in eodem loco: et tertio laqueo deiecit eum: et currens eduxit gladium illius: et percussit caput eius. Hic fabulantur quidam: iudicant quod ferrum galilee et lorice obsequium prestitit domino dans locum lapidi: ut intraret ad homines occidendum: et ob hoc deinceps circumciso facta est cum cultello ferreo: que prius fiebat petri no. Fugerunt itaque philistei et israel persequutus est eos usque ad portas accaron. Tulit autem dauid caput et gladium: et posuit in tabernaculo suo longo tempore: post tulit illa in hierusalem. Hebraeus non habet suo. Ob hoc creditur quod in tropheum posuit ea in tabernaculo domini. Unde postea abimelech accepit gladium. Cumque redisset dauid a prelio: ait saul ad abner: de qua stirpe est hic adolescens. Forsitan uolens scire cui daturus esset filiam. Hec recognouit eum saul: quia aliquandiu absens fuerat et alteratus per exagitationem mali spiritus factus erat labilis memorie. Et respondit abner. Tu uis anima tua rex si nouit eum. Id est per uisum tuam non nouit eum: vel per execrationem. Hebraei enim sepe nominant mala a contrariis eorum ut ibi. Benedictio domino et morere. Cumque quesisset saul a dauid quis esset ait. Filius sum serui tui et saul. Et tunc anima ionathe conglutinata est anime dauid et interuit fedus: et dedit ionathas dauid uestimenta sua usque ad arcum et gladium et baltheum.

Ex saul persecutus est dauid. Ca. XVII.

Electum est cum re

f darent triumphantes de prelio: et dauid disponeret ferre caput goliath in hierusalem: nam ut ait iosephus hoc se cum habebat: sed hastam iam dicauerat deo. Egrediebantur mulieres ex universis urbibus et cum instrumentis panebant mulieres. Saul percussit mille: et respondebant uirgines et dauid. Et multa. Audiens saul causam victo-

ris potius attribuit dauid quam sibi: dolens intra se ait. Quid et superest nisi solum regnum. Et timuit ne a domo sua transferret regnum: et inuadebat dauid: nec tam rectis oculis respiciebat eum. Post dies paucos inuasit spiritus malus saul: et quasi prophetabat: et missa lancea quam tenebat dauid psallentem putauit configere parieti. Dauid autem declinauit ab eo secundo: primo enim recesserat bello imminente: et postea statuit cum saul cyllarchum: et ait. Filiam meam merob dabo tibi: tantummodo esto uir fortis: et plare bella domini. Tractabat enim apud se. Non sit manus mea in eum: sed manus philistinorum. Cum autem debuisset merob dari dauid data est adrieli molaryte: dilexit autem dauid michol et placuit saul: et ait ad eum. In duabus rebus gener meus eris hodie: quod est in duabus syllabis meis. Nam alteram habuisti sponsam: alteram habebis uxorem: vel ita: per duabus rebus: quia straxisti gigante et dabis. Propterea hoc enim significauit ei saul per suos suos. non habet rex necesse habere sponsam. Id est munera vel donatio ne propter nuptias nisi sit centum prepuclia philistinorum. Et abiit dauid cum uirgo quo-

rum tribunus erat in accaron: et percussit de philistinum ducentos viros: et afferens prepuclia eorum annumerauit ea regi. Iosephus tamen dicit abscondens secreta capita uenit ad regem: et nuptias exagebat: et dedit ei saul filiam suam lyiam. Quis uideret eum apud dominum et homines approbati timuit: et tractabat de morte eius: nec iam metum celare ualens: dixit ionathe et filiis suis ut occiderent dauid. Quod inuiscuit ionathas dauid dicens. Abscondere usque mane: cras loquar pro te. In crastinum locutus est ionathas ad patrem. Cur peccas in sanguine innoxio qui fecit salutem in israel: et opera eius tibi valde sunt necessaria et cum morte filia tua uidua reprobabit: et placatus saul furauit. Auit dominus quia non occidit: et introduxit ionathas dauid ad regem et stetit coram eo sicut prius.

Ex michol deposuit dauid per fenestram, Caplm. XVIII.

Ursu inito cer

r tamine percussit dauid philisteos plaga magna et inuiscuit saul: et iterum

Regum primi

demon exagrabat eū: et dauid psallēte voluit sic p̄s p̄sore: et fugit dauid i domū suā. Vñt autē saul satellites nocte circa domum vt mane egrediēte occiderēt. Qd cum p̄sensisset michol: deposuit eūz p fenestrā et au fugit. Michol autē stravit lectulū suū q̄si egrotāns in q̄ posuit statuā: et pellē caprarum ad caput ei: similitudinē capilloz exprimens, et sagis supposuit secur capre spirans exp̄mēs anhelantē. Quāq; saul deprehendisset se esse illūsus dixit ad michol. Cur dimissisti inimicū meū. Que rīdit. Timuit dixit enī mibi. Dimitte me: alioqn interficiā te. Dauid autē fugiēs venit ad samuelem in ramatha: et indicauit ei oīa q̄ fecerat ei rex: et abierunt ambo in nabath q̄ est collis in ramatha: vbi erat cuneus prophetarū. Qd cū accepisset saul misit lictores in nabath vt raperēt dauid. Qui eūz vidissent pphetas: et samuel stantem sup eos: factus est in illis spūs domini et pphetabant. Vñt q̄ saul secūdos et tertios nūcios: qui et ipi pphetauerūt: et iratus saul abiit post eos: et ante q̄ venirent in nabath ingressēs pphetabat et q̄si amēs factus ē: et exiit vltē regia: tota die et nocte canebat eūz ceteris: dauid et samuele clam vidētibz. Fugit autē dauid inde et venit ad ionathā et cōquerēbat ei. Qui ionathas. Nō morieris. Alibi grāde vlt paruum faciet p̄r meus qd non indicet mibi.

Cū dauid. Scit pater tuus qd diligis me: et dicet. Resciat h ionathas: viuit aia tua: quia vno tñ vt ita dicā gradu ego et mors diuidimur. Si adū vñū dicit parietē domus sue: q̄ interposito euaserat manus apparitorz. Hebreus habere vno tñ passu: et ē sensus. Vñt mū intervallū fuit inter me et mōrtez. Fac ergo obsecro qd dicam. Cras erunt kalende: et ego abscondar in agro vsq; ad vesperam tertie diei. Si requisierit me rex: qd cōsedere cōsueuerā iuxta eum ad vespandū dices ei. Rogauit me dauid vt t̄ret in berthleē: qd victime solēnes sunt ibi omnibz cōtribulibz ei. Forte erat neomenia solēns aliqua p̄riduuz: qd si dixerit tibi rex. bñ. par erit seruo tuo. Sin autē fuerit iratus compta est in me malicia eius. et ait ionathas.

Quid est ergo qd supra legit non vidit samuel saul vsq; in dies mortis sue nisi qd non vidit eūz in regio habitu.

Hebrei tradūt dauid n̄ comedisse: nec aper-

thas. Egrediamur i agrum. Cūq; egressi derit.

thas qd q̄qd boni vlt mali iueniret apd patrē indicaret ei: et iurauerūt sibi mutuo fedē inter se et semē suū. Addidit etiaz ionathas deicere. i. plurimū iurare. Qd autē interpositum est et requisitū dñs de manu inimicorū dauid. hoc de suo addidit scriptor: in spū: et addidit ionathas. In die q̄ operari licet. i. pridie Esdra vel alii: quia kalendarū vt qdam dauid exhereditauit volūt. sed melius est postea filius ionathe. vt de sequēti die intelligat. egrediēris et sedebis latens iuxta lapidē ezel: et veniēs ad te post solēntates iaciā tres sagittas iuxta eum q̄si exerceās me ad signum. Si dixerō puero qd tollet eas ecce sagitte intra te sūt: par tibi ē: veni ad me. Quod si dixerō: sagitte vltra te sūt vade: dñs sit inter me et te vsq; in sempiternū. Porro prima die solēntatis apparuit locus dauid vacuus: et siluit saul estmans dauid nondū purificatū. Altera die requisitū a rege: excusauit eūz ionathas: et iratus saul dixit ad eū. Fili mulieris vltro vltro rapiētis. scio qd in pfusione tuā diligis filiū vltro: nō itabiliter eo vincte tu neq; regnū tuū. Adduc eum ad me: qd filius mortis ē: et ait ionathas. Quare morietur: et arripuit saul lanceā: vt pcuteret eum: et dedidit ionathas ab eo cōmittat: nec comedit panē in die illa: et egressus in agrū fecit sūm qd dixerat dauid. Et cum dixisset puero vltra te sūt sagitte: remisit puerū i ciuitatē eūz arcu et sagittis. Et surgēs dauid de latibulo: adorauit tertio deū scz vel ipm ionathan. Et fleuerūt valde: et ait ionathas. Quēcūq; iurauim⁹ stent in sempiternū inter nos et semen nostrū. Vade in pace.

De fuga dauid in nobe. Ca. XIX.

Et fugit dauid i

nobe ad abimelech sacerdotē fratrem achie. Qui cū miraret qd q̄si solus venisset gener regis ait ad eū dauid. Se cret⁹ fmo regis v̄gebat me: et cōduxit pueros i illū et illū locū: et idō puatē venit et cū paucis vel fere cū nullis. Nūc si qd habes ad manū saltē. v. panes da mibi. Forte ex numero panū: numer⁹ intelligit socioz: nec ē mētius dauid. Non enī animo fallēdi h dixit. Et rīdit

Historia libri

sacerdos. Nō habeo panes laicos ad manū
s; tñ panē sctum: panes s; ppositionis. Si
mūdī sūt pueri z marie a mulierib; māducēt
q.d. Necessitas nō h; legē. Si tñ imūdī sūt
p costu: nec in necessitate dabo eis. Et ait da-
uid ad eū. Cōtinuūm? nos ab heri z nudius
tertī: z fuerūt vasa puerozū sancta. i. corpora
in q;b; pñent aie vel spī pueri. Porro et vā
hecpolluta ē. s; ipā sanctificabūt hodie in va-
sis. q.d. Forte in vā hac aliqd imūdicie con-
traxim? s; mundicia corpōz sufficit ad eam
mundandā hebre? h; . Sūt vasa puerozū sā-
cta: z dicit de vasis ad edendū. q.d. In vasis
mūdis licet tibi ponere panes mūdōs. Se-
quitur. Porro vā hec laica est. i. interrogatio
tua laicalis est. q.d.

Cur qrtis d mūdicia Iterū dicit spm fuis-
cū etiā si mūdī essent se achiam filiū achī-
velī nō deberēt s; rob: filiū fineel filiū ele-
z ipā sanctificabūt azari.
hodie i vasis. i. in cō-
scientijs nostris. Scīm? enī q; necessitas que
nō habet legē excusat nos z qñ sanctificat: et
dedit eis panes. ppositionis q; sublāt fuerāt
vt pñerentur calidi. Et h; ppenditur q; sab-
batū erat. Cūq; quēssset ab eo dauid si habe-
ret arma: dedit ei gladiū golie: ioseph? dicit
lanceā q; erat inuoluta palliō in tabernaculo
Erat enī tūc ibi arca cū aliq; suo tabernaculo
Et pñderant hec omīa doech ydume? potē-
tissim? paltoz saul qui erat ad orandūz obli-
gatus voto.

De fuga dauid ad achis. Ca. xx

Agit autez da-

f uid in die illa ad achis regē geth.
Et indicauerūt serui sui regi q; qñ
rex erat in israel q; latebat apud eum: z de vī-
cino hostē reciperet si saluū cū seruaret: et tñ
mūt dauid pñertū q; miserat saul ad achis
vt redderet ei seruū suū fugitiuū. Cūq; trabe-
retur ad regē simulauit furo: ē: z impingebat
in ostia porte: quasi p clausam portā ingredi
volēs: z que furiosi faciūt agebat: vt fidē re-
gi vere passionis ostenderet: z ait rex. Nō in-
grediet hic arpecticus domū meam: z dimis-
sit eum et abiit inde dauid: et latuit in spelun-
ca odolla non tamen statim: sed prius venit
ad naas regē amonitarū: vt dicit hieronym?
in sequentib; in quadā glosa. Et cōuenit ibi
ad dauid omnis cognatio eius. Sed et ali;

quibus aut odli aut timor: saulis erat: vel q;
ere pñebantur alieno conuenerunt ad eū:
et fuerunt cum eo quasi quadringenti arma-
ti. Et pñectus est dauid cum eis in masphat:
que est moab. Est enī altera i iuda: z depo-
sult apud regem moab patrē et matrem suam
et manserūt apud eū qñ dñi dauid sūt in pñe-
sidio. Id ē in expeditōe: in qua sibi querebat
munitiones ad manendū.

De morte abimelech z sacerdotum.

Caplin. XXI.

Monente gad

e ppheta vt inde recederet z iret i ter-
ram iuda: pñectus in terraz iudayez
nit in saltuz areth. Et audist saul q; appar-
uisset dauid: z cū esset saul in nemoze: qd est in
rama tenēs hastā: ait ad seruos suos. Nūqd
dñtabit vos oēs filiū gemini filius ysai. Non
est ex vobis qui doleat vicē meā: z ait doech
ydumeus: vidī eū in nobe apud abimelech fi-
liū achitob: q; consuluit p eo dñm: z de-
dit ei cibaria: z gladiū golie: et tratus rex cō-
uocauit abimelech et oēs sacerdotes q; erant
in nobe: et ait ad eum. Cur cōiurasti aduersū
me cum filio ysai. Dediti enī ei panes et gla-
diū. Qui respōdit. Absit h; a me. Non fuit
rex huiusmodi i vniuersa domo patris mei.
Nesciui q; a te fugisset: et ait rex emissariis.
Irruite in sacerdotes. Qui noluerunt man-
extendere in christos dñi: et ait rex ad doech.
Irrue i eos: et trucidant in illa die. lxxv. vi-
ros vestitos ephod lineo. Forte tūc erant in-
duti: vt p habitū religionis mouerēt animū
regis. Auit hebrei nō oēs fuisse sacerdotes:
nec indut ephod: sed oēs dignos esse. Percus-
sit q; saul nobe viculū sacerdotū: z mulieres
z viros: z iumenta: fm q; deus belī sacerdotū
pphetauerat: plem eius radice? euellendam.
Solut abiatthar sacerdos filius abimelech
eualit: et fugit ad dauid: ferens ephod secum
qd fecit moyses: z nūclauit ei interstū patris z
suorū. Et ait dauid. Ego sum reus omnium
animarū patris tui. Vane mecum. Qui q;
sternit animā tuam: queret et meaz. Et nuncia-
tum est dauid q; philistei oppugnarent ceila
et diriperēt areas. Id ē annonam de areis: vel
q; vastarent segetes. Consuluit igitur domi-
num. Vada et percutiam philisteos. Et ait
domin? Vade z percuties eos: et saluabis ci-
la. Cūq; timerēt viri eius ire cum eo rursus

Regum primi

consuluit dominū: et accepit respōsum ab eo
qđ et prius ⁊ abiit dauid: et percussit philiste
os plaga magna: ⁊ intrauit cella. Qđ cum au-
disset saul ait. Locutus est dauid in vrbē. Et
congregabat exercitū vt obsideret dauid ⁊ vi-
ros eius. Qđ cū audisset dauid consuluit do-
minū per abiatbar: descendet huc saul: et tra-
dent me viri ceile in manus eius. Et ait dñs
Descendet et tradet te. qđ si diceret. Hec est vo-
luntas regis ⁊ illoz que deū latere non pote-
rat. Et egressus est dauid ⁊ viri eius cum eo
q. sexcenti. et vagabantur incerti. Qđ cum acce-
pisset saul dissimulauit exte. Transiit autē
dauid in mōtē solitudinis ziph: et abiit iona-
thas ad eū in locū silue: qđ vocabatur naua: ⁊
confortauit manus eius in deo ⁊ ait. Tu reg-
nabis in israel: et ego ero tibi secūsus. Sed
⁊ pater me⁹ scit hoc. Et innouauerūt iusiurā-
dum federis inter se coram dño. id est coram
gad. ppheta et abiatbar.

De Zipheis et qđ dauid latuit in spelūca.
Capitlm. XXII.

Descenderūt autē

a zipheis ad saul in gabaa descendentes:
dauid latet apud nos i colle achil-
le. Veni ⁊ tradem⁹ eū in manus tuas: ⁊ bene-
dixit eis saul ⁊ ait. Considerate curiosus vbi
sit pes eius: ⁊ renūciate mihi et sequar vos.
Dauid autē et viri eius erant in deserto ma-
on. Cūq; egressus esset saul ad querendū eū
ascendit dauid ad petrā locum scz munitissimū:
vt dicit hieronym⁹: vbi qđ sibi erat oneri
repositus: ⁊ versabat dauid in deserto maon in
monte opaco. Porro viri saul in modum co-
rone cingebant montē. Cūq; desperaret da-
uid se posse euadere: venit nunci⁹ ad saul. Re-
di festinus quoniam infuderunt se philistei sup
terrā. Et desijt saul psequi dauid: perges i oc-
cursū philistinorū. Qđ h̄ vocauerunt locū il-
lum petrā diuidentē: eo qđ sibi separatus esset
saul a dauid. Ascendit ergo dauid inde ⁊ ha-
bitauit in locis turtissimis engaddi. H̄ est oppi-
dū in quo erat vinea balsami. Assumēs autē
saul tria millia electorū insequēbat dauid: etiā
super abrupissimas
petras qđ solis ibici-
bus sunt perule. Et
intrauit saul spelū-
cam vt purgaret ve-
stem. Porro dauid ⁊ viri eius i interiori par-

te spelūce latebāt. Et dixerūt fili dauid. Tra-
didit eū dñs i manus tuas. Et p̄cidit dauid
oraz clamidis saul silēter. Et rediēs ad viros
percussit cor suū: metonomice. id est pecc⁹ suū
in quo p̄tinet cor: vel momordit eū conscien-
tia sua de eo qđ fecerat. Cūq; murmuraret
socij e⁹ aduersus eū timens ne irruerēt i saul
ait. Vult dñs: qđ n̄st domin⁹ percussit eum
aut in obtu aut in p̄lio: apostrophe est. qđ.
de cetero nō parcam ei. Propice⁹ mihi sit do-
min⁹. id est hanc misericōdiaz faciat meuz: vt nō
mista manū meā in xpm dñm. Et cōfregit vi-
ros suos his sermonibz. Porro saul egressus
ibat cepto itinere. Et egressus dauid post eū
clamauit. Dñe mi rex. Cūq; resperxisset saul
adorauit dauid in terraz et ait. Quare audis
dñe mi rex p̄ba hominū loquentiū aduersū me
mala dicens. Dauid querit malū aduersum
te. Cognosce oram clamidis tue i manu mea
quā cum p̄ciderem pepercit tibi ocul⁹ meus.
Quē p̄lequeris. Canem mortuū et pulicem
vitiū. His auditis fleuit saul et ait. Iustior es
me: reddat tibi dñs. Scio qđ regnaturus sis.
Iura mihi in dño ne deleas semē meuz post
me. Et iurauit dauid sauli Abijt ergo saul in
domū suā: dauid autē ascendit ad tutiora loca
in angustias maspha.

De morte Samuelis ⁊ Hadabiz.

Capitlm. XXIII.

In tēpore mor-

e tuus est samuel ⁊ fleuit cū vniuer-
sus israel: singuli tanq; prius filiū
lugentes ⁊ sepelierūt eū in ramatha. Certum
est itaq; qđ ab h̄ locorūq; ad finē scōl libri nō
scripsit samuel. Cur ergo nomie eius p̄tulā-
tur hi duo libri. Quia reliqua scripsit vn⁹ p̄-
phetarū de discipulis e⁹ cui⁹ op⁹ ascribit ma-
gistro. Quidā tamē dicit nathan scripsisse se-
quentia: qđam dauid. Dauid autē descendit
in desertū phara. Pharan oppidū ē i arabia.
Erat autē vir in ciuitate aman in solitudine
maon: ⁊ possessio e⁹ erat in carmelo. Mons
est in sorte iude. Alter carmelus est in p̄finio
palestine et phenicis: vbi belias occidit pro-
phetas baal: ⁊ hic erat de genere caleph. In
paralipomenon sic legit. Caleph genuit or-
chā. alij habent archan. orchā genuit tezem:
hic est vt iudei purāt nabal. Cū ergo audisset
dauid qđ ascendisset nabal ad rodēdos greges
misit ad eū decē iuuenes vt mitteret ei aliquā
o 3

Historia libri

benedictionē in die bona. Exultabant enī et epulabant iudei i cōsione ouū: ob memoriā patrū suorū q̄ fuerāt pastores ouū. Et ait nabal nūcijs dauid. Nō mīttā. Quis est filius ysal. Hodie increuerūt seruī fugitiui. Nescio eos. Cūq; audisset dauid q̄ ip̄s operauerat ei nabal: accinct⁹ est gladio cū q̄dringētis viris et ait. Hec faciat dñs in inimicis meis: et hec ad⁹ dat si relinquo de oib⁹ q̄ ad euz p̄tinēt: vsq; ad mīngentē ad parietē. Id est saltem canē vel infirmū. Porro abigail vxor nabal formosa et prudens hec ignorabat. Et indicauit ei custos ouū quanta p̄sida tulisset ei dauid i de ferto. Festinauit igit abigail et tulit in occursum dauid panes et vinū et arietes coccos sa ta polente: et ligaturas vnepassē: et massas carcarū: et adorans dauid ait. In me sit domus ne mi hec iniquitas. Id est cōdona mihi hanc iniquitatē viri. Vt ita. Si putas esse iniquitatem nisi deleas eū q̄ iurasti mihi imputetur. Porro fecit vir me⁹ fin nomen suū. Nabal enī stult⁹ interpretatur. Constituit te dñs dūcē super israel: non debes fundere sanguine in nocū. Nihil enī tibi nocuit: sed sua tibi non dedit: et erit aīa tua custodita q̄ si in fasciculo viuentius. Debe⁹ habet in vīculo vite: qd idem est. id ē in collegio sanctorū. Alia littera habet in fasciculo virtutū. q. d. Sic custodiet dñs animā tuam ad multiplicandū: sicut fasciculus virtutū custodit in aqua ad transplan tandū. Et respondit dauid. Benedictus dom⁹ mīn⁹ q̄ misit te hodie in occursum meū. Vade in pace. Auduit vocē tuā: in iurā se remittēdo: et honorauit faciē tuā: xenia de manu tua recipiendo. Cū ergo indicasset abigail omnia hec viro suo emortuū est cor ei⁹ p̄ timore: et mortu⁹ ē post decē dies. Quo audito dauid ait. Bñdict⁹ de⁹ q̄ custodiuit man⁹ meas a sanguine: et reddidit maliciā nabal in caput ei⁹. Et vocauit abigail: et duxit eam in vxorē. Accepit quoq; dauid tertiam vxorē achinoem de sefrabel.

De fuga dauid ad achis. Ca. xxxi

Terū nunciaue

l rūt ziphet ad saul. Ecce abscondit⁹ est dauid in colle achille. Et abiit saul post eū cū trib⁹ milib⁹ electorū. Et descēdit dauid nocte ad castra saulis: ducens secū abyfai filij saruie sororis sue. Qui fuerunt

tres filie ioab et abyfai et asabel nepotes dauid. Cūq; clam intrassent tentoriū regis cui⁹ ctis dormiētib⁹ dixit abyfai. Perforā saul lancea in tra. Et phibuit dauid dīcēs. Quis exēdet manū suā in xpm dñi: et erit innocēs. Sz tolle hastā q̄ est ad caput ei⁹ fixa in terra et vas aque: et eam. Et egressi sunt nullo eul gilante: qz sopor dñi irruerat sup eos. Cūq; transissent torrens: et steriscent in vertice montis vnde possent audiri: exclamauit dauid ad abner et ad omne populū. Filij mortis vos estis: qz nō custodistis dñm vestrū christum dñi. Ingressus est quispiam et interficeret regem. Videt vbi hasta regis sit et ciphus aq. Et agnoscens saul negligentia suorū et beneficiū dauid exclamauit. Num vox tua ē hec fili mi dauid. Qui respōdit. Cur persequitur domin⁹ seruū suū. Quid feci. Si domin⁹ incitat te aduersū me: odor et sacrificiū. i. placari eū oportet sacrificio et prece vt ostendat nobis sup h̄ qd vult. Vel ita. Tu ipse occidas me: et erit quasi sacrificiū deo in odorem suauitatis. Quidā ita legūt. Odoretur sacrificiū si dominus incitat te aduersū me. i. sacrificia res pbem⁹ iudicio dei si dñs h̄ facit. Si autē filij hominū incitant te: maledicti sūt qui cogunt me transire ad idolatras: ne seruāz deo israel. Et ait saul ad dauid. Peccasti. Reuertere fili mi. Nō vltra male faciā tibi. Et respondit dauid. Iudicet domin⁹ iter nos. Ecce hasta regis: veniat qui tollat eaz. Cui saul. Benedict⁹ tu fili mi. Equidez faciens facies et potens poteris: et saul reuersus est in locū suū. Et dixit dauid in corde suo. Aliquando incidam in vna die in manus saul: melius est vt saluer inter philisteos. Abiit ergo dauid et sexcenti viri cum eo ad achis filiūz maoth regem geth. Iste fuit fili⁹ supradicti achis cuius mater dicebat maoth. Et erant cum dauid due ei⁹ vxores achinoe et abigail. Et dixit dauid ad achis. Nolo onerosus esse regi: det mihi rex locū i quo habitem. Et dedit ei achis syceleg: q̄ exinde facta est regū iuda Et habitauit dauid in ea quatuor mētib⁹ et xx. diebus. et agebat dauid predas de viciis philistinorū circūstantib⁹ q̄ nō erant sub potestate achis. Virū et mulierē non adducebat captiuū ne forte loquerent aduersus eū. Cūq; q̄reret achis quos percussisset atebat se depopulatos esse habitātes ad austrum iude et in campetrib⁹.

Regum primi

De suscitatioe samuelis. Ca. XXV.

Actum est eo tē

In pore cōgregati sunt ad plūm con-
tra israel philistei. Et ait achis ad
dauid. Decuz egredieris in castra: tu et viri
tui. Ego custodē te pono capiti mei p̄ cūctis
Cōgregauit etiā saul vniuersum israel et ve-
nit in gelboe. Samuel aut mortu⁹ erat. Hoc
ideo repetitur hic vt angustia saulis ostenda-
tur: in qua plurimū esset ei necessari⁹ samuel.
Vel vt ostendatur samuel recenter mortu⁹ q̄
in proximo erat suscitandus. Tradunt enī ne-
minē posse suscitari arte phitonica nisi recen-
ter mortuum: et adhuc integris vitalib⁹. **T**u
muit itaqz saul et consuluit dominū. Qui nō
respōdit ei: neqz p̄ somnia neqz p̄ prophetas.
Id est p̄ discipulos samuelis: neqz p̄ sacerdo-
tes. Hebre⁹ habet: neqz p̄ doctrinam ephod-
icā in quo erat doctrina et veritas. Et ait saul
seruis suis. Querite mihi mulierē habentem
phitonē. Ipse enī occiderat magos et ariolos
et phitonicos. Unam tradidit hieronymus
reiscarnatā: q̄ mater erat abner: q̄ latens habi-
tabat in endor: q̄ ciuitas est iuxta fontem en-
dor. Phitonem quidā tradunt esse artem su-
scitandī mortuos quā phitus adinuenit. q̄
d. Querite mihi mulierem peritam artis illi-
us. Nō congruit hebreo in quo legitur mu-
liorem baladoph. Balad enī interpretat⁹ domi-
na: oph est nomen artis illius. **I**urauit ita-
qz saul habitū suum et venit ad mulierem no-
cte cum duob⁹ viris et ait. Suscita mihi quē
dixero tibi. Que respondit. Hosti quāta fece-
rit saul magis. Quare ergo insidias anīme
mee. Quidā tradūt saulē ob hoc eos decessi-
se: quia preconabantur dauid futurū regem.
Iurauit autē ei saul q̄ ppter hanc rem nihil
mali pateretur: et dixit vt suscitaret samuelem.
Videns autē mulier virū sanctū: cōturbata
est et ait. Quare imposuisti mihi. Tu enim es
saul. Hoc enī ei samuel indicauerat vt ait io-
sephus. Quidam fabulātur mortuū magice
suscitari a pedibus primo moueri et surgere
nisi quādo suscitante rege suscitatur: tunc enī
a capite surgit. Alij dicunt pphetam non pos-
se suscitari nisi rege suscitante. Tunc indica-
uit ei saul se saulem esse et ait. Noli timere.
Quid vidisti. Que respondit. Virū senem et
gloriosum et amictū pallio sacerdotali. Et in-
telligens saul q̄ samuel esset adorauit eum: et

ait anima samuelis vt dicit iosephus. Quare
inquerasti me. Cui saul. Coartor nimis. Philis-
tinei pugnant aduersum me et domin⁹ nō re-
spondit mihi. Obsecro dic mihi quid facias.
Qui respondit: quid interrogas me: cū domi-
nus recesserit a te. Faciet tibi domin⁹ sicut lo-
cutus est. Toller regnū de manu tua: et dabis
illud dauid. **T**ras aut tu et filij tui mecuz eri-
tis. Id est in numero mortuorū: sicut ego sum
vel in inferno. De hac suscitatioe dicit q̄busdā
q̄ spūs malignus apparuit in specie samue-
lis vel fantastice imago eius ibi apparuit: q̄
dicta est samuel. Tradunt q̄dam q̄ deo pmi-
tente anima spūs tm̄ cōsimili corpore indus-
ta apparuit ibi. Alij vero q̄ corpus tm̄ susci-
tatum est cum spūitu viuifico anima in loco
suo manēte et quiescente. **H**oc audiens saul
prostratus est in terrā pre timore: nec comede-
rat panem in die illa: et coegit eū mulier et ser-
ui eius vt comederet. Cūqz comedisset rediit
ad castra p noctem. **N**oluit enī sciri q̄ consu-
lisset phitonissam.

Quidā dicit amalech. Ca. XXVI.

Ingredati sūt

Ergo philistei in affech: et israel ca-
strametatus est sup fontem q̄ erat
in israel. **S**atrape vero philistinorum vidē-
tes dauid et suos esse cum achis dixerūt. Re-
uertantur hebrei isti in locum suum: ne forte
cum ceperimus preliari fiant nobis aduersa-
rij: et in capitibus nostris mereatur sibi reddi
gratiam dñi sui. Tunc ait achis ad dauid in-
uitus et dolens. Bonus es in cōspectu meo
sed satrapis non places. **S**urgite de nocte et
abite diluculo. **A**bijt ergo dauid cū suis i sy-
celeg die tertia. **A**malechite vero interim im-
petum fecerunt in syceleg. **E**t succenderunt
eam: et captiuas duxerant mulieres et par-
uulos et vniuersam predam. **P**lāxit ergo da-
uid et popul⁹ qui erat cū eo donec deficeret
in eis lachryme et volebant eum sui lapidare
Confortatus autem dauid in domino: cōsu-
luit dominū per abiatbar dicens. **P**ersequar
latrunculos hos et comprehendam. **Q**ui re-
spondit. **P**ersequere et cōprehendes et redu-
ces predam. **A**bijt ergo dauid et septcenti cū eo
et venerunt ad torrentē bechor: alibi befor.
et ibi ducenti lassī substituerunt ad sarcinas
ex mandato dauid. **E**t q̄ alij transissent inue-
nerunt puerū egyptiū fame deficiente: quem

Historia libri

reliquerat dñs suus vtr amalechita cū egros-
tare eum vldisset. Et dederūt ei cibū: et reuer-
sus est spūs ei⁹. Et ait ad eum dauid. Potes
me ducere ad cuneum istum. Qui ait. Si iu-
raueris mihi qd nō occidas me nec tradas me
in man⁹ dñi mei: ducam. Et iurauit ei dauid
et eo ducēte inuenerunt hostes epulantes: et
quasi diem festum celebrātes. Et percussit eos
dauid a vespere vsq; ad vespē alter⁹ diei: et
solū quadringenti adolescentes euaserunt in
camelis. Erunt ergo dauid oīa q̄ tulerāt ama-
lechite ab hoīe vsq; ad pecus. Dicit qd i hac
victoria pbuerunt illi auxilliū nouem princī-
pes militū de manasse: qui pfugerant ad euz
dū rediret in syceleg. Prius enī venerant ad
eum tñ de iuda et beniamin. Porro cum re-
dissent ad ducentos viros q̄ lassī substituerāt:
salutauit eos dauid pacifice. Et indignati sūt
quidam qui cum eo lerant dicentes. Suffi-
ciat cui⁹ vxor sua et filij: de preda nihil dabi-
mus eis. Et ait dauid. Non audiet vos q̄sq;
fratres mei in fmone s. Equa ps erit descen-
dentis ad plū: et manētis ad sarcinas. Hie-
ronym⁹ ait. Non ait qd lassī māserūt: qd lassī
nil debet dari de preda prelo. Et factum est
hoc ex die illo et deinceps q̄si lex in israel vs-
q; ad diē hāc. Venit ergo dauid in syceleg: et
misit dona de preda seniorib; iuda proximis
suis et reliq; cum quibus cōmoratus fuerat
ipse et vtri eius.

De morte saul et filioꝝ eius. Ca. xxvii

Oro philistei

pugnabāt aduersus israel. Saul
autē sciens et prudens festinabat
ad mortem et vtriliter dimicabat. Soli qd
pe magnanimes rerū terribiliū sūt pempto-
res. Nec magnanimitas maxime cōuenit re-
gibus quos p cumulo pncipat⁹ nō solū ma-
los non licet esse circa subditos. sed nec me-
diocriter bonos esse. Fugerūt autē filij israel
a facie philistinoꝝ et ceciderūt i mōte gelboe
et percussi sunt tres filij saul: ionathas: amina-
dab: melchisue. Hifboserth autē domi erat Cū
q; grauiter vulneratus esset saul: dixit ad ar-
migerū suū. Percute me gladio tuo ne forte i
circūcisi isti illudant mihi vineti: et post inter-
ficiāt me. Et noluit armiger. Et irruit saul su-
per gladiū suū. Adeo enī defecerat qd nō po-
terat se trāsuerberare. Que vidēs armiger su-
us irruit ipse sup gladiū suū. Hic fuit doech

ydumeus et autumant hebrei qui cūnuit esse
supstes saul ppter dauid: et mortui sūt omēs
domestici saul q̄ erant cū eo. Videntes autē fi-
lij israel q̄ trans vallem iordanis erāt stragē
suoꝝ egressi de ciuitatib; suis fugierūt. Alter⁹
ra die venientes philistei vt spoliarent inter-
fectos: expoliauerūt saul armis suis et filios
suos: et pccsa capita eorū cum armis miserūt
in terrā suam p circūitū vt annuncaret hoc
in templo idolorū et i populis. Et posuerunt
arma ei⁹ in tēplo astaroth: caput p̄o in tēplo
dagon: vt in paralipomenon legi. Corpus
p̄o ei⁹ et filioꝝ suspendērūt i muro bethsan:
q̄si in oculis isrl. Est enī ciuitas philistim in
terminis isrl. Vtri autē de sabes galaad q̄s li-
berauerat saul ab amonitis ambulauerūt to-
ta nocte: et tulerūt cadauera d muro bethsan
et cōbuserūt ea igni: et sepelierūt ossa i nemo-
re iabes. Et plācerūt ei⁹ ieiunātes. viij. dieb;.
Nota qd i paralipomenon legi. Mortu⁹ ē
saul ppter iniquitates suas: et addit: q̄si in cumu-
lū peccati: s; insup p̄sultit p̄bitionis: p̄p̄ qd
interfecit eū dñs. Vbi peccatū magnitudinē
multū nō attēdūt. Et regnauit saul viuētē sa-
muele. xviij. ānis: et eo mortuo duob; annis.
Hos ānos sacra tñ scriptura nō annotauit.
A samuele p̄p̄te incipit tpa noiatorū p̄p̄baꝝ
sicut a saule tēpa regū israel.

Incidentia.

In dieb; istis apud latinos q̄rt⁹ regnauit
silu⁹ enee: filius postumi. Alia tñ historia
quartū pontē siluū latinum vterinū fratrem
postumi et q̄ntū siluū enee. His tpsb; home-
rum fuisse q̄daz dicunt: de q̄ magna dissonā-
tia est apud veteres. Crates ponit eū ante de-
scēsum in peloponensiu urbē eracsidaz. Cri-
stodenes centesimo anno a captiuitate troie.
Aristarchus et philochorus tēpore migrati-
onis yconice. Appollodor⁹ atheniensis. cccxi.
anno euersionis ylij. Alij modico tēpore an-
teq; olympiades inciperent.

Sequuntur tituli capitulorum in histori-
am. Regum secundi.

Eplactu dauid

sup saul et ionathan.

Ca. j.

De prima vnctione dauid in regē

capitulum. ij.

De regno hifboserth.

ca. iij.

De filiis dauid.

ca. iij.

Regum secundi

De interfectione abner, ca. v.
De morte hysboseth et scda vnctione dauid
sup omne israel, ca. vi.
De dauid expugnauit hierusalem et munus
capitulum. vii.
De dauid vicit philisteos, ca. viii.
De reductione arce in hierusalem, ca. ix.
De victorijs dauid et officialibz ei⁹, ca. x.
De miphysboseth et q amon debonestauit nu
cios dauid, ca. xi.
De morte Urie et penitencia dauid, ca. xii.
De thamar qua amo oppressit, ca. xiii.
De morte amon et fuga absalon et reditu ad
dauid, ca. xiiii.
Quo absalon persecut⁹ e dauid, ca. xv.
De psillo chusi et morte achitophel, ca. xvi.
De morte absalon, ca. xvii.
De reditu dauid in hierusalem, ca. xviii.
De morte amale et siba, ca. xix.
De septem viris suspensis in vltione gabao
nitarum, ca. xx.
De quattuor prelijs dauid, ca. xxi.
Rathalogus forni dauid, ca. xxii.
De numero populi et altari erecto a dauid,
capitulum. xxiii.

De planctu dauid sup Saul et Ionathā,
Capitulum. l. secundū regū.

ſectū ē post

f mortē saul's adoleſcēs fu
giens de p̄lio venit ad da
uid in syceleg et adorauit.
Luncq̄ indicasset ei popu
lū vltū et saul cū filijs su⁹

is mortuū ait dauid. Vñ scis q mortuus est
saul: et ionathas fili⁹ ei⁹? Qui r̄ndit. Vñ dī saul
incubētē sup bastā suam: et hostes appropia
bāt ei. Cūq̄ quesisset
quissim essem: et dī
p̄ssem amalechites
fū ait. Interfice me
quia p̄sctus es: ne
occidat me incircūcisi. Et occidi eū: q̄ v̄uere
non poterat: et tuli dyadema qd erat. i. qd cē
solebat in capite eius: et armillas de brachio
eius: et attuli ad te dñm meū. Alunt hebrei
hunc fuisse filiu⁹ doech ydumei: cui pater su⁹
tus prius q̄ trueret sup gladium suū tradi
dī insignia regis que custodiebat vt ferēs ea
ad dauid: redderet eū sibi placabile. Nec ob

ulat q̄ pater ydume⁹ filius amalechites dici
tur cum amalechite sint ydumei. Amalech
enī fuit filius eliphaz fili⁹ esau et edom. Da
uid ergo et omnes q̄ cum eo erant sciderūt ve
stimenta sua: plangentes et ieiunātes vsq̄ ad
vesperam fm legem. Et ait dauid ad nūciū.
Quare non cūuisti mittere manū tuā i chri
stum dñi. Os tuū locutū est cōtra te. Et iube
te dauid vnus de pueris ei⁹ occidit eum. Et
precepit dauid vt patres docerēt filios suos
carmē arcū: vbi alij habēt, docerēt filios su⁹
os arcū. i. artē sagittadi: eo q̄ audierit popu
lū a sagittarijs interfectū: sicut scriptū ē in libro
iustoz. Hic liber nō habet sicut nec plurimi
q̄ sit mēto in veteri testamēto: q̄s cōbustos
credim⁹ a babilonijs. Fuerūt q̄ dicerēt hunc
librū dici librū iustoz: eo q̄ de iustis agit. i.
de samuele et dauid. Alij dicūt penthateuci
librū iustoz vbi cōijci pōt artē sagittadi vt
lem esse: q̄ dicit iacob se tulisse agrū d manu
amorrei in gladso et arcu. Quidam legūt in
stozū neutraliter: et dicunt librū iustoz: quia
agit de his q̄ iusta sūt q̄i librū iudicoy vt sit
sensus. Sic p̄cepit dauid artē illā seruandā
sicut fuat qd scriptū est i libro iustoz. Tūc plā
git dauid carmen lugubre sup saul et ionathā
et credidit metricē cōpositū fuisse. Et ē prin
cipia huius carminis tripartita. Primo agit de
loco vbi facta ē strages: et imp̄cat ei. Secun
do cōmendat saul et ionathan. Tertio specia
liter cōmendat ionathan ostendēs q̄tum di
legerit eum. Nec obest si aliquādo pluraliter
aliquādo singulariter de eodē monte loquit.
Est enī vn⁹ mons plures colles habēs. Vbi
legitur. Montes gelboe nec ros nec pluuia
veniat sup vos. Quidā dicunt sup te: sic legē
res lram. Montes gelboe. subaudi. ve vob:
postea inferunt. nec ros nec pluuia veniat su
per te: montes hī vt dicunt p̄: vbertimil fue
rant: et imprecāt eis nō ariditate: sed sterilita
te. q. aridi essent. Vnde subdit. Neq̄ sint sup
vos agri primitiarū. id est fructuū optimoz
sicut prius. Alij dicunt p̄bertas esse que im
pleta ē in dieb⁹ belle: qñ non pluit sup terras
annis trib⁹ et mētib⁹. vi. Alij dicūt i cacumie
montis: nec aū nec post pluuisse: sed p̄ maledi
ctionē p̄firmatū. Plāctq̄ dauid saulē eo q̄
vltiter interfect⁹ esset: i. vñc⁹ eēt oleo. Et sub
dit causā necis hui⁹ a sanguine interfectoz et
ad spe fortiū. id est pro sanguine sacerdotū q̄s
occidit i nobe. Zebreus nū inchoat versum

Historia libri

ita. A sanguine interfectoꝝ ab adipe fortium
Sagitte ionathe ꝛc.

De prima unctione Dauid in regem.
Caplin. II.

Est hec ex respo

p mini ascendit dauid i ebron: ꝛ ha
bitauit ibi euz duabꝝ vxoribꝝ suis
i domo sua vtrꝫqꝫ māsērūt i oppidis ebron
Et vnerūt eū vīr iuda i regem sup tribū iu
da. Hic inchoat q̄ta etas non p initio regni
iudeoꝝ ꝛ q̄dā volūt. qꝫ tūc inchoasset a sau
le. ꝛ p inuouatiōe pmissionis q̄ patribꝝ olim
data erat de regno christiano: qd pfiguratur
ē i dauid iurāte dño dauid p̄tatem de fructu
vērīs eiꝫ fessuro sup sedē suā. Nūciatūqꝫ est
dauid qꝫ sabīte sepelissent saul: ꝛ nūciatū eis
dīcēs. Bñdicti vos a dño qꝫ fecistis mīserīcōdīaz
hāc cū dño vestro retribuet vob dñs. Sꝫ et
ego retribuā. Nec timeatis q̄n nō habentes
regē: qꝫ vngit me domꝫ iuda regē sibi.

De regno Hishoseph. Ca. III.

Abner autē prin

a ceptꝫ exercitꝫ saul tulit hībōseph: ꝛ
circūdūxit eum p castra. i. vbi cūqꝫ
dispersus erat exercitꝫ: et creauit euz regē sup
reliquas tribꝫ. Vel p castra itellige manatim
locū munitissimū: vbi iungit eū i regē. Erat
aut hībōseph tūc. xl. ānoꝝ: ꝛ duobꝫ ānīs regē
nauit sup isrl. Dauid ꝫo. vij. ānīs. ꝛ. vij. mās
bus regnūt i ebron sup domum iuda. Eo tpe
ortū est intestinū bellū inter hebreos. Porro
egressus ē abner ꝛ pueri eiꝫ d castrꝫ i gabaon
Joab aut ꝛ pueri dauid occurrerūt eis ad p̄
scinam gabaō: ꝛ cōuenit iter eos qꝫ. xij. tñ ex
vtraqꝫ p̄e pugnaret i medio exercitū et ap
p̄bēso vnusqꝫqꝫ capite cōparis sui defixit gla
diū i latꝫ p̄trariꝫ ꝛ ceciderūt simul. Ob h̄ dīc
ē locꝫ ille ager robustoꝝ. Josephꝫ tñ videt vel
le qꝫ pueri dauid supstites occiderūt compa
res suos. Ortū ē aut bellū int reliqꝫ et fugit
abner cū suis. Erāt aut ibi euz ioab duo frēs
eiꝫ: qꝫ asabel velocissimꝫ q̄n vnꝫ de capreis
psequēbat abner cum suis instantissime. Cū
abner. Noli me sequi ne cōpellar ꝫ fodere te
et nō potero leuare facē meam ad ioab. Ille
ꝫo noluit declinare: ꝛ percussit euz abner in in
guine auersa hasta. i. cū ligno posteriori: non
cum mucrone haste vel versa ad eum hasta.
Persequētibꝫ aut ioab ꝛ abīai fugientes ab

ner sol occubuit. ꝛ vnerūt ad collē aquedū
ctus. In cuiꝫ sūmitate ꝫgregati sūt ad abner
filij beniamīn i cuneū vnū: ꝛ alt abner ad io
ab. Nūqd vls deseuire vsqꝫ ad deletōēz fra
trū tuoꝝ. An ignozas qꝫ nō gratis morit iu
gulo qꝫ puocat hostem. Lessauit ergo ioab ꝛ
ois exercitꝫ pseqꝫ eos. Porro abner cum suis
nocte illa trāsīēs iordanē venit ad hībōseph
i manatim. Joab ꝫo et vīr eiꝫ tulerūt asabel
et sepelierūt eū i sepulchꝫo p̄fīs sui i bethleē.
et redierunt ad dauid in ebron.

De filiis dauid. Ca. III.

Acta ē ergo lon

f ga cōcertatio inter hos reges: ꝛ da
uid crescēte alter decrescēbat. Fla
tiqꝫ sūt filij dauid i ebron p̄mogenitꝫ amon d
achinoem. Scōus celiab vel celaph de abī
gail. Tertꝫ abīalon de vxore gentili. id ē ma
acha ꝫ filia ptolomei regis iēsur. Quartus
adontas filꝫ agith. Quintꝫ saphacias filius
abigail. Sextꝫ ietrā quem iosephꝫ vocat na
thā d eglā vxore sua
quā hebrei alūt fuit. Xietrā natus sūt da
uid in ebron nō videt
ur vxor eiꝫ: qꝫ i ado
lescētia sua p̄mā for
titus ē vxorem. Nō
nō videt posse stare cū in sequētibꝫ legat mī
chol in hierlm subsannasse dauid: ꝛ dꝫ qꝫ non
ē narꝫ ei filiꝫ de dauid vsqꝫ in diē mortꝫ sue: qꝫ
in ip̄o partu occubuit. Sꝫ potuit fieri vtrꝫ
cīna paruit de hierlm descēderet in ebron: ꝛ
ibi pareret tāqꝫ i p̄mittito loco regni.

De interfectiōe abner. Ca. V.

De tēpore factū

e est qꝫ abner intraret ad cōcubīnam
saulis resphā pulchꝫā nimis. Ob
h̄ obiurgatꝫ ē aduersus cū hībōseph p oppro
briū domꝫ sue. tñmēs ne forte cōcubīna vsur
paret sibi regnū. Et iratus abner ait ad eum.
Nūqd canis caput ego sum hodie aduersus
iudā ꝫ te. q. d. ꝫ te iudas hꝫ me q̄n caput
canis mortui. Vel ita: ꝫ te facꝫ sū caput
canū. i. p̄nceps irrationaliter latrantium ꝫ
xp̄m dñi. Et misit abner ad dauid nūcios dī
cētes. Cū ē ēra. q. d. Nōne ēra ē i manu mea
Fac me cū amīcīas ꝛ reducam ad te vniuer
sū isrl. Quī ait. Optime. Faciā tecū amīcīas
as: ꝫ nō videbīs me anteqꝫ reduxerīs mīchol

Regum secundi

Sz z ad hisboseth mādauit dauid: vt remitteret ei vxore suā mīchol. Tulerūt ergo eaz a viro suo falethiel q se quebat eā plozās vī qz baurim. Non enī cognouerāt eā eo q illa dīlgēs dauid sp trīstīs erat. Et locutū ē abner ad seniores isrl: et marie ad beniamin: vt transiret ad dauid quē elegerat dñs. Et ascēdit abner in ebron ad dauid: z suscep⁹ est ab eo magnifice: et ait. Surgā vt pgregā ad te oīs isrl. Cūqz abiisset i pace: ecce ioab z pueri dauid redierūt celsis latronibz euz pda magna nimis: z dīctū ē ioab de aduētū abner: z d pace cū rege. Qui cū tēptasset mutare anīmū regis dīcēs. Iurauit abner vt deciperet te. Et euz non acq̄uisset rex mīst nūclos p⁹ abner q̄si regereuocāte eū et reduxit eū: z occurrēs redēnti seorsū adduxit eū q̄si secret⁹ locutus: z percussit eū i īngulne z mortu⁹ ē q̄si i vltionē fratris sui. Sz veri⁹ ē qz tīmebat ne fieret sedus a rege. Qd cum audisset dauid ait. Vnd⁹ sū ego z regnū meū a sāguīne abner z veniat sup caput ioab. Nō deficiat de domo ioab femine fluens: z leprosus z tenēs sū sū. Leffemīnat⁹: z cadēs gladio: et indīgēs pane. Scdm h̄yo videt ei īmp̄ari semis fluxū z leprā et eustratōem z stragē i bello: z mēdīcatē. Quidāz legūt. p vno leprosus et tenens fūsi. i. breue ventīlabrū ad depellendas mulsas: qd fit de folijs palmarū et īnuoluī iter dīgitos īstītar fūsi. Scdīc ergo dauid veltī mēta sua z fleuit sup abner: z oīs populus qui erat cū eo: z īndīxit oībz leuitū vīqz ad velpēram: z ait. Hec dīctis quō pīnceps maximus hodie cecidit ī isrl. Ego aut sū dedicat⁹ rex. qd. euz sū nou⁹ rex marie indīgēbā auxilio ist⁹. Porro filij saruie mīhi duri sunt.

De morte hisboseth z scda vñctōe dauid sup omne israhel. **Ca. VI.**
Quqz audisset
hisboseth de morte abner dissolūte sūt man⁹? z oīs isrl pturbat⁹ ē. Duo aut vīri pīncipes latronū erāt cū hisboseth baana z rechab de filijs beniamin. Qui trātī recesserāt ab hisboseth: z venerāt ad mī

phiboseth filiū sonathe vt facerent eū regem. Qui noluit imo p̄dīdī eoz p̄siliū. Quidam h̄o tradunt qz hisboseth offensus erat eis eo qz dicebāt ei mīphiboseth debere regē eē: euz fili⁹ esset pīmo genitī saulis. Erat iste mīphiboseth claud⁹ viroqz pede. Quinquēns enī erat qñ nūclatū ē ei de morte saulis et sonathe: et tollente eū nutrice vt fugeret cecidit et p̄fract⁹ ē. Porro baana z rechab īgressi sūt domū hisboseth ferētes spīcas trīctī: q̄si pīlī mīstias regī. Hostīaria aut dom⁹ obdormierat. Et īnuentētes hisboseth dormiētē ī mēridie interfecerunt eū: et attulerūt caput eius ad dauid ī ebron dīcētes. Ecce caput vīri qz querebat aīaz tuam: exstīmantēs se munera accepturos a dauid. Et ait dauid ad eos. Interfecistis vīrū īnoxīū: sanguīnez dñi veltī fudistis. z ideo auferā vos de terra. Et p̄cīssis manibz z pedibz eoz suspēderūt eos sup pīscīnam: vel spīnaz ī ebron: caput h̄o hisboseth sepellerūt ī sepulchro abner: z venerūt seniores de isrl ad dauid: et percussit cū eis sedus: et vñxerūt euz ī regē sup oēm isrl. Pīmo īgīf īnunc⁹ ē ī signū regnī. scdo ī regē sup iudāz tertio ī regem sup isrl. Filius. xxx. ānoz erat dauid cū regnare cepisset. Supabūdāt fili⁹ īdīomate hebreo: et. xl. āns regnauit ī ebron vīj. annis z. vj. mensibz sup iudā: subandī spe claliter. Nā sī statim post hisboseth regnauit ī israhel nō nīsi duobz āns regnauit ī iudā. Sz aut hebrei eū regnasse ī ebron aliq̄bus annis adhuc saule vīuētē: qz dom⁹ iudā iam affectabat eū ī regē, et īpe mītebat eis mūnera tāqz suis. In hierusalē aut regnauit. xxx. tribus āns sup oēm p̄lm. Sī querat quare a sūma regnī subtrahant. vj. menses. Ait hebreus dauid egrotasse. vj. mētibz: z nil dīgnū rege egisse. Vel qz absalon p̄secutus ē eū. vj. mensibz: et tunc q̄si nō regnauit dauid.

Qz dauid expugnauit bīerlīm z muniuit.

Caplm. VII.

Ostea collecto

per exercitū ascēdit ī bīerlīm vt eijceret lebusēū. Qui posuerūt cecos z claudos sup murū ī derīstōne dauid dīcētes. Nō īngredīerīs huc nīsi abstulerīs cecos et claudos. qd. Adeo ē vībs fortīs qz fortīā auxilio nō indīgēm⁹. Alij dīcūt eos posuīse īmagīnes sup murū: q̄s dīxerūt cecos z claudos. i. nīl agētes. qd. etiā nobīs nīl agentibz

Historia libri

Intrare nō poteris. **U**t seipos dixerūt cecos et claudos: qz debiles eos et similes his reputabat dauid. Deinceps in puerbio dictus est Cecus et claudus nō intrabit in tēplū dei. Prius mo simpliciter in lege phibitus erat cecos et claudos intrare tēplum ad offerendū. postea versū est in puerbiū. Forte cū saniores arce rēt imūdos dicebāt enigmatice. Cecus et claudus nō intrabūt: ponentes cecitātē et claudicantōnē p q̄libet imundicia. Porro inferiorē ciuitatē obtinuit dauid tradēte eā sibi ornā iebuseo. Lūqz arcem syon obtinere nō posset: pposuit in pmtū pncipatum militie: illi qz p̄mū pcuteret iebuseū: et tangeret domatuz fistulas. i. tectorū cānales p q̄s defluunt stilli cldia. Alij dīcūt fistulas cuniculos subterraneos: p q̄s erat ascēsus vsqz ad tecta. Vultz itaqz festinantibus ioab puenit vniuersos: et clamauit ad regē: exīgens militie pncipatuz et obtinuit dauid arcē expulsi iebuseis p̄ter ornā: et edificauit p circūitum ei⁹ incipiens intrinsec⁹ a mello: et p̄tem illaz ciuitatis vocauit ciuitatem dauid. Reliquā vrbis p̄tem ex truxit ioab. Vello autē erat p̄cipuū et q̄si qdā pfunda vorago vallīs. Porro ipa ciuitas dauid postea vocata est mello. Et edificauit in ea dauid domū byrā rege tyri ferēte sibi auxilium mittendo ei ligna cedrina et artifices. Porro dauid accepit alias vxores: et nati sūt ei filij in hierusale. xj. inter quos enumerat nathan, alius scz a nathan ppheta quem sibi dauid adoptauerat post mortē patris. Et nota qz hierusalez vsqz ad melchisedech dicebatur iebus: a quo dicta est salem. Postea a dauid dicta est iebusale. Sed postea mutata. b. in. r. dicit hierusalez. q. munitam salem. Jero enī hebraice munitio ē. Tradit iosephus qz hāc lre mutatiōez ab homero factam qdam putant: postea dicta ē a salomone hierosolima: et tandem p sincopā hierosolima.

Ex dauid vicit philisteos. Ca. VIII.

Adiētes autez

a philistei dauid regnare sup israel ascēderunt vniuersi vt q̄rerent dauid: et castrametati sūt in valle raphaim: non pcul a hierusale. Et egressus ē ad eos dauid et respōso dñi: et pcutit eos i ore gladij et diuisit eos hac et illac in fugā. Ob h vocat⁹ est loc⁹ ille baalpharasin. i. vīrozū diuisio. Vel qz ibi fugiētes reliquerant idola que tulit da

uid secū et p̄flauit. Et addiderūt adhuc philistim: vt ascēderent i valle raphaim: et posuerunt idola sua sub arboribz pīroz: et ait dñs ad dauid. Hō ibis obuiā eis: s; gira post tergū et venies ex aduerso pīroz. Hebrei habet flētū. i. idolorū q̄ digna sunt flētū: et cultores suos ad flētum eternuz trahūt. Cūqz angel⁹ dñi incedēs sup cacumina pīroz sonitū faceret irritū super eos dauid et percussit eos vsqz gazer.

De reductiōe arce in hierlm. Ca. IX.

Quo fecit dauid

p uid tabernaculū iuxta domū suā ad reponendā arcē: et posuit i eo quasdā de veteribz cortinis. Tabulas quoqz columnas et bases priores reuauit. Et descendit dauid cū. xxx. milibz vīroz: et posuerūt arcem sup plaustrū nouū et tulerūt eā de domo amī nadab: q̄ erat in gabaa. i. in colle iuxta cariaz thiarim. Nec ē h gabaa nomē vrbis vel loci s; fm interpretatiōē suā collē sonat. Duo autē filij aminadab minabant plaustrū. aioth p̄cedebat et oza sequebat. dauid autē et ois israel psallebāt coram arca musicis instrumentis. Cū autē venissent ad areā nachor calcitrarunt boues et inclinata ē arca. et extendit oza manū et tenuit eā et aruit de xera ei⁹ in q̄ arcam ferre debuit: sicut pater ei⁹ iusserat: et ei⁹ p̄rauit. et vocatū ē nomen loci oze percussio. Dicit ioseph⁹ cū percussū: qz tetigit arcam cūz sacerdos nō esset. Alij dīcūt qz posuerat arcam sup plaustrū cū humeris portare debuisset. Hebrei tradūt qz ea nocte dormierat cum vxore sua. Timuit itaqz dauid dīnertere arcam ad se: et posuit eā in suburbio in domum obeh leuite filij edom geibel et erat ibi trib⁹ mensibz: et benedixit

dñs domū obeh. **A**lūt hebrei qz vxores quo audito abiit dauid et adduceret arcam in ciuitatem dauid cūz gaudio. Dauid autē accinct⁹ ephod līneo psallebat coram arca in organis armigatis. i. ad armū ligat⁹. Vel fm quosdā genus ē organū qd fct in aqz et vidit cū psallentē mīchol p fenestrā et despe xit eum in corde suo. Lūqz posuissent arcas in loco suo: obrulit dauid holocausta et pacifica: et bñdixit p̄plo et partē est p singula capta collidā panis ynam: et assaturam bubale

Regum secundi

carnis et simillam fricta oleo. Cumq; rediret dauid i domū suā subfannauit eum michol dicens. Quā gloriōsus fuit hodie rex isrl nuda tuus q̄si vn^o d' scurris. Et rīdit dauid. Aluit dñs iudā et humilior fiam añ dñm q̄ potius elegit me q̄ patrē tuū. Quāoribz ē michol nō est nat' fili' vsq; in die mortis sue. Qd̄ incli^o siue legēdū ē. i. donec i partu occubuit. Al' ex clusiue. i. nūq; qd̄ videt velle ioseph^o. q̄ dicit eā de dauid minime filios pcreasse: sed de vī ro cut dederat eam p' su^o sublatā a dauid qñ q̄ filios habuisse qui intelligēdi sūt adopti ui. Mortua enī merob sorore sua: quinq; fili os eius adoptauit michol.

De victoribus dauid et officialibz eius.

Caplm. x.

Actū est autē euz

federet rex in domo sua habens requiem ab hostibz suis dixit ad nathan. Vides q̄ ego habitem in domo cedrina: et arca dei posita sit in medio pellium. Faciam ei domum et alt nathan. Fac quia domū minus tecum est nesciens quid diceret. id est a spīritu sancto non loquebatur hoc. Eadem nocte factū ē verbum domini ad nathā. Dic seruo meo dauid. Nō edificabit mibi domū quia sanguinarius ē sed filius eius succedēs ei in regno faciet domum nomini meo et stabilitā thronū eius vsq; in sempiternū et ego ero ei in patrē et ipse erit mibi i filiū. Ex hac promissione conijctur q̄ salū sit salomon. His auditis gaudius ē dauid de successione regni: exinde p'cipue gratias egit deo: addens.

Ista enim est lex adam domine de^o. id est lex hominis vt sit sollicit^o de successione filiorū: vt ut gratias agat deo de beneficijs. Factū est aut post hec percussit dauid philisteos: et abstulit frenū. id est potestātē tributi quā habebāt in israel de manu eorū: et percussit moab: et mensus est dauid eos funiculo. id ē cui voluit dedit ei hereditatem coequans eos terre. id est valde humilans: et mensus est duos funiculos vnum ad occidendū: et vnu ad viuificā-

dū. i. ad arbitriū suū quos voluit occidit: q̄s voluit seruauit: et fact^o est ei moab tributarius. Et percussit adadezer regem soba cui euz ferrent p'fidius syri et damascus percussit ex eis xxx. milia: et ponēs in syria p'fidius: fecit eā tributariā. Audiens autem chou. als chori rex emath percussit adadezer hostem suū misit ad dauid torā filius suū cū muneribus et gratiā q̄ hostes suū percussit. Cūq; rediret a syria dauid occurrerūt ei ydumel i valle salina: et percussit ex eis. xij. milia Hieronym^o corrigit. xv. milia: et i lebel percussit ad. xxiij. milia. et ponēs i ea p'fidius fecit eā tributariā. Tūc impletū ē qd̄ dictū est rebecca

Dauid seruet mī nori. Et retulit i hierusalē aurum et argētū multū nimis: qd̄ sanctificauit dñs in fabricā future dom^o. Es q̄z chorinthens sanctificauit: de q̄ fecit salomō mare eueum colūnas et altare Porro ioab erat super exercitum. Iosaphat erat a cōmentarijs. id ē scriptorū gestorū. Scribebāt enī singlⁱ reges cronica gestorū. Sadoch et abiatbar erant sacerdotes: sarafas vero scriba. id est cancellarius. Bananias autē erat super chereti et pheleti: q̄ erāt custodes capis dauid. Filij autē dauid sacerdotes erāt. i. digniores p' ceteris post reges. Sic d^r: setro sacerdos fuisse madian.

In cho: incho fuit qd̄ dā cēplum edificatū idolorū argēto et ere et auro: quo cōbustis metalla fluxerūt et cōmixta sūt et qz maior pars erea erat: genera lī noīe vocata ē talis p'mixtio es chorithen

In paralippomenon legi^t q̄ ea die p'stituit dauid frēs asaph cantores: et ipm p'cōtorem et q̄ cātābāt psalmos ex diuersis psalmis cōpactos.

Acōmentarijs vicem regis agebat: cū iudicio leges scribebant.

Hic dicunt fuisse duo viri fortissimi. alij dicunt q̄ fuerunt due familie.

Hic dicit fuisse. lxx. iudices locorū vt moyses elegit. lxx. vñ celestis sonat exterminatores pheleti ammirabiles.

Historia libri

De Miphiboseph et q. Amō de honesta
uit nūcios dauid, Ca. XI

Recordatus ē

E dauid federis qd fecerat cuz iona-
than: et ait. Nunqd sup est aliquis
de domo saul cū quo faciā misericordiā, p lo-
natha. Cūq; accepisset supesse miphiboseph
filium ionathe debilem pedib; vocauit eū et
restituit ei omnē possessionē saul auī sui: et cō-
stituit eū cōmensalem suū tanq; vnū de filijs
suis. Porro siba puer saulis: cui erant, xv. fi-
lij et, x. serui ex mādato dauid excolebat ter-
ram et referebat fructū ad miphiboseph in hie-
rusalem. Erat autē miphiboseph filiū micha.

Factū est igit vt moreretur naas rex amo-
nitaru et regnaret p eo filiū eius amon. Vi-
sitq; nūcios dauid vt cōsolarent euz de mor-
te patris: monens vt amict de quas cū patre
eius habuerat pmanerent. Cuz enī dauid su-
gesser ad achis sub simulatione furoris a pa-
tre istū benigne collectus fuerat. Principes
autē amon exaceruerūt regem suū dīcētes. Re-
scis q: misit dauid vt videret ingressum et ex-
itum tuū vt pcutiat te et terram tuā. Tulit ita-
q; amon seruos dauid: et rasis dimidiā partē
barbe eorū: et pēdidit vestes eorum vsq; ad na-
tes. Videntes autē amonite q irritassent da-
uid cōduperūt sibi milites de syria roob et so-
bal: et a rege maacha: et a rege yitob. Visitq;
dauid ioab et omnē exercitum aduersus eos.
Stabāt autē amonite ante ingressum ciuita-
tis: et syroꝝ exercitus erat in campo. Joab
quoq; diuisit exercitū: et ptem tradens abyssai
fratri suo: ptem sibi restituit et irruit in syros:
fugauitq; eos in ore gladij. Qd videntes amo-
nite et isti tergiverterūt abyssai receperūt se in
urbem. Joab pō redijt in hierusalē cū trūm-
pho. Vidētes igit syri quō coruissent coraz
israel: collegerunt iterum exercitum amplio-
rem. Dauid q; pcepit omnē israel: et transiēs
iordanē direxit acle aduersus syros: et pcutsit
ex eis currū et equites, xl. millia: et sobal pncē
pē militie. Timuerūt syri auxiliū desinēps
pbere filijs amon: fecerūtq; pacem cuz israel
et seruerunt eis.

De morte Urie et penitētia dauid,

Capit. XII.

Actus est anno

F vertente vno sēpore cum solent re-

ges ad bella pcedere: misit dauid ioab et vno
uersum israel: et vastauerūt filios amon: et ob-
federūt rabath. Dauid autē remāsīt in hieru-
salem. Accedit vt surgeret dauid d stratu suo
post meridie: et deambulare i solario. Vidit
q; ex aduerso bethsabee vxorē vrie fillā belle
filiū achitofel lauātes se aqua frigida. Lutus
specie inspirat ad se vocatā cognouit statim
q; sanctificata ē ab imundicia sua, id est post
coitum lauit se: vel pcepit: et cessauit mēstru-
sanguis quē natura dicit reservare post cōce-
ptum in alimentā fetus. Quidā tradūt eam
tunc menstruātā esse et ad tactū regis cessasse
menstruū. Dicit epiphaniū q; cuz vocasset da-
uid bethsabee: cognouit hoc nathan in spū:
et festinauit ad dauid vt phiberet anteq; ven-
ret mulier et impediret eum belsal. Nā in vīa
homine occisū nudū vidit tacentē et moꝝ fe-
cit ibi. Eadē nocte rex impleuit peccatū: et lu-
xit nathan. Cūq; accepisset eam dauid conce-
pisse: reuocauit vriā armigerū ioab fm iose-
phum ab expeditōe vt ingrederet ad vxorē
suā et partus ei ascriberet. Quesiuitq; dauid
ab vria de statu belli monens vt intraret ad
vxorē et paululū recrearet se. Non acquiescit
vrias et dormiuit cuz seruus regis. Quāobz
vocauit eū dauid iterū, et statuit eum secū in
mensa: inuitās eū ad pocula vsq; ad ebrieta-
tem. Sz nec sic cōcitat est vīr desiderio vxo-
ris: et ait. Arca dñi et isti habitant i papilloni-
bus: et dñs me loab manet sup facie terre et
ego ingrediar in domū meā. Per salutē tuā
rex non faciāz rem hanc. Certus ergo dauid
q; nō intraret: scripsit ad ioab: qsi deliquisset i
eum vrias: vt poneret spm in ea parte belli i
q pcutsus interfret. Eunq; tulisset vrias ept-
stolam mortis sue fm mandatū regis iterijt.
Porro bethsabee accepta morte viri sui plā-
xit eum. Trāfactoq; luctu vocauit eā dauid.
et facta est ei vxor et peperit ei filiū. Tūc misit
dñs nathā ad dauid. Qui proposuit ei para-
digma d diuite habente oues plurimas: qui
rapuit pauperi vicino ouiculā vnāz quā ha-
bebat: vt ex ea ppararet cibos hospitij q sup-
uenerat: et indignat est rex in hoīem illū et dī-
xit. Vixit dñs qm filiū mortis ē q hoc fecit.
Quē reddet in qdruplū. Et rēdit nathā. Tu-
es vīr ille. Vxorē vrie accepisti tibi: et vt oc-
cultares adulterū interfecisti eū gladio filio-
rū amon. Quāobz hec dicit dñs. Non rece-
det gladiū de domo tua vsq; in sempiternū.

Regum secundi

Ecce suscitabo super te malum de domo tua. Hoc ultimum factum est quoniam persecutus est eum absalom primum propter diffusionem regni post salomonem. Et ait dauid ad nathan, Peccauit domino: et descende de throno consisto in terra: et tunc vis delicta coram omnibus propter peccatum suum non erubuit. Et ait nathan ad eum, Transiit dominus peccatum tuum non morieris nec regnum amittes. Veritatem filii quod natus est tibi morietur quoniam blasphemare fecisti inimicos nomine domini. Dixerunt enim idolatre vel dicere potuerunt. Non est iustus deus istus qui saul amouit de regno et substituit dauid: cum dauid grauius quam saul peccauerit. Percussit autem dominus paruulum usque ad desperationem vite: et deperat est dauid dominum pro paruulo: et iesauit et iacuit super terram: et noluit consolari. Accidit autem die vij. ut more retur in fens. Et videns dauid seruos multantes intellexit quod mortuus esset. Quo accepto loca facie et mutata veste intrauit domum et adorauit: et explicat comedit: et ammirati sunt serui quod contra consuetudinem egisset: et ait ad eos. Cum adhuc viueret puer fleuit et adorauit dominum ut viueret eo mortuo quare flet. Numquid potero reuocare eum. Ego vadam ad eum: ille pro non reuertetur ad me. Hoc autem agebat dauid ut consolaretur berisabee: quia diligebat eam: et precedente tempore genuit ex ea filium quem vocauit salomonem: commisitque eum in manu nathan qui vocauit eum ydidan. Id est amabilis domino. Igitur pugnabat ioab contra rabab et expugnauit eam. Discessit ad dauid dicens. Veni et cape ciuitatem ne nominis meo ascribatur victoria. Et congregauit dauid omnem populum: et pectus cepit virum et vastauit eam: et tulit dyadema de capite melchion: quod sonat rex eorum: et erat idolum amonitarum: et erat in dyademate gemme preclares et auri talentum. Quod conseruauit dauid et formauit ex eo sibi dyadema: in medio gemmarum statuens sardonice incornparabiles. Porro reliquas ciuitates amonitarum vastauit: et multos de populo ferrauit vehiculis ferratis: et plures diuisit cultis: et traduxit in typo laterum.

De Thamar quam Amon oppressit.

Capitulum XIII.

Factum est post

hec suscitauit dominus malum in domo dauid in hunc modum. Amon primogenitus eius diligebat thamar sororem absalom

ex utroque parente: ita ut deperiret in ea et egrogeret. Huius erat cognatus et familiaris ionadab filius seminaa fratris dauid prouides valde: quem ioseph ionathan vocat. Tunc quidam arbitratum fuisse nathan: sed absit ut propheta flagitiosum dederit pro filium. Hic ait ad amon. Quare sic attenuas maciem filii regis. Quis diceret: quod debes succedere regi in regnum. Et respondit amon. Diligo thamar supra modum. Qui respondit. Si mula languore. Cumque venerit pater tuus ad te visitandum dic ei. Veniat oro thamar soror mea: et faciat mihi pulmentum ut comedam suum de manu eius. Cumque venisset thamar missa a rege: corripit in oculis eius forniculiculas. Vel sicut ioseph collidit fricas. Et eiecit a se amon in uersos. Cumque tulisset thamar cibos ad eum et clausi apprehendit eam ait. Cuba mecum soror mea. Que respondit. Noli frater op-

primere me: et facere opprobrium generi tuo in israel: si loquere ad regem et non negabit me tibi. Hoc agebat

Conclauit enim camera sua quam non potest ueniri nisi per aliam.

ut subterfugeret matrem eius. Non enim phas erat sicut legem: ut quis duceret sororem ex patre. Tamen quidam determinat si dictum esse si fuerint ambo eiusdem populi. Hec autem fuerat de matre gentili id est maacha quam dauid ceperat in philo: et celsa re et virgibus precibus duxerat eam sicut legem in uxorem et ita tradidit illos potuisse fieri coniuges: noluit autem acquiescere amon: et oppressit eam: et statim exosam habuit eam magis quam an dilexerat: et eiecit eam a se rogante ut apud se maneret: et esset ei uxor. Cumque eiecissent eam pueri amon aspersit cinerem capiti suo et rupit tunicae calarem quem utebantur filie regis ygines: quas ioseph vocat colobium manicatum. Et impositis manibus super caput ingressa est ad absalom fratrem suum ciulans. Cui frater ait. Tace soror: frater enim noster est: et mansit in domo absalom longo tempore sustinens uoluntatem.

De morte amon et fuga absalom et reditu ad dauid.

Capitulum XIV.

Scriptum est autem post

biennium ut ascenderet absalom ad totendas oues: et ait ad regem. Veniat oro rex cum suis suis ad pulsum pueri sui. Cumque abuisset rex ne grauaret eum: ait absalom. Veniat saltem obsecro amon frater meus: et filius regis cum eo. Et abierunt cum absalom. Cumque

Historia libri

recubarent pueri absalon ex pcepto e^o inter fecerunt amon temulentū Et ascendentes filij regis mulas suas fugierunt: et puenit fama ad dauid dicens. Percussit absalon oēs filios regis: et scidit rex vestimēta sua et cecidit super terraz. Jonadaba autē quē p̄itas nō latebat ait ad regē. ne timeat dñs meus quoniam amō solus mortu⁹ est quē oderat absalon a die qua oppressit sororē suā. Et ecce apparuerūt filij regis et fleuerūt cū rege plāctu magno nimis Porro absalon fugiens abiit ad ptholomel auū suū regē yssur: et fuit cum eo trib⁹ ante. Rex autē p̄solatus sup amon interitu: cessauit velle psequi absalon: q³ sciebat eūz esse flagitiosū et dignū morte. Quō intelligens ioab q³ diligebat absalon misit ad regē mulierē sapientē d⁹ tecuā que putabat fuisse paula amos pphete: et posuit ioab p̄ba sua in ore e^o. Cūq³ ingressa fuisset mulier ad regem: adorauit dicens. Serua me rex. Mortu⁹ ē vtr̄ meus et erant mihi duo filij: et interfecit alter alterū in agro: et cōsurgit vniuersa cognatio aduersus occisorē: querentes animā illius pro anima occisi: et q̄rūt extinguere scintillaz mulier in parabolaz, meam super terram.

Alunt hebrei sic rem gestā fuisse: quāverit mulier in parabolaz, meam super terram.

Hec mulier posuit se in psona dauid et filios suos in psona amon et absalon et cognationē suā in psona aliorū filiorū dauid: et ait dauid ad eā. Glade in pace: ego videbo p te. Quō cū nō sufficeret mulieri ait ad regē. In me sit domine hec iniquitas et in domū patr̄ mei: rex autē sit innocens. q. d. Si putas iniquū parere occisorē: mihi impute et domū mee. Cūq³ iterasset rex pmissionē nec sufficeret mulier: instanti⁹ rogabat reges. Qui ait. Viuit domi⁹: quia non cadet de capillis filij tui sup terrā: tunc exponēs ei mulier similitudinē ait Reducat ergo dñs me⁹ abieciū suū. Ad enī vult animā perire d⁹: et oēs dilabimur tanq³ aque q³ non reuertent. q. d. Mortuū filiū nō potes reuocare ad vitā. Melius est vt reuocetis viuētē q³ alterū vindicando vtrūq³ perdas. Et ait rex. Nunquid man⁹ ioab tecū est in istis Que respōdit. Ipse imposuit p̄ba hec in ore meo vt verterem similitudinē sermōnis huius: et ait rex ad ioab Reuoca puerum absalon. Cūq³ reduxisset absalon in hierusalem ait rex. Non videat faciē meam donec vocē eūz: ne eo viso reuiuiscat in me dolor filij

et māsīt absalon in hierusalem duob⁹ annis: et faciē regis non vidit. Porro absalon erat de corus nimis: cuius ceciles fm iosephū tanta erat: vt vix nouem dieb⁹ tōderi potuisset. Quā semel in āno tonsā pōderabat. cc. siclis Forte hui⁹ ponderis erat tonsura eius. Vel hoc p̄cio emebant eā mulieres vt subornarēt crines suos. Plurēq³ sūt absalon filij tres et filia vna nomine thamar: misitq³ sep⁹ ad ioab vt intercederet p eo ad regē. Qui noluit venīre ad eū. Misitq³ absalon seruos suos vt incenderent segetes agrī ioab. Quo facto ioab venit ad eū dicens. Quid fecerūt fili tui. Qui rēdit. Aliter habere te nō poterā. Obsecro itra ad regē: vt videā faciē e^o. alioq³ interfici⁹ et me. Et ingressio ioab ad regē vocat⁹ est absalon: et osculatus est rex eū.

Quō Absalon persecutus ē Dauid,
Caplm. XX.

Inccepit absa

lon aspirare ad regnū. nam caleph ante eū gentē⁹ vtr̄mers erat vtr̄ mortuus Fecitq³ sibi currus et equites. l. q³ pcederent eū et mane confurgens stabat in porta et blandiebatur ascendenti⁹ ad regis iudiciū dicens. Bona sunt q³ dicis: sed non est qui te audiat cōstitui⁹ a rege. Quis cōstituet me regem vt iuste iudicē. Et inclinauit ad se corda virozū. Post q̄tuor⁹ p̄o annos reuersiōis ait ad reges. Dum erā in exilio vtr̄: si reduxerit me dñs in hierusalem sacrificabo dño i ebron. Gladam ergo et reddaz vota mea. Et ait rex. Glade in pace. Alia lra habet post. xl. annos pl. enī anni fluxerūt ex quo occisi sūt sacerdotes nobis qui ponunt hic vt monstretur diuinā vltionē suscitari super dauid: eo q³ abimelech sacerdotes fecellit. Abijt ergo absalon in ebron: vtens p̄sillo achitofel gilonite qui fuerat cōsiliarius dauid: et egressi sunt multi de hierusalem rem ignorantes. Cūq³ imolasset hostias facta est cōsuetudo valida: et augebatur popul⁹ cū absalon. Quō cūq³ accepisset dauid ait seruis suis. Egrediamur cito ne forte veniens absalon occupet nos: et pcutiat ciuitatē. Et egressus est dauid rex et vniuersa domus eius nudis pedib⁹: dimittens decē concubinas ad custodiendū domū: et pcedebant reges ceretibi et pheleti. dc. vtr̄ pugnatores q³ secuti fuerant eū de geb. Isti credūt bñficia p̄stitisse dauid qū latuit in geb: et in retribua

Regum secundi

tionē dederat eis locū in hierusalē. Joseph⁹ dicit illos sexcentos egressos cū eo qui quōdam astiterant ei in saulis psecutione. Potuit autē fieri ut hi et illi essent euz eo. Et ait rex ad ethei gerthēū filiū achis: q̄ primus erat inter sexcentos. Reduc fratres tuos in hierusalē et habita cū rege absalon: heri venisti et hodie cōpelleris exire. Qui rōdit. Vult dñs: nec ī morte nec ī vita derelinquā te. Et transgressi sunt vniuersi fientes cū rege torrentē cedron: et leuīte arcam portātes deposuerunt eā donec transiret populus: et ascendit abiat̄har ad cōsulendum dñm. Qui nō respōdit ei. Et idō ait dauid ad iadoch. Reuere in ciuitatem cum arca: ego abscōdar in deserto. Achīmas filius tuus et ionathā filiū abiat̄har sine vobiscū per quos veniet ad me sermo a vobis. Et redierunt cum arca. Cūq; ascendisset dauid ciuitatem oliuari: occurrit ei chusi arachites p̄siliarius eius: et ait dauid. Reuere et esto cū absalon et dissipabis p̄siliū achisofel: et qđ audieris in domo regis indicabis sacerdotib;: qđ dirigerat ad me filios suos. Et venit chusi ad absalon ī hierusalē. Cūq; paululū p̄cessisset dauid apparuit ei siba cū duobus asinis: ferens panē et vna passam: et duas caricas vel palatariū. Sicuū qđ in tabulas quas palas dīcunt p̄esse cōpungunt. Et ait siba ad regē. Asinos duxi ut in eis sedeāt domestici regis: et tui cibaria ut alant in deserto. Et ait rex. vbi est miphiboserb. Qui respondit. Remāsit in hierusalē dīcēs. Hodie restituit mihi dñs yltionē patris mei. Et ait rex sibe. Tua sint oīa qđ fuerāt miphiboserb. Venit ergo dauid vsq; ad baurim: et egresus vtr de cognatiōe saul noīe semel: p̄iciēs lapides et lutū: maledicebat regi dīcēs. Egredere vtr sanguinū. Ecce premūt te mala que fecisti in domū saul. Quē euz pcutere abyssal vellet: p̄hibuit euz dauid dicens. Filius vteri mei querit animā meam: quāto magis filius geminū. Misit eum domin⁹ ut maledicat mihi. Respicat dñs hāc afflictionē meā. Fabulant̄ hebrei hūc semel fuisse nabath patrē ieroboam: et nomē autē eius geminū: et descendit dauid vsq; iordanē.

De consilio Chusi et morte Achitophel.
Capitulum XVI.

Actum est autē

qđ chusi veniens ad absalon adora

ret dicens. Salue rex. Ad quē absalon Qua re non iustit cum amico tuo. Qui respondit. Illius ero quē elegit domin⁹ et omnis israel Cui seruā. Nōne filio regi. Sicut patri tuo sic parebo tibi. Tunc ingressus ē absalon coram omnib; ad cōcubinas patris sui de consilio achitophel: ut sic intelligeret oīs israel qđ ex animo psequeret patrē et roborarentur cum eo. Post hec dixit achitophel. Eligam mihi xij. milia virozum et psequar hac nocte dauid: et pcutiam eū: qđ fessus est: et redibit ad te vniuersi quasi vnus homo. Et ait absalon. Vocemus chusi et consulamus eū: et ait chusi. Non est bonū p̄siliū achitophel hac vice. Hosti patrem tuū et viros eius esse fortissimos. Si modo percusserit aliquos de tuis: quicūq; audierit dicet. Facta est plaga in populo qui sequebat̄ absalon: et timebūt esse tecū. Sed hoc est consiliū bonū. Congregat ad te omnis israel: et irruamus super euz. Et vbi cūq; fuerit operiemus eum. Et placuit omnib; consiliū chusi. Et dixit chusi sacerdotibus ut nūciarent dauid ne maneret in deserto nocte illa: et trāsiret iordanē Et abiit ancilla ad filios sacerdotū qui latebant iuxta fontem rogel: ferēs panū. qđ ad abluendū: et indicauit eis verbū chusi. Vidit autē eos quidā puer filius ancille ut dicitur et indicauit absalon. Josephus autē dicit quosdā equites vīdisse eos et nūciasse absalonī. Qui misit post eos ut comprehēderentur. At illi ingressi in baurim domū mulieris rogabant ut celaret eos. Que dimisit eos in puteū: et expādit velamen super os putei. qđ siccatis tīpsanas. Id est ordem ad tīpsanam et sic res latuit. Cūq; reuersi fuissent qui missi fuerant: illi ascendentes de puteo: nūciauerunt dauid que tradita eis fuerant. Et transiit dauid iordanē cum suis prius qđ dilucesceret et venit in masnaim. Porro achitophel sciens regnū reditūrum ad dauid: et timēs incidere in manus eius descendit in domū suā in sylo et laqueo se suspendit.

De morte Absalon. Ca. XVII.

Absalon autē col

a legit exercitū et transiit iordanē et statuit amasam super exercitū p̄ ioab. Hic erat filius abigail: filie naas. Id est ysai sororis dauid quā iosephus abigeam vocat: et erat consobrinus ioab. Porro viri

Historia libri

trans iordanem: et marie berzellai galaadites obtulerunt dauid cibaria multa nimis: et stratoria: et tapetia: et vasa fictilia. Porro dauid dimisit populum quod cum eo erat in tres partes: unam dedit ioab, secundam abysai, tertiam ethay geibeo quod putat fuisse filium achis amici dauid. Cumque vellet egredi rex cum eis ad pugnam: dixerunt. Non ibis, te solum querunt alios non curat. Cumque egredierent cuncti ad pugnam circiter septem milia: stabat dauid iuxta portam et dicebat. Seruate mihi puerum absalon. Et factum est praelium in die illa iuxta saltum effraim: et fugit exercitus absalon celsis ex eo, xx. milibus, et plures interfecerunt belite salusque gladius. Fugiensque absalon super mulum venit ad quercum condensam: et intercepto capite eius ramis mulus pertransiit eo suspensus. Quod cum quispiam nuntiasset ioab ait ad eum. Quare non comfodisti eum? Qui respondit. Non mittere manu meam in filium regis preteritum cum audierim eum dicentem. Seruate mihi puerum absalon. Infixitque ioab tres sagittas in corde absalon. Quae adhuc palpitante iter fecerunt armigeri ioab: et pecerunt eum in forneam grande: et comportauerunt super eum acervum lapidum: ut duplici morte periret: tanquam facinorosus. Ipsi autem fugit in tabernacula sua. Porro absalon adhuc vivens exercebat sibi titulum in valle regia: quod duobus stadiis distat a hierusalē in monumentum nominis sui: et erat nomen tituli manus absalon. Hunc titulum quidam putant fuisse arcum triumphalem: in quo sculpta erat manus absalon. Sed iosephus dicit statum fuisse marmoreum. Tunc ait achimaas ad ioab. Currā et annuntiabo regi. Qui respondit. Nolo te hodie nunciare. Filius enim regis mortuus est. Et ait ioab ad chusi. Currens quique achimaas post eum per viam comendū transiit eum. Dauid autem sedebat inter duas portas. Speculator quoque in fastigio porte exclamavit. Uideo hominem currentem solum. Et ait rex. Si solus est bonus est nuncius. Et iterum ait speculator. Apparet mihi homo alter currēs solus. Dixitque rex. Et iste bonus est nuncius. Et veniens achimaas adoravit dicens. Benedictus deus qui solusit homines levantes se pro rege. Et ait rex. Est ne par puer absalon. At ille noluit indicare. Chusi vero superveniens indicavit. Et constitutus rex ascendit cenaculum porte flens opto capite: et clamans. Fili mi absalon, quis mihi tribuat ut ego moriar pro te: absalon fili mi, fili mi absalon. Quod audiens populus timuit ingredi ci-

uitatem. et ingressus ioab ad regem dixit. Confidisti hodie vultus eorum qui salutem fecerunt animam tuam. Diligis odientes te: et odio habes diligentes te. Procede et alloquere fuos tuos: alioquin nec unum remanebit tecum hac nocte: et erit hoc malum tibi super omnia quae unquam passus es. Sed et ergo rex in porta lora facie: et venit ad eum omnis multitudo et benigne locutus est eis.

De reditu dauid in hierusalem. Ca. XVIII

De reo qui secutus

Patet si fuerat absalon mutuo se hortantibus: ut renouaret regem: memorantes beneficia eius in israel. Dauid autem misit ad sadoch et abiatbar: ut loquerentur ad viros iuda. Hec dicit rex. Deus meus et caro mea vos. Quare nonissimi reducitis regem. Quod d. Uide te ne tardiores ceteris sitis: et per eosdem iuravit amale: quod princeps militum cum eis haberet. Et miserunt viros iuda ad regem ut rediret. Et venit rex versus ad iordanem: et venit omnis iuda in occursum eius in galgala. Secus mei quoque de baurim descendit cum eis habens secum contribules et mille viros de beniamin. Siba quoque et filii eius et servi trans iordanem venerunt ad eum: ut traducerent domum eius. Ipsi enim iosephum fecerunt pontem iordanis ut facilius rex transiret cum exercitu. Cumque transisset rex: adoravit semel dicens. Ne me minoretis domus in iuria servi tui. Scio enim peccatum meum: et ideo hodie venit in occursum tuum primum de omni domo ioseph: non quod esset de tribu ioseph. sed quia habitabat in forte effraim. Cumque diceret abisay semel occidendū dixit dauid. An ignoras me hodie factum regem super israel. Ergo ne hodie interficietur vir in israel. quasi diceret. Illos occidam qui me hodie fecerunt regem super se. Timebat quoque si interficeret semel qui reliqui qui similiter regem offenderant nollet eum sibi facere regem: et ait ad semel. Non morieris. Aiphoboseb quoque venit in occursum regis illotis pedibus et intonsa barba. Nam et vestes non laverat a die qua egressus fuerat rex. Hebraeus habet infectis pedibus tradens quod sibi fecerat pedes ligneos. Et ait rex ad eum. Cur non venisti mecum. Qui respondit. Servus meus contempsit me: nolens mihi sternere astitum ut trem cum rege: insuper et accusavit me: tu autem qui iustus es fac quod tibi videtur. Et ait rex. Fixus est quod locutus

Regum secundi

sum. Tu z siba diuidite possessiones. q̄si dices
ret. Virisq; vestri dederat: s; q; vterq; totum
habere nō potest: inter vos diuidat. Dicit q;
dauid inemor iuramenti cum ionatha in iu-
ste iudicauit. et ideo roboam z ieroboam dī-
uiserūt ei⁹ regnū. Porro enī salomone ro-
boam filius ei⁹ z ieroboā armiger spūs dīul
serūt regnū qd̄ habuerat dauid. Berzellat q;
qui p̄buerat alimenta regi descenderat cū eo
Et ait rex ad eum. Veni mecum in hierusalem
et honorabo te. Qui respondit. Octogenari-
us sum hodie: nō indigeo hac vicissitudine
Chamaa: altas cbanaan filius me⁹ vadat tecū
cum. fac ei qd̄ n̄bī videtur. Et ait rex. Veniat
et faciam ei qd̄ tibi placuerit. Et redijt berzel-
lai in locū suū. Tunc cōcurrerunt ad regem
omnes viri israel z indignātes dīperūt. Quas
re te furati sūt fratres
nostri viri iuda: z tra-
duxerūt te sine nob.
Et respondit iudas.
Quia propior ē mī-
hi rex. Et ait israel.
Decē partibus ego
maior sum. Ideo ma-
gis ad me p̄tinet da-
uid q̄ ad te: p̄sertim
cū p̄rimogenit⁹ sum.
Quq; respondissent
duri viri iuda: siba fili⁹ boch: filius gemini
cecinis buccina z ait. Nō est nobis pars in fi-
lio ysai. Revertete in tabernacula tua isrl. Et
recedētes a dauid secuti sūt siba. Viri autē
iuda reduxerūt regē suū in hierusalem.

De morte Amase z Siba. Ca. XIX.

Ex autē decem

palatinas ad quas ingressus fue-
rat absalō reclusit in custodia vi-
dultatis: nec est ingressus ad eas. Et ait rex
amase q̄ erat p̄nceps militū. Cōgrega mībi
viros iuda in tertiu diem. Abijt ergo amasa
z morat⁹ ē extra placitū. Et ait rex ad abyfal
non ad ioab quem iam amouerat a p̄ncipa-
tu. Tamen iosephus dicit eūz dīxisse ad ioab.
Tolle seruos dñi tuos: z p̄sequere siba ne ef-
fugiat vos: et egressi sūt cū eo omnes robusti
de hierusalē: et occurrit ei amasa residens iux-
ta lapidem grandē q̄ est in gabaon. Porro
ioab vestit⁹ erat tunica stricta: ioseph⁹ rāmen
dicit lorica: et accinctus erat gladio fabrefa-

cto: q̄ leui motu egredi poterat: et arte q̄dam
simulans q̄si cecidisset gladi⁹ et receperat eūz
dextra manu tenuit mētū amase: q̄si osculās
eum: z sinistra percussit eum in latere: z effudit
eius intestina. Ioab autē z abisay p̄secuti sūt
sibam: et subsistebant venientes ad mortuū
in ysa. Vir autē q̄dam amouit eū in agrū et
operuit eū: ne subsisteret transcūtes: clamans
q̄ iuste occisus esset qui in dolo moram face-
ret redire ad regē. Ioab p̄o cum exercitu ob-
sedit siba in abela: et moliebatur destruere
muros vrbis. et exclamauit ad eūz mulier sa-
piens de ciuitate. Sermo dicebatur in vete-
ri p̄ouerbio. Qui interrogant interrogent in
abela. q̄si diceret. hec ē vrbis consilij ab antiq;
Quare queris euertere matrē ciuitatum isrl.
Quare p̄cipitas hereditatē dñi. Hebre⁹ non
habet p̄ouerbio. z ē sensus fm eūz. Sermo
dicebat in veteri. quondā in lege dictū est:
vt israel pus offerat pacem hostib⁹ q̄s aggre-
diatur eos. Quare ergo p̄cipitas heredita-
tem domini. id ē cur nō seruas legē in israeli-
tis que seruata ē in alienigenis. Postea legit
hebre⁹ q̄ interpositū ē ad cōmendationem v-
bis fm p̄orem expositiōez. Et respōdit ioab
ad eam. Non quero euertere vrbem sed siba
filiū boch: q̄ leuauit manū suā cōtra dauid
Et locuta est mulier ciuib⁹ sapienter: q̄ absci-
sum caput sibe p̄ceperat ad ioab Tunc reuer-
sus est exercit⁹ in hierusalē ad regē: z restituit
rex ioab sup exercitū z alios ministeriales in
officijs suis sicut supra: s; addito: q̄ aduram
statuit supra tributa colligēda: z q̄ hyram sa-
ctus est sacerdos dauid p̄p̄ius.

De septē viris suspensis in vltione gabaonitarum. Ca. XX.

Acta est quoq;

fames ī diebus dauid tribu annis
ingit: et cōsuluit dauid dominū.
Qui respōdit hoc fieri p̄pter saul z domū ei⁹
qui occidēs gabaonitas quasi pro zelo filio-
rum israel irritum fecerat iuramentū ioseph et
seniorū. Et ait dauid ad gabaonitas. Quid
faciam vobis vt benedicatis hereditati dñi.
Qui dixerunt. Virū qui attriuit nos delere
debemus: vt ne vn⁹ q̄dez residu⁹ sit de stirpe.
ei⁹. S; q; dauid hoc facere nō poterat p̄pter
iuramentū qd̄ iurauerat ionathe tempore
runt petitiones dicētes. Denī nobis septem
viri dī filijs eius: vt crucifigam⁹ eos domino
p 4

Historia libri

Peperitq; rex miphiboseth filio ionathe: et tradidit eis duos filios saul: quos peperit ei respba. Isti adhuc pueri cum doech occiderunt sacerdotes nobis: et postea gabaonitas. Dedit eis etiam quinq; filios mitchol adopti: uos q; genuerat merob adracl. Gabaonite q; crucifixerunt eos in diebus messis prime. id est incipere messis ordet. Induens aut respba ciliciū subtrauit sibi sup petra cubans iuxta eos die ac nocte ut amoueret ab eis aues et bestias ab initio messis donec stillaret aqua sup eos. l. v. q; circiter kalendas septembris. Tūc enī iuxta naturā terre p̄mū post messem pluua descendit. Hanc respbam quidāz non bene putant fuisse orpham nurū noemi. Ausciens autēz dauid q; fecerat respba deposuit eos d; patibulis: et tollēs ossa saul et ionathā de tabis galaad: et ossa eorū q; affixi fuerāt sepeliuit eos in sepulchro eis patris eorū. Quo facto reddidit deū libertatē terre.

De quatuor p̄lis dauid Caplm. XXI

Scriptum est autē

f iterū p̄liū philistinorū aduersus israel: et pugnabat dauid cum suis aduersus eos. Cūq; fere dauid defecisset pugnando: cū iesbidenob qui fuit de genere arapha: misus est percutere dauid: et interposuit se abyfat: et interfecit philistēū. Tūc tradit herbrei fuisse de genere giganteo: arapham vero dicunt fuisse orpham nurū noemi que peperit viro getheo quatuor gigantes q; hic memorantur iesbidenob: sephi goliam: et quartum habentem senos digitos in manibus et pedibus. Tūc iurauerūt viri dauid dicētes. Jam non egredieris nobiscū in p̄liū ne extinguas lucernam in israel. Occasione huius vltimi p̄lii epilogat historia hic tria superiora p̄lia dauid nominata: nō tamē eo ordine quo gesta sunt. Quorūz primū fuit in gob: vrbis ē que et lazer dicit i q; a percussit sobochal sephi de genere giganteū. Aliud quoq; p̄liū fuit: licet fuit in gob in quo f̄m iosephū apparuit vir fortis ephron cognatus dauid: q; suis in fugā versis solus plurimos hostiū perit: et alios in fugā conuertit. Libero regum in hoc loco ponit p̄liū dauid cōtra goliam in hunc modū. In quo percussit adeodatus filiū saltus: polimitari: bethleemites goliarb geothēū. His quatuor nominib; exprimitur dauid et dicit adeodatus: quia ad liberationēz

israel datus est a deo in regem. Filiū saltus: q; de pascuis et saltu assumptus est. Polimitarius: q; d; genere beseleel polimitarij fuit mater eius. Vel q; multis modis ampliauit cultū dñi. Bethleemites dicitur est a patria. De moratur q; et aliud p̄liū in quo ionathas filius semmaa patris dauid percussit virū habentem senos digitos in manibus et pedibus. Expe ditus itaq; dauid a p̄liis locutus est domino verba carminis huius in die qua liberauit euz dñs de manu omnium inimicorū suorum: et de manu saul: et ait. Dñs petra mea etc. In psalms f̄m translationē nostrā ita legitur. Diligam te domine fortitudo mea: dñs firmitas refugij. m. etc. Cuius titulum sumpsit esdras ex verbis supra positis in die qua liberauit euz dominus etc. Iosephus h; dicit q; cū dauid pace altissima frueret: cātica et hymnos composuit. alios trimetros. alios quinq; metros. diuersa faciens organa: in quibus leuite p; sabbara et alias solennitates hymnos dicerent. Et ponit iosephus differētiā inter psalteriū et nablum. Et est psalteriū canora cythara decē cordis coaptata: q; cū plectro percutitur. Nablū vero. xij. sonos habens digitis tangitur. Post carmen supradictū addidit dauid loquēs de se tanq; de alio. Hec sunt verba nouissima q; dicit dauid filius isay. Dicit vir cui constitutum est. id est pmissio facta de christo dei iacob. Hebræus habet ita. Dicit vir leuatur sup christū dei iacob. id est christus sup alios exaltatus et vinctus a deo. Propter hec p̄ba qdam dicūt p̄dictum psalmū nouissime scriptum a dauid. Sed tutius est vt dicam nouissima verba dauid q; sequunt. Spūs dñi locutus ē per me etc. Et est forte psalmus nouissime scriptus nec alijs. cl. annumeratus.

Cathalogus fortium dauid. Ca. XXII

De re circa regē

p erāt oēs fortissimi: q; insigniores fuerūt. xxxvj. Insignior tū ceteris erat dauid: sedēs i cathedra sapientissimi: et ita erant. xxxvj. annumerato dauid. Porro post dauid d; illis. vj. qui erāt supra. xxx. tres erant fortissimi. alij tres non adeo fortes. sed tamen fortiores reliquis. xxx. vt. q. dicere possumus. xxx. erant fortes: tres p̄o fortiores eis tres p̄o reliqui fortissimi. Et f̄m hanc expositionem cathalogus. xxxvj. fortium incipit ibi. Princeps iter tres ipse ē. q; tenerrimus ligni

Regum secundi

vermicul⁹ q⁹ octingē-
tos interfecit impetu
yno. Iosephus dicit
nōgētos: paralippo-
menon. ccc. Iste nō
nomiatur hic ab hi-
storia: paralippomen-
non vocat euz ielbo-
am ioseph⁹ eusebius
Hō legitur vbi f⁹ fa-
ctum fuerit nisi q⁹ tū
hic commemoratur
Post hunc erat elca-
zar fili⁹ patris dauid
q⁹ percussit philisteos donec deficeret man⁹ et⁹
et obrigesceret cū gladio. Post hunc erat sem-
maa ararites quē iosephus semeiam vocat.
Qui cum fugisset populus sol⁹ stetit in agro
lentis et percussit philisteos et fecit salutē in isrl⁹
His tribus iosephus attribuit delationē aque
de cisterna berthelem. Historia p⁹o regū refert
illud ad tres sequentes: q⁹s fortiores dixim⁹
quorū primus erat abyssai frater ioab. Ipe ē
qui leuauit hastā suā p⁹tra. ccc. quos interfecit
optimus q⁹dem: sed vsq⁹ ad tres primos nō
peruenit. Post hunc erat bananias qui per-
cussit duos leones moab. Id ē p⁹ncipes quos
paralippomenon dicit arietes. Ipe q⁹z interfe-
cit virū egyptiū. Id est imitatorē egypti blas-
phemante dominū quem interfecit moyses.
Hunc dicunt hebrei fuisse semei quem post i-
terfecit sub salomone. Alius quoq⁹ virū egy-
ptium interfecit dignū spectaculo: altitudinis
q⁹nq⁹ cubitoz: habentes in manu hastam ad
quem venit bananias in virga et extorsit has-
tam de manu eius: et occidit eum hasta sua.
Hieronym⁹ tamen dicit hoc q⁹d diximus de
alio egyptio de semei qui habuit hastā i ma-
nu. Id est legem dei quā si meditatus fuisset p⁹-
manendo in hierusalē non periret. Idem oc-
cidit leonē in hunc modū Tempore nūis la-
psus est leo in cisternam qui nullum videns
egressum: officii enī cisternēniue damnatus
erat: rugiebat. Quē audies bananias dū iter
ageret descendit ad euz in baculo manibusq⁹
euz p⁹strauit. Tertius de fortiorib⁹ nec liber re-
gum nec iosephus ponit hic. Sed recurren-
dū est ad sabochai de quo in primo dictum
est. Isti tres opus fecerunt magnificū q⁹d se-
quitur. Philistei quondā posuerūt castra in
valle raphaym vsq⁹ ad ciuitates berthelem: et

erat penuria aque in bierlm. Dauid autē ascē-
derat in arcē ad cōsulendū dñm: et cōmenda-
bat coram astantibus aquā de berthelem: et p⁹ci-
pue eā que erat in puteo iuxta portam. Tunc
isti tres p⁹ mediū hostium iter facientes vene-
runt ad berthelem et haurientes aquaz: denuo ad
regē p⁹ corū castra reuersi sunt: ita vt palestini
fiduciam eoz obstupefcentes a dimicatio-
ne cessarēt. Delatam
siquidem aquaz rex
noluit bibere dices.
Anquid sanguinē
istorū et animarum
periculuz bibam Et
effudit eaz tanq⁹ liba-
men domino d⁹ salu-
te v⁹roz grās agens. Ab hac enumeratione
fortiū hebreus dissensit numerans tm. xxxvj
fortes: et in trib⁹ p⁹mis q⁹s fortissimos dixim⁹
numerat ipm dauid sic. Dauid sedens in ka-
thedra sapientissimus p⁹nceps inter tres spe-
est q⁹si tenerrim⁹ ligni vermiculus: et cetera q⁹
non mutant Et dicit multos eū occidisse im-
petu yno: q⁹ p⁹ peccato q⁹d impetuose fecit in
bethsabee multi occisi sūt. Comparatur autē da-
uid vermiculo ligni: q⁹ terebo vl⁹ terebella d⁹
q⁹ mollis durū lignū p⁹forat: dum t⁹gitur nil
moll⁹ illo: q⁹n tangit nil durū. Sic et dauid
in pressuris et domi et circa subiectos man-
suetior erat ceteris: in throno et cōtra hostes
null⁹ eo acutior. Et cōmēdatur hic dauid in
tribus. in sapientia. humilitate. et fortitudine
Porro reliq⁹ xxx. q⁹s fortes dixim⁹ postea enu-
merantur inter quos non enumerat ioab: vl⁹
q⁹ p⁹nceps est aliorū: vel quia indignus p⁹pter
morē abner et amase.

De numero ppl⁹ et altari erecto a dauid
Caplm. xxiii.

Actum est autē

f post famē prius imissam a domi-
no addidit furor dñi israel et israel
Furore dñi videtur quasi exponere paralip-
pomenon dicens. Consurxit sathan aduer-
sus israel: et instauit dauid vt numeraret po-
pulū Et ait rex ad io-
ab. Perambula om-
nes trib⁹ israel: et nu-
mera populus vt sc-
iam numerum eius.
Intelligens autem

Sup locum istum di-
cit Hieronym⁹ in pa-
ralippomeno. Notan-
dum q⁹ v⁹nuz q⁹d deo
offerebatur aqua m⁹l⁹
rum erat.

Hebre⁹ dicit sic. Jam
dñs supsit vindictam
d⁹ dauid propter mor-
tem v⁹rie in p⁹secutione
filiū sui absalon. s⁹ nō.

Historia libri

ioab q̄ d' elatione b̄
diceret ait. Adauge-
at deus ad populuz
tuum: s̄ q̄d sibi vult
domin' rex in hac re
quali diceret vide ne
offendas dominuz.
Lūqz nollet rex mu-
tare ppositū. Egres-
sus ē ioab z pnceps
militum et numeraz
uerunt populum: et
redierunt post nouē
mēses z vlginti dies
in hierusalem cū de-
scriptione redacta ī
scriptis: z inuēta sūt
de israel octingenta
milia virozū fortū. et de iuda. l. milia pugna-
torū. Beniamite dicunt non fuisse numeratū
adhuc: quia pauci erant. In paralippomenō
longe plura leguntur scz mille milia z centuz
z credit ioab subituisse regi partem populū.
Peccauit autē dauid in duobz: q̄ superbe nu-
merauit. et quā quisqz numeratorū non red-
didit pecuniā dño: q̄ tuoz scz siclos argēti s̄
cū scriptum est in le-
ge moysi. Qd atten-
des dauid ait ad do-
minum Obsecro do-
mine transſer iniqui-
tates serui tui: qz pec-
caui nimis. Dilucu-
lo misit ad eum dñs
gad prophetaz: tres
supplicij pditiones portantem. Qui ait. Aut
septem annis veniet tibi fames in regno tuo
aut tribus mēsis fugies aduersarios tuos
aut tribz diebz erit pestilentia in populo tuo
Et ait dauid. Coartoz nimis. q. d. Si fames
eligo: pauperū erit supplicium non diuitum
Si victoriā hostiū supplicium erit exercitus
et nō meū: quī circūuallabor fortissimis. Et
gam ergo cōmunē plagā regi et plebi. Vell
us est enī vt incidā in manus dñi misericor-
dis q̄ in manus hominis. Visit ergo dñs pe-
stilentia in israel de mane vsqz ad tempus cō-
stitutum. id ē vsqz ad horam prandij fm Jo-
sephū: vel vsqz ad horaz sacrificij vespertini
fm alios. et mortui sunt de populo extra hie-
rusalē septuaginta milia virozū. In paralip̄

dū de populo et pnci-
pibz q̄ ei nō tradite
rant vnde modo vo-
luit vindicare contra
israel. i. ptra populuz
Suggestione enī dia-
boli dauid fecit nu-
merare populū quod
non debebat fieri nisi
cum deberet procede-
re ad belluz: z tunc ab-
vnoquoqz capte de-
bebat accipere. v. si-
clos in oblationē do-
mino. Hoc autē fecit
dauid ex supcillo elat-
ionis.

In exodo enī septū ē
Quando tulertis sum-
mam filiorum israel.
iuxta numeruz dabūt
singuli p̄cium pro ani-
mabz suis dño z non
erit plaga in eis.

pomenon legitur fere trecenta milia. Et aūt
hebrei ibi posituz numerū plebis: hic aūt nu-
merū nobilitū. Porro cū extendisset angelus
percuſsor manū suā ad hierusalem: vt disper-
deret eam: et staret iuxta areā areuma febusel
qui et oznan dicit vidit eum stantē dauid gla-
dio euaginato z clamauit. Ego sū qui pecca-
ui. isti q̄ oues sūt quid fecerunt. Vertatur ob-
secro manus tua contra me z contra domū pa-
tris mei. Et misit dñs ait ad angelū. Suf-
ficat: contine manū tuā. In illa die dicit gad
ad dauid. Constituē altare dño in area areu-
ma febusel. z ascendens dauid dixit ad areu-
ma. Vede mihi aream tuā vt edificem tibi al-
tare dño et cesset interfectio. Qui respondit.
Accipiat eam dñs meus gratis. Habeat qz
boues in holocaustū: et plaustra: et iuga bo-
um in vsu lignoz. Et ait rex. Nequaquā. sed
emam p̄cio: et offeram dño holocausta gra-
tuita. Emit ergo dauid aream sexcentis sictis
auri: vt in paralippomenō legitur: et boues
argēti sictis quinquaginta: z edificauit tibi alta-
re domino z obtulit holocausta z pacifica: et
pp̄clatus est dñs terre. Dic est mons moria
vt alunt hebrei in quo abraham voluit offerre
filiū: z obtulit arietē p̄ eo. Ea tempestate taz-
bernaculū z altare qd fecerat moyses erāt in
excelso gabaon: lz area esset in hierlm. Cūqz
p̄phetasset gad templū tibi futurū decreuit da-
uid vt ille locus vocaret area populū.

Sequuntur tituli capitulorum in histori-
am regum tertij.
De vnctione salomonis in regē. Ca. j.
De secūda vnctione salomonis. ca. ij.
De morte dauid. ca. iij.
De morte adonie: z ioab z semel. ca. iij.
De somnio salomonis. ca. v.
De iudicio meretricum. ca. vi.
De prefectis salomonis et inuentione exo-
rismo: um. ca. vii.
De operariis templi. ca. viij.
De edificatione templi. ca. ix.
De ornatu interioris domus. ca. x.
De duobus cherubin. ca. xj.
De porticu. ca. xij.
De cubiculis z cenaculis z hebdomadaroz
capitulum. xij.
De atrio sacerdotum. ca. xij.
De atrio mundoz. ca. xvj.
De atrio mulierū. ca. xvj.

Regum tertii

De atrio immundoꝝ,	ca. xviij.
De altari z mari eneo,	ca. xviij.
De luteribus,	ca. xix.
De vasis altaris,	ca. xx.
De dedicatione templi,	ca. xxj.
De domo saltus,	ca. xxij.
De basilica z domo regia,	ca. xxij.
De oppidis datis byram,	ca. xxiiij.
De operibus salomonis,	ca. xxv.
De regina saba,	ca. xxvj.
De aduersarijs salomōis z morte ei⁹	ca. xxvij.
De roboā z dimissione regni,	ca. xxviii.
De ieroboā z abdo z ysalis,	ca. xxix.
De morte ieroboam,	ca. xxx.
De abia,	ca. xxxi.
De aza et regibus israel nadab et baasa z be- la,	ca. xxxij.
De zamri z amri,	ca. xxxiij.
De achab et sezabel z helia,	ca. xxxiiij.
De sacerdotib⁹ q̄s interfecit helias,	ca. xxxv.
De fuga helie z vocatione helisel,	ca. xxxvj.
De p̄ma obsidione samarie,	ca. xxxvij.
De victoria achab,	ca. xxxviii.
De vinea naboth,	ca. xxxix.
De iosaphat,	ca. xl.

Tertij regum De vnctione salomonis in regem.
Capitulum. I.

Incipit scōz

hebreos malachym quod
sonat regum: quia lz in p
cedenti opere actum sit de
duobus regibus hebreo-
rum: non simul regnabz:

tamen quia in isto opere agitur d' regibus q' simul regnauerūt i iuda z in israel merito regum dicit. Et rex dauid fenuerat Cuzos ope riretur veltibus non calefiebat: et inuenerunt ei abyfag finamitis puellas pulchram nimis que docebat eum rege: z calefiebat eum et ministrabat ei. Rex ꝑo non cognouit eam. Adonias autē quartus filius dauid cū eſſet p̄mogenitus ier ſupſtites fillos regis: fiduci- cia habuit regnare: z fecit ſibi curruſ z equi- tes: nec corripuit eum pater et ſermo eiꝑ erat cum ioab z abithar ſacerdote. Aliꝑꝑo mini- ſteriales regis et robur exerciꝑ non erāt cuz- eo. Preparauit autē adonias ſolēne cōſūmū in orto regalī ſupra fontē roget: et vocauit fili- os regis et ſeruos: robuſtos autem z ſibi nō

fauentes ⁊ salomonem nō vocauit, Nathan
 autem monuit bethsabée vt intraret ad regē
 et posuisset verba sua in ore eius. Que ingressa
 et regē ait. Domine mihi iurasti ancille tue,
 Salomō filius tuus regnabit post me: ⁊ ego
 tūc nūc adonias regnat te ignorante. Cūq;
 alijs vocatis ad cōsiliū filium meū non vo
 cauerit scio q; cum dormieris cum patribus
 tuis: ego ⁊ filij me⁹ erimus peccatores. Id est
 iudicabimur morte digni: ego vt adultera: il
 le vt adultere filius. Adhuc ea loquente ira
 uit nathan et ait. Dñe mi rex dixisti tu. Ado
 nias regnet post me: ⁊ non indicasti mihi ser
 uo tuo. Et ait rex ad bethsabée. Quis domi
 nus qui eruit animā meā ab omni angustia:
 quia sicut iurasti mihi si facias hodie Et dixit
 ad sadoch et nathā et bananiam. Tollite vo
 biscum suos domini vestri: ⁊ imponite salo
 monem filiū meū sup mulam meā: et vngant
 eū in regē sadoch ⁊ nathan ad fonte; geon et
 canētes ponte eū sup solū meū. Et respon
 dit bananias: amen. Sūpsit aut sadoch cor
 nu olei de tabernaculo ⁊ inunxit eū: ⁊ cecine
 rūt buccina: ⁊ dixit oīs p̃pulus. Vngat rex salo
 mon et insonat terra a clamore eorū: et seden
 lectulo suo deū q; dederat ei sedentes in solio
 in oculis suis. Porro adonias et inuistatū ab
 eo cū estimaret tumultū ortū in ciuitate: cū
 currisset ad eos sonathas filius ablahar indō
 cans eis q; facta fuerant: et abiit ⁊ nūqsq; in
 domū suā. Adonias aut timens salomonem
 abiit in tabernaculum: ⁊ renouit cornu altaris
 thimathamitis: dicens se non egressurum: nisi
 rex iuraret ei de vīta cōseruanda: et iurauit ei
 salomon dicens. Vade in domū tuā.

De secunda ynctione Salomonis.

Caplin, II.

Olēs aūt dauid

¶ ostendere populo se filium regem fecisse:
cogregauit in israel principes vni
uersos: sacerdotes: et inunctori scerui
salomone: et confirmato ab omnibus: regno sa
lomons coram omnibus precepit salomon de le
gum custodiā: et iusticiā: et pietate. Et precepit
ut edificaret templū dñio dicens se iam ppa
rasse et auri decem milia talenta argenti pro cen
tum milia ferri pro et ertis supra numerum: la
pidū q̄z et lignoz maximaz copiam. Leuitas
q̄z diuisit in tres ordines: in aaronitas: moy

Historia libri

seitas et leuitas Aaronitas quoque diuisit per generationes et inuenit de eleazar, xvi, et de ythamar, viij. Et elegit ex ythamar illarum unum pontificem: precipiens ut singuli ministrarent a sabbato in sabbatum. Sadoch tamen et abiarhar preessent yntueris. Et profecerunt foras coram rege de hebdomadibus ordinandis. De leuitis pro instituit curatores fabricae templi. xxiij. alij habent, xxiij. milia. Hi dicti sunt nathinnet. Iudices autem populi et scribas sex. Iudices autem domus dei septem alij habent quatuor milia: et totidem qui hymnos dicerent. Post hec diuisit exercitum in cohortes, xij. Habebat autem cohortes, xxiij. milia: quia precepit salomonem obseruare per trecentos dies. Huiusmodi quoque aliquanti honorauit. Fecit enim eos custodes thesaurorum dei: et vas foris que reges deo dicere contingeret: et collecte ecclesie omnem dispositionem suam indicauit deprecans filios suos ut non grauiter ferret minimum. Id est salomonem inter eos sublimatum quia deus sic mandauerat sicut et ipse dauid minimum inter fratres inuenerat fuerat. Descriptionem quoque omnem et constitutionem edificij templi omnibus suadentibus salomoni tradidit. Sed et tunc oblationis primitias faciens tria milia talentorum auri obtulit ad aditum et currum dei faciendum: in quo et cherubin esset sub quo constituerunt arcae. Principes vero et sacerdotes et leuitae et seniores populi obtulerunt auri talenta quinque milia: et stateres decem milia argenti pro decem milia: et lapides preciosos plures quorum custodiam habuit nepotes moysi iabes vel sabius ut dicunt alij.

De morte dauid. Ca. iii.

Propinquaue

runt autem dies dauid ut moreretur: et iterauit salomonem mandata et cultum dei et lege seruanda: et pietate et iusticia circa suos: memorans promissionem dei sibi factam de semine suo iugiter regnatura si custodirent filij testamentum eius: et testimonia quae doceret eos. Trium quoque superaddidit de ioab: et filij

Quis erat de genere hely obtinebat primatum

Currum dicit cybureum. id est coopertum. Cibureum. i. iij. columnis erectus: sub quo arca et cherubin essent: ut sit in multis locis super corpora sanctorum.

lij berzellai: et de semine dices. Hosti quae ioab fecerit per inuidiam duobus principibus abner et amase: quorum sanguinem effudit bellum in pace. Id est sanguinem qui non debet fundi nisi in bello. fudit tunc pacis: et eorum cum quibus habebat pacem: et posuit cruorem plerumque in baltheo suo: et in calcamento suo. Id est cruor non est resperusus super arma ipsius: quia cum eis non dimicauit. sed super vestes eius quoniam pacifice eis loquebatur. Et est sensus. Non vis sed dolo occidit eos. Vel aliter. Vel bellatores insignia operum suorum in armis suis describerebat ad ostentationem glorie. Sed cum ioab hec tanquam facinorosa ostentare publice non auderet: saltem in baltheo et in calcamento descripsit. Et addidit dauid. Facies ei luxta sapientiam tuam ne descenderet pacifice ad inferos. Sed et filij berzellai reddes gratiam et erunt comitales tui. Semel quoque semineum qui maledixit mihi non patieris esse innoxium. Et mortuus est dauid: et sepultus est in ciuitate dauid cum regnasset. cl. annis. Circa tumulum eius fecit salomon. viij. loculos thesaurorum quorum unum post mille trecentos annos aperuit hyrcanus pontifex: et alium herodes sicut infra dicemus. Alij quoque nodum manifestati sunt mechanice artis modo recodit.

Incidentia.

In diebus dauid kartago condita est et quidam voluit a calcedone tyrio. Vel ut alij dicunt a filia eius didone. Quintus latinorum rex siluius latinus. Prophetarunt autem sub eo nazthan gad et asaph.

De morte Adonie et Joab et Semel.

Capitulum. iiii.

Edit autez salo

mon super thronum dauid patris sui et precedente tempore adonias supplicauit bethsabae ut impetraret a rege sibi dari abisag sunamitem in vxorem. Que cum ingressa esset ad regem: posuit est ei thronum ad dexteram regis: et ait. Paruula petitione deprecor a te: ne confundas faciem meam. Detur abisag sunamitis adonise fratri tuo vxor. Et indignatus rex ait. Quare postulas hoc a me mihi. Postula et ei regnum. Ipse enim frater meus est maior me: et habet secum potentes abiarhar et ioab: et abisag est quasi regina et potens. Contra animam suam locu-

Regum tertii

tus est adonias et in opprobriū patris. **U**isus
dñs: q: hodie occides adonias. Et interfecit
eum p manū bananie filiū isade. Abiathar
qz sacerdos dicit rex. Uade in agrū tuū nec
ampli⁹ ad faciē meā ingrediaris: vir mortis
es: s: h te liberat. q: sepe cum patre meo labo
rast: et portasti arcā corāz co. Abiecto igitur
abiathar translatus est sacerdotiū ad sadoch.
et de domo ishamar ad domū eleazari: sicut
samuel pderat hely. Fuerūt autē post sines
filiū eleazari puati sacerdotio. v. Joseph qui
genuit ioathan: q mareoth: q asophi: q achis
tob. Achitob autē genuit sadoch. Porro io
ab fugit in tabernaculū dñi: et apprehēdit cor
nu altaris. Et misit rex bananias ut aduoca
ret eū. Et ait ioab. Non egrediar: s: moriar h
Qd cū renūciasset bananias regi: dicit ei rex
Faci sicut locut⁹ ē. Et interfecit eūz bananias
ad cornu altaris: et sepult⁹ est in domo sua
in deserto. Et pstituit rex bananias p eo super
exercitū. Vocauit qz rex semel et ait. Habita
in hierlm: et nō egredieris inde Quāqz die
transieris torrentē cedron: selto te interficiens
dū. Qui rēdit. Bon⁹ ē sermo regis: sic faciā.
Et habitauit i hierlm trib⁹ annis. Factū ē autē
post hoc ut fugerēt sui semel ad achis regem
geth: et descēdit semel in geth: et reduxit eos.
Qd cū nūciatū esset salomoni dixit ad eum.
Cur sprenisti iuramentū regis et mandatu⁹ ei⁹
transgressus es. Reddet dñs maliciā quā feci
sti patri meo in caput tuū: et interfecit eūz rex
p manū bananie: et pfirmatū est regnū in ma
nu salomonis.

De somnio salomonis. Ca. V.

Uxor salomon

Pduxit in uxorem filiā pharaonis
regis egypti de qua ut ait hebrei
genuit filiū quasi cōtra naturā: cū spe adhuc
ageret vndecimū annū: et induxit eam in ci
uitatē dauid. Nondū enī sibi fecerat domū.
Porro tria pposuerat se facturū domum do
mno: et domū sibi: et ambire hierusalem mu
ro triplici. Et in pmo ambitu esset templum
et mansiones hebdomadariorū. domus qz re
gia cum mansionib⁹ domesticorū. In secun
do habitarent potētes viri et pphete. Unde
infra legi⁹ de pphetissa q habitaret in scō.
In tertio opifices. Post hec ascēdit salomō
in gabaon ut imolaret ibi in excelsu. Et cum
dixit gabaon non est ppiū nomen loci: sed

appellatū. et interpret collis excelsus. Iose
phus enī dicit eū ascendisse in ebron: et obtu
lit mille hostias in holocaustū sup altare qd
fecerat moyses: et apparuit ei domin⁹ per som
niū in nocte dicens. Postula qd vis ut dem
tibi. Qui respondit. Dñe deus ego sum puer
parui⁹: et ignorans ingressum et exitū meū.
Da ergo cor docile seruo tuo: ut possim iudi
care populum tuū: et discernere inter bonū et
malū. Et placuit fmo corā dño: et ait ad eū.
Quia non postulasti iuxta verbū hominum
dies multos: et diuitias et animā inimicorū
tuorū: feci tibi fm sermones tuos: et dedi tibi
cor sapiēs intantū: ut null⁹ ante te similis tui
fuerit. Sed hec que nō postulasti dedi tibi:
si tamē ambulaueris in vijs meis sicut pater
tu⁹. Et euigilans salomon intellexit qd esset
somnia. id est reuelatio facta p somniū. Et re
uersus in hierlm corāz arca dñi grās agens
obtulit holocausta et pacifica.

De iudicio meretriciū. Ca. VI.

Hinc due muli

Tres meretrices venerūt ad regem
quaz una ait. Ego et mulier hec so
le habitabam⁹ in domo una. Cūqz peperis
sem tertia die post peperit et hec. **U**orū est
aut filius ei⁹. quē noctis silentio posuit i sinu
meo. et filiū meum viuēte collocauit in sinu
suo. Hanc facto diligēt⁹ intuens: depen
di illū non esse meū q mortu⁹ fuerat. Respon
dit altera. Nō ē ita. sed fili⁹ tu⁹ mortu⁹ ē: me⁹
autē vliu. Cūqz mens omniū in huius rei
discrimine hesitaret: rex soluit causā inopinā
te. Et allato gladio ut ait iosephus: precepit
vtrūqz infantes diuidi: ut vtrāqz medietatem
vliu et mortuū acciperet. Qd audiens mater
vliuentis cōmora sunt viscera eius super filio
suo et ait. Obsecro dñe date illi infantem vi
uum: sufficiet mihi si videam eū vliuere. Alte
ra dicebat. Nequaqz sed diuidat. Et cognos
ces rex vocē vtriusqz de vero cordis fonte p
latam ait. Date huic infantē viuū. Hec ē ma
ter eius. Et attendēs omnis israel diuinā sa
pientiā in rege esse: timuerūt eū: et ammirati
sunt assessores ei⁹ qui pri⁹ sententiā quasi ab
adolescente platam deridebāt. Porro bana
nias erat sup exercitū. sadoch autē sacerdos:
azarias filius nathan sup custodes regis: za
bud filius nathan sacerdos regis. id est cācel
larius: et bysuar pposit⁹ dom⁹. a. procurator:
q

Historia libri

et aduram sup tributa.

De pfectis salomonis et inuentioe exorcismorum, Caplin. VII.

Abibat autē salomon.

Salomon. xij. pfectos sup omnes isrl p singulos menses singuli prebebant necessaria regi et domui eius: quoz vnus reliquis presidebat: scz achimaas. habēs bez samath filiā salomonis in vxorem: lz et vnus de reliquis aliam haberet filiā salomonis. Erat autē cibus salomonis p dies singulos xxx. chori simile: et septuaginta chori farcie. decē boues pingues. et. xx. boues pascuales. et. c. ardetes. excepta venatioe ceruoz et caprarū. bubalozū et anū alulū. Sed et pscēs qz tidie ab alienigenis portabāt. Et erat sūma pax in terra: et habebat salomon equoz curulium. et. milia. et. xij. milia equitū. quoz medietas regi in hierusalem obsequēbat. reliqui pō p vicos regios dispersi manebāt. Prefectus pō ille qui ministrabat expensas mense equis ordē et paleas ministrabat: deuebens oia ad locum vbi rex morabāt. Et pcellēbat rex sapia oēs orietales: et egyptios et hebreos etiaz quattuor filios moal nominatissimos: emā et etban. calcal et dorca. Et scripsit librum de cantibus et modulationibz in numero versū. v. milia. Parabolaz qz scilicet tria milia. Et disputauit de natura arboz et herbarum a cedro vsqz ad yfopū. De natura qz oim ant mātū philosophat? ē p vniūquodqz gen? parabolā dicens. Excogitant etiaz aduersiones quibz egritudines solēt mītgari. Alias qz qbus demones cūcerent: et alias qbus obstricti nō redirēt. Excogitauit etiaz characteres q in scribebāt gēmis: q posite in naribz arreptici cū radice salomonī monstrata statim eū a demonibz liberabat. Nec sciētia plurimū valuit in gēte hebreozū. et maxie necessaria erat. An aduētū enī xpi sepi? hoies a demonibz vexabant q hoies yfuios ad infernū qūqz detrudebāt. Ioseph? qz testat se vidisse quendā eleazarū exorcistā corā respasiano et filiis ei? et tyrānis in hūc modū pderū curatē vexatos a demonibz et pbarēt eis demonē egressus p nares cū spū anhelā

ris vas aque ponebat i medio et impērabat demoni egressi fore illō euerteret in

Ioseph? nec gemmā nec herbam nominat. Sed fuit gemma cristallina: et iter anulum

argumētū sue egressi onis et ita fiebat, et gemmam ponebat radix cuiusdaz herbe: q a qbusdā porragon

dictur. ab alijs sal terre vlt falterna: ab alijs tartacénica: et circa incastraturā in argēto per sculpta erāt. vij. nomina dei pcpua p q legif creasse celū et terrā: sicut in libro imaginū habet. et alia tria nomia sculpta erāt i lapide ab alijs diuersa. Si modū curandis scire desideras leges librum imaginū et sibi oia inuenies.

De operarijs tēplū. Ca. VIII.

Fit autēz salomon

mon ad hyrā regē tyri dicens. Volo edificare tēplū domīno sicut locutus est patri meo. Precipe ergo seruis tuis vt pcedant mibi cedros dō libano: et mercedē eozū dabo tibi quā petieris: et rescriptis et hyram dicens. Serui mei deponent ligna dō libano vsqz ad mare. et deferent ea in ratibus vsqz ad locū quē signaueris mibi: et tu dō portū tolles ea pbebisqz necessaria i cibos domui mee. Itaqz hyrā dabat salomonī ligna cedrina et abiegna: qbus abundant sydonij.

Salomon autē supplebat inopiā eozū i cibis pbens hyrā singulis annis choros tritici. xx. milia. et totidē ordē et totidem batos olei: eādemqz vini mensuraz. Porro salomon elegit operarios de israhel. pscitos. De israhelis enī neminē seruire fecit. Et erat indicatio. xxx. mīsum virozū. id est sūma eozū qbus hec indicebant. Vlt forte indicatio ē determinata hominum collectio sicut choors et legio. Et mittebat eos in libanū cum seruis hyram: decē mīlia p singulos menses vicissim: vt duobz mēlibz reuertētes ad ppiā requiescerent: vt qrtō mense priores ad laborē denuo remearent et perat aduram hūc indicationi. Statuit autē salomon. lxxx. milia latomoz. id est lapidifcorum in monte qbus pfect de israhelitis tria milia. et. ccc. q precieplebant operarijs.

Porro latomi i lapidicina eruderant lapides et saxa. Cemētarij qui dolant et cōponūt. Biblij pō qui sculpsit imagines.

Latomi sūt. ppiē q in lapidicina eruderant lapides et saxa. Cemētarij qui dolant et cōponūt. Biblij pō qui sculpsit imagines.

Regum tertii

habebant in longitudine cubitos viginti. in latitudine decem. in altitudine quinq[ue]. Quadra-
tos q[ui]dem lapides dolauerunt cemetarij salo-
monis et cemetarij hyra. Dolatos p[ro]p[ar]a-
uerunt biblij polietes et sculpetes no[n] solu[m] laps
des s[ed] et ligna. Est aut[em] biblos clustas pheni-
cis: de q[ui]bus ezechiel. Senes biblij et prudentes
e[st] p[er]t. Et sic oia extra urbem dedolata et p[er]fecta
sunt q[uod] malleus et securis et omne ferramentu[m]
no[n] su[n]t audita i[n] domo d[omi]ni cu[m] edificaret. Fue-
runt aut[em] equoz q[ui] onera portab[ant] septē milia
Fabulante iudei ad crudelitate[m] lapides cele-
ri[us] habuisse salomone[m] sanguinem vermiculū
q[uod] tamē d[icitu]r: q[uod] asperla
marmora facile seca-
bant[ur] q[ui]es inuenit h[oc]
modo. Erat salomo
ni structio huius pulli
et inclusus ē pullus
sub vase vitreo. Quē
cu[m] videret structio: s[ed]
babere nequireret: de
deserto tulit vermiculū: cuius sāguine linsit
vitru[m] et fractū ē. Vidēs aut[em] salomon cacumē
mōtis: mo[r]ta vbi edificauit templū angustū
deiecit illud: in aream spacijs amplioribus
diffudit.

De edificatione templi. Ca. ix.

Actū ē aut post

f quadringētos et octoginta ānos
egressio[n]is israel de egypto: āno
quarto regni salomonis. mēse scdo: qui[us] p[ri]us
apud hebreos dicit[ur]: ap[ud] nos maius. cepit sa-
lomon edificare domū d[omi]ni de candido
marmore q[uod] parū dicit[ur] Joseph[us] tamen dicit
anno quingentesimo scdo egressio[n]is de egypto
describens etiā annos etatū p[re]cedentū: dices
ab abraam fluxisse ānos mille. xx. A diluui-
o mille q[ui]dringentos. Ab adam tria milia cētū
et duos. Habebat aut[em] dom[us] in longitudine
cubitos. lx. in latitudine p[er]o. xx. Pars quide[m]
anterior q[uam] sancta dicit[ur] et erat ab oriente. et cu-
bito[rum] erat in longitudine. Reliqua pars ad
occidentē viginti cubito[rum] erat: et dicebat[ur] san-
cta sanctor[um]. Porro in altitudine. xxx. cubitos
habebat vsq[ue] ad primū tabulatū sup[er] q[uod] scda
mansio erigebatur. xxx. cubitis vsq[ue] ad scdm
tabulatū. Tertia p[er]o mansio erat. lx. cubito[rum]
vsq[ue] ad tertium tabulatū: q[uod] erat tectum do-
mus. Et sic tota tēpl[is] altitudo i. cxx. cubitos

ascendebat. Josephus tamē mentionē nō fa-
cit nisi de duab[us] mātionib[us]: vnicu[que] ascribēs
cubitos. lx. sed duas inferiores sub vna com-
prehendit. Et erat portic[us] ante faciem templi
habens lōgitudinē iuxta tēpl[is] mensurā. lx. cu-
bito[rum]. et latitudinē. x. cubito[rum]: surgēs in altu[m]
vt dicit ioseph[us] vsq[ue] ad celsitudinē tēpl[is]: et fe-
cit in tēplo fenestras obliquas. l. exteri[us] angu-
stas et interi[us] obliquado diffusas. Has exco-
gitauit salomon. Trabes aut[em] posuit i[n] domo
p[er] transuersū p[er] tria loca in sūmitatib[us] triū mā-
tionū adeo longas: vt forissec[us] capita eaz[um]. p[er]
mineret ex vtraq[ue] parte. Et edificauit sup[er] ca-
pita forissec[us] p[er]minētia tria tabulata ad de-
ambulandū circa templū q[uod] in euāgelio p[er]
cula tēpl[is] dicit[ur] q[uod] quomodo facta esset i[n] vtro-
q[ue] latere satis elucet. Quomodo aut[em] fuerit in
fronte orientali et occidentali nō memini me le-
gisse nec sup[er] hoc me somnare aut libet aut li-
cet. s[ed] q[uod] ibi fuerat credit[ur]: q[uod] videtur velle io-
sephus dum ait de euersione templi. Latitu-
do p[er]o tabulato[rum] differens erat. Tabulatum
enī q[uod] erat subter: quic[un]q[ue] cubitos habebat la-
titudinis: et mediu[m] sex cubitos. et tertiu[m] se-
ptem. Q[uod] ad lram quidam tradunt factu[m] vt
in superiorib[us] tabulatis manentes non impe-
dirent ad aspiciendū inferius per obitaculū
inferiorū. Hebreus tamen dicit tria tabulata
parem habuisse latitudinem: vt si a sūmo vsq[ue]
q[ue] ad imum plumbata cementarij dimitteret
eorū p[er]penderetur equalitas. Verūtāme[n] infe-
rius tabulatum: quinq[ue] cubito[rum] erat in lati-
tudine. mediu[m] p[er]o sex: quia murus superio[rum]
artio[rum] factus: quasi p[er] cubitū retrac[us] erat. Ul-
timū vero tabulatū septē cubitos habebat
p[er] retractione[m] muri superius similiter factu[m].
Fuerunt qui dicerēt: inferius tabulatū septē
fuisse cubito[rum]: et mediu[m] sex: vt ascendendo
artaret tabulata sicut et murus. Et corrigunt
laterā p[er] subter ponendo super. Vel etiam le-
gunt subter dices: tabulatu[m] q[uod] subter erat
non loco sed numero. Sicut enī altum dicit[ur]
et p[ro]fundū et sup[er]mū. sic et subter dicit[ur] loco
q[uod] infra positu[m] est. subter p[er]o numero ad q[uod]
ascendit numerādo. Nec aut[em] tabulata sic erāt
cōiuncta muro: vt ei nō hererent. id est muro
infra nō essent. Trabes tamē de muris p[ro]
minēbāt. Porro i[n] extremitatib[us] cuiusq[ue] tabu-
lati vt deambulātes ab insuria lapsus defen-
derent edificauit lurculas tanq[ua]m appodiatio-
nes q[ui] i[n] regū latera vocāt: i[n] paralipomenon

Historia libri

cācellis: de qz altitudine nescim: nisi de supre
mo qd habuit in altitudine qnqz cubitos.

De ornatu inferioris domus. Ca. x.

De muro murus i

pferioris mansionis intrinsecus vn
diqz opertus erat tabulis cedrinis
trabibz qd solari affixa erāt laquearia cedri
na. Paulimentū qd domus tectuz erat tabu
lis abiegnis. tabulata qd laterum et laquea
ria trabiū et paulimenta tabulis aureis operie
bant cum clauis aureis: quozū singulis erat
l. sclozū. n. bilqz erat in illa inferiori pre tem
pli qd auro non tegeret: ita vt vultus ingre
dientium faceret auri lumine resplendere. Por
ro in iunctura tabularū fecit anaglyphā. id ē
celaturas vel ornaturas in iuncturis fabrefa
ctis ne locus iuncture deprehendi posset In
medio qd tabule erant imagines p. m. n. t. e.
cherubin et palme. Hec qdem in tabulis ce
drinis celata erāt. sed auro tecta vt in ipis ta
bulis aureis. Oraculū autē qd dicit sancta
ctoū habebat. x. cu
bitos lōgitudinis. et
x. latitudinis. et x.
i altitudie In littera
tamē habet. et x. cu
bitos altitudinis. qd
intelligēdū ē de pa
riete interposito iter
sācta et oraculū. Sicut enī in tabernaculo co
lūne interposse fuerūt qbus appendebat ve
lum. sic interpositus est in tēplo paries cedri
nus: nō ascēdens in altū nisi p. x. cubitos. x.
cubitos qui superant vsqz ad laquearia intra
ctos relinquēs: vt fumus aromatiū ascēdens
de altari p. aperturā supiorē libere intraret
in oraculū. Erat autē totus paries tectus au
ro: habens anaglyphā: cherubin et palmas ad
modū parietū. Hūc parietē appensū erat ve
lum de q. tuor. coloribz cui intexta erāt cheru
bin tante tenuitatis: vt parietis nō phiberēt
aspectum. Qd totū parietē operiens forte vs
qz ad laquearia ascēdebat: qd legist in euan
gelio scissum fuisse a summo vsqz deo: sū. De
interiori scemate superiorū mansionū non le
git nisi qd dum cōsummaret edificiu postus
est lapis in angulo superiori: non sine grādi
omniū ammiratiōe. Cum enī edificātes et in
fundamēto et in muro cum locare niterentur
non est inuētus locus eius: donec in angulo

superiori et postremus omniū puentissime
positus ē fm qd p. dixerat dauid. Lapidē quē
reprobauerūt edificātes h. fact. et c. In sumi
tate qd muri p. giri affixa erant aurea verna
ad hoīs magnitudinē. ppter aues abigēdas
vt de longe aspiciētibz qsi silua aurea videre
tur. Per giriū qd mu
ri erat tabiū exteri a
quo depēdebāt grā
des vne auree cum
pāpintis aureis: adeo
fabrefactis vt sursum
aspiciētibz quasi ad
instar auiū moue
ri sepe viderēt. Por
ro iuxta terram: osti
um lateris mediū in
pariete erat domus
dextre. id est meridi
ane. et per coelez te
studinis ascēdebat
in medium cenacu
lum: et a medio i ter
tū: hoc est per ascen
sum tortuosum qui
vulgo vitis dicitur:
qui factus ē ad simi
litudinem coelez te
studinis. Iosephus
tamē describit ascen
sum factum per me
diū muri abscondi
tum: facilem et secu
m in parte muri exteri
oris fenestratum sufficēter. Ostiū qd ascē
sus dicit fuisse iuxta terrā in angulis anterto
ribz vtriusqz muri. Fecit autē in introitu tē
pli postes de lignis oliuariū quadrāgulos: et
duo ostia de lignis abiegnis altrīnsecus: et
vtrūqz ostiū duplex erat: et se inuicem tenens
aperiebāt. Et sculpsit in eis cherubin et pal
mas et celaturas valde eminentes: et operuit
omīa laminis aureis ope quadro ad reglāz
Fores iste tate venustat. erat: qd etiam dauid
pphetans de templi d. e. structiōe: eas nomina
tim expressit dices. Excluserūt sanuas eius i
tdipm. Et vt ioseph. ait. Nō erat i eis lignū
maius palmo. Qd forte notat in regū euz dī
citur ope quadro ad regulā. Et erat altitudo
eaz. x. cubitoz fm altitudinē inferioris ce
naculi. S. qd dicit ioseph. altitudinē eaz. x.

Pampinus est folli
cul. sub q. fructus vi
tis a frigore vel ardo
re defenditur atqz ad
uersus oēm insuriam
munitur. Idcoqz alicu
bi interclusus est: vt et
solem ad maturitatez
fruct. admittat et vni
bram faciat. Et dicit
est pampinus eo qd
palmitē pendeat. Est
autē feminini generis
et dicitur hec pamp
na. et facit genitiuum
pluralem harum pā
pinarum.

Sensus est in parte
te meridiano qui dī
citur dextrum lat. ad
differētiā a quillona
ris lateris qd erat sin
strum: erat ostiū per
qd ascensurus erat ad
cenaculum.

Regum tertii

cubitoꝝ. videretur falsum esse qꝫ tanta erat la-
tudo templi. ergo ab oriente non erat mur?
Sed in regum est determinatio vbi dicitur. Osti-
um duplex erat et se invicem tenens aperieba-
tur. Erat quippe latitudo muri decem cubitoꝝ
altriuscꝫ: et apertura in qua erant fores simi-
liter decem et ita in muro orientali altriuscꝫ
supererat quinque cubiti. In apertura quoque erat
quattuor fores: due extrinsecus et due intrin-
secus: quarum unaqueque habebat latitudinem
quinque cubitoꝝ. Et erant sic artificiose com-
posite ut clausæ quasi continuam parietem facerent
intus et extra. Aperte sibi in medio spissitudi-
nis muri obulabant: et totam eius latitudinem
tegebant. Et sic artificiose sibi adhibebant: ut
quando clauderent exteriores: clauderentur
et simul interiores. Nullus enim in templo no-
cte remanebat qui clauderet eas interiꝫ. Eū-
que aperiebantur exteriores: aperiebant etiam
simul interiores. propterea dictum est. Ostium
duplex erat et se invicem tenens aperiebatur.
Porro in pariete oraculi fecit duo ostiola de
lignis oliuariis: et postes angulorum quinque
ut in quinto angulo medio cardines afficeret ita
rati circa quos ostio-
la movebantur et erat
i ostiis anaglyphi
cherubin et palme.
Quidam tamen di-
cunt: postes angulo-
rum quinque subau-
di cubitoꝝ erant.
In oraculo autem erat
arca et propitiatorium
et cherubin qui fecerat
moyses in deserto.

Nota duplicem esse
opinionem de ostiis
illis. Dicunt enim qui-
dam in utraque parte i-
troitus: qui erat decem
cubitoꝝ: ostium unum
fuisse: quorum utrumque
habebat sibi consun-
ctum ostium: vnde
mus i fenestris quibus-
dam: et tam ipsum quod an-
nexum sibi erat quinque
cubitoꝝ. et ita ex utraque parte erant quasi val-
ue: quarum utraque decem cubitos habebat:
ut eis apertis altriuscꝫ cooperiret latitudi-
nem: vel post spissitudinem muri. Et quasi co-
tinuus paries muri apparebat. Quando vero
clauderentur: replicabatur illa duo altriuscꝫ
cas annexa. Alia opinio est ut altriuscꝫ in
angulis ipsius muri fuerint duo ostia ita quod
liber quattuor angulorum suorum haberet ostium
unum quodque hoc cubitoꝝ: et dum clauderentur
duo exteriores: arte quadam clauderent interio-
ra. Utriusque istorum potest applicari littera. Pla-
nius tamen sequenti.

De duobus cherubim. Ca. XI.

Ecce autem salo

f mon duos cherubin de lignis oli-
varum decem cubitoꝝ altitudi-
nis: stantes super paulimentum in lateribus arce
et habentes pedes obliquatos: quasi ad de-
ambulandum eleuatos opertos auro puris-
simo: habentes alas aureas: singulas quique
cubitoꝝ: quarum due extendebantur super ar-
cam: et obuiam sibi venientes iungebantur
super eam: regentes sanctuarii: infra se posi-
tum. Alas autem duas extendebat altriuscꝫ
ad parietes: ita ut ala unus tangeret parietem
et ala alterius parietem alterum. Porro extra parie-
tem in sacra posuit mensam ad aquilonem. et can-
delabrum ad austrum. Inter que medium erat altare
aureum quod fecerat moyses in deserto. Super
preter illud candelabrum posuit alia candel-
abra aurea eiusdem schematis: sed maioris qua-
ritatis. v. hic. et. v. inde. Similiter cum men-
sa quam fecerat moyses: posuit alias decem men-
sas eiusdem schematis: sed maioris quantitas.
quinque hinc et quinque inde. Inter hec autem po-
suit altare thimiamatis: et vestiuit illud cedro
quod etiam dicitur altare oraculi. id est coram ora-
culo. Per hoc intelligitur fuisse aliud altare
quod edificauit moyses. Illud enim erat de lig-
nis serbim circumtectum ex omni parte auro.
Illud autem vestitum erat cedro. Proinde intel-
ligitur hoc altare fuisse de lapidibus quos fero-
rum non tetigit. et erat opertum per circumtectum ta-
bulis cedrinis. Sed et ille opus erant ex omni
parte laminis aureis: cuius quantitate non me-
mini me legisse. Illud vero modicum altare quod
fecit moyses in deserto forte repositum erat in sa-
cta sanctorum non ad usus quotidianos thimiam-
atis. sed ad aliquos usus singulares: quando
semel in anno ingrediebatur sacerdos cum san-
guine. Hoc autem inde potest perpendi: quia
dicit apostolus: in sacra sanctorum fuisse aureum
thimiam: et hic erat ornatus templi in in-
terioribus.

De porticu. Caplm. XII.

Facie vero te

plum erat porticus qui in euangelio di-
citur vestibulum templi: habens co-
lunas ereas in longitudine sui dispositas: in
medio quarum erant due mirabiliores ceteris
posite ante fores templi: habentes in medio
sui spatium decem cubitoꝝ: et in latitudinem

Historia libri

porte templi. Quarum talis erat compositio. Stylus vel stipites colūne, xviij. habebat cubitos altitudinis non plane sed vassiculat⁹. xxx. cubitorum altitudinis ut legit in parallelomenon. In medio colūne: linea fusili opere circūducta erat. Epistillum quo colūne super quod locandū erat capitellum: lat⁹ erat stipite et rotundū opere reticulato celatum. Capitellum autē superpositum epistillo fusile erat: et quonque cubitorum altitudinis et in suprema parte erat liliatū. Latera vero ipsius ex omni parte in modū rubeis et catenarū erant: plectra adeo artificiose ut rubeis et cathene magis videretur appositā quā insculpta: vel quia solida non erant perforata vndeque fusa sunt: ut connectio nes rubeis formā exprimeret. Septena verum suum retacula erant in capitello vno. Id ē sex prem ordines habentes eandē celaturā: totū circūstū capitelli per girū occupantes: vel ab inferiori parte capitelli usque ad supremam erant isti septē ordines dispositi ascendendo. Super capitellū quo erat quasi funiculus super quē positum erat reticulū tegens eius similitudinem. et descendens aliquatū circa latera capitelli in circūstū. In cuius extremitate dependebant in duobus ordinibus. malogranata. In epistillo quoque columnne super quod sedebat capitellum dependebat malogranata. Legitur enī quod capitella erant super summmitatē malogranatorum. Eiusdem compositionis erat columna altera. De compositione quoque basium non legi. De due columnne proprijs nominibus vocabat. Tum propter suā magnificentiam. tum propter futurorum multam figuratōem. Dextera dicebat Iachin. id est firmitas Iosephus vocat eā iachin. Sinistra dicta ē booz vel boz quod sonat robur vel in robore. De reliquis columnis vestibuli et modicis agit historia dicens. Capitella autē que erant super capita columnarū: quasi opere liliū fabricata erant in portu quattuor cubitorum. et rursus alia capitella in summmitate columnarū desuper iuxta mensuram columnne contra retacula. Porro de compositione columnarū tacet. Capitella vero earum minora dicit vno cubito prioribus capitellis. De scemate eorum tū dicit quod erant lilia

ta. et habebant retacula superposita. Quod autē sequit malogranatorum. et ordines erant in circūstū capitelli secundū: ambigū ē utrum hoc dictum sit de capitellis minoribus: an recapitulando dictum sit de capitellis prioribus. Has colūnas fudit hyram tyrius plenus sapientia ad faciendū omne opus ex ere: filius mulieris vidue de tribu neptalim patre quo tyrio. Sed et omnia utensilia templi erea et quicquid in eo de ere factū est: fudit hyram in capestri regione iordanis in terra argillosa: et inter sochor et sarchan. Nec te moueat quod aliquādo de ere: aliqui de auriscalco dicunt facta: quia idē est cui splendor et pulchritudo similis erat auro ut dicit iosephus. In hoc vestibulū ascendebat ab atrio sacerdotum. xij. gradibus secundum iosephum. Quidā tū dicit. vij. secundum visionē ezechielis. dicunt enī in multis concordare compositionem templi materialis cum compositione templi spiritualis quod vidit ezechiel.

De cubiculis et cenaculis hebdomadario rum. Caplm. xxiij.

Dificauit autē

salomon in circūstū templi post vestibulū. xxx. paruulas domos quod sunt copulatione totū templi spatium intrinsecus ambiabant. Harum singule habebant quingentos cubitos latitudinis. et tantūdem longitudinis et. xvj. in altitudine. Ingressusque earum ita fecit ad invicem: ut ex alia ingrederet ad aliam aliquo spacio interposito. Et supra eas edificatę erant alie equales eis et mensuris et numero: ita ut latera templi tria per circūstū tegerentur domūculis usque ad primū tabulatū exteri. Reliqua quoque pars templi superior circūedificata non erat: sed libere videri poterat. Non fuerūt he domūcule pastofores vel credere ut quidam putant: de quibus postea dicemus sed fuerūt cubilla et cenacula hebdomadarioz et gazophilacia vasoz et vestii templi.

Si enī exteri longitudo templi fuit tū xli. cubitorum et latitudo. xxx. tunc ambitus trium murorum habuit tū. cxi. cubitos ad quē ambiendū sufficerent domūcule. xxxviij. quingentes. xxxviij. faciunt. cxi. Credendū est autē quod predicta quantitas templi fuit inter muros intrinsecos. et murus habuit decē cubitos latitudinis. Ergo longitudo exteri fuit. lxx. cubitorum hinc et inde. latitudo occidentalis. xli. quod fa

Regum tertii

clut. clxx. Ad q̄s implēdos necessarie essent
xxxvj. domūcule si continue essent.

De atrio sacerdotū. Ca. xiiii.

Edificauit a-

Etriu inter? tribo ordinibz lapidum
politoz et vno ordine lignozū ce-
dri. Porro plura fuerūt atria circa tēplū vt i
psalmo legit. Qui statit i do. dñi in. a. do. dei
nisi. De interiori tñ atrio mēto fit in regū. d
eodē z de scda tractat iosephus. Sz pter bec
duo etia3 fuerunt alia duo. Igit atriu inter?
erat platea grandis ex omni parte circa tem-
plum diffusa: p quadru que p foribz tēplū ad
orientē plurimū extendebat: quia ibi erat al-
tare ereum: et luteris. z ibi ministrabant leui-
te z sacerdotes corā dño. Circa vtrūqz pō la-
tus templi nō adeo diffusa erat. Ab occidēte
pō striction: cul? pauimentū vario marmore
stratū erat: z diuersis imaginibz venustatum.
Hoc atriu cingebat murus breuis in altitu-
dine tñ tñ cubitoz. z erat vnus cubitus la-
pidum vni? coloris. secundus lapidū alterius
coloris: z tertij coloris. Intus aut erat
vestit? cedro: z posit? erat mur? p girū in extre-
mitate hui? atrij: vt ceteros a ministris ab in-
gressu atrij phiberet. Ad hūc se appodiabāt
psallētes: z ouersī ad populum sup hūc incli-
nati loquebant. In eodē muro stabant colū-
ne equis intervallis dūposite: populus extra
stantē ad legem sanctimonte pmonētes alie
lris hebreis. alie grecis. alie latinis. et ne i lo-
cū sanctū transirent phibentes. Hic ambie?
muri. pprio nomine vocabat glon. latine pō
cācel? Anū solū habebat introitum ab ori-
ente cōtra portas templi: habens aperturam
xxx. cubitoz sine foribz: vsqz ad hunc introi-
tum ascendeabant vtri z mulieres deferentes
oblationes suas ad ministros sibi occurren-
tes. Nec licebat eis nisi in quibusdā casib?
ylter? trāsire: z ascen-
debāt ad ipm p. xliij
grad? Hoc atriu di-
cebatur atrium inte-
ri? vel atriu sacerdo-
tum: qd etia3 illi qui
erant aaronite sed ppter maculā alīquam
offere non poterant. nō intrabant: lz de par-
tibus sacrificioz alerent.

De atrio mundoz. Ca. xv.

Est illud atriu

Et infra ipm in decliv? latere mon-
tis positū erat scdm atriu: qd dīce-
bat sanctū: qd iosephus vocat aulam vel ba-
silicā grandē. Erat autē diffusū p circuitum
circa atriu interius: longe tamē maius eo: et
pauimentatū vario marmore. Erat qz circū-
septū muro in altitudine. xxx. cubitoz interius:
exteri? pō altitudinis. xl. cubitoz fm de-
clivitatē collis. Et lz sic altus esset: nō ascēde-
bat tamē vsqz ad fabricam templi: nec ipsius
aspectus phibebat. Erat autē murus iste ad
occidentē simplex z nullam habens portam
In vtroqz vero latere et in fronte orientali ha-
bebat portic? circūiacentes instar claustrī mo-
nachorum: in quibz erant columnę singuloz
lapidū diuersi coloris cum basibz argenteis
Camere pō porticum et laquearia cedrina
erant. Latitudo pō portic? xxx. cubitoz. In
latere meridiano erāt q̄tuor porte duplices
valuas habētes: q̄ laminis aureis z argēteis
miro ope decorate erant. Eiusdem numeri z
eiusdem scematis erāt porte in latere septen-
trionali. In his sedebāt ianitores vt arcerēt
imūdos ab introitu hui? atrij. Porro i orien-
tali frōte erat porta q̄ speciosa dicebatur: ha-
bens valuas dēre chorinthio factas. In an-
gulis hui? frontis erāt due porte modice: per
quas ascendeabant mulieres ad offerendum.
Vel forte ministri descendeabant in occursum
earū: ibi ad suscipiendas earum oblationes.
Per has portas quas diximus ascēdebant
vnde quaqz vtri mundi in atriu scdm: vt ora-
rent sub dño tpe serenitatis: sub porticibus
tpe tēpestatis. In platea hui? atrij orientalis
vendebant animalia et volucres ad offeren-
dū. z mense numularioz stabāt ibi: q̄s euer-
tīt dñs. In porticibz aut circa portas stabāt
gazophilacia diuersi generis ad recipiēdas
oblationes ingredientū. In porticibz laterū
erāt pastoforia. i. loca separata ad comedendū
in quibz sacrificātes de ptibz sacrificioz que
eos ptingebāt vescēbāt corā dño. Quidam
tamē volūt q̄ ibi tñ a foris venientes a finibz
israel comedebant. z ob hoc dicit pastof-
oria. In eisdē porticibz erāt cathedre z sine-
dre z cecedre. i. tria genera sediliū: vt ait Isido-
rus. In cathedris sedebant doctores in gim-
nasio. In sinebris sedebant auditores in ps-
storio. Et dicebāt iinedre. q. p̄fessus. In cecē-
9 4

Historia libri

dris autē sedebant assessores cum iudice quādo secreti? aliquid tractabāt. q. in locutorio. Et dicebant exedre. q. assessor: sic exedra sepius ponatur p. thalamo. Hoc atriu scdm sepe in euangelio dicitur tēplū: ubi dicit q. oues et animalia vendebant in tēplo: et q. iesus docebat i tēplo: et q. filij israel orabāt in tēplo et in hunc modū.

De atrio mulierū. **Ca. XVI.**

Oro sub hoca

Patrio erat atriu tertiu similiter i decliu latere montis positū: elus dez cōpositionis cū secūdo et si nō tante venustatis: nec tam p̄ciosi ornatus. In hoc orabant mulieres munde tñi.

De atrio imundoz. **Ca. XVII.**

Ifra illud atri

Ium erat et quartū: in quo orabāt viri imūdi et mulieres. et gētilles. cūlus murus extēlor in radice collis positus erat et ascendebāt. cccc. cubitis vsq. ad verticem tñi collis: in quo situm erat templum: et ita muri atriorum in nullo prohibebant aspectum templi: nec eorū qui ministrabāt i atrio interiori.

De altari et mari eneo. **Ca. XVIII.**

Oro i atrio ite

Priori erat altare ereū: factus ex lapidibz impositis circūtectus ex ea pre ere: lōge maioris q̄ntitatis q̄ illud portatile qd factū fuit in deserto. xxx. cubitoz longitudo et totidē altitudinis: et erat sub eo fovea grandis: in quā p. foramen in medio altaris positū cineres defluebant: et sanguis q. ad crepidinē altaris fundebat influebat in eam. Quandoq. p. mundabat fovea p. fenestram q. erat ad orientē. Altare p. qd fecerat moyses ppter reuerentiaz sui in aliqua parte atriij reseruati est. Qd quidaz tradit ibi p̄māsisse vsq. ad euersionē tēpli factaz per romanos. Immo etiā postea cū gētilles habitauerūt in hierusalē fecerūt ex eo horologiu sibi. De loco p. huius altaris: et quō imolantes ad latus eius imolarent corā domo supra satis dictū est. Porro in eodem atrio posuit salomon mare eneu fuisse: quod nos lauatozū dicere possumus: vt i eo sacerdotes ministraturi abluerent pedes et manus. Quod iosephus vo-

cat cantari ingentem in scemate emisperiū factum cuius latitudo decē cubitorum erat p. diametru a labio vsq. ad labium. Altitudo p. erat quinque cubitoz a labio scz vsq. ad fundū. spissitudo vero erat. iij. digitorū. In superiori parte adeo latius erat q. resticula. xxx. cubitoz cingebat illud p. circūsum. sed paulatim in descensu angustū fiebat adeo vt circa fundū resticula decē cubitorum ambiret illud. Supremus et labiū repansū erat ad modū liij. In lateribz autē eius extrinsecus duo ordines erant sculpturaz historiaz. Id est historias aliquas habentiū. Capiebat autem duo mīlla batos. Id est tria mīlla metretas. Bat⁹ enī capie metretā et dimidiū. Et est batus mensura trium modiozū elusdē capacitatis cūlus et ephi. Sed et batus ē mēsurā liquidozū: ephi vero aridozū. Porro basis super quam stabat habebat. cū. boues eneos et fusiles: e quibz tres respiciebant ad aquilonem. tres ad occidentem. tres ad meridiem. tres ad orientem: quozū anteriora tñi prominebāt sub mari: posteriozā vero intus latitabant.

De luteribus. **Ca. XIX.**

Ecit quoq. salo

Emon decē luterēs eneos et fusiles altitudinis q̄tuor cubitozū. Erat autem in summitate luteris os recuruatū interius: et adeo angustū: vt vnus cubiti esset eius latitudo. Fundus vero elusdē erat latitudinis cubiti et dimidiij iuxta quāritatem basis sup quā sedebāt. Quadraginta batos capiebat luter vnus. In eis abluiebāt itetina et pedes holocaustozū et erāt oēs elusdem facture sicut et bases q. bus insidebāt. Erat autē basis i inferiori parte i lōgitudine et latitudine habēs q̄tuor cubitos p. quadriū. In altitudine p. triū cubitoz. Et ascendēdo paulatim angustata vsq. ad cubitū et dimidiū iuxta q̄ntitatē fūdi ipsius luteris.

Regum tertii

Eratq; cōposita ex quattuor tabulis quib; qñ
ta erat superposita quadrata. et ex omni par-
te aliquatūlū excedens summitates altarium
habens in medio sui eminentē concauitates
rotundā: in qua sedebat luter. Ip̄m opus ba-
sis interrasile erat: et in iuncturis tabularum
p quattuor angulos erant sculpture eminen-
tes ad modū colūnar: quas quidam dīcunt
vocari media intercolūnia quadrata. tamen
quidam legunt ibi media intercolumnia qua-
drata: vocantes columnā mediam tabulam
inter quattuor tabulas superpositas. Latera
q̄o basis a media parte supra insculptas ha-
bebant coronulas et plectas: et in medio ea-
rum leones et boues

Coronula pōtrocarl
q̄ fit de altq̄ solido vt
de auro.
Plecta q̄o corona fa-
cta de lincis floribus
vel arborib; vt fit de
lauro et mirto.

ri expansi in similitudine manus humane et
pedis aquilini: sup quos tabula ferens lute-
rem ita erat coaptata: vt naturaliter inserta vi-
deretur. Et habebant ille columne proprias
celaturas. homines. arbores. et aues. Porro
altera media pars basis q̄ erat circa terrā: ha-
bebat per girū rotas eminentes cubiti et dimi-
dij: et que in rota fieri solent axes et radios cā-
tos et modiolos: omnia fusilia. Et circa eas
posite erāt varie celature. Et hec omnia adeo
fabricata erant: vt non celata sed q̄si apposita
per circuitū videretur: et basis quasi rotis cir-
cūstantib; vehi videbatur. Una erat fusura et
mensura et sculptura decē basiū et luterū. De
sculptura tamē luterū nihil memini me legis-
se. Porro quinq; in atrio templi steterunt ad
dexteram et qñq; ad sinistram ad hunc vsū
Athīnnel pus lauabāt membra hostiarū in
piscina pbaticea. et lota tradebant sacerdotib;
q̄ ne qd interim eis fordis adhesisset: luterib;
ea immergebāt: vt resincerata supponerēt alta-
ri. Porro lauato: ita hec hūc modum posita
erāt: vt ingreditib; atrium sacerdotale. pmo
occurrebat ad meridiē mare enei ad abluen-
das manus. postea pgradientib; occurrebant
decē luteri ad insingūenda mēbra hostiarū:
rursūq; pgradientib; occurrebat altare enei
similiter ad meridiē positūq; hostijs sup alta-

re redibāt sacerdotes offerētes ad mare enei
et abluēbāt ibi pedes et manus: vt sic lori p̄stū
marēt sacrificia. id est intrarēt tēplū cum pru-
nis et thīniamate ad adolendū illud sup alta-
re in odorem dñi.

De vasis altaris. Ca. XX.

Tēsilia vero al-

taris enei fecit hyraz et cre lebetes
ad suscipiēdos cineres et prunas al-
taris: ollas q̄z et caldaria ad coquendas car-
nes et hamulas. i. fuscūlas ad extrahendas
carnes vel disponendas: et arpagiones. i. fur-
cas ad cōponēdū ignē et mēbra hostiarū desu-
per disponēda. et scutras vasa scz cōlis ampli-
tudinis in ore et fundo ad calefaciendū. Iose-
phus addit et trullas: forte ad cōgregandos
cineres vel eruendos: vel ad vertendū pau-
mentū. Porro vtenilia tēplī aurea erāt vel
argētea. Vtenilia q̄o candelabroz aurea erāt
de quib; in exodo legit. Flumerūz q̄o vtenili-
lūm q̄ fecit salomon tpe pcedente ponit iose-
phus: mēlas scz sup quas iacebant fiale et pa-
tere. et mortariola. et patene ad offerendam si-
milā. et crateres in q̄bus simila cū oleo misce-
bant: et assarones in q̄bus libamina mēsurā-
bant. Thuribula q̄z cū quib; ferebāt thīniā-
ma: et alia thuribula in q̄bus ferebāt ignis a
maiori altari ad mīn. Nec oīa oblitit salo-
mon aurea et alia similiter argētea: s; i duplū
Quorūz numerū fm iosephū ponere tūmū:
ne incredibile videret: prefertim cum vītium
scriptoz circa numeros plurimū inuentū.

De dedicatiōe templi. Ca. XXI.

Primo igitur

a ni salomōis secūdo mēse fundata
est domus dñi. et in anno. xj. mēse
ebul. i. octobr. p̄sumata ē in oī opere suo: et i
vniuersis vtenilib; q̄ in iminenti erant neces-
saria. Post dedicatiōem enī plura fuerūt fa-
bricata et supaddita. Et edificauit eam septē
annis et septē mētib;. Et conuocauit salomō
in anno. xj. maiores natū israel: et principes
tribuum et duces familiarū ad dedicatiōem
templi: et ad offerēdam arcam in illud. Et cō-
uenerūt omnes mense. vij. id est. vij. lunatiōe
q̄ intrauerat octobrem. Et erat dies solennis
decim⁹ scz dies q̄ fiebat exptatio. Potest tū
dicī tēplū i septembri dedicatū: qz tot⁹ fere
solennis ē rege. accelerante: et post dedicatiōem

Historia libri

onē fecisse aliqua vtensilia: que deerant mēse octauo, et sic vtrūq; verū est, qz mēse octauo pfecta ē dom⁹ in omni ope et vtensilib⁹, et tñ mēse, vij, dedicata est. Et tulerūt sacerdotes et leuite de ciuitate dauid arcā dñi: et omnia vasa ei⁹: et vox subilantiū vt ait ioseph⁹ a longe remotis audiebatur. Rex p̄o et vniuersa multitudo gradiebatur: alias gratulabatur ante arcam, et imolabant hostias absq; estimatione et numero: et aromatu⁹ fumus a longe positus sentiebat. Et intulerūt sacerdotes arcam dñi in locū suum et in oracul⁹ subter alas cherubin, quib⁹ q̄si q̄daz ciburneo tegebatur. Capita quide⁹ vectum sup humeros portantiū a populo retro posito videbantur donec arca reposita retracti sūt a visibus hominū in sempiternū. Arca p̄o tecta erat ne videretur. In arca autē nihil aliud erat nisi due tabule testamētī lapidee. Supplendū ē autē: et vna aurea plena māna: et p̄ga aaron. Hec enī testā ap̄ls fuisse in ea. Factū ē autē cum exissent sacerdotes d̄ oraculo: et dicerēt, Confitemini dño quonā bonus: qm̄ in seculū miscōla ei⁹. Nebula i pleuit domū dñi nō metuēda, s; tēpata et fulgēs, et obūbrauit facies sacerdotū: ita vt se inuicēz videre non possent nec ministrare. Et ait salomon, Dixit dñs vt habitaret in nebula. Nūq; legit dñs h̄ dixisse. Sed qz i monte syua apparuit in nebula: et p̄cessit isrl̄ in nube, et ante moysen positū in cauerna petre trāsiuit in nebula. Ideo salomon posuit dictum p ope Et est sensus, Dixit dñs, id ē ope monstrauit. Subijt autē oēs quedaz opinio fantastica, dñm localiter descendisse in tēplū quā amouit salomon dicēs, Nonim⁹ dñe qz fabricasti nbi domū ppetuā celum et terraz si mul et mare. Et flecto vtroq; genu in terrā coram omī ecclia vtrāq; manū leuauit ad dñm supplicans p peccatis, vel gr̄as agens de p̄missione dñi impleta: q̄ p̄miserat dauid doz mū sibi edificadā p manū filij ei⁹. Orauit qz vt quicq; iude⁹ vel gentilis ascēderet ad hāc domū supplicans p peccatis vel clamās ad dñm, p aliqua tribulatiōe: exaudiret a dño i b̄la q̄ iuste postularet. Et surgēs ab oratione stans bñdixit vniuerso populo, et dedicatū ē tēplū cū vtensilib⁹ suis die illa. Et deinceps

in eadem die quart⁹z fiebat festū scz festū dedicationis. In eadē enī die erant tria alia festa, festū scz p̄piciationis, afflictiois, et exultationis. Nec te moueat q̄ dixim⁹ euz flexisse genua sup terrā: cuz in paralippomenon dicit q̄ fecerit salomon basim eneam q̄tuor cubitis altā quā posuit in medio basilice: et stans sup eā benedixit populo. Potuit enī vtrūq; fecisse. Vel si p eodem accipit: intelligendū est eū flexisse genua sup terrā, id est sup locū i quo stabat. Et imolauit salomō hostias pacificas, xxiij, milia boum: et ouium, cxx, milia. Et qz altare eneū ad suscipienda holocausta et adipēs pacificorū minus erat sacrificauit rex mediū atrij interioris: vt sup illud cremaretur q̄ sup altare cremari non poterant. Fecit ergo salomon festiuitatem dedicationis et omnis isrl̄ cū eo, xliij, dieb⁹. Quō sic intelligendū est, Quinq; dieb⁹ continuīs celebrata ē dedicatio. In sexto p̄o die q̄ fuit q̄ntadecima mensis occurrit scenophegia q̄ interposita est septem dieb⁹. Qua terminata iterū celebrata est dedicatio per duos dies q̄ intermissi fuerant, et in die octauo, id est post duos septenarios dimisit rex populu⁹. Vel dedicatio cōtinuīs septē dieb⁹ facta ē, et post xviij, die inchoata est scenophegia et terminata in vicesimatertia, et in octaua scenophegie post collectā dimisit populu⁹. Et apparuit dñs scōo salomoni p somniū dicens, Et audivi orationē tuam: sanctificavi domū hanc: et erunt oculi mei cūctis dieb⁹ sup eam et super te et sup populu⁹ isrl̄: si custodieris mānā data q̄ p̄posui vobis. Alioquin auferam vos de terra quā dedi vobis: et templū h̄ p̄ijciā a cōspectu meo: et erunt erumne vestre fabule narrandum.

De domo saltus, Ca. xxii.

Actum est autē

post fabricā templi cepit salomon cōstruere edificū domorū regalū q̄d, xliij, annis vix impleuit. Non enim circa eas adeo feruens erat studiū populi sicut circa templū, sed nec ad eas opulentiā fuerat ei preparata a patre. Fecit autē tres domos, domū sibi, et domū vxori sue filie pharaonis, et domū saltus. De domo regis hoc solū dictū

Regum tertii

tur in regū. Domū suam edificauit salomon
cū annis. et ad pfectum vsqz pduxit: et pau-
lo post porticū etiam solū in qua tribunal fe-
cit. Et vocauit porticū spaz domū i qua erat
solū et tribunal. Solū autē ē regis: tribunal
iudicis. Et erat in eadē domuncula in qua se-
debat ad iudicandū. id est in qua cū assessori-
bus tractabat de sententiā. De huius domus
posicione tacet liber regū: forte qz eadez erat:
qz et in domo saltus quaz plenius describit. De
domo regine dicit in regū qz eam tali ope fe-
cit quali et domū regis. Porro domus saltus
duplex erat: et ex duplici materia. Pars infe-
rior erat lapidea: dicebat nethora. id ē pig-
mentaria: in qua reponebant aromata et pig-
menta ad vsus templi et domus regis vt ex be-
neficio terre et muri dū vigeret qñ recentia.
Superior pars domus lignea erat de lignis li-
bani facta: vnde et dicta est domus saltus vel do-
mus libani: vel domus saltus libani. Quidam
tū putāt eā ob hoc sic vocatā: qz circūqua-
qz cōstita erat ex arboribz et vīridarijs mīre recre-
ationis iuxta densitatē saltus libani. In ea re-
ponebāt arma: vt beneficium ligni rubiginem
nō sentiret: nec solū arma ad pugnandū: sed et
ad decorē et ad ostentationē regis saltus. Fe-
cit enī rex salomon. cc. scuta aurea: et. dc. scuti
erant in vnoquoqz scuto. In paralippomenō
addit de totidē lanceis aureis. Fecit qz du-
centas peltas aureas: quaz qdā rotūde erāt:
alie instar semicirculi facie. His vtebantur custo-
des regis ante ostiū domus excubantes. Et laz
quādo rex egrediebatur pcedebant eū equitan-
tes et ferentes huiusmodi arma: iuvenes flauit: et vī-
si in equoz sessione diffundētes cesariem: co-
mis suis adiūctes auri tincturaz: vt eorū ca-
pitā sole percussa radarent. Hos sequebatur rex
rectus in curru: et ad locū quendā solitū erat
exire: qd ab hierosolimis abest duobz funicu-
lis. et dicebat ortus eden. id est delicias. Por-
ro pars illa superior que dicebatur domus saltus:
habebat longitudinē centū cubitoz. et in lati-
tudine. l. et in altitudine. xxx. cubitoz. camera tota
vestiebatur tabulis cedrinis. Sustentabatur quo-
tribz ordinibz columnaz. Vnusquisqz ordo ha-
bebat columnas. xv. et regione se respiciētes: et
pari modo a se distantes: et ita inter muros et
tres ordines columnaz erāt quatuor deambu-
toria. Pro foribz autē domus fecit porticū colū-
narum. l. cubitoz longitudinis. et. xxx. latitudi-
nis. De cōpositione inferioris partis domus laz

pidee tacet liber regū: forte qz eiusdē cōposi-
tionis erat cuius et superior.

De basilica et domo regis. Ca. xxxiii.

Regione stabat

et domus regia grandis interlacere virt-
dario eiusdē longitudinis latitudi-
nis et altitudinis: et similiter intercolumnata. Ae-
ritamē simplex erat et vnus mansionis murus
cuius altitudo quatuor habebat distinctiones
quaz tres diuersis variabatur coloribz. quarta
quoque superior celaturis erat ornata. Erant ibi ar-
bores sculpte diuersi generis. ramis. folijs. et
pomis obumbrate: ita vt propter miraculū sub-
tilitatis agitari quodāmodo putaretur. In
medio totius amplitudinis erat domuncula: ha-
bens latitudinē. xxx. cubitoz: et i ea erat solū
validis columnis extensū: in quo rex sedens iudi-
cia pferbat. In posteriori fronte domus: la-
quearia et parietes vestiti erant auro: vbi fecit
rex thronū de ebone grandē: et vestiuit eū au-
ro. cuius ascensus facilis erat per sex gradus: et de
marmore porphirio factus. cū. leuiculi stabat
super sex gradus hinc et inde. Reclinatio throni
in posteriori rotunda erat: sedēs super vitulū res-
picientē. et due manus hinc et inde tenebāt eū:
et duo leones stabat iuxta manus singulas.
Nō fuit tale opus in vniuersis regnis. Fecit
et circa domū reliqua habitacula et sedilia. Vbi
post causas explicate residebant: strata oīa
ex marmore et tabulis cedrinis. Fecit qz do-
mū regine in latere descendente: marmore ce-
dro auro et argento opulentissime decorataz.
Fecit et vtriusque domus p̄clara. Nec
nō et vasa quacunqz sunt epulis opportuna om-
nia ex auro fecit. Perfecit itaqz salomō. xx. an-
nis templū: et domos regias cum omni sup-
pellectili sua: hiram rege thiri prebete sibi au-
xilium in lignis et auro.

De oppidis dantis Hyra. Ca. xxxiiii.

Nunc dedit salo

mon hyram. xx. oppida i terra gal-
lee: i forte neptalim maritima. Sed
non placuerūt regi thyrto l. a thyro nō pro-
cul essent posite. et appellauit eaz terrā cabul
quod lingua phenici sonat displicere: et tūc pri-
mū terra illa vocata est galilea gentium: nō
qz ibi gentes habitaret. s. qz sub ditione regi-
gentilis erat. Refert iosephus menādri phe-
nicē hystorographū scripsisse qz salomō et hy-

Historia libri

ram inuicem sibi scripserunt enigmata et figuras: quod quod non solueret certam daret alteri pensio nem. Cumque artaret hyram in solutione consule bat rhyrium iuuenem ab demum ab demonis filium qui omnia defacili explicabat.

De operibus Salomonis. Ca. XXV.

Quo conuertit

Primum salomon ad muros ciuitatis construendos quos miro robore ampliavit. Quasque regias quod ad hierosolimam duceret nigro lapide stravit. In pluribus vero locis ruinas ciuitatum reparavit. Sed et nouas ciuitates per opportunitate locorum fundavit quasdam contra hyemis intemperiem, quasdam aduersus cauma estiuum, quasdam contra veris et autumnus mutabilitatem. In terminis vero terre edificavit urbes tabernaculorum: imo ultra fines terre permissionis per plurimas urbes occupauerat: socero suo pharaone rege egypti ei prebente auxilium. Qui ut ait iosephus ultimum regum egypti dictus est pharao: quod interpretatur regnans. Qui cum ammiraretur opera salomonis: precipue commendabat domum salomonis: et frequentiam lenitatum circa ea. Porro de filiis israel nullus fuit salomon seruus: sed erant viri bellatores et militum: ex quibus erant super omnia opera salomonis prepositi. cccc. Chananeos autem de monte libani usque ad ciuitatem amach fecit sibi suos tributarios. Classem quoque fecit rex salomon in insula quadam egyptiaca rubri maris quod dicitur asyongaber: et nauigabant cum seruis salomonis viri nautici de tyro: que tunc insula erat et deferebatur de ophir aurum multum: et circumuehentes indiam et scilliam, post elapsu triennium referebant salomoni aurum. cccc. et. xx. talentorum et argentum, et dentes elephanzorum, et simias et panos, et gemas et ligna thina multa nimis que erant similia lignis sethim: et odorifera. de quibus fecit rex salomon fulcra et sedilia domus domini et domus regie: et cytharas et liras cantantibus. nam cynam et naba ex electro constituit. Quasi nulli preterquam erat argentum in diebus eius nam et sedilia per foribus domorum plurima in hierosolima argentea erant. Sed et ligna cedrina quod si comorum ligna abundabant in ea.

De regina Saba. Ca. XXVI.

De horum incredi

a bile opinionem regina saba exercitata

venit temptare eum in enigmatibus. Et ingressa est hierosolima cum comitatu multo et diuersis in estimabilibus. Est autem saba quandoque nomen regionis: sed hic est ciuitas regalis ethiopie. Huius nominis significatio apud hebreos distinguunt per apices saba sin et lamech. Erodorus dicit: post minem quod menphym condidit: fuisse reges egypti dictos pharaones: quod sonat regnantes. Quibus successit nichaula regina egypti et ethiopie: quam putat iosephus venisse ad salomonem. Que ingressa ad eum locuta est vniuersa que habebat in corde suo. Nec fuit finis quod regem lateret: sed docuit eam in omnibus his quod proposuerat. Et ammirans non habebat ultra spiritum dictis famam regis minorem esse veritate. Veritatem tria per ceteris ammirabat: domum salomonis: et supra templi fabrilis: ordinem quoque et frequentiam ministrantium in templo. Tertium vero ordinem et distinctionem seruientium regi in mensa. Nam et pincerne simili cultu et distincto ab aliis ornabantur: similiter et panum latores et dapiferi: ut in tanta multitudinem ministrorum nullus dubitaret quis cuius rei ministerio fungeretur. Dedit autem regina regi munera. cxx. talenta auri, et gemmas preciosas et aromata: quanta et qualia non fuerant visa in hierosolima. Dicit etiam iosephus eam dedisse regi radicem balsami: unde

propagate sunt in egypto. Quam postea Cleopatra abstulit pessima regina egypti.

hinc fuit quod postulant non preberet. Que regina gratis suscipiens ad propria remeavit. Tradunt quidam eam rescriptisse salomoni quod presentialiter ei dicere timuit se vidisse scilicet quoddam lignum in domo salomonis in quo suspendendus erat quidam pro cuius morte regnum indeorum periret. et certis indicibus illud regi indicauit. Quod timens salomon in profundis simis terre visceribus occultauit illud. Pro cuius salute aqua mota sanauit egrotos quod tamen in libris suis negant se habere hebrei. Sed quod circa tempora christi in pbatrica piscina sua perennauerit incertum est: et credit fuisse hoc lignum crucis domini.

De aduersariis Salomonis et morte eius.

Capitulum XXVII.

Procedente re

pro tempore amavit rex salomon multum.

Regum tertii

res alienigenas extra legē: et posuit maculam in gl'ia sua: et scilicet in genere suo. Fueruntque ei uxores regine, quę septingente. Josephus tamen dicit, quod et cubine, cccc. quę auerterunt cor eius cum iam senex esset, et secutus est deos alienos ne delicias suas pristaret. Et edificavit in excelsis circa hierusalem tria fana idolorum. Unum astarte deę sidoniorum quę luno dicitur. Secundum chamoth idolo moabitaram. Tertium moloch idolo amonitarum: cuius fanum statuit in monte oliveti et regione templi: quod plurimum deo displicuit. Unum et postea dicitur quod ille locus offensionis. Venit ergo ad eum propheta missus a deo nathan vel alius dicens, Hec dicit dominus. Quia scidisti pactum meum scindam regnum tuum: et dabo illud servo tuo, non enim totum sed tribum unam: propter tribum iudam dabo filio tuo. Propter david servum meum propter quem etiam non faciam hec in diebus tuis. Porro cum videret salomon in summa pace circa finem vite suscitavit ei dominus adversarium adad idumeum de semine regio: quę in repestare illa quę descendit iobab in idumeos puer fugit in egyptum cui postea rex egypti dedit uxorem sororem uxoris sue: quę peperit ei filium senecbarth. Cumque audisset adad davidem et iobab mortuos esse, et salomonem infamatum vel infatuatum: egressus est egypto infestabat israel. Suscitavitque et dominus adversarium zaron principem latronum in damasco. Jeroboam quoque filius nabath effraensis de sareda fuisse salomonem: levavit pro rege manum suam huiusmodi. Salomon edificavit mello muros a radice voraginis extolles ut coqueret eos cluitati david: videlicet salomonem ieroboam bone indolis et industrii: statuit ei perfectum opus: et deinde constituit eum super vectigalia universę domus israel. Quadam die dum egredere ieroboam de hierusalem: invenit eum in via achias propheta syonites operis pallio novo: quod scidit in. xij. partes: et ait ad ieroboam. Tolle tibi. x. scissuras. Hec enim dicit dominus. Dabo tibi. x. tribus: et eris rex super israel. Filio autem salomonis dabo unam: ut remaneat lucerna david coram me in hierusalem quia elegisti ut esset nomen meum ibi. Quo audito ieroboam intumescens suadebat populo ut recederet a salomone. Quia ob id salomon voluit eum interficere. Tunc ieroboam fugit in egyptum ad susac regem egypti: usque ad mortem salomonis. Reliqua pro verborum salomonis et omnia quę fecit: scripta sunt in libro verborum: vel in libro dierum salomonis. Hunc librum quidam est

Nota quod de pluribus libris mentio fit in sa-

matem esse paralipomenon. sed quod nec in eo scripta sunt reliqua opera salomonis vel putanda esse hunc librum non suum peresse. Dormivitque salomon cum patribus suis et sepultus est in civitate david cum regnasset in hierusalem super omnem israel. xl. annis. Queritur autem quod ratio de dicat salomonem senem fuisse cum modicum ultra. l. annos vixisse legatur. Roboam enim mortuo patre. xl. et vni. anni erat: quę salomon cum. xij. annorum esset genuisset phisbee. Plene ergo super hunc locum dicit iosephus ita. Mortuus est salomon valde longævus: quę regnavit annis. lxxx. Vixit autem. xcviij. annis. sed divina scriptura eos tamen annos exprimit: quibus regnavit antequam pariter careat.

Incidentia.

In diebus salomonis fuit rex septem latinorum silvius alba silvii enee filius.

De Roboam et divisione regni.

Capitulum. xxviii.

Est mortem salo-

monis successit ei roboam: et erat mater eius naama amanites. Porro ieroboam audita morte salomonis reuersus est de egypto: et venit in sicheim ad roboam cum omni multitudine israel quę vocauerat eum. Cumque vellent roboam constituere regem discesserunt ad eum. Imminue paululum de gravibus iugo quod imposuit nobis pater tuus: et servitemus tibi. Nec est intelligendum de iugo tributi. sed vectigalium in expensis quibus perat achimaas sub salomone. Qui respondit. Ite et redite ad me in die tertium. Interim consulit senes sadoch sciz et banania et ioiada: et reliqui principes salomonis. Qui dixerunt. Si hodie audieris eos: leniter eis loquens serviet tibi in eternum. Post hec consuluit adolescentes non etate tamen sed moribus. Qui discesserunt. Imperiose loquere populo: et comminando: et timētes serviet tibi. Et rediit populus in tertium diem discessit ad eos. Digressus me minus grossior est humero patris mei. Pater meus cecidit vos flagellis. ego cedam vos scorpionibus. quod. ego sum potentior patre. et maiora faciam super vos. Est autem scorpio rubus aculeatus vel flagellus virgatus nodosus. vel scutica habens in similitudine

r

Historia libri

glandes plumbeas: et indignatus populus
ait. Que nobis pars in dauid: vel que heredi-
tas in filio israhel. Quasi diceret. Quaeque tribo por-
tionem suam hereditaria habet a domino: quae ne-
cessitas est ut ex una eligatur qui regat alias
Quaeque tribo regat hereditatem suam. Et recesserunt.
et tribus ab eo. Ipse vero misit post eos
aduram: quae erat super tributa: et lapidauerunt eum.
Tunc timens roboam fugit in hierusalem. De-
cem quoque tribo constituerunt ieroboam regem super
se. iudas quoque et beniamin secute sunt roboam:
et fuerunt cum eis leuite propter templum quod erat
in hierusalem. et tunc separata est monarchia
regni hebreorum in duo regna nec amplius ad
unitatem rediit. Et dictum est regnum decem tri-
buum regnum israel pro multitudine sui: nomen ieroboam
patris sui sibi referens. Dictum est et effraim
quia ieroboam quod de effraim primus eis im-
perauit: quasi tunc primus impleta esset bene-
dictio super effraim. Alterum quoque regnum dictum est
regnum iuda ob dignitatem tribus regis. De utroque
quoque regno persequitur historia quasi modo intersecu-
larum. Et incline nunc de his loquitur: nunc de illo.
Quod diligens lector de facili deprehendet.

De Ieroboam et Abdo et vitulis.

Capitulum XXIX.

Oro roboam col

prolegit exercitum. ceterum nulla electo-
rum ut pugnaret contra israel. Et misit
ad eum dominus semeliam prophetam dicentem.
Hec dicit dominus. Non pugnabis contra
fratres vestros a me enim factum est peccatum hoc.
Quod de scilicet regno intelligendum est. Et
quiescent a peccato. Ieroboam autem dixit in cor-
de suo. Si ascenderit populus iste in hierusalem
ter in anno conuertetur cor eius ad dominum suum
roboam: et interficiet me. Tunc excogitato consilio
fecit duos vitulos aureos: quos ioseph vitulos
vocat: et constituit utriusque fanum: alterum in
dan: et alterum in bethel. et dixit ad populum. Ecce
dixit tui israel: quod eduxerunt te de terra egypti.
quasi diceret. Omnis locus habet deum: non habet
his necesse ut ascendant ad hostium ciuitatem: ut
sibi querant deum. Feci vobis vitulos equiuo-
cos deo: ut in eis adoretis dominum: et constituam
ex vobis sacerdotes et ministros: ne filii leui
egeatis. Cumque inueneret scenophegia: con-
stituit eis diem solenne in mense octavo: quanta-
ctima die mensis. Forte transulit festum de me-
se septimo in octauum: vel lunatio septembris

descenderat in octobrem. Tunc ascendit cum popu-
lo in bethel ad diem festum. Dominus autem misit pro-
phetam de iuda in bethel qui in paralipomenon
non nominatur abdo. hic a quibusdam creditur
fuisse gad: qui rege stante super altare ad imola-
dum exclamauit. Altare altare. hec dicit do-
minus. Hascet filius domui dauid nomine
iosias: quod comburet super te ossa sacerdotum
tuorum eruta de tumulis suis. Et ait ad popu-
lum. Dabo vobis signum: quod locutus sit in me
dominus. Ecce altare scindetur et effundetur ob-
latis que est in eo. Tunc rex extendit manum
suam precipiens eis apprehendere: et statim ar-
uit manus eius cum brachio. Altare quoque scis-
sum est: et effusa sunt omnia que erant in eo. Et
timens rex ait ad prophetam. Qua pro me ut res-
tuatur manus mea mihi. Quo orante reuer-
sa est manus regis ad eum. Cumque dixisset ei rex
veni ut prandeas mecum et dabo tibi munus-
ra. Respondit. Non possum. Sic enim precepit
mihi dominus. Non comedas panem neque bi-
bes aquam: neque reuerteris per viam qua incedis.
Egressus itaque de bethel: reuertebatur in hieru-
salem per aliam viam. Erat autem in bethel pro-
pheta quidam senex et tacens in lecto. Cumque
indicaissent filii eius qui viderant et audierant
dixit eis. Sternite mihi asinum. Et ascendens
abijt post virum dei: et ait ad eum. Redi mecum
ut comedas. Qui respondit. Non possum: quia
prohibuit me dominus. At ille. Propheta si sicut et
tu: et dixit mihi dominus. Reduc eum tecum ut co-
medat: et ita seduxit eum et reduxit. Cumque sede-
rent ad mensam factus est sermo domini ad pro-
phetam qui reduxerat eum: et ait in spiritu. Quia
non custodisti mandatum domini: non inferet cada-
uer tuus in sepulchrum patrum tuorum. Et nota quod
per iniustum iuste locutus est spiritus sanctus: ut ex eodem
ore propheta pena acciperet unde et culpam accepe-
rat. Cumque rediret vir dei post prandium occidit
eum leo in via: asinus autem stabat iuxta illum: et leo
custodiebat cadaver nec asinum tangens nec il-
lud. Quod cum accepisset senex ille propheta retu-
lit cadaver eius et posuit illud in sepulchro
suo dicens filiis suis. Cum mortuus fuero ponite
oscula mea iuxta ossa eius: ut parcat ossibus
meis pro eo: quoniam fiet peccatum domini de crematione ossium
super altare. Ieroboam autem non reuersus a via
sua pessima. Nam senex ille propheta persuadebat
ei non fuisse verum prophetam quem dominus occiderat
et dexteram ipsius pro labore sacrificandi obstupui-
ssent: cum requiescisset ad naturam propriam.

Regum tertii

remeasse. Altare pro p^{ro}ter onus impositorum
ruptum fuisse alibi.

De morte ieroboam. Ca. XXX.

Diebus illis

I egrotavit abia filius ieroboam: et ait
rex propter suam. Comuta habitum ne
cognosceris propter mea: et vade in syon ad achis
am, prophetam qui mihi
quondam locutus est de
regno: ipse indicabit
tibi quid evenitur sit
puero huic. Et ascen-
dit mulier ad achis
quod videre non poterat
propter senectutem: sed propter
instructus a domino ait.
Ingredere propter iero-
boam: quare te alias
simulas. Vade et dic ieroboam. Hec dicit dominus
Exaltavi te de medio populi: tu autem periclitasti
me post tergum tuum fecisti tibi deos alienos et
prophetas: et ego percutiam de ieroboam mingen-
tem ad parietem et clausum. Id est in carceratum et
novissimum in istis. Id est delebo de domo eius
etiam viliissima quam sui vilitate negligenda puta-
tur. et dabo cadauera eorum canibus et feras. Tu
autem revertere: et in introitu tuo morietur puer
quod solus de domo ieroboam inferebat in sepulchro.
Et rediit mulier in theriam et mortuus est puer:
et sepelierunt eum. Reliqua pro ieroboam scri-
pta sunt in libro prophetarum dierum regum israel.
Et mortuus est ieroboam cum regnasset. et duo
bus annis. Porro ieroboam regnavit in iuda
quod pertinebat tribum iuda et beniamin. et vi
annis erat cum regnare cepisset. et xv. annis reg-
navit in hierusalem. Sed et iudas populus ille pec-
cavit coram domino. et fecit sibi aras statuas et lu-
cos super excelsa mortui. Sed effeminati fuerunt
in terra iuda. id est cultores cibiles curati na-
tura vel actu: sicut legitur de ierophantibus. Offen-
susque dominus suscitavit
pro iuda susac regem
egypti. anno. v. regni
ieroboam. Qui ingre-
diens hierusalem: pa-
cis praecedente cum ei resistere non posset fede-
ra non servavit. Fecit enim pactum cum eo de quo-
rundam murorum destructione quod transgressus est
Diripuit thesauros domus domini et domus regis:
scuta quoque aurea diripuit quod fecit rex salomon. p

quibus fecit ieroboam rex scuta creata. Habuit autem
ieroboam uxores. xvij. concubinas pro. xxx. et
nati sunt ei filij. xvij.
filie vero. xl. Reliqua
ieroboam scripta sunt in
libro verborum dierum
regum iuda. Opera
eius prima et novissi-
ma scripsit semelias propheta. et mortuus est iero-
boam. et sepultus in civitate david. et regnavit
pro eo filius eius abia.

Incidentia.

In diebus ieroboam latinos septimus rex fuit
sive achis sive silus egypti. Refert erodo-
tus susac regem egypti multas gentes sibi subiu-
gasse: et quaidam sine filio cepisse. In substantia
tione quare in statutis earum quod triumphanti pferre
bant genitalia mulierum insculpsit significans
eas curatas esse. Refert quoque ethiopes et phe-
nices ab egyptiis didicisse circumfessionem.

De Abia. Ca. XXXI.

Citur in octavo

I decimo anno regni ieroboam reg-
navit abia super iudam. Tribus annis
regnavit in hierusalem nomen matris eius ma-
acha filia tamar filie absalon. Et ambulavit
in omnibus peccatis patris sui. Et factum est
plurimum inter ieroboam et abiam in loco quod vo-
catur mons amorreorum. et habuit abias contra
spem victoriam inestimabiles. Et mortuus est
abia: et sepelierunt eum in civitate david. et reg-
navit asa filius eius pro eo. In anno. xx. ieroboam
regnavit asa super iudam: et xl. et vno anno reg-
navit in hierusalem. Nomen matris eius. id est
aute maacha. Et nota quod ieroboam et ieroboas
dicuntur coregnasse. xvij. annis. et postea abia
coregnavit ieroboam tribus annis. et sic imple-
ti sunt. xx. anni regni ieroboam. Non ergo i. xx.
anno ieroboam cepit regnare asa: ut dictum est
sed potius in. xij. quod per synodochem dictum est
Dicunt enim abia regnasse tribus annis eo quod reg-
navit duobus annis et in parte quadam ter-
tij. et in reliqua parte eiusdem tertij anni cepit
regnare filius eius asa. id est in vicesimo anno
regni ieroboam. Huiusmodi perarretates sepe
determinant per synodochem. Vel quia equali-
ter coregnaverunt quidamque filij cum patribus ut
post dicemus. Que pro determinari non possunt
vixit scriptorum ascribant.

T 2

Historia libri

De asa et regibus israel: nadab et baasa et hela.
Capitulum XXXII.

Citur asa fecit

I rectum coram domino sicut dauid pater eius: et abstulit effeminatos de terra: et sordes idolorum: et maacham matrem suam amouit ne esset princeps in sacris: et subuertit speciem eius: et simulacrum turpe coram bustis in torrente cedron: excelsa tamen non abstulit. Porro nadab filius ieroboam regnavit super israel: anno secundo asa regis iuda. Hic patet quia ieroboam in principio xxij. annis et regni sui mortuus est. Hic annus fuit secundus regni

asa: et regnavit super israel duobus annis. Id est vno anno et aliqua parte alterius anni. Hic pars anni vocatur annus per synodochem: sicut dicitur in euangelio christi perdisse tribus annis et dimidio: ubi pars dimidij anni vocatur dimidius annus. Sepe etiam fit e contra: ut tota summa temporis nomine partis sue vocetur per synodochem: ut ibi. Hoc cum dicitur esset annorum genuit sem: cum tamen esset novus et duorum annorum. Hec duplex synodoche plurimum occurrat in scriptis. Sed hec dicta sufficiant. Nadab pro ambulant in vijs patris sui quod peccare fecit israel. Qui cum obsideret lebethon: ubi philistinorum insidatus ei baasa interfecit eum: et regnavit per eo anno tertio asa regis iuda: et percussit omnem domum ieroboam iuxta verbum achie silonitis: et regnavit in iherusa. xxliij. annis non tamen completis. Et erat bellum inter asa et baasa cunctis diebus eorum. Porro asa. x. anno regni sui percussit zariam regem ethiopie plagam gradatam: quod irruperat in terram iuda. Et redeunt asa a victoria occurrit azarias propheta dicens: et zariam sibi a deo concessam: quod legitima eius servabat. Tunc scripsit asa in omnes prouincias et clamavit omnes legitime diligenter servaret. Baasa pro rex israel

peccavit coram domino ambulans in vijs ieroboam et ultra: et venit ad eum bieu propheta filius anani dicens. Hec dicit dominus. et

Alunt hebrei asa comminuisse idolum in puluerem: et clam sparsisse in torrentem cedron: quod ut palam fieret ex aqua ignis processit domino.

Hic quod iste baasa non fuit de genere ieroboam: quia in regibus israel non semper successit filius patri sed raro. Regnum vero iuda non

aluit te de pulvere: quia excessit genus suum tu autem ambulasti in vijs ieroboam: et in multis peccare fecisti. quia semper filius successit patri.

Isti populum meum: et ideo demetam posterora tua et faciam domum tuam sicut domum ieroboam. Pro his tamen non quiescit baasa sed ascendit in iudam: et edificavit rama. xl. stadiis a iherusalem. Cum quia asa rex iuda videret se artatum: tollens aurum et argentum de domo domini et de domo regis misit illud per vias suos ad benadab regem sirie in damasco dicens. Fedus fuit inter patrem meum et patrem tuum: et inter me et te. Peto ut irritum facias fedus quod habes cum baasa ut recedat a me. Et acquiescens benadab misit exercitum in ciuitates israel. Quod audiens baasa iterum sit edificare rama et reuersus est in iherusa. Rex autem asa misit in omnem iudam dicens. Nemo sit excusatus. Et tulerunt lapides et ligna de rama et munus de eis rex asa gabaa et maspha. Et venit ad eum bieu propheta: vel ut quidam volunt anani pater bieu: arguens eum quod relicto domino spem posuerat in regem sirie: et misit eum rex in neruum propter quod in tempore senectutis sue doluit pedes. Et mortuus est et sepultus in ciuitate dauid. Et regnavit iosephat filius eius per eo. Sub asa fuit octauus rex latinorum siluius capis. Verum tamen eo adhuc viuentem descendit finem quosdam bieu propheta ad baasa regem israel arguendum: et occidit eum baasa. Mortuus est ergo baasa et sepultus in iherusa. Occisus est autem ut dicit iosephus a creone commistione suo. Et regnavit pro eo in iherusa filius eius hela anno xxvj. asa regis iuda. Et regnavit super israel duobus annis. Id est anno et parte anni. Qui cum recuberet in domo arsa prefecti sui: percussit eum remulentum zamri seruus suus dux medie partis equitum. Percussit quoque omnem domum baasa iuxta verbum bieu propheta: bete.

De zamri et amri. Cap. XXXIII.

Anno vicesimo

a et viij. asa regis iuda regnavit zamri in iherusa septem diebus. Porro exercitus israel obsidebat lebethon. Qui cum audisset zamri occidisse regem constituit sibi regem amri qui erat princeps militie in castris anno xxvij. asa. Ascendit ergo amri et omnis israel cum eo: et obsidebat iherusa. Timens autem zamri fugit in domum reglam: et succendit se cum ea. Tunc diuisus est populus israel. Dedra per

Regum tertii

sequebat thebni: et media pars amri. Et dura-
uit hec contentio tribus annis: et plus: tamen am-
ri. qui iam regnabat: et pualuit amri et interfectus
est thebni: anno. xxxij. asa regis iuda: et regna-
uit amri super israel plene: et. xij. annis regnavit.
A prima electione sua i thebni regnavit septem
annis: et emit a somer duobus talentis argenti
mortis partem in quo erat ciuitas mareon: et re-
parauit eam et imposuit ei nomen samareon. qui
a somer et mareon que grece dicitur samaria: et
in ea posuit sedem regni que prius fuerat i thebni.
Et fecit amri malum
coram domino: super omnes
ciuitates et regionis vi-
cum et mortuus est et
sepultus in samaria.

Et regnavit achab filius eius per eo anno. xxx.
vii. asa regis iuda. Hic forte patet vestigium scri-
ptorum. Regnavit enim amri pater achab. xij.
annis: ut dictum est: et cepit regnare anno. xxxij.
regni asa: qui regnavit. xl. et vno anno: et ita
asa mortuus est adhuc amri vivente. Verum
est autem quod dicit iosephus: quod iam regnante io-
saphat filio asa cepit regnare achab. Tamen
determinationem que hic fieri solet in fine re-
gum ponemus.

De Achab et Jezabel et Helias.
Capitulum. xxxiiii.

Regnavit ach

ab super israel. xxx. et duobus annis. Ta-
men iosephus dicit. xx. annis et duo-
bus mensibus. Nec sufficit achab ut ambula-
ret in vijs seroboam: sed introduxit idola gen-
tium in israel. et duxit uxorem iezabel filiam
merhabal regis sidoniorum: et edificavit in sa-
maria fanum et altare baal: et adoravit eum. In
diebus eius reedificavit abiel de bethel iericho.
Cumque poneret fundamenta eius: mortuus est
abiram filius eius primogenitus. Cumque po-
tas muniret: mortuus est segub novissimus fili-
us eius iuxta imprecationem ioseph. Et misit domi-
nus heliam tebibem de habitatoribus gar-
laad ad achab. Qui ait ad regem. Uisus est dominus
despectu tuo: si erit annis his ros
et pluvia: nisi iuxta oris mei verba. Aperto
pectus est. Vel ponitur si pro non. Et querebat
achab animam helie. Qui fugit ex precepto domini:
et latuit in torrente carith: qui est contra iordanem
Forus autem deferebat ei panem et carnes ma-
ne et vespere: et bibebat de torrente. Post dies

aut aliquot siccatus est torrentes. Non enim plue-
rat super terram. Et ait dominus ad heliam. Va-
de in sarepta sidoniorum precepi enim ibi mulieri
vidue ut pascat te: et erat sarepta virgo modis-
ca inter thyrum et sidonem. Sed et filia iuxta ve-
bem sarepta dicebat. Cumque venisset helias ad
portam ciuitatis: apparuit ei mulier vidua col-
ligens ligna. Cumque quesisset ab ea poculum
aque: addidit etiam ut afferret ei buccellam pa-
nis. Que respondit se non habere nisi pugillum
farine in hydria et paululum olei quo consper-
geret eam: et panem ex ea factum comederet cum
filio suo. sed post deficiente cibo tabescerent.
Ad quam helias ait. Nolui timere fac mihi pri-
mum subcinere panem tibi et filio tuo facies
postea. Hec enim dicit dominus: hydria farine non
deficiet: nec lechitis olei minuetur: donec plu-
at super terram. Fuitque helias apud viduam re-
pore aliquo. Post hec mortuus est filius mulie-
ris. Que dixit ad heliam. Cur ingressus es ad
me vir dei ut rememorarer iniquitates mee. Id
est magis appareret ex contrario equitas tue.
et ideo interficeret filius meus. Et posuit helias
puerum super lectum suum in cenaculo superiori: et
expandit se super eum tribus vicibus: et clamavit
ad dominum: et reuixit puer. Que receptis mu-
lier ait. Hunc cognoui quoniam vir dei es tu.
Huc puerum tradunt hebrei fuisse ionam p-
phetam.

De sacerdotibus quos interfecit Helias.
Capitulum. xxxv.

Est tertium an-

num ariditas et famis: dicit domi-
nus ad heliam. Vade ostende te ach-
ab ut dem pluviam super terram. Erat autem fames
vehemens in samaria: cum etiam meminisset me-
nader in gentibus sidoniorum. Et habebat achab
pcuratorem domus sue abdlam: qui cum interfi-
ceret iezabel prophetas domini: abscondit. c. pph-
etas in duabus speluncis quinquagenos et pa-
uit eos pane et aqua: propter quod postea spiritu
pphetie donatus est. Ad quem dixit achab.
Descendamus ad pualles: et queramus pabula
equis et mulis: et diuiserunt sibi regiones. De-
currit autem helias ab die in via dicens. Vade
dicit domino tuo. Adest helias. At ille. Quid
peccavi. Quando nuntiabo achab: adest he-
lias spiritus domini asportabit te in locum quem igno-
ro et non inuenies te achab interficiet me. Ser-
uus autem tuus timet dominum ab infantia sua. Et ait

Historia libri

bellas. *U*nus dominus: qz hodie apparebo achab. Et vocat achab per abdiam occurrit helie et ait. Tu ne es ille q turbas isrl. Qui respondit. Non ego turbauit. sed tu et domus patris tui: q relinquentes dñm secuti estis baal. Veritatem cōgrega ad me omne israhel i mōtem carmeli: et pphetas baal. cccc. qnqua gita et pphetas lucorū. cccc. q comedunt de mensa izabel. Et cōgregati sunt populi et pphete in monte carmeli. Et ait helias ad populu vsqz quo claudicatis in duas partes. Si dominus patrum vestrorum deus est: sequimini illū: si autem baal sequimini eū. Non respondete autē populo: intulit bellas. Ego sum hic solus ppheta domini: et pphete baal multi. Dent nobis duo boues: illi eligant bouem vnū: cui frusta ponent sup ligna: igne non supposito: et ego faciam similiter de altero boue. Ipi inuocabunt deos suos: et ego deum meum: et q exaudierit dando ignem de sublimi ipe sit deus. Et placuit populo. ppositio helie Cūqz sacerdotes baal fecissent qd dixerat: inuocabāt baal a mane vsqz ad meridiē: et transfuebant altare qd fecerant: et incidebant se iuxta ritum suum lanceis: ita vt sanguine pfunderentur. Demones enim plurimum delectantur oblatione sanguinis humani: et illudebat eis bellas dicens. Et altate clamorē: forte deus vester dormit. aut cum aliquo alio loquitur: aut i diuerso rto est. Et dixit bellas ad populu. Accedite Et pſente populo curauit altare domini qd destructum fuerat. id ē destruxit altare eoz et mūdauit locū: vt ibi faceret altare nouū corā domino. Et tulit. xij. lapides iuxta numerū tribuū israhel: et edificauit ex eis altare i noie domini israhel. Et fecit aqueductū in circuitu altaris p duo loca. Et ligna supposuit et mēbra bouis: pcepitqz afferri aquā forte d maris yscno: et effudit sup holocaustū et ligna. Et facta ēterna effusio aque vsqz ad impletioē aqueductus: ne forte putaret arte magica de ysceribz terre suscitasse ignē. Et clamauit bellas ad dñm in auribz populi. Dñe deus patrum nostrorū exaudi me hodie: vt discat populus iste: qz tu es dñs deus. Et descēdens ignis de sublimi: vorauit holocaustū et ligna et lapides: puluerem et aquā que erat in aqueductu lambens. et adorauit populus et ait. Dñs ipse est deus. Et mādante helia apprehenderūt omnes pphetas baal: et duxerūt ad torrentē cyso et interfecit eos ibi bellas. Et ait ad achab. Ascende et comede ante descensū pluue. Et comedite achab: bellas ascēdit verticem carmeli: et prius in terram capite inclinato inter genua orabat: et ait ad puerū suū. Vide cōtra mare: si ascēdat nubes. Erat enim aer sere nissim. Et ait puer. Non est quicqz Et misit eū septies. Septima autē vice ascēdebat nubecula de mari: excrefcens vsqz ad hoīs qntitatem. Et ait bellas ad achab. Descende cito in izrahel ne te occupet pluuia. Et ecce pter nebrati sunt cel: et nubes et ventus: et pluuia facta est grandis. Festinauit autē achab in izrahel: et facta est manus dñi sup bellam et cur rebat ante achab donec intraret i vrbē. Cūqz accepisset izabel que fecerat bellas pphetas suis indignata misit nuncios ad bellam dicens. Hec faciāt mihi dñs et hec addāt nisi cras. Sicut in salutationibus verbum ppter nimā tuā sic tu posuisti aiam vni ex illis. vt qz intelligat tra in huiusmodi locutiōnibz demonstratiū pñomen ponitur: vt qz cūqz etiam malus sibi accidere precetur nisi hoc fiat.

Des: puluerem et aquā que erat in aqueductu lambens. et adorauit populus et ait. Dñs ipse est deus. Et mādante helia apprehenderūt omnes pphetas baal: et duxerūt ad torrentē cyso et interfecit eos ibi bellas. Et ait ad achab. Ascende et comede ante descensū pluue. Et comedite achab: bellas ascēdit verticem carmeli: et prius in terram capite inclinato inter genua orabat: et ait ad puerū suū. Vide cōtra mare: si ascēdat nubes. Erat enim aer sere nissim. Et ait puer. Non est quicqz Et misit eū septies. Septima autē vice ascēdebat nubecula de mari: excrefcens vsqz ad hoīs qntitatem. Et ait bellas ad achab. Descende cito in izrahel ne te occupet pluuia. Et ecce pter nebrati sunt cel: et nubes et ventus: et pluuia facta est grandis. Festinauit autē achab in izrahel: et facta est manus dñi sup bellam et cur rebat ante achab donec intraret i vrbē. Cūqz accepisset izabel que fecerat bellas pphetas suis indignata misit nuncios ad bellam dicens. Hec faciāt mihi dñs

et hec addāt nisi cras. Sicut in salutationibus verbum ppter nimā tuā sic tu posuisti aiam vni ex illis. vt qz intelligat tra in huiusmodi locutiōnibz demonstratiū pñomen ponitur: vt qz cūqz etiam malus sibi accidere precetur nisi hoc fiat.

De fuga Helie et vocatione Helisel.

Capitulum XXXVI.

Et timēs bellas

et fugit in bersabee: et dimisit ibi puerum suū sonam et tradidit: et solus intravit in desertū vltā vni diei. Et sedens subter vñā iuniperū: orauit vt moreretur ibi: dicens se nō esse meliorē. id est digniorē vltā patribz et illis pditis ipe viuere exoptaret: et pñciēs se obdormiuit. Tunc angelus dñi tetigit eū dicens. Surge comede. Et ecce ad caput eius erat subcinerice panis et vas aque et comedit et bibit: et rui sū obdormiuit. Et suscitauit eū angelus scō dicens. Surge comede: grandis enim tibi restat via. Ioseph tñ dicit angelum nō excitasse eū: sed aliquē. Et comedit bellas et ambulauit i fortitudine cibi illi. xl. diebz et xl. noctibz vsqz ad montē dei oreb: in q apparuit dñs moysi i rubo. Et māsit ibi bellas i spelūca. Et ait dñs ad eū. Quid h agis bella

Regum tertii

Qui rñdñt. Zelat? sum aduersus israel pro te. Nam altaria tua destruxerunt. pphetas tuos occiderunt. et relictus sum ego solus et querunt aiam meā z aufugit. Et ait dñs ad euz. Egre dere z transibit dñs coraz te. Tria tamen prius visibiliter transferunt. in qbus nō transiuit dñs. Primo ergo transiuit ventus fortis: cōterens petras. sed nō in yēto domīn. Secōdo transiuit cōmōtio terre. sed nō i ea dñs. Tercio trāsīt ignis. sed nō in igne domīn. Quar to transiit sibilus aure tenulis. z cuz eo domīnus. Et operuit bellas vultū suū pallio. z ste tit in ostio spelūce. Et dñs transiens dixit ad eum. Quid h agis bella. Et respōdit ei sicut z supra. Et dixit dñs ad eum. Reuertere per desertū z vade in damascū. z in vltionez mel inunges azabel regem sup sirlam. z hīcu filiū um nansi regem super israel. belizeū aut filiū saphat de abela inunges. pphetam. p te. z isti tres interficient idolatras de israel. alios aza bel. alios hīcu. alios belizeus. z relinquā mō hī in israel septe mīlla vīroz quoz genua nō sunt curuata baal. nec osculati sunt man? el. Et nota q bellas non aliter vñxt azabel. nisi q pñxit per bellēum cum regem futurum. Hīcu pō nec spē nec bellē inuenerūt. sed Qd congruit orāculo vñus pphetarūz mīl sus ab bellēo. bellēum vero non vñxit. nisi q pallium suūz posuit sup eum. Nō enī in lege vñgebāt. nisi rex et sacerdos. Profect? ergo bellas inuenit. xij. vīros arantes in. xij. iugls boum. quoz vñ? erat belizeus. z posuit bellas palliū suū sup eū. z cōtinuo pphetauit belize. vt ait ioseph. Et currens post bellā ait. Osculer oro te patrē meū z matrē meāz z sequar te. Et reuersus mactauit par boum. z corit illud in lignis aratri. et dedit escas pñbulibz. z surgens secutus ē bellam z ministrabat ei.

De prima obsidione samarie.

Capit. XXXVII.

Pro benadab

P rex sirlē obsidebat samariā habēs secū. xxxij. reges. et misit ad achab. in samariā dīcēs. Si vis vt recedā a te. cras

hac eadē hora mittā suos meos. z omne qd placuerit eis tollēt de domo tua. z d domibz fuoz tuoz. etiam vīroz z liberos. Et inuit achab pñlū cū senioribz. Qui dixerūt. Non acquiescas illi. Et respōdit achab nūcīs benadab. Dicite dñō meo. Nā q iussisti i nuncio facere possū. hāc autē rem facere nō possū scz de vīroz z libez. Et indignat? benadab remisit ad eū dīcēs. Hec faciant mīl dñ. z hec addant. si suffecerit puluis samarie pugillis oīs ppli mei q sequit me. Samaria habebat iteri terrā pene muris eqlez. z ē sensus. Tāta meū ē multitudo. vt si singuli lapidē vñvlt stipitē vel cespitē cōporauerint. tātū extruēt aggerem q equabit inuris samarie z terre in tus posire. z ita ex equo pugnabūt vobiscū. Et rñdñt rex isrl. Dicite ei. Non gloriē accinctus eque vt discinctus. Et ē sensus. Adhuc es accinct? armis. z res ē in pendulo. Noli g gloriari qsi iā victor sis z discinct? armis de positis. q. d. nō pōt gloriari sic pñliator. sicut victor. vel fm aliā sram. Nō gloriē eque accinct? atqz discinctus. q. d. Ante victoriā nō pōt gloriari accinct? multitudo. nec discinct? ctus. ē. est carēs multitudo. quia sepe pauci vñcūt multos. Porro benadab cuz regibus suis bibeat in ymbra culis. z ait seruis suis. Circūdate ciuitatē. Cūqz expugnarent eā tū mult achab nūmīs. Et ecce vñ? ppha pfortauit eū mīcheas vt qdā tradūt. z ait. Hec dīc dñs. Ego tradā oēs hāc multitudinē i manu tua hodie. vt scias qz ego sū dñs. Et ait achab. Per quē. Qui respōdit. Per pedissequos pñapum pñclatū. Et ait achab. Quis erit dux eoz. Qui rñdñt. Tu. Et inuenit achab filios pñcipū. cc. et. xxxij. z egressus ē cū eis. Cū qz nūclatū ēt benadab qz egressi essent de samaria. misit i occurū eoz vīros dīcēs. Stue ad pacē stue ad pñlū venerit. apprehēdite eos vīuos. Filij pō pñcipū pculserunt eos. vñus quisqz vīrū q ptra se veniebat. Et fugit exercitus sirlē. z egressus israel percussit equos z currus z sirlam plaga magna. Tunc accessit propheta ad achab dīcēs. Confortauit te dñs. vide qd facies ei. Sequenti anno ascēdet rex sirlē cōtra te. q. d. Necesse ē tibi vt habeas dñm pñclū. Tunc dixerunt serui benadab ad eū. Dñ montiū sunt dñ eoz. z pugnamus cū eis in montibz. z ideo vicerūt nos. Pugnem? ergo in campēstris vbi dñ eoz nūbil possunt. z obtinebūm? eos. Tu autē fac

Historia libri

verbū hoc. Amone ab exercitu reges: qz in-
ertes sūt: z pone pncipes. p eis: z inaura nu-
merū pugnatōz q̄s ante habuist.

De victoria Achab. Ca. xxxviii.

Citur post añū

I venit benadab cū exercitu in affec-
que ē in campestribus. Porro filij
israel castrametati sūt contra eos: quasi duo
parui greges caprarū. Sīrī autē repleuerant
terram: et dixit vnus vīr dei ad achab. Quia
dixerunt sīrī deus montiū dñs est z nō vallū
Tradaz eos in manu tua. Et distreperūt acies
ex aduerso septē dieb. Septima autē die per-
cussi sūt de sīrīs centū millia peditū. z reliqui
fugerūt in affec. z cecidit murus sup eos qui
remanserāt. Benadab autē fugiens in ciuita-
tem latuit in cubiculo: qd erat intra cubiculū.
Serui autē ei? cōmētes ne supuentret achab
z nemini parceret. z scientes reges israel de-
mentes: acciperunt lūbos suos faccis. z po-
nentes funiculos in capītibz venerunt in oc-
cursum achab dicētes. Seruus tu? benadab
dicit. Vlnat oro te anima mea. quasi diceret.
Quācūqz mulcā imposueris: suscipiā eā. p
anima mea. Qui rīdit. Si adhuc vīuit fra-
ter me? est. id ē factū cū eo fedus. Qui rapien-
tes verbū ex ore ei? q. p omīne festinātes ad-
duperūt benadab ad eū. Et leuauit eū achab
secum i curru suo: z dixit ad eū benadab. Cl-
uītates quas tulit pater me? a patre tuo: red-
dam tibi. Fac tibi plateas in damasco. id est
forū rerū venaliū: sicut fecit pater me? i sama-
ria. Cūqz federati essent redierunt ad ppria
Tūc mīcheas dixit ad sociū suū in spū. Per-
cute me. At ille noluit. Qui ait. Quia non au-
disti vocē domini: cū recedes a me pcutiet te
leo. Qd factū est. Inueniēs qz alterū vīrūz di-
xit ad eū. Percute me in capite. Qui vulnera-
uit eū. Tūc ppheta mutato vultu aspersione
pulueris z sanguinis clamauit ad regem in
via. Cūqz essent in p̄lio adduxit vīr vnus ca-
pitū suū ad me dicēs. Custodi istū q̄ si la-
psus fuerit: erit aīa tua p aīa ei? id est eris ser-
uus mibi. p eo. aut talentū argētī mibi appē-
des. Cū aut verteret me huc atqz illuc: subito
nō cōparuit. Et ait rex. Iudiciū tuū ē qd īpe
decreuisti: alterutrū necesse ē facies ei. Tūc
lora facie agnitus est ppheta a rege z ait. Hec
dicit dñs. Quia dēmisisti vīrū blasphemū dī
gnū mortē: erit aīa tua p aīa eius. id ē īpe te i?

terficiet. Et stratus rex pphete iussit eū clausū
custodiri: z venit in samariā.

De vinea Naboth. Ca. xxxix.

De Naboth

P lezabelites habebat vineā iuxta
palaciū regis. Et dixit ad eū rex.
Da mibi vineā tuā: vt faciā in ea ortum ole-
rū: daboz tibi. p ea vineā mellorē vel p̄cluz.
Qui respondit. Propicius sūt mibi dñs: ne
dem hereditatē patrū meozū tibi. q̄st diceret.
Non possū. Hereditas relicta est mibi a pa-
tribus: vt relinqū eā posteris. Et p̄ristatus
rex. piecit se in lectū: z nolebat comedere: z cō-
fortauit eū lezabel dicēs. E quo animo esto
ego dabo tibi vineā naboth. Et sc̄psit secre-
to lras ex nomie achab: z annulo ei? signatas
z ad iudices lezabel misit: vt puentū facerēt
et seiunarēt: tanqz dei iudiciū facturū: z sub-
mitterēt testes aduersū naboth q̄ dicerēt. Be-
nedixit naboth deū z regē. id ē maledixit fm
hebreū idōloma. z iudicātes reum malefatis
lapidarent. Et factū est ita. z lapidat? est na-
borth extra ciuitatē lezabel. Cū ergo accepit
set achab de morte naboth: descēdebat in vī-
neā vt possideret eā. Et occurrit ei helias thes-
bites dicēs. Hec dicit domin? Occidisti: in-
sup z possidisti. Hebreus habet. Occidisti z
post hec hereditabis. In loco h̄ in q̄ lincerūt
canes s̄guinē naboth: lābent qz s̄guinē tuū
id ē in eadē regione. Nō enī itelligēdū est in
eodē loco singulariter. Qui rīdit. Num inue-
nistī me īmīnicūz tibi. i. q̄re īmīnicarīs mibi.
Et ait helias. Eo q̄ venūdāt? sis diabolo vt
faceres malū coraz dño. Propterea demeret
dñs posteriora tua: z dabit domūz tuā sicut
domū seroboā z baasa. Sz z de lezabel dicit
domin? Canes comedent lezabel in agro lez-
abel. Achab ergo tīmēns valde sc̄dit vestē
suā z operuit se cilicio: z dormiuit in sacco: et
ambulauit demisso capite. Et ait domin? ad
helīā. Quia hūmiliat? est achab corā me nō
inducā malum h̄ in dieb eius. sed in diebus
filij sui. Forte dimissum est ei peccatum ppter
p̄sentem iusticiā. Transierūt igitur tres anni
sine bello inter sīriaz z israel: ppter fedus qd
interāt. Interim aut iosaphat rex iuda ac-
cepit vxorē filio suo ioram athaliā filiaz
achab z lezabel. z per affinitatem confedera-
ti sunt rex iuda z rex israel. Tūc descendit io-
saphat ad regem israel videndū: z eo p̄sentē

Regum tertii

dixit achab seruis suis, Nostra est ramoth q̄
 est in galaad: cur negligimus eam tollere de
 manu regis sirie. Et ait ad iosaphat Venies
 ne mecum ad p̄landum in ramoth galaad.
 Qui respondit Sicur ego ita et tu, populus
 me⁹ popul⁹ tu⁹. Sed queramus hodie obse
 cro sermonē dñi, et ascitū sūt baal, pphete circū
 ter. cccc. Quibus rex ait, Ibo i ramoth gala
 ad ad pugnandū an quiescam. Qui dixerunt
 Ascende et dñs dabit eaz in manu regis. Et
 ait iosaphat, Num est hic propheta domini
 Cui achab, Remāsit vn⁹ micheas filius hē
 emia: s; odi eū: q; non pphetat mihi bonum.
 Purabat relīqs oculos a lezabel. Tūc petē
 te iosaphat vocat⁹ ē micheas, et hortabat eū
 nunc⁹: vt bona regi diceret: sicut et alij. Qui
 rēdit. Vniū dñs: q; quodcūq; dixerit mihi
 dñs h̄ loquar. Porro in pseudo pphetis erat
 sedechias feres cornua ferrea: et dices ad ach
 ab. Nec dicat dñs. Disyētū abis siria: donec
 deleas eaz. Et signū do tibi: q; ventū abis si
 ria. Tūc quesuit achab a michea idipm qd̄
 quesierat ab alijs. Qui rēdit. Ascende et tra
 der eos dñs in manu regis: nō tū dicit quos
 vel cup⁹ regis. Cui achab. Adiuo te vt nō lo
 quaris nisi qd̄ verū ē in noīe dñi. Tūc ait mi
 cheas. Vidi isrl̄ dispersū q̄i oues sine pasto
 re: et ait mihi dñs. Non habent isrl̄ dominū
 reuertant. Et intelligēs achab q; p̄diceret ei se
 moriturū: dixit ad iosaphat. Vides quia nō
 pphetat mihi bonū. Tūc addidit micheas
 Vidi dñm sedentes: et angelos assistentes ei
 bonos a dextris: malos a sinistris: et ait Quis
 decipiet achab vt ascēdat et cadat in ramoth
 galaad. Hoc enī exigebant merita ei⁹. Et di
 cit vn⁹ a sinistris. Ego ero spūs mēdat i ore
 pphetarū ei⁹. Cui dñs. Decipies et p̄ualebis.
 Tūc sedechias percussit micheā in maxillaz et
 ait. Vene dñm spūs dñi. et locut⁹ est tibi.
 Cui micheas. Vniū es q̄i absconderis in
 cubiculo: tanq̄ dephensus in mendacio. Et
 vidit sedechias regē hesitāte: et p̄forauit eū
 dices secreto. Nisi si esset ppha aruisset man⁹
 mea: sicut man⁹ ieroboā. Sed et locut⁹ ē con
 tra bellam q̄ p̄dixit re moriturū: vbi mortu⁹
 ē naboth Tūc rex p̄cepit incarcerationi micheā
 vsq; ad reditum suum.

De Josaphat. Caplm. XL.

Ascenderūt igi
 tur cum exercitu duo reges in ras

moth galaad: et iosaphat erat in stola regali.
 Cui achab deferens erat in habitu militari:
 vel ne cognoscere a siris. Rex enim sirie pre
 ceperat p̄ncipibus belli: vt reliquos non cu
 rantes solius achab sanguinē quererent. Et
 p̄pterea impetu facto pugnabant cōtra iosap
 hat. Qui cum exclamasset iuocans seruos
 intellexerunt syri nō esse achab: et cessauerūt
 ab eo. Unus autē dirigēs sagittā in incertū
 percussit achab inter pulmonez et stomachū: et
 ruebat sanguis in sinū, id est in interiora cur
 rus: et per p̄cones reuocat⁹ est exercitus a bel
 lo. Fortius est autem achab et delat⁹ est in
 samariam: et sepult⁹ ibi iuxta domū eburnē
 quaz edificauerat. Et dum lauarent mulier⁹
 cule currū et habenas in piscina samarie: lin
 perunt canes sanguinē eius: iuxta verbū he
 lie: et regnavit ochozias fili⁹ eius p̄ eo. Por
 ro iosaphat redeūti occurrit hieui fili⁹ anani
 arguens eū q; ipso p̄buisset auxiliū Josaphat
 p̄o regnavit in hierlm. Trigintaq; anno
 rū erat cū regnare cepisset. et xxx. annis regna
 uit. Cepit autē regnare anno. iij. achab regis
 isrl̄. Sed et h̄ oritur questio de collatione: q; s
 oēs post lib:ū regū separatim discutimus.
 Et ambulauit iosaphat in vijs aīa patris sui
 Anno siquidē tertio regni sui p̄cepit principi
 bus et sacerdotib; regni sui: vt pagantes per
 singulas ciuitates docerent pplm legē moysi.
 Porro amonite: moabite: et arabes: irruerūt
 in iudā circa engaddi. Et orante iosaphat in
 tēplo vt legist in paralippomenon cōfortauit
 eū faziel fili⁹ zacharie ppha dicens. O iuda et
 hierusalem nolite ti
 mere: cras egredies
 mini et dñs erit vobis
 scū Et egressus percus
 sit hostes et fugauit
 Cūq; diriperet isrl̄
 castra hostium tribu
 diebus: dixit locuz il
 lū cōuallē bñdictio
 nis. et habuit deiceps
 cor rectum euz dñō.
 S; et reliq;as effemī
 natoz abstulit d̄ tra
 veritāmē excelsa nō
 abstulit: et adhuc ser
 ulebat edō regi iuda in tributo. Vniū q; io
 saphat classes in ophir p̄per aurū q̄ cōfracte
 sūt i aliongaber. Hanc p̄fractiōez p̄dixerat ei

Historia libri

elizer ppha filius dodan futura: qz iofaphat fecerat fedus cum ochozia. Et mortu⁹ est iofaphat. z sepult⁹ in ciuitate dauid. z regnauit p eo ioram filius eius.

Incidentia.

Sub iofaphat nonus latinoz rex fuit filius carpen⁹ decimus filius tyber⁹: a quo fluuius dicit⁹ est tyberis: q prius albula dicebatur: vndecim⁹ filius agrippa.

Sequuntur tituli capitulorum in hystoriaz

Regum quarti.	Capitlm. j.
De ochozia rege israel.	ca. ij.
De raptu helie.	ca. liij.
De sale helisei.	ca. liij.
De tribus regibus qui obsederunt regē moab.	ca. liij.
De supabundantia olei.	ca. v.
De suscitacione filij sunamitis.	ca. vij.
De coloqntidis et supabundantia panū.	ca. vij.
De naaman.	ca. vij.
De securi z acrisia striz.	ca. ix.
De scda obsidione samarie.	ca. x.
De fame septē annoz z pegrinatione mulieris sunamitis.	ca. xj.
De morte benadab.	ca. xij.
De ioram rege iuda.	ca. xij.
De heli rege israel.	ca. xliij.
De ier. filijs achab: z eozū morte z de morte heli.	ca. xv.
De athalia z ioas.	ca. xvij.
De gazophylatio.	ca. xvij.
De obitu helisei.	ca. xvij.
De amasia z ioas rege israel.	ca. xix.
De ieroboā rege isrl: z amos ppha.	ca. xx.
De ozia.	ca. xxj.
De zacharia z sellum z manaben.	ca. xxij.
De initio captiuitatis decē tribuū.	ca. xxij.
De ionathan.	ca. xxliij.
De achaz.	ca. xxv.
De captiuitate decē tribuū.	ca. xxvij.
De ezechia.	ca. xxvij.
De signis tribū ānoz q pdisit esaias.	ca. xxvij.
De fuga sennacherib.	ca. xxix.
De regressu solis.	ca. xxx.
De morte ezechie.	ca. xxxj.
De manasse z obitu esaię.	ca. xxxij.
De morte manasse.	ca. xxxij.
De amon z iofia.	ca. xxxliij.
De hieremisa.	ca. xxxv.
De inuentione deuteronomij.	ca. xxxvij.

De morte iofie.	ca. xxxvij.
De ioachim vel ioachas.	ca. xxxvij.
De nabuchodonosor et morte ioachim.	ca. pitulum. xxxix.
De sedechia.	ca. xl.
De laguncula testea.	ca. xli.
De pma obsidione hierlm.	ca. xliij.
De scda obsidione hierlm.	ca. xliij.
De fuga sedechie capta vrbē.	ca. xliij.
De incendio tēpli z vrbis z godollia.	ca. xlv.
De morte sedechie.	ca. xlvj.
Sedatio contrarietatu.	ca. xlvij.

De Ochozia rege israel. Capitulu primu hystorie regum quarti.

Viro ocho

Pzias fil⁹ achab regnare cepit in samaria: anno. xvij iofaphat et duobus ānis regnauit: z ambulauit in vijs patris z matris sue: z preuarcatus est moab in israel. id ē recessit a tributo eius. Ceciditqz ochozias p cancelum cenaculi: z egrotauit: z misit nūcios qui consulerent beelzebub deuz accaron: de infirmitate sua. Iosephus dicit misit ad deū accaron muscam: z misit domin⁹ heliam i oc Beelzebub de⁹ accaron d⁹ musca. Qui ait eis. Nūqd non est deus in israel vt eatis ad deum accaron. Quāobrem nō confurget ochozias: sed moriet. Cūqz redissent nūcij ad regē et dicerent se redisse p hmoi pphibitione quesiuist ab eis de habitu viri q apparuerat eis. Qui dixerunt ei. Vir pilosus est: et zona pellicea accinctus. Qui ait. Helias est: z misit rex qnquagenariū cum suis quinquaginta armatis vt vocarent heliam: vel inuistū traherent. Et ait quinquagenarius helie sedenti in vertice montis. Homo dei rex pcepit vt descendas. Qui respondit. Si homo dei sum descendat ignis de celo: z deuoret te z tuos. z sic factus est. Misit quoqz rex aliu qnquagenariū cum suis: qui similia locutus est: z similia passus. Destinauit quoqz tertiu qnquagenariū: qui credidit fuisse abdias: q curuās genua corā helia ait. Obsecro vt miserearis aie mee z fuorū meoz. Et ait angel⁹ ad heliaz. Descende cū eo ne timeas. Qui descendit ad regem et ait.

Regum quarti

Quia misisti ad beelzebub quasi non esset deus in israel: mortuus est ochozias et regnavit iozabam frater eius pro eo: anno secundo iozabam filij iosaphat: et tunc equiuocum fuerunt rex iuda et rex israel et affines.

De raptu helie. Ca. II.

Actum est cum

fleuare vellet dominus bellam per turbam neminem in celum venerunt helias et heliseus in galgala. Et ait helias ad heliseum. Hanc habet quia misit me dominus in berbel. Qui respondit. Viuit dominus: et viuit anima tua: quia non derelinqua te. Sciebat enim in spiritu eius collatum esse. Et occurrerunt eis filij prophetarum qui erant in berbel: et dixerunt ad heliseum. Secreto. Hosti quia hodie tollet dominus tuum a te. Qui respondit. Non. Silere. Et ait helias. Hanc habet. Qui noluit. Cumque venisset in iericho idipsum dixerunt heliseo filij prophetarum qui erant ibi quod et predicari. Et voluit helias ut maneret ibi: sed noluit. Cumque venirent ad iordanem ambo: et de filijs prophetarum a longe specularent: inuoluit helias pallium suum et percussit aquas que diuisae sunt. et transierunt per siccum. Cumque transissent: dixit helias ad eum. Postula quod vis et faciam tibi antequam tollar a te. Qui respondit. Obsecro ut fiat spiritus tuus duplex in me. Qui respondit. Rem difficilem postulas: tamen si videris me quando tollar a te: eris. alioquin non eris. Spiritum duplicem habuit helias. id est ad duo. ad prophetiam et ad miracula. Et ad eadem duo fuit spiritus in heliseo. et ita non petijt discipulus esse super magistrum. Quidam tamen distinguunt ita. fiat spiritus tuus duplex in me. id est duplicetur in me. Quod ita impletum fuisse tradunt. Nam helieus viuens suscitauit mortuum: sed et mortuus suscitauit mortuum: quod non helias Cumque pergerent: ecce currus igneus et equi ignei diuiserunt utrumque: et ascendit helias: et ferebatur per turbam in celum. Legitur quod sabacha pater helie nodum nati: vidit in somnis viros can didatos se saluantes. Quod cum nunciasset in hierusalem. responsus est ei. Puer hic iudica bit israel in gladio et igne. Heliseus autem vi debat et clamabat. Pater mi pater mi: currus israel et auriga eius. id est suscitator populi et rector. et deiecit ei helias pallium suum. Tunc ille scidit vestimenta sua: vel pro dolore: vel abijciens vestem suam: ut deinceps videretur veste helie

Et rediens ad iordanem percussit aquas palio helie et non sunt diuisae: et ait. Ubi est deus helie etiam nunc. Percussitque iterum et diuisae sunt. Et transijt. Quod videntes filij prophetarum dixerunt. Requiescit spiritus helie super heliseum. Et occurrentes adorauerunt eum: et eo licet renitente miserunt. id est viros ad querendum heliam. si forte percussisset eum dominus in aliquo montium vel vallium. Cumque quesissent per tres dies: eo non inuento redierunt.

De sale helie. Ca. III.

Nunc dixerunt

i viri iericho ad heliseum. Terra hec optima est: sed aqua fontis pessima terram facit sterilem. Qui assumens vas novum terrenum misit in illud sal: et egressus ad fontem misit sal in illum. Et cum orasset ait. Hec dicit dominus. Sanavi aquas has et non erit in eis mors ultra: neque sterilitas. Forte morbosa erat bibentibus cum sterilitate. Et sanate sunt aquae usque ad diem hanc. Cumque ascenderet in berbel: illudebant ei. filij pueri dicentes. Abscede calue. Et maledixit eis in nomine domini. id est per nomen domini vel invocato nomine domini. Egressique sunt duo viri de saltu: et deuorauerunt eos. Cumque transisset per montem carmel: redijt in samariam et habitabat in ea.

De tribus regibus qui obsederunt regem moab.

Capitulum III.

Oro iozabam fili

pus achab regnavit in samaria anno viginti. iosaphat: et viginti. ante regnavit tulitque idola gentium: quia pater suus introduxerat. verumtamen a cultu vitulorum ieroboam non recessit. Quae cum redargueret micheas: occisus est ab eo precipitis: ut dicit epiphanius episcopus salamis cypri. Et sepultus est in moraschis solis iuxta sepulturam senachim. Alius fuit post micheas similiter moraschites septem. viginti. prophetarum. Porro rex moab soluebat regi israel tributum: cui agnos. et milia: et toride ardetes cum velleribus suis. sed mortuo achab recessit a tributo. Quapropter iozabam rex israel ascendit contra eum in plium et habuit secum iosaphat regem iuda: sed et iosaphat duxit secum regem edom. Cumque inissent per desertum idumee. viginti. diebus non erat eis aqua. Et ait iosaphat. Est ne hic propheta domini. Et respondit quidam. Est hic heliseus qui fundebat aquam super manum helie. Et steterunt tres reges ante heliseum

Historia libri

Quid dicit ad regē isrl. Quid mihi et tibi ē. Id est tu cum sis idolatra: q̄re venis ad p̄phetam dñi. Veritatem p̄pter iofaphat respiciam te, et ait. Adducite mihi psalterem. id est psalteriū. Cūq; caneret psalteres: per armoniaz excitatus ē spūs ei⁹: et fact⁹ est spūs dñi sup eum, et ait. Facite in alveo torrentis hui⁹ exccato fossas et foueas: vt abundantiaz supuententis aque retinere possint. Dabit enim dñs vobis aquam sine v̄eto: et pluuiā in abundātia. In sup tradet dñs moab in man⁹ vestras: v̄bes electas pcutietis: ligna fructifera succideris fontes obturabis: agros egregios operietis lapidib⁹. Factus est mane i hora sacrificij irruerūt aque p alueū torrentis. Pluerat enī vehementer trib⁹ dieb⁹ vt ait ioseph⁹ in sup̄ mis partib⁹ idumee. Porro moabite stabant in terminis terre sue: vt phiberent hostes ab ingressu. Qui cum mane vidissent ex aduerso aquas turbidas torrentis sole percussas: suspicati sūt infectas sāguine, et dixerunt. Surgamus ad predaz mutuo celi sunt hostes. Et dum irruerēt p̄cipites pcutit eos isrl: et fugerunt et depopulatus est isrl moab, et fecit illa quattuor que p̄dixerat heliseus. Et circūderunt ciuitatez vbi erat sedes regni: q̄ a fundibularijs ex magna parte percussa ē. Et des̄ sperans rex moab: tulit secum septingentos electos: vt irrumperet p partem exercit⁹ vbi erat rex edom et aufugeret. Sed hostes repulerunt eum in v̄bem: et necessitate cōpulsus: filiū q̄ regnaturus erat p eo: corā hostibus supra murum obtulit holocaustū: vt de⁹ euz liberaret. Reges autē vidētes hoc factum necessitatis ex humana compassione recesserūt ab eo. Et redijt iofaphat i hierlm: et occurrēs ei hien ppheta: filius anani. culpabat eum q̄ homini idolatre solacia p̄buisset.

De sup̄abundantia olei. Ca. V.

Actum est autē

f q̄ quedam mulier de vxoribus p̄phetarum vxor scilicet abdie ad heliseum clamabat dicens. Vir meus mortuus est: et oppressus erat ere alieno p̄pter alimontiam p̄phetarum. Et ecce creditor venit vt tollat duos filios meos ad seruendū sibi. Et respondit heliseus. Quid habes in domo tua. Et illa. Non habeo nisi parum olei q̄ vngar. Qui ait. Pete mutuo vasa vacua non pauca et clauso ostio cum filiis tuis misce inde i om-

nia vasa. Dumq; infunderet mulier: crescebat oleum, et impleti vasis steterūt. Id est crescere cessauit. Qd cum accepisset heliseus: ait ad eaz. Vade vende et redde creditor. Tu autem et filij tui viuite de reliquo.

De suscitatioe filij sunamitis. Ca. VI.

Actū ē vt transi

f ret heliseus per sunam ciuitatem: erat ibi mulier magna nō tā corpore q̄ sapientia: que intelligens vtrum dei esse tenuit eum vt comederet panē. Cūq; frequēter diuerteret ad eā heliseus suasit mulier viro suo: vt faceret ei cenaculum parū: et poneret in eo lectulū et mensā et sellas et cadelabzū. Et rediens helise⁹ requieuit ibi: et ait ad giezi. Voca sunamitem hanc et loquere ad eam. Quid vis vt faciat domin⁹ meus tibi. Loquere tui p te regi vel principi militie. Que respondit. In medio populi mei habito. q̄si diceret Vallata sum p̄pinquis: et nullus inquietat me. Cūq; quereretur heliseus quid velle: dixit giezi ad eum. Filiū non habet, et vir ei⁹ senex est. Tunc ait heliseus ad eaz, in tempore isto et in hac eadem hora si v̄sta comes fuerit: habebis i vtero filium. Hebre⁹ sic habet. In tēpore isto, cūz tēpus v̄ste (subaudi) adhuc erit tibi. habebis et. Que respōdit. Noli vir dei mentiri ancille tue. Concepti tamē mulier: et peperit supra verbum helisei. Cūq; creuisset puer: egressus ē ad patrē ad mellores et egrotauit. Cūq; clamasset bis: caput meū doleo remisit eum pater ad matrem suam: et mortu⁹ est. Et collocauit eum mater super lectuz viri dei: et clausit ostium: et vocans virum suū ait. Curram ad v̄trum dei et reuertar. Qui respondit. Hodie non sunt kalende nec sabbatum: cur ibis. Istis enim diebus p̄phete et doctores solebant frequentari: et audiri. Et tolens mulier vñū de pueris secū: sedens in assu venit ad v̄trum dei in montē carmeli. Qui cum vidisset eam ait ad giezi. Ecce sunamitis illa. Occurre et dic ei. Recte ne agitur circa te et v̄trum tuum et filiū. Que respondit. Recte. Et nota q̄ semp heliseus hospitrā suam vocabat sunamitē. Non enī tantā habuit familiaritatem cum ea: vt p̄prium nomen eius sciret: et proleci se mulier et apprchēdit pedes helisei. Et ait helise⁹ giezi volēti eā amouere. Dimitte illaz. Anima eius in amaritudine est: et domin⁹ celauit a me. Et ait mulier. Nūquid

Regum quarti

petui filiū a te. q. d. Vbi non petēti dedisti filiū in perniciē meā. Nunqd nō dici tibi. ne illudas me. Illusione vocat dari filiū a dño et tam cito auferri. Et ait ille ad glezi. Tolle baculū meū z vade z ne facias moram vel aliquid salutando vel respondendo salutanti: z pones baculū meum sup faciem pueri. Cū: q̄ abisset ait mulier ad heliseū. Vniū dñs: nō dimitā te. Et secut⁹ est eam. Et reuersus est glezi in occurſu e⁹ dicens. Non surrexit puer. Et ingressus heliseus incubuit sup puerū z cōtrahens se coaptauit membra sua membris eius. Et cum orasset calefacta ē caro pueri: z oscitauit puer: z aperuit oculos. Quē cū reddidisset matri viuētem: reuersus est i galgala. Hūc locus sepe frequentabat heliseus. tum p religione loci. tum quia ibi natus ē: et in ortu eius tale ibi cōsigit p̄d̄ḡtum: vt ima⁹ goyna exstulit aureis mugiret acute. Quo audito in hierusalē sacerdos diuino nutu ait. Propheta natus est in israel qui sculpsit eorū destruet z fusilla.

De colloquintidis z supabūdātia panum.

Caplin. VII.

Viro fames erat i terra.

p z filij pphetarum cōuenerant ad heliseū. Qui dixit vñ de pueris. Coque pulmentū filijs pphetaz. Qui egres sus vt colligeret herbas agrestes: inuenit q̄si vites siluestre z collegit ex ea colloquintidas nesciens qd esset: z cōcidit in ollam pulmen⁹ ti. Hec sūt agrestes cu curbite amarissime: mī⁹ nozes his que in ortis nascunt. Vel vt qdaz dicit. herba ē q̄si vitis se diffundēs in septibz fructu modico purpureo z rotundo cum maturus ē. Cūqz gustassent recubentes d̄ coctio ne hac clamauerūt. Vozs in olla vñ dei. Id est amaritudo q̄si in morte vel mortifera. Et allatam farinā misit in ollā: z dulcorata ē esca Vñ aut quidam detulit viro dei panes p̄l̄m̄islarū: z. xx. panes ordeaceos: z frumentuz nouū in pera. Id est grana confricata. Non ē intelligendū de panibus p̄l̄m̄islarū que offerebantur in pentecoste neqz de polēta que offertur in pascha. s̄ quia fames erat in terra: se stināter de tritico adhuc recente fecerat iste panes: quos fecit heliseus apponi p̄lo Qui dam dicit. c. vñs quia mīnister dicit. quātū ē s̄ vt apponā. c. vñs. S; intelligēdū vt apponam etiā. c. vñs nedū populo. Vel forte du

os tñ panes p̄l̄m̄islarū apposuit. c. vñs dicens. Hec dicit domin⁹. Comedent et supererit. Et factum est ita miraculose iuxta verbū domini.

De Naaman. Ca. vii.

Naaman aut p̄l̄

n cep̄s erat militie regis sirie: vñ dñs ues z assiduus s; leprosus. Et la trūculi de siria captiua duxerant puellam de israel: que erat in obsequio vxoris naaman. Que ait ad dominā suā. Vt nā fuisset domi nus me⁹ ad pphetam samarie q̄ curaret eum. Tullit naaman argētū z aurū multū: z. x. mu tatoria vestīū. Id ē decem parla: vel nouas vestes q̄ sic vocant p mutatione vestīū veteruz. Tullitqz secū litteras regis sirie ad regem isrl: in hec verba. Scito qz miserim ad te naamā vt cures eum a lepra. Exaudiens rex isrl blas phemiā scidit vestimenta sua z ait. Nūquid ego de⁹ sum vt curem hominē leprosum. De cassiones querit aduersum me Et misit ad eū heliseus dicens. Cur scidisti vestimenta tua. Veniat ad me: et sciet pphetam esse in israel. Stetit itaqz naaman z equitat⁹ elus ad ho stium helisei. Qui misit ad eū dicens. Laua re septies i iordane z mūdaberis. Cūqz abiret naaman indignans q̄ non retigisset eū inuo cans nomen dñi: dixerūt ei serui sui. Si rem grādem dīxisset tibi ppheta facere debueras: quāto magis qd modicū est. Descendit ergo z lauit se in iordane septies et mūdatus ē. Et rediens stetit corā heliseo z ait. Scio q̄ non sit deus al⁹ in vñuersa terra nisi in israel. Et obrulit ei benedictionē. Cūqz renuēti vñm faceret: ait helise⁹. Vniū domin⁹: qz non acci piam. Et ait naamā. Obsecro vt tollā onus duorū burdonū de terra hac. Est aut burdo ex equo z asina. Scdm quosdā tulit terram vt stermeret eam in templis idolorū: vt stans sup eam adoraret deū terre israel: ne offende ret dominū suū si pariter nō adoraret. S; re rius videtur q̄ fecerit altare domino ex ea ad imolandū. Unde z subdit. Non faciet seru⁹ tu⁹ vltra holocaustū ac vīctimā dñs alienis nisi domino. Vñ est qd mutare nō possum cū innitit rex sup manū meā: z adorat in tem plo rēmon op̄et me simul adorare. Vñ dñs mīnū vt nō impuret mibi hoc. Et abiit naa man electo terre tēpore. Id ē cū elegisset terras ad portandū. Debre⁹ sic habet. Abijt ab eo

Historia libri

aliquāto terre spacio. Eadez ambiguitas in
genesis legitur. Eratq; vernū tēp⁹. Et ingredie-
batur effrata. Hebreus habet. Adhuc spaci-
um terre erat. et ingrediebatur effrata. Et sic la-
tinus interpres posuit electum tēpus vel ver-
nū. p. spacio. Cucurrit autē giezi post naaman
ut aliqd acciperet ab eo et ait. Domīn⁹ meus
misit me ad te dicens. Venerunt ad me duo
adolescentes ex filiis pphetarū: da eis talētū
argētū et vestes duplices. At ille dedit ei duo
talēta et vestes: et tradidit ei pueros q̄ deferret
ea: et abscondit ea in domo. Cūq; vesper ita
ret coram heliseo ait. Unde venit giezi. Qui
respōdit. Nō fuit seruus tuus quocūq;. At ille.
Nonne cor meū tecū erat: cū reuersus fuerat
homo in occurū tuū. Accepisti argentū et ve-
stias possessiones. S; lepra naaman adhe-
rebit tibi et semini tuo ī sempiternū. Et egres-
sus est ab eo leprosus. Non legitur ad lute-
ram giezi filiū habuisse leprosum nec poste-
rum. Certum est autē de gieziis q̄ lepra simo-
nie resperſi sunt.

De securi et acrisia siroꝝ. Ca. IX.

Actum est autē

f cum esset heliseus cum filiis pphe-
tarū incidentib; ligna ad iordanē
cecidit ferrū securis yni⁹ in aquā. Cūq; eū
laret ille: misit helise⁹ lignū in aquā ubi cecid-
erat ferrū: et natauit ferrū et tulit illud. Por-
ro rex sirie pugnabat ptra israel: et sepe pone-
bat seruos suos in insidijs quas cauebat rex
israel heliseo sibi manifestate abscondita siroꝝ
rū. Et cōturbat⁹ rex sirie ait suis suis. Quis
vestrū p̄ditor est mei apud regem isrl. Et ait
vnus. Nequaquā. S; heliseus indicat regi isrl
quocūq; loqueris in cōclauī. Qui ait. Vitrā
et capia eum. Cūq; accepisset eum esse in da-
rbaim: misit illuc robur exercitū. Qui venien-
tes illuc in nocte circūdederūt ciuitatē. Ma-
ne puer helisei vidit exercitū: territusq; clama-
uit. Heu domine qd faciem⁹. Qui respōdit.
Noli timere: plures sunt nobiscū. Et orante
heliseo aperuit domin⁹ oculos pueri: et vidit
montē plenuz curribus igneis. Id ē agminib;
angeloz. Cūq; intraret hostes ad eū: oran-
te heliseo pcussit eos dñs cecitate: nō omī q̄-
dem: s; acrisia ne eūz
agnocerēt. Et dixit Acrisia ē amentia vlt-
ad eos heliseus. Nō sus scz qñ querimus
est hec vltā: nec ē ista qd in manu tenem⁹.

cluitas. Id ē non ē hic mansio helisei. Sequi
minī me et ostendā vobis vtrū quē queritis:
et duxit eos in samariā. Et orāte heliseo ape-
ruit dñs oculos eozū: et viderūt se esse ī medio
samarie: et hostes circumstantes. Et dixit rex
isrl ad heliseū. Percutia eos pater mī. Qui
rūdit. Nequaquā. Dñs enī adduxit eos: s; pbe-
els hospitalitatem afflueret. Quo facto redie-
rūt siri ad p̄ria: nec vltra in dieb⁹ helisei vene-
runt iatronēs sirie in israel.

De scōa obsidione samarie. Ca. X.

Actū ē post hec

f benadab rex obsidebat samariā:
et facta est fames in samariā: ita vt
vederet caput asini. Ixxx. argentis numisma-
tis. et quarta pars cabi stercoreis columbarū
qñq; argenteis. Hac vt ait iosephus condie-
bant cibos p sale. Tradit qdam noīe sterco-
ris dici vesiculaz colūbe: in qua reperiebant
grana de foris allata. Cūq; transiret rex isrl p
murū: et consideraret custodias murī: clama-
uit ad eū. Salua me dñe rex. Qui suspicatus
q̄ quereretur aliqd ab eo: cōmorus rūdit. Nō
saluat te domin⁹. Unde te saluare possū. De
area an de torculari. Que respōdit. Nequaquā
domine. S; ego et mulier ista cōdixeramus de
filijs nostris comedēdis: et comedimus fillū
meū. hec autē abscondit fillū suū. Et p̄stista-
tus est rex vehemēter: et scidit vestimēta sua: et
apparuit ciliū quo vestit⁹ erat ad carnē. Et
ait. Quid amplius mali possumus expecta-
re a domino. Hec faciat mihi deus: et hec ad-
dat: si steterit caput helisei super ipm hodie.
Hoc enī malū imputabat heliseo: q̄ cōclues
non liberabat eum posset. Cūq; misisset sp̄s
culatoz: penitētia duc⁹ sequebatur eū vt p-
hiberet. Heliseus autē sedebat in domo sua et
senes cum eo: quos iosephus discipulos ei⁹
dicit. Et ait heliseus. Rescit⁹ quia filius ho-
micide: qui scz occidit naboth misit vt p̄sci-
datur caput meū. Prohibete intrare nū clam
donec veniat rex qui p̄hibebit ei quod iusse-
rat. Cūq; superuenisset rex: ait helise⁹. Eras
hac hora erit in porta samarie modius simile
p statere vno: et duo modij ordei similiter. Et
irrisit eum vnus eozū super quozum manus
rex incumbere dicens hoc esse impossibile.
Cui heliseus. Videbis et non comedes. Por-
ro quattuor leprosi erant ad introitum porte
fame deficientes. Qui vesperē venerūt ad ca-

Regum quarti

stra sirie et nemiñe ibi reppererunt. Terruerat enī dominus sīros: et sonitus exercit⁹ magni mittens sup eos: fugerūtq; animas suas tñ saluare cupientes: et intrātes leprosi comederunt: et tollētes de preda iuxta cor suum nunciauerunt portatori: ijs vrbis sīros abisse. Su spicatus autē rex sīrī sīros simulasse fugam et latere: misit duos in equis q; explorarent oīa vsq; ad iordanē. Qui cum reuersi nūcīassent sīros fugisse: egressus popul⁹ dīspulit castra: et vendebat similia et ordē iuxta vrbū helisel. Dux autē q; trāserat eū a rege pstitit⁹ ad portam oppressus ē a turba et mortu⁹ est.

De fame septē annoꝝ et pegrinatione mulieris sunamitis. **Ca. XI.**

Est hec autem

p heliseus locutus est ad mulierem cuius filius suscitauerat. Uade cū domo tua peregrinari vbiq; poteris. Uocabit enī domin⁹ famem sup terram septē annis. id est angelū ppositum fami. q. d. famēs ventet. vñ est locutio. De hac fame ambigū est vtrū pcesserit pdictam obsidionē vel secuta sit. Igitur mulier intrauit terrā pblīstīm: et cōtribules occupauerūt bona eius. Que finitā fame regressa est: et intrauit vt interpellaret regem pro domo sua et agris. Et tunc rex loquēbatur cum gēzi: quēris ab eo magnalia helisei. Qui vidēs mulierem ait. Domie hec est mulier: et hic ē filius eius quem suscitauit heliseus. Que cum narraisset regi seriem facti restituit ei rex quēcunq; amiserat a die qua reliquerat terram.

De morte Benadab. **Ca. XII.**

Oro benadab

p rex sīrie audiēs q; deus amouerat eum ab obsidione et non homo cōtristatus egrotabat. Heliseus autē veniebat damascū: et misit rex in occursum ei⁹ azabel euz muneri: vt cōsuleret eum de infirmitate sua. Cui querenti respondit heliseus. Dic ei sanaberis. Nec dixit sanaberis: q; mortuus est rex. Sed vt diceret ei sanaberis: postea traxit azabel in partē dicens. Ostendit mibi domus nua quia moriet⁹: et tu eris rex sīrie. Tunc impletum ē qd dixerat domin⁹ helie. Alter enī nō inuēit helias azabel: nisi quia p helisen p dicit eum futurū regem. Et fleuit heliseus videns in spīritu mala que factur⁹ erat aza

bel filius sīrī que etiā indicauit illi. Et reuersus azabel ad regem dicit: sanaberis. Altera die tulit stragulum: et infudit aquas: et expandit sup faciem eius. Stragulū pprie ē stratorū quod lecto vel sedili supponitur. Et dicitur q; azabel pannuz pfusum aqua imposuit sup eum ad refrigerandū. Hebræus habet. Expādit sup faciem suā stragulum: vt non azabel sed spē benadab hoc fecisse intelligat⁹: et tamē mortuus est rex et regnauit azabel p eo. Quidam tamē hoc exponūt de obsequio mortui dīcentes q; azabel mortuum lauit aqua: et expandit stragulū sup faciem mortui. Iosephus plane dicit q; azabel altera die infuso laqueo strangulauit illū. Ad hunc sensum quidā pdictam litterā referunt dīcentes q; azabel vestem madefactam posuit sup faciem eius: simul lās refrigerationē. s; statim effudit aquas sup os eius donec suffocaret eum.

De Ioram rege iuda. **Ca. XIII.**

Oro anno qui

p to ioram filij achab regis israeli quo cōregnauerat eliosaphat rex iuda regnauit ioram filias iofaphat in hierusalem octo annis. Qui ad consiliū vxoris fecit malū corā domino secut⁹ deos alienos. Tamen domin⁹ non disperdidit iudam ppter dauid seruū suū. Tunc recessit edom ne eēt sub iuda. Nam et regē suū tributariū occiderūt idumei noui creates q; non teneretur tributa reddere. Tunc ioram sex fratres suos occidisset: cōpelleretq; hierosolimitas etiā idolatrare: tulit ad eū helias quidam propheta eplam correctoriā cū cōmīnatione pene. Impleta est autē cōmīnatio in hūc modū. Arabes irruētes in iudam vastauerūt pūnciam et domos regias: et vxorem regis abduxerūt filiosq; occiderunt pter ochoziam: et spē tandem cronicā incidit egritudine: interna corū ruptione viscera effundēs: vt quotīdie quasi se peuntem videret et mortuus est. et sepultus est in ciuitate dauid. Non tamen vt ait iosephus in sepulchro patrū suoz: s; priuatū tumulum sine regalib; erequijs tradiderunt ei. Et regnauit ochozias: vñ azarias filius eius p eo. Hunc regem et reliquos vsq; ad oziam ptermittit matheus. Regnauit autē anno. xij ioram filij achab. Viginti duoz annoꝝ erat ochozias cum regnare cepisset: et vno anno regnauit in hierusalem: et ambulauit in vijs

Histoira libri

achab autem fuit. Abiitque cum ioram filio achab
auunculo suo ad plandū contra azabel regē
sirie in ramoth galaad: et vulneratus ē ioram
et relicto exercitū in obsidione sub hieū pncē
pe descendit in iezrahel vt curaretur: et descen-
dit cum eo azarlas.

De Hieū rege israel. Ca. XXII.

Eliseus autem mi-

b sit vnū de filiis pphetarū cum lēti-
cula olei ad exercitū in ramoth ga-
laad: vt ibi hieū euocātū in partē vngeret in
regē sup̄ isrl. Qui cum inuenisset hieū sedētes
cum principibus ait. Verbum mihi ad te est
o princeps: et ait hieū. Ad quem. Qui rēdit.
Ad te o princeps. Forte nō cognoscēs hieū.
hoc quasi p̄fagium in mente sua posuerat:
ipm esse hieū: q̄ p̄mus respōdisset. Cūq̄ in-
duisset eum in cubiculum: sudit oleus super
caput ei⁹ et ait. Hec dicit domin⁹. Vñt te in
regē sup̄ israel: et pcuties omnē domū achab
in vltione sanguinis seruoꝝ meoꝝ de manu
iezabel. Quo facto citissime aufugit prophē-
ta. Cūq̄ regressus esset hieū ad suos domi-
ni sui dixerūt. Quid venit in sanus iste ad te.
Quasi in sanos enī reputabāt filios pphetaz
vel quia fugerat citissime q̄si in sanus. Et ait
hieū. Recte iudicastis. Nam q̄ba vesana lo-
cutus est dicens. Hec dicit domin⁹. Vñt te
in regem sup̄ isrl. Festinauerunt itaq̄ tollere
vestes suas et subternere ei i similitudinē tri-
bunalis: et canētes tuba dixerunt. Regnabit
hieū. Cōiurauit ergo hieū cōtra ioram et ait.
Null⁹ nūdet hoc in iezrahel: s̄ omnes ascen-
damus simul. Cūq̄ ascēderent: speculator i
iezrahel ait. Vtdeo globū venientē. Et suspi-
catus ioram vt capram esse videret: vel pacē fa-
ctam: misit nunciū in occursum eoꝝ. Qui ait.
Hec dicit rex: pacata sūt omnia. Et ait hieū.
Quid tibi et paci. q̄si diceret. Quid ad te Se-
quere me. Vel forte hūc hieū q̄si ip̄i regi re-
spondit. q. d. Quid queris de pace: q̄ terram
et pacem turbas. Et adhesit nunci⁹ ei. Vñt
et ioram scōm nunciū: qui similiter non est re-
uersus ad eum. Et ascēdens ioram rex israel:
et rex iuda cum eo: egressi sunt in occursum hieū
vsq̄ in agrum naboth iezrahelitē. Et ait iorā.
Est ne pax hieū. Qui respōdit. Que pax. Ad
huc vlgent fornicatiōes matr̄ tue. q. d. Que
pax potest esse inter nos cum fugiter offenda-
mus deū p̄ idolatriā matr̄ tue. Et fugiens

ioram alit ad nepotem suū. Insidie sunt hie
ochozia. Tunc percussit hieū iorā inter scapu-
las: et egressa ē sagitta p̄ cor ei⁹: et corruit mor-
tu⁹. Et ait hieū ad ducentē tertie p̄tis miliaꝝ.
Proijce eum in agrū naboth. Vemēto quo-
niā ego et tu sequebamur achab patrē huius
qū cōminat⁹ ē ei dñs p̄ bellam: q̄ redderet ei
in agro naboth p̄ sanguine naboth et p̄ san-
guine filioꝝ eius. Tū supra de filiis naboth
nulla facta ē mentio: s̄ qd̄ ibi tacitū est: h̄ sup-
pletur. Forte canes līxerūt sanguinē ioram
iuxta q̄bū helie. Līxerūt enī sanguinē achab
cum līxerūt sanguinē filij ei⁹. Ochozia vero
fugientē insecut⁹ est hieū et vulnerauit eū in
ascensu gaber. Qui vulnerat⁹ fugit in mages-
do et mortuus ē ibi: et tulerūt eum i hierusalem
et sepultus est in ciuitate dauid. Post hec itra-
uit hieū in iezrahel. Porro iezabel erat in ar-
ce turris et depinxit oculos suos stibio. et or-
nauit caput suū vt pulchrior venientib⁹ ap-
pareret: et p̄ fenestram alit ad hieū. Nunquid
pax esse potest zamri qui interfecit dominū
sui. q̄si diceret. Tu occidisti dominū tuū sic
zamri: et eadem pena puniendus es. Tunc di-
xit hieū duob⁹ eunuchis qui circūstabant eā.
Precipitate eam: et p̄spitauerunt eam de tur-
re et cōculauerūt eam vngule equoꝝ. Cūq̄
hieū sederet ad mensam alit seruis suis. Ite et
sepelīte maledictam illam: quia filia regis est
Cūq̄ venissent ad eaz: non inuenerūt nisi cal-
uariam. id ē supremā cellulā cerebri: et pedes
et sumitates manuum. Quo audito ait hieū.
Sermo dñi ē quē locut⁹ est p̄ beliam.

De lxx. filiis Achab et eoꝝ morte et d̄ mor-
te Hieū. Ca. XXV.

Rat autem achab

e lxx. filij i samaria. Et scripsit hieū
ad nutricos eoꝝ: et ad optimates
ciuitatis dicens. Eligite quē vultis de filiis
achab: et constituite regem sup̄ vos: et pugna-
te p̄ domo domini vestri. Qui p̄terit relati
plerunt ei. Serui tui sum⁹ fac qd̄ tibi placet.
Et scripsit eis secundo. Si mei estis: tollite
capita filioꝝ domini vestri et venite ad me
cras in iezrahel: et sic factum est. Et attulerūt
capita in cophinis ad hieū. Qui mādauit ne
introducerent ad eum. sed iuxta introitū por-
te ponerent ad duos acervos vsq̄ mane. Cū
q̄ mane intueret capita: dixit hieū ad popu-
lum. Iusti estis. q. d. Comparatione iustorum

Regum quarti

qui. lxx. occiderunt iusti estis: qui non nisi io-
ram et iezabel mecum occidistis. Vel potius
samaritanas qui eos occiderant commendauit. qui
diceret. Iuste fecistis implendo verbum do-
mini quod videtur velle littera sequens. Addidit
enim. Si ego interfeci dominum meum: quod per-
cussit eum et istos. Dominus fecit quod locutus
est in manu helie. Tunc percussit helie omnes
reliquos de domo achab in iezabel: et optima-
tes eius et notos et sacerdotes: et ibat in sama-
riam. In via vero obuiam ei. xl. duobus fratribus
ochozie regis iuda qui descendebant ad salu-
tandos soram et ochoziam nescientes quod occisi
essent: et occidit eos helie. Tunc egressus est in
occursum helie ionadab filius rechab: et bene-
dixit ei per visionem domini quam fecerat. Quem
impositum currui suo duxit helie in samariam
et percussit omnes qui reliqui fuerant de achab
usque ad unum. Congregauit ergo helie populum
samaritanarum et ait in dolo. Ampliare volo cultum
baal: vocate omnes prophetas eius et sacerdotes.
Quicumque defuerit non viuet. Sacrificium enim
grande est mihi baal: et venerunt omnes serui
baal: nec unus defuit et repleta est domus baal.
Et ait helie his qui erant super vestes. Date vestes
omnibus seruis baal. Et dederunt. Cumque
percuratus esset helie diligenter: ne quis decisset
vel alius interesset dixit militibus suis. Ingre-
dini et percute eos nullam euadat. Et percussit
eos: statimque baal comminuerunt: et de-
struxerunt templum eius: et fecerunt per latrinas.
id est subterraneos cuniculos ad mundan-
das vias urbium. Et deleuit helie baal de israel.
Verumtamen a vijs ieroboam non recessit: et
ait ei dominus. Quia fecisti que in corde meo
erant contra domum achab. filij tui usque ad quartam
generationem sedebunt super thronum israel. Et
mortuus est helie et sepultus in samaria cum reg-
nasset vigintiocto annis. et regnauit pro eo filius
eius ioas vel ioabaz vel ioachaz.

De athalia et ioas. Ca. xvi.

De athalia vi

pro- dens filium suum mortuum et volens
regitare iterfecit omne semine regium
in hierusalem. Erat autem iofaba soror ochozie
et patre et vxor iofade summi sacerdotis que
furata est ioas filium ochozie lactentem ne in-
terficeretur: et abscondit eum septem annis in
domo domini. id est in domuculis hebdoma-
darioz. Anno autem septimo iofada collegit

centuriones et principes leuitarum et milites
et ostendit eis secreto filium regis: et conlurau-
erunt omnes pro puero contra athalias: et pro pue-
rum in sabbato constituerunt regem. Et fecerunt
in hunc modum. Viginti quattuor erant summi
sacerdotes: quorum unus in hebdomada vi-
cis sue habebat secum ministerium. xliij. mino-
res sacerdotes: et totidem cantores: et totidem
sanctiores. Diluculo pro sabbato pontifex qui
ministrauerat cum turma sua egrediebatur ad
prophetiam. pontifex pro quo ministraturus erat ingredie-
batur cum turma sua. Tunc autem iofada pro
amplando exercitu retinuit egressuros: et re-
cepit ingressuros facies et eis duas turmas.
Adiunxit quoque tertiam turmam de centurionibus
et leuitis quos conuocauerat: intrans domum
salutis et domum armorum quam quondam fece-
rat dauid: dedit singulis arma et precepit egres-
suris ut circumstarent regem in atrio interiori
et custodirent. Ingressurus pro quo dicitur ut ascen-
derent ad domum regiam ne serui regine egredie-
rentur ex ea vinctio regis impenderet. Sed hac
turmam diuisit in tres partes: precipiens vtrina
obseruaret ex cubilis regis. id est porticus do-
mus regie. Alia pars obseruaret portas sepe
pro quam ascendebatur de ciuitate in domum
regiam. Tertia pars obseruaret domum mes-
sa: que dicitur porta scutariorum. id est custodire
regis: pro quaz de domo regia ascendebatur in
templum. Tertiam pro partem quaz collegerat
de centurionibus et leuitis posuit ad custodiam
atriorum templi ex omni parte. Tunc ipse cum
reliquis sacerdotibus et leuitis et senioribus
produxit filium regis et vinxit eum in regem:
et imposuit super eum diademata: et testimonium. id est
legem dei dedit ei tenendam in manibus: ut
cum ipso habitu regni disciplina legis dei ser-
uanda committeretur. Athalia vero accurrens:
scidit vestimenta sua clamans. Coniuratlo con-
iuratlo. Et eduxerunt eam centuriones extra
septem templi pro portam equorum et interfecta est
ibi. Deduxeruntque regem per portam scutari-
orum in palacium: et sedit super thronum regium
Et letatus est populus terre: quia abstulerat
dominus opprobrium ne regnaret mulier super
eos: et destruxerunt templum baal: arasque et ima-
gines quas fecerat soram et athalia. Athalia
quoque sacerdotem baal occiderunt coram al-
tari. Septem annorum erat ioas cum regnare
cepisset: anno septimo helie regis israel: et qua-
draginta annis regnauit in hierusalem: et fecit

Historia libri

rectum coram domino cunctis diebus solas
de sacerdotis.

De gazophylatio. Ca. XVII.

Rant autem in

e domo dñi ruine: nō solum p vetu-
state z negligentia: sed etiā quas fe-
cerat athalia: z de sanctificatis parauerat do-
mū baal. Precepit itaq; ioas sacerdotib⁹ vt
instaurarent sartatecta domus recipiētes ob-
lationes ptercunctū: z que offerebant pro p-
cto anime: id est que dabant sturi ad plū nu-
merati. Oblatio enī pro delicto z pro pecca-
to sacerdotū erat: que cū suscepissent sacerdo-
tes vsq; ad .xxvij. annū regis ioas: nō tamē
instaurauerunt sartatecta templi. Et frat⁹ rex
prohibuit sacerdotes vltra accipere pecuniaz.
Iosephus tamē dicit q; p omnē regionē su-
merent sacerdotes pro capite dimidium sicli.
Dō vldens solada populo non placere cessa-
uit: z ob hoc nō fuerūt instaurate ruine. Tūc
solada fecit gazophylatiū munitū apertū de-
super foramine: z posuit illud ad dexterā in-
gredientiū domū non longe ab altari. Cūq;
appareret plurima pecunia in gazophylatio
scriba regis z pontifex effundebant eaz: z da-
bant his qui perant cementarijs dom⁹ domi-
ni. Et non fiebat cum eis ratio: sed in fide tra-
ctabāt. Nec fiebat ex pecunia illa vas aliqđ
i domo domini nisi de eo qđ erat residuū sar-
tatectis: vt legit in paralipomenon. Et mor-
tuus est solada sacerdos qui solus legit post
moysen. cxxx. annis vixisse: z sepult⁹ est i ciui-
tate dauid: eo q; generi dauid reparauit ipe-
riū. Eo mortuo ioas a legitimis dei declina-
uit: cui⁹ exemplo etiaz optimates vitiatī sunt.

Quē cū argueret za-
charias fili⁹ solade
fecit eū lapidibus ob-
rui inter templum z
altare. Ex tūc vt dic-
epiphani⁹ non acce-
pit popul⁹ i tēplo re-
sponsū manifeste sic-
pū: nec ex dabit nec
ex ephod. Rex autēz
nō multo post penas
exoluit. Azabel enīz
rex sūre cū expugna-
set geth: ascendit i bē-
rusalez. Ioas pō int-

Nō moueat te qđ le-
git in euangelio a san-
guine zacharie filij ba-
rachie. Forte iolada
bīnomi⁹ fuit. Vt ideo
quia barachias inter-
prat⁹ bñdict⁹ domini
qđ iste fuit.

Dabit enī dñs lapis
posit⁹ in rōnali. Vñ
ex dabit. i. ex rōnali p-
pendebāt vtrū deum
haberet ppietū vel of-

sit ei thesauros do-
mus dñi et dom⁹ re-
gle non de abscondi-
tis tumultoz: z reces-
sit ab eo. Cūq; incur-
risset ioas languorē
pessimum eo q; diu-
nos honores sibiro-
lebat impendit: vt dī
cūt hebrei: duo serui
eius pcusserunt eum et mortuus est z sepul-
t⁹ in ciuitate dauid: non tamen in monumentis
regalibus: et regnauit pro eo filius eius ama-
sias.

Incidētia.

Sub ioas duodecimus rex latinorū silu-
arenul⁹ q; pñdium albanorū inter mōtes vbi
nunc roma est posuit. Huius fili⁹ fuit iulius
pauus iulij pculi: q; cum romulo romā cōm-
grans fundauit iuliam gentem.

De obitu helisel. Ca. XVIII.

Inno vicesimo

a tertio ioas regis iude regnauit io-
achaz fili⁹ hieū sup israel. xxij. an-
nis: z ambulauit in vijs ieroboā. Et frat⁹ do-
minus contra israel dedit eos in manus aza-
hel z in manus benadab filij eius: z non sunt
derelicti ioachaz de populo: nisi .l. equites: z
decē currus: z decem milia pedestū. Et clama-
uit ioachaz ad dñm: z misert⁹ dñs dedit ei pa-
cem in dieb⁹ eius. Et mortuus est z sepultus
in samaria. Et regnauit ioas filius eius pro
eo: anno tricesimo septimo: ioas regis iuda: z
xxij. annis regnauit
sup israel. Et ambu-
lauit in vijs ieroboā
nō tamē adeo quātū
patres ei⁹. Helisus
autēz egrotabat: z descendit ad eum ioas rex
israel: z flens dicebat. Pater mi currus israel
z auriga eius. Et ait helisus. Affer arcum z
sagittas z pone manū tuā super arcū. Quo
facto supposuit helisus manus suas mani-
bus regis z ait. Aperī fenestrā orientalem: z
iace sagittā: z sedt. Et ait helis⁹. Sagitta do-
mini ē ptra syria: z pcuties ptem syrie q; est in
affec donec cōsumas eā: z sublato arcu cū sa-
gittis dicit helis⁹ ad regē. Percute terras ia-
culo. Cūq; percussisset eam trib⁹ vsq; z steri-
set: iratus yr dei ait. Si percussisses vsq; septi-

Ex tūc eque vocabā-
tur eodez noie rex iu-
da z rex israel.

Regum quarti

es: totiens percussisset syrlā nūc autē tribu vicibz
percussit eam. Et mortuus est heliseus et sepe-
lierūt eū iuxta abdā. Porro latrunculi moa-
bite venerāt in terrā eo anno. Quidāz autem
sepeliētes hominē viderunt latrunculos: et tū-
mentes piecerunt cadaver i sepulchro helisei.
Quo cum tetigisset ossa helisei: reuixit homo.
Iosephus tū dicit latrones percussisse i helisei
sepulchro mortuū quē ipse videbant interfecis-
se. Mortu⁹ ē autē azabel rex syrie: et regnauit
p eo fili⁹ ei⁹ benadab. Cū quo dimicauit io-
as rex isrl tribz cōgressionibz: et vicit eū et tulit
de manu eius ciuitates quās tulerat azabel de
israel iuxta verbum helisei.

De Amasia et Joas rege israel.

Capitulum. XIX.

Anno secūdo io

as rex israel regnauit amasias fi-
lius ioas in hierusalē. Viginti et
quinqz annoz erat cū regnare cepisset: et tri-
ginta annis regnauit. Nomen matris eius ioiada de
hierusalē. Et fecit rectū corā domino iuxta
ea quae fecit ioas pater ei⁹: nisi tū hoc qd ex-
celsa nō abstulit: subaudiendū est vterqz eorum.
Nec enī ioas excelsa abstulit sicut videt isrl
sonare. Et interfecit seruos qui interfecerant
patrē suū: non tū filios eoz ppter legem moy-
si qd dicit. Non mori-

entur patres p filiis
neqz filij p patribz
Collegit autē exerci-
tum vt amalechitas
et idumeos expug-
naret: et cōduxit a re-
ge isrl cetū milia ar-
matoz centū argen-
ti talentis. Et cū eēt

in procinctu suasit ei propheta vt dimitteret
israelitas: quia idola ferebant et deus daret ei
victoriā. Et acquiescit: lz grauiter ferret eo qd
israelitis mercedes pbuerat. Et percussit edom
in valle salinarum decem milia et apprehēdit
petram nobilem arabie ciuitatē. Et vocauit
eam iesebel: quod sonat auxilium dei. Iose-
phus tamē dicit vltimos quos ceperat eū ad-
duxisse ad excelsam petrā arabie et illos ex ea
pcepit trahi. Idipm quoqz dicit paralippome-
non: nam fere in omnibus cōsonant ioseph⁹
et paralippomenō. Tamē deos quos tulerat
de amalech postea adorauit: quia audiuit eos

Qd hō nescit qntitatē
peccati alicuius: ideo
qntū ad examē huma-
num sufficit vt quis p
suo moriatur delicto
fm iusticiāz dei forte
nec etiā mors filij qm
qz p delicto patris.

dantes respōsa ideo perisse amalech: quia ne-
gligentes fuerant in cultu eoz. Pro quo ra-
li pena percussus est. Latus enī in supblam
scripsit ad ioas regem israel. Serui mihi sūt
patres tui seruierunt dauid et salomoni: alio-
qn veni et videamus nos. qsi diceret: pugne-
mus. Et rescripsit ei ioas in enigmate. Car-
dius libanī misit ad cedrum dicēs. Da filiā
tuā filio meo in vxorem. Et indignantes be-
stie saltus perculcauerūt cardinē. Eleuat te cor-
tuum p victoriā. Cur prouocas malū vt ca-
das tu et iudas tecū. Et nō acquiescente ama-
sia: congressi sunt iuxta bethsames: et fugit iu-
das coram israel et ligatus est amasias: et cō-
minabatur ei mortem rex israel: nisi redderet ei
hierusalē. Qua tradita interrupit ioas murū
hierusalē a porta effraim quae dicitur porta val-
lis vsqz ad portā angulī quadringentis cubi-
tis. Et tulit aurum et argentum et vasa que in-
uenta sūt in domo dñi: et in thesauris regis et
obsoles et rediit in samariā. Et facta est ptra
amasia plurario in hierlm. At ille fugit in la-
chis et miserūt post eū in lachis: et interfecerūt
eū ibi: et reuulerūt illū in hierlm et sepul-
tū est i ciuitate dauid. Tulitqz vntuerius popul⁹ fi-
lium ei⁹ oziam vel azariā ante annos natum
xviij. et pstituerūt eum regem.

Incidit.

Sub amasia tertiusdecimus rex latinozū
fuit siluius auentinus et in eo monte qui nūc
pars vrbis est: mortuus et sepultus eternum
loco vocabulum dedit.

De ieroboam rege israel et amos ppheta.

Capitulum. XX.

Anno mortuus

p ē ioas rex israel et sepul-
t⁹ i samaria et regnauit ieroboam fili⁹ ei⁹ p eo
anno. xv. amasie regis iuda. Et regnauit isrl
xl. et vno anno: et ambulauit in vijs ieroboam
filiū nabath qui peccare fecit israel. Ipse resti-
tuit terminos israel ab introitu emath quae ē
antiochia vsqz ad mare solitudinis qd ē ma-
re mortuū: iuxta verbū dñi qd locutus ē per
seruū suū ionā pphetam: qd erat de geth quae ē
in opbech vel ophir: ad differentiā geth quae ē
in palestina: et est nomen regionis. Quare
non est legendū ophel. Ophel enī est nomen
curtis nebulosae quae non longe erat a templo
Hanc vastationē syrie p ieroboam factaz nō
legū⁹ in iona: sed ppter cōmīnationem euer-

Historia libri

floris quam p̄dicauit ⁊ scripsit dicit ioseph⁹
euz p̄dicasse q̄ post breuissimū tempus asie
perderent p̄ncipatuz. Nō quidem per iero-
boam inchoatum est: sed postea consumatus
est quando monarchia assiriorū translata est
ad medos. Hac felicitate ieroboaz elatus fe-
cit malū coraz domino. Et missus est amos
theucultes ppheta d̄ pastoribus vbi pascebat
gregem in samaria: vt p̄dicaret euerfionem
domus ieroboam: et calamitatem populi d̄
cens. Hec dicit dominus. Consurgaz super
domuz ieroboam in gladio. Et rursum. Ve-
nit finis sup̄ populū meuz israel. Quod cum
significasset amasias sacerdos berbel ierobo-
am regi isrl ex mandato regis phibuit amos
ne vltra pphetaret in regno decem tribuum.
Cum autē amos nollet cessare dicens se non
esse pphetam s̄ pastorem missus a domino fre-
quenter afflicto eum amasias plagis. Tādeꝝ
filius suus ozias frequenter eū increpans ve-
ctem p̄ tēpora transiit: ⁊ semini⁹ relatus in
terram suā (ibi mortu⁹ est ⁊ sepult⁹). Et mortu-
us est ieroboam ⁊ regnauit pro eo filius eius
zacharias.

De Ozia.

Capitulum XXI.

2no vicesimo

a septimo ieroboam regē israel reg-
nauit ozias in hierusalem duobus
⁊ quinquaginta annis. Hieronym⁹ tamē super
osee dicit eū cepisse regnare āno. xij. ieroboā.
Et fecit qd̄ placitū erat corā domino. verūta-
men excelsa non abstulit. Qui euz hostes de-
bellasset ⁊ amonitas fecisset tributarios sibi
re edificauit muros in hierusalem: q̄s destruxer-
at ioas rex israel: eratq̄ p̄cipue terre cultor ⁊
curā habebat circa plātationes ⁊ semina fru-
ctuū diuersoz. Cūq̄ ditatus esset in substan-
tia mortali: cōtra deū imortalem agere n̄ sūus
est. Nam in festiuitate p̄p̄tationis indutus
stola p̄tifficali intrauit in templū vt incensū
poneret pontifici azaria euz. Igitur sacerdotib⁹
eū phibente. Et factus est terremot⁹: ⁊ claris-
sas solis valde effulsit: ⁊ incidit in facie regis
⁊ percussus est lepra in facie. Ante ciuitateꝝ p̄o-
scissa est media p̄s montis ad occidentē: ⁊ de-
uoluta est ita vt ⁊ vias clauderet ⁊ regios or-
tos opprimeret. Et habitauit seorsū vrbem:
puata degens vīta. Joathan p̄o filius ei⁹ gu-
bernabat palaciū: ⁊ iudicabat populū terre.
Et mortu⁹ est ozias ⁊ sepultus in ciuitate da-

uid. Ioseph⁹ tamē dicit eū de regib⁹ solū has
bere sepulchrū in ortis. Et regnauit p̄ eo fi-
lius ei⁹ ioathan Sub ozia rege iuda: ⁊ sub ie-
roboam rege israel cepit pphettare elias: de
q̄ plen⁹ postea dicit: ⁊ osee de tribu ysachar
ort⁹ in bethemoth. S̄z hic vt ait hieronym⁹
p̄nūcians dedit signū. Veniet domin⁹ in ter-
ra sicut quercus que est in sylo ⁊ c. qd̄ non le-
gitur in scriptura eius finē edicionem nostrā.
Forse qd̄ hieronym⁹ dixit signū: hoc epipha-
nias dixit p̄digiū dicens de osee. Et dedit p̄
digiū dicens. Venit in terra domin⁹: sic quer-
cus que ē i sylo euz ex semetipsa in duodecim
fuerit partita: ⁊ facie fuerit ex ea torridē quer-
cus. Pphetauit autē contra decem tribus
paucā de duabus loquens. Et p̄nūciavit hī
storialiter iudeos i vltimo tēpore ad ch̄: istū
redituros. Tertū quoq̄ dīc domin⁹ refur-
rectionis p̄dicit. Hic in terra sua sepultus:
placida quiete dormiuit. Sub eiusdē quoq̄
pphetauit iohel de tribu ruben natus i agro
bethoron q̄ descripsit terras duarū tribuum
eruca: bruco: locusta: ⁊ rubigine vastandam.
P̄dixit quoq̄ effusionē sanctispiri⁹ futurā
sup̄ seruos dei ⁊ ancillas: qd̄ factum est in die
p̄tecostes. Hic in bethoron in pace mortu⁹
est ⁊ sepult⁹ Sub eiusdē regib⁹ pphetauit ab-
dias vt qd̄dam tradunt. sed finē hebreos veri⁹
est q̄ ante eos pphetauerit. nam mortuus est
ante heliseum. Relicta enī vxor eius p̄ consi-
liū helisei liberata ē a creditorib⁹ oleo sup̄
abundante. Fuit autē d̄ terra sichē de agro be-
thamar. Quinquagenari⁹ enī ille fuit cui p̄o-
percit helias: qui relicto obsequio regis: heliē
discipul⁹ fact⁹ est. Cui⁹ sepulchrū vsq̄ hodie
cū mausoleo helisei ⁊ iohānis baptiste i seba-
ste venerationi habetur. Sub ieroboam re-
ge israel pphetauit ionas fili⁹ vidue sarepta-
ne: qui post reditū a ninive tempore famis as-
sumpta matre gentiū incolā factus est. Nam
⁊ erubescerebat esse in terra sua dicens. Sic au-
fereſ opprobriū meū: eo q̄ pphetans contra
niniuen mendax repertus sum. Qui trasacta
fame redijt in terrā iuda: ⁊ defuncta est mater
ei⁹ ⁊ sepeliuit eaz iuxta balanū delboꝝ. Hic
p̄dicit signum euerfionis hierusalem q̄ cum
viderent lapidem lu-
ctuose clamantē pro Genus palme est del-
pe sit finis: ⁊ cum vī bore vel quercus,
derint in hierusalem
gentes vniuersas: tunc tota illa ciuitas itrea

Regum quarti

cuperabiliter euerteretur. Fortius est et sepultus in spelunca vnus iudicis israel: cui sepulchrum monstrat in vna urbium geth in viculo quodam iuxta sephozu. Sub ozia rege iuda terminata est monarchia assirorum. Nam sardanapallus vltimus monarchus vinctus ab arbace medo: semetipsum concremauit et tunc arabes monarchiam ad medos transfudit: spe nodum re, hoc enim fecit darius occisus balthasar. Fuerunt tamen reges assirij: si non monarchi tamen potentes vsq; ad subuersionem niniue quam pphetauit naum.

Incidentia.

Ex tempore latinoz quartus decimus rex filius proca post quem, xv, rex latinoz filius amulius.

De Zacharia sellum et Manaben.

Caplm. xxii.

Ano. xxx. octa.

a no ozie regis iude regnauit zacharias filius ieroboam super isrl sex mensibus. Qui fecit malum coram domino sicut patres eius: et percussit eum pala sellum filius iabab: et regnauit pro eo. Et translatus est regnum israel de domo bieu in generatione quarta iuxta verbum domini. et regnauit sellum vno mense in samaria. Nam manaben filius gaddi de therfa percussit eum in samaria: et regnauit pro eo. Qui percussit therfam et terminos eius: eo quod concubinas suas noluerant aperire ei. Anno. xxxix. ozie regis iuda regnauit manaben super israel decem annis: et ambulauit i vijs ieroboam. In diebus eius ascendit phul rex assirorum in therfam. et dedit ei manaben mille talenta argenti: ut recederet ab eo: et etiam esset ei in auxilium. Sumpsit autem manaben. id est scilicet argentum a potentatibus et diuitibus terre per singulos. Inter hec munera tradit bebel manaben misisse vitulos aureos: qui erant in dan et bethel sed non veros. Sacerdotes enim domus sustulerunt aureos vitulos et absconderunt eos: et fecerunt ereos deauratos similes illis quos misit manaben regi assirorum. Qua fraude postea percepta reges assirorum plurimum exarserunt contra israel. Et mortuus est manaben et regnauit pro eo filius eius phaceia anno. l. ozie regis iude et duobus annis regnauit in isrl. Nam phacee filius romelic ciliarchus et interfecit eum in samaria in cuiuslo cum quinquaginta viris et regnauit pro eo anno. lii. ozie regis iude: et reg

nauit vnginti annis in isrl.

De initio captiuitatis decem tribuum.

Caplm. xxiii.

In diebus pha

1 cee regis reglabphalasar rex assur ascendit in

israel Et est ambiguum De hac captiuitate dei an iste fuerit phul vel ctm est. Primo tempore al. Et vastauit omnem alleutata est terra. nem regionem trans iordanem: et captiuas duxit duas tribus et dimidiata: vastasque galileam de tribu zabulon et neptalim multos transtulit secum in assiros qui possent dimidiem tribui comparari. Vnde sepe legitur quod tres tribus isrl captiuauerunt. et fuit initium captiuitatis. et tribuum. Porro ozee filius belae interfecit phacee regem isrl: et regnauit pro eo.

De Joathan. Caplm. xxiiii.

Ano secundo pha

a gis israel regnauit ioathan filius ozie in hierusalem. xxv. annorum erat cum regnare cepisset: et. xxj. annis regnauit. Nomen matris eius ierusa filia iadach. Et fecit bonum coram domino. Perit tamen excelsa non abstulit. Spe edificauit portas domus domini sublimissimas: quam quidam putant turrim gregis. Hec est que i acilibus aploz speciosa dicitur: ab hebreis vocatur porta ioathan. Hec sola remansit in euerfione facta per caldeos. Hic deus ait ammonitas: et imposuit eis annum tributum: talera argenti. c. et tritici. x. millia choros: et totidem ordet. In diebus huius rasin rex sirie: et phacee rex israel ceperunt infestare regnum iuda. Sub ioathan exorsus est pphetare naum de belcefi de tribu symeon: contra ninuen predicens. Hec dicit dominus ad ninuen. Exterminabo te et nequaquam pergrederis de te imperabit mundo. Neronymus dicit super naum: herodotus dixisse: subuersam ninuen a rege medorum tempore iossie. De euerfione quod finalis ninue predicat naum que facta est in hunc modum. Palus que circumdabat eam superinundauit eam: facto pariter terre motu et igne de sublimi emissio. De qua inundatione videtur in libro suo scripsisse ibi. Inundans non faciet innocentem dominus in tempestate et turbi ne videret. Tamen secundum aliam litteram legitur ibi. Quidam non faciet innocentem Tamen liberum suum scripsit Quasi diceret. Quamuis fieret meo libro post captiuitatem. et tri

Historia libri

buū sub ezechia dñi
vastaret tra iuda ab
assirijs: i q̄ plen⁹ pro
phetavit d̄ destructiōe assirioꝝ in solationē
gētis sue. Qui tādē mortu⁹ ē in tra sua i pace
z sepult⁹. Sub ioa-
than vidit elaias do-
minū sedentē: z sera-
phin mūdauit labia
ei⁹. Sub eodē exorsus ē pphettare secū d⁹ mō-
cheas. Et mortu⁹ ē ioathan rex iuda. z sepul-
tus est in ciuitate dauid: z regnauit p eo fili⁹
eius achaz.

Incidentia.

Sub ioathan olimpias prima constituta
est ab eliensibus. Remus z romulus gene-
rantur ex marce z ylia.

De Achaz. *Ca. XXV.*

Anno decimose

a primo phacee regis isrl: regnauit
achaz in hierlm. Viginti annorū
erat cū regnare cepisset: z xij. ānis regnauit:
z ambulauit in via regū isrl. Nam z vnū de
filijs suis psecrauit idolo traiciēs cū p ignez
tophet in valle becnnon iuxta acheldemach.
Fuit autē qdaz filius ennon cuius vallis illa
erat. et ideo dicta est
becnnon. id ē filij en-
non. Tūc ascendit ra-
sin rex sirie z phacee
rex isrl i hierlm: z ob-
sederūt eam pmo vt
aut ioseph⁹. Et p gres-
sus cū eis achaz vl-
tus ē z occisus ē fili-
us eius zacharias: z
multa millia cū eo: z
capi⁹ ē pnceps mili-
tie eius dichā als di-
than. Quis rediret vltor rex isrl i samariā cū
magna multitudie captiuoꝝ occurrir ei qdā
ppheta odida vl obedo: dices eos nō viciisse
vtrūq; ppijs: s; ppter irā deli achaz: arguens
eos q; tribules suos diraherēt captiuos: q; nō
nisi remitteret parat⁹ eēt eis repētū interit⁹.
Tūc ad filiū barachie q magn⁹ erat in isrl
rex isrl exhibuit captiuos magnā hospitalita-
tem: z liberos remisit ad ppta. Porro secūdo
obsederūt hierlm rex sirie z rex isrl. Cūq; tū-
meret achaz nimis cōfortauit eum elaias di-

Tophet ē z tophus
qd ē lapis spōgie sus
p cui⁹ cōcantes igo-
nis egrediebantur per
vulos suos q; mūda-
bāt: sicut nos p aquaz
bapti. mī q ignis fuit
i valle filij ennon qui
etiam d; gehēna a ge
qd ē terra z ennon.

cens. Ne timeas ab his duab; caudis tūcio-
num fumigantū. Sed non credidit ei achaz
nec voluit querere signū a dño: z misit nūci-
os ad regē assirioꝝ teglathphalasar dicens.
Seruus tu⁹ sū ego: ascēde z saluū me fac de
manu regis sirie z regis israel. Et itauit rex
assirioꝝ siria z vastauit eas: z non rediit rasin
i damascū. Rex autē assirioꝝ cepit damascum
z interfecit rasin. z damascenos trāstulit in ci-
renen q ē versus ethiopiā. Est enī alia cirene
i affrica. Et occurrir ei achaz rex iuda cū mu-
neribus in damascum. Cūq; vidisset altare
damasci misit ad vtiā sacerdotē in hierusa-
lē exemplar ei⁹ vt extrueret ei cōsimile. Quo
facto cū redisset achaz altare enū trāstulit
a facie templi ad aquilonē: z sup altare nouū
obtulit holocausta z pacifica. De altari vero
eneo vt tradunt quidā fecit illud horologij
famosum d quo postea dicit. Et pcepit sacer-
dotib; vt deinceps sup altare nouū offerret.
Et deposuit achaz lūtes et mare enū sup
pauimentū: vt eis nullus vteretur. Musac

Inuenit etiā dict mu-
sac illud in q̄ repones
bāt sacrificia solētiū
dierū vt sabbati. Loz
bonan vbi votina res
ponebant. Bazophi-
latiū p̄o i q̄ sacrificia
altiorū dierū: z sic po-
tes notare dupliciter
horū triū acceptionē.
Inuenit etiā dict mu-
sac illud in q̄ repones
bāt sacrificia solētiū
dierū vt sabbati. Loz
bonan vbi votina res
ponebant. Bazophi-
latiū p̄o i q̄ sacrificia
altiorū dierū: z sic po-
tes notare dupliciter
horū triū acceptionē.

Incidentia.

Sub achaz roma p̄dita ē i mōre palatino
xj. kalendas maij a gemellis remo z romulo
Anno ab vrbē condita. iij. remus occisus est
raistro pastorali. A fabio duce romuli consu-
larib; ludis sabine p̄gines z mulieres rapte
sūt: z pulcerrima p̄ginū thalomonī forte da-
ta est ducl romuli. Tū qz bene cesserat ei loz
eius nuptiaz exinde dicit ē thalam⁹.

De captiuitate decem tribuum.

Caplm. XXVI.

Regum quarti

Anno duodecimo

a achaz rex iuda regnavit osee sup
isrl. ix. annis. Fecitq; malum corā
dño. s; nō sicut patres ei. Tradit enī dedisse
licetias israelitis vt ascēderēt in hierlm ter in
āno. Cōtra hūc ascēdit salmanasar rex assirio
rū. et fact⁹ ē ei osee tributarius. Lūq; depre
hendisset rex assirioz q; osee rebellare niteret
p susac regē egypti cui munera miserat obse
dit eū. et vinctū misit in carcerē niniue: et obse
dit samariam tribus annis: et cepit eam anno
nono osee: et sexto ezechie: et transtulit israhel i
assirios scz septē tribus q; remanserant: et po
suit eos iuxta fluvū gozan vltra montes me
doriū et psarum. In prima captivitate triū tri
buū credit captivari fuisse Tobias. et mansit
in niniue. Al forte cū rege osee ductus est in
niniue: cui⁹ historia cōsumata ē sub manasse
filio ezechie. S; nos tractabim⁹ eā post finē
libri regū. Porro rex assirioz de diversis re
gionib; adduxit co
lonos i samariā pau
cos p: lino: sed post
ea assaradoch popu
lanit trā et habitau
rūt in vrbib; ei⁹. Cū
q; essent de qnq; lon
ginq; regionib; bus
qnq; idola portave
rūt i samarias: queq;
regio fuit. Et oēs pus vocati sunt euthei a q
busdam portiozib; inter eos qui venerāt d re
stone persida: q; dicta ē chuta a quodam flu
mine. Greci pō dixerūt eos samaritas: qui et
i euāgelio samaritani dicūt. Hebrei vocave
rūt eos iacobitas: q; supplantaverāt israeli
tas a finib; suis. Qui cū venissent in terrā isrl
immisit domin⁹ in eos leones: et interficiebāt
eos: et nuntiātū est regi assirioz q; perirēt co
loni eius: q; ignorabāt legitima dei isrl. et mi
sit eis vni de sacerdotib; isrl: et legē moysi in
scriptā lris antiquiorib; Et habitabat sacer
dos in bethel: et susceperunt circūcisionē et le
gitima dei isrl: inhilomin⁹ tū deos suos i ex
cellis colebāt. Cū qnq; heb: eos dicunt sibi
p: in quos cū bñ erat hebreis Cū pō male: di
cebāt nihil sibi esse euz isrl. Migraverūt aut
decē tribus de iuda post annos non gētos. et
plv. ab exili⁹ egypto: a diuisione pō regni
superant anni. ccl. et menses septē: et dies ses

ptem fm iosephū. Multī aut ex israelitis cō
fugerūt in regnū iuda. et multi abscederūt se
in abditiis: et latuerūt i gētib; circūstantibus.
Qui post regressū regis assirioz redierunt ad
p: rā: et habitauerūt cū samaritis.

De Ezechia. Caplm. xxvii.

Anno tertio osee

a regis israel regnavit ezechias in hie
rusalem. Viginti qnq; annoz erat
cum regnare cepisset: et. xxi. annis regnavit.
Nomen matris ei⁹ abisa de hierusalem: filia
zacharie postumi zacharie lapidati. Qui cō
uocatis sacerdotib; et leuitis aperuit tēplum
primo anno et primo mense regni sui: et vasa
dei reparavit: et restituit sacrificia intermissa.
Ipe de cōsilio sacerdotū fecit phase secundo
mense nō in tpe suo: q; nō potuit popl⁹ p: rā
mo mense cōnētre in hierusalē: nec sacerdo
tes purificati erāt: tū tanta multitudo fuit q
multī impurificati comederūt pascha: et tāta
copia victimarū q; in multis leuite suppleve
runt officiū sacerdotū. Et post pascha solen
nizauerunt alijs septē diebus. Tūc dissipavit
ezechia: et contrivit statuas: et lucos succidit: et
p: fregit serpentē eneū quem fecit moyses: cui⁹
vsq; ad illud tempus filij israel adolebāt in
censū: et puluerē ei⁹ sparsit in torrentē cedron
et vocavit nomē eius noestā qd interpretat⁹ os
eorū. q. d. Dicebat deus s; non erat. Scripsit
q; filijs israel vt redirēt ad cultum dei: quozū
quidā nūcios ei⁹ neglexerunt: qdam quosdā
interfecerūt. Tū etia; postea vt p: dictū ē me
ruerūt captivari. Recessit q; a rege assirioz
ne fuit ei. Ipse percussit philisteos vsq; ad
gazam: et omnes terminos eoz a turre custo
dum vsq; ad civitatē munitā. Id est p: dia et ci
uitates. Anno. xliij. regni ezechie ascēdit sen
nacherib rex assirioz in terras iuda: et cepit ci
uitates eoz. et misit ad euz ezechias in la: his
dicēs. Recede a me: et qd imposueris mibi fe
ram. Et indicit ei rex assirioz. ccc. talenta argē
ti: et. xxx. auri: et iuravit q; nō noceret ei. Cūq;
nō inuenisset ezechias hāc sūmam i thesauris
dom⁹ dñi et suis: recepit laminas auri q; ipse
affixerat i valvis tēpli. Cūq; misisset regi as
sirioz p: dictā pecuniā iuratum fecit sennache
rib susurandū. et misit ad obsidēdū hierusalē
sbartam et rapsacē. et castrametati sunt vltra
aqueductum piscine superioris: que est i via
agri fullonis: et abutulerūt ciuib; aquas ex tē

Historia libri

tertoris pſcine. Cūq; vocaſſent regem ad col
loquiū noluit exire: ſed miſit ad eos heliachi
pontificē ⁊ ſobnam ſcribam. et ioachim acō
mentarijs: ⁊ loquebatur ad eos rapſaces he
braice. Erat enim ſamarites vt qdaz volunt.
Fuerunt q̄ dicerent eū filiū eſaie q̄ tranſierat
ad aſſirios: ⁊ ſuſceperat rſtū gentiū: et factus
erat cſſarchus et ait. Hec dixit rex magnus
aſſiriorū ad te. O ezechia in q̄ confidis vt au
deas rebellare. Si confidis in rege egyptio
inniteris baculo harūdineo Si ſpem ponis
in deo tuo nūquid dñi gentiū ⁊ deus iſrael li
berauerūt eos d manu mea. Si ſpem ponis
in populo tuo: dabo tibi duo milia equorum
nec poteris apud te inuenire aſcenſores. Et
rogabant nuncq; rapſacem vt loqueretur eis
ſiriace ⁊ non iudace: audiente populo q̄ erat
ſup murū. Tunc exclamauit rapſaces etiam
ad populū. Hec dixit rex magnus aſſiriorū:
facite meū quod vobis rſtile eſt: ne comeda
tis ſtercora veſtra ⁊ bibatis vinam veſtram.
Egredimini ad me et vtimini bonis veſtris
donec veniā ad vos: ⁊ tranſferam vos in ter
ram que ē ſimilis veſtre. Cūq; retuliſſent nū
cū cōminationes iſtas ad ezechia: ſcidi rex
veſtimenta ſua ⁊ opertus eſt ſacco: et ingreſ
ſus eſt domū domini: ⁊ miſit predictos nun
cios ⁊ ſenes de ſacerdotibus opertos ſaccis
ad eſaiam dicētes. Hec dixit ezechias. Dies
hec dies tribulationis noſtre eſt: ⁊ increpari
onis diſtine. Ora p reliquijs iſrael: ſi forte de
us audiat blaſphemā rapſacis ⁊ vindicet. Et
reſpōdit eſaias. Hec dixit dominus ezechie.
Noli timere. Ecce ego mittam regi aſſiriorū
ſpiritu ⁊ audiet nūcium ⁊ reuertetur in terraz
ſuam: ⁊ deiſtaz eū gladio in terra ſua: ⁊ reſe
ſit rapſaces a hieruſalez ⁊ inuenit regem aſſi
riorū expugnantem lobnam. Tranſiit autē
rex ad pugnandā egyptū vt trīphās rediret
ad euertendam hieruſalē. Cūq; obſediſſet pe
luſū: audiuit ſarachā regē ethiope cū mul
to exercitu venire in auxiliū egyptiorū: ⁊ con
turbat rex diſit ſarachaz eſſe ſacerdotē vul
cani: ⁊ ideo non dimicaret cū eo: ⁊ redijt in iu
deam ⁊ obſedit hieruſalem. Herodotus tamen
altā cauſam tradit reditū ſui. Orante nāq; re
ge egyptiorū ad deū: multitudo ſoriciū in vna
nocte comedit cordas arcuū in caſtris ei⁹: et
facti ſūt aſſirij inermes. ⁊ diſit rapſacē cū ex
ercitu remanſiſſe circa hierim. ⁊ ſennacherib
rediſſe ad eū d egypto. Verū tamē añ reditū

ſennacherib de egypto in iudeā hec facta ſūt
q̄ ſequūtur.

De ſignis trſū annoꝝ q̄ p̄dixit Eſaias.
Capitū. XXVIII.

Imegredere/

c tur ſennacherib iudeā vt trāſſret i
egyptū miſit ezechie literas ter
ribiles ⁊ cōminationis plenas dicens q̄ de
iſtū non poſſet eū liberare de manu ſua. Tūc
aſcēdit ezechias in domū domini: ⁊ expādes
lras corā domino orauit dicēs. Domine de⁹
iſrael audi ſba ſennacherib: q̄b egypto: auit
te nob. ſalua nos obſecro d manu ip⁹. Tūc
miſit eſaias ad ezechia: ſignificās ei ſba hec
domini ad ſennacherib in hūc modū. Sper
net te ſennacherib ꝑgo filia ſion: mouebit ca
put poſt tergū tuū cū fuger⁹ egypto: aſt ſan
cto iſrael vīribus tuis aſcriptiſti q̄ vaſtaſti iu
deam. Sed ex dieb⁹ antiquis ego plaſmaui
illud ⁊ nūc adduxi. Id ē ego q̄ ab eterno diſpo
ſuerā q̄ ſic flagellare peccantes: nūc impleui
ego auctor fui tu miniſter. Ponā itaq; circū
lum in narib⁹ tuis ſicut ſit bubalo: ⁊ chamuz
in labijs tuis ſicut ſit equo: ⁊ reducā te in ter
ram tuā. Tūc addidit eſaias verba ſua ad eze
chiam dicēs. Tibi autē ezechia hoc erit ſignū
liberationis tue. Tertio anno recedet a te ſen
nacherib non rediturus. Ego autē p̄dico tibi
qd facies hoc anno. ⁊ qd ſcdo: vt cū videris
impleta: ſcias verū eſſe qd p̄dixi d tertio. Co
mede hoc anno qd reppereris: vel ſm eſaiā q̄
ſponte naſcunt vel ſm. lxx. q̄ prius ſeueras.
Imminēte meſſione intruerāt aſſirij: ⁊ vaſtaue
rant ſegetes: vineas et oliueta. ſz qdam inter
vngulas equoz calcantiū euaserūt. Unde di
cunt. lxx. Comede q̄ prius ſeueras. etia⁹ d cō
culcaris quedā ſponte germinauerūt De qui
bus diſit eſaias. Comede que ſponte naſcun
tur. Et ſam cum p̄ſciſſent aduētum ſennache
rib congregauerant ſibi vndecunq; victuas
lia: ⁊ repoſuerant in hieruſalem: de quib⁹ di
cit liber regū. Comede quod reppereris. Por
ro ſecundo anno comede que ſpoute naſcun
tur: vel ſm eſaiam pomis veſcere quod idē ē.
Secundo enī anno dñi mo: aref ſennacherib
in egypto. qz defuerant eis p̄dicta victualia:
multiplicauit eis domin⁹ abundanter q̄ ſpon
te gignit humus. Porro in tertio anno fuga
to hoſte ſecuri ſeminare metite ⁊ comedite. Et
tunc de hieruſalez egredient reliquie: ⁊ quod

Regum quarti

saluatū est de mōte syon, et qđ reliquū est de domo iuda mittet radicē deo: suz et faciet fructū sursum. Per sile arboris loquit qđ qnto p fundl⁹ figit radicē: tāto copiosl⁹ et altius facit fructū. Et est sensus. Multitudo populi qđ fugit de iudea añ facit hostiū et recepit se i hierusalē vt saluaret. fugato hoste redibit in terrā suā et populabit eam. Hoc audito ezechias gauisus ē, et de psilio esaiē et sapientū obturauit capita fontū extraxit vberē, et erit aq rū i iudea ne redeūtes assyrū inuenirēt aqua rū abundantia. Tūc obturauit ezechias superiōrē fontē aq rū gyon: et auertit eas subter ad occidentē vrbis dauid vt influerēt piscinā inferiorē. Fecit etiā añ fontē siloe qđ istag nū in q colligerent aq, et reseruarent ciuibz in vsu obsequiis. Et fm epiphaniū ad pces esaiē copiosl⁹ solito egressi sunt aq d fontē siloe. Hoc aut istag nū vocat in euangelio natoria siloe

De fuga sennacherib.

Capitulum. XXIX.

Actum est autē

f post annū redijt sennacherib ab egypto, et cū iudeā vastasset tandē obsedit hierlm. Sz in eadē nocte angel⁹ dñi percussit i castris assyriz. clxxxv. milia. Et tū mens sennacherib fugit cū. x. viris vt aut hebrei, et redijt i nininen. Cūq adozaret i tēplo nethach dei suū, adramelech et sersar filij ei⁹ percusserūt eū i gladio et fugerūt i ararath pte armenie campēstre et vberē ad radicē mōtis thauri: p quē fluit araxes, et regnauit filius eius p eo assaradō. Indignati erāt maiores filij in pfem q filiū minozē natū pfecerat eis in regē: eo q magis diligeret mrem illi⁹ q ipsoz. In h aut ostēsus ē sennacherib neqoz p pō q parricidio filioz ē reseruat. Porro hierosoly mite videntes stragē hostiū egressi sūt et spoliauerunt castra. Spolia pō mortuoz tollētes excusserūt ex eis puluerē tñ. nā ignis diuin⁹ latēter eoz cadauera incinerauerat.

De regressu solis.

Aiūt hebrei caput et barbā rafa ab angelo i ignominia et impletū illud esaiē. In die illo reddet nouacula pducta i rege assyriz caput et barbā

zechias aut post

inopinabile et incredibile triumphū. licz fm iosephū cū p pō hostias deo imolasset: non tū digne grās egit. Nā et aio elat⁹ est et cātū cū nō cantauit: sic in hmoi facere pfucuerant pces. et p pteca egrotauit vsq ad mortē: et venit ad eū esaias et ait. Hec dicit dñs. Dispone domui tue: qz morieris tu et nō viues. Cōtristat⁹ ezechias eo q filiū nō haberet, nō q domū relinqret desolatā: sz ne forte frustra⁹ ret i eo pmissio facta dauid de ppo: cōuersus ad parietē fleuit amare, forte vt secret⁹ oraret et ne astates lachrymas ei⁹ viderēt, vl forte ad pietē portic⁹ tēpli erat iuxta quā cubabat. et qz i porticū ascendere nō poterat ad orandum, saltē ad faciē ei⁹ orauit dices. Obsecro dñe memēto quō ambulauerim corā te i veritate, q. d. Et si nūc peccauit pce, ne pereant apud te q feci corā te. Porro añq egredere⁹ esaias mediā pte atrij: dixit ad eū dñs. Redi et dic ezechie. Hec dicit dñs deus dauid pñs tui. Audiui orationē tuā et vidi lachrymā tuā. Ecce sanauit te, die, tñ. ascēdes i tēplū. Diebus tuis addā. x. ānos, de manu regis assyriz cui⁹ reditū times liberabo te et vrbem hāc ppter te et p pte dauid seruū meū. Hic apparet, qz manasses nōdū nat⁹ erat q post mortē pñs cū regē cepisset, tñ. ānoz erat. Et ait ezechias. Qđ erit signū q dñs sanabit me. Cui esaias. Vis vt ascēdat ymbra, et lincis i horologio, an vt reuertat totidē gđibz. Erat em̄ hora dici. x. et ymbra gnomonis descēdebat p. x. lineas. Dedit q regi optiōē signi vt vellet q sol staret p spaciū, et horaz imobilis: vel rediret ad orientē et itez ichoaret diē, qd libet aut istoz fieret: adderet. tñ. horis dici. x. hore. Huic sensui psonat hebre⁹ dices. Vis vt stet ymbra, et lincis, an vt reuertatur. In esaiā qz de reditu solis ad ortū tñ agit, et nō de ascensu ymbre. Verū tñ sup libzū regū sic exponit. Vis vt ascēdat ymbra, et lincis pcedente sole sup terrā p boreales plagas pñs orientē, sicut qd die p noctē sub terra pcedere solet, et sic cōplens. x. horis statim redeat ad locū vbi nūc est: et pficiet diē istuz. Et elegit rex vt rediret sol ad orientē. Si em̄ staret: ali cui causē naturali posset ascribi, vel forte qz iam alio tempore factum fuerat sicut sub ioseph, signum inauditu⁹ elegit. Et statim sol stans in oriente reuersus est iterū p. x.

In sacra pagia vsus hz vt pgressus ab occidentē ad orientē dicat

Historia libri

lineas per quas iam descenderat. Tūc fecit elaias afferri mas laz ficuū, et cataplas maucrūt sup vulnus ei⁹. Hebr⁹ magis p prie dicit sup vlcus eius. Quidā suspicā tur fuisse apostema, cuius sanies in cutis supficiem puocatur sicioribz fias contu sis. Porro aquila symachus et theodo cion regū morbum fuisse dicunt, cui qz dulcia vel supra vel apposita hīa putāf. Et ita dei potentia mōstrata ē cū p res noctas sanitas restituta ē. Et pualuit ezechias: et terna die ascendēs in tēplū ait. Ego dixi dñe. idū egrotare penes me cogitavi. in dimidio diez meoz vadā ad portas inferi. nōdū suscepta sobole quā ex pectabā descendā ad inferos. et dū h cogita rem. q̄sini a te orādo residuū annoz meoz: vt pus velles me patrē fieri q̄ aia mea puari. Huic cantico ezechie p̄mittūt. lxx. titulū talē. Oratio ezechie regis iude. s; meli⁹ ē in esaiā. Scriptura ezechie regis iude. Nā in h cantico narravit tñ qd cogitauerat vel orauerat dū egrotasset. et nō orauit i eo nisi duobz ver bulis tñi: vt ibi. Dñe respōde. p me. et i fine. Dñe saluum me fac.

De morte ezechie. Capitulū. xxxi.

In illo tēpore mi

i sit merodach fili⁹ baladaz rex baby lonis lras et munera ad ezechia pe tēvnt soci⁹ ei⁹ essz aie. Nā eo tpe rex medo rū et rex babylo moz recesserāt a monarchia assyrioz sub assarodach ne essēt sub eo. Pre apua tñ cā legationis hui⁹ credit hec fuisse. Chaldei rigebāt in astronomia: nec poterāt inuenire fin artē suā q̄re dies fere in duplyz p̄ensa fuerat. et tandē audierāt h p rege hie rosolymoz factū esse. et miserūt ad eū vt scit scitarent reueritātē. Preterea chaldei adora bāt solē. et miserūt regi munera vt honora rēt hoīem quē honora uerat de⁹ eoz. Et leta tus ē ezechias i aduētū eoz: et iterū elatus ē

in aīo suo. nec fuit i domo sua: nec in oī ptā te sua qd nō oñderet eis. Et iā domū aroma tū: quā qdā tradūt fuisse cellā aromātū in tē plo dñi in quā inducere gentiles nefas erat. Scdm epiphaniū sō dom⁹ erat longissima quā fecit salomō intra descriptionē p̄is sul cōtra orientē syon. et fecit occulti adit⁹ cōpo sitionē lōge a ciuitate: q̄ dephendi ab ynuer so p̄lo nequerat. pluribz qz sacerdotibz igno ta erat. illicqz rex posuit aurū et aromata que aducta erāt de ethiopia. In ea p⁹ sepulcra regū erāt sepulcra pontificū. et postremo se pulcra pphetarū. Hoc secretūz dauid et salo monis ezechias gētibz denudauit: et ossa pa terna cōraminauit ex p̄itia pphanoz. Et ab ipo die sterilis fact⁹ ē. Porro cū abissent les gati venit esaias ad regē et ait. Quid dixerūt viri isti: et vñ venerūt ad te. Qui cū indicassz ei qd q̄sierāt: dixit esaias. Hec dīc dñs. Ecce dies veniēt et auferent i babylo nē oīa q̄ i do mo tua sūt: et q̄ absconderāt p̄ies tui. Sed et de filiis tuis erūt eunuchi in palacio regis ba bylonis. Hoc ipletū esse fabulant hebrei: in danielē et socijs ei⁹: q̄ cū ioachim filio iosie ca pri sūt. Sz veri⁹ credit eos eunuchos fuisse: nō corpe s; mēte. Et mīdit ezechias. Bon⁹ ē sermo dñi. Sit pax et veritas i diebz meis. et dormiuit ezechias cū patribz suis. et celebra uit exequias ei⁹ ynuersus iuda. et sepelierūt eū sup sepulcra filioz dauid. i. eminentius se pulcrū ceteris fecerūt ei cā pietatis q̄ coluit de um. Ipse em sic cōmendat i libro regū. Non fuit filius ei neqz aī eū neqz post eū de cunctis regibz iuda. In h excipit dauid. qz nōdū erat sub eo regnū iuda. Si q̄rit de iosia. dicimus q̄ iosias melio: fuit eo. s; iste pponit ei i h q magnificat⁹ ē p̄claris belloz titulis. et q̄ trā inaudita fecit dñs p eo: regressus solis. addi tionē annoz. stragē hostiū p angelū.

Incidentia.

In diebz ezechie syracusa et cathina i sicilia p̄dite sūt. Romul⁹ milites ex p̄lo sūpsit: q̄si ex miller nū. Cures q̄ sub statio rege sabinoz romulo fauebāt q̄rites appellauit. c. elegit se nes. q̄s appellauit p̄ies. Romul⁹ apud palu dem capree nūqz pparuit. et suadēte ludio q̄ rini noie p̄secrat⁹ est. post romulū senes p̄di cti singuli p qnos dies republicā reuerunt p annū fere et dimidiū. Qd regnū appellatus est inter tps. Tūc secūd⁹ a romulo regnauit numa pompili⁹ q̄ predictos senes senatores

Regum quarti

appellauit. Hic primus cōgiariū mīlītibz de-
dit, i. imperiale largitiōe in sui pmonē. Ja-
nuariū et februariū anno addidit, fundamē-
ta capitolij iecit, sibilla ericrea claruit.

De manasse et morte esaię.
Capitulum. XXXII.

Est ezechia re-

Pgnauit manasses filius eius pro-
co. xij. annoz erat cū regnare ce-
pisset et. ly. annis reguit in hierusalē. et fecit
malū corā dño. Edificauit em̄ excelsa q̄ dissi-
pauerāt p̄ces ei⁹. et erexit aras baal et lucos
et extruxit altaria mīlītie celī in duobz atrijs
tēplē. et posuit idolū luci i tēplo dñi. et tradu-
xit quēdā filiū suū p ignē tophet. arolos. au-
gures. phitones. et auruspices multiplicauit
et errare fecit iudā i rjs gentiū. Cūqz argue-
rēt cū p̄be mīlī a dño nemini eoz parcebat.
sed plateas hierusalē p̄betarū sanguie pur-
purauit. In sup alioz sanguinē innoxū fu-
dit multū nimis donec impleret hierlm vsqz
ad os. Esaiā qz auū maternū fm hebreos vl
affinē suū eiecit extra hierusalē circa piscinā
syloe serra lignea p mediū secari fecit. Qui dū
in pncipio sectiōis angustaret. petijt sibi da-
ri aquā vt biberet. et cū nollet ei dare. dñs
d̄ sublimi misit aquā i os suū et exspirauit. nec
tm̄ carnifices destiterūt a sectiōe. Et ob hanc
aq̄ mīlītiōē p̄firmatū est nomē syloe. qd̄ in-
terpretat missus. nec sepelierūt eū i sepulcro
p̄betarū. sed sub quercu rogel iuxta transitū
aquarū. quē fecerat ezechias in memoriā mi-
raculi qd̄ fecerat dñs in aquis illis ad p̄ces
esaię. Tradit em̄ epiphani⁹ q. dū sennache-
rib rediret ab egypto p̄misit exercitū ad obsi-
dendā hierusalē. q̄ castramet⁹ est circa pisci-
nā syloe vt aq̄s eius yterent. Eratqz piscina
q̄si cōmunis. nā et ciues ad eā descendere po-
terāt et hostes. Quans aut esaias obtinuit a
dño. vt cū egrediebant aues crāt ibi aque si-
cut prius. cū vero accedebāt hostes siccabāt
tur aque. p̄sus. ita vt mirarent assyrj ynde
essent aq̄ i rbe. Porro in sugē memoriā hu-
ius facti. adhuc aq̄ syloe nō iugiter. sed incer-
tis horis ebullit. Cūqz in p̄pna p̄sona accel-
sisset sennacherib. facta ē strages supradicta
in exercitu ip̄ius. In tante rei memoriā p̄p̄s
glorioso p̄phetā sepeliuit i loco p̄dicto. vt et
am ozōnibz ei⁹ post mortē indefinēter huius
aque beneficio p̄ntent. Aliqui libz habet

in hoc loco orationē manasse q̄ ponit in fine
secūdi paralippomenon. ideo nō habet neces-
se hic poni. cum etiā plura exemplaria eā in
hoc loco nō cōtineant.

De morte manasse.

Capitulum. XXXIII.

Remisit ergo

Inus aduersus manassen regē ba-
bylonioz q̄ depopular⁹ est iudā. et
manassen dolo captum traxit in babylonē et
plumbo affligit tormentis. Et intelligēs ma-
nassen hāc esse manū dñi egit p̄niam. et intē-
te orauit ad dñm. et misert⁹ dñs reduxit eū
in regnū suū. Qui cum venisset hierosolymā
deleuit idola. lucos et aras q̄ fecerat. ita vt in
memoriā priorū nil suesset. Et restituit cul-
tum dñi sic prius. et p̄lm idipm docuit. et sic
a p̄or uersatione mutat⁹ est vt nō sine grā-
di admiratiōe vitā ageret beatā. Duos qz
ciuitatis et turres et antemuralia multa mu-
nitione firmauit. Et mortu⁹ ē manasses et se-
pultus in ortu dom⁹ sue. in orto azā. et regna-
uit amon fili⁹ eius p eo.

Incidentia.

In diebz manasse sibilla erophilla claruit
in famo. rñ et famia dicta ē. Partheni taren-
cum p̄diderūt. Blarcus de choo insula p̄m⁹
ferri glutinū intra se excogitauit. Tertius ro-
manoz rex Tull⁹ hostilius. Hic p̄mus rez
gū romanoz purpura et fascibz vsus ē. Qui
post longā pacē bella reparauit. Albanos.
vegetes. fidenates vicit. adiecto monte celso
ampliauit rbe. Tandē cum domo sua ful-
mine cōflagratur.

De amon et iosia Capitulum. XXXIII.

Uero. xxii. ano

Prū erat amon cū regnare cepisset.
et duobz tm̄ annis regnauit i hier-
usalē. Tñ. lxx. dicūt. rñ. Qui fecit malū corā
dño sic pater suus i iuēture sua fecer⁹ at. et te-
tenderāt ei insidias serui sui. et interfecerunt
eū in domo sua. Popul⁹ at̄ percussit eos q̄ in-
terfecer⁹ regē sepelierūt eū cū p̄e suo et statue-
rūt sibi regē iosiā filiū ei⁹ p eo. Qcto annoz
erat iosias cū regre cepisset. et. xxxj. ānos reg-
uit i hierlm et ambulauit p oēs vias dauid p̄is
sui. Nō declinauit ad dextrā neqz ad sinistram
Qui i q̄rto regni sui anno erat ei. rñ. etatis vt
dic̄ ioseph⁹. pietatē et iusticiā mirabilē i se iam

Historia libri

demonstrabat. Nam p[ro]ph[et]am iam reuocabat ab idolatria. Et opa praua velut senior emendabat. Porro anno regni sui octauo o[mn]em ciuitatē et pu[n]ctā a cultu idolorum purgauit vt nullum vestigiū idolatrie superesset. Scrutabat

enā domos ne q[uo]d latēter remaneret suspectū et in vnaquaq[ue] cā iusticiā coluit tāq[uam] aie sue medicinā. Visitq[ue] in totā pu[n]ctiā vt deferret ad reparatiōē tēpli munera p[ro] sua volūrate vnusq[ue]sq[ue] et p[ro]posuit huic operi helchiā sacerdotē magnū. et amasiā q[ui] erat supra ciuitatē. et saphā scribā. et facta est reparatio templi fideliter et indilate.

De hieremia. Capitulum. XXXV.

2no. xiii. regni

a iosie exorsus est pphetare hieremiā filio helchie de sacerdotib[us] anathoth. in terra beniamin tertio ab vrbe miliario. et pphetauit vsq[ue] ad euersionē vrbis. xl. annis et vno anno. p[ro]pter illud t[em]p[us] q[uo]d i egypto pphetauit i thānis. Et cū puer esset dixit ei dñs. Prop[he]tā in gentib[us] dedi te. Qui cū dixisset. A. a. a. dñe de[us] nescio loqui. q[uia] puer ego sum misit dñs manū suā et tenuit os ei[us] et ait. Ecce dedi t[ibi] p[ro]ph[et]ia mea i ore tuo. Et tūc h[ic] esset adulescens cepit pphetare et p[re]dicare. mane p[er]surgens et frequēs stās i porta dom[us] dñi et i atrij tēpli. et ondit ei dñs signa euersionis hier[osolym] quā p[re]dicabat. P[ri]mo signo signauit ei auctore illud euersionis deū. Quidit enī ei q[ui]si furē rigilantē cū p[ro]p[he]ta vt dānificaret dormientes. Sic enī dñs iam rigilabat ad p[er]cutiendū p[ro]ph[et]am suum. Scōdo p[ro]p[he]ta sig[na] ondit ei dñs q[ui] mistro ad h[ic] vteret p[ro] ollā successam a facie aqilonis et ait. Ab aqilone pandet o[mn]em malū sup[er] o[mn]es habitatores hui[us] t[er]re. i. a chaldeis q[ui] iuxta sitū hier[osolym] ab aqilone venerūt. Has duas visiones vidit sub iosia. De tertia incertū est V[er]o t[er]tiā putat q[uo]d sub alijs regib[us] vidit eā sicut cetera q[ui] sequūt. In tertia enī visione ondit ei dñs causam euersionis. nec fuit hec visio imaginaria s[ed] corporalis. Precepit enī dñs vt tolleretur lūbare suū. et abscederet illud sup[er] eufraten. Et post multos dies et mandato dñi reuer-

tēs inuenit illud putrefactū et nulli vsui aptū et ait ei dñs. Sicut adheret lūbare ad lūbos viri. sic agglutinavi mihi domū israhel et domū iuda. sed q[uia] recesserūt a me fornicado p[ro]p[ter] deos alienos q[ui]si putrefiet trās eufraten cap[ut] priuati. Reliq[ue] hieremie loc[us] suis tractabim[us].

De inuentione deuteronomij.

Capitulum. XXXVI.

Pro deci

p iosie p[re]cepit iosias helchie vt resideret pecunie q[ue] oblata fuerat ad templi reparatiōē cōflaret et fieret inde vas ad ministeriū dñi. Quis helchias o[mn]ia diligenter scrutaret inuenit lib[rum] moysi in tēplo. Forte aperuit arcā et inuenit deuteronomiū quē moyses rep[er]it fecerat in ea. et misit eum regi per manū saphā. Qui cum legisset corā rege. scidit rex vestimenta sua. Audiu[it] enī maledictiōes scriptas in t[ra]nsgressores legis et crebras cōminationes dei. Q[ui] si sequerentur idola. eijceret eos de terra quā dederat eis. sicut eiecerat amorreos a facie eorū. Et mirabatur q[uo]d adhuc esset in terra et verebatur in minere captiuitatē. Tunc p[re]cepit helchie et vris prudentib[us] vt cōfulerent dñm super se et sup[er] populū suū. Q[ui] descenderūt ad oldā pphetissam vxorē sellum q[ui] habitabat in beth[el] i secūda. id ē secūdo ambitu muri quē fecerat ezechias. de quo dixit sophonias. et vlulat[ur] a scōda p[ar]te. s[ed] q[uia] pars scōdo muro circūdata prius capta est. Forte nō inuenerūt hieremiā. Vel pot[er]it null[us] adhuc momentū erat. Et respōdit olda. Hec dicit dñs Ecce adducā mala q[ue] sc̄pta sūt in libro legis sup[er] locū hūc et habitatores ei[us] q[ui] irritauerūt me in cūctis operib[us] manū suar[um]. Succedet indignatio mea et nō erit in te. Regi aut[em] q[ui] misit vos dicens. Hec dicit dñs. P[ro] eo q[uo]d audisti p[ro]ph[et]ia voluminis et p[er]territū est cor tuū et hūiliat[ur] es diffidentur hec mala. nec fiet in dieb[us] tuis. et colligam te ad p[ar]tes tuas i pace. Q[uo]d nō est intelligendū de pace ip[s]ius regis. ip[s]e enī occisus est a pharaone. s[ed] de pace p[ro]ph[et]ie. p[ro]ph[et]ia q[ue] inferret populo q[ui] cōminat[ur] fuerat. His auditis mittēs rex in o[mn]em pu[n]ctiā p[re]gregauit o[mn]em populū in hier[osolym]. et stās sup[er] grad[us] legis cūctis audientib[us] o[mn]ia p[ro]ph[et]ia libri et p[er]cussit sedus coram dñō. et cōpulit o[mn]es sacramēta p[re]stare. vt leges moysaicas p[er] o[mn]ia custodirēt. Et deleuit aurum spices et maleficos omnes. et omnia vestigia

Regum quarti

Idolatrie redegit in puluerē. Etia vestigia q̄
dam serpētis enei quē cōminuerat siue cōtri-
uerat ezechias. Qb hoc in plogo sophonie
legit iofias cōtriuisse eū: z cōtaminauit excel-
sa. z vallē tophet. z ignē moloch. Forse ossa
mortuoz vbiq; sparsit. vel q̄libet alia imū
da vt poti⁹ abominabilis q̄ venerabilis lo-
cus appareret. Equos q̄z solis z currus q̄z
depinxerāt reges iude in introitu tēpli iuxta
credram nathāmelech eunuchi penitus de-
struxit. Fecerāt ibi iudei idolū solis q̄si puez
imberbein: qz nullū patit senū: sed q̄ndie re-
nouat. Fecerāt z ei equos z currū. putantes
q̄ in hūc modū helyā transtulisset. Et ascen-
dens rex in bethel sup altare qd fecerat hie-
roboam cōbussit ossa sacerdotū. et falsoz p-
phetarū eruta d sepulcris excelsoz iuxta ver-
bum abdon pphete: cui⁹ titulū cum legisset i
sepulcro pcepit ne mouerent ossa eius. nec eti-
am illi⁹ cū quo sepultus erat. Idipm fecit in
excelsis samarie z i vrbibz manasse z effraim
et symeon vsq; in neptalim. ossa de tumulis
excelsoz eruta sup altaria cōburens. et tam
ossa q̄z altaria in puluerē rediges. Hoc p̄di-
ctum erat de iofia ante annos. ccc. lxi. z reuer-
sus in hierusalē fecit phase. cōnocās ad illud
etiā filios israel q̄ captiuitatem assyrioz aliq̄
mō edugerāt. vel etiā de captiuitate aliq̄ cas-
su redierant. Et tradit de eis habuisse ad. xj.
milia nathinneoz. Nō est factū phase tale a
diebz iudiciū. In paralipomenon legit a die-
bus samuelis: qd posset dici vicio scriptozū
factū z scriptū ēē samuelis p salomonis: nisi
idipm i iosepho legeret. Pōt ḡ intelligi q̄ sa-
muel fecerit phase. et si i historia nō legatur.
Q̄ aut iudices fecerint phase certum est: qm̄
moyses z iofue iudices fuerūt. z factū est hoc
phase in hierlm. xxiij. anno regni iofie.

De morte iofie. Capitulum. XXXVII.

Diebus eius

I ascēdit pharao nechao rex egypti
p̄tra regē assyrioz. Audierāt enī
eū iam debilitatū. qz medi z babylonij a mo-
narchia ei⁹ recesserāt: et estimabat q̄ defacili
posset obtinere syriā. Primo aggressus erat
regē adremōn q̄ regnabat tūc in carchamis.
Descēdit ḡ iofias i occursum ei⁹. p̄hsbens ne
transitū faceret p iudeā. z misit pharao ad io-
siam dicens. Quid mibi z tibi rex iuda. nō ad-
uersum te venio: ad eufraten p̄pero. Vicit

me deus ad medos. sine me: ne de⁹ q̄ mecum
est interficiat te. Et nō acq̄euit iofias: sed cū
rege adremōn cōponebat acies vt dīmicarēt
aduersus pharaonē. Et forte dū transisset a
curru in currū q̄ sequebat eū more regio: oc-
cūsus ē a sagittarijs in cāpo magedō. z plan-
xit eū incōsolabiliter adremōn rex cū exerci-
tu suo. Qūz illud dictū est. Et rit plactus si-
cut plact⁹ adremōn. Tradit aut q̄ iuxta ar-
borē et fontē occūsus fuerit q̄ statim aruerūt:
et relatus est in hierusalē z sepult⁹ ē in mau-
soleo patrū suoz. Et planxit eum vniuersus
iuda in hierusalē. et maxime hieremias: qui
sup equequias ei⁹ sc̄psit trenos lamentabiles
Quō. sedet sola ciuitas zc. q̄bus vtebantur
cantores z cātatrices sup equequias iofie. Et
lōgis t̄pibz in iudea sup iofia eos replicabāt
Quibz postea supaddidit idē hieremias al-
as lamentatiōes sup excidio ciuitatis.

Incidentia.

In diebz iofie quart⁹ romanor rex ancus
marci⁹ nume nepos et filia. aduentū mōrē
et ianiculū vrbis addidit. Sup mare. xxi. ab
vrbe miliario ciuitatē hostiā cōdidit. Quacu-
lo dodoneo p̄mū grecia v̄sa ē. Quint⁹ roma-
norū rex tarquim⁹ priscus. q̄ circū rome editū
cauit muros z cloacas. et capitolū extruxit:
ludos romanos instituit. Arion a delphino
in theatrū deportat⁹ est.

De ioachim vel ioachas.

Capitulum. XXXVIII.

Eliguit aut iofi

Ras tres filios. heliachim q̄z iecho-
nias p̄mogenitū. xxi. ānoz. medi-
um aut ioachas q̄ z sellū dict⁹ ē. xxiij. annoz
et tertū mathaniā circiter. xliij. ānos. Tulit
ḡ p̄ls terre mediū filiū ioachas et p̄stituit eū
regē. p̄ p̄e suo. q̄ t̄rbo mēfibz t̄m regnauit in
hierusalē. Hāvt dīc paralipomenō veniēs
pharao nechao rex egypti in hierlm amouit
eū. et imposuit mulctā terre. c. talēta argēti et
vniū auri. et p̄stituit regē p̄ eo fratrē ei⁹ p̄mo-
genitū heliachim⁹ sibi tributariū. Et mutato
noīe vocauit eū ioachim. vt mutatio nomis
esset signū subiectiōis: et duxit secū ioachas
in dolo sub specie honorādī eū i egypto. Hā
cū venisset i reblata vincit eū et ligatū misit
eū in carcerē in egypto. Porro ioachim. xxi.
annoz erat cū regē cepisset. et. xj. ānis regna-
uit in hierusalē. et fecit malā corā dño iuxta

Historia libri

omnia q̄ fecerant patres eius. Cūq; argueret eū v̄ias p̄pheta. cōminatus est ei valde. et fugit v̄ias in egyptū. Et misit post eū ioachīm et reduxit eū. et morte turpissima interfecit eū. Anno q̄rto regni ioachīm cepit regere in babilone nabuchodonosor q̄ victo rege egypti: tulit oīa q̄ eius fuerāt a riūo egypti vsq; ad flumen eufraten. et trāsies eufraten oēm sīrā vsq; ad pelusiū cepit p̄ter iudeā. Porro āno q̄rto ioachīm locut⁹ est hieremias ad oēm plīm iuda et ad ciues hierusalē dicens. A tercio decimo anno iosie locut⁹ sum vob̄ p̄ba dñi. et hoc die est. xliij. ann⁹. et nō audistis me. Propterea hec dicit dñs. Adducā seruū meū nabuchodonosor sup̄ terrā hāc. et sup̄ oēs natiōes q̄ in circuitu ei⁹ sūt. et seruēt regi babilōis. lxx. annis. Cūq; impleti fuerit āni. lxx. visitabo sup̄ regē babilōis. up̄ terrā chaldeorū iniquitatē eorū et ponā illā in solitudines sempiternas. Et mirabant q̄ rā audacter loq̄ret. Nā et in p̄ncipio regni ioachīm: cū staret in atrijs templi et dīxisset. Hec dicit dñs. Dabo domū hāc sicut silo. et v̄bē hāc dabo in maledictionē. apprebenderūt eū sacerdotes et p̄phete et oīs plūs dicētes. Horte moriā. Et ascēderūt de domo regis p̄ncipes iuda. et sederūt in porta domus dñi: et accusabāt hieremiā sacerdotes et p̄phete. Qui rēdit. V̄isit me dñs et p̄phetarē aduersus locū istū. Ecce in manib⁹ vestris suz: facite qd̄ rectū est in oculis vestris. Et libera uerit eū p̄ncipes a manib⁹ ppli. et marie aichā filius saphā dicens. q̄ michas i dieb⁹ ezechie similia p̄dicasset. et multi p̄phete in dieb⁹ regū nec aliqd̄ a regib⁹ perpeſsi sunt sed honorati. Clauserūt tñ p̄ncipes hieremiā ne publice p̄dicaret. Dicitq; tunc dñs ad hieremiā. Tolle volumē et scribes oīa p̄ba q̄ locut⁹ sum tibi ad uersus iudā et alias gētes. a dieb⁹ iosie vsq; ad diē hanc. Et puocauit hieremias baruch filium nerie et scripsit baruch ex ore hieremie oēs sermōes dñi. et dicit ad eum hieremias. Clausus sum nec valeo ingredi domū dñi. Ingredere ergo tu et lege que scripsisti in diē ieiunij audiete populo et vniuersis q̄ uenūt de ciuitatib⁹ suis. Et fecit baruch sic p̄ceperat ei hieremias: sepe legēs in domo dñi. Factum est aut̄ in anno q̄nto ioachīm in mēse. ix. p̄dicauerūt ieiunū omni populo i hierusalē et vniuersis q̄ fluxerāt de iuda. Et legit baruch sermones hieremie in introitu porte noue domus dñi. Qd̄ cū audisset filius gamarie mī-

cheas: descēdit ad p̄ncipes et seniores dom⁹ regis q̄ sedebāt in gazophylatio scribe. Qui cū nūciasset eis q̄ audierat aduocauerunt ad se baruch. Qui cū legisset oīa p̄ba corā eis obstupuerūt et dixerūt ei. Abscōdere tu et hic remias et nemo sciāt ubi sitis. Et ingressi sūt ad regē q̄ sedebat in domo hiemali mēse. ix. et posita erat arula corā eo plena p̄unis. Cūq; legisset iudi filius nathanie tres pagellas vel. iij. scidit rex volumē scapello scribe et p̄fecit in ignē donec cōsumeret. Quibusdā tñ cōtradīcentib⁹ p̄cepit rex seruīs suis ut cōprebenderēt baruch et hieremiā. dñs aut̄ abicōdit eos. Et dixit itēz dñs ad hieremiā. Scribe rursum in volumine oēs sermones q̄s cōbussit ioachīm. et superaddes plures. et p̄cis pue ea q̄ dicit dñs p̄tra ioachīm. Nō erit et eo q̄ sedeat sup̄ soluz dauid et cadauer eius p̄iciet ad estū p̄ diē: et ad gelu p̄ noctē. Non planget eū frater ve soror. nō plangent eū frater et soror. dicētes venō cōcrepabunt ei ve dñe. et ve iudye. Sepultura asini sepe lietur. putrefactus et proiectus extra portas hierusalem.

De nabuchodonosor et morte ioachīm.
Capitulum. xxxix.

Factum est autē

f in anno. viij. ioachīm ip̄e est quartus ann⁹ nabuchodonosor. ascēdit nabuchodonosor i iudeā et depopulabā eā. Rechabite aut̄ q̄ habitabāt i tabernaculo feor: sūab oīb⁹ timētes ascēderūt in hierlm̄ et saluaret anias suas. Et dixit dñs ad hieremiam. Vade et introduces oēs rechabitas in vnā exedrā thesaurorū iuxta domum dñi. Et introduxit eos in gazophylatiū filiorū enon et posuit coram eis ciphos et calices ple nos vini dicēs. Bibite vinū. Qui responde rūt. Nō bibem⁹: q̄ ionadab fili⁹ rechab patris nostri p̄cepit nobis dicēs. Nō bibentis vinum vos et vxores v̄re et filij vestri vsq; i sempiternū. domū nō edificabitis. sementē nō feretis. vineas nō plantabitis. in tabernaculis habitabitis cunctis dieb⁹ vt viuatis multis dieb⁹ sup̄ terrā i q̄ pegrinamini. Tūc aut̄ dñs ad hieremiā. Dic habitatorib⁹ hierusalē. hec dicit dñs. Nunqd̄ nō accipietis disciplinaz vt obedatis mihi sicut rechabite patri suo. Propterea inducā sup̄ vos mala q̄ locutus sum: de stirpe p̄o rechab nō deficiet vir itās

Regum quarti

i aspectu meo. Porro cū ascēdisset nabuchodonosor in hierlm cepit ioachim z ligauit eū et trahēbat secū in babylonē, et nobiles euz eo. In itinere vero iposuit ei nabuchodonosor tributū z remisit eū i hierlm, sed obsides traxit secū pueros de semine regio, danielēq; et tres pueros; et seruiuit ei ioachim tribu anis. Sed cū audisset q; rex egypti iterum pugnare uellet z nabuchodonosor; negauit ei tributū qd; pmiserat. Et ascendēs rex babylonis in hierlm sub iure federis intrauit eam. Sz cū intrasset fidē nō seruauit, sed iuuenes fortissimos qsq; occidit vna cū rege ioachim quē z aī muros i sepulcrū pūci iussit. Et qz nō seruauerūt ei fidē hostes, iō forte liber regū vocat eos latrunculos dicēs. Et immisit dñs in ioachim latrunculos chaldeoz z syrie, et moab, et amō vt disperderēt eū iuxta p̄bū dñi. Nā stigmata sūt inuenta in corpe occisi z legē, i. nomen idoli qd; colebat codonazer. Et cōstituit nabuchodonosor filiū eū regem ioachi equocū sz p̄i, dictū iechonā. Octo z decē annoz erat ioachim cū regre cepisset, et tribu tñ mētibz reguit z, x. diebz. Nā cū recepsisset nabuchodonosor, timuit ne ioachim memor ne cis paterne adhereret egyptijs z pugret aduersus eū, et iō redijt et obsedit hierlm. Sed ad vocē hieremie egressus ē ioachim ad euz cū rege z mfe eū. De domo regia circē duo milia, de pncipibz viris robustis, vij. milia artifices z inclusores mille, in sūma q̄s, x. milia. Inter q̄s erat mardocheus z ezechiel ad huc iuuenis de genere sacerdotū. Vides tñ ioseph? velle q; iā duos libros sc̄pserat o furo vrbis excidio q̄s reliq; in iudea. Isti qz spōse tradiderūt p̄prie dicti sūt trāsmigratio iude. Alij p̄o q; postea p violentias tracti sūt, p̄prie dicūt captiuitas iude. Ab hac trāsmigratiōe iude, i. ab. vij. āno regni nabuch. qdā inchoāt nūerare, x. ānos captiuitatis.

De sedechia.

Capitulu. XL.

Constituit na

buchodonosor regem in hierlm patriū ioachim mathaniā vt seruaret ei sub tributo: interposita religione iurandū: et mutato noīe vocauit eum sede-

chiam. Tricesimū primū etatis annū agebat sedechias cū regre cepisset, z, x. ānis; reguit i hierlm. z fecit malū corā dñō sic ioachim frater eū. Erat enī supb cogitans vt adhereret regi egyptioz z nō fuaret iusiurādū regi babylonis. Decipiebāt aut eū pseudo p̄phe dīcēs i. p̄mo babylonios vincēdos ab egyptijs. Lūg diceret ei hieremias vt spem poneret in dñō z nō i hoīe, dixit ad eū dñs. Descende in domū figuli z ibi audies p̄ba mea. Et descēdit. Et ip̄e figul? faciebat op? sup rotā: z dissipatū ē vas in manibz eū. et p̄terius fecit de eodē luto altez vas sic placuit i oculis eū. Et dixit dñs ad hieremiā. Dic domui iuda, hec dīc dñs. Nūq; sic facit figul? potero facere vob vt destruat et dissipat vos, z penitētes edificet z plantet. Factū est aut i anno iij. regni sedechie miserunt ad eū nūcios rex edō, rex moab, rex tyri, rex amon, rex sydonis petētes vt p̄ter federatū ynaniū tributa ne garēt regi babylonis. Et dixit dñs ad hieremiā. Fac tibi catenas ligneas, i. retortas, vj. z pones vnā i collo tuo, z alias qnq; dabis in man? nūcioz qnq; regū corā sedechia dicēs. Hec d. d. v. regibz et regi iuda. Ego feci terrā z dedi eā ei q; placuit i ocul? meis z nūc dedi oēs terras istas in manu nabuchodonosor serui mei. Vens aut z regnum q; nō seruiert ei: in gladio fame et peste visitabo sup eos. Nolite audire p̄ba p̄phetaz dicētiū vobis. Nō seruiert regibz babylonis ne pereatis cū eis. Et cū p̄p̄leset hieremias mādātū dñi corā sedechia: ananias, p̄pha de gabaon tulit catenā de collo hieremie z cōfregit eā dicēs. Hec d. d. Sic p̄fringā iugū regis babylōis de collo istarū gentiū p? duos ānos diez, et referri faciā oīa vasa dñi et reducā oēm trās migratiōz iude ad locū istū. Et ait hieremias Amen: sic faciat dñs, q. d. Idipm velle ego fieri possz. Verūtū audi anania. Nō misit te dñs z fecisti p̄fidere pplm istum in mēdacio. Propterea h anno moriet p? duos menses diez. Et mortu? ē ananias in āno illo mense vij. Nā h p̄dixerat hieremias in mēse q̄nto. Territ? aut sedechias ad mortē ananie misit nūcios i babylonē cū tributo. Et misit hieremias eplam i manibz nūcioz secreto ad oēm trāsmigratiōē iude dicēs. Hec dicit dñs. Edificate dom? z plātate ortos: ducate z tradite nuptiū, et q̄rite pacē ciuitatē ad quā trāsmigrare vos feci: et orate p ea deū, qz i pace

Historia libri

illius erit pax v^{ra}. Nō vos seducat pphete
q̄ in medio v^{ri} sūt: q̄ pmittūt vos in breui re
dituros, qz cū ceperint impleri in babilone
l^{re}. aut reducā vos ad locū v^{est}rū. Hec autē
dicit dñs ad achab filiū culie: et ad sedechiā
filiū maasie q̄ pphetāt vobis mendaciū. Tra
dam eos in manus regis babilonis et pecu
niet eos in oculis v^{ris}. Assumerē et eis maledi
ctio dicentiū. Donat te dñs sicut sedechiā. z
sicut achab: q̄s frigit rex babilonis in igne.
p eo q̄ fecerūt stulticiā i israel, et mechati sūt
in v^{ro}res amico^{rum} suoz. et locuti sūt verbū i
noīe meo qd nō mādāmi eis. Hos duos tra
dūt bebrei fuisse illos duos senes q̄s postea
diudicauit daniel. Hec obest q̄ d^r rex baby
lōis fuisse cū daniel dicat eos lapidatos. Co
uictos em tradiderūt regi ad penā q̄ noīe ig
nis significata est. Cūq̄ rediissent nūcū d ba
bylone: attulerūt l^{ras} ex p^{re} pseudo pphetaz
ad sacerdotes in hierusalē in hec v^{er}ba. Posu
it vos dñs in domo sua sup omne v^{irū} arre
pticiū z pphetancē vt mittatis eū in neruū
et in carcerē. z nūc q̄re nō increpatis hieremi
am q̄ dixit vobis. Edificate domos qz nō re
dibitis. Et legit sophontas epistolā corā se
dechiā in auribz hieremie. Et ait hieremias.
Hec dicit dñs. Sup eos q̄s trāsmigrare fe
ci visitabo verbū bonū vt reducam eos. sup
vos autē q̄ nō estis egressi cū eis immitā gla
dium z famē et pestē: et ponā vos q̄si sic ma
las q̄ comedi nō pūt. Quidit em dñs mihi si
gnū: et ecce duo calati pleni ficis positi sunt
an templū. Et dixit dñs ad me. Quid tu v^{is}
des hieremia. Et dixi. Ficus: sic bonas. bo
nas valde. et sic malas: malas valde. Et ait
dñs. Sicut ficus he bone. sic cognosca trā
migrationē quā emisi de loco isto: z reducam
eos i terrā hāc. Et sic ficus pessime: sic dabo
sedechiā z reliq̄s q̄ remanserūt in hac v^{er}be i
vexationē z obprobriū oībz regnis terre.

De laguncula testea.

Capitulum. XLII.

Dixit iterū do

e minus ad hieremiā. vade z accipe
lagunculā figuli testea z duces te
cum de senioribz sacerdotū: et de senioribus
ppli ad vallē filioz ennon q̄ est iuxta introitū
porte ficilis z cōteres lagunculā i ocul^{is} eoz
et dices. Hec dicit dñs. Sic p^{er}terā locū istū z
cinitatē hāc: nec vocabit^{ur} loc^{us} iste ampl^{ius} ro

phet z vallis filioz ennon: s; vallis occisiōis
Implebo em cū cadaueribz eo q̄ non sit ali^{us}
loc^{us} ad sepeliendū. Et venit hieremias de ro
phet z stetit i attrio dom^{us} dñi: z dixit ad oēm
pplm. Hec d. d. Ecce iducā sup hāc ciuitatē
vniuersa mala q̄ locut^{us} sū aduersus eā. Et i
dignat^{us} falsus sacerdos percussit hieremiā z mi
sit eū i neruū i porta bēthamin supiori i domo
dñi. Cūq̄ illuxisset in crastinū eduxit falsus
hieremiā de neruo. et dixit ad eū hieremias.
Nō falsus vocauit dñs nomē tuū s; pauore
vndiqz. Interpretat em falsus y^l falsor: oris nī
gredo. q. d. Nō hēbis oris nigredinē. i. p^{er}atē
ipcrādū iniqz: s; paues vndiqz captiu^{us} ducet^{ur}
i babilonē. z orauit hieremias ad dñm. Dñe
de^{us} exercitū q̄ vides renes et cor. videā v^{er}
tionē ex eis: tibi em reuelauit cām meā.

De prima obsidione hierusalem.

Capitulum. XLIII.

Uero in an

no q̄nto se
dechiā ipe
est ann^{us}. v. trāsmigratiōis ioachim
exorsus ē ezechiel ppheta i baby
lone ad captiuos postq̄ acceperāt eplāz hie
remie. Propheciā cū sic z daniel postea pfe
q̄mur p^{er} exciditū v^{er}bi: z obitū hieremie. Por
ro i pncipio ani. ix. sedechie nabuch. obsedit
hierosolymā qz negauerat ei sedechias tribu
tū. Et misit sedechias ad hieremiā falsur^{em} so
phoniā sacerdotē dicēs. Interroga p nob^{is}
dñm si forte faciat nobiscū misericōdiaz. et rñdit
hieremias. Hec d. d. Dabo sedechiā regē iu
da z fuos ei^{us}: z pplm ei^{us} i māu nabucho. rez
gis babilōis. z pcutiet eos i ore gladij z nō
flectet nec p^{er}iet neqz miserebit^{ur}. Et libere abun
labat hieremias i medio ppli eadem clamās
Porro rex egypti egressus ē de egypto cū ex
ercitū q̄si soluturus obsidionē hierlm z recess
sit rex babilōis a hierlm in occursum ei^{us}. z fu
gauit eū in ore gladij: z de syria coegit egre.
Cūq̄ discessisset nabuchodonosor a hierlm
illuserūt falsi pphē hieremie: et decipiebāt se
dechiā dicētes. Nō reuertent^{ur} babiloniū: sed
redibit trāsmigratio n^{ost}ra ad nos cū oībz va
sis dñi. Hieremias autē p^{er}ia his z vera pphē
tabat dicēs. Tradet sedechias i manu regis
babilonis: z loq̄ os ei^{us} cū ore ipius. et ocul^{is}
ei^{us} oculos ei^{us} videbūt. et i babilonē ducet se
dechiā. Impij s; dicebāt hieremiā a mente
excessisse. Porro hieremias strauit asinū vt
egredere^{et} ad anathoth vicū suū q̄. xx. stadij

Regum quarti

distat a hierusalē. Cūq̃ puenisset ad portam beniamin, custos porte ierlas apprehēdit eū dicens, Ad chaldeos pfugis. Et adduxit eū ad p̃ncipes, Qui cesus miserūt in carcerem q̃ erat i domo ionathe scribe. Et sedit ibi hieremias dieb; multis, et venit ad eū ananēl filiū sellū patriui sui ad vestibulū carceris et ait, Eme agrū meū q̃ est i anathot, tibi ei cōpetit hereditas tāq̃ p̃p̃inquozi. Et intellexit hieremias q̃ p̃bū dñi esset et emit agrū appēdens septē stateros et decē argenteos, et addibuit testes, et scripsit libzū possessiōis signatū et stipulanōes r̃ rata, et signa forinsec, et rescriptū libzū fecit aptū, et in oculis ananēl et testū dedit libzōs baruch dicēs, Sumē libzū em̃p̃iōis hūc signatū, et hūc libzū qui aptus est: et pone eos in vase fictili vt p̃mane re possint i dieb; multis, Nec ei dic dñs, Ad huc possidebūt z agri z vinee i terra ista de q̃ vos dicatis, qz deserta erit. Ecce ego p̃gregabo eos de vniuersis terris ad q̃s eieci eos ad locū istū, et habitabūt p̃fidenter et ferā cum eis pactū sempiternū.

De secūda obsidione hierusalē.

Capitulum. XLIII.

Quero anno no

p no sedechie, x. mense, x. die, luna. xxij, rediit nabuzardan p̃nceps exercit⁹ babilonis, et p̃ncipes nabuchonosor cū eo z circūdederūt hierlm, et extruxerunt in circūitu eius munitiōes, et clausa est ciuitas triū mētib; . Perterrit⁹ itaq; sedechias tulit hieremiā de carcere z interrogauit eū i domo sua secreto dicēs, Putāsne est fmo a dño: qz redierūt chaldei. Qui r̃ndit, In manu regis babilonis tradetis, Sz obsecro dñe mi rex ne remittas me in carcerē ionathe ne moriar ibi. Et p̃cepit rex vt traderet in vestibulū carceris: et vt daret ei tota panis q̃ndie excepto pulmēto donec p̃sumerent oēs panes de ciuitate, et clamabat hieremias i vestibulo carceris, Qui remāserint i ciuitate fame aut gladio p̃bunt, q̃ pfugerint ad hostes q̃dam mō morē declinabūt. Et p̃uenerūt p̃ncipes z seniores ciuitatis ad regē dicētes, Rogam⁹ te vt moriar hō iste, de industria em̃ dissoluit man⁹ viroz bellantiū. Plane mentit⁹ cū dicit Sedechias vinct⁹ ducet i babilonē, Ezechiel em̃ i babilone p̃phetauit dicēs, Sedechias nō vīdebit babilonē, Et dixit rex ad eos

Ecce ip̃e i manib; vris ē, nec em̃ fas est regē vob; q̃cōq; negare. Tulit it̃ hieremiā z depoſuerūt eū cū funib; in lacū helchie in q̃ n̄ erat aq̃ sz lutū: vt morte p̃p̃ia suffocar⁹ periret, et erat p̃pha i luto vsq; ad guttur: qd̃ erat ei a mari om̃i morte. Tūc ab demelech ethiops vir eunuch⁹ de domo regis secreto dixit ad regē, Peccare te fecerūt vni isti grauit̃, Qui r̃ndit, Tolle tecū, xxx. viros z leua p̃pham de lacu anq̃ moriat̃. Qui assūptis vris tulit p̃a nos veteres de domo regis q̃ cōputruerant et submisit eos in lacū p̃ funiculos z dixit ad hieremiā, Pone pannos veteres sub cubitu manū tuaz z sup funes, Quo facto eduxerūt eū de lacu, et vocauit eū rex secreto ad ostiū tertiu qd̃ erat i domo dñi z ait, Interrogō te ne abscondas a me aliqd̃, Qui r̃ndit, Si p̃siliū dederō tibi nō me audies: si aut nūcia uero tibi interfices me. Et iurauit ei rex dicēs, Vniū dñs nō occidā te: nec tradā te in man⁹ viroz q̃ q̃rūt aīaz tuā. Et ait hieremias, Si eris ad p̃ncipes babilōis salu⁹ eris tu et dom⁹ tua z ciuitas hec nō succēdet. Si non eris: ciuitas succēdet et tu cū domo tua n̄ effugies man⁹ eoz. Et ait rex, Facere qd̃ dicis: sz timeo p̃tribules q̃ trāſierūt ad chaldeos: ne forte accusēt me z tradar i man⁹ eoz z illudāt mibi. Et ait hieremias, Nō traderis. Tūc rex inq̃t, Null⁹ sciat p̃ba hec. Si q̃ſierit a te, qd̃ locut⁹ ē tibi rex dices, Prostrauit me corā rege ne reduceret me in carcerē.

De fuga sedechie capta vrbe.

Capitulum. XLIII.

Quero defecerūt

p victualia in ciuitate adeo vt mulieres comederent paruos suos ad mensuram palmi, sic cut legit i trenis hieremie. Capta est aut ciuitas, xij. āno regni sedechie, q̃rto mense ix. die mensis fm ioz scphū, et libzū regis fm hiere, vero, v. die aperta ē ciuitas circa mediā noctē, et sederūt p̃ncipes babilonij i porta media. Fugit aut sedechias cū oī do mo sua nocte: z p̃ncipes amici ei⁹ cū eo p̃ viam orti regis, Et ingressi sunt ad viā deserti. Nō cū nunciatū esset a quibusdā traditiōis

Quarto mense iunij capta ē ciuitas, sz miserūt nūcios ad regē i reblata qd̃ vellet fieri de vrbe, p̃inde serui morati sūt z in. vij. mēse destructa est.

Historia libri

principibus babilonis persecuti sunt eum diluculo et apprehenderunt eum in capto solitudinis hierichone. Plures autem principum dispersi sunt et recesserunt ab eo. Ipse quoque cum reliquis vincitum traxerunt ad regem babilonis in reblata. Qui locutus est cum eo iudicium dicens cum ingratus fuisset preceptis ab eo imperij. et non munificus hostilibus egisse et decierat se in deum. Et addidit. Magni deus hominis tua nequitia odio te tradidit mihi. Et occidit filios eius coram eo et sarata sumum sacerdotem: cuius filium isedech reservavit. Occiditque eunuchum qui erat super viros bellatores. et sopher principem exercitus qui probabat tirones: et viros duobus qui steterant coram rege. et tres de ianitoribus templi. et viros probatos de vulgo. vi. lxx. secundum hieremiam. Oculos quoque sedechie effudit et cecenis vixit eum ut adduceret in babilonem. et cum eo isedech. Et redierunt qui duxerunt eos in reblata ad exercitum hierusalem.

De incendio templi et vrbis et godolia.

Capitulum. XLV.

Bitur in vndeci

In primo anno sedechie. mense quarto. x. die mensis. ipse est annus. xix. nabucho. regis babilonis nabuzardan incedit domum domini et domum regis. et omnes domos hierusalem. et totum murum hierusalem per circuitum destruxit. et tulit omnia vasa domus domini. et columnas duas et mare encens. Et ligavit populum ut adduceret eum in babilonem. Et istiprie dicunt captivitas iude. Et tulit hieremiam de vestibulo carceris: de quo mandatum acceperat nabuzardan in hunc modum. Tolle illum et pone super eum oculos tuos: et ut voluerit facias ei. Tunc precepit terre godolia filium aicham ut pesseret pauperibus qui reliqui erant et agricolis et vinitoribus ut redderet singulis annis vectigalia regi babilonis. Sedit autem nabuzardan in roma: et trahabant ante eum catenati. Et tollens de medio eorum hieremiam dixit ad eum. Veni mecum in babilonem et honorabo te. Quod si displicet tibi. reside. Omnis terra in conspectu tuo est: habita apud godolia. et quocumque volueris vade. Et tradidit ei nabuzardan cibaria et munusculum et dimisit eum. Similiter et rehabitavit liberos abire dimisit. Sedit itaque hieremias et baruch notarius eius in medio populi qui relictus fuerat. Nabuzardan vero abiit in babilonem trahens secum captivitatem. Hic fuit exitus regni hebreorum. Et regnatum est secundum iose-

phum in eo annis quingentis et. clix. et mensibus sex. et diebus decem. Secundum librum quoque regum non plene quingentis. et fuerunt in eo reges a dauid viginti et vnus. Ab edificatioe quoque templi fluxerant anni. cccc. et. lxx. et menses sex et dies decem. Ab egressu autem populi ab egypto anni mille. et. clix. et menses. vij. et dies. x. Fuerunt autem in templo per successionem. xx. summi sacerdotes. a primo salomone quem instituit salomon versus ad patrem isedech quem interfecit rex babilonis.

De morte sedechie.

Capitulum. XLVI.

Viro nabucho

Per donosor cum intrasset babilonem cum triumpho: victimas solennes immolavit deis suis. et solentissimum cum omni populo decem diebus. Cumque recumberet ex hilaritate precepit rex ut adduceret sedechiam in medium. et aliqui de cantoribus templi cum eo qui psalleret coram convivibus in musicis instrumentis. et canerent hymnos de canticis syon. Bibeant autem vinum in vasibus domus domini. quia quidam nabucho. offeravit idolum. quedam quoque sibi reservavit. Cumque daretur psallentibus potus: clanculo precepit rex ut sedechie daretur potus laxativus. Et coram omnibus ignominiose laxatus est: et stridulum reduxerunt in carcerem. Qui nimio afflictus dolore post paucos dies mortuus est. Et audientes nabuchodonosor causam mortis eius extrahens eum de carcere cum honore regio sepeliit.

Incidentia.

In diebus sedechie factum est exterminium regni iudeorum. et exordium habuit quanta etas cuius anno secundo facta est solis defectio: quam Thales milesius previderat. In diebus captivitatis romanorum sextus rex. servus nobilis captime filius. tres menses vrbis addidit. quirinalem. biminalem. equilinum. Fossas circa muros duxit. cecidit romanorum civium primus instituit. Tandem occisus est a tarquinio superbo. postquam tarquinii filio. Eo tempore apud grecos. vij. sapientes sunt appellati. In hoc loco dignum ducimus interponere contrarietates de collatione annorum regum iuda et regum israel. et determinationes earum que nobis ocellis currerunt: ut tandem earum historiam expediatius prosequamur.

Sedatio contrarietatum.

Capitulum. XLVII.

De libro regum emer

Regum quarti

gant contrarietates de collatione annorum regum iuda et regum israel: quod quidam determinari possunt. Ubi vero non inueniunt determinatio, vicio scriptorum credimus hoc accidisse. quod in propriis nominibus et numeris sepe fallunt. Roboam et hieroboam primi coregnauerunt annis, xxij, alter in iudea: alter in israel. Post roboam cepit regnare abia filius eius in hierusalem. In, xxvij, anno ieroboam quod viginti duobus annis regnavit in israel, coregnauit abia ieroboam tribus annis, quod synodo dicitur dictum est hoc est duobus annis, et aliquid parte tertij quod erat vicesimus ieroboam. Et in reliqua parte anni eiusdem cepit regnare asa filius abia, et quadragesimo et vno anno regnavit in hierusalem. Anno secundo asa regnavit in israel nadab filius ieroboam duobus annis, et vno anno et aliquid parte secundi anni quod erat, xxvij, asa, et in hoc eodem anno zamri interfecit belia et regnavit per eo septem diebus. Quo mortuo diuisus est populus Pars quidam sequabatur tebni, altera sequabatur amri: et pualuit amri et regnavit, xxij, annis in israel. Hic notandum est quod pretio de regno inter amri et tebni duravit per tres annos et ultra, quod statim dicit scriptura quod amri cepit regnare, xxij, anno regni asa. Si ei mortuo zamri statim cepisset regnare amri cum electus fuit, regnare cepisset, xxvij, anno vel octavo regni asa. Veruntamen postea dicit scriptura cum cepisset regnare in hoc anno sue electionis, cum dicit filium eius achab cepisse regnare, xxvij, anno regni asa. Si enim duodecim annis regnavit amri: et inchoavit regnare, xxij, asa, et asa non nisi quadraginta et vno anno regnavit, palam est quod amri superuixit asa per vnum annum. Quomodo ergo achab succedens patri inchoavit regnare, xxvij, anno regni asa, quod sic solui potest. Quando scriptura dicit amri cepisse regnare, xxvij, anno asa: intelligendum est, quod tunc solus et super totum israel mortuo tebni cepit regnare. Non autem dicit regnasse cum, xxij, als, xxij, annis a, xxvij, anno asa numerat quoniam israel eum elegit in regem. Quod tempus extendit usque ad, xxvij, annum regni asa quoniam achab regnare cepit. Hinc insequens scriptura personat quod narrat iosaphat filium asa regnare cepisse quoniam

anno regni achab, quod fuit ultimus asa, quadragessimus, scilicet primus. Porro iosaphat regnavit in hierusalem, xxvj, annis, cuius anno, xxvj, ochozias filius achab cepit regnare in israel, et duobus annis regnavit. Hinc quod filium non habuit: frater eius ioram successit in regnum, et cepit regnare ioram in israel anno secundo ioram filij iosaphat. Sed quoniam si in anno, xxvj, iosaphat: quod, xxvj, annis regnavit ochozias cepit regnare: et duobus tamen annis regnavit, quod ioram frater eius anno secundo ioram filij iosaphat, et non potest, xxvij, vel, xix, anno iosaphat regnare cepit. Preterea in sequentibus statim subiungit scriptura, quod xxvij, vel, xix, anno iosaphat ioram filius achab regnavit. Hec contrarietas sic solui potest. Duo anni quibus regnare dicit ochozias illi sunt quibus solus et incolumis antequam per cancellos domus sue corruisset regnavit. Reliqui vero octo vel novem anni quibus eo languente frater eius ioram administratione regni agebat: non sibi sed fratri deputant. Unde in xxvij, anno regni iosaphat regnasse scribitur ioram, quod tunc regni administratione per fratre quod languebat suscepit. Scriptura vero quod dicit, quod ioram filius achab anno secundo ioram filij iosaphat regnavit: tempus quo solus defuncto iam fratre regnare cepit attendit. Et diversorum sane scripturarum prophetarum collecta est tractatus libri regum. Unde est quod alius aliud, et alius aliud finem rationum diversitatem initium inchoationis regni regum tam iuda quam israel assignavit. Ioram autem filius achab, xxvj, annis super israel regnavit. Illa igitur scriptura quod postea dicit quod anno quinto ioram filij achab regis israel regnavit ioram filius iosaphat regis iuda: tempus attendit quoniam per fratre adhuc vivente regnum administrare cepit. Porro ioram filius iosaphat triginta duorum annorum erat cum regnare cepisset: et octo annis regnavit in hierusalem, anno, xxvj, ioram filij achab regnavit ochozias filius ioram regis iuda. Viginti duorum annorum erat cum regnare cepisset: et vno anno regnavit in hierusalem. Quoniam in mediis codicibus habent ioram filium iosaphat viginti duorum annorum esse tamen cum regnare cepisset: quod stare non potest. Si enim viginti duorum annorum tamen esset cum regnare cepisset, et, vij, annis tamen regnavit, ergo tricenis erat cum mortuus esset filius eius: ei succedens iam, xxij, annorum erat, ergo quoniam cum genuit ioram, vij, annorum erat quod est impossibile. Tamen hebrei tradunt ioram filium iosaphat, xx, annis regnasse

Historia libri

et, xliij. vixisse, qđ videt 2 sanare illi lfe q̄ dicit
eū viginti duoz annoz esse cū regnare cepis-
set. Sed tū dicit solos octo ānos q̄b inno-
center vixit añq̄ suos fr̄es occidisset cōputa-
tos illi i regnū a septura. **W**ortuo ochozia
mī e^l atbalia. xj. annis regnavit i hierusalē
Eisdē sex annis cōregnauit ei hieu. q̄. xxvij.
annis regnū in israel. Anno. xij. hieu cepit
regē in hierlm ioas. z. xl. annis regnavit. **R**e-
gnauerūt 2 pariter ioas in iuda. et hieu i isrl
xxij. annis. Quibz finitis mortu⁹ est hieu. et
succellit ei in regnū ioachas fili⁹ eius. Incho-
ans regnare āno. xxij. ioas regis iuda. z. xvij.
annis regnū in israel. Sz q̄rit. si anno. xxij.
ioas ioachas cepit regnare. et annis. xvij. re-
gnauit. cū ioas. xl. tñ annis regnauerit. palā
est q̄ vsq̄ ad. xxxij. vel potius. xl. annū eius
regnauerit ioachas. Quod ergo statim in se-
quenti dicit scriptura. qz ioas filius ioachas
anno. xxxvij. ioas regis iuda regnare cepit.
Forte triennio viuere p̄e simul cū patre re-
gnauit. Forte scriptoz negligētia q̄ in nume-
ris sepe errat hanc difficultatē peperit. **A**n-
no scđo ioas regis israel regnavit amasias i
israel. xxij. annis. Ann⁹ secund⁹ ioas q̄ ama-
sias regnare cepit numerat. ex quo solus de-
functo patre regna-
uit. **U**ic aut amasias
as rex iuda postquā
mortuus est ioas rex
israel. xxv. annis. Et
hic orit̄ q̄stio. **S**up
dictū est q̄ amasias
anno scđo ioas regis israel regē inchoans
xxij. annis regnauerit. Ioas aut. xvij. annis
regnauit. Quindecim itaq̄ ānis simul regna-
uerūt. **W**ortuo itaq̄ ioas solū q̄tuordecim
anni sup̄fuerūt amasie. vel ad plus quindec-
cim. **F**orte errauit scriptoz ponēs. xxv. p̄ q̄r-
tuordecim. vel forte amasias viues delijt re-
gnare. et decem vel vndecim ānis vixit diu-
tius q̄ regnauit. **P**orro anno. xv. amasie re-
gnauit in israel ieroboā. xl. et vno anno. **S**i
mul itaq̄ regnauerūt amasias in iuda. iero-
boam i israel. ad plus. xv. annis. **Q**uid ē igit̄
qđ sequēs scriptura dicit. Quia. xxvij. anno
ieroboam regnavit ozias fili⁹ amasie in hie-
rusalē. **F**orte. xv. annis iuda sine rege fuit. qz
vt dicim⁹ amasias viues regnū dimisit. z ozi-
as adhuc puul⁹ regnare nō poterat. **W**or-
tuo p̄o patre cū. xvj. ellz annoz. et ieroboam

in israel vicefimū septimū annū regni sui in-
choasset regnare cepit in hierusalē. z quinq̄q̄
taduobz ānis regnavit. **P**orro anno. xxxvij.
ozie regis iude. regnavit zacharias fili⁹ iero-
boam in isrl sex mensibz. **E**t hic orit̄ questio.
Supra dictū est qz anno vicefimoseptimo
ieroboā regnavit in israel. qul cū q̄draginta z
vno anno regnavit. ozias regnare cepit. z. liij.
annis regnavit. **Q**uattuordecim itaq̄ annis
pariter regnauerūt ozias z ieroboā. cū iero-
boā post q̄draginta z vñ annū defuncto. si
statim zacharias filius e^l i regnū successisset
nō in. xxxvij. sed in decimoq̄nto anno regni
ozie regnare cepit. **A**ut igit̄ regnum isrl. xxij.
annis sine rege fuit. vel potius p̄ istos vigin-
tūres annos zacharias fili⁹ ieroboam regna-
uit. qul tamē illi qz pessime vixit. in regnū nō
sunt cōputati. **S**oli aut̄ sex menses quos cor-
rectius vixit i tricesimo octauo anno ozie illi
sūt cōputati. **I**n tricesimo at̄ nono āno ozie
sellū occiso. zacharias regnavit i isrl vno mē-
se. **E**odē anno manaben occidit sellum. z re-
gnauit in israel decē annis. **A**nno quinquā-
gesimo ozie phaccia filius manaben regna-
uit in israel duobz annis. **A**nno. liij. ozie pha-
cee filius romelie phaccia interfecit. z regna-
uit in israel viginā annis. **A**nno scđo phacee
regnauit ioathan in hierusalē. z sedecim ibi an-
nis regnavit. **Q**uindecim ergo annis ad mī-
nus simul regnerunt ioathan in iuda z pha-
cee in israel. **E**t annus qul fuit vltimus ioa-
than fuit phacee. xvij. z ita phacee regnavit
post ioathan tribz annis in quibz 2gregauit
ei achaz filius ioathan. **N**ō 2 legist̄ qz osee in-
terfecit phacee z regnavit p̄ eo vicefimū anno
ioathan filij ozie. ex illo tpe regij ioathā scri-
ptura nūerat. quo p̄i leproso cōregūit. **U**bi
aut̄ legist̄ qz anno scđo phacee regnavit z qz se-
decim annis regnauerit. **A**b illo tempore nu-
merat. quo solus mortuo p̄e regnavit. **P**or-
ro duodecimo anno achaz osee regnavit de-
cem annis in israel. **S**i ergo phacee z achaz
tribz tñ annis cōregnauerunt vt dictum est.
tūc quarto anno achaz occisus est phacee **E**t
si osee occisor eius non regnavit p̄ eo vsq̄ ad
duodecimū annū achaz. tūc regnū israel fuit
octo annis sine rege. **I**taq̄ p̄dictē 2trartetis
z alie si quas p̄termisim⁹ determinari poss-
sunt. vel p̄ sinodochē. vel qz quidā cū pat-
ribz regnauerūt anteq̄ soli regnaret. **U**el qz
regna qñqz sine rege fuerūt.

Thobie

Sequuntur tituli capitulorum in histo-
riam thobie,
De thobia. capi. j.
De morte godolie. ca. ij.
De descensu reliquiarū iude in egyptū z obi-
tu hieremie. ca. iij.
De captiuitate reliquiarū iude. ca. iij.

Incipit historia thobie.

Historia tho-

b bie exordium habuit in capti-
uitate decē tribuū quā fecit
salmanasar. Quo vero tpe
terminū habuerit nō satis
elucet. Videt em̄ fm̄ lram̄ historie thobias
vixisse post exēdiū hierusalē z incendiū tem-
pli. At em̄ in cantico suo. Hierusalē ciuitas
dei castigauit te dñs: bñdic dēū in secula se-
culorū vt reedificet tabernaculū suū in te. et
reuocet ad te oēs captiuos. In dieb̄ at̄ mor-
tis sue cū p̄diceret filijs de reditu captiuorū
ait. Terra deserta replebit̄: z dom⁹ dei q̄ i ca-
lūcia ē iterū reedificabit̄. Si p̄o attendam⁹
terminū vite thobie filiū thobie. fuit em̄ ter-
minus historie q̄ fuit ei termin⁹ vite nō inue-
niem⁹ historiā descēdisse ad plus vltra tpa
iosie. Ponam⁹ ei filiū cū p̄e captiuatū sexto
anno ezechie z anniculū esse. p̄c̄t. annis tñ
vixit. circa. xx. annū iosie mortu⁹ est. Hāc his-
toriā trāstulit hieronym⁹ de sermone chalz-
deorū in latinū ad petitionē cromacij z helio-
dori episcopoz. Hāc historiā iudei iter apo-
cryfa ponūt. Hieronym⁹ tñ in plogo suo dī-
cit inter agiographa
Qd si esset: tñ esset in
tertio ordine cano-
nis veteris testamē-
ti. s; qz de nullo ordi-
ne est dicem⁹. qz hie-
ronym⁹ diffus⁹ acce-
pit agiographa. vt in-
cluderet etiā apocri-
fa. z qv̄icina ē ligua
chaldeorū hebraico
sermoni. vt rurs⁹ lin-
gue peritū loquacē habēs hieronym⁹ qd qd
ille hebreis p̄bis exp̄ssit. latino fm̄one exp̄o-
suit sub breuit̄: et q̄si vni⁹ dici labore.

De thobia.

Capitulum. i.

Oratio thobi

as et tribu
neptalim fuit. Cūq; ceteri ad vi-
tulos aureos q̄s fecerat hierobo-
am t̄rent: ip̄e ascēdebat in hierlm̄ vt adoraret
deum israel. p̄mitiua et decimas fideliter of-
ferebat: ita vt in tertio anno p̄oselitis et ad
uenis omnē ministraret decimationem. et in
omnib; legē dei puer obseruabat. Fact⁹ aut̄
vtr̄ accepit sibi vxorem annā de tribu sua: et
suscepit ex ea filium quem nomie suo voca-
uit thobiam. Captus quidē cum vxore et fi-
lio habitauit in ninīue. z custodiuit aīaz suā
ne p̄aminaret in cibis gentiliū. sed et contri-
bules suos non custodientes se grauiter ar-
guebat. Et dedit illi dñs grām in oculis sal-
manasar. Qui dedit ei potestatem quocūq;
velleret ad captiuos. z circa eos facere que
cunq; voluisset. Cūq; ambularet per regio-
nem cū p̄captiuis. monita dñs salutis. des-
uenit in rages ciuitatē medorū: inuenitq; in
ea quendā p̄tribulem suū gabelū egentē et
reliq̄t ei sub tirographo decē talenta argen-
ti. q̄ habebat ex his in quib; a rege fuerat ho-
norat⁹. Doro aut̄ salmanasar cū filius ei⁹
sennacherib filios israel haberet exosos.
thobias cōsolabatur eos: z egenis ministra-
bat. Cūq; reuer⁹ esset sennacherib a iudea:
multitudine exercit⁹ nocte ab āgelo p̄cussa. fuy-
giēs manū dñi irat⁹ multos hebreoz fecit oc-
cidi: quoz corpora thobias sepeliebat. Qd
cū nunciatū esset regi tulit oēm substantiā ei⁹:
et eū iussit occidi. Thobias p̄o fugiens cum
vxore z filio latuit. qz multi diligebant eum
Post xlv. dies cū esset occisus rex a filijs suis
is. redijt thobias in domū suā: z restituta sūt
ei ablata. Porro in quodā die festo cū para-
tū esset prandiū apud thobiā: dixit filio suo.
Vade et adduc aliq̄s de tribu nostra timen-
tes deū vt comedāt nobiscū. Qui reuer⁹
nūciavit vni de hebreis iugulatū iacere in
platea. z exiliens thobias ieiun⁹ tulit ocul⁹
te corp⁹ in domū suā. et comedit panem in
luctu z tremore. et cū sol occubuis⁹ sepeliuit
illud. z arguebat eū p̄imi sui dicētes. Hui⁹
rei causa interfici iussus es: z iterum sepelis
mortuos. S; thobias magis timēs deū q̄
regē sepulture occisoz sollicit⁹ instabat. Lō-
nigrit aut̄ vt quadā die fatigatus a sepultura
domū rediens iactaret se iuxta parietē z ob-
dormiuit. z ex nido hirundinū calida sterco-

v

Historia libri

ra sup oculos eius inciderent et factus est cecus.
Hoc autem promissum deus fieri ad eius probationem: et
ad exemplum patientie in posterum. Nam et
in omnibus benedixit deum sicut beatus iob. et
proximos suos insultantes ei increpabat dicens
Nolite ita loqui: filii enim sanctorum sumus. et vi-
tam illam expectamus quam deus daturus est fide-
libus suis. Anna vero eius ibat ad terrinum
opus quotidie. et de labore manuum suarum
quod consequi poterat deferebat. Factum est autem
ut heu accipiens detulisset domum: cuius bala-
tum vir audiens ait. Videte ne furivus sit.
Ad hec frater vero respondit. Manifeste va-
na facta est spes tua. et elemosine tue perierunt.
Et ingemuit thobias cum lachrymis dicens. Et
nunc domine fili voluntate tua fac mecum. et prope
in pace recipi spiritum meum. Expedit ei mihi
mor magis quam vivere. Eadem die contigit ut
sara filia raguel in civitate medorum audiret
improperium ab una ancillara suarum quas
increpabat dicente sibi. Interfecit viros
tuos. numquam occidere me vis sicut occidisti
septem viros. Fuerat ei tradita. vij. viris. et de
monium nomine asmodens occidebat eos mor
ut ingressi sunt ad eam. Ascendit ergo sara in
per cubiculum domus sue et tribus diebus et no-
ctibus non manducans nec bibens. oratione pre-
stans aiebat. Peto domine deus patrum nostrorum ut de
vinculo improperii huius absolvas me aut
certe desuper terram eripias me. In illo tem-
pore exaudite sunt preces amborum in con-
spectu domini. et missus est angelus raphael
ut curaret eos. Igitur cum thobias putaret
se exaudiri ut moreretur dicebat ad filium
suum. Audi fili mi verba mea. et ea quasi sus-
damenta in corde tuo constitue. Cum mori-
ar sepelies me. et honorem habebis matris
tue dum vixeris. Opportunam circa me sepeli-
es eam. semper in mente habeto dominum filium
mihi et servam mandata eius. De substantia tua
fac elemosinas. quia elemosina ab omni pecca-
to liberat. et magnam prestat fiduciam coram
deo omnibus facientibus eam. Attende fili
mi ab omni fornicatione et a superbia a qua
sumpsit initium omnis perditio. Consilium a sap-
iente perage. a peccatoribus declina. Ver-
ces meretriciarum non maneat apud te. Noli ti-
mere fili mi quia pauperem vitam gerimus sed multa
bona habebimus si timuerimus deum. Preterea sci-
to quia dedi gabelo decem talenta argenti
ragel. cuius cirographum penes me habeo.

Perquire ergo tibi fidelem virum qui tecum eat salu-
na mercede sua ut restituas gabelo cirogra-
phum suum: et ipse restituet tibi depositum. Tunc
egressus thobias invenit iuvenem succinctum et
quasi ad iter paratum. Ignorans quod angelus dei esset
Cum accepisset ab eo quod omnem medorum regio-
nem novisset. et rages civitatem et gabelum habitam
tem in ea. intro duxit eum ad patrem suum: et salu-
tauit eum iuvenis dicens. Gaudium sit tibi semper.
qui ridit. Quale gaudium erit mihi qui lumen ce-
li non video. Qui iuvenis. Forti animo esto. in
primo est ut a deo cures. Et ait thobias.
Potens perducere filium meum ad gabelum. Qui
ridit. Ego ducam eum et reducam ad te. Cumque age-
ret thobias ab eo tribum eius. et domum et nomen:
ridit. Et filius israel ego sum: azarias ana-
nie magni filius. quod totum finem interpretationem
nominum verum erat. Erat enim de angelis videntibus
deum. et erat azarias. adiutor. et filius ana-
nie. glorie dei. Tunc paratis omnibus qui erant opus
in via: ambulaverunt ambo simul: et canis
secutus est eos. Pater autem flebat dicens
ad virum. Saculum senectutis nostre tulisti: numquam
esset pecunia illa. per quam misisti eum. sufficiebat
nobis paupertas nostra ut divitias computaremus
quia videbamus filium nostrum. Et ait thobias. Nos
li scire filii? nosse reuertetur ad nos saluus.
credo enim quod angelus dei bonus comites eum.
Porro illi duo prima mansione manserunt cir-
ca fluviu tigrim. Et cepit thobias ut la-
varet pedes suos: et piscis imanis egrediebatur
ut devoraret eum. et timens thobias clamavit
dicens. Domine invadit me. Et ait angelus. Appre-
hende branciam eius et trabe eum ad te. et extrahit
eum in sicco et palpitabat ante pedes eius. Sup-
er hunc locum dicit Beda. quod dum ipse in cruce le-
varet pedes suos qui ambulabat super terram: adue-
nit diabolus qui esset si quod peccati inveniret in eo
vultu. Pater transisset calicem hunc a me. Tunc dixit
angelus ad thobiam. Exentera pisce hunc et cor-
pus eius et fel et iecur repone tibi. valeret enim ad me-
dicamentum. Tunc thobias preter piscis assavit et
comederunt. preter hoc salisam secum tulit. Cumque sul-
pigeret ait thobias. Azaria frater quod remedium
habet quod de pisce fuari dixisti. Qui ridit. Partem
culi cordis super prunas posita fumo suo ex-
trahat omne genus demonum a viro vel muliere. nec
super his murari debemus. cum fumus cuiusdam arboris
aduste candem vim habere phibet. Cumque quis-
set thobias ubi maneret nocte illa. Ridit an-
gelus. Et hic raguel. proximus tuus habens filiam

Thobie

vnica q̄ debet tibi cū omni substantia eī. Et ait thobias, Audio q̄ tradita est vris septē et occisi sūt a demone. Et rēdit angel⁹. Noli timere, sup petulātes ⁊ deū nō timētes potestātē demonū h̄z. Tu autē cū acceperis eam trib⁹ dieb⁹ p̄nebis ab ea, et de nocte vacabis ambo orōnib⁹. Prima nocte incēso iecoꝝ re piscas p̄cib⁹ vris fugabit demoniū. Scōa nocte in copulandō scōꝝ p̄tarcharū admittis et pudiciē patriarcharū admittat vos. Tertia nocte benedictionē cōsequeris vt fili⁹ p̄crent et vobis sani ⁊ incolumes. Hanc benedictionē p̄stabat vel sacerdos vel aliq̄s maior inter eos vīcē sacerdotis gerēs. Quarta nocte accipies eā cū timore dei: amore fili⁹ hōꝝ magis q̄ libidie ducit vt in semie abrahe benedictionē in filiis cōsequaris. Tandem iugressi sunt ad raguel. Cūq̄ diceret raguel vxori sue, q̄s similitudinē esse iuuenē hunc thobie cōfobzino suo. dixit ad eū angel⁹. Hic est filius illi⁹. Et letatus ē raguel: ⁊ instaurauit cōuiuīū. Tūc ait thobias, Nō manducabo neq̄ bibā nisi p̄us petitionē meā cōfirmet: et p̄mittas mihi dare sara filiā tuā. Quo audito: expauit raguel, et hesitanti de responso dixit ei angel⁹. Noli timere dare eā sibi cōiugem, huic enī debet: et p̄pterea ali⁹ nō potuit habere eā. Tūc ait raguel, Scio qm̄ a deo vēstī: et q̄ exaudiuit dñs p̄ces et lachrymas meas vt iungeret hec filiā mea cognationi sue s̄m legē moysi. Et apprehendēs p̄ dexte rā filie tradidit eā dextre thobie dicēs, De patrū nostrorū sit vobiscū ⁊ cōiungat vos ⁊ impleat benedictionē suā in vobis. Et fecerūt p̄scriptionē iugij: ⁊ comederūt bñdicētes deū. Post cenā vero introduxerūt iuuenem in cubiculū virginis et p̄tulit thobias de casside suo p̄te iecoris et posuit sup p̄uinas. Tūc raphael apprehēdit demoniū ⁊ religauit illō in desertū supioris egypti. Tūc thobias ait ad virginē, Sara: deprecemur deū hodie ⁊ cras et secūdo, ⁊ tertio die cras. Hīs enī tribus noctib⁹ iungimur deo: q̄ta nocte in nostro erim⁹ cōiugio: fili⁹ enī scōꝝ sum⁹, nō possumus ita iungi sicut et gentes q̄ ignorant deū. Et orauerūt ambo dicētes simul. Miserere nobis dñe deus patrū nostrorū miserere nobis et cōfenescam⁹ ambo pariter sani. Porro circa pullos: canē fecit raguel parari sepulcrū vt sepeliret eum

pr̄m̄q̄ illucesceret: et misit vnam de ancillis ad videndū si iam obisset. Que reuersa nūc clauit eos incolumes esse ⁊ secū pariter dormientes. Et lauauerūt oēs deū: et repleuerunt serui foveā quā fecerāt pr̄m̄q̄ illucesceret. et parauerūt solēne p̄uiuū oib⁹ vicinis ⁊ amicis suis. Et adiurauit raguel thobiā vt duas hebdomadas maneret apud eū: et dedit ei mediā partem omnīū que possidebat: faciens scripturā vt reliqua pars que supererat p̄ obitū suū deueniret ad thobiā. Tūc ait thobias ad angelū quem hominē estimabat. Saria frater tu noli q̄s grauis sit mora nostra parentib⁹ meis: obsecro vt eas ad gabelum et reddes ei cyrographū suū et recipies ab eo pecuniā: et monebis eum venire ad nuptias. Tūc assumens raphael quattuor de seruis raguelis et duos camelos vēit ad gabelū. et recepta pecunia duxit eum secum ad nuptias. Et ingressus gabelus inuenit eos discumbētes: et benedixit eis. Cūq̄ oēs dixissent amen: cū timore dñi nuptiarū cōuiuīum exercebāt. Porro cum thobias moras faceret in nuptijs sollicit⁹ erat p̄ eo pater ei⁹ q̄ ad diem terminatā nō redierat. mater vero lachrymis irremediabilib⁹ flebat dicēs. Heu me fili mī: vt quid te misimus pegrinari: lumen oculorū nostrorū et baculū senectutis nostre. Vir autē eius cōsolabatur eā. Porro raguel dicebat ad generū suū, mane hic ⁊ ego mittā nunciū salutis tue ad patrē tuum. Cūq̄ ille nō acquiesceret: tradidit ei saram et dimidiū substantie sue in pueris. in puellis. in pecudibus. in camelis. in vaccis. in pecunia multa. Parētes vero monuerūt filiā suā honorare socrū suā. diligere maritū. regere familiā. gubernare domū. scipam irrephebā sibilem exhibere. Cūq̄ reuenterent venerunt ad carrā q̄ est in medio itinere. et ait angelus ad thobiā. Precedamus nos duo et sequentur nos lento gradu vxor tua et familia cum animalib⁹. et tolle tecū de felle piscis et linis es ex eo oculos patris tui: et recipiet vīsum. Porro anna sedebat secus viā q̄tidie in supercilio montis vñ respicere p̄terat de longinquo. Et cognoscēs a longe filiū suū venientem: cucurrit ad virū suū dicēs. Ecce filius tu⁹ venit. Canis q̄s q̄ simul fuerat i via p̄cucurrit et quasi nunci⁹ blandimēto caude gaudebat. Tūc exurgens cecus data manu puero: p̄cessit obuiam filio suo: ⁊ osculantes

Historia libri

filium p̄ gaudio fleuerūt. Cūq; adorassent deum cōsederūt. Tunc thobias de felle piscis liniuit oculos patris. et sustinuit quasi per di midiam horam. et cepit egredi albugo de oculis eius quasi membranū oui. Quod ap̄prehendēs thobias traxit ab oculis ei⁹. Itaq; visum recepit. et glorificabāt oēs deū. Et ait thobias. Bñdico te de⁹ israel: qm̄ castigasti me et sanasti me: et ecce video thobiaz filiū meū. Ingressa est et post septē dies sara vxor ei⁹ cū omī substantia sua et pecunia quā receperat a gabelo. et cōuenerūt cōtribules et vicini ad thobiā. et cōgratulabant ei p̄ septē dies epulantes cum gaudio. Cūq; narrasset thobias patri suo p̄ ordinē bona q̄ fecerat ei angelus in via. tulerūt angelū in partē rogātes vt dignaret dīmidia partē oīm q̄ attulerant: acceptā habere. Tunc dixit eis āgel⁹ oculte. Bñdicite deū celi: et corā oīb; cōfitemini ei. qz fecit vobiscū misericordiā suā. Et em̄ sacramentū regis abscondere bonū est. opera autē dei reuelare et cōfiteri honorificū est. Nō abscondā a vobis sermonē occultū. Bona ē oratio cū ieiunio et elemosyna. Cū orabas et derelinquebas prandii: et abscodebas mortuos p̄ diē. et nocte sepellebas: ego obtuli orationē tuā dño. et qz acceptus eras ei necesse erat vt tēptatio p̄baret te. et misit me dñs vt curarē te: et sara vxorē filij tui a demōio liberarē. Ego em̄ sū raphael angel⁹ vñ⁹ et septē. id est et vniuersis q̄ astamus ante dñm. Qui cum audissent: trementes ceciderūt in facies suas. Et ait angelus. Pax vobis. nolite time re. Cum essem vobiscū videbar et necessitas te vobiscū manducare et bibere: sed ego cibo inuisibili et potu vroz q̄ ab hominib; videri nō pōt. Tempus est vt reuertar ad eū q̄ misit me. Et hec dicēs ab aspectu eoz ablat⁹ est. Tūc p̄strati p̄ tres horas in facies suas bñdixerūt deum: et ecurgentēs narrauerunt oīa mirabilia eius. Aperitq; thobias senior os suum bñdixit dñm et dixit. Magnus es dñe in eternū: qm̄ flagellas et saluas. deducis ad inferos et reducis. Nō est q̄ effugiat manū tuā. Et hortatus ē in hoc cantico hierusalem et captiui populū dei: vt exēplo sui cōuerterentur ad dñm. et facerēt iusticiā corā eo: et crederēt q̄ cum eis faceret miscōiaz. Et p̄phetauit de hierusalē dicēs. Omnes fines terre adorabunt te. Nationes et longinquo ad te veniēt: et munera deferētes adorabunt

dominū in te. Quod mystice de tēpore gratie dictū esse ex hīs q̄ sequūtur apparet. Porro te hierusalē et saphiro et smaragdo edificabuntur et p̄ ricos eius alleluia cantabuntur. Erat autē thobias. lxx. annorū quādo lumē amisit. sexagenarius vero illud recepit. et postea vixit annis. lxx. et vidit filios nepotū suorum. et cōpleuit annos centum et duodecim. Glosa tñ de mysterio videtur velle eū post q̄ illuminatus est. xlii. annis supuixisse. Reserēs quasi mystice. xl. ad labores abstinentie duos vero ad dilectionē dei et p̄mi. Cūq; videret obitū sibi imminere: vocauit filiū suū ad se et septem filios eius: dixitq; eis. Prope erit intentus in nīnue. Video quia iniquitas eius finē dabit ei. Non em̄ excidet verbum dei: et fratres nostri q̄ dispersi sunt a terra israel reuertent ad eam et replebit. Dom⁹ dei q̄ in ea incensa est iterū recedificabit. Hoc tñ magis videtur p̄phetali certitudine p̄ verba p̄teriti tēporis p̄dixisse q̄ re gestam narrasse. Adhuc enim stabat hierusalem et templum in ea. Cūq; monuisset eos de dilectione dei et timore et elemosynis faciēdis: et vt ipsi eadē mandarēt filiis suis: addidit. Vos autē nolite manere hic. sed quacūq; die sepeliertis matrē vestrā circa me in vno sepulcro: ex eo dirigite gressus vroz vt eas hic. Et mortu⁹ ē thobias et postmodū vxor eius. Et abscēssit thobias et ninue uenit vxorē suā et filios et nepotib; et reuersus est ad soceros suos. Et inuenit eos in bona senectute: et curā eoz gessit. et clausit oculos eoz raguelis scz et anne. Et notādū q̄ in sacra scriptura q̄nq; dicunt anne. Water samuelis. vxor thobie. vxor raguel. mater be. marie p̄glis. et anna p̄phenisa. Mortuus est et thobias minor cōpletis annis. xcix. et sepelierūt eū oīs cognatio eius: et oīs generatio eius. In sancta em̄ cōuersatione p̄mansit: ita vt accept⁹ esset tam deo q̄ hominib;. Nūc ad historiā captiuitatis hierusalē reuertemur. et post historiā iudith et bēster locis suis explicabim⁹.

De morte godolie.

Capitulum. ii.

Actum est autē

f cum p̄fecisset rex babilonis godoliam reliquīs terre venerūt ad eū oēs q̄ euaserāt manus hostiū: et inter finitimas gētes latuerāt. vñ quibuscūq; latibulis

Danielis

saluauerāt animas suas, Multi q̄ de decē tribubz q̄bz gravis erat cohabitatio samari-
tanorū, Fuerūt etiā inter eos quidā de p̄nci-
pibz terre iohanna fili⁹ caree, sarcias, et iecho-
nias, Et dixit godolias ad eos, Nolite time-
re habitare in terra et seruire regi babilonis:
et bñ erit vobis, Ego habito in masphat et
respōdeā p̄cepto chaldeorū q̄ mittēt ad nos:
et in nullo vos grauemini, Cūqz hoc iuras-
mento firmasset dimisit eos ad puincie loca
q̄ q̄sqz sibi delegisset, Porro de genere regio
erat q̄dā ismael vīr malign⁹, Qui dū obside-
retur iherusalē ad regē euasit amonitarū et
ibi morabatur, Et ait iohanna fili⁹ caree ad go-
doliā secreto, scito qz ismael insidiat aīe tue:
inuidēs tibi dominū terre, Vel rex amoni-
tarū mittet eum pcutere animā tuā et occu-
pet terrā desolatā, Ibo ergo et percutiā isma-
el nullo sciēte ne interficiat te: et dissipentur
et pereāt reliquie iuda, Et ait godolias, Nō
facies verbū hoc et occidas vīrū innocentē,
Nō enī verisimile ē vt ī tali desolatiōe h̄mōi
maliciā exerceat, Et factū est in mēse septi-
mo eiusdē anni venit ismael et decē vīri cum
eo ad godoliā in masphat: et splēdide susce-
pit eos, Cūqz post prandīū versūs essz godo-
lias in soporē et cōiūne percussit eos ismael, et
egressus p noctē inueos q̄ erāt in ciuitate et
quosdā milites q̄ erāt a babilonijs derelicti
trucidauit et p̄iecit cadauera eorū in lacū quē
fecit rex asa ppter baasa regē israel, Altera p̄o-
die cū muneribz veniebāt de puincia, lxxx, vi-
ri ad godoliā: et egressus est ismael in occur-
sum eorū dicēs, Intrate ad godoliā, Quibus
ingressis occidit eos ismael p̄ter decē q̄ dice-
rūt ei, parce nobis: qz thesauros habemus ī
agro frumētū, vini et ordē, olei et mellis: et da-
bimus eos tibi, et recesserūt ab eo, Tunc is-
mael duxit captiuas reliquias populi q̄ erat
in masphat, filias q̄z regis q̄s p̄mendaucrat
nabuzardā godolie, Qd cū audisset iohāna
fili⁹ caree: assumptis vīris īsecut⁹ est ismael
et inuenit eū ad aq̄s q̄ sunt ī gabaon: et fugit
ismael a facie ei⁹ cū octo vīris, et reduxit io-
hanna captiuos et p̄dā quā duxerat ismael,
De descensu reliquiarum inde in egyptū,
et obsidē hieremie,

Capitulum. iiii.

Et cōuenerunt
oēs reliquie iuda ad hieremiā a

paruo vsqz ad magnū, Disponebāt enī fuge-
re in egyptū timētes ne occiderēt a chaldeis
p morte godolie, Et dixerūt ad p̄phetā, Quia
p nobis deū vt indicet nobis verbū qd faci-
ciemus: et quicqd dixerit nobis p os tuū fa-
ciemus, Post dies septē factū est verbū dñi
ad hieremiā: et cōuocans vniuersū popu-
lū ait, Hec dicit dñs, Si manseritis ī ter-
ra hac plantabo vos et nō euellā, Jā enī pla-
catus sum sup malū qd feci vobis, Nolite
timere a facie regis babilonis, qz ego vobis
scum sum, Sin autē descenderitis in egyptū
vt ibi habitetis: gladius nabuchodonosor
quē formidatis ibi cōprehendat vos: et pibi-
tis gladio fame et peste, Et nō audierūt hie-
remiam sed dixerūt: mentis, nō misit te dñs
sed baruch incitat te aduersus nos et tradat
nos in manus chaldeorū, Et descenderunt
omnes cū mulieribz et paruulis et oīi sub-
stātia sua in egyptū, et duxerūt secū hieremiā
et baruch: et desolata est terra, et sabbatiza-
uit multis ānis sic p̄dixerat hieremias, Nō
enī trāstulit in eā rex
babilonis colonos:
sicut fecerat rex assy-
riorū in terraz israel,
et habitauerunt reli-
quie iuda in egypto
in magdalo et in ta-
phnis et ī memphis
et in terra phatures
et ē nomen regis a q̄
illa ps egypti sic de-
notata est, Et factus
est fimo dñi ad hie-
miā ī taphnis dicēs
Summe lapides grā-
des et absconde eos in
cripta q̄ est sub mu-
ro latericeo ī porta dom⁹ pharaonis et dice-
ad inueos, Hec dicit dñs, Ecce ego assumā
seruū meū nabuchodonosor et ponā thro-
nū ei⁹ sup lapides istos: et pcutiet terrā egypti
et pibitis vos cū egyptijs, Porro mulieres
hebreorū sacrificabāt dijs aliēis: et regine ce-
li lune scz vel inuoni vel berecincie offerebāt
placetas et libamina, Cūqz argueret eas hie-
remias dixerunt, Nunqd sine vīris nris hec
fecim⁹, Cūqz ad viros durius loqueret dixe-
runt, Quādo fecim⁹ hec in vrbibz iuda satū-
rati sum⁹ panibz et bene erat nobis, Et q̄ autē

Triplix destructa ē
et tribz vicibz iherusa-
lem, Primo p trāsmi-
grationē ioachi et eo-
rū q̄ secū transmigra-
uerāt, Secōdo p capti-
uitatē sedechie et tem-
pli destructionē, Ter-
tio per desolationem
quando solitaria res-
licta est: reliquijs in
egyptū descendētibz,
Quarta fuit vastatio
terre q̄ tria p̄missa p̄-
cedebat,

Historia libri

cessauim⁹ indigem⁹ oib⁹ et gladio et fame
 sumpti sum⁹. Et rādie hieremias. Hec dīc
 dñs. Ego iuravi in noīe meo magno. q^o om
 nes vīri iuda q^o sūt in terra egypti gladio et fa
 me pibūt donec penit⁹ cōsumant. Et iurre
 xit ppls aduer⁹ hieremiā et lapidauit eū la
 pidibus q^os absconderat sub muro latenceo
 Egypti p^o honoraucrūt pphētā sepelientes
 eū iuxta tumulū regū: memores beneficiorū
 q^o pstitērat egypto. Oratione ei sua fugauer
 rat aspides et belias aq^oz. quas greci coco
 drillōs vocant. quib⁹ pri⁹ egyptus iseltabat⁹
 Tradūt etiā qdā q^o adhuc de pulvere eiusdē
 loci aspidū pculsura sanat: et fugantur coco
 drilli. De eodē alt epiphani⁹. Audiuimus a
 vīris seniorib⁹ q^o ex senioz antigoni et ptolo
 mei stirpe descēderāt q^o alexāder macedo ve
 ntens ad sepulcrū pphete: et cognoscens loci
 mysteriū trāstulit ipm in alexandriā et sepeli
 uit gloriose. et extūc a terra illa phibiti sunt
 cocodrilli et aspides penit⁹. Hā et idē alexan
 der prius introduxerat illuc serpētes qdā q^o
 vīce marfozū aspides fugabāt s⁹ nō poterāt
 eas penit⁹ extirpare. q^os q^o ab argis pelopo
 niū aduēxerat argones noīauit. Hic ē hieremias
 q^o regib⁹ egypti signū dedit q^o eoz idō
 la eueri oporteret cū pgo pareret. Alii et sa
 cerdotes eoz i secreto tēpli loco imaginē vir
 ginis et pueri statuētes adorabant. Dū vero
 ptolome⁹ rex interrogaret eos q^o hec facerēt
 rōne: dixerūt paterne traditiōis eē mysteriū
 qdā a scō ppheta acceperāt maiores: et crede
 bāt in rebo ita fore venturū. Hic est hieremi
 as q^o templū euerendū pnosces. arcam testa
 mēti cū his que in ea erant tulit: et pabo suis
 eā absoz: ben fecit in petra. petra vero digito
 designās: nomē dei tetragrammaton impisit
 Et factū est sigillū in similitudinē sculpture
 q^o ferro cauāt: et ipm dñi nomē nubis opeti
 mento ita celatū est vt extūc nec locū q^os res
 cognoscere queat. nec ipm nomē legere vsq^o
 in hūc diē et vsq^o in finē. Et pstine figure in
 star illic sepe nubes vt ignis fit nocturno rē
 pore eo q^o gloria dei ab ei⁹ lege non desinat.
 Est autē petra illa in heremi terra inter duos
 mōtes in qbo iacēt moyses et aaron. Dicitq^o
 hieremias pntib⁹. Dñs ex syon recessit ad ce
 los: inde rursus i stute vēturus. et erit signū
 pntic ei⁹ qñ vniuersē gētes adoraueit lignū.
 Dicitq^o q^o hāc arcā nemo pter aarō pducere
 poterit: et tabulas q^o in ea sūt null⁹ aperiet sa

cerdotum. nullusq^o pphetarū nisi electus dei
 moyses. et in pma i clurrectōe in futuro qñ
 mortui resurgēt pma resurget hecarca: et qñ
 bit de petra. et ponet in mote syon. et oēs san
 cti pgregabunt ad eā regressum dñi sustinē
 tes: et aduersarium q^o eos quēsiur⁹ est interi
 mere fugientes.

De captiuitate reliquiarum iude.

Capitulum. III.

ſcctum est post

f mortē hieremie āno qūto euerſio
 ni hierlin ipē ē viceſimūſterū⁹ res
 gni nabuchodonosor: deſcēdit nabuchodo
 nosor in ſyriā inferiozē et obtinuit eā. 23. oas
 bitas q^oz et amonitas ſubiugauit ſibi. Et tan
 dem intrauit i egyptū eāq^o ſubierte: et reges
 q^o tūc erat in ea occidit: aliiq^o i ea pſtituēs. de
 nuo iudeos captiuos duxit in babylonē. Et
 ab hac vltima captiuitate reliquiaz iude q^o
 dā numerāt. lxx. ānos vsq^o ad ſecundū annū
 darij filij iſthaspis. Hāc etiā captiuitatē reli
 q^oarū pduxerat ezechiel in chaldeā: de q^o mō p
 ſequētes alii⁹ ordiuntur.

Sequitur historia Ezechielis.

Historia de ezechiele ppheta.	ca. j.
De eleuatione et visione ezechielis.	ca. ij.
De comemoratione hierusalē.	ca. iij.
De cōsolatione hierusalē.	ca. iij.
De resurrectione mortuoz.	ca. v.
Ex facta est manus domini super ezechielē.	ca. v.
capitulum	vi.

Historia de ezechiele propheta.

Capitulum. I.

ezechiel pro

e ra cyfare fuit fili⁹ buzi de genere
 sacerdotū. Hic in babylonē du
 ctus est cū ioachim et matre ei⁹:
 cū danielē et imbro pueri. Hic habitabat iuxta
 fluuiū chobar. Factū est autē in. xxx. anno nō
 solū erat is⁹. sed a. xviij. anno ioseph qñ inuē
 tus est deuteronomi⁹ in tēplo in qūto anno
 transmigrationis. in qūto mēse. in qūta diē mē
 sis exortus est ppheta ezechiel ad cōcapti
 uos ppter causas hmoi. legerāt in epla hierē
 mie p. lxx. annos duraturā captiuitatē: et fle
 bant p exilij plangatione. Preterea murmu
 rabāt aduersus dñm q^o fraudulēter eos ele
 cisset. Dixerat enī p os hieremie remanētes

Ezechielis

in hierusalē perituros: eis ꝑo q̄ se traderet ser-
uo suo nabuchodonosor bona pollicebat.
Nūc at̄ in ꝑtrariū res relapsa erat. Florebāt
enī q̄ remanserāt r̄ ip̄i iugo seruitutis ꝑmebā-
tur. Erāt q̄ inter eos q̄ dicerēt q̄ dū fuerāt
militie celi oibz bonis abundabāt, ex q̄ ꝑo ces-
sauerāt perierāt gladio fame r̄ peste. Ad hec
ꝑphetabat ezechiel euerfione vrbis et templi
incendiū imminere: et eos q̄ remanserāt i vrbē
be fame perituros r̄ extra vrbē gladio. Eos
aut̄ q̄ vni traheret granē passuros seruitu-
tem: ip̄os aut̄ i pace r̄ q̄si libera seruitute mā-
furos. Ut aut̄ auctoritate ꝑberet ei de ꝑo ꝑstē-
dit ei q̄sdā vñsōes, similitudinē scz hoīs, leo-
nis, et vituli, et aq̄le, nō solū ad ꝑfigurandū
euāgelistas: sed vt ostēderet deū israel dñm
esse totū creaturę ꝑ hec digniora oēm intelli-
ges creaturā. Homo enī ꝑest ceteris aiantibz,
aq̄la rex est auiū, leo ferarū, bos iumentorū.
Sub animalibz ꝑo vidit rotā in medio rote
vt ostēderet circūuolutionē oīm elementorū
in dñi esse ꝑtate, et sup̄ hec vidit firmamentū
coloris saphirini, et sup̄ firmamentū erat si-
militudo throni, et sup̄ thronū similitudo q̄-
si aspectus hoīs. Et ait dñs ad eū, Fili hoīs
mitto te ad filios israel: q̄ dom⁹ exasperans
est, si forte audiātz quiescāt et sciāt: q̄ ꝑpheta
fuerit in medio eorū. Et ecce manus missa ad
eum in qua erat liber scriptus intus et foris,
et scripta erant in eo lamentatiōes et carmen
et ve. Et ait dom⁹, Comede volumē istud
quia dedi verba mea in ore tuo. Et iuit ꝑphe-
ta ad trāsmigrationē iuxta fluuiū chobar
ad aceruū nouarū frugū: et sedens in medio
eorū posuit coram eis laterē r̄ descripsit in eo
ciuitatē hierusalē: r̄ obfationē aduersus eaz,
et munitiones r̄ aggerē et castra et arietes in
giro, et anteposuit sarraginē ferreā oculis su-
is ne videret eos: et ait, Sic obfirmavit dñs
faciem suam ad hierusalē ne videat eā et ob-
sicebit eam. Signū est domui israel, Et q̄
in hierusalē erant multi de decē tribubz q̄ ad
eos cōfugerāt: etiā de eis locutus est dñs ad
eū, Fili hoīs sume tibi frumentū et ordeū, et
fabā, et lentē, et milū, et viciam: et facies tibi
panē de eis subincinctū in pōdere, r̄ statez
et openes illū in oculis eorū ad coquendum
stercore humano. Cūqz hec abhorreret ꝑpha
cōcessit ei finū boum ꝑ stercore hūano, et di-
ces ad eos, Sic comedēt filij israel panē suū
pollutū inter gentes ad quas eijciā eos, Dī-

xitqz iterū dñs ad eū, Summe tibi gladiū ras-
dentē pilos, i nouacula, r̄ duces illū ꝑ caput
tuū r̄ barbā: et tertiā ꝑtē pilorū cōbures igni
in medio eorū, et tertiā ꝑtē ꝑades gladio i cir-
cumitu, r̄ tertiā ꝑtē disperges in ventū. Hec
enī dicit dñs ad hierlm, Tertiā ꝑs tui fame
moriēt, et peste i medio tui, r̄ tertiā ꝑs tui gla-
dio caderē i circumitu tuo, tertiā vero ꝑtē i oēm
ventū dispergam.

De eleuandō et vñsione ezechielis,

Capitulum. II.

ſelectum est autē

f in anno sexto, in sexto mēse, in q̄n-
ta die mēsis leuauit spūs ꝑphetam
inter celū r̄ terrā et adduxit eū in hierlm i vi-
sione dei. Et vidit ab aq̄lone in introitu por-
te idolū baal, et ingressus vidit vniuersa ido-
la dom⁹ isrl depicta in circumitu ꝑ rotū, et, lxx,
viri d̄ senioribz stabāt et iechonias sacerdos
cū eis, et vnusqzqz habebat thuribulū i ma-
nu sua: r̄ vapor nebule de thure cōfurgebat.
Et ingressus ꝑ ostiū porte ad aq̄lonē vidit
mulieres plāgētes thamur mortuū, i adonidē
et laudātes redimū, r̄ vidit inter vestibulū
et altare, xxx, viros habētes dorſa ad rēplū
et adorātes ad ortū

solis, Et dixit dom⁹
nus ad eū, Vidisti fi-
li hoīs q̄ faciūt, num-
qd̄ leue est h̄, Ecce fa-
ciā eis in furore: nec
parcet eis ocul⁹ me⁹.
Et ecce securrī venie-
bāt habētes vasa in-
terit⁹ in manibz suis, et erat vir i medio eorū
vestit⁹ lineis, et atramentariū septoris ad re-
nes eius, Et dixit dñs ad eū, Trāsi ꝑ mediā
ciuitatē et signa thau super frontes viroz ge-
mentium et dolentiū de abominationibz q̄s
isti faciūt. Et dixit dñs sex viris, Transite ꝑ
ciuitatē sequētes eum: et ꝑcutite omnē super
quē non videritis thau, Remin⁹ ꝑcet ocul⁹
vester r̄ a sanctuario meo iapite, Cūqz ꝑtrā-
siret: clamauit ꝑpha, Heu, heu, heu dñe de⁹,
q̄ne dispdes oēs reliq̄as isrl, Et dixit dñs ad
eū q̄ idur⁹ erat lineis, Imple manū tuā ꝑu-
nis r̄ effundes sup̄ ciuitatē: r̄ h̄ facies cōburs
sit eā, Spūs aut̄ dñi leuauit ezechielē r̄ redi-
xit eū i chaldeā, Et locut⁹ ē ad trāsmigratio-
nē q̄cūqz ostēderat ei dñs,

Historia libri

De cōmemoratiōe hierusalem.

Capitulum, III.

Est hec ezechi

Pel in p̄spectu eoz p̄ diē cepit trans-
portare vasa domⁱ sue q̄si trāsmig-
rans ad aliū locū. Vesp̄e aut̄ pfodit parie-
tem, et p̄ ruinā pietis asportauerūt eū i hūer^s
fui etⁱ. Relata facie nihil videntē. Et dixerūt
ad eū domⁱ israel. Quid tu facis. Qui r̄ndit.
Sup̄ regē q̄ est i hierlm̄ onⁱ istud ē. Parietē
pfodiēt vt educāt eū. in caligine noctis egre-
diēt. capiet i sagena.
adducet i babylonē.
et eā non videbit. ibi
q̄ moriet. Postea lo-
cut^{us} ē ad domū isrlⁱ i
enigmate dicēs. Hec

Quia sicut p̄scis p̄ sa-
genam. sic sedechias
fuit cap^{tus} i cāpo soli-
tudis hierichontine.

diē dñs. Ad q̄la grādis magnarū alaz longo
mēbroz ductū. plena plumis et varietate. h̄
est. nabucho. v̄cit ad libanū. i. ad tēplū et tur-
lit medullā cedrī. i. vasa dñi. et summitatem
frondiū trāsportauit. i. loachim. et tulit de ses-
mine t̄re. i. mathaniā. et posuit illō i terraz cre-
uit i vineā. i. fecit eū regē. et accepit ab eo insu-
randū. Et facta est aq̄la altera grādis. i. pha-
rao. et ecce vinea ista extēdit palmites suos
ad illā vt irrigaret eā. Nūq̄d p̄sperabit q̄ fecit
hec. Et q̄ dissoluit pactū. nūq̄d effugiet. Vi-
uo ego diē dñs i medio babylōis moriet. Et
factū est p̄bū dñi ad ezechiele in anno nono.
in mēse. x. decimā diē mēsis dicēs. Fili hois
scribe tibi nomē diei hui^{us} in q̄ p̄firmat^{us} ē rex
babylōis aduersus hierlm̄ hodie. Ecce ego
rollā hodie a te desiderabile oculoꝝ tuoꝝ et
ingemiscas tacēs. nō plorabis nō planges.
luctū mortui faciēs. nō velabis ora amictu.
nec cibos lugentiū comedes. s; calciamenta
erūt i pedibz tuis tāq̄ ad eundū. Et mortua
est vxor sua vesp̄e et nō plāuit. s; erat q̄si itur^{us}
et dixerūt ad eū. q̄d ptenderet h̄. Qui r̄ndit.
Hec d. d. Ecce ego polluā sanctuariū meū
desiderabile oculoꝝ v̄roꝝ. et p̄ nimia angustia
te nō plāgetis. q̄ q̄s de nece sua sollicitus
erit. Postea in p̄solatiōe gētis sue p̄dixit p̄-
pheta calamitates circumstantiū nationū q̄
vel iuuert hostes cōtra hierusalē. vel insul-
tauerant captiuos. id ē filioꝝ amon. et moab.
et edom. philistiū. et sydonis egypti. et
ethiopie.

De cōsolatiōe hierusalē. Capi. III.

Factū ē in

E x. mense. v. die mensis venit ad eze-
chiele q̄dam q̄ fugerat de hierusalē
dicēs. Vastata ē ciuitas. In p̄cedeti t̄i vesp̄e
ezechiele p̄dixerat de nūcio r̄turo. Et audies
ois trāsmigratio excidiū v̄bis et incidiū tem-
pli. leuauerūt vocē suū et dixerūt. Perijt spes
n̄ra: abscessit sum^{us} nō resurgem^{us}. Et exclama-
uit ezechiele. Hec d. d. Cū sanctificat^{us} fuero i
vobis tollā vos de gētibz et adducā vos i ter-
rā vestrā. et effundā sup̄ vos aquā mūdā. et
mūdabim^{us} ab oibz inq̄namētis v̄ris

De resurrectione mortuorum.

Capitulum, V.

Facta est super

E p̄pham man^{us} dñi et eduxit eū in spū
i campū qui

plenus erat ossibus
siccis vehementer. et
ait ad eum. Fili hois
minis. putas ne viuēt
ossa ista et dicēt. Do-
mine tu scis. Et dixit
Dīc ad ea. Ossa aris-
da hec dīc dñs. Ec-
ce dabo sup̄ vos ner-
uos et succrescere fa-

Quidam indei dīcūt
q̄ camp^{us} iste fuerit in
defecto vbi tot iudeoꝝ
rū p̄ adorationē vis-
tuli interierūt in quo
etia deserto. xl. annis
postea errauerūt vbi
omnes prostrati sūt
insepulti.

ciā carnes. et sup̄tendā vob̄ cutē. dabo vob̄
sp̄m et viuetis. Et adhuc eo loquētē fact^{us} ē sos-
nus et cōmorlo. et accesserūt ossa ad ossa v̄nū
q̄d q̄ ad iuncturā suam. et ecce sup̄ ea nerui et
carnes et cutis: s; sp̄m nō habebāt. Et dixit
dñs ad p̄pham. Clama ad sp̄m et dicēs. Hec
d. d. A q̄tuoꝝ v̄etis veni sp̄s et insuffla sup̄
interfectos istos et reuiuiscāt. Et sic factū est.
et viuētes steterūt sup̄ pedes suos exercitus
grādis nimis valde. Et dixit dñs. Ossa hec
v̄niuerſa domⁱ isrlⁱ ē. et restituit sp̄s p̄phas i
medio trāsmigratiōis et locut^{us} ē ad eos q̄ mō
strauerat ei dñs i signū duoꝝ. s. reuocatiōis
eoz a captiuitate et resurrectionis corp̄m i fine
Et tulit ezechiele lignū v̄nū et sc̄p̄it sup̄ illud.
lignū iude et socioꝝ ei^{us}. et sup̄ aliez lignū sc̄r-
psit. lignū effrai et so-

Decē tribu dicebātur
ē regnum effraim. p̄-
pter ieroboā qui reg-
uit p̄m^{us} sup̄ illas. et fu-
it de tribu effraim.

Danielis

Ecce ego cōgregabo regnū iuda et regnū efrāim, et faciā eos in gentē vnā et regnū vnū, et seruus me⁹ dauid pnceps erit eoz in ppetuū. Et locut⁹ est dñs ad ezechiele, Fili hominis raticinare aduersus gog, et terras magog dicē. Hec dic dñs, Ecce ego sup te gog pnceps mosoch et tubal seducā te: ascēdere te faciā de lateribz aqlonis, et adducā te sup mōtes isrl: et cades ibi tu et oīa agmīa tua, et dicā volucrbz celi et bestiis tre, Properate et currite vndiqz ad victimā quā imolo vobis sup mōtes israel vt comedatis carnes fortiuz et sanguinē pncipū terre bibatis. Et ossibz corrosīs dabo sepulcrū noiātū, et mītrā ignē in terrā magog, et in his q̄ habitāt in insulis cōfideret. Hoc fabulāz bebrei futuruz post regnū mille annozū et q̄ tāt⁹ erit exercit⁹ gog, et bebrei p septe ānos vsū lignoz habebūt nō de siluis s; de armīs, et colligent⁹ ossa septe annis: et sepelient in valle q̄ ob hoc dicet pollandrū, q̄st multozū virozū sepultura.

ralitas, et andros qd est vir, inde poliandrū q̄st virozū multozū sepultura.

Q̄ facta est manus dñi sup ezechiele,

Capitulum, VI.

Decimoquī

i to anno trāsmigratōis ip̄e ē ann⁹ xxxiij, regni nabuchodonosor, p̄ls mo mēse, x. die mēsis, xiiij, anno postqz p̄cussā ē ciuitas i hac ip̄a die facta est manus dñi sup ezechiele, et adduxit eū in spū i terrā isrl: sup montē excelsum, et oñdit ei descriptionē ciuitatē et templi sup quā ad lram nr̄i siluerunt auctores, Porro ezechiele i chaldaea inter cōcaptiuos iudicauit trāsgressores legis, et p̄c pue q̄sdā de tribu dan et gad q̄ i dñm cōmit terēt ip̄ia: legē psequēdo custodes. Et fecit vt dic epiphanius eos p̄dīgū magnū, qz filij eoz et vniuersa pecora a serpentibz p̄ierūt: et p̄dīgū q̄ tribu ille nō reuenterent ad p̄p̄ia: sed i medie regionibz remanerēt, p̄pter qd exacerbatim eū distraxerūt cū eqs p̄ crepidines sa porūz, et excrebrauerūt eū, et sepelierūt euz in agro mauim in sepulcro sem et arfarat: i spe

lanca duplici, In cui⁹ similitudinē abraā i hebron sepulcrū sare cōposuit Duplex at d̄z eo q̄ camerata sit, et auersa a supficie terre sū: mītas ei⁹ a pte vna, vtū et pte alia in petra suspensa sit sup terrā. Iste p̄pha p̄lo dedit sūgnū in fluuio chobar, vt q̄n deficeret sustineret desolationē terre sue tūc speraret regressū ad hierusalē q̄n inūdaret. Ad eū q̄nqz p̄uenerat plima multitudo cōcaptiuoz ad fluuiūz chobar et chaldei rebellionē vtū intruēt sup eos. Ip̄e p̄o p̄cibz suis sistēs aq̄s flumīs sup aq̄s ambulās cū oī multitudine: ad alterā nr̄am se recepit, et quotqz hostiū p̄sumperāt eos seq̄ submersi sūt, et p̄ orationē subito largā p̄scū copīa p̄lo p̄stitit ad rescenpū. Sepe qz multis deficiētibz vitā restituit.

De dantele,	ca. j.	Visio, v. dan. ca. vij.
Visio p̄ma	ca. ij.	Visio sexta, ca. viij.
Visio sc̄da.	ca. iij.	Visio septia, ca. ix.
Visio tertia,	ca. iij.	Visio octaua, ca. x.
Carbalog ⁹ regū bā		Visio nona, ca. xj.
bylonis,	ca. v.	Visio decia, ca. xij.
Visio q̄rta,	ca. vj.	

Incipit historia danielis,
Capitulum, I.

Ropheta

uit etiā i chaldaea daniel q̄ fm iosephū et epiphaniū de semie regio iude fuit, s; lxx. p̄o d̄ tribu leui q̄ i titulo fabule belis

ita ponūt, Hō q̄daz erat sacerdos noie daniel fili⁹ abdo p̄uua regis babilōis nat⁹ fuit in beteroth superiore, Et fuit adeo castus q̄ a cōtribulibz suis spado putaret, Librū eius trāstulit hieronym⁹ ad petitionē pauli et custochij cum magna difficultate, Script⁹ em erat hebraicis lris: s; chaldaico sermone, nec legebat ab ecclia fm. lxx. q̄a multū a veritate dīscordabat eozū editio, s; fm theodotio: nē q̄ apud hebreos nec susanne hz historiam

Scriptū de bele bebrei fabulam dicunt nō q̄n de veritate cōstet, s; ip̄i danielē hec scripsisse negāt.

Sicut videm⁹ galli cū sc̄ptū latinis lris, nec tñ oī cognoscen⁹ i lras hoc patet,

Historia libri

nec hymnū triū pueroꝝ. nec belis draconis
qꝫ fabulā de quo alius ordiemur. h̄ p̄mittē
res qꝫ alij pphetaꝝ lōge añ captiuitatē duaz
tribū de ea pphetarūt. vt eſaias ⁊ osee. Alij
ea iminente. et dū fieret vt eſaias ⁊ ezechiel.
Alij infra eā. vt daniel ⁊ abacuc. Alij p̄ eā.
vt agge⁹ ⁊ zacharias. Factū est autē cū nabu
chodonosor duxisset in babylonē nobilitē
pueros iudeoꝝ. et q̄sdā de semie regio. pul
ciores inter eos ⁊ doctiores q̄ stare possent
in palacio regis: vt ait ioseph⁹. castrauit qd
etiā alijs gentib⁹ q̄s vastauerat fecisse dīno
ſcitur. Et tradidit eos p̄posito eunuchoz: et
fecit eos erudiri puincialib⁹ l̄ſis piter ⁊ chal
deis. Est autē chaldei lingua eadē q̄ ſira. p̄
pinqua hebrece. et iussit eis ministrari cibos d̄
mēſa ſua. Fuerūt autē inter eos q̄tuor op̄ti
mī de filijs iuda. daniel. ananias. miſabel. et
azarias. et mutauit eis rex nōia. et dicti ſunt
balthaſar. ſydrach. miſac. et abdenago. Bal
thaſar autē erat nomē regij gener⁹: qd ip̄ſuit
danieli vt dicit epiphani⁹: eo qꝫ iā cogitaret
de ei⁹ adoptōe. Iſtis q̄tuor p̄positus eunu
choꝝ ſpecialē poſuit pcuratorē malazar. Hi
poſuerūt nō cōtaminari cibis gētiliū. Sed
cū cogeret eos malazar edere de cibis: ne vi
derent corā rege ceteris exilioꝝ: dixerūt ad
eū. Tempta nos obſecro dieb⁹ decē: ⁊ da no
bis legumina ⁊ aquā. et p̄ hec ⁊ replare vul
tus n̄ſos. ⁊ reliq̄z q̄ veſcunt cibo regio. et ſic
videret ſic factas nobiſcū. Porro malazar tol
lebat cibaria ⁊ vini eoz: ⁊ dabat eis legumi
na. Propter h̄ aīe eoz erat limpide. nō hebe
tes. p̄pter multitudinē ciboꝝ. nec p̄fuſe p̄ varie
tate: ⁊ corpa eoz laborib⁹ aptiora. et ſubito
facti ſūt eruditi. qꝫ dedit eis dñs ſciām ⁊ dī
ſciplinā: et p̄cipue danieli itelligētiā viſionū
et ſōnioꝝ. Et epactis
trib⁹ añs ſtatuti ſūt
i p̄ſpectu nabuchoꝝ
donosor. ⁊ de oib⁹ q̄
ſc̄ſc̄ſtatus eſt rex ab
eis: inuenit in eis decuplū ſup cunctos arioꝝ
los et magos q̄ erāt in regno ei⁹. Et fuit da
niel in honore i chal
dea: etiā vſqꝫ ad da
riū ⁊ cyrū. Hic termi
natur p̄ma danielis
pericopa. Sequunt
autē. ſc̄. vel. e. q̄ viſio
nes danielis dicunt

eo qꝫ in eis vel ip̄e a:
liqꝫ viderit. vel viſū
ab alio explanauerit.

Prima viſio danielis.

Capitulum. ii.

Verro in anno

p̄ ſecundo regni ſui vident nabucho
donosor ſomniū et p̄terit⁹ ē ſpi
ritus eius: et effugit ab eo ſomniū. Nec ē in
telligend⁹ ſecūduſ annus regni ab origine:
ſed a p̄ſummatiōe. Cōſummati autē eius re
gnū dī. poſt q̄ ſubingatis ſibi nationib⁹ reli
quias iſraele duxit ab egypto. Cōnocauit q̄
rex cōlectores chaldeoꝝ: et dixit ad eos. Vi
di ſomniū: ſ; ignoro
quid viderim. Qui
reſponderūt ſiriace.
Dicat rex ſomniū
ſeruis ſuis. et interp̄
rationē ei⁹ indicabū
mus. Et ait rex. Nū
ſi ſomniū et eius cōlecturā indicaueritis
mibi peribitis: et domus veſtre publicabū
tur. Et dixerunt. Non eſt homo ſup terram
qui ſermonē tuū poſſit implere except⁹ dñs:
quoꝝ cōuerſatio nō eſt cum hominib⁹. Tūc
p̄cepit rex in ira magna vt interficerent om̄
nes ſapientes babylonis. Et querebat da
niel et ſocij eius vt perirent. Quod cū accē
piſſet daniel ingreſſus rogauit regem vt da
ret ei tempus ad ſolutionē p̄ vnā noctē tñ.
vt dicit iof. ph⁹. Et ingreſſus daniel ad do
mū cū ſocijs ſuis orauit deū. et p̄ viſionē no
ctis reuelatū eſt ei myſterium. et benedicens
deū: ingreſſus eſt ad regē. Et ait ad eum rex.
Potens ne mibi ſomniū indicare et interp̄
tationem eius. Qui reſpondit. Non poteſt
hoc homo: ſed eſt deus in celo reuelās my
ſteria: qui indicauit tibi que ventura ſunt in
nouiffimis tēpib⁹. Viſiones capitis tui. id
eſt cordis tui he ſunt. In corde epi eſt ſapien
tia ſm euangelii: nō in capite ſm p̄hm. Tu
cogitabas in ſtratu tuo quis poſt te mundi
teneret p̄ncipatū: et oſtendit tibi deus re
gnaturoſ. Videbas coram te ſtatūā grandē
et terribilē: cuius caput ⁊ collū erat ex auro.
collū ⁊ brachiū de argento. venter ⁊ femora
ex ere. tibi autē ferree. pedum quedam para
ferrea. quedam fictilis. Et abſcuſus eſt lapis
de monte ſine manib⁹: ⁊ p̄cuſſit ſtatūā i pedib⁹

p̄. diſtinctiōes diui
ſit. nō dico libros.

Nota qꝫ multitudo
ciboꝝ hebetat. varie
tas p̄ſudit ingenii.

Qui regbāt ſup me
dos ⁊ p̄ſas q̄ ⁊ deie
cerūt regnū babylōis.

Prima diſtinctio que
nō dī viſio. Hiero. ei

Thobie

bus 2 2 trinit ea, et redacta ei fauilla q rapit
veto: 2 no est inuent locus ei? Lapis aut fa
ctus est mons magn? 2 impleuit ymuerfam
terra. Huc audi rex interpretatione ei? Tu es
caput aureu cu his q succedet tibi Et post h
2 surgit regnu aliud min? re, qd intelligendu
est de regno medo: 2 persaru tacs p duo bra
chia p q delectu est regnu babilonis. Et re
gnu tertiu aliud eneu: quod imperabit ym
uerse terre, quod intelligendum est de regno
greco: qd vocalius. i. nominatiu fuit cete
ris, vel ppter eloquentia greco: u. vel ppter fa
ma alexandri. Et quartu regnu erit qsi ferreu.
q: sicut feru domat oia metalla: sic illud co
teret oia hec, qd intelligendu est de impio ro
manoz. Porro q vidisti pcedu testam:
pte ferrea, sicut ferru no pot misceri teste: sic
erunt in co ciuiles discordie, et ps solidabit:
ps altera coteret. Tunc suscitabit deus regnu
celi qd cominuet ymuerfa regna hec 2 stabit
in eternu. Sup hoc dicit ioseph? Significa
uit 2 daniel regi de lapide, qd mibi non plas
cuit indicare. Hoc aut referit hebrei ad rez
gnum suu quod expectat. Tunc rex cecidit in
faciem suā et adorauit danielē dicens. Vere
deus vester deus deo: u est. Et dedit daniel
li principatu super omnes puincias babylo
nis 2 sup cunctos sapientes. Obtinuit autē
daniel a rege vt tres focu eius principatu ha
beret sup puincias, ipe vero pelleret in baby
lone 2 stare in foribz regis.

Secunda visio danielis,
Capitulum, III.

Equitur secun

da visio danielis que ob hoc tm
visio dicit, q vidit in ea rex in for
nace quartu simile filio dei. Porro nabucho
donosor fecit statuā aureā: altitudine cubito
rum. lx. latitudine sex, et statuit eā in campo
durā, fluminis scz cuiusdā: iuxta que glgates
edificauerūt turrim. Septuaginta dicunt in
campo peribolon: qd interpretat 2 clusum.
Nam erecta statua circumsepuit rex campū
et couocauit rex omnes pncipes regionū ad
dedicationē statue: peco clamabat valēter
In hora qua audieris sonitū musico: 2 ado
rate statuaz. Qui no
adorauerit: eadē ho
ra mittetur in fornaz
cem ignis ardentis.

Inde est q cum fiūt
ordines ante oratio
nem epistole q dicit,

Et adorauerūt om
nes preter socios da
nielis, et accusati sūt
ad regem, et subuer
sa est fornax septu
plum, et missi sūt ym
cti cum vestibus in
mediū fornacis, y
ros autē illos q mī
serant eos interfecit
flamma ignis. Que
sequunt vsq tūc ob
stupuit rex, diē se hie
ro, no legisse in hebreo, sed q: in toto orbe di
spsa erat, veru anteposito ea subiecit ne apd
impitos pte volumis videret detruncasse.
Porro fornax successa erat malleolis, id ē sar
mentis 2 pice, et stipula 2 napra, qd fm Sa
lustiu hystorographū qddā gen? fomitis ē
apud persas, fm alios aut ossa sunt oliuarū
arefacta cū amurca,
fm pliniū i terra ba
bylonis fuit ad mo
dū bitumis. Et eru
pit flama et incendit
qs repperit iuxta fornacē de chaldeis, 2 effu
sa ē sup fornacē cubis, xlic, qd geometrica re
gula 2 phensum ē. Angel? at descendit cū eis
in fornacē 2 excussit flama: 2 induxit qsi ven
tū rois flantē, i. refrigerantē eos. Tūc anani
as orauit dices, Jus
tus es dñe, peccant
mus em: et tradidisti
nos in man? hostiū.
Sed in aia pnta et
spū humilitatis susci
piamur a te, et sicut i
holocaustū pinguiū, sic fiat sacrificium nos
strum hodie in cōspectu tuo vt placeat tibi.
Tunc illi tres quasi vno ore benedicbāt de
um dicētes, Benedictus es domine de? pas
trum nostro: 2 ē, et hortabant omne creatu
ram ad benedicendū deū: pcedentes a supe
rioribz ad inferiores. Et hoc autē qd p dicit
est in aia pnta: et spiritu humilitatis, 2 qd
in canticis legi. Bñ dicit spūs 2 aīc iustoz
dño, errauerunt qui
dam dicētes eē i ho
mine pter spiritū san
ctū duo distincta sūt,
spū et animā. Huc

De q mbo puer? 2 ē,
n dr: flectam? genua,

Ea scz q sequunt cā
ticum, et quedā alia,
dispersa quidē, quia
translatio theodonio
nis que ybis legeba
tur ea cōtinebat, ideo
timuit hieo, ea n ap
ponere: tū iugulabat
ea per vetu.

Ossa oliuarū fructus
earū aridi, et amurca
intincti fece olei,

Hinc collige q sepe
qs orat i forma ecclie
Isti ei nō cōmiserāt
peccatuz p q traditi
fuissent hostibz,

Philosophi i herra
bant q spū dicebat
esse qddā q mediare
diungat aīa corpori,

Historia libri

usq; in hebreo nō habet. Tunc obstupuit rex: et surgens, pperere ait. Nonne tres tñm mīsim? in ignē Et ecce video viros quatuor ābulantes i medio ignis: et spēs qñtī filis est filio dei, qd de angelo intelligi p̄t. Tūc vocauit eos rex et egressi sūt. Et mirabant oēs q capill? eoz nō esset adust? nec etiā saraballa immutata. Et ait rex. Nō ē de? ali? q ita possit saluare. Et posuit edictū vt q blasphemā loqueret in deū eoz periret: et dom? ei? rastaret, et restituit eis pncipatū puinciarū.

Tertia visio danielis. Capitulum. III.

Equitur tertia

visio danielis, quā non sepsit daniel: sed est eplā regis, quā scripsit vniuerso regno suo postq; de bestia restitutus ē in hoīemz i regnū. In q̄ p̄dicauit mirabilia q̄ fecerat apud eū de? excelsus. Forma aut eplē hecē quā interfecit daniel opī suo. Ego nabuchodonosor flores et elat? in supbia: somnū vidi qd p̄terrui me. et cōuocans cūctis sapiētibz babylonis solutiōnē ei? non indicauerūt mihi donec ingressus ē collega daniel cui nomē balchazar. q̄ hz spiritum deoz scōp: et dixit ei. Videbā sup stratus meū. et ecce arbor in medio terre: cui? p̄citas vsq; ad celū. et aspectus ei? vsq; ad terminos t̄re. et esca vniuersorū in ea. et sub ea habitabāt aīalia et bestie. et i ramis ei? volucres: et ex ea v̄scebāt oīs caro. et ecce vīgil et sanctus d̄ celo descendit et ait. Succidite arborem et ramos et fructus ei?: et fugiant ex ea bestie et volucres. Veruntamē germē

ei? in terra sinire. et cū fers ps ei? i herbis terre. Cor ei? ab hūano cōmutet. et cor fere det ei: et septem t̄pa cōmutent sup eā. In sententia vīgilū decretus est: et penitio scōp est donec cognoscāt viuētes: qm̄ dñat excelsus in regno hoīm et cui voluerit dabit illud. Tūc

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

Theologi aut dicūt duas esse vires anie superiōre quā ratio: nabilitatē. inferiōrem quā sensualitatē dicit. et sic forte in sententia nō differūt philosophi et theologi.

daniel tacit? cogitabat qñ hora vna p̄turba tus: q; mala portendebant regi: et ait. Tu es rex arbor illa q̄ innaluit: et p̄tas tua in terminis terre. et audisti perungilē sniām altissimi sup te. Ab hoībz eiq̄at te: et cū feris erit habitatio tua. Fenū vt bos comedas septē tēpos. I. anni mutabunt sup te donec scias q; domine? excelsus sup regnū hoīm. et relinquet tibi germen radices: q; regnū tuum restituet tibi. Quā obrem audi p̄silium meū. Peccata tua elemosynis redime: forsan ignoscet tibi de?. Factū est aut p? annū deambulabat rex in aula et loq̄bat in spū elatōis dices. Nōne hec est babilō quā edificauī in robore regni et in gloria decoris mei. Adhuc erat sermo i ore ei? et vox de celo ruit. Tibi dñ nabuchodonosor. Regnū transibit a te: et cū feris habitabis septē tēpibz donec scias q; dñet excelsus in regno hoīm. Eadē hora et hominibz abiect? est: et fenū vt bos comedit donec capilli ei? canescentes in similitudinē aquirarū crescerēt: et vngues eius qñ vngues auum. Igit p? dies diffinitos a dño: ego nabuchodonosor leuavi oculos ad celū et sensus me? reddidit? est mihi: et bñdixi altissimo cui potestas sempiterna: et nō est q; dicat ei: q̄re sic fecisti. Et requisierūt me optimates mei et i regno meo restitui? sum. et magnificentiā amplior reddita est mihi. Ex his apparet. et epiphanius attestat q; nō corpis mutationē sed mentis alienationē passus est. et ablatu est vsus lingue ad loquendū. et herba data est nature cibo humane. Et videbat ei q; bos esset in anterioribz. et in posterioribz leo fm mysterium tyrannoz q; in p̄ima etate voluptatibus dediti et ceruicosi iugo belial subdunt. in fine vero interficiūt: diripiūt et cōculcant. Multi q; egrediebant et videbāt eū: sol? daniel nō egrediebatur. q; toto tpe alienatōis ei? orationi p eo vacabat. et ad p̄ces eius anni septē q; s rotidē dixit t̄pa i septē mēses p̄si sūt. In q̄bz. xl. diebz infantiā patiebatur. et per alios xl. reuertus ad cor hoīs fiebat et supplicabat deo: adeo q; ex nimia fletibz vt caro oculi ei? facti erāt. et itez p alios. xl. dies vertebatur in infantiā donec. vii. mēses p̄pleret. Post q; reuocat? ē: nō tñ reguit. s; statuti sūt p eo. vii. iudices. et vsq; ad finē. vii. ānoz p̄niam egit. panē et carnes nō comedēs: et vinū n̄ bibēs. Le gumēbz utebatur et herbis fm p̄silium danielis Et cū itez regnassz voluit danielē facere co-

Danielis

herede filiorum suorum. Et ait daniel. Absit a me. ut patrum relinquens hereditatem in circuitibus donis inherere. Hic dicit iosephus quod liberos hebraeos ipse grecum transtulit eloquium. Et huiusmodi mutat daniel ordinem hystorie. Hos autem ordine persequimur.

nabuchodonosor.

Cathalogus regum babilonis. Cap. l. v.

Mortuus est

nabuchodonosor magnus. et regnavit filius eius nabuchodonosor pro eo qui de manubijs hostium templi belis magnifice decoravit. civitatem reparans. ita ut nequaquam obsides valerent flumini auertere. et pater noster regalibus maioribus superaddidit. et in diebus. et summanit. iuxta quod lapides posuit grades in istar montis. et superplatauit arboris. et ortum qui suspensilis dicebatur. eo quod vxor eius in finibus mensis nutrita fuerat. regionem suam longe videre desideraret. Huiusmodi meminit megasthenes in libro iudiciorum. et asserit eum fortitudine et actuum magnitudine hercule transcendisse. Sed et dicitur in libro colonorum dicitur. quod iste nabuchodonosor obedit tyrum tribus annis et decem mensibus.

Eo mortuo regnavit pro eo amilnatapagus. Hic est eusmoradach qui. et xvij. anno tras migrationis. mense. xij. et xvij. die mensis subleuavit caput iochim regis iuda de carcere. et posuit thronum eius super thronum regum qui erant cum eo in babilone. et comedeat coram rege cunctis diebus vite sue. et hac fecit cum eo misericordiam. quod pater eius non seruauerat ei fidem. Tradit tamen quidam quod eusmoradach frater minoris nabuchodonosor. in diebus electionis paterne. multa egit in terra. et patre restituto accusatus apud eum missus est in carcerem. ubi iochim erat usque ad mortem fratris sui. Quibus regem cepisset. eleuavit iochim quem socium habuerat in carcere. timensque ne resurgeret pater suus qui de bestia redierat in hominem simulavit iochim. Ad cuius simulacrum cadauer patris sui effusum diuisit in. ccc. partes. et de dicit eas trecentis vulturibus. Et ait ad eum iochim.

Et si daniel ordinem hystorie hic mutauit. Huiusmodi recto ordine enuenerat reges babilonis. ut ostendat sub quo videtur. iuxta visionem scilicet sub balthasar. v. a.

Non resurget pater tuus nisi redeant vultures in unum. Hic habuit tres filios. egestarium. qui et regular dicitur est. et labosardochum. et nabar qui balthasar cognominatur. ad quem post regna fratrum regnum deuolutum est.

Quarta visio danielis. Cap. l. vi.

Equitur quarta

visio danielis. non secundum ordinem libri est sed secundum historiam. in qua vidit secundum imagines quatuor bestiarum quatuor reges qui vidit nabuchodonosor. in statua quadam formam. sed additum est de antichristo et die iudicii. Porro anno primo balthasar vidit daniel somnium. cuius summam scribitur ait. Videbatur. et ecce quatuor venti pugnabant in medio mari. Hec sunt angelice preces que laborant pro regibus mundi quibus presunt. et quatuor bestie ascendebant de mari. prima quasi leena. et habebat alas aquile. Et auulse sunt ale eius et sublata est de terra. et super pedes quasi homo stetit. et cor eius datum est ei. Hoc est regnum assyriorum quod per patrem leene propter violentiam et libidinis impatientiam. quod leena spiritus in contrarium gestit. Alas aquile habuit propter longevitatem. Nam in secula etate inchoans sub sarum pro anno abrahe descendit usque ad hunc sub balthasar. Quatuor ale auulse sunt et stetit ut homo et cor ei datum est. ad deiectionem nabuchodonosor. respicit et restitutionem. Secunda bestia filius visio in parte. et tres ordines dentium erant in ore eius. et in dentibus eius principes tres. et dicebant ei. Surge comede carnes plurimas. hoc est regnum persarum. quod comparat visio propter patientiam laboris et victus peritatem. Nam pro pulmento sale utebantur et cardamomo. sed filius fuit visio in parte. non ex toto. quod in populum dei nihil crudeliter egit. vnde in zacharia dicunt equi albi.

Tres ordines dentium habuit. id est tria regna in principio sui medorum. persarum. et chal deorum. vel tres principes habuit super eum viginti satrapas. Quod dicebant ei. comede carnes plurimas. hoc refert ad assuerum. cui dicit aman ut occideret iudeos. Tertia bestia quasi pardus. et habebat alas avis. et quatuor capita erant in ea. et partes data est ei. hoc est regnum grecorum. quod comparat pardo qui saltu ruit in mortem propter impetum alexandri. Et varii colores. diuersa sub eo regis significant. Alas habuit. quod nihil velocius victoria alexandri

f

Historia libri

Quattuor capita eius sunt alexandri successores. Nec hac prater habuit a se alexander. fuit erga furoris domini filios pestilentes. Quarta bestia terribilis et fortis: dentes ferreos habens, comes et reliqua pedibus calcas. h. est regnum romanorum. quod nulli bestie comparavit Daniel. ut quicquid ferocius in bestiis cogitamus, intelligamus in romanis. Hebreus tamen dicit simile fuisse apud. fin illud psalmiste, Vastavit eam aper de silua et singularis ferus depastus est eam. Hoc regnum cetera calcavit. Quod sequitur, et habebat cornua decem, respicit ad finem mundi. quod tunc regnum romanum dividebat in decem regna. quod significatum est per decem soles in vaticinio sibille. et ecce cornu aliud parvum ortum est de medio eorum. Hic est antichristus de tribu dan ignobilis. In obscuro loco babilonie nasciturus. Ex semine quidem parentum concipiet sed post concupiscentiam spiritus malignus descendet in venter matris cuius virtute deinceps puer alexander nascetur adoleverit. Unus filius patris dicitur. Et tria de cornibus primis avulsa sunt a facie eius. i. tres reges de decem prius interficiet. regem scilicet affricae egypti et ethiopiae. Tunc alij septem victori colla submittet. Et ecce quasi oculi hominis erant in eo id est altus mirabilis scientia. quod magice miracula faciet. et inveniet thesauros absconditos. Et erit ei os loquens ingentia. quod deum se dicit et circumcidet se. dicit se messiam esse. Fluunt ad eum iudei. reedificabit templum. et solium suum ponet in eo. puerit ad se homines terrore. muneribus. mirraculis. heliam et enoch interficiet. Aspicebas hec. id est. prater huius. donec thronum possidet sunt. de quo in euangelio. Sedebitis super thronos. et antiquus dierum sedet. id est deus eternus iudicet. qui apud iohannem solus in throno sedet Vestimentum eius quasi nix candidum et capilli eius quasi lana munda gloria maiestatis eius significant. Thronus eius flamma ignis. rote eius ignis accensus. Hoc est quod alibi dicitur in psalmo. Ignis ante ipsum procedet. Fluit ignis et rapidus egredietur a facie eius. quod celeritate iudicij notat. quia dicit apostolus in momento. in ictu oculi futura. Illa milia ministrabant ei. et decies centena milia assistebant ei. inculcatio est. Nam decies. c. milia. id est quod milia milium. hoc ad exercitus angelorum refert. Iudei

Alexander iudeis alii cuius se honorem quem habuerat fringere. tunc qui sibi succederet postulat. quod quattuor tantum regnaverunt.

cum sedet. et libri aperti sunt. h. iudicibus sedentibus scientie singulorum patebunt. Et vidi quod interfecta esset bestia quarta. aliarum ablata esset potestas. quod tunc cessabit omnis persecutio. cum traderet christus regnum deo patri. Et ecce cum nubibus celi quasi filii hominis veniebat. quod christus batullis nubibus descenderet in aera. fin illud. Ita veniet quemadmodum vidistis cum euntes in celum. et vides ad antiquum dierum pervenit. quod christus per omnia equalis est patri. et dedit ei potestatem. et honorem. et regnum sempiternum. Cumque vidisset hec daniel accessit ad unum de assistentibus. et querebat veritatem. Qui exposuit ei singula. decem addens et antichristum. Sanctos altissimi preterit. et tradent in manu eius vides ad tempus et tempora et dimidium temporis. id est vides ad annum et duos annos et dimidium anni. Hebreus enim nomine temporis significat annum et per numerum plurales duos annos. Hebreus enim habet duale numerum sicut et grecis. Breve erit tempus hoc. nisi abbreviati essent illi. non salva fieret omnis caro.

Visio quinta danielis. Cap. VII.

Equitur quinta

Visio danielis. hebraice scripta in eo. pro cedentes pro chaldaice. Anno tertio balthasar ego daniel eram in elam regione in suis que est metropolis elamitarum. quod in summis vocatur echatanis. In qua ut iosephus dicit fecit daniel mausoleum regum. Et vidi in visione me esse super portam vlat. Et est vlat nomen porte. vlat an portam. Et ecce aries vultus habebat arietem paludem habens cornua excelsa. et unum excelsum altero atque succrescens. Hic est cyrenaeus potentior dario. et vertebat cornibus occidentem a quillonem et meridie. et omnes bestie non poterant resistere ei. Hoc ad ipsum regnum refert. non ad personam. et ecce hirundo veniebat ab occidente. et non tangebatur terram. Hic est alexander quasi volans. per inuia queque gradiens ut hircus. vel ab hircis oculorum quos diversis coloribus habuit. Et venit ad arietem quem videram et efferat est in eum. et percussit arietem et comminuit duo cornua eius quod darium arlam filium percussit. et medos et persas sibi subiecit. et orta sunt ei quattuor cornua. i. quattuor successores. de quibus suo loco dicemus. De uno ex eis egressum est cornu modicum. et factum est grande. Hic est antiochus epiphanes. descendens a seleuco. Qui dum esset obles rome. evasit in regnum et magnificatus est cor-

Danielis

tra meridiē. i. ptra egyptios. et ptra orientē. id est. eos qui in pside res nouas moliebant. et ptra fortitudinē celi. i. filios israel. Et delect de stellis. et pculcauit eas et vsqz ad pncipes fortitudinis. i. deū magnificat est. et ab eo tulit iuge sacrificiū. et delect locū sanctificatio nis ei. qz in tēplo statuā iouis posuit. Et au duit vñ de sanctis loquentē ad alterū et dīcē tem. Vsqzquo iuge sacrificiū et sanctuariū et fortitudo cōculcabit. Qui rñdit. Vsqz ad ve sperā et mane dies mille. ccc. et mūdabit san ctuariū. qz a pmo ingressu anshiochi in hie rusalē vsqz ad mūdationē tēpli factā a iuda machabeo p successiōes diei et noctis fluxerūt sex anni. mēses tres et dies viginti. Cūqz qre ret daniel intelligentiā somni. gabriel venit ad eū. et indicauit ei. Et p hmoi vñsides scōz (vt ait ioseph) dephēdit error epicureoz qz hūc mūdū sine rectorē et sine dei pūdetā ca su ferri pfirmāt. qz simū d sine pūle cēt olim deperisset. sicut nauis dōsolata rectorē. nec fm pphetiā oīa puenirēt.

Uisio sexta.

Caplm. VIII.

Equitur sexta vi

Danielis. qz qtra est in dānele. sed hīero. sexta eā vocat in plogo abaz cūc. et hec chaldaice septa est. Factū est vt qz et dar. pbsiderēt balthasar i babilone. Bal thasar pō fecit grāde pūlū optimatibz suis mille. et fecit vt afferent vasa qz asportauerat nabuchodonosor: auius su de tēplo dñi. et bī bebāt in eis rex et optimates et vtores et pū bline ei. et laudabāt deos suos. Scdm iose phum solēntas erat in babilone instituta ob tuitiōē vrbis Fabulant hebrei qz balthasar intellexerat. hī. ānos captiuitatis. qz p dīce rat hīeremias fluxisse. et tñ hebrei nō erant li berati a iurisditiōe sua Vñd ecclatbat et dñs suis grās agebat. Sa ne illa annoz septua gena nōdū fluxerat sed septia decas iā decur rebat. In eadem hora apparuit ptra eū man scribes in pariete. Cū qz rex vidisset et manū et scripturā. incertū est vtz astantes vidissent manū. scripturā quidē viderūt. Postqz man

euauult p̄urbatus est rex. et genua eius ad se inuicē collidebauit. et exclamauit fortiter vt in trodicerent magi chaldeoz. Et ait ad eos. Qui legerit scripturā hanc et interpretatiōem eius dixerit purpura vestiet. tor quē auream habebit in collo. et terti⁹ erit in regno meo. id est. vnus erit triū pncipū qui p̄sūt satrapis. Illi aut nō potuerūt scripturā legere. Et in gressa est regina. nō vxor fm porphirium. sed auia fm iosephū. Vel mater fm origenē. Et ait ad regē. Est vīr in regno tuo qui sp̄ritum deoz habet. quē pater tuus. i. auus pncipē magoz p̄stituit. Hic vocet. et omīa dicet tibi. Cūqz intrasset daniel. pmisit ei rex munera q et supra. Qui respōdit. Munera tua sunt tibi vel altari da. Scripturā aut legam tibi rex et exponā. Hosti q de ecclis dederat regnū patri suo et nō cognouit. p̄pterea senū vt bos comedit donec cognosceret. Tu quoqz cum scires hec omnia. aduersus deū celī eleuatus es et vasa eius pphanasti tradēs ea manibz i mundis. et bibens in eis deos laudasti q nec viuunt. nec sentiūt. deū vero qui statū tuū in manu sua habet nō glorificasti. p̄pterea ista co ram te creatura sūt. Hanc. et hel. phares. qd sonat numerus. appēio. diuisio. Et est sensus Numerauit deus regnū tuū. id est. cōpleuit il lud. et est dictū p simile pecunie. que numerata tollit et abscondit. Appensus es in statera. et inuentus es minus habēs. id est. iusto del iudicio minus viues qz putabas. Diuisū est regnū tuū. et datū est medīs et persis. vī fractū est regnū tuū. Nam phares fragmentū signi ficat. Et tradidit rex munera dāneli que. p Nec tñ fuit Daniel miserat. Eadem nocte simoniac. qz spōte capta est babilon. Nā oblata suscepit. cūc diuiserat eufratē longe a ciuitate p plures riuos vt aluēū qz in s fluebat in ciuitatē vadabilē faceret. et p ip̄suz ingressi sunt hostes in ciuitatē sub muro. et in terfectus est balthasar. et successit ei dārus in regnū. annos natus. lxx. duos. vbi alij libri habent. lxx. alij. clj. Nā cūc et tanqz maior ri honorē in omnibz deferebat. Quod autem eadem nocte vñsionis capta sit ciuitas: appa ret in elaiā. qui loquēs ad balthasar ait. Pō ne mensam et p̄templare in specula comeden tes et bibentes. surgite pncipes. arripite clis peos. Quidā tradunt. qz mater balthasar p qua factus est ortus suspensibilis filia fuit

Historia libri

darij. et qz balthasar filli nō habebat, dari⁹ se
stinabat occupare regnū.

Vissio septima.

Caplm. IX.

Equitur septima

Sissio danielis. Porro dari⁹ sumens
danielē ducit eū secū in mediā. Et
fecerat euz vñū de tribz satrapis qui perāt. c.
et. xx. sed in dantele spūs dei amplior erat. Et
cogitabat rex pstituerē eū sup omne regnū.
Unde p:ncipes iudebāt ei. et querebant oc
cassione accusandū eū ex latere regis. id est. pro
eo qz erat ex latere regis. Fabulant hebrei qd
querebāt occasione in sermōe. tactu nutu. vel
internuncio ad reginā. vel ad aliquā pcul
narum regis. nullāqz causam reperire potue
runt. eo qd fidelis esset. et sup thesauros erat. vt
dicit iosephus. quia adeo iustus erat. vt mu
nera oblata respiceret. Et dixerūt pncipes. Nō
inueniemus occasione aduersus eū. nisi in le
ge dei sui. et surripuerūt regi dīcētes. Consil
ium inierunt cūcti p:ncipes regni tui. et satra
pe et iudices. qz quicūqz petierit aliqd a quo
cumqz deo vel homine vsqz ad dies. xxx. nisi a
te rex mittat in lacū leonū. Hunc itaqz confir
ma sententiā. et scribe decretū. et acquieuit rex
Porro daniel ingressus est domū suam. et fe
nestris apertis in cenaculo suo ptra hierusa
lem tribz temporibz in diebus cecidit genua ora
bat. Tribz horis orabāt iudei in die. scz hora
tercia sexta et nona. sicut legitur de apostolo.
qz tribz vicibz orabat in die. et de petro et iohā
ne. qz ascendebant ad horam orationis nonā.
In tertia orabāt qz tūc eis datus est decalo
gus i syna. In eadē orat ecclesia qz tūc est da
tus spiritus sanct⁹ super apostolos. In sexta
orabant: qz tūc erectus est serpens encus i de
serto. In eadē orat ecclesia quia tūc est ch:ist⁹
suspensus in ligno In nona orabant. qz tūc
dedit petra aquā in cades. In eadem orat ec
clesia. qz tūc de ch:isto lācato exiuit sanguis
et aqua. Cūqz iuuenissent viri illi danielē oran
tem accusauerūt eū ad regem de transgressio
ne decreti. Et cōtristatus rex posuit cor vt li
beraret eum: laborās vsqz ad occasum solis.
Nō intelligentes viri dixerunt. Scito qz lex
hui⁹ regni est vt decretū regis nō liceat imuta
ri. Tūc miserūt danielē in lacū leonū. et obli
gnauit rex anulo suo et anulis optimatū lapi
dem qui p ianuis positus erat. Et incenat⁹
rex totā noctē duxit in somnē. et diluculo redi

it rex ad lacū. et flens exclamauit. Daniel ser
ue dei valuit ne deus tuus liberare te a leonibz
bus. Qui respondit. Deus meus misit mihi
angelum suū et conclusit ora leonū. quia non
est inuenta in me iniquitas. Forte quia vidit
angelū vocat hec pscopa. id est. visio. Et edu
ctus est daniel de lacu leonū i nullo lesus. Et
dixerunt qui accusabāt eum: nō dei puiden
tia hoc factū sed qz saturati erāt leones. Tūc
rex iussit leonibz multas carnes apponi. et qz
satisfatis accusatores danielis misit in lacū cū
vporibz et filiis. et nō peruenērūt vsqz ad pau
mentū donec arripērent eos leones. et omnia
ossa eorum cōminuerunt. Tūc scripsit dari
us vniuerso regno suo dicens. Paueant om
nes deum danielis. ipse est enī deus viuens et
eternus in secula. et egrotauit daniel per dies
plurimos. Cūqz surrexisset faciebat opera re
gis. forte mausoleū in echbaranis. qd hactē
nus manet vt dicit iosephus ita mirabile: vt
ea die qua pspicitur puteū esse pstructū. Ibi
sepeliunt medoz reges. et plaz pariter et par
thorū et cui cura illius cōmittit: sacerdos est
medozum.

Vissio octaua.

Caplm. X.

Equitur octaua

Sissio danielis. In anno primo da
rij filij assueri. qui et astrages dictus
est. qui subiugauit sibi regnū chaldeoz. ego
daniel intellexi in libris hieremie vt comple
rēt. id est. ad completionēz appropinquaret
desolatiois hierusalē anni. lxx. et orauit domi
nū in seuijs et sacco et cinere dicens. Iustus
es domine. peccauim⁹ iniquitatē fecim⁹. et ad
duxisti eam sup nos. auertat obsecro ira tua
a ciuitate tua hierusalem et monte sancto tuo.
Ostende faciē tuam sup sanctuarium tuū qd
desertū est. Exaudi domine. placare domine
attēde et fac ne moreris. Adhuc me loquente
ecce vir gabriel tetigit me in tempore sacrificij
respertini. et ait. Ab exordio precum tuarum
egressa est liberatiois sentētia a deo. Ego autē
veni vt indicarem tibi eam. et etiā quedā alla.
quia vir desideriorum es tu. Tu ergo anim⁹
aduerte visionē. et sermonē intellige. Tūc ape
riūt ei liberationē spiritalē futurā p ch:istū
Foran iminentes pro qua orabat differt. qz
post dicit de ea exaudītum ibi. noli metuerē.
Addidit etiā de destructione p romanos. scz
ptuaginta hebdomades abbreviatē sunt sup

Danielis

populum tuum. et super urbem tuam sanctam. ut
 consummetur puercatio. et finem accipiat peccatus
 et deleatur iniquitas. et adducat iusticia sem-
 pitema. et impleat visio et prophetie et vngat san-
 ctus sanctorum. Scito ergo et animaduerte. ab
 exitu sermonis ut iterum edificet hierusalem. vsq;
 ad christum duce hebdomades. vii. et hebdo-
 mades. lxx. erunt. His verbis christi incarnatio
 nem designat angelus qui lege prophetias im-
 pleuit. peccata tulit. et iusticia adduxit. et vni-
 cus est oleo leticie per sortibus suis. Et proposuit
 it hebdomadas non dictum sed annorum. ut septem
 anni sint hebdomada una. Abb: euitas pro
 dictis. ut intelligamus annos lunares. qui bre-
 uiores sunt solaribus. xi. diebus. Septuaginta
 ergo hebdomades annorum solarium. faciunt an-
 nos. cccc. lxxv. lunarium pro annorum fac-
 iunt annos. cccc. xc. Et ergo sensus. quod ab exi-
 tu sermonis ut reedificet hierusalem vsq; ad du-
 cem christum fluxerunt anni lunares. cccc. xc. Cepit
 ergo beda numerare. a. xx. anno regni artax-
 rersis. in quo neemias pincerna eius impe-
 trauit ab eo ut restituerent muri hierusalem. et
 restituit eos in multa angustia Ab illa in qua
 licentia a rege accepta vsq; ad christi passionem
 fluxerunt anni lunares. cccc. xc. et hac summam
 annorum computat secundum annos regum qui descende-
 runt vsq; ad. xviii. annum imperii tyberii cesa-
 ris. Et statim modicum interseruit daniel de re
 edificatioe facta per neemiam dicens. Et rursus
 edificabit platea per murum in angustia tempo-
 rum propter timorem. De. lxx. pro hebdomadibus anno-
 rum. separauit daniel vltima dicens. Confirmab-
 bit aut pactum multis hebdomada una. Quod in-
 telligendum est de tribus annis et dimidio. quibus
 predicauit christus et quod patribus promiserat confirma-
 uit. Nam ita tres anni et dimidium huius hebdo-
 madis nouissime preterierat. quando baptisatus est
 dominus. et in dimidio eiusdem hebdomadis resi-
 duo circa finem deficiet hostia et sacrificium. i. ve-
 niente veritate cessabit vmbra. et in templo erit
 abominatio desolationis. i. abominanda et
 desolata erit sacrificia. post mortem christi et vsq;
 ad finem mundi durabit hec desolatio. Supra
 pro in littera posuit daniel tempus mortis christi
 si dicens. et post hebdomades. lxx. subau-
 dit. et. vii. et nouissimam. quam in duas partes di-
 uisus. occidet christus. et non erit eius populus
 quicum negatur est. Dixerunt enim. non habet
 mus regem nisi cesarem.
 Et alibi. hunc nescimus In hebreo non ha-

bit sit. Quod pro sequitur. Et ciuitate et sanctua-
 rium dissipabit populus ad
 lxx. hebdomades non
 pertinet. Sed prophetato
 tempore aduentus christi et mor-
 tis prophetauit quid ve-
 turum erat populo. qui noluit eum recipere dicens.
 Et dissipabit ciuitatem et sanctuarium populus secundum ro-
 manus cum duce suo vetero. et finis eius erit va-
 stitas. et post finem belli statuta a deo in eternum
 desolatio. Et nota quod ex duobus que hic legunt
 secundum vngem sanctus sanctorum. et deficiet hostia su-
 mis illud quod solet dici iudeis. Cum venerit san-
 ctus sanctorum cessabit vinctio vestra. Affricauit
 huic enumerationi bede
 resonat in principio. sed in fine differt. Non enim
 extendit. lxx. hebdoma-
 des nisi vsq; ad. xv. an-
 num tyberii. in quo baptisatus est christus. Tertul-
 lianus pro inchoat numerare hebdomadas il-
 las a primo anno darii in quo egressus est ser-
 mo a domino ad danielē per angelum. ut iterum reedifi-
 carent murum hierusalem. Et extendit eas vsq; ad
 captiuitatem factam per romanos. Et tunc pertinet ad
 lxx. hebdomades quod dictum est. quod ciuitatem et
 sanctuarium dissipabit populus cum duce vetero.
 Hebrei sic exponunt. lxx. hebdomades ab
 breuitate sunt super populum tuum. quod. d. Daniel scilicet
 to ab hac die qua nunc tibi loquor. Erat autem
 annus primus darii qui occidit balthasar. et re-
 gnū chaldeorum in primis medosque transfudit. vsq;
 ad septuagesimum annum hebdomadarum. i. vsq;
 ad annos. cccc. xc. Hec populo tuo per pres ac-
 cident. Primum precipitabit tibi deus sicut percar-
 et delebit peccatum. et finem accipiet puercatio.
 Hunc enim urbem et templo destructum. in luctu est po-
 pulus sed in breui restaurabit. et non solum in
 his. lxx. hebdomadibus hec fient. sed nascetur
 christus iusticia sempiterna. et signabit visio et pro-
 phetes. ut propheta non inuentus in israel. et vn-
 gatur sanctus sanctorum. de quo dicitur in ps. Pro-
 pterea vnit te deus deus tuus oleo leticie per co-
 sortibus tuis. qui dicit. Sancti estote. quoniam ego
 sanctus sum. Scito ergo quoniam ab hac die qua
 nuntiasti loquor. et dei sermonem promitto. quod re-
 nertat populus. et hierusalem instaurat. Usq; ad
 christum et desolationem templi hebdomades nume-
 rent. lxx. et alie. vii. in quibus iuxta ordinem suum
 donec res fient. de quibus ante dixi. quod reuertatur

bet populus qui cum nega-
 tur est. quod etiam littera
 ra sane non potest legi.
 Occidet christus et non
 erit ei? sed secundum occidit
 sed ex natura nostra.

Cum hec forma ver-
 borum in daniel non
 reperitur.

Historia libri

populus et reedificet platea a neemias et esdra
In fine ergo hebdomadarum complebitur dei sen-
tentia in angustia temporis quando rursus de-
struet templum et capiet civitas. Nam post. lxxij.
hebdomadas occidet christus. et non erit eius po-
pulus qui negaturus est eum. sive ut quidam he-
brei dicunt. non erit christum
peritum quod putabat se re-
cepturum. Et quid dico
de christo occidendo et ne-
gaturum populo penitus de-
serendo cum et civitatem et sanctuarium dissipatur
sit populus romanus? cum duce vetero. i. vespas-
iano. Quo mortuo transactis septem hebdoma-
dibus. i. annis. et sex. hebdomadis. a quo post
ea de ruinis hierusalem urbs belia condita est. re-
bellantes iudeos rursus magistro exercitus pun-
gnante superavit. et tunc defecit hostia et sacrifi-
cium. et usque ad consummationem mundi continua-
bitur desolatio. Non vos moueat inquisitio he-
brei. si prius numerent. vij. hebdomades. et
postea. lxxij. et rursus in duas partes diuidat
vna. Est enim hoc idiomata hebrei sermonis et
antique latinitatis. ut ante numerum minorem
supputent. post maiorem. verbi gratia. Nos lu-
xtra proprietate lingue nostre dicimus vixit abra-
am. c. lxxv. annis. illi e contrario. vixit abraam. v.
lxx. annis. Non igitur ut legimus ita adimplet.
sed ut totum pariter supputat ita finem accepit.
Nec ignorandum quosdam illorum dixisse. quod vna
hebdomada de qua dicitur. confirmabit pactum
multis hebdomada vna diuidat in vespasia-
num et adrianum. ut iuxta historiam iosephi ve-
spasianus et ritus tribus annis. et. vij. mensibus pa-
cem cum iudeis fecerunt. tres autem anni et sex me-
ses sub adriano computentur quando hierusalem
omnino subuersa est. et iudei catervatim cess-
ita ut iudee quoque finibus expellerentur. Hic aliter
hebrei non magno opere curantes a primo an-
no darii regis persarum usque ad extremam euer-
sionem hierusalem. quam sub adriano accidit com-
putari olimpiades. c. lxxij. hoc est annos. dc.
xcvj. qui faciunt hebdomadas habraicas. xcix.
et annos tres. quando corbas dux hebreo-
rum est oppressus. et hierusalem usque ad soluz
diruta est.

Vltimo nona.

Capitulum. xli.

Equitur

nona visio dan-
ielis quas cum
sequenti quidam dicunt esse vnam
Sed hieronymus finem hebraicam ve-

ritatem tradit esse duas. et vtraque scripta est in
daniele hebraice. Porro vtraque vidit daniel
vnam quidem vidit. sed alteram audiuit an-
no tertio regni christi regis persarum et in eadem
die eiusdem anni in hunc modum. Primo an-
no darii. daniel intelligens imminere. lxx. an-
num captivitatibus liberande. oravit dominum
ut darius et cirus liberarent populum suum.
Et data est sententia a deo de licentia redeun-
di danda. et hac egressam a domino supra nu-
clausit danieli gabriel. Et ex tunc darius dispo-
nebat de libertate et licentia danda hebreis.
sed preventus morte non implevit. Cirus au-
tem primo anno regni sui dedit eis eadem li-
bertatem quas habebant indigene et licentiam
redeundi. Ipsi pro quia fere omnes nati erant
in chaldaea. et possessiones sibi habebant. elu-
gebant remanere in terra natalitatis sue. Pau-
ci pro qui ascendere disponebant in iudeam. pro-
pter gratiam et morosi etiam usque ad tertium annum
christi. Quod attendens daniel vehementius af-
fligebatur dolore quam prius. et orabat dominum
ut qui prius dederat regibus animum libe-
randi. daret et populo animum redeundi. Fa-
ctum est ergo tertio anno regni christi primo men-
se. prima die mensis. lugebat daniel tristem heb-
domadarum diebus. panem desiderabilem non
comedit. carnes et vinum non gustavit. nec usus
est unguento pro balneis more persarum. Die
autem. c. lxxij. dum esset iuxta fluvium qui est
tigris vidit. Et ecce vir vestitus lineis. accin-
ctus zona aurea. cuius facies quasi fulgur. ocu-
li ut lampades. thorax corporis quasi crisolli-
tus. que deorsum erant brachia scilicet femo-
ra tibie et pedes quasi es candens. et sermo eius
quasi vox multitudinis loquentis. Porro vi-
ri qui erant cum eo territi fugerunt et solus vi-
dit visionem et corruit in faciem suam. sed vir
ille accessit. et erigens eum et confortans ait
Noli metuere daniel. quia ex die primo men-
sis quo posuisti cor tuum ut te affligeres co-
ram deo. exaudita sunt verba tua. et egressa est
sententia a deo de reditu populi. et eadem die
volui ad te venire ut nuntiarem tibi. sed prin-
ceps regni persarum restitit mihi. xx. diebus
et vno. Cumque tunc egredere apparuit princeps
grecoz veniens ut aduersaretur principi
persarum et mihi. et aliquantulum sed moratus.
Sed nunc venio ut certifice te de reditu po-
puli. et in his nemo est mihi adiutor nisi mi-
chael princeps vester. Hos duos principes

Danielis

grecorum et persarum dicit hieronymus esse angelos malos, qui appositae sunt regibus illis ad exercitum. Laborabat itaque angelus persarum ne hebrei liberarentur a dominio persarum, cum quia delectabatur afflictionibus eorum, tum ut perse diutius affligentes eos grauius peccarent. Laborabat etiam angelus grecorum ut perse et captiuitas hebreorum cum eis transirent in dominium grecorum. Gregorius autem vult eos fuisse angelos bonos, qui fatagebant ne tam cito liberarentur iudei, ut si quid adhuc erat purgandum in eis purgaretur, et decoquerentur versus ad vnguem. Preterea addidit vir ille. Hunc reuertar ut preliet aduersus principem persarum, veritamen prius annuncio tibi quod expressum est in scriptura veritatis de quibusdam alijs quorum gens sollicitudinem. Porro a primo anno darij orabat daniel pro eo ut staret et roboretur regnum eius, et sollicitus erat de successoribus regni persarum volens eos scire. De quorum manifestatione sequitur decima visio, in qua primum inducitur Daniel loquens sic.

Visio decima.

Cap. lvi. xxi.

Go autem a pri

Emo anno darij medi stabam in conspectu dei, ut confortaret et roboraretur ipse daniel. Et statim fit metaplasimus qui frequens est in prophetis. Et introducit vir ille predictus loquens ad daniellem sic. Et nunc veritate annuncio tibi, quia ecce adhuc post darium et ceterum qui nunc sunt tres reges stabunt in perfide. cambyses, scilicet erenides magus danielis filius isapris, et quartus, scilicet xerxes filius darij super omnes erit, et conculcabit omnes aduersus regnum grece. De isto legitur, quia succendit athenas, et bellum nauale egit apud salaminam, quando sophodes et euripides clari habebant, et phemistodes in psalmi fugiens hausto sanguine tauri perijt. Tunc vir qui loquebatur danieli pretermisit omnes reges versus ad alexandrum magnum et alii. Surget pro rex fortis, et faciet quod placuerit ei, et cum steterit coteretur regnum eius, et diuidet in quatuor ventos celi. In egypto enim que est ad meridiem prius regnavit ptholomeus lagi filius. In macedonia philippus qui et arideus frater alexandri que est ad occidentem sirie et babilonie et superioribus locis que sunt ad orientem profuit.

seleucus nitchanor imperauit Asie et ponto: et ceteris in eadem plaga prouincijs. Antigonus pro ad septentrionem. Et hoc fecimus totius plagas dicimus. Qui autem in sua dea est ad aquilonem siriam: ad meridiem egyptum habet. De regno egypti et sirie tantum proficitur daniel, quia sub his afflictus est populus dei vicissim. Porro post alexandrum regnavit in egypto ptholomeus lagi filius, a quo sequentes reges egypti ptholomei dicti sunt. Post ptholomeum philadelphus post ptholomeum euergetes, post ptholomeum philopator, post ptholomeum epiphanes. In siria post alexandrum regnavit seleucus, post antiochus soter, a quo successores antiochi dicti sunt, post antiochus theos, post antiochus gallaticus, post antiochus magnus, post antiochus epiphanes. De his proficitur vir loquens ad daniellem: incipiens a rege egypti sic. Et confortabit rex austri. Hic est ptholomeus lagi filius adeo fortis, ut persarum regem epitotarum expulsam restitueret in regnum, et deulcto demetrio filio antigoni seleuco regni sui partem quam antigonus abstulerat restituit, cyprum, phoenicem, et regiones multas et insulas sibi subiugauit. Cui successit ptholomeus philadelphus, qui primus ab ethiopia adduxit, cccc. elephantes, turres lignearum eis superponens, in quibus posuit armatos ad dimicandum, sub quo, lxx. interpretes clauerunt. Hic pugnavit contra antiochum theos regem sirie, sed postea federati sunt. Nam antiochus duxit uxorem beronicem, filiam philadelphii: repudiata prioris uxore laodice, que cum redisset in gratiam viri occidit veneno virum et filium quem susceperat de beronice gallericum pro filium suum fecit regem sirie. Euergetes pro qui successit philadelpho in vltione beronice sororis vastauit siriam. Sed audito quod principes egypti conspirauerant aduersus eum redijt in egyptum, trahens secum de siria predam multam nimis, et simulacrorum duo milia, dc. talenta. Porro gallericus duos filios reliquit seleucum et antiochum magnum, sed antiochus occiso fratre suo regnavit, et congressus cum rege egypti philopatore victus est per desertum fugiens et pene captus. Philopatori vero successit in egypto epiphanes cum esset quatuor annorum, et cepit antiochus magnus infestare eum. Sed principes egypti dimicabant pro puero. Sub epiphane omnes sacerdotes assumptis

Historia libri

plurimis iudeorum fugit in egyptum. et accepit a rege regionem que eltopoleos vocabatur et in ea extruxit templum simile templo iudeorum asserens se implere vaticinium efaie scribentis. Erit altare domini in egypto. et titulus eius in terminis eius. Hoc templum permansit annis. cc. l.

usque ad vespasianum qui civitatem ipsam quam dicebatur onie. et templum funditus evertit. Porro antiochus magnus reliquit duos filios seleucum. et antiochum epiphanem.

sed epiphanes per fraudem eiecto fratre vel occiso regnavit in siria. Hucusque de ordine historie inter porphyrum et nostros nulla est contentio. que sequuntur exponit porphyrus de antiocho tanto. Exposuit enim danielis ut infamaret eum. Nos autem mixtum exposuimus de antiocho et antichristo. quedam tamen specialiter de antiocho. et quedam de antichristo. ut illud de antiocho. et comedentes panem cum eo. et cetera. usque illuc. et veniet super eos trieres et romani. Antiochus enim epiphanes dedit sororem suam uxorem epiphanio regi egypti in dolum. qui suscepit ex ea duos filios. Tunc antiochus ingressus est egyptum tanquam visurus sororem et nepotes. sed inter epulas fecit occidi viros sororis. et voluit obtinere egyptum. sed egypti viriliter resistentes deiecerunt eum. Post biennium reuersus obsedit alexandriam et ecce legati romanorum missi sunt ad egyptios liberandos quibus federati erant. Cumque applicuissent egressus est eis obviam antiochus. et dum staret in litore dixit ei marcus publius lenas. Senatus populusque romanus precipit tibi recedere ab amicis suis. Cumque ille peteret inductas respondendi. marcus circa illum fecit circulum in sabulo cum virga. et ait. Senatus populusque romanus precipit tibi ne egrediaris de hoc circulo donec respondeas. Ad quem antiochus. Si sic visum est senatui et populo romano recedendum est. et recessit ab egypto. similiter et quod sequitur de antiocho tantum intelligendum est. et erit in percussione feminarum. Nam antichristus castus erit ob simulationem religionis. Quod prosequitur deum moasim in loco suo venerabit utriusque agnuit. Moasim enim presidium sonat. et antiochus in hierusalem presidium posuit. et idolum iouis antichristus pro diabolo deum et presidium suum venerabit. Porro antichristo tantum congruit id quod sequitur et figet tabernaculum suum apopherno inter maria. Apopherno interpretatur solitudo suum. et est sensus. Figet tabernaculum solius sui in hierusalem. que sita est inter mare mortuum et cyrenum et super montem in electum et sanctum. id est montem oliueti. et ponet tabernaculum suum. et veniet usque ad summam civitatem eius. id est. ad locum unde dominus ascendit. et nemo auxiliabitur ei. quia audiet vox in aere dicens. Morere et statim fulminabitur. Postea prosequitur visio de antichristo isti tempore. et conversione iudeorum et resurrectione mortuorum dicens. Et veniet tempus quale non fuit ex quo gentes ceperunt esse. Et stabit michael pro filiis populi tui. et saluabitur eis omnis qui scriptus erit in libro dei. Et multitudo omnium qui dormiunt in pulvere terre euigilabunt. alij in vitam eternam. alij in opprobrium ut videant semper. Non quidem bonos. quia tollentur impius ne videat gloriam dei. sed ut videant opprobrium suum semper. Tu autem daniel signa libri. id est scribe mysteria. sed non expone. Pertransibunt plurimi. et multiplex erit scientia. quasi diceret. Res linque posteris materiam exercitij Et desiderabat daniel scire quanto tempore duraret persecutio antichristi. Et vidit principem persarum stantem in ripa fluminis. et principem grecorum stantem in altera. et virum indutum lineis stantem in medio super aquas. et dixit ad eum. Usquequo finis horum mirabilium. Et elevans ille utranque manum iuravit per vinetum in eternum. quia in tempus et tempora et dimidium temporis. Et ait daniel. Domine mihi quid erit post hec. Et respondens ille iteravit idem tempus. sed per alia verba dicens. Cum ablatum fuerit iuge sacrificium. et posita fuerit abominatio in desolationem. hoc est cum ablato cultu dei et desolato. antichristus abominabiliter exhibebit se adorandum. et erunt dies mille ducenti. et cetera. id est tres anni et semis. Postea intulit quid erit post hec. Respondet dicens. Beatus qui expectat et pervenit ad dies mille. ccc. xxxv. Si diebus mille. cc. cc. addantur dies. clv. stent dies mille. ccc. xxxv. Ita post mortem antichristi dabunt lapsis. clv. dies ad penitentiam. Et est sensus. Beatus erit qui post dies persecutionis perveniet ad dies superadditos penitentiae. Tu autem daniel interim vades ad prefinitum tempus vite tue et requiesces. et in fine dierum stabis in sorte tua. id est resurges in ordine tuo.

culum suum apopherno inter maria. Apopherno interpretatur solitudo suum. et est sensus. Figet tabernaculum solius sui in hierusalem. que sita est inter mare mortuum et cyrenum et super montem in electum et sanctum. id est montem oliueti. et ponet tabernaculum suum. et veniet usque ad summam civitatem eius. id est. ad locum unde dominus ascendit. et nemo auxiliabitur ei. quia audiet vox in aere dicens. Morere et statim fulminabitur. Postea prosequitur visio de antichristo isti tempore. et conversione iudeorum et resurrectione mortuorum dicens. Et veniet tempus quale non fuit ex quo gentes ceperunt esse. Et stabit michael pro filiis populi tui. et saluabitur eis omnis qui scriptus erit in libro dei. Et multitudo omnium qui dormiunt in pulvere terre euigilabunt. alij in vitam eternam. alij in opprobrium ut videant semper. Non quidem bonos. quia tollentur impius ne videat gloriam dei. sed ut videant opprobrium suum semper. Tu autem daniel signa libri. id est scribe mysteria. sed non expone. Pertransibunt plurimi. et multiplex erit scientia. quasi diceret. Res linque posteris materiam exercitij Et desiderabat daniel scire quanto tempore duraret persecutio antichristi. Et vidit principem persarum stantem in ripa fluminis. et principem grecorum stantem in altera. et virum indutum lineis stantem in medio super aquas. et dixit ad eum. Usquequo finis horum mirabilium. Et elevans ille utranque manum iuravit per vinetum in eternum. quia in tempus et tempora et dimidium temporis. Et ait daniel. Domine mihi quid erit post hec. Et respondens ille iteravit idem tempus. sed per alia verba dicens. Cum ablatum fuerit iuge sacrificium. et posita fuerit abominatio in desolationem. hoc est cum ablato cultu dei et desolato. antichristus abominabiliter exhibebit se adorandum. et erunt dies mille ducenti. et cetera. id est tres anni et semis. Postea intulit quid erit post hec. Respondet dicens. Beatus qui expectat et pervenit ad dies mille. ccc. xxxv. Si diebus mille. cc. cc. addantur dies. clv. stent dies mille. ccc. xxxv. Ita post mortem antichristi dabunt lapsis. clv. dies ad penitentiam. Et est sensus. Beatus erit qui post dies persecutionis perveniet ad dies superadditos penitentiae. Tu autem daniel interim vades ad prefinitum tempus vite tue et requiesces. et in fine dierum stabis in sorte tua. id est resurges in ordine tuo.

Danielis

De susanna.
De idolo belis et dracone.
De abacuc.
De ciro.
De licetia redeundi data iudeis.
De anno septuagesimo.
De reedificatione templi.
De cambise.

cap. xiiij.
cap. xiiij.
cap. xv.
cap. xvi.
cap. xvij.
cap. xvij.
cap. xvij.
cap. xix.
cap. xx.

De susanna.

Capitulum XIII.

Equitur

hūto
ria su
fanne. quā hebreus nō ha
ber i libro danielis. Et vo
cat eā fabulā. nō q̄ inficet
rem gestā. sed q̄ in ea falsū
legit de sacerdotibz lapida

ris. quos hīeremias adustus testat. Et q̄ nos
fabulamur eā scriptā a dantele. cū a quodam
greco scripta fuerit. quod pbat et eo q̄ que
dam allusio verborz facta sit ibi nominibz ar
boz. videlicet. apotoz. cyni. cyse. apotoz. pri
ni. pise. Tales em allusioes verborz et arboz
nomina nō inueniunt in hebreo. In transla
tione quidē nostra vna ex eis allusioibz qua
liscūqz legit. vt cū dixisset sacerdos sub cyno.
respondit daniel verbū. quasi alludēs nomi
ni. scindet te mediū. Exp̄dissius fieret si dicere
tur ita. sub ilice. et adderet ilico angelus domi
ni scideret. Eadē allusio potest fieri verbū ad
nomen tēporis. vt si diceret. factū est hoc feria
secūda. et responderet. feriat te deus. Hāc can
dem hīstoriā vocat origenes fabulā in dect
mo stromati. id est instructionū. forte secun
dā editionem quā sub

obeloz et asterisco cōpo
sūt stromata vocant.
q̄ p eā plenius nos in
struit. Apparet autē h
factū esse adhuc recēt
captitate. q̄ daniel ad
huc iuuenis erat. Por
ro susanna vxor ioach
im pulchra erat nimis
et exarsit in eā duo
seniores iudices illius
anni. de quibz dicit dñs
Iniquitas egressa est in
babilone a senioribus
iudicibz. Tradunt he
brei. q̄ mīeres in h de

Quid sit obelus et
asteriscus. require su
pra ca. in genesi de
diuersis translationi
bus. Cum em quat
tuor fuisset translati
ones. lxx. ad the
doris. simachi. ori
genes translationes il
las corrigēs. iij. co
lūnas fecit. in pma
posuit translationē
lxx. in scda a quile. i
tercia theo. in quarta
simachi. et puenit
entia trium notauit

clipebant. q̄ dicebant
se esse de stirpe dauid.
et xpm de semie suo na
scitūz. Hī statuerunt
in cōmune tēpus quo susannā possent iueni
re solā. et latuerūt post meridiē i pomerio hel
chic. Et ingressa ē susanna volēs lauari. i. vno
gl. p consuetudine terre. et misit puellas ad affe
rēdū oleū et sinigmatā. Est autē pprie sinigma
ordeū cū palea vñ faciūt mīeres decoctionē
forte ad nitorē faciei. Tūc currentes senes ad
eā dixerūt. Cōmiserere nobiscū. alioq̄n ferem
p̄ra te testimoniu adulterij. Et elegit susanna i
cidere in manus eorum potius q̄ peccare in
deū. Et exclamauit Et accurrētes famuli. eru
buerūt cū audissent senes loq̄. Altera die sta
tuta est susanna in medio populi. et ponentes
senes man⁹ suas sup caput ei⁹ cōstituti sunt se
vidisse iuuenē. et ipam pariter cōmiseri. et cō
demnauerūt eā ad mortē. Et clamauit susan
na voce magna ad deū. Dñe tu scis q̄ inno
cens morior. Cūqz traheretur suscitauit de
us sp̄ritum pueri cui nomen daniel. Non est
credendum hīs qui dicunt Dantēlem mortu
um fuisse. et suscitatum tunc et deinceps fuis
se prophetam. sed tunc manifestauit domi
nus sp̄ritum sanctum fuisse in eo. qui prius
quasi latens quiescebat. Et ait daniel ad po
pulum. Reuertimini ad iudiciū. quia fal
sum locuti sunt aduersus eam. Cūqz reuer
tissent separauit daniel senes ab inuicem. et
aduo cans vnum dixit. Sub qua arbore vi
disti eos colloquentes. qui ait. Sub cyno.
quam latini dicunt ilicem. vel lentiscum. et
aduocatus alter dixit sub prino. Et accla
mauit populus in eos propter dissonanti
am. et interfecerunt eos. id est. regi tradide
runt interficiendos. Et factus est daniel ma
gn⁹ in p̄lo a die illa et deinceps. Et rex astrag
es apposit⁹ est ad pa
tres suos. et suscepit ci
rus regnū ei⁹. i. regnū
psaz. Forte hic deter
minatur tēpus q̄ libe
rata est susanna. quan
do scz cyrus factus est
rex persaz. et dari⁹ rex
medoz. Vel pot⁹ de
terminat temp⁹ sequē
tis hīstorie que hic in
choat. et adhuc stabat

asterisco. disscordāz
a tribz translationibz
notauit obelo.

Transitus est quem
hic facit hīstoria. va
lēs forte ad pceden
tia de susanna. vel
magis ad seq̄ntia d
idolo belis et dracone
mori⁹ astrag⁹ et suc
cessiōe darij filij ei⁹
adoptiui et cyri ne
potis. id est. filij fi
lic eius astrages fa

Historia libri

regnum babilonis. et erat in babilone rex d quo statim sequit. Erat aut daniel conuina regis. et honoratus super omnes amicos eius. cuius nomen quod tacet historia potest intelligi fuisse pater balthasar. vel ipse balthasar sub quo factum est a danielo quod legitur in fabula belis et draconis. quam fabulam appellat hebreus. eo quod falsum legitur in eo. et impossibile de translatione abacuc. Et refert hieronymus. quod cum dixisset ei hebreus tale translationem corporalem nescire factam esse. respondit quidam scilicet olus qui erat cum eis. ezechiel translationem de chaldei in iudeam. Et intravit cum hebreus dicens. In littera expressum est quod ezechiel translationem est in spiritum. Tu apud vester cause locutus est dicens. Siue in corpore siue extra corpus nescio deus scit. et addidit hebreus. nil in hac fabula prophetici narrari. sed oportet tantum ex industria factum.

De idolo belis et draconis. Caplm. xiiii

Rata aut in babilone

idolum noie bel. et impedeabant ei diebus singulis de similia. xii. artabec. et oues. xl. et vini amphore sex. Est aut artabec apud chaldeos eadem mensura que et ephel apud hebreos. mensura. scilicet modiorum. Et rex babilonis adorabat illud per singulos dies. et dicebat danieli. Quare non adoras bel. Qui respondit. Non colo facturam sed creatorem omnium deum viuentem. Et ait rex. Nonne vides tibi bel deus viuens. qui tanta quantitate comedit et bibit. Qui respondit. Intus luteus est. et foris cinereus. et nunquam comedit. Et vocauit rex sacerdotes et ait. Aliter si dixeritis mihi quod comedit impensas has mortemini. Si autem ostenderitis mihi quod bel comedit hoc daniel mortem. Erant autem sacerdotes. scilicet. exceptis virginibus et paruulis. Et venit rex cum danielo in templum. Et dixerunt sacerdotes. Nos egrediemur foras. et tu rex pone vinum et escas et claudes ostium. et signa anulo tuo et nisi inueneris mane omnia comesta a bel mortamur. Et posuit rex cibos ante bel. Et daniel cribrauit cinerem per totum pavementum coram rege. et clausum est ostium. et signatum anulo regis. Sacerdotes autem ingressi sunt illa nocte iuxta consuetudinem suam cum virginibus et liberis. et presumpserunt omnia. Fecerunt autem sibi cuniculos sub terra. et absconditum introitum sub mensa. Diluculo venit rex ad templum et daniel cum eo. et inuenerunt signa sal-

ua. Cum aperuissent ostium intulit rex mensas. vacuas exclamauit. Magnus est bel. et tenuit daniel regem ne ingrederetur. et ait. Animaduerte vestigia pedum super pavementum. Et iratus rex apprehendit sacerdotes. et ostenderunt ei ostiola per quam ingrediebantur et egrediebantur. Et occidit eos rex. et dedit bel in manum danielis. Qui subuertit eum et templum. Erat autem in eodem loco dracon magnus latens in fovea. et adorabant eum babilonenses. Sacerdotes eius habebant idraulica. id est. vasa facta de coriis vitulorum. et percussiebant ea virgis coraulinis. ut facerent sonitum terribile quasi tonitruum. ad quem excitatus draco quandoque emittebat fumum. quandoque ignem. quandoque visibiliter apparebat. Et dixit rex danieli. Non potes dicere. quod iste non sit deus viuens. Et ait daniel. Da mihi proutem. et interficiam eum absque ferro et fuste. Et dedit ei. Tulit ergo daniel piceam et adipem et pilos. et coram pariter. fecitque massas. et dedit in os draconis. et suffocatus crepuit. Et indignati babilonenses dixerunt. Deus facit rex. Et dixerunt ad regem. Trade nobis daniel. alioquin interficiemus te et domum tuam. et compellus tradidit eis. Qui miserunt eum in lacum leonum. et erat ibi septem diebus. In lacu erant leones septem et dabant eis quotidie duo corpora damna. et due oues et tunc non sunt data eis ut deuorarent daniel. Erat autem abacuc propheta in iudea. qui ferebat pulmentum messoribus. Et ait angelus ad eum. Fer prandium in babilonem danieli. qui est in lacu leonum. Qui respondit. Babilonem non vidi. et lacum nescio. Et tulit eum angelus capillo capitis sui. et posuit eum super lacum. et clamauit abacuc. Daniel serue dei tolle prandium quod misit tibi deus. Et gratias agens daniel comedit. Porro angelus restituit abacuc in loco suo. Venit ergo rex die septimo ut lugeret daniel. et videns eum sedentem in medio leonum exclamauit. Magnus es domine deus danielis. et extraxit eum de lacu leonum. Porro illos qui perditionis eius causa fuerant intromisit. et deuorati sunt in momento coram eo.

De abacuc.

Caplm. xv.

De abacuc fu

propheta de tribu simeon. Hic preuidit corruptionem iherusalem futuram. et

Danielis

aduentibus caldeis fugit in sotratenā et erat incolā in terra israel. Descendentibus quoque reliquis iudeis in egyptum quasi peregrinabat in terra sua. et scripsit Et in principio operis causatur aduersus deū. cur impius uastasset populum dei. et sanctuarium eius cum ipse clamaret et non exaudiret. Sed in consolatione aperuit ei dominus calamitates circumstantium nationum futuras per nabuchodonosor regem maiores. et tunc de ipso nabuchodo. periturum. et ita a murmure conuersus est ad preces. Et ostendit illi dominus aduentum christi dicens. Si moras fecerit expecta eum. quod uenies ueniet et non tardabit. Et impetratus est abacuc nabuchodonosor inter plurima dicens. Ut qui potius dat amico suo mitens fel. et inebriat eum. ut aspiciat nuditates eius. quod fecit nabuchodonosor sedebat. Ultimo scripsit canticum. Domine audiui. etc. Hic dum ferret pulmentum messoribus dicit domesticis suis. Ibo ad terram longinquam. cito redibo. Si tardauero per dies ferte cibum messoribus. Et cum fuissent in babilone subito superuenit messoribus. Intellexit autem quod celeriter esset populus a babilonia reuersus. Unde pater loge post liberatā susannā hoc esse factum. Signum autem redditus dedit his qui in iudea erant. quod visuri essent lumen in ruinis templi. ultimumque templi dissolutionem predictit. quod gens occidentalis hanc esset actura. Tunc inquit uelamē sancti sanctorum scinderet. et duarum columnarum epistolia auferrentur. et quo sint nullus agnosceret. Ipa quoque in heremo adducunt. et eos in ultimo qui persecutione sustinent a serpente illuminabit dominus sicut a principio. Et mortuus est abacuc et sepultus in agro proprio solus. Porro de dantele quando cum supuissent post reditū populi in iudeam nescimus. Defunctus autem et sepultus est in spelunca regali solus cum gloria. Hic est daniel qui dedit signum in montibus super babiloniam dicens. Quando per montem a borea sumigabit ueniet finis babilonie. quando quoque

Id est duarum tribuum. Iaz ei captiuitate erat. et tribus et coloni in earum terras adducti. in quibus latuit abacuc quosque recessisset chaldei. postea rediit in terram iude. et descenditibus alijs in propria terra quasi peregrinus remansit.

lut ignis ardebit. filius natus erit in uersa terre quando ad partem nostram aque decurrerint. reuertetur populus ad terram suam. Quod si fluxerint sanguine erunt homicidia belial in uersa terra.

De ciuitate.

Capitulum. XVI.

Est mortuus daniel

per regem medum monarchiam tenuit orientis. cuius sedem posuit apud persas. licet regnum medorum maius esset et honorabilius. eo quod perse cum sublimauerat in regem. Iste fuit nepos daniel et sorore. nepos quoque astiages et filia. Porro astiages unicam habuit filiam. et uidit somnium quod de genitalibus filie orientis batur uisus que totam occupabat asiam. et accipit a conectoribus se habiturum nepotem. ex filia qui dominus esset asie et ipsum deiceret a regno. Quod nimis dedit fillam suam uxorem militi plebeio. ne filius ex ea nasceretur nobilis et potens. Preterea fillam pregnantem ascluit. et natum ex ea filium cuiusdam participi archano tradidit occidendum. Qui credens regnum transire ad fillam suam. filium eius ueritus est occidere. et unus de pastores regis tradidit paruulum exponendum in nemore. Qui cum exposuisset eum. et id inde casset uxori. que in diebus illis pepererat. superplicauit ei mulier ut paruulum deferret et alendum. et proprium filium pro eo exponeret. Cumque redisset pastor ad puerum. inuenit canem prebentem et uerba. et a feris et a uerbis defendente. Cumque nihil set eum ad uxorem alluxit et tanquam diu notum. uocauitque puerum spartacum. id est. canis. Spartos enim perferre canem sonat. Qui cum esset grandiusculus a pueris ludentibus factus est rex eorum. et contumaces et inobedientes sibi grauiter affligebat. Quod grauiter ferentes patres eorum uerbum detulerunt ad regem de filio pastoris. Quem cum aduocasset rex. et argueret eum quod pueros plagasset. ille intrepidus se ut regem fecisse respondit. Et ammiratus rex et quedam signa generis sui in eo esse deprehendens. ascito pastore secretius ueritatem rei agnouit. Veruntamen timor eius de nepote mitigatus est: estimans quod uerbum conectorum de regno impletum esset in regno puerozum. et eidem cui prius commiserat occidendum. commisit alendum

Plurima enim prophete abscondunt. ut a quodam dicit. Secretum meum mihi. et liber ille epiphanius secretum prophetarum dicitur.

Historia libri

non iudicās tamē esse nisi pastoris filiū. Filiū quidē illi secretarij sui clanculo dedit patri ad comedendū. q: nō obedierat oīi eius. et post idipm indicauit ei. Factū est autē vt astiages traderet exercitiū illi secretario ad hostes expugnādos. ipse vero resedit in mediā. Porro ille nō inemor malefici regis p̄suasit exercitū: vt spartacū regē perfidis sibi eligeret. et cognominauit eū cyrū. qd interpretat heres. q. d. Licet reluctet astiages. hic est heres. Quo facto timēs astiages: dariū p̄sobriū adoptauit sibi in filiū. et collecto exercitu gressus est aduersus cyrū. et fugerūt perse. Upores autē eorū et matres egressē ad eos. et detectis posterioribz suis alebāt. Vultis ne introire in vres ros matz et renasci. Hoc pudore excitati perse acriter redierūt in hostes et victus est astiages. Cyrus autē magis exhibuit se illi nepotem q̄ victorē. Hāc regnū yrcanorū cessit ei. Dariū p̄o tanq̄ fratri mīis sue tradidit regnū medorū. tū sub certa spe reuerti ad ipm.

De licētia redeundi data iudeis.

Caplm. xvii.

Itaqz cū vniuer

i sum regnū deuolutū esset ad eū. in hui⁹ regnū anno p̄mo susceperat dominus spiritum ei⁹. vt impleret verbū hieremie. Et dedit libertatē oībz iudeis qui erant in vniuerso regno suo et licētiā redeundi in iudeā. et edificādi domū dñi. Excitatus autē fuit ex verbis eiaie. qui ante. cc. et. annos scripserat de ipso dñm dicentē. Christo meo dno cuius apprehēdi deitē subijciā gētes et regna. ipse reedificabit domū meā in hierusalē. Et ḡ hāc munificā septurā impleat. et scripturā libertatis et licētie traduxit in vniuersum regnū suū dicens. Quia regna terre dedit mihi dominus deus celī. credo hūc esse quē gēs israhel adorat. In hac eplā hortat⁹ est etiā iudeos vt ascēderēt in iudeā. et qui nollēt ascēdere iuuaret ascēdentes in pecunia vestibz et iumentis. Porro clarissimi iudeorū habitabāt in babilonia. id est. in terra babilonis euersē. Babilonia em̄ p̄prie nomē est ciuitatis. babilonia p̄o nomē regiōis. licet vni⁹ p̄ altero sepe legatur. Inter eos zacharias natus in chaldaea iā prophetabat. Hic bñdixit salathiel i filio vocās eū zoobabel. qd interpretat magister babilōis quasi diceret. h̄ erit magister captiuitatis babilonice. Ad hui⁹ p̄phete exhortationē p̄mū

surrexerūt vtrūq̄ iuda. vt ascēderent in hierusalē. postea p̄o viri bentamin et leuite. Propterea vt dicit ioseph⁹. a iuda cogniti sunt iudei. H̄ em̄ noīs p̄les fuerūt cause. Sup̄ turrim babel legi⁹ q̄ a dedan q̄ cogniti⁹ est iudas dicit⁹ se iudei. Alibi q̄ a iuda filio iacob. Alibi q̄ a iuda machabeo. Porro ascensuri in hierlm̄ vtrūq̄ iudeā alios hortabāt. s̄ paucos iuenerūt q̄ assentirēt eis. et p̄p̄ea rā i exhortatōe q̄ in apparatu tres annos cōpleuerūt. Iḡ i tercio anno cyri regressi sūt sub zoobabel duce. et iesu magno sacerdote adhortatibz eos zacharia. p̄pheta. et aggeo iuvene sed nō dum p̄pheta. Et rāt autē circiter. l. millia. Fuerūt em̄ iudeis q̄draginta duo millia. et. cccc. et. lx. Reliqui p̄o erant serui et ancille et hoīes generis p̄miscui. Et remisit cū eis cyrus partē vasorū dñi q̄nq; millia et q̄draginta. inter q̄ ponit iosephus refrigeratoria q̄ p̄sum nō legi. Aliter dicit etiā quidā cū eis dīcēs se esse de genere sacerdotū p̄pter emolumentū. Cūq; querebant scripturā genealogie sue et nō inuenirēt. receperunt in iherl. s̄ electi sūt a sacerdotibz reuer si sūt in hierusalē et in ciuitates iude.

De anno. lxx.

Caplm. xviii.

Ecce est autē septuagesim⁹

b nus septuagesim⁹ relaxāde captiuitatis quā p̄dixit hieremias. Hāc et hieronym⁹ p̄mū annū dicit chri fuisse septimū septime decadis. Itaqz tert⁹ ann⁹ cyri fuit septuagesim⁹. cui consonat iosephus dīcēs. Primo anno impij cyri septuagesim⁹ cōcurrebat. id est. iminebat. De eodē legi⁹ in paralipomenon. Si q̄s euascerat gladīi. ductus in babilonē seruauit regi et filiis ei⁹ donec imperaret rex persarū. et cōpleret sermo hieremie et celebraret terra sabbata sua vsq; dñi cōpleretur desolatiōis septuaginta anni. De eodem meminit daniel. anno p̄mo darij intellect⁹ numerū annorū vt cōplerent desolatiōis hierusalē. lxx. anni. Idipm plane p̄dixerat hieremias in eplā quā dīxit ad trāsmigrationē. Cū ceperit in q̄t impleri. lxx. anni. visitabo et reducam vos ad locū istū. Alibi tamē videt⁹ velle hieremias. q̄ ante euersionē babilōis cōpleti cēt. vbi ait. Seruiet oēs gētes iste regi babilonis. lxx. annis. Cūq; cōpleti fuerint anni lxx. visitabo sup̄ regē babilonis. et sup̄ gentes istā iniquitatē eorū dicit dñs. et ponā terrā in solitudines sempiternas. Ex hac autē auctoritate

Danielis

fabulantur in dei ut supra dicim⁹ exultasse bal-
 dafar, et puluū fecisse. Hic aut loquitur hie-
 rusalem de lxx annis non captiuitatis sed iniqui-
 tatis nabuchodonosor ex quo cepit opprimere
 re finitimas nationes. Huius opinionem attestat
 african⁹ agēs de neemia, et vicesimo anno re-
 gis artaxerxis dices. Eo tpe regni persar⁹ c.
 xxv. anni fuerunt euoluti captiuitatis aut hieru-
 sale. c. lxxv. Eusebi⁹ tamē in libro cronicorū
 videt obloq⁹ p⁹dicti. fm annū darij filij itaspis
 dices fuisse. lxx. fm auctoritate zacharie, qui
 scdo anno darij scribēs audiuit vtrū stantem
 inter mīrreta dicentē. Dñe exerceatū vscq⁹ quo
 nō misereberis hierlm et vrbū iuda quib⁹ ira-
 tus es. Iste iā septuagesim⁹ est annus, et post
 pauca. Lū ieiunaretis p⁹ hos. lxx. annos. nū-
 quid ieiunātū ieiunastis?
 mibi. Huc q⁹ sonat Qui fuit mgt in ale-
 clemēs i pmo stroma- xadria. et p⁹ cū orige-
 te dicens. et pseuerant nes. et fecit ille clemēs
 captiuitas annis. lxx. stromata. i. instru-
 vscq⁹ ad scdm annū da ctiones quas dā.
 rij filij itaspis. Vide-
 turq⁹ eusebi⁹ distinguere inter septuaginta an-
 nos captiuitatis. et lxx. annos desolatiōis tē-
 pli dices. Scdm nōnullos vscq⁹ ad annū. ex
 cū colligit omē tēpus captiuitatis anni. lxx.
 a tercio āno ioachim filij iosie. Porro fm ali-
 os ab āno tredecimo iosie vscq⁹ ad p⁹mū an-
 nū cū colligunt anni
 captiuitatis. lxx. deso-
 latiōis p⁹o tēpli sub da-
 rio rege cōplent anni
 lxx. Hoz opinioni cō-
 sonat glosa hiero. sup
 ezechielē. vbi agit de dormitōe sup latus de-
 p⁹trū dices. q⁹ p⁹mo anno cū fluxerant anni
 desolatiōis tēpli. xxx. Porro prior opinio de
 anno. lxx. magis certa est. et pluriū auctorita-
 tib⁹ sancta. Sola zacharie auctoritas nos
 mouet. Iste iā septuagesim⁹ est annus. quod
 forte determinari pōt. vt iā accipiat de p⁹teris
 to. q. d. lxx. ann⁹ iste no⁹. i. et famosus iā dñi ē.
 Forte dicit⁹ est i zacharia. lxx. ann⁹ nō captiui-
 tatis. sed qñte etatis. q⁹ fm hebreos inchoa-
 uit anno. xxx. ante cū monarchiā.

De reedificatiōe tēpli.

Caplm. XIX

Hiro in ano re

p. gressiōis in iudeā. pgregat⁹ est po⁹

pulus quasi vir vn⁹ in hierusalē. Et edifican-
 tes altare. collocauerūt illud sup bases suas.
 et obtulerūt sup illud holocausta dño mane
 et vespere. Fecerūtq⁹ solennitatē tabernaculo
 rum. Unde p⁹o habuerūt ignē nescimus. nisi
 forte ex calculis veteris altaris excusserint il-
 lum. Anno aut scdo. mēse scdo fecerūt funda-
 mēta tēpli. Qd audientes samarite. venerūt ad
 eos et dixerūt. Edificemus vobiscū. q⁹ ita vt
 vos querim⁹ deū vestrū. Et respōdēt duces
 isrl. Comune est nobis et vobis adorare dñm
 sed nō ei domū edificare. Hoc em̄ tantū nob
 rex citus pcepit. Cūq⁹ apparuissent fundamē-
 ta sup terrā. eleuauit p⁹ls vocē in iubilatiōe.
 Porro quidā seniores qui viderāt tēplū p⁹l⁹
 ciulabāt voce magna. nec poterat q⁹ cognos-
 scere clamorē letantiū et plāctū ciulantiū. Por-
 ro samarite indignati impediēbāt man⁹ eoz.
 Cūq⁹ p⁹se impedire nō possent dederūt mune-
 ra principib⁹ regis persar⁹. qui erāt positi sup
 terram. Qui pecunijs
 corrupti viderūt eis
 vt impediret negligē-
 tiā edificatiōis. cū tñ
 ignorāte. Et adeo im-
 pedierūt eos q⁹ in. xxx.
 annis quib⁹ citus re-
 gnauit nō exeruerūt mu-
 ros tēpli. nisi vscq⁹ ad
 appodiātōz. Porro ci-
 rus cū percussisset cresum iuxta fluuiū alim. gē-
 tem lidoz bellicosissimā astute redegit in cō-
 cordiā. Tradidit em̄ eis solennitates et ludos.
 p⁹ceptēs eis vt iustis comestationib⁹ et am-
 pletib⁹ vacaret. quasi beniuolentiā i eos ostē-
 dens. Et in hūc modū eos euertauit. et q⁹ bel-
 lo nō poterat p⁹ lib⁹ dñe expugnauit. Postea
 p⁹o transgressus araxem a regina massagetaz
 thamari victus et occisus est. Que caput eius
 p⁹ectum in vtrē plenū sanguine humano p⁹-
 iectens insultādo dixit. Satia te sanguine quē
 sisti.

Incidentia.

In dieb⁹ cū septim⁹ rex romauoz tarquin-
 nius supb⁹. qui causa tarquinij iunioris filij
 sui qui lucretiā corrupt. a regno expulsi⁹ ē.
 Hic genera tormentozū excogitauit. vincula
 ch aureas. fustes. latruncias. carceres. compe-
 des. cathenas. et cila. metalla.

De cambise.

Caplm. XX

Historia libri

Ortuo **Ciro** ^{post}
^{xxx.}
m ^{annos} sui regni. successit ei fili^{us} eius
 cambyses. q^{ui} ap^{ud} esdraz artaxerxes
 v^{er} assuer^{et} d^{icitur}. In h^{is}to^{ria} p^{ro} iudith p^{ro}pter ma^{gis}
 liciā suā vocat nabuchodonosor. Tūc p^{ri}nci^p
 pes e^{re} q^{ui} imp^{er}iebāt
 heb^{reos}. s. reudethleē. Cambyses adhuc vi
 quē ioseph^{us} d^{icitur} septo^{rum}
 re o^{mn}im accidētium. Et uēte p^{ri}nc. xij. ānis te^{re}
 alij q^{ui} iudicabāt siriā z nūit regnū assirioz
 phenice z oēs regiōes nini. v^{er}o co mortuo
 v^{er}tra cuf^{rat}e sc^{ri}pserūt monarchiā septem
 cambise regi. q^{ui} iudei annis tenuit.
 reedificabāt hierusalē v^{er}bē pessimā z semper
 regib^{us} p^{ro}az rebellē. z tēplū ad silitudinē ca
 strū. q^{ui} ob rebellionē p^{ri}de destructa fuerat. q^{ui}
 bus reedificat^{is} statim negarēt regi tributa z an
 nonas. nec etiā pateret regi trāsū^{us} i siriā. Hec
 autē dicebāt se cōmemorare ei. q^{ui} nō imēores
 erāt salis. i. oīs p^{ro}dimēti q^{ui} i palacio ei^{us} come
 derāt. q^{ui} p^{ro}pter b^{en}ificia eis collata p^{ro}sulētes v^{er}
 int^{er}diceret heb^{reos} eis reedificationē. Quib^{us} acq^{ui}
 ei^{us} cambises potēter int^{er}dicē cam p^{ro} eplās.
 Tūc int^{er}missū est op^{er} d^{icitur} in hierl^{im} v^{er}q^{ui} ad se
 cūdū ānū darij. Porro sub cambise factuz est
 q^{ui} in h^{is}to^{ria} iudith legitur.

Sequuntur tituli capitulor^{um} in h^{is}to^{ria}
 riam iudith.

De iudith.	cap. i.
De duob ^{us} mag ^{is} z dario filio itaspis.	cap. ii.
De consummatione templi z zacharia z ag ^{eo} .	cap. iii.
De xerxe.	cap. iiii.
De artaxerxe z esdra.	cap. v.
De neemīa.	cap. vi.
De reedificatiōe hierusalē.	cap. vii.
De inuētiōe ignis.	cap. viii.
De obseruatiōe tabernaculoz.	cap. ix.
De d ^{ed} icatiōe muri z obitu neemīe.	cap. x.

Incipit h^{is}to^{ria} iudith. Caplm. i.

Inc h^{is}to^{ria}

b am trāsulit hiero. ad peti^{ti}
 tiōē paulē z eustochiū de
 chaldeo in latinum. Hic li
 ber apud heb^{reos} inter h^{is}
 to^{ria}s cōputat^{ur} z int^{er} agio^{rum}
 grapha quod d^{icitur} hiero. in p^{ro}logo quē sic in^{ter}

choat. V^{er}gint^{is} z duas litteras zē. Si ergo i
 prologo sup iudith alicubi legi^{us} inter apocri
 fa. v^{er}icū est scriptoris. q^{ui} in ip^{so} titulo dep^{re}
 hendi potest. quē sinodus nicēna in numero
 sanctaz scripturaz recepit. Transulit autē
 eum p^{ro}pter varias z corruptas editiōes mag^{is}
 sensum ex sensu. q^{ui} verbuz ex verbo sequens.
 Ortuo itaq^{ue} ciro quidā arfaxat medus in
 echbatans surrexit. z reparauit eam. z muni
 uit eam inepugnabiliter. quāsdā partes me
 die sibi p^{ro}ciatans. v^{er} tandē toti medie impera
 ret. Nabuchodonosor p^{ro} rex assirioz qui re
 gnabat in ninie anno. xij. regni sui obtinuit
 arfaxat in campo rogau. qui est inter cuf^{rat}e
 et tigrim. Hic est cambises cui adhuc pat^{er} vi
 uens n^{on}uē z regnū assirioz p^{ro}cessit. z nabu
 chodonosor cognominauit. Hic mortuo pa
 tre duodecimū illius regni annū agebat. Hā
 in regno monarchie nō n^{on} octo annis regna
 uit. Qui postq^{ui} factus est monarchus. exalta
 tum est cor eius. Et misit ad omēs qui habi
 tabāt i ciliicia z dama
 sco z libano. z carme
 lo. galilea. z samaria. z
 v^{er}q^{ui} in hierl^{im}. et i^{er}ges
 ab eis tributa lōge q^{ui}
 u^{er}ora q^{ui} p^{ro}ies sūt. Qui
 omnes v^{er}no animo cō
 tradixerūt. Tūc iratus
 rex iurauit p^{ro} thronum
 suū q^{ui} defenderet se de omnib^{us}. Igit^{ur} āno. xij.
 regni sui p^{ro}cepit holofernis p^{ri}ncipi militie v^{er}
 egredere^{us} ad regiones illas. z nulli hominūz
 vel munitionū parceret ocl^{is} ei^{us}. Qui egre^{us}
 sus est cū exercitu. z operuerūt faciem terre si
 cut locuste. Qui cū vastasset ciliiciā. z mesopo
 tamīā z madianitas. miserūt ad eū p^{ri}ncipes
 p^{ro}uinciaz dicentes. Delinat indignatio ma
 circa nos. Veni nobis pacificus z v^{er}tere ser
 uitiū nostro sicut placuerit tibi. Et descendit
 de montib^{us} cū v^{er}tute magna. z obtinuit om
 nes ciuitates z destruxit eas. z oēs deos ter^{re}
 re exterminauit. Sic em^{us} p^{ro}ceperat nabucho
 donosor. v^{er} ip^{se} solus deus diceret ab h^{is} na
 tiōib^{us} que potuissent holofernis potētia sub^{er}
 iugari. Et audientes filij isrl^{im} timu^{er}unt valde
 ne similia faceret in hierusalē. z in sanctuario
 dei. z miserūt in terminos terre p^{ro} quos pote
 rat iter esse in hierusalē. z munerūt angusta
 riaz. z humiliauerūt se corā d^{omi}no ad exhor
 tiōē bel^{li}acchim sacerdotis filij isrl^{im}. filij iose^{ph}

Judith

deh, vel forte alter? quē ipse iesus circūmit-
tebat ad exhortationē filiorū israel in montibz
Et operuerūt sacerdotes altare dñi ciliō, et
ipī in cinere z ciliō offerēbāt holocausta, et
clamabāt ad dñm, Fundatūq; est holoferni
q; filij israel parassent se ad resistendū z mon-
tū itinera cōclussissent: z vocauit duces amō
z moab dices, Quis est p̄lus iste qui monta-
na obsidet, aut que est vlt' eoz. Tunc achior
dux filiorū amon rēdit, replicans ei quōd p̄-
mo venisset p̄ls iste d caldea p̄ mesopotamiā
am in terrā chanaan. Cūq; descendissent in
egyptū, reducereat eos deus eoz in terrā, p̄mis-
sam. Qui cū placatus erat eis nemo poterat
eis resistere, cū p̄o irritabāt eū flagellabat eos.
q; de eoz erat odies iniquitate. Rurū autē re-
duxerat eos in hierusalē d seruente nabucho-
donosor, cui tradiderat eos, p̄pter peccā sua, et
nūc obtinet montana hec. Et addidit achior,
Persecutare si de eoz offensus est eis, z po-
teris eos expugnare, alioquin non p̄ualebis
eis. Et iratus holofernes dixit, Ut ostendaz
tibi q; nō est deus nisi
nabuchō, et hac hora
p̄lo illoz sociaberis: **Tetranomis erat**
ut cū illis pariter pere-
as. Tunc p̄cepit holo-
fernes seruis suis, vt ducerēt eū in bethullam
anteq; castramet' fuerat. Cūq; traherēt eūz,
fundibularij egressi sunt aduersus eos. Et tū-
mentes ligauerūt achior ad arborē, z recesserūt.
Fundibularij p̄o soluētes eū, statuerūt eūz
in medio senioz z populū. Miserāt quidē de
hierim in bethullā duos sacerdotes, z princē
pem ozā de tribu symeon. Cūq; expositisset
eis achior quare trāmissus esset ab holofernē
ad eos, recepit eū ozias in domū suā. Fa-
ctū est autē vt holofernes inueniret ductū aq̄-
rum q; infuebat ciuitatē p̄ autēculas q; ebibe-
bāt a quā de alueo, z p̄
latētes rimulas aq̄du-
ctus interruptio aq̄du-
ctu abstulit eis aquas.
Erāt autē nō lōge a mu-
ris fonticul: quibz cō-
ues furtim vtebant ad
refocillandū potius q̄
ad bibendū. Et dixerūt amonte ad holofernē
nem. Si vis eos obtinere sine bello z sangui-
ne, appone fontibz custodes. Et apposuit, z de-
fecit aqua de cisternis post, ex, diel. Et clama-

uit populus ad eos qui venerāt de hierusalē
Judicet dñs inter nos z vos. Vels' erat no-
bis seruire holoferni q; sit perire. Et dixerūt
sacerdotes, Sustineamus adhuc p̄ q̄nq; di-
es, si forte faciet deus nobiscū misericordiam
Erat autē in ciuitate iudith vltima. tribz annis
mulier pulchra nimis: sed casta: de tribu rubē,
que accitos sacerdotes reprehendit eo q; tem-
ptassent dñm, z terminū dieruz imposuissent
miscdie eius. Et ait ad eos, Opus dei factu-
ra sum, quod nō indicabo vobis. State hac
nocte ad portas ciuitatis z ozias vobiscū vt
egrediar p̄ manū vestrā. Cūq; illi abissent: ora-
uit ad dñm dicens, Dñe deus patris mei sy-
meon: qui dedisti illi gladiū i alienigenas dñ-
rige manū ancille tue. Nec cōmēdaui factū
simeonis qd detestatus est iacob, sed vltionē
factā a dño p̄ manus impij. Cūq; orasset la-
uit se z vixit mirto optimo z induit se vesti-
bus locūditatis sue, z vocauit abram suā. Id
est ancillā. Vels' p̄sum nomen est ancille. Et
imposuit scapule ei' ascopam vini, z vas olei
et polentā z lapates, scilicet oleibz p̄fectum, z
panes z caseum z puecta est. Et ammirati sūt
sacerdotes pulchritudinē eius, z orauerunt p̄
ea. Cūq; descenderet montē tenuerūt eaz ex-
ploratores, z duxerūt eā ad tabernaculū ho-
lofernis, qui statim captus est in oculis suis.
Sedebat autē holofernes in canopeo purpu-
ra z auro z gemis contexto, hoc est sericū reti-
culū muscarū, dicitur sic a canopo oppido egypti
in quo inuentū est. Alij dicunt conopeuz
quoniam instar conī a lato ascendit in acutum.
Et dixerūt assirij, Quis p̄temnet populū he-
breozum qui tam pulchras mulieres habet, vt
pro his merito pugnem' p̄tra eos. Cūq; ad-
orasset iudith dixit ad eam holofernes, Cur
placuit tibi vt ad nos venires. Que respōdit
Lertū est q; in p̄ditionē ibit p̄lus noster, gra-
uiter em̄ offendit deū suū. Vasa em̄ dñi im-
pendit p̄ victualibz alienigenis. Insup ordi-
nant vt bibāt sanguinē pecoz suoz, quē lex
dei omnino p̄b̄et gustari. Nā z fame et siti
tam inter mortuos cōputant. Et misit me do-
minus hec sp̄a annūciare tibi, qui dicit mihi
quādo reddet eis peccatū suū, z tūc veniens
introducā te vsq; in hierusalē, z habebis om-
nem p̄lm sicut oues quibz nō est pastor. Et
ait holofernes, Si fecerit mihi hec de' tuus
erit z deus meus, id est, in numero deoz meo-
rum habebō eū, z tu magna eris in domo na-

Historia libri

buchodonosor. Et fecit eā introductū ibi erāt
positū thesauri eius. Cūq; disponeret qd̄ daz
ref ei de puluio suo ait iudith. Et hīs q̄ mecū
detuli māducabo. ne veniat super me ira dei.
Cui holofernes. Cū defuerint ista quid facie
mus tibi. Que rñdit. Vinct aīa tua qm̄ nō ex
pēdet oīa hec ācilla tua donec faciat de⁹ i ma
nu mea hec q̄ cogitavi. Petijtq; sibi dari co
plā egrediēdi foras nocte ad adorandū deū
suum. Et ita p̄ tridū noctib; exibat z bapti
sabat se in aquis. z orabat deū israel. Quarto
die fecit holofernes ce
naz servīs suis. z dixit
ad vagao eunuchum.
Persuade hebreē illi
vt spōte p̄sentat mibi
Fecū est em̄ apd̄ assī
rios vt mulier illudēs
viro imūis trāseat ab
eo. Et ait ad eā vagao
Flōvereas bona intra
re ad dñm meū. Que rñdit. Quicqd̄ illi pla
uerit hoc mibi erit optimū omnib; dieb; vī
te mee. Et cū ornasset se. stetit ante facie holo
fervis. Qui locū dū factus est. bibītq; vīnū
quantū nunq; biberat in vīta sua. Et cū sero
esset festinauerūt servi ad hospitā sua. z erat
iudith sola i cubiculo. Porro holofernes sa
cebat in lecto nūia ebrietate sopitus. Dixit
q; iudith puelle sue vt staret foras ad ostiū et
obseruaret. z orauit cū lacrymis dicens. Cō
firma me dñe de⁹ israel z respice in hac hora
ad opa manū mearū
Et soluit puglonē de
colūna que erat ad ca
put lecti. z pcutēs bīs
ceruicē abscedit caput
ei⁹. z tradidit illō abze
sue. z tollens conopeū egressa est. Cūq; ve
nisset ad portā clausā clamauit. Aperite. qz
nobiscū est deus qui fecit virtutē in israel. Et
occurrerūt ei omnes a minūmo vsq; ad maxi
mū cū luminarib; z pferēs caput holofervis
et conopeū alt. Cōfitemini dño qui dedit no
bīs victoriā in manu mea. z reduxit me ima
gilatam. Et vocatus est achior. z vīso capite
holofervis p̄ pauore cecidit in terrā. sed resū
pro sp̄ritu adorauit iudith. Que dixit ad po
pulum. Suspēdite hoc caput sup̄ muros. et
diluauo facie impetū in hostes. qui turbati
pro nece dñi sui vertent in fugā. Tūc achior

Sile p̄bū habes i
luca. ca. xj. vbi legīt
pharise⁹ quidā iui
tasse dñm ad pran
diū. pharise⁹ autē ce
pit in se reputās di
cere. qre nō bapti
tus ēēt aī prandū.

Cutellū magnū q̄
ibat accinctus s; in
trās lecticā appende
rat ad columnā.

circūcidit carnem p̄pucū sui. z appositus est
ad populū israel. Disitq; ozlas nūcios p̄ ci
uitates iude. vt egredereñt post eos. Porro
egressi sunt hebrei mane. z dixerunt assirijs. E
gressi sunt mures de cauernīs suis. Lūq; in
trasset vagao vt excitaret holofernē. vidit ca
daver sine capite. Et ingressus tabernaculū
iudith nō inuenit eā. Et exclamauit ad popu
lum. Vna mulier hebreā fecit confusione in
domo nabuchodonosor. Ecce caput holofe
ris nō est cū eo. Et turbati sunt valde fuge p̄
sidiū querentes. Et insecuti sunt eos filij is
rael. z cūserunt eos vsq; ad extremitates fi
nium suoz. Per dies autē triginta vīc collecta
sunt spolia assirioz z vniuersa que peculiaris
holofervis erant dederūt iudith. Joachi au
tem sumus pontifex venit de hierusalē cū vñ
uersis p̄byteris ad videndū eam. z benedi
xerunt ei. Tūc cantauit iudith canticū domi
no dicens. Incipite dño i tūmpantē zc. Sus
per hoc canticū inuenies qd̄ dicit hiero. sup̄
psalmū. Dñe deus noster. Quia cū in hebreo
legitur nomen dñi geminātū sicut hic. Ado
nay dñe deus. Prīmū est tetragrammaton.
scdm̄ p̄o nomen domi
ni cōmūe. In fine can
ticū p̄phetauit de die lu
dicij dicens. Dñs om
nipotēs in die iudicij
visitabit suos z vind
icabit impios vt vñt
i sempitēns. Post hec
ascēdit iudith in hīeru
salē cū populo. z obtu
lerunt dño vota z rez
pmissiōes suas. Por
ro iudith vniuersa vasa bellicosa holofervis
et conopeū obtulit in anathema obliuiois. z
solennizauit omnis populus. Et diē hanc in
numero sanctorū dierū receperunt vocantes
cambisem fin nabuchodonosor. Et redijt iu
dith filla merari rubenite in bethuliā. Ex ma
tre fuit de tribu simeō. z fuit in viduitate om
nib; dieb; vite sue. Et cōpletis. cv. ānis mor
tua est z sepulta cū viro suo manasse. z dñm
sūt abram suā liberā. z plantat eam omnis po
pulus septē dieb; Porro cambises ingressus
est egyptū z vastauit eam. z abominatus rez
ligione eius z ceremonias: templa deposuit.
et edificauit babilonē in egypto. Tūq; reuer
teretur ab egypto egrotabat. z ferebat ceruicē

Tetragrammaton. id
est. quattuor litterarū.
Jo. the. yau.
het. Sed his litte
ris nō representāt ele
mēta illa. que d̄ bīs
debent representari
sicut nos per. i. qñ
q; representamus soo
num.

Judith

cho regū. Et mortuus est in damasco.
De duobus magis et dario filio itaspis,
Capitulum II.

Est cambisem

P vnus de septē magis qui iudicabāt regnū persarū erincides noie obtrūit regnū persarū. ducens panthei filiam cambise in vxorē. simulans se nō velle sibi regnare. sed conseruare regnū mergi fratri cambise. quia puer erat. Hunc tamē mergū cambises prius occiderat in penetralibz tēpli. sōz lo isto erincide cōscio hui⁹ sacrilegij et partidij. Cūqz post septē menses regni sui mores retur erincides substituit sibi fratrē iuuenē elegantem forma et viribz dicens. hunc esse mergū cyri filium. et cambise fratrē. Hec autē occultatio regū de facili fieri potuit in perfide. quia ad regē nullus fere intrabat p̄ter doctos meiticos eius. Vnus autē de septē magis cepit illū habere suspectū. suspicās nō esse mergū. Hic magus inter cubinas regis filiaz habebat. qui secretius loquēs eūz ea monuit eam. vt de nocte attentius palparet caput regis. et deprehenderet vtrūz auriculas haberet. Hūc em̄ fratrē erincidis quondā sibi offensū cambises mutilauerat auribus. Cūqz puella deprehendisset eum aures nō habere indicauit hoc patri. Qui cū reliquis magis hoc indicasset cōiurauerunt in eū. et occiderunt eum et nō regnauerunt nisi p̄ annū istī duo fratres. Porro septē magi cū tractarent inter se. quis eorū duceret filiā regis et regnaret p̄ eo. complaceuit eis vt tali vaticinio vnus ex eis eligeretur. Diluculo ventrēt super equos soli in atrio palacij ante fores templi. et cuius equus prior hinnitū daret. sin oraculū deorū rex cōstitueret. Erat vnus eorū darius filius itaspis. qui secretius loquens cū custode equorū suorum mādauit ei vt in loco ad quē in crastino cōuenire debebant equo suo de nocte supponeret equā. Quo facto cū in crastino septē magi ad eundē locū deuenissent. statim ad eque cunctatione in regem sublimatus est. et regnauit anno. xxxii. regni persarū. Huic familiaris erat zorobabel. Cum em̄ interdixisset cambises reedificationē templi. ascendit ad eū zorobabel. et p̄ hui⁹ dario interuētū temptauit anī mū regis mutare s; nō potuit. et tūc persuasit dario secretius. vt voueret votum deo israel.

q̄ si eum regem faceret. restauraret eius templū et vniuersa vasa domini. que adhuc erant penes regem persarū remitteret in hierusalem.

De cōsumatione templi et zacharia et aggeo. Capitulum III.

Ubi au

C re fiducialiter aggressus est reedificare templum aggeo et zacharia exhortantibz populo. Qui predicabant deum eis offensuz eo q̄ habitarent in domibz laqueatis. et domus dñi esset desolata. Hoc autē signum ire dei esse dicebāt q̄ seminabāt multū et inferebant parū. Principes p̄o regis persarū qui erant trans flumen interdicebant reedificationē. Cūqz respondissent seniores iuda q̄ deus suus hoc eis preceperat. cui ne phas est contradicere. placuit vtriusqz vt res ad darium referretur. Et ascendit zorobabel cum nuncijs principum ad regem. et honoratus est ab eo supra q̄ speraret. Nam in cubiculo regis dormiebat cum alijs duobus cubicularijs. Porro darius rex cenam exbibuit satrapis persarū et prefectis indie et ethiopie et magistratibz. cxxvij. puinciarū. Eadem nocte expergefactus noctē ducebat insonnem. et proposuit questionē tribus custodibus corporis sui. quod de tribus fortius videretur. rege scz vino et muliere. p̄mit tens ei munera et honore qui sapientius responderet. In crastinū coram satrapis et magistratibus accesserunt illi tres. Et ait prim⁹ regem esse fortiorē cunctis. Cū enīz hō p̄fessit ceteris animantibus rex p̄fessit homini et ad nutum eius omnia fiunt. Secundus autem p̄tulit vim fortitudinē. quia cum homo nō p̄fessit ceteris nisi animi fortitudine vinū superat ipam animi fortitudinē. Zorobabel vero mulierē fortiorē vtroqz asseruit. Nam et regibus et eis qui vites plantant mulieres et vitam cōferunt et alimoniam. et ad robur vsqz perducunt. et pro mulieribus homines animas ponere nō timent. Retulit quoqz se videri cōcubinam cuiusdā regis alapas regi imponentē. Cūqz illa risisset regem arridentem. et ea molesta regem molestati. Super hec omnia vero veritatē dixit esse fortiorē q̄ immutabilis est et sempiterna. Veritas em̄ dei omnia creauerat. et ad eius pudentiā orbis regebat et nil ei resistere poterat. Cūqz

Historia libri

omnes indicassent fortiorē omnibz esse veritatem, dicit rex ad zorobabel, vt peteret ab eo qd vellent. Et postulauit zorobabel fieri templi reedificationē, et vasa dñi remitti in hierusalē. Et gauisus est rex. Nā idipm meminit se vovisse. Et scripsit principibz suis p eplam tras flumē, vt nullatenus impedirent iudeos, sed de sumptibz regis iuaret eos dātes eis p singulos dies hostias, similā, vinū et sal, vt offerāt ea deo celi, et orēt p vitā regis et filiorū ei⁹. Et addidit, Qui hāc mutauerit iussione tollat līgnū de domo ei⁹, et pfigat in eo, dom⁹ aut ei⁹ publice. Ego darius statui decretū qd istius diose ipleri volo. Res misit quoqz dari⁹ vasa dñi p manū zorobabel. Qui rediit facies p caldeā tribulibz suis regis madata patefecit, et ascendit cū eo mlti hierosolimā.

quereret cur fieret, cū potius esset illi gaudendū sup tāto exercitū rēdit. Ideo fleo, qz null⁹ istoz durabit vñes postea, annos, s; erūt omnes puluis et cinis. Igitur anno scdo darij mēse, viij, instabāt operi et cōpleuerūt illd anno vij, darij, qui erat, xlvj, regni psarū. fm qd dictū est in euāgelio, xl, et, vij, annis edificatus est templū. Id est, a prima licētia quā dedit cīrus redeundi et reedificādi templū, vsqz ad, vij, annū darij quo psummatū est tot anni furerūt. Et mortu⁹ est aggeus et sepult⁹ iuxta sacerdotū monumēta. Cōuenerūt aut filij israhel ad dedicationē templi et dedicauerūt illd mēse, xij, qui apd latinos marc⁹ dr, xxiij, die mēsis. Et hec est scda templi dedicatio vernalis. Et celebrauerūt filij israhel phase fm legē dñi De archa p̄o quō vel qñ receperūt eā incertū est. Sed si ver⁹ est qd epiphani⁹ dicit, eam vsqz ad iudicij diē nō esse egressurā de latibulo petre, certū est, qz hebrei instar prioris edificauerūt alterā. Nā inter manubias, qz tulerūt romani de iudea legunt translatā archa dñi candelabz et mēsa. Et mortu⁹ est zacharias i senectute bōa, et sepultus iuxta aggeū. Porz

De eodē etiā hīero, in qdā eplā dīc, Q cū magnū et pulcer rīmū pgregasset exercitū, vna vice ascēdit cū paucis i tumultū vt oēs cōspiceret et cepit flere. Et cūz De eodē etiā hīero, in qdā eplā dīc, Q cū magnū et pulcer rīmū pgregasset exercitū, vna vice ascēdit cū paucis i tumultū vt oēs cōspiceret et cepit flere. Et cūz

Hoc dixerūt iudei qñ dñs dicit. Soluite templū hoc, et ite rī excitabo illud.

Tres legūt templi de dīcatōes, vna facta a salomōe post con

ro dari⁹ cūz discessisset ab eo egyptus mortuus est.

firmationē templi ab eo facti. Et hec facta in septēbri, sicut habes in libro regū

anno, xj, regni salomonis. Scda legūt hic facta in vere sub dario zorobabel auctore. De tercia legūt qz facta fuerit p iudā machabeum qui deuicto antiocho epiphane dedicauit templum adeo inundatū et desolatū ab eo vt etiam frutices in eo pullulasse dicant. Et dicit fuisse encensatū, xj, die decembz. Hec dedīcatio stetit in posterum de qua dicit in enangēlio. Facta sunt encensa in hierosolimis et hiems erat.

Incidentia.

Rome post exactos reges p̄mūz p̄sules a bruto esse ceperūt. et vñ vsqz ad qntūdecimūz lapidē roma tenebat. perliū Inō tribunū plebis et dictatores et rursum p̄sules rēpublicā ceperūt, vsqz ad iulijz cesarē. Pitagoras mortuus est rome. popul⁹ a patribz facta seditione discessit.

De perse.

Caplm. iiii.

Est darij rex

us eius successit ei in regnū, qz patre volūtatibz honorādo deū be res apparuit. Eo tpe p̄nceps fuit sacerdotum eliachim siue ioachim filius iesu, et erat in iudea cura rerū gerendarū penes sacerdotes, qz prius sub regibz et iudicibz fuerat. Recepit autem perles egyptū qz a patre discesserat et grececiā vastauit. De cuius fortitudine mltā refert grecoz hīstoria. Sub hoc dicit iosephus eldrā venisse in iudeā, sed sub artaxerxe tpe dīc seipm venisse. Post persem regnauit arthabanus mēsis septē.

Incidentia.

Eo tempore nat⁹ ē socrates. Lapis habēs formam caprinā in egeum mare de celo cecidit.

De artaxerxe et eldra.

Caplm. v.

Est hec ar

manus dictus est regnū persarum obtinuit. Eo tpe eldras aaronitā

Judith

legē succensam a caldeis reparauit. Nouos quoque apices litterarum excogitauit qui faciliores ad scribendū fierent, et ad pronuntiandum. et propterea velox scriba dicitur est. Nec est mirandum, si per spiritū sanctū libros reparauit, cum plures in diebus nostris psalteriū et librū hymnorum et plures libros hominū deletos sciret reparare. Addidit etiam quedā de suo sicut titulos psalmodiorum, et plura que leguntur in pentateuco. Sicque verisimile est quedā que superflua intellexit ipsius subtraxisse.

Tradit etiam quidam modū scribendi a dextra in sinistram eum iudeis tradidisse cum per ad modū arantiū scripsissent. Unde et scriptura exaratio solet dicitur. Scribebant autem a sinistro cornu in dextrum et a dextro redeundo scribebant in sinistram.

For te per illū modū scribendi figurauit spiritus sanctus idipsum quod modo significat in missa per translationē libri de dextra in sinistram. Porro esdras inuenit gratiam in oculis artaxerxis et petiit ab eo licentiam ascendere in hierusalem, ut in lege quam reparaauerat populum suum erudiret. Dedit ergo ei rex licentiam redeundi, et tradidit ei copias ad principes suos trans flumē, et ad custodes arche publice, ut traderent esdre absque mora quicquid peteret ab eis usque ad argenti talenta centum, et ad frumenti choros, et ad batos olei, et salis sine mēsurā. Distros quoque templi sacerdotes, leuitas, cantores, saniores, et natinnecos, ab omni vectigali tributo et annonis absoluit. Dedit quoque esdre prātem amouendi et constituendi iudices et prelores trans flumen secundum sapientiam suam, et puniendi et iudicantes, siue in morte, siue in exilium, siue in cōdemnationē substantie, vel certe in carcerē. Hanc copiam esdras legit iudeis in babilonia constitutis. Exemplū pro eius missis ad filios israel qui erant ultra montes caspios, et venerunt de eis ad esdrā sacerdotem et leuite de nabinnēis, et ceteros. Et fuerunt cum

Quidam tradit esdras fuisse ioseph patrem iesu vel machabiam,

Hic significat quod fides unius dei qui prius fuit iudeis per dextram nunc quiescit in gentibus per sinistram. In fine reuertetur ad illos. Propter hoc sciendum est, quod si unum tantum luminare sit in missa proprie semper debet esse in sinistram ad significandum quod lumen fidei modo tantum quiescit in gentibus,

eo mille, et dccc. Et egressi sunt anno regis artaxerxis de babilonia primo die primi mensis, et conuenerunt ad flumē qui decurrit ad auuā. Iosephus dicit iuxta eufraten, et potest esse auuā flumē decurrens in eufraten, vel eufratis riuulus. Et manserunt ibi tribus diebus, et predicauit eis esdras sciētiam, ut affigerent se coram domino, et peterent ab eo vitam rectā et securam. Erubuit enim esdras ptere a rege ducatum in viā dicens. Vnus dei nostri est super omnes qui querunt eum. Et separauit esdras de sacerdotibus, quibus commisit vasa domini et munera que mittebat rex in hierusalem et principes eius et populus. Et venerunt in hierusalem mense quinto, et steterunt tribus diebus. Quarta die obtulerunt in domū domini que secum tulerunt offerentes holocausta in gratiarum actionē, dederuntque epistolam regis ducibus trans flumē, qui honorauerunt populum dei et domū dei. Tunc accesserunt ad esdrā principes israel dicentes. Non est separatus populus israel a populo terrarum. Tulerunt enim de filiabus suis sibi et filijs suis uxores. Vnus quoque sacerdotum et principum et sacri seruorum in hac inuenit transgressionē. Tunc scidit esdras vestimenta sua, et fletus et orans iacuit in terra usque ad sacrificium vesperarum. Tunc accesserunt ad eum principes dicentes. Surge tuum est dicere quid agamus. Vnus nostra erit rectitudo. Tunc adiunxit esdras sacerdotes, principes, et leuitas, ut projicerent uniuersas uxores alienigenas, et eos qui de eis nati erant. Et missa est vox ad omnes filios transmigrationis, et conuenerunt in hierusalem in tertium diē mense nono qui dicitur cembrius apud latinos dicitur, et dicitur mensis. Et surgens esdras criminabatur illos quod contra legem dei semen sanctum commiscuerant semini in circūclorum, et oportet esse ut abijcerent uxores. Et respondit multitudo. Populus multus est, et tempus pluuie, et non sustinemus stare foras, et opus hoc non est dici unius vel duorum. Elige tibi principes et transi per uniuersum israel, et apud quoscunque inueneris mulieres alienigenas eijce eas incunctanter. Et inuenerunt in hierusalem primo apud filios iesu filij ioseph et fratres eius, et statim electe sunt. Nec enim credendum est iesum magnum sacerdotem habuisse alienigenā. Et quod visus est zacharias sordidis vestibus idcirco ad filios eius referendum est. Vel quia cum pontifex esset

Historia libri

plm nō arguebat. Idipm fecerūt p vnuerſū
iſrl. z offerebat ynus qſq apd quē inuēta erat
bec trāſgreſſio arietē p declinatōe p cti.

De neemīa,

Caplm. VI.

Factum est in

e anno viceſimo regis artaxerſis.
Erat pincerna regis neemīas de fi
lijs captiuitatis. Qui dū eſſet in ſiſis caſtro
audiuit pegrinos hebraice loquentes. z acce
dens ſciſcitāt eſt ab eis d ſtatu iudee z hieru
ſalem. z accepti ab eis vrbē eſſe ſine muris. et
habitare in ea populū dei in aſſictōe. Nam
per dies ſuſtinebāt hoſtīū impetus. z noctibz
intrabāt latrunculi. z plateas implebāt cada
ueribz occiſoz. Et ſcēit neemīas z cibum de
ſiderabiſſe nō guſtauit. nocte z die clamās ad
dñm. Quis ſtarec in menſa z leuaret vñū reſ
gi apparuit quali languid⁹ ante eū. Et ait rex
Quare triſtiſ es. qd ve malū later in corde tuo
Et reſpondit tremens. Quia ciuitas ſepulcri
patrū meoz deſerta eſt. Si bonū tibi videt
mitte me z reedificabo eaz. Et ait regina que
ſedebat iuxta regē. Quā reuerteris. Et pſtituit
ei tēpus reuertēdi. Nec fuit hec regina beſter
vt quidā tradiderunt. Nec in diebz eſdre hī
ſtoria illa occurrit. Nō enī eſdras in volu
mine ſuo ſiluiſſet. Et dedit rex neemīe eplam
ad principes trās flumē. In qua mādaucrat
de honore exhibēdo neemīe tanqz duci. z le
gato miſſo a latere eius. z de impēdijs vrbis
reedificande. Et miſit cū eo principes militū
z equites. z tranſitū faciens p babiloniā. mul
tos de filijs captiuitatis ſecū reduxit z venit
in hieruſalē. xxv. anno regis artaxerſis ſm io
ſepbum. Porro in hieruſalē ſūmus erat ſacer
dos heliſaphat fili⁹ heliachīm. Et ſiluit neemīas
tribz diebz. z nocte pſurgens cū paucis
circūibat ruinas mu
roz. pſiderās qſr reedi
ficari poſſent. Quarto
die locut⁹ eſt neemīas
ad multitudinē. Veni
te reedificem⁹ muros
hieruſalē z nō ſim⁹ vl
tra in opprobriū genti
bus. Manus em dei
nobiscū eſt. z verba re
gis que locutus eſt mſhi.

De reedificatione hieruſalem.

Caplm. VII.

Surrexerūt ſa

e cerdotes z edificauerunt portā gre
gis. Alia tranſlatio habet edifica
uerūt portā z probatā pſcinā. Nec eſt por
ta iuxta templū p quā inducebant greges ad
offerendū. Nec alibi turris gregis dicit⁹. Fu
it aut altera turris gregis in vīa bethleē. vbi
iacob paut pecora ſua z paſtores vīgilantes
ſup gregē ſuū viderūt multitudinē militū ce
leſtis. Scdo filij aſanaa edificauerūt portāz
pſcinā. z ſtatuerūt valuas eius z ſeras z vectes
Nec reſpicit ſoppen z diapolim. per quā inſe
rebatur copia pſcinā. Nec ſm ioſephū poſtea
dicta eſt porta dauid. Tercio edificauerūt por
tam veterē pīgnētarij z aurifices. Veſtigia
em ſit⁹ erāt a diebz iebuſeoꝝ z melchiſedech.
Quarto portā vallīs. que ſqz in vallē ducebat
ioſaphat edificauerūt filij zayloe. Quinto edi
ficauit portā ſterquilini⁹ michas princeps
vici bethacarem. Per hāc portā ſordes ciuit
tatis effluebāt in undāribz fluij in torrentē
cedron. Sexto edificauit portā fontis pſin
ceps pagi maſpha. et muros pſcinē ſyloe.
Duos aut inter portas edificauit pſa per
vicos z ciuitates vnus qſqz ſm poſſibilitatez
ſuā. Nec te moueat ſi alia noīa portāz inue
nias. que forte in interfori muro ſacte ſunt. cū
alique de pdictis alia poſtea ſortite ſint voca
bula. Nā porta negociatoꝝ forte porta ē gre
gis. in qua negociatoꝝ ergaſteria ſua po
ſuerāt ob tēpli vīcinā. Sed z porta iudicia
ria potuit eſſe porta vetus. q in fronte ciuita
tis pſoꝝ eminebat. Porta pō a quarū potuit
eſſe porta fontis. Porta pō equoz nō fuit por
ta ciuitatis ſed ſtatuta erat ante atria tēpli. vſ
qz ad quā aſcēdere in equis licitū erat Porro
neemīas cū ſuis ſuis inſtabat operi neceſſoma
no ac cibo ſuaulter vtebatur. ſed ſub neceſſita
te. Et coſummatū eſt opus per annos duos
et quattuor meſes. licet in multa anguſtia z
plurimis impēdiementis. Primo enim finitū
me nationes in manu forti aggrediebantur
eos. Neemīas pō medīa partē populū arma
tam ſtatuit extra ciuitatē vt ſuſtinerent impes
tus aggredientū. Altera pō medīa pars edi
ficabat. vna manu ponentes lapidem. altes
ra gladium tenentes. Porro ſecundum inter
uenit impēdiementum. Fames enim orta eſt
in terra. z obligauit ſe popul⁹ debito ſub vſu
ris. ſed z agros z vineas et oliueta vendere

Judith

cōpulsi sunt. tandē etiā filios z filias venun-
dare in seruos z ancillas. Et puocata multi-
tudine cōpulsi neemias diuites z magistrat⁹
remittere vsuras: z restituere vineas z seruos
z agros quos emerāt. et excuties sinū suū di-
xit. Sic excutiat deus oēm vīrū qui nō com-
pleuerit verbū hoc. Et dixit vniuersa multi-
tudo amē. Ipse quoq; annonas q̄ regi debe-
bant condonauit. Qui cū dux missus esset a
rege: tamē annonas q̄ ducib; debebant nō co-
medit a prima die qua egressus est a rege. vs-
q; dū rediit ad eum. Preterea tercium habuit
impedimentū q̄ principes trās flumē qui in-
uidebāt ei corruerūt munerib; quosdā sent-
orū qui erāt in hierusalē vt eū morti traderēt
Qd cū nequirit: varijs eū terrebāt rumorib;.
vt sic ab opere cessaret dicētes. Multi iura-
uerūt aduersum te. vade z abscondere ab eis
Rursumq; aiebāt. Delatū est ad regē q̄ velis
rebellare. z facere te regem in iudea. Nolī ex-
asperare dñm tuū Lunq; multa fingerent in
hūc modū nō preualuerūt. quia inan⁹ domi-
nū erat cū eo.

De inuentioe ignis: Caplm. viii.

Ustquā autem

p edificatus est mur⁹. qz rari erāt ha-
bitātes in hierusalē. pcepit neemi-
as vt clauderent porte ante solis occasus. nec
aperirent ante calorem solis. Cūq; immineret men-
sis septimus qui fere tot⁹ apud eos solennis
est. cōuenerūt in hierusalē quasi vir vnus. Et
accepit neemias q̄ nō habebāt ignē de subli-
mi. traditūq; est ei a seniorib; q̄ hieremias in
dieb; captiuitatis absconderat stiptes altaris
z prunas in inferiorib; terre in valle iofaphat
Cūq; venissent ad locū: cruderauerūt puteū.
z inuenerūt stiptes z prunas z aquā crassā.
z tollētes ea sup struem lignoz. z hostias que
erāt sup altare. pcecerūt. z erupit ignis. Et ap-
pellauit neemias hūc diē nephar qd interpre-
tatur purificatio Alij dicūt nephi. Et orabāt
sacerdotes ionatha in
choante: z ceteri respō-
dentib;. Neemias quo-
q; specialē edidit ora-
tionem.

ante zc. Ro. ecclesia in quādā cplā in quodā
die ieiunij dicit factū tempore machabeorū
institulās epistolā lectio libi machabeorū.

Nota qz hoc qd h
dicim⁹ magis factū
est sub neemiā. scilicet
et orabāt sacerdo-
tes ionatha incho-

qui fuerūt longe post neemiā. z ita videt qz h
dicit p̄trariū esse ecclesie. Soluet ergo sic. qz
cū secundus liber machabeorū de quo sumit⁹
illa cplā nō sit hystoria: sed prosecutio: sed tantū
epistola quedā missa a iuda z senioribus ad
alios iudeos dispersos tantū a iuda illis di-
spersis. z hoc factū notificat. z festiuitas no-
uiter instituta celebranda mandat. nō princī-
paliter enarrat.

De obseruatione tabernaculorum.

Caplm. ix.

Uero prima

die sce
nophe
giarū dixerūt esdre vt afferret libz
legis. z legeret corā p̄lo. Stetitq;
esdras sup gradū ligneū quē fecerat ad loqn-
dum iuxta portā aquaz. i. portā atrij. scē quā
erāt luteris. z legi de mane vsq; ad medium
diē. Leuitē p̄o duodecim silentiū faciebāt in
populo. Flebat autē omnis popul⁹. z dixit
ad eos esdras. Nolite tristari. qz sanct⁹ dies
dñi est. sed ite comedite pinguia. z bibite mul-
sum. z date partes eis qui nō pparauerūt sibi
Cūq; redissent in diē secundū inuenerūt in le-
ge p̄ceptū esse a dño vt habitent filij israel
in tabernaculis mense septima in diē solenni
Et mandāte esdra egressi sunt. z tulerūt frons
des oliue z ligni pulcerrimi mirri z palmarū.
et fecerūt sibi tabernacula in atrijs z domatib;
bus suis. z in atrijs domus dñi que nō fece-
rant a dieb; ioseph filij nūn. Et obseruatum est
deinceps in israel vsq; in hodiernū diē. Die
p̄o octaua fecerunt collectam iuxta ritum. sta-
tuentes vt quisq; daret tertiam partem sidi p
annum ad oleum z panes propositionis ad
ligna z sacrificia sempiterna. in diebus festis
et p peccato. Die p̄o vicesimatercia. quia au-
dierāt in lege. amonites z moabites nō intra-
bunt ecclesiā dei: separauerūt ab ecclesia alie
nigenas. z in mundationē suā statuerūt i cra-
stinum generale ieiunium. vt affligerent ani-
mas suas homines z iumenta vsq; ad pueros
septennes. z cōuenerūt octies ad audiendam
legem. quater in diē z quater in nocte. Lectio
ne terminata psternebat popul⁹ ad orandū
et fiebant preces super eum z tandem benedi-
ctio sacerdotalis. Et his vt dicit beda: eccle-
sia trahit exemplum. Nam z supra gradus le-
gitur. z leuitē proclamationes faciunt in po-
pulo. et octies conueniunt ad ecclesiam et si
non penitus eo modo quo illi. Semel enī

Historia libri

In nocte surgit ad nocturnos. fm illud. De die nocte surgebā ad p̄fendū tibi zc. In die p̄o septies psallim. fm illud. septies i die laudem dixi tibi. Singulis aut horis legit lectō quā capitulare dicimus. postq̄ p̄sternit ad p̄ces in dieb̄ p̄festis. z subdit oratio p̄ benedictione.

De edificatione muri z obitu neemie.
Caplm. x.

Porro neemias

p̄ vidēs vrbē fere vacuā sacā habē tantib̄. rogauit optimates vt bābitaret in hierusalē. z benedixit eis. q̄ se sponte obtulerūt. Reliqua p̄o multitudo misit sortem z decimū caput fecit habitare in hierusalē. Post aliq̄d tēpus p̄gregati sunt in hierusalē ad dedicationē muri. z ascenderūt sacerdotes z leuite z cantores cū musicis instrumētis z psallētes incedebāt p̄ murū. Esdras p̄o p̄cedebat. neemias z optimates cū eo sup̄ alterā partē muri incedebāt psallētes. Reliq̄ p̄o multitudo sequebat̄ eos sup̄ terrā. z ducebāt choros. His expletis rediit neemias ad regē i p̄fide anno sc̄o z. xxx. regni sui. Et mortuus est esdras i senectute venerāda z cū multa liberalitate sepultus in hierusalē. Hūc q̄dam hebreoz autumāt fuisse malachīā. Sed malachias post regressum captiuitatis nat̄ est in iudea in sophis. Quē q̄ vīte optime fuit. z aspectu decoꝝ p̄p̄s appellauit malachīā. Id est angelū. Tradūt etiā q̄ q̄ p̄phetice dicebat eadē die angel̄ dei apparet iterabat. Et mortuus est dū adhuc iuuenis esset. z sepultus i agro suo. Porro circa finē dierū suoz rediit neemias in hierusalē ex beneplacito regis. et intellexit mala q̄ fiebāt in ea. Sacerdotes nā q̄ in dieb̄ vicis sue nō habitabant in gazoꝝ philacijs circa tēplū. sed in domib̄ p̄p̄is cū omni domo sua. z custodiā vasoꝝ dñi posuerant in domib̄ sequestratis a tēplo. Et edificauit de p̄prio gazoꝝ philacia in quib̄ excubabāt sacerdotes. z reponēbāt vasa. P̄terea i uenit p̄p̄m calcantes torcularia in sabbato. et inferētes in hierusalē vinū z vuas ficos z omne onus. Sētes q̄z inferebāt p̄sces z venalia z vendebāt in sabbatis filijs iuda. Et obiurgauit optimates dicēs. Cur p̄phanatis diem sabbati z inducitis irā dei sup̄ israel. z sup̄ ciuitatē hāc. Et adiurauit eos de custodia sabbati. z p̄cepit claudī portas in sabbato. ne in

trarent negociatores. z manserūt extra hierusalē semel z bis. Et p̄stat̄ est eos neemias. q̄ si deinceps veniret manū mitteret in eos. z recesserūt. Et fecit neemias in hierusalē bibliothecā p̄gregās libros de regib̄ z libros p̄phetaz. z dauid. z eplās regū. z de donarijs. z p̄ his omnib̄ q̄ fecerat orauit neemias ad deū dicēs. Memō mei deus me⁹ in bonū. Hucusq̄ sumpta est series historie ab annalibus hebreoz p̄ter hester. Quē p̄o post h̄ ap̄d iudeos gesta sūt. de scriptis iosephī z affricanī exhibent. z de lib̄o machabeoz. quē quidā ab hebreis scriptū autumāt. quidā a grec̄. Et mortuus est neemias vir benign⁹ z sepultus iuxta murū quē edificauerat. Post artaxersem regnauit xerxes duob̄ mensibus. post quē sogodan⁹ mensib̄. vij. Post quē regnauit darius cognomēto nothus sub quo egyp̄tus recessit a persis.

Incidētia.

Ea etate solis defectio facta est. et ignis de ethna erupit. plato nat⁹ est. p̄pocrates medic⁹ claruit. dionysius in sicilia tirannide exercuit. Post dariū regnauit artaxerxes. qui cognominat⁹ est mennon. darij z parasitidis filius. Hic ab hebreis dicit̄ assuerus. Sub h̄ historia hester cōscripta est.

Sequuntur tituli capitulorum in historia hester.

De hester.	cap. i.
De ocho.	cap. ij.
De dario filio arsamī.	cap. iij.
De alexandro.	cap. iij.
De reclusionē decem tribuū z morte alexandri.	cap. v.
De p̄tholomeo sother.	cap. vij.
De p̄tholomeo philadelpho.	cap. viij.
De euergete.	cap. viij.
De philapatore.	cap. ix.
De seleuco.	cap. x.
De antiocho ep̄iphane.	cap. xj.

Incipit historia libri hester.

Caplm. i.

Iby hester

translulit hieronymus ad petitionem paulē z eustoꝝ chij de hebreo in latinū. et quia in greco corrup⁹ erat

Hester

per varias ediciones, reuelant eū de archiuis
bebreoz, et diligēter trāstulit de verbo ad ver-
bū. Regnauit assuerus ab india vsq; ad ethi-
opiā sup. c. xxiij. puincias, et erat in suis ciui-
tate solū regni eius. Tertio igit anno impe-
rij sui fecit grande puiniū cūctis principibus
suis, et inclitis puinciaz. corā se. c. z. lxx. dieb; i
domo illa mirabili; de qua legitur in historia
alexandri, cuius colūne erant argenteae, tectū
instar firmamenti cōcameratū habens gem-
mas diuersi coloris, in figurā siderū et signo-
rum dispositas. Post hos dies cōiuij inui-
tauit omnē populū qui erat in suis, et discū-
buerunt extra domū septē diebus in vesti-
bulo orti deliciarū. In orto erat vinea habens
vites argenteas, et palmites aureos et botros
ex varietate gemmaz distinctos. Sup cōiui-
uantes extensa erāt tentoria, que appendeban-
tur columnis argenteis et marmoreis, ebur-
neis circulis, inserta funib; billinis atq; pur-
pureis. Lectuli quoq; aurei et argentei dispo-
siti erāt sup pauimentū, smaragdino et pario
stratū lapide. Bibeāt autē omnes in aureis
poculis vinū precipiū et abundans, nec erat
qui nolentes cogeret ad bibendū, licet id mo-
ris esset apud persas. Vastibi quoq; regia fe-
cit cōiuiuiū feminariū in palacio regi. Die au-
tem septimo cū rex incaluisse mero pcepit se-
ptem eunuchis vt introducerēt reginā in de-
core suo, vt ostenderet omnib; pulchritudinē
illius. Que ad imperiū regi ventre ptempfit.
Et iratus rex quesiuit a septē sapientib; q; vi-
debant faciē eius cui sententiē vastibi subace-
ret. Et respondit manuchā. Non lesit te solū
vastibi, sed omnes viros regni tui. Nam eius
exemplo mulieres paripendent imperia vi-
rorum. Egre diatur autē edictū a facie tua vt
yltra vastibi nō igrediatur ad regem, sed alte-
ra melior regnet pro ea. Et exiit edictū in om-
nes prouincias per epistolam regis. Et dice-
runt pueri regis ad eū. Querantur regi puel-
le virgines speciose, et tradantur aggeo eunu-
cho ad custodiā, et accipiant mundū mulie-
brem, id est, vestes, et cultus, et ornatus. Unde
et ministros taliū mundiburdos vocamus,
et quecūq; oculis regis placuerit regnet p
vastibi. Placuit fimo regi, et iussit fieri. Erat
tunc in suis iudeus vocabulo mardocheus,
tribū gemini, qui descenderat de transmigra-
tione iechonie. Hic erat nutritius filie fratris
edisse, que et hester vocabatur, quam orbatz

vtroq; parente mardocheus adoptauerat in
fillam. Hec inter ceteras tradita est eunuchis
nec indicauit populū suū. Sic em̄ mandaue-
rat ei mardocheus, et inuenit gratiam in oculis
eunuchi, et accelerauit ei cultum muliebrem
et dedit ei septem puellas, vt eam ornarent et
excoherent. Porro virgines p sex menses vi-
gebantur oleo mirino, et alijs sex quibusdā
pigmentis et aromatibus vtebantur, vt post
annū ingrederentur ad regē, et que vespere in-
trabat egrediebatur mane, nec poterat redire
nisi rex ex nomine iussisset eam venire. Mar-
docheus autē versabatur in vestibulo domi
regie curam agens salutis filie. Tādem insta-
bat dies quo hester filia abiel intrare debebat
ad regem, nec quesiuit ab aggeo cultus mulie-
brem, sed posuit in voluntate eius qui teneba-
tur puellis dare quecūq; petissent. Et intra-
uit ad regem anno septimo regni ipsius mese
x, qui hebraice dicitur thebet, latine ianuari-
us, et inuenit gratiam apud regem, et fecit eaz
regnare pro vastibi. Et celebrauit nuptias p
mensē, et mandauit per eos qui aggari dis-
cuntur, id est, curiores requirere in vniuerso re-
gno per tempus nuptiarum. Mardocheus
autē qui frequētius morabatur in babilonia
vnde et adducta fuerat hester, trāstulit se in su-
sis. Eo tēpore trati sunt regi duo eunuchi sa-
nitiores, et machinabantur vt occiderent regē
Quod non latuit mardocheum, et indicauit
hester, et illa ex nomine mardochei detulit ad
regem. Quesiitūq; est et inuentū, et appēsi sūt
in patibulo. Et traditum est coram rege in
annalibus, in quibus reges accidentia tem-
poris sui redigebant. Post hec assuerus exal-
tauit aman amalechitem q; erat de stirpe agag
quem samuel trucidauit, et adorabāt eum ser-
ui regis, preter mardocheum, qui propter pa-
trias leges coram eo genu non flectebat.
Quod attendens aman indignatus est, et ac-
cipiens eum hebreum esse ait. Perse liberi fle-
ctunt genua, hic autē seruus dedignatur. Et
disposuit perdere iudeos qui erant in regno
assueri, veteri moris odio, quia iudei deleue-
rant amalechitas. Duodecimo itaq; anno re-
gni assueri, mense primo missa est fors in vi-
nam que hebraice dicitur phur coram aman
quo die et quo mense gens iudeorum debe-
ret interfici, et exiit mensis duodecim. Tūc
ait aman ad regem. Interest regi seruare pa-
cem. Nonne autē pacis est dissimilitudo,

Historia libri

Est enim gens in regno tuo dissimilis ceteris, nouis ritibus legibus, insuper regis scita contemnens. Expedit tibi ut non insoleat. Decerne ergo ut pereat. Et ne dispendium sentias in tributis decem milia talentorum appendam archariis gazæ tue. Tulitque rex anulum quo utebatur et dedit illum aman dicens. Argentum tuum tibi sit, et de populo age quod tibi placet. Tunc scripsit aman ex nomine regis litteras anulo regis designatas in omnes prouincias, ut occiderent indei a paruulo usque ad senem, et bona eorum dispererent. Cumque dies mensis, xij. Statimque in suis pepedit edictum. Quod cum legissent indei fleuerunt. Sed et mardocheus indutus est sacco, et aspersus cinere magna voce ciulabat per foribus palatii. Non enim fas erat indutos sacco intrare palacium. Quod cum accepisset hester, sternata est, et misit ei vestem qua indutus intraret ad eam, quam accipe noluit sed significauit ei per eunuchum causam fieri et exemplar edicti quod pendebat in suis misit ei, monens eam: ut intraret ad regem, et supplicaret ei pro populo suo. Que respondit. Jam, rex, diebus non sum vocata ad regem, et decreui ei ut qui non vocatus accesserit moriatur, nisi forte rex auream virgam ad eam extenderit. Rursumque mardocheus ad eam. Quid scis virum idcirco ad regnum ueneris, ut in tali tempore parareris. Si nunc silueris per alium liberabit dominus populum suum, et tu et domus patris tui peribitis. Tunc mandauit hester mardocheo, ut oes indei qui erant in suis per triduum ieiunaret et oraret pro ea sed et ipsa ieiunauit. Die autem tertia induta regalibus, stetit in atrio domus contra basilicam regis cum duobus puellis, quarum una incubentem sustinebat, altera sequens longitudinem vestis summis digitis deponere portabat. At rex sedebat super solium pro ostium domus. Qui cum respectisset eam toruo vultu collapsa est. Cumque vidisset hester lapsam, placuit ei, et extendit pro eam auream virgam. Que con surgens et accedens, osculata est summam vestis virge, et ait rex. Quid vis hester. Quicquid petieris dabo tibi. Que respondit. Obsecro ut venias ad me hodie, et aman tecum ad iunium. Et surgens venit ad eam. Et fouens eam gremio: consolabatur dicens. Noli timere, per subditis litteris data est tui pro mihi pregnas. Veneruntque ambo ad cor iunium regine. Cumque rex bibisset abundanter ait. Pete quod vis hester, et impetrabis. Que respondit. Obsecro ut veniat cras rex et aman ad iunium, et indicabo eis cor meum. Egredius est itaque aman lectus, Cumque vidisset mardocheus

non surrexisse sibi indignatus est, et conuocans uxorem et amicos exposuit eis omnem gloriam suam, addens quod cum solus cum rege hester vocauit ad iunium. Veritatem se nihil habere repugnabat dum viuere mardocheus. Et dixerunt ei. Iube parari trabem, cubitorum, et suggere regi, ut appendat mardocheus in ea, ut sic eas letetur cum rege ad iunium. Et iussit parari crucem. Hoc illa rex dixit in somno, et iussit sibi legi annales. Et ventum est ad locum ubi scriptum erat quod mardocheus nunciauerat ei facinus eunuchorum. Et ait rex. Quid honoris precatur? est mardocheus per hac fide. Et dixerunt ei. Nihil. Et quæsiuit rex quis esset in atrio. Et dixerunt pueri aman. Ipse enim intrauerat, ut suggereret regi de morte mardochei. Cumque vocatus intrasset aman, dixit rex ad eum. Quid debet fieri viro quem rex vult honorare. Qui cogitans per se dictum esse respondit. Debet indui stola regia et coronari diademate, et sedere super equum regis, et primus de principibus teneat equum, et per ciuitatem incedens clamet. Sic honorabit quem rex voluerit honorare. Dixitque ei rex. Festina et fac ut locutus es mardocheo. Laue ne quicquam ex his que locutus es permittas. Et fecit aman mardocheo ut locutus fuerat. Qui prius reuertebatur putans sibi illud ab aman, sed cognita veritate pensit. Et rediit mardocheus ad fores palatii. Aman pro festinabat in domum lugens et aperto capite. Et dixerunt ei amici eius. Si de semine iudeorum est mardocheus ante quem cades re cepisti non poteris ei resistere sed cades. Et ecce nuntij regis compellebant eum intrare, et intrauit cum rege ad iunium. Et ait rex. Pete quod vis hester. Que respondit. Dona mihi animam meam et populum meum ne percam. Utinam in seruos veniudaremur et gemens tacerem. Et ait rex. Quis est qui hec audeat facere. Que respondit. Hostis noster est iste aman. Quod ille audiens obstupuit. Rex autem iratus surrexit et intrauit in ortum aman pro supplicabat regine pro anima sua. Cumque reuersus esset rex, reperit aman corruisse super lectulum in quo lacebat hester, et ait. Etiam regina vult opprimere me presente. Et dixit arborea eunuchus. En lignum quod parauerat mardocheo stat in domo aman. Et ait rex. Appedis te illum in eo. Et suspensus est aman in patibulo, et dedit rex hester domum aman. Et ingressus est mardocheus ad regem. Confessa est enim hester quod patrum eius esset. Et dedit rex anulum mardocheo quem aman recipi iusserat. De-

Hester

ster autē p̄stituit mardocheū sup domū suam. Que iterū flens p̄cidit ad pedes eius: sup̄pl̄icans vt veteres litteras quas scripserat amātra iudeos nouis ep̄stolis irritaret. Et ac̄quiescit rex. Et scripsit mardocheus litteras anulo regis sigillatas ad p̄ncipes p̄uinci arum ne occiderent iudei. imo illos qui parati erāt ad occisionē iudeoz interficerent iudei. et manus p̄ncipū esset cū eis. Et factum est nomē iudeoz celebre: ita vt plures de gentibus religioni eoz iungerent. Et recordatus est mardocheus somnii qd̄ viderat. et interpretationē eius intellexit. et hoc erat somnii. Ap̄paruerūt ei voces et tonitrua et tremor sup̄ terrā. Et ecce duo dracones parati p̄ra se in p̄ellum. ad quoz clamores nationes excitare sūt vt pugnarent p̄ra regē iustoz. et fuit dies illa tenebrarū et discriminis. Et p̄turbata gēs iustoz clamauit ad dñm. et ecce for̄s paruus creuit in flumen maximū et orta est lux magna et humiles exaltati sunt et deuorauerūt incl̄itos. Porro in sc̄da ep̄stola quas scripsit p̄ iudeis excusauit se rex in hūc modū. Ne putetis si diuersa iubemus ex animi leuitate venire. sed p̄ necessitate temporis ferre sententias vt rei publice possit vtilitas. Vultū sublimatū a regibz honore collato abusi sunt in sup̄biā. et in ipsos qui dederūt molunt insidias. Aman et animo et genere macedo et ex obliq̄ cōmaculās genus persaz. adeo intumuit vt regno nos p̄iuare niteret et spiritu. Nā mardocheū cuius fide vīuimus et p̄fortem regnū hester cū omni gente sua nouis machinationibz experit ad mortē cogitans vt illis interfecit: nostris insidiaret solitudini. et regnum persarū trāfferet in macedones. Nos p̄o nūtu dei vīuētis cū beneficio patribz nostris regnū traditū est et vsqz hodie custoditū iudeos absoluimus. et hostes eoz interfici iubemus. Igit̄. xiiij. die mēsis. xij. p̄cusserunt iudei hostes suos plaga magna p̄ p̄uincias vsqz ad. lxxv. millia. Quarta decima p̄o die celebrauerūt cōiūtia cū gaudio. particulas sibi inuicem mittentes. In iustis p̄o interfecerūt. d. v. ros. Et in. xiiij. die obtinuit hester a rege. vt adhuc occiderent in iustis hostes iudeoz. et suspensi sunt decē filij aman. et de alijs circiter. ecc. perierūt. Et ideo iudei qui habitabant in iustis duobz diebz occisiōi vacātes. xv. die cōiūtia celebrauerūt. Et p̄pterea mandauit hester et mardocheus hos duos dies in nume-

ro solennitatū recipi. et dies plurimū. id est solitium obfuarī a iudeis. vt memoriā facti nulla deleteret obliuio. Hos tū dies vocat Joseph^{us} p̄uersatores. eo qd̄ iudei de microze i gaudiū p̄uersi fuerāt. Sc̄psit etiā mardoche^{us} ad iudā sumū sacerdotē i hierl̄m. qd̄ patri suo helisaphat successerat. vt dies isti solenne haberent in iudea in sempiternū.

Incidentia.

In diebz assueri artheniēses. xliij. litter^{is} vti ceperūt. cū antea. xvi. rātū vterent. Senones galli duce Brenno romā inuasērūt et excepto capitolio incēsam vastauerūt. xj. mēsi bz tribu ni militares p̄ psulibz esse ceperūt. Obijt ana tagoras phisicus et eractitus tenebrosus et de mocritus. et socrates in carcere venenū bibit. diogenes et socrates claruerunt. Aristoteles audiuit platonē. xviij. annū agens.

De ocho.

Capitū. II.

Est assuerus re

p̄gnauit artaxerxes. qui och^{us} dicitur est. Hic misit vagosum p̄fectū vniuersis regionibz trās flumē eufratē. Erat autē in hierusalē sumū sacerdos iohānes. qd̄ iude patri suo successerat. Erat autē frater iohānis iesus. qd̄ ad p̄ntificatū aspirabat et p̄pterea vagosi familiaritatē sibi cōparauit. Qua cōfidentia iesus altercatus in tēplo aduersus iohānem: adeo incitauit fratrē vt eum interficeret. Unde vagosus indignatus ascendit in hierusalē. Cūqz p̄hiberet eū ab ingressu tēpli. Respōdit. Vndior ego sum cadauere quo tēplū p̄phanastis. Et ingressus in tēplū spoliabūta et annonas annū. xij. a quibz p̄ interuentū eldre absolutū fuerāt. Porro artaxerxes. s. ochus. egyptū ad suū renouauit imperiū. neathanabo rege in ethiopia pulso. in qd̄ egyptiorū regnū destructū est. Idem ochus apodasmō iudeoz capta in hircaniā accolās trāsflatos iuxta mare caspiū collocauit.

Incidentia.

Eo tpe romani gallos supauerūt. Demosthenes et socrates claruerūt. Obijt plato. p̄ quē pseusippus tenuit achademā.

De dario filio arsamī.

Capitū. III.

Est ochum

p̄ eius arsamus. Et mortuo iohanne in hierusalē successit ei filius ei^{us} la^{us}

Historia libri

duis in sacerdotiū. Post arsamū regnauit fili
us eius darius. Tūc p̄fecit regionibz trās flu
men saraballā de genere curtheor. ex quibus
samarite descendit. Erat aut iado frater ma
nasses ad p̄ficatoriū anhelās ppter qd̄ ysaia
am filiā saraballe duxit vxore. Cūqz ministra
ret in sacerdotio indignati sūt hierosolimitē.
z iubebāt eū recedere ab vxore. aut nō intro
ire sanctuariū. Itaqz manasses cū vxore trās
tulit se ad focerū suū. Qui pollicē est vt edifi
caret ei templū instar hierosolimor. sup mon
tē garizim. sed h cū sentētia regis darij facien
dū erat. Interi aut p̄didit ei abissam v̄l abig
lā qui est mediterrane⁹ vic⁹ tyrior. z insignis
Et trāsierūt ad manassen plēs d̄ hierosolimi
tis quibz saraballa pecunias mīstrabat. terrā
colendā deputabat z habitacionē.

Incidentia.

Eo tpe manil⁹ pro: quat⁹ p̄sul romanor. fili
um suū v̄rgis cesum securi percussit. qz p̄ unpe
rū p̄sulū euz hostibz pugnauerat z tū expu
gnauerat.

De alexādro.

Caplū. III.

Er idēz tempus

p philippus rex macedonū p̄ insidi
as pemp⁹ est a pausania: trahente
gen⁹ ab horreste. Cui successit alexāder filius
eius adoptiu⁹. qz legi⁹ notanabi fili⁹ vices
mū agēs annū. Qui volēs obtinere sūriā trās
it hellepontū. Et p̄gregati sūt aduersus euz
duces darij q̄ erāt trās flumē. z sup grantūm
flumū expugnauit eos. Cūqz p̄curisset lidā
z yconlā puenit ad loca pampiliē. Tūc da
rius filius arsamī electū collegit exercitum et
transiit custratē z montē cilicie taurū sperās
in cilicia macedones expugnare. Tūc gauis
sus est saraballa putās qz post victoriā occur
reret dario. z edificationē tēplī ab eo impetra
ret. qd̄ pollicē⁹ erat genero suo. ipse quidē lō
genus a plijs vacabat. sed aliter q̄ speraret e
uenit. Nā vicinus est dari⁹ a macedonibz z ca
pra matre ei⁹ vxore z filijs ad p̄sas fugiēs re
meauit cū paucis. Tūc alexāder cepit aspira
re ad monarchiā oriētis. z intrans syriā cepit
damascū. z subiūgata sidone nūū obsidebat.
Tūc saraballa eligēs de suis. v̄lij. milia in ale
xandriā p̄uectus est in auxilliū. dices se liben
tius obsequi ei q̄ dario. zqz loca p̄stituta sub
potestate sua ei cōtraderet. z grate suscept⁹ est
ab alexādro. p̄terea dixit ei se habere gene

rū manassen fratē p̄ncipis sacerdotū gētis
iudee. multosqz alios cū eo p̄sentes ex ea gen
te quos velle aiebat sub eo tēplū p̄stitutis lo
cis edificare. qd̄ profuturū alexādro testaba
tur. qz potētia iudeor. in duo diuisa nō rebel
laret. Tūc edēte p̄o alexādro omni studio edi
ficauit saraballa tēplū

z altare qd̄ p̄māsit v̄l
qz ad destructionē fa
ctā p̄ romanos. z in eo
manassen p̄stituit po n
tificē. p̄ oro dū alexā
der erat in obsidiōe tyri: scripsit eplam ad p̄n
cipem sacerdotū in hierusalē: inuitās eū vt s̄
bi p̄beret auxiliū. z exercitū venallā p̄para
ret. z redderet sibi tributa que p̄ dario p̄se
rebat. Et rūdīt iadus se dario sacramentū de
disse. nec eo viuēte posse trāscēdere cōstituta.

Tūc cōminat⁹ est alexāder gēti iudeor. qz per
eū diceret quibz deberet p̄stituta fuare. Tūc
infectis aggeribz tyri fecit p̄tinentē. l. euz p̄
esset insula fecit eā p̄terminā terre. qua vasta
ta gazā obsedit. Et mortu⁹ est saraballa. Ale
xander aut capta gazā in hierosolimā festina
bat. Et tūc iudei clamauerunt. ad dñm z
imolabāt hostias. z iadus orabat pro gente.
Qui cū post sacrificiū obdormisset. precepit
ei deus vt p̄fideret. fertisqz. id est. corinthis cl
uitatē ornaret. z tpe pontificalibz indur⁹. z res
liqui sacerdotes cū eo legitimis stolis induti
obuiā extrēt alexādro Et surgēs a sopore ora
culū oibz indicauit. Audisēqz nō longe esse a
ciuitate alexandri p̄cessit cū sacerdotibz z cl
uiū multitudine sacra. ad locū q̄ saphim ap
pellat. qd̄ latine translatū scopulū sonat. vñd
hierosolimā z tēplū dñi videri potuissent Et
factū est cōtra spem omnīū qui sequebant⁹ res
gem. Nā alexāder intuens antistite pontifi
cali stola insignē. z sup cydarim laminā aure
am in qua scriptū erat nomē dei descendit de
equo. z adiit eū solus. z nomē dei adorauit. z
pontificē veneratus est. Et obstupuerūt p̄n
cipes exercitus z ludificatā regis mentē pu
tauerūt. Solus parthemi⁹ quesuit ab eo cur
sacerdotem gentis iudee adorasset. Et rūdīt.
Nō hūc adorant sed deū. cui p̄ncipatus sa
cerdotij gētis. Nā p̄ somnū in tali habitu de
um p̄specti adhuc i licea ciuitate macedonie
cōstitutus. Dūqz mecū cogitaret. v̄trū asiam
possem obtinere iussit me p̄fidere. Nā ipse ex
ercitū meū p̄duceret z p̄sarum mibi traderet

Bester

principatum. Nunc autem primo vidi in hoc sacerdote ipsius effigie, et que mihi promissit per uictura confido, et propterea deum adorauit, et hominem veneratus sum. Et ingressus est urbem alexander, et in templo sacrificauit deo secundum sacerdotis ostensionem. Et attulerunt ei danielē, in quo scriptum erat, quendam grecorum perditurum per sarum potentiam, et arbitrans de se scriptum esse gauisus est. Et in crastinum conuocans populum iussit petere que uellent. Et ipsis petentibus concessit iudeos ubique patriis uti legibus, et septimum annum sine tributis esse, propter sabbatum terre quod septimo anno non colebatur terra. Et exinde ad alias ciuitates peruectus est. Tunc samaritanos uidentes eius munificentiam circa iudeos, congnatos se dixerunt esse iudeorum origines suas ab effraim et manasse recensentes. Et postulauerunt ut templum eorum in garisim honoraretur, quod in reditu se facturum promissit. Cumque peteret ab eo relaxationem, vii. annis, quesiuit qui essent. Et dixerunt se hebreos. Cumque adderet ut essent iudei, negauerunt se iudeos esse. Et respondit. Iudeis tantum hec concessi. Porro nos sub silentio pertransimus, qualiter alexander darium uicem et porum, et quomodo peruluit arbores solis et lune, et cetera ammiracione digna, que perceptorum suo aristoteli per epistolam indicauit. ad ea que circa populum dei gesta sunt festinan-

terrogantibus, ubi alexander de uxore et suis recepit et de morte sua si babilones intraret, et ita factum est a forore. Sacerdotes quoque qui erant uidentes pomis arborum solis et lune quadringentos annos uiuebant.

De reclusione decem tribuum et morte alexandri.

Capitulum V.

Et quia cum uenisset alexander ad montes caspios: multum seruit ad eum filii captiuitatis decem tribuum.

Ex edicto enim tenebant egredi non licere postulantes ab eo egrediendi licentiam. Cumque quesisset causam captiuitatis, accepit eos recessisse aperte a deo israel. vitulis aureis imolando et per prophetas dei predictum esse eos a captiuitate non redituros. Tunc respondit quod artius eos includeret. Cumque angusta uia obstrue-

ret molibus bituminatis: uidentes laborem humanum non sufficere orauit deum israel ut opus illud compleret. Et accesserunt ad se inuicem propria montium, et factus est locus incabilis. Et quod liquido apparet non esse dei voluntatem ut exeat egrediens tamen circa finem mundi: magnam hominum stragem facturum. Et ut ait iosephus. De quid fatum est per fidelibus suis si tantum fecit per infidelis. Cumque redisset alexander in babilones sumpto veneno ysum lingue amissit, et extremam voluntatem suam scripto expressit. Et noluit monarchiam suam in aliquem transferre ne aliquis par ei in potentia apud posteros legeret, et regem, quod ab adolescentia sua solitos habuerat: regni successores instituit. Hec autem institutio non iterum, filii, et his tantum alijs abiectionis regnauerunt, sed et in historia daniel est comprehensum. Mortuus est autem cum esset annorum, xxx. duorum, et regni, annis regnauit. Et de a quibusdam quod regem, alexandrias edificauit, per numero annorum quibus regnauerat. Ipse in amone perdidit parathontium, et per turis sue indicium, sarcum triumphalem.

De ptholomeo sother. Capitulum VI.

Regnauit post

eum in egypto ptholomeus, qui cognominatus est sother. Qui cum regno suo adieciisset siriā, appositum ut adijceret et iudeam. Et ascendens in hierusalem die sabbati, sciens ea die iudeos arma non moturos, sub simulatione sacrificandi deo nullo contradicente intrauit. Tamen secundum iosephum ut ait ouidius, saba tarachides iudeos ridiculos appellauit, qui per sua perflua suppositione graue dominum sustinuerunt. Ptholomeus namque multos de iudea et garisim captiuos trahens ad egyptum rediit. Et ueditione exponens eos a negotiatoribus nationum distracti sunt et dispersi. Et per hac captiuitatem licet non fuerit generalis, diffusius dispersi sunt in nationes. Tamen in actibus apostolorum legitur, conuenisse in hierusalem iudeos ex omni natione que sub celo est. Iam potissimum successit filiis eius onias, cui successit filius eius simon iustus, cui successit frater suus cleazarus, per oniam filio simonis ad hunc puero.

Incidentia.

Eo tempore apertus claudis cecus rome claruit, qui aquas claudias, albis calidas induxit, et uiam apertam strauit. Theophrastus philosophus claruit, qui a diuitate loquendi ut ait

Quia per hunc uicem ciuium deprehendit.

Historia libri

cicero nomē accepit, censu rome agitato iūta sunt cluū, cc, lxx, milia, p dīte sūt a romanis ariminū z beneuentū.

De ptholomeo philadelpho,

Caplm. VII.

Ist ptholome

Pum sorber regnauit in egypto philadelphus. Hic studiosus z librorū cupidus demetriū bibliothecę sue pfecti. Lū q̄ quefisset ab eo de numero librorū, xx, milia adesse respōdit, sed paulo post tpe vsq̄ ad, l, milia posse puenire dixit. Et nūciatū sibi dixit apud iudeos esse legē ore ipsius dei editā, z dīgitō ipsius scriptā, p qua summo p labo randū esse dicebat vt in grecū pueria eloqui um i archiuis regalibz haberet. Hec em erat lex dei quē philosophi zena dīcūt, id est, vīnē tem, genī em vīnere vel vitā sonat, quē vulg⁹ appellat iouā. Et ad ostendendā legis eī san ctitatē addidit q̄ nō nīsi a dei vīuētis cultoribus trāfseri potuisset. Nā z theopompus cū hīstorijs quas scribebat eā voluisset inter serere verius est in amentia p dīes, xxx. The otecus quoq̄ p causa eadē factus est cecus, z penitētes sanati sunt. Et suggessit regi vt scil beret pōtīfici iudeorū, vt iudeos hebreę z gre ce lingue peritos ad ipm dīrgeret cū lege dei qui ad eā trāfserēdā sufficeret. Qd vt ipetra ret munera cū epistolis mītrēda censuit. Ad erat ibi aristens, qui lōgo tpe iudeorū calamit atī cōpatiēns oportunitate liberādi eos iūe ta ait, Quō qd postulas obtinebis tot iudei s in regno tuo seruientibz. Solue itaq̄ eos z nīhil grat⁹ erit pōtīfici iudeorū. Nec ob h quod dico me iudeorū affīnē estīmei, sed quia scio tua interesse si factorē omnīū deū hōno raueris. Et liberauit rex de iudeis, c, xx, milia dans dñis eorū p capite, c, xx, dragmas argē ti. Lūq̄ dīxisset rex hoc magnū esse dixerunt. Magnū quidē est sed nō regi munifico. Tūc scripsit rex eleazarō in hūc modū. Bene tuaz que secus nos erat libertate donauit arbitras hoc deo esse locundū, quorū quosdā mīstie as signauit, alios quorū fidē approbauerā pstituit in palacio. Reges pō vestras in nostra biblī ortheca reponere decreuit. Bene g facies mīr tendo nobis vīros seniores qui valeāt inter pterationem eaz caute nobis relīnq̄re. Trāf mīsi mō argenti, c, talenta p imolationibz faci endis z separauit, talēra auri ad crateras z

libatoria faciēda, z gēmas sine numero ad artificū optōnē. Tu mādā nobis que ex hīs volueris fieri qd grat⁹ amplectemur. Tunc mittens ad eū eleazar⁹, qd postulabat rescri pfit ita, Ad interpretandā legē quā postulas mīsi vīros seniores de vna quaq̄ tribu, xj, le gem ferētes. Tūc autē pietatis erit vl iusticie ad nos eā caute remīr tere. Hī sunt, lxx, inter ptes, qui licet, lxxij, fuerint more sacre scri pture, lxx, dīcūt q̄ mo dīcū numerū si sup all quā summā sup excre scit sepe subīcet. Qu cū venissent ad regem benigne ab eo collecti sunt, nō tamē ad regē intrōmīssi vsq̄ in dīem quīntū. Imminēbat em a die solennitas trīū phaltis p trīūpho scz quodā, quē maiores sui eadē die habuerāt. Ea igitur die suscepit eos quos corā vniuersitate principū decreuerat honorare. Post susceptionē pō duodecī dīes bus fuerūt cum rege, z scīficat⁹ est ab eis que in corde suo disposuerat, z pcpue dō duobz d cognitiōe dei, z gubernatiōe regnī. Cūq̄ in s truxissent eū de regnī amīnīstratiōe, plen⁹ disputauerūt de vno deo colendo, z q̄ nulla creatura deus esset. Inde est q̄ vbi cūq̄ occur rit eis de trīnitāte, vl sub silentio trāfserunt, vel in enīgmate trāstu lerūt ne tres deos colē dos tradidisse videren tur. Sīlīter z de incar natiōe verbi faciētes, vt in esāia. Qui cū dī xisset puez nobis na scitūz, z addīdīset, xj, elus noīa quorū vnūz est deus, p illis sex no mīnibz trāstulerūt ma gñī cōsīlij angelus, ne viderent tradidisse hō mīnē deīficatū. Tunc ostenderūt regi rotulū quē attulerāt. Nec suf ficiebat admirari rex cartaz tenuitatē z com paginatiōē, q̄ oculis deprecēdi non possit

Quia z si decē tribz capte fuerunt multī tamē latuerant qui fugerāt in hīerusalē quidā etiā ad sama ritanos ppter quam cōmītratiōē samarī tanī dīxerit se esse he breos, vt sup capīst, lūj, p idē tempus.

Unde in esāia, z vo cabit nomē ei⁹ amīr mirabilis p sīlīar⁹, de⁹ fortis pater fu turī seculi, princeps pacis. Pro hīs om nībz trāstulerūt ma gñī cōsīlij angel⁹, q̄ trānslatiōe vsus est gregor⁹, qui ecclēsi astīcū officiū ordī nauit quorū trāslatī one vīrī vbi cūq̄ vl posterī vel alterius auctoritatē inducit, cū tamē ecclēsia trāf latiōe hīero, vl vul gari vīat in hīs om nībz.

q̄q̄ littere auree in candore cartarū adeo legi-
biles apparet. Introducti aut sunt in do-
mū regis secus mare secretā que erat ad nego-
ciosū deliberationē. Et date sunt eis celle sin-
gule, et quicquid visum est eis oportū et cō-
modū ad interpretandū. Diluculo egrediebantur ad op̄atū regis bo-
na et polichronitudo dicitur oratio q̄ fit ab ec-
clesia p̄ regibz pon-
tificibz p̄ncipibz ter-
re et op̄at eis bona
sp̄alia, et tēporalia
et et̄na et tēporis lō-
gitudine. Polis enī
grece pluralitas la-
tine, cronos tēpus.
Adhuc ap̄d grecos
talīs cōsuetudo est,
vt cū surgunt mane
tēplū respiciētes cla-
māt polichronitudo
basileos, id est mul-
tū tēps viuāt rex.
Polichronitudo dicitur oratio q̄ fit ab ec-
clesia p̄ regibz pon-
tificibz p̄ncipibz ter-
re et op̄at eis bona
sp̄alia, et tēporalia
et et̄na et tēporis lō-
gitudine. Polis enī
grece pluralitas la-
tine, cronos tēpus.
Adhuc ap̄d grecos
talīs cōsuetudo est,
vt cū surgunt mane
tēplū respiciētes cla-
māt polichronitudo
basileos, id est mul-
tū tēps viuāt rex.
lo se factū ē vt dicit au-
gustin⁹, q̄ vna et eadē sine dissōnātia inuenta
sit editio vniuersūsqz eoz minus miraculo-
se fieri potuit, vt in tot diebz interpretati sint le-
gem psalmos et p̄phetas. Hiero. tamen videt
velle q̄ interpretationes, vj. diebz in sab̄ato
p̄ferebant ex omnibz p̄latis vnā. Nec miran-
dum esse hoc asserit: cū eldras legē quā p̄ spli-
ritū reparauerat, postea cū veteri scriptura q̄
apud samaritanos erat correxit. Op̄e cōple-
tō puocauit demetrius qui sup libros magis-
ter erat oēs iudeos qui erāt in alexandria, et dō-
punitia peritiores. Et lecta est corā oibz trans-
latio eoz et approbata. Postea delata ē ad re-
gem et corā eo replicata. Cūqz peteret interp̄-
tes a rege dari auctoritatē vt immobilis p̄fene-
raret, hec se facturū laudauit si demū ita cau-
te corrigerent eā vt qd̄ semel iudicatum foret
nō cogerent irritare. Et remisit eos muneribz
honoratos. Eleazaro quoqz sūmo sacerdoti
trāsmisit munera. In tēplū p̄o misit p̄ter va-
sa mensam aureā gemis imp̄ciabilibz insigni-
tam, cuius crassitudo cū esset dimidiū cubiti,
tamē materiā supabat opus.

Incidentia.

Eo tpe sostratus farū in alexandria cōstru-
xit, aratus claruit, argenteus num⁹ p̄rimus i

urbe figuratur. Roma
nos carthaginiēses na-
uali p̄lio vicerūt, me-
tello p̄sule fugato.

sita nō in terra fundata, sed sup caneros, iūqz
vitreos posita et tate magnitudinis, q̄ ignis i
summo posuit in nocte totū fere litus irradiat
bat. Sepulch:ū arati admiratiōe in cūctia ē
dignū, nā in id saxa iactata resiliunt.

De euergete.

Caplm. VIII.

Est phila

p elus ptholomeus euergetes, q̄ ab
egyptijs euergetes dicitur est, qd̄ res-
fectionē sonat. qz post vastatā syriā et cūctiā et
ptes asie inter innumera spolia q̄ cepit, etiā de-
os eoz quos cambices in perlas trāseperat
reuexit. Iudeozū pon-
tifer onias simonis iu-
sti filius: cui successit si-
mon filius ei⁹ sub quo
sefus filius syrach libri
sapientie qui ecclesia
sticus dicitur cōposuit
it, quem greci panare-
thon vocant. Et predi-
cti simonis in eo facit
mentionē. Porro onias
as cum tributa negas-
set euergeti zelo legi vl
potius ex auaricia, vt
dicit iosephus qui euz
i honoriū fuisse testa-
tur, compulit reges in
iram. Et missus est le-
gatus a iudeis etiā in-
uito onia ad regē. Ioseph⁹
vir nobilis tho-
bie filius et sororis onie.
Hic habuit filium b̄r-
canum, cuius dum pu-
er esset probauit pa-
ter prudentiam, tra-
dens ei, ccc. iuga bo-
um sine loris. Qui nō
solum pacem reforma-
uit, sed remissus est a
rege dux iudee: et si-
nitarum regio

num.

Hoc fuit vnū d̄ mī
mirabilibz mūdī. vt
dicit plin⁹. Phar⁹
enī erat turris altis-
sima in litore maris

delphum re-
gnauit frat-
el⁹ ptholomeus euergetes, q̄ ab
egyptijs euergetes dicitur est, qd̄ res-
fectionē sonat. qz post vastatā syriā et cūctiā et
ptes asie inter innumera spolia q̄ cepit, etiā de-
os eoz quos cambices in perlas trāseperat
reuexit. Iudeozū pon-
tifer onias simonis iu-
sti filius: cui successit si-
mon filius ei⁹ sub quo
sefus filius syrach libri
sapientie qui ecclesia
sticus dicitur cōposuit
it, quem greci panare-
thon vocant. Et predi-
cti simonis in eo facit
mentionē. Porro onias
as cum tributa negas-
set euergeti zelo legi vl
potius ex auaricia, vt
dicit iosephus qui euz
i honoriū fuisse testa-
tur, compulit reges in
iram. Et missus est le-
gatus a iudeis etiā in-
uito onia ad regē. Ioseph⁹
vir nobilis tho-
bie filius et sororis onie.
Hic habuit filium b̄r-
canum, cuius dum pu-
er esset probauit pa-
ter prudentiam, tra-
dens ei, ccc. iuga bo-
um sine loris. Qui nō
solum pacem reforma-
uit, sed remissus est a
rege dux iudee: et si-
nitarum regio

A pan qd̄ est totū et
arathon qd̄ est p̄tus
quasi tot⁹ p̄mofus.

Tres libros salomō
fecit. Ecclesiasten q̄
sic incipit Vanitas
vanitatis, pabolas
siue, puerbla que he-
braice maslor dicitur.
Lātica cantico-
rū. Est et q̄rtus cui⁹
dubitat auctor: q̄ p̄
p̄rie d̄r liber sapien-
tie, et incipit, Dilgite
te iusticiā. Est q̄ne⁹
q̄ ecclesiastice d̄r quez
cōposuit iesus filius
syrach. Quilibet
istor d̄r liber sapien-
tie qd̄ in eplis nota
r̄pōt ab his libris
sup̄tis. Ido aut bāc
appellationez sortit⁹
sūt, qz in q̄libet isto-
rū sapiētia introdu-
cit loquēs, vel quā
mores informāt, vl
q̄a de salute salomo-
nis p̄pter ydolatriāz
dubitat.

Interfecit bonos et

Historia libri

comedit carnes, et de corijs fecit lora: et semis
navit terrā,

Incidentia.

Et tpe enni⁹ tarentin⁹ a cathone questore
romā trāslatus est, parco sumptu pretius, et
vni⁹ ancille misterio. Quadraginta ferme mi
lia gallozū a romanis
celā sunt. Apud rho⁹ ymago maxia erat
dum collosus magn⁹ mire magnitudinis
terremotu corruit, vt sagitta ad sumuz
dirigi nō valeret, et

caput eius tante magnitudinis q⁹ cape pote
rat, xxx. choros grani, et in inferiori parte i pe
dib⁹ aptura erat vñ poterat bō intrare et ascē
dere in caput.

De philopatre. Caplin. ix.

De steuergetem

p⁹ regnavit fill⁹ eius ptholome⁹ pht
lopatre. Post quē ptholome⁹ ept⁹
phanes. Post quē ptholomeus philometoz
quē vicit rex syrie antioch⁹ magn⁹ et iudeā sū
bi subiungavit. Pontifer iudeoz fuit onias ma
gnus simonis fill⁹, ad quē ad reparandū fe
dus qd legist fuisse inter abraam et maiores su
os, lacedemonioz rex art⁹ legatos misit. Por
ro antioch⁹ rex tributa, vij. ann⁹ et ministrozū
templi q⁹ philadelphus relaxaverat a iudeis
revoavit. Qui dū finitimas regiones supra
moduz infestaret, delata est res ad romanos.
Et missi sunt ad eū scipio nasica et scipio affri
canus, et ab infestatione sub religioe iurisiuran
di amoverūt eū. Insup tulerūt ab eo obfides
filiū eius seleucū primogenitū, quē volēs re
cipere ab eis tradidit p eo filiū mino⁹ natu
antiochū eptiphanē, ita q⁹ esset obses ppetu⁹.
Id est, nō rediturus, ppter eiusdē antiochi seu
ciam. Descēdit onias in egyptum ad ptholo
meū eptiphanē sicut supra dictū est, et occisus
est in perside antiochus in fano nanee, et mē
bratim electus a sacerdotib⁹. Qui in dolo p
miserant ei thesauros, et cū paucis induxerūt
eum in aditum.

De seleuco.

Caplin. x.

De antiochuz

p⁹ magnū regnavit in siria filius eius
maior seleucus pessim⁹, sed incers.
Pontifer iudeozū fuit onias. Nā onia trans
eunte in egyptum, filius eius simon sedit pro
eo, Qui successit filius eius onias, Sub hoc

misit seleucus nunciū hellodoroū in hierusalē
ad spoliandū cōmune erarium tēpli. Quo in
gresso in templū surre
perunt duo iuvenes d⁹ Nō vasa sed donas
latibulis et occiderunt ria in vñs tēpli.
eū. Videt tñ ioseph⁹
velle angelos fuisse in similitudinē hominuz
In scō machabeoz libro legist, quia apparu
it terribilis sessor equi et conculebat eū et cōs
fractus est, et mut⁹ factus s⁹ nō mortu⁹, et duo
iuvenes deco⁹ flagellabāt eū, Timensq⁹ on
as indignationē seleuci orabat ad dñm, p de
functo et resurrexit. Qui rediens ad reges ait,
Si habuerit dñs meus aliquos quoz sitat
sanguine, mittat eos in hierusalē vt spoliene
templum.

Incidentia.

Et tempore aristobolus natiōe iudeus
peripatericus philosophus scripsit cōmenta
rios explanationū i moysen ptholomeo ph i
lometori.

De antiocho eptiphane. Caplin. xi.

Adiens autem

a⁹ antiochus eptiphanes q⁹ rome ob
ses erat p patre patrē mortuū, scit⁹
q⁹ frater inertiā, de regno sirie habēdo pñs
mens, clā romā egressus est. Licet quidā tra
dāt eū sub pñuēntia senatoz rediisse. Reuer
susq⁹ in siria benignū se omnib⁹ et munificum
exposuit. Strenuus erat in agēdis, et acer in
hostes. Qu⁹ et a ppo cognominat⁹ est eptipha
nes qd sonat illustr⁹. Et mortuo fratre regna
uit p eo. Tūc iniquitatē sibi insitā aperuit, quā
p regno obtinēdo palliaverat. Tūc surrex
erūt in hierusalē filij belial, introducētes rituz
gentiū, et petierūt ab antiocho vt faceret i hie
rusalē ephēbiā, lupanar ephēboz, et q⁹ hie
ro solimite scriberent antiocheni et gymnasia, in
quib⁹ dogmatizabāt de ritu gentilitatis. Et fe
cerūt sibi ppucia, i. nō circūdebāt parvulos
suos, vel q⁹ ritū ppuciatōz vñebāt. Quidāz
tamē volūt, q⁹ quedā velamina fecerūt circū
cisiōni sue, vt in denudatiōe greci apparerent
dissiles. Causa p⁹ hui⁹ flagitij hec fuit. Oni⁹
as sine liberis duos habuit fratres, iefum vñ
onlā et iohannē, qui p⁹rendebāt de pontifica
tū, et vt placeret antiocho declinaverūt ad rit
us gentiū: adeo vt etiā noīa gentiū sibi impo
nerēt. Et iefus dictus est iason, vel onias, iō
bānes p⁹ menelaus. Cūq⁹ plures essent cūz,

Machabeorum .I.

iasone supplicauit antiocho de faciendo glim-
natio in hierlm. Et audierit euz vtrū pessimi
culpabiles i cibo ⁊ vt
olatione sabbati ⁊ hu-
iusmodi. Postea anti-
ochus amouit iasonez
⁊ eleuauit menelaum.
Qui secut⁹ est oniam i
antiochia. Hic em̄ cū
vidisset factū fratz d⁹
scēderat ad regē. si pos-
set mutare anīmū regis
Nō cū neq̄ret sedebat
in antiochia i asilo. Et
venies post eū menela-
us suauit adronico vt
occideret oniam. Qui
euocās eū de asilo oes
cidit eū. Et irat⁹ rex p
morte iusti andronici
exiit purpura. ⁊ flagel-
lari p ciuitatē in eodē loco fecit interfici vbi
ille occiderat oniam. Porro antioch⁹ cū pculsif
set egyptū in dolo ascedit in hierlm. ⁊ p diu-
stone. i. dissensioe ciuili ad libitū fecit in ea. ⁊
pculsit multos in hierlm. ⁊ lugebat ois terra
Quisq̄ rediisset in egyptū. ⁊ esset repulsus per
nūctos romanoz post
bienniu redijt in hieru
sale in furore. Et apes-
ruerūt ei portas fauen-
tes sibi. Et iteremūt cō-
traria sentiētes. ⁊ expo-
lauit templū menelao ductore. tollēs vasa et
lucernas mensā ⁊ sacrariū. ⁊ vrnā auream. ⁊
velis q̄z nō abstinuit. Et posuit in tēplo ido-
lū iouis olimpicū vel hospitalis vel pegrini.
Oblatōes moysaicas fieri phibuit. altare ere-
um amouēs. ⁊ carnē suillā edere ⁊ ydolo imo-
lare coegit iudeos. arcemq̄ munīuit in ciuita-
tate dauid. in qua posuit p̄sidū macedonum
qui iudeis erāt in oibz inhumant. Nā quos-
cūq̄ circūcidisse filios suos repperissent suspē-
debat ⁊ puulos ad colla eoz. Vidētes autē
samarite iudeos dec pati de p̄suetudine natu-
re sue. se nō esse cognatos iudeoz fatebant. ⁊
q̄d hacenus p̄dicauerāt templū sup garizim
dei esse maximū negauerāt. scribētes antiocho
in hūc modū. Deo epiphani relatio a sichi-
mitis sydonioz. Malores nostri ppter pestes
quandā supstitutionē sabbatoz secuti sunt. edī-

Dicit aug⁹. q̄ ignis
sacrificij q̄ p. lxx. an-
nos babilonice ca-
p̄tuitat⁹ sub aq̄s vi-
perat exincē est an-
tiocho vendēte sa-
cerdotiū iasoni.

In scdo tñ macha-
beoz libro dī sol⁹
tasō fuisse frat onie.
⁊ menelaus frat ar-
iusdā simonis q̄ iul-
dēs onie p̄uasit se-
leuco d cōmuni era-
rio spoliādo d quo
supra dictū est.

Infra b biēniūz vs
si sūt hierlm i aere
cōstict⁹ equitū q̄dra-
ginta dieb.

ficātes in garizim templū sine numie. ventūr
q̄ iudices vestri ad nos ⁊ similia iudeis nob
inferunt. dū ab initio sydones esse noscamur
Lohibe iudices tuos ab afflictōe nra. ⁊ tēplū
sup garizim in noie grec iouis v̄l ancuris. id
est. hospitalis petim⁹ dedicari. Et adiudica-
uit antioch⁹ facere petitionē eoz

Sequunt⁹ tituli capituloz i historā Ma-
chabeorum. Libri .I.

De machabels	capl. j.
De p̄clis iude machabel.	capl. ij.
De purificatiōe tēpli.	capl. iij.
De p̄clis iude.	capl. liij.
De morte antiochi eupatoz i iudea.	cap. v.
De demetrio ⁊ nicanore.	cap. vij.
De federe iudeoz cū romanis	cap. viij.
De morte iude.	cap. xij.
De ionatha.	cap. ix.
De alexandro.	capl. x.
De demetrio cretensi.	cap. xj.
De antiocho adolescente.	cap. xij.
De simone.	cap. xliij.
De antiocho demetrii filio.	cap. clxij.
De morte simonis.	cap. cxv.

Incipit historia libri machabeoz
Caplm. I.

Hinc multi

iudeoz spōte quidē timo-
re regis iussa secuti sunt. p
bati s̄o patrijs legibz ad-
heserūt. Erat aut⁹ vtr d mo-
dū modico iudee vico sa-
cerdos noie mathathias fil⁹ iohānis filij s̄i

mōis filij asamonei. dyice ioachi. i. vni⁹ illoz
xliij. q̄s dauid elegit. ⁊ i eūdē modū dicit⁹ eza-
charias de vice abla. Erātq̄ ei filij q̄nq̄. Jo-
hānes. Sīmō. Judas. Eleazar⁹. Jonathan.
⁊ q̄sq̄ suo cognōie cēlebat. S̄z sufficit de iu-
da dicere. q̄ dicebat machabeus. Hi vidētes
mala iduti cilicijz plāxerūt. Et venerūt emissā-
rij directi a rege i modū. statuētes idola i lo-
co q̄b cogerēt iudeos imolare. Et dixerūt ma-
thathie. Princeps es i ciuitate hac. ⁊ p̄ iussa
regis ipte. Qui clamauit. Et si oēs obediāt re-
glego ⁊ filij mei ⁊ frēs mei obediēm⁹ legi dei
celi. Nō sacrificabim⁹. Tūc q̄dā ex iudeis im-
molauit i medio. Et surgēs mathathias cum
suis trucidauit eū sup arā. ⁊ nūctos regis inte-
remit. arā q̄z deponens clamauit. Qui dei est
sequa⁹ me. Et cū omni tribu sua abiit in solū

Historia libri

tudinē omnia relinquentes, Dulcitas cū filiis
et vxoribus ad solitudines cōfugerunt: malitres
herbis vñ q̄s inquinari. Quos iudices regio
prius verbis flectere conabatur vt diligenter q̄
psunt ne eis tanq̄s hostibus vterentur. Qui no
luerūt eos audire. Tūc emissarū regis aggres
si sunt eos in dieb; sabbatorū quib; nephas
erat eis anima mouere: et p̄cusserūt q̄sdā. Ali
os in speluncis globis fumiiferis suffocātes.
Et perierunt ex eis tria milia: alij habent so
lum mille. Plures aut liberati adducuntur sunt
mathabias: et cum iudice sibi statuerunt. Qui
docuit eos pugnare in sab baris decies. Sisti
per hoc legē seruabitis: eritis hostes legē dā
tes causam vt precat̄ populus dei. et lex cum
populo peribit. Et erinde (dicit iosephus) p
manet nobis p̄seruando pugnandi etiā si tu
li die bella surgunt. Colligentes mathabias
as armatos: aras deposuit idolorū. et imolan
tes quos potuit interemit. pueros nōciscit
filios iussit circūcidi. Et āno vno hūc gessit ma
gistratum. Lūg; grauit̄ egrotaret: cōuocās
filios alit. Ego decretam pficiscor viam con
mēdo vobis patrias leges vt p̄ eis grata mē
te moriamini. Nam corpora mortalia sūt. Iam
et q̄ monumenta immortalitatis ordinē cō
sequunt̄. Cōcordiā habere et simones ppter sa
pientiā in filiis habere patre. Judā q̄o pro
pter fortitudinē ducē in armis. Et mortu⁹ est
mathabias et sepultus in modū Et plantē
cū israel plantē magno. Et surrexit p̄ eo ius
das machabē filius eius. et factus est q̄si leo
defensē israel clipeo suo.

De plijs iude machabel. Capl'm. II.

Encappolloni

us dux samarie et frute magis egres-
sus est contra iudam. Iudas autem
occurreit ei et percussit eum: multosque cum eo, et reli-
quos fugerunt. Tulitque spolia multa et gladium
apollonij: et pugnans in eo omnibus diebus
vixit iudam. Seron autem dux inferioris syrie au-
diens iudam roboratum tulit suum sepulchrum:
et iudeos transgressores et castrametatus est
in bethsura. Et occurreit ei iudas et videns suum
os propter paucitatem et ieiunium desides horrebat
cor eo: non in multitudine sed in pietate con-
fidere. Et confogens cum syris duce eorum in-
terfere: persequabatur fugientes in descensu
montis hebron vsq[ue] in campis. Et ceciderunt
et eis, decem viri. Ioseph⁹ dicit, viij, milia

lia. Reliqui fugerunt ad maritima loca philis-
tini: et cecidit timor inde sup gentes. Audi-
ens hoc antiochus congregavit omne ppria-
rum virtute: et multos ab infulis mercede con-
duxit. Cumq militibus stipendia distribueret vidit
thesaurus deficere. Ad em̃ ei oia tributa red-
debantur ppter seditiones gentiũ, et delibera-
uit ire in persidẽ z accipere tributa regionũ.
Et reliquit lyfiam de genere regali sup nego-
cia regni. ab euftrate vsq ad fines alie infirio-
ris. et vt nutritret antiochus filiũ eius donec
rediret. Et tradidit ei medietate exercitũ z ele-
phantes: papiens vt vastaret iudea z euer-
teret hierufale z genũ iudeorũ extirparet. Ipse
vero abijt in persidẽ egreffus ab emath: quã
reparans antiochia noiauit. et perambula-
uit supiores regiones. Lysias p̃o elegit p̃bo-
lomeum nicanorẽ et gozglas viros potẽtes
et amicos regis. Et misit cũ eis. xl. milia pedi-
tum: et septẽ milia equitũ vt venirent in ter-
ra iuda. et applicuĩt in emaus in loco cam-
pestri. Et t superuenerũt syri eis ad auxilium.
et multi transfuge iudeorũ. et negociatores q̃
dam sperantes se iudeorũ emere captiuos.
Judas vero cũ exercitu venit in maphbat
et hortabai suos spem ponere in deũ dimittẽs
sim legem nouit vt ytoratores: et q̃ possessiões
pauloante acquisierat. Et assumpsit gozglas
quinq milia virozũ z tria milia equites ele-
ctos. vbi alij habent vnuz mille equitum. et
egressi sunt circa solis occasum vt per noctẽ
irruerẽt sup iudã Quod p̃sentiens iudas sta-
tuit et ipse castra hostium latenter inuadere
z focos plurimos in castris derelinquẽs p-
uenit ad campeftria emaus. Gozglas vero
nenimẽ in castris iudeorum inueniens arbi-
trans eos fugisse in montes querebat eos in
montib. Diluculo apparuit hostiũ in castris
iudas cum tribus milibz plus vel minus vt
cũq ppter paucitatẽ Cumq inopinatos hos-
tes inuaderet multos occidit. reliquos p̃se-
cutus eĩ vsq ad gesseron. et campos idumee
et azoti. et ceciderũt ex eis tria milia. Judas
vero dicebat suis p̃dam cõtemnere dum ad-
huc pugna cõtra gozgia supesset. Videntes
autũ qui cum gozgia erant castra suoz incensa.
nã fumũ a lōge hoc eis indicabat scĩetẽs sy-
ros in fugã verfos: z ipi terga dederũt. Judas
vero post plenitudines victorie tulit spolia
multa hostiũ. ad ppria remẽas z laudã deũ
Et adbeferũt iude plures et fuerunt cum eo.

Rachabeorum .I.

draciter decē milia viroz. Sequenti ſo anno
gregauit liſias exercitū. xl. milia viroz. z. v.
milia equitū. z. venerūt in iudeā. Et occurrūt
illis iudas in bethozorh cū decē milibz. z. ſta-
tim percussores. pſternens cōgreſſus eſt cū eis
Et ceciderūt de exercitū liſie quinqz milia vi-
rozū. Et attendens liſias iudeoz audaciā. et
timens eoz deſperationē. miſi eis viſuere cum
libertate licuiſſet redijt antiochiā. preſidia cō-
gregās peregrinoz. vt cū maiori apparatu re-
dīret in iudeam.

De purificatione tēpli. Caplin. III.

Diēs igitur vi

et c. etis antiochi ducibz pſuaſit iudas
populo. vt ascenderēt hieroſolimā
templūqz mundarent. Et inueniētes templū
deſertū. z. in eo frutices pullulaſſe. planxerūt
planctu magno. Et elegit iudas milites qz ex-
pugnaret eos. qui arcem pſidiū custodiebant
dum ipſe templū a feditate purgaret. Qd dīlī-
genter emundās intro
duxit vaſa noua cande-
labrū z. menſam. aram
quoqz ex auro factam
Et poſuit vela i ingreſ-
ſu. z. ſanuas reſtaura-
uit. z. deponens altare
quod ſtatuerat antiochus de lapidibz nouis
aliud edificauit. z. encenſatū eſt templū. xxx.
die decēbris. Que de-
dicatio ſtegit in poſter.
alijs duabus habitis
i diſſuetudinē. De hac
dictū eſt in euangelio.
Facta ſunt encenſa in
hieroſolimis. et hiems erat. Et obtulerūt ho-
locauſta in nouo altari. z. adoluerunt incen-
ſum de veteris altaris calculis igne cōcepto.
Et accenderunt luminaria multa. z. dixerunt
feſtum luminum. vel propter multitudinem
luminarium. vel quia tūc illuminauerat eos
deus ſedentes in tenebris. Et ſtatuerunt iu-
dam ſummum ſacerdotem. Facta ſunt autez
hec poſt tres annos quibus templum man-
ſerat prophanatum ſm danielis preſationez.
quam ante. cccc. annos et octo prediſerat. Et
ſolemnizauerunt. vij. diebus ſub vmbra cu-
lis ſm ritum ſcenophęgie. memores qz pau-
lo ante in ſpelūcis ha-
bitauerant. ſtatuentes

Nota qz hic babes

vt poſteri per. vij. di-
es hanc renouationez
templi celebraret. An
ioſephus ait. Ab illo
tempore z. hactenus il-
lam feſtiuitatem celebramus vocātes eam lu-
mina. eo qz pter ſpem lumē nobis religionis
apparuit. Tūc oſtruxit iudas murū in circūſ-
tu ciuitatis. z. edificauit turres. custodes i eis
deputās. Sed z. bethſurā munſuit. vt ea p ca-
ſtello aduerſus hoſtes vteret. arcem tñ pſidiū
nondū obtinuit.

De prelijs iude.

Caplin. III.

Uero gentes fi

p nime reparationē hieruſalē z. ro-
bur iudeozum egre ferebāt. z. pſeq-
bant eos. Quos iudas viriliter debellabat.
et percūſſit ydumeos plaga magna. Et pu-
gnauit ptra thimothē ducem filiozū amon.
et fugauit eum z. vaſtauit ſazer. z. redijt in iu-
deam. Et cōgregate ſunt gentes que erant in
galaad aduerſus iudeos qui erāt in finibus
eozum. Qui fugiētes in theman. miſerunt ad
iudam vt ferret eis auxilium nūciantes qz fe-
ſtinaret thimothē capere locū in quē con-
fugerant. Cumqz adhuc legerent epīſtole ſup-
uenerunt nunciū a galilea. indicantes congre-
gari eos qui erant in ptholomaide z. tyro et
ſydone aduerſus iudeos. Ergo vtrobiz ho-
ſtibz nunciatis. miſit iudas ſimonē fratrē ſu-
um cum tribus milibz electozum in ſolatum
galileozum. Ipſe ſo cum ſonatha fratre ſuo
et. vij. milibus erijt in galaaditide. relinquiēs
in iudea ioſephum z. azariam duces vt ſerua-
rent iudeam. ſed cum nullo hoſtium interim
bellum cōmitterent. Et venit ſimon in galile-
am. z. contriſe ſunt gentes ab eo. et pſecut⁹ eſt
eos vſqz ptholomaidem. z. tulit ſpolia eozū.
et iudeos quos trahabant captiuos. z. redijt
in iudeam. Judas ſo z. ſonathas tranſeūtes
ſordanē ambulauerūt viam triū dīez per de-
ſertum. Et occurrerunt eis nabuthē z. ſuſce-
perunt eos pacifice. z. narrauerunt eis que ac-
ciderant fratribz eoz in galaaditide. z. quo-
modo in munitiōe tenerent comprehēſi. Ju-
das ſo prius incendit boſoz z. ſpoliauit. Et
ſurgens nocte cū diluculo veniſſet ad obſidi-
onē. vidit portātes ſcalas z. machinas vt cō-
prehēderēt munitiōē. Et reit poſt eos tribz
ordinibz. z. inſonuit tuba. z. caſtra thimothē

feſtū iudeozum per
ogdoadeti. qd nō
obeſt. quia non fuit
feſtum ex lege.

Historia libri

cognouerunt. qz machabeus esset. z fugerunt ab eo. z ceciderunt ex eis fere. viij. milia. z vaz stanit iudas ciuitates gentiu i galaaditide. p hoc pgregauit thimothheus exercitu aliu z se dit secus torrente. iudas p abijt obusa illis. Et ait thimothheus pncipibz suis. Si transie rit iudas ad nos potes poterit aduersu nos. Si p tuncuerit trasire z castra posuerit extra flumē. trasceamus ad eu z poterim aduersus eum. Et transiit iudas torrentē relinquens post se qui clamarēt neminē remanere. Et cō trite gētes fugerūt ad phanū qd erat in carna im. Iudas p succedit phanū cū omnibz qui erāt in eo. Tūc pgregauit iudas vniuersos is raelitas q erāt in galaaditide. z vxores z par uulos vt venirēt i terrā iude. Cūqz venissent in effron petierūt a ciuibz transitū z noluerūt eis aperire. Et eradicauit iudas effron. z per eam transiit sup interfectos. z erat iudas cō gregans extremos p totā viā z exhortās. Et transiit iordanē ascenderūt in montē syon z obtulerūt holocausta q nemo ex eis cecidisset. Et redierūt in eadē die iudas de galaaditide. z simon de galilea. Interim p dum ab erant ioseph z azarias volētes sibi facere no men pgressi sunt cū gorgia z fugerūt. z ceciderūt de pplō duo milia. z magnificat est iudas in israel qui quasi ppheta habebat. z pre dixerat iosepho z azarie ne egredereñt. Et va stauit iudas ydumeos z philistim. Et ptrans ens samariā declinauit in azotum. z combus sit aras z deos eorum. z cum spolijs redijt in iudeam.

De morte antiochi eupatoris in iudea.
Caplm. V.

Quomodo hec fieret

C in iudea: pambulabat antioch⁹ su periores regiōes. z audiuisset esse ciui tates elimate in perfide opulentā. z templū in ea locuplet in quo erāt velamina aurea et lorice et scuta que reliquerat alexander. z que rebat pdari eam sed nō potuit. nā elimate fu gauerunt eū ignominiose. z nundatum est in yā ei quomō fracti erant principes ei in iudea. Et versus in furorem iussit agitari carrū suum sine intermissione. superbe in tonās ven turum se hierosolimā z facere eam poltandz iudeoz. Et statim apprehēdit eū amarus do lor vīscerum. z contigit eū in impetu cuntem de curru cadere. z collisus est. Et manifestat

uit deus in eo virtutem suam: vt qui sibi vi debat etiam fluctibus maris imperare. z mon tiū altitudines in state ra appendere in ce las torio portaret. Et ebul llerūt yermes de carni bus eius z viuētes ef fluebāt z fetore illius guabāt exercit⁹. Cūqz nec ipse fetores suū fer re potuisset ducius est ad agnitionē suū veni re. z ait. Iustū est mor talem subditū esse deo et vouebat se liberatū iudeos z pares athe nensibz facturū. Pol licebatur quoqz se fu turum iudeū. z in om ni loco predicaturum dei potestātē z despe rans scripsit omnia hec ad iudeos: orans vt fideliter adhererēt antiocho filio eius. Cūqz profiteretur se pati hoc propter templi viola tionē miratus est iosephus polibii virū bo num dixisse: ideo perijsse antiochum. qz vo luit templū diane in perfide denastare. Nam qui nullatenus egit peccatū sed tantum cogi tauit nullo reatu teneat. Hic patet fm opinto nem iosephi. quia lex cohibebat manū z non animum. Tunc vocauit antiochus philippi collactaneum suum z constituit eum tutorez regni: dans ei diadema z stolam z anulū vt ferret ea ad antiochum filium suum: z pone ret eum super solū regni. Et mortuus est an tioch⁹ peregre in motibz z miserabiliter. Qd cum accepisset lissas constituit antiochū quē nutrierat regē. z vocauit eum eupatorē. Tūc cogitauit iudas vt obsideret eos qui erant in arce presidij. z fecit balistas z machinas z cō fortauit aggerem. Tunc egressi sunt quidā de obfessis. z adiunxerunt se illis aliquid ex impijs israel z venerunt ad regem z dixerūt. Quo usqz non vindicas nos. qui decernimus ser uire patri tuo z tibi. Ascende z libera obfes sos tuos. z redde nobis hereditates nostras. Et iratus rex vehementer collegit exercitum. Sed z de regnis alijs venerunt ad eum con ducticij. z erant. c. milia pedum. z. xx. milia equitum. z elephantes. xxxij. Et applicuit ad Bethsuram. vt expugnaret eam. et recel

Quiqz de causis pu nit deus hoies. vel ad correptionem. vt mariā sororē moysi. Ad ma⁹ merituz vt iob. Ad pseruatio nē virtutū. vt paulū per angelū sathane. Vel ob ostensionē glorie diuine. vt de ceco nato legist. neqz h. n. p. e. z cetera. Ad ob ostensionē inchoatōis pene ali cuius hie z perma sure in futuro. vt in antiocho.

Rachabeorum .I.

sit iudas ab arce et admonuit castra contra castra regis. Et ordinavit rex diluculo exercitum. et ostenderunt elephantis sanguineis vultus et mortuaria. ad acuendum eos in prelium. et astiterunt singulis elephantis ad custodiam mille pedes loricati. et equites. et turres lignee erant super singulos et in turribus viri pugnantes desuper. et intus magister bestie. Et diversa est pars exercitus regis super montes. alij per loca subarborum humilia. Et resplenduit sol in clipeos aureos. et resplenderunt motes ex eis. et apparuit iudas in prelio cum suis. et ceciderunt de exercitu regis. decem viri. Et vidit eleazarus frater iude viam debetis ceteris eminentioribus. et arbitratus reges esse in ea: cucurrit per hostes. et subiit elephantem et effodit eum in umbilico. et cadens elephas operire fecit eum. Tunc disverterunt iudei a populo. et ascendit rex post eos. et capta bethsura positisque in ea custodiis obsedit hierusalem. et statuit illic ballistas et machinas et ignis sacula et scorpiones ad interficiendas sagittas et sudibula. Ecce autem non erant in urbe. eo quod septimum annum esset et egressi sunt plures. Tunc audiit listas quod philippus redierat a perside. et querebat suscipere regnum neogocia. et suggessit regi dicens. Deficiamus quotiens die. et ea nobis modica est. et munitus est locus quem obsidemus. et incubit nobis ordinare de regno. Demus ergo de rebus hominum istis. statuantes ut ambulet in legibus suis. et servent nobis. Et facta pace iuravit rex et principes eius. et intra ultimum montem syon. et videns munitionem loci rursus per insurrexerunt. et destruxerunt murum in giro. Et reversus antiochia invenit philippum dominantem in ea. et vi occupavit civitatem.

De demetrio et nicanore. Cap. VI.

In tempore erit

erit demetrius seleuci filius ab urbe roma. et ascendit in civitates maritimas et regnavit ibi. Tunc dum adhuc puer esset patruus eius antiochus epiphanes perierat regno. et ascendit roma in accusationem patris. Audies pro patris defunctum rediit. et plures receperunt eum. Sed exercitus ligavit antiochum et listas ut traheret eos ad eum. Quod cum accepisset ait. Nolite mihi ostendere faciem eorum. Et occidit eos exercitus. et sedit demetrius super solium patris sui. Tunc venerunt ad regem impij ex

Quia germanus meus est antiochus. non deceret me occidere eum. sed vos occidite.

israel. et alchimus aaronita dux eorum qui volebat fieri sacerdos. Et accusaverunt iudam dicens. Perdidit iudas omnes amicos suos. et nos disperdidit de terra nostra. Mitte ergo viros cui credis qui videat exterminium et vindicet nos. Et constituit rex alchimum principem sacerdotum. et misit cum exercitu bachides in iudeam. Qui misit nuncios ad iudam et fratres eius in dolo loquentes de pace. Et non attendit iudas sermonibus eorum. Multi pro de populo crediderunt eis dicens. Homo sacerdos de semine aaron venit non decipiet nos. Et egressi sunt ad bachidem. et occidit ex eis septaginta viros una die. secundum illud. Sanguine sanctorum tuorum effuderunt in circuitu hierusalem. et non erat qui sepeliret. Alii fugerunt ab eo dicens. Non est ei veritas et iudicium. Tunc recessit bachides a hierusalem. et applicavit in bezeccha. et multos ex eis qui a se refugerant occidit. et proiecit in puteum. Et commisit regionem alchimio relinquens ei adiutores. et ipse reversus est in antiochia ad regem. Tunc alchimus seducebat omnes verbis. et ad libitum cuius loquens subdito manu valida transfugerum circumspectus est. et fecit mala in hierusalem plus quam omnes gentes. Quod attendens iudas cessavit exire in regiones et fecit vindictam in viros desertores. Videns autem alchimus quod non posset iudam sustinere rediit ad regem. accusans iudam in multis. Et misit rex nicanorem qui cum eo fuerat rome in iudeam. mandans ei evertere populum. Et venit nicanor in hierusalem cum exercitu. et locus est ad iudam in dolo verbis pacificus et salutaverunt se invicem. Sed cum iudas intellexisset insidias. exiit et refugit ad suos. Postea ingressi sunt iuxta veterem castrametum pharalama. et vidit iudas fugit in civitatem david. Et egressi sunt sacerdotes ad nicanorem supplicantes et ostendentes holocausta quod offerebant per regem. et irridens sprexit eos. et apponens manum capiti iuravit. Nisi tradiderit mihi iudas cum rediero succendam locum istum. Et recessit nicanor a hierusalem. et venit in bethorod. et suscepit exercitum syrie sibi destinatum. Et exiit iudas cum triba militibus post eum. et commiserunt prelium tertio die mensis adar. et contrita sunt castra nicanoris. et cecidit ipse primus. et fugit exercitus eius armis proiectis. Et egressi sunt de castellis iudee in circuitum. et percusserunt eos usque ad unum. Et caput nicanoris amputantes et dexteram quam superbe extenderat suspenderunt ea contra hierusalem. et linguam eius minutatim incisam dederunt auribus ad eorum

Historia libri

medendū. Et statuerūt dñem illam solennem omnibz annis. Et siluit terra iuda a plijs dñs es paucos.

De federe iudeorum cum romanis.

Caplin. VII.

Incauduit iu

Iudas nomē romanorū et virtutes eorū quas fecerāt in orbe. et quos volebāt vel priuabāt regno vel exaltabant et quā cū amicis optime seruabant amicitias. et in omnibz istis nemo postulabat sibi diadema. Et fecerāt sibi curiā. et cetera. Illiū agentes. Et misit romā eupolemiū filiū iohānis. et iasonē filiū cleazar. Qui intrātes curiā discesserūt. Judas machabeus et fratres ei. et plūs iudeorum miserūt nos ad vos statuere vobiscū societate. et ut auferatis ab eis iugū grecorū. Placuitq; sermo romanis. et scripserūt federis formā. et rescriptū in tabulis encis miserūt in hierusalē. ut esset ibi memoriale in hūc modū Bene sit romanis et genti iudeorū in mari et in terra. Et par in eternū. Quod si intulerit bellūz romanis: auxiliū feret gens iudeorū nō accipiens stipendia a romanis. Idēpm faciet romanī iudeis. Tūc scripserūt romanī ad demetriū. Quare grauasti iugū tuū sup amicos nostros et socios iudeos. Si q̄ itēz adierint nos aduersum te. faciem⁹ illis iudiciū. et pugnam⁹ tecū terra marisq;.

De morte iude.

Caplin. VIII.

Posterea cum au

Idisset demetri⁹ quod cecidit nicanor cū suis misit rursus in iudeā bachidem et alchimū. et dextrū cornu cū illis et applīcuerūt exercitū ad hierusalē. Et surgētes abierunt in berea. et iudas posuit castra in laffa. cū tribz milibz electorū. Qui vidētes multitudinē hostiū timuerūt valde. et subtraxerūt se de castris. nec remanserūt cū iuda. nisi. dccc. viri. Sed et iudas corde dissolutus est nā bellūz perurgebat eū. ne habebat rēpnis cōgregandū. Et locuti sunt ad eū qui residui erāt. Non poterim⁹ p̄tra eos. sed liberem⁹ aīas nostras mō et reuertamur ad fratres nostros. et tūc pu

gnabim⁹ aduersus eos. Qui rēdit. Absit istā rem facere ut fugiam⁹ ab eis. et sup inducam⁹ opprobriū glie nrē. sed moriamur i virtute. p̄pter fratres nostros. Et p̄gressi sunt cū hostibus et expugnabāt cornu dextrū. Qui autē in sinistro cornu erant. venerūt eis a tergo. et in grauati est p̄ellū. et cecidit iudas. et ceteri fugerūt. Symon autē et ionathas fratres ei⁹ redimētes corp⁹ eius ab hostibz tulerūt illud i modin. Et sepelierūt in sepulcro patris suorū. Et plāxit eū populus terre plāctu magno. et emerferūt iniqui in isrl. et facta est fames magna. et tradidit se bachidī omnis regio. Et elegit bachides impios viros. et p̄stituit eos dominos regiōis. Qui p̄sequēbant amicos iude. et cōgregati sūt amici iude. eligentes ionathan in ducē sibi.

De ionatha.

Caplin. IX.

Et surrexit iona

Ethas loco iude fratris sui. et querebat bachides cū occidere. Tūc ionathas cū suis fugit in desertū thecūe. et misit fratrē suū iohannē ad nabuthē eos amicos suos ut cōmodaret ei apparatū suū qui erat p̄ciosus. Et exēntes filij zamri p̄cusserūt iohannē et tulerūt oīa que habebat. Post h nūciatū ē ionathe et simoni fratrī ei⁹ quod filij zamri facerent nuptias. et ducerēt sponfam ex mādaba. et surrexerūt ad eos de insidijs et p̄cusserunt multos in vindictā sanguis fratris sui. et redierūt ad ripā iordanis. Et audiuēte bachides et venīt die sabbatorū in virtute magna. Et dixit ionathas ad suos. Ecce bellū ex aduerso. aqua sō iordanis hīnc et inde. et paludes et saltus. et nō est locus discedendū. Clamate ergo in celū. et pugnem⁹. et cōmissum est bellū. Et ceciderūt ex p̄te bachidis mille viri et versus est bachides in fugā et reuersus est i hierusalē. et edificauit in iudea ciuitates munitas. et posuit custodiā in eis. Et accepit filios p̄ncipū regiōis obsides. et posuit eos in arec in hierlm in custodia. Tūc p̄cepit alchimus destrui muros dom⁹ sancte interioris. et destrui opa p̄phetarum. Cūq; cepisset destruire p̄cussus est paralisi et mortuus est cum toto mēto magno. Tūc redijt bachides ad regem et siluit terra iuda duobz annis. Post q̄s viri iniqui in israhel reduxerūt bachidē in iudeam. Qui voluit cōprehendere ionathan occulte sed nō potuit. nā innotuit cōsiliū ei⁹ ionathe.

Bachabeorum I

Qui cōprehendens. l. viros de his qui insi-
diabāt et occidit eos. Et secessit ionathas cū
suis in bethessai. q̄ est i deserto: et p̄firmavit eā
Et ascendit bachides i p̄tute magna et obsedit
bethessen. Et egressus ionathas reliquit simo-
nē in ciuitate. et fecit sibi ionathas numerum
et p̄cutiebat p̄ noctē multos hostium in taber-
naculis eorū. Simon p̄o egressus de ciuitate
succēdit machinas. et pugnauerūt p̄tra bachī-
dem. et p̄tuit est ab eis. Et erat est bachides
p̄tra viros qui redierāt eū in iudeā. Et mul-
tos ex eis occidit. Quōd audiēs ionathas. mlti
sūt ad eū legatos pacē cōponere cū eo. q̄ libe-
ter accepit: et iurauit se nihil mali facturū io-
nathae omnibz diebz vite sue. et reddidit ei ca-
pitulātē quā p̄t erat p̄dar in terra iuda: et
redijt in terrā suā. Et cessauit gladi⁹ ex israel.
et sedit ionathas in machinis iudicās ibi po-
pulū. et exterminās ip̄os ex israel.

De alexandro.

Caplin. X.

De tempore asce-

dit alexander fili⁹ antiochi ep̄ispha-
nes: et occupauit p̄tholomaydā. et

regiuit in ea. Quōd audi-
ens demetri⁹ p̄grega-
uit exercitū. et misit ad
ionathan. vt fecū face-
ret pacē. Et nō cū ale-
xandro. Insup dedit ei
potestātē p̄gregād ex-
ercitū: et obsides q̄ erāt
in arce iussit ei reddi.
Et venit ionathan in
hierusalē. et cepit inno-

uare ciuitatē. munitis montē syon in circūitu
et fugerūt custodes quos posuerat bachides
in iudea. Tamē in bethsura aliqui remanser-
rūt. que erat eis ad refugū. Et audiuit alexā-
der p̄missa que fecerat demetri⁹ ionathae. et p̄-
lia et virtutes quas sp̄e fecerat et frēs ei⁹. et scri-
psit ad ionathan dicens. Audiuim⁹ de te q̄ vir
potēs es et aptus vt sis amicus noster. nunc
p̄stitimus te hodie summū sacerdotē gētis
iue: et vt amicus regis voceris. Et misit ei pur-
purā et coronā aureā. et induit se ionathas sto-
la sancta in die solenni scenopbege. et p̄grega-
uit exercitū. et fecit arma copiosa. Quōd audiēs
rex demetrius p̄ristatus est. et remisit ad io-
nathan in hec verba. Manete in amicicia no-
stra. et nūc absoluo oēs iudeos a tributis. et

potestatem arcis que est in hierusalē do sumi-
mo sacerdoti. et omnē animā iudeorū que est i
regno meo captiua relinquo liberā gratis. et
q̄ oēs dies solennes sint dies imunitatis et re-
missionis. et dies decreti circa illos. l. tres an-
te solennitatē. et tres post p̄tholomaidē et du-
as ciuitates p̄fines eius do summo sacerdo-
ti ad necessarios sumptus sanctorū. et singulis
annis. cv. milia siclorū argenti ad instaurāda
opa sanctorū. et ad innouādos muros in hie-
rusalem. et in iudea sumptus dabunt d ratio-
nibus regis. Ionathas autē et populus nō cre-
diderūt ei. Et cōplacuit eis in alexandro. et fe-
rebant ei auxiliū omnibz diebz. Tūc p̄grega-
uit rex alexander exercitū et mouit castra con-
tra demetriū et fugit exercitus demetrii. et cecidit
demetrius in illa die Tūc misit alexander
ad p̄tholomē regē egypti dicens. Da mihi fi-
liam tuā vxorē. Et acq̄siuit p̄tholomē. s̄z
gnificās vt occurreret ei p̄tholomaidē. Et ex-
iuit p̄tholomēus de egypto et filia eius cleo-
patra. et occurrenti sibi alexandro in p̄tholo-
maide dedit ei vxorē. Tūc alexander vocauit
ad se ionathan. et veniens ionathas p̄tholo-
maidem inuenit gratiā in conspectu duorum
regum. Et venerunt quidā pestilentes ex isra-
el post eum et accusabant. Sed nō attēdit ad
eos rex. sed magnificabat ionathan. et induit
eum purpura et scripsit euz inter p̄rimos am-
icos. Sunt autem quattuor insignia regalia
purpura figula aurea. diadema et sceptrum et
reuerfus est ionathas in hierusalē cū glia.

De demetrio cretensi.

Caplin. XI.

Ist tres annos

p venit demetri⁹ fili⁹ demetrii a cre-
ta. Tūc occiso patre i p̄lio: fugit ad
cretenses parētes maternos. Et resumpsit vi-
ribus redijt in maritimā philisteorū et in siriaz
cheles. Et p̄stituit appolloniū ducē exercitū.
qui puocauit ionathan in p̄liū. Qui assum-
ptis decē milibz egressus est de hierusalē. et ve-
niens ioppen. expulit inde appolloniū. et obti-
nuist eam. Et ibat appolloni⁹ in azotum et in se-
cutus est eū ionathas. et cōmiserūt in p̄liū
in campo. Et fugerūt equites appollonij in a-
zotum. et intrauerūt fanū dagon. vt se tuerent
Et succendit ionathas ciuitatē et fanū. et eos
qui erāt in eo. et fuerunt de occisis in campo
et succensis in fano fere. viij. milia. Et transi-
uit ionathas in ascalonem. et receperunt eum

A

Historia libri

ascolonte in gloria. Et rediit ionathas iherusalem. Et audiuit alexander rex virtutē eius, et addidit adhuc glorificare ionathan, et misit ei fibulam aureā, que solet dari cognatis regum, et dedit ei acharon et omnes fines eius. Et cū videret ionathas duobus insignibus regis, is forte signū erat de renouatione regni iudeorum. Et ascendit alexander in superiores partes celsicie. Et egressus est rex egypti focer eius in virtute magna et querebat obtinere regnū alexandri in dolo. Et apertebant ei ciuitates et occurrebant ei, sic enim mādaui alexander, Et transiēs in singulis ciuitatibus relinquebat custodias. Et ut appropinquabat aqoro, ostenderunt ei templū dagon succensū, et cetera deuoluta, et eorum tumulos qui occisi fuerant. Et dicebāt. Sic fecit ionathas ut inuidiam faceret ei, et tacuit rex. Et occurrit ionathas ptholomeo in ioppen et salutauerunt se. Et abiit ionathas cū rege vsq; ad flumē cleutherū, et rediit in hierusalem. Cūq; ptholomeus obtinisset ciuitates vsq; ad seleuciā maritimā, misit ad demetriū dicens. Veni cōponamus pacē et dabo tibi filiam meā. Penitet enim me quod dederim illā alexandro. Et tolles filiā suā, dedit eam demetrio, et recessit ab alexandro mansescente. Et intrauit ptholomeus antiochiā, et imposuit sibi duo diademata egypti et asie. Tūc alexander venit contra eū in preliū, et victus est a ptholomeo, et fugit in arabiam ad parētes maritimos cū antiocho filio suo. Rex autē arabum timens virtutē ptholomei occidit alexandrum et reseruauit filiū et misit caput alexandri ptholomeo, qui gauisus est. Sed factū est ut tertio die moreretur, et regnauit demetrius in solio patris sui. In diebus illis expugnauit ionathas arcē que erat in hierusalē, et nunciauerunt hoc demetrio quidā inquit ex israel. Quis iratus venit ptholomaidē, et scripsit ionathe ne obsideret arcē, sed occurreret ei festinato. Et elegit ionathas de senioribus israel, et dedit se periculo. Et accepit pecuniā multā et vestes, et abiit ad regē, et dans ei munera inuenit gratiam in conspectu eius. Et licet multi accusaret eum, magnificauit eū rex in conspectu omnium, et statuit ei principatū sacerdotū, et quocūq; habuerat prius. Et vidit demetrius quod silus terra in conspectu eius, et dimisit exercitum in loca sua, et retinuit secū exercitū pegrinū, et inimici erant ei omnis exercitus patris eius. Trifon autē erat quidā partius alexandri prius,

qui videns quod omnis exercitus murmurabat contra demetriū, iuit in arabiam ut reduceret inde antiochū filiū alexandri in terrā patris sui. Eo tempore dū demetrius erat offensus suis, misit ad eū ionathas ut eijceret eos qui erant in arce in hierusalem, et qui in presidijs erāt quia impugnabāt israel. Et rescripsit demetrius dicens. Hec et maiora faciam tibi cū fuerit opportunū. Nūc autē recte feceris si miseris mihi viros in auxillū quia discessit exercitus meus a me. Et misit ei ionathas, iugum illa electorum in antiochiā, et delectatus est rex in aduentu eorum. Et surreperunt antiocheni, et milia, et volebant interficere regem. Et fugit rex in aulā. Et misit iudeos per ciuitatē, et occiderunt centū milia hominum, et liberauerunt regē. Residui quoque ciuiū dederunt dexterās regi et fecerunt pacē, et glorificati sunt iudei et redierūt in hierusalē. Et silus terra in conspectu demetrii, et mentitus est omnia que dixerat ionathe, et recessit ab eo et repabat cum valde.

De antiocho adolescente. Capitulum. XII.

De tempore re-

uerfus est trifon de arabia reducens antiochū adolescentē, et imposuit ei diademā. Et cōgregati sunt ad eū exercitus quos disperferat demetrius, et pugnauerunt contra demetriū et fugit. Et obtinuerunt antiochus et trifon antiochiā. Et scripsit antiochus adolescens ionathe dicens. Constituo tibi sacerdotes, et constituo te super quattuor ciuitates vt sis de amicis regis. Et misit illi vasa aurea dās ei potestātē bibēdi in auro, et esse in purpura, et habere fibulam aureā. Et simonē fratrem eius constituit ducē a terminis iherusalem ad fines egypti. Et exiit ionathas, et pambulabat ciuitates, et venit ascalonē, et occurrerunt ei honifice, et iosephus prius resistentes ei postea dederūt ei dexterās. Et accepit obsides ex eis. Et misit eos in hierusalē, et pambulabat regiones vsq; in damascū, agens regni negociā. Et audiuit ionathas quod principes demetrii qui erāt in galilee cum exercitu magno volebāt eum remouere a negotio regni. Et occurrens illis, relinques fratrem suū simonem intra prouinciā, congressus est cū eis, et fugerunt omnes qui erant cum ionatha praeter duos. Et scidit ionathas vestimenta sua et orauit. Et aggressus hostes conuertit eos in

Machabeorum .I.

fugam. Et redierunt ad eum qui recesserat ab eo, et insecutus est hostes usque ad castra eorum que erant in cades, et ceciderunt ex eis tria milia. Et rediit ionathas in hierusalem, et misit romam renouare cum eis amicitiam. Sparciatq; scripsit quos supra lacedemonios diximus dicentes: Prædixi scripsi nobis datus rex vester, sub omni summo sacerdote iudeorum quod de genere abrahe estis, et fratres nostri, et fecimus nobiscum fraternitatem. Et tunc memores sumus vestri in sacrificiis et obseruationibus nostris, sicut decet nos meminisse fratrum, et nunc misimus ad vos ut inuouemus fraternitatem. Et rescripserunt sparciate, pecora nostra et possessio nostra vestra sunt, et vestra nostra et inuouata est fraternitas. Et audiuit ionathas quod iterum egressi sunt principes demetrii cum exercitu multo supra prædictum, et egressus est aduersus eos. Qui cum audissent aduentum ionathe, nocte fugerunt relinquentes focos in castris. Et mane insecutus est eos ionathas: et non comprehendit. Transierat enim flumen eleuterum: et diuersit ionathas ad arabes qui dicuntur zabadei et percussit eos. Simo autem in ioppen declinauit. Audierat enim quod vellent perfidiam tradere partibus demetrii, et posuit ibi castrum. Et rediit ionathas in hierusalem et inuauit muros ei, et munuit eam valde inter arcem et ciuitatem, ut esset ciuitas singularis in terra, et nec emaret nec venderetur, id est, non indigeret bonis aliorum. Eo tempore congregauit trifon occidere antiochum adolescentem et imponere sibi diademam. Et timuit ionathas strenuum defensorem antiochi. Et elegit ut eum prius occideret, scripsitque ionathe ut occurreret ei in bethsan. Et venit ad eum ionathas cum exercitu virorum. Vidensque trifon quod non posset extendere manus in eum, honorauit eum dans ei munera, et precipiens exercitibus suis, ut obedirent ei sicut sibi. Et ait ionathe, Ut quid uerastis populum. Elige tibi paucos et ueni mecum per holomaidem, et tradam eam tibi, et reliqua perfidia, et exercitum, et universos ministeriales regni, et redibo. Et credidit ei ionathas, et remisit in iudeam exercitum, et retinuit tantum tria milia, ex quibus dimisit in galileam duo milia. Et erat milia cum eo. Cumque intrasset per holomaidem ligauit

eum clues, et omnes qui erant cum eo interfecerunt. Et placuit omni terra iuda ionatham, estimans occisum esse. Et dixerunt gentes que erant in circuium iudee, Non habet principem, tollamus de hominibus memoriam eorum. Et congregauit trifon exercitum, ut veniret in terram iuda, et attereret eam. Timensque populus ascendit in hierusalem, et ait simoni, Tu es dux noster loco iude et ionathe fratris tui.

De simone.

Capitulum XIII.

Accelerauit si

mon summare muros hierusalem, et misit exercitum in ioppen. Cognoscens autem trifon, quod surrexit simon loco ionathe, misit ad eum legatos dicentes, Pro argento quod debebat ionathas frater tuus, in ratione regis detinuius eum. Et nunc mitte argenti talenta, et duos filios eius obsides, et remittemus eum. Cumque cognosceret simon dolum eius, misit taximen argentum et pucros, ne murmuraret populus dicentes, non redemisti fratrem volens regere. Et mentis est trifon et intrauit regionem, ut peteret eam. Et cum appropinquasset baschama, videns quod non perficeret, ionathan ibi occidit filios eius, et rediit in terram suam. Et misit simon et accepit ossa ionathe, et sepeluit eum in modum. Et statuit, vii, pyramides patris et matris, et quatuor fratrum et filii, et circumposuit columnas magnas, et sculpsit in eis arma et nauis ad memoriam eternam. Trifon autem cum iter faceret cum antiocho adolescente, dolo occidit eum, et regnauit per eo in asia. Tunc edificauit simon perfidia in iudea et misit ad demetrium, ut faceret pacem cum eo, et mittens munera rogauit ut faceret remissionem regionis. Et scripsit demetrius dicentes, Vnum suscepi, et pacem facimus vobiscum magnam remittentes ignorantias et peccata usque in hodie. Tunc dicit, et nunc absoluius vos ab omni tributo. Et ablatum est in gentem ab israel. Et ex tunc cepit scribere populus israel in tabulis et gestis publicis annotationes temporis in hunc modum. Anno primo sub simone summo sacerdote, magno duce et principe iudeorum, Tunc descendit simon in gazam, et obsedit eam, et eiecit idola et latras et idola de ciuitate, et mundauit edes, et collocauit in ea viros qui legem facerent et munuit eam, et fecit sibi habitationem, et obsedit eos qui erant in arce hierusalem. Et clamauerunt ad simonem, ut acciperet dextram, et dedit illis, et eiecit eos inde, et mundauit arcem a contaminationibus, et intrauit eam cum musicis in-

A 2

Historia libri

strumentis, hymnis et ramis palmarum, statuentes
ut omnibus annis ageretur
hec dies cum leticia. Et
vidit simon iohannem fili-
um suum quod vir esset plebei.
Et posuit eum sub se du-
centem, et dedit ei gazam ad
habitandum. Tunc con-
gregavit rex demetrius
exercitum et intravit me-
diam ad pertrahenda sibi
auxilia ut expugnaret
trifonem. Sed arfaces
rex persidis et medie mis-
sit viuum de principibus suis, qui percussit castra
demetrii, et comprehedit eum viuum, et posuit eum ar-
faces in custodia. Et siluit terra iuda in diebus
simonis qui fecit sibi ioppen in portum, et intro-
itum in insulis maris. Et dilatavit fines gentis
sue, et abstulit immunditiam, et sedit unusquisque
sub vite sua et sub ficu sua nec erat qui eos ter-
reret. Et misit simon ad spardatas ad innovan-
dam fraternitatem. Romanis quoque misit clipeum
aureum mille, et statuerunt ei romani liber-
tatem, et scripsit in tabulis ereis fedus, quod posite
sunt in titulis in monte syon.

De antiocho demetrii filio.

Capitulum XIII.

In tempore exiit

antiochus filius demetrii in terram pa-
trium suorum, et pervenerunt ad eum omnes exer-
citus ita ut pauci essent cum trifone. Et scripsit
antiochus simoni et genti iudeorum dicens, Sta-
tuo vobis omnia quecumque remiserunt vobis reges
ante me, et permitto vobis facere percussuram pro-
prium munusculum in regione vestra. Quibus obtinuer-
unt regnum manifestabo gentem vestram et templum in
gloria magna. Porro trifon fugiens antiochum
per maritima, recepit se in doriam. Et insecutus est
eum antiochus, et obsedit civitatem terra et mari.
Eo tempore lucius consul romanorum scripsit regi-
bus et regionibus in oriente ne inferrent mala iudeis ami-
cis suis, nec operarentur inferentibus, sed si qui per-
stiterint ex iudeis fugerint ad eos traderent
eos simoni principis sacerdotum, ut vindicaret i-
eos secundum legem suam. Antiochus autem rex obsedit do-
ram scodo, et conclusit trifonem ne pcederet. Et mi-
sit ei simon duo milia viros in auxilium et argen-
tum et aurum et vasa copiosa. Qui noluit ea ac-
cipere, sed fregit pactum quod fecerat cum eo, et mis-

sit ad eum athenobium, mandans ei ut redderet ei
arcem quam est in hierusalem, et ioppen et gazam, et tri-
buta locorum quibus dominatus fuerat, alioquin ve-
nisset et expugnaret eum. Et vidit athenobius in
hierusalem gloriam simonis, et apparatum copiosum
et affluentiam in auro et argento, et obstupuit. Et
respondit simon, Terram alienam non sumpsimus, sed he-
reditatem patrum nostrorum, quam iniuste ab inimicis
nostris aliquid tempore possessa est. Et rediit atheno-
bius ad regem, et renunciavit ei per ba simonis et glo-
riam eius. Et iratus est rex ira magna. Porro
trifon fugit navigio in orthostada. Rex autem
persequens trifonem constituit cendebeum ducem mari-
timum, et reliquit ei exercitum ut expugnaret iu-
dam. Et edificavit cendebeus cedronem: collo-
cans in ea milites ut vastaret fines iudee. Quod
cum accepisset simon vocavit duos filios suos
seniores iudam et iohannem. Et ait illis, Ego et
fratres mei expugnauimus hostes israel ab ado-
lescencia usque in hunc diem. Nunc autem senum est
te loco mei, et pugnat per gentem vestram. Auxili-
um pro deo de celo vobiscum sit. Et dedit illis, quod
milia pugnatorum et equites. Et profecti sunt ad-
uersus cendebeum. Et erat fluuius totus inter
eos et simul populus transire, et transiit iohannes
primus et secutus sunt eum omnes. Et insonuerunt sacra-
tibus, et puerus est in fuga cendebeus et castra
eius et ceciderunt ex eis multi vulnerati. Vul-
neratus est et iudas frater iohannis, et insecutus
est iohannes fugientes usque cedronem, et ceciderunt
ex eis duo milia viros, et redieruntque filii si-
monis in pace.

De morte simonis. Capitulum XV.

De ptholo meo

abobis constitutus erat dux in campo
lericho. Erat enim gener summi sacer-
dotis, et habebat argentum et aurum multum. Et
elevatus est cor eius, et volebat obtinere regionem
et cogitabat dolu adversus simonem et filios eius
ut tolleret eos. Simo autem pambulabat ciui-
tates regionis gerens sollicitudinem eam. Et des-
cendit in hiericho cum iuda et mathathia filiis
eius. Et suscepit eos ptholomeus in munitionem
culam quam edificauerat in dolo, et fecit eis pul-
verem magnum et abscondit ibi viros, et intravit co-
muniu cum armatis, et occidit simonem et duos fi-
lios eius, et reddidit mala pro bonis. Nam et vxorem
simonis cum duobus filiis eius minoribus singulariter
alio vinculauit. Et scripsit antiocho regi ut mis-
teret ei exercitum in auxilium, et traderet ei regionem

Machabeorum II

nem et ciuitates et tribute. Misit quoque nuncios ad tribunos ut venirent ad se: et daret eis argentum et aurum et dona, aliosque misit occupare hierusalem et montem templi. Porro alios misit in gazam ut interficerent iohannem, sed percurreres quodam in gazam, nuntiavit iohanni quod facta fuerat. Et ipse festinauit occupare hierusalem, et occidit eos qui venerant eum perdere. Et factus est princeps sacerdotum post patrem suum.

Sequuntur tituli capitulorum in historia machabeorum, Libri secundus.

Recapitulatio,	cap. i.
De commendatione iohannis hircani,	cap. ii.
De institutione penodochiorum et de morte iohannis,	cap. iii.
De restitutione regni iudeorum per aristobolum,	cap. iiii.
De nece antigoni,	cap. v.
De tyrannide regis alexandri,	cap. vi.
De regno alexandri et de filiis eius hircano et aristobolo,	cap. vii.
De multiplici discordia fratrum,	cap. viii.
Quod pompeus hierusalem sibi tradita templum expugnauit,	cap. ix.
De diuisione iudee in petharchias,	cap. x.
De fuga aristoboli et iterata eius captiuitate,	cap. xi.
De reditu aristoboli in sirlam et eius morte,	cap. xii.
Quod antipater transiit in gratiam cesaris,	cap. xiii.
Quod antipater procurator iudee creatus est,	La. xiiii.
Quod herodes factus est princeps galilee, et princeps militie regis syrie,	cap. xv.
De morte iulij cesaris et signis,	cap. xvi.
Quod herodes adhesit cassio,	cap. xvii.
De nece antipatri vindicata per herodem,	cap. xviii.
De vxoribus herodis et liberis eius,	cap. xix.
Quod herodes et phasael tetrarche iudee facti sunt ab antonio,	cap. xx.
Quod herodes rex iudee creatus est a rome,	cap. xxi.
Quod herodes pulso antigono possit est in throno regni in hierusalem,	cap. xxii.
De morte mariane dolo salome,	cap. xxiii.
Quod augustus addidit regno herodis traconitidem et ituream,	cap. xxiiii.
De herodianis,	cap. xxv.
De offensa herodis in filios,	cap. xxvi.

Prefatio in historia secundi libri machabeorum

Secundus li

ber machabeorum non est historicus persecutio: sed persecute recapitulatio. Est enim epistola quam scripsit iudas machabeus et senatus iudeorum hierosolimitice dispersioni iudeorum qui exulabat in diuersis regionibus orientis, et maxime in egypto, in qua insinuauerunt eis duas a se solennitates nouiter institutas, hortantes ut eas susceperet et solennizaret quod annis, una de purificatione templi quam fecerant vicesima quinta die mensis casleu, post tres annos pollutis facte ab antiocho, altera quam instituerat, xiiij. die mensis adar, quod est marchij, quod dicebatur voce hieratica prae dicit mardochei, diem scilicet quam instituerat per incredibili victoria, quam habuerunt interfecto nicanore, cuius caput et manus pro templi suspensione predictam.

hierosolimitice dispersioni iudeorum qui exulabat in diuersis regionibus orientis, et maxime in egypto, in qua insinuauerunt eis duas a se solennitates nouiter institutas, hortantes ut eas susceperet et solennizaret quod annis, una de purificatione templi quam fecerant vicesima quinta die mensis casleu, post tres annos pollutis facte ab antiocho, altera quam instituerat, xiiij. die mensis adar, quod est marchij, quod dicebatur voce hieratica prae dicit mardochei, diem scilicet quam instituerat per incredibili victoria, quam habuerunt interfecto nicanore, cuius caput et manus pro templi suspensione predictam.

Judei duce mardocheo solennitate, xiiij. die eiusdem mensis instituerunt in memoriam eius, quod victoriae de inimicis eorum habuerunt, xiiij. die eiusdem mensis quam bos occiderunt per puincias versus ad, lxxv. milia, licentia eis data ab assuero, sicut habes super in libro hester circa finem eiusdem. Judei qui sequebantur hieremiam, ut notarent si ibi locum, et non potuerunt inuenire. Quos culpans hieremias dixit. Ignoratis locus donec congreget de congregatione populi et propicius fiat, et tunc ostendet dominus hec, et apparebit maiestas domini et nubes sicut in diebus moysi, et sicut cum salomon fecit ut locus sanctificaretur magno deo. Quod ergo super diximus epiphanius dixisse hieremiam aliter de manifestatione arche fortasse mysticum fuit. Ne autem hierosolimitice viderent sine causa has instituisse solennitates, recapitulauerunt in epistola bella quae fecerant contra hostes, qui frequenter ebullierant de perfide. Et quod libera et erant a deo in manu forti et signis et prodigiis innumerabilibus. In hac autem recapitulatione appositae sunt quaedam, quae in predicta non leguntur historia, quorum quaedam iam supra posuimus, super

Historia libri

pressa & o ibi nūc supplebim? Forma p̄o epl̄
stole hec est. Popul⁹ q̄ est hierosolimis ⁊ i iu
dea. senatusq; ⁊ iudas. aristobolo m̄gro p̄ho
lomei regis qui est de genere christorū. sacer
dotū ⁊ his q̄ in egypto sūt iudeis salutē ⁊ san
tatē. Beneficiat vobis deus. ⁊ det vobis cor
omnib; vt colatis eū. ⁊ faciatis eius volunta
tem. Adaperiat cor vestrū in lege sua. ⁊ in p̄
ceptis suis. ⁊ faciat pacē. Et audiat oratōes
vestras ⁊ recōdiliet vob. nec vos deserat i tpe
malo. Et nūc hec sum⁹ oratōes p vob. De ma
gnis autē periculis a deo liberati magnifice
gratias agam⁹ ipsi. ⁊ cetera q̄ sequunt. Per
cula p̄o sua ⁊ liberatōes a deo factas enume
rare ceperūt. a morte antiochi magni ⁊ a filio
eius seleuco. Qui cū p̄ templū honoraret ⁊
de redditib; suis p̄staret sumpt⁹ ad ministeri
um sacrificiorū. ad suggestiōē simonis detri
bu beniamin q̄ erat ppositus tēplū. ⁊ inuide
bat onie. misit eliodorū ad spoliandū cōmune
erariū. qd̄ dixit nō p̄tinere ad rationē sacrifici
orū. Erant equidē hec p̄gregata ad victualla
viduarū ⁊ pupilloz. ⁊ pleraq; erant deposita
diuitiū. Terminauerūt autē p̄secutiōne h̄ epl̄e
in morte nicanorū in hūc modū. Igit̄ his er
ga nicanorē gest⁹. et illi t̄pib; ab hebrieis clui
tate p̄pessa v̄l possessa. Ego q̄ in his finē fa
ciā sermōis. Et siquidē bene ⁊ vt h̄storie cō
petit hoc ⁊ tpe velim. Stant min⁹ digne cō
cedendū est mihi. Sic em̄ v̄nū semp bibere
aut semp a quā. Siū est. alternis aut v̄t dele
ctabile. ita legēib; si semp exat⁹ sit sermo nō
erit grat⁹. Sic ḡ erit p̄summat⁹.

Recapitulatio.

Capitulum I.

Oratio quedam su

p̄peraddita in hac epistolarū recap
itulatiōe summatim tāgere curabim⁹
Sane in p̄phanatiōe antiochi cū cogerentur
iudei a patrijs legib; recedere. due m̄lieres de
late sūt natos suos circūcidisse. q̄s infantib;
ad vbera suspēsis cū publice p̄clutratē circū
duxissent carnifices p̄ muros p̄cipitauerunt.
Eleazar⁹ vn⁹ de p̄miorib; scribarū ⁊ v̄r etate p
uectus: apto ore h̄as cōpellebat suillas car
nes sacrificij māducare. Quidam p̄o veteres
amici ei⁹ carnes licitas secreto afferētes: roga
bāt vt simularet se ad imperiū regis māduca
re. qd̄ renuēs aiebat Adolēscētib; exēplū for
te malū derelinquā ⁊ plag⁹ pemptis memo
riā mortis sue ⁊ exēplū p̄m̄tis relīq̄. Cōtē

git autē ⁊. vij. fratres vna cū matre cōp: eben
ios cōpelli a rege ad esum porcine carnis. q̄b;
renuentib; iussit rex corā eis sartagine ⁊ ol
las enecas succēdi. ⁊ p̄mogenito linguam am
putari cui⁹ cute capitis abtracta: ⁊ summitate
manuū ⁊ pedū p̄cisa.

corā matre ⁊ fratribus
missus i sartagine tor
rebat. In eūdē modū
singuli fratrū fin ordi
nē genture torq̄bant.
p̄missa tū vn̄cuiq; ex
horatiōe vt regi obe
diret ⁊ viueret. Supra
modū aut mater m̄ra
bilis ⁊ bonorū memo
ria digna. singulos hor
tabat patria voce. ⁊ fe
minē cogitationi ma
sculinū aim inferēs di
xit ad eos. Nescio q̄r
in vtero meo apparui
stis. nec em̄ ego spūm
⁊ aim donauī vobis
nec vitā. ⁊ singlorū mē
bra nō ego spā cōpēgi.
sed q̄ formauit vos sp̄i
ritū vob iterū cū m̄se
ricordia reddet ⁊ vitā
sicut nūc v̄smetipsos
despicitis p̄pter legem
eius. Cūq; adhuc ado
lescētior sup̄esset suade
bat rex matri: vt adole
scētī fieret i salutē. Cū
q; p̄m̄ississet se suaurā
filio. inclinata ad illuz
patria voce dixit. Fili
miserere mei. dign⁹ fra
trib; tuis effect⁹ susci
pe mortē. vt in illa m̄
seratiōe cū fratrib; tuis
te recipiā. Tūc rex in
digne ferēs se derisum.
in hūc crudelē sup om
nes descendit. Nouiss
me aut ⁊ p̄ filios mat
defuncta est. Pro hac
tātī progatiua marty
rij asserunt plurimī de
bis. vij. fratrib; ecclesi

Nomē martyris ad
quatuor extēdit. Dicit
tur martyr q̄ p̄ser
uatōe legis dei mo
rit vt machabei. Di
cit etiam martyr q̄ p̄
veritate p̄dicatiōis
moris vt hieremias
⁊ alij p̄phete. Dicit
idem martyr q̄ loco
sp̄ius xp̄i morit. vt
infantes. Dicitur et
martyr q̄ p̄ p̄fessōe
fidei ⁊ passiōis chri
sti morit. vt pet⁹ ⁊
paulus. Et sūt p̄prie
dicunt martyres. id
est. testes passiōis
xp̄i. Quorū festū fa
cit ecclesia. cū nullius
veteris testam̄ti mar
tyris festū agat. nisi
vij. machabeorum
Puerorū q̄s festum
agit ecclesia: h̄ ad in
feros descendunt.
An i eorū festo can
ticū leticie sub̄ticeat.
Sobijctat⁹ d̄ iohā
ne baptista d̄icim⁹.
q̄ passiōis ei⁹ festū
nō agim⁹ sed natiui
tatis que fuit figura
natiuitatis xp̄i. Fe
stū ergo d̄collatiōis
ei⁹ nō est festū passi
ōis. p̄sertim cū tpe
circa pasca decolla
tus fuerit. sed tpe ta
li caput ei⁹ inuentū
fuerat. Alij tradūt
duas esse d̄ictiōes
eo q̄ tali tpe collata
sunt ossa eius.

Rachabeorum II

am solennizare. Additur quoque in eadem epistola, quod cum iudas aduersus thimothem dimicaret, apparuerunt aduersarij de celo viri, v. in eisdem ducantur iudeis p̄stares, e quibus duo machabeum medij habentes, armis circūsepti cōseruabant, in aduersarios autem tela et fulmina iaciebāt. Nec multo post tpe cū egrediretur iudas a hierosolimis vt dimicaret aduersus lisiam: apparuit precedens eos eques in veste candida armis aureis hastā vibrans. Addit quoque qd sopite rogauerūt iudeos secū habitantes ascendere scaphas quas parauerāt in die festo ad colludendū. Cūq; in alnū pcessissent: submerserunt ex eis nō minus ducētos. Quāobrem iudas in nocte supueniens portuz succēdit, et scaphas expulit, refugos ab igne gladio pemittit. Jamnitis quoque nocte supuenit, et portum cū nauibus succēdit. Ita vt lumē ignis appareret hierosolimis stadijs, cēcl. Addit quoque qd p̄elio cōmisso apud iaminā plures p̄strati sunt de iudeis. Et venit iudas cū suis vt corpa p̄stratorū tolleret, et in sepulchris poneret paternis. Inuenerūt autē sub tunicis interfectoz de donarijs ydoloꝝ, que apud iaminā fuerūt. Omnis ergo manifestū factum est ob hanc causam eos corruisse. Et benedixerunt iustum dei iudiciū, qui loculta fecerat manifesta, et in p̄ces conuersi rogauerūt deū, vt delictū eoz oblitteraret. Auero vir fortissimus iudas collatione facta a suis, xij. millia dragmas argenti misit hierosolimam offerre ea ibi p peccatis mortuoz vel delicto illorū in sacrificiū. Addit quoque qd cum sceleratissimus nicanor psequeret iudā post fedus cum eo initum, et postea fractum, cōperit iudā esse in locis samarie, et disposuit bellū cōmittere cū eo in die sabbati. Iudei p̄o qui sequebantur nicanorē p necessitate dixerūt ei, vt honore daret diei sanctificationis et deo qui vniuersa cōspicit. At ille quesuit ab eis, Si potēs est in celo qui imperauit ei die sabbatoꝝ, et dixerunt. Est deus vnus in celo potēs, qui iussit agi diē. yij. At ille ait. Et ego potens sum super terrā, qui impero sumi arma et negocia regis impleri. Machabeus autē cū pauci essent cū eo, formidātes impetū nicanoris et multitudinē singulos illoꝝ iudeoz armauit nō clipei et haste munitione, sed sermonibus optimis et exhortationibus. p̄sertim exposito eis somnio quod in eadem nocte viderat in hūc modū. Viderat ontam summū sacerdotē, qui a puero in

virtutibus exercitatus fuerat manus p̄tendens eam et orantē p populo iudeoz. Post hoc apparuisse et aliū virum etate et gloria mirabilē circa illū: et onie discisse. Hic est amator populi israel, hic est qui multū orat p populo, et ciuitate sancta, hieremias propheta dī. Excedisse autem hieremiā dextram et dedisse iude gladius aureum, et dicentē. Accipe sanctū gladiū minus missum a deo quo deficiēs aduersarios populi mei israel. Qua visione p̄fortati qui erāt cū iuda impetū fecerant in hostes, et p̄strauerunt ex eis nō minus q̄. xxx. milia, nicanore cū eis interfecto, et redierūt hierosolimā benedicentes deū, et caput nicanoris et manū cum humero abscissam p̄ra templi suspenderunt. Itaq; oēs cōmuni consilio decreuerūt nullo mō diem istū absq; celebritate p̄terire. Hic terminat epistola iude ad dispersionē iudeozum Terminata igitur epistolā recapitulatioe ad p̄secutionē historie reuertamur de iohanne filio simonis, p̄sequentes.

De cōmendatione iohannis hircani.

Capitulum II.

Oratio simone

mi qui vltimus quinq; filioꝝ, mathathie a samonei dux et sacerdos fuerat in iudea, successit ei filius eius iohannes: cognouit hircanus a deuictis hircanis, quem iosephus in tribu cōmendat, in religioe sacerdotij, in strenuitate ducatus, et quia vir p̄betus erat. Qui insecutus est p̄tholomeū, qui patre eius dolo interfecerat, matremq; eū duobus paruulis tenebat in vinculis, et p̄fugerat ad oppidū vltra hierichontā, qd agon vocabatur. Obsecro quidē oppido, cum iohannes acriter insistebat, p̄tholomeū matrem iohannis et fratres sup muros vsq; ad sanguinis effusionem cedebat fractusq; pietate iohānes ab impugnatione se temperabat. Mater tū clamante nep̄e se sine scelere p̄tholomei inultū. Porro tē suam sic iudicaret immortalitate meliorem. Ob hoc diutius tracta obsidione septimū aduenit annus fertatus a iudeis. Recessitq; ab obsidione iohānes, p̄tholomeus p̄o matrem ipsi et fratribus occisis cōfugit ad zenonem.

A 4

Historia libri

philadelphie tyrannum, qui cotila cognomine natus.

De institutione xenodochiorum, et de morte iohannis. Caplm. III.

Est hoc antiochus ponticus rex sirie obsedit hierusalem.

pchus ponticus rex sirie obsedit hierusalem. Quamobrem aperuit hircanus duos de viis, loculis circumstantibus sepulchrum dauid, et sustulit ex eis plus quam tria milia talentorum. Deditque trecenta talenta antiocho ut ab obsidione recederet, et ut placaret murmur populi de apertione sepulchri, de reliqua pecunia primus instituit xenodochia pauperum in hierusalem. Samariam captam solo equauit quam post herodes instaurans sebastem dixit. Mortuus est autem iohannes, xxxij. annis rebus optime administratis relictis quinque filiis Aristobolo primogenito et antigono cum tribus minoribus. Cumque nullus eorum ad regendum populum sufficeret, propter suam disertissimam iudee prefectus et filius.

De restitutione regni iudeorum per aristobolum. Caplm. IIII.

Aristobolus vero

aro impatiens dominum materni matrem cum tribus fratribus minoribus vincula in carcerem, et antigonum quem diligebat secum a se posuit. Imposuitque sibi diademata, et restitutum est regnum iudee. Fluxerat autem a sedebat sub quo regnum fuerat interruptum anni quadringenti septuaginta quatuor, et menses tres, vel a reditu de captiuitate babilonis. Unde sepe legitur intermissum fuisse regnum usque ad hircanum et aristobolum intrantem, id est, usque ad aristobolum hircanum. Nec tamen regnauit aristobolus nisi per annos, eo quod matrem fame peremerat in vinculis. Cumque egrotaret aristobolus in turre, que post ab herode dicta est antonia, redibat antigonus de galilea, in qua multa scelera fecerat, indutus novis armis et decentibus. Cumque ingrederetur hierusalem in diebus scenophegiarum, ob honorem fratris, et ut ostentaret decorum armorum populo armatus intrauit. Quod videntes emuli ipsius, et maxime propter fratris, que oculos in eum intulerat, sed ipse ei assensum non prebebat, accusabant eum dicentes aristobolo, frater tuus audiens te egrotantem in manu forti et armata intrauit ut te perimat et regnet. Quod

ita probare potes. Tunc cum venire ad te, si venerit armatus super his que dicimus certus esto. Posuit ergo ad suggestionem propter Aristobolum armatos in subterraneo qui perstratus stratonis dicebatur, per quem antigonus transitum facturus erat, qui si veniret armatus eum interficerent. Et aduocans fratrem aristobolus precepit nuncio ut diceret ei ne veniret armatus. Sed regina corripuit nuncium muneribus ut diceret ei quod cum armis descenderet. Affectaret enim cum rex videre in armorum decoro.

De nece antigoni.

Caplm. V.

Rat autem eo tempore

eptore in hierusalem gentiliacus qui dicitur iudas nomine de heresi essorum qui per constellationem iudicauit de natiuitate puerorum, qui scolasticis suis arte sua predicauerat de morte antigoni et die et locum. Is cum vidisset antigonum in armis gloriari, exclamauit. Passus es. Huc mihi pulchrum est mori, quam ante me veritas interit, meamque predicationem aliquid mendacium deprehensum est. Vixit antigonus iste, qui hodie moriturus erat in progo stratonis. Iosephus autem ille ab hinc sexcentis stadiis distat, bore prope diei sunt quatuor. Cumque sic euilaret senex, paulo post occisus est antigonus cum armatus descenderet per progo stratonis sequi locorum equocatione senex agnouit fuisse deceptum. Audies autem rex mortem fratris indoluit, adeoque morbo inualuit ut sanguine laceratus visceribus euomeret. Quamvis de seruiliis huic officio destinatus foras efferretur ubi antigonus occisus fuerat casu effudit super adhuc extantes cruoris maculas. Quod videns populus exclamauit, afferes nutu dei in occisione sanguinem libatum occisorum. Cumque causam clamoris rex sciscitaret, nullusque ei auderet prodere, tandem minatus per taciturnitatem supplicium verum quod erat ei indicauit. Et ingemiscens ait, fas non erat ut dei lumen scelera mea lateat, quatenus corpus improbum matri fratrique antea damnata detinebatur. Utinam non paulatim eis sanguinem meum liberet, sed totum simul accipiat. Et his dictis expirauit.

De tyrannide regis alexandri.

Caplm. VI.

Pro mortuo

qprole ex ea non susceperat, fratres veluti soluit a vinculis maiorem natum alexandrum.

Rachabeorum .II.

mandrū regem p̄stituens, qui cognominat⁹ ē
tamneus, qui etiā modesta p̄stare videbatur
Qui fratre secundū interfecit, quia ad regnū
asp̄rare videbatur, tertiū secūz viūere coegit
priuatim, duxitq; vxorem nomine alexandrā,
que ⁊ saloma dicta est, hic adeo nequissim⁹
fuit, q̄ in .xij. annis circiter quinquagintaq;
q; multa seniorū interfecit, quia facinora eius
detestabantur, Lūq; offensus esset populo
munuit sibi palaciū in turri que baris dice-
batur, sup̄ quā postea ammiratus est titus q̄
eam iudei deseruerāt cū defendi posset a duo-
bus ab omni vīdēte, Adeo autē offensus erat
iudeis, vt semel p̄cunctanti ei quo naz pacto
eos sedare posset, responderēt si moreret, Ob
hoc in plateis hierusalē suspendit octingen-
tos viros vxoratos, vxoresq; eorū ⁊ liberos
necauit, Cūq; quēuisset a p̄lijs, ⁊ q̄tāntis fa-
tigaretur, morbum ex oculo natū putans intē-
pestius laborib; militie se reddidit, ⁊ .xxvij.
regni sui anno mortuus est, duos relinquit
filios: Hircanum ⁊ aristobolū, Sciensq; fili-
os pro patre iudeis odiosos regnūz reliquit
vxori, Que sibi sub viro beniuolentiā popu-
li sepe comparauerat tyrannidi ipsius sepius
resistens, etiam simulatam religionē in habi-
tu preferbat.

De regno alexandri ⁊ de filijs eius hircan-
no et aristobolo.

Capitulum .VII.

De dum regna

q̄ ret hircanū p̄mogenitū pontificē
declarauit, cū futurū regē indicās:
q̄ modestus erat, minorē p̄o aristobolūz eo
q̄ feruētis animi videret: priuatim viūere co-
egit, Eo tēpore orta est in iudea heresis pha-
riseorum, de quib; post cū sectis alijs ex p̄li-
cabit, q̄ p̄silio utebat
in omib; alexādra, ita
vt eoz p̄silio optima-
tes q̄sq; iudeoz: aut ex
silio damnaret aut inē-
ficeret, Deniq; dlogē-
nē q̄ alexādro amicit-
simus fuerat occidit,
Alienigenaz quidē
duos sibi p̄lauerat ex
ercit⁹ vt in iudeos tūti-
us debacharet, Proin-
demit ad aristobolū

His tēpib; iugurta
⁊ romāos dīmicās
a marto ⁊ silla cap-
t⁹ est Rome ars retho-
rica cepit haberi es-
docta a plotio gal-
lo, Lucret⁹ poculo
amato: lo i furorem:
versus p̄ interualla
in sante alijs libroz
p̄scripsit, tandē inter-
fecit se,

p̄fugerāt, vt ei⁹ patrocīnio tuerent, Nono au-
tem regni sui anno egrotauit alexādra, et aris-
tobol⁹ collecta plurimoz manu post matrē
se regnaturū declarauit, Ob h̄ miserata quē-
relas hircan⁹ mater iugē aristoboli cū filijs
in custodia recludēs: obsides accepit, ne re-
gnū sibi aristobol⁹ vsurparet.

De multiplici discordia fratrum.

Capitulum .VIII.

Si mortua ari^{sto}

e lus collecto exercitu contra fratrem
mouit arma, Cūq; egressi eēt, fra-
tres in campis hierichontinis: victus hircan-
nus fugit in hierusalem, Tandem ea lege in
concordiam redierunt vt aristobolus regna-
ret, Hircanus p̄o sub eo quib;libet finge-
retur honoribus, Domos etiam p̄mutauerāt,
Erat autē cū hircano antipater idumeus, cū
ius prudentiā ⁊ strenuitatē timens aristobo-
lus calumnias ei⁹ pretendebat, Hic persuasit
hircano vt se dolo circūuentū quereret, et vt
ad arethā regē arabum cōfugeret, cuius auxi-
lio rediret in regnum, Hoc tū igitur egressi ve-
nerunt ad regem arabum in oppidum qd̄ pe-
tra dicit⁹, vbi regni sedes erat, Itaq; collecto
exercitu aretha venit in iudeā ⁊ obsedit hieru-
salē quā ⁊ receperat, nisi dux romanorū scau-
rus soluisset obsidiū, Jam enim siria desie-
rat habere regem facta romanis tributaria,
Dissulsq; erat pompeius a romanis contra
tigranē regē armenie, ⁊ is scaurū miserat p̄ces
dem sirie, Qui cum audisset dissensionem fra-
trum in iudea, ratus tēpū esse quo de factis
li iudeam poneret sub tributo in manu valē-
da fines intrauit iudee, Ad quem legati a fra-
tribus vtrinq; venerunt, auxilium eis hinc ⁊
inde postulantes, Corruptus autē scaur⁹, ccc.
talentis missis ab aristobolo (quod propriū
esse romanorū iosephus testatur) ad arabes
legatos mittit romanorū ⁊ pompeij nomen
eis intentās nisi ab obsidione recederēt, Re-
cedens ergo aretha hircanum ⁊ antipatrum
philadelphie collocauit, Qui frustrati spe a-
rabum in aduersarios spem contulerunt, Cū
enim pompeius damascum venisset, cū mul-
tis muneribus venerunt ad eum, orantes vt
violentiā aristoboli dignaz odio indicaret
et hircanum regno restitueret, Sed nec aris-
tobolus sibi defuit, corruptione scauri fre-
tus, Cum autem pompeius honorē regium

A 5

Historia libri

et nō et hūisset indignā insalutato pōpeto recessit. et recepit se in alexādriū. ppter inceptū gnabile oppidi munitionē. Quem collecto romanoz sironūqz exercitu insecut⁹ est magnus iussitqz vt de oppido ad se descenderet. Is pō qz p implo vocabat decreuerat poti⁹ periclitari qz parere. Consilio tamē suoz descendēs ab oppido relicto ibi custodibz pcepit vt non nisi manu sua scriptis eplis obtēperaret. abijt qz hierosolimā. Quē statim insecut⁹ est magn⁹ alacer factus circa hierichonta morte meritis datis sibi nunciata vbi pinguiſſima idumee regio et palmarz pluriū et balsamū nutrit Cuius in alio lapidibz acutis robore. stillante lazchymā et vulnertbz colligunt

Q Pompeius hierusalem sibi tradita templum expugnauit.

Caplin. IX.

Unqz hieroso

limā pperaret. territ⁹ aristobol⁹ occurrat ei. pecuniā pollicēs que erat in alexādriā. seqz de cetero imperio romano partituri. sed nihil horz effectū est. Hissū em gabiniū ad recipiendā pecuniā custodes nec in oppidiū receperūt. His cōmotus pompeius aristobolū in custodiā collocauit. Lū autem obsidisset hierusalē orta est dissensio in vrbē. Nā fautores aristoboli vrbē tueri. fautores hircanū eā tradere romanis pendeāt. s; vrbē cta p aristobolū in replū cessit. Receptusqz i vrbē pompeius templuz expugnauit. Cūqz septentrionale vallē aggeribz impleret. labor esset impfec⁹ nisi obseruatis septimis diebz quibz opari iudeis fas nō est aggerē fieri pcepisset. Hēse tñ tertio fanū irruptū est. Faustus autem cornelius filius prim⁹ ingredi ausus est. et irruētes romani pphanauerūt templū. et vt alibi legit. equos in porticibz stabulauerūt. Ob quā rem tradit nūqz de cetero pugnas se pompeiū quin vinceret. qui hactenus fortissim⁹ fuerat. Postero autē die ingressus templū pompeius ammiratus situm et ornatum et religionē templi nūqz inde tulit. pceptis edictis vt a foridibz templū mundalet. Cūqz impositū esset hierosolimis tributū. hircano pontifice declarato. aristobolū captiuium duxit. duosqz filios eius alexandrū et antigonum cū totidem filiabus. romamqz per doliā properabat syrie et iudee amministratione scauro cōmissa relicta secū duabz cohortibz.

De diuisione iudee in pentarchias.

Caplin. X.

Alexander vero

a fili⁹ aristoboli ex itinere fugit. Qui magna manu collecta iudeam populabatur. et hircano imniebat. Obtrinebat autem munitissima loca. alexandrium. hircanum. et macherunta. Hissus est autem in siriam gabiniū. vt scauro succederet sub quo marcus antonius militabat. Qui cum in alexandrio obsidisset alexandrum. consilio matris alexander se tradidit ei et castra. Que gabiniū consilio eiusdem mulieris funditus euerit. ne alterius belli fierent receptaculum. Palpabat enim mulier gabiniū obsequijs viro suo et ceteris captiuis metuens qui romam fuerant abducti. Post hoc gabini⁹ cura templi mandata hircano. gentem iudeorū in quinqz conuentus diuisit. quasi per pentarchias iudee frangens superbiam. Eo tēpore factus est anticipater amicissimus gabini⁹ et marco antonio maxime. adeoqz claruit qz data est ei vxor neptis regis arabuz cipris nomine. Qui sustulit ex ea quattuor filios et filiam. Primogenitus fuit phaselus. secundus herodes qui post dictus est ascalonita. tertius iossippus. quartus feroras. filia dicta est saloma.

De fuga aristoboli et eius iteraz ta captiuitate.

Caplin. XI.

Est hec casu ela

p plus est a roma aristobol⁹. qui magna iudeorū manu conflata alexandrium muro recingebat. ad quem debellandum missus est a gabiniō antonius. Captusqz iterum aristobolus cum filiis romam perductus est. Illum quidem in custodia senatus coercuit. filios autem in iudeam remissit. quia gabiniū id se scripserat spondisse se vxori aristoboli pro castellorum traditōe. Post hoc cum gabiniū detineret apud egyptum. alexander aristoboli filius iudeos iterum ad dissensionem reduxit. Sed rediens gabiniū pacē fecit. et hircano pontificium confirmauit. Quo mortuo missus est ptes sirie crassus vt etiam parthos qui iam romani imniebant reprimeret. In sumptus vero parthice militie omne fere aurum de templo

Machabeorum .II.

fussilit, et ea quibus pompeus abstinerat duo
milla talentorum. Ob hoc
auro in os infuso inter Cuius dictum est aurum
regit. Cui successit preses sicuti aurum bibere,
sirie cassius, qui in om-
nibus consilio antipatri utebatur.

De reditu aristoboli in siriam et eius nece,
Capitulum. XII.

De tempore factum

est discidium inter romanos, per pompe-
lo et iulio cesare. Cesar autem post
senatus et pompeii fugam trans mare ionium rebo-
omnibus romaque potius. solutum aristobolum cum
duobus cohortibus in siriam misit, facile per hunc sibi
posse iudeam subici ratum. Verum spes cesaris
frustrata est. Nam a studiosis pompeii veneno
perijt aristobolus. Servabaturque corpus eius
melle conditum, prohibita sepultura, donec iussu
antonij in monumentis regalibus sepultus est.
Occidit quoque filius eius alexander antiochie
a scipione securi percussus, secundum pompeii litte-
ras accusatus, per tribunali prius habita, sup-
his que in romanos admiserat. Solus autem
supstes antigonus cum duobus sororibus suis ad
quendam ptholomeum mannei filium qui sub liba-
no morabatur per fugit. Accepitque ptholomeus
minorem sororem alexandram uxorem, ex qua ut qui-
dam tradunt suscepit lisaniaz abiline postea
tetrarcham.

Ex antipater transiit in gratiam cesaris,
Capitulum. XIII.

De hoc factus

est prelium in emathia, cui interfuit
antipater et iudei sub pompeio. Qui
cum redisset in iudeam, timens cesaris impetum, libe-
ros suos ad arabas cognatos eorum transmisit.
Mortuo autem pompeio antipater in clientelam
cesaris se contulit. Visit autem cesar metridatem per
gameum ad expugnandum pelusium, mittens cum eo
incolam libani ptholomeum et antipatrum cum tribus
milibus iudeorum. Abi virum antipatrum plurimum
enituit. Nam et murum prius transiit, et mephel-
tas ad obsequendum cesari prudentia sua incli-
navit. In isto prelio cum ceteris egyptijs pluribus
occisus totus pressus corpore, preter spem ser-
vatus est ex prelio, habitaque victoria: factorum su-
orum apud cesarem metridatem testem habuit. Mar-
co etiam antonio in pluribus eum commendante fa-
ctus est amicus cesaris. Quae cesar romana et

uilitate donavit simul et immunitate, et eius gratia
pontificatum confirmavit hircano.

Ex antipater, procurator iudee creatus est,
Capitulum. XIV.

De tempore anti-

patrum et hircanum criminabatur anti-
gonus apud cesarem, dicens eorum prelio
patrem suum et fratrem interfuisse. Ad hoc antipater
veste picta multitudinem vulnere demonstrans
verbis non opus esse dixit, cum cicatrices seta-
cente clamarent ipsum fuisse fidelem romanorum.
Cum antigonus filius fuisset fugitivorum, nullus
que ipsum a pompeio quoad vixit potuit auer-
tere, nec modo a cesare quisquam eum esset auulsi-
rus. Tunc cesar cuiuslibet dignitatis sub pon-
tificis in iudea dedit antipatro optiones. Qui
remissa dignitatis mensura in cesarem, procura-
tor iudee declaratus est, imperans quoque ut
eueria patrie mensa renovare sibi liceret. Res-
gnum quoque est concessum hircano, ita tamen ne
rex vocaretur. Sextum etiam cognatum suum cesar
sirie prefectum.

Herodes factus est preses galilee et pri-
ceps militie regis sirie.

Capitulum. XV.

De hoc antipa-

ter filium suum maiorem faselum hierosoli-
mis sub se procuratorem statuit, et hero-
dem galilee prefectum, qui cum natura strenuus es-
set, et echiam quendam principem latronum interfecit
cum suis sequacibus, adeoque terram quietam reddi-
dit, ut publice herodes pater galilee cantare-
tur. Faselus quoque indolis fratris bona emu-
latione superare certabat. Ob hoc etiam pater eo-
rum obsequijs regalibus a gente colebatur, nec pro-
pter hoc tamem minus fidelis hic fuerat hircano.
Verum fieri non potest, ut luorum in bene gestis
quisquam effugiat. Erant ergo qui dicerent hircano,
quod antipatro et filijs eius rebus traditis spe
vacuo regis nomine sederet. His accensus pau-
latim hircanus: causas dicitur herodem subet
accerfiri. Qui munus praefectus galilee ad regem pro-
perabat, ferens secum sexti epistolam precipientis
hircano ut herodem ab omni crimine et pena
liberaret. Nec multo post factus est herodes
princeps militie sirie, et tunc iniuriam predi-
cte vocationis herodes vindicasset in hircano,
nisi pater eius et frater impetum eius fre-
gissent.

Historia libri

De morte iulij cesaris et signis.
Capitulum. XVI.

De tempore do-

e lob: uti et cassij occisus est cesar. cum per triennium et menses septem tenuisset principatum. Fuerat quidem rome imperator a romulo sub regibus. vij. annis. cc. xl. post sub iulio res acta est annis quadringentis quadraginta quatuor. Obijt autem cesar anno etatis sue quinquagesimo sexto. corpusque eius per rostris combustum est. Statuit autem populus in foro solidam columnam lapideis numidici viginti pedum super quam tumulatus est. quam iulia dicta est. Cetero die ante mortem eius cecidit fulmen super statuam eius in foro. et de nocte eius superscripto. c. littera capitale abrupit. Nocte precedenti die obitus eius fenestre thalami eius tanto cum strepitu aperte sunt: ut etiam a stratis ruituram domum estimaret. Eadem die cum iret in capitolium date sunt ei lse indices moris imminens. Qui dum referret occisus in manu eius nodum solute inuenerunt. Die sequenti apparuerunt tres solles in oriente. qui paulatim in unum corpus solare redacti sunt. significantes quod dominum lucij antonii et marci antonii. et augusti in monarchiam rediret. Vel potius. quod noticia trini dei et unius: toti orbi futura iminebat. Vos quoque aranti locuti est dicentes. In brevi magis de futuros boies quam frumenta.

Quod herodes adhesit cassio. Cap. XVII.

De theca cassius

p venit in sirlam cum per dies pres fuerat. collegisque exercitum per augustum adulescentem et marci antonii septingenta talenta a iudeis exigebat. Primum autem herodes de galilea cum ferens talenta. fauorem cassij meruit. moram aliorum indigne ferens. Profectus etiam herodes cum cassio ad plium quem ei adempta victoria regnum iudee pollicebatur.

De nece antipatri vindicata per herodem

Capitulum. XVIII.

Rateo tempore

e cum hircano quidam de amicis suis nocte maliciam. aspirans ad sacerdotium. Cumque decreuisset hircanum veneno appetere statuit. primum appetere antipatrum inemor beneficiorum ipsius. Suscepit itaque veneno per ministrum mortuus est antipater. Phas-

cus pro cum de morte eius suspectus haberetur coram herode in multis se excusabat. Cuius autem herodes per epistolam de patris morte apud cassium rescriptum ipsius accepit. ut dolum dolo vindicaret. Scripsit etiam cassius cillarchis ut in ista causa herodi opere ferret. Vocauit itaque herodes hircanum et malicum ad cenam. qui dum tarent circumseptum malicum cillarche interfecerunt. Hircanus autem stupore dissolutus cecidit. viresque recepta aia herode percontabatur quis malicum occidisset. Quis unus respondisset cassij preceptum ait. De et patriam cassius seruauit incolumem: amboque insidiatore pempto. Non multo post cum egrotaret herodes damasci. phoenicis malici frater in elitione fratris mouit arma contra phaselum fultus hircani auxilio. Cumque conualuisset herodes hircanum aggredi attemptabat sed propter affinitatem redierunt in concordiam.

De vxoribus herodis et libertis eius.

Capitulum. XIX.

Abibat quidem

b herodes vxorem nomine dosidem sed ignobilem. de qua et antipatrum suscepit. superduxitque marianem neptem hircani cuius etiam amore circumcidit se et factus est proselitus. Habuit siquidem herodes vxores nouem. ex quarum. vij. numerosam suscepit sobolem. sed de his paucos numerare sufficit. Primogenitus eius antipater ex doside. alexander et aristobolus ex mariane. archelaus ex mathaca samaritide. herodes antipas qui post tetrarcha fuit. et phisippus ex cleopatra hierosolimitide. Herodem tamen hunc quidam marianne filium putant.

Quod herodes et phaselus tetrarche iudee facti sunt ab antonio.

Capitulum. XX.

Edmibi cassio

s in philippiis interfecto cesar in italiam antonius sirlam discesserunt. iudeorum optimates phaselum et herodem apud antonium accusabant quod rerum summam non possiderent. nomen tantum superesset hircano. Herodes autem muneribus placauit antonium. in memoriam reuocans ei patris sui antiquam cum eo familiaritatem. Cum autem denuo antiochie aegyptiis iudeis

Bachabeorum .II.

accusaret astante etiā hircano pēcrabat hircanū antoni? quā rebo gerēdis essent aprii simi. Cūq; herodē z fratres eius alijs pūlis set. hilaratus antoni? eos de procuratorib; re trarchas iudee declarauit. Abēire autē anto nio romā pachorus rex parthoz in manu va lida eufraten trāsgressus est. Ad quē descen dens lisāntas antigoni nepos. filius ptholo mei ex alexādra vt predictū est. pollicitus est talenta mille z virgines quīngēas. vt antigo num in regnū induceret. Acceptis itaq; a pa choro multis milib; parthoz. antigoni? hieru salem expugnabat. z phaselus quidā muros herodes domū regiā custodiebat. Sed cum intrasset v; bē antigoni? in dieb; penthecostes etiā in foro dīmicanū est. Cū autē de pace tra ctaret. antigonus pachoz regē parthoz pacē arbitriū in dolo deposcebat. Egressi sūt ergo hircanus cū phaselo z antigonus ad partho rum regem pperantes. herodes noluit eiz eis descēdere. iuadente marianne vt nunq; fidelē parthoz fidē adhiberet. Hircanus p; o z pha selus i iūdicare a parthis cōprehensi sūt. Quo accepto herodes noctu ad ydumeos ptribus les suos pfugit. Premisit quidē vxores z fili os z vniuersam suppellectilē. z ipse subsequēs impetus subsequentiū sustinebat. Grauiores autē parthis iudeos in fuga expertus est. cum quibus sexagesimo a ciuitate stadio dīmica uit. ibiq; ob incredibile victoriā castrū muni tissimū postea firmauit quod z herodion dī xit. Dīmisis autē vxorib; z liberis in oppi do massada. sub custodia fratris sui tosipti. in petram ciuitatez arabum perrexit. Parthi p; o non solum antigoniū restituerunt in regnum. verū etiā hircanū z phaselum vinctos ei tra diderunt verberādos. At ille auriculas hircani dēntib; truncauit. ne quando mutatis rebo solutus pontificatū reciperet. Ab integrē cū celebrari sacra oportet. Phaseli p; o virtute p uentus est. Qui cū nec ferri coplā nec manus liberas haberet ad sacū fracto capite mortu? est. Cognito quidē q; herodes euaserat ait se equanimiter velle mori. q; vltorē vltū relin queret. De hircano sunt qui dicāt q; medic? ab antigono sibi missus in auriculas ei? vene num. p medicamēto infudit. z mortu? est. Jos ephus p; o refert eū ad parthos missū. z diu babitū ludibrio.

Q; herodes rex iudee rome creatus est.
Caplin. XXI.

Erodes accepta

b morte fratris romam pperauit. nec hyemis asperitate retētus est. Eir ca pāphillā fracta nauē z in rhōdo reparata: ad romā pfectus est. pūmoq; causam vie ex posuit antonio. Qui mīstratus eius casuz z mī sertus: senatū pūasit vt herodē regem iudee declararent. Coronatus ergo herodes. augu sto z antonio hinc z inde altantib; in capito lūm ductus est. vbi z decretū senat? sup hoc facto repositū est. Remissus est itaq; in iudeā herodes. duosq; pūncipes cū eo ventidius z sylo qui cū in regno collocarent. Cū ergo ve nissent in galileā. sylonē antigonus mercede corrupit. z p; pte rea cōgredi aduersus antigonus num simularis occasionib; differebat. Lūns q; tandē obsedissent hierusalē romani. tum p hyemis asperitate. tū p inopia victus. ab ob sidione descendēs. in idumea z galilea hyemabāt. Nec tūc tū herodes occisus erat. s; la tronū multitudinē psequens. etiam in cauer nis eos igne suffocabat. Inter quos erat se nior. vij. filioz pater. quos ipse occidit in hūc modū. Stās in ore spelunce singulos nomi natiū euocabat. z pdeuntē quēq; filioz truci dabat nouissime z vxorē. tandē se p sossū vul nere sup mortuos misit.

Q; herodes pulso antigono positus est in throno regni in hierusalē. Caplin. XXII

In tempore cir

e ca athenas morabat antoni? z tam amore cleopatre tenebat. Ad quē pperabat herodes. sup dolo silonis quicrelam factur? Interim autē z tosiptus vt aliqd pcla re faceret. p; tēpro herodis imperio ptra anti gonū dīmicanū z victus decapitat? est a pa pio pūncipe militie antigoni. Culus truncū antigonus calcarib; verberare inhumanitus aggressus est. Cū autē accepisset antonius do lum sylonis misit sossū cum herode in manu valida. Qui veniēs in iudeaz occurrentē sibi papūz victi. caputq; eius feroze fratri suo in solaciū occisi fratris transmisit. Tandē quīn q; mensib; obsessa hierusalē. cū in sexto roma ni intrerēt in eam nemini parcebāt etati licet herodes rogaret vt parcerēt. Antigoni? quos q; descendēs ad pedes sossū pstrat? est quē nō miseratus sossus sed irridēs. antigonā appel lauit z in vīcula coniecit. Cum autē omnia

Historia libri

milliū multitudo ad vīscēda sancta. et fanum
spoliandū incitaret. refrenabat eos herodes
acerbiore sibi q̄ si victus fuisset fore dicēs vi
ctoriā. si quod fieri nefas esset. culpa sua vīscē
fuisset. Inuehebaturq; in solum. si vacue facta
viris et opib; ciuitate solitudinis se regē relin
queret. De suis autē facultatib; mercedē singu
lis se daturū pfirmavit. Quāq; pmissa cōples
set. solius aurea corona dō dicata sublata. vt
cum antigonū deducens ad antonū remea
bat. quē antonius securi percussit. Confirma
tusq; est herodes i regno iudee quarto anno
et quo rome diadema suscepit. Inde est q
quāq; plures quāq; pauciores anni regni hero
dis legunt. Translatū est itaq; regnū de iuda
ad alienigenā. imminente xpī aduentu. Audi
ens hircanus herodē regnantē rediit in iude
am et in pūstinū statū restitutus est. excepto q
nō ministrabat.

De morte mariānes dolo salome.
Caplm. XXIII.

Acta est autem

f dissensio inter mariannē et salomā
sororē herodis. hec illi meretriciū
illa huic ignobilitatē obijcebat. Consilio p̄o
sororis herodes hircanus occidit dolo. eo q
regnū sibi debet hircanus diceret. In solaci
um autē mariannes. ionathā fratrē eius cū es
set. xvj. annorū in pontificē ordinavit. et dosidē
cum filio antipatro ad petitionē mariannes
a hircusale expulsi. solis trib; solennitatib; ad
orandū ascendere eis hierosolimā pmittebat.
E contra saloma suggerente occisus est et io
nathas. eo q ad regnū videre aspirare. Cū
q; accusaret saloma mariannem de adulterio
addidit q expresse imaginē suam miserat an
tonio. vt ad amorē suū eū incitaret. Qd vt co
gnosceret herodes pperavit ad antonū. ma
riannē sub custodia viri salome collocās. cer
ta ei tradens inter signia. sub quib; si nūciatū
ipsi foret mariannē occideret. dūq; morā face
ret herodes ipse et audiret ab antonio. imagi
nem illā missam a marianne. quia antonius
adeo diligebat herodē. q nihil eū celaret vir
salome quē sibi fuerat impata marianne reue
lauit. Reuerso autē herode vxor cū in sinu ei
dormiret cū lacrimis quē de morte eius im
perauerat indicauit. Exiliēq; a stratis hero
des sciscitabat a sorore. dormiuit nō vir tuus
cum marianne. Que autē dormiuit. Statimq;

occidit mariannē fecit et virū sororis. Verum
de morte vxoris quāq; supra modū diligebat
adeo indoluit. vt tanq; lunaticus crebro in a
mentia verteretur. Cum autē conualuisset. an
tipatrum eūz matre reuocauit. Filios autem
quos de marianne suscepit. alexandrum et
aristobolū romā misit liberalib; artibus cri
diendos.

Augustus addidit regno herodis tra
conidem et iuream. Caplm. XXIII

Est hec cōmis

p sum est prelium apud actiū. Inter
augustū et antonū. cui nō interfuit
herodes. missus ab antonio contra regē aras
bum ad petitionē cleopatre vt quolibet eorū
victo ipsa regnū illi obtineret. Morē enim
regū orientaliū tam tūc moliebat vt p eis ipsa
regnaret. Cūq; herodē offensū antonio red
dere moliret. nec efficere valeret. tamen hiri
chontinā terrā palmarū et balsamī feracē in sui
dominiū iam transtulerat. Vito ergo anto
nio cū augustus rhodū venisset. nec antonū
victū reputaret cū supesset herodes. pericu
lis occurrens herodes. dposito habiū regio
in cultu priuato stetit ante cesarem et alr. Fate
or me vtilē fuisse antonio et fidele qd expertus
fuisses sub actio si affuisssem. Verū nec omni
no defuit. auxilia et frumēta mittēs ei. nec mor
do deesssem. si mihi acq̄escens cleopatrá odij
vestri fomite occidisset. Una ergo cum victo
victus sum coronāq; cū fortuna deposui. ad
te autē veni. spem salutis de virtute psumens.
Ad hec cesar. Imo saluus esto. et nūc regna
to certius. meritis es vt plurimos regas cū
amiciciā tanta fide tuearis. Recte fecit anto
nius. qui magis cleopatre paruit q̄ tibi. Te
em lucratū sumus p eū ppter ei amentia. Ex
periar quoq; tibi bene facere. vt nō grās an
toniū. Cum autē pperaret augustus in egyptū
nō solū in preliis virtus herodis enituit. vtz
etiā in deserto eunti et redeunti exercitui ita pa
rauit necessaria. vt nec aquarū deesset copia.
nec q̄c̄q; vrensiliū. ita vt miraret cesar. Mor
tuis p̄o cleopatra et antonio. modicū esse re
gnū herodis romā pclamabat. Ob h̄ augu
stus cū restituisset partē regni quā cleopatra
abstulerat. cōtradidit ei traconidē et iuream
totāq; maritimā vsq; ad p̄rgū stratonis. quā
post i honore augusti cesareā appellauit. Edī
ficauit autē in ascalone domū reglāz. et deino

Rachabeorum .II.

ceps agnominat^r est ascalonita. Natōne em̃
sdumeus fuit ex patre. arabsq^o ex matre. De
dñq^o ei cesar q^odringen
tos galathas satellites
stipatores cleopie im
manes et sanguis bu
mani audios.

Uel pp^ole dictus est
ascalonita. Au^o em̃
cl^o q^o et herodes asca
lonita fuit natiōe et
edictu^o tēplī appollis
nis. cui^o filiū antipatrū puerulum rapuere la
trones ydumel. et cum eis tantū fuit. q^o etiam
post factus est princeps eorum. vnde et ydu
meus dictus est.

De herodianis. Caplm. XXV.

Wicuprius eleuthe
ri dice^r

q^o rent a flumie eleuthero superioris
galilee. sup q^o oziū dī fuerāt. De ce
tero herodianī dicti sūt. Cū aut fecisset p^o in
hierlm turri quā vocauit antonīā. q^o nūc tur
ris dauid d^o fecit et nūc aliā quā vocauit agrīp
pinā. Et cesare em̃ amabat post agrīpā. et ab
agrippa post cesarē. Posuit et aquilā aureā su
per speciosam portā tēplī imensi ponderis in
honore romanoz iudeis id egre ferentibz. Fe
cit q^o herodion. in q^o et sepult^o est. Fecit et pha
selū in memoriā frat^o. Reparauit samariam
quā et sebasten dicit. vbi et templū maximum
cesari dedicauit. Aliud etiā templū circa for^o

danis fontē cādido de
marmore cesari dedi
cauit. prozsus nō erat
ydone^o regni loc^o quez
vacuū honore cesaris
relinq^oret. Anno q^oz. xv
regni sui templū domi
ni magnifice dēco:auit
nec solū in regno suo.
verū etiā in adiacētibz
ciuitatibz memorialia sue libertatis quasi in
dultrie opera reliquit.

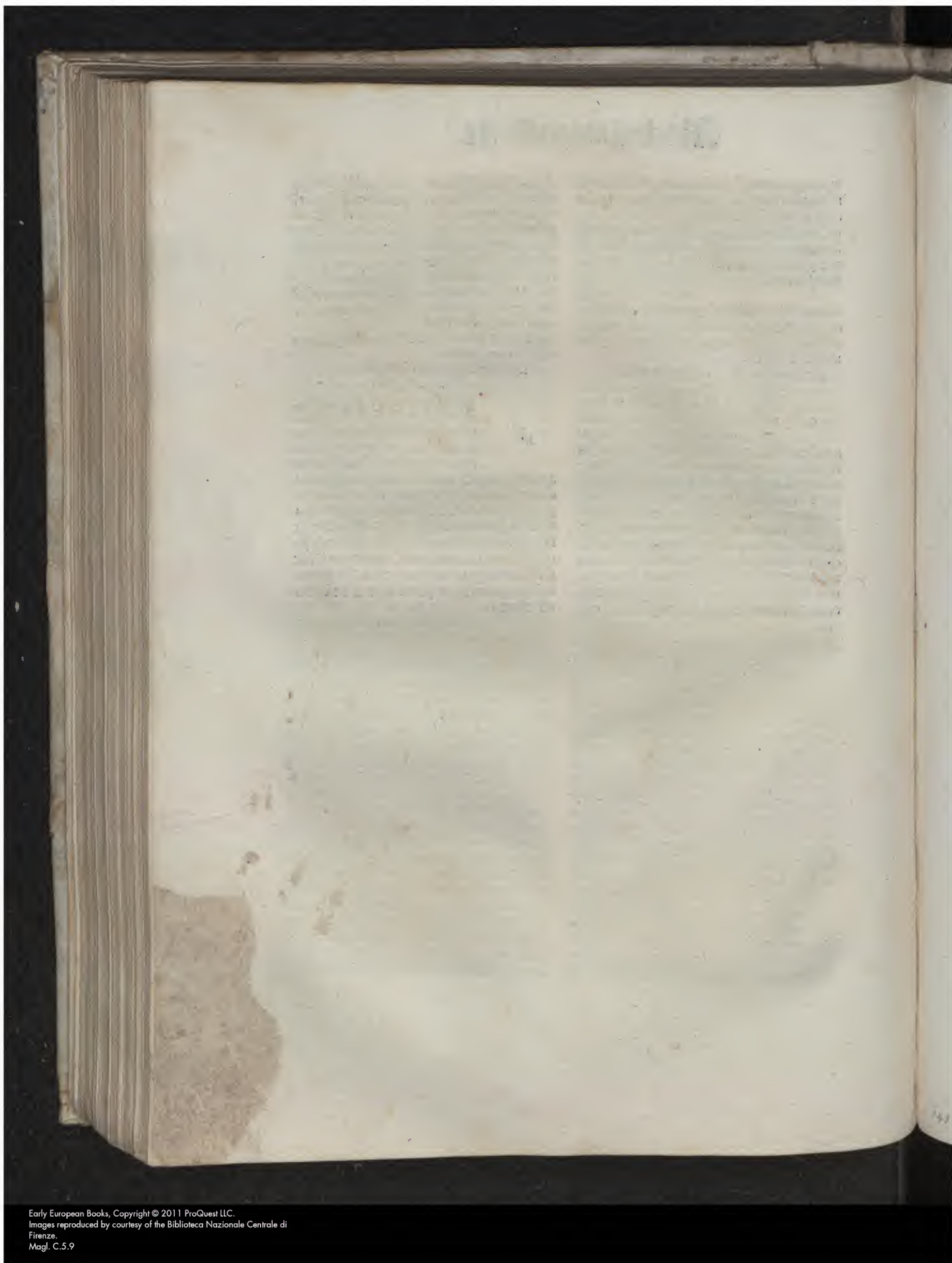
De offensa herodis in filios.

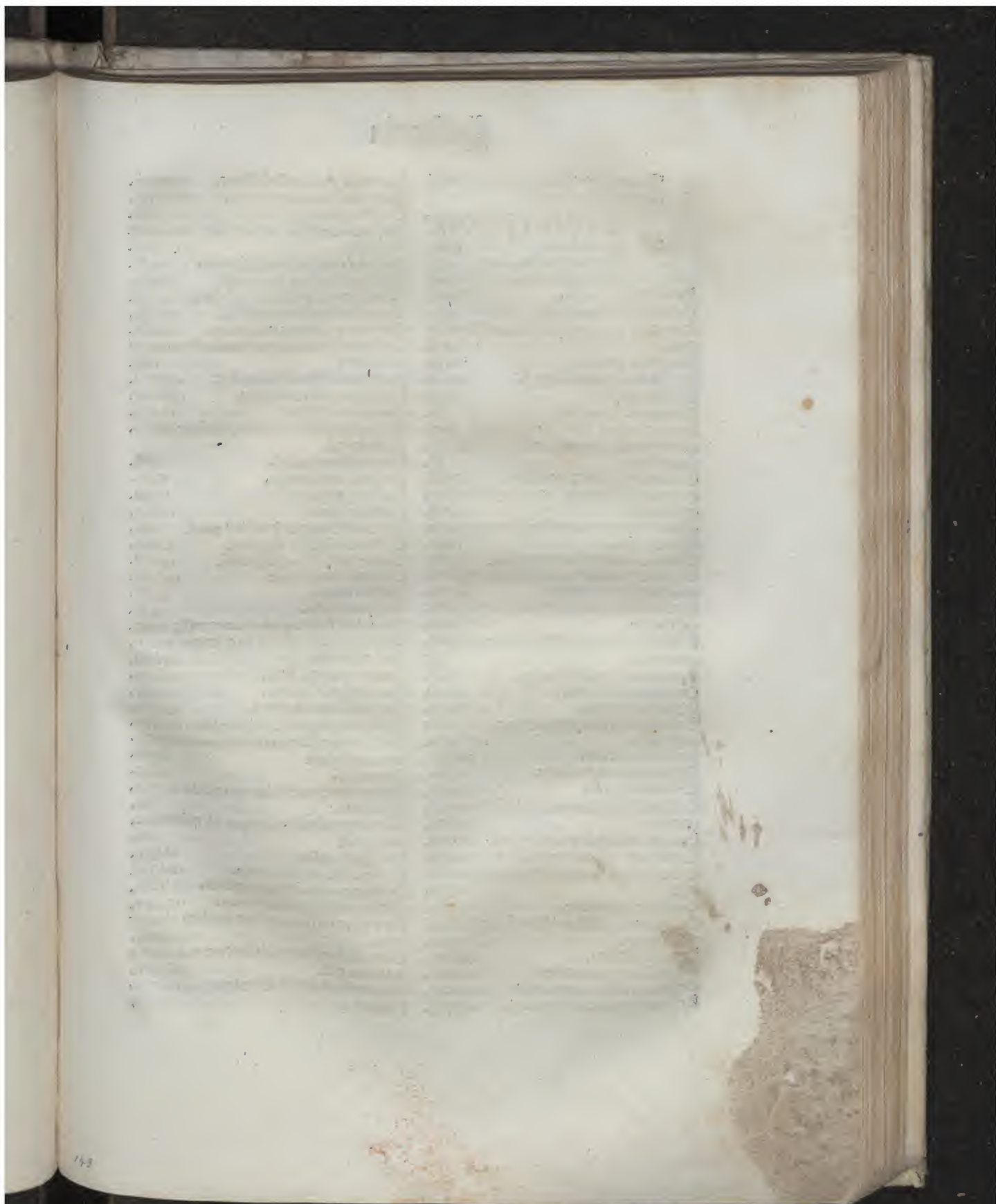
Caplm. XXVI.

Est hec redie

p^o rūt a studio filij eius. et erat ale
xander acerrim^o porator. Quo
rum vn^o aristobol^o filiā salome
amite sue duxit i vxorē. Alter filiā regis capa
doce. Jāq^o licent^o cū patre de successiōe re
gni disceptabāt. Qb^o h^o pater offensus antipa
trū illis pponere satagebat. In testamēto q^oz
lā apte declarat^o fuerat successor. Proinde p^o
dicti fratres de morte pat^o occulte tractabāt
Nō p^ontēs pater a se eos reiecit. Vt p^o ro
mā nauigauerūt. vt patris iniuriā deferrent
ad cesarem.

Fecit etiā cesaream
palestine. in q^o tur^o
stratonis. in qua cō
tra aduentū augu
sti porticū de candi
do marmore pstrus
xit. in qua post co:
neli^o centurio creat^o
est a petro c^op^o.

Historia

Sequuntur tituli capitulorum in historia evangelicam.

De conceptione

De precursoris.	cap. l.	De varijs opinionibus historie.	ca. xxxv.
De conceptione saluatoris.	ca. ii.	De mutatione aque in vinum.	ca. xxxvi.
De ortu precursoris.	ca. iii.	De instructione nicodemi.	ca. xxxvii.
De descriptione orbis.	ca. iij.	De prima electione vendentium et ementium de templo.	ca. xl.
De nativitate saluatoris.	ca. v.	De secunda vocatione discipulorum.	ca. xli.
De cantico angelorum et circumcissione domini.	ca. vi.	De eo quod dominus legit in nazareth.	ca. xlii.
De stella et magis.	ca. vii.	Quod discipuli baptisabant et iohannes.	ca. xliij.
De oblatione et nominibus magorum.	ca. viii.	Cur iohannes incarceratus est.	ca. xliiij.
De ipopanti domini.	ca. ix.	De tertia vocatione discipulorum.	ca. xlv.
De fuga domini in egyptum.	ca. x.	De aperta predicatione et miraculis domini capitulum.	xlvi.
Quod comminatio hieremie etiam prophetia fuit.	ca. xi.	De electione duodecim apostolorum.	ca. xlvij.
capitulum.	xij.	De sermone domini in monte.	ca. xlvij.
De nece duorum filiorum herodis.	ca. xij.	De oratione dominica.	ca. xliij.
De prioris testamenti.	ca. xiiij.	Quod apostoli missi sunt cum potestate curandi.	capitulum. l.
et antipatri.	ca. xiiij.	De curatione leprosi.	ca. l.
Quod herodes incarceravit antipatrum insidiatem vite eius.	ca. xv.	De seruo centurionis.	ca. li.
De magnitudine morbi herodis.	ca. xvi.	De socru petri.	ca. liij.
De nobilibus iudeis occidendis in morte herodis.	ca. xvij.	De filio vidue.	ca. liiij.
et de morte antipatri.	ca. xvij.	Quod exacerbat imperavit veteris et mari.	ca. lv.
De morte herodis et substitutione archelai.	ca. xvij.	De duobus obsessis a legione.	ca. lvj.
capitulum.	xviiij.	De paralitico dimisso per lectum.	ca. lvij.
De lite fratrum pro regno coram augusto.	ca. xix.	De puteo samaritane.	ca. lvij.
capitulum.	xix.	De filio reguli.	ca. lix.
De quattuor regibus in iudea.	ca. xx.	De coniugio leui.	ca. lix.
De simulato alexandro.	ca. xxi.	De filia archisynagogi et emorroissa.	ca. lx.
De divisione regni.	ca. xxii.	De duobus cecis et de surdo et muto.	ca. lxij.
De reditu iesu ab egypto et de morte glafire.	ca. xxiiij.	De beelzebub.	ca. lxij.
capitulum.	xxiiij.	De maria magdalena.	ca. lxiiij.
De exilio archelai.	ca. xxv.	De ministerio marthe.	ca. lxv.
De primo procuratore iudee.	ca. xxvi.	De questione iohannis.	ca. lxvi.
De morte augusti.	ca. xxvii.	De septuaginta duobus discipulis.	ca. lxviij.
De tyberio imperatore et valerio procuratore iudee.	ca. xxviiij.	De solutione sabbati et cofricatione granorum.	capitulum. lxviij.
De odio iudeorum in pontium pilatum.	ca. xxviiij.	De manco.	ca. lxix.
Testimonium iosephi de christo.	ca. xxix.	De quattuor parabolis ad turbas in nani.	capitulum. lxx.
De baptismo iohannis et principio secte e-	ca. xxx.	De tribus parabolis in domo ad discipulos.	capitulum. lxx.
tatis.	ca. xxx.	De saltu domini.	ca. lxxij.
De tribus sectis iudeorum.	ca. xxxi.	De decollatione iohannis.	ca. lxxij.
Quod iohannes cofessus est se non esse christum.	ca. xxxiij.	De quinque panibus et duobus piscibus.	ca. lxxiiij.
capitulum.	xxxiiij.	Quod dominus ambulavit supra mare.	ca. lxxv.
De iesu baptisato.	ca. xxxiiij.	De verbis domini pro quibus quidam abierunt retro.	ca. lxxvi.
De spiritu sancto et voce patris.	ca. xxxiiij.	De traditionibus phariseorum etiam contra mandata domini.	ca. lxxviij.
De ieiunio iesu et templatice.	ca. xxxv.	Quod abus non transit in virtutem nature.	ca. lxxviij.
De prima vocatione discipulorum.	ca. xxxvi.	capitulum.	lxxviij.

Euangelica

De muliere chanaea,	ca. lxxix.	De duobus cecis hierichoninis,	ca. cxx.
De surdo et muto,	ca. lxxx.	De alabastro vngenti,	ca. cxxi.
De pbatice piscina,	ca. lxxxi.	De maledictione ficus et sessione sup asellum,	ca. cxxii.
De zelo iudeorum et qd christus filium dei se fecit,	ca. lxxxii.	capitulum	cxxii.
De refectione quattuor milium de septē panibus,	ca. lxxxiii.	Qd gloriose susceptus dominus fleuit super civitatem,	ca. cxxiii.
De quodam ceco,	ca. lxxxiiii.	De secunda eiectione vendentium et ementium in templo,	ca. cxxiv.
De confessione fidei qua fecit petrus pro oibz capitulum	lxxxv.	De excitatione templi in triduo,	ca. cxxv.
De transfiguratione dñi	ca. lxxxvi.	De duobus minutis vidue,	ca. cxxvi.
De lunatico,	ca. lxxxvii.	De phariseo et publicano,	ca. cxxvii.
De verbis domini quibz innuit triduum mortis sue,	ca. lxxxviii.	Qd dñs pnoctavit in bethania	ca. cxxviii.
De tributo innucto in ore piscis	ca. lxxxix.	De voce patris ad iesum qua quida putauerunt tonitruum,	ca. cxxix.
Qd apostoli quesierunt quis eorum esset maior,	capitulum, xc.	De filio qui negavit se iturum in vineam et iuit,	ca. cxxx.
De parabola omnis et dragme, et filij prodigi,	capitulum, xcj.	De cultoribz vinee sanguinarijs	ca. cxxxi.
De dimittendo fratrem septuagies septies,	capitulum, xcij.	De lapide angulari,	ca. cxxxii.
Qd ob solam fornicationem vxor pot dimitti,	capitulum	De inuitatis ad nuptias et non habente vestem nuptialem,	ca. cxxxiii.
capitulum	xcij.	De herodianis et de tributo reddendo,	ca. cxxxiv.
De galileis qd occidit pilat?	ca. xciiij.	De septemvira muliere,	ca. cxxxv.
De muliere incurvata,	ca. xc.	De mandato primo et secundo in lege et sancione a latronibus,	ca. cxxxvi.
De scenophagia,	ca. xcvi.	De confutatione phariseorum p auctoritate dauid,	ca. cxxxvii.
Qd missi ut tenerent iesum ammirabant verba eius,	ca. xcviij.	De doctoribus pharisaicis audiendis non imitandis,	ca. cxxxviii.
De adultera,	ca. xcviij.	Quibz debetur re et tempus,	ca. cxxxix.
De parabola diuitis volentis ampliare horrea sua,	ca. xcix.	De zacharia filio barachie,	ca. cxxxv.
et de quibusdā verbis dñi,	ca. xcix.	De conminatione euersionis hierusalem,	ca. cxxxvi.
De ceco nato,	ca. c.	capitulum,	cxxxvi.
De signis pfectionis et de impossibilitate intrandi diuite in regnum celoz,	ca. c.	De signis euersionis et aduentus sui,	ca. cxxxvii.
Qd relinquentes omnia p christo iudicabunt,	ca. c.	Proprium signum euersionis,	ca. cxxxviii.
capitulum	cc.	De impedimento fuge,	ca. cxxxix.
De diuitie et lazaro,	ca. cli.	Propria signa aduentus iudicis,	ca. ccl.
De villico iniquitatis,	ca. cli.	De signis quindecim dierum ante iudicium	capitulum
De denario diurno,	ca. cv.	capitulum	cli.
De hydropico et exhortatione ad humilitatem et misericordiam	ca. cvi.	Qd pater nouit diem iudicij et de vno assumpto et altero relicto,	ca. cli.
Qd in encensu voluerunt iudei lapidare iesum,	capitulum	De vigilia sanctoris et decem virginibus,	capitulum, cli.
capitulum	cli.	De commendatione talentorum et decem minis,	capitulum
De resurrectione lazari,	ca. cvii.	capitulum	cli.
Qd pontifices et iudei conspiciuerunt iesum	capitulum, clx.	De ventilatione aree,	ca. clvi.
De ultimo aduentu dñi in hierusalem,	ca. cx.	Opiniones de igne eterno,	ca. clvii.
De decem leprosis,	ca. cx.	De pascha et diuersis acceptionibus huius nominis,	ca. clviii.
De samaritanis,	ca. cxii.	Qua die et quomodo iudas vendidit dominum,	capitulum
De penitione filiorum zebedei,	ca. cxiiij.	capitulum	clviij.
De zacheo et ceco prius illuminato,	ca. cxiiij.	De cena domini,	ca. clxix.

Historia

Ql surgens a cena lauit pedes discipuloru.	cl.	De diuersis meritis latronu.	ca. clxxij.
capitulum	cl.	Ql virgo virgini comissa est.	ca. clxxij.
De notatione pditoris z egressu ei.	ca. clj.	De tenebris factis a sexta vsq ad horam no	ca. clxxij.
De eucharistia data discipulis et non iude.	clj.	nam.	ca. clxxij.
capitulum	clj.	De clamore dñi ad patre.	ca. clxxij.
De pdictione negatiōis petri.	ca. clj.	De morte dñi p gustatu acetu.	ca. clxxij.
De sermone dñi post cenam.	ca. clj.	De signis in morte dñi	ca. clxxij.
De trina oratione domini in villa gethsema	clv.	Ql fractis cruribus latronu christus lancea	ca. clxxij.
ni. capitulum	clv.	nus est.	ca. clxxij.
De ligatione domini et sanatione auricule	clv.	De sepultura dñi.	ca. clxxij.
serui. capitulum. clvj.	clv.	De sepulcro dñi.	ca. clxxij.
De fuga adolescens.	ca. clvj.	De custodib sepulcri.	ca. clxxij.
De prima negatione petri.	ca. clvj.	De aductu mulieru ad sepulcrū	ca. clxxij.
De secunda z tertia.	ca. clvj.	De alio ordine dieru.	ca. clxxij.
De sentētia mortis lata in iesum.	ca. clvj.	Opiniones de hora resurrectōis.	ca. clxxij.
Prima illusio.	ca. clvj.	Ql angeli locuti sūt mulierib	ca. clxxij.
De suspendio iude.	ca. clvj.	De cursu iohis z petri	ca. clxxij.
De p̄bis pilati ad iesum z iudeos.	ca. clvj.	Ql dñs apparuit magdalene.	ca. clxxij.
Ql herodes illudit dño	ca. clvj.	De mendacio custodiū	ca. clxxij.
De secūda illusione.	ca. clvj.	Ql dñs apparuit mulierib i via.	ca. clxxij.
Ql pilatus hora quasi sexta sedit pro tribu	ca. clvj.	De duob cunctib in emaus.	ca. clxxij.
nali.	ca. clvj.	Ql dñs apparuit ill absente thoma.	ca. clxxij.
Ql pilatus quasi nolēs tradidit iesum vt cru	ca. clvj.	Ql postq comedit cum eis: insufflans dedit	ca. clxxij.
cifigeretur.	ca. clvj.	eis spiritū sapientie.	ca. clxxij.
De illusione militum.	ca. clvj.	Ql apparuit thome.	ca. clxxij.
Tertia illusio.	ca. clvj.	De apparitiōe ad mare tyberiadis.	ca. clxxij.
De symone cyreneo.	ca. clvj.	Opiniones de morte iohis.	ca. clxxij.
De diuisione vestiū z tunica sortita.	ca. clvj.	De apparitione dñi in galilea.	ca. clxxij.
De titulo triumphali.	ca. clvj.	De ascensione dñi.	ca. clxxij.

Euangelica

Historie euangelice. De cōceptione p̄
cursoris domini.

Capitulum primum.

Vit aut in

diebus herodis regis iu-
dee efflatis annis regni
ei⁹ videlz triginta sacer-
dos noie zacharias d̄ri
ce abia, z vxor eius aa-
ronita nomine elizabeth:

David ei apliare volēs cultū dñi. xxiij. insti-
tuit sumos sacerdotes: qñ vn⁹ tm maior q
dicebat pnceps sacerdotū. Statuit aut. xvi.
viros de cleazar. et. viij. de ithamar. z fm sor-
tes dedit vniculqz hebdomadam vicis sue.
Habuit at abias octauā hebdomadā de cu-
ius genere zacharias cū i die p̄p̄tatiōis incē-
sum poneret p̄dixit sibi angelus nasciturum
filiū de vxore. Qui p̄sideras sterilitatē vxor-
is z vtriusqz senectutē: nō credidit. et ob hoc
obmutuit vsqz ad diē part⁹. Homē qz pueri
z magnificētiā cū abstinentia ei indicauit. Cō-
cepit autem elizabeth z occultabat se mensi-
bus quinqz.

De cōceptione saluatoris.

Capitulum II.

Ense autē sexto

m missus est gabriel in nazareth ad
mariā virginē desponsatā ioseph

Cūqz ea salutata dixisset eā pariturā iesum
filiū altissimi. q̄sissetqz quō h̄ fieret cū se non
cogniturā vtrū in anio vouisset nisi aliter de-
us disponeret. Angel⁹ addidit. nō de viro sz
ope spūs sancti p̄cepturā. z etiā cōcepisse cō-
gnatā suā elizabeth sibi indicauit. Permixte
em̄ erāt sacerdotalis tribu z regia. Hā z aarō
vxorez habuit de iuda elizabeth sororē naa-
son. et iolada pōtifer iochabeth filiā regis io-
ram. Et ait maria. Fiat mihi fm verbū tuū.
Et statim p̄cept⁹ exp̄s de gine plen⁹ hō in
ania et carne. ita tñ q̄ lineamēta corpis z mē-
broz p̄sibz discerni nō possent. Credit aut cō-
ceptus. viij. kal. aplis. et reuolutis. xxiij. an-
nis eadē die mortuus est.

De or̄m p̄cursoris.

Capitulum III.

Urgens autem

maria abiit in ciuitatem iuda. Ius-
da nomē est regni nō tribus. Dies

rusalem enim in tribu beniamin erat: p̄ quā
forte transiuit ad oppidū. in quo dicunt tunc
zachariā habitasse q̄rto miliario a hierusalē:
et ibi natū iohannē. Et legit in libro iustorū
q̄ beata virgo p̄mo eū leuauit a terra. et eūz
salutasset elizabeth exultauit infans in vtero
eius. et cū matrē dñi sui et beatā eam p̄pheta-
ret elizabeth: edidit maria canticum dño dī-
cens. Magnificat anima mea dñm zc. Dā
sit aut maria ibi mensibz tribz ministrans co-
gnate donec pareret: z tunc rediit in domum
suā. Octauo aut die cū circumcidere puer et
vocaret eum noie patris sui zachariā: ait ma-
ter. Iohānes est nomen ei⁹. Id ip̄m scripsit
pater: sumpto pugillari. Est aut pugillari ta-
bula q̄ pugno pōt includi. vt calami scripto-
ris. Et apertū est os zacharie et p̄phetas can-
ticum fecit dño. Benedictus dñs de⁹ israel.

Hec duo cantica nō cantant in ecclesia eo-
ordine q̄ sunt edita. Prius em̄ cantat qd se-
cundo est editū. Quia em̄ in cantico zachar-
ie legit. Et creuit cornu salutis. qd est factuz
in resurrectione. ideo canit in laudibz loquit
ad puerū q̄ fuit auroza solis. Et qz legitur in
cantico virginis. Respexit humilitatē ancil-
le sue. ecclesie sz et ip̄ius marie. qd quidē fa-
ctum est in septa etate. Et agit de incarnatōe
ibi. Suscepit isrl puerū suū. iō canit ad ve-
sp̄eras. vi. scz officio diurno. Tertiū canticū
symeonis qd sequit cantat in. viij. officio. i. in
cōpletorio. qz orat se dimitti in pace. qd fit in
viij. quiescentiā. Et qz hec duo cantica euan-
gelica sunt: ideo stantes ea cantam⁹. Puer
em̄ crescebat et cōfortabat spiritu: et erat i de-
sertis locis vsqz in diē ostensionis sue ad isrl.
Reuertēs autē maria nazareth: inuenta est a
sponso in vtero hñs de spūs sc̄to. Qui nolens
eā traducere in coniugē occulte voluit eā di-
mittere. In somnis aut ammonit⁹ ē ab ange-
lo vt acciperet eā in coniugē: et ne suspicaret
adulteriū. p̄ceptū puer de spūs sc̄to indicauit
et vt iesus vocaret p̄cepit: qz saluū faceret po-
pulū a peccatis eorum. Ex hoc cognouit ioseph
deus nasciturū qui solus peccata dimit-
tit. z accipiens sponsam in vxorē: cum virgi-
ne virgo permansit. Habuit aut virgo virū
ne grauida infamaret: et vt viri solatio z mī-
nisterio frueret. z vt diabolo occultaret dā
partus.

De descriptione orbis.

Capitulum IIII.

B 3

Historia

Diebus illis

Ierijt edictus a cesare augusto vt
describeretur vniuersus orbis.
Voles cesar scire numerū regionū in orbe q̄
romane suberāt ditioni. numez etiā ciuitatū
in q̄libet regione. noia q̄ capitū in q̄libet ci-
uitate. p̄ceperat vt de suburbanis oppidis vl
cis z pagis ad suā p̄fluerēt hoies ciuitatē. et
maxime vbiq̄q̄ habitaret ad ciuitatē pueni-
rēt vñ traherēt originē. et q̄sq̄ denariū argē-
teum p̄cū. x. numoz vsualū vñ denariū dice-
bat p̄sidi. p̄uincie tradēs. se subditū romano
impio. p̄fiteret. Nāz num⁹ imaginē p̄ferebat
cesar. et sup̄scriptionē nois. Et q̄z numer⁹ co-
rū q̄ censi capite ferebant. vl vt alij legūt q̄ cē-
sum capis ferebāt. certo nūero determinaba-
tur z redigebat in scriptis. iō. p̄fessio hmoi des-
criptio vocabat. Nec descriptio p̄ma facta est
a p̄sidi syrie cyrino. P̄ria d̄z q̄nū ad cyrinū sy-
rie p̄sidi. q̄z ei iudea in vmbilico zone habita-
bilis esse d̄z. p̄uissum ē vt i ea inchoaret. z des-
inde p̄ circūstātes regiones alij p̄sides. p̄seq̄-
rent. Vel forte p̄ma vniuersalis. q̄z alie p̄ces-
serāt p̄ticulares. Vel forte p̄ma capitū i ciui-
tate fiebat a p̄sidi. scōa ciuitatū i regione a le-
gato cesar. tertia regionū i vrbe corā cesare.
Nec p̄mū iudea facta ē stipēdaria romanis.
Nec descriptio singul annis fieri videt. q̄z in
euāgelio legit. Magister vñ nō soluit tribus
tū h̄ anno. Ascēdit aut ioseph a nazareth in
bethleē. eo q̄ esset de domo dauid. vt p̄fiteret
cū maria vxore sua p̄gnāte. Si mulieres p̄fē-
tebant. iungēdū ē sicut p̄fiteret cū maria. Si
soli viri sic ē ordo. Ascēdit ioseph cū maria.
De natiuitate saluatoris Capi. V.

Scriptū est autē cū

fessent ibi: pepit p̄go filiū suū p̄mo
genitū. nō p̄ quē alius. sed añ quē
null⁹. et p̄anis inuolutis reclinauit eū in p̄se-
pio. q̄z nō erat ibi ei lo⁹ i diuersorio. Dicit q̄
fenū in q̄ iacuit iesus delatū est romā ab he-
lena. et est i ecclia sc̄e marie maioris. Infra
basilicā nō lōge a p̄sepio desit hieronymus.
Paula q̄z z custochiū i bethleē desit. Diffi-
cile fuerat paupib⁹ p̄ frequētia multoz q̄ ob
idipm p̄uenerāt vacuas inuenire domos. et
in cōi trāsitu q̄ erat iter duas dom⁹ operimē-
tū h̄ns qd diuersorū d̄z se receperūt sub q̄ ci-
ues ad colloquēdū vl ad p̄uiscēdū in dicto

ocij. vel p̄ acris intēperie diuertebant. Forte
ibi ioseph p̄sepī fecerat bouz asino q̄s fecit
adduxerat in q̄ reposit⁹ ē iesus. Ad qd q̄ daz
referūt illud esate. Coguit bos possessorez su-
um z asin⁹ p̄sepe dñi sui. Et illd abacuc. In
medio dñi aialū p̄gnoscerz. Et i picturis
ecclesiariū q̄ sūt q̄si libri laicoz p̄ rep̄ntat nob
Nāz est aut saluator anno regni augusti ce-
sar. xliij. Annos cū. xij. q̄ a morte iulij fluxe-
rāt vsq̄ ad actum bellū regno augusti cōnu-
meramus. Anno p̄o regni herodis. xxx. vñ
uerso orbe pacato o-
limpiadis centesime
nonagesime tertie an-
no. iij. Anno ab vrbe
condita. dcc. lij. nāz
est dñs. Nāz est aut
nocte dñice dñei. q̄z si
tabulā p̄puti retro p̄curras inuenies huius
anni p̄currentē quintū regularē ianuarij ter-
tium. Quib⁹ iunctis et sublati. vij. remanet
vñ. Itaq̄ kal. ianuarij in dñica inuenies q̄
cōcurrūt. Nā ea die q̄ dicit. fiat lux. facta est
lux. visitauit nos ories ex alto. Inchoata est
vero fm quosdā. vij. etas a natiuitate xpi fm
aplm qui ait. Cū yenerit plenitudo t̄pis zc.
Scdm alios a die q̄ baptizat⁹ ē p̄pter vim re-
generatiuā datā aq̄s. fm alios a passione.
q̄z tūc apta ē porta z ichoata est q̄dā mō. vij.
quiescentiū. Fluxerāt q̄dē ab adā anni q̄nq̄
milleni centū nonaginta sex. als nonagitano
uē. ab abraā duo milia. xij. fm. lxx. fm hebrez
os p̄o longe pauciores.

De cantico angeloz et circūcisione dñi.
Capitulum. vi.

Pastores erāt

e scōo miliario a bethleē in regione
eadē custodientes vigilias noctis
sup gregē suū. Nos fuit antiquiorib⁹ i vtro
q̄ solitior vigilias noctis custodire ob solis
reuerationē. q̄ forte mos etiā apud iudeos
ex vñ cohabitantiū inoleuerat. Et ecce ange-
lus dñi stetit iuxta illos annunciās eis natū
saluatorē in bethleem. et in signū positū pue-
rū in p̄sepio nūciauit. Et facta est cū angelo
multitudo angeloz dicentiū. Gloria in excel-
sis deo. z in terra pax hoib⁹ bone volūtatis.
q̄z p̄xpm glorificat⁹ est pater. et pax facta est
inter deū z hoīem. inter angelū z hoīem. inter
iudeum et gentile. Pro hac multitudine ang

Euangelica

gelorum vel pro gre
ge pastoz volūt qui
dam illū locum pro
phetice dictum tur
rim gregis ibi. et tu
turnis gregis nebulosa: cū tñ tā nō pmo cō
traxerat h̄ nomē locus idē. qz iacob gregē ibi
panit cū rachel parturiret. Et trāseuntes pa
stozes vsqz bethleē inuenerūt h̄bū qd factuz
erat ad eos. et qd audiebāt mirabant sup bis
q dicebant a pastozibz ad eos. Maria qz cō
seruabat oīa h̄ba hec cōferens in corde suo.
de q nat⁹ est iesus vt putabat fili⁹ ioseph. xpi
em generatio sic erat. Prima quidē hoīs cō
ditio de terra. secunda de latere viri. tertia et
viro z femina. q̄ta sicerat vt nasceret sine vi
ro homo de femina. Vñ et appropriata cir
cumlocutione p noīe xpi fili⁹ hoīs dicit⁹ est.
Prima z scda generatio ruerunt. in tertia de
ruina generamur. in quarta de ruina suscita
mur. Octauo die cir
cumaderūt puerum
et declarauit nomē
ei⁹ eē iesum. qd impo
sitū erat ei ab angelo
p̄usqz cōciperetur.
uo positum in ecclesia saluatoris apud caros
sum.

De stella et magis.

Capitulum. VII.

Triadecima ve

ro dicēce magi venerūt ab oriēte
bierosolymā dicētes. Ubi est qui
natus est rex iudeoz. Vidimus enī stellā ei⁹
in oriente z venim⁹ adorare eum. Successo
res fuerunt isti doctrine balaam qui stellam
nouerūt eius raticinio. et a magnitudine sci
entie magi nūcupati sunt. Quos enim gre
ci phos. perse magos appellant. Venerunt
em de finibz persarū et chaldeoz vbi fluminis
est saba. a qz z saba regio dicit⁹. Quidā tñ nō
eos pmo dictos magos putāt. s̄ postqz do
lum herodis fefellerūt p alia viā reuertētes.
Chrysostom⁹ dicit stellā multo añ tpe qz xpi
stus nasceret apparuisse eis: et ita multo tpe
de longinquo venerūt. Potuit tñ fieri vt in
p̄iū diebz sup dromedarios sedētes lōga ter
rarū spacia transmearēt. Audiēs magos he
rodes rex turbat⁹ est: et omnis bierosolyma

cum illo. Timuit rex ne qd de semine hircas
ni vel aristoboli natus esset regnatur⁹ se tñ
q alienigena destituto. Turbat aut cinitas
nouitate miraculi percussa. Cūqz di ligēter dī
dicisset rex ortū stellea magis vt p cū natalē
pueri cog noceret: enā a sacerdotibz scribis
suscitabat vbi xps nasceret. Qui iuxta miche
am in bethleem effrata nasciturum dixerūt.
Bethleem p̄us dicta est effrata ab vxore ca
leph q ibi sepulta ē. quā qdā suspicāt filiā fu
isse vt. et marie sororis moysi. Postea p̄o p⁹
famofam sterilitatē p qua elimelech cum do
mo sua adiit moabitis: cū reddita fuisset et in
credibilis vbertas. dicta est bethleem q son
nat domus panis. Dixit autē rex magis vt
inuētū puerū sibi indicarēt: vt veniēs ado
raret eū. Jā em animū direxerat ad pdendū
puerū. Quos egrediētes de hierlm stella an
tecedebat vsqz dū veniēs staret supra domū
vbi erat puer. Dicit fulgent⁹ stellā tūc creatā
notabilē z discretā a ceteris. Et in splendore:
qz eā lux diurna nō impedit. Et in loco. qz
neqz in firmamento cū stellis minoribz erat. ne
qz in ethere cum planetis. sed in aere vicinas
terris tenebat vias. Et in motu. qz p̄us imo
bilis sup iudeā. magis dedit signū veniendi
in iudeā q ex deliberatiōe sua hierusalē tñqz
caput iudee adierūt. Quibz egressis tūc p̄o
mo motu notabilī p̄cessit eos stella q pacto
officio mox esse deligt reuertēs in p̄iacentem
materiā vñ sumpta fuerat. Tñ qdā tradunt
bedā voluisse q in puteū bethleemitanū ce
ciderit. et post in diebz paulē z eustochij qz
dā f̄gines deo dicatas eā miraculose vidis
se. Qd qz fabulosum existimauerūt fr̄es cum
qbus monasticā ducebat vitā cū a cōmunio
ne sua qūqz separauerūt.

De oblatione et noībz magozū.

Capitulum. VIII.

Aggressive

ro magi do
mū quā dī
uerforū lucas nominat: obtule
runt puero singuli aux thuz z mer
ram: fm sabcis cōsuetā oblationē. Inde s̄
gnificantes eū regē deū: sed mortales. Nota
triū magoz hec sunt hebraice. Appell⁹. ame
rus. damas⁹. Grece galgalath. magalath. sa
rachim. Latine balthasar. caspar. melchior.
Qui cū deliberarēt de reditu: r̄sum ē eis in
sōnis ne redirēt ad herodē. Et veniēt thar

B 4

Historia

sum ellipse conducto nauigio redierunt in re-
gionem suam.

De popoanti domini. Caplm. IX.

Postquaz im

pleti sunt dies purgationis marie
tulerit puerum in hierlm vt susteret eu
dño. i. offerendo p'sentaret. Et dederit hosti-
as p eo parturitum et duos pullos columba-
rum. Insup redemerit eu. v. siclis argenteis. Et
erat in hierlm symeon senex. qui acceperat a spi-
ritu sancto no visurum semore nisi prius videret
xpm dñi. Et tunc eode spu venit in templum.
et accipiens puerum in vlnas suas sciens cum
xpm ait. Nunc dimittis dñe te. Et pphetas de
passioe xpi ait ad maria. et tua ipsi animam per-
transibit gladius. i. passio ipsius. No em s-
ne materno dolore potuit videre crucifigi fi-
lium. et si resurrecurum speraret. Vel ita. Animam
ipsi q et tua est. quia. si tuam dñi gligis p'asibit
gladi. Eade hora supuenit anna. pphetissa. et
loquebat de illo omnibus qui expectabant redē-
ptionem israel.

De fuga dñi in egyptum. Caplm. X.

Inc hero

des vidit q
illusit eē
a magis. Quidē em herodes ma-
gos nihil sibi renunciaſſe putauit
eos yſſioe ſtelle deceptos. et erubuisse redire
ad eu. et ideo ab inquisitōe pueri cessauit. Sz
cū audisset q dicta fuerāt a pastozibus. et magi-
s. pphetas simeōis et anne. sensit se illusum.
et de morte pueroꝝ bethleemitarum tractabat
vt ille quē ignorabat euz eis occideret. Pro-
pterea p ammonitionē angeli fugit i egyptum
ioseph cū puero et matre ei⁹ vsq ad obitum
herodis. Cūq ingrederet dñs in egyptum. cor-
rueſt idola egypti fm elatā q ait. Ascēdet do-
minus nubē leuē et ingreſſet egyptum. et moue-
bunt simulacra egypti. Tradūt qz q sicut in
exitu filioꝝ israel de egypto nō fuit dom⁹ egy-
pti in qua deo pcurāte nō laceret mortuū pri-
mogenitū. ita nec mō fuit in egypto tēpluz in
quo nō corruisset idolū.

De nece pueroꝝ et quare delata per annū.
Caplm. XI.

Erodes aut euz

de nece pueroꝝ disponeret. citatus
est p eplaz ab augusto cesare. vt ro-
mā tret accusatioi filioꝝ responsur⁹. Tamen

ioseph⁹ dicit. q alexandru filiu suū secū romā
traxerit. et venenit sibi paratū reū apud cesare
postulauerit. Qui cū iter faceret p siciliā. au-
diens naues tharsensū magos trāsdūſſe in
spiritu vehementi cōbussit naues tharsis fm
qd dauid pphetauerat i. el. vii. psalmo. In spi-
ritu vehementi pterea naues tharsis. Cū ergo
corā cesare discēptasset pater cū filiis. hac le-
ge facta est recōciliatio. vt adolescentes patri
in omnib⁹ obedirēt. ipse aut regnū dimitteret
cui veller. Nondū tñ herodes a suspicionib⁹
liberat⁹ est. Venitēqz hierosolymā ppo quo
cato tribusqz filiis astātibus. et discordiā fratru
a cesare factā exposuit. et se successoris iudicē
cōstituit. ne iudei regnū ad suos redituz. elhi
marēt. Tūc pfirmat in regno herodes cent⁹
qz prius multos occidit oēs pueros qui erant
in bethleem et in oibus finib⁹ eius. a bimatu
et infra fm tps qd exquisierat a magis. quoz
rum maxima pars tertio milario a bethleem
vsqz ad austrū sepulta est. Plurimū sentētia
et yſſatio: hec est. Ortam didicerat herodes
stellā eadē die q natus erat dñs. et fm ortuz
stellē dñm anticulū eē sciebat et aliqz isup die
rū. Ideoqz ipe sup etatē ei⁹ vsqz ad bimos et
infra vsqz ad vni⁹ noctē infantē defeuit i pu-
eros. timēsqz pueri morphoseoni. i. mutatio-
nem: ne scz puer cui se dera famulabant sup
etatē suā vel infra faciē suā transformaret.
Chrysostom⁹ autē dicit stellā apparuisse per
annū ante dñi natiuitatē. Credebatqz herod⁹
des tunc etiā dñm fuisse natum. et sic puta-
bat dominū bimū fuisse: cum adiectioe pau-
corum dierū. et ideo occidit pueros bimos et
deinceps vsqz ad quinqz annos: sz nō mi-
nores bimis. Et exponit bimatum et infra fm
rationem numeri. Sicut enim ratione tem-
poris minores bimis inferiores sunt eis: qz
post nati sunt. ita ratione numeri maiores bi-
mis inferiores sunt eis: quia post eos nu-
merantur. Cui assertioni videt fidem facere
q qdā ossa innocentū hñt adeo grandia que
bimorum esse nō possent. Potest tamen di-
ci ad hoc: qz lōge maioris tūc erat hoies qn-
tatis qz modo.

Ex cōminatio hieremie etiā pphetia fuit.
Capitulum. XII.

Inc impletum

est illud hieremie. Vox in rama au-
dita est zē. Rama locus ē iuxta gaz

Euangelica

baa. rñ. miliario distans a bethelem vbi fere
delecta tribu beniamin ppe vxore leuite, pau-
ci supstites plantarunt mortuos suos. Hoc
aut videt hieremias induxisse potius comi-
nando q̄ pphetando. Vinabat em̄ immine-
re tantā ruinā duobz tribubz q̄nta facta fue-
rat in filiis rachel: cum plangentiu vox audi-
ta est in rama. Tñ etiā p̄herauit de nece par-
uuloru vt mattheus ait, et tñ rama nō ē no-
men loci. Sed q̄ rama excelsum sonat. id ē
acti dixisset. vox in excelsu audita est. Videt
q̄z debuisset dici: lya plorans filios suos: cū
bethelemite de tribu iuda fuerint. Sz quia
tribus beniamin cōterminata est iude. insinua-
uit euāgelista multos de beniamin fuisse oc-
cisos p vicinā ad exaggrandū scelus hero-
dis. Vel q̄ rachel iuxta bethelem sepulta ē:
p̄phero locutionis mō dī: ea egisse q̄ in loco
eodē gerebant. Et noluit cōsolari. q̄ nō sūt.
id ē incōsolabiliter dolebat de eo q̄ nō sunt.
Id est de eo q̄ mortui esse desierāt. Innocen-
tes quidē martyres dicunt lacato vocabulo
nō q̄ testes xp̄i: sed q̄ p xp̄o occisi sunt. quē
si nō loquendo: moriendo tñ p̄fessi sunt. Pro
quo etiā eccl̄a p eis solēnsat: q̄bus ad infe-
ros descēderint. Tñ et in eoz solēntate car-
ca lenice subitēnt. h̄c deū laudant. et gloria
in excelsis deo. et p alleluia q̄dā dicūt. laus tñ
bi xp̄e. alij. cantemus eya.

De nece duorum filiorum herodis.

Capitulum. XIII.

Actum est autē

vt quonā herodes multos orba-
uerat filijs. ipse suis miserabilibus
orbaret. Nā p astutiā antipatri iterum facti
sunt suspecti alexander et aristobolus patri.
Ob hoc scripsit herodes augustinus: in multis
accusans filios. Vixit autē augustus saturni-
um et peanū legatos cū rescripto: vt corā hīs
duobz coacto cōsilio p̄cerū filios iudicaret
et de eis si p̄vincere eos possz faceret qd̄ vel-
let. Auditis autē hinc et inde p̄tibz legatos il-
los damnādos p̄nunciauerūt: nō tñ morte.
Tūc apud sebasten pater cōiecit eos in vin-
cula. Cōplices vero eoz appositū roq̄re pas-
ter vt p̄fessione eoz certioraret: si in aīam suā
aliqd̄ machinarent filij. Cōfessus est autē qui
dam multa sibi ab alexandro p̄missa si patri
venenum p̄pinaret. Cōfessus est etiāz tonsor
de p̄missis sibi muneribus. si dum pararet

patri barbam cum iugularet. Addiditq̄ dī-
xisse alexandrū nō esse spem ponendā in se:
ne: qui canos tingeat vt videret adolescēs.
Hīs mor̄ herodes missis spiculatoribz iussit
filios occidi: et asportari in alexandriā: ibi
q̄ sepeliri cū alexandro auo suo materno.

De priorī testamēto herodis et odio ipsius
et antipatre.

Capitulum. XIII.

Nunc inscripsit

testamentū herodes et antipatre
futurū regē instituit. et herodē q̄
ignōiabat antipas substituit antipatri. An-
tipater vero intolerabile odinū populi ex-
citavit: cunctis scētibz q̄ fratribz suis p̄seruisset
calumnias. Ob hoc etiā et pater iam cum nō
recto oculo aspicebat. Ad hoc etiā antipater
molestus erat patri q̄ fratrem sibi substituerat
eo q̄ ad filios ipsius antipatris regnū trāsire
noluisset. Alia q̄z maior causa inuide orta ē
ei in patre. Nam pupillos filioz quos occi-
derat paterna dilectiōe fouebat: alijs nepoti-
bus suis eos copulās in matrimonio. Erāt
autē fm̄ iosephum paruuli relictī de aristobo-
lo. herodes agrippa q̄ iacobum occidit gla-
dio. et herodias quā post herodes antipas
abstulit philippo fratri suo. Timuit ergo an-
tipater ne ad pupillos fratrum suoz quos re-
gnū reuocaret herodes. q̄ eos et p̄tēma-
tris cōtingebat. Comouit etiā ferorā in odī-
um herodis: adeo vt feroraz secederet a fra-
tre et habitaret i terra q̄ cōcessa ei fuerat trās
iordanē. Ipse p̄o etiā patre volēte q̄busdā ex-
cogitatis occasionibz romā p̄perauit: efficacissi-
mū venenū a quadā venefica arabica cōpa-
rans: et apud vxorē ferore reponēs. qd̄ inte-
rim dū ipse abesset p̄ ministrū quē cōduxerat
patri p̄pinaretur.

Ex herodes incarceratione antipatrem in se-
diantem vire eius.

Capitulum. XV.

Nunc aut antipa

ter rome esset mortu⁹ est feroraz: ac-
cepitq̄ herodes de veneno repozit⁹
to apud vxorē ferore: p ancillā trācūde a dor-
mina sua recedēte. Itaq̄ euocatā vxorē fr̄is
relictā affert venenū eā subet. Illa p̄o q̄si al-
latura egressa d̄ recto se dedit p̄cipitē: s̄ semē
uina ad regē allata ait Cū uiroret frater tu⁹

Historia

vir meus ait mihi. Affer huc mulier vene-
nū qđ reliq̃t nob̃ antipater: meq̃ viderē i g-
ne cōsume ne ad inferos p̃scientiā fratricidij
vlticē ferā. Ego p̃o magnā ei⁹ p̃tē i igne cō-
sumēs modicū mihi p̃p̃ dubios casus: et qz
te metuebant referuauit. Cūq̃ p̃xidē cū vene-
no p̃tulisset: exp̃irauit. Acceptis q̃z alijs plu-
ribz argumētis q̃ antipater in morte patris
grassaret. herodes eū mature reuocauit: ma-
trēq̃ illius repudiāuit. Cūq̃ filiū de parrici-
dio publice accusasset p̃nteraro syrie p̃sīde q̃
illis diebz hierosolymā venerat. posuit eū in
custodiā apud hierichonta.

De magnitudine morbi herodis.

Capitulum. XVI.

Quinqz cōplices

c filij q̃reret pater vt eos cū filio ex-
quisitis p̃meret supplicijz grāto-
ri morbo ipedit⁹ ē. Accedebat z senect⁹ cum
annos iā. lxx. nact⁹ erat. animūq̃ ei⁹ filioz cla-
des grauit affligebāt. Erāt āt in hierl'm duo
sophiste. q̃s nō pauci adolescentiū sectabant⁹
cū leges exponerēt. his opportunū visum est
rege tabescēte vt aq̃lā aureā deijcerēt quam
rex sup̃ maximā portā tēpli p̃ patrias leges
posuerat. Qua deiecta rex cōmōt⁹ animi ma-
gnitudine morbū sup̃auit: et in cōtione p̃ces-
dens. in oēs hierosolymitas iniuriā hanc re-
fundere nitebat. Sz ad p̃ces plū in solos au-
ctores vltus ē. Illos q̃ q̃ in funibz dimissi aq̃-
lam cōciderāt: vltus incedit cū duobz sophi-
stis. Dehinc varijs affligebat lāguoribz. Nā
febris nō mediocris erat. prurigo intolerabi-
lis in oī corpis superficie assiduus vexabat. co-
li tormētis. pedes intercutaneo vicio tumue-
rant. putredo testiculorū vermes generabat.
creber anhelit⁹ et interrupta suspiria que ad
vindictā dei ab oībz referebant. Ip̃e p̃o ior-
danē transiēs apud callionē calidis aq̃s vte-
bat. Cūq̃ corp⁹ ei⁹ oleo calidiori foueri me-
dicis placuisset. in arcā plenā demersum ita
dissolutū est vt etiā lumina q̃si mortu⁹ resolu-
ta torqueret: tñ ad clamorē altantiū respice-
re visus est.

De nobilibz iudeis occidendis in morte
herodis et de morte antipatri.

Capitulum. XVII.

Quinqz rediisset

c hiericho audies iudeos mortem

suā expectantes cū gaudio: ex oī iudea nobis
liores collectos iuuenes cōcludi p̃cepit in
ipodrono. i. in carcere circi: p̃cipiens salome
sorori sue vt cū aīam suā efflaret statim illos
occideret: vt ita oīs iudea in morte ip̃i⁹ etiam
innuita plāgeret. Huncq̃ p̃o q̃s romā miserat
redeūtes eplam tulerūt a cesare vt antipatrē
in exiliūz daret. vel si mallet morte dānaret.
Quo nūcio paululū recreat⁹ cū pomū q̃ libe-
ter vescebat petiisset. cultellū q̃z ad incidē-
dū poposcit. statimq̃z cū tussī violēta disten-
deret circūspiciēs ne q̃s arbit̃ ip̃ediret se p̃-
cussur⁹ dexterā sustulit. Sz accubō cōsobri-
nus ei⁹ dexterā p̃tinuit: statimq̃z vltul⁹ q̃si
ret esset mortu⁹ in regia domo exultatus est.
Quo audito antipater exultās multa custo-
dibz p̃mittebat vt eū soluerēt. Qđ cū accepit
set herodes gūl⁹ tussī exultationē filij q̃ mor-
tem. et p̃tinuo missis satellitibz occidit eū: se-
peliūq̃ p̃cepit i hiericano. Statimq̃z mutās
testamētū archelau regni sc̃psit succellorē: ita
tñ q̃ ab augusto susceperet diadema.

De morte herodis et substitutione ar-
chelau.

Capitulum. XVIII.

Est mortē autē

p filij q̃nqz diebz exactis mortu⁹ est
herodes. xxxvij. anno postq̃ a ro-
mans rex declarat⁹ erat. In alijs fortunat⁹
simus: in rebz domesticis infelicitissimus fuit.
Salome vero quos occidi mandauerat ab-
soluit. Et sepeliuit eū archelaus in herodio
iuxta mandatū ip̃i⁹: nihil regij ornatus in fun-
neris pompa p̃termittēs. Septē autē diebz
in lugendo patrē cōsumptis: epulifq̃z ferali-
bus plūte populo exhibitis. q̃ mos iudeorū
ob expensas funerū multos depauperauit.
candida veste indutus ascendit in templū: va-
rijsq̃ fauoribz a plebe susceptus ē. sedēq̃z p̃
tribunali dixit se etiā a regis noīe velle tēpe-
rare: donec a cesare p̃firmata foret successio.
p̃mittēs q̃ patre melior oībz appareret. Quo
circa alij tributa leuāt: alij rectigalia tolli. q̃
dam solui custodias acclamabāt. Postulat⁹
autē archela⁹ annuens celebratis hostijs erat
cū amicis in epulis.

De lite fratrū p̃ regno coram augusto.

Capitulum. XIX.

Rta est autez se

ditio q̃ in nouis rebz accidere solet

Euangelica

plurimi em̄ sophistas p̄ defensione legis oc-
cisos lugebāt. oēs fere pontificē quem herod-
des p̄cio creauerat amouendū p̄clamabant.
Instante aut̄ azymoz die cū turba ab immo-
lantiōe phiberet p̄ntificē archela^o misso ciliar-
cho p̄bis eos p̄us sedare attēptauit. Cū au-
tem vulneratū remississent aliar̄chum missa
grandi manu satellitū archelaus cīriter. at.
milia occidit: et p̄ vocē p̄conis oēs ad p̄pria
redire cōmonēs: neglecta festiuitate omnes
abierūt. Ip̄e vero cum nicolao et ptolomeo
secretarijs patris sui romā p̄fectus est. salo-
māq; et filios eius secū duxit: vt cū testamen-
to extremā voluntatē patris sui testarentur:
philippo fratre regnī p̄curatore relicto. Pro-
fectus est enī romā herodes antipas vt de
regno habendo disceptaret cum fratre. oras-
tore hyreneo. p̄pter acrimoniā dicendi pluri-
mū cōfusus. Cesar quoq; accitis optimatibz
romanoz: partibz p̄sequendi copiā dedit. ibi
q; tūc primū gaium ex agrippa et filia sua na-
tum filiū adoptiuū sedere iussit. Archela^o sibi
regnū debere asserbat et etatis merito et se-
cundi testamētī voluntate. Antipas p̄o p̄ri-
mū testamētū debere seruari aiebat qd̄ pa-
ter qñ cōpos mētis esset inscripserat. Secun-
dum p̄o nullū fore q; ip̄m pater mētis impos-
fecerat. Nam et tūc p̄pria manu se appetierat.
Addebat q; q; archela^o ymbrā regnī detulisset
ad cesarē cū ip̄e corp^o rerū gerendarū sibi
rapuisset. postremo q; initia p̄tatis sue nouē
miliū occisorū sanguine maculasset. Cesar p̄o
rūsum differēs: secū de cognitis deliberabat
an aliquē regnī successorē cōstitui oporteret:
an toti familie distribui p̄ncipatū p̄sertim cū
līas varias de syria accepisset iudeos dese-
cisse nunciātes. Interim quoq; mater arche-
lai mortua nunciatur.

De quattuor regibus in iudea.

Capitulum. XX.

Dez sane tem

porē q̄truoꝝ reges surrexerūt ī iu-
dea. Nā in idūmea duo milia re-
teranoꝝ q; sub herode militauerāt regē crea-
uerāt. Sephoꝝ p̄o galilee iudas fili^o ezechie
latronū p̄ncipis ab herode olim capti diade-
ma sibi imposuit. Trās flumen q; symon q;
dam ex seruīs regalibz vastitate corpis fret^o
a latronibz rep̄ creatus ē. Pastores q; queno-
dā p̄cni corpis cū pastor esset ī finibz israhel

regē sibi statuerāt. Ob hec īsingūda cesari
missus est romā a varo philipp^o: duabo tñ in-
cidēt de causis vt et archelao subueniret. et
si regnū herodis nepotibz distribui placuisset
partē aliquā mereret. Iuerūt etiā cum co-
q̄nquaginta de iudeis honorati q; octo milia
iudeoz rome tūc degēnū secū traxerūt ad ces-
sarē. Ante enī captiuitatē finālē iudei p̄ capti-
uitates p̄riculares ybiq; dispersi et venūdati
fuerāt. Quos vt audiret cesar ī palatiū ap-
pollinis tēpli sedit cū amicis. Illi p̄o tyrans
nidē herodis et filioꝝ ei^o in iudeos exp̄lican-
tes supplicabant romanis vt iudee reliquias
miscēia dignas iudicaret: et autius antiquū
regnū sibi restitui. aut syrie p̄lūgi finibz. aut p̄
romanos iudices iudeā amministrari.

De simulato alexandro.

Capitulum. XXI.

De etiā tem

porē qui-
dam na-
tione iudeus in sydonioꝝ oppido
educatus q; similitim^o alexandro
herodis filio. quē et pater interemerat venit
in iudeā instinctu cuiusdā liberti herodis. q;
oēs actus regios optime sciebat: asserēs sibi
regnū debere. tum q; maior fili^o herodis. tū
q; et p̄tē mētis sue mariannes eū p̄ungebat.
Cumq; plures iudeoz sequaces haberet: ro-
mā q; p̄fectus est. Igit iudei rome tūc degē-
tes visendi ei^o studio circumfluebāt. Scisci-
tatusq; q̄liter viueret: aiebat. lictores misera-
tos fratru. alios similes eis mortū subiecisse.
Aristobolū q; fratrē adhuc viuentē ī cypro
vel creta latere. Sed cesar optime vultū ale-
xandri sciēs: quē dū rome studeret puer ama-
simum habuerat. cū p̄tē q; p̄ disceptatē plen^o
notauerat. fallaciā similitudinis animadu-
erit. misitq; ladū q; et alexandrū bñ cognosceret
vt ad se viuentē adduceret. vtrā sibi pollicēs
si rāte fraudis p̄didisset auctorē. Quq; ille cō-
fessus esset se talia simulasse ad q̄stū: risit cesar
suasoreq; ei^o iussit interfici: falsumq; alexan-
drū. p̄p̄e habitudinē corpis numero remigū
inseruit. Hūc alexandrū poeta vocauit for-
mosum alexim. i. delicias dñi.

De diuisione regni.

Capitulum. XXII.

Indē de cōsilio

senatus cesar monarchiā herodis
distribuit. medīā partē scz iudeā et

Historia

idumeā tradēs archelao sub noīe tetrarchie pollicir⁹ se factur⁹ eū regē si se dignū p̄buisset. Mediā p̄o p̄tē i dnas secuit tetrarchias. ces sitq; in p̄tē herodis tetrarchie regio trās flū⁹ men⁹ z galilea. Iturea p̄o z trachonitis. z au ranis philippo destinata ē. Fact⁹ ē igit archelaus q̄si dīarch⁹. monarch⁹ p̄o nūq; fuit. Cū ergo eū legeris monarchū fuisse nouē annis post patrē. intellige fm opinionē vulgā dictū et fm sui iactantiā q̄ se futurū regē fm p̄mis sum cesaris iactabat. Et sic remissi sunt in iudeam tres frēs cū sedissent rome q̄tuor men sibus euentū rei expectantes.

De reditu iesu ab egypto z de morte glafire
Capitulum. XXIII.

Archelaus vero

a nō solum in accusatores suos: ve⁹ rum etiā in sibi subditos crudeli⁹ patre deseuir. Cuius regni āno primo angelus dixit ioseph vt rediret cū matre z puero in terrā israel. Qui rediēs ab egypto post annos septē cū audiret q̄ archela⁹ p̄ p̄tē regnaret i iudea voluit illo ire Et ammonit⁹ ab angelō iuit i galileā: et māsit i nazareth. In hoc loco inuenies super mattheum et archelaū totius regni monarchum post p̄tē et herodē regnantes in galilea. Porro de infantia saluatoris z operibz eius vsq; ad baptisimū nō legitur in euangelio nisi q̄ lucas dicit duodennē remā sisse in hierusalē: et post triduū inuentū a parētibz in medio doctor⁹ audientēz interrogātem eos. Sane archela⁹ in ptumeliā generis sui repudiāuit mariannē fratris sui filiā quā ei pater dederat vxorē: duxitq; glafirā filiā regis capadocū fratris sui alexandrī q̄ndā vxorē. et mortuo alexandro iube regi libie nuptā: mortuoq; iuba apud p̄tēz mō i viduitate de gentē. Quē cū in iudeā rediisset. nupta archelao: videre vīsa ē altantē sibi alexandrū z dicere. Satis tibi fuerat libicū m̄fimonii: s; rur sus reuerfa ad penates meos fratri meo ipu denter iuncta es. Te ergo licet inuitā recu perabo. Quē exposito hoc somnio vīp biduū superuicit.

De exilio archelai.
Capitulum. XXIII.

Indē crebro ac

t cular⁹ archelaus a cesare aditoca⁹ tur. Quāto q̄dē dīe p̄usq; vocare tur nouē aristas plenas z maxias a bobz comedi somniarat. dūq; accitos magos p̄suleret: symō esseus genere aristas ānos z boues rerū mutatiōes interpretat⁹ ē eo q̄ agros arādo verterēt z mutarēt. Ideoq; nouē ānis cū dixit regnaturū: varias aut exptū rerū mutationes moritur. Nono aut p̄ncipat⁹ sui āno romā veniēs a cesare dānat⁹ in exiliū pellit: apud viennā ciuitatē gallie.

De primo pcuratore iudee.
Capitulum. XXV.

Inibus autem

f archelai in puinciā redactis pcurator: illuc missus est a cesare pponius. qui et quondā cyrini collega fuerat Cum missus est cōponius in iudeam. censor patrimonioz ibi sūt. Colonia que ab extraneis incolitur terra: vt i samaria actum est. Prouincia dicit terre p̄prie q̄ incolitur ab his qui natiz nutriti ibi sūt. Colonia que ab extraneis incolitur terra: vt i samaria actum est. post deū dños ferret mortales tributarij romanorū. Cōponio ergo pcurāte iudeam die azymoz cū mos esset media nocte tēpli portas aperiri. samarite q̄dā occulte veniētē hic rosolymā p cūctas porticus z p totū sanum ossa iecerūt mortuoz et extūc maior tēpli custodia exerceri cepit: et añ dīe porte nō apiri.

De morte augusti. Capl. XXVI.

Tempore phi

e lipus sephorū reparās iuliā nō minauit in honore iuliez poris cesaris: paneas q̄z cesareā philippi dixit. Componio vero romā reuerso successit marcus ci sub quo saloma soror herodis defuncta est. Sed z huic successit annius rufus: sub quo mortuus est augustus cum regnasset quinquaginta septē annos et menses sex. et diebz decem. ex q̄bus quattuordecim vel duodecim annis antoni⁹ cū eo regnauit. Cum em quadragesimo secūdo anno regni eius nat⁹ esset dñs. qui. xv. tyberio anno tricenari⁹ fuit. patet cesarem mortuū dño quinquidecimū

Euangelica

annū agente. Quidā tñ. lviij. tñ annos regni eius ponūt. Alij. lviij. dimidiū annū et dies q̄ secuti sunt p̄ anno ponētes. Fortius est aut̄ anno vite sue. lxxviij. apud aptellā ciuitatem campanie. gloriā se vrbē marmoreā relinqueret: quā latericiā inuenerat. et sepultus est in marcio campo.

De tyberio impatore et valerio pcurator re iudee.

Capitulum. xxvii.

Accessit ei ter-

tius impator tyberij nero: vtoris ei⁹ iulie fili⁹. q̄ valeriū graccū pcuratorē misit in iudeā. q̄ questū putās pietatē palam. vendebat sacerdotij principatū. Qui amouēs annā ismaelem pōtificē designauit. Sed z hūc nō multo post adijciēs eleazarū anne filiū subrogauit. Post annū et hunc arcens symonē instituit. s; et post annū iosispū q̄ z cayphas apposuit. Tñ post annos. xij. relinques iudeā romā reuersus ē. Qui successores missus ēa tyberio pōrtus pilat⁹. sub q̄ herodes in honore tyberij tyberiadē edificauit.

De odio iudeoz in pontiū pilatū.

Capitulum. xxviii.

Is temporibus

tyberius multos reges ad se vocatos nō remisit. Inter q̄s etiā archelaum capadocē retinēs: regnū ei⁹ in puincia vertit. et mazachā caput regni cesarēa noīauit. Sane pilatus hierlm veniēs et statuas cesaris q̄ z signis militarib; inerant secū deferēs ignozantib; iudeis eas in ciuitate posuit: cesarēaq; redijt. Cū aut̄ plurimi d̄ hierosolymitis ad eū descendissent supplicātes de signis amouēdis. Nā ob legē iudeoz q̄ p̄ceserāt iudee. pcuratores sine signis vrbē igre di p̄suerāt: sed it̄ p̄ tribunali pilat⁹ milites q; armatos circumponēs: mortē eis minabatur si nō q̄cissent. Ar illi mortē potius eligebāt q̄ leges patrias p̄phanarent. Ammians ergo pilatus cōstantiam iudeoz in legibus institutis: auferri p̄cepit imagines. Iterū p̄latus hierosolymā veniēs: vidēsq; vrbem aque penuria laborare aperuit gazo p̄hilatīa templi. z ex opibus templo dicatis aqueductū cepit edificare suscipiēs initium torretis q̄ stadiorū duū milium intervallo distabat. Iudei vero acclamabāt vt ab illo opere cessaret. Ob hoc pilat⁹ multos iudeo-

rum occidit: plerosq; sauciauit. Intermisus est aut̄ opus qz iudei legationē accusatiōis i pilatū ad tyberij direxerūt.

Testimoniū iosephi de christo.

Capitulum. xxix.

In hoc loco

i mēdationē dñi iesu in hunc modum. Fuit vero hisdem temporibus iesus sapiēs vir: si tñ virum cum noīare fas est. Erat enī mirabiliū effector operū: et doctor eoz q̄ libenter q̄ vtrūq; sunt audiūt. et multos quidē iudeoz: multos etiā ex gentibus sibi adiūxit. xps hic erat. Hūc accusatiōne primoꝝ nostre gentis cū pilatus in crucem agendum esse decreuisset. nō deseruerūt eū hi q̄ ab initio dilexerāt eum. Apparuit enī his iterū riuus fm q̄ diuinit⁹ inspirati prophete vel hec vel alia de eo futura p̄dixerāt. Sed z in hodiernū diē xpianoz q̄ ab ipso dicti sunt z nomē p̄seuerat z genus.

De baptismo iohannis et principio sette etatis.

Capitulum. xxx.

Anno quintode-

a cimo imperij tyberij cesar⁹ sub valeriano z asiatico cōsulib; pcurāte pontio pilato iudeā. tetrarcha galilee herode. philippo fratre ei⁹ tetrarcha iturree z traconitidis regionis. et lysania abilene tetrarcha sub p̄ncipib; sacerdotū anna z caypha. factū est verbū dñi sup iohannē zacharie filium in deserto: vt baptizans z p̄dicās solaciū redemptiōis annūciaret. Et venit in oēm regionē iordanis baptizans baptismo p̄nic. qz ad penitentiā baptizandos monebat: z nō nisi quos penitētes videbat baptizabat. p̄dicans futurū baptisimū in remissionē peccatorum: p̄ cuius assuefactionē etiā baptizabat. Dicebat enī. Agite penitentiā: appropinquare enī regnū celoz. Usq; ad hūc annū tyberij. xv. cōputant ab adā anni q̄nq; milia. cc. xvj. fm. lxx. fm hebraicā veritate q̄ntuor milia. Anno vero tyberij. xvj. fuit annus iudicis. lxxij. Eodē anno dicūt quidā sectā cyliadē incepisse. Quoz ratio hec est. qz sicut in hoc anno terminata est circūcisio z inchoauit baptisim⁹: ita secta etas incepit et q̄nta terminata est. Quidā ab incarnationē dñi initium eius ponūt hac rōne. quia sicut sub q̄nta etate generalis fiebat cōputatio anno a prima

Historia

olimpiade tali vel tali, ita sub sexta diciantur
no ab incarnatione dñi tali vel tali. Alij a pas
sione dñi eā inchoasse testantur dicentes sextā
et septimā quiescentiā simul incepisse. In cro
nica vero ab imperio tyberij inchoata legitur.
Utebatur autē iohannes cuncto de pilis cas
meloz et zona pellicea, quodā locustarū ges
nere esibili vescēbāt: et melle siluestri. Tunc
exibat ad eum omnis iudea et baptisabant
in iordane. Videns autē multos phariseos
rum et saduceorū venientes ad baptisimū: di
xit eis: Progenies viperarū: quis vobis des
monstrabit fugere a ventura ira. Facite di
gnos fructus penitentie, et ne dicatis patrem
habemus abraham, quia potest dñs de lap
sibus istis, id est de gentibus significatis his
lapidibus suscitare filios abrahe. Digito autē
ostēdebat eis iohannes, xij, lapides q̄s tuler
runt, xij, duces tribuū israel de medio iorda
nis in aridā, et totidē de arida in iordanem,
quoz acerrimus esset in testimoniu, q̄ sicco pe
de iordanē transierūt.

De tribus sectis iudeorum.

Capitulum, XXXI.

Rant aut tunc

in iudea tres secte iudeorū a cōi
relis quoz vita et opinione distan
tes, pharisei, saducei, essei. Pharisei cultu
austero et victu perparco utebantur, traditiōes
suas statuētes: quibus traditiōes moysi deter
minabāt, p̄tacta cartarū in fronte gerebant:
et in sinistro brachio circūligata, quibz decalo
gus inscriptus erat: q̄ dixerat dñs, h̄ habebis
q̄si qd appensum ante oculos tuos et in ma
nu tua: et hec dicebant phylacteria, a philate
q̄d est seruare et thoras q̄d leges sonat. Isti
etiā maiores fimbrias alij ferentes spinas
eis alligabāt, quibz puncti in deambulādo me
mores mandatorū dei fierent. Hi vniuersa
dō eputabāt, et marmee, i. feto, Agere q̄dē
q̄ iusta sunt vel negligere in arbitrio hominū
plurimū esse dicebāt: tñ in singulis adiunz
re marmenem, quā etiā ex motibz superiorū
fieri putabāt. Prepositis suis et maioribz na
tu nūq̄ cōtrariū respondebāt: iudiciū dei eē
futurū dicētes omnē aiām incorruptā eē, so
las bonorū animas in alia transire corpora
vsq̄ ad resurrectionē et iudiciū. Maloz autē
etnis retrudi carceribz, Et quia a cōi hoīm
habitu diuisi: ideo pharisei dicebant, Sa

ducei marmenem negant deuz inspectorem
omniū esse dicentes in arbitrio hominū sitū
esse vt bonū malūve gerant. Animarū gene
raliter vel supplicia negabant vel honores.
Nam et resurrectionē mortuorū futurā ne
gabant, animas mori cum corporibz puta
res: nec angelos esse dicebant. Solos quos
libros moysi recipiebāt et his cōtenti erant.
Hi seueri nimis erant: nec etiā inter se sociab
les, Ob quā seueritatē saduceos, id est iustos
se nominabāt. Essei fere omnibz monasti
cam agebāt vitā: nuptias fastidientes, nō q̄
cōiugia et hominū successionē perimendam
censerēt, sed cauendā intemperantiā femina
rum: nullā earū fidem viro seruare putātes,
habebāt omnia cōmunia: probro oleū ducē
tes, squalorē deo putabāt dummodo in ve
ste cācida semp essent. Nulla eis certa ciuitas:
sed in singulis domicilia habebāt, ante
solis ortū nihil p̄phanum loquētes, solem vt
oratur orātes, post vsq̄ ad quintā horā ope
rantes, loti corpore aquis, simulz cū silentio
edebant, iuramentū habebant pro periuŕo.
Secte sue neminem adhibentes nisi sub an
ni probatione. Receptum autem secum post
annū: duobus alijs annis mores ei⁹ p̄babāt
deprehensum in peccatis a se pellebant, vt
herbas more pecorū decerpens vsq̄ ad obis
tum peniteret. Cum em̄ decē simul sederunt
nullus nouem inuitis locutus est, sp̄uere in
mediū: vel in dexteram partem sui vitantes.
Adeo sabbatū obseruabāt q̄ nec ea die ali
uum purgabāt, Dolabrū ferebant ligneum
quo in loco secretissimo fodiebāt terram ad
aliū purgandā, dimissa veste se diligenter
cōtegentes ne splendori diurno als diuino
facerent iniuriā. Ob id etiā statim foueā re
implentes, vtuebāt q̄ longissime ob victus
simplicitatē mortem p̄ iusticia immortalitate
iudicabant meliorē. Animas vero omnes a
principio creatas p̄ tēporibz incorporari. Bo
nas et iustas corporibz vltra oceanum degere
vbi sit reposita eis p̄fruitio ad orientē. Ma
lis p̄cellosa et hyberna loca delegātes. Erāt
in eis q̄ futura p̄dicēt, Quidā cōiugibz: sed
moderate utebant, Nā si hoies abstinentiū
arbitrarentur vel artarent a cōiugio: humanū
genus deficeret.

Iohannes cōfessus est se non esse chris
tum,

Capitulum, XXXII.

Euangelica

¶ Im ergo bapti

c saret iohānes miserunt a hierosoly-
mis ad eum sacerdotes et leuitas ut
interrogaret eū. Tu q̄s es? Et cōfessus est se
neq̄ xp̄m esse: qd̄ opinio publica habebat.
nec helyam. nec pphetā. Et dixerūt. Quid er-
go baptizas. Querierāt de helya: et sub noie
p̄phete de heliseo. qz in his duob̄ p̄cellerat fi-
gura baptisimi. et de baptismo xp̄i legerāt in
p̄phetia ezechielis. Effundā sup̄ vos aquam
mundā. Et ideo putabāt ad aliū nō p̄tinere
baptismū. et r̄ndit. Ego qd̄ baptizo in aqua:
med⁹ aut̄ vestrū stat quē vos nescitis. ip̄e ba-
ptisabit vos in sp̄s sancto et igne. In sp̄u in
baptismo. in igne in penitētia. Nec in berthania
facta sunt trans iordanem ubi erat iohannes baptizans.

**In sabbato aū ramos palmarū pueroz capi-
ta inungebant oleo et abluebāt: ut nulla ma-
cula ibi remaneret. ita in baptismo oīa p̄ctā
delerēt: et hoc in signū faciebāt.**

De iesu baptizato. Capitu. XXXIII.

¶ Nunc v̄it iesus

t a galilea in iordanē ad iohannē ut
baptizaret ab eo. Tres fuerūt cau-
se p̄cipue cur baptizaret⁹ iesus a iohāne. Ut
baptismū iohannis approbaret. Ut omnem
humilitatē impleret et implendam doceret.
Ut tactu sui corporis v̄m regeneratiuā cō-
ferret aquis. et si forte nō statim. De vi enī et
institutione baptismi triplex est opinio ut in
sententijs habet. Et ip̄e iesus erat ic̄piens
quasi annorū. xxx. id est tricesimū annū ince-
perat. xiiij. t̄m diebus eiusdem anni peractis
Et fin hoc vixit iesus t̄m trigintaduob̄ an-
nis et dimidio. quia eadē die reuoluto anno
cōuertit aquā in v̄m. et in sequēti pasca. id ē
in pasca tricesimū p̄mi āni incarcerat⁹ ē iohā-
nes. et i pasca sequēti. i. tricesimū secūdi āni de-
collat⁹ est. et i tercio pascatē. i. tricesimū tertij
āni passus ē dñs. et ita vixit dñs trigintaduob̄
annis integris. et de. xxxij. q̄ntū fluxit repositus
a natali vsq̄ ad pasca. quod pro dimidio
anno cōputat. Chrysostomus tamen dicit
eam iam compleuisse tricesimū annū. in ome-
lia decima in mattheū sic dicens. Post trigin-
ta annos venit iesus ad baptisma: legem re-

terem soluturus. Propterea vsq̄ ad hāc etiā
tem q̄ oīa solet capere p̄ctā i legis obseruari
one permāsīt ne quis diceret: adeo illum sol-
uisse legem. qz eū non potuisse adimplere. et
infra. Per triginta annos iusticiam legis ad-
impleuerat. et tūc venit ad baptisma euange-
lium docurus. quasi cumulum cunctis ob-
seruationib⁹ legis imponens. Hoc autē dixit
Chrysostom⁹ occasione illius verbi qd̄ di-
xit dñs. Sic decet nos implere omnē iusticiā
am. Et fin hāc opinionē vixit trigintatib⁹ an-
nis integris. et t̄m de. iij. quantū est a natali
vsq̄ ad pasca. Iohānes aut̄ p̄b̄bebat iesuz
dicens. Ego a te debeo baptizari et tu venis
ad me. Cur dixit se baptizandū iohannes. si i
vtero sanctificatus et mūdatus erat ab origina-
li. vel saltē in circūcisione. Sed p se gen⁹ hu-
manū intellexit. q. d. homo p se debet mūda-
ri. Vel quantū ad plenitudinē mūdationis
se adhuc mūdandū dicit. qz et si iam mūdatus
p sanguinē xp̄i plen⁹ erat mūdatus. sicut qd̄
accepta efficacī medicina p cām curatus dō
p effectus plenitudinē curandus. Cui iesus.
Sine modo. Sic enī de. et nos implere om-
nē iusticiā. i. sup̄abundantē humilitatē. Est
ei debita humilitas subdere se maior: ppter
deū. abundans subdere se parī. sup̄abundans
subdere se minor. q̄si dī. Jō mō subdo me ri-
bi minori ne dedignent maiores a minorib⁹
baptizari et regi. Nō
intelligēs iohannes Baptizaret⁹ iesus ter-
tio lapide a hiericho.
cōsensit.

De sp̄s sancto et voce patris.

Capitulum. XXXIII.

¶ Sicutū est autem

f cū baptizaret fere oīs popul⁹ ter-
re illi⁹. et iesu baptizato et orante p
baptizandis ut acciperet sp̄ritū sanctū: cōfe-
ssim ascendit iesus de aqua. Et ecce ap̄ti sunt
celi. id est inestimabilis splendor fact⁹ est cir-
ca eū. ac si celo aereo et sydereo reueratis: splē-
dor celi empyrei terris infunderetur. Et sp̄s
ritus sanctus in cor-
porali specie colum-
be venit: et sedit sup̄
caput ei⁹ q̄ pacto of-
ficio suo: in piacentē
materiaz redijt vnde
sup̄ra fuerat. Et tūc
agnouit baptista qd̄
Ob h fuerūt heretici
q̄ dicerēt solo die epi-
phanie debere bapti-
zari. nec dari sp̄ritum
sanctum si quis alio
die baptizaretur. Ob
quā heresim vitiaci⁹
C 2

Historia

dicat se ante nescisse, qd scilicet solus baptizaretur, potestatem baptismi renneret sibi, sed potestatem baptismi sancti alijs daret, qui enim miserat eum ante baptizare cum solitaria, duceret vitam: etiam dixerat ei, qd multos baptizabis, s; inter illos super que videtur spiritum descendente et manente h solus est qui baptizat in spiritu sancto. Et ecce vox patris audita est de sublimi. Tu es filius meus dilectus in te complacuit mihi. Usque post vocem hanc credit durasse splendorem et columbam sedisse super caput eius, quod angelus dicit. Hic est filius meus dilectus in quem mihi complacuit, id est est sensus, in te et per te placuit mihi gerere et constitui.

De ieiunio et temptatione,
Capitulum. XXXV.

Inciesus du

ctus est a spiritu sancto qui eum designauerat in deserto, et cum ieiunasset, xl. diebus et xl. noctibus postea esurijt. Ducebat diabolus, xl. dierum ieiunio. Sciebat tot diebus aquas diluvij effusas: explorata terra, promissionis, per moysen legem a deo datam, filios israel in heremo tot annis pane angelorum vixisse. Cum vero sensit dominum esurire: quod non legit de moysen vel helya: accessit ut temptaret si posset eum deicere in peccatum, et ut exploraret an esset dei filius, quia audierat vocem hanc, hic est filius meus dilectus, quem sciebat quique venturum esse per eum potestatem amittitur: sed usque ad iudicium futurum non expectabat. Temptavit autem eum in eisdem tribus quibus adam deiecerat: sed non ordine eodem. Primo in gula, ut esurientes panem videret inmoderato cibi appetitu accenderet. Secundo de avaricia, ubi super montem ostendit ei omnia regna mundi, et exposuit ei gloriam mundi. Tertio de superbia, ut iactanter se ostenderet filium dei. Tunc abiit cum dominus: et consummata omni temptatione ad quam venerat: recessit a domino lucifer ad tempus. Tempore passionis redijt: timore mortis putans eum deicere. Tunc autem omnino devictus religatus est in inferno. In diebus antichristi solvendum est apocalypsim iohannis. Credendus est autem diabolus hominis assumpsisse formam

in qua dominum circumducere et colloqui posset ei. Utrum autem extremo die ieiunij solo omnes facte fuerint temptationes, an per aliquot dies sequentes separatim: nihil interest nostris scire. Ieiunavit autem dominus in deserto, quod est inter hierusalem et hiericho.

Exemplo sane spiritus hic numerus dierum in ecclesia penitentialis est unde et post epiphaniam non statim ieiunatur ecclesia, sed circiter per xl. dies, quasi ipse tempus ieiunij sui consecutus ieiunij domini significans. Ob hoc quod per penitentiam ostenditur ascendere ad requiem, sicut quadragenarius ascendit ad quinquagenarium. Est enim numerus supabundans. Et congregatis omnibus suis patribus comparibus ascendit ad quinquaginta.

De prima vocatione discipulorum,
Capitulum. XXXVI.

Adam die sta

quod batthanes et discipulus eius duo. Iesu vero erat andreas: et videns Iesum ambulante dixit. Ecce agnus dei ecce qui tollis peccata mundi. Ob hoc illi duo discipuli eius secuti sunt Iesum ut viderent ubi maneret: et manserunt apud eum die illa. Invenies autem andreas symonem fratrem suum dixit ei. Invenimus messiam, quod est interpretatum christus. Christus grece latine vocatus. Et duxit eum ad Iesum. Intuitus eum Iesus dixit. Tu es symon bariona, tu vocaberis cephas, quod interpretatur petrus. Bariona hebreu est et sonat filius iohanna compositum ex integro et corrupto. Cephas hebreu est et symon, Petrus grecus et

Secundo lapide a hiericho qui quarentana dicitur, sub quarentena fluxit rivulus fontis quem sanavit heliseus. Secundo miliario a quarentana per galileam dicitur mons esse super quem statuit diabolus Iesum.

Quare agnum vocavit determinat subdens, qui tollit, venit ut tollat peccata mundi quia per peccatum tollendis pascha nostrum immolatus est christus. Vel quod agnus grece dicitur ab agno non quod est pius, vel latine ab agnoscendo: quia in magno grege solo balatu agnoscat matrem. Iohannes prope per passionem agnus dicitur, quia ibi prius donatus nobis pacem agnovit patrem obedientiam et matrem curam. Et hec est una causa cur in immolatione altaris dicitur ter agnus dei quasi agne qui agnovisti patrem miserere nobis

Euangelica

latinum, Vtrū autē
h nomen tūc ei ipso
fuerit an pmissum im
ponendum dubium
est. Tunc tñ dicit pōt
q tūc ei imposuit hoc nomē oīno cum dixit.
Tu es petrus. Vel in electiōe duodecim. vbi
dicit, et imposuit symonī nomē petrus. Si vero
modo imposuit in sequentiōe pfirmavit. In
crastino volēs iesus redire in galileā inuenit
philippū et dixit ei. Sequere me. Hic erat de
bethsaida cōcūinis andree et petri. Hic inue
niens nathanael fratrē suū dixit ei. Quem
scripsit moyses in lege et pphete inueniunt ier
sum filiū ioseph a nazareth. et ait nathanael
A nazareth pōt esse aliquid boni: despectiue
qñ nō. vel remissiue
legitur Iste em legis
peritus legerat in pro
phetia. nazareus vo
cabitur. et signa adue
tus dñi forte notaue
rat: et ait. A nazareth
pōt aliqd boni eē. qñ
diceret. Hūc tandē a nazareth pōt aliqd esse
boni. Et adduxit eū philippus ad iesum. Quo
veniente ad se ait iesus. Ecce vere israelita i q
dolus nō est. Et dixit nathanael. Unde me
nostrū. Rñdit iesus. Prins qñ te philippus voca
ret: cū esses sub ficu ydidi te. Rñdit nathanael
Rabbi tu es filiū dei: tu es rex israel. qz agno
uit iste dñm absente vidisse q solus gesserat.
et quō et vbi a philippo vocat⁹ sit xpm et de
um fateat⁹. Tñ qdā de pdestinatiōe exponunt
hoc ita. Cum eras i lumbis ade latentis sub
ficu pñs et iam pdestinaui te. Et regressus ē
iesus in galileam.

De varijs opinionib⁹ historie.

Capitulum. XXXVII.

Quisqz idē est

h ordo historie euagelice apud oēs
Deinceps varie ordinant vsqz ad
incaeracionē iohānis. Quidā dicūt qz cir
ca primū pasca post baptisimū cōuertit dñs
aquā in vinū. idco. qz iohannes psequenter
post hoc miraculū narrat eū ascendisse in beth
rusale: et cieisse ementes et vendētes de tem
plo. qd nūqz ab eo factū dicūt nisi in pasca.
Sed eis obuiat ecclesie cōsuetudo q in epi
phania factum esse tenet quorū annis solen

nisando memorat. Fuerūt etiam qui dicerēt
q eadem die qua baptisat⁹ est fecerit hoc mi
raculū. Sed mattheus ait. Tunc iesus du
ctus est in desertū. et marcus. statim expulit
iesum spiritus in desertū. Habet em ecclesia
q eadem die. sed reuolutis annis bectria fa
cta sunt. Aduentus magorū tredecima die
primi anni. Baptisim⁹ eadē die tricesimi anni
vl tricesimiprimi anni. Duratio aque eadē
die reuoluto anno. Unde maximus episco
pus in sermone qui sic incipit. Cū plura no
bis fratres rē. sic ait.

Sic posteritati sue fi
delis mandauit an
tiquitas. hodie sal
uator a chaldeis ado
ratus est. hodie fluē
ta iordanis benedi
ctione. pñj baptisimatis psecrauit. hodie in
uitatus ad nuptias aqz venit in vinū. Vñ
et in antiquiorib⁹ libris dies illa pluralitē dicit
dies epiphaniarū. i. pluriū illustrationū chri
sti. Epiphania em illustrationē sonat. Has
tres tñ manifestationes pñjs quidā nomē
nibus distinguūt. Epiphaniā vocātes eam
illustrationē que facta est per stellā quasi de
sursum factā. Theophaniā eam que in bap
tismo quasi a deo. id est a patre factam. Bep
phaniā eam q in nuptijs quasi in domo fa
ctam. Beth enim domus sonat. Vtrūqz ad
huc restat inter summos et catholicos docto
res de ordie historie duplex opinio. Quidā
em scribētes vñ et qtuor imitātes amonī
um. alexandrinū. eusebiū cesariensem. theo
philū q septimus a petro sedit antiochie. q
dicūt dñm post ieiuniū aperte pdicasse. disci
pulos cōgregasse. et sermonē in monte factū
ante vñ miraculū. quia legunt dñm et disci
pulos ei⁹ inuitatos ad nuptias. Cōmuniō
aut et veraciō opinio est dñm post illud mi
raculū discipulos vocasse occulte et occulte
pdicasse vsqz ad iohānis incaeracionē: sed
post publice. Et hūc ordinē psequemur sine
alteri⁹ ordinis pñdicto.

De mutatione aque in vinum.

Capitulum. XXXVIII.

Et facte sunt nu

c prie in chana galilee. i. in vico ga
lilee sic dicto. et erat mater iesu ibi
Et vocatus est iesus ad nuptias et discipuli

C 3

Historia

etius quidā. s. futuri discipuli. qz ad verbum iohannis iam plures audiebāt eū occulte q post oīno secuti sunt eum. Nō est vocat' ioseph: sed maria. Vñ quidā dicūt ioseph fuisse mortuū: et virginē transisse in custodiā filij. qz nec etiā deinceps legit de eo in euangelio. Qsi nondū mortuus: nū certū est q in passione dñi mortuus erat. qz vxor eius aliq cōmendata est. Quidā autē mant has nuptias fuisse iohannis euāgeliste. et ideo vocata est maria: qz matertera eius. et dñs: qz cōsor bruius eius. Et dicūt q dñs cum volentem nubere: et his nuptijs vocauerit. qd certum nō est. Et deficiente vīno: dixit mater iesu ad eum. Vinū nō habent. q. d. da eis vinū. Respondit iesus. Quid mihi et tibi ē mulier. nō dum venit hora mea. Licet mulier sit quasi adiectuū nomē fractionis qsi mollier. tamē qñq nomen sexus est. maxime quādo virgo vīmpotēs est. Et est sensus. Vis fieri miraculum: sed ad hoc agendū qd habeo tecum cōmune. qsi diceret. Ex natura tibi cōmuni nō ago hoc. sed in hora passionis que nondum venit. et cōmuni natura mihi et tibi patiar. Nec est credendū fm gepeaticos hoc dixisse dñm. qui putāt vñūquēqz horam suā mortis habere inuitabile fm horā cōstellationis in qua natus est. sed vocauit horā suā. id ēa se dispositā. Voluntate em mortuus est nō ne cessitate. Erāt autē ibi sex lapidee hydrice. id ē vasa aquatica posite fm purificatiōis iudeorū. Trebro iudei baptisabāt vasa epulatoīa. et si casu aliquid tangerēt immundū nisi loti nō comederēt. Erāt ergo posite vt si forte cōtigisset aliquē de cōmūis oportere lauāri aquā haberēt paratā. Impleuerūt autē eas mīstrī aq ad pceptū dñi. et tulerūt aquā vinū factāz architriclino. i. pmati inter cōmūuantes in triclinio. Tricliniū qdā dicūt fuisse domū tricameratā. vel tres habentē testudines sub qb discumbebant. Vel forte tres erāt ibi mensarū ordines vt in refectorijs fieri solet. Et cōmendauit architriclīn' vīni bonitātē. Post i cōmuni cōmendauerūt oēs miraculi nouitātē. Hoc em initio signorū manifestauit iesus gloriā suā. Nec dō: hoc ēē initū qñ et pūs signa fecisset. nascēdo de p̄gine. magis itella p̄na ducēdo. xl. dieb' et noctib' ieiunando et hmoi. Sed h fuit primū publice et ad publicandū factū. Vel primū factuz in chana galilee.

De instructione nicodemi.

Capitulum. XXXIX.

Rat aut homo

ex phariseis nicodem' noie: et de pncipib' iudeorū. Hic venit ad iesum nocte: qz ruit p̄m offendere cū eis de pncipib'. Vel qz magister erat in israel. palā discere erubuit. et ait ad iesum. Rabbi: scim' qz a deo venisti magister. Nemo em pōt hec signa facere q tu facis nisi fuerit de' cū eo. q. d. Doce me de regno dei. Rñdit iesus. Amē amē dico tibi: nisi q̄s renat' fuerit denuo nō poterit videre regnū dei. In reteri testamento qsi iuramentū erat. Vñ dñs. In nouo. Amen dico. Et cū in alijs simplr dicat: i solo iohē gemiat. fm illud. Sit fmo vñ est est. qsi diceret. vñ dico corde et ore. Cū qz miraretur nicodem' quō posset hō sedo nasci cū nō nisi carnalē natiuitatē sciret: edoc' est a dñō de spūali q sit ex aq et spū: quarū neutra iterari pōt. Tñ qz adhuc inflatus erat magistrali scia nō poterat itelligere. id meruit audire. Tu es magister i isrl' et hec ignoras: vt sic inuitaret eū ad hūilitatē. Instruxit etiā eū d' humana et diuina sui natiuitate. de passione et ascensione. et d' plurib' alijs. Qñt dixit. Nemo ascendit i celū nisi q descendit de celo. sensus ē. Nemo ascendit nisi xps cū corpe suo. Vel fm tropū q dicim' dñm facere q per eū facimus. Et est sensus. Nemo ascendit nisi quem de' ascendere facit.

De prima eiectione ementiū et vendentiū in templo.

Capitulum. XL.

Proximo pa

Isa ascendit iesus hierosolymā et cie at vendētes et emētes de templo. hoc em bis fecisse credit. Et post illud pascha incarceration' est iohēs. Ait em iohēs euāgelista. Quia cū post h pascha redisset iesus in iudeam: adhuc erat iohēs baptisans in emnon. Interim aut pusqz ascēderet in pascha qsdam vocauit discipulos et docuit et miracula fecit: sed nō adeo publice. Sane ibat iesus iuxta mare galilee. Lac' est q sit iordane influente. et dō mare cū sit aq dulcis idiomate hebreo. qz omnē aquarū collectionē vocat hebreus tharxis. id est mare. Et dō galilee: qz pterfuit galileā. Qñq mare tyberiadis dō. qz famosa est ciuitas hec q ei imminet. Qñt dō: stagnū

Euangelica

genegareth: et accidit est. Quis enim crispantibus vndis generat et se aurā. Extendit autē cel. stadiis in longitudinē. et. xl. in latitudinē. Dicit tñ ioseph⁹ eū sic dictū a modica regiōe genegara quā pterfluit. quā enā dicā mirabilē. Hā tota diuersissimū generarbutis pfitā nulli eoz ybertatē suā negat et tēperā. Sūt ibi nuces q̄ maxime frigoribz gaudēt. sunt et palme q̄s nutrit calor estiu⁹. sunt ficus et olce q̄bus aura mollior destinata est. vt q̄si repugnantia bona cōtēnēne studio terre foucāt. Hanc dicit irrigari fonte q̄ cadit in capharnaum: quē quidā esse vena⁹ nū opinant. qz corastinu pīcē generat. q̄ nō alibi nisi in nilo flumine reperitur.

De secūda vocatione discipuloz.

Capitulum. XLII.

Im autē turbe

c irruerūt in eū. vidit duas naves stātes sec⁹ stagnū: et ascendēs in vnāz q̄ erat simonis. pusillū redūc⁹ a tra docebat de nauicula turbas. Ut autē cessauit loq̄ ait ad simonē. Duc i altū et laxate retia i capturā. Quo facto pcluserūt multitudinē piscū tam q̄ fere rumpebat rete. et innuerūt simon et andreas filijs zebedei q̄ erat i alia nauē: vt venīrēt et iuuarēt eos. et ipseuerūt ābas naves: ita vt fere mergerent. Qd vidēs simō petrus pedit ad genua iesu et ait. Eri a me dñe qz pccō: sum. Cui dñs. Noli timere: qz ex hīs eris boīes capīes: et subducēs ad terrā nauibus. i. locas. aīo redeūdi ad eas: secūti sūt eū aliquātulū: et iterū redierūt ad sua.

De eo qd dñs legit in nazareth.

Capitulum. XLIII.

Iesus autē venit

i in nazareth: et die sabbati qñ ples pueniebāt intrauit i synagogā vt plures doceret. Et cū legisset i claua. Spūs dñi sup me zc. dixit. qz hodie cōpleta ē sc̄ptura hec i auro vris. q. d. Ego sum de q̄ sc̄ptū est hoc. et oēs intēdebāt in eū.

Qd discipuli baptisabāt i iohannes.

Capitulum. XLIII.

Ist hec vēit ie

p sus et discipuli ei⁹ in iudeā. terraz q̄ scz specialit⁹ a forie iude vel a regno duarū tribuū specificato vocabulo iuz

dea dicebat. Et morabat ibi cū discipulis et baptisabat. licz nō ipse discipuli ei⁹ baptisabāt. S3 virū baptismo iohis. xpi incertū ē. Erat at iohes baptisans i cūmō iuxta salum: qz aq̄ multe erāt ibi. Nondū enī missus fuerat i carcerē iohes. Salim pō est oppidū vltra iordanē sitū vbi olim melchisedech regnauit. Vtcebat enā iohes multos venientes ad se ad iesum. Inde turbati discipuli iohis dixerūt. Rabbi: q̄ erat tecū trās iordanē cui testimoniū phtbuiisti: ecce hic baptisat et oēs veniūt ad eū. Quoz retundēs inuidiā iohes ait. Dixi vob: qz nō sū ego xp̄us. s3 qz missus sum aī illū. q̄ de sursum vēit sup oēs est. Ne q̄ oportet minui illū autē crescere. Ut autē cognouit iesus inidiā illoz. ascendit ad diē festū pasce: de q̄ sup dictū est. S3 i ibidē: qz p̄sensit oīa i se phariseoz inuidiā maxime cū audisset iohem traditū in carcerē: reliq̄t iudeā. et iterū abiit in galileā.

Cur iohannes incarcerationis est.

Capitulum. XLIII.

Rguebat enim

a herodes iohes. ppter herodiadē. qz fm legē quā receperat: nō s3 frēm hic vxorē fratris eo viuente. Sup mattheū legit qz herodias filia erat regis arethe: quā auferens philippo ortis inter eos q̄busdā simularibz: in odiū philippi dederat fratrē herodi. qz et frēs inuicē erat inimici. Iosephus tradit herodiadē fuisse filiā aristoboli quem occiderat cū fratre ei⁹ alexandro pater eozū herodes. et ita soror erat herodis agrippe quā annus suus herodes dederat herodi filio suo vxorē. Dicit enī aliū fuisse herodē pter tetrarcham: quē pater susceperat de filiā symonis sacerdotis. Philippū pō iā mortuū cū gais regnare cepisset. Forte et hic herodes noīaz batur philippus. qz binom⁹. et ita virū eius quē ioseph⁹ vocat herodē: euangelistū vocat philippū. Vel forte pus nupta herodi: p⁹ nupta philippo. Herodes pō tetrarcha vxorē habebat filiā arethe regis damascenozū. Qui romā iter faciēs transiēs p fratrē suum. secretō pepigit cum vxorē fratris q̄ in reditu suo repudiata vxorē suā duceret eam in vxorē suā. Qd tñ nō latuit vxorē ip⁹ herodis que nō expectat reditū viri sui festinavit ad p̄ez. Herodes autē rediēs abstulit herodiadem fratrē

C 4

Historia

lino, et factus est inimicus arethe et philippi. Sup
quo cum argueret eum iohes, suggestione hero
cladis misit eum in carcerem. Quod cum audisset
iesus venit et habitauit in capharnaum in finibus
zabulon et neptalim.

De tertia uocatione discipulorum.

Capitulum XLV.

Abulans autem

a tres iesus iuxta mare galilee uidit
duos fratres symonem et andream fratrem
eius mittentes retia in mare et astillis. Venite per
me faciam uos fieri piscatores hominum. At illi con
tinuo relictis retibus et nauis secuti sunt eum omnes.
Et procedens inde uidit duos alios fratres: iaco
bum et iohes reficientes retia sua cum zebedeo patre
eorum: et uocauit eos. Illi autem relictis retibus et
patre secuti sunt eum omnes. Et cum transisset inde
iesus uidit mattheum qui et leui dicitur: et filium al
phai: sedentem ad theloneum et ait illi. Sequere
me. Qui relictis omnibus secutus est eum. Thelos grece
latine uexigal. Iste ergo erat publicanus, id est publi
ca negocia administrans qui sine peccato aut uix aut
numquam administrant. Et nota a domino et quibus et quilibet or
ta est ecclesia ne si a sublimibus orta esset, uirtus
fidei scire eorum potest ascribere. De uocatione
ne reliquorum determinatum non habemus.

De quarta predicatione et miraculis domini.

Capitulum XLVI.

Aperte exinde

e predicabat dicens: Proximam agite: appro
pinquare enim regnum celorum. Tunc et post
dixerunt sacerdotes ad pilatum. Comouit unus
uersas iudeas incipiens a galilea usque huc: et sic
impletum est illud esaię. Propter tempus alleuiata est
terra zabulon et terra neptalim. Tunc et primitiui con
uersi a domino: quod fuerunt de finibus illis: dicitur sunt prin
cipes zabulon et principes neptalim. Et laus
si quando prophetauit de captiuitate decem tribuum qui in
tributo illis inchoata est. Babilonem tamen et de
alleuiatione ab onere peccati futura in tributo illis ad
predicationem christi predicat. Et circuebat iesus totam
galileam docens in synagogis eorum: et sanans omnem
linguam: et in populo: et abiit opinio eius in totam sy
riam. Est autem syria omnis regio ab eufrate usque ad
mare magnum: a capadocia usque in egyptum: con
tinentes inter alias puincias palestinam in qua ius
dei habitabat. Tunc et super psalmos: thabor et
hermon dicuntur montes syrie. Quibus pro sic legitur
syria quod nullam includit partem iudee. Et secuti

sunt eum turbe multe diuersarum regionum. Quas
cum uidisset iesus ascendit in montem.

De electione duodecim apostolorum.

Capitulum XLVII.

Et cum sedisset

e se quis uoluit ipse: et fecit ut essent cum
illo. xii. quibus et apostolos. id est missos nota
uit. Symonem quem agnominauerat petrum: et
andream fratrem eius. iacobum zebedei et iohannem fra
trem eius. Et ipse uisit his duobus nomina bonanget
id est filios tonitruum: quod uerbum eorum intonuit dicens
In principio erat uerbum. Et ambo sepe terrificam
uocem piis audire me

ruerunt. philippum et
bartholomeum. tho
mam et mattheum publi
canum. iacobum al
phai. et thadeum fra
trem eius: qui et iudas co
gnouit: qui lucas
iudam iacobi uocat. qui
tertio nomine dicitur: et le
ueus. symonem chana
neum. et iudam scarioth.
In hoc cathalogo no
mina apostolorum combina
ta quasi pariter ponunt
non satis nota causa.
Quare pro iacobo al
phai posterior nume
ret iacobo zebedei et
minor dicitur et ille
maior cum progenera
scitatur: sue factus sit ab apostolis postea archiepis
hierosolymorum: et senior illo fuerit: merito qui
tur. Ad quod melius uidendum dicimus: quod anna mor
tuo iochim. de quo
suscepit maria uirgi
nem data est in uxorem io
seph genero suo cleo
phei fratri ipsius ioseph
de quo post susceptam fi
liam uocatamque mariam dedit in uxorem alpheo
de qua nati sunt alpheo quattuor consobrini
domini. iacobus. symon. et iudas apostoli. et io
seph qui et barthabas. qui pro iuda post eum ma
thia electus fuit. Et hi quattuor pro ceteris con
sanguineis dicti sunt fratres domini. quod non solum con
gnati: sed et agnati eius putabant tamquam ex duobus
fratribus ioseph et cleopha descendentes.

Non fuit anna naza
rea. sed de sephor. cir
citer duo miliaria a
nazareth.

Euangelica

Inter q̄s tñ q̄l antonomatice iacobi dictus est frater dñi. q̄l simillim⁹ fuit ei i facie. Itē mortuo cleopha anna nupsit viro tertio. scz salome. susceptaqz ex eo filiā sicut et alias p̄ us vocauit mariā. Et hanc duxit zebedeus. Habuitqz ex ea filios iacobū maiorē et iohā nem. q̄ licet posterior natu. maior tñ dicit⁹ est q̄ p̄us vocatus est a dño. et p̄us adhefit ei. Qd romana seruat ecclesia vt singuli in ordi nibus suis p̄ores sint prius ordinati. ita dicit Hieronym⁹. Alij s̄o vidētes mulieres ag nominari solere a nobis viroz. vt marcia caphonis. dixerūt poribz vris mortuis has duas marías nupsisse cleophe z salome. vel p̄ores viros fuisse binomios. et dictū zebedeuz cleopha. alpheū salomani.

De sermone domini in monte.
Capitulum. XLVIII.

Elevatis ocu

elis in discipulos docebat eos dicēs. Beati paupes spū. qm̄ ipsoz est regnū celoz. Dunc sermone mattheus et lucas varie narrat. Qd hoc quidam tradunt dñm prius eū fecisse discipulis in sup cilio montis sedendo. post in latere montis cōiter discipulis z tur bis stādo. Alij vero tradunt nō nisi vñ sermone factū cōiter discipulis et turbis. Vñ aut horz verū sit. nō multū interest nos scire. sic nec scire interest. an mōs in q̄ hec facta sūt fuerit thas bor. an al⁹ mōs in galilea. Sermone q̄dem a dño ad discipulos factū legim⁹ i mattheo luca z iohanne tñ.

De oratione dominica.

Capitulum. XLIX.

Hic sermoni in

bterieruit dñs orationem dñicam. q̄ octo p̄tes habet. Prima est captatio beniuolētie. quā sequunt seprē petitiōes et dirigunt ad deū patrē. a q̄ petim⁹ nob dāre panē nostrū supsubstantialē. i. filiū. Nam et p̄s docuit nos ad petendū a p̄e in noie suo. Tres p̄me petitiōes spectāt ad vītā futurā. Sicut sanctificet. i. firmet in nobis nomē tuū. In bacrita quasi mobile est nomē

patris in filios. q̄ et iudas qñqz fuit dei fili⁹ us qñqz nō. p̄ qua etiā possibilitate mouēda dicit apls. Timeo ne z ego ip̄o reprobus inueniar. In patria em̄ apparebūt filij. et imutabiliter erit de⁹ pater eoz. Adueniat. i. ad te videndū veniat regnū tuū. vt sit regnū in regno. Fiat volūtas tua sicut i celo z in terra. q̄s sicut celestis ecclesia nihil pōt velle nisi qd scit te velle. ita z illa q̄ adhuc militat in terra addicat volūtatē tue. Quattuor q̄ sequunt ad militiā hui⁹ vite spectāt. scz panē nostrum supsubstantialē dā nob hodie. id ē xpm̄ q̄ est supsubstantialis. i. sup oēs substantias. et est panis noster in altari. Vel sunt due dictiōnes. sup substantialē. et est sensus. Da nobis hodie. i. in p̄nti tpe panē nostrum. i. cibū. q̄ p̄ius est fidelū. z hoc sup panē. i. p̄ter panē substantialē. i. necessarium ad sustentationē. q̄s dā nobis vtrūqz panē. anime z corporis. Lucas posuit quotidianū. qd de rianico tñ exponit. Breuis habet epiusion. Debreuis vero sogolla. id est p̄cipuum vel egregiū vel peculiare. Qd hoc forte lucas videns mattheum dixisse sogolla. qd sonat peculiare. dixit quotidianū. Breuis vero interpretis matthei. q̄ vidit eū dixisse sogolla. qd sonat egregiū. dixit epiusion. Tres q̄ sequunt patrē amen. Debreuis in fine ponit vñ et his tribus. amen. sela. salem. que sonant vere. semper pacem.

Qd discipuli missi sunt cū potestate curādi
Capitulum. LI.

Am summas

cter iesus p̄ba hec vocatis discipulis. xij. dedit eis prātē eij cēdi spiritus immūdos. z curādi oēm infirmitatē. z misit eos p̄dicare regnū dei. et ait. Nihil ruleris in v̄sa. neminē salutaeritis. i. sic alijs. q̄ nō ex studio optādi salutē cōsueuerūt tñ salutare. In v̄iaz gentium ne abieritis nec i ciuitates famanitarozum intraueritis. gratis accepistis. gratis date. Nō portabitis pecuniā. nō panē. nō duas tunicas. i. supfluas. non

Inde est q̄ draco seqtur. iij. die rogationē
Hic p̄mo destruitur potestas diaboli. cui homini dāt potestas sup eum.

Inde est q̄ diaconus sumpto codice de altari sub silentio. transiit inclinās donec in ambone. salutat po

Historia

calciamenta: nō vir-
gam, Scōm marcū
pō solcis l' sandalijs
vri iussi sūt. i. pomb
et virgāz fere: que p
potestate accipiendi
necessaria ponit. Ec
cemitto vos sicut o-
ues in medio lupo-
rum, qui vos recipit
merecipit.

conos cardinales, vel bñdictionē cerei,

De curatione leprosi.

Capitulum, LII.

¶ M̃m autē descen-

c disset iesus de mōte terigir leprosu:
q̃stia solucis figurat: et sanauit euz
dicef. Volo, Vñdare. Et addidit. Vide ne
mini dixeris, q. d. Vide q̃ manifeste z plene
mundat' es. Neminim dixeris, nemini necesse
hēs dicere, adeo res euidēs ē, s. oñde te sacer
doti: ad cui' arbitriū reuocand' es. Ecce ali-
os nōdū docet soluere legē, sanatus tñ vbiq̃
predicauit.

De seruo centurionis. Capitulum, LIII.

¶ M̃m autē intras-

c set capharnaū rogauit eū centurio
p interuētū senioz indeoz vt sana-
ret puez et palincū. Et ait iesus. Veniā z cu-
rabo eū. Vñt autē potētia sanādū nō corpe, et
ait cēturio, nō sū dign' vt itres s. b rectū meū
s. tñ dic verbo z sanabit' puer me'. qz et ego
solo pbo p mīstros meos opoz. Forte idola
habebat i domo z imūda iudeis. Et sequēti
bus se iesus dicit. Nō iueni tantā fidē in isrl'.
subaudi, hui' ipis. Nec includunt i noie isrl'
sequētes eū: qz ad eos loq̃bat. q̃ntā i b gen-
tli. Et sanat' ē puer in illa hora. Et ingressus
synagogā sabbato docebat eos: z ibi ciecit ab
hoie spm̃ immūdū clamanē. Quid nobis et
tibi iesu nazarene. Venisti p dēre nos: scio q
sis sanctus dei.

De socru petri. Capitulum, LIII.

¶ Cum venisset

c iesus i domū petri quā forte habe-
bat in capharnaū p vxorē. ipe em̃
erat de bethsaida: ad pēitionē discipuloz sa-

nauit socrū petri febricitantē.

De filio vidue. Capitulum, LIII.

¶ M̃m autē iret i ci-

c uitate naxm q̃ est in galilea: suscitaz
uit añ portā filiū vidue tangēdo fe-
retrū z dicēdo. Tibi dico surge. Vespē facto
obtulērūt ei energuminos z male habētes z
sanauit oēs: et voluit ire trās fretū, et dixit ei
vnus scriba. Rabbi: seq̃r te q̃cūq̃ ieris. Vñ
lebat seq̃ dñm vt disceret signa facere ad luz
crū. et id nō audīt a dño. Dixit autē dñs alteri
Seq̃re me. Qui rñdit. Dñe pmitte me pmū
sepelire patrē meū. Cui iesus. Dimitte mortu-
os in pctis. s. sepelire mortuos suos. Tu va-
de annūcia regnū dei. Nō phibuisse dñs ie-
sus hunc a sepultura si nō essent aliq̃ sepeli-
rēt. Et ait alter. Sequar te dñe: sed primum
permittle me renūciare his q̃ domi sunt. Cui
iesus. Nemo mittēs manū ad aratrū z respi-
ciens retro ap' est regno dei.

¶ Excitatus imperauit ventis et mari.

Capitulum, LIV.

¶ M̃nc ascendit ie-

c sus i nauticulā cū discipulis suis et
dormiuit i puppi sup cernical. z or-
ta tēpestas exarāt' a discipul' ipauit vñto et
mari dicēs. tace z obmutescē, et cessauit tēpe-
stas. Nō p errore hereticoz ipauit eis tanq̃
aiantibz: q̃ occasiōe hmoi pboz q̃ oia legūt
obedire dō. dogmatizauit oia aiata eē. S. z
dicūt ei obedire inaiata. qz solo pbo facit de
his q̃ vult. fm̃ quē loquēdi modū solet dici
materia languoris obediēs vel inobediens
medicine.

De duobus obsessis a legione.

Capitulum, LVI.

¶ M̃m autē venis-

c set trās fretū in regionē gerasenoz
q̃ est ptra galileā occurrit ei duo arrepticij
seui nimis: q̃rū vn' adorauit z dixit. Quid no-
bis z tibi iesu fili dei. Venisti añ tps torque-
re nos. Resciebāt demones eū dei filiū: s. sū
spicabant p miraculis z testimonio patris.
Torq̃ri autē se dicebāt: qz cogebāt egire z ces-
sare a lesione. Dicebat em̃ illi iesus. Epi spūs
immūde. Sciebat at i iudicio se torquēdos
in abissū. Cūq̃ dño q̃renti nomē suū: dixisset
se vocari legione: non q̃ sic vocaret, sed q. d.

Euangelica

Frustra queris nomē: q: plures sum? roga-
bāt eum vt mitteret eos in gregē porcorū q
iuxta pascebāt. Et intrātes porcos pēpita-
uerūt eos ī mare. Indigene at rogaucūt eū vt
trāsiret a finibz eorū. Cūq; ascēderet nauim: sa-
natū licet rogaret noluit secū ducere. Et res-
dijt capharnaū: quā matthe⁹ vocat ciuitatē
suā nō origine: s; gēre. qz q̄libet ciuitas gali-
lee pōt dici ciuitas galileorū.

De paralitico dimisso per tectum.

Capitulum. LVII.

Sanauit para-

e litiū aū se demissus p tegulas. p-
mo remittēs pctā ei⁹ q fuerāt cau-
sa morbi. qz qd ob eā sit: cessante eā cessare
debet effect⁹. Et pē scribas et phariseos qui
putabāt eum blasphemasse dixit paralitico vt
surgeret et tolleret lectū suū: et surrexit et tulit
et abiit. Quia q̄ pstat q p pctis qnq; egrotat
hō. medic⁹ visitans egrū pmo dicit eū monere
ad pniā et p̄fessionē: ne pctō manēte tāq; fer-
ro ī vulnere frustra sit malagma apponere.

De puteo samaritane.

Capitulum. LVIII.

Ubi aut ascen-

e disset ī iudeā et iter rediret ī galile-
am oportebat eū trāsire p samariā
id ē p regionē cui⁹ caput fuerat samaria. Cui-
tas q̄ nomen antiquū amiserat: et dicebat ses-
baste. sed regio nomē

illud retinuerat. Ve-
niēs at iuxta sichem
q̄ corrupte sichar di-
cebat. et erat puteus
in predio qd emit ia-
cob a rege emor. qd
et dedit filio suo Jo-
seph. Et fatigatus ex-
innere sedit sup pute-
um iacob: q̄ actenus sic vocatus fuerat et e-
uentu q̄ seqt. p̄ agnoscitur ē pute⁹ samarita-
ne. Sūt q̄ dicūt locū illū esse ymbilicū terre
nre habitabilis. qz singulis ānis qdā die csta-
tis meridiana hora sol descendit in aquā pu-
tei nūq; facies ymbriā. qd p̄bi apud sienem
fieri tradiderūt. Ideo em dictum putant in
deuteronomio. Cōstituit eū sup excelsū ter-
ram. Iuerunt aut discipuli in vrbē vt cibos
emerēt: venitq; mulier haurire aquā. q̄ dūo

Sichem mō dicitur: nea-
polis q̄rto miliario a
sebaste distās. In ea
iuxta fontē fecit iero-
boam vitulos quos
posuit in bethel et in
dan: qd est vno milia-
rio a sichem.

petenti potum q̄li notās eū: dixit iudeos nō
cōtū samaritanis. agnoscēs et simbrīs pal-
lij dñm iudeū esse. Translatis decē tribubz:
rex assyriorū misit p̄sas et assyrios ad incolē-
dam sibi terrā. Qui ob metum ferarū liberos
moysi receperāt et legitima terre: nec tū cessā-
bant ab idolatria. Qui p̄mo cuthel vocati
sunt a fluuio persarū. tūc aut samaritani di-
cebantur quasi medij inter iudeos et gentes.
Nūq; tū iudei vocauerūt eos iacobitas. id ē
supplantatores: qz terrā fratru suoz q̄ eos cō-
tingebat eis supplantauerant. Horū cibis et
vialculis nō vtebant iudei. Cūq; colloquen-
do cū iesū: accepisset ab eo q̄ qnq; viros has
buerat: et secti erat p̄cubina: ait. Quidē qz p
pheta es tu. et statim q̄siuit determinationē
q̄stionis q̄ inter ipsos et iudeos versabat. Di-
cebant em iudei p̄p̄iū locū adorandi esse hie
rusalē et templū. Samaritani p̄o montē gar-
zarim in q̄ antiqui patres adorauerūt. Iesus
aut dixit tps venisse in quo nec in hierusalē
nec in monte illo adoraret hoies. q. d. Non
p̄fero locū loco in adorādo. Vbiq; em ad-
retur deus tū in spū et veritate. et ex dilectio-
ne q̄ est a spū. et p̄ his q̄ vere sunt. i. p̄o eter-
nis. Cui mulier. Scio q̄ messias venit. id est
in p̄ximo est vt veniat. Forte et samaritani si-
gna aduentus dñi notauerāt. Vellias he-
braice. x̄p̄o grece. vinctus latine. Punice q̄s
messie: dicit vngē. Lingua em punica et syra
affines sunt hebrece. Dicit ei iesus. Ego sum
q̄ loquor tecum. Reliquit mulier hydriam et
abiit in ciuitatē monēs ciues egredi ad vidē-
dū hominē q̄ dixerat ei quecūq; fecerat: et di-
cebat. Nunqd hic est christus. Timuit asse-
rere qd audierat et credebatur ne viri indigna-
rentur a muliere doceri. Cuius vero egrediē-
tibus vocauit discipulos iesus: et ait. Sege-
tes paratas ad messiem. i. paratos ad creden-
dum: cū tū adhuc supesset q̄tuo: mēses ad
messiem. Vñ ppendit hiemis tpe hoc factū.
Iesus aut ad pentiōz eorū intravit: vbi m̄
sit ibi aliqd dies et multi crediderunt in eū.

De filio reguli.

Capi. LIX.

Enit autē iterū

v i chana galilee a iudea ī quā ascē-
derat. Et erat ibi quidā regul⁹. id
est de potentioribz terre sub rege: cui⁹ filius
infirmabatur nō in chana sed in capharnaum.
Et rogabat dñm vt descenderet. et curaret

Historia

filium suū. Qui redargutus est a dño. qz nō credebatur eū posse sanare nisi corpali pñtia et tactu. Et ideo dñi instaret ille: ait ei. Vade filiū tuus vinit. et sic absens pbo sanauit eū. Descendēsqz pater cū cognouisset filiū sanatum in hora verbi dñici: credidit ipe et dom⁹ eius tota. Credit iste fuisse iudeus: qz dixit ei dñs. Nisi signa et pñgia videritis nō creditis. Iudei em signa querūt.

De cōuinitio leui.

Capitulum LX.

Et fecit eileui cō

uinitū in domo sua. Et discumbēbāt cū eo publicani q̄ fuerāt socij leui. quē cū arguerēt pharisei q̄ cū talibz edebat ait. Nō veni vocare iustos sed peccatores ad pñiam. Excusauitqz discipulos de eo qz nō ieiunabāt. Tū qz rudes erāt nec difficulta sustinerēt. tum qz corpali ter cū eis erat. qz cū auferet ab eis plurimū ieiunaret. Et h̄ q̄ dam dicūt q̄ ablato xpo i ascensione: ieiunauerūt discipuli vsqz ad missionē spūs sc̄i. Et ob h̄ ieiunant ab ascensione vsqz in pentecostē. Nec etiā tūc celebrāt nuptias q̄ si tā inchoantes tres hebdomadas añ festū sc̄i iohannis. S; nō est autenticū. nec in actibus apłoz legīt tūc de ieiunio eoz: sed de ordine tñi. Querentibz aut phariseis signū de celo negauit eis tāqz indignis. qz deteriores erāt nimul̄is et regine aultri q̄ nec legē dei nec pphetas habuerāt. Et nota qz in antiquioribz codicibz innuīte legīt.

De filia archisynagogi et emorroissa.

Capitulum LXI.

Ecce princeps

synagoge iair⁹ adorauit eū dicēs.

Filia mea

mō defūcta ē. i. mori ti prima vt mar⁹ et lucas dicunt. Veni pone manū sup eā et viuet. Et dñi iter: mulier emorroissa ab anis. xij. retro veniēs tetigit fimbriā vestimenti ei⁹ et sanata ē. Ambrosi⁹ in sermone de saluatore dicit hanc fuisse marthā. Enumerans em be-

In ecclesiastica historia legīt qz quidā fecit statuā eā i hōnore saluatoris. et p statuā marthe vbi sanata ē. et qdāz herba nascebat ibi: q̄ quāqz crescebat ita qz tangebatur fimbriā vestimenti. et erat tante fortitudinis qz q̄cūqz sumeret ex ea ab omni languore sanabatur.

neficia xpi circa genus humanū: post aliq̄ pmissa subdit. Du languidū sanguinis fluxus siccatur i marthā. dñi demones expellit de maria. dñi corp⁹ rediuit spūs calore pstrinxit i lazaro. Veniēs aut i domū iairi inducit tñi secū petrū iacobū et iohannē fratres eius qui quasi secretarij eius erant. et patrē et matrem puellē. Et electis irradientibz eum. qz dicebat puella dormit. tenens manū puellē ait. Tābita cumi. qd sonat

puella tibi dico surget. Tamen tibi dico qd cū ē in medio hierusalem sub regia salomonis.

Quidā dicūt hoc factū ē in medio hierusalem sub regia salomonis. Quidā dicūt hoc factū ē in medio hierusalem sub regia salomonis. Quidā dicūt hoc factū ē in medio hierusalem sub regia salomonis.

De duobz cecis de surdo et muto.

Capitulum LXII.

Et trāseunte

inde ierusalem secūti sunt eū duo ceci clamātes. Fili dauid miserere nostri. Cūqz venisset domū. i. ad domū suā nazareth: tetigit oculos eoz et ap̄i sunt. Cūqz dixisset eis. Vade de ne q̄s fuerāt. tñ diffamauerūt eū i tota terra illa. Egredi illis obrulerūt ei mutū demoniū habētē. et electo demone locut⁹ ē mutus. In greco tñ meli⁹ sonat surdū q̄ mutū.

De beelzebub.

Capitulum LXIII.

Quāqz laudaret

cū turba: pharisei dicebāt. In beelzebub pñcipe demonioz eiecit demones. A belo pmo noīe idoli varie gentes fm idiomata lingue sue cognouēbant idola sua. Babiloni⁹ dixit bel. moabita beel. palestini baal. Quāqz aliqd supaddebat. vt beelphégor. i. de⁹ tentiginis. q̄ est priapus Quāqz baalim q̄ ē de⁹ sydonioz. et sonat vlr me⁹. i. robur meū et caput. Beelzebub tñ nulli⁹ idoli nomē erat. s; iudei irrisorie vlcinū sibi idolum acharonitarū sic vocabāt. Et sonat vlr muscar: ob sordes immolatiqz sanguis quē sequuntur musce. Nec ē finalis lra d. vel l. vel v. sed b. Quibz ait iesus. Filij aut vestri in q̄ eijciūt. q. d. si in filijs vris hāc expulsiōe deo datis: cur nō i me idē faciāt. Erāt ei de iudeis exorciste q̄ p exorcismos salomōis demones

Euangelica

eijciebāt, maxime si radic cuiusdā herbe pos-
neret in naribz obfessi. At cū ioseph⁹ se vi-
disse quendā exorcistā captū z adductū ad
respasianū dū obfideret hierusalē, q̄ anuluz
sub cui⁹ gemma radix erat: posuit in naribus
cuiusdā obfessi. et adiurauit demonē: et egres-
sus est demō. Ut autē p̄baret eiectū demonē:
posuit peluim aq̄ plenā in medio et adiurā-
uit demonē vt subuerneret peluim. et subuer-
nit eā. Quā in anulis quidā includūt spiri-
tum inmundū: p̄ quē imperāt alijs demoni-
bus nō credit esse salomonis inuentū. De cy-
priano magno martyre dicit augustin⁹ q̄ in
p̄xide q̄daz eburnea dū adhuc magus esset
tres habebat demones inclusos p̄ q̄s q̄d vo-
lebat opabat. emittēdo illos ad q̄d volebat:
et postea redibāt. Sed puellā cui⁹ amore re-
nebat nūq̄ potuit adducere. qz illis sp̄ signa
culū crucis opposuit. Quo p̄cepto: cyprian⁹
ad fidē cōuersus est. et postea martyr factus
cum iustina virgine.

De maria magdalena.

Capitulum. LXXIII.

Ecce quidā dicūt

b dñm vocatū i nazareth a quodā
phariseo in domū suā: et ibi mag-
dalene dimissa pctā: qz secuta ē eū. plures di-
cūt i bethania factū:
sz neqz loc⁹ nec tpus
q̄ factū ē ex euāgelio
certificari pōt.

Magdalū oppidum
est. ij. miliario a tybe-
riade. q̄ prius chenne-
reth dicta est.

De ministerio marthe.

Capitulum. LXXV.

ſelectum est autē

f dū ascēderet in iudeā iesus in q̄dā
castellū intrauit: z martha ex-
cepit illū i domū suā z ministrabat ei. Sessio
autē sororis illi⁹ audietis dñm plara ē a dño
misterio marthe: nō q̄ maioris meriti sed qz
nō auferet ab ea.

De questione iohannis.

Capitulum. LXXVI.

Iohannes autē

i cū audisset in vinculis opa xp̄i: mī-
sit ad eū duos de discipulis suis
dicēs. Tu es q̄ ventur⁹ es an aliū expectam⁹
Nō dubitabat iohēs q̄ dixerat. ecce agnus

dei: ecce q̄ tollit pctā mūdi. Sed cum adhuc
discipuli ei⁹ dubitaret: misit eos ad iesum. q.
d. Ire ad eū et ab ipō q̄nte. vtrū ip̄e sit xp̄us:
an adhuc venturus sit. Tñ gregor⁹ sup̄ eze-
chielē videt velle q̄ iohānes nesciebat vtrū
p̄ se vel p̄ aliū spoliaret infernū. q. d. Prope
est vt descendā ad pplm meū. Quia q̄ te nun-
ciaui superis. vis vt inferis te uunciem. Ies-
sus autē amouit dubitationē eoz: ostendēdo
certa signa sui aduent⁹. Illis autē abeuntibz
cōmendauit iohannē turbis dicēs. Inter na-
tos mulierū nō surrexit maior iohāne bap-
tista. et est hīc mulier nō solū sexus nomē: sed z
nomen fracture. Vtrū autē sanctior eo post
aliq̄s fuerit vl⁹ futur⁹ sit: indiscussum ē. Nec
ob hāc laudē credendū est hereticis q̄ dice-
rūt iohannē esse angelū humanatū. qz etiam
dñs p̄dixerat de eo fuisse dictū. Ecce ego mi-
ro angelū meū zc. Addiditqz dñs q̄ oīs legē
et pphete vīsqz ad iohannē pphetauerūt. Vbi
intelligendū est ex maxima pte. qz post pphē-
tanit agabz. et q̄tuor filie philippi. Tunc ex-
probrauit ciuitatibz galilee in q̄bz plurimas
fecerat virtutes. et p̄posuit illis tyrū z sydo-
nem. Redeuntes autē q̄dā ap̄loz ad eū: nun-
ciabāt ei q̄ docuerāt et fecerāt. Et duxit eos
in desertū locū vt requiescerēt pusillū. nec ei
edendi spaciū habebāt p̄ turbis.

De septuaginta duobz discipulis.

Capitulum. LXXVII.

Est hec designa

p uit dñs z alios. lxxij. discipulos. et
mittebat eos binos añ facē suam.
Reuersi sunt autē z hī cum gaudio dicentes.
Dñe etiā demonia subiūcunt nobis. Exul-
tauit ergo iesus z dixit. Cōfiteor tibi dñe pa-
ter cell et terre. quia abscondisti hec a sapien-
tibus z prudentibz z reuelasti ea paruulīs. et
nemo nouit patrem
nisi filius: neqz filius
nisi pater Erubescat
eunomius dicens se
plenam habere noti-
ciā de p̄e et filio. nec
excludit vtriusqz cō-
nerio. Ob h̄c enī arr-
us sp̄m creaturā esse
putauit. et nō equa-
lem illis. qz non scie-
bat quicquid illi.

In coronis ecclesiaz
sunt. xij. maiores tur-
res. quasi. xij. apli et
duodecim minores.
quasi. xij. prophete. et
lxij. cādelabra p̄ hīs
discipulis designan-
dis. z angeli quasi cu-
stodes ecclesie intelli-
guntur.

D

Historia

De solutione sabbati et cōfricatione gra-
norum. Capitulum. LXXVIII.

Factum est in

e sabbato scdo pmo cū iesus et discipuli ei⁹ trāsiret p sata: grana cōfricata manib⁹ edebāt discipuli. Hoc exponitur sic. In sabbato scdo pmo aduerbialit: cū iesus intraret p sata rē. Vel in sabbato scdo a pmo. de q̄ pcessit pmo. Vel ē vna dictio quā dixit lucas deuterōn pteron. nos scdo pmo. Hoc aut sabbatū qd discipuli nō obseruabāt iō sic vocauit: vt significaret spūale sabbatū iā inchoari et legalia cessatura. Est em sabbatū spūale scdo pmo. i. superius inferiorē scz legalē. q̄si factū de scdo pmo. Qd ei⁹ pus fuerat tpe: factū est scdo munere grē. q̄si caput verum est i caudā. Vñ z si q̄s p̄mve lit appellare adā scdo pmo nō errabit. Vel sunt due dictiōes. z d: secundū z pmo tpe. qz et aū legē scī p̄ies sabbatisauerūt. et post legalē sabbato medio interposito Cū at phar. ei dicerēt. qd faci⁹ qd nō licet sabbatis: excusabat eos dñs multis modis. Tum qz ne cessitas excusabat eos. sicut excusauit dauid z p̄ucros ei⁹ qñ comedit panes sacerdotales. Nec peccāt sacerdotes circūcidētes z sacrificantes i sabbato. Tum qz p̄ite auctore dño sabbati faciebāt hoc. qz etiā nō peccauit for sue dum circūiuit hiericho septē dieb⁹. Nec etiā hodie eger si soluit ieiunū reus ē. Dixerūt autē pharisei h nō licere sabbatis. qz alia die licebat fm legē edere grana segetis. p̄p̄n⁹ quoz: s; nō metere falce. Nota p̄mos apostolos soluisse sabbatū: q̄s tñ recipiūt hebionite cū repudiēt paulū q̄si legis trāsgressorē. De manco. Capitulum. LXXIX.

Actū est autē in

f alio sabbato intrauit iesus synagoga. et erat ibi hō manū aridā hñs. et obseruabant eum pharisei si sabbato curaret. Cumqz quēsser ab eis: si licet sabbato curare. nec respondissent: curauit languidum: cōfutus supersticiosos. q̄ sabbatis pecus lapsum a fouea extraherent. Ipi aut colloquebantur quidnam facerent iesu. Iesus autem sciens secessit inde. et secuti sunt eum multi z curauit eos.

De quattuor parabolis ad turbas i navi.
Capitulum. LXXX.

Actum est i die

f bus illis exiit iesus in montē orare: et erat pernoctans ibi in orōne.

Et cū dies factus esset vocauit discipulos suos forte adhuc dormientes z sedebat sec⁹ mare. Cūqz cōgregarent turbe ascendēs nauiculam docebat de ea turbas stātes i litore: i parabolis loquēs eis. Proposuitqz eis parabolam seminātis in terrā tripliciter malam nec ferentē fructum: et in vnā bonam facientem fructum centuplicē.

Secundo proposuit parabolā seminātis bonū semen cui ini⁹ mīcis hō superseminauit zizanīā in qua illd qd dicit. Sinite vtrāqz crescere vsqz ad messē: videt paulo p̄trariū q̄ ait. Auferite malū de medio vestri. S; inter mitti cū anteqz veniat ad spicā et lolii: grādis est similitudo. et vix distingui pñt. Hoc igitur dictum est de ambiguis. illud pauli de manifestis. Ter tiam proposuit parabolā de grano sinapis. Quartā proposuit de fermento. qd mulier abscondit in farine satis trib⁹. Saturnum est genus mensure in palestina modū et dimidium capiens. Secusum at discipulis differebat om̄ia. Tūc dimissis turbis venit in domū: et dixerūt ei discipuli. Edifere nobis parabolā zizanior⁹. Primam em eis exposuerat in navi.

De trib⁹ parabolis i domo ad discipulos
Capitulum. LXXXI.

Unqz exposuit

c set qd q̄sierāt in parabolis. etiā locutus est eis. Et exposuit parabolā

Euangelica

de thesauro abscondito in agro p quo emēdo vendidit inuento: omnia q̄ habuit. Aliā quoq; proposuit de inuenta et empta bona margarita. Tercia q̄ de sagena missa i mare in q̄ dicit q̄ in gehēna erit fletus et stridor dentium. in q̄ innuit resurrectio corporū futura. Hoc autē nomē gehenna euangelicū est nū: et credis a dño inuentū. ob ignē inextinguibīlēs: q̄ erat scrutat̄ idolis i valle iuxta hierusalem q̄ dicebat tophet. Vel etiam gehennon q̄ sita filioz ennon. i. hoīs sic vocat̄: p̄ quē idolatre traieciunt puulos suos. sicut nos traicim⁹ eos p̄ aquā baptismit. Ignis q̄ dicebat tophet: nō satis nota causa. Vel forte q̄ quodā artificio de visceribz terre p lapides spongiosos quos tophos dicimus iugiter erumpebat.

De saluti dñi. Capitulum. LXXII.

Veniēs in pa

E triā suā docebat in synagoga eoz ita vt miraret̄ et diceret. **U**n hūc sapiētia hec. Nōne hic ē fili⁹ fabri. nōne maria mater ei⁹. et frēs et sorores eius sūt apud nos. Qd nō est intelligendū fm eluidiū q̄ vir ginē pepisse dño frēs de ioseph dogmatizabat. Vel ioseph de alia vxore liberos suscepisse. Sed p sobriū eius frēs sui dicti sūt sic abraā dixit ad loth. frēs sum⁹. Marcus autē dñm dictū ab eis fabiū. Credebāt enī fabiū. q̄ ioseph fabri filiū dicebant. Et paucos ibi curauit ppter incredulitatē eoz dices. Nemo ppha acceper̄ est in patria sua. et repleti sunt oēs ira. Et ei⁹ ei⁹ cū extra ciuitatē duxerūt eū vsq; ad supellū mōtis vt p̄cipitarēt eum. Ille autē transiēs p mediū illoz ibat. Adhuc oñdit ibi loc⁹ q̄ dicit sal⁹ dñi. p quē dñs descēdes imp̄sit se rupi. et cedens ei rupes fecit ei locū q̄ si latibuli. in q̄ adhuc vestigia rugarū vestimentoz ei⁹ imp̄ssa olīm notant.

De decollatione iohannis.

Capitulum. LXXIII.

In illo tempore

I herodes tetrarcha diē natalis sui celebrant corā p̄ncipibz suis et p̄mis galilee. Ubi puelle saltā datū est p munere caput iohis baptiste i disco. Est autē dñs scus vas rotundū desup valde extentum. vñ et dapifer discoper⁹ dñs. Quāq; mēsa supior dñs scus dñs. Aliquī mappa q̄ mēale dñs: dñs⁹ apel-

latur. vñ et aialia dicit apparuisse petro i discō. quē alibi liber actū aploz linteū vocat. Credibile ē q̄ herodes cū vxore de nece iohis sb tali occasiōe facienda pus secreto tractauerit. Discipuli iohis tulerūt corp⁹ ei⁹ de carcere et sepelierūt illud. Cronica et. xj. liber historie ecclesiastice tradūt iohem in castello arabie trās iordanē dicto macheron⁹ ta vinctū et truncatū. Lo: pus iohis in sebastē vrbē palestine inter helyseū et abdiā sepultū. Caput autē hierusalē humatū est iuxta herodis habitaculū. Ossa ei⁹ tpe iuliani apostate gēules sparserūt. inuidentes miraculis q̄ fiebant ad ei⁹ monumentū. Que rursus collecta ab eis dē cremata sūt. et puluis ventilatus qd q̄i sedm martiriū iā mortuo qd ārepn⁹ tant. nesciētes dū in natiuitate ei⁹ ossa collectayndecūq; cremāt. Dū autē colligerent ossa quidā monachia hierosolymis mixti latente colligentibz: magnā eoz p̄tulerūt. inter q̄ etiā digi⁹ q̄ dñm mōstrauit fuisse phibetur. quē post beata tecla inter alpes attulit. et dñs esse in ecclesia maurianensi. Tuleruntq; ossa ad philippū hierosolymitanū ep̄m nonū. qui misit ea p iulianū diaconū athanasio alexandrie ep̄o. Que p̄ theophil⁹ eiusdē vrbis ep̄s reposuit in tēplo serapis a sordibz purgato: basilicāq; in honore iohis cōsecrauit q̄i scz theodosio iubēte fana gentiū destructa sunt. Tpe iohis marciānt p̄ncipis duobz monachis orientalibz q̄ ob orationē venerāt hierosolymam iohes reuelauit caput suū. Sz nō multum post in curia p̄ditū: perlātū est ab alijs i edissam. als emissam vrbē phenicie. et in qdā specu in vna sub terra nō puo tpe ignobiliter cōditi. donec denuo idē iohes caput suū oñdit marcello religioso abbati et p̄sbytero dū in eodē specu habitaret. Qd cū ille iuliano. vbi alij hñt iuliozamo: eiusdē vrbis ep̄o indicasset eleuatū est. Ex q̄ tpe cepit i eadē vrbē decollatio iohis celebrari ipa die vt arbitramur q̄ caput inuentū est siue reuelatū. qd post cōstantinopolim trāslatū est. et inde ad gallias. Alij tradūt nō esse festū decollatiōis sed de collatione ossū ei⁹ pus facta et cōbusta. Ioseph⁹ aliā tradit causam necis baptiste dices eū p̄dicasse hoībz iusticiā. et obtentū baptisimi multos p̄gregasse in vñ. Timēsq; herodes dispendiū ppli sui sequētis iohannem occidit eū. Et refert ioseph⁹ iudeos tradidisse herodē ob hoc miserabiliter in primo

Historia

victū ab exercitu arethe regis.

De quinque panibus et duobus piscibus.

Capitulum. LXXXIII.

Adiuit at hero

a des famā iesu et ait. Johanne ego decollavi. Quis autē iste est de quo audio talia. et querebat eū videre. Quōd cū audisset iesus ascendēs in nauiculā: secessit i locū desertū seorsum. et secuti sunt eū turbe pedestres de ciuitatibus: et curauit eos. Erat autē primus dies festus quē dicit pascha. Vespere autē facto. xij. discipuli discesserūt ei. Dimittite turbas ut euntes inueniant sibi escas. Et ait iesus. Date illis māducare: et facite eos discere bere sup vnde fenum p ptubernia. id ē p diuersas societates hominū quē de viculis venerāt. Et acceptis quinque panibus et duobus piscibus a puero quēdā qui vnus de discipulis fuisse credit: p aplos dedit eos populo quasi quinque milibus viros. exceptis mulieribus et puillis. et de fragmentis impleti sunt cophini. xij. Et statim coegit discipulos ascendere i nauiculā et pcedere eū trans fretū fm marciū. ad bethsaidam. donec dimitteret turbas. Quē lucas dicit factū in locis bethsaidae: intelligendū est. nō quod esset in finibus eius: sed iuxta tyberiadē vt dicit iohes. et quod ad eā ptinebāt. Quā iohes dicit eos trāsiret ad capharnaū: intelligendum est p bethsaidā trāsisse capharnaū. Iesus autē cū cognouisset quod homines illi volebāt eū rapere et facere regē. quod sub tali rege videbatur eis nō posse egere: fugit et ascendit in montem solus orare. Hic est mons in quo sermonē fecit. a quo p militare distat locus refectōis huius: quod hodie dicitur mensa. infra quē est locus ille in quo post resurrectionē comedit partē piscis assi. supra quo est ps illa maris sup quā dñs ambulauit. quā alia vice excitatus sedauit.

Quod dñs ambulauit supra mare.

Capitulum. LXXXV.

Nauicula vero i

n qua erāt discipuli iactabāt fluctibus. Vidēs autem eos iesus laborantes quarta vigilia noctis venit ad eos ambulās supra mare. Quattuor vigilias noctis faciunt excubantes in castris. Prima dicitur cōtānium. in qua omnes filii vigilāt. Secūda intēpestū in qua adoleſcētes. Tertia gal

liciniū in qua viri. Quarta antelucanū in qua senes. Has dñs alijs nominibus vocauit sero. ante mediam noctē. ante gallicantū. ante mane. Cūque putaret discipuli eū esse fantasmatē clamaret ait. Ego sum: nolite timere. Nō dixit quod esset. quod et nota voce poterant eū agnoscere. Vel vt intelligerēt ipm esse eū quē moysi dixerat. quē mī sit me ad vos. Post. petrus iuit ad eū sup aquas quē dū mergeret crepit dñs. Quis cū ascendisset nauiculā cessauit ventus. et statim fuit ducta nauis ad terrā ad quam ibant.

De verbis dñi. p quibus quidam abierunt retro.

Capitulum. LXXXVI.

Altera die

a intrauerūt naues supuenientes a tyberiadē et venerūt capharnaūm inuenientes iesum mirabātur quōd illucyenisset cū solā vidissent nauiculā quā non intrauerat. Cūque pmedarent cibū quē eis fecerat: tū pferrebāt ei māna dicētes. Patres nri manducauerūt i deserto māna. panē de celo dedit eis dñs. Tūc dixit eis iesus. Ego sum panis vitę quē de celo descēdi. Murmurabāt autē iudei dicētes. Nōne hic est filius ioseph cuius nouim⁹ patrē et matrē. Et ait iesus. Panis quē ego dabo: caro mea est p mundi vitā. Litigabāt ergo iudei ad inuicē dicētes. Quōd pōt hō nobis carnē suā dare ad manducandū. Tūc addidit dñs. Nisi manducaueritis carnē meā: et biberitis sanguinē meū nō habebitis vitam in vobis. Hoc autē multi ex discipulis audientes dixerūt. Dur⁹ ē hic sermo: quod pōt eū audire. Et abierunt retro: et iam cum illo nō ambulabāt.

De traditionibus phariseorum cōtra mādata domini.

Capitulum. LXXXVII.

Ingavit autem

r quēdā pharise⁹ iesum vt pranderet apud eū. Cūque vidisset eū nō habē pccatis manib⁹ prādere: murmurabat intra se. Cui dñs ait. Vos pharisei quod de foris estis calicis et catini mūdatis. et nō quod intus. quod d. Corpa mūdatis et nō aīas. Stulti. nōne de vtriusque fecit. Hoc s. manicheos quod aīas nri a deo creatas dicit: carnē s. a diabolo. Et addidit. Date elemosynā: et ecce oīa munda sunt vobis. Quidā quē scribe et pharisei venientes a hierosolymis vidētes discipulos eius

Euangelica

cōmunibz manibz manducare dicebāt. Quare discipuli tui transgrediunt traditiones seniorum. Et rōdit iēsus. Quare vos transgredimini mādāta dñi ppter traditionē vestrā. Nam de^o dixit. Honora patrē tuū z matrē tuam. Qd nō tm̄ p reuerētia dictū ē. verū etiā p necessarijs obsequijs exhibendis. Hi pharisei impietate sub noie pietatis docebāt. dicentes filios meli^o facere si deo vero pti vouerent. q̄ parētibz offerēda erāt instrūctes eos quid parētibz egenis rōderēt. Q pater. corban qd est ex me tibi pderit. Corban est mun^o votiuū. q. d. Qd voui deo: vis tibi pdesse. absit. Et puocatis ad se turbis: ait illis. Nō qd intrat in os cōinquinat hoīem. intellige apd deū. sed qd pcedit ex ore. Primū intellige de ore carnis. cōm de ore cordis. Nā z vomit^o inqnat hoīem. Vñ z qdā libri hñt. sed qd pcedit ex corde. Quare ḡ idolatiz^o z bis q̄ furtiua sūt z rapta nō relinimur p scandalo vitando. Libi em̄ i se mund^o ē. Et dixerūt ei discipuli. Scis qz pharisei audito h̄ pbo scandalizantur. scalon vl scandalon offendiculū pedis. vl ipaz ruina dicim^o. Et rōdit. Sinite illos: ceci sūt z duces cecoz. Nō em̄ a veritate. p scādalo recedendū est.

Quibz nō transit in virtutē nature.

Capitulum. LXXXVIII.

Quqz intrasset

Jesus domū ait petri. Ediffere nobis pabolā istā. Et rōdit. Nō ires ligitis q̄ oē qd i os intrat vadit in ventrē: z i secessum emittit. Nihil ei de cibis trāsit i virtutē nature q̄ resur-

get. sed cibis adiuta in se tm̄ crescit z manet. Et subiūgit. De corde autem exeunt furta zc. Plato pncipale aīe putauit esse in cerebro. i. rationē. iram i felle. desideria in iecore. s. iuxta xps pncipale aīe ē in corde. Hare^o p cōinquinat ponit cōicat iuxta hebreū idioma. q̄ cōmune immundū dicebāt. qz cibos cōmunes vocabāt phibitos in lege q̄s immūdos indicabāt. qz alie gentes cōmuniter illis vefcebantur.

Dicūt heretici dñm idiotā fuisse et phisicam ignorasse. quia plures cibi p artus z venas et medullas z nervos fundūt. qd pbat p eos q̄ iugē vomituz hñt supro cibo et tm̄ cōpulēti sūt: sed qlibet humorū purgatio secessio dici p̄t.

De muliere chananea Capi. LXXXIX

Virgens inde iē

Jesus abiit i fines tyri z sydoms. Et rogabat eū mulier gētilis chananea sirophenisā genere p filia suā q̄ malea demonio vexabatur.

chananeī quondam indeā incoluerāt. sed post dispersi sūt. Ex hac dispersione erat mulier ista. ex siris z pheniciis orta. Quidam tm̄ dicunt tyros phenisā. qz sic phenisā erat qd tiriā sic z dido fuit. hoc noie indicantes regiones mulier^{is} z patriā. Jesus aut nō rōdit ei p̄bū ne sibi ptran^o videre tur q̄ dixerat. In viā gētiū ne abieris. p q̄ cū intercederēt discipuli rōdit. Nō sū missus nisi ad oues q̄ pcurunt dom^o istū. At illa venit et adorauit. et ait. Dñe adiuua me. Cui domin^o Nō est bonū sumere panē filioz z dare canibus ad manducandū. Debrecoz more gentiles canes dixit. qz edebāt sanguinē vt canes. Et est sensus. Veni curare israel p̄mogenitū et nondū gētes. cui illa. Et iā dñe. Nā et castellū edūt de micis q̄ cadunt de mensa dñoz suoz. q. d. Verū est qd dicis. Fac ḡ mihi qd fit canibz. i. modicū panis tui impartire mihi. Et iēsus p̄mendās fidē mulier^{is} ait. Fiat tibi sicut vis. et statim sanata est filia ei^o.

De surdo et muto. Capi. LXXXX.

Iterū exiit de

finito tyri et venit ad mare galilee intermedios fines decapoleos. i. puenit ad illū locū maris. cui^o ē regione p̄ra posita erat decapolis. i. regio decē vrbū circa pellā z gadarā p̄ra galileā. Et adducunt ei surdū z mutū. Et posuit digitos in auriculā ei^o et ait. Effeta. qd ē adapire. Et ad ei^o imperiū adaperte sunt aures eius et soluta est lingua illius.

De probatica piscina.

Capitulum. LXXXXI.

Ist hoc erat fe

pus dies iudeoz. Nō determinat

D 3

Historia

quis: sed pōt intelligi festū nouorū. id ē pens
tecofles. q; p̄dictū est iam de pasca q̄ decolla
tus est iohes. Sequit̄ vero d̄ scenophēgia.
post de encenijis. Ascēdit aut̄ iesus ad diem
festū. Erat aut̄ hierosolymis p̄batia piscina
cognōtata hebraice bethsaida: q̄nq; portic⁹
hñs. in q̄b; iacebat multitudo languentium
expectantiū aq̄ motū. Angelus em̄ descēde
bat in eā q̄nq; mouebat aq̄. z q̄ p̄mus post
aque motū descēdebat in eā: san⁹ fiebat a q̄
cunq; detineret infirmitate. Probaton grece
latine ovis. Sic ergo dicta erat. quia ī ea na
thinei hostias laua
bāt. Solet aut̄ colle
cta aq̄ pisces nō ha
bens piscina dici q̄si
per cōtrariū. De hac
motiōe incertum est
quā cepit. Q̄ aut̄ in
certū esset q̄n moueri debebat inde ppendit̄
q̄ languidi sp̄ erat ibi: q̄ ad certā horā cōue
nirēt tm̄ si sciret. Tradit̄ a q̄busdā q̄ regina
saba vidit̄ in spū in domo salus q̄ nethota
dicebat. lignū dñice crucis. et nūciauit salo
moni cū iā recessisset ab eo q̄ in eo moreretur q̄
dam; p̄ q̄ occiso perirēt iudei z pderēt locū et
gentē. Qd̄ timēs salomon defodit illud ī ter
ra. vbi post facta est piscina. Appropinquāte
aut̄ tpe passionis xpi sup̄natauit q̄si p̄nunci
ans xpm. et exinde cepit motio p̄dicta. Sed
hoc nō est autēticū. Cū aut̄ sanasset ibi iesus
hoies hñtē. xxxviii. annos ī infirmitate sua: p̄
cepit ei vt tolleretur grabatū suū. et ibat ferēs illd̄
Grabatū est lectus pauperum vbi tm̄ capiti
aliqd̄ substratū est. dictū a graba greco qd̄ ē
caput. Erat aut̄ sabbatū. Dicebāt ergo iudei
Nō licet tibi tollere grabatū tuum. Qui rñ
dit. Qui me sanauit dicit vt irē z tollere illud
Cūq; q̄sissent q̄s est ille. rñ dit. Nescio. Post
inuenit eū iesus in tēploz dicit ei. Sanus fa
ctus es: iā noli peccare ne deterius tibi cōtin
gat. Tunc homo nūciauit iudeis q̄ iesus
cum sanauerat.

De zelo iudeoz q̄ christus filiū dei se fecit
Capitulum. LXXXII.

Um ergo argu

c erent eū q̄ ī sabbato opabat̄: ait il
lis. Pater me⁹ vsq; mō opat̄ z ego
operoz. q. d. Nō ser̄ dieb; tm̄ operat̄ est pa
ter vt putatis. sed sp̄ opat̄ de⁹ gubernando.

renouādo vt p̄maneāt cōdita. cū q̄ ego ope
roz. ergo bonū est qd̄ ago. Qd̄ stat q̄ eise sacra
mentū qd̄ de requie sabbati legit̄. Propterea
ergo magis q̄rebāt interficere illū. q̄ patres
suū dicebat deū. Ait iterū iesus. Pater dilis
git filiū: fil⁹ q̄s vult viuificat. nec pater iudis
cat quēq;: sed om̄e iudiciū dedit filio. q̄ et so
lus fil⁹ venit in carnē vt iudicaret mundū. i.
argueret. et p̄ in iudicio sola filij p̄sona appa
rebit iudicās. z si qua p̄feret a iudice snia. p̄fe
ret eas. P̄dixitq; eis q̄ ali⁹. i. antichristus
veniret nō in nomine patris: sed suo. z euz re
ciprent.

De refectiōe q̄ttuor millū de septem pa
nibus. Capitulum. LXXXIII.

Relictis il

e cus mare galilee in desertū. Cūq;
turba multa ibi esset: ait discipu
lis. Misereor sup̄ turbā: q̄ iam triduo susti
nent me. nec habēt qd̄ maducēt. Cūq; acce
pisset a discipulis septes panes et pisciculos
paucos. p̄cepit vt discūberēt sup̄ terrā. For
te in alia refectiōe circa pasca adhuc erat her
ba sup̄ terrā. nūc aut̄ p̄ feruore terre ill⁹ iam
nō erat ibi herba: q̄ p̄ pentecosten erat vt p̄
dixim⁹. Satiatis aut̄. iij. milib; viroz: abis
q; mulierib; z puulis. de fragmētis impleue
rūt septē sportas. Est aut̄ sporta vas de iunz
cis z folijs palmarū cōtectum.

De quodā ceco. Capi. LXXXIII.

Ascendens ie

e sus nauim cū discipulis venit in
ptē magedon. Eundē locū vocat
mare dalmathanū. q̄ binom⁹ erat. et oblit⁹
sunt discipuli tollere panes: et docebat eos.
Cauete a fermēto phariseoz et saduceoz et
herodis. Cūq; putaret se tacite notatos de
panū obliuione arguit eos de modicitate fī
dei. q̄ eo p̄nte timebant posse egere. Scdm̄
marcū illuminauit hic cecū. S; de silib; suffi
cit nob̄ aliq̄ ponere. Alia transim⁹. q̄ cōca
nonica sunt illis.

De cōfessione fidel̄ quam fecit petrus pro
oib; . Capitulum. LXXXV.

Enī autē iesus

v in p̄tes cesaree philippi. Philipp⁹
in termino iudee septentrionali cō
stituit sibi ciuitatē quā vocauit cesareā p̄bia

Euangelica

lippi i memoriā tyberij z sui nois, et ē i regio
ne phenicis: vbi ad radicē libani oriunt duo
fontes. ior. et dan. qñ riui sociati sub mō
tibo gelboe sub rube cedar sec^o medicabilia
balnea iordanē faciūt. Szt nomē ei⁹ ex suis
noib⁹ qñ cōponūt. Tñ hieronym⁹ dic⁹. Quia
ciuitas illa olim dicta ē dan. vbi vitulū aure
um posuit hieroboā: a qñ riuis p̄terfluens dī
ctus ē iordanis. qñ et noie fontis z ciuitatis
cognōiat⁹. Lūtras eadē nūc pancas d⁹. Jo
seph⁹ dic⁹ vltra cesareā. c. ex. stadijs modicu
lacū eē: qñ a rotunditate phiola d⁹. sp. plen⁹ et
nūq⁹ exuberans. Ibi orit iordanis. et paulo
post terrā ingredit⁹. et ad radicē libani ebullit
qñ prim⁹ philipp⁹ tetrarcha dephendit. Nā
missi i phiolā palestis: eas apud pancas red
ditas inuenit. Sic ioseph⁹ vocat fontē sub li
bano. Dicit etiā sup seleuciā et qdā lacu na
sci riui: quē vocat minore iordanē. et ex duo
bus riuis ad locū qñ d⁹ aureū replū iouis cō
fluentib⁹ iordanis p̄fici⁹. Et interrogabat ies
sus discipulos suos dicē. Quē dicūt hoies eē
filiū hois. Et se filiū homis soli tpo cōuenit
Adā ei fili⁹ t⁹re: aliū filiū hoim. sol⁹ tps filius
hois vni⁹. At illi dixerūt. Aliū iohēm bapti
stā. aliū helyā. aliū hieremiā. aut vñū ex pphis
id ē heliseū. Quia tps baptisabat. putabant
suscitātū baptistā. vel ppham aliqūē duoz. qñ
transcūtes iordanē baptisimū p̄figurabant. i.
helye z helisei. Hieremiā p̄o iō. qñ sanctifica
tus ab ytero legit⁹. Augustin⁹. Pōt mouere
qñ lucas dic⁹ dñm interrogasse discipulos cū
esset sol⁹ orās. Vāre⁹ p̄o dic⁹ in vīa: sed cum
mouet qñ nūq⁹ orauit i vīa. Forte bis qñ uit.
Cūq⁹ qñssit ab illis suā relipo⁹ sniam dixit
petr⁹ p oib⁹. Tu es pps fili⁹ dei uiu. i. tu es
hō fm qñ vnc⁹ es p̄ p̄cipib⁹ tuis: et es de⁹
fili⁹ dei uiu. Hebrei ei p̄suerūt deum vo
care riui in fuggillationē idolor⁹ qñ non vi
uūt. Et ait iesus. Beat⁹ es symon bariona. i.
bar iohanna. i. fili⁹ iohis. Dicit etiā qdā vī
cio scriptoz corrupte positi iona p iohāna.
Et addidit. Tu es petr⁹. qñ latini et greci di
cunt petrā. hebrei z syri cephā. Idē ē est. tu
es cephas. Et sup hāc petrā a qñ dices petr⁹
edificabo ecclesiā meā. Vel sup hāc petram
quā p̄fessus es qñ sola fundamentū est. Et p̄
misit se ei daturū clauē regni celoz. Forte
tunc ei soli dedit: vel post resurrectionē cum
alijs. Tūc p̄cepit iesus discipulis suis ne cui
diceret qñ ip̄e esset tps. Vbi intelligendū est

tunc donec eo suscitato qñ audierāt i aure p̄
dicaret sup tecta. Tūc cepit eis oñdere: quia
oportebat eū ire hierosolimā z mltā pati et
occidi: et tertia die resurgere. Quo seorsum af
sumpro: dixit ei petr⁹. Absit a te dñe non erit
nibi s. Grece h⁹z. p̄pici⁹ sis tibi dñe. Cui dñs.
Vade p⁹ me sathana: nō sapias ea qñ dei sunt
id ē seq̄re sniam meā nec aduerser⁹ mihi. Sa
thanas enī aduersariū so nat. Fuerūt qñ dice
rent petrū nō esse cōreptū: sed sathana hoc
ei suggerentē. Vb ei⁹ hūc erro⁹ ē. s. qñ credidit
sathane. etiā dicunt qñ dictū ei est: beatus es.
p̄missionē futurū tñ esse. i. beat⁹ eris. Tunc
cōuocata turba cū discipulis ait. Si qñ vult
vīre post me: abneget semetipm z tollat cru
cem suā et sequat me. Crux p̄o tripliciter tolli
tur. Per martyriū. p̄ mortificationē carnis. p̄
proximi cōpassionē.

De transfiguratione domini.
Capitulum. LXXXVI.

Post dies sep

re assumpsit petrū iacobū et iohēm
fratrē ei⁹. et duxit illos ad mōtē tha

bor excelsū vt oraret.

Lucas dic⁹ dic⁹. viij
euz die in qñ p̄dixerat
qñ daz de eis vltimos
aūq⁹ morerent glo
riā regni. et illuz in qñ
viderūt cōnumerās.
Matthe⁹ z marcus
vi. medios tñ ponē
tes. Et notandū qñ matthe⁹ dic⁹ iacobū fra
trē iohis. Augustin⁹ sup eplaz ad galathas
scribit iacobū ep̄m interfuisse trāsfiguratio
ni. cui etiā videt ambrosi⁹ p̄sentire. Et factū
est dū oraret: transfi
gurat⁹ est ante eos.
et facies ei⁹ respēdu
it sicut sol. z veltimē
ta ei⁹ facta sunt alba
sicut nix. qñ follo nō
pōt facere sup terrā.
Et apparuerunt illis
moyses et helyas lo
quētes cū eo d̄ excels
su quem cōpleturna
erat i hierlm. i. d̄ mor
te eius. et ait petrus.
Dñe: bonū ē nos hic

Quarto miliario a
nazareth ē mōs tha
bor: in descēsu cuius
melchisedech obitas
uit abrae. Secundo
miliario a thabor est
mons hermon.

Videt p̄ietas eē in
p̄bis exposito⁹ angu
stini z abrosij et mat
thel. cū matthe⁹ dicat
iacobū zebedei frēm
iohis qñ maior: dic⁹ ē
cū esset minor: natu i
terfuisse trāsfigurati
oni. Augustin⁹ videt
cōtradidit iacobum
ep̄m interfuisse. Les
git aut⁹ qñ iacobus al
phei. minor: s. qui et

Historia

esse. si vis faciamus
hic tria tabernacula
tibi vnu. moysi vnu.
et helye vnu. Et facta
est vox d. nube dicēs
Hic est fili⁹ meus di
lectus: apum audite.
Cūq; timore corruis
sent discipuli: tenet
eos iesus et ait. Sur
gite nolite timere. Et
descendēs pcepit eis
ne cui dicerēt donec
resurgeret. Quidam
dicūt hāc epi gl'iam
in acre circūfuso fuis
se nō in corpe. quod
tunc habebat mortu
le. Alij ad tps depo
suisse mortalitatem.
Alij ipm sp habuissē

se tale corpus p naturā. s; vt videt z patere
fecerat illud mortale ad tps. et ibi qlis erat
p naturā talē se ostendit. et talē vt aiunt se de
dit discipulis in cena. qz talis in modico pōt
esse loco. Vanū est aut in hmoi laborare et
seq naturā in miraculis. Ita ei in carne mor
tali oñdit gloriā immortalitatis: sicut post re
surrectionē in carne immortalī cicatrices. et
palpādū se p̄buit et comedit. Et sic varie sen
tiūt auctores de moyse et helya. Et sup lucā
inuenies glosam q̄ dic eos ibi fuisse. Hoc po
tuit esse de helya qui
adhuc viuit. Alia q̄
dicit angelos eorū
corpa assumpsisse.

cationē. agilitatē. et sic ante passionē in corpe
mortali dñs qdā sig immortalitatis oñdit. vt
qñ discipulis corp⁹ suū dedit. ita etiā post re
surrectionē qdā signa corpis mortalis oñdit
vt qñ thome cicatrices oñdit.

De lunatico Capi. LXXXVII.

In sequenti die

i ad pces p̄is sanauit filiū lunaticū
cū. quē oblatū sibi discipuli sana
re nō poterāt. Nō ex vicio lune patiunt lu
natici. s; demōes eos vexāt his tpi⁹: vt p lu
nam infamēt lune creatorē. Erubescat iulia
nus q̄ dic nullū pctm eē in puero. Legit cñ

frater dñi dictus est.
e⁹s hierosolymitan⁹
fuerit. Qd sic solui p̄t
qz oēs episcopi fue
rūt. z sic nō ē p̄trariū
p̄cipue cū non dicat
hierosolymitan⁹ e⁹s.
sed simpliciter e⁹s.
Wag. mouet qd di
cit ambro. q̄ primus
sacerdotalē solū ascē
dit. quod nequa qz de
iacobo maiore pōt i
telligi. iō dicendū q
pōt intelligi d̄ mysti
co solio sacerdotali.
qz primus martyriū
subijt. vñ d̄. Decidit
iacobum fratrē iohā
nis gladio.

Quattuor habebūt
corpora post resurre
ctionē. immortalitātē
ipassibilitatē. gloriā

de isto: qz a puericia lunatic⁹ fuerat: in q̄ si nī
bū haberet suū demō: nō illū possideret. Cū
qz q̄sissent discipuli q̄re ipi nō eiecerit: ait. p̄
pter incredulitatē vram. Quia si habueris si
dem sic granū sinapis dicet moti huic trāsi
hinc: z trāsibit. Qd trāslatue de diabolo pū
ti quē eiecerat pōt intelligi. qz a nullo ad lraz
legit factū. nisi q̄ ad pces gregoriū neocesa
riensis legit qdā mons retraxe⁹ z dedisse lo
cum basilice fabricande. Et ad pces cuiusdā
patris lapidis trāslatus de orto. Vel grā e⁹s
pli. p quolibet ipossibili dictū est. Vñ i lus
ca aliud ē exemplū. Dicentis huic arbori mor
to. trāsplantare i mare z obediet vob.

De verbis dñi qbus innuit tridū mor
tis sue.

Capitulum. LXXXVIII.

Accesserūt

e seorū ad iesū dicētes. Vade hinc
id ē de galilea. qz herodes q̄rit re
interficere: et ait illis. Ite dicit vulpū illi: qz
ecce demonia eiicio. z sanitates pficio hodie
et cras. et tertia die psumor. qd est. Ipe non
occidet me. s; ego ponā aīaz meā: ita q̄ pma
die mortis intrās infernū. tollā demoni ty
rannidē suā. In crastino educāz captiuitatē
quā sanitati restitūā. dū portā paradysi aptā
ei ostendā. vel ponā eā i paradiso q̄ ē in ex
tremis maris ad oriētē. qñ restitues hoīes san
tati quā pdiderat. Tertia die resurgā psum
tus. Pōt tñ h̄ referri ad tres ānos opationis
miraculoz xpi. in q̄rū tertio psummat⁹ ē. Et
qñ ostendens iesus q̄ nō moreret i dñio heros
dis. addidit. qz n̄ capit scriptura supple aliq̄ me
phetā perire extra hierlm.

De tributo inuento in ore piscis.

Capitulum. LXXXIX.

Cum venisset

e capharnaū accesserūt q̄stozes cen
sus capitis. et missus a dño petrus
ad mare tulit piscē i cui⁹ ore inuenit staterē. i.
duo didragmata: z soluit p se z p dño. Et si
ei dñs loculos hiet: tñ ea q̄ data erāt ei v
sus pauper i vsū p̄p̄iū noluit expendere.

Capli quesierūt quis eorū esset maior

Capitulum. XC.

Quam autē disci

c puli q̄sissent i via quis eorū maior
esset. accesserūt ad iesū z dixerūt.

Euangelica

Quisputas maior est in regno celoz q̄si dice
rent. Dic quis maior est inter nos mō. q̄ ille
idē maior erit in celo. In q̄ errabāt. In futu
ro cū oīs platio cessabit angeloz et hoīm vt
ap̄ls tradit. Et amplexās iēsus paruulū do
cuit siles puulo. i. humiles in rīa exaltari in
patria. et q̄ veller p̄m^o eoz esse fieret oīm mī
nister. Hinc est q̄ p̄mus oīm in ecclesia ser
uoz dei se fater. Paruul^o iste vt qdā tradūt
fuit marcialis ap̄ls lemonitarum.

De parabola ouis et dragme. et filij pro
digi. Capitulum. **XXI.**

¶ Inq̄z scandali

catores pusilloz dicitur p̄ meta
phorā mēbzoz erūdōs et p̄jcten
dos. nec p̄mēndū vnu de pusillis: ad ostē
dendū q̄nti sint pusilli apud p̄m. dicit eis
parabolā ouis ceteris reponere relictis no
naginatanonē. Licet em̄ pastor plus diligat
centū oues q̄ vnā. tū magis sollicitus est de
perdita q̄ de manentibz. Pro eodez addidit
parabolā de decima dragma inuenta. Et ē
dragma numus certe quātitatis habes ima
ginem regis. Drag

ma vero dragmatis
quarta pars itateris
est. Tertiā quoq̄ de
eodem subdit para
bolam de filio prodi
go in q̄ nō solū gau
diū suū d̄ pusillis re
deuntibz ostēdit. sed
etiā inuidentiū mur
mur arguit. in q̄ silis
quas porcorū cibū dī
cit. Et est fm̄ quosdā fruct^o arboris sonū fa
ciens cū comedit. Est autē gen^o leguminis so
noris frondibz et vacuis. qd̄ magis onerat
q̄ reficiat. Et nota q̄ qd̄ in auitō d̄ altile: in
animalibz d̄ saginatiū.

De dimittēdo fratri septuagies septies.
Capitulum. **XXII.**

¶ Inq̄z addidit

cet dñs de corripiedo fratre q̄ i te
solo peccauit. te solo sciēte. pus se
creto. post corā testibz. post corā ecclesia. et ad
didit. q̄cūq̄ ligaueris sup̄ terrā rē. quesi
uit pet^o an dimittendū sit fratri peccanti vs
q̄ septies. r̄ndit iēsus. Immo vsq̄ septuagies

es septies. i. cccc. nonagita vicibz. et etiā septua
gies septies. id est omnē iniuriā. vt bis legat^o
septuagies septies. ita sc̄z vt prima expositio
referat ad tēpus. q. d. Immo semper dimit
tes. Sc̄da ad omnē iniuriā. q̄ septuaginta
septē et numero vni
uersitatis. et nume
ro trāsgressiōis. i. et
vij. et. q̄ ē cōpositū

Septenarius d̄z nu
merus vniuersitatis
q̄ vniuersitas dierū
currit per septē dies
hebdomade. Undenari^o numer^o d̄z trāsgres
sionis. q̄ vniuersitate trāsgredit^o decē. et uō pue
nit ad. xij. q̄ iterū bon^o numer^o est q̄rū ad si
gnificata. Et nota q̄ q̄libet tenet rancorem
animi p̄ iniuria dimittere. etiā si nō petat ve
niā. q̄ leuit. Qd̄ si petierit teneor ei dicere aue
subuenire sibi si indiguerit. qd̄ nō. teneor nī
si petat. nisi sum p̄fectus. Q̄ autē dimittendū
sit petēti dñs p̄fui parabolā subostēdit. cu
ius debitum reuocauit dñs suus. q̄ noluit
misereri cōserui sui.

Q̄ ob solā fornicationē vxor pōt dimitti.
Capitulum. **XXIII.**

¶ Factū est post

csermōes istos migravit iēsus a ga
lilea et vēit in iudeā trās iordanē. et
secuti sūt eū galilei: et curauit eos ibi. Et accep
serūt ad eū pharisei temptātes et dixerūt. Si
licet hoī dimittere vxorē q̄cūq̄ et causa. q̄b
ait dñs. Q̄ de^o instituit cōiugū. et iō nō lice
bit hoī separe illō. q̄ etiā sic voluit dñs rīz
adherere vxori q̄ p̄pter eā relinq̄ret patrē et
matrē. i. affectū suū. magis dirigeret hō ad p
creationē liberoz q̄ ad curam parentū. Si
cut em̄ humor de radicibz ascendit ad arborē.
et trāsmittit^o ad semē et ad radices nō redit.
ita affect^o a parentibz ad filios trāsmittit^o. nec
cōuertit^o. i. maior est affect^o et p̄mior parentū
ad filios q̄ filioz ad parētes. Cūq̄ obieci
sent de libello repudiū p̄cesso a moyse et dicit^o
set. ob duriciā cordis eoz. h̄ ē p̄missus. i. nul
la lege puniūt. Nō ei ordini dei moyses imp
ordinaret addidit. q̄ excepta cā fornicatiōis
nō liceat hoī dimittere vxorē. Qd̄ audīeres
discipli dicit^o. q̄ nō expedit nubere. Ne autē
oēz p̄nētiā meritoria putarēt. distinxit dñs
eunuchos. q̄ qdā sic nascunt^o. q̄ p̄prie dicunt^o
castrati. id. ē caste nati. Alij facti sunt ab ho
minibz. q̄ p̄prie dicunt^o spadones a spata Alij
se castrant. p̄pter regnū dei. qui p̄prie dicunt^o

Historia

tur eunuchi, id est bene vincentes, ab eis quod est bonum, et nuche quod est victoria. Et hec vltima meritoria est. Cumque pueri oblati iposuisset manum et benedixisset eis abiit inde.

De galileis quos occidit pilatus.
Capitulum. XCIII.

Est hec ambu-

p labat iesus in galilea, quia in iudea querebat eum interficere. Aderat eo tempore quodam nunciante ei de galileis: quorum sanguinem pilatus miscuerat cum sacrificijs eorum. Quidam enim dicentes se dei filium multos seducebat de galileis, quos dum duxisset in garizim: ubi dixerat se ascendit sursum celum coram eis dum sacrificaret ei, fugientes eius pilatus ipsum cum omnibus occidit, timuit enim ne et iudeos seduceret. Cumque putaret eos perisisset, id quod nequiores essent ceteris galileis ait dominum minus. Non minus iudeos his scelerosos et similiter nisi peniteret perituros, etiam hierosolymitas nisi peniteret perituros, sic perierat in siloc, xviii. viri oppressi a turre quam edificabatur, super quam dicitur eis similitudinem ficulnee non facietis fructum, per quam cultor vinee viri pertraxerunt annum ne combureret donec periret ea.

De muliere incurmata. Capi. XCV.

Unque doceret

c sabbatis in synagoga: erat ibi mulier habens spiritum infirmitatis, quam inclinauerat spiritus infirmitatis, alio sabbato, xviii. annis, et imposuit ei manum et erecta est.

De scenophegia. Capi. XCVI.

Rat autem in pro-

e ximo scenophegia, quod sonat vnum brachulorum fictionem, et dixerunt fratres eius ad eum, Transi in iudeam ut discipuli tui videant opera tua que facis, que vnde cumque illuc conueniant. Si hoc facis manifestas te mundo, quod dicitur. Si ex te facis: et non ex beelzebub, vel si per quia. Hi erant sanguines iesu qui eius gloriam querebant ut inde principis fierent, Quibus ipse ait, Vos ascendite ad diem festum istum, id est primum. Mediante enim die festo ascendit: et quasi in oculis. Iudei autem querebant illum dicentes, Ubi est ille. Et murmur erat de illo, quia quodam dicebant: bonus est, alij quod seductor erat, cumque ascendisset docebat in templo: et murmurabant dicentes, Quomodo scias scire iste cum non didicerit, Cumque quidam diceret, Nonne hic est christus, Alij di-

cebant, Hunc scimus vnde sit. Christus autem cum veniret: nemo scit vnde sit. Hoc dicebant: quia esaias dixerat, Generationem eius quis enarrabit. Multi autem de turba crediderunt in eum dicentes, Christus cum venerit nunquam plura signa faciet quam hic facit. Et ait illi quidam de turba, Magister: dic fratri meo ut diuidat mecum hereditatem, Qui respondit, Homo: quis me constituit iudicem super vos.

Qui missi ut tenerent iesum ammirabantur verba eius. Capitulum. XCVII.

Iserunt ergo

m pharisei ministros ut comprehenderent eum, Et ait iesus, Queritis me et non inuenietis, et ubi ego sum vos non potestis venire, quasi dicat, Tales non accedentis ad me: sed per resurrectionem multum volent inuenire me si fieri posset corporaliter et non inuenient fide tamen inuenient, Et dicebat quodam, Hic exere prophetam, Alij, hic est christus, Cum rediissent ministri ad pontifices et phariseos et dixerunt ministris, Cur non adduxistis eum: responderunt, Numquam sic locutus est homo ut iste loqueretur, Et increpabant eos pharisei dicentes, Numquid et vos seducti estis, Quis principum et phariseorum credit in eum, Et ait nicodemus, Lex nostra non iudicat quemque nisi prius audierit ab ipso, Credebat quod si patienter illum audirent sicut ipse fecerat: similes ministris fieret, Et dixerunt ei, Numquid et tu galileus es, id est a galileo seductus, Scrutare scripturas, A galilea non surgit propheta.

De adultera. Capi. XCVIII.

Iesus autem iterum

i diluculo venit in templum et sedes docebat populum, Et adduxerunt ei scribe et pharisei mulierem deprehensam in adulterio: et querebant quid iudicaret de ea faciendo. Putabant enim quod dominus in iudicando fieret imitatoris vel iniustus ut imitatoris de irriderent, et contra moysen agentes damnarent, Iesus autem inclinans se deorsum: scribebat digito in terra, Cumque instarent erigens se dixit, Qui sine peccato est vestrum primus in eam lapides mittat, Et iterum se inclinans scribebat, Quid scribebat, Quidam dicunt id quod eis respondit, Hieronymus in quadam epistola ad studiosum videtur eum velle scripsisse, Terra terra scribe hos viros abdo-

Euangelica

catos. Vel terra terrā accusat: in eplā ad hebreos. Audientes autē exibat vn⁹ post aliū, et remansit iesus solus ab illis. et mulier stans in medio discipulorū: et dimisit eam in eodē natam dicens. Vade et amplius noli peccare. Et nota, erectus dedit sententiam iusticie. Itē erectus sniam misericordie: qz eque vtrū qppriū est deo misereri et punire: qz ois xpi actio xpiani est lectio.

De parabola diuinis volentis ampliare horrea sua, et de qbusdā verbis dñi.

Capitulum. XCIX.

Inc dixit ad il

los. Caute ab omni auaricia: cū sit breuis hoīs vita. Sup qppo: fuit eis similitudinē de diuīte, q p fructuum vbertate deliberabat horrea sua āpliare. Cui deus ait. Stulte hac nocte animā tuā reperiēt a te: q autē parasti cuius erūt. Iterū lo: cutus est iesus illis multa. Ego sum lux mūdi. Ego testimoniu pbi eo de me tē. Inter hec dixit plane se dei filiū: et eos in pctō suo morituros. et scituros qd esset cū exaltarent eū a terra et ipos nec filios dei eē nec abraē, et q abraā viderat diem suū, et intulit, anq abraā fieret ego sum. Ille sol⁹ vere est q anq aliqd fieret vere potuit dicere, ego sum. Tu lerūt g lapides iudei vt iacerent in eū. Iesus autē abscondit se et exiit de tēplo. Et nota q iudei dixerūt. Quinquaginta annos nondū babes, qdam opinati sūt ab incarnatiōe dñi vsq ad passiōē ples annos fluxisse qz ex hī storis colligamus.

De ceco nato.

Capitulum. C.

Preteriens ie

sus vidit hoīem cecū a natiuitate et luto facto de salina: cuius limisset oculos et misit eū ad natatorā siloe, et lauit et vidit. Siloe fons ē ad radicē mōis syo: In valle iofaphat f3 q non ingibz sed traditionē syroꝝ siloe incertis horis ebullit manar sub terra, cui⁹ aq vt exciperent qsi stagnū nō lōge a fonte erat pstructū: quā collectionē mō piscinā: mō naratoriaz vocat scriptura. Erat autē sabbatū. Vñ et pharisei cū accepissent ab illuminato q iesus eū illuminauerat: dixerūt ei. Da gloriā deo. Nō est hīc homo a deo q sabbatū nō custodit. Cū

q ille cōmendarer iesum, et adderet. Nunqd et vos discipuli ei⁹ vultis fieri maledicti: et dixerūt. Tu discipul⁹ illius sis: nos autē moysi discipuli sumus. hūc vñ sit nescimus. Id est nō approbam⁹. Supra em dixerunt se eū scire. Putabāt autē iesum maledictū: et oēs credētes in eū maledictos. Et cū eū cecissent foras inuenit eū iesus. Cūq dixeret ei se esse filiū dei: ille adorauit eū. Et ait illi iesus. In iudiciū ego veni in mundū vt q nō vidēt vīdeant: et q vidēt ceca fiāt, qd. In h q te mēdicū illuminauit: intellige, q ego veni separare pauperes spiritu a supbis q se sciolos fatant, vt illi illuminent: isti, i. sciolī cecitatem mentis incurrant.

De signis pfectionis et de impossibilitate intrandi diuīte in regnū celoz.

Capitulum. CI.

Cuz egressus

esset iesus in via adolescēs genu: Ageo rogabat eū dicens. Quid faciam vt habeā vitā eternā. Cūq inuēisset ei de custodia mādatorū, et audis eū seruasse ea docuit eū de pfectiōe: et vnū signū pfectiōis, posuit dicens. Vade et vnde oia q hēs et veni seqre me. Est em pfectio platoꝝ: cui⁹ ins signū ē relinqre oia et ponere aiām p oībus. Est etiā xpēplatioꝝ: cui⁹ signū est hīc mori in desiderio et vitā i patiētia. Est et clericoz: cui⁹ signū ē ptiētia. Hoc audiēs adolescēs abiit tristis, erat em pecuniosus valde et locuples. Tūc ait iesus ad discipulos. Facili⁹ ē camelū p foramē ac⁹ trāsire q diuitem intrare i regnū celoz. Facili⁹ significat h mīnus positiuo sui ppari. i. min⁹ est difficile, qz min⁹ ē impossibile. Pōt em de⁹ facere vt camel⁹ trāseat p foramē ac⁹ nullo obstāte. Auarū pō q hīc noīe diuītis intelligit ponere i gloria, si pōt de potētia: de iusticia nō pōt. Grad⁹ pō ppatiōis inter ipossibilia ne mireris. Impossibili⁹ ei est equū pueri i lapidē q in asinū, cui ē accommodatio naturaliter qz lapidi. Fuerūt q dicerēt in hierusalē quā fuisse portā q ac⁹ dicebat, ad quā cū veniebāt cameli p pēdio vie cū oneribz suis nō poterāt trāsire vt subire cā. Exonerant g trāsibāt, et iterū recepti oneribz minabant. Scdm h g siluīdo notat hīc nō impossibilitas. Oportet em auarū amorē opū dimittere si vult igredi ad vitā. Quā noīe diuītis auarū significasset,

Historia

hinc patet q̄ discipuli subdiderūt. Quis em̄ poterit saluus fieri. Plures em̄ sunt paupes diuitibz. et ita plures p̄nt saluari si de possessio: bz opum diuideret. Quibz ait iesus. Apud hoīes h̄ est impossibile. apud deum aut̄ oīa possibilia sunt. Nō q̄ tales de⁹ possit saluare: sed q̄ pōt eos iustificare et tūc saluare.

Ex relinquentes pro christo omnia indocabunt.

Capitulum. CII.

Incipit petrus ait

t Ecce nos reliquim⁹ oīa et secuti sum⁹ te. qd̄ ergo erit nob. supple relinquendū. Illa em̄ oīa reliquerat pet⁹. de q̄bus dictū ē. et oīa vanitas. Illa aut̄ oīa sibi remunerat: de q̄bus dictū est. Deus est oīa in omnibz. Et r̄ndit iesus. Cū sederit filius hominis in sede maiestatis sue in regeneratione sedebitis et vos sup sedes. xij. iudicātes. xij. tribu israhel. Fit in baptismo p̄ma regeneratio in aīa. fiet in iudicio scda in corpore. Ibi contempores mūdi cū dño iudicabūt. nō soluz cooperatio: sed etiā auctoritate. Duodenarius aut̄ ponit p plenitudine p̄tatis et. xij. tribus israhel. p oībz iudicādis. Duodenari⁹ em̄ ex septenario q̄ est numer⁹ vniuersitatis surgit. i. ex p̄tibus septenarij in seductis. Quidam tñ hoc solis discipulis dictū dicūt. et impletum iā esse in subiectio: de mūdi: q̄ quasi potestate habētes sup oēm ecclesiā sedent. Post ad oēs generaliter sermo directus est. Dīs q̄ reliquerit domū aut parētes et. centuplū accipiet nūc in hoc tpe. et in futuro vitā eternā. Quia p̄ter spūalia q̄ quasi centuplū sūt cōparata carnalibz. sancti vtr̄ alios sanctos plus etiā p̄p̄inquis suis diligūt.

De diuitie et lazaro. Capi. CIII.

Barisei vero au

p aientes cū disputantē de contemptu mūdi deridebāt eū. quia lex obseruatoribz suis bona terre p̄mittebat. Ipse aut̄ cōtra eoz auariciā exemplū eis p̄posuit de diuitie purpurato et epulone qui in inferno cruciabat. q̄ recepat in vitā sua bona. i. sola illa q̄ putauerat bona. Nec fuit hoc parabola s̄ in re ip̄a. qd̄ p̄pendit. q̄ nomē mēdicī ibi ponitur lazari. s̄ q̄ posuit ē in synu abrahe. Erat em̄ in superiori margine inferni loc⁹ aliquā tam habēs lucē. sine omni pena materiali in quo erant anime p̄destinatorū vsq̄ ad christi

descensum ad inferos. qui locus p̄pter sui trāquillicitatē synus abrahe dictus est: vt synū matris dicim⁹. Et dicebat abrahe. q̄ fuit p̄ma credendi via. Ipse em̄ primus publice p̄dicauit vñū tñ deū esse. Hunc locū vocauit iob tenebras. p̄ tedio expectandi dicēs. Et in tenebris stravi lectulū meū. Nota q̄ diues dixit se cruciari in lingua. i. p̄ pctō lingue. q̄ epulones loquaces eē solēt. Nec mirū si aīa trāslatiue dicat mēbra h̄ic: cū diuinitas eodē tro po p̄ mēbra distinguat. Fuerūt tñ q̄ dicerēt et angelos et aīas corpora h̄ic aērea. Alio q̄n anie ignē vrentē nō sentirēt. qd̄ sup genēsīm inuenies. Alij dicūt q̄ ad sentendā vñionē ignis nō est necesse habere corpora. Et est em̄ quedā species ignis cui si imponas manum ardorē senties sine aliq̄ leſione man⁹. Qd̄ at abraā chaos inter eos firmatū dicit. v. l. chaos vt veteres codices habent: forte in re ita erat. vel p̄petuā bonoz et maloz dissimilitudinē post hāc vitā notat. Cūq̄ diues rogaret de mittendo lazaro ad fr̄es suos auduit. habēt moysen et p̄phas. Qū et conijcit q̄ ius deus fuerit: p̄ q̄ etiā forte abraā vocauit euz filiū: et ille ip̄m patrē.

De villico iniquitatis. Capi. CIII.

Discipulos au

a tempore ius parabolā de villico iniquitatis. Et est villic⁹ p̄p̄rie villicus custos. sed hic accipit p̄ iconomo. Hic tñ mēs amoueri et egere: clāculo fecit misericordiā cum debitoribz dñi sui: vt cū eij cresceret mores bñificioz recipere euz in domos suas. Et laudauit dñs villicū iniquitatis. nō q̄ inique: sed q̄ prudēter egisset. Est em̄ prudentia: quedā sibi imposterū p̄uidētia. et ex h̄ q̄si a mīnori intulit dñs dicēs. Si sibi in futurū p̄uidens etiā cū dolo laudat. ergo facit tē vobis amicos de māmōna iniquitatis. vt cū defecerit recipiāt vos i eterna tabernacula. q. d. Quāto laudādi magis cr̄tis si p̄uideritis vobis sine dolo. Māmōna lingua syra dīnitie. et māmōn sathanas: qui opibz seducit. Que dicunt iniquitatis: quia de iniquitate colligi solent. Unde vulgata sentētia dicit. Omnis diues aut iniquus aut heres iniqui. Hoc quidam male intelligentes rapiunt vt bene dispensent. Sed qui offert sacrificium de substantia pauperis idem facit. ac si victimet filiū in p̄spectu p̄is. Vel pōt sic exponi

Euangelica

quia dñs in hoc verbo: et hic puidet nobis et in futuro, q. d. Vobis reservate de rebus vestris ad solaciū vite, de supfluo facite vobis amicos. Qd em̃ vltra necessaria vite retinetur, nec primi necessitatibus erogat pecunia est iniquitatis, i. vltra equitatē. In ea enim nō seruam⁹ equitatē quā primo debem⁹ quē scz sicut nos diligere tenemur. Et nota q. nō om̃es pauperes possunt nos recipere i eter⁹ na tabernacula, sed qz largimur his recipiemur ab angelis, bonuz est tñ eligere bonos paupes cū possum⁹. Et adiecit dñs, Seru⁹ sciens voluntatē dñi sui et nō faciēs eā plangis vapulabit multis, q. aut nō cognouit vapulabit paucis. Multi ppter hoc auertunt aurē ne audiat verbū dei, sed hi nō nesciētes sed cōtemptores iudicant.

De denario diurno.
Capitulum. CV.

¶ Inc dominus

posuit eis similitudinē de patrefamilias q. cōduxit operarios in vineā suā ex denario diurno. Cūq. nō nisi q. nō qz hoc dicit ibi numerent: tñ om̃es subintelligunt sex etates tā tps qz hoīs. In vndecima em̃ q. nō a z sexta etas vel alias intelligit. In eadē qz senect⁹ z decrepita. Idemitas si quidē denarij eandē ppetuitatē notat. Pulchrius em̃ vita ibi breuior aut longior erit alia sed idē deus oīa in oīb⁹ notat in ea. De murmure vero recipientiū dici pōt, qz ibi nō erit murmur inuidentiū: sed ammirantiū de magnitudine pmi. Solet em̃ murmur qñq. accipi p pfusione vocum. Vel pōt trahi murmur ad statū pntem. Interrogatio vero cur pares fecisset in glia ad futurū. Causam em̃ dilationis ppi a glia p q. potuerūt murmurare antiq. tūc demū sciēt quā nūq. sciuerūt scz nesciē nobis glorificarent. Ammiratio nē autē eoz de causa cognita expsit dñs sub interrogatiōe. An nō licet mihi facere quod volo. Post pcludēs parabolā ait. Sic erūt nouissimi pmi et pmi nouissimi. i. iudei z gentes equabunt in ingressu regni celoz, qz nullus intravit scz in septimā etatē quiescentiū q. incepit plene in ascensione. In resurrectionē qz corporū electi cuiuscūq. etatis vel tps vlt hominis equabunt, nisi forte pauci ante resurrectionē quasi priuilegiati. Quidam tamē

quia in hac parabola legit. An oculus tu⁹ nequā ē, z i fine. Multi sūt vocati pauci p electi: dicūt laborātes i vinea oēs fideles cuiuscūq. tēporis vel etatis q. rū quidā bonialij pō mall. et vocāt accipientes cū murmure malos putātes se plus accepturos, et qz pōres fuerūt in ecclia vel tpe vel dignitate etiā plus alijs accepturos. De q. b. ppheta dicit. Cadēt a latere tuo mille et decem milia a dextris tuis. Et dñs in euāgelio dicit se dicturū talib⁹. Nescio vos. Quāuis etiā de eisdē videat sermo fieri. scz de accipientib⁹ denariū. tñ fm regulā ticonij de diuersis ibi agit, scz de accipientib⁹ et nō accipientib⁹ sed putantib⁹ se accepturos: sed tūc nec putabūt nec accipiet. Vel pōt eē synecesis. qz si vellēt pmi murmurare posset rōnabiliter murmur eoz cōprimi.

De hydropico et exhortatiōe ad humilitatem et misericordiam.

Capitulum. CVI.

¶ Factū est cum

sabbato māducaret panē i domo cuiusdā principis phariseoz erat aq. cū hydropic⁹. Est autē hydropic⁹ aq. sus humor subcutaneus de vicio refice nat⁹ cū inflatiōe: ferido aq. belitu. Obseruabāt āt pharisei iesus si sabbo curaret. Cūq. q. sisset ab eis si licet sabbato curare: et tacuissent, apprehensum languidū sanauit. Post pbaue licere curare, qz pec⁹ lapsum in puteū die sabbati ex trahit. Virū autē erat q. de curationib⁹ i sabbato eū arguebāt. Habēt em̃ in traditionib⁹ suis determinata opeꝝ genera circū. lxx. a q. bus vocandū est sabbato: inter q. nō est curatio, maxime q. fit solo pbo: sic dñs sepe curabat. Dicebat autē etiā ad insultatos parabolā Cū inuitatus fueris ad nuptias nō discumbas in primo loco. Cōtra superbā phariseorum humilitatē docebat. Et nota q. hoc nō est parabola: sed potius exemplū vni⁹ opis humiliter faciendi. Qd qz ideo pponit vlt ad similitudinē eius cetera fiant, parabola vocatur quasi similitudo in exemplo. Illū autē q. cum inuitauerat monebat ad misericordiam dicēs. Cum facis prandiū noli inuitare eoz

¶

Historia

gnatos et diuites: sed pauperes. Non dam-
nat amicorum invitationem: sed voluntas
tem luxuriose viuendi vel edendi, et seruicē
reimittendi. et eo q^d dñs ait hic. Retribuet ei
tibi in resurrectione iustoz. Et qdā de discipu-
lō bēnē intulit. Beat⁹ qⁱ manducabit panē in
regno dei. Errant cherin⁹ dicēs etiā corpo-
ralē ibi futurā refectiōē, sicut hō creatus est
immortalis: nō tñ sine cibo alimonia.

¶ In encenjis voluerunt iudei lapidare
ieum.

Capitulum. CVII.

Acta sunt autez

f encenia in hierosolymis et hyemis
erat. Encenia dicunt qñ encenia.
a'neos qd ē nouū, et sonat in nouatōē, et est
ibi intentiū. qz subuectionē notat qñ scz ali-
qua dom⁹ aut vas aut vestis a cōi r'su ad ce-
lebriē et diuinū r'sum subuehit. qd latin⁹ dicē
dedicationē. Tñ hebreus vocat dedicationē
inchoationē r'sus noue rei: vt cū pmo mba-
bitam⁹ nouā domū: aut iduim⁹ nouā vestē.
Hic aut encenia vocant festa dedicatiōis tē-
pli qd annuatim fiebat. Hoc aut festū nō ad
pmā vel scdā dedicatiōē tēpli spectabat:
sed ad tertiā. Prīma enī fuit i autūno: qz salo-
mon dedicauit tēplū decima die septēbris, et
r'sqz ad tēplū illius euersionē fiebat qñ annis
duo festa eadem die, dedicatiō scz et expiatio.
Cū pō reedificatū fuit tēplū a redeuntibz de
babilone dedicatū est in vere. xij. die marcij
id ē. xij. luna. Cum aut antioch⁹ epiphanes
polluisset tēplū sordibz idoloꝝ et pphanas
ser vtensilia ei⁹ iudas machab⁹ fil⁹ asamo-
nei de genere sacerdotali mūdauit tēplū, et
restituit vtensilia i loc⁹ suis, et qñ dedicauit il-
lud. xxv. die decēbris. Et hec dedicatiō i die
bus iesu obseruabat in hyeme. Forte adhuc
hoc est festū luminū apud iudeos, qz et iosep-
phus testat etiā sub machabeis vocatū hūc
diē. diē luminū. Et ambulabat iesus i tēplo
in porticu salomonis. Hoīe tēpli sepe voca-
tur portic⁹ tēpli, vt hic. In tēplū ei nō ascē-
debāt nisi ministri tēpli. Portic⁹ aut illa di-
cebat tēplū salomonis i q^o solebat stare ad
orandū. in q^o in die dedicatiōis eret⁹ colūnā
ereā, supra quā orauit flexis genibz: cū tñ iu-
dei soleant stare cū orant. Et dixerunt iudei.
Quousqz annas nras tollis, si tu es xp̄us dic
nobis palā. Ideo querebāt. qz si se xp̄m dice-
ret tenerent eum, tāqz cōtra augustum se eris-

gentem. Ideo christus responsum tempera-
uit dicens. Loquor vobis: nō creditis. ope-
ra q^o ego facio testimonium perhibēt de me.
Cūqz dixisset. ego et pater vnū sumus. iu-
stulerunt iudei lapides vt iacerēt in eū. Lū-
qz dixissent se velle eum lapidare p blasphem-
ia. qz cum esset homo deū se faciebat: dixit.
Quia scriptura hoīes dixit deos: vt ibi. Ego
dixi: dii cūis: et filij excelsi omnes. Ergo mul-
to magis quē pater miserat in mūdū dici po-
test deus: cū tñ dicat homo deus. et verū
deus dissimuliter. Hac ambiguitate noīis irā
eorū mitigauit. Querebāt ergo eum apprehē-
dere. et exiit de manibz eorū. et abiit trās ior-
danē vbi erat iohes baptizans primū.

De resurrectione lazari

Capitulum. CVIII.

Nat autē quidā

e languēs lazarus a bethania de ca-
stello marie et marthe. Cū aut acce-
pisset lazari infirmari p nunciū sororum aut
Infirmas bec nō est ad mortē. ad eū scz de-
timendū in morte. et mās in eodē loco duobz
diebz qusqz scz quadriduū impleret. Tūc ait
discipulis. Eamus in iudeā iterū. Qui dixer-
rūt. Iudei volebāt te lapidare et iterū vadis
illuc. Iesus aut dixit se esse qñ diē. et ipos qñ
xij. horas. et ideo nō erat eis timendū cū co-
ire. Et nota. qz si iudas adhuc erat bon⁹: tūc
hora diei erat. et si iam malus p mathia sub-
stituto ei dictū est. Dicit et aliter. q. d. Puta-
tis iudeos pseuerare i volūrate me lapidādi.
Sicut hore mutabiles sunt: sic et affect⁹ horū
minū. Et etiā sepi⁹ mutat in diē cor hoīs qñ
hore. Et qⁱ ambulat in diē. i. in pace sic et ego
et vos nō offendit aliquē. et iō securi eamus.
Et addidit. Lazar⁹ mortu⁹ ē et gaudeo ppter
vos. qz nō erā ibi qz dū eis lōge posita indi-
cat roborat fides eorū. Rediit ergo iesus i be-
thaniā cū discipulis suis. et martha occurrit
ei extra castellū. Et aduocata maria multis
hierosolymitis p'sentibus qui venerāt ad cō-
solandas sorores ve-
nerūt ad monimen-
tū. et ad vocē iesu nō
solū suscitāt⁹ est: sed
p dñt licz ligatus i iustis. Vult⁹ g de iudeis
ad phariseos abierūt et nunciauerūt qⁱ vider-
rāt. et celebris erat fmo de eo apud iudeos.
Vult⁹ enī iā ascēderāt ad diē festū et sancti-

Euangelica

ficaret se, Credit ei h
e factu ea die q legi
tur in quadragesima
scz sexta feria an. Isti
sunt dies pma scz die
mensis primi fin legem.

Ex pontifices et iudei cōspirauerunt in ie
sum, Capitulum, CIX.

Collegerūt ergo

c pōtīfices et pharisei salū et dicebāt
Quid facim⁹, si dimittimus eū sic:
oēs credēt in eū: et veniēt romani et tollēt lo
cum nostrū et gentē, qsi dicerēt, Venerabilis
et scīus hī loc⁹ hic gentib⁹, qz alexāder et pō
pēus et alij venerati sunt ipm et reges persā
rū et egypti. Hic autē hō docet sacra nra abo
lenda et yana. Ergo romani sciētes opes rē
plī tollēt eas audiētes ipane tollēdas. Tūc
cayphas qz pōtīfex erat anni illi: qd faciens
dū esset eis decreuit dicēs, Expedit voīs vt
vri⁹ moriat hō et nō tota gēs pereat. Et ppe
tauit vtilē generi hūano mortē xpi: licz nekē
ens. Ab illa g die cogitauerūt eū interficere
īmo pduxerūt vt īnuēt⁹ ducere i hierlm. Je
sus g iā nō palā abu
labat apud eos: sed
abijt iuxta desertū in
ciuitatē q dicitur effrem.

Quia g iā destinatus
erat mortē ab ipso sab
bato quo collegerāt
cōciliū, inchoam⁹ me
mortā dūice passiōis, i hūmīs marie: et sub
ticem⁹ glia patri in mīseriis et i introitu misse
nondū tñ plene, qz nondū traditus erat dñs
in manus lanistarū

De vltimo aduentu dñi in hierusalem,

Capitulum, CX.

Factum est autē

f dū cōpleret dies assumptiōis ei⁹
firmavit facie suā vt irret i hierlm.
assumptiōis iesu dixit lucas nō solū tps q assu
mi debebat de h mūdo ad ptem, s; etiā fm p
ceptū de agno pascale q, x, die mensis primi
assimebat de grege, et seruabat vsq ad qrtū
decimū diē. In hūc modū iesus decima die,
id ē in ramis palmarū venit ad locū passiōis
et māsīt in eo vsq dū passus est.

De decē leprosis, Capitulum, CXI.

Factū est dum

c irret i hierlm trāsibat p mediā galile

Ecce duplex miracu
lū, s; q mortu⁹ resusci
tat⁹ ē, et q ad vocē te
su libere ābulauit q
solutus

am et samariā, Et i ingressu cuiusdā castelli
occurrerūt ei decē vtri⁹ leprosi dicētes, Iesu p
ceptor miserere nris et mīdit, Ire oīdite vos
sacerdotib⁹, et dū irēt mūdati sūt. Quoz vn⁹
vt vidit se mundatū rediit et adorauit iesum:
magnificās deū. Et
h erat samaritan⁹. A
nō rediit iudei erat.
in q notat pfidia iu
deorum,

terra: saltē sup stratorū, vbi qtuor signant.
Infirmitas corp⁹, qz d puluere suppti. Et i
firmitas animi, qz p nos n erigimur. Et cru
bescētia, qz nō audem⁹ oculos leuare ad celū
Et prudētia, qz videm⁹ vbi cadim⁹, iū tēms
affligimur, et videm⁹ qre, In puatis oīdib⁹
qūq; fletis genib⁹ vt salomō, s; elenata facie
oram⁹, q, d, trabe me post te, Qūq; stātes, q,
d, In domū dñi letātes ibimus. In pmo g
exprimim⁹ pditionē nram in scōo desideriu,
in tertio spem.

De samaritanis negantib⁹ hospitii dño,

Capitulum, CXII.

Unqz premisit

c set nūcios in ciuitatē samaritanoz
nō sūt recepti hospitio, Samari
te em inidebāt eū i hierlm adorare, qz ipi
dicebāt i mōte garizim eē orandū ppephas.
Et irati iacob et iohes dixerūt, Quid dicim⁹
vt ignis descendat de celo et cōsumat eos. Et
inrepaui eos dñs, Imōi vīdicta q lau
datur in helya in his damna, qz ille ex chas
ritate, bi ex ira hoc appetebāt.

De petitione filiorum zebedei,

Capitulum, CXIII.

Assumēs

c iterum se
ait, Ecce ascēdim⁹ hierosolymā et
cōsumabunt pphetie de filio hoīs
Tradet ei gētib⁹ et illudet et flagellabit, cōpue
tur, crucifigēt: et tertia die resurget. Qd audie
tes filij zebedei putātes īminere regnū iesu i
isrl, suggesserūt mī sue vt peteret ab eo mun⁹
sine noie, q pcesso subderet. Dic vt hī duo fi
lij mei sedeāt vnus ad dextrā: alius ad sinis
trā in regno tuo. Iesus autē nō respōdit ma
tri, sed perentib⁹ per matrē, Nescitis quid pe
tatis, quasi diceret, Prelationem queritis in
E 2

Historia

celo: que nlla erit ibi
Et male queris, Re-
gnare enim vultis q̄
non meruistis. Po-
testis bibere calicem
quem ego bibiturus
sum, aut baptismo q̄
ego baptizor bapti-
zari. Dicunt ei. Possu-
mus, Calix passionē
baptisma mortem si-
gnat, et dicit ad filiū
ne lane intincte, Si
cut ei lana intingit et
accipit aliquid colo-
ris dignitatem, sic nos

in morte descendim⁹ cor-
pales et resurgem⁹ spi-
rituales, Calix ad sram ciph⁹ ē q̄ calidā sumi-
mus portionē, Macrobi⁹ theodosi⁹ dicit ciphū
esse quē inuenerunt calices, et dixerūt calicē q̄
nūc mutata sra i. i. a.

dicit calix, Cassiodor⁹
sup psalmos dicit, Ca-
lix dicit passio, q̄ cum
mēsurā bibitis, Fidel-
em dicit q̄ n̄ sunt nos
reptari supra id qd
possum⁹, Est em̄ ca-
lix ciph⁹ cū q̄ mensu-
rate distribuit pot⁹ bibentib⁹, Et fm̄ hāc di-
stinctionē calicis et baptisimi recte subdidit
dñs, Calicē qd̄ meū bibetis, et tacuit de ba-
ptismo, Iohes em̄ nō martyrū: sed passio-
nes multas circa mortē sustinuit, Alij tū et calicē
et baptisimū p eodē accipiūt, scz p martyrio,
Et dicit iohannē anio fuisse martyre, q̄ aīo
nō defuit martyriū, et in feruentis olei dolū
missus est, In hūc modū hieronym⁹ dicit de
monachis, Monachi debēt habere purita-
tem martyrii siquidē et ipi martyres sūt, Ad-
diditq̄ iesus, Sedere autē ad dexterā vel ad
sinistrā: nō est meū dare vobis, subaudi, tali-
bus q̄les vos estis, q̄ estis abstinenti, Vel vo-
bis q̄si p vobis, i. q̄ p̄p̄inqui mei estis, Non
em̄ psonarū acceptor est dē, vt scz psonarū
aliquē obseruet sine meritis, in dando salutē
eternā, Et cū indignarent decē de duob⁹ fra-
trib⁹: docuit dñs hos et illos nō rētuos ad
regnū nisi p humilitatē, et dedit se i exemplū
eis dicens, Fili⁹ hoīs nō vāt ministrari s̄ mī-
nistrare Quia em̄ homo cecidit p superbiam: p

Calix ē cyph⁹ q̄ calid-
dā sumim⁹ portionē,
id ē potū q̄ calefacit,
vt vinū, ceruicā, me-
donē et h̄mōi q̄ calefa-
ciūt cor: p̄ humanū,
Cyphus dicit vas q̄ su-
mim⁹ potū: qui cibo
infundit tñ ad molli-
ficandū sic est aq̄ sum-
plex, q̄ nō nutrit: s̄
liditatē cibi p mēbra
deportat, Dec ē p̄pria
differētia inter ciphū
et calicem,

Irem calices ppli sūt
q̄rū tra calidissima ē,
q̄ inuenerūt quoddā
gen⁹ cōtra calorē, qd̄
grece calicos dicit: et per
mutationē i. in a, dicit
etū est calicos,

aliā viā redire oportet cū in regionē suā,
Ad quod significandū dñs papa in p̄cessio-
nibus redit per aliā viā ab ea per quam
egressus est.

De zacheo et ceco prius illuminato,

Capitulum, CXIII.

Antequā ingrede-
retur hie

richo illuminauit cecū vñū, et in-
gressus pambulabat hlericho, Za-
cheus autē p̄nceps publicanorū: q̄ pusillus
erat ascendit arborē sicomorū vt videret iesum
transcuntē, Sicomorus ficus satua dicit, in fo-
lijs moro sillis, i. alijs similis ficui, An dicit q̄si
sicomorus, sed altitudine p̄stans, vñ et a la-
tinis celsa nūcupat, dicit et iesus, Zachee de-
scende: q̄ hodie oportet me i domo tua mane-
re, Et descendit et excepit illū gaudēs i domū
suā, Tunc zachē di-

midū bonorū suorū
dans pauperib⁹, dicit
midū retinuit vt in-
dederet his quos
defraudauerat in q̄
duplū: que i duplū
vel quadruplū resti-
tuebant fm̄ legē: sic
sup dictū ē, Et ait ie-
sus, Hodie huic do-
mus facta est: eo q̄ ipse zachē fili⁹ sit abra-
he fact⁹ scz nō nat⁹, i. nō fm̄ carnē sed fidē,

De duobus cecis hierichontinis,

Capitulum, CXV.

Egrediente eo

hiericho secuta est eū turba multa
Pauci em̄ nō audebāt ingredi de-
sertū, ppter latrones, Et ecce duo cecī sedebāt
sec⁹ viā, ex q̄b⁹ vnus bartime⁹ erat, i. timei fi-
lius, Qui cū clamarēt, fili⁹ dauid miserere no-
stri, et cū increparent vt tacerent magis cla-
mabāt, Stetit iesus: et illis ad se vocatis te-
gigit oculos eorū et cōfestim viderunt et secu-
ti sunt eum,

De alabastro yngenti, Capi. CXVI.

Iesus ergo ante

sept dies pasce venit in bethaniam
sabbato scz ante ramos palmarū q̄
dies sexta erat añ pasce, si numerem⁹ ipm̄ et
diē pasce cū q̄tuor interpositis, et erat i domo

Euangelica

symonis leprosi. Symon fuerat leprosus et a dño sanatus. Et tñ adhuc pñtinu nomē manebat: sic et adhuc dñr matthe publican⁹. Multiq; indeoz venerūt illuc q̄ puerat ad diē festū. nō ppter iesum tñ: sed vt lazaru suscitatu videret. Cogitauerat ḡ pñces sacerdotū vt lazaru interficeret. Fecerūt autē ei cenaz et martha ministrabat: et lazaru vn⁹ erat discumbentū. Qui vt ait Augustin⁹ de verbis dñi. cōuinis interrogantib; loca penarū et sedes inferni diligenti narratiōe indicauit. Et ita inferi lōgis tpsib; ignoratitandē inueniunt. pñtorē. Maria ḡ habebat alabastrum vngenti nardi. i. pñcidē de alabaastro plenam vngenti nardi. Sicut ei dicim⁹ ciphū vini. ciphū lactis et hmoi. sic dñr. hec habēs alabastrum vngētū. Et est gen⁹ marmoris candidi et plucidi varijs colorib; interincti. qd̄ in corupta seruat vngētū. Hardus autē ē frutet aromaticus. crassa radice sed breui. nigra et fragili. expressim odoris: folio perparuo: denso q; cui⁹ cacumina in aristas se spargūt. Pign⁹ mentarij spicas et folia nardi celebrat. vñ ad cōmendationē vngētū ait marcus. spicati pñciosi. Erat em̄ de nardo indica. Alia em̄ genera nardi vilia sūt. Johānes qualitātē expressit dicens. Librā vngenti nardi pisticti. i. fidelis pisteno em̄ credo: et pistis fides dñi. nulla scz adulterina admixtione corrupta. Quidā tamē pisticum dñuz a loco putant. Fregit autem vel aperuit maria alabastrum et effudit vngentum super caput iesu. et eniaz vngit pedes ei⁹ et exersit capillis suis: et dom⁹ impleta ē ex odore vngenti. Et qz eadē diē maria fouit pedes dñi vngento: in memoriā hui⁹ rei eoz dñs sabbato dñs papa dñr multis erogare pauperib;. Vñ em̄ pedes dñi sedēis in celo ad huc sūt ambulātes i terra. Cui⁹ largitiōis occupatiōe. ea diē nō egredit ad aliquā ecclesiam cū ceteris diebus qdragesime statonem faciat ad celebrandā missaz. Inde est qz in antiq; gradua

Vel pistici. i. mixti dñi spiciis et folijs pñfectū qd̄ est pñciosius vt dñr ait beda super marcū Et forte pñcis mixtus rā sonat. et inde pñcis pñcidis.

Legit tñ in qbusdaz sacramentarijs. stano ad scñm petru. Et pñt dñr vacās: qz non hz pñciam antiphonam ad introitū. s; pñdiam na reperit.

libo legit in rubrica. Sabbatū vacat. qz dñs papa elemosynā dat. Et in romano capitulari euangelioz feria. vñ. dat fermentatū cōistorio lateranēsi. Nec moueat te: si ob aliam causam inueneris dictas dñicas vacantes. Indignabat ar iudas scariothes. qñ deperdit vngento cū posset vendi trecētis denarijs et dari egenis. Erāt at et alij indigne feres et dicētes. vt qd̄ pñtio hec vngētū facta ē. Isti qd̄ pñt pauperes indignabāt. qd̄ forte pñtis inde pñsuasū erat. Judas pñt pñt lucrum qz fur erat et loculos dñi habēs q̄ mittebant portabāt. i. nō solū ferebat s; asportabat. Habebat ei⁹ vxorē et filios. sic scptū ē de eo. Fiāt filij ei⁹ orphani: et vxor ei⁹ vidua rē. Croi ergo et filijs dabat q̄ furabāt. Et ait illis iesus. Quid molesti estis huic mulieri. Bonū op⁹ operata est in me: ad sepeliendū me fecit. q. d. Nō est pñtio: s; officiū sepulture. Johānes ait. Sine illā. vt in diē sepulture mee seruet illud. Mare⁹ qñt pñtis hoc ait. Qd̄ habuit. i. qd̄ potuit hoc fecit. pñt ei⁹ vngere cor⁹ pñt meū in sepultura. subaudi. ponendū. q. d. Sine vt faciat vino dñi pñt qd̄ vult facere mortuo: s; nō poterit. Et forte a spñcto licet nesciens. sic pñt occupauit vñtionē sepulture mulier. Tunc dixit iesus opus s; memorandū vñtū qz pñdicaret euāgelū s; et bene dixit euāgelū s;. Nondū em̄ scptā erāt euāgelia. De maledictione ficus. et sessione super asellum. Capitulum. CXVII.

In eatez facto

m ascēdebat ih̄s hierosolimā et discipuli ei⁹ cū eo. Et cū venisset bethsage q̄ erat vicul⁹ sacerdotum. et i latere mōst oliueti. misit duos de discipulis in castellū qd̄ s; eos erat. i. i hierlmyt adduceret ei asinā et pullū ei⁹ q̄ erāt alligati in binio. Et si quis cōtradiceret: dicerent dñm his op⁹ hic. Ali⁹ na hec dñr fuisse cōis paupib; q̄ pñtia iunēta nō habebāt. Cūq; qd̄ in ea opat⁹ fuerat pñbulū dabat eis pullo q̄ panter ad opa cōmuni nutrebat. Nondū em̄ qd̄q; ascenderat eā. et ob ei⁹ ita pñt obsequiū qd̄ eā dictā subiugale putat: qñt oīm dñio expositā. S; grecū nomē est subiugalis. Asina em̄ latine: grece dñr subiugalis. Et vñt qz nomē ob eandem causam institutum est. Hoc em̄ uenit tñ pñt insedit hō. et a sedēdo asinū latin⁹ dñr. et grece subiugale. Vñ autē duo missi fuisse

Historia

credant petrus et philippus ad significandū. qz ipsi pmi adduxerūt gētes ad iesum. petrus corneliū et domū ei⁹ philipp⁹ samariā. In itinere dñi ascenderet hierlm. putamus eū elurisse et accessisse ad ficiū. et cū nō inuenisset in ea nisi folia et nō fructū. ait. Nūq̃ amplius ex te creat fruct⁹. et statim aruit. Nō tñ in signū synagoge maledicte et arefacte puerse sc̃z mēdactarū fecit iesus. Nō em̃ q̃rebat fruct⁹ ex ea cū nō dum tps ficiū erat. qd licet apud mattheuz legat sequēti die factū. Mare⁹ q̃z dicat alia die cū exiret a bethania elurijt. putam⁹ recapitulādo dictū eē. Mare⁹ em̃ narrat h factū esse añ eiectionē yendentū de tēplo quā cōstat die dñico factā. Nec ob aliud tñ hūc ordi⁹ dñe marci seqmur nisi qz post mattheū scriptū sit. Siue aut matthe⁹ sed a feria dicat factū recapitulādo. siue mare⁹ añ eiectionē poccupando. qz de facto non est q̃stio. de die arbitrio legētis relinquit⁹. Euntē aut discipuli fecerūt sicut pcepit illis iesus. Et ponētes vestimēta sua sup pullū. cū desup sedere fecerunt. Mare⁹ lucas et iohes nō dicūt eum sedisse nisi sup pullū. Zacharias q̃z ppha dixit. sedēs sup pullū asine. matthe⁹ dicē eū sedisse sup asinā et pullū. Ex licet brevis esset via. fieri tñ potuit vt primo insedisset pullo. et forte qz nōdū domit⁹ et lasciu⁹ erat. descendit et insedit asine. qz si sup pullū tñ. Matthe⁹ tñ sup vtrūqz posuit. qz vtrūqz fieri potuit in mysteriorio. Quā h pphetatū fuerat p zachariā de iesu nō cognouerūt discipuli donec glorificatus fuit iesus.

Ex gloriose susceptus dominus fleuit sup ciuitatem. Capitulum. CXVIII.

Et cū appropin-

quasset iesus ad descēsum mōris oliueti. multi descendentiū cū eo: substernebāt vestimēta sua in via. alij cedebant ramos de arboribz et sternebant in via. Turba aut multa q̃ puenerat ad diē festum: et pueri et plebecula hierosolymoz tollētes ramos oliuarū pcesserūt ei obuiā. Et q̃ pcedebant et q̃ seqbant clamabāt. Osanna filio dauid. Et ē osanna verbū hebreū: cōposituz ex corrupto et integro. Si enim sonat salua

vel saluifica. Anna est interiectio obsecrātis. sicut pape ammirāns. Que qz in latino eloquio nō habet. p ea posuit hieronym⁹ nō obsecro. Est ḡ osanna q̃si osi anna. salua obsecro. Et est vna dictio vt dixim⁹. Vel duo p elipsim. i. p elisionē. vel p subtractionē ynius lre q̃ est. j. plate. Vel est vna dictio. et pstruit ita. dicētes. filio dauid osanna. i. salua obsecro. Vel sūt due dictiōes: et tūc legit ita. dicētes. osanna o fili dauid. Et post couertendo sermonē inter se dicebant. Benedict⁹ q̃ venit rex in noīe dñi. subaudi. sit vel est. et bñdictū qd venit regnū pīs nři dauid. q. d. Hic ē de quo dictū est. Dabit illi dñs sedē dauid pīs ei⁹. Et itez pueritēs pba ad ipm dicebant. Osanna in excelsis. qz licet forte ptebāt sublimitatē regni terreni. tñ pphēte nesciētes eū regē celi et angeloz pdicabāt. Et qdā phariseoz de turba dicebāt ei vt increparet discipulos. Quibz rñdit. Hi si tacerint lapides clamabūt. qz in passiōe his tacentibz p timore petre fuisse clamauerūt eū dñm mundi. Et vt appropinquauit hierlm fleuit sup ciuitatē dicēs. Quia si cognouisses et tu. subaudi. fletus. qz circundabūt te inimici tui vallo: et nō relinquerēt in te lapidē sup lapidē. q. d. Si cognosceres ruinā tuā futurā: et causam eius q̃ abscondita sunt tibi in hac die q̃ ad pacē tibi ē fletus. Quā illa hierusalē por fundit⁹ euerisa sit apparet. qz loc⁹ caluarie q̃ tūc erat extra eā et sepulcrū: mō sunt in ea. Melius ei adrlanus eā penit⁹ euerfam reparauit. mutauitqz locū et nomē: vocās eā helyam. Merito aut eā piturā dixit dñs. qz cū miluus et hyrudo cognoscāt tps suū: ipa nō cognouit tps visitatiōis sue. Et cum intrasset vrbē: cōmota est yniuersa ciuitas dicēs. Quis ē hic. Turbe aut dicebāt eē iesum pphetā a nazareth. Memoriam huius pcellionis dñice semel q̃tannis recolit ecclia. Egre diunt em̃ fideles cum ramis q̃si obuiā dño extra muros ciuitatis. et vadūt vsqz ad crucē aliquā in q̃ et ramos q̃s gestant affigētes deponūt. q̃si diceret ecclia. Hibi aut ab sit gloriari nisi in cruce dñi nostri iesu xpi. Iō aut orādo eunt vsqz ad crucē qz sic ostendit eis nō esse sperandū in q̃ntaliō bet gloria mūdi. qz extrema gaudij luct⁹ occupat. Pro eadē significatiōe in illa die gaudio pcellionis subdit enāgelū dñice passionis. Forte quia et dñs exultationi inscriuit la mentum suum. et nos pcellioni passionem:

Euangelica

quia passio fuit causa euersionis p qua flet
nit. Ecclesie qdē ille q eadē die dñicale pces
sione isti pmittit rectius faciūt, qz nō p ista il
la est dimitte da. Similiter ille q pñfici suo
extra urbē posito in pñdicto loco crucis ei oc
currūt et ipō pplm pcedere in ciuitatē regre
diunt ordinatus faciūt.

De secunda eiectione ementiū et venden
tium de templo.

Capitulum. CXXIX.

Trāuit iesus

e in tēplū. Deinde oñdit ruinā vrb
bis. p q fletur maxime ex sacer
dotū culpa. pcessurā. Sacerdotes enī auarī
cie sue pñsentes in porticibz templi hostias
vendebant cuiusqz generis: ne veniētes de
longinqz nil offerret si hostias pñto nō inueni
rent. Et ne enā paupes q nihil secū attulerāt
excusationē pñderēt pecunie nō habite po
suerunt ibidē numularios q mutua sub cau
tione darēt pecuniā. Sed qz lex nō patiebat
vt a fratribz suis vsuras acciperēt. excogita
uerūt vt collibistas facerēt. Collibia ei apō
eos dicunt villa munuscula. vt cicer. et vne
passe. et pomoz diuersi generis. qsi qd i nu
mo nō licebat i talibz liceret. Qd phibuit eze
chiel dicens. Vsurā z oēm superabundantiā
nō accipietis. Sic z bodie qdā sub noie cha
ritatis vsurā palliant. Et facto flagello de fu
niculis: cūciebat vendētes et emētes cū ho
stijs suis de tēplo: et mēlas trapezitarū euer
tūt z dixit. ne domū pñs sui q erat dom⁹ orō
nis facerēt speluncā latronum. Nec sinebat
vas aliqz nisi deo dicatū trāsterrī p templū.
Et tradūt qdā. qz qdā fulgur radiosus egres
diebat ex oculis ip⁹: q territi sacerdotes z le
uite nō poterāt ei resistere. Scdm hoc recte
faciunt q cereas faculas i ecclesijs vēdi non
pmittūt. nisi forte qz
maxie p mysterio fe
cit hoc dñs. Et acces
serūt ad eū cecr clau
di in tēplo. et sanauit
eos.

Ware? pō sequēti die factā tradit. Forte il
lis duobz diebz iterato facta ē. Si forte ec
clesie laudes sequēti die iterare. qz glosa sup
exodum dicit sequēti die factas. sup illū locū
vbi agit de agno decima die tollēdo. z ita in

quit nō est obiectio fm bedā de maledictioe
ficulnee quā dicit marcus factā ante eiectionē
nem vendentium. Nam et eiectio secūda die
facta est: vt habet series marci. Et sic inquit
omnia plana sunt.

De exatatione templi in triduo.

Capitulum. CXX.

Lammirantes

e pñcipes sacerdotū z scribe dixerūt
ei. Qd signū ostēdis nobis: qz hec
facis. q. d. Significas ne aliqd b ope inuisi
tato. Vel pot⁹. Nō credim⁹ tibi b licere. er
go oñde nobis signū q credam⁹ tibi hoc lice
re. Et rñdit. Soluite templūz hoc z in tribz
diebz exatabo illud. Illi autē dixerūt. Quaz
draginta sex annis edificatū est templū hoc:
et in tribz diebz exatabis illud. Ille autē dice
bat de tēplo corpis sui. Salomonicū tem
plum. vij. annis cōpletū est. Secundū autē
templū sub cyro. xxx. annis edificatū ē: sed nō
sup terrā: nisi qntū sacerdotes poterant vsqz
ad medietatē dorsī sup iñmū. Finiūte enī
gentes edificationē impediebāt. Post inter
missum est opus ad imperiū cambasie. vij. an
nis. et post vno anno sub duobz magis iter
vno anno sub dario filio idaspis. Secundo
autē anno regni ei⁹ recepta licētia ab eo i. vij.
annis psummatū est opus. Q legūt hūc nu
merum dierum formationē dñici corpis cō
gruisse qstrum ad distinctionē membrorū: nō
ad formationē dictum est. Ab hora enī cōce
ptionis simul formata fuerunt oīa membra:
nō p intervalla sicut hoīs puri: sed forte etiā
si viderentur. nō ita possent distingui vsqz ad
tū temp⁹. Hoc autē
non dixit iesus impe
rando vel consulē
do vel hortando. sed
pñcedo. et est. Sol
uite. i. soluetis.

Quidā ab eradio: cui⁹ de perfida triūmphās
crucē retulit. Quidam a iustimano augusto.
Quidam a quodam rege egypti nomine ala
lachibis. id est summi dei.

De duobus minutis vidue.

Capitulum. CXXI.

Respiciebat di

e uites qui mitebant. mūneta sua in

£ 4

Historia

gazophiliū. Philare grece latine seruare dicitur. gaza lingua persica opes. Erat autem arca desuper foramen habens. posita ad dexteram ingredientium circa altare: in qua mittebatur pecunia offerentium ad fartarecta templi restauranda et seruabatur. Tū erat ibi quedam specialis arca in qua soli sacerdotes mittebant dona: sua quod vocabatur corbanan. Et erat ibi tertia in qua rex vel princeps tributum mittebant quod dicebatur musac. Tū quidam aliter distinguunt quod quicquid legitur musac sabbati. Et dicunt in illa arca tamen reponi oblationes solennium dierum. et quia corban votum sonat. dicitur in corbanan reponi vota. In gazophiliū aliorum dierum munera et spontanea. Tū quilibet earum generalis nomine gazophiliū dicebatur. et etiam locus in quo erant posite. Unde habetur. Hec locus tuus est iesus in gazophiliū. In ezechiele quoque thalami sacerdotum dicuntur gazophilia. Videtur autem et quando vidua paupercula mittente era minuta duo: quod est quadrans. et duo serenos nummos valentes quarta parte sicli. scilicet obolos quatuor. et dixit eam misisse plus quam octos. quod totum victum miserat. alij pro eo ex superabundanti sibi.

De phariseo et publicano.
Capitulum. CXXII.

Trixit autem ad quosdam dicitur. fidebatur tamen iustus pro opibus suis exterioribus et aspernabatur ceteros parabolā de phariseo et publicano. Et intulit. quod omnis qui se exaltat humiliabitur. et qui se humiliat exaltabitur.

Quod dominus pernoctauit in bethania.
Capitulum. CXXIII.

Ecum vesperata esset hora rediit in bethaniā et ibi mansit. Erat enim diebus duobus in templo: noctibus exierat morabatur in bethania. Et omnis populus manebat. id est mane properabat ad eum in templo audire eum. Et multi sequebantur eum et curabat eos. Tū et iohannes ait. Cū esset huiusmodi solymis in pascha in die festo. multi crediderunt in nomine eius videntes signa quae faciebat. Si millem curationem refert mattheus canone

c. et marcus in illius concanonico.

Ideo tota illa septimana penosa dicitur. quia per totam illam laborauit dominus recreando. sicut per primam mundi bebdomadam omnia creando.

De voce patris ad iesum: quā quidam putauerunt contritum.

Capitulum. CXXIV.

Enerat autem qui

dam gentiles ut adoraret in die festo et dixerunt philippo. Domine voluimus videre iesum. Qui assumpto andrea dixit hoc iesu. Et tradidit iesum. Venit hora ut clarificet filius hominis. quod dicitur. Plenitudo gentium creditura est. quod tamen post passionem futurum insinuat ut dicitur. Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit: ipsum solum fructum tuum fuerit multum fructum afferet. Et quod grano frumenti se comparauit christus: mos est ecclesie de hoc grano tamen proficere corpus iesu. Et addidit. Qui odit animam suam. id est vitam in hoc mundo: in vitam eternam custodit eam. id est uiuet eternam. Si quis mihi ministrat me sequetur et eternum mecum erit. Huiusmodi mea turbata est. et quod dicitur. Pater saluifica me ex hac hora. Pater clarifica filium tuum. Et venit vox de celo. Et clarificauit et iterum clarificabo. id est clarum genus nec desistam. Vel finem hominem clarificauit in baptismo et in transfiguratione: clarificabo in resurrectione et ascensione et iudicio. Et dicebat quidam contritum factum. Alij quod angelus locutus est ei. Et ait iesus. Propter vos hec vox facta est. Nunc princeps huius mundi eijcietur foras. id est princeps amatorum mundi perdet potestatem post se trahens di. Et ego si exaltatus fuero a terra omnia traham ad meipsum. Id est ex omni populo mundi. Et cum intellexissent crucifixionem que forte casualiter ab eis dicebatur exaltatio a terra. quasi opposuerunt ei. quod si exaltaretur: non esset christus. Adierant enim ex lege: quod christus manet in eternum. quod non determinans dixit. quod modicum lumen in eis erat.

Quia cum diabolus habuisset manum trahentem et ipellente. trahente amisit. impellente habens. hoc significat per draz conem: qui cum alijs tribus diebus in ascensione ne portatur ante processionem. in secundo die sequitur.

De filio qui se negauit iterum in vineam et iuit.
Capitulum. CXXV.

Euangelica

Ecum vespera

e facta esset redibat in bethaniam, et iterum rediens diluculo tertij sabbati in templum docebat populum. Et accesserunt ad eum principes sacerdotum dicentes. In quo prate habetis facis, quod dicitis. Quid est quod dicis de templo quod vis: cum sis ostiarius: et doces nobis inconsultus. Jesus autem oppositionem tradidit oppositioni: non solutionem. Interrogabo et ego vos. Baptismus iohannis ex deo erat an ex hominibus, quod dicit. Quia certum est quod ex deo debetis credere iohanni de prate mea. Quod quod dixerit se nescire quod tamen sciebatur, noluit eis aperire de se veritatem. Quia apertenda erat veritas alijs et non ipsis, et quare inquit dicitur per parabolam duorum filiorum, quorum unus dicitur perire in vineam, et respondit, nolo, tamen post iuravit. Dixitque alij perire vineam, quod ait, vado, et non iuravit. Et cum quisset iesus, quod eorum fecerit voluntatem patris: dixerunt. Novissimum terglucrisando nolentem dicere veritatem. Veteres codices habent. Primum intelligentes per ipsis dictum. Unde iesus subdit. Publicani et meretrices percedunt vos in regno dei.

De cultoribus vinee sanguinarijs.

Capitulum. CXXXVI.

Terum proposuit

i eis parabolam de prefamilias quod plantavit vineam: et locavit eam agricolis. Qui missos servos ad recipiendum fructum occiderunt, sicut esauis serraverunt. Esauis tractus aspera excerebrauerunt, multos lapidaverunt. Et mittens pater filium ait. Forsitan verbum filium meum. Dicamus arrio et eunomio. Ecce pater dicit ignorare. et quod quod pater responderunt. Non intelligat per filium, quod se dicit ignorare consummationis dicit. Quod cum vidisset agricola dixerunt. Hic est heres, quod sacerdos sciverunt illum venisse. Cui pater dicit. Da bo tibi gentes hereditatem tuam: et apprehensum filium eiecerunt. Quid illis faciet dominus vinee. Et dixerunt finem lucam. Absit. Intelligentes quod messiam occiderunt. Mattheus dicit eos dixisse. Malos male pater et vineam suam locabit alijs agricolis. Hoc autem non dixerunt voce: sed in conscientia. Quia autem iudei, si facturi erant, peraverunt

dominus, quod sic prophetatum erat tibi. Lapidem quem res probaverunt edificare, etc.

De lapide angulari. Cap. CXXXVII.

Disterra tradi

a tur fuisse parat? lapis ad templi edificium, nec tamen pergruet eo poni potuit donec consummato opere angulo sursum positus est ita pergruet quod miraretur oculos. nec propter significationem factum intelligeret. Hic est Christus quod fundam mentem est ita quod structure supereminet. Quod cum ausdissent sacerdotes et pharisaei voluerunt eum tenere: sed timuerunt turbas.

De invitatis ad nuptias, et non habere vestem nuptialem. Capitulum. CXXXVIII.

Dixit eis iterum

e in parabolis. Sile factum est regnum celorum regi quod fecit nuptias filio suo, qui cum iterato misisset ad invitatos ut venirent, et excusantes se noluisse venire, misit suos servos ut viderentur vocarentur. Et induxerunt bonos et malos: debiles et claudos. Debitas ei corporis neminem excludit a regno. imo sepe quasi compellit. Et intravit rex ut videret discumbentes, quod erat cum venerit ad iudicium. Tota ei multitudo iudicabitur, reddet per meritum. Et qui inveniunt in ecclesia sine veste nuptiali, id est charitate, mittentur in tenebras exteriores, id est localiter extra ipsum positas, quod habuit in seipso interiores. Propter etiam dicit de tenebris mentis: quod quidam habent interiores, id est ecclesia. Alij exteriores extra ecclesiam, id est infideles et heretici. Tunc ergo exteri per primum scientiam malum ecclesiasticum ut habeant partem cum infidelibus.

De herodianis et tributo reddendo.

Capitulum. CXXXIX.

Nunc venerunt pharisei

t riset concilium ut caperent iesum in sermone: et miserunt discipulos suos cum herodianis. Venerat enim herodes tetrarcha ad diem festum et gentes milites secum adduxerat. Uel de antiquis militibus herodis ascalonite ad huc supererat isti: qui venientes ad iesum dixerunt. Licet dari cesum cesari an non. Iam enim dubitatio erat inter iudeos de tributo reddendo. Propter quod etiam post romani insurrexerunt in eos. Et ait iesus. Quid me temptatis o hypocrite. Quid tibi numisma cesus. Numisma est inscriptio in nummo, quod etiam moneta dicitur, per quam nummi discernuntur. Hic autem per ipso nummo ponit. Et est

Historia

Ostendite mihi numum q̄ p̄ censu capitis
dat. Dumq; q̄sset de imagine cui⁹ esset, et dī
cissent, cesar; cyberii scz. Intulit. Reddite q̄ q̄
sunt cesar; cesari, tributa scz cōia, et q̄ sūt dei
deo, scz p̄mittas, decimas, et oblatiōes.

De septemvira muliere.

Capitulum, CXXX.

Nulla die acces

i serūt saducei q̄ resurrectionē nō cre
dētes suggillabāt phariseos, q̄rēs
tes de septēvira muliere cui⁹ esset in iudicio.
Qd vel ipi p̄fixerāt qz erat possibile, vel i re
forte euenerat. Qui cū candē q̄stionē p̄posu
sent iesu, r̄ndit. In resurrectionē nō nubēt mu
lires, nec nubent vīri ab eis, i. nō ducent, qz
hoīes imortales nō egebunt p̄pationē, et est
greco idiomate dictū nubent, futura autē re
surrectionē p̄bauit ex p̄bis dñi q̄ dixit moysi
in rubo, Ego sum de⁹ abraā, et de⁹ isaac, et de
us iacob, qz isti p̄phetas nō recipiebāt: eundē
sibz eoz testimonijs nō potuit vti cōtra eos.
Est autē p̄batio talis. Ipi putabāt aīas iteri
re cū co:poribz. Hac autē auctoritate p̄batur
aīas vīuere post co:pa. Alioqn si hō mori
ens penit⁹ in nihilū redigir̄, tūc dixit de⁹ se de
um esse nihilū. Vanētibz ḡ anīabz post mor
tem colligi p̄t, qz co:pa resurgēt, vt cū eis re
cipiāt aīe qd cum eis meruerūt. Alioquin
frustra incorporant.

De mandato primo et secundo in lege, et
sauciato a latronibus

Capitulum, CXXXI.

Pharisei autē vi

p dētes: qz silentiū imposuisset sadu
ceis p̄uenit i vñū. Et accessit vn⁹
legis doctor temptās eū et dicens. Magister:
qd est mandatū magnū in lege. Et ait iesus.
Audi ist: dñs de⁹ tu⁹ vnus ē. Hoc nō est de
mādato, sed p̄stēdit de q̄ datū ē qd tale est.
Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo, et ex
tota aīa tua, et ex tota mēte tua. Secundū
autē sile est huic. Diliges p̄ximū tuū sic teipm
De re simili deo, hoc secundū ē mādatū. Hō
em̄ imago dei ē. Et r̄ndit scriba. In veritate
dixisti, et hoc ē mai⁹ oībz holocaustomatibz.
Patet inter phariseos et scribas fuisse q̄stio
nem. Quidā em̄ opa legis p̄ferebāt dilectio
ni. Alij ecōtra: eo q̄ ante legē plures placue
rūt deo p̄ dilectionē sine oī sacrificio. Primū

aut et secundū mandatū dī: q̄stū ad ea de q̄bz
mandat. Cui iesus ait. Hoc fac et viues. Ille
volēs iustificare seipm ait ad iesum. Et q̄s ē
me⁹ p̄xim⁹. Cui iesus oīdit oēm mīscōiaz fa
cientē esse, primū et specialitē ipm deū filiū, p̄
ponens parabolā sauciati: q̄ incidit in latro
nes. Nec distabat hec parabola multuz a re
facta, qz in illo deserto sepe latrones sangui
nē fundebāt. Vñ et domum qd est sanguinē
sonat vocabat. Erat autē oīs popul⁹ suspens⁹
sus et audīēs iesum.

De cōsultatione phariseoz p̄ auctoritate
dauid.

Capitulum, CXXXII.

Congregatis

c phar
seis in
terrogauit eos iesus. Quid vobis
videt de p̄po cui⁹ fili⁹ ē. Dicit ei.
Dauid. Et ait illis. Quō ergo dauid vocat
eū dñm suū dicēs. Dixit dñs dño meo: sede
a dext̄s meis. Si dauid vocat eū dñm quō
fili⁹ ei⁹ ē, q. d. Vos putatis ipm futurū purū
hoīem, ḡ q̄ erat dauid: nō dū erat ip̄s. Nec
ergo erat dñs dauid. Venit⁹ est ḡ dauid et
perperā locut⁹ ē. Post⁹ em̄ p̄ies sūt et dicunt
dñi filioz q̄ filij parētū. Iudei somniāt hūc
psalmū scriptū in p̄sona eliezer q̄ post cedem
q̄nq; regū ait. Dixit dñs dño meo: sede a dex
tris meis, sed sequētia psalmi nō p̄currūt.

De doctoribz phariseis audīentibz nō imi
tandis.

Capitulum, CXXXIII.

Unclutus est

t iesus ad turbas et discipulos. Sup
cathedrā moysi sedet scribe et pha
risei. Que dicūt facite: q̄ faciūt nolite facere.
Nō sanctificat loc⁹ hoīem: s; hō locū. Non
oīs sacerdos sanctus: s; oīs sc̄tus sacerdos.
Doctrinā accipiam⁹: nō mores. Apibz herbe
necessarie nō sunt: sed flores. Et addidit. Dis
latant phylacteria sua: et magnificāt fimbri
as q̄bz appendebāt spinas quarū punctione
legis fugiter recordarent⁹, qd supra expositū
est, et amāt vocari rabbi. Vos autē nolite vo
cari rabbi. Vñ⁹ ē em̄ m̄gr vī. Et patrē nolite
vocare vob sup terrā. Vñ⁹ ē em̄ p̄r vester q̄
i celis ē. Nō phibet dñs doctrinā sup cathe
drā, nec salutatiōes i
foro, nec noīa m̄gr l'
patris, s; ambitionē
et vanā gloriā.

A phylaxe qd ē serua
re, et torac qd est lex.
Rodulū ei habebāt
appendentē collo vel

Euangelica

brachio i q̄ sc̄pta erāt. r. p̄cepta legis. v. l. phis
lacteria dicit a phylate z terion qd̄ est rotun
dū. et appellant phylacteria picides in q̄b̄ res
ponebant extremitates reliquiarū. vt digiti
vel aliud.

Quibz debet re eternum.

Capitulum. CXXXIII.

D ostendendū

a aut q̄ i phariseis doceat cauenda
subdit. **Ue vob q̄ diligitis p̄mas**
cathedras. **Ue vob pharisei hypocrite q̄ fer**
tis clauē sc̄ie. et clauditis regnū celoz aī hoīes
Ue vob q̄ deuoratis domos viduarū. ve vo
bis q̄ circūstis mare z aridā vt faciatis vnū
psellitū. i. aliquē gen
tilcm aduenā traha
tis ad iudaismū. z fa
citis eū gebēne filiū
duplo q̄ vos. qz re
dies ad vomitū peio
rē q̄ aī. qz preuaria
toz. **Ue vob q̄ dicitis**
q̄ iurat p̄ tēplū nihil est. q̄ at in auro tēplū d̄z.
Qui p̄ altare nihil ē. q̄ i re oblata sup illd̄. d̄z.
Sacerdotes vt iuitaret p̄lm ad imolandū
dicebāt. data sibi vt oblata sanctiora eē ip̄o tē
plo z altari. Dñs di
xit ecōtra. qz tēplū et
altare sc̄ificabāt i eis
oblata. qz dō dicata
erāt. oblata s̄o neq̄
q̄ sanctificabāt illa.

Adhuc mlti eodē vicio laborāt q̄ putāt mas
tus eē iurare p̄ euāgelii q̄ p̄ deū. **Ue vob q̄**
decimatis oē olus z relinq̄tis miscēdiaz z iudi
ciū. Hoc s̄bū decimatis dubiū ē. Nā z q̄ aco
cipit z q̄ dat decimare d̄z. Pharisei aut iō ole
rū decimas dabāt vt diceret. quō als n̄ dāt
q̄ has dare nō negligūt **Leuite** at adeo exige
bāt decimas q̄ etiā olez. **Itē** ve vob duces ce
ci q̄ colātes culicē trāsglutiis camelū. Per fili
tudinē lactis qd̄ colat dicitū ē. Et p̄t referri ad
p̄dicta sic. Minima s̄c̄e culicē diligēter inq̄ri
tis. vt decimas. maiora sc̄z miscēdiaz z iudiciū
absconditis. vt qd̄ glutiis absconditis. **Ue** ad id qd̄
dicitū est. duces cecitrabūt ita. Minora p̄tā
subditoz diligēter arguitis. p̄iētiis guloz z dis
simulādo trāstis. **Itē.** ve vob q̄ siles estis sc̄z
pulcra dealbatis q̄ plena sūt oī spurcia. **Itē**
Ue vob q̄ edificatis sepulcra m̄phaz z dānatis

p̄ies v̄fos q̄ eos occiderūt. Benimina vipes
rarū: vos implete mēsurā patrū v̄ioz. **Uñ** dic
ad vos sapia dei. **Uñ** t̄a ad vos sapientes et
scribas z et illis occideris z crucifigitis et flag
gellabitis i synagogis v̄is. **Hic** p̄t hereticū
mētiri q̄ dic aliū deū eē m̄phaz. et aliū noui te
stamētū. **Ue** veniat sup̄ vos. i. sup̄ ecclesiā ma
lignantū oīs sanguis iustū. i. v̄tio iustoz a
sanguine abel iusti v̄sq̄ ad sanguinē zachar
ie filij barachie: quem occidistis inter tem
plum et altare.

De zacharia filio barachie.

Capitulum. CXXXV.

I aut devn

f vel de pie iohis dicit q̄ fuerit oēs
c̄sus in tēplo: nō legit. **Pōt** q̄ dici
de filio iohis sacerdotis quē iohas occidit. vt
legit in libro regū. Et forte p̄t eē cognoscat
est barachias. v. l. p̄ noīs interpretatiōe positū
est. Barachias em̄ b̄ndictū dñi interpretat. Et
est filij barachie. i. b̄ndicti dñi. In euāgelio
nazareoz legit iohas. Pastor ē aut omni z sa
cerdote t̄m cōmemorauit iesu vt duo hoīm
genera notaret. sub
ditos z platos. **Paul** **Nazare** sonat sc̄tis.
li em̄ generi p̄ct pra
ua generatio.

bāt se sanctimonies v̄sq̄ ad certū tps. vel iug
ter vt samuel. et nouacula nō trāstibat sup̄ ca
put eoz. **Uñ** x̄ps z apli depingūt crinīti. nō
in re sed in sanctitate. **Christ** m̄ dicebat naza
reus a nazareth. et nazare nō a loco s̄z a san
ctitate. **Pami** itaq̄ discipuli x̄pi nazarei dice
bant q̄ euāgeliiū scripserūt: s̄z ecclia q̄tuoꝝ
m̄ recepit. Cūq̄ ita primo vocarent nazarei
postea vocati sunt sequentes x̄pm discipuli.
postea instituēte petro a x̄po x̄piāni.

De cōminatione euerisionis hierusalē.

Capitulum. CXXXVI.

I cōuertēs

e sale alt. Quoties voluit gregare fi
lios tuos z nolūsti. i. q̄nes filios
tuos volūitate mea gregavi te nolēte z igr
to feci. **Eccē** relinquet vobis dom⁹ v̄ia deser
ta. **Dico** em̄ vob. nō videbitis me amodo do
nec dicatis. **B̄ndict** q̄ venit in noīe dñi. i. ab
s̄tpe passiōis nō videbitis filiū hoīs donec
ad iudiciū. vbi videbitis me venientē i gloria

Historia

dominatis: et fideles magnificabunt me. Etiam
cecatate eorum usque tunc duratura predicta.

De signis euerfionis et aduentus sui.

Capitulum. CXXXVII.

Eclocutus

h abijt, et
dit se ab eis et multi ex principibus
crediderunt in eum: sed propter phariseos
non perferebant. Cum egredere de templo
accesserunt ad eum discipuli eius: ostendentes edifica
tiones templi. Audierat ab eo de euerfione ur
bis volebant etiam audire de templi euerfione: quia
videbat eis quod nec capi nec euertere posset. Et
ait illis, Veniet dies in quo non relinquet hic
lapis super lapidem qui non destruetur. Et cum sederet
in monte oliueti templum

accesserunt discipuli se
creto. et querebant ab eo
signum euerfionis hierusalem
et signum aduentus eius: et di
xit eis quodammodo per aduen
tum suum. quodammodo per euer
fionem. quodammodo coram vtrius
que. Premuniuit autem
fideles ne seducantur. cum
audirent multos dicens

Ecce se esse christos. Non
enim venit nisi per
dare signum quod dicitur. Pre
muniuit autem coram se plebem
et seditiones gentis in
gentem. regni in regnum
pestilentias. fames. terremotus per loca. terrores
que de celo persecutiones sanctorum. An namque euer
fionem iudee clementia suam vindicabit auctorem.
Postea posuit proprium signum destructionis.

Proprium signum euerfionis.

Capitulum. CXXXVIII.

Um videri

c nis abo
minati
onem desolationis que dicta est a
daniele. stantem in loco sancto. id est
imaginem abominabilem: que signum erit desola
tionis positam in templo. De imagine tyberis
quam pilatus po
suit in templo quodammodo
hoc exponit. sed hoc
iam factum fuerat. Si
dicat de imagine galie
de qua post dicemus.
hoc de vicino futuro

Legitur de pilato quod
hierusalem veniens sta
tuam cesaris ignorans
tribus iudeis in tem
plo posuit. Tandem
videns constantiam iu

rum erat. infra sex an
nos decem. et. et. et.
annis ante euerfionem
hierusalem. Non er
go congrue dictum est
pro signo eius. Sed
euerfa hierusalem p

titum: Adrianus statuam suam posuit ubi arca
steterat. quia vestigia ciuitatis adhuc quodammodo ma
nebant. et iudei qui latentes undecumque remanse
rant. quoniam ad locum sanctum redibant: et iterum mul
tiplicati amouerunt statuam. Ob Hadrianum ap
posuit manum extremam et fundum euertere urbem:
et edixit ne quis iudeorum remaneret in terra illa.
Et de hac vestigia euerfione videtur subdere Lu
cas dicens. Et captiuum ducent in omnes gentes.

De impedimento fuge.

Capitulum. CXXXIX.

Um aut videri

c nis ab exercitu circumdari hierusalem
tunc qui in iudea sunt fugiet in montes.
Ecclesiastica historia narra. Fideles qui erant
in iudea aduenientibus romanis fugisse in pellam
ciuitatis ammonitione angelorum. Quare autem ne fieret
fuga via hyeme vel sabbato. sed ad istam non vi
des dictum de hyeme. Terra enim illa accommoda
tior videtur fuge in hyeme quam in seruiore estatis. De
sabbato stare poterat. quia secundum legem ultra mille pas
sus non licebat eis pergere in sabbato. Sed quia
iesus iam terminauerat obseruationem sabbati: for
te vtriusque in mysterio dicitur. Nisi hyemem per quam
bet aeris asperitatem dicamus. quia hyemis nomen
asperitatem sonat.

Propria signa aduentus iudicis.

Capitulum. CXL.

Ultimo posuit ie

v sus signum aduentus sui dicens. Erit tunc tri
bulatio magis quam non fuit ab initio mundi. et tunc
erunt signa in sole et luna et stellis et in terris pressura ge
nerum. per confusione sonitus. mare et fluctuum arescentibus
hominibus per timorem. et nisi breuiati fuissent. id est
sciti a deo breues desolati
illam fieret salua omnis
caro. id est. rarum aut nullum
posset sustinere pressuram
ras et per patientiam sal
uari. Et nota breuium dominum quedam signa in
dicij tetigisse.

Dare ei et fluctus ter
ribiles sonitus dabunt
ita quod homines fugiant ab
aque: et alter alterum
non audiet.

Euāgelica

De signis quinquedecim dierū ante iudiciū.
Capitulum. CXXII.

Jeronymus ^{au-}
^{tem}

b In annalibz hebreorū inuenit signa
xv. dierū ante diem iudiciū. s. vtrū
cōtinuū futurū sint dies illi an interpolati: nō
expressit. Prima die eriget se mare. et cubitis
sup altitudinē montū stans in loco suo qua-
si murus. Secūda tantū descēdet vt vtrū pos-
set videri. Tertia marine belue apparētes sup
mare: dabūt rugitus vsqz ad celū. Quarta ar-
debit mare et aque. Quinta herbe et arbores
dabunt rorem sanguineū. Sexta ruēt edificia.
Septima petre adinuicē collident. Octaua
fiet generalis terremotus. Nona equabitur
terra. Decima eribūt homines de cauernis: et
ibūt velut amentes: nec poterūt mutuo loqz.
Undecima surgent ossa mortuorū: et stabunt
sup sepulchra. Duodecima cadent stelle. Tre-
decima moriet̃ viuentes: vt cum mortuis re-
surgent. Quartadecima ardebit celū et terra.
Quintadecima fiet celū nouū et terra noua: et
resurgēt omnes. Et addidit iesus. Sicut ful-
gur erit ab oriente et paret vsqz in occidentē:
sic erit aduentus filij hominis: subitus scz et co-
ruscus: et tūc apparebit signū filij hominis in ce-
lo. id ē in aere supra locū vnde ascēdit: et ante
eū erūt instrumēta mortis sue q̃si vexilla tris-
umphū. crux. clauus. lancea. et i carne ei⁹ videbūt
cicatrices: vt videāt

i quē pupugerūt: et i
valle iofaphat iudē
cabit omnis hō ange-
lis congregātibz eos.
Nota qd dicitur iudicium
futurum in valle iosa-
phat. S. nota qd tūc
nō erit vallīs: qd q̃rto
decimo die eq̃bit ter-
ra: sed p̃tra illū locum erit. Vel forte ppter in-
terpretationē hui⁹ nomis iofaphat: interpretā-
tur enī iudiciū. Vallis ergo iofaphat humi-
litate iudiciū sonat.

Q̃ solus pater nouit diē iudiciū: et de vno
assumpto et altero relicto. Ca. CXXIII.

Hinc subdidit ^{ie-}
^{sus}

c generale amonitionē. Attēdite ne
grauent̃ corda vestra curis hui⁹ se-
culi ne supueniat i vos dies illa repētinā: sic
in dieb⁹ noe et loth repentin⁹ interit⁹ tulit ne-
scientes. De die autē illa et hora nemo scit: neqz
fili⁹: neqz angel⁹ nisi solus pater. Hic excla-
mat attēdite. Nō sūt eq̃les q̃ nouit et qui igno-

rat. Hieronym⁹ respōdit in minori breuiario
sup psalmos. Humanitas filij dicit se ignora-
re finē mundi. Qd gregor⁹ in registro q̃si ex-
ponēs ait. Nouit vni⁹ gent⁹ dei hora iudiciū:
s. nō ex natura humanitatis. Tū etiam sic ex-
ponit. Non nouit. subaudi: nobis. quibus ex-
pedit incertos esse: vt sic vinam⁹ quasi in pri-
mo iudicandi. Vel fili⁹ hic dicit adoptiōe. Tūc
duo erūt in agro. id ē plato et qdam boni qui
dam mali. Vn⁹ assumet. id est rapiet obuias
xpo in aera: et alter relinquet. i. non assumet.
Due molentes in vno: vna assumet: et altera
relinquet. Qd de p̃sugatis dicitur est qd sūt in
rota hui⁹ mundi. Duo i lecorū: vn⁹ assumet et al-
ter relinquet. qd de p̃p̃latiis siue specula-
tiuis intelligit. Et dixerūt ei. Vbi dñe scz assu-
ment. Et respondit. Vbi cūqz fuerit corp⁹: il-
luc cōgregabunt et a quille. id est vbi erit dñs
in corpore congregabunt a quille. id est sancti
resurgendo innouati.

De vigilia ianitoris et decem virginibus.
Capitulum. CXXIII.

Interim autem

i erit fili⁹ hominis sicut hō qd peregre p-
fectus: reliquit domū suā: et dāns
culqz seruoꝝ suorū opus suū: ianitorē pcepit
vt vigeret. Vigilare ergo aplīs et apostolicis
vir⁹ incūbit. Vigilare sup se et sup gregē etiā
culqz fideles p modulo suo. Tūc simile erit reg-
nū celorū decē virginibz. i. tūc separabunt fa-
tū a prudētibz. Medīa autē nocte clamor fa-
ctus ē: ecce sp̃s uenit exire obuiā ei. Tra-
ditio hebreorū habet xpm medīa nocte vētū-
rū ad modū egypti qn pascha celebratur est.
Quidā etiā factoz hoc ipm optinant: qd sicut
nocte nat⁹ ē i mūdū: et nocte venit ab inferis:
ita et nocte veniet ad iudiciū. Unde qdam di-
cunt fuisse aploꝝ traditionē i vigilia pasche
nō dimitti populū ab ecclia ante pfundā no-
ctem: vt q̃si expectent aduētū dñi: et dicūt ho-
ram illaz noctis quāqz imo sept⁹ diem dici p
coruscatione venientis: vel tipice: p manifesta-
tione cordis. Alij autē qd dubiū dicit dñs nō
diffinites exponunt. Medīa nocte. id ē nul-
lo sciente.

De cōmendatione talentorū et decē mnis.
Capitulum. CXXIII.

Item addidit ^{para-}
^{bolā}

i pficiētis qd dedit vobis talēta:

Historia

aliq̃ duo. aliq̃ vnus. Et comedatis
bis q̃ duplicauerūt talēta: reprobo vtro p̃
gro q̃ abscondit suū at̃. Om̃i habēti dabitur.
Nō habenti aut̃ qd̃ videt habere auferet ab
eo. i. habenti eo mō q̃ debet habere: vt sc̃ eo
bñ vtat̃ De eodē q̃ addidit parabolā d̃ rege
q̃ abijt i regionē lōginquā accipe sibi regnū
z reuert̃. z dedit suis suis decē mnas et alt.
Negociamini dum vento. Vna fm grecos
cl. centūz dragmis appendit. In reditu ei⁹ ac
cessit p̃m⁹ z alt. Dñe mna tua. x. mnas acq̃st
uit. Cui dñs. Eris
p̃tēz habēs sup. x.
ciuitates. q̃st̃ di. Pro
parulis meritis recti
p̃ctis inspirata.

Vocatō ful ē cano
nica electio ep̃l. mna
datur ei qm̃ q̃ iposuit
ei man⁹: dat ei textūz
cuāgelij et dñe. Vade
p̃dica: z ip̃e cū p̃mo ingredit̃ ciuitatē suā: euā
geliū p̃fert in pectore: q̃st̃ negotiator mnam
suā ostendēs. In q̃busdā ecclesijs cum dat ei
archiep̃scop⁹ virgā dicit. Vade p̃dica: z ille
statim bñdicit populū: in q̃ signat q̃ moyses
cum virga missus est in egyptum.

De ventilatiōe aree. Ca. CXLV.

Um aut̃ vene

c rit fil⁹ hoīs i maiestate sua: z oēs
angeli euz eo: testes futuri actuum
humanorū: tunc sepabunt boni a malis: z sta
tuent boni ad dexterā. i. ponent in eternitatē
mali ad sinistram. i. recipiēt q̃ meruerūt eligen
do sinistram. Et tūc cōmemorabit iudex sex
opa misc̃e: q̃ sūt pascere elurentē: potare si
clentē: colligere hospite: vestire nudū: visitare
infirmū: p̃solari vīnculatū. Septimū legit i
Tobia: sepelire mortuū. Et nō aliud erit hec
cōmemoratio: nisi qz oēs sc̃ient merita sua p
q̃b⁹ saluabunt̃ aut dānabunt̃. Et ibunt bī in
suppliciiū eternū: illi aut̃ in vitā eternā.

Op̃iniones de igne etno. Ca. CXLVI

Eigne eterno

d Aug⁹. Cuiusmodi sit z in q̃ mun
di parte futur⁹ sit nem̃ inez sc̃re ar
bitror: nisi p̃ reuelationē. q. d. Vnus est gehē
ne ignis. s̃ nō vno modo oēs cruciās. Sc̃
ardore solis nō oēs equaliter sentiūt: sic cū il
le ignis eq̃liter ardeat: nō eq̃liter sentiēt. Gre
gorius i iob. Vtro modo gehēne ignis cor
poreus ē: nec lignis nutrit̃: nec succēssione in
diger̃: z ē inextingibilis a deo creat⁹ ab ori

gine mundi. Idem. Vlt̃r̃ flāma vīstor cre
mationē habet: lumē nō habet: ad p̃solatiōez
nō lucet vt enī magis torqueat ad aliqd̃ luce.
Nā reprobi se vīsurī sūt in inferno: vt magis
doleāt: qz z diues lazarus vīdit. In libro tñ
p̃nosticoz de p̃bīs augustini sic legit. Est vt
ait augustinus inferorū substantia incorporea.
Et ideo merito q̃rit̃: vñ sub terris dicāt esse
inferi. si corporea loca nō sūt: vñ dicāt inferi:
si sub terris nō sūt. S̃z idē doctor dic̃. Ido
sub terris dicāt inferi: qz p̃gruenter i spū cor
poraliū rerū similitudines sic mōstrant̃: vt qz
defunctorū aīe corpīs amore peccauerunt ad
illas corpaliū rerū similitudines exst̃beant:
quibus carne mortui solent sub terra condi.
Nōnulli ex hac sententiā augustini sentiūt qz
vbiq̃qz peccato: fuerit: ibi elementa crucia
būt cū z in corpe suo: z ex locis adiacētib⁹.
Est enī p̃babile vt aīa q̃ sua sp̃ōte sumit a car
ne fomētū peccātū: nolēs ab eadē recipiat for
mētū cruciat⁹. Qui merito infernalis et sub
terra eē d̃: qz aīe p̃lpsū terrene voluptatis
eū incurrit̃. Aug⁹ de ciuitate dei. Cur nō di
cam⁹ incorporeos spūs posse pena corpalis
ignis affligi. Idem ignis corpalis demones
cruciat̃ z hoīes. Vlt̃ro. i. eplā ad ep̃hesios.
Infernū sub terra eē nemo ambigat.

De pascha z diuersis acceptionibus hui⁹
nominis. Capl̃m. CXLVII.

Et cū cōsumas

c set iesus sermones hos: ait discipu
lis suis. Sc̃itis qz post biduū pas
cha fiet: z fil⁹ hoīs tradet̃ vt crucifigat̃. Hec
enī tertia feriā dixerat: z i q̃nta feriā ad vespe
ram pascha iminebat: q̃ntadecima luna post
vernale eq̃noctiūz. Ambrosi⁹ dicit s̃ nomen
pascha grecū eē: z sonare passionēz. Nomen
p̃o hebreū phasc sonare trāsitiū. Aug⁹ p̃o d̃:
cit hebreū eē nō grecū: z sonare trāsitiū: oppo
tinetū p̃currere in s̃ noīe p̃gruētā vtriusqz
lingue. Qui enī pat̃r: grece pascū d̃: vñ pas
cha passio putat̃. s̃ in syra lingua trāsitiū so
nat. Quare aut̃ trāsitus dicat̃ hora illa: super
exodū ē. Declinat̃ autē pascha pasche vel pa
schatis: z ē equociū ad trīa. Vt p̃a enī q̃ imo
labat̃ agnus dicebat̃ pascha sicut hīc: post bī
duū pascha fiet. Et tota dies p̃cedēs horam
illā: nec pascha dicebat̃: nec solēns erat. D̃
cit enī pascha agn⁹ vt ibi. Vbi vīs parem⁹ t̃
bī comedere pascha. Et apl̃s Ch̃rist⁹ imolat⁹

Euāgelica

est pascha nostrum. Sequebant septem dies
azymorum quorum primus et ultimus solennes erant
medij non adeo: sed hi septem quandoque voca-
bant pascha ut ibi. Non introierunt prorum
ne contaminarent sed comederent pascha. id est
mundi comederent in pascha: vel azyma vocat
pascha: quia his diebus versus erat eorum. Nec
mirum si dies azymorum dicebant pascha: cum et
pascha dicat dies azymorum ut ibi. Feste dies
azymorum qui sunt pascha.

Qua die et quo iudas vendidit dominum,
Capitulum CXLVIII

Et tunc septem quar-

eta feria principes sacerdotum vide-
tes Iesum abiisse et dixisse: non vide-
bitis me amodo: congregati sunt cum senio-
ribus populi in atrium cayphe: et querebant
eum ut tenerent et occiderent: non tamen in die
festo ne forte tumultus fieret in populo. Au-
diens autem eos iudas congregatos abiit et pe-
pigit cum eis de Iesu tradendo: pro quibus argen-
tels. Forte quia cum audierat dominum tertiam
die moriturum: et putavit eum in morte detineri:
mortem imminentes sibi lucratiua fieri voluit
et exinde querebat oportunitates tradendi
eum sine turbis. Illi
triginta denarii vale-
bant trecentos vltra
les: et ita volebat iu-
das recompensare vin-
genti perditionem.

hustus venditionis per totum annum in Iesum
penitentialibus hec feria secundum locum habet post
sextam feriam: primum euangelium et primum
epistolam sepe habet cum literari debeat do-
minica per totam hebdomadam. De missa enim
crucis feria sexta inuentus est. Similiter de
missa angelorum feria secunda.

De cena domini.

Capitulum CXLIX.

Prima autem die

pazymorum. Ista die in cuius vespera ag-
nus erat immolatus et edendus cum
azymis dispererunt discipuli ad Iesum. Ubi vltimo pa-
rem? ubi comedere pascha. Et respondit. Ite in ci-
uitatem et occurret vobis homo amphoram aque por-
tans. Quocumque introierit: querite a domino do-
mus locum ad preparamum: et ostendet vobis

cenaculum grande et ibi parate. In superiori
parte domus faciebatur palestini cenacula infe-
rius autem cubicula. Quod Marcus dicit lagenam.
Lucas amphoram. unde expressit genus vasculi al-
ter modum. Ante diem ergo festum pasche ve-
spere facto venit Iesus et discubuit cum discipulis suis et ait. Desiderio desideravi haec pa-
scha manducare vobiscum antequam patiar. Uer-
ba Iohannis ministraverunt grecis somite er-
roris: dicunt enim in parascene lunam fuisse

quartadecimam: et ita
in vespera ipsa fuit pa-
scha. Dominus autem sciens
se passurum ea die in ve-
spere antequam an-
ticipavit comedere

pascha: et quia ea nocte licite potuit comedi fer-
mentatum. de fermentato phicunt corpus domini.
Quod si verum est: credibile est dominum comedis-
se agnum: ut preceptum erat in lege: et azyma co-
medisse. Et sic etiam si constet quod dicit errat
consecrando fermen-

tarum. Quia autem dominus
pervenit pascha probat
ex verbis Iohannis
qui dicit dominum man-
ducasse ante diem fe-

stum pasche: et in para-
scene Iudeos non in-
trasse prorum: ne contra-
minaretur sed come-
deret pascha. Et etiam
sacerdotes hoc dispo-
suerant: ne occideret
eum in die festo. id est
primo die azymorum
Etiam euangelium vo-

cat sabbatum post crucem domini magnum diem
sabbati: quod non solet dici: nisi cum festum sabba-
to percurrat: et ita in sabbato fuit prima dies azy-
morum. Unde enim dies inter primum et ultimum
non erant festivi. Etiam mulieres in parascene
paraverunt vngenta quod non liceret si esset primum
dies azymorum. Ad hoc dicit potest: quia dies fe-
stus pasche erat quintadecima luna secundum illud
Et in quintadecima solennitate celebrabitis al-
tissimo domino. Ante hunc diem ergo secundum legem do-
minus fecit pascha. Etiam lucas dicit venisse
diem azymorum in quo necesse erat occidere pascha.
Necesse autem erat ex lege luna. etiam primum mensis
vel secundum. Casu autem aliquo in quo necesse esset

Cum in veritate fuerit
quintadecima. Quinque
autem ponit rationes
opinionis eorum.

Ab hoc loco ponit rati-
ones eorum. Primum
inde sumit quod Iohes
dicit. Secundum inde su-
munt quod dicit lucas.
Tertium inde sumit
quod dicunt alij. Quar-
ta inde sumunt: quia
euangelium vocat sab-
batum post crucem ma-
gnum sabbatum. Quinto
inde sumunt: quia mu-
lieres in parascene pa-
rauerunt vngenta.

Historia

preuenire lunā q̄rtādecimāz non legim⁹. Dīe
p̄o magnū sabbatū vocabant in trib⁹ festiui⁹
tatib⁹ hebdomadalib⁹ quocūq⁹ dīe. vij. dīerū
p̄tingat. Nēs enī septē solēnes sunt: z si nō
adeo vt p̄mus z vltimus. Ad comedendum
q̄z azyma: oportebat eos septem dīeb⁹ mū-
dos esse. Unde quolibet. vij. dīe nō poterāt
intrare p̄torū. Quāt multēres dīcūt parasse
vngenta in dīe festo: dīcūt q̄ non erāt dīes
aliqui adeo festiui vt sabbatū: z līcūt eis pa-
rare vel emere sicut z cibos qd nō līceret sab-
bato. Quid si multo ante parauerant: q̄z au-
dierant a dōmīno sepe cū in p̄mo mortu⁹.
Fionne magdalena vīdetur iam parasse: z p̄
īnspīratōnem spīritus sancti p̄occupasse vī-
ctōnem. Quidā aut dīcunt q̄. xij. luna q̄rta
scz sexta: cenauit dñs cūz dīscīpulis z lauit pe-
des eoz. Qd narrat solus iohānes: z in quar-
tadecima comedit agnū paschale: z dedit
dīscīpulis corpus suū de quo alij agūt. Sed
vsus ecclesie contrari⁹ est que ante parascue
pedes pauperū lauat. Etīaz si tabulam com-
poti dīlīgēter retro pcurramus: īnuenīemus
lunam. xij. kalend. aprilis. feria sexta: ergo ī
p̄cedenti sexta feria fuit luna quīntadecima.
Et nota q̄ nūq̄ legīt dōmīnū comedīsse car-
nes nisi agnī paschalis.

Exurgens a cena lauit pedes dīscīpuloz.

Capitulum. CL.

Virgēs autez ie

fusus a cena: lauit pedes dīscīpuloz.

Ex eo autez q̄ dīxit. q̄ lotus est scz

in baptīsmo: non īndīget nīlī vt pedes lauet
vos aut mūdī estis sz non omnes: p̄pendīt
a quib⁹dā q̄ aplī baptizati erāt. Et cūz recu-
būisset: iterū docuit eos. Quare hoc fecerat.
In exemplū scz mutuo sibi seruīendī: z īn rē
pū mutuo dīmittendī īnīurias: z mutuo sub-
uenīendī peccantib⁹
orādo p̄ eis. Unde z
dñs subdīdit. Beati
eritis si feceritis ea.
Que de sola ablutō-
ne pedū nō dīscīssēt.

Nota quattuor depo-
sitiones vestīū chrīstī
In cena deposuit eas
z resumpsit. Ad colū
nā nudatus est z reīn-
dutus. In illusione
mīlītū nudatus z venditus. Naz ab herode
non legīt nudat⁹. Ad crucem nudat⁹ nec reīn-
dur⁹. Prima p̄tinet ad ap̄los q̄s ī breui re-
sumpsit. Scda ad illos q̄ resumpti sunt ī dīe
p̄t̄becostes z paulatīm resumpūt. Tertia ad

relīquias q̄ resumpūt īn fine. Quarta ad puer⁹
sam medīetatem nostrī tēporis que nūq̄ re-
sumet. Scda z q̄rta rep̄sentant īn ecclīa cum
altaria mūdant. nam z ramunculus q̄sī flagel-
lis tundunt z aspergunt aqua z vīno.

De notatione proditoris z egressu eius.

Capitulum. CLII.

Jesus aut turba

l tus spū dīxit. Amen dico vobis:

q̄ vn⁹ ex vobīs tradet me hac no-

cte. Turbat⁹ est iesus mīserīcōrdīter cōpatīes
iude quē notabat. Sic et sancti mīserīcōrdī-
ter turbant: cum v̄get eos cura z zānta a trī-
tico separe ante messēm. Vēntīf ergo phīlo-
sophus q̄ dīcit anīmī p̄urbatōnē nō cadere
īn sapīentē. Et dīcebat nīgillatīm. Nūquīd
ego sum dñe. Quib⁹ alī Quī īntīngīt mecum
manū īn catīno: hīc me tradet. Duodecīm īn
eodem catīno cū dñō edebant: z alij nō. q. d.
Unus d̄ duodecīm tradet me. Forte ideo dī-
xit īntīngīt: q̄ succus agrestīū lactucarū ne-
cessari⁹ ad esum agnī erat. Catīn⁹ īn quo lī-
quor ostendīt q̄ v̄as erat fictile: parapsī v̄as
īn quo cībī parabant: q̄ parā habebat late-
ra. Ap̄sī enī est extēmītas. Vel vt q̄daz dī-
cunt quadraturā laterū notat h̄ nomen para-
psī. Et addīdit iesus. Vē homīnī illī p̄ quē
filius homīs tradet. bon⁹ erat homīnī illī si
nat⁹ nō fuisset. Vē īn sacra scriptura eternāz
notat dāmnatōnē. z est. p̄ribī eternālī. Et
ne mīnīssīmā eius penā īntelligerem⁹ addī-
dit bonū zē. id est melī⁹ esset ei si non esset na-
tus de vtero. sed p̄rīssēt īn vtero. Tūc enī p̄
solo originali peccato dāmnatus esset. Vel
vsualīter dīctū est: melī⁹ esset ei nō esse q̄ ma-
le eē. Recūbebat aut dīscīpūl⁹ quē dīlīgēbat
iesus īn sinu ei⁹. Et īnuīt ei pet⁹: vt secreto
quereret a dñō q̄s traderet eū. Hīc nō alīter
credīt recubūsse sup̄a pect⁹ iesu: nīlī quīa
dīscūbebat īclīnat⁹ ante pecc⁹ dñī. Hūc sub-
mīssa voce querētī dñs submīssa voce p̄dīto-
rem exp̄ressīt: cū scz panem īntīnctū porrīge-
ret. Et buccellā īntīnctā porrexit iude. Inde est
q̄ eucharīstia nō dat īntīncta. Et etīā p̄ here-
sī tollēda: q̄ dogmatīzabat totū xp̄m esse sub
vtrāq⁹ simul: z sub neutra tīm forma. Et tūc
īntroīuit sathanas īn iudā. nō tūc p̄mo: sz vt
q̄sī p̄prium possideret: sicut aplī spū tam accep-
to: itēz dīcunt accepisse spīritū. Tūc iudas
alī. Nunq̄d ego sū rabbī. Alī illī. Tu dīxīstī.

Euāgelica

Nōdūm coram expōnūt eum. Potest enī m sic intelligi. Ego non dico: sed tu dicis. Vel de assertione cordis expōnūt potest. q. d. Ore qdem interrogas quasi nescius: sed corde ratum habes te esse p̄ditorem. Et exiit iudas cōtinuo: erat aut̄ nox. Tunc ait iesus. Nunc clarificat̄ est filius hominis. Id est electo tenebroso remanserūt soli mundi cū suo mūdato re. Et addidit. Et p̄tinuo clarificauit euz de^o id est clarificabit. Qd̄ pōt intelligi de resurrectione. Vel de imminētī traditōe: per quā x̄ps mortu^o apparuit hīs q̄ eū ī iherosolimis expectabāt. De eucharistia data discipulis z nō iude.

Capitulum. CXX.

Enantibus aut̄

c illis benedixit iesus panes: z fregit z dedit discipulis suis dicēs. Accipite z comedite: h̄ est corp^o meū: qd̄ p vobis tradetur. Similiter z de calice ait. Bibite ex hoc om̄es: h̄c est sanguis me^o noui testamēti: subaudi cōfirmator: qd̄ p vobis et p multis effundet̄ in remissionē peccatorū. Quid ait: accipite z comedite. forte inculcatio ē. Nō enī intelligendū ē: qd̄ p̄ptum corp^o d̄ manu dñi sibi mīstraret̄: s̄ qd̄ p̄secrante sp̄e z mīstrauit. Sed ē ac si diceret: comedite. vtrāq̄ hui^o sacramēti cōmestione inuēs. Nec enī de calice dixit: accipite. sed mīstrans dixit. Bibite. Et nota qd̄ ī canone cū p̄ferūt hec p̄ba. h̄ ē corp^o meū. h̄ est sanguis meus: ex p̄tute horū verborū fit transsubstantiatio. Unde credibile est cū dñs eadē verba dixit: mutasse panē z vinū in carnem z sanguinē. z tunc eandē vīm p̄tulit dñs p̄bīs illis in posterū. Et p̄pterea sic p̄struēda est lītera. Būdixit. subaudi: dicens. hoc ē corpus meū. Et tunc fregit z dedit discipulis suis: et ait. Comedite. Et iterauit. h̄ est corp^o meū. Vt forte tūc būdixit būdiciōe nobis nō tradita. s̄ post ad institutionē aplōz vls būdiciōis tradita ē a dño verbis illis. h̄ est corp^o

meū. Quid aut̄ ante traditionē eucharistie dixit: mus iudas exisse: videmur p̄radicare luce: qd̄ post calicem traditorēz cōmemorat. sed forte lucas de traditōe recapitulat. hilarius autēz sup̄ mattheū pbat iudam nō interfuisse. Tūc enī bibentes calicē: secū dixit iesus bibituros in regno patris: ad qd̄ iudas indignus erat. Et iā bibentū nullū excipiens ait: qd̄ p vobis effundet̄. In alijs aut̄ excepit dicēs. p multis. Dicit tū pōt iudam accepisse eucharistiam: z dictū ab hilario facile determinari. Cum ergo dixit iesus. hoc facite in meaz cōmemorationem: instituit hoc sacramentū: z ta cūte p̄missum destituit. Cum ergo dixit se non bibiturū vinū donec euz eis biberet nouū aduerbialiter positū ē. Id ē nouo modo. tanq̄ nou^o sc̄z nō incorporādo mibi vinū vt pus.

De p̄dictōe negatiōis petri. Ca. CXXI.

Quia ait illis ie-

c sus. Omnes scandalū patiemini ī me in nocte illa. Scriptū est enī pcutiam pastores: z dispergent oues gregis. zacharias p̄pheta et p̄sona ecclesie orauit dicens ad patrē. Percute pastore: z dispergent oues gregis. En angelita p̄o videns impletum qd̄ orauerat p̄pheta respōsionem patris annuētis posuit. Itē pcutiam pastore. Et euz dixisset petrus. Et si oēs scandalizati fuerint ego nunq̄ scādalizabor. respondit iesus. P̄l usq̄ b̄s gallus vocem dederit: ter me es negaturus. Marcus hoc expressit plen^o ceteris. Post primā enī negationem petri statim gallus cantauit. sed ante sc̄z gallicantū bis itē negauit. z ita trina petri negatio ante p̄limum gallicantū inchoata est ante sc̄m completā. Alij autē euangelistae dicentes: p̄lusq̄ gall^o cāter: ter me negabis. de inceptiōe agūt. Et est. Trinam negationē inchoabis. Marcus p̄o de completionē eiusdem scripsit. Et ait petrus. Et iā si oportuerit me mori tecuz: non te nego. Nō mentit̄ petrus qd̄ credit verum esse qd̄ promittit.

crisma conficitur quo fr̄es linuntur: quia eadem die postes sanguine agni liniebantur. Quā quia sequebatur eius agni paschalis.

f 3

Historia

differt initio baptismalis vsq; in sabbatum
vt continet esus agni. Cōfectio vō crismatis
differt nō potuit: q; vsq; ad baptismū nō ce-
lebrat missa in illis dieb;.

De sermone domini post cenam.
Capitulum. CLIII.

Nunc subdidit

iclus solando longū sermonem
quē scripsit iohānes. Non turbe-
tur cor vestrū neq; formidet. In domo patr-
is mansiones multe sunt: si quo min⁹ dixis-
sem vobis. Vinus ponitur pro nō ē. Si
quo min⁹ id est si in aliquo non dixissem vo-
bis id est nō celassem vos: imo dixissem vob-
is q; non sunt ibi. Sed subaudi: sciatis q; va-
do vobis parare locū. Jam parate erāt man-
siones vt dixerat p destinatione. sed tamen ad
huc parande erant apertione et spoz merito-
ria operatione. Hieronym⁹ aut pira iohannis
anū legit totum sub vna distinctione sic. Si
non mansiones multe essent apud patrem di-
xissem vobis: q; vado parare vobis locum.
hoc ē si non vnusquisq; ppararet sibi mansio-
nem ex ppijs operib; dixissem vobis: q; va-
do parare vobis locū. Vbi autē non ē pa-
rare sed vestrū. Et est dictum: sicut illud: sede-
re a dextris vel a sinistris non est meus dare
vobis. Tame⁹ qd quisq; sibi parat: etiā de⁹
ei parat. Parat enī mansiones: mansionibus
parando māsiores. Lūq; dixisset ei thomas
domine q; vadis. respōdit ei iesus. Ego sum
vra veritas et vita. q. d. Quia vrs ire. Ego sū
vra. id est me imitare. Quo vrs ire. Ego sum
veritas. id est verus et supremus finis: q; sol⁹
querendus est. Vbi vrs pmanere. Ego sum
vita. Et nora quia modo arguit eos in h ser-
mone quasi nescientes ipm. modo cōmēdat
tanq; scientes q; fm regulam ticonij de alijs
et alijs est intelligendum. Sunt et quedaz in
hoc sermone quib; applaudit sabellius: vt q
videt me videt et patrem. Quedam quibus i
sultat arri⁹. vt. Verba que ego loquor a me
ipso nō loquor. Et maior me ē: et hmoi. Et etia
pmissione hanc addidit iesus. Qui credit in
me: opera que ego facio et ipse faciet: et maiora
horum faciet. Genitiuus est p ablatiuo mo-
re grecorū. Maius fuit sanari vmbra petri
q; vmbria veltis xpi. q. d. Nō erit maior me
qui credit in me. sed maiora faciam p eum q;

sine eo. Dicit enī augustin⁹. Non de omnib;
operibus xpi hoc dicitur. Non audeo preci-
pitare sententiā: vt dīcam maius esse salutes
fieri peccatoz: xpo operāte q; sūt angelī. In-
telligat qui potest: vtrūq; maius sit iustos cre-
are: q; impios iustificare: cum hoc sit maio-
ris misericordie: illud maioris potentie. De
verbis iusticie q; tūc fecit est hic fmo. non de
omnibus operibus eius. Quare at: rogabo
patrē et aliū paracletū dabit vobis. sic ē con-
struendū: dabit vobis paracletū: qui est ali⁹
a vobis. id est alia psona a vobis. id est a pa-
tre et filio. Pater enī et filius et spū sanctus sunt
idem aduocatus vel consolator. Qd dicit pa-
racletum mitti in nomine suo. hoc est ad noti-
clam ei⁹ et glorificationē. Vt quia habet idē
nomen qd filius. id est deus. Nec hoc q; ait
sermonem quem vos audistis non est meus
obloquitur ei qd dixerat: diligentem se fmo-
nes suos suare. Singulariter enī dicit fmo-
nem patris esse. nec eē suum. id est a se. et dixit
eis. Quando misi vos sine sacculo et pera et
calceamentis: nūquid aliquid defuit vobis.
Et illi dixerunt. Nichil. Et dixit eis. Qui nūc
habet sacculū tollat
similiter et peram: et
q; non habet gladiū
emat. Instruit eos
dñs in discretiōe vir-
tutū: sunt enī quedā
semp tenēda vt misse
ricordia: humilitas:
fides: spes: et chari-
tas. Quedam p tempore et loco mutanda vt
fames. sitis. vigilie. orationes. labor operan-
di et docendi. Tēpore ergo psecutionis docet
necessaria tollere: donec tēpus euāgelizandi
rediret sopira psecutione. Cūq; dixissent. Do-
mine ecce duo gladij hic. respōdit. Satis est
Vn⁹ q; amputaret auriculam: in cui⁹ sanati-
one vrs⁹ dñi monstraret. alter q; non euāgeli-
zatus ostenderet ap ostolos nō pmissos face-
re qdqd possent in dñi defensione. Predixit
q; eis iesus. Ecce veniet hora etiam veniet vt
dispergamini vnusq; in pzia: et me solū re-
linquatis. Postea eleuatis oculis in celū ora-
uit dicēs. Pater venit hora et c. Et orauit p p-
mo p se. post p discipulis. tertio p his q; cre-
dituri erant p verbū eoz.

De trina oratiōe dñi in villa gethsēmani.
Capitulum. CLIV.

Euangelica

Inc' venit' euz

Illis i vlla q̄ dicitur gethemani q̄ ead radicē mōtis oliueti trās torrentez cedron. Cedron genitiuū ē gree pluralis: q̄ latine dicitur cedroz. Et introiit iesus i ortum cū discipulis suis. Sciebat autē iudas locū illū q̄ p̄sueuerat iesus illuc venire cū discipulis suis. Et cōstraxerunt eis Sedes h̄ donec vadā illuc i orem. Et etiā vos orate ne itretis i tēptationē: ne scilicet succubatis tēptationi. Et assumptō petro i filijs zebedei cepit p̄teritari i ait. Tristis ē aīa mea vsq̄ ad mortē. Usualiter dicitur cū ē. multū tristis ē aīa mea. vel tristis est vsq̄ ad timorē mortis: i p̄ timorē mortis. Tristabat autē p̄ ruina ap̄loz. Vel p̄t ē vsq̄ exclusiui Tristabat enī donec se i suos morte sua liberaret. Vel inclusiui scilicet donec p̄ mortē suam redirent ap̄li ad fidem ei⁹. Et progressus ab eis quātū iaci⁹ est lapidis: prociudit in faciem suā et orabat. Abba pater: si possibile est transier hūc calicē a me. Idē est abba q̄ dicitur pater. Et ē abba breui i sūru: p̄ grecū et latinū. In q̄ inuit deū patrē esse oīem gētū. Ut ver⁹ homo horrebatur mortē: i vellet nō mori: si fieri posset de iusticia. Habebat enī iusticia patris vt p̄p̄s patere: i a p̄stitutione mundi h̄ sacramentū ab eo erat postensū. Hec voluntas nō mortis endi gloriofos martyres fecit. Non enī vult sensus carnis nisi qd̄ delectat. Si autē delectaret eos mortis: nō inde viderēt mereri. s̄ q̄ hāc mortē volūtatē subiiciūt deo merentur. Vñ i p̄p̄s subdit. Verūm non qd̄ ego volo: s̄ qd̄ tu. Quidam tñ ad herētes p̄scule demonstratiue scilicet hūc dicunt orasse misericordiam: i iudeis: vt si fieri posset: q̄ intraret gētes sine cecitate iudeoz: nō biberet hunc calicem: mortem scilicet a iudeis q̄ sibi iminebat. Et cū venisset ad discipulos inuenit eos dormientes. Et ait petro. Sic non potuisti rē. Vñ ait petro sic trōnice. qd̄. Sic erat faciendum In cōmuni autē dicit illis tribus. Quid dormitis. Spūs q̄des prompt⁹ est: subaudi: vester. quasi promptulum habuistis spiritū i p̄mitendo mortē etiam p̄ me. sed nunc patet carnis infirmitas. Secundo abiit et orauit eundē finonē. Et apparuit illi angel⁹. H̄fortans eum

Et factus in agonia plixus orabat. Id ē i certamine p̄tra mortē. Jam q̄si vincebat mortē in animo: dum etiā mortē volebat: quā post vltimū actu ip̄o scilicet resurgendo Et factus ē sudor ei⁹ sicut gutte sanguinis decurrentis i terrā. Et rediens ad discipulos: i inuenit eos dormientes. Tercio abiit i orauit eundē finonē. Tunc venit ad discipulos: i ait illis. Dormite iam i requiescite. Et cum paululum dormissent ait. Surgite. Sufficit. eam⁹. Ecce p̄pe est qui me tradet.

Nota prima effusio sanguinis christi fuit in circumcissione. Secunda in sudore. Tercia in flagellatione. Quarta in crucifixione. Quinta in mortui laceratione. Prima in exemplū: vt circūcidam⁹ membra nostra. Secunda in signū: q̄ sanguine suo irrigaret i fecundaret terram. Tercia i quarta ad remedium. Quinta ad sacramentū. Inde est q̄ officium misse in q̄nq̄ partibus est. Prima eius pars est vsq̄ ad eplā vt ab ea incipiat. Secunda pars vsq̄ ad euangelium inclusiue. Tercia vsq̄ ad canonē. Quarta vsq̄ ad embolismū: qd̄ interpretatur supererectens quia nouissime supadditur: s̄ libera nos rē. qd̄ in quibusdam ecclesijs alia voce dicitur. Quinta pars vsq̄ ad finē. S̄ q̄ in sola cruce etiā quinquaria fuit effusio sanguinis. Ideo i solus canon subdiuidit in q̄nq̄ pres. Prima vsq̄ qui p̄ridē. Secunda vsq̄ ad: memento. Tercia vsq̄: preceptis. Quarta i quinta vsq̄ ad embolismū vel ad finem.

De ligatiōe dñi i sanatiōe auricule serui.

Caplm. CLVI.

Dehuceo loquē

Te venit iudas euz cohorte militū accepta a p̄sede i turba ministrorum accepta a p̄ncipib⁹ sacerdotū i armis. Et dederat illis signum: quia osculo indicaret eis iesum: i ip̄i ducerent eum caute. Putabat enī q̄ magis artib⁹ posset se transformare i elabi. Et suscepto osculo: vocauit euz iesus amicum: vel trōnice: vel fm statum p̄teritū. Et p̄mo interrogauerat eos Quem queritis. At illi dixerūt. Iesum. Et cum dixisset iesus querentib⁹ se. ego sum. abierūt retro i ceciderūt. Postea tenuerūt iesū: i ligauerunt eum. Simon autē petr⁹ amputauit auriculā serui cui nōmē erat malech⁹. Iesus autē sanauit euz i ait petro. Omnis q̄ gladius accipit: gladio

f. 4

Historia

peribit illo scz q̄ vertebat ante paradisu vel
p gladio accepto p̄bit. Nec accepit gladiuz
p eo q̄ datur a deo vel a lege vel a iudice.

De fuga adolescentis. Ca. CLVII.

Oduserunt autē

a iesu ad Annā p̄mū: non qz collega
cayphe sed qz focer ei. Turpe esset

si domū anne antepo
strā p̄terissent. Ado
lescens autē sequebat
eum amica? sindone
super nudo: subaudi
corpe. Aliud enī nō
habebat indumentū
q̄ sindonez: q̄ relicta
sindone aufugit ab
eis. Tradunt quidaz
hunc fuisse iohannez
quē tūc fuisse adole?

scētē longa ei? vīta indicū est. Hieronym?
tū sup locum illum p̄s. Q̄m faciebāt q̄ que
rebant animā meaz: ait. Iudei vim faciebant
vel petro cum dicerēt. z tu ex illis es. v̄ iaco
bo q̄ cū traheret relicta sindone nudatus au
fugit ab eis. Videtur tamē potius opinādo
q̄ affirmādo dixisse.

De p̄ma negatiōe petri. Ca. CLVIII.

equebatur autē

f pet? a lōge vt videret finē. Iohāz
nes p̄o not? p̄ticipi introduxit pe
trū. Quē euz intuita eēt ancilla ostiaria dixit.
Nūq̄d z tu ex discipulis es hois isti? Dicit
ille. Non novi illum neqz scio qd dicit. Qui
dam volentes excusare petrū dicunt q̄ bene
dixit se nō nosse illū: quē nemo p̄fecte novit
nisi pater. Et cū dixisset. O homo nō sum: se
negavit z non xpm. Lūqz dixisset hō nescio
qd dicit: dixit se nescire falsā eoz p̄silia et do
los. Sed stultū est excusare quem dñs accu
savit. Ip̄e etia? se reum lachrymis indicavit.
Stabat autē cū ministris petri? ad ignē Inter
rogabat autē pontifex iesu de doctrina ei? Et
cū dixisset iesus. Palā mundo locut? sū inter
roga eos q̄ audierūt. vnus ministroz dedit
alapā iesu. Et ait iesus. Si bene locut? sum
qd me cedis. Ostēdit iesus p̄cutiēt maxillaz
nō actu ip̄o p̄bēdā esse alterā: s̄z animo para
tū esse ad p̄cedū si opus fuerit. Et misit cū
annas ligatū ad cayphā.

De scda z tertia. Ca. CLIX.

Rat autē petrus

e stās i atrio z calefacies se: z dicente
alia ancilla. Et h cū iesu erat: dices
rūt q̄ astabāt. Vere tu ex illis es. nā z galile?
es. et loquela tua. Idioma galilee manifestū
te facit. Tūc negavit petr? cum iuramēto. Et
an hanc negationē exierat. z cātauerat gall?
Et q̄si post horā cognat? malchī dicebat euz
se vidisse i orto cū iesu. Et tūc petr? cepit ana
thematizare z iurare: qz nō nouisset boiem: z
statim gall? cātauit. Et p̄uersus dñs respexit
petrū. Et recordat? petr? p̄bi qd dñs dixerat
egressus foras sicut amare: fugies i caueā q̄
mō gallicant? appellat: in q̄ loco edificata est
ecclia. Scdm hūc ordinē iohānis: videt? pe
tri trina negatio inchoata i atrio anne: z p̄su
mata i atrio cayphe. Scdm alios q̄ nō factū
unt mētionē de anna videt? tota facta in atrio
cayphe. Aug? in libro de p̄cordia euāgelisto
rū: asserit totā factā i atrio āne. z q̄ dicta sunt
inde post missū iesu ad cayphā: recapitulans
do dicta. Hiero. i mathēu. z beda in lucā vī
dent velle q̄ petr? i atrio cayphe negauerit.

De sententiā mortis lata in iesum.

Capitulum. CLX.

Ine facto cōue

m nerūt apd cayphā sacerdotes z ier
niores ppli: z scribe z pharisei: z q̄s
rebāt falsū testimoniū i iesū. Et dixerūt duo
falsi testes. Nos audiuim? euz dicentē. Pos
sum destruere templuz dei hoc manufactū: et
post tridū nō manufactū reedificare. Lūqz
qz non respondit iesus: exurgens cayphas dī
xit ad iesum. Adiuro te p̄ deuz vīnū vt dicas
nobis. si tu es xps fili? dei benedicat. Et r̄ndit
iesus. Tu dixisti. Si dixerō vob nō creditis
mibi: amodo videbitis filium hois sedentē
a dextris virtutis dei: z venientē in nubibus
celi: qd de secūdo aduentu ei? cōgrue intelli
gi potest: vel de aduentu ei? in orbem p̄dicato
res. Tūc p̄nceps sacer
dotū scidit vestimenta
sua dices. Blasphema
uit. Cōsuetudis iudaī
ce erat audita blasphe
mia in deum: scindere vestimenta sua. Et dīo
xit. Quid vobis videtur. Et dixerunt. Reus
est mortis.

Euangelica

Prima illusio. Ca. CLXI.

Nunc expuerunt

e in faciem eius. et hoc etiam prius erat iudeorum spueri in faciem eius quem abijciebant. Et adduxerunt eum vinctum ad pretorium et tradiderunt poncio pilato p̄sidi et non introserunt. ne cōtaminaretur intrādo domū gentilis.

De suspēdio iude. Ca. CLXII.

Nunc iudas pe

e nitentia duce? retulit. xxx. argenteos dicens p̄ncipibz sacerdotum. Peccauit tradens sanguinē iustū. At illi dixerunt. Quid ad nos. Tu videris. q. d. Tu videris qd feceris. et sic ē p̄teritū subiunctiui. Vel tu videbis cum senties in pena te peccasse. et sic est futurū subiunctiui. Quidā tamē sub vna distinctione legūt. Quid ad nos. tu videris. qd scz p̄inet ad nos. Forte sathanas q̄ possederat iudaz postq̄ fecit qd voluit recessit ab eo. et t̄do potuit iudas dolere qd fecerat. vt ex dolore iterū intraret in eū sathanas. vt faceret eū inijcere sibi manū. Dicit Hiero. sup. crist. ps. qz magis offendit iudas deū qn se suspēdit q̄ in h̄ q̄ eū p̄didit. Et p̄fectis argenteis in tēplo abiens laqueo se suspēdit. et crepuit medius. effusus visceribz. et i h̄ quodā modo delatū est ori. quo oscular? erat dñm. ne p̄ os spūs effunderet. Rupto enī laqueo putatur post cecidisse et crepuisse. Vtrū autē eadez die se suspēderit. an distulerit. dubiū est. sz q̄ añ resurrectionē domini sup psalmum habetur. Quidā tñ dixerūt q̄ audita resurrectionē quā non sperabat se suspēdit. qd nō est autenticū. Dixerūtqz sacerdotes. qz non licebat eos mittere in carbonem. quia p̄cium sanguinis erat. Vltius intellige p̄zo remittere. quia inde tu lerant eos. Et emerūt ex eis agrum figuli in sepulturā peregrinorū cuiusdā scz figuli. Vel est figuli p̄p̄tū nomen. Et dicit? est ager acheldemach. i. ager sanguinis. Quia fuerūt p̄cū mortis in vsum mortuorum tradiderunt eos. Tūc impletū ē illud hieremie. Acceperūt. xxx. argenteos. sacerdotes vel venditores agrī v̄l iudas. et dederūt eos in agrum figuli. scz p̄cū. appreciati a filiis

israel. id est christi quem appreciauerūt. id est p̄cio emerunt filij israel. vel alij qui erant a filiis israel nati. Nō legitur in hieremia hoc. sed in zacharia pene idem sensus est sub vcr̄bis alijs. Unde quidāz codices habent per pphetam sine noīe aliquo. Dicit hieronym? in maiori breuiario. quia antiqui codices habuerunt in asaph. ppheta. sed vitio scriptorū positi est in esaiā. quia nesciebāt quis fuerit asaph. Unde p̄p̄b̄tus vocabat mattheū imperitū cum posuisset esaiā. sed non errauit matthe? sed scriptor. Similiter in marco dicit hiero. fuisse scriptum hora sexta crucifixū fuisse dominū. sed scriptores imperiti pro epist? q̄ notat. xj. nec est littera. sed nota numeri tñ scripserunt gāmāntam que significat. iij. et inde forte potest legi glosa que est in marco. Hoc p̄p̄e marcus. subaudi dicit. sz scriptor corrupt. et vere dixit tertia q̄tū ad mysteriū Nam et cum hieronym? ita dicat errasse scriptores in mattheo. qui scripserūt hieremiam p zacharia. Etiam sup mattheū dicit hebreū quendā sibi ostendisse librum hieremie apocrysum in q̄ hec scripta ad verbum reppererat Origenes in mattheuz. In secretis hieremie hoc reperitur. sicut apocryphus septuaginta quorū dā secretorū p̄fert vt illō dō ocul? nō vidit. nec auris audiuit. In nullo enī regulari libro h̄ iue nesc nisi in secretis esate Augustin? de p̄cordia euangelistarū dicit. Apud zachariam esse tñ de. xxx. argenteis. In hieremia p̄o de emptione agrī. sz non hui? agrī. Et ita dicit h̄ capitulū et duobz cōpactūz. Altera etiam vt dicit Augustin? qdam ex p̄sona euangeliste quedā ex p̄sona pphete accipienda sunt.

De verbis pilati ad iesum et iudeos.

Capitulum. CLXIII.

Nunc autē iesus

e esset in pretorio exijt ad iudeos pilatus querens. quā accusationem ferrent aduersus hominem hūc. Et p̄mu? eū accusauerūt in duobz. quia p̄hibebat tributa dari cesari. et qz dicebat se xpm regem esse. Cūqz respondisset vt acciperent eū. et fm legem suam iudicarent dixerunt. Nobis non licet interficere quēqz. subaudi h̄is diebus. Vel p̄ potes

Historia

state trāslata ad alios hec dixerūt. Intrās ergo pilat⁹ p̄torū: p̄imā accusationē q̄si nullā reputās: q̄ forte audierat iesū dixisse, reddite q̄ sunt cesaris cesari, de sc̄da dicit ad iesū, Tu es rex iudeorū. Qui r̄ndit, Dīds h̄a te an aliq̄ tibi dixerūt h̄ de me. Id est in h̄ accusauerūt me tibi. Et ait pilat⁹, Nunq̄d ego iude⁹ sum, q̄d. Ego non sum iudeus, et ita a me hoc nō dico, sed gens tua sc̄z quā tuā dīds: et de qua natus es: tradiderunt te mibi. Et ait iesus, Regnum meum non est de hoc mundo. Cui pilatus, Ergo rex es tu. Respōdit iesus, Tu dīds: quia rex sum ego. Ego ad hoc veni in mundū: vt testimoniū perhibeam veritati. Cui pilat⁹, Quid est veritas, Et iterū extens dixit iudeis, Nullā causam inuenio ī eo. At illi clamabāt Cōmouit vniuersū populum: incipēs a galilea vsq̄ huc,

Tu dīds, Id est qd̄ q̄ris vere dicere potes q̄d. muta modum, p̄nunciandi: dīcremis sine qd̄ dīds interrogaui. Dicit magister quia bene fecisset pilatus si responsione iesu sup hoc expectasset. In hoc pilatus arguitur q̄ nō expectauit: donec veritas a dño describeret: euz a phariseis non potuerit describi. Academici enī dicebant eā esse in puteo sine fundo: et non poterāt describere.

Ex herodes illucit dño. Ca. CLXXIII.

Nunq̄ accepit

Cet pilatus q̄ homo galileus esset quia herodes qui p̄erat regionē illi iherosolymis erat hīs diebus: volens deferri ei honorem: misit ei iesum: vt dominus galilee homines galileum vel absolueret vel damnaret. Et ideo reconciliatus est herodes pilato: sup nece galileorum quā predictimus. Et gaudius est herodes: quia ex multo tēpore cupierat iesum videre: et signum ab eo videri. Sacerdotes autē constanter accusabāt iesum coram herode. Qui cum interrogasset iesum in multis nec recepiisset responsum ab eo, spreuit eum, et illucit ei, exstīmans euz fatuum: vel non sane mētis. Et in signū illusione induit eū alba veste.

De sc̄da illusione. Ca. CLXXV.

Nunc pilatus dicit

iudeis: q̄ nec ip̄e nec herodes iueniebant in eo causas, et ideo cor-

rectum flagellis dimitteret. Turbā autē vniuersa clamauit, Crucifige eum. Cūq̄ pilat⁹ renuisset: accusabant euz iudei in tertio: quia filium dei se fecit.

Ex pilat⁹ hora q̄si sexta sedit p̄ tribunali, Caplin. CLXXVI.

Nunc ergo pilatus

tus mag⁹ cōmuit: et ingressus ad iesū ait illi, Unde es tu. Iesus autē nō respōdit ei verbū. Cui pilat⁹, Tibi non loqueris: nescis q̄ potestātē habeo crucifigere te: et dimittere. Respōdit iesus, Non haberes potestatem in me vllam: nisi datū esset tibi desup. Id ē a cesare, imo a deo. Et q̄ quasi timore potestatis superiorisangebatur pilatus: dixit euz iesus minus peccare q̄ iudeos. Cūq̄ pilatus quereretur dimittere eum: clamabant iudei, Si hunc dimittis nō es amicus cesaris: omnis q̄ se regem facit contradicit cesari. Audēs hec pilat⁹ eduxit iesū foras: et sedit p̄ tribunali ī loco qui dicit grece licostratos, hebraice gabatha: qd̄ sonat varietatē pauiementi. Erat autē parascue hora quasi sexta. Grecis admixti iudei crebro vtebantur grecis vocabulis, Parascue enī grece: preparatio latine, sic dicebant festam sextam: quia in ea parabant necessaria sabbato: sic et in deserto duplo colligebant manna. Poterat ergo hora sexta esse incepta. Et vsq̄ ad eius cōpletionem pacta sunt ea que leguntur vsq̄ ad tenebras: et a sexta cōpleta facie sūt tenebre. Marcus dicit hora tertia: malens intelligere horā qua linguis crucifixerūt eū iudei. Vel iohānes vocat horā sextā p̄parationē dominice mortis. Postq̄ enī in nocte iudicauerunt eū reum mortis, fluxerūt vsq̄ ad crucifixionem tres hore noctis et tres hore dies. Reor ī modo disculio horarū dñm crucifixū, ideo mō hanc modo illā horam positam, Nam ecclia inter tertiam et sextā horam

celebrat missam: et euz mane celebratur debet añ cātari tertia. Cūq̄ accusarent eum ī multis: nihil respōdit. Per diem autem festum pasche: cōsueuerat p̄ses nouē introducta p̄suetudie dimittere vñū d̄ vinct⁹ quēcūq̄ petisset

Q In sc̄nitijs dīsfertur missa vsq̄ p̄ sextam: in quadragesima vsq̄ post nonam, reor pro castri-margia nostra magis factū ē: q̄ pro mysterio: ne audīra missa ante sextam q̄ ramus occasionem

Euangelica

in memoria q̄ ea die
egressi erant de serul
tute pharaonis: egypti
etiam compellēb⁹ eos exire. Ali
os occidebāt vt chris
tū z duos latrones
in memoriaz primo
genitorum egypti: si
adhuc idem faciant:
nescio. Qd qz factus
est luna. xv. cōstat et
tūc fuisse eā q̄ntam
declinā. Cūqz optionem dedisset eligendū se
sum innocentē: aut barraban latronem: elege
runt barraban. Scribitur barrabas z sonat
filius magistri. scribitur etiam barabbas z so
nat filius patris.

Q̄ pilat⁹ quasi nolens tradidit iesū flagel
latū vt crucifigeret. **Ca. CLXVII**

Tunc misit ad

tum vxor: sua dicens. Nihil tibi et
iusto illi. Multa enim passa sum p
rīsum dormiens propter eum. Jam dei nutu
poterat cognoscere diabolus mysterium cru
cis: et ideo laborabat ne christus moreretur.
Forte iam gaudebāt sancti in inferno: vnde
hoc notauit. Videns autem pilatus qz nihil
pficeret: sed magis tumultus fieret: laus ma
nus suas dicens. In

nocens ego sū a san
guine hui⁹ iusti. Et
responderunt omnes
Sanguis eius super
nos z sup filios no
stros. i. vltio sangui
nis. Tunc iesum fla
gellis cesum tradidit eis vt crucifigeret. Sā
ctum erat a romanis vt crucifigendus prius
flagellaret: vt forte vt iudei satiatī flagellis a
morte desisterent. Adhuc colūna cui alligat⁹
fuit iesus vestigia cruoris ostendit.

De illusione militū. **Ca. CLXVIII**

Mites ergo pre

m fides suscipiētes iesum: z exuentes
eum circūdederūt ei clamidē corci
neam: ad similitudinē purpure qua reges
vtebantur: et potuit in clamide illa assutū eē
aliquid purpure intus: vt i estina clamide fie

puenendi horā pran
diū. Vel forte quia nō
solum passionis. sed z
mortis et sepulture et
ascensionis sacramen
ta sūt in missa. In me
morizā mortis z ascen
sionis celebrant post
sextam: i memorizā se
pulture p⁹ nonā: forte
i memorizā resurrectio
nis celebrat mane.

ri solet: quia z marcus dicit eū indutum pur
pura. Pro diademate autem plectentes coro
nam de spinis imposuerunt capiti eius. Qui
attenti⁹ siderasse se dicunt: spinas illas asse
runt iuncos fuisse marinos: quoz acies non
minus spina pungit: quia dura est z penetra
tiua. Vñ z poeta: z acuta cuspe iunct. Cres
cibile est autē aculeos corone cruore de capite
extraxisse. Etiam flagellis cruor: dorsi extra
ctus est: z sanguineus sudor: alias partes cor
poris tinxit: vt non tñ manus z pedes et la
tus dicamus aspersa sanguine: sed tota veste
tincta christū ascendit

se d⁹ bosra. p sceptro
autem dederūt i ma
nu eius harūdinez z
illudebāt ei cāqz vo
lētū regre nec valentē

Tertia illusio. Cōtra
bas illusiones quibz
ter illusio est premitt
imus nos ante reue
lationem crucis tres
adorationes dicētes.

Agros zc. quasi ter honorātes ter illusū pro
pter nos: z duab⁹ linguis: quia tertia adhuc
silet. Etiam cōtra tres accusationes tres dica
mus excusatiōes in psona saluatoris. Popu
le meus zc. Vbi etiaz exprobrat eis christus
cris beneficia sua liberationē de egypto: regl
men in deserto: introductionē in terram opti
mā. q̄si diceret christ⁹. Accusas me de negati
one tributi: potius deberes gratias agere: qz
liberaui te a tributo. Accusas quia dixi me re
gem: potius gratias age: quia regaliter pauf
te in deserto. Accusas me quia me dixi filiū
dei: potius ora vt introducam te in terrā me
llorem z optimam.

Tertia illusio. **Ca. CLXIX.**

T genu flexo di

cebant. Que rex iudeoz. Et h⁹ hoc
facerent gētiles: quia iudeis aucto
ribus fiebant. ideo in parascue cum oratur
pro perfidis iudeis genua non flectim⁹. Ta
men forte iudei cum militibz hoc agebāt. Et
exuentes eum purpure: reinduerant euz ve
ste sua: z duxerunt eum vt crucifigeret bali
lans sibi crucem.

De Simone cireneo. **Ca. CLXX.**

T exentes inue

nerūt simonē cireneū patrē alexā
dri z rufi. z hī duo putantur fuisse
discipuli iesu: z angariauerūt eum tollere cru

Historia

tem post iefum. Id est ad angariam coegerunt eum: que est onus persone et operis: pangaria autem tunc persone. Sequebantur autem iefum mulieres plangentes eum.

Quibus ipse ait. Nolite flere super me. sed super vos et super filios vestros. Quasi diceret. Flete pro imminenti excidio gentis vestre. Potest esse una de causis quare in passione christi non solent nescire: quod dominus precor pro illis ut flecterent. Dicebantur et duo nequam cum eo: ut interficerentur: et venerunt in locum caluarie quod hebraice dicitur golgatha. Caluarie est prope os capitis humani nudus. Et quod ibi decollabantur: et multa ossa capitum ibi aspersa erant: dicebat locus caluarie vel caluariatium. Ambrosius in epistola ad romanos videtur velle quod ibi sepultus fuerit adam et a capite eius dicta caluarie: et ei dictum ab apostolo. Surge quod dormis: exurge a mortuis: et illuminabit tibi christus. De qua opinione dicit hieronymus quod favorabilis est interpretatio: et mulieres posuit in ambrosio. sicut et multa alia. Cum autem crucifigeretur eum dicebat. Pater dimitte illis quod nesciunt quid faciunt.

De diuisione vestium et tunice sortita. Caplm. CLXXI.

Nunc fecerunt

de vestibus eius excepta tunica quatuor pres. quod quatuor erant milites qui crucifixerunt eum. Tunica autem erat incosutis reticulato opere facta. et ideo scindi non poterat: desuper creta per totum: habens scilicet pannum aliquem ex transuerso super humeros possum ad modum corrigie in pellicijs: et foras sunt de ea cuius esset.

De titulo triumphali. Ca. CLXXII.

Crispsit autem pila

tres titulos cause eius. scilicet in titulo cause mortis eius Iesus nazarenus rex iudeorum. quod d. Ido crucifigetur quod rex erat. Tres sunt tituli. Trilium

iudeorum. Et scripsit illud hebraice grece et latine: ut diuersarum linguarum homines qui uenerant ad diem festum illud legere possent et intelligere. Atque autem principium tituli scriptum fuerit tribus linguis incertum est sed finis. hoc est rex iudeorum. sic est scriptum hebraice: malcus iudeorum: grece basileus exomoseleon. latine rex constantium. Crux autem non habebat super lignum transuersum aliquid habens formam thau. Sed pilatus supposuit cauilas et tabulam affixam ei: et in tabula erat titulus sic.

Dicunt autem in cruce domini fuisse quatuor ligna diuersa. et forte in totidem diuersis generibus. Lignum erectum. transuersum. tabula supposita. truncus quidam cui infixi erant crux quod in rupe defossus fuit. Inuenit enim lignum domine crucis et palme et cypressi. Et ut quidam tradunt oliue et cedri. Dixerunt autem iudei pilato ut mitteret titulum: et noluit. sed conformauit dicens. Quod scriptum scripsit. i. immobiliter scripsit. Pretereuntes autem blasphemabant eum dicentes. Vach quod destruis templum dei et cetera. Similiter et sacerdotes illudebant ei dicentes. Alios saluos fecit: seipsum non potest saluum facere. quod d. Nunc apparet quod non ex se sed in beelzebub homines sanabat: porro enim se sanaret Demones enim sentientes vires suas fractas esse hec agebant ut descenderet de cruce. Tunc in Tobia super exenterationem piscis legitur demonem sterisse super brachium crucis: et considerasse an christus aliqua macula peccati haberet.

De diuersis meritis latronum.

Caplm. CLXXIII.

Tunc unus de si

mul pendens blasphemabat eum alter autem increpans blasphematum ait. Memento mei domine dum veneris in regnum tuum. Et audiuit a domino. Hodie mecum

phalis victoribus gesta continens. Preconialis quod in portis et domibus scribebat. Memoria illis: quod supra sepulchra id est epitaphium

Uel etiam tribus linguis significatum est quod omnis religio quod per linguam hebraicam: quod apud eos prius religio viguit per cultum vniuersi dei et omnis sapientia que per grecam: et omnis fortitudo quod per latinam per dominum romano credere deberet illud deum et hominem.

Nota quosdam velle in domini cruce fuisse tres tamen clauos.

Euāgelica

cum eris in paradiso. Non intellige de terre
no vnde expulsus ē adam: neq; de angelico:
quia ad illuz ante christum nemo ascēdit. sed
in requie qd est esse cum iesu. Vel hodie eris
mecū: qd est esse i paradiso. Forte fuit anima
huius cum anima christi in sinu abrahe: cuꝝ il-
la regressa. Et q; non tūc penetrauit latro ce-
los: etiā ex alijs multis locis scripturaz erra-
uerunt qdam: putātes esse multa loca bonoꝝ
rū pter celum: paradissū scz ade: locaq; in aere
et terra: vbi beate viuēt: nec tamen deū vide-
būt. Soli enī pfecti cū angelis fruēt dei vlti-
one. Ob hoc etiā dictū putant: multe māssio-
nes in domo patris mei sunt.

Ex pgo p gini cōmissa ē. La. CLXXXIII

Labant autem

Iuxta crucē mater iesu et maria cle-
ophe et maria magdalene et iohā-
nes. Tūc dixit iesus matri de iohanne. Du-
lter ecce filius tuus. Et iohāni ait. ecce mater
tua. Et ex illa hora accepit eā discipul⁹ in suā
q̄si suā habēs matrē: vel in suā: q̄si patrē: vlt
in cōmunionē rez suarū. Tūc n̄h̄l credidit ha-
buisse p̄p̄tū: s; cū ēet
beata pgo cuꝝ aplis
iste speciale ei⁹ curaz
habebat.

Quia iohānes assistit
crucifixioni. ideo die
eadē legi passio fm
ipsū: s; merito poꝝ

strem⁹ legat q; scripsit postrem⁹.

De tenebris factis a sexta vsq; ad horam
nonam. La. CLXXXV.

Berta autē hora

At tenebre facte sūt vsq; ad nonā per
vniuersam terrā. Nō fuit eclipsis
solis vt qdam mentiti sūt. q; luna e regione
fere erat ad solem. Eclipsis autē fieri solet tū
in sinodo solis et lune. Legitur quia tūc athe-
nis vsgebat studium: et cum inquisissent pbl⁹
losophi causā tenebrarū nec inuenirent dīxit
dionys⁹ arlopagita: q; deus nature patieba-
tur. Et fecerunt ei aram et sup̄scripserūt igno-
to deo. de qua legitur in actibus apostolorū.
Tamen origenes videtur velle q; tenebre ille
tū fuerunt super vniuersam terram iudee: q;
si per vniuersum orbem diffuse fuissent: ali⁹
quibus histoꝝis er-
nicorum inueniretur
scriptum. Et sicut tri-
bus diebus sup̄ egyptū

Quia trib⁹ horis pro-
tēse sūt tenebre. ideo
et nos celebramus te

os fuerunt tenebre. i
terra vero iesen vbi
erāt filij isti lux erat
ita modo q̄si ecōtra-
rio sup̄ filios israel
erāt tenebre alijs na-
tionib⁹ luce fruētib⁹.

tenebras: etiam triduas
ne mortis q̄si triduas
nas facimus exequi-
as: q; nec albi mona-
chi. it. factū lectiōes
nisi p mortuis: et tunc
etiā p matris teneb: a-
rum insinuat: que i

illis diebus ceperūt pcedere diē. Extinctio
candelarū fugam signat apostolorū. Vel q;
paulatim sit: occasio neq; pphetarū a praua ge-
neratione facta: et tandē mortem intellige.

De clamore domini ad patrem.

Capitulum. CLXXXVI.

Et circa horam

Enonam iesus clamauit voce mag-
na dicens. Bēli vel beloꝝ lamaza
batant: vna dictio est bēli: et sonat deus me⁹.
Vel enī nomē dei est. oy. id ē me⁹. Quid autē
sonet vox illa xpī euāgelista interpretatus est.
Hic pz q; psalmus qui eisdē verbis incipit
de xpo scrip⁹ est: non vt qdam putant ex per-
sona dauid: vel hester vt mardochei. Et dīge-
runt qdam. Bēliā vocat iste. Hī romani erāt
non intelligentes hebreum. Clamabat autē
iesus se derelictū a patre: non q; deitas sepa-
rata esset ab humanitate. s; quia ita traditus
erat a patre calamitatib⁹: q; videbatur dereli-
ctus. Vel se derelictū a patre dicit: quia tunc
fere inutilis videbatur passio eius: q; de toto
genere hominū non videbatur quis redimē
nisi latro qui fere solus credebat in eū. Vñ
dicit in esaiā. Fact⁹ sum sicut qui colligit st-
pulam in messe Et in psalmo. Singulariter
sum ego donec trāse-
am: excepta brā pgl⁹
ne: quam etiā tūc cre-
didisse credimus. In
huiusmodi enī semp
ipa excipitur.

De aphorice loq;
tur esaias: cuꝝ forte tē-
pore messis pposuit
paterfamilias collige-
re messem: nō inuenit
nisi de sp̄sclis stipulas

ita fuit de christo cuꝝ tempore gratie deberet
messem suam. id est iudeos colligere: nō inue-
nit nisi solū latronem fidelem.

De morte domini post gustatū acetum.

Capitulum. CLXXXVII.

Istea dixit iesus.
tio. Vias autem erat ibi postū ace-
to plenū. et vn⁹ ex militib⁹ impleuit

Historia

spongiam aceto: et eam imposuit barundinis super perpositam yfopo: et circumligata: et dabat ei biberere. Fuerunt qui dicerent: crucifixos citius mori: si acetum cum felle biberent: et ideo milites acetum secum tulisse: et citius possent liberari a custodiis: si citius morerent quos crucifigerent. Potuit esse quod vile vinum secum tulerant ad bibendum: et ex calore quasi acetum factum est. Unde ad notandum est acedine: alii evangelista dicit vinum mirratum: alii cum felle mixtum. Cumque libasisset Iesus acetum: dixit. Consumatum est. quicquid scilicet fieri oportebat antequam moreretur. Vel vitium humane corruptionis dicit esse consumatum. Iesus autem clamavit voce magna dicens. Pater in manus tuas commendo spiritum meum: et inclinato capite tradidit spiritum.

De signis in morte domini. Ca. CLXXVIII

Ecce velum te

plurimum quod erat ante sancta sanctorum scilicet sum est a summo usque deorsum. Remigius dicit velum quod dicebat exteri scissum est quod mystice intus dictum est: vel forte etiam velum appensum ante fores templi: quod ad tegendas fores appositum est: dicit Iosephus cum interiori velo scissum. Nam in euangelio nazareorum superluminare templi infinite magnitudinis fractum esse legitur auditasque voces in aere. Transseant ex his sedibus Terra quia mota est: petre scilicet monumenta aperta. Et quidam sancti surrexerunt a mortuis: et venerunt in Iherusalem et apparuerunt multis. Forte hi fuerunt de quibus super epistolam ad hebreos legitur quod multum affectauerunt sepeliri in terra sancta ut domo resurgente resurgerent.

Utrum autem aliqui eorum ita permiserint: et cum domino ascendere ascenderint nescimus. Quamvis aliqui eorum ite mortui sunt: postquam dominum surrexisse testificati sunt. scimus quia corpora quorundam adhuc quiescunt in Iherusalem: et sanctus scarioth unus eorum fuisse a quibusdam perhibetur. His visis centurio: et qui cum eo custodiebant Iesum timuerunt: et dicebant. Vere filius dei erat iste.

Beda super mattheum. Isti credidi sunt cum ascendente ascendisse simul corpore.

De quo magis Hieronymus dubitat. Dicitur sanctus scarioth fuisse abbas quo mortuo quidam monachi inconsolabiliter dolentes mortui sunt: et adhuc copaginati videtur.

Quia hora. scilicet mortuo domino centurio: factus est prece fidei nostre. Et perfidis recedentibus licuit Ioseph et nichodemus disponere de funere: et mulieribus accedere propius. Tercio hora nona Iovinianus non ad missale officium: sed quasi ad funeris obsequium.

Extractis cruribus latronum Christus lateat est. Caplin. CLXXIX.

Ubi autem nere

manerent pendentes in cruce in magna die sabbati rogauerunt pilatum ut frangeret crura eorum: et tolleretur: ne festum eorum horrore dimitteret.

Opinio de cruce domini. Christus pedes habuisse in altum: et tabulas suppositas pedem de dimidiu. Christus non comminuerunt ex eo. Sed unus militum lancea latet: et deextris perforavit. et continuo exiit sanguis et aqua: et qui lanceavit eum: ut tradidit quidam cum fere caligassent oculi eius: et casu tetigisset oculos sanguine eius clare vidit.

Inter locum ubi Christus crucifigebatur: est: scilicet scriptum est grece. theos. id est. hic deus. basilicosimon. id est. rex noster. profeonas. id est. ante secula. glaise. id est. opus est. sothias. id est. salutem. emetoris. id est. in medio. gis id est terre.

De sepultura domini. Ca. CLXXX

Ubi autem sero

factus esset: Ioseph decurio. id est. unus de ordine curie ab arimathea que est ramatha ciuitas belchane patris samuelis: diues et iustus: de quo etiam quidam putant scriptum esse psalmum. Beatus vir: quia non consensit actibus et consiliis aliorum: petiit a pilato corpus Iesu: quia et ipse discipulus erat Iesu: sed in occulto. venit quoque etiam cum eo nichodemus: ferens mirre et aloes quasi libras centum. Ista amaritudo ne sua vermes arcet a corporibus mortuorum: et acceperant corpus Iesu: et inuolutum sindone quam emerat Ioseph: ligauerunt linteis albis que credunt attulisse nichodemus. Erat autem non longe monumentum novum in petra excisum in quo posuerunt eum. Et quia in simplici sindone inuolutum est corpus Iesu: instituit siluester papa: ut sacrificium altaris in linceo tantum paruo celebretur.

Euāgelica

De sepulchro dñi. Ca. CLXXXI.

E monumento

Dominus dicitur beda super marcū quod domus fuit rotunda de subiacente rupe excessa tate altitudinis: ut vix homo manu extra culmē posset attingere: introitus hñs ab oriente cui magnus lapis appositus erat postio. In preterit adlonari locus dñici corpus de eadez petra factus est: septē pedes hñs longitudinis: tribus palmis altus cetero paupmēto emīnēs qñs sartofagus suppositus paupmēto. Vel in ipso pariete locus factus erat: sic fit in muris domoz ad vñsilla reponēda. Nāz dicitur beda: locū illuz nō desuper: sed a latere meridiano patulū: unde corpus inferebatur: qd tñz prioz iñie cōgnit: ut esset qñs sartofagus inclinatus super lat: agruraz a latere hñs desuper. Color quoque monumenti et loculi rubicundo et albo dñe esse pmixtus. Et erant maria magdalene et altera maria considerantes ubi positū erat corpus iesu. Et reuertentes parauerūt vngenta qñdiu lēuit eis operari. Sabbato enī quiescerunt.

De custodiis sepulchri. Ca. CLXXXII

Altera autez die

Aquē parascenen puenērunt sacerdotes et pharisei ad pilatū dīcētes: Hic seductor adhuc viuus dicit: post tres dies resurgā. Iube ergo custodiri sepulchrum ne discipuli eius furto sublatum surrexisse dicant. Sedz bāc lraz patz qz sabbato hec facta sūt. Tñ remigi? expōit h parascenen pparatiōez dñice passiōis q incepta ē a pma vigilia noctis ut p dīcīm. Et legit ita. Altera autē die q ē post bāc parascenen. i. post inceptiōez huius pparatiōis. Hec ē ipa feria sexta: qz oīta ē post ei inceptiōē. Vñsū ē forte remigio qz ea die posuerūt iudei custodes sepulchri: et signauerūt lapide: qd sabbato non fecissent. Vñ pilatus ait. Habetis custodiā. i. do vob liceat ponēdi custodes. Ite custodite. Qd et fecerūt.

Nota cū in passiōis scōp. et mortis solēni et ecclia et locūdetur potius i die mortis saluatoris sui exultare et solennizare deberet. Sūt ergo tres cause q as signat a sacris patribz: qre nō solēnizat et exultare non psumit. Prima p rubore peccati commissi in adā: p q subijt dñs ea die patibulum crucis. Secda p pcepto qd dictum ē ipso per

moysen: dñs pugnabit p nobis: et vos tacebitis. Tertia p mysterio ut qñs p h ostendat ecclia se discordare ab inimicis emulando.

De aduentu mulierum ad sepulchrum.

Caplm. CLXXXIII.

Espere autē sab

Vbi que lucebat in prima sabbati cur adhuc tenebre essent: venit maria magdalene et maria iacobi et maria salome ad sepulchrum cum aromatibus que parauerant. Quidā non nisi duas venisse dicunt: qz supra tñ due dicte sunt p siderasse sepulchrum et reuertentes parasse aromata. Et dicunt qd additum est hic: et salome. expōitio est alterius marie tacte. Cōtra quos sufficit opponere vñm ecclie que tres representat. Et iā lucas dicit pter mariaz as

fuisse iohannā: qz ita dicitur fuisse vñm curatoris herodis. Nōte vñsps ut dicit augustinus d cōcordia euāgelistaz noctē significat a parte totum. Et est. Espere sabbati. i. nocte sabbati. Sed ne de ipso vespere qd est initium noctis intelligam: mutauit genus. et ait qz referens ad sensū nō ad nomē. qz scz nō lucebat in prima sabbati. h ē cur finis ē diluculi prime sabbati. i. dñice. q. d. Nocte sabbati venerūt: nō tñ quibet noctis pre sed diluculo.

De alio ordine dīez. Ca. CLXXXIII

Hac nocte ter

Imitaturus ē ordo dīez naturalū: qui erat ut dies pcederet noctē. Dein cepit sūt commutatio tēpor. Fecit creator ut nō pcederet diē. Et hec nō commutatio fuit et sabbato et dñice diei. Et ita p si nodochē dīcīt dñs fuisse i corde terre tribz diebz et tribz noctibus accipiēdo p extremā ptem parascenes totus diē cū nocte sua et sabbatū totū: et p noctē dñice diei ipam dñicam. Tñ augustinus vñs de velle hāc mutatiōez factam in parascene ut nō. v. ferie fuerit etiam parascenes: et orto iam sole. i. cū celus iam ab orientis partibus albesceret: dīcebāt ad inuicē. Quis reuoluet

Per hoc fecit qz nocte dñice diei surrexerit: cū i genesi dictum sit. pmo dicit deus fiat lux et facta ē lux.

Historia

nobis lapide ab ostio monumenti Et respicientes viderunt reuolutū lapidē: et angelum sedentē sup eū. Jam enī terremotus fact⁹ erat dñō resurgente: et clauso sepulchro egressus erat iesus. Cuidā autē monacho sancti laurentij rome extra muros āno ab incarnatōe dñi **W.** cxx. mīrāt de cingulo suo q̄ cinctus erat insoluto et p̄icto ante eū: vox in aere facta ē. Sic potuit clauso xps p̄dire sepulchro. Angel⁹ autē post tulit lapidē vt egressus iā factū indicaret. **P̄re** timore autē ei⁹ exterriti sūt custodes vñ facebant velut mortui.

tem ad ostium monumenti sup lapidē reuolutum: neq; cōmemorat plures **W**arcus dicit q̄ inuenerūt in dextris loculi sedentē. Lucas dicit q̄ inuenerūt duos stantes. **I**ohānes q̄ tanq; vltim⁹ q̄st corrector dicit: q̄ duos inuenerunt sedentes. vnus ad caput: et aliū ad pedes. **I**acet autē diuersa sūt hec: nō tñ aduersa. **C**redim⁹ tñ q̄ tres apparuerūt angelī: vnus p̄mo sedit sup lapidē q̄ transtulit se ad dexterā loculi: in quo erant filij duo. p̄mo stantes postea sedentes.

Opines de hora resurrectionis.

Capitulū. **CLXXXV**

E hora quidez

De resurrectionis queri solet: de qua varie loquunt auctores. **H**iero. i libro scz. cū. q̄stionū: vespere sabbati. ait mattheus. **W**arc⁹ p̄o: et valde mane vna sabbatorū veniunt ad monumentū: orto iam sole. **H**ul⁹ questionis duplex est solutio. **A**ut enī non recipim⁹ marcū: omnibus grece libris pene hoc capitulū in fine non habentib; aut vterq; verus dicit. **M**attheus quando dñs surrexit. id est vespere sabbati. **W**arc⁹ quando vidit eum maria magdalena. id est mane. **A**mbro. in fine expositionis luce: non vespere rāscante die: sed noctis vespere dñs surrexit. **D**eniq; grecus fmo p̄ vespere habet sero. **S**ic ergo dñs non in vespertino tpe diei sed sero. id est p̄ofunda nocte surrexit: vnde et ad monumētū mulieres potuerūt accedere custodibus quiescentib;. **E**t p̄ncipes sacerdotū dixerūt. q̄ discipuli ei⁹ i nocte venerūt. **U**t asserctas nocte vlt mane factū: mulierū alie sciūt

alle nesciūt. **S**ciunt q̄ noctib; obseruant: ne scilicet q̄ recesserunt. **A**na maria magdalena fm iohannē nescit: alia maria magdalena fm mattheū scit. **N**am eadez añ scire et postea nescire non potuit: deniq; alterā eē cognosce. **I**lla ad mittitur tenere pedes

domini: hec phibetur. **I**lla angelum videre meruit: hec p̄mo cum venit: neminem vidit. **I**lla discipulis dominū resurrexisse nunciavit: hec raptum esse putauit. **I**lla gaudet: hec plozat. **I**lla xpo occurrat: hec mortuū querit. **A**ugustin⁹ vt supra dixim⁹: dicit cum diluculo surrexisse: cui consentit auctoritas illa: que dicit dñm. xl. horis fuisse mortuū: et totidem diebus post mortuū in terra ante ascensionē quā horis. lliij. vespertinis pasceus et. xxx. vij. duarū noctū: et vñ⁹ diei. **E**cclēsia quoq; assentire videtur: que matutinas laudes p̄o xpi resurrectionis celebrat. **P**ro p̄dicta p̄o sententia ambrosij facit: q̄ sampson in tpo resurrectionis dñi media

nocte surgens: tulit portas gaze. **S**ic ergo anima xpi redijt ab inferis: et reddita est corpori facto impassibili. **U**trū autē aīa cōstitit tunc facta

est impassibilis cū egressa ē a corpore: an tunc demū cū reddita ē corpori: nescio sine corpore glorificaret: nō memini me legisse. **D**e sanctis quos eduxit de inferno: si quēst vbi fuerint post resurrectionē: deus nouit. **U**el sicut dicit de dñō fuerūt in extremis p̄ibus maris. id ē sup amplissimos fines orbis. **D**e diuersitate aduent⁹ mulierū ad monumentū: q̄ videt in euāgelistis esse. **U**ñ et porphyr⁹ irritat eos: et de apparitionib; et d̄ numero angelorū. gloria augustin⁹ sup mattheū plene diffinit. **H**oc dixisse sufficiat: q̄ decē apparitōes xpi post resurrectionē legunt in euāgelij. **Q**uinq; ipa die resurrectionis: et q̄nq; postea. **I**n aplo legit q̄ vñs ē iacobo: et q̄ngentis fratrib; suis. **I**z nec tēpus nec modū determinat. **Q**uidam dicit q̄ mortuo dñō: iacob⁹ vñit se et cōmesturū donec cōstit⁹ resurgeret. et ideo vñcunt: q̄ eadē die resurrectiones apparuit illi.

Euāgelica

Fuerūt ⁊ dicerent ioseph eadē vespa q̄ sepe
liuit dñm a iudeis incarcerationi: ⁊ nichodemū
latuisse: ⁊ demū factūz discipulū, ⁊ ideo ante
allos statim apparuit ioseph in carcere ad cō
solandum.

¶ Angeli locuti sunt mulierib⁹.

Ca. CLXXXVI.

Factum ē euz

mente p̄sternate essent mulieres d
hoc qd viderant. Ecce duo vtriq̄
angeli in corporib⁹ humanis steterunt sec⁹ il
las. Cūq̄ declinarēt vultū in terraz: dixerunt
angeli ad illas. Quid queritis videntes cum
mortuis. I. in sepulchro: q̄ loc⁹ est mortuorū.
Nō est h: surrexit. sicut dixit vobis cum esset
in galilea. Nota q̄ sante mulieres nō corruerunt:
sed inclinauerūt vultū. Et ideo mos ec
clesiastic⁹ ē: vt exemplo earū ⁊ in memoriam
dñice resurrectionis: et i spem vste nre: oībus
dñicis dieb⁹ a pascha vsq̄ ad penthecosten
non flectimus genua orātes. Et addiderunt
Ite dicite discipulis eius ⁊ petro: quia surre
xit. ⁊ ecce p̄cedet vos in galileam. Et recorda
te verborū dñi ibant.

De cursu Johannis ⁊ Petri.

Ca. CLXXXVII.

Accurrit autez

maria magdalene ⁊ venit ad petr⁹
⁊ iohāne ⁊ ait. Tulerūt dñm meū
d monumēto: ⁊ nescio vbi posuerūt eū. Hoc
agebat in ea vls amoris: vel p̄sternatio men
tis: vt nō inuentū nō crederet nisi sublatum.
Cucurrerūt ḡ illi duo ad monumētū: ⁊ nō
inueniēto corpe: cūq̄ vidissent sudariū capitis ⁊
lintheamina posita seorsuz: ⁊ crediderunt ve
rum esse qd mulier dixerat: ⁊ redierunt ad se
metipsos. id est ad hospitā suā.

¶ Dominus apparuit magdalene.

Ca. CLXXXVIII.

Stria autē mag

dalene q̄ cū eis redierat ad monu
mentū remāsit foris plorās. Cūq̄
introspectisset: vidit p̄ratos angelos sedētes
supra loculum corporis: vnū ad pedes: et vnū
ad caput. Qui dicunt illi. Mulier quid plo
ras. Que ait. Quia tulerunt dñm meū: ⁊ ne
scio vbi posuerūt eū. Et puerſa vidit iesū stā
tem: ⁊ nesciebat quia iesus est. Dicit ei iesus.

Mulier quid ploras. Quē queris. Illa cō
stimans oculorū esse ait. Dñe si tu sustulisti
eum: dicito mibi vbi posuisti eū: vt ego cum
tollam. Dicit ei iesus. Maria. Et statim cog
nouit eum: ⁊ ait. Rabboni: qd est idē qd rabi
bi: ⁊ p̄cādens voluit tāgere pedes ei⁹ vt p̄ue
uerat. Et ait iesus. Noli me tangere. Nōdū
enī ascendi ad patrē meū: supple i corde tuo.
q. d. Quem tm mortuū queris: vluentē tāge
re non mereris. Quē scz putas cadaver sub
latū nō fillū equalē patri: s; vade ⁊ dic fratrī
bus meis. Ascendo ad patrē meū: ⁊ patrem
vestrū: deū meū ⁊ deū vestrū: hoc est: in p̄tio
est vt me vident ascendentem.

De mādato custodiū. Ca. CLXXXIX.

¶ M̄m autez bec

fierent: custodes redierūt: nunciā
tes p̄ncipibus sacerdotum que fa
cta fuerant. At illi pecunia copiosa corrupti
dixerūt. Nobis dormientib⁹ furati sunt disci
puli corpus iesu. Et mansit hoc verbū apud
iudeos vsq̄ in hodiernū diem.

¶ Dominus apparuit mulieribus in vīa

Capit. CXC.

Enit autē maria

magdalena tā credens: ⁊ inuentis
alijs que cū illa p̄ius fuerāt: ibāt
simul ad discipulos: tam certe de resurrectōe
Et ecce occurrit eis iesus dicens. Aue. Ille
autē accesserūt ⁊ tenuerūt pedes ei⁹ adorātes
Dixit eis iesus. Ite nūciate fratrībus meis: vt
cant i galileā: ibi me videbūt. Hāc vīisionem
sua in galileā p̄ ceteris dñis memorat: q̄ i ea
credim⁹ oēs discipulos affuisse. Exprobādo
q̄busdā duriciā cordis eorū: eos plen⁹ dñi cer
tificasse. Abierūt autē mulieres: ⁊ nū clauerūt
oīa. q̄. lugētib⁹: ⁊ his q̄ cū eis erāt. ⁊ vīsa sunt
an eos sicut delramētū p̄ba bec. Petr⁹ autez
surgēs accurrit ad monumētū: vt lucas dīc
Et tūc verisile ē q̄ dñs apparuerit ei i vīa: et
si nō legat i euāgelio. De q̄ dñs apparuit ⁊ pe
tro Quādoq̄ p̄ma die resurrectionis apparuit.

De duob⁹ euntib⁹ in emaus. Ca. CXCI.

¶ Idez die visus

est duob⁹ discipulis euntibus i
emais q̄ vn⁹ dicebat cleophas
tacito noīe alter⁹. Putatur se lucas inuissē
more scriptorū sacre scripture. S; Ambro.

Historia

In lucā dicit illū vocatū amon. Post vastationem iudee sub marco aureliano: restaurata est emāus. et dicta est nicopolis: hec erat a hierlm in spacio .lx. stadiorum. Tradūt greci scriptores herculē gigātes vno anhelini. cxxv. passus cucurrisse et stetit. et a stando spaciū hmoi vocāt stadīū. Cūq; octo stadia faciunt milliā i sūma. lx. faciūt. vij. milia passuum: et quingentos. id ē. vij. millaria. et quatuor stadia. i. leucas tres: et tres pres q̄rte. Ibat autē iesus cū illis: et oculis eorū tenebāt ne eū agnoscerent: vñ videret aliud i oculis eorū fuisse: ne eū agnosceret. Et alibi legit q̄ apparuit eis i alia effigie. q̄ aliud etiā erat in eo: ne eū agnoscerent. Pōuit etiā eē vt mutatio eiusdē corpis mortalis i imortale nō possit fieri sine qdā alteratione. p qua subito vīsus nō agnosceret: vt si q̄s quē videret puerū si paulo post occurrētē sibi iuuenē videret: non mox eū cognosceret. Et cū cognouissent eū i fractione panis: et euānuisset ab eis ea: dē hora regressi sunt i hierlm: et inuenerūt cōgregatos. xj. et eos q̄ cū eis erāt dīcen: res: qz surrexit domīnus vere et apparuit simon: et illi narrabant que gesta erāt in via. et quō cognouerūt eū in fractione panis.

¶ Qdōmīn⁹ apparuit alijs absente thoma. Caplm. CXCII.

Quidam autē ex

q̄ eis nō crediderūt ex q̄b⁹ vnus erat thomas. Quo egresso cum adhuc alij colloquerēt de his q̄ audierāt et sero iam eēt et fores essent clausae. et metū iudeorū: stetit ihs i medio eorū et ait. Pax vob ego sū nolite timere. Ip̄s autē turbati putabāt se sp̄ritū viderē. Non dū enī credēbāt vel tertia die potuisse veram carnem resurgere. vel suscitā clausis ianuis posse intrare. Et ait illis Videte man⁹ meas et pedes meos: palpate et videte: qz sp̄s car⁹

Fregit et porrigebat illi Ido tres sūt pres hostie: vna q̄s est dñi due porrigunt vna sacerdoti: altera mīstro vel reseruāt infirmo.

Inde ē q̄ in mittēdo p̄ez hostie in calicem vbi signat resurrectionē subdit. Pax. d. s. s. vo. Et ep̄s cū primo conuerit se ad populū i missa dicit. Pax vob. Osculū p̄o lōge post introductū est. p causā supra dicta.

nem et ossa nō habet: sicut me videtis habere. Ostēdit eis cicatrices manū. pedū. et laterū. Trib⁹ d̄ causis p̄cipue reseruauit dñs cicatrices in corp⁹ l⁹ incorruptibill. Ad corroborādam fidē ap̄loz: qz surrexerat. Et vt semp res p̄sentet patri: q̄le gen⁹ mortis tulit p nob qd est qdā modus iteruēdī p nobis. Et vt in iudicio videāt p̄fidē: in quē pupugerūt. Et vt ostēdat omni carni signa victorie sue. Verbi grā. Viles fortiter egit: et multis vulnerib⁹ p̄fossus ē. Ait illi medic⁹. Vis sanari sine omni cicatrice: vel cū cicatricib⁹ sine oī deformitate. Puto q̄ in signū gl̄ie sue et p exemplo alios aiandi ad idē reseruaret cicatrices. Et nota q̄ duo mīra fm humanā rōnē et sibi p̄traria dñs ostēdit eis. Corp⁹ scz incorruptibile et palpabile. Nā palpari nō pōt qd nō corripit: et corrumpi necesse ē qd palpat. Dicit tñ Beda q̄ corp⁹ dñi et subtile erat p effectū sp̄ualis potentie: et palpabile per veritatē nature. i. palpabile ostensum: vt veritatē carnis p̄barer. Vel pōt dīci corpus dñi vere vīsibile et palpabile alijs incorruptibillib⁹. A corruptibilib⁹ pō videri et palpari nō potest nisi miraculose.

¶ Postq̄ comedit cū eis insufflans dedit sp̄ritū sanctū. La. CXCIII.

Dehinc illis non

credētib⁹: ait iesus Habetis h alī qd qd māducetur. Et obtulerūt ei p̄e p̄fctis assit: et fauū mellis. Et manducans reliquias dedit illis. Sz sciendū est cibos a dño sumptos post resurrectionē non solū sumptos sed etiā absumptos: sicut aq̄ missa in ignem absumūt. Ante mortē p̄o sumptos in alimonā. Aliter enī abforber aquaz terra sitiens: aliter radi⁹ solis candēs. Et ait illis. Hec sunt p̄ba que locut⁹ sum cum adhuc vobiscū essem. i. illis vobis passibillis. Tūc aperuit eis sensum: vt intelligerent scripturas: et dīxit eis. Vos eritis mīhi testes hōz i omnes gentes incipientes a hierlm. Gaussit sūt ergo discipuli vīso domino. i. agnito. Dixit ḡ eis iterū. Pax vob supple sit v̄l est. Tñ cum vīcarī xpi pontifex scz dīcit populo. Pax vobis: tñ subintelligitur. sit. Qui

Inde ē q̄ audita p̄nū clatione euāgelij vertimur ad orientes q̄s ad hierlm grās agentes: qz inde venit ad nos euāgelium

Euangelica

vt ostēdat se xpi vīcarīus: quādoq; dicit: pax
vobis. tūc scz cum pīmo vertit ad populū i
missa. qz hec fuit pīma vox xpi ad discipulos
post resurrectionē. Instar pō aliorū sacerdo
tum dicit postea dñs iohāncum: vt se vnum
ex nobis eē ostēdat.

Hec cum dixisset in
sufflauit: et dixit eis.
Accipite spiritūsan
ctum: quorū remis
sit peccata remittū
tur eis: et quorū reti
nueritis retēta erunt.
Huc sententiā qdaz
adherent dicētes. Nēmīne posse soluere vel
ligare nisi habeat spiritūsanctū quo auctore
hoc faciat. Sed attendere debent: qz etiā an
resurrectionē dedit eis iesus eandem potesta
tem sine insufflatōe: nec tamē legi ibi dedit
se spiritūsanctū eis. Que duo p̄dixit moyses
ibi: superunt mel de petra. i. potentia ligādī
z soluendī: z miraculoz a christo immuni a
peccato q̄ulis mortali: z postea oleū de saxo
durissimo. hēandē potentiam cui spūsancto
de xpo impassibili.

De apparitū thome. Ca. CXCIII.

Unqz euānū

et ab eis: rediit thomas. Dixerunt
qz alij ad eū. Vidimus dñm. Qui
dixit se nō crediturū: nisi videret z tangeret ci
carices vulnerū. Post dies autem octo cum
essent discipuli int̄: et thomas cum eis: stetit
iesus in medio Ianūs clausis: et ait thome.
Infer digitrū tuū huc: z vide manus et latus
z noli esse incredulus sed fidelis. Rēdit tho
mas. Dñs meus: z deus meus. Ies tu. Et ait
iesus. Quia vidisti me thoma credidisti. beati
qui non viderunt z crediderunt. Tamē qdaz
dicunt thomam tñ vidisse: nec ausum tange
re: quia christus tñ dixit: qz vidisti me. Sed
qz visus p̄ quolibet sensu pōt solet: pōt dici
vidisti. i. certigisti. p̄fertim qz dñs dixerat. In
fer digitū tuū huc z vide. Hec z alia fecit
iesus ad robur fidei nostre: z multa que nō le
gunt in euangelio.

De apparitione ad mare tybertadīs.

Capitū. CXCIV.

Ost hec aut ma

nifestauit se iesus ad mare tyberta
dīs. Piscabantur autē discipuli. vñ. nocte q̄
dam: vt haberent cibos. Et cum nihil p̄dē
dissent: mane stetit iesus in litore. Cūq; ad p̄
ceptum eī? in dextera nauigij rhete misissent
impleuerūt illud. clij. magnis piscibz. Et ait
iohānes. Dñs est. Tunc petrus misit se i ma
re. Alij nauigio venerunt: z inuenerunt p̄u
nas in litore: z piscem suppositū: z panes iu
sta positū: z affantes simul de piscibz q̄s p̄e
diderant: manducauerunt cū iesu: scientes qz
dñs est. Et fuit hec tertiē dicit manifestatio. s̄
post quorū dies ab octaua die resurrectionis
non est determinatū. Tunc dixit iesus petro.
Simon iohānis dilige me plus hīs. Inter
rogabat dñs qd sciebat. S̄ inuit vt z corde
credam? z ore p̄fiteamur. Et ait petr? Etia
dñe tu scis: qz amo te. Nō est sic distinguēdū
etiā dñe vt scz dixisset se diligere plus alijs
Hoc enī nesciebat: s̄ abundat etiā idiomate
hebreo. Tacēs q̄ qd ignorabat nūdit qd scie
bat. Ut ita dñe amo te. z etiā tu scis qz amo
te. q. d. Tēp̄m scitem iuoco: qz amo te. Dicit
ei iesus. Pasce agnos meos. q. d. Et ibi b̄tū
opis sit p̄batio dilectionis. Cū q̄sisset idēp̄m
scdō z idē respōdisset petrus. Iterū subdidit.
Pasce agnos. m. Post tertiam pō responsio
nē subdidit. pasce oues meas. q. d. Pasce do
cendo. pasce opando: pasce moriendo. Tunc
dixit ei iesus Cum esses iunior: clingebas te: z
ambulabas vbi volebas. Cū autē senueris ex
tendes man? tuas z alius te clinget: z ducet q̄
tu nō vis: significans. qz crucifigeretur nolēs
fm sensū carnīs. Et addidit. Sequere me. i.
sequeris me in genere mortis.

Opiniones de morte iohānis.

Capitulum. CXCVI.

Unc cepit iesus

abire: z cepit petrus eū seq: putās
hoc sibi a dño mādaturū. Seques
bat etiā eū iohēs. Conuersus petr? vidit illū
sequentē: z ait ad iesum. Dñe: hic autē qd sup
ple pariet. Postq; enī audierat se crucifigen
dum voluit etiā fratris exitiū cognoscere. Re
spondit iesus. Sic eū volo manere donec
nā. Putauerūt ergo discipuli iohānem non
moriturū: donec xps veniret ad iudiciū. S̄
nō erat magnū dare dilecto non mori: cū di
solui z esse cū xpo meli? sit. Dixit q̄ dñs q in
pace sentū finiret. Tñ fuerūt q̄ dicerēt: sic eū
ad huc vīuere: qz: cū i: desolum sibi tumula
b 4

Historia

post celebratā missaz descendisset lux magna p aliquot horas fuisse: et circūstātes q̄ aderāt ceciderūt. Quos post lucem surgētes accessissent ad tumultū et: vacuū inuenerūt: tñ terra leuis scaturiebat i fūdo: sic in fontibz solet habere bullire: et adhuc quibz eadem scaturigo bullire ibi videt. Un multū putauerūt eū vivere sub terra: et anbeluū et scaturiginē fieri. Alij autē iam translatū ad celum putant. De hmoi p̄o meli⁹ est ple dubitare q̄ temere disfinire.

De apparitiōe dñi i galilea vbi mādātū ē discipulis vt docerēt gentes et baptizarent.

Capitulum CXC VII

Decim aut di

scipuli abierūt i galileā ad montes vbi p̄stituerat illi iesus. Et vidētes eū: adorauerūt. q̄daz autē dubitauerūt. Et exprobrauit illis duriciā cordis eoz et ait. Data ē mihi oīs p̄as in celo et in terra. nunc appareat oīp̄otentia mea. Vel ita. dixerat vobis: i vltimū gētū ne abieritis. q̄ iudei abiecerūt me. q̄ si dederūt mihi p̄atē mitterē vbiqz terraz sub celo. Un igit subdidit. Ite i orbē vniuersum: et p̄dicate euāgeliū oī creature. i. hominū p̄ q̄ facta est oīs creatura. Vel q̄ hz p̄icipationē cū oī creatura. Un et hō mīcroz cosmus. i. mīnor mū

dos dī. Et addidit. Docere oēs gētes. i. oīa genera gentium seruare que dixi vob baptizātes eos i nōmine patris et filij et spūs sancti. In inchoatione op̄e nōstro: rem eandem pponimus formāz vobum sed inuocando orantes: vt ad honorē trinitatis fiat opus qd inchoamus: et vt trinitas nobis coopet. In baptismo autē dī affirmando: et est. Baptismo te i nōie patris et filij et spūs sancti. i. ministeriū baptisimū ago. sed auctoritas penes trinitatē est. Qui crediderit et baptizatus fuerit: salu⁹ erit. qui nō crediderit cōdemnabit. Non autē nec baptizatus fuerit. Sine baptismo enī salu⁹ uat homo enī enim excludit articulus necessitatis: nō p̄empt⁹ religionis. Un qd dictum

est. nisi quis renatus fuerit et. sic intelligitur. Qui p̄tempserit renasci. Ordini verborū dñi adherent heretici huius t̄p̄s dicentes. Non oportere baptizari nisi credēt. et ideo non recipiunt baptismū paruulorū. Sed nō intelligunt t̄p̄s quo hoc dictum est. Primo enī qz p̄dīcabat adultis: baptizandū erat adultū: qz fides exigit in baptismo. Postmodū p̄uult eoz: ergo p̄ adultis pōt intelligi h̄ esse dictū. Vel si pro omnibus sic expone. Qui crediderit et bap. fuit. hoc est

qui in fide baptizabitur. Oportet enī baptizandum: vel p se: vel p alium credere. Si gna autē eos qui crediderint: hec sequent. In nomine meo demōnia eijcent: linguis loquentur nouis. serpentes tollent et. et hoc quoqz p tempore dictū est. Tunc enī signa fiebant p infidelibz conuertendis. Quia ergo signa non sunt necessaria: non modo sunt sicut passim tunc fiebāt. Nos enim cum arbuta plantamus tam dū infundimus aquam: quousqz in terra conualescant.

De ascensione dñi.

Capitulum CXC VIII

Je aut ascensio

Je autē venit ad eos in hierlm: et ait. Sedete i ciuitate quibz induamini virtute ex alto. Tuncqz comedisset cum eis vñ intelligit sexmaz horā transisse: eduxit eos foras in montem oliueti p̄sus bethaniaz. Et eleuatis manibus bñdixit eis. Et vidētibz illi eleuatus est i celū. et nubes lucida basulabat eū ministerio angelorū. Tunc tā subtraxit esset ab oculis discipulorū: tñ adhuc intuebant in celū. p̄pterea duo angeli in forma viroz steterūt iuxta illos: et dixerūt. Viri galilei qd asp̄citis i celū. qd. Recedite nec expectetis iesum vt modo redeat: tñ in fine temporū sic veniet quēadmodū vidistis eum euntem in celūz basulis scz nubibus descēdet in aera. Illi autē regressi sunt in hierlm: et expectabāt p̄missum spūs sancti.

Quo accepto t̄p̄ibus suis p̄fecti p̄dīcauerunt vbiqz do

Hanc vltimam p̄cessiōem post iesum res p̄sentat ecclesia dom̄nīcis diebus egredīendo de ecclesia et redeundo ad eā: q̄si dī hierlm exles. et rediens i hierusalem: et sequendo crucem: vt illi crucifi-

Actuū apostolorū

mino coopante ⁊ ser-
monem cōfirmante
sequētib; signis. Et
nota differētiā Trā-
lar' enoch ē subuect'
ē helias ascendit tes-
sus ꝑꝑia sut ꝑꝑute.

nicam vt ⁊ modo ⁊ etiam feriam q̄ntam i me-
moriam ascensionis. ⁊ tunc q̄nta feria fiebat
ꝑꝑessio. Sed multiplicatis solēnitatibus sā-
ctorū: sublata ē solēnitas q̄nte ferie. ⁊ ꝑꝑessio
trāsata est ad dñicaz. Unde dicit q̄ q̄nta feria
cognata sit dominice.

Sequuntur tituli capitulorū in historiā
Actuum apostolorum.

Quoties apparuit dñs discipulis infra qua-
draginta dies. Caplm. j.
Q̄ apli fuerunt baptizati ca. ij.
Quid rñderit dñs indiscrete querētib; ca. iij.
De ortu ⁊ ꝑꝑessu ꝑꝑdicatōis ca. iij.
Quid fecerint abeunte dño ca. v.
Quib; ex causis angelī apparuerūt ca. vi.
In quo imitatur aplos ca. vii.
Ubi ⁊ cum quibus se collegerūt ca. vii.
De sermone petri. ca. ix.
De electione matthe. ca. x.
De missione spūs sancti ca. xj.
De miraculo linguaz ca. xij.
Q̄ petrus conuicit mentiscentes auctoritate ꝑ-
phetarum. ca. xij.
De ꝑꝑdigijs in celo sursum impletis ca. xij.
Exponit ꝑꝑba dauid de christo ca. xv.
De impleta ꝑꝑbetia iohel ca. xvj.
De paralitico curato a petro ca. xvj.
Q̄ sibi nihil ascribebāt sed oīa deo. ca. xvij.
De inuidia iaduceoz in aplos ca. xix.
Q̄ cōstanter responderunt ad interrogata in
concilio ca. xx.
De mutua charitate inter aplos. ca. xxj.
De morte ananie ⁊ sabbire. ca. xxij.
De signis que fiebant ab apostolis ca. xxij.
De incarceratione aploz ca. xxij.
Quo ꝑ angelū de carcere sunt educti. ca. xxv.
Quo obstupuerūt illis eductis ca. xxvj.
De responsione cor. ca. xxvij.
De ꝑꝑilio gamalielis ca. xxvij.
Aliud exemplū de eodem ca. xxix.
De causa murmuris in christianos. ca. xxx.

rum. Et licet illi redle-
rint sine iesu: tñ nos re-
dimus cum cruce: q̄
ipse dixit: vobiscū suz
vsq; ad cōsummatō-
nem seclī. Et nota q̄
ꝑꝑimitiua ecclesia ob-
seruauit diem domis

De cōmēdatione beati stephani ca. xxxj.
De sermone eiusdem ca. xxxij.
ꝑꝑsecutio narrationis ca. xxxij.
Quo computent. cccc. xxx. anni ca. xxxij.
Opinio bede de eodem ca. xxxix.
Redit stephanus ad ordinē historie ca. xl.
Cōmendat tabernaculum ne videat danina-
re locum sanctum ca. xli.
Q̄ lapidauerunt stephanū ca. xli.
De ꝑꝑma ꝑꝑsecutione sauli ca. xli.
De petitione simonis magi. ca. xliij.
De eunucho baptizato a ꝑꝑhillippo ca. xlv.
De excecatione sauli. ca. xlvj.
Quo ananias ex mandato domini visitauit
saulum. ca. xlvij.
De inuidia iudeoz in paulum ca. xlvij.
De curatione enee ca. xlix.
De conuersione corneliij ca. l.
De visione petri. ca. li.
Q̄ petrus venit ad corneliū vocatus ca. li.
Q̄ baptizauit corneliū et eos qui cum eo
erant. ca. liij.
Quomodo redargutus est petrus a christis
antis. ca. liij.
De ꝑꝑtinuatione historie. ca. lv.
De collecta facta paupib; ca. lvj.
De morte iacobi maioris ca. lvij.
Quis fuerit procurator substitutus mortuo
ꝑꝑlato. ca. lvij.
De ꝑꝑposito herodis agrippe ca. lix.
De cā iudie tyberij ⁊ herodis agrippe. ca. lix.
In quo herodes offendit tyberij ca. lix.
Quomodo liberatus est herodes i morte ty-
berij. ca. lix.
Q̄ satius mandauit statuiam suam erigi in
templo. ca. lix.
De morte satij impatoris. ca. lix.
De eodem ca. lxx.
Quomodo occiso iacobo voluit apprehen-
dere petrum ca. lxxj.
Quomodo liberatus est petrus d manu he-
rodis. ca. lxxij.
De morte herodis ca. lxxij.
De agrippe ca. lxxix.
Reditus historie ad ordinē suum ca. lxx.
Q̄ paulus ⁊ barnabas cōuerterūt sergium ꝑ-
consulem. ca. lxxj.
De discessu iohannis ab eis ca. lxxij.
De predicatione pauli et barnabe in sina-
goga. ca. lxxij.
Adhuc de eodem. ca. lxxij.

Historia

Quare transferunt ad gentes. ca. lxxv.
 De recepta predicatone a gentibus. ca. lxxvi.
 De persecutione quam passi sunt. ca. lxxvii.
 De questione circucisionis determinata. ca. lxxviii.
 De sermone iacobi fratris domini. ca. lxxix.
 De epla missa pueris et gentibus. ca. lxxx.
 Quomodo consolati sunt conuersos et gentibus. ca. lxxxi.
 Determinat quando sederit antiochie quando rome. ca. lxxxii.
 De causa dissensionis inter Paulum et Barnabam. ca. lxxxiii.
 Quod prohibiti sunt apostoli ne trent quo uolebant. ca. lxxxiiii.
 De uisione quam apparuit paulo nocte. ca. lxxxv.
 Quod recepit scilicet muliere purpuraria. ca. lxxxvi.
 De spiritu phibitico a puella electo. ca. lxxxvii.
 De terremoto unde aperta sunt ostia carceris. ca. lxxxviii.
 Quod a magistratibus sunt dimissi. ca. lxxxix.
 Quod inuidia iudeorum iason accusatus est. ca. xc.
 Quid paulus athentis fecerit. ca. xci.
 De ara ignoti dei. ca. xcii.
 Quod philosophi athenienses discerunt deum nature patri. ca. xciii.
 De dionysio artopagita. ca. xciiii.
 Quod in del concitauerunt gallionem in paulum. ca. xcvi.
 Quod disputabat paulus ephesi contra iudeos. ca. xcvi.
 Quod baptizati sunt qui baptisma iohannis acceperant. ca. xcviij.
 De potestate nominis iesu. ca. xcviij.
 De tumultu excitato per demetrium. ca. xcix.
 De mortuo resuscitato a paulo. ca. c.
 De hoc quod agab paulo predicat. ca. ci.
 De eo quod obrulit de consilio secundum legem. ca. cii.
 Quod ligatus est paulus a prefide ad clamores iudeorum. ca. ciiij.
 De egyptio qui populum seduxerat. ca. ciij.
 Quod cognitus a populo permissus est loqui per seculum. ca. cv.
 Quod paulus quem romanum se fecit. ca. cvj.
 De scismate orto inter iudeos ex industria pauli. ca. cvij.
 Quod dominus confortauit paulum. ca. cvij.
 Quod iuratus est in morte pauli. ca. cx.
 Quod ante presidem contra tertullium oratorem contendit. ca. cx.
 Quod felix uoluit pecuniam extorquere a paulo. ca. cxj.
 De seditione inter iudeos et gentes. ca. cxij.
 De appellatione pauli. ca. cxij.

De his quod rogabat agrippa festum. ca. cxliij.
 Quomodo perorauit paulus coram festo et agrippa. ca. cxv.
 Quod paulus missus est romam. ca. cxvj.
 Quod incidenter narrat de sacerdotibus iudeorum. ca. cxvij.
 De tempestate in mari quam predicat paulus. ca. cxvij.
 Quod constitutos in periculo paulus confortauit. ca. cxix.
 De constantia pauli. ca. cxx.
 Quod paulus creditus est esse deus. ca. cxxj.
 De uerbo pauli ad centuriones. ca. cxxij.
 Quod sanauit principis preces et alios. ca. cxxij.
 Quod recepit a fratribus christianis. ca. cxxiiij.
 Quo tempore libere predicauit. ca. cxxv.
 Quo neronis imperij anno passus fuerit. ca. cxxv.
 In quibus locis puniti fuerint petrus et paulus. ca. cxxviij.
 Historie actuum apostolorum. Caplin. I.
 Quotiens apparuerit dominus discipulis in fra. xl. dies.

Anno nono

a decimo imperij tiberij cesaris adhuc procuratore iudee pilato: prefide surse ut tellio: mortuus est dominus et resurrexit. Resurgens autem postea resurrectionis multis comprobauit argumentis: multa in corpore proprio ostendens preter naturam corporis immortalis ut sic ueritate resurrectionis astrueret: et ab apostolis et eorum posteris omnem omnino causam hesitationis amoueret. Comedit enim et bibit cum eis cum corpore spirituale ciborum alimoniam minime indigeat. In corpore proprio cicatrices ostendit: cum a natura corporis immortalis penitus aliena sit omnis deformitas cicatricis. Preter hec argumenta lucas scribens historiā actuum apostolorum ponit alia. Fuit enim argumentum uere resurrectionis quod per dies xl. apparuit eis loquens de regno dei. Non est autem intelligendum: quod singulorum xl. diebus tempore apparuit apostolis. sed infra numerum tot dierum decies apparuit eis: ut ex euangelica historia colligit. Ipsa namque die resurrectionis quandoque apparuisse legitur. Primo marie magdalenae. Secundo mulieribus redeuntibus de monumento: qui tenuerunt pedes eius et adorauerunt eum. Tertio petro: sed non expresse habeat de euangelio. Quarto duobus cunctibus in cnaus. Quinto apparuit. et apostolus absente thoma. Sexto post dies octo apparuit eisdem presentibus.

Actuū apostolorū

thoma, Septimo septē discipulis apparuit
i piscariōe ad mare tiberiadis. Octauo i mō
te thabor qñ puerant in galileaz. z ita ante
diem ascensionis apparuit octies. Jp̄a vero
die ascensionis bis apparuit: semel. xj. apl̄is
comedentibz in cenaculo. Omnes q̄dez tam
apl̄i q̄z aliq̄ discipuli necnō z mulieres habi-
tabant i illa pte hierusalē que dicebat mello:
scz in monte sion: vbi dauid construxerat sibi
palatium. z ibi erat cenaculum illud grande
itratū: in quo p̄cepit dñs sibi parare pascha.
Et i cenaculo illo tūc habitabāt. xj. apl̄i. Ce-
terī autē discipuli z mulieres habitabāt circū
quaqz p dineria hospitā.

Q̄ apl̄i fuerunt baptizati. Ca. ii.

E dum comede

rent vndecim in cenaculo apparuit
eis dominus: et exprobrauit incre-
dualitatem eoz z duriciam cordis: z comedit
cum eis. Et cōfessēs p̄cepit eis ab hierosoly-
mis ne discederent. sed expectarēt p̄missione
patris. i. ab ip̄o p̄missam: vel a patre p̄ ip̄m et
patris auctoritate cōplēdā dices. Jōh̄es ba-
ptizauit aqua. Vos autē baptizabimini sp̄s
sct̄o: nō post multos hos dies. Ac si diceret
Sp̄s sanctus sup vos descendēs vos purifis
cabit z roborabit. De baptismo autē apl̄oz so-
let dubitari. Sz sup hūc locū dicit Beda et
Aug⁹ q̄ fuerit baptizati. Alii enim beda. Ba-
ptizabimini qd̄ est in sp̄s sancto: non ad illud
t̄ps respicit: q̄ apl̄i z ceterī fideles illius t̄pis
baptizati sunt aqua in remissione peccatorūz
gr̄a sp̄s sancti a dño p̄cepta. sed ad illud quo
dño m̄stente sp̄s sancti plen⁹ acceperunt.
Jd̄o nōdū fuerāt baptizati: non dico aq̄ sed
sp̄s sancto: q̄s intelligim⁹ baptizatos baptis-
mo ioh̄anis. Vel qd̄ credibil⁹ est baptismo
xpi. Cōueniēs enī erat eos esse baptizatos q̄
baptizabāt alios De eodē aug⁹. Scriptū est
quoniā baptizatus ē paul⁹: q̄ ab anania bapti-
zatus est. Sz scriptū non ē qñ baptizati fue-
runt aliq̄ apl̄i. Sed debem⁹ intelligere bapti-
zatos esse. p̄pter illaz dñicam sn̄iaz. Nisi quis
renatus fuerit ex aqua z sp̄s sancto nō potest
intrare in regnū dei. Sic apte voluit beda et
augustin⁹ q̄ baptizati fuerint baptismo xpi z
de q̄buldā satis videt q̄ baptismo iohannis
fuerint baptizati: vt de andrea philippo z pe-
tro. de q̄bus constat q̄ fuerunt eius discipuli.
Hoc dicto p̄cepit eis vt egredierent de ciuita-

te: z statim euasit ab oculis eoz.

Quid respondit domin⁹ iudicrete q̄rat⁹

Capitulum. iii.

Ece noua appa

ritio. Et statim post comestionez
xj. apostoli z aliq̄ discipuli z mul-
eres de ciuitate ynanimiter egressi: iuxta p̄ce-
ptum dñi venerūt in montes oliueti: z statim
dñs apparuit eis. Quō autē p̄cepit eis vt egre-
derent de ciuitate: z euasit ab oculis eoz: z
quō egressi de ciuitate venerūt i mōtē oliue-
ti. z ibi dñs apparuerit eis: i h̄istoria subrice-
tur: q̄ breuis ē. Tūc q̄ p̄uenerāt ceperūt eū i-
terrogare dicētes. Dñe si in t̄pe hoc restitues
regnū isrl̄: t̄pale quātū ad q̄sdā imp̄ios z car-
naliter sapiētes: q̄ vidētes alienigenā regna-
re: z iudeos esse sub p̄sīde: q̄rebant de restitū-
tione regnī isrl̄ t̄pals: purātes tunc a dño res-
tituendū sicut z duo discipuli dicētes. Nos
sperabam⁹ q̄ ip̄e eēt redēptur⁹ isrl̄. Alij ma-
gis instructi sciētes illā restitutiōez nō nisi fi-
naliter futurā scz circa t̄pa iudicij: querebant
de restitutiōe regnī isrl̄ sp̄s sancti scz de dila-
tione ecclie. Ac si dicerēt. Nunqd̄ in hoc t̄pe
facies qd̄ p̄missi ecclie. Dñs autē nō certifi-
cauit eos sup h̄. Et q̄dam tū t̄p̄o in respōsio-
ne ei⁹ posito: si scioli essent possent intelligere
restitutionē illā multis t̄pibz differēdā. Non
est inq̄ vestrū nosse t̄pa vel momēta que pa-
ter posuit i sua p̄tate. i. numez t̄pm z momen-
torum vsqz ad finē seculi que t̄m patris patēt
sciētie. Ac si diceret. Nihil ad vos querere
d̄ secretis h̄mōi: nec ad ea p̄c̄p̄ēda estis ido-
nei. Sz de his q̄ ad vos spectāt est ore sollicit⁹
et q̄ vos reuera accipiet⁹. p̄tutē supuenientis
sp̄s sancti: cui⁹ p̄tutē roborat⁹: eritis mibi tes-
tes resurrectionis mee. p̄mo in hierlm̄. sc̄do
in iudea. postea in samaria: tandē vsqz ad vlti-
mū terre. Ac si tacite diceret. An regnū illius
restitutionē nō solū hierosolymam sed z oēs
iudee fines z samarie mūdi etiā terminos p̄
circūitum fama euangelij p̄currer.

De ortu et processu predicationis.

Capitulum. iii.

Rimo siquidez

p̄ p̄dicatū est euāgelij in hierlm̄: sed
p̄t lapidationē stephani z mortem
iacobi gladio occisi: egressi sūt de hierlm̄ p̄di-
cātes i finibz iudee. Postea trāsierūt ad same-

Historia

ritanos et inde processerunt per universum orbem. Et cum hoc dixisset: per alium evangelistam elevatis manibus benedixit eis. Et post benedictionem illarum videtur illis elevari. Et nubes suscepit eas ab oculis eorum. quod quasi quidam in globo balule nubes ascendit. Non tamen ideo quod ad ascendendum egeret ministerio nubis. sed ut per hoc ostenderetur: quod omnis creatura parata est obsequium suum creatori.

Quid fecerint abeunte domino. Ca. V.

E loco ascensio

dominus dicit suspensus episcopus hierosolymitanus. quod ibi cum postea edificata esset ecclesia: locus ille in quo insisterunt vestigia christi ascendentes: nunquam potuit sterni pauperum. imo resiliere mariorum in ora collocantur: calcant etiam pulueris a domo: hoc dicit esse documentum. quod vestigia impressa cernuntur. et eandem adhuc speciem velut pressis vestigiis terra custodit. Cum tam dominus raptus esset a conspectu eorum. adhuc tamen suspensus vultibus stabant aspicientes in celum: cum portus reuerteretur in hierusalem debuissent. quod dictum erat eis: sedere in civitate quoadules induamini stultitiam ex alto. Et ne dicitur ibi morarentur: missi sunt angeli instructores eos. Unde sequitur. Cumque intuerentur in celum eundem illum. illo abeunte ut accusati ponantur per ablatus absoluti: per quo ponitur gentium in greco. Vel cum prius intuerent eundem illum et adhuc intueretur in celum ecce duo viri. id est duo angeli in forma virili: ascenderunt iuxta illos in vestibus albis qui et discesserunt.

Quibus ex causis angeli apparuerunt.

Capitulum. VI.

Tri galilei quid

statim aspicientes in celum: quasi obliti quid facere debeatis. Hic iesus qui assumptus est a vobis in celum. id est in eadem carnis substantia: in qua assumptus est a vobis in celum: sic veniet quemadmodum vidistis eundem in celum. id est sicut balulis nubibus vidistis eum ascendere in celum. sic balulis nubibus videbitis eum in aere ad iudicium venientem. Duplex de causa hic duo angeli apparuerunt. scilicet ut melius de absentia domini confortarent et ut eum vere ascendisse in celum demonstrarent. scilicet in regionem angelorum. Non sicut helias qui rapitur in igneo curru ascendit usque ad sublunarem regionem. nec eam transcendit sed tamen translatus est in paradysum terrestris: quod adeo eminet ut pertingat ad sublunarem regionem: nec

tamen transcendit. Tunc reuersi sunt hierosolymam a monte qui vocatur oliueti. prope copiam oliuarum: sabbatum habens iter. id est itinere sabbati distans a hierusalem spacio militarium. quod non amplius spacio licebat iudeis in sabbato pergere de civitate vel villa in qua erant. sed per mille passus poterant circa deambulare. Vetus editio habet a monte trium luminum. Sic autem dicitur mons oliueti. quod de nocte ex parte occidentis illuminabatur igne temporali. quod erat ignis iugis in altari: mane ex parte orientis primo excipiebat radios solis antequam illustraret civitatem. Habebat etiam copiam olei quod est fomentum luminis.

In quo imitatur apostolos. Ca. VII.

Quoniam regressi

cesserunt in hierusalem omnes unanimiter: apostolos usque ad eorum hospitium conduxerunt. Deinde ad propria redierunt. Hanc processione discipulorum qui unanimiter de civitate sunt egressi. et post unanimiter regressi representat ecclesia singulis dominicis diebus processione faciens. Unde sicut illi egressi sunt procedente crucifixa et nos de ecclesia egredimur crucem proferendo. Et hoc non redierit cum eis crucifixus. nos tamen redeuntes crucem reportamus. Quia hoc non redierit cum eis presentia corporali: rediit tamen cum eis presentia spirituali: iuxta quod dicitur. Vobiscum sum usque ad consummationem seculi. In eo ergo quod egredimur crucem domini proferendo representamus: quod illi egressi sunt presentem crucifixum. In eo quod crucem domini reportamus cum non redierit cum eis presentia corporali: representamus quod aliter. Vobiscum sum usque ad consummationem seculi. In primitiva autem ecclesia hominum representatio fiebat in ecclesia quinta feria: que tunc temporis eque solennis erat sicut prima. Quinta pro generatione ascensionis. Prima per reuerentia resurrectionis. Unde in vulgare puerbum versum est: ut dominice diei dicatur cognata dies sabbati. quod antiquitus fuit eque solennis. Sed quod superueniunt festa sanctorum et celebrare tot festa erat quasi onerosum: ut in die dominica fieret processio deinceps est institutum.

Ubi et cum quibus se collegerunt. Ca. VIII.

Unc ascenderunt

apostoli in cenaculum ubi manebant. scilicet petrus et iacobus. iohannes et andreas et alii. Et mutatur hic series catalogi. Solent enim apostoli in catalogo in hunc modum combinari. Petrus et andreas.

Actuū apostolorū

Jacoby et iohānes. Forte et alibi ita cōbīnāt
p carnis affinitate. Hic autē p meritorū parī-
tate: qz itellexit lucas ī spū pares eē ī merito
petrū et iohānez: qz forte p ceteris dilexerunt.
Unde et p alijs simul ad monumentū cucur-
rerunt. Et erant omnes ynanimiter pſeuerā-
tes in oratione cū mulieribus et maria matre
iesu que a mulieribus dīstīguīt: qz non pōt
pprie dici mulier quasi mollis. id ē mollitē
passa. Interdum tamen mulier p sexu non p
corruptione ponitur ibi. Quid mihi et tibi
est mulier. Et fratribus eius: qd de illis debet
intelligi. de quibus ante passionem dictū ē.
Nec enim fratres eius credebant in eū nūc
autem credebant. Nota qd dictum est: pſeue-
rantes in oratione: et non est additum de iesu
nro. Quidam tamen a festo ascensionis vsqz
ad penthecosten seiuuant exemplo apostolo-
rum: quos aiunt ī spacio illo seiuuasse: quia
in euangelio dictum est. Venient dies in qui-
bus auferet sponsus ab eis: et tūc seiuuabunt
et potuit ita esse: hic tū non habet.

De sermone Petri. Ca. ix.

Diebus illis

Id est ī illo medietullo tempore in-
ter ascensionē et spūsancti mīssio-
nem exurgens petrus in medio fratrum dixit.
Constat enī ī spacio illo factam esse mathie
electionē: lz nō sit determinatus q die: vñ qsi
indiffinitē dictū est ī diebus illis. Et inde
qsi ex forma scripti assumpsit ecclia formā le-
gendī. Unde qz ī actibz aploz frequēter in-
uenimus ī diebus illis. ideo cū legunt ī ecclē-
sia pteule epistolaz pmittitur. In diebus illis
Et quia ī euāgelij sepe legit ī illo tēpore
ideo cū singulis diebus legunt ī ecclia pte-
cule euangelioz pmittit: ī illo tpe. Vñ fra-
tres oportet impleri scripturā quā pdsit spū-
ritus sanctus p os dauid d iuda qui fuit dux
eorū qui cōprehenderūt iesum: qui duxit eo-
rum et regis ministros ad ortum ī q ora-
bat dominus. Vel qz osculo dedit pditionis ī
dictū. et ita pbut eis ducatū: q cōnumeratus
est ī nobis. id est forte ministerij huius
scz et apostolatū q qsi forte vt dominica electi-
one obtinuit apostolatū. Et elegāter dictū ē
cōnumeratus quia numero non merito inter
apostolos cōputat est. Vel respicit ad hoc
qd dixerat: q fuit dux eoz qui cōprehenderunt
iesū et sortitus est forte ministerij huius scz dux

catus. id ē habuit hunc ducatū. Et hic qdes
posse dit agri de mercede iniquitatis. Qd qui-
dam mystice exponunt. id est p accepto p-
ditiōis possedit infernū: q dicit terra mo-
rientiū: sicut paradisus terra vluētū. Alij di-
cunt iudā ibi sepultū. et ita possedit. scz nō est
autenticū. Dictū est ergo possedit. id est possi-
derit fecit. qz de possessione ei ppta emptus ē
et ab alijs possessus: et suspensus crepuit medi-
us: et diffusa sūt viscera ei sed non p os eius
vt sic parceret ori quo saluator ē osculat fue-
rat. Nō enī tam viliter debuit ī qnari: qd tā
gloriosū scz os xpi ptingerat. Dignus enī erat
vt viscera q pditionem cōceperant rupta ca-
derent: guttur quoqz q vox pditionis exierat
laqueo artaret. Sepe enī modus pene expi-
mit modus culpe. Unde abscidit homini ca-
put corporis: q tpe sibi abscidit caput mētis
id est ratiōis: sicut et iudas mortuus ē ī aere
tanqz aeris potestatis sociatus. Cōgruum
enī erat vt separaret ab angelorū et hoim re-
glione qui offensus fuerat vtriusqz. Et ita mo-
dus et locus pene congruit culpe.

De electione Mathie. Ca. x.

Notum factū

est hoc omnibz habitantibz hierlm
ita vt appellaret ager ille lingua eo-
rū acheldemach. Qd est dictū eoz. dicunt qui
dam hec nō fuisse pba petri cū iude ēēt: et ad
iudeos loqret. scz luce qui grece scripsit: et ī be-
breo nomē agri expssit. Alij dicūt q latin⁹ in-
terpres h addidit. scz mel⁹ a petro dictū accē-
pit: et pinnat et qd dixerat. Notū factū ē ois
bus habitantibz hierlm ita vt appellaret ager
ille acheldemach lingua eoz. i. hierosolymī-
tarū. qz cū petr⁹ galile⁹ esset et eadē ēēt lingua
galileoz et hierosolymitarū: tū diuersa erant
lingue idiomata. Vñ petro dictū ē. vere gali-
le⁹ es: nam et loquela tua manifestū te facit. i.
idioma lingue galileoz. Scriptū est enī ī li-
bro psalmoz: non est dictum ī libris. Unde
insultat Aug⁹ Hieronymo. libru psalmoz
p quinqz volumina dīstīguēt. Tunc enī di-
ci debuit ī quarto libro psalmoz. Fiat ba-
bitatio eoz deserta. et nō sit q habitet ī ea: de
suis scz. et episcopatus eius accipiat alter. id ē
alius: quia de multis discipulis. id est. lxxij.
electus est mathias etqz substitutus est. Vñ
ideo dictū est: qz mathias fuit longe alter ab
eo: qz vir sanctus: iudas vero nequus vel alter

Historia

duorum quorum sortes misse sunt. Oportet ergo ex his viris qui nobiscum sunt congregati in omni tempore quo intrauit et exiit dominus iesus: incipiens a baptismo iohannis usque in die qui assumptus est a nobis: testem resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex istis. quod dicitur. Quia mortuus est in das: et sic prophetatum est: quod episcopatum eius accipiet alter. ergo oportet ut aliquem ei substituiamus qui testetur nobiscum resurrectionem eius: quia dictum est nobis. Erunt mihi testes in iherusalem resurrectionis mee scilicet et in omni iudea et samaria: et usque ad ultimum terre. Et quia relictis non nisi de his que vidit vel audivit debet testimonium ferre: eligendus est de his viris qui a baptismo iohannis postquam cepit iesus facere et docere usque in diem ascensionis nobiscum fuerunt: et domini miracula viderunt et doctrinam audierunt. Et nota quod dictum est ex his viris non de seculo infirmis: et ad hoc minus idoneo. Et statuerunt illos duos alios presbiteres ioseph qui vocabatur barlabas qui cognominatus est iustus: et mathiam: de cuius laude subicitur: quia sufficit ei pro laude quod apostolum eligatur. Ioseph vero comedatur: ne tanquam indignus respul videretur. Et habemus hic plane in glossa, quia iste ioseph qui vocabatur barlabas fuit barnabas: qui postea cum paulo in apostolatum electus est. Sed non est huic opinioni adherendum: quia ex sequentibus evidens fiet hoc non constare. Ille namque ioseph fuit frater tritum apostolorum filiorum alpheii: nec fuit apostolus. Et oratores dixerunt. Tu domine qui nosti corda omnium ostende quem elegeris ex his duobus accipere locum ministerii huius et apostolatus. de quo preuaricatus est iudas ut abiret in locum suum. Et dederunt eis sortes. Et cecidit fors super mathiam et annumeratus est cum. Non est modo videndum foribus ut tradit Hieronymus pro hac auctoritate: quia privilegia paucorum non faciunt legem communem. Non dum tamen missus est spiritus sanctus necdum figure legales pentitus cessauerant. Ideo adhuc posite sunt sortes sicut in veteri testamento sepe factum legitur. Nam saul sorte electus est: ionathas et armiger eius sortes lecerunt. David quoque sortes tecit quando christi sumos sacerdotes elegit. Si quis tamen compellit viri foribus apostolos imitetur premissa sepe oratio ad dominum. Facta est ergo electio mathie inter ascensionem et spiritus sancti missionem: sed qua die incertum est.

De missione spiritus sancti.

Ca. XI.

Cum compleret

et tur dies penthecostes: erat omnes discipuli pariter in eodem loco in quo facta est electio mathie. Sed videtur perperam dictum cum complerent: cum hec fuit prima. vij. diebus quibus prelabatur festum penthecostes. Tria enim erant festa que vij. diebus prelabantur scilicet pascha: penthecoste: et scenophegia. Videtur ergo potius dicendum fuisse cum inciperent dies penthecostes. Sed penthecostes equivoce est ad quinquagenam: et ad eam solennitatem septem diebus prelatam. Penthacon enim interpretatur quinquaginta: inde penthecoste quod quinquagenam significat, et est grecum vocabulum penthecoste sicut pascheus et scenophegia. Sed de hoc nomine pascheus questio est. Habent enim hebrei multa greca vocabula: quia sepe per multas captivitates particulares dispersi sunt: et fuerunt inter grecos a quibus multa vocabula retinuerunt. Est ergo sensus. Et cum complerent dies penthecostes. id est quinquagena. illa enim dies erat quinquagesima a resurrectione: et cum inchoaret dies penthecostes. id est solennitatis septem diebus prelatam: erant omnes discipuli in cenaculo. Et dum essent pariter in eodem loco factus est repente de celo. id est de aere sonus: quod frangit: quidam insonuit in aere tanquam advenientis spiritus. id est soni vehementis: ut sit tanquam nota similitudo. ac si diceret. Venite spiritus sanctus? i similitudine vel vehementis vel tanquam spiritus sanctus? vehementis. Et erit tanquam expressum veritatis: quod vere spiritus sanctus? de vehementis: quasi vehemens a mente. id est a mentis affectibus alienans. Vel iuxta quod ait ille clarevallensis abbas bernardus. Verito dicitur vehementis quasi re adimens. id est eterna damnatione. Potest etiam ad sonum et ad spiritum sanctum referri quod dictum est: tanquam advenientis spiritus: quod spiritus equivoce est ad ventum: sicut ruba in hebreo pneuma in greco. Et replevit sonus ille vel spiritus sanctus? totam domum ubi erant sedentes. id est viros et mulieres in domo sedentes impletus quod dictum erat eis. Sedete in civitate quoad usque induamini pectore ex alto. Et apparuerunt illis dispartite lingue tanquam ignis. id est ad id quod ignis in modum linguarum insidentes capitibus singulorum. Ipsa autem species creature in qua spiritus sanctus descendit visibiliter ad quem visum tunc descenderit in apostolos expressit species ignis

Actuū apostolorū

ostēdēs spīritū sanctū tunc datū eis ad robur
species linguarū ad sciētā. Lingua enī sciē
tiam explicat: ignis testam roborat. Datus ē
etiā spūs sanctus apostolis ante passionē: qm̃
missi sunt ad predicandum: et dictum est eis.
Egros sanate, demōes ej̃cite, mortuos susci
tate. Post resurrectionē etiā datus est eis ad
aliū vsum qm̃ insufflauit et dixit eis. Accipi
te spīritū sanctū quorū remisistis peccata re
mittunt eis: et quorū retinueritis retenta sunt.
Ubi forte clauēs quas dederat petro: dedit
et alijs. Et repleti sunt oēs spūs sancto: et cepe
rūt loqui varijs linguis: put spūs sanctus da
bat eloqui illis q̃ diuidens singulis purvult
vbi vult, quādo vult, quātū vult, quomodo
vult, quibus vult spirat. Inde est q̃ apostoli
vel vna tm̃ lingua scs hebreā loquebāt ita q̃
ab omnibz intelligebātur. Vel qd̃ verius est
linguis omnibz loquebāt: quibus inspirauit
rat spīritus sanctus omnīū linguarum noticiā
supra qd̃ in sapientia legūt. Spīritus domini
repleuit orbem terrarū: et hoc qd̃ cōtinet om̃
niā. Id est homo conuenientiam habens cum
omni creatura vel ppter quem facta est om̃
nis creatura: sciētiam habet vocis. Id est lin
guarum: ac si diceret. Spīritus domini reple
uit orbem terrarum: et dedit discipulis sciē
tiam linguarū.

De miraculo linguaz. Ca. xii.

Rant autes in

e hierusalem iudei vtri religiosi: et i
iudea habitantes: et pter illos alijs
multis supuenientes fere ex omni natiōe que
sub celo ē: quia multis captiuitatibz dispersi
fuerāt iudei: p̃cipue sub antiocho epiphane:
q̃ captiuitas fuerat vlcimior huius facti: et mo
do ad diem festum om̃es conuenerāt. Audī
to ergo fragore qui insonuerat in aere conue
nerūt om̃es ad discipulos: et mirati sūt quo
niā audiebat vnusquisqz lingua sua illos lo
quentes. Et merito dictū est singulariter: lin
gua sua: quia nō sciebant solum linguas: sed
etiā linguarū idiomata. Alij autē iridebāt
eos dicētes. Multo pleni sunt. Id ē vehemē
ter ebrii: quia vehemētior ē ebrietas d̃ multo
q̃ de vino defecato.

Q̃ petrus conuoluit mentientes auctoritatē
re prophetarum.

Capitulum. xiii.

Hinc surrexit

t euz. et ostendēs eos non ēē ebrios
sed spīritu sancto repletos dicens.
Non sunt ebrii hī cū sit hora diei tertia. q. d.
Nōdum est tempus comedendi nec solēt in
ebriari se iungi. Et quia sciebat legem: et sciē
tibz legē loq̃bāt: ostēdit pphetatum ēē a iohel
spūs sancti aduentum. Et cū non inducat pphet
tiam iohelis: nisi vt ostēdat pphetatū esse ad
uentū spūs sancti: incidenter annexit d̃ die lu
dicij: quia p̃dixit iohel iudicij signa quedam
tam impleta: quedaz adhuc implēda. Erit in
nouissimis diebz dicit dominus effundaz de
spīritu meo sup oēm carnē. Id est super vtrūqz
sexū: non sup om̃ē hominē et pphetabūt filij
vestri: vt agabus et simon niger: et filie vestre
vt filie philippi: et iuuenes vestri visiones vi
debūt: vt paulus rap̃t vsqz ad tertiu celū: et
senes vestri somnia somniabūt vt petrus d̃ q̃
legūt. Estimabat autē se vltis videri: hucusqz
de aduentu spūs sancti.

De pdigijs in celo sursum impletis.

Capitulum. xiiii.

Et dabo prodigia i

e sursum. Qd̃ impletum est cū ad in
dictum dñice natiuitatis noua stel
la in aere apparuit. Et secūdo i aere in passi
one: qm̃ sol obscuratus est. et signa in terra de
orsum. Qd̃ impletū est cum christo spīritum
emittēte terra cōtremuit et petre scisse sunt: et
monumēta apta sunt. Sanguinē dñici vul
neris vel sudoris: qm̃ factus est sudor: eius si
cut gutte sanguinis qd̃ pter naturam fuit: et
ita signū fuit. sic et sanguis de latere dñi mor
tuis pfluens pter naturam signū fuit. Et ignē
spūs sancti vehementis supuenientis: et vapo
rem fumi. Id est feruorē cōpunctionis de spūs
sancti ardore tanqz fumus de igne pcedentis
sol conuerteret in tenebras: et luna in sanguinē
In passione sol in tenebras versus est. Sed
cum tūc plenilunū esset: vtrūqz tūc luna i san
guinem versa sit: hominibz inotescere nō po
tuit cū esset sub terra: et visibz humanis ob
spectu terre subtracta. De altero itaqz istoz cō
stat: qz tam impletū est. Forte adhuc reliquū
est implendū. Et hec om̃ia fient anteqz veni
at dies dñi magni spacio: qz nō ei non succe
det opere: qz in eo totū mūdus examiabit cla
ritate: qz sol fulgebit septēplaciter.

h 2

Historia

Exponit verba David de christo.

Capitulum. XV.

Tri israelite quib⁹

liter locuti sunt pphete audite vba
hec. intelligite ia ppletu e q ppha
ult iohel de spu sancti missione: quia missus
est spu sanctus ab eo que vos interemistis q
alto consilio paterne dispensationis tradit⁹ est
in man⁹ vestras: que deus suscitavit solutis
dolorib⁹ inferni: vel quatu ad ipm que dolo
res penaz inferi non leserut. vel quatu ad al
os q p euz ab inferni doloribus absoluti sut
qd pala est ex greco vbi dr. Soluens p ipm
dolores mortis. Q aut a deo suscitav⁹ sit p
bat pphetiam dauid. Et ponit plures p⁹ius
ps. Sed ad hoc pbandum sufficit ille solus
No dereliques animam meam in inferno: nec
dabis sanctu tuu videre corruptionez. Snt
eni verba christi ad patres. q. d. Non patie
ris o pater animam meam ad inferos descenden
tem ibi detineri nec corp⁹ meum sanctificatum
corrupti vel inclinerari. Postea de dauid non
esse hoc intelligedu ostendit: arguens iudeos
de dauid pperam interpretantes dicens. Viri
fratres liceat audenter diceret vobis de patri
archa dauid: quoniam defunct⁹ est et sepult⁹ est
apud nos et corpus eius inclineratu. et adhuc
cineres ei⁹ apud nos sunt. Unde patz no de
se illud dixisse. No dabis sanctum tuu vide
re corruptione. Sed pphetavit de resurrecti
one christi q neq⁹ derelict⁹ est in inferno: nec
caro ei⁹ vidit corruptione. Que suscitavit de
us cui⁹ nos testes sum⁹ q ad dexteraz patris
sedes: misit i nos spiritu sanctu q operat i no
bis q videtis. Q aut exaltat⁹ sit ad dextram
dei patris iteru pbat auctoritate dauid pphete
dicentis. Dixit domin⁹ domino meo sede
a dextris meis. Qd de dauid vel alio homie
no potest intelligi. Certissime ergo scitote huc
tesum ita esse exaltatum et spiritu sanctu missi
se que vos crucifixistis.

De impleta ppheta iohel. Ca. XVI.

Is auditis co

b pucti sut corde: et ita impleta est p
phetia iohelis: qz post ignem spu
sancti secut⁹ est vapor copunctionis. Et dice
runt ad petrum et ad reliquos aplos. Quid
faciemus viri fratres. Ad quos petr⁹. Pent
tentiam agite: et baptizet vnusquisq⁹ vestruz

in nomine iesu christi: in remissione peccatoru
et accipietis donu: spu sancti: vt loquamini
varijs linguis sicut et nos. Et hoc erat signu
familiaris in pmatina ecclia: quia fere omnes
ascendentes de lauacro loquebant⁹ omnibus
linguis. Et nota q alit petr⁹. Baptizet vnus
quisq⁹ vestru in nomine iesu christi. Formam
naq traditam a dno qua exprimitur trinitas
diu in pmatina ecclia subituerunt apostoli
vrentes hac forma verboru: baptizo te in no
mine iesu christi. vt ita dilatarent nomen xpi
Alijs verbis pluribus exhortatus e eos pe
trus. Et q receperunt fmonem eius baptizati
sunt. Et apposite sunt numero fidelium in die il
la scz ipa die penthecostes anime circiter tria
millia. Et erat pseuerantes in doctrina aploz:
et in comunione fractionis panis et eucharis
tie. qz in primitiva ecclia crebro vnanimiter
pveniebant ad picipiendam eucharistiam: vel in co
munione fractionis panis quotidiani: q sin
gulis quotidie ab aplis frangebant: nihil enim
habebat ppiu. Sz et pda vendiderant et po
suerunt pcia ante pedes aploz: q singulis die
bus mane ascendebant in templu ad oratione
Sz postea redeuntes singulis distribuebant
panem put cuius opus erat.

De paralitico curato a petro. Ca. XVII.

Quam autez qua

c dam die ascenderet petrus et ioha
nes in templu ad horaz orationis
nonam. Erat qdaz claudus a nativitate qui
in glosa paralitic⁹ dicit. iuxta portam templi
que dicit specie. a a special⁹ quodaz orname
to qd apposuit ei alexander bircan⁹. Ibi de
etiam posuit herodes aquila auream: et erat
porta anij viroz mundoz. Iste claudus q
tidie portabat in grabbato suo ad portam illaz
vt peteret elemosyna ab ingredientib⁹ in tem
plu. Et rogabat petru et iohanne vt elemosy
nam acciperet ab eis cu ascenderent in replu ad
horaz orationis nonam. Fuit eni pfuetudo he
breozu tribu horis orare. Vn daniel dato ed
cto regis: qualibet de his tribu horis orabat
ascendes fenestra cubiculi sui. Et hec cosuetu
do pfirmata est ab ecclesia que eisdem horis
orat scz tertia sexta nona. qz dñs hora tertia
flagellat⁹ e: sexta crucem ascendit: nona aiām
posuit. Invenientes petrus et iohanes claudu
disperunt. Respice in nos. Ac si diceret. Attende
de paupertatem nostram: no habemus qd porri

Actuū apostolorū

gamus tibi. At ille intuebat in eos: sperās se aliquid accepit ab eis. Ad quem petr⁹. Argentum et aurū non est mihi. Non enim erat suū qd̄ reseruabat i vltis pauperū q̄ reliquerāt patrimonīa sua p̄scentes ad pedes apostolorū. Qd̄ autē habeo s̄ tibi do. In nomine iesu ch̄isti nazareni surge et ambula in pace. Et apprehensa manu ei⁹ dextera eleuauit eū et p̄tinus p̄solidate sunt bases eius et plante. Et stetit et ambulās et exilēs. Qd̄ additū est a lūca vt ostēderet illud impletum. Salter sicut ceru⁹ claudus. Et vidit oīs p̄lus claudū ambulāntē et laudantē deū. Et impleti sūt stupore et etrahi in eo qd̄ p̄rigerat illi: sciētes q̄ a natiuitate claudus fuerat. Et cū videret petrus et iohānē cucurrerūt ad eos ad porticū q̄ appellat salomontis. i. i. ea p̄te i q̄ stabat salomō dū oraret. Et vidēs petr⁹ populū admirantē sup̄ hoc miraculo locutus est ad eos.

Et sibi nil ascribebant: sed omnia deo.

Capitulum. XVIII.

Tri israelite qd̄ ad mirāz
v mīni: aut quid intuemini nos: q̄st
virtute nostra hoc fecimus mira
culum. q. d. Non virtute nostra hoc fecimus
sed deus abraham, deus isaac, deus iacob, de⁹
patrū nostrorū glorificauit filiū suū iesū: quē
vos q̄dem tradidistis et negastis ante faciem
pilati iudicante illo dimitti: et vos potius iu
dicastis barrabā dimittendū. Nomen eius.
Id est nominis eius inuocatio: et fides habi
ta de eo: dedisti sibi integram sanitatē in cōspe
ctu omnīū vestrū. Et nūc fratres scio: q̄ per
ignorantiā fecistis sicut et p̄ncipes vestri. S̄
quia sic p̄dictum erat ab omnibus p̄phetis:
oportebat impleri. Penitēmini ergo et cōfite
mini vt cū venerint tēpora refrigerij a facie
domini sc̄z tēp⁹ incarnationis: qd̄ reuera fuit
tempus refrigerij: vt discretio vniuersalis iu
dicij et redemptio iustorū: deleant peccata ve
stra. Tunc enī plene delebunt peccata: cū vir
tute resurrectionis mors destruet nouissima
et cum miserit eum qui p̄dicatus est vobis iesū
filiū christum quē oportet celū suscipere. Id est
ad dextera patris sedere vsq̄ i tēpus resurre
ctionis omnīū nostrū: q̄ locut⁹ est dñs a secu
lo p̄ os oīm p̄phetarū. i. vsq̄ ad cōmunes oīm
resurrectionē. Tūc enī reuera oīa cōplebunt
de xpo a p̄phetis p̄dicta. Et ponit exēpla de

his q̄ p̄dixerūt de xpo et p̄mittit moysen.

De inuidia saduceorū in apostolos.

Capitulum. XIX.

Quētib⁹ au

tem aplis ad populū: supuenerūt
sacerdotes et magistrat⁹ templi: et
indignati sunt oēs cōmuniter: q̄ ita magnifi
cabant eū quē ipsi damnauerunt quasi reu m.
Et saducei specialiter dolētes: q̄ p̄dicabant
resurrectionē: quā ipsi negabāt: et intecerūt ma
nus in eos: et posuerunt in carcere: q̄ iam ve
spera erat: et nō poterāt eos iudicare. Vult
autē qui audierant verba eorū crediderūt. Et
fuerūt q̄ eadez die ad fidem cōuersi sunt q̄nq̄
milia. Et hoc est qd̄ sepe legitur: q̄ tria milia
vna die ad fidem p̄uersi sunt: qd̄ ipsa die pen
thecostes factū est: alia die quinq̄ milia.

Et constanter responderunt ad interroga
ta in concilio. Ca. XX.

Alterā die con

a gregati sunt p̄ncipes sacerdotum
id est q̄ p̄ncipatum habebāt inter
p̄sbi. seniores sacerdotes qui notatim expri
munt. Annas p̄nceps sacerdotū q̄ oīb⁹ p̄mi
nebat: et cayphas et alexāder et iohannes. Hi
post annā erāt excellētiorez: et quorū erāt de
genere sacerdotali et sentiores et pharisei tradi
tionū inuētores et scribe legi expōsitores legē
sc̄z alijs expōnētes. Horū disti⁹ cōlōne frequē
ter habem⁹ in euāgelio. Et statuētes eos in
medio p̄ciliij interrogauerunt eos in q̄ virtute
aut in q̄ noīe fecistis s̄. Tūc petr⁹ spūsancto
plen⁹ respōdit: p̄mo q̄stionē eorū temerariā
esse ostēdēs. Nunq̄d p̄ benefacto iudicamur
id est ad iudiciū trahimur et tāq̄ rei argui
mur. q. d. Stulte nos arguitis. Notū sit vo
bis oīb⁹: q̄ in noīe dñi nostri iesu xpi quem
vos crucifixistis: iste sanus astat corā vobis
quē deus suscitauit a mortuis. Hic est enim
lapis angularis a vobis edificatib⁹ reproba
tus. id est a vobis crucifixus qui postea susci
tatus a patre fact⁹ est in caput angulū. i. fact⁹
est p̄nceps duorū populorū: qui in ipso tanq̄ i
angulari lapide sūt vniūt: et non est in alio ali
quo salus. Non est enī aliud nomē sub celo
datū hominib⁹ q̄ nomen christi: in quo opor
tet nos saluari. Videntes autē petri et iohānē
nis p̄stantiam attendētes q̄ illi essent idiote
et illitterati: ammirabant cognoscentes eos:

23

Historia

quia cū iesu viderāt eos: et qz p̄sens erat cum eis quē sanauerāt non poterant cōtradīcere. Hora q̄ altā h̄ habem⁹ et̄imologīā huius noīs idiota q̄ ab ysidoro. Nā fm̄ ysidorum idiota d̄r q̄si d̄uissus ab aurib⁹. yd̄ enim d̄iut sio. ora auris interpretat̄ vt dicat̄: idiota q̄si d̄uissus ab intellectu sc̄z fatu⁹. Sz fm̄ et̄imologīā q̄ h̄c pont̄: dicit̄ idiota q̄si ab idtoma te. Dicit̄ sūt ergo idiore: q̄si p̄tentī solo idio mate lingue sue hebreē quā s̄tis nouerant: et n̄hil aliud. Iusserūt aut̄ eos foras extra p̄ciū lūm secedere et p̄ferebant ad inuicē dīcētes. Quid faciem⁹ hoīb⁹ istis. Manifestū est mī raculū qd̄ fecerūt: negare nō possum⁹: sed ne amplius d̄uulget̄ cōmīnemur eis ne ytra lo quāt̄ in noīe hoc vllī hoīm. Et vocātes eos denūciauerunt eis ne oīno loquerent̄ vel docerent in noīe d̄nī iesu. Ad quos petrus et iohannes. Vos ip̄si iudicate: an pot̄ obediēdū sit deo p̄cipientī: an vobis p̄hibētibus. q. d. Erratis p̄hibētes q̄ de⁹ p̄cepit: nec est̄ audī endū. Vbi enī sup̄ior p̄cipit et̄ inf̄ior p̄tradit̄ nō ē audiēdus inf̄ior. Nō possum⁹ que vidimus et̄ audiui⁹ non loqui. At illi cōmīnantes d̄miserunt eos: nō audentes man⁹ i eos īnīcere. p̄pter p̄lm̄ d̄mīssī aut̄ redierunt ad suos i syon: et annūciauerūt quāta eis p̄ncipes sacerdotum et̄ seniores dīcissent: et quō eis respōderāt. Qui cū audissent vnānīmīter leuauerūt vocē dīcētes. Dñe q̄ fecistī celoz et terrā mare et oīa q̄ in eis sunt: q̄ in sp̄itusancto p̄ os dauid patris nostri pueri tui dīxistī. Quare fremuerūt gētes et p̄p̄li meditatī sūt īmanīa. Astiterūt reges terre et p̄ncipes p̄uer nerūt i vnūz aduersus d̄m̄ et aduersus p̄p̄m̄ ei⁹. Cōuenerūt enī in ciuitate ista aduersus puerū tuum iesum quē misistī herodes et p̄latus cum regib⁹ et p̄p̄lo israel facere que manus tua et̄ consiliū tuū decreuerūt fieri. Nūc domine respice ī mīnas eorum: et da seruīs tuis cū omni fiduciā loqui verbū tuū. Hora qz de h̄ verbo solet frequēter opponi: p̄uer nerūt herodes et pilatus facere q̄ man⁹ dei et p̄siliū decreuerūt fieri. Sz adhibere duob⁹ p̄bīs facere fieri: qz reuera sp̄i cōuenerunt ad exercendam p̄uāā actionē. Deus decreuit fieri illam passionē: qz actio illorum fuit p̄uāa passio bona. Cū aut̄ orassent motus est locus in quo cōgregatī erāt: et iterū missus est sp̄us sanctus: et repletī sp̄itusancto loquebāt̄ p̄bum dei cum fiducia.

De mutua charitate inter apostolos.

Capitulum. XXI.

De multitudinis

e credētū erat cor vnū et anima vna. Nec quis q̄ corūz que possidebat aliquid suū esse dīcebat: sed erant illis omnia cōmūia. et gratia magna erat in omnib⁹ illis. Neqz enī quīqz egens erat iter illos. Quotquot aut̄ erant possessores domoz aut agroz vendebant: et ponebant p̄cia ante pedes apostolorum. Diuidēbatur aut̄ singulis put cuiqz opus erat. Tunc ioseph q̄ cognominatus ē barnabas ab apostolis: qd̄ interpretatur filius cōsolationis. leuit̄es: cyprius genere: cum haberet agrum vendidit illū et posuit p̄cium ante pedes apostolorū. Vnde cum dīxisset leuit̄es: ne dīcēt̄ beda: minus re. p̄p̄tum: quia leuite non habebant hereditatem in terra: addit⁹ est: cyprius genere: vt ostendēret natus in dispersione et̄ inter gentes: et ideo licebat ei p̄p̄ium habere. Sz ē adhibendū verbo bede sup̄ hunc locū: et tenēdū hunc fuisse solum pauli: nō illum qui cū matthia statutus est: quādo cecidit sors sup̄ matthiam: et qdā arbitrant̄ vt dīcēt̄ beda: minus intuentes: qz h̄ barnabas appellat̄. i. fili⁹ cōsolationis. ille barnabas. i. fili⁹ q̄ctis interpretat̄. Vñ lucas noīs interpretationē sc̄lēt̄er addidit vt hui⁹ ad illū differentia īnsinuet̄.

De morte ananīe et saphīre. Ca. XXII.

Et autē quidaz

v nomīne ananias cum saphīra vxore sua voluit esse in collegio iustoz vt haberet̄ necessaria vite sine labore: et ita lucratiue voluit sibi acquirere p̄bēdā. Et cūz vouisset totum p̄cium agrī venditū ponere ante pedes apostolorū: non soluens votū: de fraudat̄ de p̄cio agrī conscia vxore sua mediam p̄tem sibi reseruans: reliquas ad pedes apostolorū ponens. Qd̄ statim petrus p̄uens in sp̄itu ait. Ananias cur temptauit saphanas cor tuūz mentīr te sp̄itusancto. Cur fraudastī de p̄cio agrī. Non es mentis⁹ hominibus: sed deo qui scrutat̄ corda: et perdit omnes qui loquunt̄ mendacium. Audiens hoc ananias cecidit et expt̄rauit. Vbi notandum qz ī euāgelio domīn⁹ dixerit. Qui te p̄cusserit in maxillā dexterā: p̄be ei et altā: tamen in p̄mīssā eccl̄ia q̄nqz exercuit vīdīcam.

Actuū apostolorū

Quā enī pmo pmulganē leges: solent ad eas
fanciēdas graues vīdīcē exerceri vt rigore
promulgare legis sanciat seueritas vīdīcē.
Vñ i iustio legi nascētis p collectiōe lignoz
rū i sabbato lapidabat homo In iustio sacer
dotij duo filij aaron igne psumpti sunt p obla
to igne alieno. Sic ananias defraudās d p
cio agri corruit z expirauit p terrore alijs in
cutiēdo: qz tā veloz vīdīcē magnū timores
alijs incussit. Fact⁹ ē enī timor magn⁹ i oēs
q audierūt. Et ē anticipatio: qz soli vīri mor
tē ante vporis exitū pauci audierūt. Surgē
tes autē iuuenes asportauerūt cadauer: z sepe
lierūt. Et factū ē qsi horaz trū spaciū z vpor
el⁹ nesciens introiuit. Ad quā pet⁹. Dic mu
lier si tantū agrū vīdīdisti: ad quē illa. Eclā
manti. Ad quā pet⁹. Quid vtiqz nuenit vob
tēptare spīritū dñi. Ecce pedes eoz q sepelie
rūt vīrū tuū stant ad ostiū z efferēt te. Ac si
pbo breui concludēs diceret: morieris. Qui
enī sepelīf mortu⁹ ē: z pfectim corruit ante pe
des ei⁹ z expirauit: qz fuit cōscla fraudis. Et
intrātes iuuenes q stabāt ad ostiū: inuenerūt
eā mortuā z asportauerūt z sepelīerūt ad vī
rū. Id est iuxta vīrū suū. Fuit enī hec cōsuetu
do hebreoz: vporos sepelire iuxta viros suos
vt punctionē carnis sequerēt pūctio pulue
ris: qz mulier formata ē de costa vīri.

De signis q fiebant ab aplīs. Ca. xxiii

Er manus autē

p apostolorū fiebant signa z pdigia
multa in plebe: z erant omnes vna
nimiter in porticu salomonis. Nemo autē in
fidelīz audebat se fīcte pungere illis: quia
terrītī erant exemplo ananie. Et augebatur i
domīno credentiū multitudo: z ponebant in
plateis infirmos in lectulis z grabatīs vt ve
niente petro vmbra illius corpīs obumbratī
liberaret ab infirmitatibz suis. Quia petrus
pūilegiatus erat i miraculis: z maiora legi
tur fecisse qz christ⁹.

Scdm quosdaz scri
bit grabatū p duo
biscut sabbatū. z sic
dicunt debere pferri
medīa correpta: alij
dicunt grabatū qsi
grauatum: et mutat
v. in b. z sic debet produci qd est verius.

Et vide qz grabatū
aple d: lectisternium
pauperū: in qb nihil
corporei subternit: s;
tū supponitur capiti
subtrahentiū.

De incarceratione apostolorum.

Capitulum. xxiiii.

rurgēs autē pri

ceps sacerdotum z saducei repleti
sūt zelo z iniecerūt man⁹ in aposto
los z posuerūt eos in publicā custodiā. Id est
in carcerē. Nota qz cum supra dictum sit pla
raliter pncipes sacerdotum. hic dicit singula
riter: qz forte vnus eozū mortuus erat scz an
nas. Unde quoqz quia saducei dīcti sūt: qua
si seducei. a sedech qd interpretat iusticia: vnde
melchisedech quasi rex iusticie. Usurpabant
enim sibi nomen iusticie cū essent iniusti. Al
dīcti sunt saducei a sadoch sacerdote ad quēz
transiit salomon sacerdotum ab abisathar
qz gloriabatur se esse de genere eius. Isti con
sentiebant pncipibus sacerdotum in psecu
tione apostolorū: quia predicabāt resurrecti
onem quā spī negabant.

Quo p angelum de carcere sunt educti.

Capitulum. xxv.

Angelus autē do

minī p noctē aperiens ianuas car
ceris z educens eos dīxit. Ite z lo
quimini i templo plebi omnia qba vīte hui⁹
scz vīte christiane qd addere nō fuit necessari
um: quia iam famosa erat secta christianozū.
Nō est autē intelligendū angelū aperuisse
ianuas carceris. Sed qd dīctū ē: aperiens
sic accipiendū est ac si dīceret. Ita eos educēs
ac si ianue essent aperte. Credendū enī ē iuxta
qd tradūt sancti: clausis ianuis eductos esse
de carcere: qd factū est ad eoz pfirmationēz
z iudeoz p furationē. Nā quō hesitauit tho
mas xpm in carne et ossibz clausis ianuis ad
discipulos intrasse: cū seipm viderat clausis
ianuis de carcere eductū esse. Iudei qz dīcen
tes corpus xpi furto sublatū de monumento:
q furto dīcerent aplos eductos eē de carcere
clauso. Iuxta pceptū angelī aplī intrauerūt
diluculo in tēplū: z docebant plebē: qz pcepe
rat angel⁹ vt pdicarent in templo: scz in loco
celebriori z a sacerdotibz frequētrato.

Quomodo obstupuerūt illis eductis.

Capitulum. xxvi.

Dueniēs autēz

pnceps sacerdotū z qui cū eo erat
puocauerūt conciliū: vt deliberāz

24

Historia

rēt quid faciendum esset de eis. Ad hūc enī missi fuerāt in carcerē: vt ad iudiciū traherent. Et miserūt ad carcerē vt adducerēt. Cūq; reuerſi essent ministri renūciaverunt eis sicut inuenerāt dicētes Carcerē qdē clausū inuentimus cū omī dīlligentia: et stantes ad ianuam custodes: aperientes aut nemiē intus inuentimus. Ut aut audierūt hos fīmones magistrat⁹ et plī et pncipes sacerdotū. i. potētores et sapētiores ambigebāt quōd hī factus esset. Et ecce qdam adueniēs dixit eis. Viri q̄s posuistis in carcere stant in tēplo et docēt populū.

De responsione eorū. Ca. XXVII

Incabit magis

Magistrat⁹ cum ministris. i. pncipes sacerdotum. Et est magistrat⁹ sin⁹ gularis numeri. et eodem modo in pcedenti fm grecū. Et adduxit eos sine vi. nō audens eis violentia facere ppter populū q̄ fauebat eis. Et statuerūt eos in cōcilio: et ait illis pnceps sacerdotū. Precipiendo pceptimus vobis auctoritate scz pōtēficali: ne doceretis amplius in noīe isto scz in nomine iesu: et ecce repleti hierlīm doctrīna vestra. Nūquid vultis inducere sup nos sāguīnez homīnis hui⁹? Id est sanguinis vīdētā. q. d. Annqd arguitis nos quasi reos sanguinis innocētis pdis cando eum innocentē quē condemnauimus. Et responderūt vnānīmter omnes apostoli ex feruore et zelo non patientes vnum. p omīnibus loqui. Obedire oportet deo magis q̄ hominibus. Deus patrum nostrorum suscitauit iesum quē vos interemistis suspendentes in ligno. et exaltauit illum ad dexterā suā et nos testes sumus horū verborum: et spīrit⁹ iustitiae quem dedit non solum nobis sed omnib⁹ obedientib⁹ sibi: in quo ad penitētiā eos puocauit. Ac si dicant. Etiam vobis si velitis obedire. Nec audientes dissecabant cordibus suis.

De cōcilio gamalielis. Ca. XXVIII.

Inc surgens i

Concilio qdaz phariseus nomine gamaliel leg⁹ doctor honorabilis vniuerse plebi pcepit vt ad breue hoīes amoverent. Iste gamaliel vt dicit clemens in epi stola quadam fuit discipulus apostolorū sicut nicodemus: et erant de concilio apostolorum. Inter iudeos vt sepe mitigarent iram eo

rum aduersus eos. Locutus est ergo gamaliel in concilio in hunc modum. Viri israelite attendite vobis quid acturi estis super hominib⁹ istis. q. d. Non debetis subito iudicare sed expectare: qz si opus eorū est opus tmī hominū: p se destruet. si autem est opus dei stabit nec poterit destrui. Et hoc ostendit ex emplo duorū scz theode et iude galilei. Theodas magus vt tradit iosephus dicebat se pphetam: ad cuius p̄uassione multi rediit omib⁹ suis et sublati ex vrbe facultatib⁹ ad ripas iordanis venerūt et pmissit se facturum post tridū vt diuideret iordanis et trāsirent sicco pede sicut transferāt filii israel. Et dum expectarent: in triduo illo supuentens pcurator: p̄sidis sive cum multitudine equitū: multos ex eis occidit: et caput ipsius theode hie rosolymā reportauit.

Aliud exemplū de eodē. Ca. XXIX.

Ist hūc extitit

p iudas galile⁹ in diebus p̄fessiois id ē descriptiois generalis ab augusto facte qm vnusquisq; solues censū capitis sui: p̄fitebat se subditū romano imperio. Iste iudas galileus fuit essens genere. Et vt tradit iosephus p̄uadebat iudeis vt negaret tributa romanis: asserēs eos q̄ decimas et p̄mitias deo soluebāt: nō debere soluere tributa hoib⁹. Et intantū p̄ualuit hec doctrīna eius vt pharisei et magna pars plī q̄rerent ab ipso dñō: an soluendū esset tributū cesari an non: postea perijt ipse et quotquot ei consenserunt. Consenserūt ergo exhortationi gamalielis: et puocātes aplos flagellauerūt eos et flagellatos dimiserūt: phibētes sub cōmīnatiōe mortis ne amplius loquerent in noīe iesu. Et ibāt aplī gaudētes a spectu cellij: qm dīgnū habuit sūt p noīe iesu p̄tūmellā pati. Ecce quātū erat in eis iā robur fidei: q̄ nec verbis phiberi poterāt nec flagellis. i. nō destiterūt p̄tūmo verbis phibiti modo flagellati cessi.

De causa murmuris inter christianos.

Capitulum. XXX.

Diebus autē

illis crescente numero discipulorū id est christianoꝝ q̄ eo tēpore dicebant discipuli: factū est murmur grecoꝝ. id ē aduenaz gentiliū in ciuitate puerfantiū. Al iudeoꝝ qui fuerāt in dispersione nati. et iter

Actuū apostolorū

grecos nutriti aduersus hebreos: eo q̄ despi-
cerentur vidue eoz in ministerio quotidiano
q̄ vidue hebreoz erant magis perite. 7 ideo
alijs p̄ferebant in disp̄satiōe amministratio-
nis q̄tidiane. Et pōt intelligi causa murmu-
ris dupliciter. Vel q̄ vidue grecoz in quo-
tidianū ministeriū nō admittēbant: vel q̄ in
ministerio quotidiano nimis grauabāt. For-
te faciebant eas focarias 7 hmoi villa ammi-
nistrare. Videntes autē apli eam murmurati-
onē oram p̄ amministratiōe viduarū: q̄s ido
necesse erat amministrare: quia non poterāt ipi
ad hoc sufficere vt singulis distribuerēt: mul-
titudinem puocantes dixerunt. Non ē equū
nos derelinquere verbū dei 7 ministrare mē-
sis. Considerate ergo fratres viros ex vobis
boni testimonij septē plenos spūs sancto 7 sa-
pientia q̄s p̄stituam⁹ sup hoc opus vt ipi mi-
nistrē vt p̄sint ministratib⁹: nos p̄o orationi
7 p̄dicationi vacabim⁹. Et placuit sermo iste
multitudine: 7 elegerūt septē scz stephanum 7
phillipū: 7 pchorum 7 nicanorē: 7 timonē: et
parmenā: 7 nicolaū aduenam antiochenum.
Qui solus diceb⁹ est aduena q̄ alien⁹. Vel q̄
solus erat aduena: vel q̄ notabilis sol⁹ erat
fuit⁹ d̄r aduena: q̄si alien⁹. Hos statuerunt
illi q̄ elegerāt ante p̄spectū aplōz. Et orātes
apli imposuerunt eis man⁹. Hos vīcē habēt
ī ecclia archidiaconi: p̄pterea instituit vt por-
tent pondus negotioz vt epi liberior vacēt
doctrinē 7 orationi. S; epi nostri tps q̄ de-
phenderūt archidiaconos in hmoi ammini-
stratione minus circūspectos pūda quada;
cautela dant operā huic opationi. ministrati-
oni. Et vide q̄ q̄ apli orātes legunt man⁹
eis imposuisse. ideo ī ordinationib⁹ fuit orā-
tiones. Hac etiā auctoritate in q̄busdā ecclē-
sijs man⁹ imponūt diaconib⁹ in ordinatione
Qui autē eis man⁹ nō imponūt: secus habent
auctoritatē bede. Quāteq̄ dictum est: 7 orā-
tes imposuerūt eis man⁹: dicit intelligendū
esse factū post: q̄ postea eosdē ordinauerunt
ministros ad ministeriū sacri altaris: 7 dñci
corpis 7 sāguinis: 7 tūc eis manus imposue-
rūt. Vñ 7 sacerdotib⁹ cum ordinant manus
imponunt. Verbus dñi crescebat 7 multipli-
cabat numerus discipulorū in hierlm. Mul-
ta etiā turba sacerdotū obediebat fidel.

De cōmendatione beati stephani.
Capitulum. XXXI.

Stephanus

ḡra et fortitudine faciebat p̄dicia
7 signa magna ī p̄lo Surrexerūt
autē q̄dam de synagoga libertinoz: a regio ne
sic dictoz. Vel libertinoz. l. manumissorū: q̄
cū pus fuissent fui postea fuerāt de libertate
donati. 7 sic de fuli p̄ditiōe fuerunt q̄ p̄mo
reititerunt fidei xp̄i: 7 cirenensū a cirene ciui-
tate: 7 eoz q̄ erat a cilicia 7 asia mīnorē q̄ sibi
p̄tine sūt: disputātes cū stephano: 7 nō pote-
rant resistere sapētē 7 spūs sancto q̄ loqueba-
tur in eo. Tūc introduxerūt duos falsos testes
q̄ testificarent eū dixisse blasphemā ī deū et
ī moysen: 7 cōmouerūt plebem 7 seniores 7
scribas: 7 adduxerūt eū ī p̄cellū 7 surrexerunt
duo falsi testes: 7 dixerūt. Hō iste non cessat
loqui aduersus locum sanctū 7 moysen. q̄d.
Detrahit tēplo 7 legi. Audistis eū dicentē:
qm̄ iesus nazaren⁹ destruet locum istū: 7 mu-
rabit traditiones q̄s tradidit nobis moyses.
Et oēs q̄ intuebant eū sedentes in concilio
videbāt faciem ei⁹ tanq̄ faciem angeli. Et di-
xit p̄nceps sacerdotū. Nūq̄d hec ita se habēt
Tunc aggressus ē beatus stephanus facere
grandē sermonē. Et q̄ arguebat de blasphe-
mia in deū 7 in moysen. ideo p̄mittit in p̄ci-
pio s̄monis cōmendationē dei dicens denz
q̄ locut⁹ est patrib⁹ 7 p̄phetis esse deum male-
statis 7 glorie. Et statim accedit ad cōmēda-
tionem moysi: inchoans ab altiorē scz a com-
mendatione patruz: a q̄b⁹ descendit moyses.
Inchoat itaq̄ ab abraā quomodo egressus
de chaldaea venit in mesopotamiam 7 inde in
carram: 7 inde in iudeam.

De sermone eiusdē. Ca. XXXII.

Tri inquit fra-

tres 7 p̄res audite. De⁹ glie appa-
ruit patri n̄ro abraā cū esset in me-
sopotamia priusq̄ moraret in carram 7 dixit
ad illum. Et de terra tua 7 de cognatōe tua
Tertiu addit in genesi scz de domo patris tui
Sed a stephano p̄ermittit quia scientib⁹ lo-
quebat. Ideo h̄istoriā breuē tangit vel trāsit
quasi notam. S; videt obloqui libro gene-
sis: vbi videt p̄tineri q̄ post mortem patris scz
thare dictū fuerit hoc scz abrae de quo p̄stat
q̄ mortu⁹ est in carram: vbi 7 filius ei⁹ cum
eo habitauit: 7 ita dictum est in carrā. Quid
est ergo q̄ hic dicitur priusq̄ moraret in car-

23

Historia

ram. Potuit et vtrobisq; dici. Vel vbi dicitur et dicit ad illu: supple postea in carrā. Sed siue in mesopotamia siue in carrā: siue vtrobisq; dictū sit ei, quō ergo dictus est ei, exi de terra tua: q̄stio est. Nunqd iam exierat de chalda: vtiq;. Sed adhuc ibi tenebat spe et desiderio redēdi. Preceptū ē ē ei vt exiret mēte q̄ iam exierat corpe. Al pōt dici q̄ mesopotamia et carrā in chalda: sūt. Et ita egressus de chalda: i. de q̄dā pte chalde: venit i mesopotamiā in aliā pte scz chalde: et inde venit in carrā q̄ adhuc erat mesopotamia. Tunc exiit de terra chaldeorū et de mesopotamiā: q̄tum ad hoc qd videt bīs dictus: et venit postea in carrā. Et inde similiter de carrā postq; mortu⁹ est pater ei⁹ transiit cum domū in terrā istā in qua vos habitatis. Al tunc exiit de terra chaldeorū mente: et inde, i. deniq; scz post depositionē illi⁹ voluntatis: post mortē patris trāslat⁹ est in terrā istā. Vel si intel ligat dictum: venit in carrā plane legit bec littera. Et vīde qz in hebreo dicit d hū chaldeorū. i. de igne chaldeorū. Chaldei enī ignē adorabāt: et p ignē trāgdebāt puulos suos: si cut nos trāgimus p aquā baptisimi. Et trādunt hebrei qz qz thare et filij ei⁹ euz essent in chalda: nolebāt adorare ignem: pieci sunt a chaldeis in ignē. et cōbultus est aram frater abra: Abraā pō a dño liberat⁹ ē. vnde sepe dictus est ei a dño. Ego sum dñs de⁹ tuus q̄ eduxi te de hū chaldeorū.

De psecutione narrationis. Ca. XXXIII.

Quā autem

p liberat⁹ est cum patre suo thare et nachor fratre et loth nepote. et tota familia: venit in carrā. et inde post mortē patris ibi remanēte fratre eius nachor venit in iudeam. Tū nō dedit illi hereditatem dñs in ea: nec passum pedis. i. nec etiam minimāz partē. qz nībil possedit ibi nisi titulo emptio nis. Speluncā enī cum agro nō hereditate possedit. sed p̄cio emit ab effron filio scortheo. s. repromisit deus dare illā in hereditatem semini eius post ipm: cū nō haberet filiū dicens. Erit semen tuū accola. i. pegrinus in terra aliena: q̄dringētis et xxx. annis. et i parte hui⁹ tēporis subijcient eos seruituti et male tractabūt eos egypti. quia centū quadraginta q̄tuor annis fuerūt in seruitute pharaonis regis egypti. et gentes cui seruerint ego

iudicabo dicit domin⁹. et post eribunt et miseri deseruent in loco isto. Sic ordinata cōstructione littere nīl scrupuli surgit inde. Hos q̄ dringētos triginta annos cōputat rabanus a die qua facta ē bec promissio abra: vsq; ad egressum de egypto. A tempore namq; promissionis facte abra: vsq; ad ingressū iacob in egyptum fluxerūt ducenti quadraginta anni et ab ingressu ad egressū totidem. Sic rabanus. Cui consonare videt apostolus dicens quia post quadringētos et triginta annos facta est lex.

Quomodo cōputetur. cccxxx. anni.

Capitulum. XXXIII.

Eda et augusti

b nus qz dictū est. In ysaac vocabit tibi semē: adherētes huic p̄bo cōputant. cccc. et xxx. ānos a nativitate ysaac vsq; ad mortē duorū regū scz leon regis amorreorum et og regis basan. Prosequit̄ exinde breuiter stephan⁹ historīā. Et dedit illi testamentum circū cisionis: et genuit ysaac. et circū cldit euz octaua die. Et ysaac genuit iacob: et iacob. xij. patriarchas: et patriarche emulātes ioseph vendiderunt eū in egyptum negocia toribus: qui trāstulerūt euz in egyptum qd breuiter trāstulit. Et erat deus cū eo: et eripuit eum ex omnibz tribulationibus eius: et dedit ei sapiām et grām in conspectu pharaonis regis egypti: et pstituit euz ppositū sup egyptū et sup oēm domum suam. Postea facta est fames magna in vniuersa terra. Et audiens iacob frumētus esse in egypto pmo misit filios postea ipe cum septuaginta quinq; animabz descendit in egyptū. Veritas habet fm lib:ū geneleos qz cum. lxx. aīabz intrauit: et si cōputant ipsi iacob et ioseph cū duobz filiis nō sūt ibi nisi. lxx. Lucas addit qnq; p antīcipationē: cōputans nepotes ioseph: sequēs editionē. lxx. interptum que magis erat autētica. Quā nisi sequerēt forte mīn⁹ crederetur ei et opus eius suspectū haberetur. Et defunct⁹ est ipe iacob in egypto: et patres nostri scz. xij. patriarche. et trāslati sunt in siche. Hoc d̄ io lo ioseph legitur. quia filij israel ad eius petitionem ossa eius de egypto trāstulerūt: que etiam pphetasse legunt et sepulta sunt in siche. Quid est ergo qd pluraliter dictū est. trāslati sunt in siche.

Opinio bede de eodā. Ca. XXXIX.

Actuū apostolorū

Redenduz ē vr

c dicit beda stephano: credenduz est hieronymo: q̄ in hīstoria paule dicit eam transisse p̄ sichē: et ibi inuenisse sepulchra. xij. patriarcharū. Primo ergo trāslata in sichē: postea sunt postea i sepulchro qd̄ emit abraā p̄cto argenti a filiis emor filij sichem i spelūca sc̄z duplici quā emit quadringētis sc̄lis ab effron filio seor etheo sc̄z in abraamio vbi sepult⁹ est adam cuz eua: abraam cū sara: isaac cum rebecca: iacob cuz lya. Sc̄z qd̄ ē qd̄ dicituz ē in sepulchro quod emit abraā a filiis emor filij sichē cū p̄ter abraam emisit sepulchru ab effron etheo. Ideo sic p̄struūt qdam lram. Trāslata sūt i sichē: sichē dico emptam a filiis emor filij sichē. Sc̄z qd̄ est qd̄ dicitur: emor filij sichē: cū constet sichē fuisse filium emor. Potuit esse q̄ fuerint duo sichem quoz alter dicitur a luca pater emor: alter i geneſi dicitur filius ei⁹. Vel ita ordina p̄structionē vt iungas p̄ncipiu s̄monis et fine h̄ modo. A filiis sichē filij emor. Et ita h̄ locus p̄gruit libro geneſeos. Ut ergo excludat oīs dubitatio: ita cōstruat lra. Trāslati sūt i sichē: sichem dico emptā a iacob sc̄z a filiis sichem filij emor. Ac si diceret i illā prem sichē quā emit iacob nō abraā et inde postea positi sūt i sepulchro qd̄ emit abraā ab effron etheo sc̄z in abraamio.

Redit stephanus ad ordinem hīstorie.

Capitulum. XL.

Postea redit ste

p phanus ad ordinem hīstorie: quia quodāmodo digressus fuerat: et cōtinuat et qd̄ dictum est. Post hec eribūt et de seruiant mibi in isto loco. Cū autē appropinquaret tepus repromissionis creuit populus et multiplicatus est in egypto quoadulc̄z surrexit alius rex in egypto ignorans beneficia ioseph. Hic affligit p̄res nostros p̄cipiens necari puulos nostros. Et eo tpe q̄ dedit edictuz occidendi puulos: natus est moyses: et fuit gratus deo. Ecce quō descendit ad cōmendationē moysi quia arguebatur blasphemasse in eum. Quil cū nutritus esset tribus mensib⁹ in domo patris sui p̄fectus est in flumē et sustulit euz filia pharaonis que venerat ad flumen vt lauaret et enutrit euz sibi in filium. Et erudit⁹ ē moyses omni sapientia egyptiorū et erat potens i

verbis et opibus suis. Id est eloquēs et fortis. Cum autē esset. xl. ānoz vīsitauit fratres suos filios israel in terra sessenrybi occidit egyptiū rixantē euz hebreo: putās fratres intelligere sicut spe intelligebat in spiritu. q̄ p̄ manu illius dñs filios israel de manu egyptiorū eēt liberatur⁹. At illi nō intellexerūt. Et cū sequēt dīe vellet recōciliare duos hebreos rixantes q̄ in iuriam faciebat alteri: repulit eum dicens. Quis te cōstituit p̄ncipē et iudicē super nos. Nūq̄d me vis interficere: sicut heri interfecisti egyptiū. Quo audito timens sibi moyses fugit in terrā madian: vbi d̄ sephora filia sacerdotis madian quā duxit: duos genuit filios. Expletis autē annis. xl. apparuit illi de⁹ in deserto mōtis sinay: cuz minaret gregē ad interiora deserti in rubo: et facta est vox dñi ad eū dicens. Ego sum de⁹ patrū vestroz: et tremefact⁹ ē moyses. Dixit autē illi de⁹. Solue calciamentuz de pedibus tuis. Locus enī in quo stas terra sacra ē. Vidi afflictōez populi mei q̄ est in egypto: et gemitū eozū audui et descēdi liberare eos. Et nūc veni: mittam te i egyptum. Hunc moysen quē negauerunt dicentes. Quis te constituit p̄ncipē sup nos: misit de⁹ p̄ncipē et redemptorē eozū de seruitute egypti cū manu. l. opere vel auxilio angelī q̄ apparuit ei in rubo. Hic eduxit eos faciens signa et p̄dīgia i terra egypti: et in mari rubo et in deserto annis. xl. Idē moyses dixit filiis israel. Prophetam suscitabit vobis deus de fratribus vestris: ipsum tanq̄ me audietis. Hic est q̄ fuit in ecclesia. l. in p̄gregatione populi israel in solitudine sinay cuz angelo qui loquebatur ei in mōte cum patribus nostris qui accepit verba vīte dare nobis: cui noluerunt obedire patres nostri. sed repulerūt euz et auersi sūt cordib⁹ suis i egyptum. ad aaron dicentes. Fac nobis deos q̄ p̄cedāt nos. Et fecerūt vitulū et hostias et obtulerūt.

Cōmēdat tabernaculū ne videat⁹ damna re locum sanctū. Ca. XL.

Postea quia dice

p bant eum de p̄auare locū sanctuz subdit de cōmendatione tabernaculi. Qd̄ dictum est tabernaculuz testimoniū vel q̄ in eo erat archa testimoniū: vel q̄ ante fores tabernaculi cause sub testibus diffiniebantur. Tabernaculuz inquit testimoniū fuit cum patribus nostris in deserto: sicut dispo

Historia

fuit de^o loquens ad moysen vt faceret illd fm
formā quā viderat i mōte. Hoc habuerūt pa
tres nři vsq; in dieb; dauid. In dieb; autē sa
lomonis rēplū tabernaculo successit. Postea
incepit eos arguere: postq; purgauit se a crī
mīne sibi a falsis testib; obiecto Dura inquit
ceruice et incircūcis cordib; et auribus vos
semp spū sūtū factō restitistis sicut et patres ve
stri. Quē pphaz nō sunt psecuti patres vestri
Hoc audientes dissecabant cordibus suis et
stridebant dentibus in eum.

Et lapidauerūt stephanū. **Ca. XLII.**

Quā autē esset

c stephan^o plen^o spū sūtū factō intūes
in celū vidit gloriā dei: et iesum in
forma humana stantē a dextris virtutis dei.
Stans apparuit ei crucifig^o: ne titubaret la
pidand^o. Eo enī spō q; stabat se paratū ei sub
uenire monstrabat. qz stare pugnātis est vel
adluantīs. Ecce inq; video celos apertos: et
filiū hoīs stantē a dextris sūtū dei. Tūc ex
clamātes voce magna clausērūt aures suas
q; abhorētēs audire blasphemā et impetū
fecerūt vnanimiter in eū. et eijcentes eū extra
ciuitatē lapidabāt: hoc fm legē se agere estis
mātes: qz fm legē blasphem^o educebāt extra
castra: et lapidabat eum vnūcuiusq; populus.
Et testes duo sēs falsi q; prīm fm legem tene
bant lapides. pycere: quia in lege dictum est
de blasphem^o. p^oima man^o restitū lapidabit
eū. Et deposuerūt vestimenta sua ne inq; na
rent fractū illius: secus pedes adolecētis qui
vocabat saulus postea vocatus est paulus.
Cui teste beda in hoc deus misericorditer p
uidit q; non est man^o eius sanguine innocēs
polluta. S; tātmōdo serauit lapidatiūz
vestimēta et consensit eis vnde tanq; dignis
morte periret: nisi deus p gratiā ei penitētiāz
inspiraret. Lapidauerūt g; stephanū leuitam
inuocantē et dicentē. Domine iesu accipe
spū sūtū meum: sicut et christus ad patrem ait.
In manus tuas cōmendo spū sūtū meū. Po
stis autem genib; clamauit voce magna di
cens. Domine ne statuas illis hoc peccatum
quia nesciunt quid faciunt. Multi enī ex eis
ipm occidendo estimabant se legem implere
iuxta qd dominus pdixerat. Venit hora vt
ois q; interficit vos arbitret obsequiū se psta
re deo Et cū hoc dixisset obdormiuit in dño
Et facta est persecutio magna in ecclesia que

erat hīerosolymis: qz occiso beato stephano
vno d pncipibus ecclesie et quasi primicerio
vij. diaconorum: ceperūt alios psequi grauiter
in tantū q; oēs discipuli pter apostolos q;
vt pastores gregis ceteris erant pstantiores
dispersi sunt p regiones iudee et samarie fugi
entes a facie psecutorū: iuxta qd pceperat do
minus. Si vos psecuti fuerint in vna ciuita
te fugite in aliā. Curauerūt autē stephanū vt
ri timorati. i. iuxta morē terre diligenter curā
adhibentes sepulture: et fecerūt planctū mag
num sup eū. Tūc apli puidētes q; ad gen
tes in posterū essent trāsūrti: puidētes fideli
bus q; erāt in hīerlm remāsuri: ordinauerunt
iacobū alpbet: episcopū hīerosolymoz: et im
posuerunt ei manus petrus et iacobus et io
hannes. Ideo nō a paucioribus q; trib; epl
scopis: eps hodie psecrat.

De pma psecutione sauli. **Ca. XLIII.**

Saulus vero de

f nastabat ecclīam: discurrens p do
mos trahens viros ac mulieres et
detrudens in carcerē. Fleminē tamen occide
bat domino custodiēte manus eius: ne san
guine innocentū pollueret. Qui autē dispersi
fuerāt ptransibant de loco ad locū euangeliz
antes verbum dei: nihilomin^o quia dispersi
cōstantes erant in pdicatione euangeliū. Pbl
lippus autē diacon^o secūdus a stephano: descē
dens in ciuitatem samarie pdicabat ibi xpm
Et intēdebant turbe vnanimiter his q; a pbl
lippo dicebant: videntes miracula que facie
bat: quia multos demones liberebat. mul
tos paraliticos sanabat: et claudos erigebat.
Erat autē ibi simon magus seducēs gentem:
cui auscultabāt omnes a mīnimo vsq; ad ma
ximū qz magicis artib; multa faciebat: vnde
dicebāt ipm esse sūtū dei magnā: estimātes
ipm esse pphetā vel angelū vel dei filiū: qz
mentes eoz dementauerat. i. magicis artib;
subuerterat. Cūq; crederent philippo euang
elizanti de regno dei in noīe iesu christi ba
ptizabant viri et mulieres: et simō simulauit
se credere et baptizari^o est. Videns enī philip
pum facere miracula: qualia et quanta ipse fa
cere nō poterat. nec ita facile: putauit ex qua
dam industria fieri. Ideo fictē baptizatus est
vt familiarius ei adhereret et addisceret artem
qua similia potest facere.

De petitiōe simonis magi. **Ca. XLIII.**

Actuū apostolorū

¶ In autē audis

c sent apli q̄ erāt hierosolymis q̄ recepiſſet ſamaritā ſbū delinſerunt ad eos petrū z iohānem. Qui cum veniſſent orauerūt p̄ ipſis vt accipent ſp̄ritū ſanctū viſibiliter qd̄ forte nō dū fecerāt: nō dū enī i queſ illoz venerat. i. viſibiliter deſcenderat. Cōſtat enim q̄ inuiſibiliter ſp̄ritū ſanctū acceperāt cū baptizati eſſent in noīe dñi ieſu ch̄iſti. Tūc imponebāt manus ſup illos z accipiebant ſp̄ritū ſanctū: ita q̄ viſibili ſigno oſtēdebāt cum linguis omnibz loquerent. Conſtat hūc philippū diaconū fuiſſe nō aplm. Qd̄ vī deſ ex gloſa ſup mattheū: q̄ manuū impoſitōnē referuauit aplis: que p̄pterea reſeruaf hodie ſolis eoz vicarijs. Id̄ eit epiſcopis: q̄ manus imponūt z frontē linūt in cōfirmatione vbi dat ſp̄s ſanctus ad robur. Si enī philippus iſte apls eſſet: ſtatim baptizatis manus imponeret: nec ad hoc alios expectaret. Cūz aut̄ ſimon vidīſſet q̄ p̄ impoſitionem manus aploz daretur ſp̄s ſanctus putans ex q̄dam induſtria hoc ab eis fieri z hanc poſſe ab eis p̄clo compari obtulit eis pecuniā dicēs. Da te mihi hanc poteſtatē vt cuiuſqz man⁹ impoſuero accipiat ſp̄ritū ſanctum: z ſic voluit emere hāc poteſtatē ad lucrū. Ad quē per⁹. Pecuniā tuā tecūz ſit in perditionem. Qd̄ ſic poteſt diſtingui ne videat̄ imprecari pecunie. Pecuniā tuā tecūz ſit: ſupple dicens te in p̄ditionē. Al̄ impcādo ait. In p̄ditione pecuniā tuā tecūz ſit. i. pecuniā tuā habeas: z p̄ ea p̄nā eternā luas. Sancti enī cū ſiniam maledictionis p̄ferunt: nō ex voto vltionis ſz intuitu iuſticie in eā p̄p̄unt. Nō eſt tibi p̄s i ſermonē iſto: vt ad manuū tuaz impoſitionem deſ ſp̄s ſanctus. Eoz enī tū non eſt rectū coram dño. Penitētā itaqz age p̄ hac nequicia tuā: z roga dñū vt ſi forte remiſſat tibi hec cogitatio cordis tui. In felle enī amaritudinis z obligatōe inq̄rtatis video te eſſe. Sciebat enī petrus in ſp̄u penitentiā nō acturū: ſed ad hoc eū exhortari erat e⁹ officiū. Simon aut̄ ſcīens ſe indignū a deo exaudiri: noluit orare ſed ait aplis. Precamini p̄ me vt niſil remiſat ſup me hoz que dixiſtis. Petr⁹ ſcō z iohānes redibant hierosolymā z multis ciuitatibz ſamaritanoz euāgelizabant.

De eunuchō baptizato a philippo.
Capitulū. XLV.

¶ Angelus autē dō

a mīni locut⁹ eſt ad philippū dicēs. Surge z vade p̄tra meridlanū ad viā q̄ deſcendit a hieruſalē in gazā. Id̄ eſt i aſſricā. q. d. Vade ad viā p̄ quā a hierlm p̄ gazā deſcēdit in aſſricā. Dec ſcz gaze deſtructa eſt. Vt enī gaze que olim erat termin⁹ chanaanēz iuxta egyptū deſtructa erat z loco e⁹ edificata eſt alia. Et ſurgēs abiit. Et ecce vīr ethiops eunuch⁹ potēs i domo candacis regine q̄ erat ſup oēs gazas eius (erat enī ſuetudo eunuchozū cuſtodire theſauros potentū) venerat adorare in hieruſalē. Et vt tradit̄ in alijs hiſtorijs p̄ eūz miſerat multa dona tēplo in hieruſalē candacis regina ethiopum. Et vide quā omnes regine ethiopū dicebatur regine candaces: ſicut romani impatores dicebantur cēſares: nec habebat regimē reglo illa niſi a feminis. Cūqz reuerteret̄ ethiops ille ſedens ſup currum: z legens eſaiam p̄phetam: dixit ſp̄s philippo. Accede z adiūge te currui. Accedēs aut̄ philippus: audiuſt eum legentē eſaiā z dixit. Pūtas ne intelligi que legis. Qui ait. Et quomodo poſſū: ſi nō aliquis oſtēderit mihi. Et rogauit philippū vt aſcenderet currum z ſederet ſecū. Erat aut̄ tēp hīc loc⁹ ſcripturē quā legebat qui domū nō procurante ſic legēdus occurrerat. Tāqz ouis ad occiſionē ductus eſt: z ſic agnus coram tondente ſe ſine voce: ſic non aperuit os ſuū. Reſpondens autē eunuchus philippo dixit. Obſecro te domine vt dicas de quo p̄pheta hec dicit: de ſe an de alio aliquo. Aperiens autem philippus os ſuum z incipiens a ſcriptura hac de qua ſcz querebat euāgelizauit illi ieſum. Et dum irent per viam: puenunt ad quādā aquā. Et ait eunuch⁹. Ecce aqua: q̄s phibet me baptizari. Ad quē philippus. Si credis ex toto corde: licet tibi baptizari. Ad quē ille. Credo dei filiū eſſe ieſū. Et vide q̄ cū in ſp̄u videret philippus eunuchū fidem: voluit tū ab eo extorquere cōfeſſionēz manifeſtas: nolens eum ſubito baptizare: vt daretur exemplum baptizantibus z baptizandis interrogandi z conſitendi. Unde hodie cum quadā dilatione z p̄tellatione ſcrutiniorum celebrat ſolēne baptiſma in ſabbato paſchali: q̄ incipit ſcrutinia in media q̄drageſima ab ea die q̄ cantatur: dñi ſanctificat⁹ fuerō. Et ſuſſit ſtare currum: z deſcenderunt am-

Historia

bo de curru: et baptizauit philippus eunuchos.
Et cum ascēdisset de aq: spūs dñi rapuit phi-
lippus: et ampli⁹ nō vidit eū eunuchus. s; ibat
p viā suā gaudēs. Philippus autē inuētus ē
in azoto: et p̄trāsienē euāgelizabat cunctis ci-
uitatib; donec ventret cesareā. In q̄ legi⁹ do-
mū habuisse: cui⁹ vsq; hodie apparēt vestigia
necnō et cubiculū q̄tuor filiarū eius virginū
p̄phetissarū. Hunc redit historia ad ordinem
suū psequens de paulo: et cōtinuatur ei qd su-
pra dictū est. Saul⁹ deuastabat eccliam. Nō
enī dictum est de philippo et de conuersione
eunuchi: quasi incidens fuit.

De excecatione saul. Ca. XLVI.

Sulus adhuc

spūs
rās
f minarū et cedis i discipulos domi-
ni. id est adhuc cōmīnans eis: et in
eos conspirans et ad cedem eorum aspirans
accessit ad principem sacerdotū zelo furoris
euz concitante: et petijt ab eo lras ad synago-
gas singulas iudeorū q̄ erant damasci: vt ei⁹
auctoritate si q̄s inuēntret damasci bul⁹ vīe vi-
ros et mulieres: vinctos pduceret in hierlin.
Et cū iter faceret cōtingit vt appropinquaret
damasco: et subito cūfulsit eū lux de celo: et
cadēs in terrā audiuit vocē dicētē sibi. Sau-
le saule quid me psequeris. id est in membris
meis. Qui ait. Quis es dñe. An deus es vel
angel⁹. Ego inq̄r sum iesus quē tu psequeris.
Duru est tibi p̄tra stimulū calcitrare. i. poten-
tior: rebellare. Et tremēs ac stupēs dixit. Do-
mine qd me vis facere. Ac si diceret. Volūta-
tē tuā indica mibi: q; p̄sto sum tibi obedire.
Ad quē dñs. Surge et ingredere ciuitatē et
dices tibi qd te oporteat facere. Alri autē q̄
comitabant eum stabāt stupefacti: audientes
qdem vocē spūs pauli: nō ei⁹ q loquebat cū
eo: neminē autē videntes: iuxta qd ipse paul⁹ in-
fra dicit. Qui me cū erant lumen quidē vide-
runt: vocē autē eius non audierunt q loque-
batur me cū. Et surrexit de terra: et apertis o-
culis nihil videbat. Factus est cecus corpore
q; prius fuerat cecus mente. Ad manus autē
illū trahētes: manib; scz suis manus eius tes-
nentes et quasi cecū ducentes introduxerunt
eum damascū. Et erat ibi tribus diebus nō
videns neq; māducās neq; bibens. In quo
triduo creditur a spiritu sancto didicisse euan-
gelium. Unde gloriā i eplā ad galathas se
non habuisse boies magistru dī. Necq; ab bo-

mine accepi illud neq; didici. s; p reuelationē
iesu christi. Imponebat enī ei a pseudo q̄
edoc⁹ est ab anania non a spiritu sancto: vñ
de vocabant eū apostolū ananie. Nec te mo-
ueat si quandoq; legatur cōuersio eius facta
p̄mo anno dominice passionis: quādoq; se-
cūdo: alterū de anno vīuali: alterum de anno
emergenti dicit. Si enī computes p̄mū an-
num dñice passionis a kal. ianuarij qui ē an-
nus vīualis: tūc secūdo anno p̄uersus ē pau-
lus. Si autē computes ab ipso die passionis
vsq; in sequētes diē passionis anno reuoluto
q̄ est annus emergens in p̄mo anno domini
ce passionis conuersus est.

Quo ex mandato domini Ananias visita-
uit Paulum. Ca. XLVII.

Rat autē dama-

e sci discipulus quidam. id est christi-
stianus nomine ananias. Et dixit
domin⁹ ad illum. In visu. id est in visione no-
ctis. Anania. Alit ille ait. Ecce domie ego pa-
rat⁹ sū tibi obedire. Ad quem dñs. Surge et
vade in vicū q̄ vocat rect⁹: et quere in domo
iude saulū nomine tharsensem. Ecce enī orat
Foran iudas erat p̄prium nomē hospitis sui
vel foran erat de tribu iude vt sit sensus. In
domo iude. id est inter iudeos qui ibi erāt de
illa tribu: vel in domo iude. id est in vicō in-
deorū. Ulicus autē dicit a vicinia ciuitatis vt
dicit Raban⁹. vt p̄prie dicātur vicī viciniora
rura ciuitatis. Hoc tū et sepe alibi aliter acci-
pit. Ne tūmeret ananias venire ad saulū quē
nouerat acerrimū persecutorē christiano: ad-
didit dñs. Ecce enī orat: quasi diceret. Non
est timēdus q; facit⁹ est de saulo paul⁹. et de lu-
po agn⁹. Et ego etiā reuelauī ei aduētū tuū.
Iā enī vidit in spiritu te introeuntem ad se: et
imponentē ei man⁹ vt visum recipiat. Tunc
ananias. Domine audiui a multis de vīro h
quāta mala fecerit sanctis tuis in hierusalem
et habet p̄tates a p̄ncipib; sacerdotū alligādī
omnes q̄ inuocant nomē tuū. Ad quē domi-
nus. Vade quoniam vas electionis est mibi
iste. id est vas electum. et in fornace tribulatio-
nis pbatū: vt p̄ter nomē meū corā regib;
et gentib; et filiis israel. Et tu quide; baptiza-
bis eum sed nō docebis euz: ego enī solus
docebo eū: et ostendā ei quāta oporteat eum
pati p̄ noīe meo: vt per multas tribulationes
probetur vas electum et mala que intulit san-

Actuū apostolorū

etis patiat cū sanctis. Abijt ananias et venies ad hospitium pauli intravit ad eum et imponens manū dixit. Saule frater dñs iesus q̄ apparuit tibi i via qua veniebas misit me ad te: vt videas iteriori et exteriori oculo: et impiearis spiritu sancto. i. spiritu sanctū plen⁹ accipias postea in baptismo. Et p̄fectim ceciderūt ab oculis ei⁹ tanq̄ squame: et visum recepit: et surgens baptizatus est: et cū accepisset cibum p̄fortatus ē. Et fuit cū discipulis q̄ erāt damasci p̄ dies aliquot: et cōtinuo ingressus synagogas p̄dicabat dñm iesum qm̄ h̄ est filius dei. Stupebant autē oēs q̄ audiebāt et dicebant. Nōne h̄ est q̄ expugnabat i hierusalem eos q̄ inuocabāt nomē iūd. et ad hoc huc venerat vt vinceret eos duceret ad p̄ncipes sacerdotum. Saulus autem magis cōualecebat in xp̄o et p̄fundeabat iudeos q̄ erant damasci: af firmans qz hic est christus.

De inuidia iudeoz et pauli. Ca. XLVIII

Quia autē imple

c ren⁹ dies multū a baptismo pauli p̄siliū fecerūt iudei vt eū interficerēt. Et eo qd̄ dictū est cū impleren⁹ dies multū p̄t videri hoc nō fuisse factū in h̄ p̄mo aduentu damasci sed in sc̄do: qz forte transijt in syriam et ciliam: et ibi p̄dicauit et multos cōuertit. Postea cum iterū venit damascum. qz magis suscitauerat inuidias iudeoz. in sc̄do aduentu damasci statuerunt p̄siliū vt eum occiderēt. sed notificare sunt ei insidie iudeoz et custodiebāt portas ciuitatis die ac nocte vt eum dolo interficerēt: nō iudei s; ciues damasci et p̄positus gentis arabie regis ad pet̄itoz nem iudeoz: sicut ip̄e apostol⁹ i eplā sc̄da ad Corinth. refert dicens. Damasci p̄posit⁹ gentis arabie regis custodiebat ciuitatem damascenoz: vt me cōphenderet. Discipuli autē eius nocte dimiserūt eū in sporta p̄ murum. Et vide qz in greco additū nō ē elus. s; dictū ē simpliciter discipuli: qz nō habebat paulus discipulos: s; oēs christiani tūc dicebāt discipuli: qz nodū inuentū erat h̄ nomē christiani. Elapsus paul⁹ a manib⁹ damascenoz venit in hierlm. et volens se iungere discipulis dñi sc̄z ap̄lo. s; oēs timebāt eū nō credētes qz eēt discipul⁹. Tūc barnabas cyprius leuites genere: q̄ vt supra dictū ē p̄cū agri vendit⁹ posuit ad pedes ap̄loz dñi: apprehēsu illuz duxit ad ap̄los narrauitqz quomodo in via vls

disset et dñm. et qz locut⁹ est ei: et quō in damasco fiducialiter egerit in noīe iesu. Quos autē apostolorū inuenerit in hierlm in eplā ad galathas ostēdit sc̄z pet̄rū et iacobū ep̄m hiero solymoz: euz q̄b⁹ mansit. xv. diebus sicut ip̄e in epistola ostēdit dicens. Deinde post ānos tres sc̄z a cōuersione mea venit in hierusalem videre pet̄rū: et mansi apud eum. xv. diebus: aliū autē apostolorū vidi neminē nisi iacobū frat̄e domini. Et erat cum illis sc̄z petro et iacobo et alijs discipulis q̄ erant in hierusalem intrans et exiens per. xv. dies. Deinde venit in partes syrie et ciliie: et ibi loquebat⁹ gentib⁹ et disputabat cum grecis. Id est iudeis int̄ grecos dispersis. Hec autē histor̄a p̄sentia sūl breuitate rel̄ veritatē p̄fundit quasi totū i hierusalem factū sit. Ita enī p̄cedit ierles histor̄a. Et erat cum eis intrans et exiens i hierlm: fiducialiter agēs in noīe dñi. Loquebat⁹ autēz gentib⁹ et disputabat cum grecis. Illi autem sc̄z iudei puerfantes iter grecos cū q̄b⁹ disputabat: voluerūt eū occidere. Qd̄ cū cognouissent fratres: deduxerūt eum cesareā: q̄ ciuitas est palestine: et inde dimiserūt eū tharsum q̄ ciuitas ciliie: vnde ip̄e oriūduus fuit. Postea rediit histor̄a ad pet̄rū d̄ actib⁹ ap̄loz agens quasi modo interscalari.

De curatione Enee. Ca. XLIX.

Actum est autē

f vt petrus dum p̄dicando discurre ret venit liddā. Inuenit autem ibi hominē quendā eneam noīe: paraliticum ab annis. viij. in grabato facentem. Et ait illi petrus. Enea sanet te domin⁹ meus iesus christus: surge et sterne tibi lectū: qz prius nec etiaz poterat de lecto surgere. Et cōtinuo surrexit. Et viderūt illū omnes q̄ habitabant lidda et sarone. et pueri sunt ad dñm. Erat autē i iop̄ pen discipula qdā christiana que hebraice dicitur thabita: grece dorcas: latine autē damula vel caprea. Sup̄ marci tamē habemus: qz thabita interpretatur est puella. Unde thabita cum interpretatur est puella surge: et fm hoc sunt diuerse interpretationes huius nomis. Hec autē erat plena opibus bonis et elemosinis quas faciebat et p̄cipue in p̄sueudis vestibus pauperum multum laboris impendebat. Factus est autē in diebus illis in quibus petrus venerat liddam vt infirmos morerēt. Lunc lauissent cor: p̄posuerunt in superiori

Historia

cenaculo Et cū lidda ppe esset ioppen discipu-
li audientes qz ppe esset petr^o lidda: miserūt ad
eū duos viros discētes. Ne pigrisieris venire
vsqz ad nos: z nō aperuerūt ei causam. Ecur-
gens aut petr^o venit cū ill^{is}. Et cū aduenissent
dixerūt eū i cenaculum vbi iacebat mortua
thabita. Et circūsteterūt eū oēs vidue fētes
z ostendētes ei vestes q̄s faciebat ill^{is} dorcas
vt opibz miscōle ipaz opam dedisse ostēderēt
z sic petrū ad cōpassionē cōmouerent. Tunc
petr^o oēs elecit nō tāqz pperam aliqd factur^o:
qđ velle alios latere: vt hī q̄ magicis artibz
vel p̄silio demonū aliqd machinānt: sed ma-
gis trū suū volēs iustitā: qđ fillā archisynago-
gi suscitatur^o oēs de domo elecit paucis exce-
ptis. Vel forte qz nōnulli erāt vīlione miras-
culi indigni: electis oibz foris facta genuflex-
ione orauit. z puerus ad corp^o alt. Thabita
surge. At illa aperuit oculos: z vīso petro
reledit: z dans illi manū: erecit eā: z cōuocat^o
qđ exierāt: reddidit eis eā vīuā. Et notū factū
est miraculū p vniuersaz ioppen: z multū cre-
diderūt in deū. Et morat^o est petr^o in ioppen
multis dieb apud simonē coriariū vel curia-
rium. vel a corio: vl curia. quia forte curialis
erat: ideo dictus curiarius. vl qz parabat co-
ria. ideo dictus est coriarius.

De puerione corneliū. Ca. Li.

Erant quidam

erat i cesarea noie corneli^o: cēturio
cohortis q̄ dicebat itālica. qz missa
fuerat a romana ciuitate q̄ ē in itālia qz roma-
ni impatores mittebāt milites suos p ciuita-
tes ad custodiēdas munitiōes. Et hī erat reli-
giosus z timens deū: religiosus sup gradū ti-
moris. timēs infra gradū religionis. i. pietas
qz in gradualē ascen-
su donozū spū sancti
gdus pietatis ē sup
gradum timoris. In
quantū religiosus
supra gradū timoris: intātū timēs deūz infra
gradū religionis vt notē religionis itelligas
spūituz pietatis. Erat in quā religiosus cum
omni familia sua q̄ religiosa erat et timorata
faciēs elemosynas multas plebi nō acceptoz
psonaz. Iste euz cēt q̄si hora nona diei vidit
in vīsu manifeste. i. manifesta vīlione nō per
somnia vel i extasi angelū dei introeuntē ad
se: z dicēte sibi. Corneli. At ille intus in euz

timore corrept^o dixit. Quis es dñe. Ad quēz
angel^o. Orationes tue z elemosyne tue ascen-
derunt i memoriā in p̄spectu dei. Et nūc mite
te viros in ioppen z aceri simonē quendaz q̄
cognominat petrus. Hic hospitatur apud si-
monē quendā coriariū: cui^o domus est iuxta
mare tyrrēnū: qz ioppen ciuitas terre p̄missio-
nis erat mari tyrrēno p̄tima z in ip̄^o orien-
tali litore sita: z ex pte litoris sita erat domus
simonis coriariū hospitū petri. Hic inq̄t dix-
cet tibi qđ te oporteat facere. Ecce cornelio
dictū ē ab angelo. Exaudite sūt oratiōes tue
Unde p̄bat eū tunc fides habuisse: qz in hoc
psonat sancti q̄ merito fidei venit ad opa et
nō viceuerat. Nōdū tū credebatur ep̄m incar-
natū: qz de tpe incarnationis incert^o erat: ig-
norans an iam incarnat^o: an adhuc incarnan-
dus. Non tū suberat falsitas fidei eius. quia
cū fidem incarnatiōis haberet salua fide po-
terat esse i ambiguo: an lā venisset. an adhuc
in carne v̄etur^o esset. Quia nōnullos sanctorū
patrum latuit ep̄m natū esse postq̄ natus est
vt simeonē vsqz ad quadragesimū natiuitatē
ei^o dicē. Non tū putandū ē eos fidē incarnati-
onis nō habuisse. qz sp̄s nō est de articulo fi-
delis. imo cū nondū esset eis p̄dicatū vel in sp̄
ratū q̄ iam nat^o cēt: salua fide licuit eis esse i
ambiguo: an lā nat^o cēt: an adhuc nasciturus
Cū discessisset angel^o a cornelio vocauit duo-
os domesticos suos: z milite metuetem dñm
qđ de domesticis nō est dictū. qz p̄bat fas
milliā ei^o religiosā esse z timoratā. Quibz euz
narrasset singula: misit illos in ioppen.

De vīlione petri. Ca. Li.

Postera autē die

p̄ter facientibus illis et appropin-
quātibus ciuitati ioppe: vel appa-
rentibus fm altam litteraz: vt iam possent vi-
deri d̄ hospitio petri. scz d̄ domo simonis co-
riariū ascendit petrus in superius cenaculum
hospitiū sui circa horam sextam vt in secreto
oraret: et post orationem comederet: quia tēp-
pus erat comedendi: et tpe patiebatur esuriē.
Et parantibus prandii ministris: cum ipse
esset in oratione: cecidit sup euz extasis: quia
domino operante passus est alienationē mē-
tis ita vt nō vteretur sensibus humanis. Et
in hui^o extasi vidit celum apertum. id ē acere
et de aere aperto descendens vas quoddam
velut lintibū magnū de celo submitti in ter^o

Actuum apostolorum

ram quattuor linteis vel litijs vel litijs: que littera variis est. Dicunt autem initie funis aut molles quibus circumligant pueri in cuna: bulis, facti de stuppea materia, vel de serico ad opus nobilius. Videbat ergo ei vas illud quasi linteum quattuor litijs quattuor cornibus alligatis, in aere appensum, et ita demittit in terram, et in eo esse omnia genera animalium, quadrupedia, serpentina terre. Et cum esuriret, facta est vox ad eum dicens, Surge petre macta et manduca. Ac si diceret ei in spiritu. Transi ad gentes, et occide in eis vitia, et sic ecclesie iconopora. Absit inquit domine, quia nunquam manducaui commune, immundum. Et est idioma hebreorum reputantium cibos imundos quibus communiter utebantur gentes, unde vocabantur communes quasi immundos. Abhorruit ergo petrus quod dictum est ei manduca, quia ostensa ei fuerant quadrupedia, et serpentina secundum legem imunda, quia graue videbat ei vitia et cibis in lege prohibitis, et maxime timebat reprehensionem iudeorum si videret cibis gentilium. Et ideo cum ita cuncta abhorreret, facta est vox secundo ad eum dicens, Quod deus purificauit commune ne dixeris. Quod constat ei spiritualiter dictum fuisse de gentibus, iam in dei prescientia per fidei purificationem. De quarum purificatione instruerat petrum vox prima facta ad eum dicens, occide et manduca. Cum autem ostensa fuisset ei serpentina terre, constat ea non fuisse a deo purificata, nec aliquid sine iudeo sine gentili ad comedendum munda. Hoc autem factum est ei ter, scilicet vas semel iterato et tercio in terra demissum, et vox ter audita est per comedenda veritate visionis vel fidei trinitatis. Nam ut dicit Ambrosius, In cathedismo fit trina interrogatio, scilicet credis in deum, abrenuncias sathane, vis baptizari. Similiter trina renunctio, in veritate sue fronte, in scapulis, in pectore. In baptismo quoque fit trina immersio. Post trinam renunctationem, receptum est vas in celum. Et dum intra se cogitaret petrus, quid sibi vellet hec visio. Ecce tres viri qui missi fuerant a cornello, inquirentes domum simonis coriarum steterunt ad ianuam, querentes si simon qui agnominatur petrus illic haberet hospitium. Et cognitante petro de visione, dixit eis spiritus, Ecce tres viri querunt te. Causam tamen cur eum querent ei subtrahit, quam ipse postea ab eis didicit. Quid ad conseruandam humilitatem aliquando prophetie spiritus ex parte animi tangit

et ex parte non tangit. Surge inquit et descende, et vade cum eis nihil hesitans, quia ego misi illos. Descendens autem petrus ad eos dixit, Ecce ego sum quem queritis, que causa est pro qua venistis. Ad quem illi, Cornelius centurio vir religiosus ac timens deum, et testimonium habens ab vniuersa gente iudeorum responsum accepit a spiritu sancto ut accerseret te in domum suam et audiret verba a te. Et introduxit eos in hospitium suum et fuerunt cum eo nocte illa. Sequenti autem die profectus est cum illis et quibusdam fratribus qui cum comitati sunt a ioppa ut et testes essent.

Ex petrus venit ad cornelium vocatus.

Capitulum LII.

Littera autem die

a secunda ab egressu de ioppa introiit cesaream. Cornelius quoque expectabat illos conuocatis cognatis suis et amicis necessariis. Amici necessarii dicuntur qui non deserunt hominem in articulo necessitatis. Et cum introisset petrus obuius occurrit ei cornelius, et prostratus ad pedes eius adorauit eum ipso gestu corporis exprimens deuotionem mentis. Petrus quoque eleuauit eum dicens, Surge quia ego homo sum ut tu. Et cum multi adessent cognati, scilicet et amici conuocati, locutus est eis petrus dicens, Vos scitis quod abominabile sit viro iudeo accedere ad alienigenam. Sed ostendit mihi deus nullum hominem imundum esse propter quod sine dubitatione veni accersit. In tergo ergo quam ob causam accersistis me. Ad quem cornelius, A nudius quarta die orabamur hora nona in domo mea, ac si diceret, Quarta die ab hac hora finem inuolutionem dices. Prima enim die vidit angelum et misit nuncios, secunda venerunt nuntii in ioppam, tertia peruenit petrus cum eis, et illa nocte remanserunt in via, quarta venerunt cesaream, et ecce vir stetit ante me in veste candida, et ait, Cornelius exaudita est oratio tua, et elemosine tue a deo accepte mitte in ioppam et accersi simonem qui cognominatur petrus, et statim misi ad te, et tu bene fecisti veniendo. Nunc ergo omnes nos assumpti in conspectu tuo prompti obedire tibi in omnibus quecumque precepta sunt tibi a domino. Tunc petrus aperiens os suum dixit, Nunc in veritate reperi quoniam non est personarum acceptor deus, nec discernit inter iudeos et gentes, sed

Historia

in omni gentē qui timet deum et operat iusti-
ciam acceptus est illi. Vos scitis q̄ iohānes
predicauit iesum a nazareth. scitis etiā q̄ factū
est verbum. id est. p̄dicatio euangelij per vni-
uersam iudeā. incipiens a baptismo iohānis
quo baptizatus est iesus. postea p̄sequens
quomō vncit eū deus spiritu sancto et virtute
qui p̄transit benefaciendo et sanando omnes
a diabolo oppressos. Et nos testes sum⁹ om-
nium que fecit in regione iudeorū. et q̄ eū su-
spenderūt in ligno. et tertia die suscitātū a deo
Cuius nos testes sum⁹ qui manducauimus
et bibimus cū illo post q̄ resurrexit a mortu-
is. quib⁹ precepit p̄dicare populo et testifica-
ri quia ipse est qui cōstituit⁹ est a deo pater in-
dex viuoꝝ et mortuoꝝ. q̄ pater dedit illi om-
ne iudiciū. Nec nos solū sed etiā omnes p̄o-
phete illi testimoniū p̄hibent. quia omnes
p̄ nomē eius remissionē peccatoꝝ accipiunt
qui credunt in eum.

Ex baptizauit corneliū et eos qui
cum eo erant.

Caplm. LIII.

De uocloquente

a petro verba hec. cecidit spiritus san-
ctus. et descendit repente sup omnes
qui audiebāt verbū. Vtrū autē in igneis lin-
guis vel in alia specie visibili descēderit incer-
tum est. Et obstupuerūt qui erant cum petro
fideles de circūcisione. quia etiā in nationes.
id est in gentiles gratia spūs sancti effusa est.
Audiebāt em̄ eos loq̄ntes linguis et magnis
ficantes deū. Tunc respōdit petr⁹. Nūquid
aqua quis p̄hibere potest vt nō baptizent hī
qui spiritū sanctum acceperūt sicut et nos. qd̄
maius est q̄ baptizari. Et iussit eos baptiza-
ri in nomine christi. subitōes formā baptismi
a dño traditā p̄ dilatatōe noīs xp̄i In q̄ noīe
intelligit ipse qui vnctus est. et pater a q̄ vnc-
tus. et spūs sanct⁹ q̄ vnc⁹ est. Tūc rogaerūt
eū. Et māsit rogatus cū eis aliquot dieb⁹. in
quib⁹ p̄mo credid⁹ vsus fuisse cibis gentiliū.
Unde postea redargut⁹ est. Dilatatumq̄ est
vb⁹ et delatū vsq̄ ad fratres q̄ erāt i iudea.
q̄ gētes receperant verbū dei. Et hic fuit p̄m⁹
trāsitus p̄ticularis aploꝝ ad gētes in q̄ puer⁹
sus est corneli⁹ cū familiā suā.

Quomodo redargutus est petrus
a christianis.

Caplm. LIII.

Uim aut ascen

c disset petrus iherosolimā. discepta-
bant aduersus eū fideles de circūci-
sione dicentes. Quare introisti ad viros p̄e-
puciū habentes. et manducaisti cū illis quasi
dicerent. In duob⁹ cōtra legem fecisti. q̄ in-
trasti ad eos. et quia cibis eorum confusus es.
Tūc incipiens petrus exposuit eis per ordi-
nem ostensam a deo sibi visionē. et quomō ap-
paruerat angelus cornelio. Et in tota p̄secu-
tione nō addidit nisi vnū verbū quod dictus
est cornelio. Vtite et accersi simonem qui cos-
gnominat⁹ petrus. vbi addidit. qui loquet⁹ tibi
verba in quib⁹ salu⁹ eris tu et vniuersa do-
mus tua. Et ex eo quod statim subdidit. cecidit
spiritus sanctus sup eos sicut et sup nos ab
initio: presumpsit q̄ sup corneliū et familiā
suā descenderit spūs sanct⁹ in linguis igneis
sicut descenderat sup apostolos die p̄tbeco-
stes. Et tunc inquit recordatus su⁹ verbū do-
mini. qd̄ nobis dixit. Iohānes quidē bapti-
zauit aqua. vos autē baptizabimini spūs san-
cto. Videns hoc impletū in cornelio et in fa-
miliā suā. Audita petr⁹ excusatioe multiplici
desisterunt ab increpatione ei⁹. et gratias ego-
rūt saluatori. et ita impleta est p̄phetia iob. Sub
aquilone veniet aurū. et ad deū formidolosa
laudatio. Id est. p̄ cōgelationē infidelitatis gē-
tiles cōparabiles aquiloni qui i teneb⁹ erāt.
id est. in cecitate animi p̄cipient lucem fidei. p̄
quā illuminatiōe dirigūt ad deū formido-
losa laudatio. q̄ p̄ inopinata et repentina gē-
tium p̄uersione fideles de iudea timētes glo-
rificauerūt deum.

De continuatione historie.

Caplm. LIV.

Uincredit hi

n dinem suū. Quod em̄. interfectū est
de philippo petro et iohanne et pau-
lo. postq̄ supra dictū est. Igit⁹ qui dispersi erāt
pertrahēbant euāgelizantes verbū dei. quā-
si incidens fuit. p̄sequit⁹ ergo in hunc mo-
dum. Et illi qui dispersi erant a tribulatione
que inceperat a morte stephani pambulaue-
runt vsq̄ ad phenicē prouinciā sirie occiden-
talem et ciprum. nemini loquentes verbū nisi
si solis iudeis. Erant autē quidā cum eis de
cipro et cyrene. Qui cū introissent antiochiā
loquebant⁹ ad grecos. annuntiātes dominū

Actuum apostolorum

Iesum. et erat manus domini cum eis. Et multus numerus credentium conuersus est ad dominum. Super hunc locum dicitur beda. quia post reuelationem sindonis cepit ecclesia crescere. Unde conuincitur quod species sindonis vel linthei uidit petrus in visione. cum alibi dicat uas fuisse. alibi discus. Delatum est autem ad aures ecclesie que erat hierosolimitis de conuersione anthiochenorum. et uolentes plene certificari. miserunt barnabam in anthiochia. Qui cum uenisset et uideret gratiam domini. gauisus est et exhortatus est omnes. ut in proposito cordis manerent in domino. qui erat uir bonus. plenus spiritu sancto et fide. Et dicit super hunc locum raban^{us} barnabam ideo multipliciter commendatum ne putetur per indignationem suam amisisse apostolatuz. Et erat rabanus in ea opinione finem quam dicitur. barnabas ille super quem profecta est soror cum mathia. postea tamen cum paulo in apostolatuz electus est. Nos aliam sequimur opinionem. Uides autem barnabas quod non sufficeret ad erudiendam tantam multitudinem uenit charsum ut quereretur saulum. et inuentum perduxit antiochia et per annum conuersati sunt ibi. et docuerunt turbam multam. Et tunc primo sequaces christiane religionis a christo capite denominati sunt christiani. qui prius dicebant discipuli. et fuit institutio gentiliuz satis elegans. Vltimum est enim incongruum et indecens gentilibus ad fidem conuersis. sequaces christiane religionis communi nomine censeri. Sed potius denominandos esse a nomine magistrum. si autem in sectis philosophorum sequaces denominantur a nominibus magistrorum. ut ab epicuro epicuri. In his autem diebus superuenerunt prophetae a hierosolymis antiochia. Et surgens ex eis unus nomine agabus prophetauit per spiritum sanctum famem futuram in uniuerso orbe terrarum. et maxime in iudea que facta est sub claudius scilicet quarto anno claudij.

De collecta pauperibus facta.

Capitulum. LVI.

Nunc proposue

tunc discipuli facere collectam ut daret unusquisque pro modulo sue facultatis. et mitterent aliquid pauperibus qui erant in hierosolymis. qui uenditis omnibus posuerant preces ad pedes apostolorum ut premunirent eos contra famem. Et tunc prima facta est collecta in iherusalem pauperum quam missa est per

barnabam et paulum in hierusalem.

De morte iacobi minoris.

Capitulum. LVII.

De tempore misit

et herodes rex manus ut affligeret quidam de ecclesia. Occidit autem iacobum fratrem iohannis gladio. Ut autem intellegatur locus iste de quo scilicet herodes sit accipiens. expedit ad tempus pretermittere historiam actuum apostolorum. et prosequi historiam romanorum imperatorum. Non est putandum hunc fuisse herodem tetrarcham qui cognominatus est antipas. sed herodem agrippam. ille enim non fuit rex sed tetrarcha. ille scilicet filius magni herodis qui consensit pilato de necesse domini. qui remisit eum ad pilatum indutum ueste alba. qui iam deportatus fuerat in exilium viennam. et ibi mortuus est. Pilatus ergo mortuus iam erat. qui ut a principio huius historie pretaxatum est. anno. xix. imperij tiberij cesaris erat procurator iudee vitellius preside sive fidei. et accusatus est in multis apud iudeos. Accusatus est a iudeis de violenta inuocentum interfectione. Accusatus est etiam quod iudeis reclamantibus ponebat imagines gentilitium in templo. Accusatus est etiam quia pecuniam repositam in corbonan redegerat in vias suos. inde faciens aqueductum in domum suam. Et pro his omnibus deportatus est in exilium lugdunum unde oritur erat. ut ibi in opprobrium generis sui moreretur. Vide quia multis erat archa in qua reponebant donaria regum vel principum. corbonan in quo reponebantur donaria sacerdotum ad reficienda sartatecta templi. Bazophilacium in quo reponebant donaria transcuntium.

Quis fuerit substitutus procurator mortuo pilato.

Capitulum. LVIII.

Mortuo pilato

substituit vitellius fratrem suum procuratorem iudee. Et uolens placere iudeis sacrificet voluntati eorum in quibusdam. scilicet de amotione caisphie. et promotione filij anne. qua ad petitionem eorum amouit caispham a sacerdotio et substituit filium anne qui iam mortuus erat. reddiditque ei stolam scilicet illam solennem et antiquam quam debebat habere sacerdos in potestate sua. ut ea uideretur in festiuis diebus. Pl

Historia

latus po transfulerat eam in domū suā, et cūz
in festiuis diebꝫ necessaria erat sacerdoti, non
poterat eam habere nisi pꝛecio pꝛecedente. Te
pore tiberij mortuus est philippus tetrarcha
iudee et traconitidis regionis, frater herodis
tetrarche mortuus est etiaꝫ lisanias tetrarcha
abiline. Et ita vacabāt due tetrarchie, et aspi
rabat herodes agrippa ad alterā earū.

De proposito herodis agrippe,

Capl m. LXX.

Rat autē hero

c des agrippa vir magnanīmꝰ et bellī
cosus sed pauperrimꝰ, nepos hero
dis tetrarche, et frater vxoris eiꝰ herodiadis.
Fuit eīm filius aristoboli filij magni herodis
et ipsa filia eiusdem. Disposuit ergo venire ro
mam, si forte posset impetrare a tiberio alte
ram tetrarchiam vacantē. Cūqꝫ venisset ro
mam videns eum tiberius milite strenuissī
mū retinuit eum secum, fecitqꝫ adherere filio
suo druso, cui iam in vita sua cōtradiderat im
perium. Nec est iste drusus ille qꝫ dormit mor
guntie. Erat autem herodes agrippa vir ma
gne liberalitatis, et vt sibi cōciliaret animos
romanoꝝ multa expendebat, et multis debi
tis se obligauerat, et vt tradit iosephus, non
fuit homo in quo mutabilitas fortune adeo
posset deprehendi. Pꝛimo in hoc male ei cō
tigit, quia mortuus est drusus filius tiberij,
de cuius morte adeo inconsolabiliter doluit
tiberius, vt omnes a presentia sua amoueret
qui familiariter adheſerant druso, ne reduce
rent ei ad memoriā mortem eius. Et compul
sus est herodes agrippa redire in iudeā, et de
sperans pꝛenimia paupꝛate intrauit turrīm
vt ibi afficeret se fame, et ita moreretur. Quod
significauit vxor sua sorori eiꝰ herodiadi vxo
ri herodis tetrarche, que supplicauit viro suo
vt reuocaret eum a turri et daret ei necessaria.
Et acquieuit ei et statuit eū in tiberiade, et ibi
assignauit ei domū, et dedit ei necessaria vite.
Et quadā die cū esset herodes tetrarcha in ti
beriade, et epularet, factus hilarior solito, qꝫ
incaluerat mero, cepit ipꝛopare herodi agrip
pe qui epulabat cū eo beneficia que contule
rat ei, scilicet qꝫ liberauerat eū a peste famis.
Et doluit inde agrippa vltra modū, et dispo
suit iterum redire ad tiberiū, si forte inueniret
anīmū eius imutātū. Et in reditu eius inue
nit cū petronius vel tiberius, et honorifice re

ceptus est ab eo, et venit cum eo romā. Et cūz
haberet tiberius duos nepotes alterū d filio
druso, scilicet tiberiū, et alterū de fratre germanico,
scilicet gaiū, volebat sibi substituere filiū filij,
qꝫ magis diligebat eum.

De causa inuidie tiberij et herodis
agrippe,

Capl m. LXX.

Erodes autem

b agrippa magis diligebat gaiū, et
familiarius adheſebat ei, vñd sibi
suscitauit indignationē tiberij latentem, quāz
nondū ei indicabat, sed latens odiū in corꝫ
de reſeruabat. Quadam autem die cum sedes
ret agrippa in curru suo cum galo leuatis ma
nibus in celū dicebat, Utinā vidēre mortem
importunū senis, et te dominū totius orbis, qꝫ
idoneus es imperare vniuerso orbi. Hoc au
diuit quispīam, scz auriga ipſius agrippe, qui
post aliquot dies cū damno rerū agrippe au
fugiens captus est et vinculatus. Et dum tra
heretur ad carcerem petijt duct ad imperato
rem dicens, quia in aure loquere ei, qꝫ esset
ad eius vtilitatē. Et presentatus est impera
tori, et dixit ei consulto, qꝫ sic optauerat agrip
pa mortē eius et dominū gaiū. Tiberius au
tem nō multū curabat verba vinculatorū, et
detrusus est ille in carcerem. Et cū sepe iſta
ret agrippa vt iudicaret et occideretur, respō
dit tiberius, Frater sufficit tibi qꝫ vinculatus
est, et ita differebat. Quia vt refert iosephꝰ, in
omnibus negocijs suis morosus erat. Vñd
cum statueret pꝛocuratōres in pꝛouincijs vſqꝫ
aut nunqꝫ mutabat eos. Et cū sepius queſi
tum esset ab eo, quare scilicet nō mutaret, pꝛu
ratores respōdit se in hoc parcere plebecule.
Scientes eīm pꝛcuratores se ad modicū ha
bere pꝛurationem emungunt vſqꝫ ad sangui
nem, et tanto dominantur grauius quāto bre
uius, et qui recentes superueniunt dissipant
quicquid inueniunt. Quod ostendit eis exē
plo cuiusdam vulneratī, qui cū iaceret in via
et nō amoueret multitudinem muscarū a vul
nere supuentens alter putauit, qꝫ hoc obmī
teret ex imbecillitate, et abegit muscas qꝫ ope
ruerant vulnꝰ. Ad quē ille, Male fecisti mi
hi, qꝫ musce qꝫ amouisti iā plene erāt sangui
ne et parce molestabāt me, qꝫ aut recētes super
ueniēt acrius pungēt me. Sic et pꝛocurato
res vel officiales recēter substituti acrius de

Actuum apostolorum

scilicet in subditos.

In quo herodes offendit tiberium.

Caplin. LXXI.

¶ In quadā die

C more solito incitaret agrippa tiberium ut traheretur auliga ei de carcere, respondit tiberius, id ipsum ei non expedire, cum in presentia ipsius vellet cum vincula tus accusare. Et cum in nullo sibi conscius esset agrippa, testatur se esse velle ut extraheretur et accusaret eum. Eductus ille de carcere arguit eum de crimine lese maiestatis, quia orauerat mortem imperatoris. Tunc ait tiberius carcerario, Liga hunc. Intellexit carcerarius hoc preceptum esse de eo, qui eductus fuerat et ligatum retrusit in carcerem. Quadam autem die dum deambularet tiberius in ipodromo, id est in circo equorum, et teneret agrippam per manum vocato carcerario dixit ei, Liga hunc. Et miratus est ille et universi qui perciperet agrippam ligari, cum purpuratus incederet, et quia erat de regio semine. Cum autem duceretur agrippa ad carcerem patiebatur sitim intolerabilem, quia splendide comederat, et forte occurrit ei portitor aque, et dedit ei bibere. Et postquam refocillatus est promissit ei quod in proximo remuneraret eum in regno gajii, confidens quod in proximo galus esset regnaturus, et positus est in carcerem. Et dum quadam die in carcere manens staret innixus arboris cuius frondibus insidebat bubo, accessit ad eum unus de concaptiuis, et locutus est ei. Noli inquit estimare quod adulando loquar tibi, cum sis concaptiuus meus. Volo enim indicare tibi quod indicauerunt mihi dii. Erat autem peritus in augurijs Cito inquit liberaberis a carcere, et instanti sublimaberis, ut etiam inuideant tibi omnes amici tui et noti, et in hac prosperitate mortis relinques bona tua filiis tuis. Quia cito autem, huius generis alitem videri amplius super te: scito quod quinta die morieris.

Quomodo liberatus est herodes in morte tiberij.

Caplin. LXXII.

¶ In autez esset

C herodes in carcere: deferebat ei honorem dominus carceris, scilicet cum esse virum nobilem et familiarem gajii, et sustinebat tanquam ignorans multas commoditates sibi fieri in carcere ab amicis suis, et fuit in carcere per sex menses. Postea cum esset tiberius apud campas cepit infirmari infirmitate qua postea mortuus est. Et si in cronica alibi legatur mortuus, non est curandum ubi mortuus sit. Videns autem se moriturum: conuocatis nobilibus imperij sui et dominibus nepotibus gajo et tiberio statuit ut in crastino substitueret sibi successorem. Sed prius voluit consulere mentem deorum, et orauit deos suos ut intimarent ei quem nepotum suorum vellent ei substitui in imperio. Et statuit apud se ut illum qui prius veniret ad eum in crastino constitueret imperatorem, ut ita quasi per sortem eligeret, et tamen significauit tiberio ut prius veniret. Qui tamen noluit venire nisi prius. Et cum mitteret tiberius nuncios ad nepotes suos non inuenerunt nisi galum. Et venit galus prior ad tiberium. Quem videns tiberius fletu amare: dolens quia alter non venerat quem volebat substituere, quia teneris cum diligeret, sed dissimulabat. Et locutus est ad eum tiberius, Fili tu succedes mihi in imperio quod potius debebatur tiberio quasi iure hereditario, tanquam filio filij, sed ego video te visilem imperio et noui mentes deorum. Laue ergo ne molestes eum, sed semper habebas eum tanquam fratrem. Satage ut negocia imperij sapienter disponas et exequias funeris mei imperiali honore perficias. Et conuocatis nobilibus: denunciavit eum imperatorem, et mortuus est. Et statim aliquantulum insonuit fama in ciuitate romana de morte tiberij, et venit quidam hebreus amicus herodis agrippe ad carcerem et hebraice dixit ei, Mortuus est leo. Et cepit agrippa mirabiliter gratulari, adeo ut quereretur ab eo dominus carceris que esset causa tante exultationis. Et confessus est, quia ille significauerat ei hebraice mortem tiberij. Et statim dominus carceris liberauit eum, et statuit sibi collatorem in mensa. In crastino insonuerunt alij rumores, scilicet quod tiberius conualuerat, et tertia die romam venturus erat. Tunc arguit eum dominus carceris quia deceperat eum, timens ne in caput eius redundaret quod liberauit eum, et mirabiliter verberauit eum et retrusit eum in carcerem. Postea increpuerunt certi rumores de morte tiberij et substitutione gajii. Et venit galus romanus et sepeliuit tiberium honorifice

Historia

et ipsa die voluit liberare agrippam, sed dis-
suasum est ei, ne videretur facta tiberij sub-
ito in irritum velle renouare. Postea per aliquot
dies liberauit eum et sublimauit eum, et dedit
ei duas tetrarchias scilicet tetrarchiam phis-
lipi, qui erat tetrarcha iudee et traconitidis
regionis, et tetrarchiam lisanie, qui erat tetrar-
cha abissine. Imposuit ei diadema, et subli-
matum in regem remisit in iudeam, et inde
runt ei omnes propinqui eius, etiam soror eius
herodias, que miserata fuit infelici modo in-
uidit felici, precipue quia habebat nomen re-
gis, quia vir suus erat maior natu filius ma-
gri herodis, et nunquam meruit rex appellari, sed
tetrarcha. Persuadebat itaque viro suo de die
in diem ut iret romam, et satigaret omnibus
modis, ut sibi compararet nomen regis. At
ille malebat esse in octo, quia opulentus erat
vnde sepe vxor exasperata dicebat, Pereant
opes tue, quia magis diligis opes quam hono-
res. Tandem victus instantia vxoris iuit ad
gatum cum magno apparatu, et ipsa cum eo,
et inuenerunt gatum bais. Herodes autem
agrippa qui presenserat quod non pro bono suo
essent, disposuit ire post eos, sed premisit nun-
cium quendam familiarem suum et amicissimum
gaio, per quem direxit epistolam gaio
in qua continebatur, quia herodes tetrarcha
etiam viuente tiberio firmauerat amicitiam
cum rege parthorum, ut esset, ut statuas
no imperio, et in argumentum huius rei si-
gnificauit ei, quia in ciuitatibus suis habebat
arma que sufficerent septuaginta milibus ar-
matorum.

Quia gatus mandauit statuam suam
erigi in templo.

Capitulum LXIII.

Ubiq3 venisset

herodes tetrarcha et herodias vxor
sua ad gatum et satis honorifice ac-
cepisset eos, superuenit nuncius herodis a-
grippe, et porrexit epistolam gaio ex parte he-
rodis agrippe. Perlecta epistola: gatus quasi
aliunde recipiens cepit inquirere de statu he-
rodis tetrarche, et inter cetera quesitum ab eo,
vtrum in ciuitatibus suis tanta copia esset ar-
morum, quantum ipse audierat, et non nega-
uit. Et tunc credens gatus verum esse quod si-
gnificauerat ei herodes agrippa, relegauit eum
in exilium, vxori autem sue quia erat soror he-

rodus agrippe quem maxime diligebat, dedit
libertatem redeundi ut haberet terram suam.
Ipsa autem comitata est virum in exilium di-
cens, quia non dimitteret eum in aduersis, cui
comunicauerat in prosperis, et deponati sunt
in exilium lugdunum ubi postea miserabiliter
mortui sunt. Et dedit gatus galileam quam
habuerat herodes tetrarcha herodi agrippe,
et ita habuit tres tetrarchias. Fuit autem ga-
tus in initio imperij sui per biennium satis man-
suetus, postea euasit cor eius in elationem,
et in tantam prorupit yfania, ut ab vnuer-
sis hominibus imperij sui vellet colli tanquam de-
us et dicebat se fratrem esse iouis. Unde etiam si-
liam unicam quam habuit ponebat inter ge-
nua iouis, ut ita quasi communis vtriusq3 vide-
retur, postquam egressa fuerat de genibus iouis.
Vixit ergo imaginem suam per vnuersum im-
perium suum ut omnes adorarent eum, et sic
fecerunt omnes exceptis iudeis. Unde cum
in alexandria ciuitate orta esset seditio inter iu-
deos et gentiles, et venisset vtraque pars ante
gatum ut discuteretur controuersia, inter cete-
ras allegationes quas habuerunt gentiles con-
tra iudeos obiecerunt eis, quia deum suum
quem communiter omnes gentiles receperant
ipsi inhonorabant, quia imaginem gatii nola-
bant adorare. Et tunc primo sciuit gatus, quia
iudei non adorabant imaginem suam. Signi-
ficauit autem petronio preiudi sine, ut statuas
suam poneret in templo in hierusalem ut faci-
lius reciperent eam in circumstantibus ciui-
tatibus. Quod si forte iudei reclamarent, collectis
romanis legionibus intraret iudeam, et nemi-
ni parceret manus eius. Collecto ergo exer-
citu intrauit petronius iudeam, et venerunt ad
eum iudei de hierusalem cum amicis hero-
dis agrippe, qui erant precordiales gaio, et sup-
plicauerunt ei, ne ad hoc eos artaret, quia pri-
us permitterent se occidi, et parabant iugu-
los, et dicebant, quia nunquam amplius coherere
terram ut sic inedia affecti morerentur. Et re-
spondit petronius: non de consilio suo hoc pro-
cessisse sed non audebat resistere mandato im-
peratoris. Videns tamen quod grauem iacturam in-
curreret gatus si amitteret tributa totius iu-
dee, promissit quia opponeret se gaio pro eis:
et misit epistolam suam gaio per viros hono-
ratos ut desisteret ab hoc mandato. Qui cum
venissent ad gatum non ausi sunt presentare
se conspectui eius, sed accesserunt ad herodem

Actuum apostolorum

agrippam vt subueniret iudeis, quia vna de
tetrarchijs suis scz galilea in iudea erat

De morte gaij imperatoris.

Capitulum, LXXIII.

Hinc herodes

t inuitauit gaij in crastino vt co-
mederet cum eo. Et cum in cras-
tino esset in cōtinuo: ammiratus est delicias
cōtinuij. Et cepit memorari gaius quāta fue-
rat passus pro eo herodes. scz vincula tēbe-
rij: et alia multa. et pcepit ei vt peteret quic-
quid vellet. At ille respondit ei sufficere sibi
gratiam suam. Et cum ille instaret vt aliqd
peteret: petijt ne poneret statuā suam in tem-
plo in hierusalē. Et iratus est gaius: tamen
cōsiderauit animositatē agrippe, quia nolue-
rat petere opes vel honores: acquieuit ei. et
scripsit petronio ī hūc modū. Si nondū po-
sita est statua in templo nō est necesse vt po-
natur. Et sic non est posita ei statua in tēplo.
Postea resipiscens gaius rescripsit petronio
in hunc modū. Quia cōtempnisti mandatu
imperatoris: et potius dilexisti munera iude-
orum. elige tibi gen^o mortis quod vis vt di-
scant omnes nō esse tutum obuiare manda-
to imperatoris. Sed deo procurante ita fa-
cum est vt prius audiret famā mortis eius
q̄ videret nūcios hui^o legationis. Cum em
esset rome et rediret a ludis circensibz, consi-
lio senatorum interfectus est a duobus. et or-
ta est in ciuitate dissensio inter curiam et mē-
lites et populū. Curia dicebant senatores et
viri cōsulares. id est qui de genere cōsulum:
vel digni vt fierēt cōsules. Quia ḡ viderāt se-
natores se uiciā ipatoris et incōmoda q̄ inde
cōtingerant reipublice. voluerunt penitus ex-
tūpare imperiū imperatoris ab vrbe. et vo-
luerunt eam redigere ad antiquum statu: in
quo erat ante iulium cesarem vt esset regimē
ciuitatis in arbitrio cōsulum et senatorum.
Ecōtra milites et populus timentes auari-
ciam senatorū. et amātes donatūa impera-
torū: p̄stituerūt imperatōrē claudiū auuncu-
lum gaij virū mansuetū et piū.

De eodem. Capitulum, LXXV.

Hinc venit he-

t rodes agrippa ad senatores ducēs
secum de nobilioribz q̄ erant in ci-
uitate: simulans se fauere parti eorū: cum babe-

ret eos exosos ppter mortem gaij. Consuluit
ergo eis vt significarēt claudio ne moueret
scisma in ciuitate. sed desisteret ab hoc ince-
pto. Et senatores rogauerūt herodē vt per-
geret cum eis ad claudium. Et p̄fessus est se
libēter fungi hac legatione. Et missus est ad
claudium cum alijs. Et eis audientibz dixit
ei quod dixerat coram senatoribus: q̄ vel-
let claudius desistere ab incepto. In aure au-
tem dixit claudio vt nō desisteret ab incepto.
quia ipse satageret vt maior pars nobiliorū fa-
ucret parti eius. Et renunciauit senatoribus
q̄ nollet claudius desistere: ab incepto: et ce-
pit eis psuadere ne cōtraherent. quia non pos-
sent impedire. Et allexit quosdam: et tandē
omnes. et ita sine cōtradictione factus ē clau-
dius imperator. Et ad persuasionē herodis
agrippe omnes occisi sunt qui cōsenserant in
mortem Gaij. Et petijt ab eo herodes agrip-
pae decretum. Gaij de statua sua adorandā
da reuocaret in irritum: quia impium erat.
Et acquieuit ei et p̄cepit ei vt epistole reuo-
cationis per singulas ciuitates iudee pone-
rentur in loco eminenti vt viderentur ab om-
nibus.

Quomodo occiso iacobo voluit apprehē-
dere petrum.

Capitulum, LXXVI.

Istea voluit he-

p rodes accipere licentiā a claudio et
redire ad ppria. et tunc claudius de-
dit ei quartam tetrarchiam. scz iudeam. et ita
sublimatus redijt ad propria. Et venit pri-
mo in iudeā: et honorifice susceptus est a iu-
deis. quia in multis inuocat eos. Et cum ppe-
essent dies aymorū: venit in hierusalem ante
diem festum vt purificaret: et mundus in-
teresset dici festo. Et ante dies aymorū oco-
cidit iacobū fratrem iohannis. postea in die-
bus aymorum videns quia placeret iudeis
apposuit vt apprehenderet et petrum. De ia-
cobo autem refert clemens alexandrinus. qz
cum detrusus esset in carcerem. nocte cōuer-
tit ad fidem custodem suum. et in crastino cō-
fessus est se esse christianū. Et cum ambo tra-
herent ad martyriū: dixit iacobo. Pater da
mibi remissionē. At ille parum deliberās ait
Pater tibi. Et osculatus est eum et simul am-
bo capite truncati sunt. Petrum autē appre-
hensū misit herodes in carcerē. quia in dieb-

Historia

asymmetri non licebat aliquē occidere: et p̄ter custodes carceris tradidit eum custodiendū quattuor quaternionibus militum, volens post pascha producere eum populo vt ip̄e populus occideret eum, nō ip̄e herodes vt iacobū, quia magis videbatur eis gloriosum si ip̄i occiderēt eum: quia erat princeps apostolorum.

Quomodo liberatus est petrus de manu herodis.

Capitulum. LXXVII.

Quoniam autem in

craftino producturus cum esset herodes populo, ip̄a nocte erat petrus dormiens inter duos milites vinctus catenis duabus que adhuc rome esse dicuntur, et custodes iacentes ante ostium custodiebant carcerem. Et ecce angelus domini assistit et lumen refulsit in habitaculo carceris, et miraculose factum est vt solus petrus videret lumen, percussosq; latere petri excitauit eum dicens, Surge velociter. Et statim ceciderunt catene due de manibus eius: que adhuc rome esse perhibentur. Et dixit angelus ad eum, Precingere et calcia te calgis tuis. Deposuerat enim cingulum p̄pter molestiam carceris: vt tunica circa pedes demissa temperaret frigus noctis. In quo datum est exemplum sanctis vris, q; in angustijs licet aliquid relaxare de rigore ordinis. Legimus enim apostolos et p̄phetas duris cingulis vsos, p̄pter afflictionē carnis: et petrus ad tempus deposuisse cingulū pro molestia carceris. Et fecit petrus iuxta mandatum angeli, et addidit angelus, Circunda tibi vestimentum tuū et sequere me. Et exiens sequebatur eum: et nesciebat, quia verus est quod fiebat per angelum, id est nō putabat hoc in reuerentia fieri: sed imaginaria visione ostendi. Unde sequitur, Exultabat se visum videre: et hoc sibi ostensum imaginaria visione. Transcunt autem primā custodiam, id est custodes carceris custodie deputatos, et secundam, id est duos quaterniones. Vel primam custodiam, id est primū quaternionē cum suis, venerūt ad portā ferream que ducit ad ciuitatem: que putatur fuisse in atrio carceris. Carcer enim habebat atrium: et erat in exteriori parte ciuitatis siue extra ciuitatē, et vltro aperta est eis. Et exeuntes, p̄cesserunt in

vicum vnum, et continuo discessit angelus ab eo vt sciret se in reuerentia de carcere ductū qui putabat sibi hoc imaginarie ostensum. Et tunc ad se reuertens, id est ad mentē suam: quia fuerat in maximo stupore, dixit, Hunc scio vere quia misit dominus angelū suum: et eripuit me de manu herodis et de omni expectatione plebis iudeorum. Et cōsiderans vbi esset venit ad domū marie matris iohannis qui cognominabatur marcus nō euangelista: vbi erant multi cōgregati causa orationis vt orarent pro petro. Et cū pulsaret petrus ad ianuam: egressa est puella ad videndum nomine rode. Et vt cognouit vocē petri p̄ gaudio nō aperuit ianuam: sed recurrēs nūciauit petrum stare ad ianuam. Et dixerunt illam insanire scientes petrum in carceratum esse. Illa autē affirmabat rem se sic habere. Alij autē ex eis dicebāt, angelus petri est. Super quem locū dicit hieronymus tantā dignitatem esse animarū vt vnaqueq; ab ortu natiuitatis sue habeat angelū sibi in custodiā deputatū. Petrus autē perseveranter pulsabat. Et cum aperuissent viderūt eum et obstupuerunt. Et innuit eis manu vt tacerent: vt sub silentio miraculū viderēt vel audirēt. Vel forte ideo, ne clamore gaudentiū aduersus eius in ciuitate, p̄palaretur. Et narrauit quomodo eduxit eum dñs de carcere: et ait, Punctate hoc iacobo et fratribus, scz iacobo alphi episcopo hierosolymoz, quia aliter scī fuerat decollatus ab herode. Et egressus eadem illa nocte abiit in alium locū timore herodis et iudeorū.

De morte herodis.

Capitulum. LXXVIII.

Rastina autem

c die post educationē petri de carcere: erat non parua p̄turbatio inter milites et custodes quidnā esset factus de petro. Unde apparet: quia clausum reliquerat carcerem, alioquin nō esset ambigū euz euasisse. Herodes autē cum requisisset eum et nō inuenisset: diligenter inquirens de custodibus, vtrū nossent quidnam factus esset de eo: iussit eos adduci ad se vt vindicaret in eos, nō tamē vindicauit domino, p̄curante: vt solutio petri nulli noceret. Imminēte cū negotio: herodes descendit a iudea in cesaream palestine p̄pinquam tyro et sydoni: vt nō

Actuum apostolorum

ceret tyrijs et sydonijs quibus iratus erat. Quod audientes tyrii et sydonij: venerunt ad blastum qui erat cubicularius herodis et custos thesaurorum eius, quia erat amicus eorum et patronus, et eo interprete reconciliati sunt herodi. Non enim poterant sustinere inimicitias regis tam vicini. Sequenti autem die herodes vestitus veste regali sedebat, per tribunali apud eos: et concionabatur ad eos blandiens eis. Populus autem acclamabat dei voces et non hominis, id est exhibebatur ei laudes deo debitas et non homini. Et dum adulatorijs fauoribus demulceret, et oblatos sibi diuinos honores non respiceret: respiciens super se vidit imminente insistente capiti suo in funiculo angelum, et bubonem mortis eius prius nunciu, et tunc et tradidit ioseph inclinante se ad eos qui sibi applaudebant: et dixit eis. En ego deus vester morior. Sciebat enim iuxta quod dixerat ei augur, cum traheretur ad carcerem: se infra quatuor dies post visionem bubonis morituru. Et confestim ut habet in historia percussit eum angelus domini, id est facta est super eum vindicta dei, quia per quinq; dies vinctus dolore cruciatus est, et corrodebant vermes viscera eius, et ita paulatim consumptus a vermibus exspirauit.

De agrippa. Capitulum. LXXIX.

Eliguit autem et filium

rum qui dictus est agrippa non cognominatus herodes: qui adhuc rome erat, nec habuit totum regnum patris, sed partem. Habuit autem terram duarum tribuum et dimidie ultra iordanem. Unde legitur quia fideles in iudea imminente euerfione hierusalem ad ammonitionem angeli secesserunt in regnum agrippe filii, sed filij herodis agrippe.

Reditus historie ad ordinem suum.
Capitulum. LXXX.

Nunc redit historia

etiam a fidelibus antiochie missis pauperibus in hierusalem per barnabam et paulum. Quod enim innotuerat de herode, de morte iacobi, de incarceratione liberatione petri, quasi incidens fuit. Prosequitur ergo de reditu barnabe et pauli a hierosolymis historia in hunc modum,

Verbum domini crescebat et multiplicabatur. Barnabas autem et paulus reuersi sunt ab hierosolymis assumpto secum iohanne qui cognoscebatur marcus post expletum ministerium. Erant autem in ecclesia qui erant antiochie propter eos qui venerant ab hierosolymis, prophete et doctores, inter quos erat symon qui vocabatur niger, et lucius cirenensis, et manahen qui erat herodis tetrarche collectaneus, ad est eodem illo lacte nutritus. Et possunt idem accipi prophete et doctores, Vel potest ita distingui. Prophete de futuris, et doctores de presentibus. Et vide quod ille symon dictus est de colore niger si sit latinum vocabulum, vel si est hebreum dictus est niger: quasi ascendens de virtute ad virtutem. Niger est hebreum: et interpretatur ascendens. Ministrantibus autem illis domino et ieiunantibus: dixit eis spiritus sanctus. Segregate mihi barnabam et paulum in opus ad quod assumpsi eos. Qui audito consilio spiritus sancti remiserunt paulum et barnabam in hierusalem ad petrum et iacobum qui erant ibi. Qui gausi sunt audito mandato domini vel spiritus sancti, et ieiunantes orantes imposuerunt eis manus in modum ordinando. Atque autem propter impositionem manuum aliam ordinis solennitatem circa eos celebrauerunt incertum est. Nec de ordinatione apostolorum aliquid legitur, vel quod dominus eis imposuerit manus. De petro tamen certum habet quod antiochie missam celebrauerit. Sed potuit apostolis pro ordinatione sufficere: quod dictum est eis a domino. Hoc facite in meam commemorationem. Et licet non interfuerit barnabas et paulus, tamen quod postea electi sunt ad apostolatum consilio spiritus sancti: forsitan in hoc cum alijs fuerunt primi legiati, nec alia solennitas ordinationis circa eos celebrata est. Multi in primitiua ecclesia sine hac solennitate ordinationis ad sacerdotium promoti sunt, et multi laici sine diaconio et precedenti ordinibus sacerdotes facti sunt. Et imponentes eis manus dimiserunt eos. Et ipsi quod dem missi a spiritu sancto eodem duce itineris qui separauerat eos a ceteris abierunt seleuciam, et inde nauigauerunt ciprum. Et cum venissent salaminam predicabant verbum dei in synagogis iudeorum, propter reuerentiam sine ducum eorum, et habebant secum in ministerio predicationis iohannem qui cognominabatur marcus.

Historia

Paulus et barnabas conuerterunt ser-
gum proconsulem.

Capitulum. LXXI.

Et cum perambu-

Elassenty in uersam insulam ciprum
scilicet usque paphum: inuenerunt quen-
dam virum magni pseudo prophetam iudei:
cui nomen erat barien, qui erat cum sergio paulo
viro prudente qui erat homo magne di-
gnitatis. Erat enim proconsul, id est secundus a
consule. Hic accersitis barnaba et paulo desi-
derabat audire verbum dei: tamen resistebat
eis elimas magus. Et vide quia alterum est
interpretatio alterius. Elimas enim inter-
pretatur magus, et sic nomen commune malefico-
rum appropriatum est isti. Saulus autem qui
et paulus repletus spiritu sancto inueniens eum
dixit. Non plene omni dolo et omni fallacia, fi-
lii diaboli, inimice omnis iusticie, non desinis
subuercere vias domini rectas. Nota quod dis-
cretum est saulus qui et paulus. Tradunt enim
sancti quod a sergio paulo ad fidem conuerso dis-
cretus est paulus. Unde hic primo fit mentio
de nomine paulus. Solus origenes dicit,
quia semper fuerit binominus dictus, scilicet saul
et paulus. Vel in apostolatus acceptio-
ne primo sortitus est hoc nomen, ut qui pri-
mo a saule persecutore dicebatur saul, de superbo
factus humilis, pro saulo dictus est paulus, quia
si modicus et humilis. Unde quasi nomen
suum interpretando dicit se minimum aposto-
lorum. Videtur autem, Christi, anno a passione
domini, promotus ad apostolatum cum barna-
ba, et sortitus pauli vocabulum, et, Christi, pro-
fectus est ad magistratum gentium. Cui satis ec-
clesiastica historia concordat, ubi legitur prece-
ptum apostolis esse: ut post passionem per duos
decim annos predicarent in iudea. Tertio au-
tem decimo anno ceperunt paulatim transire
ad gentes, nondum tamen et toto postea omni
non exierunt de finibus iudee: et nunc inquit Ecce
manus domini super te, id est vindex dei
exercebitur in te. Eris enim cecus lumine ca-
pitis: sicut cecus es lumine mentis, non vi-
dens ad tempus solem materiale, quia non
vides solem iusticie per fidem. Et confestim
cecidi in eum caligo et tenebre, et cecutiens,
id est in modum ceci in circumitu se vertens
querebat qui manum ei daret ut duceret eum.
Et statim proconsul viso miraculo credidit

amirans super doctrina domini.

De discessu iohannis ab eis.

Capitulum. LXXII.

Quoniam autem a pa-

Cipho nauigasset paulus et barna-
bas cum eo venerunt per gentem ciui-
tatem paphlie, et tunc iohannes discedens
ab eis: reuersus est hierosolimam unde vene-
rat cum eis. Et forte reprehensibilis fuit cau-
sa quare discessit ab eis, et hec fuit causa disci-
dij inter paulum et barnabam: de qua habebitis
inferius. Paulus vero et barnabas venerunt
antiochiam perfidie: quod additum est ad dif-
ferentiam alterius antiochie, que dicitur an-
tiochia syrie, que olim dicebatur reblata: quaz
nos adhuc vocamus antiochia. Et ingressi
synagogam die sabbati federunt quasi auditu-
ri legem: non predicaturi. Post lectionem autem
legis et prophetarum dixerunt ad eos principes
synagoge. Viri fratres: si quis est in vobis ser-
mo exhortationis dicite.

De predicatione pauli et barnabe in syna-
goga

Capitulum. LXXIII.

Virgens autem

Spaulus et manu silentij indicens,
aggressus est facere grande sermo-
nem inchoans ab altiori. Viri inquit israelite:
et qui timeatis deum de gentibus audite. Deus ple-
bis israel patres nostros elegit et exaltauit ple-
bem cum essent incolae in egypto, seruientes in
luto et latere: de qua educat eos in manu for-
ti. Et quadraginta annis sustinuit mores eo-
rum in deserto, postea introducens eos in ter-
ram promissam, destruens septem gentes que habi-
tabant in terra: sorte distribuit eis terram, quasi
post quadringentos quinquaginta annos.
Et intelligendum est a nativitate isaac usque ad
exitum israel de egypto fluxerunt anni quadrin-
genti quinq. Postea completis, et, annis in de-
serto usque in terram chanaan diuisa est terra
A nativitate ergo isaac usque ad diuisionem terre
fluxerunt quadringenti, l, anni. Et post quadringē-
tos, l, annos dedit dominus iudices populo suo,
et extunc fuit populus dei sub iudicibus usque ad
tempus samuelis, et exinde postulauerunt regem:
et dedit eis saul, qui regnavit super eos, et, l, annis,
computatis simul annis samuelis. Sic ei ha-
betur in cronica bebreorum, Et eo sublato de

Actuum apostolorum

medio. suscitauit eis dauid regē. cui testimo-
nium perhibens ait. Inueni virū sūm cor me-
um. et cuius semine suscitauit deus iesum sal-
uato: em israel. cuius aduentus fuit p̄eco io-
hannis.

Adhuc de eodem.

Caplm. LXXIII.

Tri inquit frēs

v filij generis abraā. et qui inter vos
de gentibus sunt timentes deum.
vobis specialiter verbum salutis huius mis-
sum est. Qui enim habitant in hierusalem et
principes eius hūc ignorantes esse iesū. igno-
rantes etiam voces prophetarum que p̄ om-
ne sabbatum leguntur. adiudicantes eū mor-
tueas impleuerunt nescientes. Deus p̄o susci-
tauit eum tertia die a mortuis. et visus est per
xl. dies his qui simul ascenderunt cum eo de
galilea in hierusalem. qui vsq; nūc sunt testes
eius ad plebem. Et nos vobis annunciam?
eam que ad patres nostros repromissio facta
est. quoniam hanc deus adimpleuit filiis ve-
stris resuscitans iesum. Notum igitur sit vo-
bis viri fratres. quia per hūc vobis remissio
peccatorum annunciat. ab omnibus scilicet
peccatis. a quibus non potuistis in lege moy-
si iustificari. Qui credit in hunc iustificatur.
Videte ergo ne sitis contemptores ne veniat
super vos vindicta dei. que cōminatur con-
temporibus in hunc modum. Videte con-
temptores et admiramini. et disperdimini. id
est. videntes admirabimini et disperdimini.
quia opus operor in diebus vestris. qd non
creditis. id est quia non creditis operi quod
operabor in diebus vestris. id est. incarnationi.

Quare transierunt ad gentes.

Caplm. LXXV.

reuntibus autē

e illis rogabant. vt sequenti sabbat-
to loqueretur adhuc in synagoga.
Et cum egredierentur de synagoga multi iu-
deorum et aduenarum. id est. gentiliū vel iu-
deorum dispersione venientū secuti sunt pau-
lum et barnabam. Sequenti vero sabbato
pene vniuersa ciuitas conuenit vt audiret ver-
bum dei. Quod videntes iudei repleti sunt
zelo inuidie. quo cōmoti ceperunt contradi-
cere his que dicebantur a paulo blasphemā-
tes. Blasphemus enim est qui ex inuidia ob-

loquitur veritati. Tunc repleti zelo dei paulus
et barnabas p̄stanter dixerunt. Vobis opor-
tebat primum loqui verbis dei. iuxta verbū
domini. dicentis. Nō sum missus nisi ad oues
que perierunt domus israel. Sed quia repel-
litis illud et indignos vos facitis. ecce con-
uertimur ad gentes. Et nota. cum hoc lega-
tur hic dictū a paulo et barnaba in antiochia
perfidie que non in iudea est sed in grecia. in
plerisq; locis legitur dictum ab apostolis in
iudea scilicet cum vellent transire ad gentes
postq; per. xij. annos predicatum est in iudea
Ecce non moueat te. quia potuit vtrobiq; di-
ci. Sic enim precepit nobis deus. posui te in
lucem gentium vt sis eis in salutē vsq; ad ex-
tremū terre. Et sūt in eīsa verba patris ad fi-
lium. Ac si diceret pater filio. Vbi te vt post
tenebras infidelitatis vsq; ad terminos terre gē-
tibus disseminares lucē veritatis. Sed cum
specialiter dictū sit christo. non est straniū q
hic legit dictū paulo. quia tanto est vnio ear-
pitris et membroru vt quod dictum est capiti
membra dictū reputent sibi. sicut caput chri-
stus persecutionē membroru reputat inflicta
sibi dicens. Saule saule quid me persequeris.
id est. in membris meis.

De recepta predicatione a gen-
tibus.

Caplm. LXXVI.

Videntes autē

a gentes mentionē de salute sua ga-
uise sunt. et glorificabant deū. et cre-
diderunt ex eis multi. Iudei tamen zelo et li-
uore inuidie succensi concitabant mulieres re-
ligiosas et primarios ciuitatis. et excitabant
persecutionem in paulum et barnabam. et ele-
cerunt eos de finibus suis At illi excusso pul-
uere pedum. iuxta quod preceperat dominus
in testimonium illis: venerunt iconiū. Et in-
gressi ciuitatem locuti sunt in synagoga. et cre-
didit copiosa multitudo iudeorum et greco-
rum. Et demorati sunt ibi multo tempore fi-
ducialiter predicantes. domino predicatio-
nem eorum miraculis confirmante. Nonnul-
li tamen de iudeis incredulitate pertinaces
suscitauerunt et ad iracundiam concitauerūt
animos gentium aduersus credentes. Et di-
uisa est ciuitas. quibusdā fauentibus iudeis.
alijs fauentibus apl's. Et cū factus esset impetus
gentiliū et iudeorū cū p̄ncipibus suis vt cōtume-

Historia

lijs afficerent apostolos et lapidaret. id est lapidibus fugarent eos. confugerunt ad ciuitatem licaoniam. scilicet listram et derben. Et cum hic dictum sit venerunt listram. iuxta consequentiam sermonis in sequenti ubi dicitur. erat quidam infirmus listris. potius dicendum fuit listre. Sed potest nomen ciuitatis multiplicem habere declinationem. ut dicatur listra listre. vel listre listrarum. vel listris indeclinabile. Unde sequitur. Et erat quidam vir listris. quod greco consonat ubi habetur. paulus et barnabas morabantur in listris. Erat autem vir iste infirmus pedibus claudus et vtero matris sue et sedebat. quia nec ambulare nec stare poterat. nec unquam ambulauerat. huius autem paulus loquens. Quod intuitus paulus et videns spiritus sancto reuelante quia haberet fidem ut saluus fieret. scilicet tantam que ad salutem sufficeret. Vel videns quia se salutem crederet. dixit magna voce. In nomine domini nostri iesu christi surge et sta super pedes tuos rectus. Et statim exiit et ambulabat Turbe autem cum viderent quod fecerat paulus putabant ipsum et socium suum barnabam deos esse. et in forma humana eis apparuisse. et leuauerunt vocem dicentes. Diu similes facti hominibus descendunt ad nos. et vocabant barnabam iouem. quia prior esse videbatur. paulum pro mercurio qui semper iuxta eorum opinionem iouem comitabatur. qui eloquens et literatus fuisse traditur. et facundiam hominibus prestare putabatur. Unde mercurius quasi medius currens inter aures et linguas a latinis dicitur. a grecis pro hermes. id est interpretis dicitur. Sacerdos quoque iouis qui erat in ciuitate voluit sacrificare barnabe et iouis. afferens thauros ad imolandum et coronas. Vel ad ornandam faciem templi iuxta ritum gentilium. vel ut capitibus eorum imponeret ad ornatum. aut pro aliqua alia causa vel religione nobis ignota. Ut autem audierunt paulus et barnabas. quod diuinos honores vellent eis exhibere. sciderunt vestimenta sua quod semper faciebant iudei audita blasphemiam in decum. et prohibuerunt sibi talia exhiberi. dicentes se esse homines mortales. qui potius venerant ut eos reuocaret ad idolatriam. et vice sedauerunt turbas ne sibi imolarent.

De persecutione quam passi sunt.

Capitulum LXXVII.

Emorantibus au

tem eis et docentibus in listra superuenit ab iconio et antiochia iudei. et concitatis turbis in persecutionem pauli lapides dabant eum. et eiecerunt eum quasi visse cadauer. estimantes eum esse mortuum. De qua lapidatione ad corinthios loquens ait. Semel lapidatus sum. postea discipuli eius circumdederunt illum assistentes ei. et respirauit. et nescientibus iudeis reperiuerunt eum in ciuitate et conualuit. Et postera die perfectus est cum barnaba in derben. et predicauit ibi sicut fecerat in listra. Postea redierunt per easdem ciuitates per quas illo venerant confirmantes fratres in fide. et constituentes in magnis ciuitatibus presbyteros. id est episcopos. quod eo tempore eodem nomine censebant episcopi et presbyteri. Et proinde constituebant per se episcopos. qui erant migraturi et incerti vtrum ad eos essent amplius reuersuri. Et cum redeuntes transirent listram et iconium. venerunt ad antiochiam per septidie. Et transientes per sidam venerunt in panophiliam regionem in qua est ciuitas pergen. in qua locuti verbum dei descenderunt in italiam ciuitatem. et inde nauigauerunt antiochiam vnde prius exierant. segregati a spiritu sancto ad predicationem euangelij.

De questione circumsionis determinata. Capitulum LXXVIII.

Unguentis

antiochia et congregassent fideles antiochenos reuelauerunt eis quanta fecerat deus per eos in gentibus. et morati sunt ibi non modico tempore cum discipulis. Et dum ibi morati faceret. descenderunt quidam de iudea christiani. adhuc tamen iudaizantes. et fuerunt de secta phariseorum. Facta est ergo non minima seditio inter eos et paulum et barnabam. quia predicabant fidem absque legalibus ad salutem non sufficeret. Et consentiebant eis multi veteri consuetudine imbuti. Et statuerunt ut pro hac lite diuina ascenderent in hierusalem ad maiores apostolos. scilicet ad petrum et iacobum episcopum hierosolymorum. Et ascendit paulus cum barnaba assumpto et tiro. sicut ipse refert in epistola ad galathas. Et qui descenderant de iudea. ascenderunt contra eos quidam scilicet de heresi phariseorum ad fidem conuersi. Qui cum venissent hierosolimam et essent in presen-

Actuum apostolorum

da apostolorum petri et iacobi et seniorum, sur-
reperunt contra paulum et barnabam dicentes.
Oportet circumcidi fideles, et seruare legem moy-
si. Et audita vtriusque partis sententia conueni-
runt apostoli et seniores ut diiudicaret super his. et post
multam disceptationem et inquisitionem factam inter
apostolos et seniores surgens petrus ratio-
nabiliter ostendit non esse imponendum fidelibus
iugum legis, quia ipse consilio dei baptiz-
auerat corneliū, et gentibus predicauerat verbum
euangelij, et deus predicatione eius confirmauit
fide mundanis corda eorum, et antequam
baptizarent visibiliter mittens super eos spi-
ritum sanctum, nec indicēs eis obseruantiam
legalium. Quid igitur inquit nunc temptatis im-
ponere iugum super ceruices discipulorum, quod
neque nos neque patres nostri portare potuimus?
Et statim ceperunt paulus et barnabas narra-
re quanta signa et prodigia deus fecerat in gen-
tibus per eos, Et tacebat multitudo audiciens
eos.

De sermone iacobi fratris domini.

Capitulum LXXXIX.

Et factum silentio

locutus est iacobus adherens verbo petri. Alii inquit fratres audite
me. Simon narrauit quēdam modum deus prius
mum visitauit gentes vocans eas ad fidem,
et testimonia prophetarum. Et inductis testi-
monijs diuersorum prophetarum, auctoritate
pontificali protulit definitiuam senten-
tiam dicens. Propter quod ego iudico non in-
quietari eos qui ex gentibus conuertuntur ad
deum sed consilio ut dirigamus ad eos epi-
stolam ut abstineant se ab idolatria et fornicatione
et suffocato et sanguine. Idolatria siquidem
ex gentibus maxime pullulauerat, fornicatio
quasi naturale quoddam et nullius rea-
tus reputabatur inter gentes. Ideo specialiter
decreuerunt apostoli prohiberi ista gentibus.
Erant etiam prout ad effundendum sanguinem.
Conseuerunt etiam bibere sanguinem imolatum
dijs suis. Ideo specialiter prohibiti sunt a sanguine
effundendo et bibendo. Quare autem ad litteram
prohibuerit eis animal suffocatum, non est satis perspicuum.
Et placuit hoc consilium iacobi apostolis et senioribus.
Et comuni consensu elegerunt viros, quos
mitterent epistolam cum paulo et barnaba

iudam scilicet et silam, et premissa est saluatio
in hunc modum.

De epistola missa conuersis ex gentibus.

Capitulum LXXX.

Apostoli et seni-

ores fratres fratribus et gentibus conuersis salutem.
Fuit autem post salutationem hic textus epistolae. Auditu est quia quidam
descendentes a iudea turbauerunt vos euertentes
animas vestras, volentes vestris imponere
ceruicibus iugum legis. Ideo de comuni consensu
decreuimus eligere viros et mittere ad vos cum
carissimis viris nostris paulo et barnaba. Vltimum
est enim spiritus sanctus et nobis, vltima nihil vobis
imponere oneris, quam ut abstinatis ab imolatis
simulacris, a sanguine et suffocato et fornicatione,
a quibus abstinentes bene agatis. Valere.

Quomodo consolati sunt conuersos ex gentibus.

Capitulum LXXXI.

Descenderunt igitur

tur paulus et barnabas in antiochiam et duo illi missi sunt cum eis. Cumque descendissent
regregata multitudo tradidit eis epistolam. Et audita
solatio de iugo legis non imponendo sibi, gauisi sunt fratres de gentibus.
Judas autem et silas cum essent prophete solati sunt
eos, et multum confortauerunt in fide. Non est autem
hoc pretereundum, quia de prefato ascensu suo in
hierusalem per diuina litem prearata scribit apostolus
ad galathas in hunc modum. Desin de post annos
triduum, a persione mea ascendi hierosolimam, cum
barnaba assumpto et tito: et contuli cum eis euangelium
quod predicabo in gentibus. Et quo anno numero colligitur,
quod eosdem anno quo paulus ascendit hierosolimam
scilicet triduum, a conuersione sua, petrus ascendit ro-
mam, et eodem anno sedit in cathedra episcopi
pauli, in qua sedit, xv. annis. Quattuordecim
anno, et xxv. et xxix. reddunt, vicesimo autem quin-
to anno a promissione beati petri in sede roma-
nam, scilicet vltimo anno neronis, passi sunt petrus
et paulus, et sic, et xxix. anno a conuersione pauli.
Unde colligitur paulum ad fidem conuersum
eodem anno quo dominus passus est, cum constet
petrum et paulum, et xxix. anno a passione domini,
qui fuit vltimus ne-

Historia

ronis passos esse martyriū. Si autē legatur aliquid paulus puerfus ad fidem scdo anno a passione domini. intelligendū est scdo anno emergente. non tamen eodem vñali sicut alibi determinatū est. Quartodecimo ergo anno a passione domini. scz quarto anno claudij. ascendit petrus romam. z sedit in cathedra episcopali decem annis sub claudio. qui regnavit. cccij. annis. z nero post eum torides annis.

Determinat quando sedit antiochie z quando romę.

Capitulum. LXXXII.

Test autē que

Pri quo tēpore sederit petrus in sede antiochena. Ostendit eū q̄ sedit antiochie. vij. annis in sede episcopali. qd̄ necessario de. vij. illorum z. cccij. oportet intelligi. qui a passione dñi fluxerūt vsq̄ ad eius p̄motionē in sedem romanā. Post. vij. autē annos quibz sedit in sede antiochena. consilio domini de hierusalē ascendit romaz. sed in ascensu transiit per antiochiā. vt confirmaret subditos suos in fide. Et vt habetur in cronictis substituit eudochum in sede antiochena. Et in hoc transitu per antiochiā. redarguit est a paulo. quia comedens cū quibusdā fratribz de iudea. timens eos molestare. discernebat cibos z ita cogebat gētes iudicare. Vñ paulus ait. Cum venisset cephas antiochiā. in faciem ei restitit.

De causa dissensionis inter paulum et barnabam.

Capitulum. LXXXIII.

Autem anno

Equo ascendit petrus de antiochia romā paulo z barnaba antiochie remanētibz. erat quidā. pcurator in iudea qui per vñ lentā sibi voluit usurpare potestatem constituendū summū pontificem z mutādū p̄ arbitrio suo. et vt posset summū sacerdotē vñū vel duos constituere eodem anno. Et videntes iudei q̄ non possent ei resistere. petierunt ab eo līcentiam cōsulendū claudium imperatorem romanorū. vt eius voluntate hanc potestatem obrineret. alioquin desisteret z concessit eis. Et cum misissent nuncios romam. erat ibi agrippa filius herodis agrippe. quē pater decēdes in manu claudij dimiserat. Claudius autē differebat eū mittere in iudeā tanq̄ dñm. n̄ ppter seuiciā iudeorū. tum ppter tenetudine etatis eius. Iste audiens q̄ causa populi sui ageretur intercessit pro eis z obtinuit. Et rescripsit claudius pcuratori vt ab huiusmodi exactione desisteret. z desistit. Et rescripsit iudeis vt sup hoc gratias agerēt agrippe ad cuius intercessionē hoc obtinuerāt. Et iudei significauerūt ei vt mitteret eis agrippam. z faceret eum tanq̄ regem z dominum. ipse tamen adhuc distulit. Postea q̄o quādo visum est ei misit eum in iudeā non tamē redidit ei totam terrā patris qui totū regnū integre obtinuit. sed dedit ei galaditidem regionem scz vltra iordanem. terram duarū tribuum. et dimidiē tribus. z dedit ei potestatem cōstituendū summū sacerdotē in hierusalē p̄ arbitrio suo quam negauerat procuratori. Iste fuit agrippa. in cuius regnum secesserunt fideles de iudea imminente excidio hierusalē. ab angelo. p̄moniti. sicut habes super mattheum. Sed nunc prosequamur de paulo z barnaba qui adhuc demorabantur in antiochia euangelizātes verbū dei. z iudas abierat sila cum eis remanente. Post aliquot dies visum est eis cōmodum reuerti per ciuitates in quibus predicauerant verbū dei. z visitare fratres z confirmare eos in fide. Barnabas autem voluit habere in comitatu suo iohannes qui cognominabatur marcus. Paulus autē noluit dicens. Non assumendum esse. quia i fronte aciei constitutus nimis trepide steterat. et quia timore mortis a predicatione desisterat. quando scilicet a paphlā descendens reuersus est in hierusalē. Ideo q̄ nō erat assumendus ad predicationem. ne alios malo exēplo lederet. Et facta est dissensio. ita vt discederēt ab invicem. Et excusant eos sancti. q̄a nō discesserunt odio cōmoti. sed a spiritus sancto ad hoc excitati vt diuisi pluribus locis p̄dicarēt. z plures lucrificerēt. Barnabas autem assumpto marco nauigauit ciprum. Et eo autem q̄ noluit dimittere eum perpendit fuisse ei cognat. Legunt autē fuisse consobrinos. Paulus autē p̄fectus est assumpto sila quem dñs ad hoc remanere fecerat vt ei cooperaretur. z pambulabat siria z ciliciam. Postea venit in derben z listram. vbi erat quidā christiānus nomine timotheus filius mulieris vñ due vel iudee. natus de patre gentili. cui perhibebant testimonium religionis omnes filii

Actuum apostolorum

deles qui erant līstris, Hunc constituit paulus episcopum eorū, sed circūcidit eū pro tollendo scandalo iudeorum: ne scandalizarentur q̄ haberent episcopū incircūcisum, nō q̄ legalia post veritatē euangelij essent necessaria, paulatim tamē non subito iudeis erāt tollenda, et quasi cum honore mater sepelienda fuit. Postea eduxit secum paulus timotheus, et transeuntes per ciuitates precipiebat obseruari decreta apostolorum et senioꝝ qui erant in hierusalem, et ecclesie confirmabatur et multiplicabantur.

Quod prohibiti sunt apostoli ne irent quo volebant.

Capitulum LXXXIII.

Transeuntes autē

et frigidam et galacie regionem volentes ire in asiam minorem prohibiti sunt a spiritu sancto qui sciebat corda hominum, quia tunc nō essent credituri. Noluit ergo spiritus sanctus sanctū dari canibus, et impios de contemptu predicationis grauius dānari. Noluit etiam has puēntias alijs apostolis reservari. Philippus namq; et iohānes predicauerunt in asia minori. Lucas in bithynia a qua similiter a spiritu sancto sunt prohibiti, et ita due cause redduntur quare prohibiti sunt ab huiusmodi prouincijs. Vel ne sanctum daretur canibus, vel quia destinati erant a spiritu sancto alijs apostolis, asia minor tobanni, bithynia luce. Origenes vbi agit de primitijs et de decimis dandis sacerdotibus reddidit tertiam causam. Dicit enim q̄ deus prouidens seruus suis alimoniam corporalem: ab huiusmodi prouincijs discipulos propter famem prohibuit, propter illam scz maximam famem in qua helena sustentauit fratres pauperes qui erant in hierusalem, que facta est quarto anno claudij. Nec fuit hec helena mater constantini, sed regina abigenorum, cuius amore captus est rex abigenorum, et eā in uxorem accepit et concepit ex eo. Et cum nocte dormiret cum ea, et posuisset manus suam super vterum pregnantis, audita est ab eo vox in hūc modum. Vide ne ledas puerū, quia magnus futurus est in mundo. Et audita voce huiusmodi stupescit, dicit hoc uxori sue. Postea puerum natum cum summa diligentia nutrierunt, et mortuo patre puer factus est rex, et commendatur iste in mulierē, Et hec est causa commendationis, quia audiens vnū deum colla iudeis: coluit eundem, et suscepit circūcisionē et ritus iudeorum. Huius mater helena veniens hierusalem inuenit fratres fideles in hierusalem inedia laborantes q̄ erat tempus famis, et emit granum vnde quaq; quia attulerat argenti copiam ad emendum, et sustentauit fratres qui erant in hierusalem. Et cū adhuc esset in iudea, nunciatum est ei q̄ mortuus esset filius eius, et statim redijt et fecit extra hī cadauer de sepulchro, et reportauit in iudeam, et fecit non longe a hierusalem extrū duo mausolea, et in altero reposuit corpus filij, et precepit cū mortua esset in altero corpus suū reponi, et sic factum est, et adhuc apparent vestigia mausoleorum, et putant multi decem prius esse mausoleū helene matris constantini.

De visione que apparuit paulo nocte.

Capitulum LXXXV.

Quinq; pertransis

sent misiam paulus et socij eius: venerunt troadem, et ostensa est paulo visio per noctem. Apparuit ei vir macedo id est, angelus illius gentis assimilatus viro macedoni, proprietate lingue vlt forma spectati. stans et deprecans eum et dicens. Transiens in macedoniam adiuna nos. Et hoc verbo videtur fuisse homo non angelus. Non enim egent angeli auxilio nisi dei. Sed hī autem angelus assumpta persona macedonū. Ut autem visum vidit statim quesiuim⁹, p̄fiscī in macedonia: certi facit q̄ vocasset nos de euangelizare eis. Et nota q̄ dictum est quesiuim⁹. Hic enim primo ostendit lucas se comisit fuisse pauli, forte et nunc primo adhesit ei, vnde nusq; in precedenti ait venim⁹, sed vbiq; venerunt, et similia. Hic autem primo comiscuit se socijs pauli, vide quoq; quod vbi dicitur erat vir macedo stās. Super hoc verbo stās glosa habet modica. Angeli semper stare dicuntur. Qui pleriq; adherentes, in antiphona pascali sedit angelus, emendant, stetit angelus, sed errant. Intelligendum est semper in hoc libro, cum legantur in euangelio angelī sedisse ad monumentum. Nauigantes autem a troade recto cursu venimus samothraciam, et sequenti die philippis: que est prima ciuitas macedonie, id est, venientibus a mari prima occurrit, et erat colonia. Dicitur autem

Historia

colonia ciuitas illa que defectu indigenarum nouis cultoribus implet, unde et colonia quasi a nouis cultoribus dicitur. Fulmus enim ibi per dies aliquot, et die sabbatorum egressi sumus extra portam supra flumen ubi videbatur esse locus congruus orationi, id est locutioni vel supplicationi. Quare namque accipitur et pro porcare et pro supplicare.

Excepit sunt a muliere purpuraria, Caplm. LXXXVI.

Et sedetis loque

bamur mulieribus que uenerunt. Et mulier quedam lidda nomine, purpuraria ciuitatis tatiorenorum audiebat nos loquentes. Potest autem intelligi purpuraria quasi utens purpura, quia forsitan erat de regio semine. Vel potius purpuraria quod textrix purpure, vel quod redebat purpuram. Cum autem baptizata esset et domus eius tota decipata est nos discens. Si iudicatis me fidelem introite in domum meam et manete mecum. Et intrauimus coacti. Adhuc enim abhorrebant intrare domos gentilium per visitando scandalo iudeorum.

De spiritu phitonico a puella electo.

Caplm. LXXXVII.

Actum est autem

exercentibus nobis ad orationem: ut obuiaret nobis quedam puella habens spiritum phitonicum. Potest autem intelligi phitonissa, vel per spiritum phitoniz operans arte magica, vel spiritu phitonico repleta. His enim duobus modis accipitur in sacra scriptura seminum, vel phitonissa dicitur que per spiritum phitonici suscitatio mortuorum operatur arte magica, ut que ad petitionem sanctorum ab inferis uocauit animam samuelis, vel potius per spiritum imundum. Hec autem species artis magice ab apolline phitone inuenta est, et ab eius cognomine cognominata est. Dicitur enim phitonissa que a spiritu phitonico possidet, et ea uirtute quasi organo suo ad diuinandum, qualiter hic potius uidetur accipi. Et erat questuosa dominis suis, quod multum percipiebatur emolumentum ex diuinatione ipsius. Hec subsequuta paulum et socios eius clamabat dicens, Isti homines sunt seruus dei excelsi, qui annunciant nobis viam salutis. Et sic clamabat multis diebus, forte per bonum nature vel potius spiritum sancto spiritum phitonium ut per eam uerum loqueretur uigente, Lon-

uersus autem paulus ipse post eum clamante, dixit spiritui imundo. Precipio tibi in nomine iesu christi exi ab ea. Et exiit ab ea quia indignum erat uerbum euangelii per eam spiritus medari annuncaret. Videntes autem hoc domini eius scietes quia maximum inde sumerent incommodum apprehenderunt silam et paulum, et duxerunt eos ad forum ad principes, et offerentes eos magistratibus discesserunt. Isti homines conturbant ciuitatem nostram, cum sint iudei persequentes nouam quendam religionem, quam non licet nobis suscipere cum sumus romani. Jam enim decretum erat a romanis: ut nullus deus domo non coheretur nisi approbante senatu. Et cucurrit plebs aduersus eos et magistratus, et scissis eorum tunicis insenserunt eos uirgis cedi, et flagellatos miserunt in carcerem: precipientes custodi ut diligenter custodirent eos. Qui accepto mandato misit eos in carcerem interiozem, pedes eorum stringens ligno.

De terremoto unde aperta sunt ostia carceris.

Caplm. LXXXVIII.

Edia autem nocte

in paulus et silas decantabant hymnos, et orantes laudabant deum. Et dum media nocte orarent subito factus est tremor, quo seque terremoto omnia fundamenta carceris commota sunt, ostia aperta, vincula omnium qui erant in carcere rupta, non solum pauli et silae sed et aliorum. Expergefactus est autem custos carceris, et uidens inuas carceris aperit portas, euaginato gladio volebat se interficere, autumans omnes incarceratos aufugisse. Et cum esset paulus in medio carceris tenebrosi, uidens hoc in spiritu exclamauit, Nihil tibi facias mali. Uniuersi enim quos custodiebas hic sumus. Sciebat enim quod tunc volebat sibi manum iniungere, quia putabat omnes incarceratos aufugisse, et petito lumine a ministris introgressus est custos carceris, et tremefactus, tum per his que facta fuerant in terremoto, tum quia intellexerat paulus quod se uellet interficere, proclat paulo et pedes, et educens eos de carcere ait, Quid me domini oportet facere ut saluus fiam. Ad quem illi, Crede in domini iesum, et saluus eris tu et domus tua tota. Et locuti sunt ei uerbum domini, et omnibus qui erant in domo eius, et tollens eos in illa hora lauit plagas eorum, et baptizatus est, et sic

Actuum apostolorum

lauit et lotus est.

Quomodo a magistratibus sunt dimissi.

Caplm. LXXXIX.

Winqz perdu ^{esset}

C domū suam, appositus eis mensas et letatus est cū omni domo sua credens in deum. Et cū dies factus esset miserunt magistratus nūcios ad custodes carceris dicentes. Dimitte homines illos tanq̃ despectos. Dimittebant autē illos ne plures crederent, quia iam innotuerat eis miraculū. Et nūciauit custos carceris verba hec paulo. **W**iserunt magistratus vt dimittamini. Nūc igitur exiites ite in pace. Ad quē paulus. **W**iserunt nos in carcerē flagellatos publice, licz indemnatos homines romanos, id est, romano imperio subiectionē censcapite p̃fessos, et libertate romana donatos, et nunc occulte nos cūiunt. **N**ō sic, s; veniant ipsi et nos eiiciant. Et cū renunciatiū esset hoc magistratibz, timuerūt auditū q̃ romanū essent. Et veniētes eduxerunt eos, et rogabant vt egredereēt de vrbe. Et exeuntes transferunt per liddam et visis fratribz consolati sunt eos, et inde p̃fecti venerunt thessaloniceam vbi erat synagoga iudeorū. Paulus autē vt consueuerat introiit synagoga, et p̃ tria sabbata disseruit eis de scripturis, predicans christū mortuū et resurrexisse. Et crediderunt aliqui ex eis, et ad iuncti sunt paulo et mulieres nō pauce, et de profelitis et gentibz multitudo magna, zelantes autem iudei et assumptes quosdam malos de vulgo concitauerunt ciuitatem aduersus eos.

Quī inuidia iudeorum iason accusatus est.

Caplm. XC.

¶ Venientes in

C domū iasonis apud quē hospitari fuerāt, querebant eos producere i populū, et nō inuentis eis putantes eos a iasone fuisse occultatos, traxerūt iasonē et quosdam fratres ad p̃ncipes ciuitatis dicentes. **I**sti sunt qui vrbem concitant quos suscepit iason, et ipsi suscipientes eos faciunt cōtra de

creta cesaris, regem alterum dicētes esse q̃s cesarem, et cōcitauerūt p̃ncipes aduersus eos. Et accepta satisfactiōe a iasone et ceteris dimiserūt eos. Forte iason et alij fratres negauerūt se suscepisse eos, et si p̃fessi sunt satisfecerūt, et p̃ noctē dimiserūt paulū et silā in beroen. Et introierūt in synagogā iudeorū, et p̃dicauerūt ibi, et multi de beroensibz crediderūt et mulieres honeste nō pauce.

Quid paulus athenis fecerit.

Caplm. XCI.

¶ Audierunt iu

C dei qui erant thessalonice, q̃ a paulo p̃dicaret verbū dei in beroe, et venerunt illuc concitantes multitudines. Et statim dimiserunt paulum fratres vt iter vsqz ad mare, quia magis p̃sequebantur eum iudei, eo q̃ esset durus verbi. Silas autē et timotheus remanserunt ibi. Qui autē deducebāt paulū perduxerunt eū vsqz ad athenas, et vbi dens ciuitatē idolatrie deditā: cito remisit ad timotheū et silam vt venirent ad eum, et venerunt. Et disputabant cū paulo epicurei, qui ponebant felicitatem hominis in sola corporis voluptate, et stoici qui in sola animi virtute. Et inter se dissidentes in impugnatione apostoli vnanimiter consentiebant dicentes. **Q**uid vult seminari vbi iste dicere. Vere paulus seminator verborū erat sed melior morū, de huiusmodi mēsiōe expectans vberē fructum. Alij autē dicebant. Nouorū demoniorum videt annunciator esse. Et apprehensus duxerunt ad ariopagū, id est ad vicū martis, in quo scilicet erat templū martis, q̃ athenēses singulos ricos denominauerūt a dijs q̃s colebant, vt vicū in quo colebāt mars vocabant ariopagū, quia artoth dicitur mars. **U**bi cum in quo colebant pan, vocabant panopagus, et ita a singulis dijs singulos ricos denominabāt. Erat autē vicus excellentior ariopagus, quia ibi erat curia magistratū, et schole liberalium artium.

De ara ignoti dei.

Caplm. XCII.

¶ Cuz esset pau

C lus in p̃sentia philosophorum dicebant. **N**oua quedā infers aurius nostris. Possumus scire que est hec noua doctrina, q̃d, posses rationē reddere sup̃ his

R

que dicis. Stans ergo paulus in medio ariopagi ait. Viri athenienses per omnia iudico vos supersticiosos. Præterea enim vidi simulacra vestra. Inter cetera autem inveni aram cuius scriptio erat hec. Ignoro deo. vel ignoti dei. Ac si dicat. Hec ara dedicata est ignoto deo. Singulis enim artis supponebat titulus. Indicans cui essent dedicate. Hunc inquit deum ignotum cui hanc aram consecratis ego annuncio vobis. Hic est deus qui fecit mundum et omnia que in eo sunt. in quem vivimus? monemur et sumus. Quod autem hec ara illi deo ignoto consecrata est. historia actuum apostolorum non persequitur. ideo nostrum est hoc supplere. scilicet dicere.

Philosophi athenienses dixerunt deum nature patri.

Capitulum. XCIII.

De enim domi

nice passionis philosophi qui athenis erant videntes tenebras factas super universam superficiem terre. non potuerunt causam earum invenire in naturalibus causis. Tandem ad hoc induci sunt ut dicerent quia deus nature patiebatur. Et dixerunt athenienses. Constitutam aram illi deo. et dedicata est ara et suppositus est titulus ignoto deo. Et cum vellet offerre holocausta et victimas illi deo ignoto. dixerunt philosophi. Honorum nostrorum non eget. sed facietis genuflectiones ante aram eius et supplicabitis ei. quia non querit oblationem pecorum. sed devotionem animorum. Hunc deum ignotum annuntiabit eis paulus. asserens eum mortuum fuisse. resurrexisse et ascendisse in celum in fine orbem iudicaturum. Et cum predicaret resurrectionem mortuorum quidam irridebant. Quidam autem nec respuebant nec recipiebant dicentes. Audiamus te de hoc iterum. Et exiit paulus de medio eorum. et quidam adherentes ei crediderunt. Inter quos fuit dionysius ariopagita. quem postea ordinavit apostolus episcopum corinthios. Cuius conversionis modum quia præmittit historia actuum apostolorum nostrum est supplere.

De dionysio ariopagita.

Capitulum. XCIII.

De dionysius ma

gister erat in ariopago. et quando ad exhortationem pauli de facili crediderunt. tamen non nisi post longam disceptationem

pauli confessus est se credere. Sed post multas disceptationem. dum adhuc cum paulo disceptaret. forte transiit cecus per viam coram eis. Et statim ait dionysius paulo. Si dixeris huic ceco in nomine dei tui vide. et vident. ego statim credam. Sed ne vtaris verbis magicis. quia forte nosti quia que habeant hominibus efficaciam. ego prescribam tibi formam verborum. hac inquit forma verborum dices ei. In nomine iesu christi nati de virgine crucifixi. mortui: qui resurrexit et ascendit in celum vide. Et ut omnis tolle res suspicio precipit paulus dionysio ut ipse eadem verba perferret. Et in ea forma verborum dixit dionysius ceco ut videret. et statim vidit et dionysius confessus est se credere. Et cum predicaret paulus athenis et multos converterisset venit corinthum. et ibi invenit quandam in deum nomine aquila cum uxore eius priscilla. quos sepe commemorat apostolus. ubi salutat amicos suos. Isti nunc venerunt de italia iudeis omnibus ex edicto claudii imperatoris de regno eius exire compulsi. eo quia uxore eius agrippinam pre nimia familiaritate quam habebat cum eis adeo traxerant ad ritus suos ut iam iudaizaret. Et hospitatus est paulus apud aquila et priscillam. eo quod eandem artem exercerent quaz et ipse consueverat exercere. de proprio labore manuum sibi victum acquirens. scilicet artem scenofactoriaz. Faciebant enim tentoria siue papiliones que necessaria erant indigenis terre propter immoderatum calorem vel comestibus. Ut dicatur ars scenofactoria a scenos quod interpretatur umbra. vel fin alios a scenos quod interpretatur funis. Erant enim funicularii. Et cum venissent silas et timotheus de macedonia ubi dimiserat eos. predicabat paulus instanter verbis evangelii coadiuvantibus illis. Et vilipendens tibus iudeis predicationem. iuxta quod preceperat dominus excussit pulverem de pedibus in testimonium dicens illis. Mundus sum a sanguine vestro. quia quantum in me fuit volui vos revocare ab impietate vestra. Sed quia pertinaces estis transeo ad gentes. Et migrans inde transiit ad domum cuiusdam gentilis nomine titi. cuius domus erat coniuncta synagoga. Nec est intelligendum hoc de titio. cui apostolus epistolam scripsit qui eius fuit discipulus. quem etiam cretensem episcopum ordinavit. Et conversus est crispus archisynagogus cum universa familia sua. Ille scilicet de quo apostolus ait scribens ad corinthios. Gratias ago deo meo. quia ne-

Actuum apostolorum

minē et vobis baptizant nisi crispum et galū
Et multi corinthiorū audientes conuersionē
eius crediderūt et baptizati sunt. Et apparuit
dñs paulo p visione dicens, Noli timere sed
loquere et ne taceas, quia ego tecū sum, et ne
mo apponet manū tuā noceat tibi, et fuit ibi per
annū et sex menses.

Quia iudei conuenerunt gallionē in
paulum.

Capitulum. XCIV.

Resurrexerunt

ergo unanimiter iudei in paulum
et traxerunt eum ad presentiam gallio-
nis qui erat procurator achae regionis: in qua
erat corinthus. Et accusauerunt eum quod contra
legem praedicaret, et locutus est gallio ad eos, Si
argueretis hominem istum de aliquo scelere ma-
nifesto: super eum iudicarem. Sed quia discer-
ptatio est de lege vestra non curo iudicare. Et
videntes gentiles quod non faueret procurator par-
ti iudeorum coram eo apprehenderunt sostenem
principem synagoga, et percutiebant eum, et nihil
horum erat cure procuratori. Paulus autem cum
adhuc sustinisset in dies multos, et esset in cen-
tibus, qui est portus corinthi ascensurus nauē
ut nauigio veniret in siram, torondit comam
quasi nutrierat, quia fuerat nazareus ex voto.
Nazarei enim ad tempus ex voto comam nutrie-
bant, et cōpleto tempore vortradebant, et in ignē sa-
crificij ponebant. Quidam codices habent tor-
tonderunt. Vñ quidam hoc referunt ad aquilā et
priscillā. Sed augustinus et hieronymus ad pau-
lum hoc referunt.

Quia paulus disputabat ephesi con-
tra iudeos.

Capitulum. XCVI.

Et venit paulus

in siram ducens secum aquilā et priscil-
lam. Et cum venisset ephesum
Ingressus synagogā disputauit cum iudeis. Et
rogantibus illis ut cum eis amplius remaneret non
consensit. Sed valefaciens fratribus perfectus
est ab epheso dimittens ibi aquilā et priscillā,
et ipse pambulauit galaciā et frigiā confir-
mando fratres. Et cum essent ephesi aquila et priscil-
la, venit ephesum quidam iudeus nomi-
ne apollo alexandrinus genere, vir facundus
et peritus in scripturis. Ille baptizatus erat
baptismo iohannis, et iam credebat christum

esse messiam in lege promissum, et recte sentiebat
de patre et filio, sed nihil adhuc audierat de spi-
ritu sancto. Et cum viderent eum aquila et priscil-
la fiducialiter praedicante: assumpserunt eum, et dis-
ligentius exposuerunt ei verbum dei. Vtrum autem
baptizauerint eum baptismo christi non legitur.
Cum autem apollo vellet redire corinthum, aquila
et priscilla et ceteri fideles qui erant ephesi scrip-
serunt fidelibus qui erant corinthi ut susceperent
eum, nec abhorreret eum tanquam iudeum. Et cum venis-
set corinthum, multum contulit fratribus qui erant
corinthi. Vehementer enim iudeos vincebat.
Vñ multum confirmati sunt fratres.

Quomodo baptizati sunt qui baptisma io-
hannis acceperant.

Capitulum. XCVII.

Actum est autem

cum apollo esset corinthi, ut paulus
pagatis superioribus tribus veniret
ephesum, et inueniret quosdam discipulos a iohā-
ne baptizatos, non dum tamen confirmatos, quia per bap-
tismum non acceperant manuum impositionem, et in-
terrogauit eos, Acceperistis ne spiritum sanctum cre-
dentes. Et manuum impositione qua datur spiritus san-
ctus. Ad quem illi, Sed nec de spiritu sancto men-
tione audiuimus. Ad quem ille, Non sufficit ba-
ptismus iohannis. Et statim baptizati sunt in
noīe dñi iesu xpi. Et cum imposuisset eis man-
us post baptismum acceperunt spiritum sanctum, et lo-
quuntur varijs linguis. Et quidam eorum propheta-
bant praedicantes futura. Erant autem omnes fere, viri, forte, viri
vel, viri, erant, et est appositum fere ad temperamen-
tum. Et praedicauit ibi paulus apostolus cum fiducia per
tres menses, disputans et suadens de regno dei.
Et qui prius prohibitus fuerat a spiritu sancto praedica-
re in asia minori, nunc eodem spiritu sancto inspiran-
te praedicabat ephesi. Et quod prius quod ammiranda sunt
iudicia dei. Cum autem praedicaret ephesi quidam ob-
stinati et incredulitate pernitentes, maledicebant
doctrinam eius coram multitudine. Discedens autem
ab eis segregauit secum discipulos, disputans in
scola cuiusdam tyranni, et nobiliter, vel forte nomine per
prius est illius a quo adduxerat domum, in qua
docebat discipulos suos, tanquam reges scholas, et
hoc fecit per biennium. Et in eodem biennio scripsit
epistolam primam ad corinthios. Et faciebat deo
magnas et multas virtutes per manum eius, ita ut
sanarentur languidi quibus supponebant semis-
cincta. Dicunt autem semicincta vestes tantum ab
vno latere praedicantes, vel quaedam zona, vel quae-
dam

Historia

dam capitis ornamenta. vel quoddam gen^o
sudarij quo hebrei vtuntur. quo laborantiuz
sudor abstergitur.

De potestate nominis iesu.
Caplm. XCVM.

Identes autez

v quidā exorciste q^d ad inuocationez
nominis iesu paul^o eijceret demo-
nes exco^gitauerunt vt eadem forma verboz
ad electionem demonis. quia licet per exorcis-
mos salomonis demones eijcerent. nō tamē
absq^e labore multo. sed quibusdam herbis z
gēntis adhibitis. vt tradit iosephus. Vt ergo
facilius eijcerent demones. adiurabant eos i
hunc modū. Adiuro vos p^{er} iesum quem pau-
lus predicat. z sic exibant demones ab obles-
sis. Erant autē septem filij sceue principis sa-
cerdotum. qui p^{er}cipue adiurabant demones
in hunc modū. Et dum quadā die adiuraret
demonē vt exiret de corpore oblesso. respon-
dit eis demon. Iesum noui z paulum noui.
sed vos qui estis. Et insillens in eos. verbera-
uit eos. Et increpuit fama p^{er} vniuersam regi-
onem. z incussus est timor omnib^{us} exorcistis
et magis. vt nō auderent ampl^{ius} in hūc mo-
dum demones adiurare. Et congregati sunt
omnes magi qui p^{er} artem magicā imperabāt
demonib^{us}. z combusserūt libros suos añ pe-
des pauli. Postea paulus proposuit tre hie-
rosolimā z inderomam. Premisit autē mos-
them z crastum in macedoniā. ad preparan-
das collectas quas erat delaturus in hieru-
salem. Ipse autem ad tempus remāsit in asia
minori.

De tumultu excitato per demetrium.

Caplm. XCIX.

Facta est in tē

e p^{er} illo turbatio magna in ephes-
so. demetrius em̄ argentarius qui
faciebat edes z imagines argēteas diāne cō-
uocauit operis eiusdē opifices. z locutus est
eis in hunc modū. Scitis quia de huiusmodi
artificio multū nobis lucrū comparamus
paulus autē predicat non esse deos manu-
factos. Si ergo inualuerit eius doctrina ni-
hil amplius lucrabimur. z etiā templū ma-
gne diāne pro nihilo reputabitur. z maiestas
eius destruetur quāz veneratur vniuersus or-

bis. Et statim ira repleti clamauerunt vnan-
siter discurrētes p^{er} ciuitatem. Magna dila-
na ephesiorū. Et raptō gaio z artitarcho so-
cijs pauli contraxerūt eos in theatru. specta-
culum scilicet in quo rei puniebant. Et cum
paulus hoc audito vellerē ventre in theatrum
non formidans se morti obijcere. dissuasum
est ei a quibusdam amicis suis propter puen-
tum populi. Postq^{ue} autez cessauit tumultus.
vocatis paulus discipulis exhortat^{us} est eos.
z valefaciens eis profectus est in macedoniā
et inde athenas. Vbi cum fuisset tribus men-
sibus posite sunt ei insidie a iudeis in siriā na-
ulgaturo. scētib^{us} q^d deferret collectas. Olim
cum esset vacuus viator nō pposuerūt illi in-
sidias. Habuit igitur consiliū vt reuertetur
in macedoniā. vt ita vitaret insidias. Quidā
enim de socijs eius. pfecti sunt recta via. Et
precedentes nos dicit lucas sustinuerūt nos
troade per circuitū venientes. Hos p^{ro} nauī
gaulinus post dies azimorum philippijs. que
est prima ciuitas macedonie. z in quinq^e dies
bus venimus troadē vbi demorati sumus se-
ptem dieb^{us}. Vna autē sabbati cū pendinaret^{us}
mus. disputabat paulus cū eis in crastino. p-
fecturus. z p^{er}traxit sermonē in medā noctem.
z erant lāpades copiose in cenaculo vbi con-
gregati eramus.

De mortuo resuscitato a paulo.

Caplm. C.

Cū sederet qui

e dam adolescens sup fenestrā z gras-
uaretur somno. cecidit de tertio ce-
naculo deorsum. z sublatu de terra oblatu
est paulo mortuus. z dicebat eunt^{us}. Ad quē
cum descendisset paulus incubuit sup eum. z
complexus eū ait. Nolite turbari. Anima em̄
ipsius in eo est adhuc. Voc autē ait vt tolle-
ret desperationē ab eis. Simili verbo vsus
est dominus dicens. Puella non est mortua:
sed dormit. Et suscitatus est adolescens: z gu-
stauit cibum z confortatus est. Sic inter ver-
ba predicationis occurrit occasio curationis
vt ostēd. de miraculi cōfirmaret doctrina pau-
li. et vt artius infigeret eoz mentib^{us} memoria
magistrī ab eis discēssuri. Hos autē ascendē-
tes dicit lucas nauigauim^{us} in asson. vt ibi ex-
spectaremus paulum. sic em̄ disposuerat ipse
per terrā interim iter facturū. Et cū redisset
ad nos. assumpto eo venimus milētū. p^{ro}o.

Actuum apostolorum

posuerat et paulus in transitu nauigare ephesum. moram non facturum. Festinauit enim si possibile esset ut in die penthecostes esset hierosolimis. A mileto tamen non nauigauit. sed misit ephesum. et vocauit maiores ecclesie. Et vocati venerunt miletum. et exhortatus est eos dicens se ascendere hierosolimam. Ecce inquit alligatus spiritu. id est. spiritu sancto. ad id me coartante vado in hierusalem. que ventura tibi mihi sunt ignorans. licet spiritu sanctus mihi per alios protestetur. quia vincula et tribulationes me ibi manent. Alijs enim reuelauerat spiritu sancto de ipso quod non ipsi. Sed nihil inquit horum vereor. nec facio animam meam. id est vitam temporalem preciosior me. id est. quam animam meam. dummodo communi summi cursum meum. et ministerium quod accepi a domino iesu testificari euangelium gratie dei. Et nunc ecce scio quia amplius non videbitis faciem meam. Et post multam exhortationem positis gentibus una cum omnibus illis orauit. Et procumbentes super colum pauli fientes osculabantur eum. dolentes maxime de eo quod dixerat. quoniam faciem eius non erant amplius visuri. et deduxerunt eum usque ad nauem. Et abstracti ab eis transiuerunt multas vias et regiones venimus iterum. ubi mansimus. vii. diebus. Inuentis tibi discipulis quibusdam per spiritum propheti cum paulo predicantibus. que illi euentura erant in hierusalem. et dissuadentibus ne ascenderet. Postea profecti sumus deducantibus nos omnibus cum viroibus et filiis usque foras ciuitatem. Et valefacientes eis ascendimus nauem. Illi autem redierunt in sua. Nos autem ascendimus ptholomaidem. et salutatis fratribus mansimus cum eis una die.

De hoc quod agabus paulo
predixit.

Caplin. CI.

Altera autem die

venimus cesaream. et introiimus domum philippi diaconi. Huic erat quattuor filie virginis prophetisse predicantes paulo quod erat euenturum in hierusalem. Et cum moraremur ibi per aliquot dies superuenit propheta de iudea nomine agabus. Qui cum venisset ad nos tulit zonam pauli. et ligans sibi manus et pedes ait. Hec dicit spiritus sanctus. Virum cuius est hec zona sic al-

ligabunt in hierusalem iudei. et tradent in manus gentium. Hec audientes rogabamus nos et qui erant loci illius. ut non ascenderet in hierusalem. Et respondit. Quid fletis affligentes cor meum. Ego enim non solum alligari sed etiam mori in hierusalem paratus sum propter nomen domini iesu christi. Et cum non possemus ei dissuadere quiescimus dicentes Domini fiat voluntas. Postea preparati ascendimus hierusalem. et nonnulli de discipulis qui erant in cesarea nobiscum adducentes sonem hospitem nostrum. Et cum venissemus hierusalem libenter exceperunt nos fratres. Sequenti autem die introiit paulus nobiscum ad iacobum qui erat episcopus hierosolymorum. de quo dicit beda super hunc locum. q. xxx. annis rexit ecclesiam hierosolymitarum. scilicet usque ad. vii. annus neronis. qui fuit iosephum excerebratus est partica fullo nis. Beda dicit quod precipitatus est de templo. Alibi legitur lapidatus. Et potuit esse. quia postquam precipitauerunt eum lapidauerunt eum quasi vile cadaver. Sed cum beda dicat mortuum iacobum septimo anno neronis. palam est non esse autenticum quod legitur in epistola clementis. qui iuxta tenorem illius epistole dicit sibi esse mandatum a petro. cui successit in apostolatui. ut post eius mortem iacobus episcopo epistolam destinaret. ut ab eo instrueretur. Sed cum iacobus episcopus mortuus sit septimo anno neronis. et petrus vixerit usque ad. xliiij. constat hoc nihil esse.

De hoc quod obtulit de consilio
secundum legem.

Caplin. CII.

Qui autem intras

set paulus ad iacobum: collecti sunt seniores. Quibus salutatis narra- bat per singula que et quanta fecerat deus in gentibus per eius ministerium. Qui cum audissent magnificabant deum. et dixerunt paulo. Vides frater quot milia sunt in iudeis qui crediderunt. Omnes tamen adhuc sunt emulatores legis volentes pariter cum fide suscipere observare legalia. et audierunt de te quod predices abolitiones legis. et eis odibilis factus es quasi destructor legis moysi. Conveniet ergo multitudo audiens te superuenisse. Unde consulimus tibi ut sanctifices te secundum legem. cum iij. qui habent votum super se. ut sic appareat

k 3

Historia

falsa opinio. que increpuit de te. Et statuerit de eius consensu vt iudeis ad fidem conuersis non prohiberetur observatio legalium. dum tunc ne ponerent spem in eis. Et distingue quattuor sinodos in primitiva ecclesia hierosolymis celebratas. Primam de substitutione matthei loco iude. Secundam de electione. vij. diaconorum. Tertia de legalibus qua statutum est conuersis ad fidem et gentibus. non esse imponendum onus legalium. quando ascenderunt paulus et barnabas de antiochia in hierusalem. Quartam de qua hic agitur. qua statutum est non prohiberi iudeos a legalibus observantijs. dummodo non ponerent spem in eis.

Exligatus est paulus a preside ad clamo:em iudeorum.

Caplm. CIII.

Osteradie puri

Pficatus paulus cum quattuor viris intrauit templum cum eis. et obtulit oblationem suam sicut alij. Consummatis autem septem diebus iudei qui venerunt de assia persequentes paulum cum vidissent eum in templo. quia viderant trophimum ephesium de ambulantem cum eo per civitatem. putaverunt quod introduxisset eum in templum. hominem scilicet gentilem. et concitauerunt omnem populum contra eum. et iniecerunt manus in eum dicentes. viri israelite adiuvate. Hic enim est homo qui contra populum et legem et locum istum predicat vbiq; terrarum. et insuper gentiles induxit in templum. et contaminaverunt locum sanctum. Comota est ergo universa civitas et facta est dissensio populi. Et apprehendentes paulum traxerunt extra templum et clauferunt ianuas ne fugeret in templum. et querentibus eum occidere nunciatus est tribuno cohortis scilicet claudius lisse qui missus fuerat a felice preside. Et cum assumptis militibus et centurionibus occurrisset. videntes eum desierunt percutere paulum. Et apprehendit paulum. et iussit eum ligari catenis duabus. donec de causa eius cognovisset. Et cum non posset audire pre tumultu. iussit eum duci in castra scilicet in currum regiam. Et cum venisset ad gradum. forte ad gradum templi vel ad gradum domus proprie. portabatur paulus a militibus propter impetum populi. sequebatur enim omnis populus clamans. Tolle eum ad mortem scilicet. Et cum indu-

ceretur paulus in castra. ait tribuno. Licet mihi hoc loqui aliquid ad te. Ad quem tribunus? Non isti grecas linguas. Ait. Non. Locutus est enim tribunus grece ne si uideret intelligerent. Numquid tu es egyptius ille qui ante hos dies tumultum concitasti: et inde eduxit secum in desertum quattuor milia viroꝝ siccariorum? Iosephus dicit quod cum pluribus milibus. et potuit primo venire cum paucioribus postea habere plura.

De egyptio qui populum seduxerat.

Caplm. CIII.

Egyptius iste per

Eartem magicam sibi comparauerat nomen propheta. et congregatis triginta milibus iudeorum eduxit eos per desertum usque ad montem oliueti. volens irrumpere in hierusalem ut eam caperet. Sed occurrentes ei fecerunt preses cum multis milibus armatorum fugauit eum cum paucis. et alios occidit. Respondens paulus tribuno ait. Homo sum iudeus non egyptius. a tharso cilicie non ignote ciuitatis municeps. Non est natus tamen in tharso sed in oppido galilee nomine giscallo. Quo capto a romanis translatus est tharsum cum parentibus. et ibi educatus. Unde ab educatione se dicit tharsensem. licet in giscallo fuerit natus. sicut christus nazareus dicit. licet in bethleem sit natus. Non est educatus in tharso. sed in municipijs adiacentibus ciuitati. vnde non vocat se ciuem sed municipem a municipio et territorio ciuitatis in quo nutritus est. Dicuntur autem municipia vicina rura ciuitatis. que munera debita vel tributa solunt ciuitati.

Ex cognitus a populo permissus est loqui presidi.

Caplm. CV.

Insequentibus

I autem magis declaratur quare se dixerit paulus ciuem romanum. et est summa. quia pater suus per obsequium diligentiā sibi comparauerat gratiam romanorum et donatus est ab eis romana libertas. ut putaretur ciuis romanus ipse et heredes sui. et sic iure hereditario habebat paulus consortium romane ciuitatis. Rogo ergo te permittre me loqui ad populum. Et permissus cepit loqui hebraice. Quod audientes magis

Actuum apostolorum

prestiturunt eis silentium. Viri fratres ego sum homo hebreus natus in tharso cilicie. nutritus in hac ciuitate secus pedes gamalielis: et ab eo eruditus. et fui emulatus legis sicut et vos et persecutus sum christianos. Cui rei testis est mihi princeps sacerdotum a quo accepi litteras in damascum. ut si quos ibi inueniret christianos: vinctos perducerem in hierusalem. Postea persecutus est quomodo percussit eum dominus cecitate in via. quomodo conuersus et baptizatus ab anania. quomodo post multum circuitum de damasco rediit in hierusalem. Et dum oraret in templo factus est in extasi. et vidit et audiuit christum dicentem sibi. Festinus et eri velociter de hierusalem. quia non recipient testimonium tuum de me. Ad que ipse respondit. Domine ipsi sciunt quia persequebar sectatores nominis christiani. et interfui lapidationi stephani custodis vestimenta lapidantium. q. d. Debet eis sufficere hoc exemplum conuersationis mee. Et dominus ad eum. Vade quoniam nam ad nationes mitto te longe. quasi diceret. Nec propter hoc credent tibi iudei. ideo mitto te ad gentes que tam loco quam animo a iudeis sunt longe.

¶ Xpaulus ciuem romanum se fecit.

Capitulum. CVI.

¶ Inqz vsqz ad

c hoc verbum in silentio audissent eum iudei. audito quod destinatus esset gentibus. vnanimiter vociferati sunt proticientes vestimenta sua. et puluerem facientes in acra per magnitudine tristitie. quasi furore exprimentes. dicentes tribuno. Tolle de terra hominem huiusmodi. Non est enim fas eum audire. Et iussit eum tribunus induci in castra in turrim scilicet illam que dicebatur antonia. et agrippina. et ceteris flagellis et torqueri ut ita non occideret eum tormentis eius satiat. Et cum astrinxissent eum loris. dixit paulus astanti centurioni. Licet vobis flagellare hominem romanum indemnatum. Id est de nullo reatu ordine iudiciali conuictus. Quo audito accessit centurio ad tribunum dicens. Quid acturus es. Hic homo ciuis romanus est. Et accedens tribunus ad paulum. quesitum ab eo an romanus esset. Et confessus est. Et ait tribunus. Ego multa summa pecunie hanc ciuitatem emi. Ego inquit paulus iudea natus sum. quia pater meus ut praegatum est

antequam gigneret eum. comparata sibi gratia romanorum: ciuitate romanorum donatus est ab eis in se et in heredibus suis. Et statim discesserunt inde qui erant eum torquenti. quia timuit ut tribunus audito quod esset ciuis romanus.

De scismate orto inter iudeos et industria pauli. Capitulum. CVII.

¶ Altera autem die

p volens scire diligentius causas accusationis pauli soluit eum et iussit conuenire sacerdotes ad consilium. Et producens paulum statuit eum inter eos: et cepit paulus palam loqui consilio. Viri fratres inquit: ego omni conscientia bona conuersatus sum apud deum usque in hodiernum diem. Et statim princeps sacerdotum ananias precepit astantibus ut percuteretur os eius quasi impudenter gloriatus. Ad que paulus. Percutiet te deus pariter et dealbare. q. d. Vindicabit in te deus hoc poenitentia. quia cum sedens super cathedram moysi: quasi secundum legem videris iudicare. et iudicas contra legem. quia cum me reputes blasphemum non me iudicas legis ordine. quod precipit blasphemum extra castra educi: et ductum ab omni populo lapidari. Vel forte prophetauit paulus de abolitione sacerdotum iudeorum. dicens. Percutiet te deus. q. d. Destruet te deus et sacerdotium tuum. sacerdotum iudeorum. Tunc qui astabant dixerunt. Summum sacerdotem dei maledicis. Tunc paulus ait. Hesciebam fratres principem esse sacerdotum. reuera si hoc sciret: reus essem. Scriptum est enim. Principem populi tui non maledices. Vel quasi mystice ait se nescire. id est sacerdotum iudeorum reprobatum esse. quia licet nouerit hunc non esse vere principem sacerdotum: tamen temperate respondet. instruens alios ut modestius se haberet erga platos suos. Tunc timens paulus imperum iudeorum excogitauit quomodo moueret scisma inter eos. Et cum presentes essent pharisei et saducei: coram omnibus professus est se esse de secta phariseorum ut ita conciliaret sibi animos eorum: et eorum beneficio euaderet manus aliorum. Et cum professus esset. facta est dissensio magna inter phariseos et saduceos.

¶ Dominus confortauit paulum.

Capitulum. CVIII.

¶ Exurgentes qui

c dam phariseorum. pugnabant per paulo

R 4

Historia

contra saduceos dicentes, Nihil mali inuenimus in homine isto. Quid si spūs locut⁹ est ei vel angel⁹? Hoc autē cōtra saduceos dicebāt, negantes angelū esse vel spīritū v' animā. Et cū facta esset tanta dissensio, timēs tribun⁹ ne discerneret paul⁹ a saduceis scz volentib⁹ euz rapere, iussit milites descendere z rapere eū d' medio eoz, ac deducere i castra, z sic factū est. Sequēti autē nocte apparuit domit⁹ paulo dicens, Constans esto, sicut enim testificat⁹ es de me in hierusalē, sic oportet te et rome testificari.

Quomodo coniuratum est in mor⁹ tem pauli.

Caplin. CIX.

ſceto autem die

f collegērūt se qdam ex iudeis, et de nouerūt se maledictionē, si comederēt vel biberēt donec occiderēt paulū, p quo ī greco habet anathematizauerūt. Et erāt plus q, xl. viri q hanc coniurationem fecerāt, z accesserūt ad principes sacerdotū z seniores discētes. Deuotione deuotim⁹ nos nihil gustaturos donec occidam⁹ paulū, Peruadere ergo tribuno vt adhuc perducatur eū in mediū ad vos, tanq̄s aliqd scis cert⁹ cogniturū d' eo. Nos p̄o parati erim⁹ interficere eū. Forte h' audiens nepos pauli fil⁹ sororis ei⁹, intravit in castra, z nūciavit hoc paulo. Et aduocās paul⁹ vniū de centurionib⁹ ait, Adolecentem hūc perduc ad tribunū, habet enim aliqd iudicare ei. Et cū venisset adolecens ad tribunū exposuit dolos z insidias iudeoz cōtra paulū. Tūc dimittens adolecentem tribun⁹ precepit ei ne alicui hoc reuelaret. Et conuocatis duob⁹ centurionib⁹ ait illis, Parate milites ducentos vt eant vsqz cesareā pedestres et eq̄tes, lxx, scilicet q nō eant pedestres, z lancearios ducentos a terciā hora noctis, z parate iumenta, x. paulo z comitib⁹ suis, z perducite eum sanū z incolumem ad felicem p̄sidem.

Quante p̄sidem contra tertulliu oratorem contendit.

Caplin. CX.

Cripfit quoqz

s tribun⁹ p̄sidi epistolam in huc modū. Claudi⁹ listas optimo p̄sidi felici salutē, Nec fuauit qd

in epistolis nostris seruam⁹. Nō enī excellēti⁹ p̄sone p̄misit nomen: immo nomē suū q erat inferior p̄sone p̄sidi. Postea exposuit in epistola causam accusationis pauli, z modum z ordinē actionis. Cūqz venissent cesaream nūcū cū paulo, tradita epla p̄sidi statuerūt paulū ante eū, et epla plecta cognito q esset de cilicia: ait p̄ses, Audiatē te cū accusatores tui venerint: et iussit eū custodiri in p̄torio herodis. Post qnqz autē dies descendit p̄nceps sacerdotū ananias cū seniorib⁹ z cū oratore quodā tertullio q esset aduocatus eoz. Et porauit tertullius aū felicē: et in multis accusauit paulū. Postea annuente p̄sidi rēdit paul⁹, ostendēs qz nihil dignū morte cōmiserat, et qz p̄sequebant eū iudei p veritate, scz qz p̄dicabat resurrectionē. Et audito q esset cōtrouerſia de lege eoz: paruipendēs felix ait, Audiam vos cū tribunus listas descēderit. Et iussit paulū esse in libera custodia: vt libere posset ingredi et egredi z deambulare: et nō phibere quisqz de suis ei mīstrare. Post alit⁹ quot p̄o dies v̄cit felix cū vxore sua drusilla et vocauit paulum. Ista drusilla iudea erat pulcherrima: quā olim p̄cupierat lazit⁹ rex aaronum. Et cū vellet eā ducere: negauit discēs, qz nullo mō iuberet incircūcisio. Postea ille circūcidit se et duxit eā.

Q felix voluit pecuniā extor: qre a paulo.

Capitulum. CXI.

Um aut missus

c esset felix a claudio p̄ses iudee: sollicitabat eā p iudeos vt nuberet ei. Et tandē inducta est ad hoc exemplo cognate sue heronice. q olim dimisso viro suo nupsit dīstori, scilicet agrippe regi filio herodis agrippe: q habebat terrā vltra iordanem. Dimisso igit priorī viro scz lazito rege amasorum nupsit drusilla felici. Hec drusilla quia iudea erat libenter audiebat paulū de fide q est in iesum christū. Et cū disputaret paulus de iusticia z castitate z in iudicio futuro: tremefactus est p̄ses audīēs se indicandum. Et ait paulo, Vade tpe opportuno accersiam te. Hoc autē dicebat: sperās se aliqd ab eo accersiturū. Putabat enim paulum habere pecuniā: vnde frequētius eum accersīēs loquebatur cum eo. Biennio autē cōpleto successit felix felici missus a nerone. Si autē intelligatur biennio a p̄sidatu feliciis nō potēs

Actuum apostolorum

rit stare cū a longe retro constitutus esset preses a claudio. Feli? aut missus est a nerone q̄ successit claudio. Si aut intelligat bñtio ab accusatore pauli, nec sic poterit stare. Non enim adhuc fluxerant duo anni ex quo venerat in hierusalem. Intelligendū est ergo bñtio ab accusatore felicitis, ex q̄ scilicet accusatus est a iudeis.

De seditione inter iudeos et gentiles.

Caplm. CXII.

Rta est eniz dis

o sensio inter iudeos et gentiles in cesarea de honore ciuitatis. Iudei enim preferebant se gentilibus, quia herodes ascalonita q̄ circūcisionem accepit fuerat cōditor ciuitatis, et appellauerat eam cesaream i honorem cesaris. Gentiles se preferebant iudeis dīcētes q̄ a gentibz facta est p̄maria edificatio ciuitatis, que anteq̄ reedificaret ab herode dicta est p̄irgo stratonis. Felix aut p̄limo fouit partes iudeoz, donec exhauit mār sup̄ia eoz. Postea fouit partē gentiliū, in tantū q̄ militibz gentiliū dedit licentiā intrandi domos iudeoz, et diripiendi bona eoz. Un̄ accusatus est a iudeis ad neronē, et biennio ab accusatione amor? est a p̄sidatu et substitutus est ei festus. Volens aut in fine p̄sidat? sui placere iudeis, reliquit paulū vincitū. Festus aut cū venisset in puñciā post triduū ascendit hierosolimā a cesarea, et rogauerūt eū principes sacerdotū et p̄imi iudeoz vt iuberet adduci paulū in hierlm, parantes ei insidias vt occiderēt eū in via. Festus aut respondit se in cesareā maturū descendit, et eoz accusationē si p̄iter descenderent ibidē auditurū.

De appellatione pauli.

Caplm. CXIII.

Emoratus autē

o festus in hierlm paucis diebz descendit in cesareā et sedit p̄o tribunali. et productus est paulus in mediū, et accusatus est in multis ab his q̄ descenderant de hierlm, s̄ nō poterāt probare q̄ obcegebant ei, paulo i omnibz ratione reddente. Festus aut volēs placere iudeis ait paulo, Vis ascendere in hierlm, et de his iudicari ap̄ me. Ad quē paulus, Ad tribunal cesaris ito, vbi oportet me iudicari. Erat aut sedes in cesarea iuxta quā stabat paulus,

quā parauerat herodes cesari vt in ea sederet si qū venisset in cesareā, vt q̄s mitteret iudices. Et excusabat se paulus dicens, Iudeis non notū est sic nōstī. Si qd dignū morte cōmissi, volo mori. Si p̄o nihil cōmissi, nemo est q̄ audeat me tradere illis, q̄ cesarē appello. Tūc festus cū consilio respondens ait, Ad cesarē appella? itū ad cesarem ibis.

De hoc quod agrippa rogabat festum.

Caplm. CXIII.

Cum dies alii

e quot trāfacti eēnt, descendit agrippa in cesaream cū vxore sua beronice, Iosephus dicit de beronice, Nō est intelligendū, q̄ fuerit vxor ei? sed q̄si vxor. Erat em̄ soror ei? id est, cognata fm̄ idiomā hebreū, et terrime eā diligebat et imponebat ei q̄ abutebatur ea. Descendit aut rex agrippa in cesareā, auditū q̄ ibi esset festus vt accusaret iudeos ap̄ eū. Ille namq̄ agrippa infestus erat iudeis q̄ cū accepisset potestatem a romano imperatore constituendi summū sacerdotem in hierlm constituēbat eos sacerdotes q̄ nō erant aaronite. Fecerat em̄ in palacio suo fenestrā eminentem, vnde poterat videre q̄cūq̄ fiebant in templo sacrificia. Nō moleste sustinentes iudei fecerant oppositū murū fenestre eminentis orē fenestra. Venerat ergo specialiter agrippa, rogaturus festū vt murū illū obrueret. Causam tamē descensus agrippe in cesareā, nō habes in historia actū, sed iosephus supplet.

Quomodo perorauit paulus coram festo et agrippa.

Caplm. CXV.

Quinqz descendis

c set agrippa: honorifice receptus est a festo, et cū per dies plures moram fecisset cū eo consuluit eū qd faceret de paulo. Et exposita ei accusatione iudeoz cōtra paulū, respondit agrippa se velle videre paulum. Altera die venerūt agrippa et beronice cum multa ambitione, id est, cū multa turba eos amibente, vel cū multa ambitione, id est, cū multo desiderio ambiendi paulum. Et cū introisset auditoriū cum tribunis et viris p̄incipilibus ciuitatis, iubente festo adductus est paulus, et dixit festus, Agrippa rex et vos

rk s

Historia

omnes qui adestis simul videre hunc super quo vniuersa multitudo iudeorum interpel-
lauit in iherosolimis dicentes eum dignum
morte. Ego autem nihil in eo comperi dignum
morte. Ideo cum appellauit ad augustum eum
romam mittere deirent. Sed irrationabile mi-
hi videtur mittere aliquem vincitum, et causas eius
non significare. Ideo consulo te super hoc rex
agrippa, quia non habeo quid certum scribam
de eo. Tunc agrippa ad paulum, Permittitur
tibi loqui pro te. Tunc paulus extensa manu
more concionantis vel ad faciendum silentium,
cepit de omnibus reddere rationem, super qui-
bus accusabatur a iudeis. Beatus inquit me
reputo rex agrippa, quia in audientia tua sum
respondurus, cum peritus sis in lege moysi, et
noueris consuetudines iudeorum. Propter
quod obsecro ut patienter me audias. Et post
secutus est modum conuersionis sue, et super
quo accusaretur a iudeis. Et post multos ser-
mones pauli, respondit: Festus magna voce:
Insanis paulus, multe littere te faciunt insanire.
Non insano inquit paulus optime fecte,
sed sobrietatis et veritatis verba loquor. Scit
enim rex agrippa in cuius presentia loquor. Hi-
bil enim horum cum latere arbitror. Nec enim
quicquam horum in angulo factum est. Credis agrip-
pa prophetis. Scio quia credis. Ad quem agrip-
pa. In modico suades me fieri christianum.
Ad quem paulus. Opto apud deum non tan-
tum te, sed et omnes qui audierint hodie fieri tales
qualis ego sum, exceptis vinculis meis. Flo-
lo enim vinculos esse.

Ex paulus missus est romam.

Capitulum CXVI.

Quoniam surrexit rex

ses et heronice et qui assidebant eis
Et cum secessissent loquebantur ad
inules dicentes. Nihil dignum morte aut vin-
culis fecit homo iste. Et ait agrippa ad festum
Dimitti poterat homo iste, si non appellasset
ad cesarem. Et decreuit agrippa quia appella-
uerat mittendum esse ad cesarem. Et traditus est
paulus iulio centurioni cohortis auguste mi-
litum, scilicet qui missi fuerant ab augusto, et pa-
riter miserunt romam nuncios iudei contra
agrippam, aduersus quem multas habebant
querelas, quia ut supra praeteruimus: consti-
tuerat ismahelem summum sacerdotem cum non
esset de genere aaron. Et hic ponit iosephus ca-

thalogum sacerdotum qui fuerant ab insti-
tutione sacerdotum usque ad terminum elusum sub
distinctione trium temporum. Ab aaron us-
que ad tempus dauid, et fuerunt singuli, xiiij. vi-
post alium in sexcentis, xxiij. annis, et succede-
bant filii patrum, primo genitus filius aaron
scilicet eleazar successit ei in summum sacerdotem
um filius eleazari successit ei, et ita imposterum.
Nam de isamar non erant summi sacerdo-
tes sed minores nisi pauci circa tempora da-
uid. Nam in heli sacerdotum translatum est ad fi-
lios isamar. Abiathar quoque erat de isma-
mar quem deposuit salomon, et eius loco statuit
sadoch qui erat de eleazar.

Ex incidenter narrat de sacerdotibus iudeorum.

Capitulum CXVII.

Quid autem vo-

lens ampliare cultum dei, videns quod
non sufficeret unum summum sacerdos
ad ministracionem, quia si infirmaret non erat
interim qui incensum poneret, quod necesse
erat singulis diebus offerri, instituit, xxiij. sum-
mos sacerdotes quorum sedecim erant de gene-
re eleazar, viij. de genere isamar. Unus tamem
illorum et, xxiij. summus erat qui dicebatur prin-
ceps sacerdotum. Administrabant autem per
septimanas que iure hereditario diuolue sunt
ad posteros eorum. Et unusquisque, xxiij. sum-
morum sacerdotum cum administrabat secum habebat
et, xxiij. minores sacerdotes, et totidem le-
uitas, et totidem sanctiores, duplicato nume-
ro nathinorum. Fuerunt autem, x. et, viij. prin-
cipes sacerdotum a tempore dauid usque ad trans-
migrationem babilonis in quadringentis
et sexaginta annis. A transmigratione autem
cessauit sacerdotum usque ad reditum de captiui-
tate sub zorobabel et iesu magno sacerdote.
Et inde usque ad tempora machabeorum fuit tem-
pus sacerdotum. Tempus autem machabeorum
non deputat sacerdotum, quia idem erant duces
et sacerdotes, et sic usque ad herodem qui se-
cit occidi quotquot innumerat de genere sacer-
dotum, ne iterum ad eos deuolueret regnum. Et
vendebar summum sacerdotum: quandoque vni-
quodque pluribus simul. Et fuerunt omnino usque ad
euerisionem iherusalem, et, xxiij. summi sacerdotes
A tempore autem herodis usque ad euerisionem iherusa-
lem non ponit iosephus summorum annorum sed con-
stat fuisse centum, vi, cum herodes ante nascitum

Actuum apostolorum

domini triginta annis regnauit. et dominus tri-
gintatribus annis vixit et a morte domini vs-
q; ad euersionem hierusalem. xliij. anni fluxerunt
Sed de his hactenus.

De tempestate in mari quas predi-
cerat paulus.

Capitulum. CXVIII.

Raditus ē pau-

lus iulio centurioni vt precatatum
est. Et dedit dominus gratias pau-
lo in oculis eius vt humane tractaret eū. nec
prohiberet amicos eius i ciuitatib; per quas
transibat ei ministrare. Prosequitur ergo lu-
cas de progressu itineris. Ascendentes inqt
nauem adrumentinam incepimus nauigare
circa asie loca. Quidam sillabando volunt
distingui ad rumētinas. vt dicatur fm eos
nauis ad rumentinam. scilicet romam tendēs
sed melius a nomine ciuitatis dicitur adru-
mentina. Adrumetis enim est ciuitas affrice
Postea enumerat lucas ciuitates per quas
transibant. quas nō est necesse enumerare. nī-
si in quibus aliqua gesta sunt non pretermi-
tenda. Inter cetera venerunt līstram. vbi ha-
buit paulus plures amicos. qui ministrave-
runt ei. Vbi inueniens centurio nauē alexan-
drinam nauigantē in italiam trāspōsuit nos
in eam vt dicit lucas. de nauī scilicet quas pri-
us ascenderamus nos transtulit in illam. Et
cum multis diebus nauigauimus lente. ven-
tō scilicet ire liberius prohibente. tandem ad
nauigauimus crete. et inde vsq; deuenimus in
locum qui dicitur bomportus. et ibi multo
tempore infimus. non ausi ingredi mare. cuz
non esset apta nauigatio. eo q; ieiunium pre-
terisset. id est. fames magna in nauigio ad na-
uigandum reddēs nauitas infirmiores. Vel
de ieiunio. viij. mēsis intelligi potest quod est
inter diem propiciationis et scenophegie. scilicet
inter. x. diem septembris et. xv. et sic pro-
bat non esse turam nauigationem. quia iam
erat septimus mensis. qui inferius est hyeme
fm hebreos. qui aprillem primū computant
In hyeme autem non est tutū nauigare Vel
potest intelligi de ieiunio instituto in memo-
riam mortis godolie. quod fit in fine septem-
bris. Vel de ieiunio decimi mēsis. quod scilicet
licet fiebat in ianuārio. quod constituerunt
auditis rumoribus de constructione templi
in babilone. Cuz autem molestum esset cari-

turioni et alijs q; non possent nauigare. con-
solabatur eos paulus dicens. Viri video forte
et signis tempestatis vel in spiritu prophe-
tico. quia non sine multo damno non solum
oneris et nauis. sed etiam animarum vestra-
rum potestis nauigare. Centurio autem ma-
gis credidit nauclero siue nauiculario q; pau-
lo. id est. domino nauis. Nauclerus enim di-
citur in cuius sortem cedit dominium nauis.
Cleros enim fors dicitur. Hoc autem compu-
lit centurionē magis credere nauclero q; pau-
lo. quia portus in quo erant non erat ydone-
us ad hyemandū. et ideo consulebant omnes
inde nauigare. si quo modō possent ad aliū
portum peruenire. qui magis esset idoneus
ad hyemandū. Et contra consiliū pauli aspi-
rante austro ad portum propositū anhelan-
tes intrauerunt mare. Et cum aliquantulus
processissent. insurgens ventus triphonicus
irruit contra nauem qui dicebatur euro aqui-
lo. Dicitur autem ventus triphonicus quasi
inflans mare. et faciēs intumescere. Triphos
enim interpretatur inflatio. Et cum arrepta
esset nauis. et non posset conari contra ventū.
cessante remigio ferebamur in incertū decur-
rentes ad insulam quandam que dicitur cau-
da. et vsq; potuimus obtinere scapham de na-
uī in mare depositam in adiutorium nauis.
quia impetu fluctū fere rupta est. Scapha
dicitur leuis nauicula de vna tāti arborē cō-
cauata. Vel dicitur modica nauis ymīnea
crudo corio tecta cuiusmodi vtuntur pirare.
Et dicitur a scaphon quod interpretatur spe-
culum. quia huiusmodi nauibus vtuntur pi-
rate ad specularandum et explorandum. et defes-
runtur huiusmodi nauicule in nauibus. et im-
minente naufragio deponunt in mare ad sub-
ueniendum nauī. quia his nauis accingitur
et in proclactu tempestatis armatur. Cuz au-
tem sic tempestate valida tactarentur. sequen-
ti die fecerunt factum. id est. electionem vtens
silium de nauī.

Et constitutos in periculo paulus
confortauit.

Capitulum. CXIX.

Et cuz neq; sol in

e die neq; in nocte luna et sidera appa-
rerēt. ablata erat oīs spes salutis. Et
cū fecissent diuturnū ieiunium forte voluntariū
um. p. amouēda tēpestate. vel necessarium. qz

Historia

forte artabantur penuria victualium. omni-
bus profectis in aquam. stans paulus in me-
dio eorum dixit. Sanum erat consilium ac-
quiescere mihi. et lucrificare in istam hanc et
sacram. Hunc tamen suadeo vobis bono
animo esse. Certi estote quia nemo periculi-
bitur ex vobis. nec patiemini sacram nisi na-
uis. Altitur enim mihi hac nocte angelus dei
cui fuisse dicere. Ne timeas paulus. celari opor-
tet te assistere. Et ecce donauit tibi deus om-
nes qui nauigant tecum. id est merito tuo co-
seruabit. ut nemo ex eis periclitetur. Propter
quod inquit bono animo estote. Credo enim deo
meo. quia sic erit quemadmodum dictum est mi-
hi. et in insulam quamdam oportet nos venire.
Ideo autem de hoc predicat eis veritatem. ut vide-
res hoc impleri certius speret salutem. Sed
postquam. xliij. die nocte superuenit circa mediam
noctem suspicabant naute apparere sibi ali-
quaz regionem. et submittentis pondus plum-
bi quo maris profunditas exploratur. inue-
nerunt passus. xx. et timentes ne in aspera
loca inciderent. de puppi mittentes anchoras
xliij. optabant diem fieri.

De constantia pauli.

Capitulum. CXX.

Cum vellent

e naute aufugere. demittentes sca-
pham in mare. videns hoc paulus
in spiritu. ait centurioni et militibus. Nisi in-
naui manserint homines isti non potest sal-
ui fieri. Et statim milites absceiderunt funes
scaphe et abiit per mare. Cum autem illucesce-
ret dies rogabat paulus omnes ut sumerent
cibum. ut fortiores essent ad laborem sustine-
dum. Quartadecima inquit dies est hodie.
ex quo expectauimus serenitatem aeris. et per-
manetis leiuni nihil accipientes. Forte die il-
la nihil comederant. vel forte dies plures si-
ne cibo transierant. Confortamini inquit et ci-
bum sumite quia nec etiam capillus de capi-
te vestro peribit. Et hoc dicto sumebant pa-
nem in conspectu omnium cum gratulari actio-
ne iuxta morem solitum. et cum fregisset ceptis ma-
ducare. Alij quoque animequiiores facti sum-
pserunt cibum. et erant anime in naui ducen-
te septuaginta sex.

Quia paulus creditus est esse deus.

Capitulum. CXXI.

Hinc conforta

t si cibo alleuabant nauem lactan-
tes triticum in mare. Cum autem
dies factus esset. non agnoscebant terram. Si-
num autem quendam considerabant habentem
litus. in quem cogitabant si possent eicere na-
uem. Et cum anchoras sustulissent committe-
bant se mari sine conatu remigij. Et leuato
artemone iuxta quod ventus eos ducebat. tende-
bant ad litus. Arthemio dicitur modicum ve-
lum. directioni nauis potius accommodatum
quam celeritati. Et cum incidissent in locum bisba-
lasmus impegerunt nauem. Bisbalasmus pro-
prie lingua terre dicitur in mare protensa. maris
hinc et inde circumdata. Et dicitur bisbalasmus.
quasi mare bifidum terre intersectu diuisum.
Et cum naus offendisset in bisbalasmus. pro-
ra manebat immobilis. Puppis vero frangeba-
tur maris impetu superuenientis. Et confu-
lebant milites omnes inictos occidi. ne for-
te natando aufugerent.

De verbo pauli ad centurionem.

Capitulum. CXXII.

Centurio vero

c volens seruare paulum probis-
sime hoc fieri. et permisit quotiens
et quocumque modo possent eua-
dere. et iuxta quod predixerat paulus euase-
runt omnes. egressi in insula que vocabatur
mtilene. Et cum egressi essent. barbari habi-
tatores insule officia humanitatis diligenter
exhibuerunt eis. Accensa enim pyra reficie-
bant eos. Et dum paulus colligeret farnen-
ta et congereret in pyram. vipera inter farnen-
ta latebris adhesit manui eius. Cum autem vi-
derent barbari viperam in manu eius pen-
dentem. adinuicem dicebant. Virque homi-
da est homo iste. nam cum de naufragio eua-
serit. vitio diuina eum amplius viuere non per-
mitte. Executies autem paulus viperam in ignem
nihil mali passus est. At illi expectabant. ut in-
tumesceret manus eius. quia tumor solet sequi
post venenum. Et cum diu expectassent. et nullam
in manu eius deprehenderent lesionem. conuer-
tentes faciem suam ad se inuicem dicebant. Ho-
mo iste deus est.

Quia sanauit per incisionem patrem
et alios.

Capitulum. CXXIII.

Actuum apostolorum

Contigit autem

c patrem publici principis insule febribus et dissenteria laborare. Id est fluxu ventris. Ad quē cum paulus introisset et orando imposuisset ei manus: sanauit eum. Quo facto omnes qui erant in insula infirmi accedebant ad eum et sanabantur. Post mens autē tres inuenerunt nauē alexandrinam que in insula mirlene hēmauerat. cui nomen erat castrū in insigne. cui scilicet insule quia adhuc ibi apparebant quorundā castrorum vestigia que antiquitus ibi fuerant edificata. vbi cui nani quia in modū castrorum erant inscripta velis interita. Alia translatio habet cui erat insigne castrorum. quia gemini sunt castrorum scilicet castrorum et pollucis quos gentiles precipue in periculo maris inuocant. et ideo in litore maris eis templū fecerant. Hoc autē et alia translatione euidentius est vbi habetur. cui erat insigne filiorum iouis. Fabulant enim gentiles castrorum et pollucem fuisse filios iouis. Cum autē ascenderent nauē. multis horum nominibus honorauerunt nos. et posuerunt necessaria in nauē. Et cum venissent siraculam. manserunt ibi triduo et inde venerunt reginū. et inde post vnu diem flante austro venerunt puteolos. pro quo alij libri habent puteolum. Et est nomen insule. vbi inuenerunt fratres. et rogati ab eis manserunt ibi septē diebus. Cum autē audissent aduentum eorum fratres qui erant rome occurrerūt eis vsq; ad forum apij. id est. ab aplo in litore maris constitutum. vnde nocte applicantes ibi inuenirent victualia venalia. vbi constituerant tres tabernacula. tres scilicet domos in litore. in quibus exponerentur cibi venales.

Receptus est a fratribus christianis.

Capitulum CXXIII.

Cum vidisset

c paulus fratres ad se venientes. gratias agens deo accepit fiduciam. minus scilicet timuit. Et quia ante aduentū pauli iam rome erant christiani pater ex hoc loco petrum et paulum non primo predicasse romānis. Quia quandoque legatur de constitutione vel confirmatione fidei intelligendum est: non de primaria instructione. Cum autē venissent romā nondū erat nero confirmatus in regno

nec inualuerat nequicia eius. Et audiens controuersiam esse de lege iudeorum et christianorum vili pendit. Et permissus est paulus libere ire per ciuitatē. cum vno tantū milite eum custodiente. Timuit autē ne forte iudei qui persecuti eum erant in iudea misissent litteras ad iudeos qui erant rome ut in dolo eum occiderent. Ideoque post tertium diem conuocauit primos iudeorum. Et cum conuenissent dicebat eis. Ego fratres non veni gentē meā accusare. sed coactus sum appellare ad cesarem. quia iniuste traditus sum a iudeis in manus romānorum. Propterea volo vos fratres scire. quia nulla est causa mortis mee nisi quia predicō resurrectionē mortuorum. At illi dixerūt ad eum. Necessarias litteras accepimus a te de iudea. nec adueniens aliquis fratrum locutus est de te malum. Volumus autē te audire que sentis de secta christianorum cui adheres. audiui inusitatum quod ei vbiq; contradicitur. Et die assignata venerūt ad eum. plures in hospitium suum quibus proponebat legē et prophetas predicans de iesu a mane vsq; ad vespēram. Et quidā credebant his que dicebantur. alij non credebant. Et cum discederēt dissidentes. cepit eos paulus arguere in hunc modū. Bene spiritus sanctus de vobis locutus est per isaiā dicēs. Uade ad populū istū. et dic ad eos. Aure audietis nec intelligetis. et vidētes videbitis et non percipietis. In crassatū est enim cor populi huius et auribus grauitē audierūt. et oculos suos compresserūt ne forte videant oculis et auribus audiant. etuertant et sanent eos. quoniam in gentibus missus est huius salutare dei. et ipsi audient.

Quo tempore libere predicauit.

Capitulum CXXV.

Instit autē paulus

m lus toto biennio in hospitio quod ipse conduxerat in libera custodia. et suscipiebat omnes qui ingrediebant ad eum. predicans verbum dei. et docēs de domino iesu christo cum omni fiducia sine prohibitione. Et vide quod ante aduentum pauli romā iam regnauerat nero duobus annis. Et veniens romā. per biennium fuit in libera custodia et postea per decennium in magis libera. quia nero nondū confirmatus in regno erat. et dedit ei liberā licentiā deambulandi et circueundi per partes occidentis et predicandi.

Quo neronis imperij anno passus fuerit.

Capitulum CXXVI.

Wartodecimo

q vero anno imperij neronis. cū laz
eius nequicia inualuisset. et iam in
iudeos cōspirasset. positus est paulus romē
carcerē. vbi multos de familia neronis cōuer
tit. et familiaritatem senece magistri neronis
comparauit. Et eodē. xliij. anno vltimo scilz
imperij neronis martyrio coronati sunt ipe et
petr^{us}. Vñ patet eos errare qui dicunt nō eadē
die occisos esse. nisi intelligatur eadē die
anno reuoluto. quod stare non potest. cū cō
stet eodem anno scilz. xliij. esse occisos et eadē
die.

In quibus locis puniti fuerint pet
rus et paulus.

Lapm. CXXXVII.

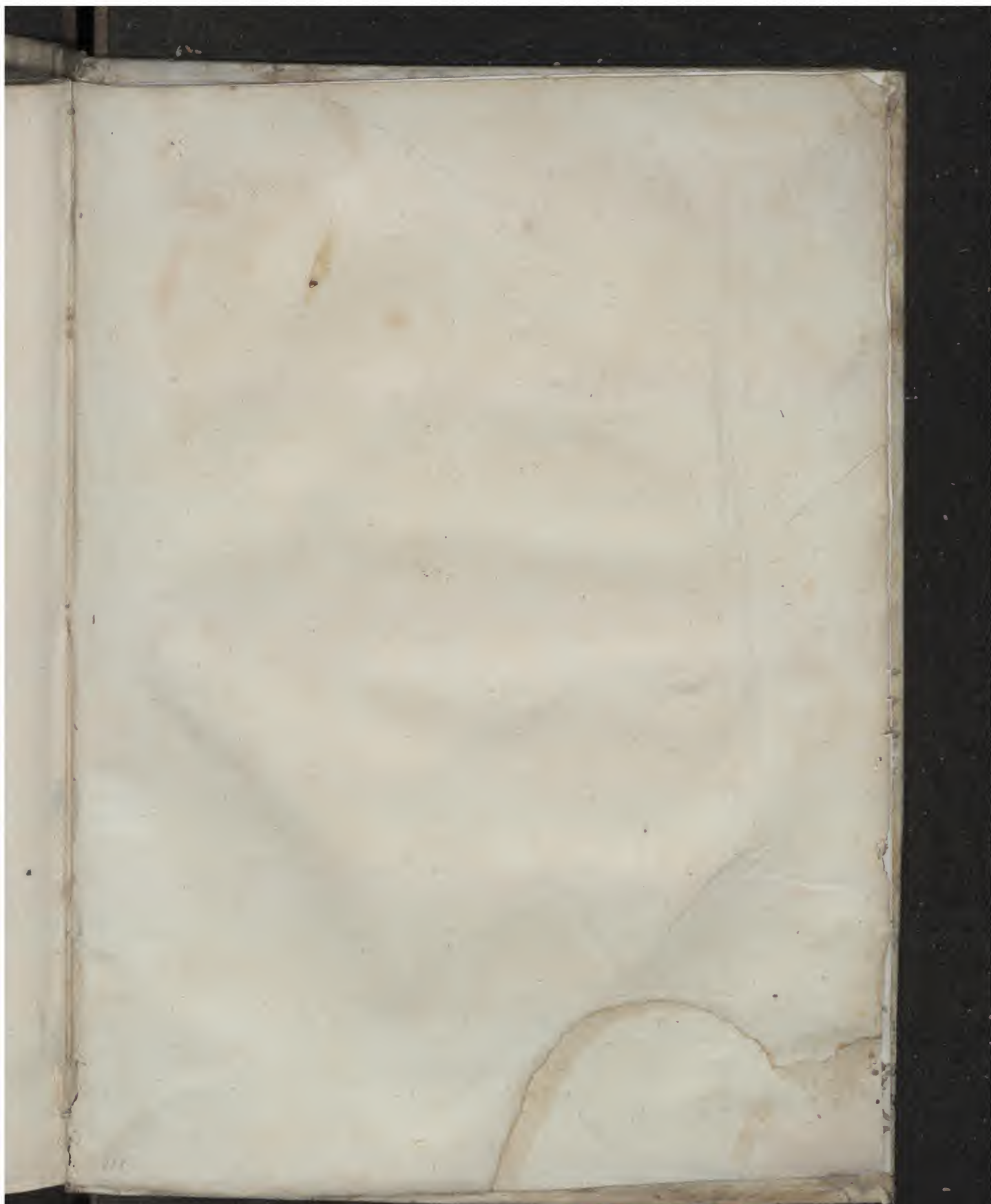
E loco autem vi

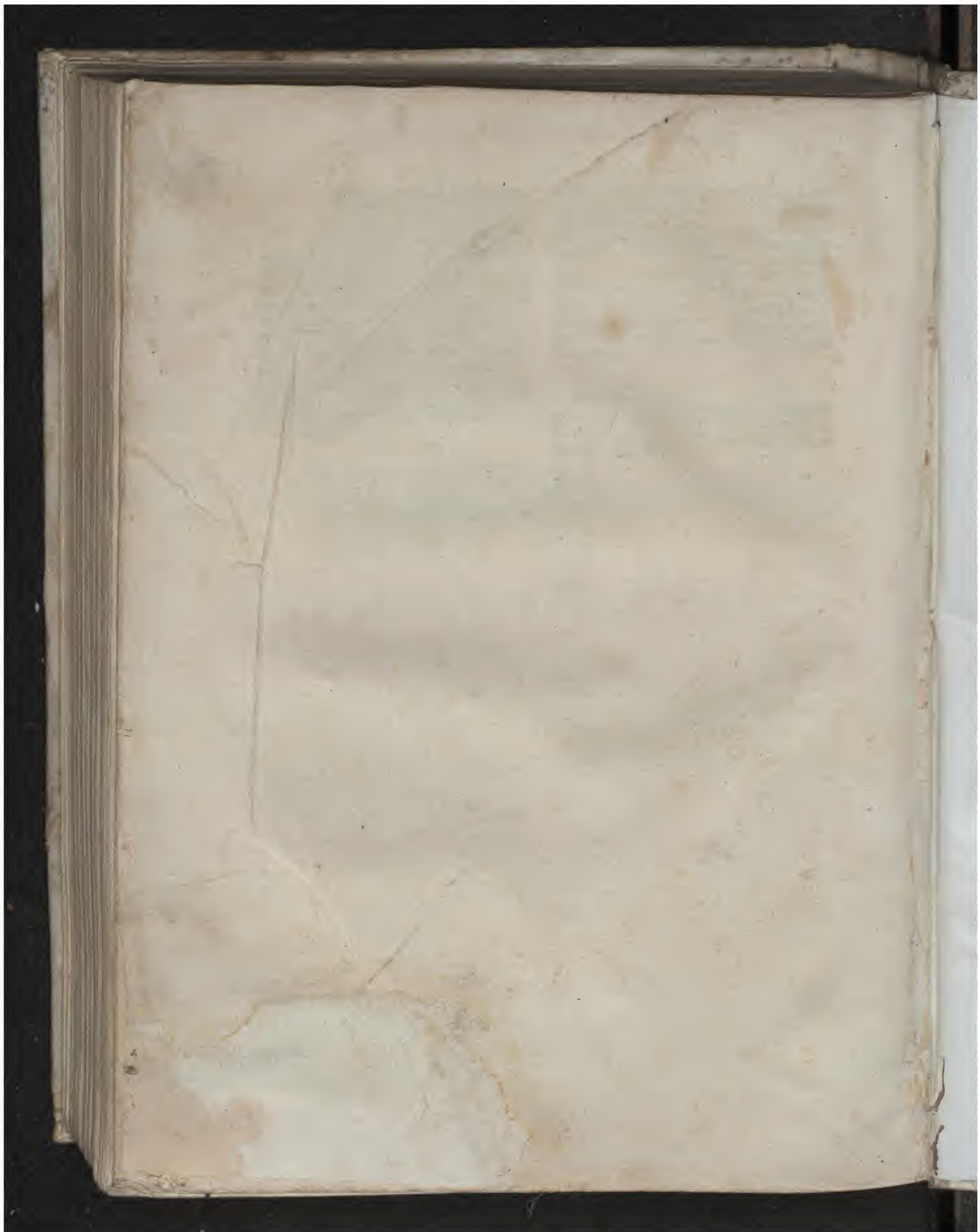
dentur minus sentire quidam. qui
putant in eodē loco occisos. quia

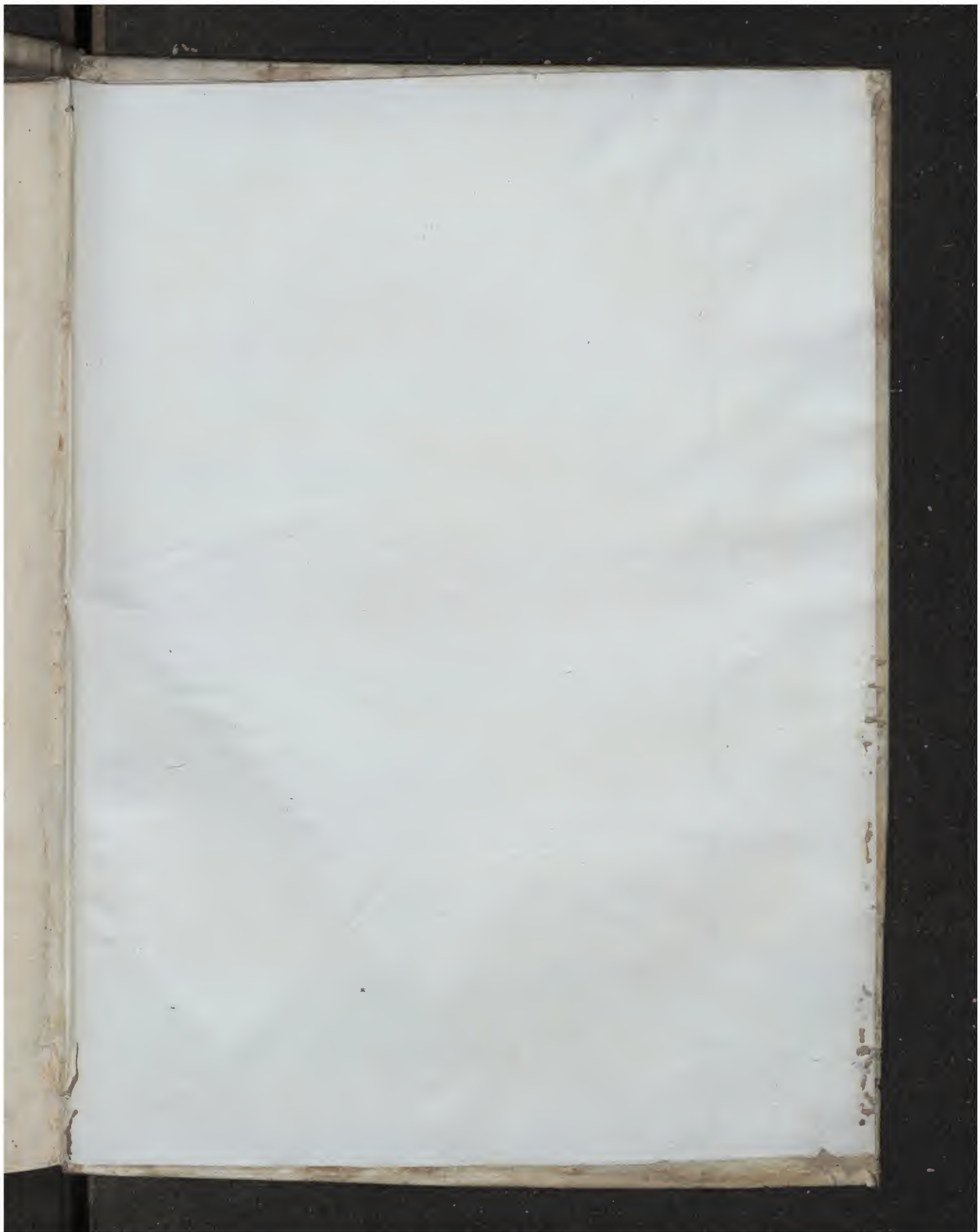
legitur. Gloriosi principes terre quomodo in
vita sua dilexerunt se: ita et in morte non sunt
separati. Porius tamen videtur paulus tan
q̃ ciuis honorabilioris morte occisus. q̃ gla
diatus et in cathacumbis versus occidentem
Petrus p̃o crucifixus in vaticano in vicu scz
qui est extra ciuitatem vbi fiebant dolia. et ita
paulus honorabilioris morte mortuus est. quia
gladiatus. Gladio enim perimebantur nobi
les. et in loco magis honorabili. scilicet in ca
thacumbis.

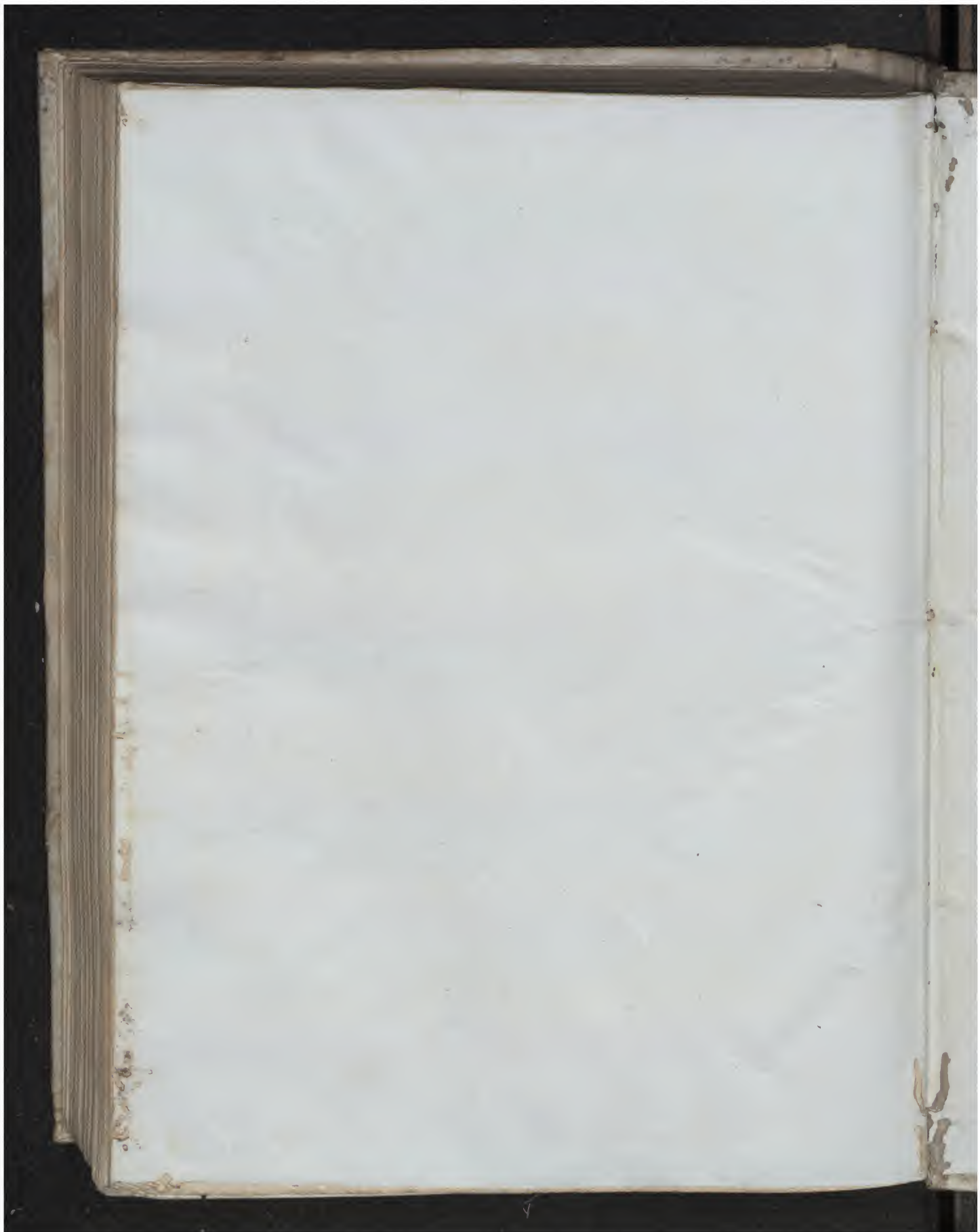
Scholastica hystoria magistri Petri cor
nestoris. Impissa argentine finit feliciter. Ano
no salutis nostre Millesimo quingentesimo
xx. die mensis Julij.

Esemplare completo di cc. 208 con nume-
razione manoscritta (l'ultima c. è bianca),
poi una guardia in principio.

Dicembre 1921

5